Halassy János, zsinórkészitő

1784-ből felvett telekkönyvi példát mutat az alábbi táblázatos kimutatás: Halassy János zsinórkészitő Sopron Bécsi út 7. szám. 72.old

Hiller István: Soproni oklevelek és telekkönyvek mint a mérnöki munkák kiinduló pontjai 69.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XIX. évf. 1965 Sopron

Halasy Jenő

festő

A 600 éves Dobsina emlékképe leírását láid

Gömory Dobsina

99, 145, 146 l.

Vines reprodukciója a könyvben

Ø Halasy Jenő

festő

l.

Nemesvári

50-l.

Die Brücke Alexander I

Fig. 2. Längens

Brückenachse.

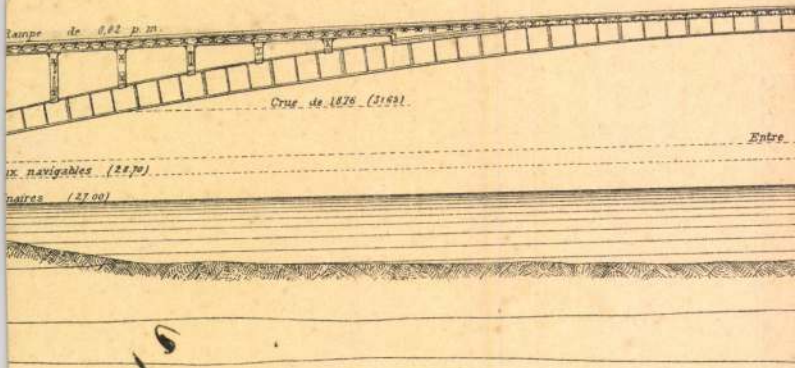

Fig. 5. Quers

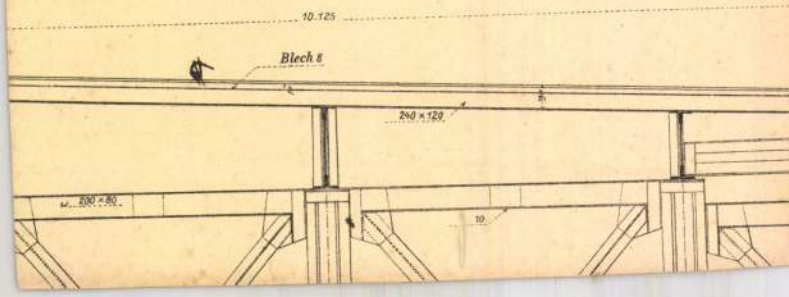

Halászy Jenő

Müller Mihály tervei alapján, Halászy Jenő irányitásával állitották helyre 1950-ben a Fővámházat, közgazdasági egyetem céljával

Gábor István: Egy régi épület új élete.
Budapest, 1971. 1.sz. 16-19. l.

B. Halasy Magdolna festő

Szabad Művészet, 1948

II. cof. 10. sz. 336. o. A nabadnerveret körlemények

Egri erop.

M.D.K.

Halasy Károly

Karikaturája Fedák Sáriról a "Karikatura-iskola" c. szöveghez.

Szinházi Élet. Bp. 1931. május 31.-juni.6.
XXI. évf. 23. sz. 68-69. lap.

M.D.K.

Halasy Károly

Karikatúrája Fedák Sáriról a "Karikatura-iskola" c. szöveghez.

Szinházi Élet. Bp. 1931. május 31.-junj.6.
XXI. évf. 23. sz. 68÷69. sap.

B. Halasy Magdolna

festő Eger

l.

Szabad Művészet

1948. 336. l.

ó-átalány összeget esétleg a
e kintalványoztatni, az azzal
Tudomásom szerint békében
döör ilyen átalány összeg fejében.–

Visegrád 1928. március 5.én

Lux Jenő

m. kir. erdőmérnök.

Halasi M.

1920. ápr.

kiállo Nemzeti Szalonban

Nyári táj, olyf. 500.—

Opus spicatum régla V. 243.

yos Kőrgyűjte-
909. évi fejlődé-
működésének
6 mozzanatai.

Halassy Tibor, festő.

Viareggioi strand,	of.-
Olaszok,	"
Spanyol táncosnő,	"
Interieur,	"
Carrarai márványhegység,	"

Árv. Közl. 1930 jun.3. rk.sz.- 54.aukc.- 2o.l.

D. Halasy Tibor MDK

Nádoskert, vizf.

Nemzeti Szalon 1922. május Tavaszi tárlat

Halasi Tibor

Szerepelt a Budai Szépművészeti Társulat kiállításán.

P.H. 1932. XI. 6.

Halassy Tibor

szerepelt a Budai Szépművészeti Társulat

kiállításán.

EK. 1932. XI. 9.

Halasy Tibor

szerepelt a Budai Képzőművészeti Társaság kiállításán.

PK. 1933. V. 2.

Halassy Tibor

Műcsarnok téli tárlatán festménye szerepelt.

Mo. 929. XII. 22.

Halasy Tibor MDK

Lágymányosi hangulat, olf.

Nemzeti Szalon 1942. okt.
Őszi Tárlat Tagkiállitás

MDK

D.Halasy Tibor

Tabán, olaj

Budai Szépműv. Táns. kiáll. 1933. nov.

Halassy Tibor

festőművész

Budai Szépművészeti Társulat kiállítása - Budai Klub termeiben - képével szerepel.

Pesti Hirlap
1931.XII.17.

MŰK

D.Halasy Tibor

Nádorkert, vf.

N.Szal. tav.tárl. 1922. máj.

MDK

dévaványai Halasy Tibor

Lágymányosi hangulat, of.

Őszi tárlat. N. Szal. 1942. okt.

MDK

Halasy Tibor, festöm.

Interieur. Olf. J.1.j.
882. Viareggioi strand. Olf. J.1.b
883. Viareggioi strand. Olf. J.1.b.
Olaszok. Olf. J.1.b.
Lágymányosi hengermalom. Olf. J.1.b.
Lágymányos télen. Olf. J.1.b.
Karrarai márványhegység. Olf. J.1.j.

Árv.Közl. 1931. 3.rk.sz. 52.1.

MDK

Halasy Tibor

Ködös őszi hangulat a varosligetben olajf.

A Nemzeti Szalon tavaszi tarlatanak katalogusa. 1920. Majus. 9.1.

dévaványai Halasy Tibor

MDK

A Földközitenger partján, olf.

Mücsarnok 1929/3o téli kiállitás

MDK

Halasy Tibor

Esti hangulat Kelenföldön, of.

N. Szal. őszi tárl. 192o. szept.

MDK

Halasy Tibor

Kilátás Nagytétnyre, of.

N.Szal. őszi kiáll. 1921. szept.

9 l.

MDK

dévaványai Halasy Tibor

Fiumettói részlet

Cziprusok Settigmanóban, of.

N.Szal. kiáll. 1927. jun. 12. l.

MDK

Halassy Tibor, festöm.

248. Interieur. Olf. 58x72 J.l.j.

Árv. Közl. 1933.dec.hó. 4.rk.sz. 68.aukció. 19.l.

MDK

Halassy Tibor, festöm.

Spanyol táncosnö. Olf. 72x7o. J.l.b.
Olaszok. 65x5o. " XXXXXXXX J.l.b.
Interieur. " 72x58. J.l.j.
Viareggio strand. Olf. looxo5 J.l.b.

Árv. Közl. 193o. 4.rk. sz.55.szám. 2o.l.

MDK

Halassy Tibor, festöm.

Lágymányos télen. Olf. 58x48. J.l.b.
Lágymányosi hengermalom. Olf. 68x55

Viareggio strand. Olf. 1oox7o. J.l.b.
Carrarai márványhegység. Olf. 7ox5o. J.l.j.

Árv. Közl. 193o. 4.rk. sz.55.szám. 2o.1.

D. Halasy Tibor

Kiállít

MH. 1932. III. 6.

Halasy Tibor

dévaványai

Lágymányosi hangulat

olaj.

Nemzeti Szalon

Őszi tárl. 1942. okt.

Hlalasy Tibor

1920 máj.
kiáll. Nemzeti Szalonban

Kódor őszi hangulat a
városligetben, olaj. 2000.–

1920. szept. u. o.
Esti hangulat Kelenföldön,
olaj. 3000.–

1921. szept. u. o.
Kilátás Nagytétényre, olaj.
4000.–

Höfleiner, Franz V. 91.

Halasy

festő

l. okv.

Szabad Művészet
1950 10.399.

állampénztár önnek szabályszerűe
zott nyugtáira fogja kifizetni.

Erről tudomása végett értesi

Budapest, 1919. október 9.

Látta:

Szuhay

Halasy Tibor

dévaványai

festő

Est 1928

3705. Angel

Sz. Veronában

Tájkép.

Hegyes vidéket ábr
épületei bontakoznak ki, a
csatlakozik és a melyek
meg egy kupola válik ki
fiú és egy, gyermeket vezet
tette, másika pedig zsebre
Jelzése alól középütt: »D

Fa, méretei 26·5 : 37·
300 K. — Szana Tamás hag
908). — Átvétetett 1908
átvételt jóváhagyta az 190
(499–908). — Bejelentetett

III

Hag. 1908.
Szana T.

Halasy Tibor, festöm.

egy jó képe nyert az V. teremben elhelyezést.

Chroniqueur: ?
Műcsarnok. - Téli tárlat.
Képzőművészet. IV. évf. 26. sz. 28.1.

Ø Hlász

reżm. diár

wód

Z

Zoltkálvnův

12. l.

Halász

Kiemelkedett a miskolci biennalé-
ről a pécsi művészek munkái is.
Egy Halász alkotásai sem szerepel-
tek.

Lóska Lajos: Egy jól sikerült biennale.
(Művészet, 1980. szeptember – 10. lap.

Halász hadmérnök

A Várban húzódó jelképes temetőt helyreállították. Korabeli metszet alapján Halász és Wenig, két hadmérnök rézbe metszi azt a jelenetet, mikor a vár ostrománál még meg van a török temető. A sírkövek a Vár helyreállításakor kerültek elő.

Művészeti Magazin 45/4

1945. ápr. 19. TV. 17.55 K Gyné

HALÁSZ Ákos épiteu (1974-1997)

MÉp. 1998/2. 8-9. és ill.

Halász [ ], [építész.]

Málnai Béla „egy kastélypályázaton tűnik ki először társával, Halásszal 1908-ban"...

Rózsa Gyula: Az Eötvös utcai mester

M. S.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. máj. 12.

Halász Aladár

építész †

meghalt 1954.

nov. 26 Budapesten.

— Halálozás. Minden külön értesítés helyett tudatjuk, hogy Halász Aladár építész nov. 26-án elhunyt. (X)

Magyar Nemzet

1954. dec. 2.

MDK.

Halász Aladár

Fotókiállitási kritika

Fotó 1966 okt.

MDK

Halász

Csendes falu, vf.

Erdő belseje, "

Erdei patak, "

Erdő széle, "

MAPE 12. kiáll. N.Szal.kat. 1926. máj. 12 l.

~~Dóml~~ Somlyódi ? MDK

Halász ?

és ~~Sóm~~ Somlyódi ?

"Ez a vége" é.n.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.
24.1.

MDK

Halász ?

és ~~Sómy~~ Somlyódi ?

"Ez a vége" é.n.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.
24.1.

MDK

Halász - Somlyódi

Ez a vége. é.n., 66.5x47.5 MH

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.1960.
Műcsarnok. Kat. 24.l.

Halász - Somlyódi

Ez a vége, é.n.

Miccarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

MDK

Halász - Somlyódi

Ez a vége

1885-1960. M. plakáttört. kiáll. Mücs. 1960.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

EGÉSZSÉGÜGYI
DOLGOZÓ

1968 MAR 1

1021 Halász, András

EGÉSZSÉGÜGYI DOLGOZÓ

Halász András rajza

Hogy meg ne öless...

Bibliai Éva,
évmilliók távlatában
fogom a kezed,
— a tied is,
ahogy a rizskévét kötöd
közel százezer kilométerekre, —
a mozdulattal,
amivel leszakítottad
az almát.
Az álmod őrzi
világom álmatlan éjszakája!
Fáradtan görnyedő tested
holttestek hegyein
hogy pihenhet?
Magaddal trágyázod az almot,
hogy álmod
új valóságot teremjen:
emberi életet!
Nem bibliai tűrést!
Szeretsz,
szülsz,
temetsz — és tanítod a világot
ne ölj — hogy meg ne öless!
Köszöntlek a bölcsőben,
szeretők karjai közt,
a harcban,
sivár
és jeltelen hantok alatt...

Láng Éva

...eg-ellátás ...kérdése

... programjában

...alárendelni, amely leginkább ...igénybeveszi az osztályt, pél...dául a traumatológiának, ...vagy a szívsebészetnek.

Nem véletlen, hogy az elő...adás részletesen kitért ezekre a problémákra, hiszen az in...tenzív osztályon a munka az ...átlagosnál keményebb, na...gyobb felelősségtudatot, szak...mai ismeretet, etikai színvo...nalat, gyors reakciókészséget ...és kiegyensúlyozott pszichét ...kíván. A létszámellátottság...ról, a műszerekről, az osztály ...elhelyezéséről — új kórházak...ban és rekonstruált intézmé...nyekben — szólott a tová...biakban az előadó.

Programérlelő vita

A szakmapolitikai előadás vitái során hallunk majd jo...gos aggályokat is. Megles...nek-e a szükséges feltételek a ...korszerű fekvőbeteg-ellátáshoz ...és a progresszív ápoláshoz, ...amikor ma még sok helyütt ...alapvető gondokkal küzdünk. ...Az aggály érthető — utalt rá ***dr. Aczél György*** — és jogos ...is, de ahhoz, hogy előreha...ladjunk, túl kell látnunk a ...napi gondokon, meg kell ter...veznünk a fejlődés igénye sze...rint a korszerű fekvőbeteg-...ellátást, a progresszív ápolási ...rendszert. Vannak már ehhez ...adottságaink, s ha a prog...ram tisztázott, és pontosan ...tudjuk mit akarunk, nagyobb ...támogatásra számíthatunk ...pénzügyi vonatkozásban is.

Már az előkészítő előadást is rendkívül érdekes, izgal...mas vita követte — program...érlelő vita. Erre számítanak az előadók is, amikor tolmá...csolják majd az orvosok ez...reinek az új egészségpolitikai ...elgondolásokat. Az elnökség — s ez is az előkészítő tanul...sága — ismét egy időszerű, ...az orvostársadalmat foglal...koztató kérdést tűzött az elő...adássorozat napirendjére.

DR. KEMÉNY PÁL:

A gyógysz...

Az orvos nap mint nap etikai kérdésekbe ütközik. Etikai felfogásának magatartásában, működésének *egészében* kell megnyilvánulnia. Teljes részletességgel az orvosi etika nehezen fogalmazható meg. Talán minél szűkszavúbb a meghatározás, annál többet mond. Legfontosabb elemeit a hipokratészi eskü tartalmazza. De — mint minden — az etika is alakul, fejlődik. Az élet új meg új problémákat termel, s nem mindig egyszerű válaszolni: etikus-e ez vagy az a cselekedetünk? Így van ezzel a gyógyító ember is.

Kompromisszum

Van-e például sajátos etikája a gyógyszeres kezelésnek? Helyes-e gyógyszereket adni, ha nélkülük is ugyanúgy meggyógyul a beteg? Etikai szempontból is egyértelműen nemmel kell erre válaszolnunk. A gyógyszerek sohasem veszélytelenek a betegre, nincs tökéletesen ártalmatlan szer. Nem a válasz akkor is, ha a gazdasági érdekeket tekintjük. De vajon akad-e olyan orvos, aki életében még sohasem írt fel gyógyszert jobb meggyőződése ellenére? Aligha, mert a beteg, a környezet sokszor elkerülhetetlenné teszi ezt. Elveszítheti a bizalmat, rengeteg időt és energiát kíván a gyógyszer fel nem írása, illetve ennek megmagyarázása. Szabad-e tehát itt kompromisszumot kötni? A gyakorlatban ez sajnos, elkerülhetetlen.

Milyen legyen mégis követendő magatartásunk? Semmiképpen se tegyünk engedményt, ha nem lehetünk meggyőződve, hogy a beteg előreláthatóan nem kerül hátrányosabb helyzetbe a gyógyszer használatával, mint anélkül. Persze az „előreláthatóan" kifejezés erősen vitat-

...megállapodás

...az egészség-
...váljanak, és
...égügyi dolgo-
...többségének
...ősíteni kíván-
...a következe-
...protekcioniz-
...a lényege an-
...szakszervezet-
...és a megyei
...a között jött
...ejlesztésére.

...evezetés...

új gazdálkodás bevezetése. A Fejér megyei Tanács végrehajtó bizottsága határozatban mondotta ki, hogy *bevételi forrásaiból, tartalékaiból főképpen az egészségügy szükségleteit kívánja biztosítani* a városban, valamennyi községben és járásban. Az elhatározás jelentős, hiszen a megye egészségügyi költségvetése ebben az évben — a tavalyihoz viszonyítva — jelentős hiánnyal indult. Az idézett elhatározás megszületésében tekintélyes szerepe van a megyei ...

az őt ...

MDK

Halász András

Negyvennyolc pályázó...a Közp.Városháza ujjáépitésére.
Magyarország 1940. márc. 13. 10.1.

Halász Albert

zobrázt

a zayugróci farajó iskolában mukódott 1895

körül

Pesti Napló 1934. nept

8. Blashke Frederic

életrajzában.

Blockh (Black), Johann Heinrich,
éremvérő. Warou Dániel tanítványa. 1707-
töl a körmöczi pénzverdében volgozott. Meg-
halt 1712.

Dabasi Halász Alfréd

1929/30

Ferkèpzomfoiskèvk

88.l.

Halász Anna, gyermekrajzoló
ált. isk. VII. o. t

Bok

„Népünnepély" c. képe.

Repr.

Balogh Jenő: A gyermekrajz kiállítás margójára
9–10. l

Család és Iskola, Bp. 1954. december

V/12.

MDK

V.Halász Anna

Női fej, gipsz

Arckép kiáll. Ernst Múz. 1952. aug. 12 l.

MDK

Halász Anna

keramikus, főisk. hallg.

Spar

Képzőművészeti Isk. Évk. 1886-1941. Bp.1942.

XLI-XLII. tábla

MDK

Halász Antal, festöm.

Három tájkép. Akvarellek.

A Szent György-Czéh XI.aukciója.
1912. Kat. 261.l.

MDK

Halász Antal

Három tájkép, akvarellek

Szent György cséh lo. müv. aukc. 1912. febr.
73 l.

Halász András

Halász András T.M.T. okl. építész, ny. szőv. főmérnök, IV. Városház-u. 10. 386-348

Budapest. 1940. szept

Halász András

Váci u. 75. sz. bérház

Vilma királyné ut 6. sz. villa

Kissvábhegyi ut 6. sz. ház

296.

Szefeltlex. 297. l.

Élet.

u. o. 649. l.

Halász Andor
okl. építész
1904-től tanársegéd.
Iparrajziskola 1905. 29. l.

Halász András

épitész

nem díjazott Tr

1

Halász vaörsháza kibőv

79. l

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
155 1943
Rsz.: 8 ... 3. B.

T

V

55874/1943.III.szám.

Felhivom a F

ri szülőháza helyreállitásán

költségjegyzékét és a jövőre

jelentésével együtt terjessz

Budapest, 19

A kiadvány hiteléül:

min.shiv.igazgató.

A Müemlékek Ország

Halász András

MMÉEÉvk
1934.210.1

lati feltételek vala

zpo

Te

ser

lfark

ez szi

Józs

rint e

kotr

lunak

asz

gyá

nazott

, vala

éskö

zuz

zége

resg

F

ine

, v

ság

for

t

ési ministerium munkásügyi
yához, a hol a munkaközve-
teljesen dijtalanul eszközölte-
zóbeli, levélbeli és távirati meg-
ésre dijtalanul válaszolnak. Cim
ivelési ministerium munkás-
osztálya Budapest, Nádor-utca

zetek kivételével val
a m. kir. földmive
tanácstermében o k
órakor versenytárgya
feltételek, a tervek,
zete, az általános
temesvári m. kir.
megtekinthetők s ug
az ajánlati feltételek
hetők. Az ajánlatok,

niden jutalék nélkül, a
ob, legmegbizhatóbb,
on. — Válaszbélyeg.

T

pesten, VIII., Nap-utca 22.
irt: személy-, teher-, ételfel-
eket minden kivitelben.

---

y Gyula

ester

ály-utca 102. szám.

és legerősebb szerkezetü
k készitője. (E számunk-
en is felhivjuk olvasóink
t.)

---

s Hahn

**GOS, LÉGSZESZ-, VIZ-
ENDEZŐK.**

, Kis Diófa-utca 3/a.
-utca 36. sz.

**itások olcsón és pon-
ak évi karbantartása
lfogadtatik.**

k ingyen. Telefon 85—43.

A. ÉS FIA

sz. szabadalmazott

gyárosok.

n, Rákóczi-ut 90.

t dijmentesen küldünk.

Telefon szám 63—30

Schläffer Nándo

ácsiparos

Budapest, VII., Columbus-u. 1

SZELLE K

BUDAPEST, VII. ker., Sip-utca

Mindennemü
csavarok, önt
tergált, prése
és forrasz

Légszesz- és
világitási cikk
tára nagyb
kicsinybe

Lefelé égő
égők és lá

SZABÓ KÁRO

□ ASZTALOS ÜZLET

Bank, iroda, boltberendezés különleges
elvállal minden e szakmába vágó szolidabb
munkákat.

Budapest, VII., Izabella-utca 5.

---

unka

Szakszerü kivitelben és legjobb
:: :: ajánlatokkal szolgál :: ::

HALÁSZ András

HAJDU István: Szemérmetlen magyarázatpróba. =
Uj Müvészet, I. évf. 1.sz. 1990 8.p.

HALÁSZ ANDRÁS

Budapesti mütermek-Die Ateliers in Budapest-Les ateliers de Budapest-The Studios of Budapest. Ed. István Hajdu. Paris : Editions Enrico Navarra, 1990 31.p., ill.
ISBN 9 782908 072006

Kvt. ltsz. 22.297

HALÁSZ ANDRÁS grafikus

Bogdány Dénes,Drozdig Orsolya,Halász András, Károlyi Zsigmond,Kelemen Károly,Sarkadi Péter, Tolvaly Ernő kiállitása : Ganz MÁVAG Müvelődési Központ, 1977.május 28. megnyitja Beke László

ld. kat. Bogdány

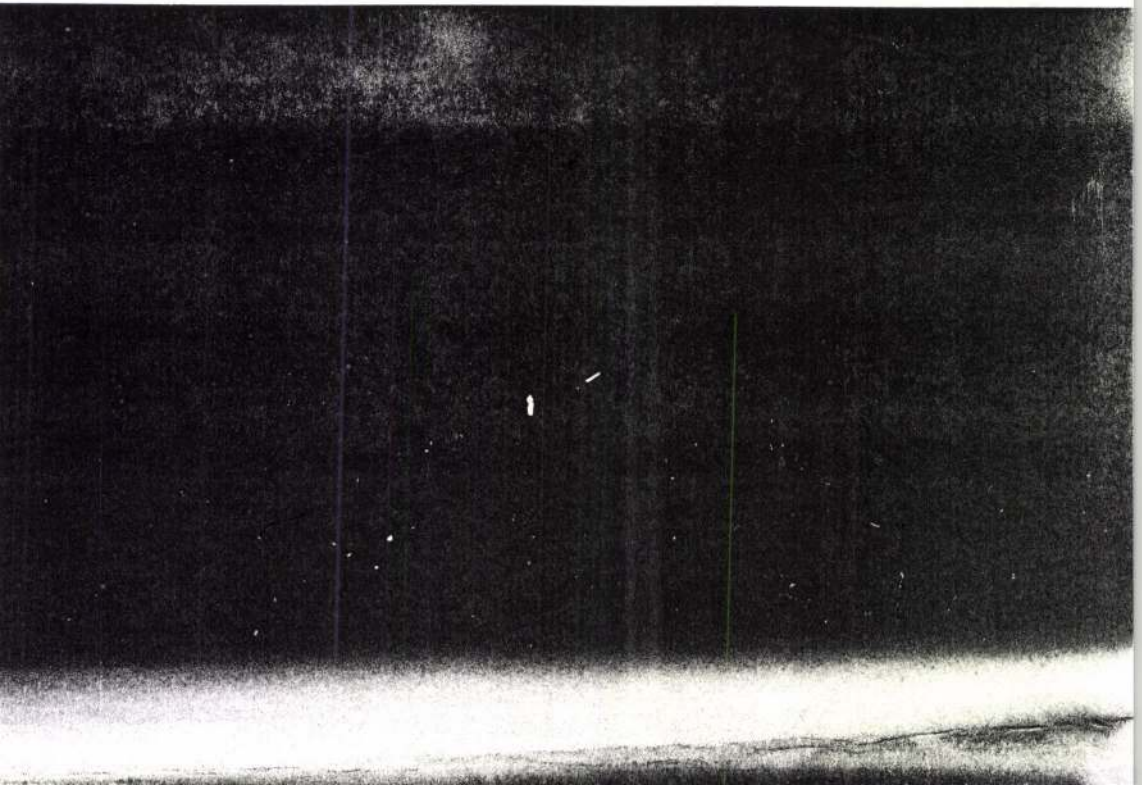

HALÁSZ ANDRÁS fot.

Szemadám György: Frissen festett fényképek.
Fotó 1989.2.sz. 60.p.

1970: tom. 28. tom. 29.
1971: tom. 30. 1972: tom. 31.
tom. 32. 1973: tom. 33. tom.
34. 1974: tom. 35. tom. 36.
tom. 37. 1975: tom. 38. tom.
39. 1976: tom. 40. tom. 41.
1977: tom. 42. tom. 43. 1978:
tom. 44. tom. 45. 1979:
tom. 46. tom. 47. 1980:
tom. 48. tom. 49. 1981:
tom. 50. tom. 51. 1982:
tom. 52. tom. 53. 1983:
tom. 54. x 1984: tom. 55.
tom. 56. 1985: tom. 57. tom.
58. 1986: tom. 59. 1986:
tom. 60. no. 1-2. F. no. 3-4. F.
1987: tom. 61. no. 1. F. no. 2. F.

HALÁSZ András

ÉS 1991.2.sz.
16.p.

Halász András

A New Yorkban élő festő, Halász András kiállítása január 18-ig tekinthető meg a Liget Galériában (XIV. Ajtósi Dürer sor 5.). A kiállításon komputergrafikák idézik azt az időt, amikor a festő sorkatona volt Kaposvárott, 1965 és 1967 között. A személyes emlékek ebben a komputer animálta világban elszemélytelenednek, élménnyé válnak Budapesten is, New Yorkban is. Az alábbi — angolra fordított magyar katonadal Halász András Personal File című könyvéből való, melyhez a kiállított művek illusztrációk. A könyv angolul íródott, nem csupán azért, mert a szerző jelenlegi lakhelye Amerika, hanem azért is, mert a világ új uniformis-nyelve az angol.

Unit! Attention! Direction Forward! March!
One, Two, One, Two, One, Two, One, Two, One, Two,
One, Two, One, Two, One, Two, One, Two, One, Two,
Soldiers! Let's have a song! One Two
I left my heart in Budapest, Three and Four

I left my heart in Budapest
A girl robbed it from me
Since then my heart is so sad
And my face is so pale
If I ever return to Budapest
I'll take my heart back.
Come with me my beloved
Come with me my beloved, my sweet love
When the sun goes down
The heart will find another heart
And somewhere a lips is waiting for a kiss
At the old Danube.

sa sem - ez némileg egybemossa
ttal.
nevekkel és irányzatokkal akar-
Dési Huber, Mészáros vagy a ma-
eknek" nevező csoport tagjai so-

di iskola" alkotásait kell emlite-
ezővásárhelyen újult meg, Kajári
ola után odatelepült fiatalok
Szalay Ferenc/ müvészetében "vá-
mellettük néhány rendszeresen
gy baráti kapcsolatai révén ide-
és szobrász oeuvrejében. /Szur-
, Vecsési Sándor, Somos Miklós,

Thalász András

A művész 1977 májusában kiállítást rendezett a Gausz-Mátrai Művelődési Központban.

Beke László: Dátumok a magyar avantgarde művészetből. Művészet, 1980. október - 20. lap.

Halász András

1974 márciusában a Fiatal Művészek Klubjában fendezett "Képregény" kiállitáson vett részt a művész.

Bereczky Lóránd: Évtizedes léptekkel....
Művészet, 1980. október - 2. lap.

Halász András

Részt vett 1979 februárban
a Fiatal Művészek Stúdió-
jában rendezett kiállításon
a művész.

Behr László: Dátumok a magyar avantgarde...
Művészet, 1980. október – 24. lap.

Halász András

Az ujabb generáció első csoportos
fellépésén a Rózsa espressóban szerepelt
a művész.

Bereczky Lórámd: Évtizedes léptekkel.....
Művészet, 1980. cktóner - 2. lap.

Halász András

Halász András és Károlyi
Zsigmond kiállítása 1979
novemberben a Berisenyi
Kollégiumban megnyílt.

Behe László: Dátumok a magyar avantgarde...
Művészet, 1980. oktober – 20 lap.

Halász András

1975 szeptemberében a Fiatal Művészek Klubjában a "Kontúr" kiállításon részt vett a művész.

Bereczky Lóránd: Évtizedes léptekkel. ....
Művészet, 1980. október - 2. lap.

Halász András

1975 decemberében a Rákosligeti Művelődési Házban rendezett akción részt vett a művész.

Bereczky Lóránd: Évtizedes léptekkel. . . . . Művészet, 1980. október - 2. lap.

Halász András

A művész akciói a Fiatal Művészek
Klubjában 1977.februárjában volt.

Bereczky László: Évtizedes léptékkel.....
Művészet, 1980.október - 2.lap.

Halász András

1975 áprilisában a művész részt vett
a "Képregény" kiállításon.

Bereczky Lóránt: Évtizedes léptekkel.
Művészet, 1980. október - 2. lap.

Halász András

1977. felmázban a művész a Fiatal Művészek Klubjában kiállítást rendezett.

Beke László-Dátumok a magyar avantgarde műrészetről
Művészet, 1980. október - 20. lap

Halász András fotómüvész

A lap kulturális eseményeket ismertető rovatában az alanti kiállitásokról tudósit: Kolozsvári Miklós és Reményi Katalin a Fiatal Müvészek Klubjában október 13.-ig, Tornay Endre András a Studió Galériában október 21.-ig, Szalay Ferenc a Csontváry Teremben október 12.-től, Földi Péter a Ferencvárosi Pincetárlaton október 11.-ig, Balázs János a nyirbátori Báthori Muzeumban október 8.-tól mutatja be müveit.
Keserü Ilona retrospektiv kiállitása a székesfehérvári Csók Képtárban december 31.-ig tart nyitva.
Szelényi Károly a Nemzeti Galéria Mühely-sorozatában október 10.-től, Halász András a székesfehérvári Ifjusági Házban október 6.-tól szerepel fotómüveivel.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. okt. 7. XXII.évf. 40. sz. 8. lap.

Halász András

Fónyi Géza emlékkiállitása a Magyar Nemzeti Galériában november 22.-től,
Feledy Gyula gyüjteményes kiállitása a Mücsarnokban december 9.-ig,
Horváth Dávid szociofotókiállitása a Fiatal Müvészek Klubjában november 23.-tól tekinthető meg.
Halász András a Fiatal Müvészek Klubjában és a budaörsi Jókai Müvelődési Házban november 16.-tól,
Bodóczky István a dunaujvárosi Képcsarnok Bemutatóteremben november 22.-ig,
Molnár C. Pál a gyulai Dürer Teremben dec. 1-ig
Samu Géza a Nemzeti Galéria Mühely-sorozatában december 2.-ig mutatja be müveit.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. nov. 17.XXIII.évf. 46. sz. 8. lap.

Halász András

róla is szól Simon Isuzsa

„Kényszerteória" c. írása

– a cikket lásd: Tolvaly Ernőnél –

Mozgó Világ 1980. június

HALÁSZ András

ÉS XXXVI.évf. 7.sz. 1992. febr. 14.

Atlantic City

A Bartók 32 Galériában látható Halász András Atlantic City (Macintosh képek) című kiállítása. A kiállításon 38 komputerrajz 1,17×0,84 m-es lézermásolóval készült nagyítása látható. Az egyes képek a rulettkerék harmincnyolcas beosztását követik. A komputer által előállított képek a rulett-golyó forgásának analitikus képei. A mozgás ábrázolása redukált és emblémaszerű. A teremben szalagként végigfutó képsor arra készteti a nézőt, hogy egyeztesse tapasztalatait és elképzeléseit a mozgásról, a perspektíváról és magáról a rulettről.

HALÁSZ ANDRÁS: A témáról: 1. „Amit pénzben elvesztettem, szellemiekben nyerem vissza." 2. Blaise Pascal találta ki a rulettet, amely egy tökéletes matematikai és topológiai rendszer, illetve szerkezet. Ő maga talán az első, aki nem az egyház vagy „korának kényszeréből", hanem tisztán „gondolati úton" Isten meglétét akarja bebizonyítani az ateistáknak. 3. A metafizikussá csupaszított jelek nem feltételezik a képen kívülálló fényforrás jelenlétét, de nem is mondanak annak ellent. 4. Koreográfia: Koncentrációs gyakorlatok körkörös pályán... Az elipszisként megjelenő kör a TÉR emblémája.

HALÁSZ András

A *Pascal* által feltalált rulettjáték látható *Halász András* sorozatán (Bartók 32 Galéria), de a rulettgolyó mozgását, az elipszisnek látszó körpályát ábrázoló 38 komputerrajz sémaszerű előadásmódjával éppúgy az elvont, spekulatív művészet világába tartozik, mint a fentebb méltatott képek. Asztrológiai, csillagászati asszociációk mellett a fényképezés hőskorában készített mozgásfázisfotókat idézik fel. A csoda meglesésének bűvölete, a heroikus gesztus helyébe azonban, amely ott analitikus részletekké szabdalja szét az organikus teljességet, ezúttal könnyed, intellektuális és technikai mezbe öltöztetett játék lépett, egy apró ötlet szenvtelenül gondos, maximális terjedelmű kibontása.

Nagy Zoltán: Virágporát minden virág! = Új Mo.
1992. febr. 26. 10. p.

Rossberg

96.
Lévay Lajos: A kivándorlás és
rendezése. Bp, 1907, Pesti Kö

266.
Lévai Z/oltán/: Theory of epi
change-speed gears. Bp, 1966.

840.
Levy, Hermmann: Entstehung un
lichen Grossbetriebes in Engl

136.
Lewy, Alexander: Zur Genesis
Ideen in Preussen. Stuttgart,

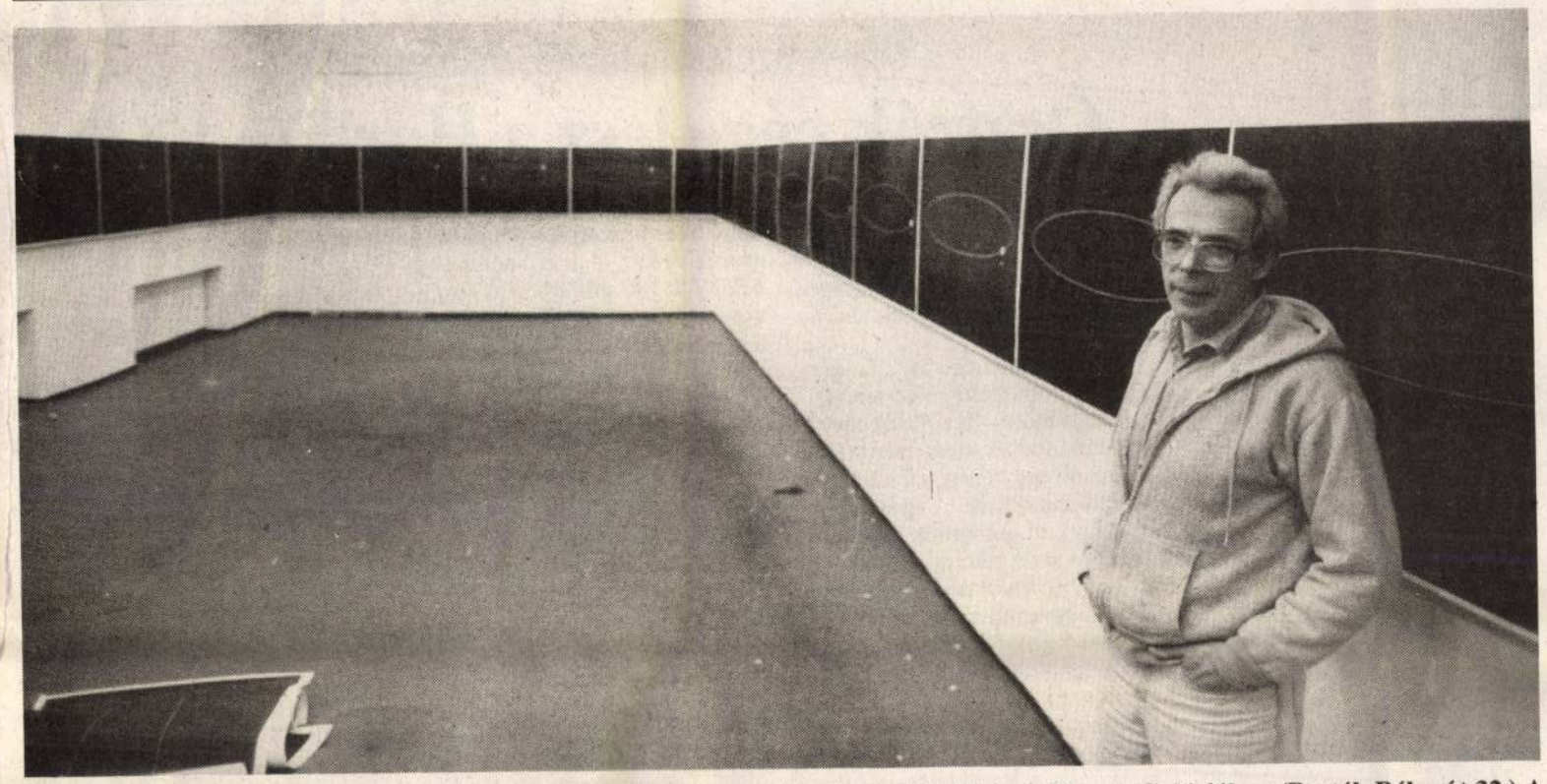

Ma nyílik Halász András (képünkön) Atlantic City (Macintosh-képek) című kiállítása a Bartók Galériában (Bartók Béla út 32.) A 38 darab mű a rulettgolyó forgásának analitikai képei, melyek komputerrajzok, és fénymásolással készültek FOTÓ: FEJÉR ZSUZSA

Kirándulóidő

BŰNÜGYEK — BALESETEK

Újfasiszták támadtak a rendőrre

A Hajdú-Bihar megyei Nyíradonyban az orvosi rendelő előtt két ismeretlen férfi pisztollyal és géppisztollyal megtámadta a vért szállító rendőrfőtörzsőrmester őrsügyeletest. Gépkocsijával visszakényszerítették szolgálati helyére, ahol támadóihoz még három férfi csatlakozott. Magukat újfasisztának nevezve az iroda falára horogkereszteket festettek. A rendőrre könnygázt fújtak, a radiátorhoz bilincselték. Pisztolyát lőszerrel együtt elvették, majd a rendőrségi autóval elmenekültek. A járművet Debrecenben találták meg.

Halált hozó hívatlan vendég

Szeged határában egy 33 éves jugoszláv állampolgár, sarajevói lakos személygépkocsijával nekiütközött a vele azonos irányba haladó járműnek. Az ütközéstől elvesztette uralmát a jármű fölött, az úttestről lehajtott egyenesen egy családi ház udvarára. Az ott tartózkodó Cs. Ferenc 73 éves nyugdíjast elütötte, az idős férfi a helyszínen meghalt.

Gyerekek a tűzben vesztették életüket

Hajdúnánáson kigyulladt és részben leégett N. Miklósné családi háza. A felügyelet nélkül hagyott 9 éves kislány és a 6 éves kisfiú olyan súlyos égési sérüléseket szenvedtek, hogy a helyszínen meghaltak. A vizsgálat eddigi adatai szerint a tüzet a kályhából kipattanó szikra okozta.

A vita halállal végződött

A rendőrség őrizetbe vette K. Ferencné 45 éves alkalmi munkás kőröshegyi lakost. Az asszony lakásukban szóváltás közben élettársát egy késsel mellbe és hasba szúrta. Az 50 éves férfi sérüléseibe belehalt.

KERAVILL

MAI MŰSOR

SZOMBAT

RÁDIÓ

Kossuth: Középhullám: Óránként: Hírek. Időjárás. Útközben 5.00: Reggeli Krónika 8.30: Hangszemle 9.05: Családi tükör 9.35: Szombat délelőtt — Közben: 10.05: Szaván fogjuk 11.05: Eco-mix 12.00: Déli Krónika 12.30: Kopogtató 13.05: Népdalkörök pódiuma 13.30: Filmkínálat 14.05: Oxigén 15.05: Mindenes 16.00: 168 óra 17.30: Vissz-hang 18.00: Esti Krónika 18.25: Szemle 19.05: Sportvilág 19.30: Jó éjszakát, gyerekek! 19.35: Határok nélkül 20.05: Rádiószínház: A hetvenkedő katona 21.45: Fahrbach: Régi magyar takarodó 22.00: Késő Esti Krónika 22.20: Szombat esti pop-mix 0.10: Éjszakai műsor URH-adón 8.30: Az evangélikus egyház félórája 9.00: Körzeti információs magazinok 16.00: Az Amerika Hangja magyar műsora 17.00: És vállainkon a sötétség — hangjáték 19.00: V materinskom jaziku 19.30: In limba materna 20.00: In der Muttersprache 20.30: Na maternjem jeziku 21.05: Az Állami Népi Együttes felvételeiből 23.00: A BBC magyar műsora 23.45: Versek

Petőfi: 5.00: Napindító 8.00: Sportszombat 8.30: Mese-zene gyerekeknek 9.00: Hírek 9.05: Színe-java 11.00: Hírek 11.05: Csillagsztárok 12.00: Jó ebédhez szól a nóta 13.00: Hírek 13.05: Daráló 13.35: Csak fiataloknak! 14.00: Valahol — valaki 14.40: José Carreras Webber-musicalekből énekel 15.05: Szórakoztató antikvárium 15.30: Lemezritkaságok 16.00: Van ez így! 16.05: Szív küldi... 17.00: Hírek 17.05: A Király Színháztól — a színházkirályig! 17.30: Égig érő fa 18.00: Közvetítés a Vasas—FTC vízilabda, a ZTE—Körmend férfikosárlabda bajnoki mérkőzésről és tudósítás a Téli Olimpiai Játékokról 18.35: Mit üzen a Rádió? 19.00: Hírek 19.05: Talpalávaló 20.00: Nemzetközi slágerlista 21.05: Tea hármasban 22.00: A BBC archívumából 22.30: Szombat esti dzsessz 23.00: Hírek 23.03: Sporthíradó 23.10: Napforduló 0.10: Éjszakai műsora

Bartók: 6.00: Muzsikáló reggel 9.05: Társalgó 10.00: Hírek 10.05: Hangfelvételek 11.37: Chopin-művek 12.00: Hírek 12.05: A Bartók rádió kívánságműsora 14.00: Hírek 14.05: Énekeljük együtt! 14.15: A szülőföld muzsikája 15.00: Opera-művészlemezek 16.05: Kapcsoljuk az Óbudai Társaskört 16.45: Kórusmuzsika 17.05: Dido és Aeneas — operarészletek 17.30: Szavak csapdájában — Szomorú napok 18.00: Hírek 18.05: Bemutató 19.05: Így láttam Kodályt 19.37: Az Abegg trió hangversenye Közben: 20.04: Hírek 20.09: Verseit elmondja Tolnai Ottó 21.20: Operaáriák 22.00: Hírek 22.05: Összkiadás

TELEVÍZIÓ

Tv—1: 6.15: Jó reggelt, Magyarország! 6.07: Falutévé 6.30: A reggel 7.30: Hagyd aludni a mamit! 7.55: Jó reggelt adj, Istenem! 8.30: Közjáték 8.35: Korhatár nélkül. Jimbó. Rajzfilm. 8.40: Álmodozó Károly. Rajzfilm 8.50 : Trombi-O5. Vetélkedő 9.00: Cimboráljunk. 9.15: Terepjáró 9.45: Most 10.30: Hol-mi? 11.00: Tévémagiszter 12.30: Panoráma 13.30: Szezám utca. Gyermekműsor. 14.30: Rockkalapács 15.05: Mongol cirkusz 16.05: Képújság 16.10: Családi mozidélután a Disneyvel. Kisértetek Budey Hallban. Amerikai film. 18.00: Gyereksarok 18.25: Ádám fiai, Éva lányai 19.00: Rejtélyes randevú 20.00: Híradó 20.25: Telesport 20.35: Soha ne térj vissza! Angol filmsorozat 21.30: Közjáték 21.35: Volt egyszer egy fesztivál 22.20: Codex 22.55: Téli olimpia 24.00: Moravagine— francia magyar film 0.55: Késő esti híradó

Tv—2: 7.00: Nap tv 10.05: Prizma 11.00: Klasszikusok 11.25: Kacagóra a játszóházban 12.25: G. I. Joe kommandó Amerikai rajzfilmsorozat 12.50: Volt egyszer egy csibe. Bábfilm. 13.00: Calyp-show 13.20: A világ legerősebb embere 14.25: Moontfleet - angol gyermekfilmsorozat 14.55: Gazdit keresünk 15.10: Az egyetlen Föld. Japán filmsorozat 16.00: Angol nyelvlecke. 16.30: Rockstúd 16.55: Mozi top 10 17.30: Gyerekeknek 18.00: Téli olimpia 18.57: Kicsi, vörös, szeplős — és világhírű 19.30: Rita, a vadnyugat réme olasz film. 21.05: Van szerencsém! Pécsi Ildikó műsora 22.00: Esti egyenleg 22.25: Katasztrófa a rakétatámaszponton. Amerikai tévéfilm.

VASÁRNAP

RÁDIÓ

Kossuth: Középhullámon óránként: Hírek. Időjárás. Útközben 6.00: Vasárnapi Újság 8.30: Hangszemle 9.05: Világóra 10.05: Kirakat 11.05: Gondolat-jel 12.00: Déli Krónika 12.20: Harminc perc alatt a Föld körül 12.50: Jegyzet 13.05: Névjegy 14.05: Szonda 14.35: A Szabó család 15.05: Örökzöld dallamok 16.10: Művészlemezek 17.05: Válogatott perceink 18.00: Esti Krónika 18.30: Harminc perc alatt a Föld körül 19.05: Sportvilág 19.30: Jó éjszakát, gyerekek! 19.35: Népi zene 20.05: Zenearchívum 21.05: Kastélyom romjai — családtörténeti monológ 21.38: Harmat László gitározik 22.00: Késő Esti Krónika 22.20: Kapcsoljuk a 22-es stúdiót 23.40: Az I Musici di Roma kamarazenekar játszik 24.00: Hírek 0.10: Éjszakai műsor.

URH-adó 8.30: Körzeti információs magazinok 10.00: Baptista istentisztelet 16.00: Az Amerika Hangja magyar műsora 19.00: V materinskom jazyku 19.30: In limba materna

Petőfi: 6.00: Szórakoztató vasárnap reggel és természetesen sport 8.00: Gyerekszínész voltam a rádióban... Kaszás Gergő 8.37: Mesezene gyerekeknek 9.00: Hírek 9.05: Hétköznapi háború 10.00: Énekszóval, muzsikával 10.30: Sárga tengeralattjáró 11.00: Hírek 11.05: Vasárnapi koktél 12.00 Jó ebédhez szól a nóta 13.00: Hírek 13.05: A jövő zenéje 14.00: Gospel-magazin 15.00: Hírek 15.05: Táskarádió 16.00: Poptarisznya 17.00: Hírek 18.45: Sportösszefoglaló 19.00: Hírek 20.00: Ausztria és Magyarország — két jelenet 20.37: Tréfás népdalok 21.00: Hírek 21.05: Dalszínház: Bob herceg 22.37: Dzsessz 23.00: Hírek 23.3: Sporthíradó 23.10: Napraforduló 0.10: Éjszakai műsor

Bartók: 6.00: Hírek 6.03: Népszerű muzsika 8.00: Hírek 8.05: Tom Koopman Buxtehude-művek 9.05: Az opera csillagai 10.00: Hírek 10.05: Új Zenei Újság 10.50: Kezdetben vala az ige... 11.05: Európa hangversenytermeiből 12.54: Tolnai Ottó versei 13.00: Hangok és visszhangok 13.10: Új lemezeinkből — Beethoven: VI. szimfónia 14.05: Zeneparádé 15.00: Bellini operáiból 16.00: Hírek 16.05: Szalon 17.00: Beszélgetés Bach 14. kantátájáról 17.30: Budapest Belvárosi főplébániatemplomot 18.00: Hírek 18.05. Poggyász 18.35: Operaáriák 19.05: Magyar zeneszerzők 19.35: Hangverseny-különlegességek 20.40: Újraolvasva 20.55: Kamarazene 22.00: Hírek 22.05: Rádiószínház: Zsákos ember terhe 23.52: Davy: Ó, én szívem 24.00: Hírek 0.05: Világhírű zenekarok felvételeiből

TELEVÍZIÓ

Tv—1: 6.45: Falutévé Magazin 7.30: Hagyd aludni a papát! 7.55: Így szól az Úr! 8.00: Kávé habbal 8.15: Közjáték 8.30: Vasárnapi turmix 11.00: Álljunk meg egy szóra! 11.10: Engedjétek hozzám.... A hitről gyerekeknek 11.15: Át-állás 11.45: Mézgyűjtés a Himalájában. Francia tévéfilm 12.05: Téli olimpia 13.00: A Financial Times heti üzleti híradója 13.25: Képújság 13.30: Hangjegy-zetek Sopronból 14.10: Szószóló 14.40. válaszúton az építészet. Angol dokumentumfilm-sorozat. 15.25: Érzékelés felsőfokon. 16.00: Van benne valami... 16.40: Örömhír 17.00: Walt Disney bemutatja 18.45. Zengő ábécé 19.30: A hét 20.25: Telesport 20.35: Eleni. Amerikai film 22.05: Közjáték. 22.10: Csevegés. 22.30: Téli olimpia

Tv—2: 7.00: Napraforgó 9.05: Kéménymesék 9.30: A legszebb történet. Angol rajzfilmsorozat 9.45: Észbontó 10.05: Erdőjárók 10.25: Néprajzi értékeink. A fóti gyöngykoszorú 10.35: Kánon. Vallás és kultúra 11.05: Foci angol módra 11.25: Humánum 12.25: Profit. 12.50: Hármas csatorna 13.20: Sorsok 14.20: Mi történt a jövő héten? 14.30: Melyiket a 3 közül? 15.00: Téli olimpia 16.30: Angol tévéfilm-összeállítás: A világ legjobb

HALÁSZ Andrés

Ma megnyitják a téli olimpiát

Az utolsó előkészületeket végzik Albertville-ben, ma délután fellobban a láng a kandeláberben

FOTÓ: MTI KÜLFÖLDI KÉPSZERKESZTŐSÉG

Ma délután Albertville-ben ünnepélyes keretek között nyitják meg a téli olimpiát, amelyen a jelek szerint minden korábbi rekord megdől. A tizenhat napos versenysorozaton több mint kétezer sportoló küzd majd az 57 olimpiai bajnoki cím megszerzéséért.

Albertville mellett, La Lechere-

vetség (IAAF) és a Nemzetközi Úszószövetség (FINA), ezek képviselőivel a közeljövőben tárgyalnak. Samaranch azt is bejelentette, hogy a jövendő olimpiai játékok előtt tovább emelik a selejtezőtornák számát. A világ első számú sportvezetője ismét azt mondta, a jövőben elképzelhető, hogy egy olimpiának

Pénteken Zürich és Genf érintésével elutazott a magyar küldöttség utolsó sportolócsoportja is. A megnyitó előtt egy nappal a műkorcsolyázó Czakó Krisztina, az Engi Klára, Tóth Attila és Regina Woodward, Szentpétery Csaba jégtáncospárok és a két rövidpályás gyorskorcsolyázó, Kun Bálint

A hírügynökségi jelentések szerint Czakó Krisztina nemcsak a magyar küldöttség, hanem az egész olimpia legfiatalabb résztvevője, a kislány december 17-én töltötte be a 13. életévét. Ugyancsak a műkorcsolyázóknál lép jégre az egyik francia páros leánytagja, Line Haddad, aki a versenyek idején tölti be a

Újabb fizetési határidő: március közepe

Osztrák cégé lesz a Hargita KC?

Régóta foglalkoztatja a kézilabdás közvéleményt a női bajnok Hargita KC sorsa. A dr. Magyar Ernő vezette Hargita Kft. hónapok óta tartozik a játékosoknak, edzőknek.

A hét elején Lehoczky Tivadar, a kft. sportigazgatója — a televízió kamerája előtt — a tartozás egy részét kifizette. A hírek szerint ez a játékosok egy hónapos fizetését jelentette mindössze. A sportigazgató akkor, ott, az Építők sportcsarnokában azt a bátor kijelentést tette, hogy februárban minden tartozását kiegyenlíti a kft., mind a női és férfi kézilabdásoknak, mind a labdarúgóknak. Kérdés, mire alapozta ezt a kijelentését Lehoczky Tivadar. Erre kerestem választ, mikor felhívtam. Igaz, nem a kft.-nél, mert a cég a Postának sem tudott fizetni, így a telefonokat kikapcsolták.

— Magyar Ernő biztosított arról, hogy február végéig, de legkésőbb március közepéig minden tartozásunkat kifizetjük — mondta a sportigazgató. — A kft.-nek körülbelül 150-180 millió forint kintlevősége van, s több adós is jelezte, hogy fizetni tud a közeljövőben. Igaz, más adósok meg sem kerestek bennünket.

— *Mégis hogyan fajulhattak idáig a dolgok?*

— Másfél éve bíztak meg a sportigazgatói feladatok ellátásával, akkor megkaptam a kft. sporttal kapcsolatos összes anyagát. Rangsorolni kellett, s elsősorban saját csapataink anyagi dolgait akartuk rendezni. Átvettük az Építők női kézilabdacsapatát, s létrehoztunk egy új labdarúgóklubot is. Az egész anyag, köztük az egyéb szponzori szerződések úgy hatvanmillió forintot tettek ki. Közben azonban több üzletünk is meghiúsult, így a szovjet piac is elveszett számunkra. Nem elsősorban Magyar Ernőn múlt, hogy idáig fajulhattak a dolgok, sokkal inkább az ország gazdasági helyzetén.

— *Ha a gazdasági problémákat már előre látni lehetett, nem lett volna szabad elvállalni a további támogatásokat.*

— Ameddig én vagyok a kft. sportigazgatója, addig a saját csapataink — az NB III-as labdarúgócsapat és az utánpótlás-együttesek — támogatásán kívül a jövőben semmiféle szponzori szerződést nem fogunk kötni. Számunkra intő példa volt az eltelt időszak.

A Hargitával kapcsolatos hír: elképzelhető, hogy a női kézilabdacsapat anyagi helyzete a nyártól megoldódik. A klub vezetői értesülésünk szerint tárgyalásokat folytatnak egy bécsi bankkal — állítólag az Ausztria legjobb csapatát támogató Hypobankkal —, s lehetséges, hogy ez a cég lesz a csapat új főszponzora.

• D. S.

Konszenzus alakult ki a sakkozóknál

A Magyar Sakkszövetség elnökségének ülésén a két héttel ezelőtti fő téma, olimpiai szereplésünk vitája folytatódott, és be is fejeződött. Időközben Polgár László alternatív javaslatokat tett az elnökségnek. Az alternatívákra azért volt szükség, mert a Polgár lányoknak a férfi- vagy a női csapatban való játékát a család attól tette függővé, hogy legjobb férfi sakkozóink vállalják-e a játékot. Ez esetben hajlandók csak a lányok a nők között szerepelni.

Kunos Péter, a szövetség elnöke bejelentette, hogy ő és más elnökségi tagok a számba jöhető olimpiai csapattagokat megkérdezték, 22. helyén áll. Az elnök bejelentette, hogy a FIDE elnökét kérték: engedélyezze, hogy Csernyin szerepeljen a magyar válogatottban, s az elnökség hosszú vita után nagy többséggel megszavazta, hogy a Nemzetközi Sakkszövetség jóváhagyása esetén a kiváló volt szovjet nagymester a mi színeinkben induljon. Megjegyzem, hogy a Svájcban megjelenő Die Schachwoche által közölt január 1-jei Élő-ranglistában (a hivatalos még nem érkezett meg szövetségünkbe) Csernyin neve mellett az „Un" (Ungarn) jelzés áll. A FIDE-iroda Svájcban működik, a lap pedig nyilván közvetlen forrásból merítette információját. Nincs

három legutóbbi Élő-ranglista (másfél évi) átlagát vegyék figyelembe. Ez azonban már a szövetségi kapitány dolga lesz, akit — így a döntés — legkésőbb egy hónappal az olimpia előtt kell az elnökségnek kijelölnie. Olimpiai aranyért az elnökség a férfiaknál — létszámuknak megfelelően — 6 millió forint, a nőknél 4, ezüstért 4, illetve 2, bronzért 2, illetve 1 millió, s a férfiaknak a 4. helyért 1 millió forint jutalmat helyezett kilátásba, illetve ugyanennyit az utána következő két helyért is abban az esetben, ha a FIDE úgy dönt, hogy e helyezések jogosultságot jelentenek a csapatvilágbajnoksá-

HALÁSZ András (1946-)

Simon Zsuzsa: Halász András.
Bp. Hilscher, 1997. 195 p. ill.

letétjeként a

al. Alaprajzát
Déli kapuja
bálcza, illetve
ítésű fejezetei

aszobra, XVI.

József szobra
maradványai,

vánvalóbb belső út jegyében áll, amelynek korábbi állomásai – az egyes művek – egyfajta nonfiguratív (szürreális) formanyelvhez igazodókként voltak értelmezhetők. Amióta azonban, mindössze néhány éve, farelieſjeiben az ornamentális plasztikai fogalmazásra tért át, sőt az ornamentumot kalligrafikusan kialakított betűkkel, értelmes szöveggel dúsította, művészetének jelentésköre közelebbről is körülírható.

A gyerekkori falusi életforma élményanyagát, világképét sértetlenül megőrző és plasztikailag eredeti módon kifejező művészetet teremtett Ilyés István, s újabb munkáiban ennek a hűséges ragaszkodásnak szöveg szerint is, saját költői sorainak, ó- és újtestamentumi idézeteknek a beszövésével, mi több: a kibetűzhető szöveget akár életre is kelthető hang erejével további nyomatékot adott (*A malomőr fohásza,* 1985; *A kertész hálaadása,* 1986). Legújabb munkája, *A furulyás,* amelyet idehaza most mutatott be első ízben, egy nemes küldetést vállaló, anonimitásba burkolózó emberi figurát ábrázol, amint egy háborús lövedékből formált furulyát fújva az emberi megbékélést hirdeti.

Dávid Lehel terrakotta kisplasztikái, faliképei sokkalta földközelibb szemléletre mutatnak. Az élet *ilyen* is, különösen, ha némi kesernyés irónia, s a groteszk iránti alakító érzék vezeti az anyagot formáló művész-*voyeur* kezét: az intim jelenetek – a meglesett pillanatokban – reménytelenül ellaposodnak, a szerelem szépsége kisszerű helyzetekké torzul, a kedvenc háziállataikat becézgetők komikus pózokba merevednek, az álmodozó leánykák és költők naiv illúziókergetőkké lesznek, a szónokok bamba hordószónokká, az (eszményi) nő diadalszekéren trónoló meztelenséggé vedlik át. Ebből a plasztikai voyeurködésből egy-egy remekbe sikerült gesztust, akár író tollára érdemes, telitalálatszerű zsánerjelenetet mindenképpen megőrizhet magában az álszeméremről e történelmi falak között megfeledkező kiállításlátogató. *Mezei Ottó*

EMLÉK

Halász András kiállításáról

Halász András kiállítása a Liget Galériában látható, egy piciny helyiségben: talán bolt, vagy trafik lehetett valamikor. A művész most Amerikában él, pontosabban New Yorkban; aligha szokott újabban ilyen kis szobákhoz. A kiállítás címe, ha nem szó szerint fordítom amerikaiból magyarra: emlék. A terem, a valamikori bolt vagy trafik véletlenül ugyanúgy emlék: kicsi magyar galéria. A kiállítás témája magyar emlék: a katonaság.

Ha belépünk, rögtön jobbra nézünk, bár a bal oldalon és szemben is vannak képek. A jobb oldalon és a terem bejáratával szemben lévő falra is áthúzódva nagyméretű olajfestmények, szám szerint három, témájuk ugyanaz, mint a kis képeké, illetve azok kinagyítása, erőteljesebb színekkel, zölddel, okkerrel és egy másmilyen zölddel festve, a leghagyományosabb alapon, vakrámára feszített, alapozott lenvászonra, egyenletes, de eleven ecsetmozgással, keret nélkül kiállítva. A kiállítás így látszólag két részre oszlik, legalábbis azoknak, akik nem vehettek részt a megnyitón: az Amerikában készített és onnan hozott komputer-rajzokra, az „emlékekre", és az itt készített nagy vásznakra, a „beilleszkedésre". A harmadik rész a vernisszázs volt, a túloldalon, a Dózsa étteremben, vacsorazörej és ivás közben, az esemény – inkább felolvasás, angolból angolul és angolból ott rögtön magyarul.

Aki belép, rögtön jobbra néz. A nagy képek ismerősek, az embernek az az érzése, hogy ide készültek és cseppet sem csodálkozik, amikor megtudja, hogy valóban így történt. Engem inkább a kicsik foglalkoztattak. A kis képek voltaképpen komputer-rajzok, hosszú, végtelenített csíkokban: javarészt menetelő, futó, vagy sorakozó katonák, általában profilban, atlétatrikóban, klottnadrágban, egyformák, folyamatosan egymás után. Vékony kis papírcsíkokon, falemezre ragasztva, vastag, nyers fakerettel keretezve. Egyszerre emelik finom szövésű apró lábacskáikat, közömbös-vidáman előreszegezett fejjel, arc és tekintet nélkül, futnak – állandóan állva – a vastag keretben, a lábuk akár a szárnyak; finom, gép-raszter szövésű szitakötők. Olyan az egész, mint egy bogárgyűjtemény, a láthatatlan üveg mögött, a mozgás állóképe: vízszintes papírrá nyújtott homokórán peregnek a léptek, mindig előre, mindig ugyanazon a helyen.

Aki nem volt katona – mint én –, nem ismerheti igazán és nem is értheti ezt a frivol monotóniát. Mégis érezni a mozdulatok közötti kicsiny térben, hogyan kövülnek meg hangulatok, észre nem vett érzések, akkori átélések a

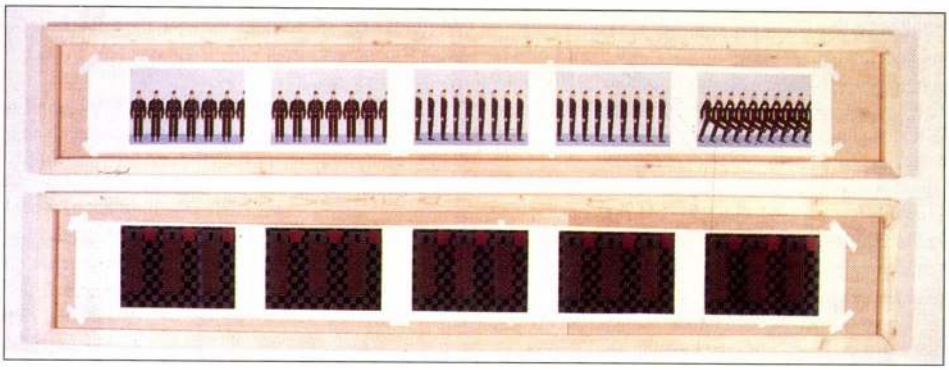

karok és lábak testillatú surrogása között, hogy később, az időben előreúszva, újból megkerülve, előlépve, igazán nem is értett jelentésekkel, fel-felfokozódó elevenséggel bizsergessék a géprajzok előtt az emlékezőt. Én először bogárgyűjteménynek néztem, vastag, előreugró dobozszerű kerete és a cellux-szal felszurkált, egyforma komputerpéldányok miatt. Az ember gyermekkori bogárgyűjteményét soha nem úgy nézi, mint a tudós-biológus, nem példányokat és fajtákat lát, ha kézbe veszi, nem a fejlődés visszavonhatatlan és elegáns összefüggéseiben gyönyörködik, a fajok vagy egyedek fantasztikus, néha alig észrevehető különbözőségét érzékeli, hanem történetet lát, a befogás körülményeire emlékezve füvek vagy száraz avar szagát szívja be, s hol kellemes, hol kellemetlen időfázisokat él meg, a fakeret és üveg, az elkészítés és rendszerezés, s végül a leadás komolyságát.

Semmi sem esztétizált. Nincs artisztikum, festői érzékenység, túlmagyarázott mondat, nincs kiáltás, nincs sóhaj, nincsenek indulatok; csak hűvös és kedves, amilyen csak a vékony papírlap tud lenni. Mintha távolról látnánk, nagyon messziről a kis katonákat, egy nagy távcsőbe nézve, a lencse oly közel hozza őket, hogy még távolabbinak hatnak, a kéz kinyúlna, de nem érhet hozzájuk, a távolság, mint valami anyag, láthatóan megremeg, a széleken minden finoman vibrál, mint a legnyugodtabb víztükör, sima; a szinte láthatatlan kis likacsok nem is benne, hanem felette remegnek: selyemraszter, finom szövedék, piciny szitakötőszárnyak, a nem létező üveg távolságtartásában – kellemesen szürke a papír.

A látogató, ha valami különlegesen amerikait várt, csalódott: a papírlapok egyformák, bárki kihúzhatja őket a gépből, az átformálásra csak az eltúlzott, dobozszerű keret utal.

Az esemény ugyancsak egyszerű, sőt bizonyos értelemben hagyományos volt. Nem akció és nem performance. Ahogy szokták, a megnyitó személy (jelen esetben a művész) papírlapokból olvasott fel, úgy mint segítője, egy angolul ragyogóan tudó, tökéletes kiejtéssel olvasó ismerős. Minden más kellék és díszlet is kéznél volt: természetesen a publikum, az étel és ital, megkínálni azokat, akik megtisztelték a vernisszázst. Tehát minden, ahogy ennek lennie kell, bár az igazat megvallva kicsit összekeveredve, egyszerre történt minden. Nem a megtartott beszéd után kínálták a vendégeket, a meghívottak a szöveg közben ettek, ittak, zörögve vacsoráztak, integettek az érkezőknek, beszélgettek, a pincérek rendeléseket vettek fel és kiszolgáltak, míg az étterem előre le nem foglalt részéből más vendégek beszélgetésének hol hangosabb, hol halkabb moraja hallatszott.

Itt is minden ugyanolyan volt, mint a kiállítóteremben, véletlen, készen kapható, átalakításra nem szoruló. Nem hiszem, hogy mindezt magyarázni kell, csak leírni lehet: nincs semmilyen művészi kapaszkodó! A kiállítóteremben katonákat látni, az étteremben katonákról szólt a felolvasott szöveg (Halász András New Yorkban írt, angol nyelvű regényéből olvastak fel részleteket, a regény a művész katonaélményeiről szól.).

A megnyitó mintája másutt keresendő: inkább emlékeztetett érettségi találkozóra, baráti, rokoni összejövetelre, esküvő, temetés, vagy bármilyen ünnepség kapcsán. Kedves és kínos egyszerre; senki nem ért semmit, a közönség fülel, de a közönségtől semmit sem hallani, csak foszlányokat, mondattöredékeket, sokan nem is tudnak angolul. Régi happeningekre emlékeztet: itt sem fontos a publikum; provokálják, hisz más helyiségben is olvashatták volna a szöveget, a jelenlévők a hely parancsára esznek – így válnak részesévé és alkotójává az eseménynek, miközben a fontosnak vélt mondatoknál abbahagyva a rágást, a beszédet, vagy letéve a villát, figyelnek.

Ha mégis definiálni kellene a megnyitót, szituációmontázsnak nevezném. Az események terv és külön elképzelés nélkül zajlottak, egymást nem zavarva, inkább csak egymásba csúszva, minden előre meghatározott dramaturgia nélkül, hiszen egyetlen kiállított darab és egyetlen mozdulat sem volt, amin érződött volna az esztétizálás leghalványabb szándéka. Komoly ez a bemutató; nem romantikusan tagad, hiányzik a személyiség állandó hősies hevülete, inkább csak állít, rámutat, átszínezés és stilizálás nélkül. Állítását finom irónia vonja be; az alig észrevehető meglátásának és megmutatásának őszinte derűje.

Nem kell csodálkozni, csak rácsodálkozni, nem kell megdöbbenni, vizsgálni, vagy analizálni, csak észrevenni. Bizonyos szempontból a keleti költészetre emlékeztet ez a magatartás, például Basshora, aki a virágot nem tépi le, nem bontja szirmaira, csak észrevéve a kerítés mellett: rámutat. Az egyetlen metaforabelelátásunk csak annyi lehet, hogy méterszalagnak nézzük a géprajzokat. A végtelenített rajzokon a katonák egy méterszalag beosztásai, amiből minden nap levágnak egy darabot – különös,

(Fotók Pácser Attila)

többször átfordított költői kép –, minden lépéssel közelebb kerülnek, önnön képüket vagdossák. A kigyó saját szájába harap.

Még valami eszembe jutott: az események vibráló egybeesése és különválása egy falusi bögrecsárdában, ahová borért jártam. A konyhában kellemes melegben a vasárnapi ebéd készült. Csendben, fakó őszi délelőtti áhítatban apró mozdulatokkal végezték dolgukat az asszonyok, halkan beszélgetve. Illatok töltötték meg a levegőt, édeskés mártások és alig gyöngyöző húsleves illata, halk, finom sercegéssel sültek a húsok, félhomályban és melegben. Az ablak alatt, viaszosvászonnal letakart, asztalnak használt, öreg hűtőszekrény mellett két hórihorgas, nyakig sáros figura ült, tökrészegen, szemhéjuk duzzadt, arcuk vörös és remegős, kiborult hamutálak és üres kancsók előtt – torkuk szakadtából énekeltek. Kerestem a falat, de egy térben játszódott mindez, mégis különválva, elválasztva egy nem létező üveglappal, ami mögött puha derengésnek látszódott minden, feloldódva az ősz kétértelműségében, egymást nem zavarva, inkább csak egybecsúszva: két szabályos forma, két lassan-lassan lefelé szálló, egymást félig takaró papírlap.

Mintha messziről néztem volna, egy nagy távcsőbe nézve, akár egy régi bogárgyűjteményt, melynek elevensége spirituszba fojtva, megdermedve, láthatóan – mint valami anyag – megremeg a nem létező üveg távoltartásában.

Valahogy így láttam – látom – a kiállítást. Talán annak a hangulatnak, állapotnak köszönhetően, amiben akkor, a megnyitás napján voltam. Természetesen nem ez a mértékadó, de az én véleményem és másoké egy-két dologban biztosan megegyezik. Abban például, hogy amit itt láttam, az ellentétes a művészet sok esetben zajos és törekvő szellemiségével, amely oly fokon tud anyagivá, nagyon festékké válni, brutálisan, érzékien, a szellemet és a misztifikált művészi tudatot, sőt a lelket is kézzelfogható matériává alakítva, hogy túlságosan is tárgyszerű lesz. S mint ilyen, mozgatható is, mint egy tárgy, beállítható minden eleve létező, vagy kitalált struktúrába, például a divatba, hogy magunkra nézhessünk és mutathassunk – gondolni, és élvezni borzongató vákuumát hogy mi értjük! Halász András műve ezzel szemben az egyszerűség szinte ésszerűtlen derűjét, a mindennapok irritáló, a boldogságon is túli anyagiságát vállalja, nem is vállalja, csak adja. Nem válik anyaggá; már eleve anyag. De mégsem igazán ready-made gondolkodás ez, a kapcsolat Duchamp művével csak kvázi kapcsolat. Itt nemcsak megtalált és készen kapható dolgok bemutatásáról van szó, hanem nagyon finom, alig látható rendezésről, ritmusról, fejlesztésről és feloldásról. (Torna, futás, menet, sorakozó, majd a sor felett lebegő leányfej, és kinagyítva az olajjal festett nagy képek.) A mozgás megállítása is kapcsolatba hozható Duchamp munkáival, a lépcsőn lemenő aktokkal, de ami ott gépies – gépi alkatrészekből szigorúan összeszerelt gép-nő csúszik meg-megállva saját magában, nem mozog, állandóan vesztegel –, addig itt a megállított mozdulatot gép rajzolja – az ember sugalmazása alapján –, mindig egymás után, úgy hogy a kis geometrikus közök, a figurák közötti űr vagy hiány pozitív formának is tűnhet. Az összehasonlítás tehát felületes, mégis végig felmerül, nemcsak a mozgásnál; az üveglap nem látható, de állandóan ott van, a látogató szeme elé szerelve, és az ajtó melletti kis képen – mögötte, az üveg mögött – a katonák fölé emelkedve ott van a mosolygó leányfej, a horizont választóvonala felett.

Erőfeszítés nélkül felfedezni, észrevenni, összerendezni, épp hogy belenyúlni, mindig is jellemző volt Halász Andrásra. Így emelte elénk és maga elé az üveglapot és a fokhagymafüzért, nem misztifikálva, csak érezve a külvilágban a legegyszerűbb dolgok derűs, elemi misztériumát és a könnyed fájdalmat ugyanúgy, mint ahogyan hangosan olvasta és később egy munkájában felhasználta közös megbízónk cégtábláján a sziporkázóan szép szöveget: HÁRSFA BORKERT ZENE–TÁNC

Tolvaly Ernő

Beszélgetés Valkó Margittal a Knoll Galériáról

– Hogyan tudnád pár szóban összefoglalni a galéria történetét és művészeti programját?

– Azt már sokan tudják, hogy ez egy bécsi galériás második galériája, ami Magyarországon vegyes vállalat formájában működik. A múlt év szeptemberében nyílt, és nemzetközi képzőművészeti programot mutat be, a kiállítók között főleg magyar, osztrák és cseh művészek szerepelnek. Eddig szigorúan egy-egy művész munkáiból csináltunk kiállítást, egyszer pedig egy kisebb csoportéból. Ez gyakorlatilag megfelel a fejlett országokban működő galériák kiállításrendezési elveinek.

– Milyen réteget érintenek a Knoll Galéria kiállításai, kikből tevődik össze a vevőköre? Főleg külföldiekből, vagy magyarok is vannak köztük?

– A kiállításokat a legszűkebb szakmai körök látogatták eddig. Tehát művészek, művészeti főiskolások, művészeti írók, és egy nagyon szűk, érdeklődő csoport. Ennek megvan a maga oka. Eddig csak külföldiek vásároltak, akik Bécsben is kapcsolatban vannak a galériával. A most rendezett multiplika kiállítással kicsit megváltozott a helyzet, itt vásároltak magyarok is.

– A magyar műkereskedelemben milyen szerepet töltenek be a magángalériák, az államilag támogatott intézmények és a Képcsarnok boltjai? Van-e egyáltalán vevőköre a műkereskedelemnek?

– Erre nem lehet egyszerűen válaszolni. Én legalábbis nem tudok. Műkereskedelemről beszélni egy olyan országban, ahol a művészek alkotásai együtt haladnak azzal, ami művészetben a világban történik, a kortárs képzőművészettel kapcsolatban álló intézményrendszer néhány fontos résztvevője viszont hiányzik, s ahol az ország gazdasága olyan állapotban van, mint Magyarországé most, szerintem nem is lehet. A kínálati oldal is csak rövid ideje bővülhetett teljessé, hiszen a legjobb művészek a nyolcvanas évek elejéig kiszorultak a nyilvánosságból. A befogadó oldal pedig igazán furcsa módon alakult. A közízlés, a vizuális kultúra szerintem nincs a legjobb formájában Magyarországon. Egyszerűen nincsenek meg az alternatívák a tájékozódásra. Gondolj csak ennek a folyóiratnak az elődjére. Ha valaki tudni akarta Magyarországon, hogy milyen a kortárs képzőművészet, akár itthon, akár külföldön, a valódi helyzetről csak komoly utánjárással szerezhetett információkat. Ami pedig igazán klasszikusnak, könnyen befogadhatónak számít sok országban, arról még mindig a „hát ezt én is meg tudnám festeni"-féle megjegyzéseket lehet hallani Magyarországon. Nem tudom elfelejteni, hogy két évvel ezelőtt például *Jasper Johns* képein viccelődtek ilyen stílusban a Reformban. Azt hiszem, egy hasonló újságban Ausztriában ez már nem történhet meg. Szerintem ez nagyon nagy felelőtlenség. Egyedül a Műcsarnok által szervezett kiállítások nyújtanak biztos támpontot az érdeklődők szélesebb csoportjai számára. A hagyományos vásárlókat ma a klasszikus műtárgypiaccal rendelkező országokban három nagy csoportra lehet osztani: a múzeumokra, a nagy vállalatokra, bankokra és a privát gyűjtőkre. Magyarországon ezek a szereplők vagy hiányoznak, vagy egész másképp viselkednek piaci szempontból, mint az előbb említettek. Tehát: nincs állandó kortárs művészeti múzeum. Sem magyar, sem nemzetközi anyagot bemutató. Hiába van jó magyar anyaga a Nemzeti Galériának, az nincs kiállítva. Nemzetközi kortárs kiállítás a Ludwig-gyűjtemény megérkezése óta látható ugyan, de ők nem állandó vásárlók itt. Az, hogy a nagyvállalatok miért nem viselkednek egyelőre gyűjtőként, annak okai teljesen nyilvánvalóak. Végül pedig a magángyűjtők vásárlási szokásai is elég speciálisak itt, legalábbis amennyire én látom. Az a néhány, valóban tájékozott gyűjtő, aki szerintem az igazán jó művészeket gyűjti, olyan kapcsolatban van a művészekkel, hogy egyenesen besétál a műterembe, és onnan vásárol. S még egy szempont: a műgyűjtés tipikusan polgári tevékenység. Azt már lassan kezdem megismerni, hogy milyen motivációk alapján gyűjt a fejlett tőkés országokban valaki régiséget, klasszikus modernet vagy kortársat. Ugyanis ezek általában nem keverednek egymással. Itt mindez megint teljesen nyilvánvaló okok miatt másképp alakult eddig. Ezért szerintem a már meglévő galériák nagyrészt az ad hoc vásárlókat szolgálják ki, akár magyar, akár külföldi legyen is az. És emiatt nem csinálnak kiállítási programot, mert nekik egyszerre több fajta igény kielégítésére kell berendezkedniük.

– Ha ennyire szűk a piac, miért volt érdemes mégis egy osztrák galériásnak Budapesten galériát nyitni? Milyen nehézségekkel kellett akkor nektek megküzdenetek?

– Nagyon sok galériás teszi meg, ha előre akar lépni, hogy nyit egy második galériát is. Sok német–osztrák, svájci–francia, amerikai–német stb. galériapár van. Másrészt Kelet-Európa és Magyarország hosszú ideig fontos helyen szerepelt a hírekben. Innen már csak egy rövid gondolati lépés a két dolog összekapcsolása. Ennek a galériának tehát van valami „reklámértéke". Igyekszünk továbbá nagyon takarékosan működni. Ketten dolgozunk itt, meg egy Macintosh számítógép. És persze reméljük, hogy a magyar piaci környezet is egyre kedvezőbbé válik számunkra. A nehézségeink nagyon hasonlítanak bármilyen más magyar gazdálkodó szervezetéhez. Azt azonban, hogy a magyar gazdasági környezet menynyire „vállalkozásbarát", azt más híradásokból is meg lehet tudni. Mégis, azt lehet mondani, hogy ennek a mégiscsak különleges árunak, a művészetnek kapcsán a magyar gazdaság szinte minden ellentmondása, kialakulatlansága rendre megmutatkozik. Elég csak a jelenleg érvényben lévő devizavisszavásárlási rendszerre utalni. Egyáltalán, a forint konvertibilitásának a hiánya ezen a területen is hihetetlen nehézségeket okoz. De van például egy régről öröklött, kereskedelemellenes, adminisztratív intézmény, nevezetesen a Nemzeti Galéria kiviteli engedélyezési rendszere, röviden a szemle. Ez réges-régen nem tölti már be azt a funkciót, amire szánták, vagyis a nemzeti vagyon részének tartott műkincsek külföldre vándorlásának megakadályozását, vagy akár a kiengedett tárgyak megfelelő dokumentálását, viszont sok időt és pénzt kell erre a külön adminisztrációra fordítani.

Markója Csilla

BARTÓK 32 GALÉRIA

HALÁSZ ANDRÁS

ATLANTIC CITY
(MACINTOSH-KÉPEK)

MEGNYITÓ: 1992. FEBRUÁR 7. 19 ÓRA

NYITVA: HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL
MINDEN NAP 14–18 ÓRÁIG

1111 BUDAPEST, BARTÓK BÉLA ÚT 32.
TELEFON: 186-9038

ARENAPRESS

HALÁSZ ANDRÁS: SPIN – No. 22 (NEW YORK '91)

UJ MUVESZET SZERK.

SINKOVITS PETER URNAK

BUDAPEST
BATHORI UTCA 10.

1054

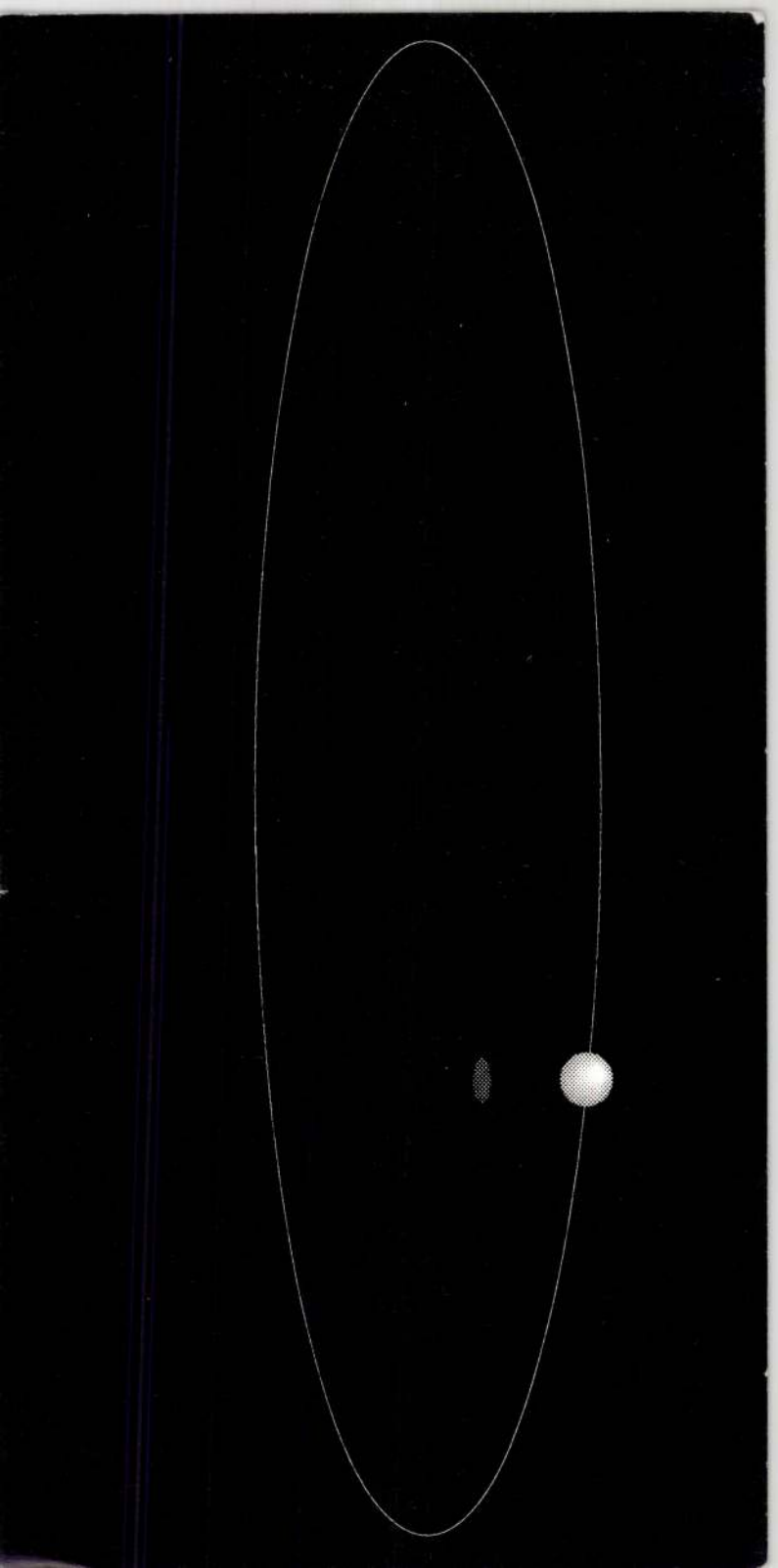

HALÁSZ András

1990 1. 8.
3. 54
91 5. 51-53

Új Művészet

HALÁSZ ANDRÁS

művei - 91.5. 51.52,53

Új Művészet

A Budapest Galéria tisztelettel meghívja Önt

Halász András képzőművész

RESEARCH LAB. - CHELSEA BILLIARD

c. kiállításának megnyitójára,
1993. április 8-án 17 órára
a Budapest Galéria Kiállítóházába
(Budapest III., Lajos u. 158.)
A kiállítást megnyitja Károlyi Zsigmond festőművész.

A kiállítás megtekinthető 1993. május 9-ig, hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig.

Felelős kiadó: Zsigmond Attila főigazgató

Haldér András epizód

TÁRLATOLGATÓ • HANGVERSENYEK • PÓDIUM • BULI VAN • SZÍNHÁZMŰSOR

HANGVERSENYEK

BUDAPESTI FESZTIVÁLZENEKAR PRÓBATERME (III., Selmeci u. 14–16.) 11-én 17 órától a Budapesti Fesztiválzenekar művészei: Gál-Tamási Mária, Cser László (hegedű), Szödényi Nagy Enikő (gordonka). Közreműködik: Kovalszki Mária, Baranyai László (zongora). Műsoron Schumann: d-moll zongoratrió, op. 63; Beethoven: G-dúr változatok („Kakaduvariációk") hegedűre, gordonkára és zongorára, op. 121a; Dvorák: 4. zongoratrió („Dumky"), op. 90.

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB (VII., Kertész u. 36.) 9-én 19 órától Chautauqua együttes – Kiss-Stefán Mónika (ének, fuvola), Székelyhidi Zsolt (billentyűs hangszerek). Közreműködik: Győrffy Gergely (hegedű), Hetch László (basszusgitár), Kiss Edina (vokál), Simonkovits Iván (dob), Somló Iván (ütőhangszerek), Mohay Gábor (színművész).

KÁROLYI-PALOTA (V., Károlyi M. u. 16.) 7-én 19.30-tól Szabó Sz. Dániel (zongora).

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ (VI., Andrássy út 22.) 12-én 19.30-tól a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara. Közreműködik: Frankl Péter (zongora). Vezényel: Rico Saccani. Műsoron Kodály: Háry János – szvit; Schubert–Liszt: Wanderer-fantázia; Bartók: Concerto.

OLASZ KULTÚRINTÉZET 9-én és 10-én 19.45-től Budapesti Fesztiválzenekar. Közreműködik: Ács Ákos (klarinét). Vezényel: Gerard Korsten. Műsoron Verdi: A szicíliai vecsernye – nyitány; Stamitz: Esz-dúr („Darmstadti") klarinétverseny; Mendelssohn: 3., a-moll („Skót") szimfónia.

ÓBUDAI TÁRSASKÓR (III., Kiskorona u. 7.) 8-án 19 órától Accelerando Vonósegyüttes. Hangversenymester: Mérey Anna. Közreműködik: Butaki Enikő (ének), Mérey Anna (hegedű), Rohmann Ditta, Kelenhegyi Eszter (cselló), Berényi Petra, Vékony Ildikó (cimbalom). Vezényel: Gémesi Géza. Műsoron Vivaldi: g-moll concerto, RV 531; Jeney Zoltán: Quemadmodum; Vivaldi: Nulla in mundo pax – motetta, RV 630; Bach: a-moll hegedűverseny, BWV 1041; Sáry László: Utazás Ixtlan felé; Bach: c-moll kettősverseny, BWV 1060. 9-én 19 órától Szilfai Márta, Csák József (ének), Váradi Katalin (zongora), Hűvösvölgyi Ildikó, Mihályi Győző (színművészek) estje. Összeállította és a műsort vezeti: Solymosi Ottó. 10-én 19 órától Che Tango Együttes – Pikács István (zongora), Keller Tamás (bőgő). Művészeti vezető: Ernesto Arenson (ének, harmonika). Közreműködik: Bognár Gyöngyvér (próza). Vendég: Benyhe János műfordító. 12-én 19 órától Trejen István (hegedű) és Granik Anna (zongora) Brahms-estje.

RÉGI ZENEAKADÉMIA – LISZT FERENC KAMARATEREM (VI., Vörösmarty u. 35.) 10-én 11 órától Baráth András zongorahangversenye. Műsoron Rachmaninov: Etűd-tabló, op. 39/8, 2, 6; h-moll prelűd, op. 23; Brahms: Huszonöt variáció és fúga egy Händel-témára (B-dúr), op. 24.

BÁLINT ZSIDÓ KÖZÖSSÉGI HÁZ (VI., Révay u. 16.) 7-én Perlaki Tamás filmesztéta előadássorozata: Lizzie Borden: Working girls (amerikai film). 8-án 18 órától Zsidóság és kereszténység ma – Heller Ágnes filozófus professzor előadása. 10-én 18 órától Dési János vendége Jancsó Miklós filmrendező. 11-én 10 órától Családi nap: játszóház, kézműves-foglalkozás, Internet café, kreatív gyerekműsor M. Ditrich Helgával, Tubisvat Széder Fritz Zsuzsával.

A Világok Hangja – Jeszenszki István (sarod, ének), Bácskai Gabriella (tampoura, ének), Vincze Pál (billentyűsök), és Pödör Báint (ütőhangszerek) – vasárnap este nyolc órától a MU Színházban lép fel. Az előadáson közreműködik a Franciaországból érkezett táncművész Françoise Lhubac (képünkön)

DÓZSA MŰVELŐDÉSI HÁZ (XVII., Pesti út 113.) 11-én Családi vasárnap: 13 órától farsangi táncház, 14-én játszóház, 15 órától Móra Ferenc: Kincskereső kisködmön – az Echo Színházi Egyesület előadása.

ERZSÉBETLIGETI SZÍNHÁZ (XVI., Hunyadvár u. 43/C) 11-én gyerekbuli: 10 órától táncház a Kolompos együttessel, jelmezverseny, 11.15-től Piroska és a farkas – bábszínház, 12-től játszóház.

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB (VII., Kertész u. 36.) 7-én 19 órától Takáts Gyula köszöntése 90. születésnapján. Bevezetőt mond Domokos Mátyás. Közreműködik: Merényi Judit, Marczis Demeter, Papp Zoltán. Beszélgetőtárs: Czigány György.

GOETHE INTÉZET (VI., Andrássy út 24.) 8-án 18 órától Hampel szökései – Michael Kumpfmüller felolvasóestje.

KARINTHY SZALON (XI., Karinthy Frigyes út 22.) 11-én 10.30-tól Kamilla és Tomi varázslatos bohócműsora.

Házról házra, végig a déli Váci utcán (8.)

A Pintér utca sarkánál áll az egyik legrégebbi épület

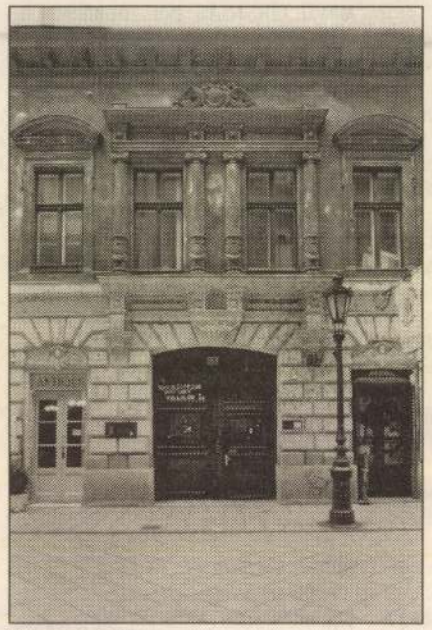

Váci utca 69.

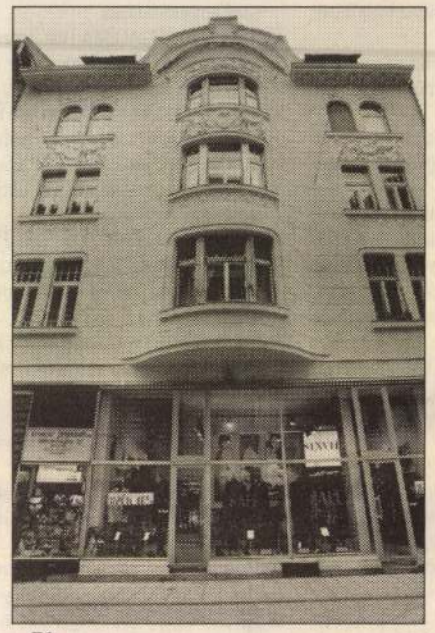

...71.

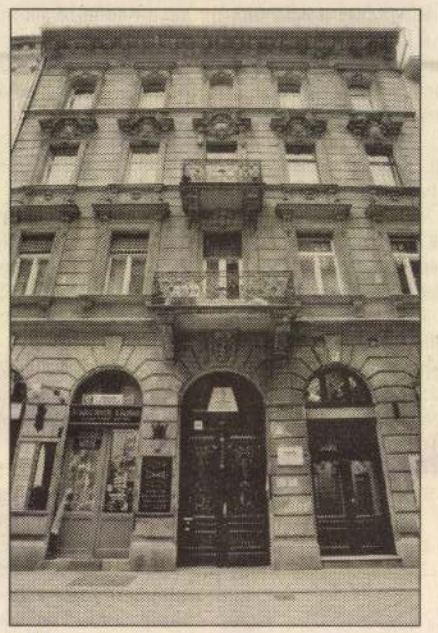

...73.

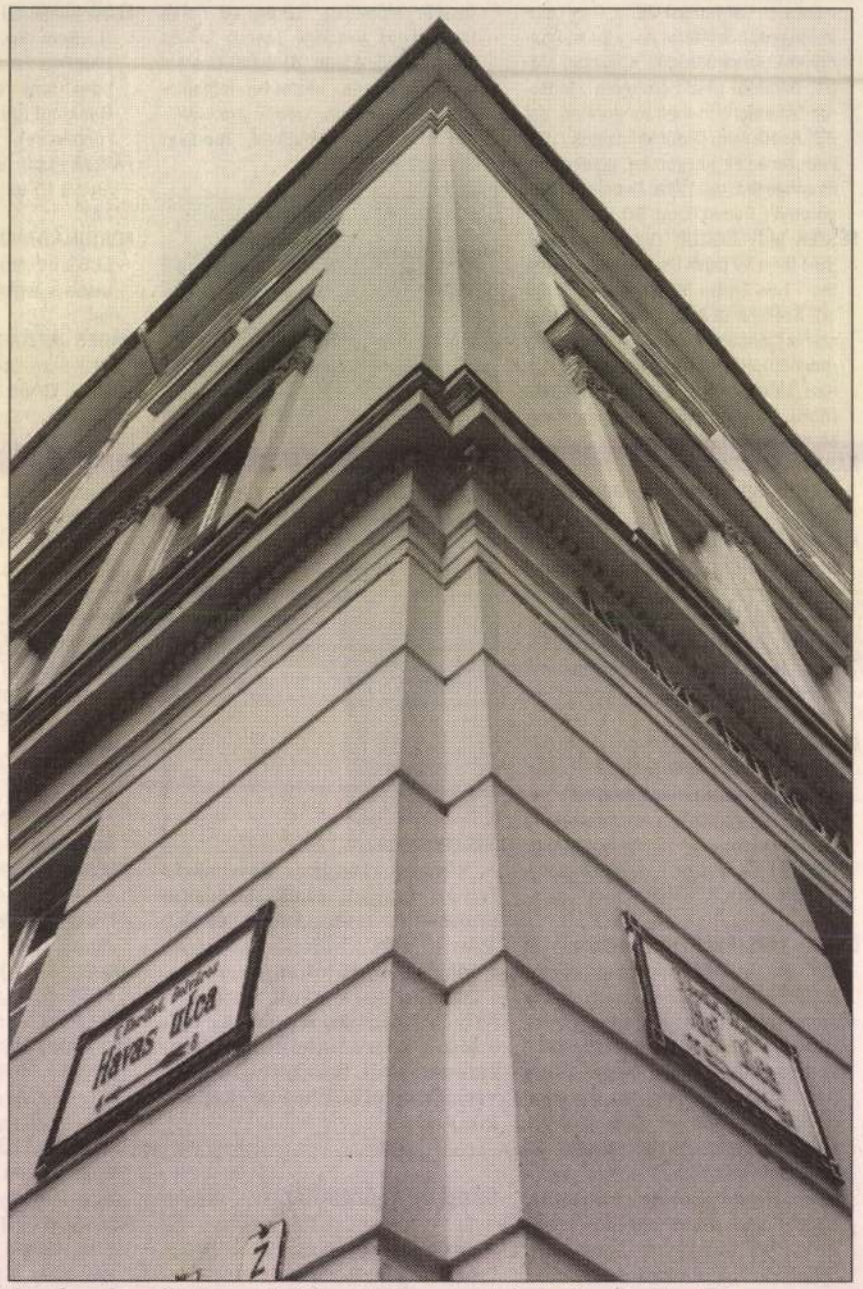

A reformkortól divatos építészeti irányzatot képviseli a Dankos-ház

...75.

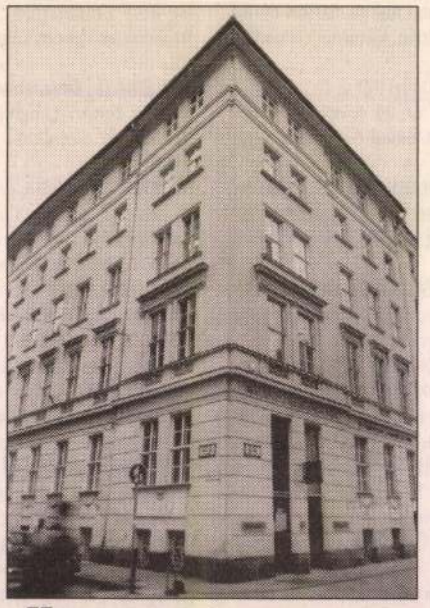

...77.

FOTÓK: DOMANICZKY TIVADAR

Váci utca 69.

Kicsi, kétszintes sarokház a Pintér utca és a Váci utca találkozásánál. Régi, ennek ellenére nem védett, bár elismerten történeti értékű, védelemre érdemesnek minősített épület. Az eredetileg földszintes épületet Hild József tervei alapján 1832-ben építették át emeletesre Hivessy János megbízásából. A házat valamikor a XIX. század végén még átalakították, az eredetileg klasszicista stílust eklektikus váltotta fel. A környéken azt tartják, hogy átépítésekor, csaknem százhetven éve ez volt a legnagyobb ház az utcában, most viszont a legkisebbek – igaz, a legrégibbek – között van. Alacsony volta miatt szomszédja tűzfala zavaróan magasodik a ház fölé. Nem az azonban a legnagyobb baj a házzal. Jelenleg műszaki állapota egyértelműen rossz, felújításra szorul. Külsejére is ráférne egy renoválás, mert a földszinten működő két üzlet kedvéért ez alsó részt lefestették, és bár mára az a festés is elpiszkolódott, nagyon elüt a fölötte lévő málladozó homlokzattól. A felújítás jobbára az egykori bérlőkből lett tulajdonosokra hárul, mert az épületben az önkormányzat tulajdoni hányada alig haladja meg a huszonöt százalékot.

Váci utca 71.

1910-ben épült szecessziós stílusú négyszintes épület. A telek és a most is álló épület a földbirtokos Gosztonyi család tulajdona volt. A házat Gosztonyi Ilona részére Sárkány Ervin Ottó tervezte. A tulajdonos maga is a házban lakott, a huszonkét lakás egyikében. Az épületben azonban nemcsak lakások voltak: ott bérelt irodát a kávések és kávémérők ipartársulata is. Az épület műszaki állapota közepes, viszont frissen és szépen felújított. A renoválást több mint nyolcszázezer forinttal támogatta az önkormányzat, amelynek tulajdoni hányada nem éri el a tizenöt százalékot. A földszinten lévő üzletek portáljai nagyon nem illenek a házhoz. Az egyik csak stílustalan, a másik viszont otromba. A divatüzlet kedvéért a teljes alsó részből óriási síküvegtáblákkal egy hatalmas kirakatot csináltak.

Váci utca 73.

A XIX. század harmadik harmadában eklektikus stílusban épült négyszintes lakóház. Építtetője az Andrássy-lányként született Hadzsi Zsófia, de rajta kívül a házban élt Andrássy Gyula (nem az Andrássy út névadója) és János is. Az Andrássyaktól a Seefehlner család vásárolta meg, majd Mendl Samuné birtokába került, aki szintén ott lakott a megélhetését biztosító házban. Az épület műszaki állapota közepes, külsőre ráférne egy felújítás, mert bár nem mállik a vakolat, erősen elpiszkolódott. A kapuja viszont vitathatatlanul az egyik legszebb az utcában. Barokkosan gazdagon dísztett nagy fakapu, faragásokkal, szépen felújítva. Ezen kívül rendbe hozták még a tetőt, ezt félmillió forinttal támogatta az önkormányzat, amelynek csupán töredéknyi tulajdonrésze van az épületben.

Váci utca 75.

1929-ben épült hatszintes, késő eklektikus stílusú bérház, olyan, amilyenből a két háború közötti periódusban különösen az Újlipótvárosban építettek sokat. Tervezője és építtetője Halász András volt, majd a Szolnoki Cukorgyár Rt. alkalmazottainak nyugdíjpénztárának tulajdonába került befektetés gyanánt. Az épület műszaki állapota közepes, de nyolcévenként felülvizsgálatra szorul, mert az építésénél bauxitbetont használtak. Szépen felújították, a rekonstrukcióhoz az önkormányzat csaknem négymillió forinttal járult hozzá. A felújítás azonban nem terjedt ki a kapualjra, amely soha nem volt díszítve, de most a végtelenségig lepusztult. Az épület túlnyomó része magánkézben van, az önkormányzat tulajdoni hányada alig néhány százalék.

Váci utca 77.

A Váci utca és a Havas utca sarkán álló 1859-ben épült háromszintes, a klaszicizmus építészeti ízlését tükröző ház. A XIX. század utolsó harmadától a XX. század elejéig Dankos Ferenc szabómester és családja birtokában volt, akik maguk is itt laktak. A fia, ifjabb Dankos Ferenc nem folytatta az apa szakmáját, fővárosi számtisztviselő lett, de a szülői házban lakott. Később a Lorántffy Zsuzsanna Egylet tulajdonába került. Műszaki állapota jó, szépen felújított épület. Az utca azon kevés házainak egyike, amelyben ma kizárólag irodák működnek, a legnagyobb az IC Banké.

A. G.

A megnyitót a Törley támogatja

The Opening is supported by Törley

HALÁSZ ANDRÁS

Halász András

magyar–amerikai festő retrospektív kiállítása

Válogatás húsz év munkáiból

András Halász

Hungarian–American Painter • Retrospective Show

Selected Works From The Past 20 Years

The Műcsarnok takes Pleasure in Inviting You
to the Opening Reception of an Exhibition of Works by

András Halász

At 7 p.m. on Wednesday, November 1. 1995
At the Ernst Museum

Opening Remarks: Ákos Birkás, Painter
Show Curator: Zsuzsanna Simon

The Show will run through December 3. 1995
Ernst Museum, Budapest, Nagymező u. 8. For Information: 341-4355

A Műcsarnok tisztelettel meghívja önt

Halász András

kiállításának megnyitására
1995. november 1-én, szerdán este 7 órára az Ernst Múzeumba

A kiállítást megnyitja Birkás Ákos
A kiállítás kurátora Simon Zsuzsanna

A kiállítás 1995. december 3-ig tekinthető meg
Ernst Múzeum, Budapest, Nagymező utca 8. Tel.: 341-4355

Chihuahua sivatag

Presidio (Texas, USA), 1998 február

Halász András

SZÁRAZ OPTIKUMOK

Foncsorozott napszemüveget és kalapot viselek, de még így is hunyorgok.
Pára és köd itt nincs, jó szeműek húsz mérföldre is ellátnak. Az eső talán négyszer esik egy évben és akkor is csak fél órát, de ez azonnal Édenkertté varázsolja a tájat.

GYŰJTÖGETÉS

Lehet gyűjteni köveket, száraz kaktuszokat vagy kőből pattintott nyílhegyeket, amelyeket az apacsok lőttek ki a spanyolokra (sikeresen) majd a meszticekre (sikeresen) majd az angolszászokra (sikertelenül), hogy aztán elmenekűljenek a magas hegyekbe, ahonnan csak száz év múlva jöttek le Ojinagába (Mexico) enni, már akik megmaradtak.
Szeptembertől itt fogok lakni.

A helybéliek esküsznek, hogy éjszakánként mindenféle misztikus fényeket lehet látni a hegyek mögül.
A holdfény a legmisztikusabb. Szabad szemmel lehet látni a galaxisokat.

VADÁSZAT

Simone elmondja, hogy hatszáz kubikosnak álcázott marine (tengerészgyalogos) utat épít a Rio Grande körül és fegyvertelenül (titokban) mexikóiakra vadásznak, hogy ezzel is segítsék a határőrség munkáját. Az újság szerint valóban utat építtetnek elérhetetlen helyeken, hogy a kábítószerforgalmat megakadályozzák. Szerintem: nehogy bárki is elhiggye, hogy majd a környezet valakit is megvéd.

Újjászületésemért különleges köszönet Martine Juliennek (alias Koogly), aki nélkül még mindig Brooklynban rohadnék, és Simone Swannak, aki „arabmeseváloygpalotát" épít a sivatagban.

A BTM Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum meghívja Önt

Halász András

(New York)

SIVATAGI KÉPEK

című kiállítására

A kiállítást megnyitja a művész jelenlétében
1998. április 15-én 17 órakor

St. Auby Tamás

•

A kiállítás megtekinthető:
1998. május 31-ig, 10–18 óráig, hétfő kivételével.

ORATÓRIUM

1037 Budapest, Kiscelli utca 108.
tel/fax: 388 7817
e-mail: hi3293fit@ella.hu
http://www.btmfk.iif.hu/

FŐVÁROSI KÉPTÁR KISCELLI MÚZEUM

Fk.: dr. Bodó Sándor

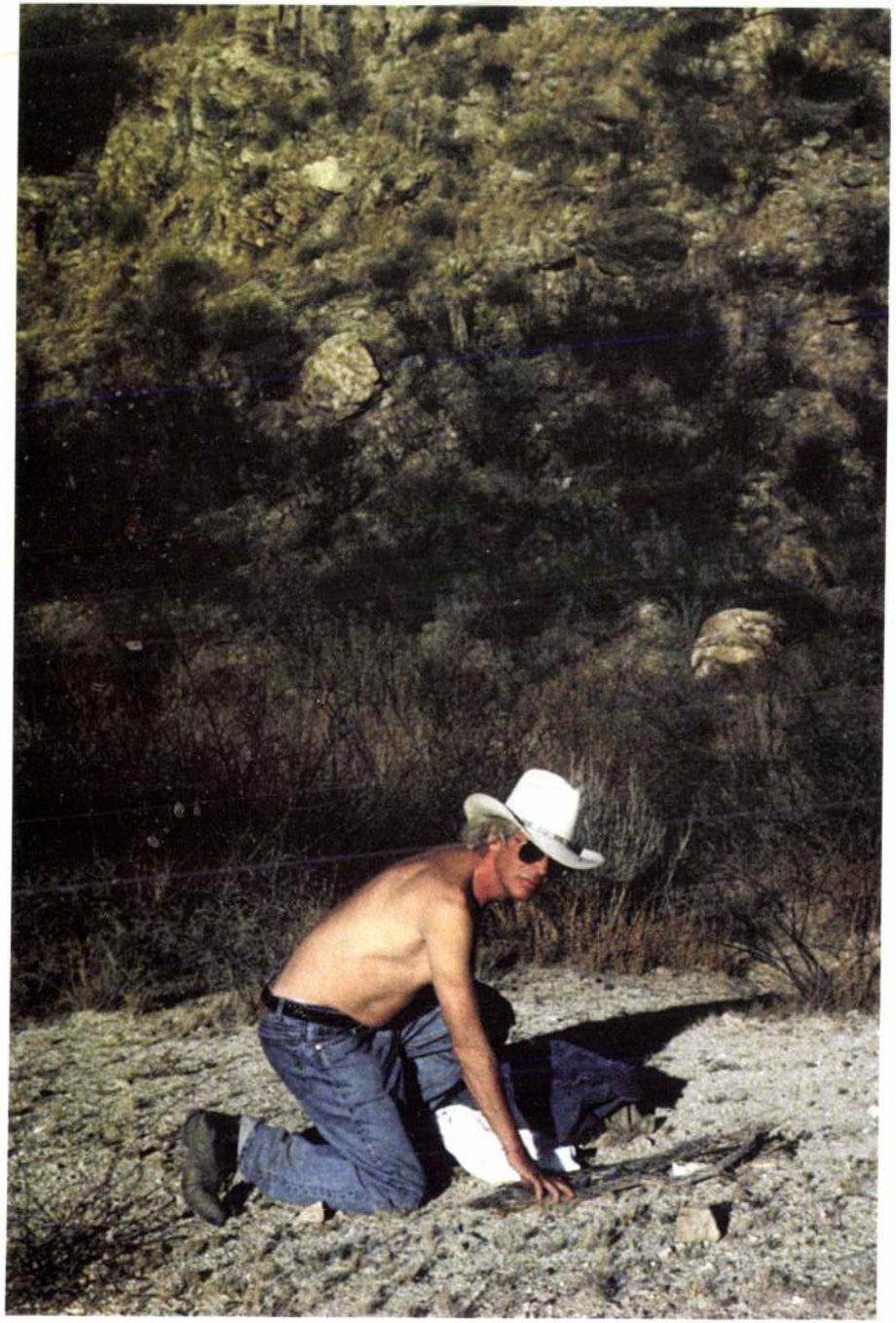

HAJDU ISTVÁN

Vizuális zsúr a pesti télutóban

Pici, finom kiállítások sorjáznak most egymás mellé; talán azért, mert nincs hely a nagyoknak – a valószínűleg most még látható egyetlen méretesnek, a nemzeti galériabeli Stúdió-tárlatnak egyrészt lassan vége, másrészt, mert jobbára művészeten kívüli szempontok szerint válogatódott anyaga a művészet szempontjából így elemezhetetlen, kívül esik a befogható (márminthogy az én kapacitásommal átlátható) tartományokon –, és persze pénz sincs, pénz nélkül pedig nem lehet grandiozitásra törekvő kiállítóművészetet csinálni.

Apró zugolyokban zajlik tehát a pesti télutó vizuális zsúrja, régi, középújú és vadiúj lakásokban, üzlethelyiségekben, lépcsőgádorokban, pincékben, vagyis hát kicsiny galériákban; kedélyes és boros vernisszázsokat, köpködős gyűlölködéseket és szidolos idollá emeléseket előzgetve és követve. Kis kiállítás, kis kiruccanás, aztán kiskocsma itt-ott.

Az általában hűvös, posztkonceptualista vagy kimért arte povera munkákat kedvelő és prezentáló *Knoll Galériában Szobrászrajzok* címen négy jól ismert művész *Stanislav Kolibal, Willi Kopf, Bernd Lohaus* és *David Rabinowitch* vázlatai láthatók. (Az osztrák Knoll egyébként igen rokonszenves hőse a budapesti művészeti szcénának, hiszen szinte egyedül fekteti le azokat a pallókat, melyek a nyugat-európai vagy amerikai galériákat összeköthetik az itthoniakkal. Pestre hozott művészei általában – most is – az igen jók, az aktuális művészet valódi protagonistái közül valók.) A februárban bemutatott lapok nem egyértelműen, vagyis nem *csak* műhelyrajzok, hanem képgrafikák is a szó konvencionális értelmében, tehát autonóm, teljes értékű munkák is többnyire. Neogeosra stilizált, színesen sraffozott konstruktivista-újkonstruktivista struktúrákat hozott Willi Kopf, bonyolult, mármár ironikusan fontoskodó szerkesztéseket a cseh művészet lassan nagy öregjévé váló Stanislav Kolibal; a húszas–harmincas évek flamand és francia geometrikus absztrakciójára emlékeztető, de annál jóval személytelenebb műveket David Rabinowitch, a szovjet-orosz és közép-európai avantgárdot *poverásítva* idéző, egyszerű és szellemes kollázsokat Bernd Lohaus.

A Knollnál kiállított munkák a tér személyességét vizsgálják, közvetlenül. A szerkesztett vagy csak vázlatosan felvetett *helyzetek* klasszikus, legalábbis a XX. századi geometrikus klasszicizmus által topossá tett vizuális fogalmakat elemeznek, s talán csak Rabinowitch munkáin nem tapasztalható az érzékiség, a régimódi fogalmazásból és az arte poverás hányavetiségből sugárzó intimitás. Az ő munkáin érezhető leginkább valami misztikus, a kézjegyet semmibe vevő, tagadó objektivitás.

Hasonlóképpen tesz *Halász András* is, de bonyolultabb, egyszersmind mechanikuabb eljárást választva, s látszólag feladva az azonosítható, individuális részvétel, a teremtés gesztusát.

A hetvenes években készült nagyszerű fényképein és fotogramjain önmagát – kiszolgáltatva, tárgyként tételezve – elemezte a fényben és sötétségben *viselkedve vagy megdermedve*. A szó legszorosabb értelmében vett lírai gesztust, a végleges alanyiságot évekkel ezelőtt föladta (Amerikában) a csak megfoghatatlan jelekben megnyilatkozó virtuális valóságért. A *Bartók 32 Galériában* kitett friss sorozata *(Atlantic City)* kereskedelmi forgalomban kapható számítógépes demoprogram alapján készült, s egy körbefutó golyó meg annak az árnyéka által leírt pálya 38 pontját rögzíti. A talált tárgyként, vagyis *programme trouvé*-ként viselkedő, bárki által elérhető sorozat kinyomtatva, majd felnagyítva feledteti gépi eredetét, annál is inkább, mert a nagyítás révén – akaratlanul és *hibaszerűen* – egyrészt feladja perfektségét, másrészt kiegészül vagy inkább felgazdagszik – ismét hibaszerűen – véletlen és rejtélyes elemekkel. A másolás és nagyítás közben, a technika tökéletlenségéből eredve keletkező foltok a golyó egyszerű, valamifajta csillagászati ábrára, ugyanakkor a rulettre is emlékeztető rajzát titokzatos és egyszeri, tehát ismételhetetlen *képpé* avatják, s finom iróniával figyelmeztetnek a véletlenek, a kiszámíthatatlan helyzetek többszörös egymásra rakódásából megszülető újabb és újabb esetlegességek már-már törvényszerű és objektív működésére, sőt *igazságára*. Ami önmagában a dolgot és a dolog megítélését persze kétségessé, ambivalenssé teszi, az a művész helyzete ebben a folyamatban. Halászra ugyanis csak a várakozás és a választás marad; várni a szép pillanatra, főként a szép hibára, s megkülönböztetni azt a csúnyától, az alkalmatlantól. (Régen ezt csak önmagával kellett elintéznie.) Nem mintha ez túlságosan egyszerű lenne, viszont magában hordja annak a veszélyét, hogy munkái és főképp eljárása mihamar – a világ tükörévé válva – életszerű, s annak folyományaképpen hihetetlenül unalmas lesz.

Knoll művészei meg Halász András – ha különböző módon is meg természetesen igencsak közvetetten, pontosabban: metaforikusan – a külső realitás megfogalmazására törekszenek, *Szirtes János* akvarell alapú, vegyes technikájú munkái a személyességről beszélnek. A *Várfok Galériában* függő lapokon bánatosan, szomorúan ülepednek meg a színek, fáradttá törve a finom és érzékeny mozdulatokat. Szirtes korábbi, dekoratívan drámai festményei és performance-ai, klippes hiperaktivitása, a *dinamikus képzőművész lét* furcsa folytatást kapott ezekkel a képekkel, melyek inkább sugallanak rutinírozott fájdalmat, mint valami jól felfogott kétségbeesést vagy legalább bút így a télutón

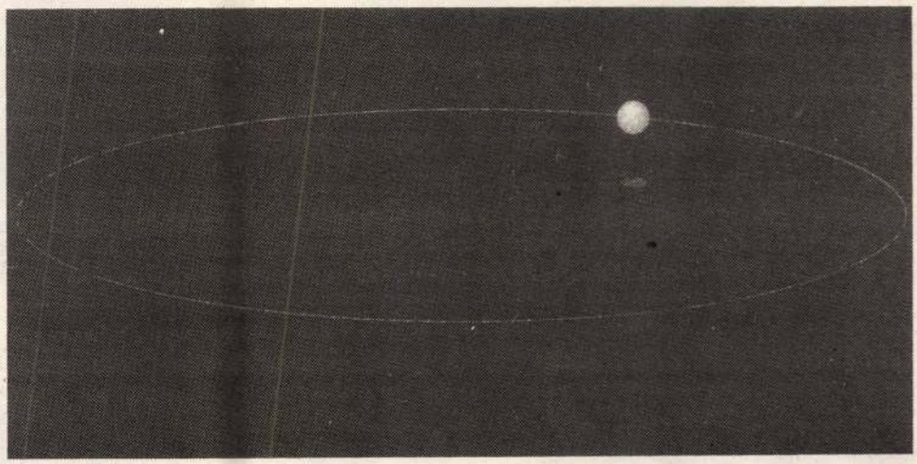

Halász András munkája

HALÁSZ Andrai

BIKÁCSY GERGELY

Az áldozat füstje

Árnyék a havon

A huszonharmadik Magyar Filmszemle Szabó István *Édes Emma, drága Böbe* című filmjével zárult. Maradjunk azonban most még a nyitónapi díszelőadásnál: annál is inkább, mert múlt heti cikkemben tévesen tulajdonítottam a szemlepremiert Salamon András *Zsötem*jének (amiért az olvasók és az érintett alkotók elnézését kérem). Valójában egy másik első filmes rendező, Janisch Attila *Árnyék a havon* című munkájának vetítésével kezdődött a program.

Csupasz, kopár világban járunk, ahol vagy az árnyék és a hó könyörtelenül fekete-fehér kontrasztja, vagy a ködök és füstök reménytelen szürkéje uralkodik. Kemény, csontos arcú fiatal férfi húzza meg magát egy erdőszéli házban, vele ötévesforma kislánya. Aztán a távolsági buszra várnak, később (másnap?) a férfi a repülőtéren találkozik elvált feleségével, este meg rendőr hozza haza (pesti lakására) kislányát, akiért elfelejtett a pályaudvarra menni. Kissé zavaró az időbeli és helyszínbéli eligazodás, kicsit kevés az információ: nem tudjuk, mennyi idő múlt el a jelenetek között, s alig valami a szövevényesnek látszó családi körülményekről, főhősünk hátteréről. Ráadásul csalóka a film e bevezető néhány jelenete. A repülőtéren nem másnap voltunk, hanem a történtek előtt. A kis házban mintegy in medias res, a történtek kellős közepén vagyunk már, az előzményeket innen pergeti vissza film, ám ne magát hibáztassa a néző, ki mint magam is, egyenes vonalú, időrendi sorrendben zajló történetet látott. Apró, de zavaró rendezői gondatlanság kárvallottjai lettünk. Mivel a filmnyelv nem ismeri a múlt időt, s visszalapozni sem lehet vetítés alatt, talán nem árt, ha bizonyos idő-sorrendbeli alapinformációkat egyértelműen, direkten hoz a néző tudomására a rendező (kivéve természetesen, ha a homálynak különös, szándékolt oka van, álom [képzelet] és valóság költői egybejátszatása, buñueli – vagy kissé alantabb járva – Robbe-Grillet-féle alkotói célja)... Janisch Attila rendkívül zárt belső világot teremt, feszesen építkezik, szűkszavú, akár filmjének hőse. Alkotásának értékei közé tartozik a szigorú szűkszavúság (ezért is hihette talán, hogy semmiféle direktebb információval nem szabad megtörnie e zártságot).

Az író, Forgách András példázatértékű és -súlyú történetet vázolt fel. Egy ismeretlen férfi postarablás bámész tanúja lesz. A rablót megzavarják, és hősünk a lába előtt heverő pénzeszsákot magához ragadva elszalad. Más bűnét követi el tehát, s ezzel egész élete megváltozik. Bűnügyi regény és film érdekes alaphelyzete lehetne mindez, hirtelenjében Patricia Highsmith sötét izgalmú és vigasztalan dallamú regényei ötlenek fel bennem.

Forgách András és Janisch Attila a bűneset, a véletlen mögé akar tekinteni. Az *Árnyék a havon* hősét rendőrök és katonák üldözik, a pusztulás szélére kerül, de nem a bujkálás és az üldözés krimiizgalmai az érdekesek, hanem a hős belső őrlődése és pusztulása: bűnhődése, önbüntetése.

Igényesen nehéz vállalkozás. Az első filmes rendező figyelemre méltó formaérzékkel rendelkezik, szinte sehol sem zökken ki szárazan fegyelmezett stílusából, lassú, de feszültséget teremtő ritmusából. Tarr Béla *Kárhozat* és Fehér György *Szürkület* című munkája idéződik fel a nézőben: mindkettő a belső folyamatok ábrázolását kísérelte meg, s a szürke, világvégi külső környezet mindkettőben a kiürült, reményvesztett belső tájak kivetülése volt. Az *Árnyék a havon* földközelibb, „realistább", a történet első, felszíni rétegét önmagában, „egy az egyben" is vállalni látszó film. Rendezője sem a szöveggel, a dialógusokkal nem teremt realitáson túli világot, mint Tarr Béla tette – olykor fölöttébb mesterkélten – Krasznahorkai László szövege révén, sem pedig a cizellált lassúsággal nem teremt olyan furcsa, álomszerűen hagymázos légkört, mint Fehér a *Szürkület*ben.

Janisch hőse valójában nem pénzt rabolt, hanem egy bűnt lopott el, s ez gyötri. Majdnem véletlen bűn és (talán) tudatosan vállalt bűnhődés történetét látjuk. Hősünk a pénzt egy idő múlva szétszórja, vagy tűri, hogy szerelme szórja szét. Végképp egyedül marad. Árnyék a havon? A cím talán nem utal rá, de a már elkövetett bűn s az önmaga elől görcsös bizonytalansággal menekülő férfi igazi árnyéka a kislány, aki végig vele van, s akit előbb semmiképpen nem akar elhagyni, s akitől később viszont gyáván meg akar szabadulni. Vagy mégsem gyávaság lenne? Hiszen fegyverrel üldözik őket, s a kislány jobb ha biztonságban marad? Sajnos, ha egy film írója és rendezője a „reális", a „primer" réteget fontosnak tartja ugyan, mégsem dolgozza ki egészen pontosan,

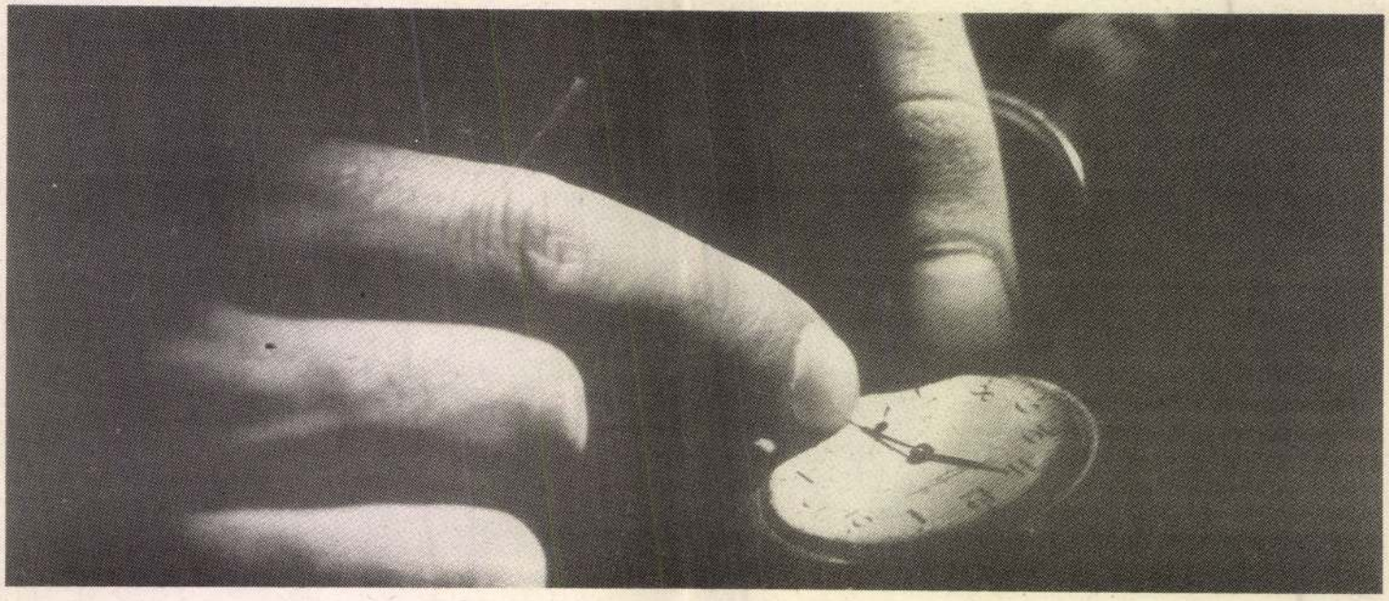

Halász András

M. Narancs 1993. május 20.

Mi kell ahhoz, hogy jó legyen egy kép?

Halász András kiállítása

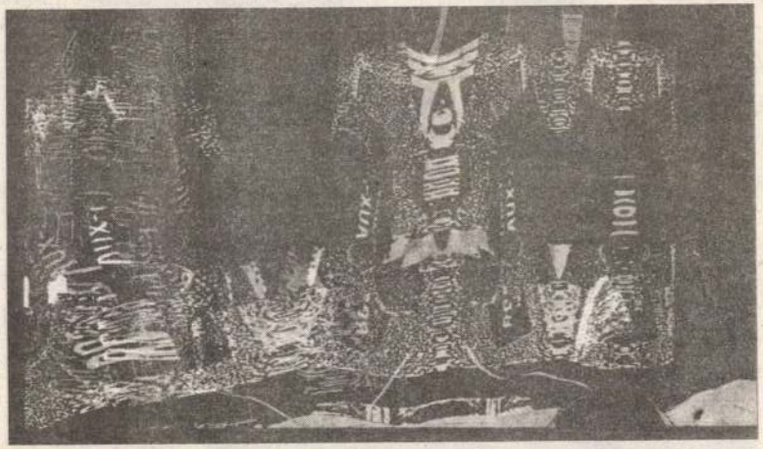

PESSOA-ILLUSZTRÁCIÓ, 1993

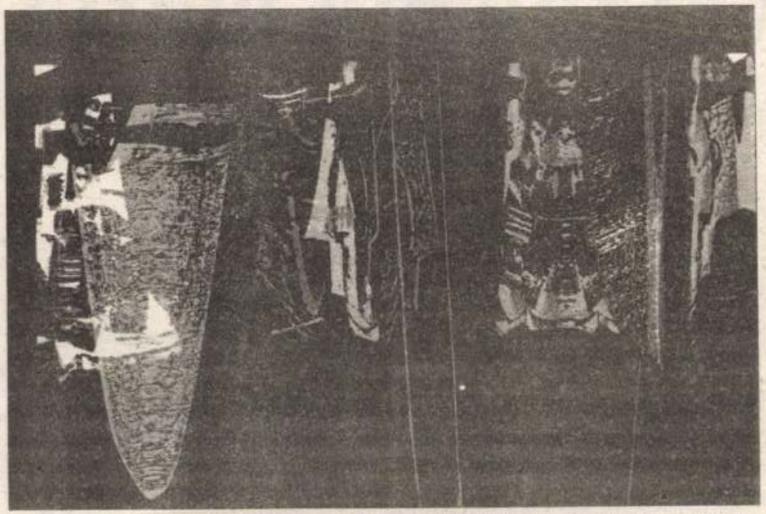

ARGONAUTÁK KÖVETEI – MEGSZÓLÍTANAK ÁLMAIM, 1993

Semmi különös. Zöld posztóval, illetve azzal a filc és posztó közötti átmenetszerű anyaggal bevont vakkeretek, amit New Yorkban a biliárdasztalokhoz használnak: kissé fényesebb, valamivel ritkább szövésű és egy árnyalattal világosabb, mint a magyar biliárdasztalok bevonata. A képen, amely inkább a biliárdasztal egy-egy részlete, nézete, szöglete, néhány véletlenül arra guruló, egymáshoz torlódó és kis árnyékot vető biliárdgolyó. Van úgy, hogy a dákó és a kéz, amelyben folytatódik, megjelenik a látótérben. Persze csak annyira, amennyire a játékra koncentráló biliárdozó látó- és tudatmezejében megjelenik: elmosódottan, a posztó fölött lebeg. Végül is nem kell sok ahhoz, hogy azonnal belül legyünk egy világban, amelynek megvannak a maga törvényei és szabályai. Elég, ha az, aki megidézi ezt a világot, ismeri és ő maga otthonos benne. A többi úgyszólván mindegy. Hogy hány golyó, milyen szögből, miképpen. A játékos a törvények és a vakvéletlen kezében van; a játék mindenkori állása e két erő mérkőzésének pillanatnyi metszete.

Halász András biliárdképeit a kiállítást megnyitó Károlyi Zsigmond, nagyon találóan, Tandori verebes verseihez hasonlította. Amennyiben, mondta, az a legfontosabb, hogy olyasmiről szóljon a festő, vagy költő stb., amihez köze van. A világ úgyis azon a szűk (tág) keresztmetszeten keresztül látszik, amit a kifürkészhetetlen okból (átmenetileg/örökre/kizárólagosan) fontossá váló dolgok nyitnak meg. A mű hitelességét éppen ez a fontosság szavatolja.

A játék mint univerzum: ez Halász András kiállítása. S noha abba a nagy nemzetközi áramlatba tartozik, amelybe a játékot és játékosságot különböző módokon felfogó, graffitiszerű vagy gyerekrajzot mímelő művek, vagy az álés tényleges amatőrizmus megnyilvánulásai, kiemeli mindezek közül az a komolyság, ami képeit – és játékfelfogását – áthatja. Ez az attitűd minőségi értelemben is kiemeli Halászt, a játék ugyanis valóban: komoly. A képek egyszerűek és elmélyültek, mint maga a biliárdmeccs: mindenkor a játszma állására koncentrálnak, egy lehetséges konstellációra, egy szigorú szabályok határolta pillanatra.

A nagy lázaság és a keresetlen (vagy nagy erőfeszítésekkel keresetlennek álcázott) kifejezések évadján Halásznak van bátorsága a legnagyobb komolysággal nyúlni a játékhoz. Koncentrált, feszes képei ugyanis nem a játszadozásról szólnak, hanem a *játszmá*ról, ami mindig az élet modellje és sűrítménye, az esélyek és kifejletek szeszélyes és fatális szövevénye. Halász ki is írta a kiállítás szórólapjára képeiről, hogy „témájuk egy játszma története", ám nem holmi hasonlatról vagy paraboláról van itt szó. Nagyon is konkrét meccsről; mint tudjuk, minden játszma egyszeri. A lét – ezt sugallják a képek – nem a győzelem, hanem a szép játék, az elegancia, a megformáltság. A játszma folyamatosságában egy-egy pillanat látvánnyá dermedése, láthatóvá válása: ez minden, ami megmarad.

Halász egyik legfőbb erénye, hogy könnyed, és semmi egetverőt nem akar. A filcre épp csak felvitt festékcsomóival a biliárd konkrét közegében marad, és minden továbbit erre a közegre bíz. De olyan érzékletesen jeleníti meg e játék zöld univerzumát, hogy a néző azt veszi észre, máris drukkol Halásznak. Az egész játszmához.

Forgács Éva

Budapest Galéria kiállítása Óbuda (III. ker.), Lajos u. 158.

Tavaszvilág-premier

Kétféle lajstrom

Szvorák Katalin neve aligha lenne oly ismert a Duna-tájon, ha a „szokványos" népdalelőadói működéssel beéri. Mindig is törekedett arra, hogy valami többlettel lepje meg közönségét, s ebben segíthette őt gömöri születése, hisz a viszonylag ismert erdélyi, magyarországi hagyományok mellé a felvidéki parasztkultúra zeneemlékeit zárkóztathatta föl. Máig emlékezetes *Dalvándorlás* című műsora (és lemeze a nyolcvanas évek derekáról), amelyben szlovák, román, horvát és cigány dallamokat rokonított a magyar változattal. Később a dudaimitációk éneklésével (például: 1989, Szeged, A Felkelő Nap Háza fesztivál) arra irányította a figyelmet, hogy puszta torokhang még sok olyan hangszeres dallamot őrizhet, amelyeknek – élő zenészadatközlő hiányában – már rég el kellett volna enyészniük.

Fotó: Bankó András

A kilencvenes évek fordulóján – még merészebb vállalkozásként – az első profi státusú felvidéki népzenei együttessel, a **Csámborgóval** járt föllépésekre (Nyugat-Európában és a Kárpát-medencén belül), majd egy olyan zenekarra „bízta" kíséretét, amely kassai és budapesti zenészekből állt össze. Jelenleg is ezzel a – tagcserék „útján" fővárosivá vedlett – **Bekecs** együttessel dolgozik, tavaly nyáron jelent meg a formáció első műsoros kazettája. Ezenkívül Szvorák Katalin énekét őrzi az a frissebb kiadvány is, melyen Tóth Zsóka mondja el ma élő felvidéki költők korunkat jellemző, hol letaglózó, hol lélekemelő verseit.

Szvorák Katalin következő (CD) albumának megjelentetését május közepére tervezik *Tavaszvilág* címmel. Az énekesnőt a Bekecs és a **Vízöntő** együttes kíséri, a hangzóanyag producere – mint Szvorák Kati mondta: „zenei atyja" – **Kiss Ferenc.** A produkcióval több külhoni föllépésre szerződtek az előadók, ezek közül a legjelentősebb az a *WOMAD-fesztivál*, melyet július 16–18. között Readingben szer-

Brave Old World – a túlélésért

És a *bátrak* elindultak az *Óvilágba*. A legelsők közt, még a hetvenes években, amikor a klezmerhez csak feltépett sebeken át juthattak közel. Gettótól gettóig, követve a nyomokat, keresztül Lengyelországon, Magyarországon, Erdélyen, Litvánián és Ukrajnán.

Most meg revival, klezmerfesztiválok és így tovább; a *bátrak* pedig nem akarnak (mint azt Alan Bern nyilatkozta lapunknak) „etnolemezt készíteni ebből a repertoárból". Abból a repertoárból, mely a holocaust óta egyedül a Brave Old World előadásában hallható: a *mindennapi halál*, a lódzi gettó dalaiból. (A gyűjteményt az Izraelben élő túlélőknek köszönhetően 1991-ben jelentette meg Amerikában *Dalolni a túlélésért* címmel **Dr. Gila Flam.**

A Brave Old World-program másik fele, mondjuk így, a *mindennapi élet* klezmere – ez *Klezmer Music* címmel lemezen is megjelent. Az általam ismert klezmerzenekarok közül a Brave Old World az első, melynek hangszerelése a klezmer század eleji tradícióit érzékelteti; az első, mely cimbalmot (is) használ. Ám – miként **Alan Bern** írta – míg a jelen magában hordja a múltat, e múltnak kell megértetnie a jelent, s a jiddis zenében ennek egyik jellemző módja a régi dallamoknak aktuális szövegekkel való párosítása.

A Brave Old World emellett egy másik figyelemkeltő eszközt, *ven-*

PETŐ TÓTH KÁROLY

A KULCS ÉS A ZÁR

"/Indulnék, de nincs hová,
összekaszabolva léptem,
elhiszem halálom,
de ki hiszi el, hogy éltem?!/"
/C.C./

Ez itt a kezdet, ahol a versről még szó sincsen.
Épül, összedől, de végül elkészül a lélek fedezéke.
A test iskolába jár. Tanulja a nemet s hogy bólintson
a nemre: az még nem megy, de hát ez a kezdete s nem a vége.

Ha magamat mutatnám, hogy néznék ki,
hiszen nem látok semmit, csak téged?
Ha mást nem is, azt már most elérted:
életem és halálom konkrét és érzéki.

Leveleid rámhurrogják a semmit.
Mindenhol lehetek, de sem ott, sem itt.
Egy T betű a háttérben fölmagaslik.
Nincs mondat, szó, ábécé, de nem is hallik.

Utolsó morzsáit rágom a ránkpenészlő mának.
Nincs semmim, csupán az ördögnek van tartozásom.
Isten úgyis megbocsát, de én már azt se bánom.
Valahol valakik bor mellett józsefattiláznak.

/Egyik cigarettáról gyújtva a másikra,
lassan, füstölögve gyilkolom magam.
Hideg elmével a jövőt számítva
próbálom elhinni: a remény odavan./

Ha volna még költői sort leírni merszem:
nem rólad, nem rólam, nem tudom, miről szólna.
Talán tengerszem, talán szakadék, miről megismerszem,
talán nem ismer senki. Lehet, jobb így, mintha valaki volna.

Kivel henteregsz, ó mondd, drága szuka?
Lötyög rajtad a másra szabott hacuka.
Nincs mit levetned; pőrén állsz a Létben,
de nem örökké: csak úgy, ahogy éppen.

Kopott kabát, kölcsön ing, vásott nadrág;
ez öltözékem s néha a pőre vágy.
Mondd, a koldus minden minő gyönyört ád,
ha te vagy a nadrág, az ing és a kabát.

Egyszerű ez a vágy, mert nem létezik.
Szeretne létezni, de mért éppen itt.
Ha nehéz szeretni valakit: könnyű elérni.
A minden egyensúlyoz azon, ami pengeélnyi.

is végrendelkezett úgy, ahogy. Arra a személyre testálta mindenét... szóval, aki utolsónak hagyja el a sírját.

Harmadszor is forogni kezdett velem a világ. De ekkor nem dömperbelsőt vagy didiket láttam, hanem színes foltokat, amelyek kaleidoszkópszerűen szétestek, és újra összeálltak. Doktor Szálka azonban fokozatosan lehűtött.

- Sajnos az elhunyt meglehetősen kicsapongó életmódot folytatott. Tetemes mennyiségű adóssága gyűlt össze, és a lakást is jelzálog terheli. Ehhez jön a temetési költség, no meg az én tiszteletdíjam...

Summa summárum harminckétezer forintot hagyott rám, amiből egy motorkerékpárt vettem. Csuda klassz gép, elég lesz nekem holtom napjáig. Melindának is ez a véleménye, már ahogy én vezetek.

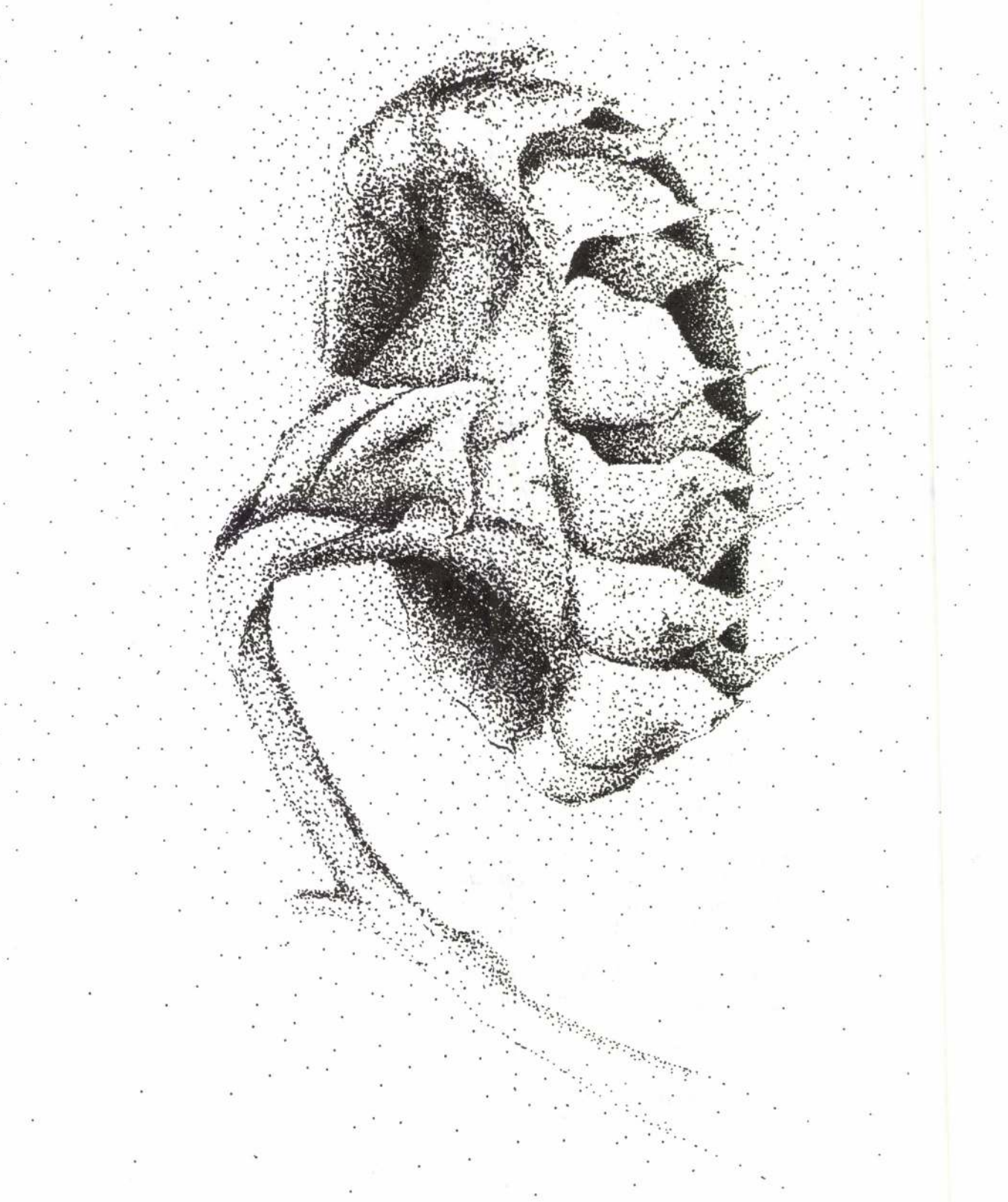

HALÁSZ ANDREA: NAPRAFORGÓ /TUS/

PINTÉR SÁNDOR

Kórházban I.

Szél és elgörbült szegek
Kataton folyosó
Az ablakon behajol a reggel
Meghalni volna jó

Háttal magamnak állok
Huzatos panoptikum
A szobám elkezdődik és véget ér
Miféle hatalom...?

Mire megjön a doktor
Meghalok megszületek
Magam-koporsóban
Magamba temessetek

Felborult szobákban kószálok
Szememben megfagyott Golgota
Arcom holdbéli táj
Állok sehol és soha

Nekidőlök a falnak
Hajamra csorog a hajnal
Micsoda Isten ment meg
Miféle világló szavakkal?

Kórházban II.

Ülök a kórházi pizsamában
Háttérben egy arc
Befejezhetetlen szépségű romjai,
A kéz, melynek érintésére vágytam,
Holdvilágmosoly.

Épp három éve szabadultam,
S most újra itt,
Hogy elbújjak egy mosoly tengelyébe,
Kutatva egy lejtős szemben
Az elveszett éden utolsó madarát.

Reggeli után kiülök a padra,
És nézzük a sok semmit.
Kezemben széppé lassul kezed,
És nevetnünk kell,
Mert minden csupa rom.

gombjára nézni, rögtön rakoncátlan fürtjeit kezdte rendezgetni. De alig talált rá a választékára, elmosódni és kerekedni kezdett az erdő, középen a szélesedő mosolyú Ernő bácsival, mert igen, ő volt az erdész, az egykori "almás" nevelő, ki gondolta volna, hogy ide helyezték át, nahát... ilyent, aztán egy pillanat alatt összetekeredett ég és föld.

Feküdt a puha avaron, egyik fülén hangyák sétáltak be, s a másikon ki, rendezett sorokban, de még élt, mikor egy gigantháliát gyűjtögető, inkább alacsony, mint magas hölgy rátalált. Amennyire leromlott állapotában megítélni tudta, nem a mennyek országába került, mert megmentője csöppet sem hasonlított azokhoz az angyalokhoz és tündérekhez, kikről álmodozni szokott egykor a vasárnapi áhitatok unalmas óráiban.

Vágyaink általában a legtorzabb formában válnak valóra - konstatálta, s közben kézzel-lábbal kapálózott, de hiába. Feltartóztathatatlanul vitte őt feje fölé emelve győzelmi trófeaként végzetének egyhetede.

- Ernő bácsi, Ernő bácsi - nyöszörögte elhaló hangon -, segítsen!

De bizony ekkor már a pályát módosított nevelő, a mindenki Ernő bácsija egy messzi, távoli városban tartotta előadását "Bizonyos hajcsavarok gyorsított hatása az általános vitalitásra" címmel.

A régen elfeledett titkos zónában pedig, annak is a legközepén, vagyis a Gnomologiai Intézet romos aulájában eszeveszett mulatság vette kezdetét. Hét nőnemű kísérleti alany, az IDEGENEKNEK BELÉPNI SZIGORÚAN TILOS! ország koronázatlan királynői perdültek táncra a pacsirta fejű márványoroszlán vízköpő körül. S e szűnni nem akaró vígságnak két akaratlan tanúja, egyik a leheletfinom damilokkal kikötözött serdülő, a másik a csont és bőr, tíz éve fogságban sínylődő vadőr, azonos ritmusban reszketett.

De eljő mindennek a vége, s eleje, vígságnak és búnak egyaránt.

S lám, fürge, tömpe ujjak csatolják le a tűzzománc-berakásos, gyöngyökkel kivert bilincset a zöldatlétás ember karjáról.

Néhány bizonytalan lépés, aztán a cérnavékony lábak szívszorító futása... Már csak három méternyire a kerítés, kattanást hall a háta mögött, tudja, hogy most zárult váltótársa csuklóján a karkötő, még egy méter, és kész, vége. Vége. Egy utolsó utánavetett vágyakozó tekintet leteríti.

Jöhetnek a hangyák, és a menetelésnek vége nem lesz, míg nem virítanak a csontok, örök mementójaként az egyoldalú szerelemnek.

Mint ki egy korty vízre szomjúhozott, s jeges hegyi patak zubog folyton a szájába, úgy éldegélt hosszú hónapokon át Acélkék, békességre csak az illemhelyen lelvén. Ott felállva az ülőkére, a szellőzőn kikémlelve egy, még nem körvonalazódott, de mindenesetre szebb jövőre nyílt kilátása, sőt a tisztás szélén gyakran egy férfit pillantott meg mindig más ruhában. Hol bőrdíszművesnek, hol fegyverkereskedőnek volt öltözve, s mikor egyszer zöldségesként sárga almát mutogatott, minden kétséget kizáróan Ernő bácsit ismerte fel az idegenben.

Rögvest üzenetet küldött a hegyesfarkú kígyótól, kiben az első perctől megértő barátra lelt.

- Holnap hajnaltájt tessszék asz "F" khaphunál várni - sziszegte nemsokára az álzöldséges fülébe a jóravaló állatka. És úgy is lett. A legény pirkadatkor nagy gerjedelmet mutatva rohant át a kórtermeken egyenesen az egyik éppen szolgálatos foglárja karjába, de az utolsó pillanatban hirtelen átugorva azt, egyből ott termett Ernő bácsi szekerének bakján. A lovak közé csapott az ostor, és már repültek is.

- Kényes jószág ez a szabadság, ritkán adódik, s annál kevesebbet tart - töprengett el a legény, és az öreg hallgatott, hogy meg ne akassza a gondolat menetjét. Csak a makadámúton dörmögött valamit a bajsza alatt, mintha csak magában beszélne: - A tarisznyában van meggyes pite, ha megéheztél, egyél.

Igazi fuvaroshoz illő, durva szövésű zekéje belső zsebében a szállítólevél meg így szólt:
1 db 160 cm, 40-45 kg körüli fiú, kora: - , arcán átlósan végigfutó kékes sebhely.
Megbízó: Pásztor és Társa Khemofikciós Laboratórium.

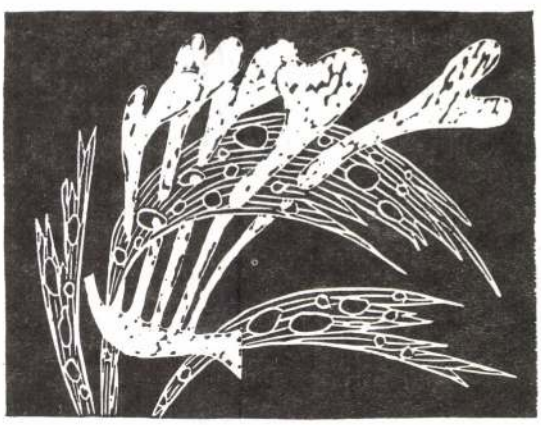

HALÁSZ ANDREA: A NÁD KÖZÉ SZORULT MADÁR /LINÓMETSZET/

Halász András

Ú. Műv. 1993/8

Research Lab.–Chelsea Billiard

Halász András kiállítása • Fischer Zsuzsa

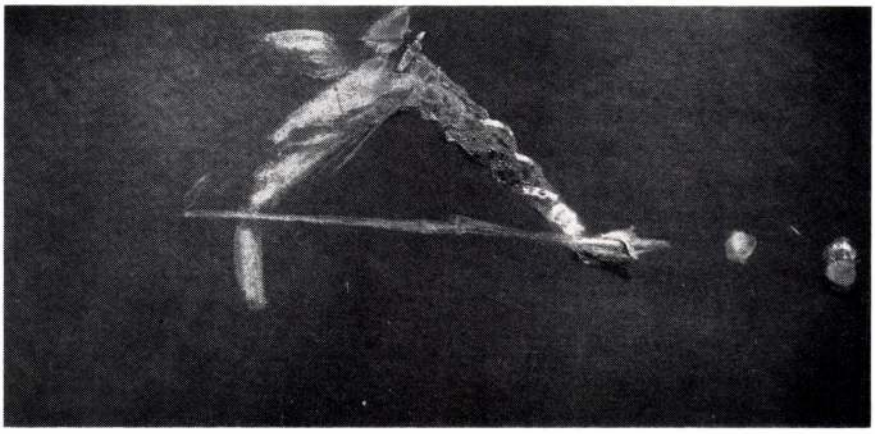

Halász András: Research Lab.–Chelsea Billiard, 1993, olaj, filc, 110×220 cm

Ha egy krimiben a főhős nem kártyázik, hanem biliárdozik, az azt jelzi, hogy nem pitiáner bűnözővel, hanem jobbfajta, középosztálybeli gengszterrel van dolgunk. A biliárd nem szerencsejáték, de nem is sport, hanem valahol a kettő között afféle kávéházi, úri passzió, amelyhez megfelelő képességek, koncentráló és kombinációs készség, fizikai erő szükségesek.

Ez jutott először eszembe Halász András fenti című kiállításán. A festő nagyméretű, zöld táblák során egy biliárdjátszma impresszióit festette meg lendületes, expresszív stílusban: golyókat, elszórva a nagy zöld mezőben vagy az ütközés pillanatában, kezeket, az ujjak közt a dákóval, egy-egy gesztust, mozdulat ívét, azaz egy-egy mozzanatát annak a történésnek, amelyet egy kívülálló észlel ebből a játékból.

Egyfelől. Másfelől ezek a táblák nem ábrázolják a játszmát, hanem ezek jelentik magát a játszmát. A táblák, bevonva a megfelelő zöld posztóval, maguk a biliárdasztalok, és a rajtuk látható festett részek a játszma lenyomatai, egy történés olajfestékkel képződött emléknyomai. Egy játszmáé, amelyet Halász András valószínűleg önmagával játszott a maga által konstruált asztalokon, a biliárd eszközei helyett ecsetet és festéket használva.

Aki maga sohasem játszott biliárdot, az is ismeri, ha máshonnan nem, filmekből, a játék rítusszerű mozzanatait, lassú koreográfiáját. A játékos hosszasan krétázza a dákó végét, közben feszülten gondolkodik, felméri a terepet, a golyók helyzetét, elképzeli, megtervezi a kiválasztott golyó útját, ütközését. A dákó végét a golyó mögé helyezve koncentrál, hogy ehhez az elképzelt stratégiához megfelelő erősségű lökést tudjon adni a golyónak. Maga az akció, a golyó elindítása viszont már nem tudatos mérlegelés, hanem sokkal inkább ösztönös impulzus eredménye és a hatására létrejött mozgás is nagymértékben független a tudatos szándéktól. A golyó elindul a maga pályáján, ki tudja, milyen törvényeknek engedelmeskedve.

Az akcionista festő, a gesztusfestő hasonló pszichikai és fizikai energiákat használ és munkája során hasonló módon keverednek a tudatos és ösztönös mozzanatok — ez Halász András felismerése. A festékkeverés, színpróbák után a festő is felméri a „terepet", a vászon négyszögét, elképzeli az ecsetvonás útját, hatását a már ott lévő, előző ecsetvonásokra. A cselekvés, a festés gesztusában azután ugyanúgy keverednek a tudatos szándék és az ösztönösség, és az eredményben, a meghúzott festékfoltban, -sávban ugyanúgy lesznek előre nem látott elemek. Ezt az azonosságot vagy analógiát demonstrálva Halász András egy festészeti partit játszott a zöld felületeken, a megdermedt olajfestéknyomok ennek a játszmának a lenyomatai. Lenyomat, ábrázolás vagy kifejezés? A modern korban már sok minden volt a festészet: nyomhagyás, fizikai és kémiai folyamatok eredménye, festettek már ujjal, tenyérrel, lábbal, meztelen testtel és mindenféle elképzelhető eszközzel, festék gyanánt

használtak már ételt, italt, hulladékot, ürüléket. A festés, mint egy játszma emléke, mint egy biliárdjátszma lenyomata: egy újabb változata ennek a festészeti expanziónak. De, visszakanyarodva az elejére, Halász András festménysora nemcsak lenyomat, nemcsak egy festészeti koncept következetes végigvitele, hanem annál több, azaz par excellence festészet. A bársonyos mélyzöld felületek szépsége, az erőteljes, lendületes gesztusok és a köztük levő nagy-nagy üres felületek, szünetek, ez a lassú-gyors ritmus, amely utal a biliárd koreográfiájára, halálosan nyugodt, egyszersmind izgalomtól fűtött légkörére, az ebből adódó elegánsan nagyvonalú kompozíció — ezek azok a kvalitások, amelyek miatt a képek képek lesznek, minden előzetes koncepció nélkül érvényesek és élvezhetők. A koncepció és a festészet itt teljesen fedésbe került, azonosult lenyomat, ábrázolás és kifejezés.

Halász András eredendően festő, de olyan festő, aki mindig menekült a festészet elől. A hetvenes években, emigrációja előtt, inkább akciókat csinált vagy szövegekben és talált tárgyakban fejezte ki magát. Ezekben a festészettől igen távol eső művekben — a Rózsa eszpresszóban előadott akciótól a fotogramokig — a logikai sémáktól eltérő paradoxonokat, tautológiákat demonstrált. A kép, a leképezés, az ábrázolás mint elméleti probléma jelent meg ezekben a munkákban, mintha a festészetet teoretikusan akarta volna megoldani. Emigrációja előtti utolsó kiállításáról is az a kép rögzült legélesebben a művészeti köztudatban, hogy Halász András Budaörsről Budapestre gyalogolva egy festményt, egy barna szekrényt ábrázoló, nagyméretű olajfestményt cipel a hátán. A festészet mint súlyos teher, mint kereszt, a festő mint bútorszállító munkás és mint Krisztus — ez a nyomasztó, de nem minden irónia nélküli kép is világosan kifejezte ezt a körkörös-többszörös ellentmondásos viszonyt: a festő öntudatosan hordja a keresztet, ez a sorsa, de meg akar szabadulni tőle, nem akarja még a tengeren túlra is elcipelni ezt a nyűgöt, ugyanakkor képtelen azt letenni. Hogy közben mi történt, nem tudjuk. Most, több mint tíz év után látjuk, hogy még mindig a festészetről „van szó", illetve már nem csak szó van róla, hanem van is. De azt is látjuk, hogy ez már *nem az* a festészet, nem nyűg és nem kereszt, hanem könnyed, fölényes, elegáns passzió. Mint a biliárd. *(Budapest Galéria Kiállítóbáza 1993. április 6 — május 9.)*

A JÁTÉKOS

Halász András kiállítása

Halász András biliárdozik és Károlyi Zsigmond megrendelésére képeket fest.

Óbudán, a Budapest Galéria Lajos utcai kiállítótermében 16 biliárdasztalt függesztettek fel a falra. Károlyi Zsigmond egy konceptualista gesztussal festőtársát alkotásra szólította fel, utalva arra is, hogy a művészet „inspiráló" erejét csak saját környezetéből merítheti. Festő lehet csak festőnek mecénása, ami manapság nem jelent meglepő fordulatot.

A biliárd korunk populáris mitológiáinak egyik meghatározó kelléke. Ezt a kvázi-fétis tárgyat Halász András eredeti anyagában és méretében interpretálja. A háttér maga a zöld posztó, a golyók és a dákó helyzetét a festészet eszközeivel rögzíti a felületen. A festőiség a vázlatszerű jelzések érzékeny kidolgozásában mutatkozik meg.

A festő homo ludens, játék közben elmereng az asztal felett, s a golyók helyzetének vizsgálatával művészeti alapproblémák jutnak az eszébe. Itt nem huizingai értelemben idézi a kultúra és a tudomány sajátos játékkarakterét, hanem a játék különös természete invokálja a művészeti gondolkodást. A biliárd az a játék, amely egyrészről tiszta geometria, másrészről pedig az intuíciónak és a véletlennek is jelentős szerep jut. A zöld poszton szétguruló golyók számtalan elhelyezkedési lehetősége itt a helyes kompozíció problémáját veti fel. A kompozíció a mozdulat időbeli lezajlása után születik, a mű közvetlenül ennek a mozdulatnak a lenyomataként jelenik meg. A festő a képen ezt az állapotot abszolutizálja, ugyanis a végtelen számú lehetőség közül a számára „helyes" variációt véglegesíti. Amíg újabb tökéletes képre nem talál, addig is játszik tovább... Vagyis miközben Károlyi Zsigmond megrendelt néhány jó kompozíciót, Halász András megnyerte a partit.

MOLNÁR MÁRIA

□

Research Lab.–Chelsea Billiard

Exhibition of András Halász

If the hero of a thriller plays billiards instead of cards this signals that our man is not a small-time criminal but a better sort of middle-class gangster. Billiard is neither a game of chance nor a kind of sport but a gentleman's coffee-house hobby requiring adequate talents, concentration and combination skills and physical strength.

This was the first thing that came into my mind at the exhibition of András Halász witht the above title. On large-size green panels he had painted the impressions of a game of billiards in a dynamic, expressive style: balls, scattered in the

big green field or in the moment of collision, hands with the cue between fingers, the curve of a gesture or movement, i.e. one or another moment of the action perceived of this game by an outsider.

This is one aspect: On the other hand, these panels do not represent the game, they are the game. Covered with the suitable green cloth, the panels are the billiard-tables themselves and the painted parts on them are the prints of the game, the memory traces of an event taking shape with oil paint. András Halász has probably played this game with himself on the tables constructed by himself, using brush and paint instead of the accessories of billiard.

Even those who have never played it, know the ritual moments and slow choreography of the game, at least from films. The player chalks the tip of the cue with much circumstance, thinks intensely during the process, surveys the terrain, the position of the balls, plans the course and collision of the selected ball. Placing the tip of the cue behind the ball he concentrates to be able to give the necessary impetus to the ball pushing it according to his strategic concept. The action itself, the starting of the ball, however, is not so much the result of conscious reflection but rather of instinctive impulse, and the movement brought about by its impact is also largely independent of any conscious intention. The ball starts on its own course, obeying who knows what laws. Action-and gesture painters use similar psychical and physical energies and conscious and instinctive moments blend during work in a similar way — this is the conclusion of András Halász. After mixing his paints and tgrying out colours the painter also surveys the ,,terrain", the square of the canvas, imagines the course of the brush-strokes and their effect on the previous brush-traces already in place. In the gesture of action, painting, conscious intention and spontaneity are mixed in the same way, and in their result, the spot or line of paint, thers will be unexpected elements just in the same way. Demonstrating this identity or anlogy, András Halász has played a painting game on the green surfaces, the frozen oil-paint traces are the prints of this game. Print, representation or expression? Painting had been many things in the modern age: trace-leaving, the result of physical and chemical processes. people have painted with their finger, palm, foot, naked body and every conceivable means: food, drink, waste, excrements have been used as paints. Painting, as the memory of a game, as the print of a game of billiards is a new variant of this painterly expansion. But, turning back to the beginning, the series of paintings of Halász are not only prints, not only the consistent performance of a pictorial concept but more than that: par excellence painting. The beauty of its velvety deep green surfaces, the powerful, impetuous gestures and the large empty surfaces between them, the intervals, that slow-fast rhythm indicating the choreography of billiard-playing, its atmosphere which is both deadly calm an hot with excitement, and the ensuing generous and elegant composition — these qualities render the pictures true pictures, valid and enjoyable without any previous conception. Here concept and painting are

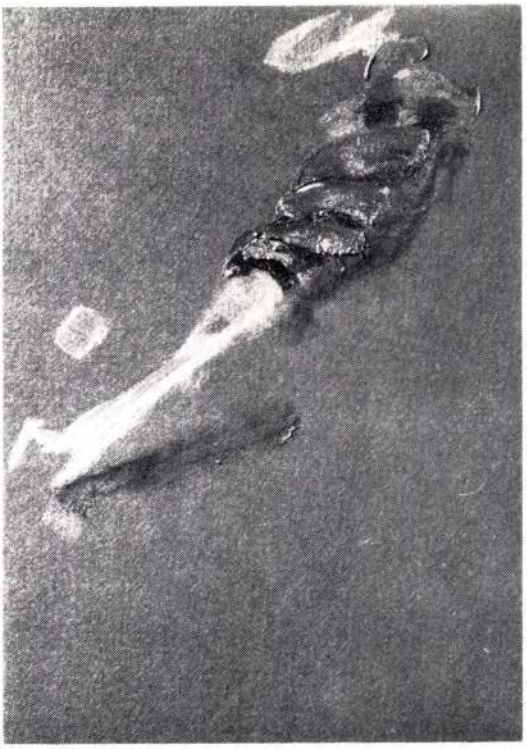

Halász András: Research Lab.—Chelsea Billiard, 1993, olaj, filc, 85×62 cm (Fotó Tahin Gyula)

congruent, print, representation and expression are identical.

András Halász was originally a painter but wansed always to run away from painting. In the 1970s, before his emigration, he rather performed actions and expressed himself in texts and found objects. In these works very far from painting — from his actions performed in the Róza Espresso to fotograms — he demonstrated tautologies and paradoxes deviating from logical schemas. Picture, portrayal and representation appeared as theoratical problems in these works as if he had wanted to solve painting theoretically. From his last exhibition before emigration artistic public opinion remembered best the picture on which András Halász, walking from Budaőrs to Budapest, carried on his back a large oil painting of a brown cupboard. Painting as a heavy burden, as a cross, the painter as moving man and as Christ — this oppressive picture not devoid of irony, expressed clearly that circular, multiple contradictory relation: the painter carries the cross consciously as his fate but wants to free himself of it, he does not wish to drag this load with him overseas but is unable to put it down.

We don't know what happened meanwhile. Now, after more than ten years we see that the ,,topic" is still painting, resp. it is more than a topic, it exists factually. But we see also that this is *not* the same painting, not a burden and a cross but a strainless, superior, elegant hobby. Like billiard-playing.

ZSUZSA FISCHER
(Translated by Éva Polgár)

A fehérvári HARASZTY-KÚT

— beszélgetés Deák Dénessel —

Könyvtáros, művészeti író, műgyűjtő. Tanulmányait 1955-ben fejezte be a bölcsészkaron. 1967-ben kezdett el műtárgyakat gyűjteni, nevét emlékezetessé tette, hogy 1966-ban képeinek zömét Székesfehérvárnak ajándékozta. Ez a modern, francia orientációjú magyar kollekció tölti meg a becses műemlék, a fehérvári Esterházy-palota alsó szintjét. A harmadik, vagy negyedik legnagyobb vidéki modern magyar múzeum ez; a Deák-gyűjtemény a város nevezetessége, egyetemi tananyag már. Deák Dénes könyvei: Medgyessy Ferenc arcképe, 1978; a székesfehérvári Városi Képtár Deák-gyűjtemény képanyagának válogatása, 1986; a Budapesti Zsidó Múzeum [társszerző], 1988; Az ábrahámhegyi Szent László templom [társszerző], 1988; Festő a világháborúban — Mednyánszky László festészete 1914—1918, 1991; Czóbel-képek — a Deák-gyűjteményben — előkészületben.

□

— Haraszty István legnagyobb kinetikus szobrát állítják föl Székesfehérvárott: te kérted meg, animáltad erre a munkára — és nemcsak szép szóval.

— Nem foglalkoztam a legmodernebb művészettel — most sem —, és csupán használom, de nem szeretem — mint olyant — a technikát. Kivéve a Haraszty Istvánét. Lázadás ez talán az eddigi tisztán humanista és transzcendens világképem ellen. Azért kedveltem meg az ő kinetikus szobrait, mivel éppenhogy elütöttek az eddigi általános életfelfogásomtól. Gyermekkorom csodavárása nem Jókai, hanem Verne Gyula volt, ezt a technikai misztikumot éreztem meg Haraszty páternoszter- vagy egyensúlyi játékaiban. Ez a játék halálosan komoly, mert legyőzi a tompaságot, amit a statika mért ránk. A primitív ember szemében maga az anyag mozdíthatatlan valami. Ez nem igaz. Minél komplikáltabb az ember, annál inkább észreveszi az anyag változását és az anyag lebomlását is. Az öregedés nem más, mint hogy fokozatosan tudomásul vesszük a testünket. A játék, a játékosság boldog továbbélése a gyermekkornak, a fiatalkori lázadásnak, sőt a bosszantásban rejlő fegyelmezetlenségnek.

Kosztolányi egész életemet betöltötte. Ma már nem tudok úgy verset olvasni, mint ezelőtt. Ellenszenves számomra a meglévő szobrokkal szembeni állandó udvariasság, közérthetőség. Hiányolom viszont bensőmben azt, amit voltaképpen Brancusi, vagy Arp csinált. Organikus formáik primér eleganciájával; náluk a végső elszemélytelenedés tisztelgés a legmagasabb értelem, vagyis a kavics-alak előtt. A legnagyobb írók, filozófusok úgy temetkeztek, hogy csak egy sima kőlap fedje őket. Rajta csak egy név — például —: Gide. Sokszor még ennyi sem. Szemléletemben — művészeti szemléletemben is — redukció ment végbe mostanában, mégsem maradtam hűtlen némely ezelőtti eszményeimhez. A szobor számomra: Ferenczy Béni női aktja a budai Horváth-kertben.

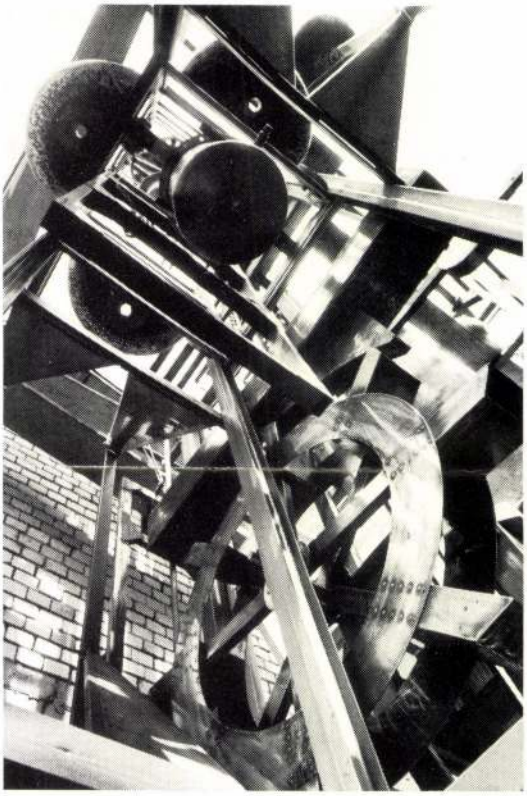

Amikor Haraszty-t fölkértem erre a munkára, már megfogalmazódott bennem, mit is adott az ő szobrászata. Első monológom indokait még pontokba is foglaltam:

A Budapest Galéria tisztelettel meghívja Önt

Halász András képzőművész

RESEARCH LAB. - CHELSEA BILLIARD

c. kiállításának megnyitójára,
1993. április 8-án 17 órára
a Budapest Galéria Kiállítóházába
(Budapest III., Lajos u. 158.)
A kiállítást megnyitja Károlyi Zsigmond festőművész.

A kiállítás megtekinthető 1993. május 9-ig, hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig.

Felelős kiadó: Zsigmond Attila főigazgató

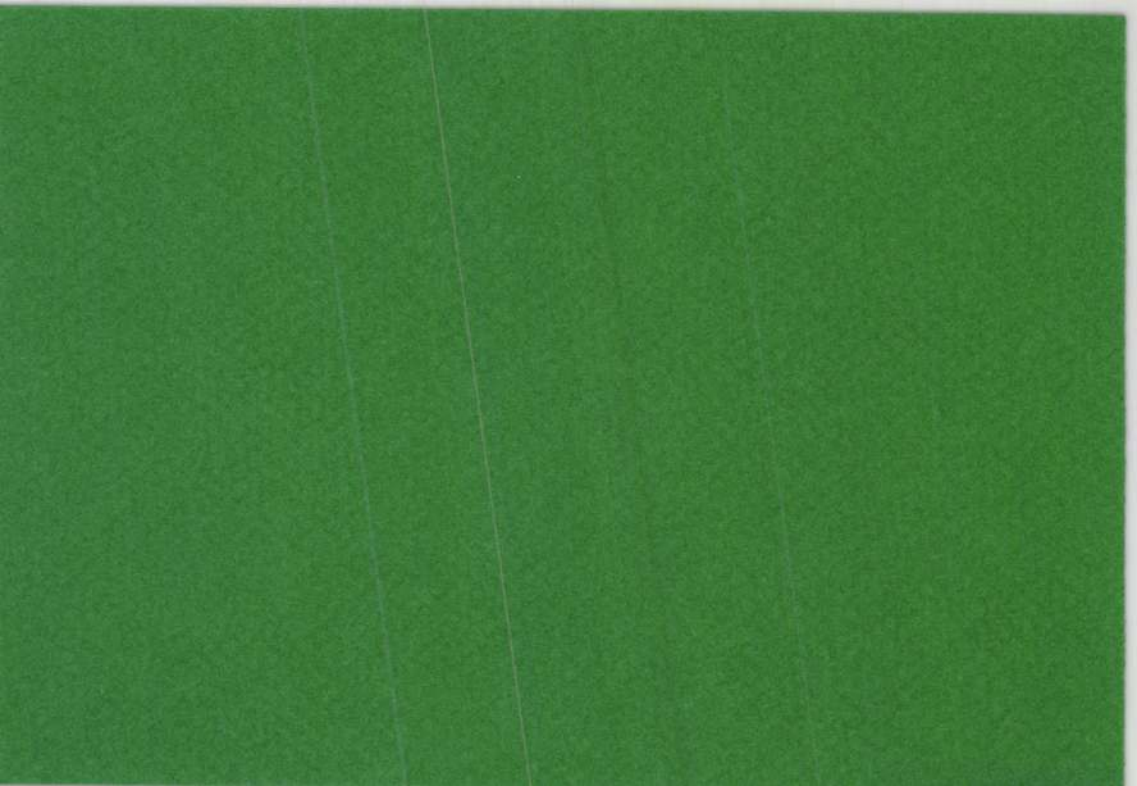

Max Ernst 1925-ben fordult a frottázstechnika felé, megszületett a *Histoire Naturelle* egyedülálló ciklusa. Számára a rézlemez is ugyanazt az adottságot kínálta, mint a frottázs vagy a kollázs. A rézlemezt puha firnisszel borította be, erre vékony papírlapot terített, amelyre ráragadhatott a puha firnisz *(Belfort oroszlánja, A lány megőrzi titkát)*. Rézkarcai nem mindegyike monokróm, bizonyos sorozatokon egyik-másik motívum színes. Az *Én nem eszem abból a kenyérből* sorozatnak fekete, barna, vöröses-barna, bíbor, kék és zöld levonatai vannak. Litográfiai sorozatai közül a *Chanson complete*-nek fekete, vörös, zöld és kék változata van. *Az anyaság,* a *Madár* lapjain az aquatinta és a vernis-mou technikát fejlesztette tökélyre, s késői művein is, újra-újra visszatért a lemezekre közvetlenül vagy közvetett módon fölvitt kollázselemek használatához.

A lázadás, a gúny, a harmónia elutasítása, de a hallatlan mesterségbeli tudás és műveltség gazdag életművet eredményezett, olyat, amely ma is friss élményt ad.

JÓZSA ÁGNES

Mesék a láthatatlanról

Halász András képeiről

Retrospektív kiállítást rendezett a New Yorkban élő Halász András az Ernst Múzeumban. Vagy inkább, mintha a Simon Zsuzsa koncepciójában létező és könyv formában egyelőre sajnos láthatatlan kismonográfiája most átmenetileg, a tárlat révén és idején, mégiscsak létezne. Itt művekben látható most több, a '70-es évek óta Halász által folyamatosan megfogalmazott alapvető kérdésfeltevés. Kandinszkij portréja pauszról fényképezett változatban, Giorgione főműve fotogramban és rajznegatívban, korai komputergrafikák, pokrócra, biliárdposztóra és vászonra festett kozmogónikus olajképek, óriásfotók és ezek egyszerű felületi hiányai együtt szólnak valamiről, amit Halász – úgy érzem, szinte paradoxonként –, a láthatatlan vizuális megközelítéseként fogalmaz meg.

A fekete pápa, azaz II. János Pál feketével festett képe a tárlat egyik kis terének végfalán feszül: piros–fehér environmentben. Nemcsak ő maga minden ízében fekete, de a figura háttere is, egyszóval minden látványelem, ami a kereten belül van, nyeli a fényt és tagadja a színeket. Tulajdonképpen saját formáit, vonalait és mélységeit is elnyeli a jókora vászon, mégis: a vastagon felvitt olaj belső kavargása a manierizmus és főként a barokk hagyományaival rokon. Pápa és ábrázolásai, együtt a hit földi helytartói. Méltósággal állják a benne és körülötte zúgó feketeség negatív mágiáját. Kétségtelenül látható – vagy mégsem? Jelen van-e a pápa, az ember és a fogalom, a képen, ha az a vizuálisan érzékelhető tartományok megszüntetése felé tart? Az őt körülvevő, ünnepélyességet árasztó fehér falak és piros szőnyeg nagyszabású fölvezető – a semmihez? Egy megjeleníthetetlen ideához, aminek pátosza mára iróniába fordult?

Egy másik teremben Halász óriás méretű fotogramjai láthatók. 1976 és 1980 között, egy lakótelepi fürdőszobában készültek, a sorozat címe: *Vallás előtti állapot.* Fotokémiai eljárásokkal manipulált fényjelenségek, negatívból kivágott és újra negatívvá fényképezett formák pozitív és negatív, láthatóvá tett és amögött maradt látvány-, illetve ideaproblematikáit hordozzák a fotópapírok. A nagy képek – szinte Yves Klein-szerű aktlenyomatok – valamely nemes testtájánál kitépett fotópapírjára pozitív képként az „egész" kicsinyített képe rögzül. Éppenséggel, valamiféle antitézisként a szemközti fal megfelelő koordinátáján. Ugyanazzal a villanással egy kicsinyített láthatóság és egy életnagyságú láthatatlanság is előhívatnak. A láthatóság nem értelmezhető a láthatatlanság, a sötétség ősállapota nélkül. *Chaosmos,* mondja zseniális verbális szintézissel Umberto Eco. Halász igazi szemiotikát csinált már a hetvenes években. Noam Chomsky és Thomas Sebeok azt állítják, hogy az egész biológia, ha tetszik, úgy maga az élet is szemiotika. Miért lenne ez alól kivétel akkor a művészet vagy bármelyik imént felsorolt valóságszelet – beleértve akármelyik hiányát?

A harmadik teremben klasszikus rajztechnikával félig elkészült képekbe gyerekrajzok ékelődnek: Az anghiari csata ábrázolása Halász és akkor ötéves kisfia kettős megközelítésében. Az ákombákom megszünteti a folyamatosságot, a narrációt a művészrajzban, ugyanakkor kísérőgondolatokkal, vizuális lábjegyzetekkel interpretálja azt. Az eredmény: a folyamatosság teljes hiánya, fragmentáció, amely mégis tartalmaz némi kohéziót, de nem a kép belső szerkezetében, hanem a köré szövődő eszmék menetében.

Állandó kontraszthatások, egymást kérdőjelező vonal-, szín- és fényrendszerek működnek a műveken belül, feszültségek, amelyeket a műegész nemhogy nem old harmóniává, de alig képes összetartani. Halász képeinek konceptuális háttere két részre bontja az ábrázolt realitást. Valami mindig arra készteti az alkotót, hogy a látvány láthatatlan ellenpontját kutassa, a kimondott szó és a megtalált fogalom bizonytalanba vesző ellentettjét. Kétségeket és hitetlenségeket. Festészetét, képalkotó-képmegszüntető tevékenységét – ismét chaos és cosmos – annyira átjárja ez a dichotómia, hogy egy időben a film technikájától örökölt úgynevezett osztott képmezővel kísérletezett: ezeken a vásznakon egymás mellett van jelen a művész New York-i műtermének néhány csendélet-beállítású részlete, illetve egy szürrealisztikusabb másik valóság, amelynek képi elemei egy 15. századi alkímiai kézirat illusztrációi nyomán készültek, gondolati háttere viszont Freud Álomfejtésének a festéssel egyidejű olvasásából ered. A környezet valóságszegmentjei itt úgy találkoznak a műalkotás belső struktúrájával, hogy egymást kizáró két fél látszólagos egységeként lépnek föl. Vizuális elemzését nyújtják egy konkrét lelkiállapotnak, amely egyrészt létrehozza a képet, másrészt ráirányítja a figyelmet a kép láthatatlan párjára: arra a lenyomatra, mely ugyanabban a pillanatban, amikor a festmény a tárgyi valóságban testet öltött, belül megjelent a tudat kép nélküli vetítővásznán.

A kérdés, ami húsz év munkája nyomán megfogalmazódik, ugyanaz, amit Halász egyik 1979-es előadásában így interpretál: *„a láthatatlanságot nem érinti a másolat. De abban a pillanatban, hogy valami láthatóvá válik, már másolat eredménye."* Minden látvány a percepcióban válik másolattá. Nem pusztán a műalkotás autentikus létére vonatkozik a megállapítás, sokkal mélyebbre néz. Ütközteti a platonikus idea egyszeri, örök és állandó létét a tárgyi megvalósulás redukált értékével. Azzal a veszéllyel, hogy a kép torzítás áldozatává válik, elhagyja saját ontológiai igazságát és egy egyéniséget-egyediséget pusztító kópia-technikai eljárás áldozata lesz. Halász saját művein is kipróbálta ezt, az 1992-es budapesti tárlatán kiállított Macintosh-komputergrafikáit szórólapokra fénymásolta, tág nyitást adva a hiba, az elszíneződés, az elcsúszás és vele a mű, a Teremtés egyediségének ellehetetlenülése felé. Ezt a gesztust hordozzák a biliárdposztó kozmoszára festett, a láthatatlan felé guruló, koccanó golyóbisok. Akárcsak a makrokozmosz emberléptékre kicsinyített mikrotörténetei, a katonapokrócok meséi. Aranymetszésű khakiszín felületen a kompozícióból szökni látszó figura darabjai. A pokróc felülete kefével „forschriftosra" van simogatva. Ez a „kopaszok" örök kötelessége, egyben a kép realitásának hitelesítője. A hadtáp-kozmosz nagyon is jelen idejű mitológiája mindenki által megélhető klapanciaként hasonlatos kópiája az ember láthatatlan teremtéséhez. Vagy ennek inverze: amikor valaki hozzátartozóját megy meglátogatni a kórházba; egyik nap üres a pokróc, az ágyon már nem fekszik senki... A látható hirtelen láthatatlan lesz.

SZEGŐ GYÖRGY

Előfizetőknek számonként csak 79 Ft

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem a KRITIKA című lapot ..... pld-ban, az alábbi címre:

Megrendelő neve: .....

Címe (város, kerület): .....

(utca, tér, ltp): .....

(emelet, ajtó): ..... irányítószám: .....

Előfizetési díj egy évre: 948 Ft

fél évre: 474 Ft

negyed évre: 237 Ft

Az előfizetési díjat a részemre küldendő átutalási postautalványon egyenlítem ki.

.....
aláírás

A megrendelőlapot borítékban, bérmentesítve az alábbi címre kérjük feladni:

Hírlapelőfizetési és Lapállítási Iroda – 1900 Budapest, Lehel u. 10/A

Lapunk támogatói

Soros Alapítvány
Nemzeti Kulturális Alap
Művelődési és Közoktatási Minisztérium
József Attila Alapítvány
Szabad Sajtó Alapítvány
MHB Táncsics Alapítvány
MHB Művészeti Alapítvány
MHB Sajtóalapítvány
és magánszemélyek

beszélve arról a többletről, amit tartalmilag jelenthet a szövegnek – más előzmény utáni – megismétlése. És aligha unhatók meg a sztereotip helyzetek, lelkiállapotok, a barokk korban gyakran feldolgozott mitológiai vagy történelmi témák újabb verziói, amikor minden mű – ideális esetben: minden interpretáció – elárul valamit a szereplőkről, amit korábban nem tudtunk. A remekművek kiváló előadása mindenkor azzal járt, hogy kiművelte a hallást, a szívet és az értelmet egyaránt. *(Hungaroton)*

FITTLER KATALIN

A Modern Jazz Quartet koncertje

Kis túlzással azt is állíthatjuk, hogy az élő dzsessztörténelem látogatott el hozzánk késő november csúszós-nyirkos estéjén a Budapest Kongresszusi Központban. Az 1951-ben a *Dizzy Gillespie* big band egykori tagjaiból alakult *The Milt Jackson Quartet,* melyet 1954-től *Modern Jazz Quartet*re kereszteltek át, az ötvenes évek közepétől egészen tavaly novemberig gyakorlatilag változatlan felállásban káprázta el a közönséget: *Milt Jackson* vibrafon, *John Lewis* zongora, *Percy Heath* bőgő és *Connie Kay* dob. (A tavaly elhunyt Connie helyére a szintén a „családhoz" tartozó *Albert Tootie Heath* ugrott be a dobok mögé.) Az MJQ a szakemberek többsége szerint tulajdonképpen a feketék válasza volt *Dave Brubeck* együttesének intellektualizmusára, New York válasza a nyugati parti irányzatokra. Ez a négy fekete muzsikus talán az eddigi legmagasabb színvonalon volt képes ötvözni az európai fúgaművészet, valamint az amerikai dzsessz- és bluesszene elemeit, megalakítva a később „third stream"-re keresztelt irányzatot. Először 1974-ben váltak el útjaik, de nyolc évre rá egy turné erejéig ismét összeálltak, s ez a koncertkörút olyan sikeresnek bizonyult, hogy azóta több-kevesebb rendszerességgel a mai napig fellépnek. S bár eddig megjelent 47 albumuk a legszélsőségesebb érzelmeket és véleményeket váltja ki a dzsessz szerelmeseiből – egyesek szerint a Modern Jazz Quartet minden idők legkifinomultabb, mások szerint viszont minden idők legmodorosabb dzsessz-zenéjét játssza –, az biztos, hogy lemezeik kiadása az amerikai hanglemezipar legsikeresebb vállalkozásai közé tartozik.

A november 29-i budapesti fellépésükön a kötelező ráadásokkal együtt összesen 16 kompozíciót szólaltattak meg, köztük olyan MJQ-örökzöldeket, mint a Django, a One never knows, a Summertime, a Round midnight, a True blues vagy a Don't stop this train, a végén pedig az elmaradhatatlan Bag's groove. Szellemi frissességük és kisugárzásuk már megjelenésük pillanatában világossá vált, tombolt is a tisztelt publikum, s többen féltünk, hogy ez a féktelen öröm könnyelműségekre sarkallja a zenészeket. Szerencsére nem ez történt, Jackson udvariasan mosolygott, Lewis egy kicsit felszabadultabban, de nemigen ültek fel a pillanat hevének, csak annyira, amennyire még egészséges. S bár a témáknál néha egy kicsit siettek – hiába, egyes kompozíciójukat már negyven éve játsszák, szerettek volna hát a kötelező gyakorlatokon hamar túljutni –, az improvizációk kidolgozása azonban tökéletes volt. Ha az ember behunyta a szemét, s nem látta, hogy a színpadon hetven év feletti muzsikusok uralják a hangszereiket, pontosan ugyanazt a precizitást, szellemi frissességet és zenei mélységet hallhatta, mint ha feltette volna a Modern Jazz Quartet bármelyik korábbi lemezét. *(Budapest Kongresszusi Központ)*

JÁVORSZKY BÉLA SZILÁRD

KÉPZŐMŰVÉSZET

A festészet túloldala

Max Ernst grafikai életműve

Remekül szórakozhattak. Bár nem happeningnek és nem performance-nak hívták, de képzeljük el azt az 1920-as kölni, majd zürichi bemutatót, amelyen Max Ernst, Baargeld és Arp dadaista művei szerepeltek. A képek, szobrok és különféle egyéb kiállítási tárgyak például Zürichben egy központi kávéház udvarán találtak helyet. Hogy az érdeklődők megtekinthessék őket, át kellett haladniok előbb a nyilvános WC-n. A bejáratnál egy első áldozási ruhába öltözött leány obszcén verseket olvasott fel. Az udvar közepén Ernst egy kemény fából készített műtárgya állott, mellette egy láncon függő fejsze: a közönség felkéretett, hogy markolja meg a fejsze nyelét, és rombolja le a „szobrot". Az egyik sarokba Baargeld odaállított egy akváriumot, tele piros, vérre hasonlító folyadékkal, melynek mélyén női haj hullámzott. Végezetül körös-körben szentségtörő, botrányos szexuális fotomontázsok voltak kifüggesztve...

Dada... „a művészet, a maga megvalósulásában és irányában mindig attól a kortól függ, amelyben él és a művészek saját időszakuk teremtői... A legjobb, a legeredetibb művészek azok lesznek, akik az élet vízesésének bömbölése közben minden órában visszanyerik saját testük egy-egy részét, és miközben belevetik magukat a korszellembe, kezük és szívük egyaránt vérzik... A Dada a szó lehető legprimitívebb kapcsolatot jelenti a minket körülvevő valósággal... az élet a zajok, színek, szellemi ritmusok egyidejű zűrzavarában jelentkezik, amelyet a dadaista művészet... közvetlenül a maga vad hétköznapi lelkiségében és egész brutális vadságában ad vissza... az első, amely nem esztétikai szempontok szerint fogja fel az életet..." (R. Hausmann: Courrier Dada. Paris.)

Max Ernst. 1891-ben, Bonnban született, egyetemen filozófiát, filológiát, s pszichológiát hallgat és élete végéig megmarad a könyvek emberének. Tudása enciklopédikus és a nyomtatványok iránti éhsége csillapíthatatlan. Egyetlen napja sem múlt el olvasás nélkül. 1913-ban jár először Párizsban. Az első világháborúban harcol. „1918. január 11-én a katona meghalt, a fiatalember feltámadt, s reméli, hogy megtalálja kora mítoszait" – írja.

1919-ben az egyik müncheni könyvtárban első ízben kerültek a kezébe a dada kiáltványai: *„esős idő volt, a Rajna-parti villában meglepődve vettem észre, milyen erővel ragadják meg izgatott tekintetemet egy illusztrált katalógus lapjai, melyeken embertani, mikroszkopikus, lélektani, ásványi és őslénytani szemléltető képek voltak. Olyan, egyébként egymástól igen távol eső képi elemeket találtam itt együtt, hogy ez egyszeriben felfokozta látási képességeimet és az ellentmondó, kettős, hármas és többszörös képek látomásos sorát indította el bennem, egyik a másik fölé kerekedett és olyan állhatatossággal, olyan sebességgel következtek, mint szerelmi emlékek, vagy a félálom víziói. Ezeknek a képeknek új síkokra volt szükségük, hogy új, ismeretlen síkon (a nem összeillés síkján) találkozzanak. Elegendő volt ekkor már annyi is, hogy e katalógus lapjaira festve vagy rajzolva könnyedén reprodukálva csak azt, amit önmagamban láttam, egy szín, egy ceruzarajz, az ábrázolt tárgyakhoz idegen környezet, a pusztaság, az égbolt, egy földrajzi metszet, egy padlózat, egy horizontként futó egyenes vonal felkeltse hallucinációm hiteles és mozdulatlan képét és drámává alakítsa mindazt, ami korábban nem volt más, mint népszerű banalitás egy árjegyzék lapjain."* (Max Ernst: Autobiografia. Paris. 1936.)

Fantázia és metafizikus valóság, lázadás és mindenfajta fegyelem elutasítása nála különlegesen termékeny kísérletező kedvben fejeződött ki. Életműve, az általa alkalmazott, továbbfejlesztett és föltalált grafikai eljárások nem csupán átfogják a XX. század sokszorosított grafikáinak készítési módjait, hanem túl is léptek minden hagyományos kereten. Sokszorosítás-technikái mára iskolát teremtettek. Eredeti rézkarcait és litográfiáit hiba lenne szétválasztani a reproduktív eljárásokkal létrehozott képeitől: kollázsnovelláitól, frottázsaitól, autotípiáitól, fotogramjaitól. De valamennyi eljárása egyetlen technikára, a kollázsra utal vissza. E munkákból most a Lufthansa gyűjteményéből a Goethe Intézet támogatásával több mint száz grafikát láthatott a magyar közönség a Szépművészeti Múzeumban. A fantasztikusan gazdag életműből eleddig a legteljesebbet. Sok helyszínű (élt Németországban, Franciaországban, az USA-ban), mozgalmas (hivatalosan négy feleség) élete tudatos alkotói munkában telt. A könyvek létrehozásának ellenállhatatlan vágya alapvetően megkülönböztetik a század többi művészétől. Készített mappát, illusztrált képregényeket, írásai és kiadványai változatos műfajúak. Ezen a kiállításon szerepeltek azok a lapok, amelyeken saját szövegeit láthattuk. Például *A paramítoszok,* a *Csőrtársak* példányait. Mintha betűképek lennének, furcsa jelek rendezett sorai. Különös olvasnivaló. Paul Eluarddal és más barátaival közösen írta *A halhatatlanok boldogtalanságá*-t, *Az ember, aki elvesztette csontvázát.* Olvasmányélményeiből antológiákat állított össze, s ebből itt jó néhányban gyönyörködhettünk: *A Maximiliana, avagy az asztronómia tiltott gyakorlása, A Lewis Carroll csodakürt* grafikáiban. Írói tevékenységének egyik legkülönösebb és legfontosabb műfaja a képregény. Ezek szürrealista alkotások, különös víziók megjelenítései, mint *A százfejű asszony* az *Egy kislány álma, aki be akar lépni a karmelitákhoz* vagy az *A jótékonyság hete, avagy a hét fő elem.*

Kifejezőeszközeinek gazdagságát is méltón tükrözte ez a kiállítás. A *Fiat Modes* összetett kompozícióit Chirico alkotásai ihlették. Ebben a művész a kollázstechnika végtelen lehetőségét tárta fel. Az újságokból és katalógusokból kivágott formák és témák segítségével addig elképzelhetetlen, újszerű, izgalmas világot teremtett.

HALÁSZ András

HALÁSZ András:
Király, 1995
(Mercurius gyermekei című sorozatból)
olaj, vászon, 176 x 142 cm

A **PÉCSI GALÉRIA**
tisztelettel meghívja

HALÁSZ ANDRÁS

(New York–Budapest)
festőművész
kiállításának megnyitására
a Széchenyi téri kiállítóterembe

1996. január 4-én, csütörtökön
délután 5–7 óráig

A kiállítás megtekinthető
1996. január 28-ig, naponta 12–18,
szombaton 10–18 óráig, kedd szünnap.

PÉCSI GALÉRIA • H-7601 Pécs • Pf. 162. • T/F.: +36 (72) 315-623

III

THE MŰCSARNOK TAKES PLEASURE IN INVITING YOU
TO THE OPENING RECEPTION OF AN EXHIBITION OF WORKS BY

ANDRÁS HALÁSZ

AT 7 P.M. ON WEDNESDAY, NOVEMBER 1. 1995
AT THE ERNST MUSEUM

OPENING REMARKS: ÁKOS BIRKÁS, PAINTER
SHOW CURATOR: ZSUZSANNA SIMON

THE SHOW WILL RUN THROUGH DECEMBER 3. 1995
ERNST MUSEUM, BUDAPEST, NAGYMEZŐ U. 8. FOR INFORMATION: 341-4355

HALÁSZ András

A MŰCSARNOK TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

HALÁSZ ANDRÁS

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA
1995. NOVEMBER 1-ÉN, SZERDÁN ESTE 7 ÓRÁRA AZ ERNST MŰZEUMBA

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA BIRKÁS ÁKOS
A KIÁLLÍTÁS KURÁTORA SIMON ZSUZSANNA

A KIÁLLÍTÁS 1995. DECEMBER 3-IG TEKINTHETŐ MEG
ERNST MÚZEUM, BUDAPEST, NAGYMEZŐ UTCA 8. TEL.: 341-4355

Halász András

magyar–amerikai festő retrospektív kiállítása
Válogatás húsz év munkáiból

András Halász

Hungarian–American Painter • Retrospective Show
Selected Works From The Past 20 Years

HALÁSZ ANDRÁS

SZEGŐ GYÖRGY: MESÉK A LÁTHATÁRRÓL. M. R. KÉPEIRŐL

KRITIKA 1996, 2, 36

által. Semmiképpen sem tekinthető Buda
mint Csehország IV. Károly és IV. Vence
udvartartás székhelyévé, anélkül azonban,
a királykoronázás hagyományos színhelye,
is megszabott színhelyei, Frankfurt vagy N
fűződött a birodalomhoz, mint Csehország
legtekintélyesebbike is e korszakban. Anna
nemcsak a birodalom élén állt, hanem még
magyar királysággal, ez a bonyolult össz
függetlenségét. Zsigmond magyarországi re
ezért akkor is magyar királyi reprezentác
fényüket növelte, vendégeiket vonzotta csás
kérdéssé teszi a Zsigmond kori udvari mű

8–10 E bonyolult viszonyokat a legkézzelfo
önmagában a 15. század első harmadá
Zsigmond arcképeinek nagy sorozata még
A nyitott kérdések többsége a portréfog
kapcsolatos, mert bizonyos, hogy Zsigmon
értelemben vett általános-ideális figurafelfo
készített, új típusú portré példái. A két csop
sabbnak tekinthető, az uralkodói fenséget
hű", „szinte eleven" megjelenítés ábrázolást
évtizedeken át mintegy megtestesítette a csa
ennek normáját jelentette. Ennek az újs
-alkalmaknak szinte határtalan bőségét k
pecsétektől és monumentális-reprezentatív c
legkülönbözőbb cselekményes összefüggések
vallásos ábrázolások széles skáláján, s e keret
válik alkalmassá arra is, hogy rangját és p
kompozíciókba. Ez a fejlődés látszólag log
mindenekelőtt Nagy Lajos alatti kezdet

Chihuahua sivatag

Presidio (Texas, USA), 1998 február

SZÁRAZ OPTIKUMOK

Foncsorozott napszemüveget és kalapot viselek, de még így is hunyorgok.
Pára és köd itt nincs, jó szeműek húsz mérföldre is ellátnak. Az eső talán négyszer esik egy évben és akkor is csak fél órát, de ez azonnal Édenkertté varázsolja a tájat.

GYŰJTÖGETÉS

Lehet gyűjteni köveket, száraz kaktuszokat vagy kőből pattintott nyílhegyeket, amelyeket az apacsok lőttek ki a spanyolokra (sikeresen) majd a meszticekre (sikeresen) majd az angolszászokra (sikertelenül), hogy aztán elmeneküljenek a magas hegyekbe, ahonnan csak száz év múlva jöttek le Ojinagába (Mexico) enni, már akik megmaradtak.
Szeptembertől itt fogok lakni.

A helybéliek esküsznek, hogy éjszakánként mindenféle misztikus fényeket lehet látni a hegyek mögül.
A holdfény a legmisztikusabb. Szabad szemmel lehet látni a galaxisokat.

VADÁSZAT

Simone elmondja, hogy hatszáz kubikosnak álcázott marine (tengerészgyalogos) utat épít a Rio Grande körül és fegyvertelenül (titokban) mexikóiakra vadásznak, hogy ezzel is segítsék a határőrség munkáját. Az újság szerint valóban utat építtetnek elérhetetlen helyeken, hogy a kábítószerforgalmat megakadályozzák. Szerintem: nehogy bárki is elhiggye, hogy majd a környezet valakit is megvéd.

Újjászületésemért különleges köszönet Martine Juliennek (alias Koogly), aki nélkül még mindig Brooklynban rohadnék, és Simone Swannak, aki „arabmesevályogpalotát" épít a sivatagban.

Halász András

A BTM Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum meghívja Önt

Halász András

(New York)

SIVATAGI KÉPEK

című kiállítására

A kiállítást megnyitja a művész jelenlétében
1998. április 15-én 17 órakor

St. Auby Tamás

•

A kiállítás megtekinthető:
1998. május 31-ig, 10–18 óráig, hétfő kivételével.

ORATÓRIUM

1037 Budapest, Kiscelli utca 108.
tel/fax: 388 7817
e-mail: hi3293fit@ella.hu
http://www.btmfk.iif.hu/

FÖVÁROSI KÉPTÁR KISCELLI MÚZEUM

Fk.: dr. Bodó Sándor

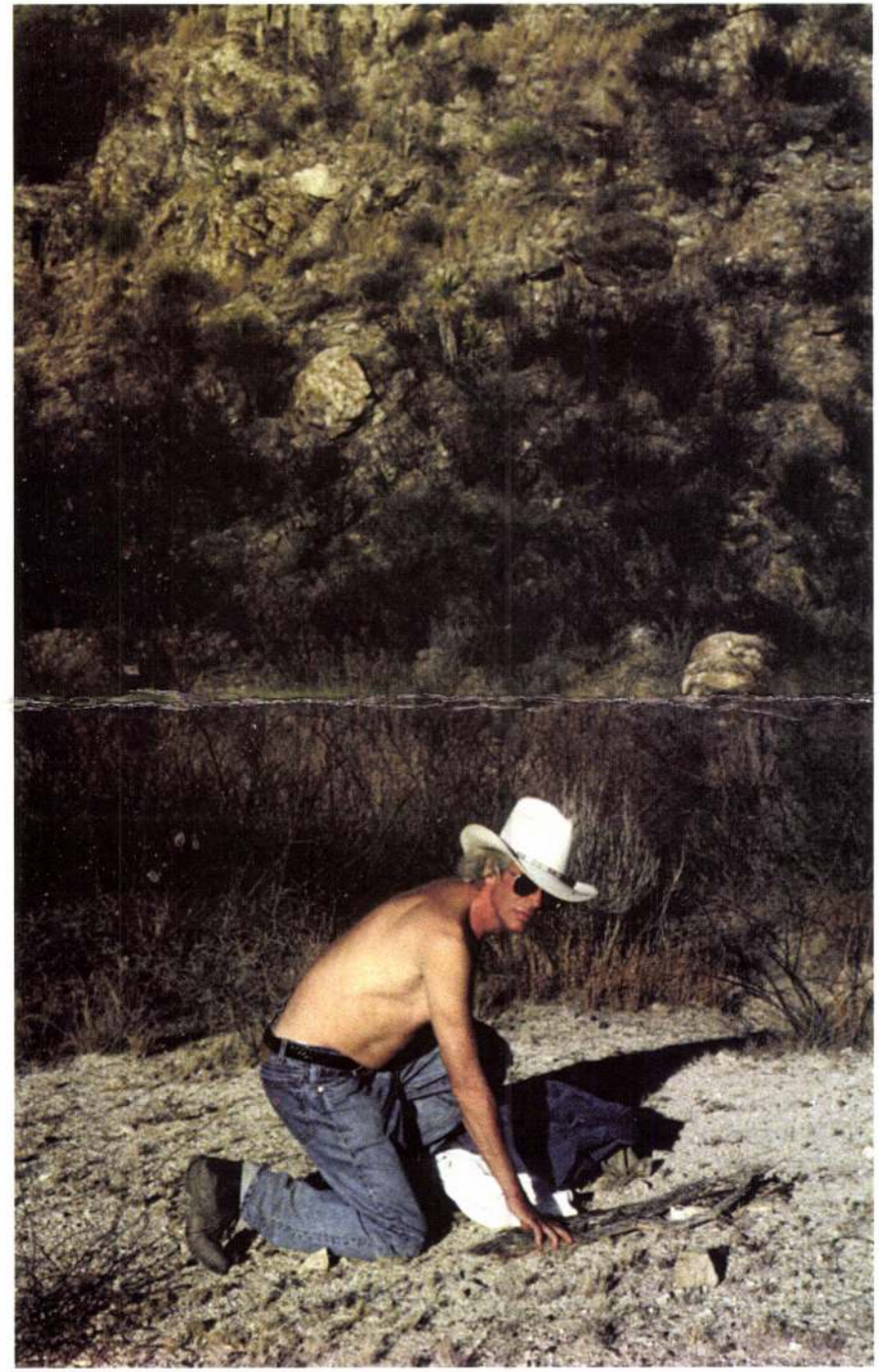

HALÁSZ András:
Király, 1995
(Mercurius gyermekei című sorozatból)
olaj, vászon, 176 x 142 cm

A **PÉCSI GALÉRIA**
tisztelettel meghívja

HALÁSZ ANDRÁS

(New York–Budapest)
festőművész
kiállításának megnyitására
a Széchenyi téri kiállítóterembe

1996. január 4-én, csütörtökön
délután 5–7 óráig

A kiállítás megtekinthető
1996. január 28-ig, naponta 12–18,
szombaton 10–18 óráig, kedd szünnap.

PÉCSI GALÉRIA • H-7601 Pécs • Pf. 162. • T/F.: +36 (72) 315-623

A megnyitót a Törley támogatja

The Opening is supported by Törley

Halász András

magyar–amerikai festő retrospektív kiállítása

Válogatás húsz év munkáiból

András Halász

Hungarian–American Painter • Retrospective Show

Selected Works From The Past 20 Years

The Műcsarnok takes Pleasure in Inviting You
to the Opening Reception of an Exhibition of Works by

András Halász

At 7 p.m. on Wednesday, November 1. 1995
At the Ernst Museum

Opening Remarks: Ákos Birkás, Painter
Show Curator: Zsuzsanna Simon

The Show will run through December 3. 1995
Ernst Museum, Budapest, Nagymező u. 8. For Information: 341-4355

A Műcsarnok tisztelettel meghívja önt

Halász András

kiállításának megnyitására
1995. november 1-én, szerdán este 7 órára az Ernst Múzeumba

A kiállítást megnyitja Birkás Ákos
A kiállítás kurátora Simon Zsuzsanna

A kiállítás 1995. december 3-ig tekinthető meg
Ernst Múzeum, Budapest, Nagymező utca 8. Tel.: 341-4355

leg ezt célozták meg a Don Cristoballal. S hosszas előkészületek után mellélőttek.

Frederico García Lorca második színdarabját választották, azt, amelyből talán némi írói visszalépés érződik. Lorca első műve ugyanis – A halált hozó pillangó – különös, varázslatos, lírai színjáték, mely hatalmasat bukott, amikor Madridban 1920-ban bemutatták. A közönség olyan undorral pöckölte le magáról a darabot, mint egy rovart. Illetve, mint sok rovart, minthogy a mű szereplői csótányok (köztük az egyik a szépreményű Csótányfi, aki a lelke mélyén talán maga Lorca...). Mit tehet egy ilyen színházi botrány után a 22 éves, csalódott szerző? Hát jó – gondolhatta –, ha az nem kellett, nesztek ez. És megírta andalúz népi bábjátékok figuráival és motívumaiból a Don Cristobal és Donna Rosita tragikomédiája című bohózatot. Pirospozsgás hősök, szimpla történet, tuti mulatság és biztos siker. De annál azért sokkal költőibb, színesebb és finomabb mű, mint amilyennek a Bárka kínosan igyekvő és lehangolóan kietlen előadása mutatja.

Kaszás Gergő, a rendező bizonyára harsány vásári komédiát, afféle gátlás nélküli színészi örömjátékot képzelt el. Ehhez passzol *Murányi Tünde* és *Valcz Gábor* bájos képeskönyvdíszlete is, mely azonban arra hívja fel a figyelmet, hogy a Bárka sokféle lehetőséget rejtő tere eddig még egyszer sem hatott különösebben felszabadítóan a díszlettervezők fantáziájára. A Lorca-bemutató is a hagyományos, szemtől szemben színházi helyzetben zajlik, miközben a széles, magasan emelkedő nézőtéren ülve szinte elenyészőnek látszik a kétdimenziós díszlet. Ez a produkció is keresgéli még ideális helyét a térben, s nemigen találja az ideális távolságot-közelséget a közönségtől. Márpedig ez utóbbinak nagy jelentősége van ott, ahol egy jó színészekből álló, bensőségesen együttműködő csapat dolgozik. (Vegyük például *Scherer Pétert,* aki jellegzetesen stúdiószínházba, avagy filmvászonra illő színész. Egy zseniális komikus mimikáját és gesztusait hozza – engem Jack Lemmonra emlékeztet kicsit –, szemmel, szemöldökkel, apró rezdülésekkel brillírozik. Túl nagy távolságból nézve viszont meghal a játéka, s akkor van mit gyászolnunk).

Papp János mesébe illően karakterisztikus jelmezei is azt szolgálják, hogy a játék nekiszabaduljon, s a jellemek elrajzoltságából fakasszon komikumot. Menne is ez, ha nem lenne oly hevenyészett és ötletszegény a játék. Az előadás nagyobbrészt diák-színjátszóköri hangulatot idéz: s a nézők is pont úgy mosolyognak-nevetgélnek a bemutatón, mintha saját gyermekük lelkes szereplését szemlélnék büszkén és elnézően.

Don Cristobal szerepére *Derzsi Jánost* hívta meg a rendező, nem tudni, miért. Végtére is Derzsi szinte ki sem látszik a műhas mögül és az ótvaros, zöld paróka alól. Bárkivel behelyettesíthetőnek tűnik. *Vasvári Emese* sajátos mint „törékeny kis jégmadár", s korántsem humortalan. De lassan már el is felejti az ember, hogy valaha látszott a színésznő másmilyennek is, nemcsak ilyen mulatságosan és/vagy idegesítően nyafogósnak-affektálósnak. Élvezetes *Tóth József* jámbor szerelmes Cocolichéje is, de a legtöbb jóérzést *Széles László* játéka kelti. Neki kitaláltak egy igazi westernhőst – a figura stílusának egyébként a darabhoz éppúgy semmi köze nincs, mint az előadáshoz –, s ő ezt a szikár cowboyt precíz szellemességgel, imponáló pontossággal és érzékelhető affinitással játssza el. Esetleg újraforgathatnák vele a Volt egyszer egy vadnyugatot.

STUBER ANDREA

Arthur Miller: Az ügynök halála

Mi várható ma *Az ügynök halálától*? A „pozitív gondolkodást" szuggeráló, a sikerorientáltságból megváltástanokat kreáló mai ügynöklét felstilizálása (amit egyébként a kísérőfüzet sugall)? Avagy az avulhatatlan generációs probléma ismételt felépítése, ami még Pekingben is otthonosan szólt? Mind az ügynök-, mind a kapitalizálódó világban eltipródó kisemberkérdés azon közhelyek közé tartozik, amelyek direktsége a mára túlhaladottá vált szemléleti és technikai elemekkel (látszat–valóság ellentéte, élethazugságok, múltbevillantás) terhelt darab bemutatását bátor vállalkozássá léptetik elő. Kérdésekkel, kíváncsisággal ül hát be az ember a *kaposvári* színház nézőterére, ahol a fiatal szereplőgárda egy jobbára szöveg- és darabkövető, hagyományos, illusztratív előadást produkált. A milleri utasításoknak megfelelő (bár a modern konyhaberendezéssel megtoldott) látvány jellegzetes eleme a bútorok sajátos, kékes csíkozása, amely egyszerre ébreszthet asszociációkat a modern, a kopottas és a dzsungelszerűség irányába. A háttér megkívánta éjszakai felhőkarcolók hatalmas kazettaabalkokban gyúlnak ki, amelyek a „régi" jelenetek idején vakok. A forgó díszlet üreges elemei, átsuhanván a szereplő fölött, cezúrát vonnak az állapotok (jelen, múlt, képzelet, valóság) között, verandát, előkertet hozva létre.

Kissé idejétmúltnak tűnnek e fogások, meghatározatlannak a rendezői koncepció. A darab túlmotiváltsága, freudista beütése miatt a színrevitel mára más hangsúlyokat követelne; a lelepleződő titok például nem szól már akkorát, mint a megírás idején. A hazugságkezelés mechanizmusának megmutatása azonban érdekes lehet – azzal a milleri önelemzéssel kapcsolatban is, amit a műsorfüzet ugyancsak közöl: e szerint Willy Loman halálával fizet, saját magát hozza áldozatul elrontott élete kiváltására. *Znamenák István* rendezői felfogása értelmében nem a belátás, hanem a kiszerűség végigvitele az öngyilkosság; a darab – a milleri reflexió ellenében is – inkább efelé mutat. (A naturális, bombasztikus autóbaleset-hangokat most sem úszhatta meg a közönség.)

Az előadás maximálisan él a darab által kínált kínosság-effektussal. Egy pillanat alatt belelkesülnek, s szenvedélyesen alájátszanak egymásnak a szereplők, majd sorra le is rombolja épülő légváraikat valamelyikük egy neki nem tetsző hang, gesztus, szó nyomán. Széles mozdulatok, gyors reakciók kíséretében teszik mindezt, de nem formálódnak intenzív, emlékezetes színészi alakítások. A címszerepet játszó *Kovács Zsolt* által kitalált koreográfia, hang- és testhordozás a zavart, mániákus, önmagával való szembesülésre képtelen, tesze-tosza, indulatosan sürgölődő, nagyhangú kisembert jelenítik meg, aki meg is éled, de nem tesz hozzá sokat egy már meglevő típusképlethez. A szereplők közti viszonyok nem kidolgozottak, nem intenzív a színészi jelenlét, nem több az adaptáció egy többé-kevésbé darabkövető (a változtatások nem hangsúlyosak, a káromkodásbetétek és a szexjelenet kilógnak, súlytalanul maiak) korrekt, de nem újító, a konvenciókból ki nem mozdító irodalmi Miller-olvasatnál.

V. GILBERT EDIT

NAGY VILÁG
VILÁGIRODALMI FOLYÓIRAT

Calderón: VIII. Henrik

Pasquin beszédes név, annyit tesz: „gúnyirat". Ő a szakadt művész és gondolkodó, akinek udvari bolonddá kellett válnia, hogy bújtatva bár, de kimondja az igazságot. (*Bálint András* játssza). Ellenzéki többé nem lesz soha. Részvéte csupán néma jel. Sorsa félelem az éhhaláltól, kitaszítottságtól. Vallomása a *Radnóti Színház* múlt év végén bemutatott előadásának bírálatát jövendölte meg: „Veszélyes helyzetben van egy bohóc, belép valahová, fagyos a hangulat, mond egy vicceset és senki sem mulat."

Pedig a kezdőkép biztató *Menczel Róbert* díszletében. Durván mesterkélt, ridegen gyászos, művileg fenséges, fekete falburkolat veszi körül az átlátszó bútorok között, átlátszó kanapén vágyódó férfit *(Szervét Tibor),* aki egy igazi asszonnyal *(Schell Judit)* társalog. Az álomkép nem e világi. A díszlet kripta és medence mélye egyaránt lehet. A Pokol akváriuma, ahová az érzés, mint oxigén hatol be látványosan és képletesen, de buborékként rögvest szét is oszlik. Nem emberek élnek itt, hanem karriervágyból mindig mindenre képes, ceremóniává, hízelgéssé és cselszövéssé lélektelenedett kétdimenziós lelkek. „Az élet álom" – mondja Calderón egyik sikerült drámájának címével, „már csak az álom élet" – tanúsítja ugyanezen színműíró egyik sikerületlenebb darabja (a kétszázból), amelyet a Radnótiban játszanak: a *VIII. Henrik.*

„A megzavart lélek rajzol képeket a semmibe", véli a szimbólummá vált történelmi személyiség színpadi mása a csodás jelenés után. „Képzeleted ne kötözzed ehhez az álomképhez; az álomban csak lidércek és árnyalakok köröznek", tanácsolja az alacsony sorból magasra törő intrikus, Wolsey kardinális *(Kulka János).* Mindkettőjük rossz sorsa ugyanaz a nő: Boleyn Anna, a vörösben izzó, szenvedélyes és ugyanakkor hideg „kék asszony" (jelmeztervező: *Zeke Edit*). Róla még a rajongó szerelmes Károly, vőlegénye, a francia követ *(Debreczeny Csaba)* is azt állítja „belügyesnek" álcázott kísérőjének (*Kocsó Gábor*nak): „Anna túl gőgös neki, hiúsága, törtetése, fennhéjázó önhittsége néha rideggé teszi."

A lány túlszárnyalja az apa *(Végvári Tamás)* legmerészebb álmait. Belül utálkozik, de fennen térdre hull és hízeleg, hogy aztán dölyfösen mindenki fölé kerekedjen. Dölyfösen, de óvatlanul. Igaz, a megelevenedett álomkép elég a kötelességtudó, unatkozó hatalmasságnak, hogy vak őrültté váljon. Arca ugyanolyan lágy, ha Annát látja, mint „álmában" volt a kezdőképben. Pedig egy pillanatra már tudatára ébredt, mekkorát tévedhet. De: „Amíg az ember nem okoz kárt magamagának, ha téved is, mást mutat neki a látszat." A teljes kiábrándulásig... Akkor ugyanolyan nagyra tágul a szeme, mint mikor Anna hús-vér valódiságát felfedezte. De hiába ugyanaz

1998/5

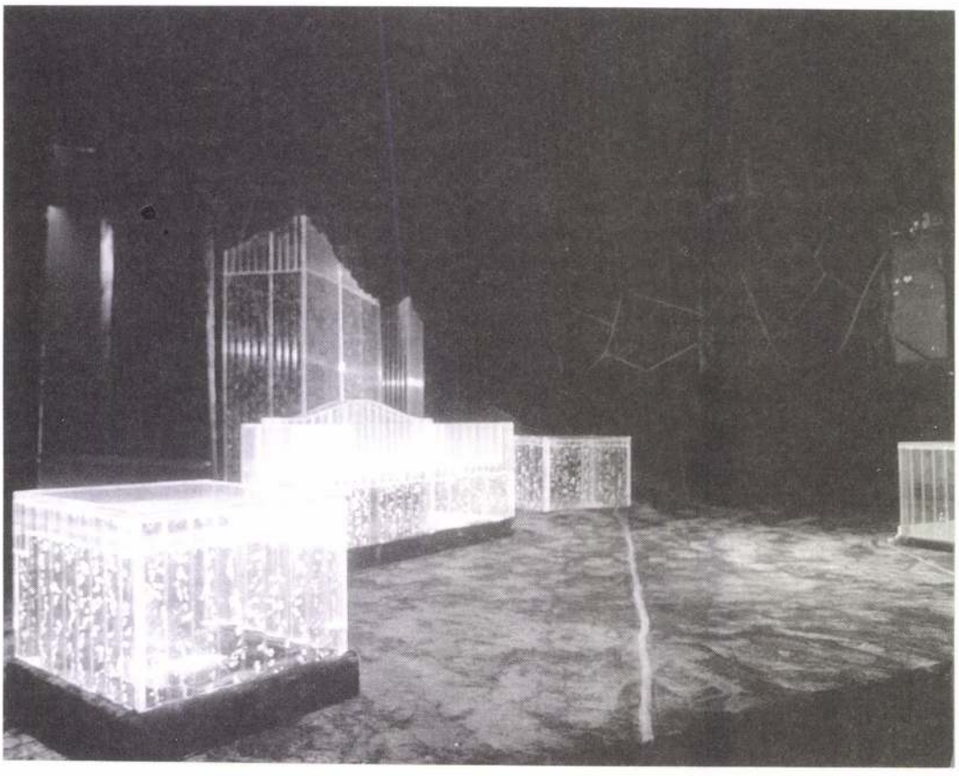

Bicskei József felvétele

a tekintet, hogy megcsalták, nem álom. Előzte a szerető hitvest egy álombeli démonért cserébe, ám hiába „ébredt rá", a folyamat vissza nem fordítható. Katalin *(Kováts Adél)* inkább belehalt az örömbe, mint a bánatba. (És Anna feje? Vajon nem klónozásra vár?!)

Szervét alakításának egy-egy pillanatából válik érthetővé vagy legalábbis elfogadhatóvá a címszerep, hiszen nagyon kevés adatik meg a színésznek. A VIII. Henrik nem hálás feladat egy olyan előadásban, amelyben a történet előzményének és folytatásának magyarázata, a verses tirádák elnyomják a mondanivaló hitelét; és a produkció csupán mint képregény, sőt mint a posztmodernek által megtagadott, végeláthatatlan narráció illusztrálása merevedik egysíkúvá.

Pedig a lehetséges mottó – a dal a száműzetésben – időszerű: „Tegnap még a világ csodája, ma saját árnyam sem vagyok."

Érthető a rendező *Telihay Péter* elképzelése is: olyan hártyavilágot teremt, amelynek nincs mélysége (játékban sem), csak modellje. Aki rajong, hamar nevetségessé válik. Az szenved, aki szeret (a hercegnő, azaz *Gubás Gabi,* Pole Margit, vagyis a főiskolás *Szabó Viktória).* A karrierista csak akkor döbben rá, mit veszített el örökre, amikor már késő (Wolsey az öngyilkosság, Anna a kivégzés előtt). Csakhogy ezek a mindig aktuális közhelyek nem tudnak lekötni három felvonáson keresztül, főként ha a közismerten kitűnő színészeket „posztmodern" gúzsba kötik.

Azt nem mondom, hogy nem „korszerű" a koncepció, nem adekvát a díszlet és a jelmezek, és nem szívesen nézném bármikor bármeddig a radnótis csapatot. De nem úgy, hogy kínlódnak a színészek. Az előadás meg unalmasnak tűnik.

DARVAY NAGY ADRIENNE

KÉPZŐMŰVÉSZET

Simon Zsuzsanna: Halász András

A magyarországi neoavantgárd művészet esztétikai, történeti és monografikus feldolgozása nagy késéssel, de végre megindult az utóbbi években. Ebbe a sorba illeszkedik Simon Zsuzsanna kiváló Halász András-monográfiája, melyet tavaly jelentetett meg a Műcsarnok.

Halász András 1946-ban született, 1972 és 1976 között végezte a Képzőművészeti Főiskolát, kezdetben festő, majd grafika szakon. A főiskola konzervativizmusa és igénytelen szellemi légköre nem elégítette ki az erősen intellektuális érdeklődésű fiatal művészt, s így diáktársaival (Kelemen Károly, Tolvaly Ernő, Károlyi Zsigmond stb.) együtt inkább az alternatív „főiskolát" jelentő Erdély Miklós irányába tájékozódtak. Ő képviselte ekkoriban Magyarországon a konceptualizmus egyik legautentikusabb változatát, s nyilván nem véletlen, hogy a főiskolásokból álló Rózsa-kör akciói és kiállításai is e stíluskör jegyében születtek. Ami az ekkor készült művekből fennmaradt – performance-leírások, fotódokumentációk, vázlatok –, az mai szemmel nézve nevetségesnek tűnik: spontán érzéki művek helyett veszélyesen snob okoskodás mindenütt, megrázóan mondvacsinált témák ürügyén („Mesterséges Légzés", „Víz és kommunikáció", „Érdek" stb.). És mégis, a műtörténeti progresszió egyetemes ideje szólalt meg bennük: a művészet aktuális története ezekben a – még leírások szintjén is szinte elviselhetetlen – gesztusokban gondolta el éppen önmagát. Hogy Halász pontosan tudta, mit is képvisel voltaképpen, bizonyítja 1979-es New York-i emigrációjával kapcsolatos mondata: *„A legfontosabb dolgok ott történnek, ahol én vagyok."*

A történet már eddig sem egyszerű: adva van egy festő, aki engedelmeskedve a korszellemnek, mindent csinál, csak nem fest, azután arrébb megy az idő – mikor éppen ő is arrébb megy... – s úgy látszik, ismét eljött a festészet kora. Ekkor évek kemény munkájával újra megtanul festeni, s átveszi azt az éppen divatos figuratív-expresszív festői modort, amit Amerika Európából importált: a posztmodern táblaképfestészetet. A korszerűséggel ismét semmi hiba nincsen, a baj csak az, hogy a posztmodern festészetet íróasztal mellett találták ki elméleti szakemberek, akik egyszerűen figyelmen kívül hagyták azt az apróságot, hogy a programszerű idézettechnika összeegyeztethetetlen a festészet nevű művészeti ág természetével. Az építészet, irodalom, fotó és film szereti a kollázstechnikát; a festészet gyűlöli azt. (Még olyan zseniális művész, mint Andy Warhol is csúnyán belebukott nem sokkal a halála előtt egy ilyen kísérletbe.) Vagyis a nyolcvanas évek posztmodernje minden harsány ideológia ellenére egyáltalán nem a festészet ideje volt – utólag ez világos. (Hogy akkor is lehetett valami gond, arra Halász következő mondatai utalhatnak: „Talán soha ilyen rossz korszaka nem volt a művészetnek, mint a nyolcvanas évek. A művészet élvonalában érzi az ember, hogy pontosan miről van szó, és soha ennyi rosszkedvet, ennyi kétségbeesést, ennyi erőlködést, ennyi kiszolgáltatottságot a művészet nem ismert. Ennyire az időhöz kötött boldogtalan tevékenységet. Én nagyon sötétnek látom ezt a korszakot, az örökös humorizálásával, az örökös megfelelni akarásával... Szellemileg nagyon kevéssé ihletett korszak volt ez.")

Halász András története tehát messze túlmutat önmagán: a festészet lehetetlenségéről szól a mese az 1970–80-as években. „Abban *az időben (1982) Erdély Miklós meglátogatott, megnézte a festményeimet. Nem tetszettek neki: – A festészet sötét, érzéki tevékenység – mondta. Majd hozzátette: – Ezt se tudod? A kontextust meg kell zavarni! Hazaérkezése után két héttel felhívott: Már én is festek! Második látogatása alkalmával elhozta a festményeiről készült fotókat. Egyenként, óvatosan nyújtotta át őket, magyarázatokat nem fűzött hozzájuk. Kátrány, beszínezett, agyonkínzott felületek, gombócok és négyzetgyök mínusz egy: heroikus küzdelmek nyomai, barna van bőven, rá-*

KRITIKA ALAPÍTVÁNY

*

Pénzforgalmi jelzőszám:
BKD 131-00007-
00000002-10126000

Alighanem valamennyi olvasónk számára közismert az, hogy minden kulturális lapnak rendkívül nagy szüksége van a legkülönfélébb formájú pénzügyi segítségre. A nemrég létrejött KRITIKA Alapítvány célja – miként a neve is mutatja – mindenekelőtt folyóiratunk megjelenésének támogatása. Hozzá bárki csatlakozhat, bármennyivel hozzájárulhat, s a befizetett összegek az érvényben levő jogszabályok szerint levonhatók az adóalapból. Nagyságától függetlenül minden segítséget köszönettel elfogadunk. Számítunk tehát lapunk olvasóira, barátaira, mindazokra, akik számára fontosak a KRITIKA által képviselt elvek és értékek. Mindazokra a személyekre és intézményekre, melyeknek nem közömbös a kulturális-szellemi élet nyilvánosságának sorsa.

KRITIKA ALAPÍTVÁNY

*

Adószám:
19662824-9-41

rajzolva a színre... Kutatóan nézett rám. Visszaadtam a fotókat: – Szépek. Nagyon megsértődött. – Hát ennyit tudsz csak mondani? – majd összetörten hozzátette: – Tudod, a festészethez legalább húsz év kell, de nekem már nincs húsz évem."

MILTÉNYI TIBOR

Kassák kalapja

31 + 1 szlovák művész kiállítása a Kassák Múzeumban

(trad. universalis) A századelő avantgárd mozgalmait az egyetemes hagyományteremtés talán legradikálisabb formájaként könyvelhetjük el. Jelentősége nemcsak az adott korszak kultúrkritikai-művészeti világértelmezésének összefüggésterében mutatkozik meg, de az utókorra gyakorolt hatásában is. A jelentéshez, a forradalmi társadalomátalakításhoz fűződő utópiák ma már a múlt kultúrakutatóinak szolgáltatnak adalékokat. A világot és embert megérintő, magába fogó program teoretikusok, alkotók és befogadók számára szolgál újabb és újabb inspirációként.

Kassák Lajos (1887–1967) úttörő tevékenységének (költő, képzőművész, lapszerkesztő, művészeti szervező) minőségi elemeire egyes művészek már a húszas évek elejétől tisztelgő művekkel reagáltak, később portrék, plasztikák tették érzékivé azt a nagyrabecsülést, amely kétségkívül megillette a Ma művészeti mozgalmának életrehívóját. A berlini Der Dada folyóirat szerkesztője, *Raoul Hausmann* éppúgy nagyra értékelte a hazai és nemzetközi avantgárd jeles egyéniségének a munkásságát Párizsban *Kolos-vary Sigismond, Rosie Rey* vagy a hazai nemzedék vezető művészei *Czóbel Bélától Korniss Dezsőn* és *Lossonczy Tamáson* át *Bálint Endréig, Csiky Tiborig,* hogy a ma is alkotó, a hatvanas években induló neoavantgárdhoz kötődő kortársak sokaságát már ne is soroljuk. Ehhez a szellemi-művészeti magatartásformához és alkotói beállítódáshoz sorolhatjuk a hatvanas-hetvenes évek vajdasági avantgárdjának az Új Symposion folyóirathoz kötődő vonulatát (Tolnai *Ottó, Domokos István, Bosch + Bosch csoport),* a Szlovákiában (Kassák szülőföldjén) alkotó művészeket (*Juraj Meli, Julius Koller, Juraj Bartusz, Otis Laubert*) vagy a nyugati magyar irodalmi-művészeti avantgárd újraformálóit, a párizsi Magyar Műhely alkotóközösségét. A tiszteletadók reprezentatív tárlatát rendezte meg 1996–97 fordulóján Csaplár Ferenc, a Kassák-hagyaték avatott őrzője. Láthattuk, hogy milyen közvetett és közvetlen effektek épültek be a modernista művészetszemléletbe, s hogy ennek az egyetemes hagyományteremtésnek milyen jelentősége lehet még ma is a globális-kommunikációs forradalom delelőjén.

(trad. lokalis) Fenti előzmények után került sor 1998 elején a Kassák Múzeumban a *Kassák kalapja* című kiállításra. Felfoghatjuk úgy is ezt a bemutatót, mint az előző folytatását, hiszen az ott szereplő nemzetközi gárdában is jelen voltak a szlovákiai művészek, csak ott a kontextus festett másképpen. Az egyetemes hagyományteremtés összegződése, az egymást kiegészítő egyedi sajátosságok panorámája után most egy különös szeletét tekinthettük meg a kassáki hagyomány újraértelmezésének. Nemcsak azért írhatta *Frantiek Horvat,* a pozsonyi tárlat kurátora, hogy az 1997 novemberében megrendezett pozsonyi és az 1998 februári budapesti bemutató egyaránt szolgálhatja a kassáki örökség magyar és európai jellegzetességeinek megjelenítését, mert Kassák apja (*Stefan Kassák)* szlovák származású volt, s a két háború közötti időszak szlovák protagonistái a DAV folyóirat körül Kassák törekvéseit integrálták a modernista programjukba. Az a hatás, amit *Tóth Dezider* Kassák kalapja című installációja és az általa kezdeményezett műtárgyegyüttes-begyűjtés reprezentál, azt is érzékletessé teszi, hogy a lokális művészeti tradíciók folyamatos újraértelmezése önmagán túlmutató szimbolikus energiák életrehívását segítheti elő.

Ha a tárlat egészére tekintünk, többféle törekvést vehetünk számba, a hagyományos képzőművészeti műfajoktól a konceptuális formakultúrát újraélesztőkig. Az egyensúly, a mérték tradicionális újrafogalmazása (*Hoffstdter, Binderová*), az élet önreprezentációja (*Krosláková, Mesko, Patéka*), az organikus és geometrikus formakonstrukciók (*Sabo, Roller, Klimo, Klimová, Oravec*) jelzik az első etapot. Ezek az alkotások főként a szellemi közvetítés és a művészi orientáció iránti tiszteletadás jeleiként foghatóak föl. Jelentésük nem kevesebb, mint az egyik a útról a másik felé mutató irányjelzőké: a térkép egészéhez való nélkülözhetetlen hozzájárulás.

(trad. konceptualis: Kassák) A kiállításon láthattunk olyan munkákat is, amelyek konkrét és közvetlen természetükben kapcsolódtak a kassáki szimbolika újraformálásához. A gesztusfelületek kiemelése a korai Kassák szürrealisztikus beállítódását, álmot és valóságot egymásba fordító diskurzusát idézte meg *Juraj Bartusz.* Egy másik lehetséges érintkezési pont, a mindig mindent építő-romboló-újraformáló Kassák, amelyre *Pavol Binder* konstruktív-dekonstruktív fém-háló szobra, valamint *Hulik Viktor* „meghibásodott" számítógépes grafikája reflektált. De ehhez az attitűdhöz kapcsolódik *Julius Koller* objet trouve konceptje, amely egyaránt utal a konstruktivista kinyilatkoztatás újraélesztésére és korunk konzumlogikájának ironikus zárójelbe tételére (egy szeméttartóra kötözött négyzet alakú fekete párna, mint ufómobil). Az ironikus koncept hangsúlyossá tétele és zárójelbe kényszerítése, az egyszerűség minőséggé avatása is jelenik meg *Otis Laubert* fekete keresztjének egy-egy szára alá ragasztott világoskék és piros svájcisapka színrevitelével, s *Marián Mudroch* székének és a képére festett árnyékának együttesében. *Juraj Meliš* szigorúan szerkesztett konceptualitás-formavariációi, a festett piros fadudorok rendbe szerveződése, az arc szimbolikája és a natúr fahasábok egymásra vetítettsége a tárgyi és emberi dolgok mindenkori egymásra vonatkoztatottságát hozzák közelbe. *Rónay Péter* ready-made-je a tükörre ragasztott Kassák-szöveggel a világ szimbolikus tükrözhetőségét és a mindenkori mű egymásra rétegződését hivatott jelezni: mintegy eliminálva azt a művészetfilozófiai kérdést, hogy a műalkotás mimetikus jellege avagy autonóm önreprezentációja képezi-e a művészet mibenlétének epicentrumát.

S végül a tárlat címadó munkája, *Tóth Dezider* Kassák kalapja című kompozíciója (az eredeti kalap a falon függött, mellette fekete grafikai árnyképe). A fal előtt íróasztalon két könyvbe ágyazott pléhtányér, s az íróasztal alatt kenyérből készült papucsok. Az önmagát megmutató figura tartozékai a mindennapi élet és a munka egyszerűségét, a hétköznapi létbe ágyazottságot hozzák közelbe. Ám ezek nem csupán eszközök, az embertől elidegenült használati tárgyak, hanem a dolgok megformálásával egyenértékű létközvetítők. Talán a mindannyiunk számára fontos szimbolikus energiát és egzisztenciaértelmezést is képesek megjeleníteni a kortárs képzőművészet nyelvén.

BOHÁR ANDRÁS

LAPUNK TÁMOGATÓI

SOROS ALAPÍTVÁNY
NEMZETI KULTURÁLIS ALAP
MAGYAR ALKOTÓMŰVÉSZETI KÖZALAPÍTVÁNY
JÓZSEF ATTILA ALAPÍTVÁNY
SZABAD SAJTÓ ALAPÍTVÁNY
PRO RENOVANDA
CULTURA HUNGARIAE ALAPÍTVÁNY
ÉS MAGÁNSZEMÉLYEK

Előfizetőknek számonként 147 Ft

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem a KRITIKA című lapot ..... pld-ban, az alábbi címre:

Megrendelő neve: .....

Címe (város, kerület): .....

(utca, tér, ltp): .....

(emelet, ajtó): ..... irányítószám: .....

Előfizetési díj egy évre: 1764 Ft
fél évre: 882 Ft
negyed évre: 441 Ft

Az előfizetési díjat a részemre küldendő átutalási postautalványon egyenlítem ki.

.....
aláírás

A megrendelőlapot borítékban, bérmentesítve az alábbi címre kérjük feladni:
Hírlap-előfizetési és Lapellátási Iroda – 1900 Budapest, Lehel u. 10/A

Könyv és olvasója

Mindig is tudtam, hogy életem legfontosabb korszaka kamaszkorom volt, az ötvenes évek, s annak is leginkább második fele. Hihetetlennek tetszett, ami valóság volt mégis, hogy az irodalom éppolyan osztályozható tantárgy, mint a földrajz, az alkotmánytan vagy a kémia. Szenvedélyes olvasó voltam és sok könyvünk volt otthon, mondták is a népnevelők, hogy biztosan sok reakciós könyv van közöttük. Pontatlanul fogalmazok, ha azt mondom, hogy a versek érdekeltek elsősorban; a versek, akárcsak a zene, bevilágították nagyszabású életemet. Ady és Baudelaire költeményei, de még Verlaine és Rimbaud botrányos élete is követendő, boldogító példa volt számomra, jóllehet kicsapongásaik mibenlétéről természetesen fogalmam sem volt. Szerelmes verseket Ady általam elképzelt modorában Lédához írtam, és még nem döntöttem el, fiatalon akarok-e meghalni vagy öregen, mint Ady. Tizenegy éves koromban tétova kísérletet tettem, hogy véget vessek életemnek, és kapóra jött, hogy elvesztettem a játszótéren őrizetemre bízott öcsémet, de míg a Duna habjait méregettem, hangos sírásomra felfigyelt egy perlonzoknis férfi, kézen fogott és hazavitt.

Gimnazista voltam már, amikor egy tévesen tébécének diagnosztizált tüdőgyulladás miatt felvittek a szabadság-hegyi gyermekszanatóriumba. Rousseau Vallomásait csomagoltam be, és Halasy-Nagy József könyvét, A filozófia kis tükrét. Keveset értettem belőle, de a kórtermet gyerekek helyett képzeletemben filozófusokkal és költőkkel népesítettem be, velük beszéltem meg az élet súlyos kérdéseit. Bár a halál gondolata a háború és anyám betegségei miatt erősen foglalkoztatott, valódi halálfélelemben ott töltöttem első éjszakámat. A szomszédos ágyon fekvő, kopaszra nyírt, gyönyörű cigánylány azt mesélte, hogy bátyja az ávón dolgozik, a pincében ellenségeket darál be egy óriási darálóba. Mivel pepita füzetembe lejegyezve magammal vittem Petőfi stílusában írott, rendszerellenesnek nevezhető, forradalmi verseimet, biztos voltam abban, hogy ha megtalálják, nem a tébécébe halok bele, hanem az óriás darálóban végzem. A költészet és a megvesztegethetetlen nyelvezetű filozófia maga volt a testet öltött szabadság számomra. A zagyva fogalmazás, a nyelvi tudatlanságban és henyeségben fogant rádiós és tévés riporteri és szakértői megnyilatkozások hullámaiban fuldokolva légszomj fog el ma is, és meg kell bizonyosodnom felőle, hogy vannak versek és regények, le kell vennem a polcról egy-egy könyvet és ki kell nyitnom, és belemártva – mint Tamás Krisztus sebébe – ujjamat, meg kell bizonyosodnom: igen, él, ő az: ez Arany, ez Ady, ez Dosztojevszkij.

1962-ben utolsó éves spanyol szakos diákként Kubában voltam, és épp a legjobb pillanatban érkeztem egy havannai könyvesboltba. Könyvszállítmány érkezett: rossz minőségű papírra, halvány festékkel nyomott klasszikus szerzők drámái, továbbá néhány Spanyolországban megjelentetett Aguilar-kiadvány, bőrkötésben, bibliapapíron. Hatalmas izgalom támadt az egyre nagyobb számban érkezők között, homályos rossz érzéssel beálltam én is a sorba, mintha éhezők elől oroznám el fejadagjukat. Hiszen ami nekem kötelező olvasmánynak számított, nekik talán erőt adott volna a hosszú, ínséges időkben.

Van azonban egy szakadtra olvasott, aranyozott szélű, foszlott fedelű, José Martí aforizmáit tartalmazó könyvecském is, amelyet nem vettem, hanem kaptam. Egy velem nagyjából egyidős fiatalember ajándéka volt, melytől megválnia nagy szívfájdalom lehetett, lévén, hogy Martí, a kubai Petőfi, a „nemzet apostola", akinek népe szabadságáról és függetlenségéről írott sorai számomra azonban nem sokat jelentenek. Nem merem kidobni mégsem a szabvány alakú könyvek közé besorolhatatlan kicsi könyvet, mert úgy érzem, hogy a harminchat évvel ezelőtt megismert, s azóta mindenféle nyelvet rengeteg szorgalommal megtanuló hajdani fiatalember, aki lefordította például Kim Ir Szen összes műveit is, és talán éppen ebbe a munkába vakult bele, megérezné a messze távolban, és vaksága terhét még nehezebben viselné akkor.

Az aforizmák mellett, a szabálytalan alakú könyvek között hever egy másik kiadvány is, az országos kaszinó körpecsétjével ellátott század eleji népmesegyűjtemény is. A háború után nővéremmel együtt elvittek minket egy tanyára, hogy sok tejet igyunk és jó levegőn legyünk. Tanyai tartózkodásunk első reggelén arra ébredtem, hogy szüleink elutaztak, és mi magunkra maradtunk az idegenben. Volt azonban ott egy orra hegyéig feketébe öltözött öregasszony, aki rengeteg mesét tudott, és olyan hitelesen adta elő történeteit, hogy biztos voltam benne, hogy maga is jelen volt, amikor megestek. Legemlékezetesebb mesém egy királynőről szólt, aki aranyhajú ikerfiúcskáknak adott életet, de kutyakölykökre cserélte egy gonosz szüle őket, s ezért a csatából hazatérő király derékig földbe ásatta feleségét. A fordulatokban bővelkedő történet, a királynőn esett égbekiáltó igazságtalanság, a semmihez nem hasonlítható nyelv olyannyira lebilincselt, hogy hamarosan szóról szóra tudtam a mesét. Szüleink aztán, éppoly váratlanul, ahogyan otthagytak, megjöttek értünk. Telt-múlt az idő, apám, aki könyvtárban dolgozott, egy szép napon a megsemmisítendő könyvek közül néhányat hazahozott. Köztük volt Benedek Elek népmesegyűjteménye is, s legnagyobb örömömre benne a fenti történet is. Azóta tudom, hogy a könyv a felejtés ellenszere.

TAKÁCS ZSUZSA

Halász Andrea

KRITIKA

Boros Géza: Emlék/mű 2
Csepeli György: Kérdések demagógiája 2
A kapitalizmus alapjainak lerakása. Beszélgetés *Vértes Andrással.* (Az interjút készítette: *Bossányi Katalin*) . 6
Vitányi Iván: A kulturális fejlődés stratégiája 10
Ales Debeljak: Kozmopolita klub: művész és közönség (Fordította: *Gállos Orsolya*) 12
Cigány varázsló Nyírteleken. Beszélgetés Lázár Péterrel. (Az interjút készítette: *Czene Gábor*) 16
Kuczi Tibor: Kreácsolás 18
Katona József Színház.
Örkény István: Kulcskeresők *(A. M.)*
Tom Stoppard: Árkádia *(Csáki Judit)*
Leszkov–Kiss Csaba: Kisvárosi Lady Macbeth *(Tarján Tamás)* 22
Radnóti Sándor: A gyűjtő és övéi 24
Heller Ágnes: Hannah Arendt a hagyományról és az új kezdetről (Fordította: *Stébel Éva*) 26
Philip M. Kaiser: A korona visszaadása (Fordította: *Balogh Ernő*) 30
Almási Miklós: Egy hónap a tőzsdéken 34

*

Gergely Ágnes: Necropolis *(Széchenyi Ágnes)* 36
Halasi Zoltán: 33 vers *(Ferencz Győző)* 36
Bodor Béla: A szavak születése *(Szántó F. István)* 37
Bacsó Béla: A szó árnyéka *(Angyalosi Gergely)* 38
Szántó Judit: Napló és visszaemlékezés *(Tverdota György)* .. 39
Ferber Katalin: A siker ára. Japán *(Bródy András)* 40
Szerepváltozások *(Bajner Mária)* 42
Tamás és Juli *(Töth Péter Pál.)* 42
Derengő *(T. P. P)* 43
Szigethy András: Kegyelem *(Kovács Dezső)* 43
Federico García Lorca: Don Cristobal *(Stuber Andrea)* 44
Arthur Miller: Az ügynök halála *(V. Gilbert Edit)* 45
Calderón: VIII. Henrik *(Darvay Nagy Adrienn)* 45
Simon Zsuzsanna: Halász András *(Miltényi Tibor)* 46
Kassák kalapja *(Bohár András)* 47
Takács Zsuzsa: Könyv és olvasója 48

A címlapon:

Básti Juli és Hollósi Frigyes
Örkény István Kulcskeresők c. darabjában.
(Koncz Zsuzsa felvétele)

TÁRSADALOMELMÉLETI ÉS KULTURÁLIS LAP

Megjelenik havonta

Főszerkesztő: BALOGH ERNŐ

Főszerkesztő-helyettes: VÖRÖS T. KÁROLY

Rovatvezetők:
BOROS GÉZA, JÓZSA ÁGNES,
KOVÁCS DEZSŐ, MÁTYÁS GYŐZŐ

Szerkesztőségi titkár:
NÓTI ÉVA

Kiadja a KRITIKA ALAPÍTVÁNY megbízásából a NÉPSZABADSÁG RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Felelős kiadó: LENGYEL L. LÁSZLÓ ügyvezető igazgató

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
1034 Budapest, Bécsi út 122–124.
Telefon: 250-1680/128-, 129-, 130-as mellék

Terjeszti a Magyar Posta.
Előfizethető bármely hírlapkézbesítő hivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR)
Budapest XIII., Lehel u. 10/A 1900 közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215–96162 pénzforgalmi jelzőszámra.
Előfizetési díj: negyed évre: 441 Ft, fél évre: 882 Ft, egy évre: 1764 Ft.

ISSN 0324–77–75

Szedte a Népszabadság Fényszedő Kft.
Számítógépes tervezés: Kamondi Sándor
Nyomta: Szikra Lapnyomda Rt.
(98-0283)

HALÁSZ András:
Király, 1995
(Mercurius gyermekei című sorozatból)
olaj, vászon, 176 x 142 cm

A **PÉCSI GALÉRIA**
tisztelettel meghívja

HALÁSZ ANDRÁS

(New York–Budapest)
festőművész
kiállításának megnyitására
a Széchenyi téri kiállítóterembe

1996. január 4-én, csütörtökön
délután 5–7 óráig

A kiállítás megtekinthető
1996. január 28-ig, naponta 12–18,
szombaton 10–18 óráig, kedd szünnap.

PÉCSI GALÉRIA • H-7601 Pécs • Pf. 162. • T/F.: +36 (72) 315-623

MŰCSARNOK
PALACE OF ART
Pf./P.O.B. 35. H–1406
Telefon: 36-1-343-7401
Telefax: 36-1-343-5205
BUDAPEST XIV., DÓZSA GYÖRGY ÚT 37.

Budapest, 1995. október 19.

Kedves Dipali!

Halász András a nyilvános megnyitó előtt művészettörténészeknek, az írott és elektronikus sajtó képviselőinek valamint barátainak mutatja be kiállítását, 1995. november 1-én, délután 5 órakor az Ernst Múzeumban.

A Műcsarnok nevében
tisztelettel meghívom a bemutatóra.

Johan van Dam

1934 JÚLIUS 11 SZERDA

NÉPSZERŰ TUDOMÁNYOS ÉS TECHNIKAI NAPLÓ

A PESTI NAPLÓ MELLÉKLETE

A gazdasági világháborút a műszaki tényezők döntik el!

Közmunkákat sürget évi jelentésében a Budapesti Mérnöki Kamara

A Budapesti Mérnöki Kamara *Fabinyi* Tihamér dr. kereskedelemügyi miniszter elé terjesztette 1933. évi jelentését, amely egyúttal a kamara jubiláris jelentését is tartalmazza első tíz évi működéséről. A jelentés a többi közt ezeket tartalmazza:

— Hazánk gazdasági helyzete az államháztartási egyensúly felé való törekvéssel és az állami költségvetés hiányának csökkentésével javulónak nevezhető ugyan, de nem nevezhető javulónak a kereseti viszonyok, a munkalehetőségek kilátásai szempontjából. Minthogy a kereseti viszonyok romlanak, a munkaalkalmak egyre csökkennek, kisebbedik az adófizetés lehetősége is, ami ismét felbillentheti az államháztartási egyensúlyt és a sok áldozat ismét kárba vész. Már az is veszedelmes, ha valamely országban az életszínvonal leromlik és a szegénység állandósul, *végleges bajnak kell azonban minősítenünk, hogy a munkanélküliség fokozódásával egyre több munkáskézből esvén ki a kenyér, egyre nagyobb méreteket kezd ölteni a nyomor.* Elismerjük a helyzetnek rajtunk kívül álló okokból támadt súlyosságát és elismerjük a kormány jószándékait, szüntelen fáradozásait is, amiért vannak a bajok orvoslására tett intézkedései. A bajok gyökeres orvoslására azonban egyelőre mindössze előkészítéseket ismerünk, mint a városépítésre vonatkozó törvény tervezetét, ez is csak részleges orvoslásokat ígér, és a küszöbön álló tavaszi tevékenységhez is elkésett már. Ezek az intézkedések pedig nem tűrnek többé halasztást. Elismerjük a munkaalkalmak előteremtése céljából tavaly létesített Ipari Munkaszerző Intézet nagy jelentőségét. Az intézet valóban érdemes és nagyértékű munkásságot fejt ki, csak az a sajnálatos, hogy az eddig rendelkezésre bocsátott hiteleszközök igen szűkösek. Kívánatos volna az intézmény megerősítése, mert ezzel is elősegítenék nemcsak a munkalehetőségek teremtését a magániparban, hanem a sürgős és elodázhatatlan közmunkák végrehajtását is. Hasonló hitelintézetre volna szüksége a mezőgazdaságnak is, annál inkább, mert pénzügyileg ez aránylag könnyebben volna megoldható. Az országos jellegű közmunkák tervszerű, az illetékes hatóságok által részleteiben is megtervezett, vagy tervezés alatt álló utak, hidak, vasúti és más beruházások, tagosítások megvalósítását, úgyszintén a magánépítkezés, lakásépítkezés újabb házadókedvezmények biztosítása útján való támogatását feltétlenül szükségesnek tartjuk, mert ezek nélkül lehetetlen a gazdasági és szociális bajok megállítása. Az országos érdekű közmunkák és főképpen a mezőgazdasági érdekűek egységes programjának megállapítására és az e program elkészítésére hivatott központi szerv létesítésére volna szükség, hogy a programban foglalt országos keretben úgy az országos, mint a helyi közmunkákat magánmérnökökkel lehessen terveztetni és fokozatosan meg is lehessen építeni. Tudatában vagyunk annak, hogy a munkákra sem külföldi kölcsön, sem a költségvetésben fedezet nem teremthető, de van mégis mód arra, hogy ezeket a munkákat biztosítani lehessen. A közmunkatervek elkészítéséhez és megvalósításához szükséges anyagi eszközök a mai nehéz időkben is előteremthetők, és pedig a közművek létesítésével felidézett földértékemelkedésnek céladóval való megterhelése útján és az erre támasztható belső kölcsön segítségével.

A jelentés ezután megállapítja, hogy az államháztartás helyzete csak úgy és csak akkor javulhat, *ha munka van,* amelynek eredményei: a befektetett tőke gyümölcsözése, a kereset emelkedése, és az emelkedő adóbevételek az ország javára jelentkeznek. A mérnöktársadalom a jelentés szerint *végzetes bajnak érzi az ipar ellen támadt hangulat terjedését,* és tiltakozik az ellen, hogy az ipar és a technikai haladás rovására írják a technokrácia jelszavának kihasználásával a gazdasági bajokat, amelyek a jelentés szerint éppen a technika segítségével volnának megoldhatók, ha gondoskodnának arról, hogy a munka egyre több és ne kevesebb legyen. Azt mondja végül a jelentés, hogy mint a fegyveres világháborút, a *gazdasági világháborút is a műszaki tényezők fogják eldönteni.* Sajnos, — mondja — most is a végkimerülés kezdetén fordul a figyelem a műszaki tényezők felé. Ezért fokozottabb gond fordítandó a műszaki érdekekre és bőséges teret kell adni a mérnöktársadalomnak az országos ügyek irányításánál és intézésénél.

Közgazdasági kémia

A magyar egyetemek figyelmébe

A vegyész arra törekszik, hogy dolgát lehetőleg jól és tökéletesen végezze, a közgazdász viszont inkább arra hajlik, hogy ez a dolog minél kevesebbe kerüljön, nem törődve esetleg azzal sem, ha a technikai feladat megoldása nem is tökéletes. A vegyész a cukrot a répaléből lehetőleg teljesen kivonni igyekszik, mivel a legkevesebb cukor, ami visszamarad, veszteséget jelent. Viszont a cukorgyár, amely az utolsó cukorrészecskéket is kivonná a répaszeletből, oly magas költséggel termelne, hogy csak veszteséggel dolgozhatna. A cukorgyárosnak tehát választania kell a nagy kihozatallal jár magas termelési költség és kisebb kihozatallal járó alacsonyabb termelési költség között és arra kell törekednie, hogy a két szélsőséget úgy egyenlítse ki, hogy a legmagasabb *hasznot* eredményezze.

Amikor valamely vegyészeti eljárással, illetve az exakt természettudományok módszereivel kiszámítható kihozatalt a tiszta haszon megállapítása céljából vizsgáljuk, tipikus közgazdaságkémiai műtétet végzünk.

Az *általános* közgazdasági kémia megtanít arra, hogy *minden vegyészeti reakcióban gazdasági célkitűzés lakozik*, amely előfeltétele és mértéke annak, hogy iparilag tényleg realizálható-e. Megvizsgálja az értékváltozások törvényeit amelyek mindenkor az anyagváltozással kapcsolatban állanak. Ezeknek a vizsgálatoknak alapján vezethetők le az értékviszonylatok, amelyek a különböző nyersanyagok, félgyártmányok és végtermékek között fennállanak és amelyek a mindenkori piaci árakban jutnak kifejezésre.

A *különleges* közgazdasági kémia arra oktat, hogy a termelési eszközöket: természeti erőket, tőkét, munkát, mily módon értékesítheti a vegyipar, hogy ebbeli tevékenysége milyen gazdasági eredménnyel jár és mi annak a jelentősége a nép és világgazdaság keretében. Megmutatja, hogy a vegyészeti ipar organizációs keretei milyen befolyással vannak a különböző termelési ágakra. Végül megvilágítja, hogy a vegyészeti ipar fejlesztése milyen közgazdasági politikával érhető el és ezzel összefüggésben tárgyalja az ipar-, kereskedelem-, adó- és szociálpolitika problémáit.

Bár a vegyészeti iparnak nagy közgazdasági jelentősége elvitázhatatlan, a közgazdasági kémia, mint új tudományág, nálunk eddig nem hódított tért. A budapesti tudomány- és műegyetemen sok mindent tanítanak, a közgazdasági kémia kivételével. Ezért van az, hogy a magyar főiskolákból a gyakorlati életbe jutó vegyész ismeri ugyan a vegyületek molekulasúlyait, forrás- és olvadáspontját, de nem tudja, hogy ezeknek a közgazdasági életben *áruk* van, tehát nem egyebek, mint szemléltető kifejezések gazdasági jelentőségük tekintetében. A magyar főiskolákat végzett vegyészek kénytelenek a gazdasági ismereteket gyakorlati tevékenységük folyamán elsajátítani, mialatt nagy tandíjat fizetnek.

A németországi főiskolákon tanítják a közgazdasági kémiát. A berlini kereskedelmi főiskolákon már 1916 óta szerepel a tanrendben. Ezért van az, hogy a német vegyészeti ipar, dacára a háború okozta nagy veszteségeknek, mégis mindig a világ vegyészeti iparának az élén halad.

Ha nem akarjuk, hogy a népek versenyében az utolsók között kullogjunk, siessünk helyet adni főiskoláinkon a közgazdasági kémiának, mely elvitázhatatlanul lényegesen elősegítheti, hogy a termelő munka mielőbb talpraállíthassa a magyart!

Lázár Albert
okl. mérnök.

Legújabb magyar találmányok

Pufferkeverék a gyomor savanyúságának szabályozására, készülék ultrarövid hullámok előállítására, gramofon, amely hangfelvételre is felhasználható

A szabadalmi bíróságnál a legutóbb bejelentett találmányok között több érdekes és jelentékeny is van. Sorrendben az első dr. *Heil* Oszkár göttingeni fizikusé. A találmány címe: *Eljárás ultrarövid hullámok előállítására több vezetőnek a közöttük létesített elektrorezgésekkel való szakaszos fölgerjesztése útján.* E cél elérésére ismert eljárás például rezgések létesítése a Barkhausen—Kurz-féle kapcsolás szerint. Az ebben a kapcsolásban alkalmazott csövek hatásfoka azonban eddig igen rossz volt és rendszerint egy százalék alatt maradt. További hátrányuk az ismert elrendezéseknek, hogy nem nyujtanak lehetőséget a hullámhossznak tetszés szerint való változtatására és különösen megrövidítésére, hanem a hullámhossz csak aránylag szűk határok között változtatható a feszültség változtatásával. Dr. Heil találmánya ezeket a hibákat kiküszöböli. Az ő ultrarövid hullámai úgy keletkeznek, hogy szerkezete az elektronokat megfelelő erőmezőeloszlással rezgési térben harmonikusan megköti és ezzel azokat sinusalakú rezgésre kényszeríti, amelynek frekvenciája a rezgés amplitudójától független.

A második érdekes és értékes találmány dr. Körösy Ferenc budapesti vegyészmérnöké, aki a gyomornedv savanyúsági fokát szabályozó szert talált fel, illetve eljárást a szer előállítására. Eddig a gyomorsavtartalmat úgy igyekeztek szabályozni, hogy gyomorsavtúltengés esetén magát a savkiválasztást bénították meg meglehetősen erős mérgek adagolásával, vagy a már kiválasztott savat semlegesítették aránylag erősen alkalikus anyagok beadásával. Ezek pillanatnyilag enyhülést hoztak, de az alkalikussá lett gyomor sav nélkül nem tud emészteni, fokozott savkiválasztással reagál a szerekre, úgyhogy huzamosabb használatuk után a gyomor savtúltengése növekszik. Dr. Körösy Ferenc találmánya oly szer előállítását teszi lehetővé, amely akár hiperaciditás, akár anaciditás esetén a gyomortartalom savanyúsági fokát a normális aciditásra szabályozza be. Az eljárás lényege az, hogy a feltaláló sójellegű és savhatású vegyületekből pufferkeveréket állít elő. Megfelelő pufferkeveréket alkothatnak a találmány bejelentés szerint az ortofoszforsav és primerfoszfátok, pirofoszforsav vagy primerpirofoszfátok és szekunderpirofoszfátok, citromsav és primercitrátok, tejsav, almasav, glikolsav, glicerinsav, borkősav, mandulasav és a savak sói, illetve primersói. Ezenkívül is számos egyéb pufferkeverékalkatrészt sorol fel a bejelentés. Érdekes, hogy dr. Körösy Ferencnek ezt az eljárását, illetve az eljárás segítségével előállított pufferkeveréket klinikákon és kórházakban már kipróbálták és a vele elért eredményekről tudományos orvosgyüléseken már be is számoltak.

Michalsky Elemér műszaki tisztviselő gramofónt talált fel, amely hangfelvételre és hangvisszaadásra egyaránt alkalmas. A hangfelvétel filmszalaggal történik, a hangleadás pedig a film átvilágításával, ez a gramofón tehát feleslegessé teszi a tű használatát.

Tagosítás útján egyesíteni kell a szétporlasztott magyar kisbirtokokat

A tagosítás, a magyar mezőgazdaság jövőjével szorosan összefüggő probléma, amiért is nagy közérdeket szolgálunk azzal, ha az évek óta úgyszólván teljesen szünetelő tagosítások folytatásának rendkívüli szükségességére ezúton röviden rámutatunk.

Küszöbön áll termelési módszerében visszamaradt mezőgazdaságunk gyökeres átszervezése, amellyel kapcsolatban, először is *azok a technikai feladatok lesznek megoldandók, amelyek mezőgazdasági termelésünket úgyszólván megalapozzák.* Ilyen nagyjelentőségű technikai feladat megoldása, a tagosítások végrehajtása, azaz, a szétszórt parcellákban levő és egy tulajdonos birtokát alkotó földrészek összevonása, mert ráöröklési rendszerünk, sajnos, lehetővé tette a magyar parasztbirtoknak katasztrofális szétdarabolását, szétosztását, szétporlását.

A parasztbirtok szétporlása veszedelmes örvény, amelyből csak egy kiút van s az a tagosítás. Logikus munkával meg kell szüntetni a parasztbirtok elaprozódottságát, mert a földbirtok felosztásából, szétdarabolásából származó hátrányokkal, gazdaközönségünk alig képes már megküzdeni! Nincs tételes törvényünk, amely a birtokminimumot szabályozná, s így nincs ami gátat vetne az örökölt földbirtok felosztásakor, az észszerűség határán túlmenő birtokfelosztásnak.

Gazdanépünk — öröklés esetén — nem ismer határt a birtok felosztásában, s így lehetetlen méretű parcellák állanak elő, amelyeken lehetetlen az ekével való megfordulás, az okszerű mezőgazdálkodás. A szétszórtan fekvő, nem egy kikerekített egészben fekvő földek rendkívül megnehezítik a rajtuk való gazdálkodást, rengeteg fölösleges munkát, tőkét emésztenek fel, erősen csökkentve a birtok teljesítőképességét.

A tagosítás, — az össze-vissza fekvő szétszórt birtoktestek egyesítése, — ez a koncentráció — a termőterületek mesterséges növelését eredményezi és egyben mezőgazdaságunk teljesítőképességét is fokozza. Mert lehet-e életképes az a kisgazda, akinek 3½ katasztrális hold szántója, 16 dülőben, 19 darabban fekszik s ahol az egyes földtestek kilométernyi távolságra esnek egymástól? A kisbirtok e szétdaraboltsága mellett el kell véreznie a gazdának!

A kisbirtok katasztrofális szétdaraboltságával, ezzel a sorvasztó gazdasági betegséggel találkozunk úgyszólván minden tagosítatlan községben, *s teljesen elegendő a tagosítatlan községek kataszteri birtokíveibe csak futó betekintést is vetni, hogy meggyőződést szerezhessünk a parasztbirtok szétporlásáról és arról, hogy az ilyen szétdarabolt és szétszórt kisbirtokon való gazdálkodás, a munka-, idő- és erőpazarlás folytán, tönkreteszi a kisgazdát.* A kisgazdának nincs fizikai ideje ahoz, hogy valamennyi, szétszórtan fekvő dirib-darab földjét megművelje, aminek eredményeképpen igen sok a megműveletlen föld a tagosítatlan községekben, mert a kisgazdák rákényszerülnek arra, hogy birtokuk egy részét — nemzetgazdaságunk nagy kárára — parlagon hagyják.

Sok földet veszít a kisgazda a szétdarabolt birtoktestek folytán, a határbarázdákkal és mesgyékkel is.

Vajjon ki tudná pénzben felbecsülni azt a tetemes kárt, ami a tagosítatlan birtokok folytán éri a magyar gazdatársadalmat és hazai közgazdaságunkat?

Hogy mit jelent tagosítatlan birtokon dolgozni, azt csak az tudja, aki a tagosítatlan községek gazdasági életét figyeli. Mennyi pereskedés, mennyi kihágás és veszteség kútforrása az ilyen birtokállapot! Hatással van ez a munkaerő kihasználására, valamint a termelési költségekre is, de a termelés rentabilitására is. A mezőgazdasági termelés rentabilitása, nemcsak az ár- és értékesítési viszonyok, hanem a termelési költségek és termeséredmények is döntő befolyást gyakorolnak. Már pedig a termelési költségek a tagosítatlan birtokon lényegesen nagyobbak, mint a tagosított birtokon, a terméseredmények — azonos viszonyokat feltételezve — a tagosított birtokon nagyobbak, mint a tagosítatlan birtokon. A földvagyon elaprózódása igen nagy mértékben befolyásolja mezőgazdaságunk rentabilitását, s nem szorul bizonyításra, hogy a mezőgazdasági termelés önköltsége lényegesen kisebb a tagosított birtokon, amiből következik, hogy egy községi határ vagy határrész, gazdaságilag a legmegfelelőbben, csakis tagosítás útján használható ki.

A tagosítás megnöveli a földben rejlő értéket s ez kisgazdáinknak épúgy érdeke, mint magának az államnak.

A közlegelők hiánya és azok eldaraboltsága, ami állattenyésztésünket károsan befolyásolja, tagosítás útján megszüntethető, mert a tagosítási eljárás alkalmával az elégtelen közlegelők kiegészíthetők, illetve az eldaraboltak egyesíthetők, s az ilyen eljárás útján kihasított közlegelők a birtokosok osztatlan közös tulajdonát képezik.

Ma, amikor a kisgazda vagyona roncsaiból él, nincs nagyobb feladat, mint a tagosítási munkálatok megindításával is támogatni a magyar kisgazdatársadalmat. A tagosítások végrehajtásával nemcsak a kisgazdákon, de hazai termelésünkön s annak rendtabilitásán — az önköltségek csökkentése útján — lényegesen segítünk.

A magyar kormány a tagosítást, tekintve, hogy az igazságügyi költségvetés tárgyalásakor az igazságügyminiszter kifejtette a tagosítások folytatásának szükségességét — közügynek és közérdekű dolognak tekinti. Ma 2800 községünk tagosítatlan! Ez a hátrány akadályozza az olcsóbb és eredményesebb termelést hazánkban. Addig, míg gazdatársadalmunk többsége tagosítatlan birtokon kénytelen gazdálkodni, válságmentes mezőgazdaságról nem is beszélhetünk. »*Farming must be made to pay.*« »A mezőgazdaságot jövedelmezővé kell tenni.« Ez már több, mint jelszó, ez vészkiáltás, pozitív követelése az agrártermelőknek.

A mai viszonyok közt a tagosítás költségét nem lehet kívánni a közvetlen érdekeltektől. A kormány a költségek egy részét magára kell hogy vállalja, mert ennek az állami kiadásnak megfelelő ellenértéke és fedezete lenne a termelők jobb adózási készsége. A költségek másik részét hosszú időre elosztva kell az érdekeltektől igényelni. A kincstár előlegezze, miként a multban is tette, kamatmentesen a tagosítás költségét. Annak, hogy éveken át szüneteltek a tagosítások, igen szomorú következményei vannak. *Az elaprózódott birtokok gazdái képtelenek a horribilis közterheket viselni.* A tagosítás ma már létkérdés, mert olcsóbb és eredményesebb termelést biztosítana a részükre. A tagosítatlan birtokon dolgozó kisgazdát már a startnál legyőzik versenytársai. A magyar gazdát képessé kell tenni arra, hogy a hazai rögből minél több és minél nagyobb termést tudjon elővarázsolni. Ennek alapfeltétele a tagosítatlan községekben a tagosítások halaszthatatlan megindítása. Ennek a produktív, hasznothajtó munkának hatása, épúgy mint minden gazdagság, ami a földből származik, szerteszét sugárzik az országban s megtermékenyíti a magyar gazdasági életet.

A fentiekből láthatjuk, hogy a magyar mezőgazdaság jövőjével szorosan összefüggő probléma a tagosítások haladéktalan megindítása. Ez pozitív követelése a magyar gazdatársadalomnak, de a magyar nemzet egyetemének is, mert a magyar föld alapja az egyetemes magyar életnek. Mindaddig, amíg 2800 községünk tagosítatlan, mezőgazdaságunkat korszerű és okszerű átszervezés mellett is csak vályogalapra építjük, kitéve az összeroppanás nagy veszélyének.

A tagosítatlan birtokon való gazdálkodás sorvasztja a magyar gazdát és vele együtt a magyar nemzetet!

Rajtunk a sor, hogy a sorvasztó betegségnek útját álljuk! Folytatni kell az évek óta szünetelő tagosítási munkálatokat, mert a szétporlasztott kisbirtokok, a szegénység és tehetetlenség szomorú útját jelzik.

Földes Gyula
okl. közgazdasági mérnök,
jogosított földmérő.

Halász Andor

Az állami nyelvakadémia

József Ferenc főherceg terve

Illetékes helyről, ahol ismerik József Ferenc főherceg tervét, kaptuk a következő felvilágosításokat:

Az állami nyelvakadémia szerencsés gondolattal nemcsak reformot ad, hanem újjáalkot és újat is alkot. Egyesíti a kulturális és a szociális jótékonyságot a munka jelszavával. Jótékonyságot gyakorol anélkül, hogy mást is megrövidítene, munkát ad a meglévő energiatartalékból, s amellett a nemzet jövője szempontjából fontos pilléreket rak le. *József Ferenc* főherceg terve, mely a megvalósulás előtt áll, *Hóman* kultuszminiszter kezében van. Szociális gondoskodása az állástalan diplomásokon akar segíteni elsősorban; kulturális fontossága abban van, hogy a nyelvtanulást a magyarság szempontjából való fontosság fokára akarja emelni. E célját kettős módon éri el. Először az iskola munkájának elmélyítésével. Minden iskola kapna egy nyelvi korrepetitort, akinek feladata az, hogy az iskola tananyagát mindenki számára hozzáférhetővé tegye; hogy mindenkinek megkönnyítse az iskolai nyelvi anyag teljes és tökéletes elsajátítását. Ez néhány száz tanerőnek elhelyezését teszi lehetővé.

További hivatása a nyelvakadémiának az, hogy az iskolán kívüli oktatással állandó és rendszeres nyelvtanulási alkalmat teremt az egyéni tanulásnak és a szakmák szerinti kiképzésnek. Különválasztja a tömegképzést az elmélyedő tanulástól. Az előképzettség és célkitűzés szerint külön tanítja azt, aki levelezni és külön azt, aki fordítani vagy idegen nyelven írni szeretne. Az élettel fenntartott állandó kapcsolata révén a mindenkori szükségleteknek eleget tud tenni, kezdve a társalgó és utazási tanfolyamoktól végig a kereskedelmi levelezés különböző szakcsoportjain, fel egészen a közgazdaság magasabb területéig (ujság, idegennyelvű enciklopédia, stb.). Külön szemináriumok és olvasótermek állandó irányítás alatt tartják a nyelveket tanuló közönséget (aktuális kérdések megvitatása, előadások, stb.). Irányítás alá kerülnek a tanerők is; a pedagógusok számára egyetemi tanárok, neves pedagógusok, valamint külföldi tudósok és írók is tartanának előadásokat, melyeket a vidékre való tekintettel a rádió is közvetítene és így a nemzetközi kulturális kapcsolat intenzívebbé válik.

A nyelvakadémia az állástalanok szociális problémáját úgy segíti megoldani, hogy azokat, akik valamilyen nyelvet tudnak, kiképezné nyelvmesterekké, a kezdő fokot ezek a diplomások — a nyelvmesteri vizsga sikeres letétele után — rögtön elláthatják, ami azért is fontos, hogy az összes pedagógiai érdekek megóvassanak. Ezzel az a kérdés is megoldódik, hogy — szerzett jogok megóvása mellett — lehetetlenné válik ezen a téren a kontároknak munkája. Elevenséget biztosít a kezdő tanfolyam részére az, hogy állandóan új tanerők jönnek, meghatározott időközökben változó tanerők az ifjú diplomásokból, akiket mindenkor a célnak megfelelően képeznek ki. A szegényebb néposztályok és a vidék minden rétege szintén részesülne a nyelvakadémia áldásaiban, gondosan előre kidolgozott tanmenetekkel és tananyagbeosztással. Azok a diplomások, akik így helyezkednek el, nemcsak az átmenet nehéz éveire jutnak megélhetéshez, hanem hatalmas segítséget nyernek jövő érvényesülésük szempontjából is. A társadalom legszélesebb rétegeit vonja be a munkába s olyan tanulási lehetőségeket nyujt, amelyek eddig csak a legnagyobb áldozatokkal voltak elérhetők. A megvalósulás gyakorlati értéke abban mutatkozik leginkább, hogy senkitől nem kér semmit, sem az államtól, sem az egyéntől. Az állam tartja össze és irányítja az intézményt, a társadalom csak annyiban járul hozzá, amennyiben tanulni akar. A kiadások az iskolai tanfolyamoknál úgyszólván fillérekből, a többi tanfolyamoknál pedig a befolyó csekély tandíjakból fedeződnek. Az egyes vállalatok is csak annyiban járulnak hozzá a nyelvakadémia fenntartásához, amennyiben egyes tisztviselőiket óhajtanák kiképezni idegennyelvű kereskedelmi levelezésben. A tandíjakból kitelik nemcsak a tanerők díjazása, hanem az egész adminisztráció is, könyvtárak és olvasótermek fenntartása, utazási és ösztöndíjalapok.

Egy fiatal magyar építész amerikai sikere

Nagy kitüntetés ért Amerikában egy fiatal magyar építészt, *Halász* Andort, a Columbia-egyetem építészeti tanszékének segédtanárát. *Megkapta a Columbia-egyetem első építészeti nagydíját*, amellyel a legkiválóbb tehetségeket szokás jutalmazni.

Halász Andor tizenkét évvel ezelőtt költözött ki Amerikába anyjával és fivérével. Anyja, *Halászné Schüller* Olga a budapesti zeneakadémiát végezte, kiváló zongoraművésznő, aki Amerikában keresett és talált érvényesülést. Két fia közül az egyik Hollywoodban filmszcenáriumíró, a másik, *Halász* Andor pedig elvégezte a Columbia-egyetem építészeti szakosztályát, tavaly segédtanár lett és most megnyerte az egyetem nagydíját, amely biztos jele annak, hogy a fiatal magyar építész előtt szép karrier nyílt meg Amerikában.

⊙ **Lindbergh próbarepülése a legnagyobb utasszállító repülőgéppel.** *Londonból* jelentik: *Lindbergh* ezredes a connecticutállambeli Bridgeport felett sikeres próbarepüléseket végzett a legnagyobb amerikai utasszállító repülőgéppel. A »Brazilian Clipper« óriásrepülőgép négy motora összesen 3000 lóerőt fejleszt, szárnyainak hossza 34 méter, teljes súlya 15.300 kilogram, 32 utast, 5 főnyi személyzetet és nagyobb csomagrakományt vihet. Lindbergh a géppel két új világrekordot állított fel, mert 8 tonna teherrel 4512 méter, 5½ tonnával pedig 6540 méter magasságra emelkedett fel. Lindbergh kijelentette, hogy az új óriásgép megszerzi a levegő kék szalagját az Egyesült Államoknak.

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. nyomása. Nyomdaigazgató: Wózner L.

HALÁSZ András

kiáll, Bp, Bartók 32 Galéria, 1992

ism. HAJDU István: Vizuális zsur a pesti télutóban. = Beszélő, 1992. febr.15. 43., ill.

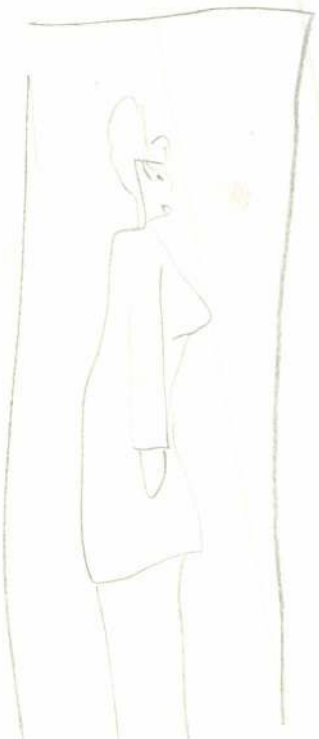

HALÁSZ András

NAGY Zoltán: Virágozzék minden virág!
= Új Mo. II. évf. 48. sz. 1992. febr. 26. 10. p.

Bp. PIM, Kovács Attila Ziáll, 1992.
Bp. Bartók 32 Galéria, Halász András Ziáll. 1992.
Bp. Lajos u. Ziallkár, Kováts Albert, 1992
Bp. Vigadó G, Pinkas Golan, 1992.

HALÁSZ András felő

Szegő György: Halász András: Macintosh Zeper
Kritika, 1992 5. 47. p.

Bp. ?

NAGYSZOMBATI MIHÁLY POZSONYI KANO

A Nagyszombati Mihály kanonok által 1403-ban be
káptalan tulajdonában volt (ma ismeretlen helyen l
missaléja (Cod.lat. 216), melyet szintén Nagyszo
hasonlóságot mutat, hogy nem kételkedhetünk a két
elveszett missale kánonképéről csak leírásból van t
bizonysága szerint az „Ad te levavi" kezdetű zsoltá
királya és a meglévő missale 11r oldala ugyanezen sz
mutat. Mégis, a budapesti missale egész lapdíszítésén
imádkozó alakjának sikerültebb megoldása, lendülete
arra mutat, hogy ez a kódex volt a korábbi, melyet a
Már Hoffmann Edith felhívta a figyelmet a Jan z Stře
látható kis gyűrűkre és lobogó levélcsomókra, melye
elhívatása) és a 247r (Keresztelő Szent János) iniciálék
egész bal oldalon és alul végigfutó levélornamentika t
Gerhard Schmidt, aki a kódexet 1400 körülre datálta
kvalitásos díszítés bizonyos analógiákat mutat egy
Nicolaus de Lyra-kódex a *salzburg*i Studienbibliothek
bibliával (ÖNB Cod. 1183 és 1184), azonban egyi
ornamentikára jellemző, hogy a lap alján a spirá
meghosszabbított bibe mintegy áthurkolódik raj
ugyanakkor igen egyéni továbbfejlesztéséről vall, ez
kötetének (1390–1395) 108r és 20r oldalaival vetj
kódexeinek medaillonokat formáló levélornamentik
pozsonyi stílus ebből egy újabb „felfűzős" rendet tere
1480-as években születik újjá *Hahn János gradualéj*na

HALÁSZ András

kiáll. Budapest Galéria, ~~1993~~ Lajos u. , 1993

ism. FORGÁCS Éva: Mi kell ahhoz, hogy jó legyen egy kép? = Magyar Narancs, 1993. május 20. 41.

8, 1408

HALÁSZ Andrai festő

Simon Zsuzsanna: Halász Andrai.
Bp. 1997 195 p. ill

Mi újság az e-mail korában?

Halász András előadása a festészetről
1995. november 3-án, pénteken este 6 órakor
a Műcsarnok Törley Termében

Budapest, Hősök tere

MDK

V. Halász Anna

Női fej, gipsz

Arckép kiáll. Ernst Muz. 1952. aug. 12 l.

dr.V.-né Halász Anna, kerámikus, 194o. végbizonyítványt nyert

Iparművészeti Isk. Évk. 1939-1941. Bp. 1942.
33 l.

7

5

őbarokk, copf elemekkel. Két-két toszkán
u toszkán párkányt és erőteljes három-
ivmezőben sugaras Istenszem, kisebb
n oltárkép.
körülvevő copfstilü bábos fakorlát.
, 292 l. - Kemény Lajos-Gyimesy Károly:
p. 1944, képe 584 l.

Plahy-féle uradalomhoz tartozott, ma.

83o-184o között.
b partján.
elnyuló, hosszaégyszögü alaprajzu,
pitmény. Nyugati homlokzatán keretnél-
bazat. Tagozatlan övpárkány, csonka

Halász Antal

épitész

Vesztergom György varosiodi taneroket.

Templomalapkőelhelyezés Kisnémedin. A püspökszilágyi plebániához tartozó Kisnémedi községben az épülő templom alapkőszentelése és ünnepélyes elhelyezése volt, melyet a váci megyéspüspök megbizásából dr. *Varázsélyi* Béla prelátus, főesperes végzett. A szentbeszédet *Boskó* Vilmos váci székesegyházi karkáplán mondotta, rámutatva, mit jelent a templom s buzditva a hiveket, hogy egyek legyenek a templomépités munkájában. Az épülő templom S. *Halász* Antal épitészmérnök tervei alapján készül.

Nemzeti Ujság

1937. okt. 17.

HALÁSZ ANTAL, nyomdász

A századforduló előtti években a szombathelyi könyvnyomdászok szakkörének vezetőségéhez tartozott. Neve nem szerepel 1903-ban a pozsonyi területi egyesület szombathelyi nyomdászainak névsorában. 95.old

KUNTÁR LAJOS: Nyomdászmozgalmak Szombathelyen / 1892-1914 / 89.old

VASI SZEMLE. XXIII.évf. 1969. 1.szám, Szombathely

HALÁSZ ANTAL, nyomdász

1909-ben Szombathelyen sztrájk a Vasvármegyei Nyomdánál. Ezzel kapcsolatban 23 nyomdász a heti bér és a hivatalos közegek szerinti bérveszteséggel ismert. A kéziratos feljegyzésből kitünik, ki meddig sztrájkolt. -Halász Antal bére: ~~500 kor.~~ Bérvesztesége: 50.00, kor, Bére: 50.00 kor. 103. old

KUNTÁR LAJOS: Nyomdászmozgalmak Szombathelyen / 1892-1914 / 89. old

VASI SZEMLE, XXIII. évf. 1969. 1. szám, Szombathely

Halász Antal, építész.

Papp László FAIA építész, New Canaan, CT, USA: Egyetemes építészet.

Irodaépület Wakefieldben (Massachusetts, USA), 1985.

Építészek: Halász Antal és Halász Imre. (repr.)

Magyar Építőművészet, 1984. 4-5-szám, 23-old.

HALÁSZ Antal építén

AZ ÖNKORMÁNYZATI KÉPVISELŐK ÍRTÁK

A tények beszélnek

Az Önkormányzat gazdálkodásáról folyó vita folytatása

Bizonyára érdekli a tisztelt Olvasót, hogy a *Hegyvidék* februári számában az Önkormányzat takarékos gazdálkodásáról folyó vita hogyan folytatódott. A testületi ülésen megvitattuk a kormányzati képviselőcsoport indítványát. Kiderült, hogy több kormánypárti helyi képviselő maga is részt vett olyan önkormányzati pályázatok elbírálásában, amelyek a személyes részvételük ellenére fiaskóval végződtek. Más kormányzati képviselők olyan önkormányzati vállalkozásokban vettek részt felügyelő bizottsági, vagy igazgató tanácsi poszton, amelyek szintén pályázatot nyertek és szintén kudarccal végződtek. Ezek a képviselők mégis az aláírásukkal hitelesítettek egy olyan előterjesztést, amely a nyílt pályáztatási rendszert minden problémát megoldó, a sikert garantáló eszközként állítja be.

Felhívtam rá a figyelmet, hogy az általuk javasolt 300.000.-Ft-os értékhatár túl alacsony, ennyi pénzért 250 négyzetméter hidegpadlót, 34 folyóméter vízvezetéket készítenek el, míg a pályáztatáshoz szükséges újsághírdetés ára kb. 50.000.- Ft.

A költségvetési törvény értelmében a polgármester - a jegyző ellenjegyzésével - az önkormányzat nevében kötelezettséget vállalhat. Amennyiben a pénzügyi ellenőrző bizottság elnöke kapna ilyen felhatalmazást, gyakorlatilag tagjává válna az apparátusnak. Elveszítené független kívülálló szerepét és attól kezdve őt kellene ellenőrizni.

Ahol szabályozás szükséges

Ellentmond a demokratikus elveknek, ha az ellenőrző szerepe összekeveredik a döntéshozóéval, és végül megfoghatatlan lesz e felelősség. *A kormánypárti képviselőcsoport javaslata a bizalmatlanságon, a döntéshozatali eljárás elkenésén és a kollektív felelőtlenségen alapul.*

Sajnos a korrupciónak sem mindenható ellenszere a pályáztatás. Előfordult, hogy testületi tag kérdőre vonta a Beruházási Iroda vezetőjét, hogy *miért nem az ő cége nyerte el a pályázatot.* Természetesen nem kételkedem abban, hogy javaslatunk valóban a takarékosságot szolgálja, de nem érthetek egyet vele. A következő testületi ülésre az alábbi javaslatot fogom beterjeszteni. A javaslat nagyjából az eddig is követett eljárásnak felel meg:

Indítványunk részletezése előtt kénytelenek vagyunk felhívni a figyelmet arra, hogy amennyiben nagyobb volumenű és forintban kifejezhető munkateljesítmény kiválasztásáról van szó, úgy a pályázati rendszer - bár központi szabályozás nélkül - az eddigiek során is érvényesült. Vonatkozik ez a Beruházási Irodára, a Vállalkozási Referenciára és a Fenntartási Irodára is, mint olyan szervekre, amelyek az önkormányzat külső szerződéseit, mintegy 90-95 százalékos arányban kötik. A tételes és a fentieket alátámasztó felsorolást mellőzzük.

A pályáztatási rendszer kérdéskörébe az alábbi feladatoknál igényel szabályozást:

I. Kivitelezési szerződések

1. Útfenntartás és fejlesztés
2. Közműépítés
3. Magasépítés

II. Nagyvolumenű tervezési munkák.

III. Folyamatosan teljesítendő szolgáltatások.

IV. Egyéb szellemi termék-szolgáltatások díjazása

ad.I/1. Kisebb volumenű, eseti megbízásoknál, mint pld.: kátyuzások, utcatáblák biztosítása, téli forgalom biztosítása a lépcsőkön, homoktartó ládák kihelyezése, lépcsők, támfalak, rézsü burkolások, közterületi bútorok (padok) fenntartási feladatai, árkok és hordalékfogók tisztítása, stb. *nem javasoljuk* a pályázati rendszer bevezetését. Az eddigiekben kialakult és fenntartásra javasolt gyakorlat értelmében az UKÜ rövid határidővel árajánlatot ad, és a munkát el is végzi. Természetesen ezeket az árajánlatokat a piaci viszonyok ismeretében esetenként ellenőrizzük.

Azon útfenntartási munkák, amelyekhez - volumenükhöz képest - már gazdaságosan terv is készíthető, a fejlesztéssel összefüggésben több kategóriára oszthatók.

a) 0,5 - 2 millió forint közötti összegnél, legalább *három árajánlatot kell bekérni*, ellenőrzött, referenciával rendelkező kivitelezőktől és ezek között az illetékes iroda jogosult dönteni.

b) 2 - 10 millió forint közötti összegnél *zártkörű meghívásos pályázatot kell kiírni*, olyan kivitelezők között, amelyek megfelelnek az a) pontban foglalt kritériumoknak. Olyan számú kivitelezőt kell felkérni, hogy legalább öten nyújtsanak be érdemi és részletesen kidolgozott pályázatot.

c) 10 millió forinton felüli munkákat nyílt pályázat alapján kell odaítélni. *Pályázni csak a pályázati kiírásban foglaltak alapján és megvásárolt tenderterv szerint lehet.* Amennyiben a bírálóbizottság a benyújtott pályázatokat megvizsgálta, szabadon dönthet abban a kérdésben, hogy azonnal eredményt hirdet, vagy bizonyos szűkítést követően kétfordulóssá teszi a pályázatot, és a pályázók egy részének további feltételeket ad.

Kiket kell meghívni?

Mind a b. és c. pontban felsorolt pályázatoknál az ajánlatok bontásához *meg kell hívni a kiíró és a pénzügyi ellenőrző bizottság képviselőjét, továbbá a jegyző által kijelölt jogászt. A bontásra meg kell hívni a pályázókat*, akiket meg kell kérdezni, hogy az ajánlatok ismeretében módosítani kívánják-e saját ajánlatukat. (Árlejtés) Ekkor *pontosító* kérdések is feltehetők. Ekkor közölni kell a pályázókkal azt is, hogy az elbírálás *mikorra* történik. A bírálóbizottságban kötelezően részt vesznek a bontásnál jelen volt személyek, továbbá azon bizottságok képviselői, amelyek érdekkörét a munka érinti.

d) Útépítéshez kapcsolódó speciális munkánál, mint pld. közlekedési lámpák építése, legalább két árajánlatot kell bekérni, és az odaítélés az iroda hatáskörébe tartozna.

ad.I/2. Ugyanazt a pályázati rendszert javasoljuk, mint az I/1-nél, azzal az eltéréssel, hogy amennyiben önerős közműfejlesztést érint a munka a *bírálóbizottságban az építőközösség közös képviselőjének is részt kell vennie.*

Zártkörű pályázatra csak az illetékes közmű által kiadott, a kivitelezőket minősítő lista alapján szabad felkérni pályázókat.

Az út- és közműépítésekről évente *köteles beszámolni* az iroda a Polgármesternek, aki erről a Testületet tájékoztatja.

A díjak

ad. I/3. A javasolt rendszer ugyanaz, mint az I/1-nél, azzal az eltéréssel, hogy ha fejlesztés intézmény létesítésével vagy bővítésével függ össze, úgy *az intézmény képviselőjét is meg kell hívni a bírálóbizottságba.*

0,5 millió forint alatti munkák elvégeztetéséhez zömével a kerületi kisiparosok és vállalkozók árajánlatait kell beszerezni, és rezsióradíjuk, munkájuk minősítése alapján az illetékes iroda bírálja el az odaítélést. Értékhatártól függetlenül vonatkozik ez arra az esetre is, ha a munka terv nem készül, vagy készíthető, pl. egy lakás teljes felújítása. Ezesetben ugyanis a több vállalkozó ajánlatából összeálló végleges költség általában meghaladja a 0,5 millió forintot.

Megjegyezzük, hogy valamennyi kivitelezési munkánál vannak olyan speciális feladatok, amelyeket *csak szakvállalatra bízhatunk* (kéményseprők, gázművek, stb.)

ad.II. Nagyvolumenű tervezési munka alatt értendők a 2 millió forint *feletti* tervezési díjú és/vagy városképi szempontból meghatározó jelentőségű épületek terveztetési munkái.

A tervezési munkára legalább *három*, az épület jellegének megfelelő feladatokban jártas és azt várhatóan magas fokon végző építészt kell felkérni díjazott pályázatra.

Javasolt pályázati díjak:

- első helyezett esetén a beruházás 0,2 százaléka;
- második helyezett esetén a beruházás 0,1 százaléka;
- harmadik helyezett esetén a beruházás 0,5 százaléka.

A bírálóbizottság tagjai a következők lennének:

Főépítész, Építésigazgatási Iroda vezetője, Városrendezési Iroda vezetője, a beruházással érintett iroda vagy referencia vezetője, a beruházással érintett bizottság képviselője.

A folyamatban lévő beruházásokról az éves mérlegbeszámolóval együtt be *kell számolni a Testületnek*, míg a befejezett beruházásokról is ugyanezt kell tenni a pénzügyi elszámolást követő egy hónapon belül.

ad.III. Összeghatártól függetlenül pályáztatni kell minden olyan szolgáltatást, amely folyamatosan, de legalább 3 hónapig teljesítendő a Polgármesteri Hivatal számára. (pl. a Polgármesteri Hivatal takarítási szerződésének odaítélése.)

A bírálóbizottság esetenként állna fel, de abban kötelezően képviseltetné magát a Pénzügyi Ellenőrző Bizottság.

ad. IV. Egyéb szellemi termék-szolgáltatásoknál - 500.000 Ft. feletti értéknél - az igénybevevő zárt, vagy nyílt pályázatot hirdetne (pl. softwere vásárlás) és a bírálat a III.-ban foglaltak szerint történne.

Az egyes szervezeti egységek vezetői a hatáskörükben, vagy zártkörű pályáztatás útján odaítélt munkákról (díjkifizetési kötelezettségekről) nyolc napon belül tájékoztatják a polgármestert. A nyílt pályázatok kiírásáról és elbírálásáról a polgármester tájékoztatja a Testületet.

Sebes Gábor

SZOCIÁLIS ÜDÜLTETÉS

A Budapest, XII. ker. Önkormányzat Polgármesteri Hivatala 1992. június 3 - 12 között csak a XII. kerületi idős lakosság részére Balatonszántódra ingyenes üdültetést szervez.

Jelentkezés: 1992. IV. 15-ig, az Egészségügyi Irodán
Az üdülés helye: Balatonszántódon, a kerületi ifjúsági táborban.
Utazás: vonattal.
Elhelyezés: 5 ágyas faházakban.
A vízesblokk külön épületben van.
Napi háromszori étkezést biztosítunk.

Ismét Ki Mit Tud!

A Magyar Televízió a most alakult Tehetségkutató és -gondozó Alapítvány közreműködésével a 6–15 éves korosztály számára országos versenyt, gyermek „Ki mit tud?" vetélkedőt szervez 1992-ben.

Kérjük, hogy tehetséges gyermekeik érdekében az Önkormányzat támogassa a helyi „Ki mit tud?" szervezését, rendezését. Tegyék lehetővé, hogy az Önök által fenntartott közművelődési intézményt igénybe vegyék erre a célra. Amennyiben helyi televízió működik, járuljanak hozzá ahhoz, hogy műsort, illetve összefoglalót készítsenek a vetélkedőről. Lehetőségeiktől függően anyagilag is támogassák a tehetségkutató versenysorozatot.

A vetélkedősorozat 1992 tavaszán indul, pontos kiírását a televízió és a sajtó révén tesszük közzé.

Levelezési cím:
Pedagógusok Szakszervezete Országos Iroda
1417. Budapest, VI., Gorkij fasor 10.
(Gyermek „Ki mit tud?")
Telefon: 122-8455

Tehetségkutató és -gondozó Alapítvány

KISS LÁSZLÓ: A figyelő

Tisztelt Polgármester Úr!

Az elmúlt évben, november 8-án levelet kaptam Öntől, melyben kérte, hogy támogatóan kísérjem figyelemmel az Önkormányzat 1992. évi céltámogatási igényét. Mint november 21-i válaszlevelemben leírtam, a Belügyminisztérium a benyújtott céltámogatási igényeket formai szempontból megfelelőnek találta.

Most örömmel tájékoztatom Önt, hogy a Kormány benyújtotta az Országgyűlésnek „A helyi önkormányzatok 1992. évi címzett- és céltámogatásáról" szóló törvényjavaslatát, melyben az előterjesztő a XII. kerületi, mindkét céltámogatási kérelmet támogatja. Ezek szerint kerületünk a „Vízgazdálkodás, szennyvízelvezetés, tisztítás" fejezetben 83 millió 652 ezer Ft, az „Alapfokú oktatás, tornateremépítés" fejezetben 20 millió 700 ezer Ft támogatást kap a Parlament jóváhagyása után.

Megkeresés esetén máskor is szívesen közreműködök Önkormányzatunk érdekében.

Üdvözlettel:

Horváth Béla
a XII.ker. országgyűlési képviselője

Lakást és telket 24 százalékért!

A képviselőtestület 1992. február 6.-án tárgyalta a Tusnádi u. 1. és a Tusnádi u. 7/a. ingatlanokon álló épületek eladását. A határozat a két épületet és a hozzájuk tartozó garázsokat eladhatónak nyilvánította. Eddig minden rendben van, a határozat mindenben megfelel az elidegenítésre vonatkozó jogszabályoknak. Azonban a képviselőtestület csak viharos vita után, 1-2 képviselőnyi szavazattöbbséggel fogadta el a határozati javaslatot. Mi lehetett ennek az oka? A képviselőtestület másfél éves munkatapasztalatai alapján az a rend alakult ki, hogy a testületi ülésekre hozott előterjesztéseket az illetékes bizottságnak véleményeznie kell, valamint az előterjesztést a polgármesternek és a jegyzőnek ellen kell jegyeznie.

Ebben az esetben az előterjesztő *Heim Pál* mb. irodavezető volt, s az előterjesztés dátuma 1991. december 18. A polgármester, vagy a jegyző aláírása nem szerepel az előterjesztésben, és nem volt csatolva bizottsági vélemény. Mindezek felett érvényben van egy testületi határozat, hogy egyedi értékesítésekkel addig nem foglalkozunk, amíg nem határozunk az értékesítési elvekről. Ez már önmagában elegendő ok kellett volna legyen arra, hogy legfeljebb a következő ülésen tárgyaljuk meg a javaslatot. Nem így történt: a többség valamilyen okból erőltette a javaslat megtárgyalását. A két épületet a MONIMPEX építette saját forrásból, a XII. ker. Tanács telkén, 1987-ben. A bérlőket az akkori konstrukciónak megfelelően a MONIMPEX jelölte ki, nyilván az arra érdemes és rászorult dolgozók köréből. Az előterjesztés indoklása a következő volt:

„Ismerve az épületek műszaki állapotát, a kivitelezés minőségét, a kerületen belüli fekvését és a várható karbantartási igényeket, célszerűnek tartjuk az épületek elidegenítését."

A fenti idézet azt az állapotot fogalmazza meg általánosságokban, hogy az épületek műszaki állapota jó, a kivitelezés minősége kiváló volt, a fekvésük remek, közeli karbantartási igény nem várható. Valószínűleg ez a két épület a kerület legjobb modern épületei közé tartozik.

Milyen feltételekkel vehetik meg a lakók?

A 32/1969-es jogszabály szerint a forgalmi érték 40 százalékáért (a garázsokat 70 százalékáért), a törlesztési idő 20 év (a kamatokról nem szól az előterjesztés). A vita során kiderült, hogy amennyiben készpénzért megveszik a lakók, akkor 40 százalékos kedvezményt kapnak, azaz 24 százalékos áron megvehetik a lakást és 42 százalékért a garázst. Arra is fény derült, hogy ezzel a házakhoz tartozó 1748 és 1071 négyzetméteres telkeket is automatikusan megveszik, hiszen azok az épületekhez tartoznak.

Ami még érdekesebb, a vita folyamán egy újabb, immár komolynak látszó indok is napvilágra került. Egyik képviselőtársunk, hogy meggyőzzön minket, ellenzőket az eladás fontosságáról és szükségességéről, felhívta a figyelmünket arra a körülményre, hogy a MONIMPEX óvodája önkormányzati tulajdonban kerül, és ennek kapcsán olyan megállapodása van a MONIMPEX-nek az önkormányzattal, melyet ha nem teljesítünk, könnyen olyan perre kerülhet sor, amelyben rosszak lennének az esélyeink. Ehhez az új elemhez a polgármester hozzátette, hogy uriemberek közötti megállapodás (gentlemen agreement) van közte és a MONIMPEX illetékes vezetői között az óvoda és a lakások ügyében, s tulajdonképpen ezt kellene a testületnek szentesítenie.

Nem akartam hinni a füleimnek: a polgármester megegyezik egy vállalat vezetőivel, hogy az önkormányzaté lesz egy addig vállalati tulajdonú gyermekintézmény annak fejében, hogy 10 magánember (akik eddig is a MONIMPEX kedvezményezettjei voltak) kedvezményes áron tulajdonába veszi az általa lakott önkormányzati lakásokat! Ezt természetesen nem szavazhattam meg. Ebben az esetben a döntés a szabad- és a fiatal demokratáké volt. Ők így képzelik az uriemberek közötti megállapodásokat és azok érvényesítését.

Utóirat: Február 26.-án írom a cikket, 20 nappal az ülés után. Vártam, hogy megkapjam az ülés jegyzőkönyvét, hogy a vitát pontosan vissza tudjam idézni, s hogy lássam a határozat végleges formáját, hogy pontosan tudjam, mit és milyen szavazati aránnyal határozott el a testület. Ez a várakozás hiábavaló volt. 1990. októbere óta a mai napig sem sikerült a Polgármesteri Hivatalnak utolérnie önmagát: a XX. század végén képtelen a hivatal a jegyzőkönyveket 8-10 napon belül elkészíteni. Ha a vitáról nem egészen pontosan számoltam volna be, akkor tudják be ennek a körülménynek: egyetlen felhasználható dokumentumom mind a döntéshozatal, mind a cikkírás idején a már idézett előterjesztés volt.

Bedő Árpád
helyi képviselő

„Pártpolitika" vagy kerületpolitika?

Igenek és nemek a főváros és a kerületek közötti költségvetési forrásmegosztás kérdésében

Egyik napilapunk február 8.-i számában kerületünk Polgármestere nyilatkozott, hogy a költségvetési forrásmegosztás kérdésében azért nem született döntés, mert pártpolitikai szempontok befolyásolták a képviselőket. Valóban nem tudtuk megszavazni a költségvetési forrásoknak a főváros és kerületek közötti olyan megosztását, amely hátrányos helyzetbe hozza azt a kerületet, ahol a polgárok minket képviselőnek választottak.

A XII. kerület a személyi jövedelemadóként teljesített milliárdos nagyságrendű befizetéssel az előkelő első helyet foglalja el a 22 kerület között, míg a visszajuttatott hányadot tekintve a sorban a huszonegyedikek vagyunk. A befizetett összeg 28 százalékát kapjuk vissza akkor, amikor a kerületek több mint fele 50 százalék felett részesedik a közös forrásokból. A kerületünk számára ily nagy mértékű hátrányt jelentő *megosztási arányt* súlyosan sérelmesnek tartjuk. Az önhibájukon kívül hátrányos helyzetben lévő kerületeknek a jobb helyzetben lévő kerületek rovására történő reális mértékű támogatásával, a terhek közös viselésével viszont egyetértünk.

Néhány lényeges számadat

A kerület által kapott pénz összmennyiségében nőtt, de nem szabad, hogy ez bárkit is megtévesszen! Ez ugyanis pusztán abból adódik, hogy a XII. kerület feladatai az előző évekhez képest lényegesen növekedtek. Ugyanakkor a kerületek településüzemeltetési támogatása egy főre esően 1000 Ft-ról, 750 Ft-ra csökkent. Lecsökkentették ezt akkor, amikor a központi normatíva egy főre 2000 Ft-ról, 3000 Ft-ra növekedett!

A Parlament által elfogadott költségvetés normatív támogatásokat rendel az önkormányzatokhoz:

- lakásgazdálkodási tevékenységhez 5000 Ft/fő/év;
- 20 és 30 év közötti állandó népesség után járó támogatás 3380 Ft/fő/év;
- szociálpolitikai feladatokhoz a település 0-17 éves korig és 70 év feletti lakosai után 3500 Ft/fő/év;
- fogyatékos gyermekek oktatásához 6500 Ft/fő/év.

E támogatások az elfogadásra ajánlott fővárosi rendelettervezetben nem szerepelnek! A rendelet akkor lép, vagy lépett életbe, ha a kerületek több mint fele elfogadta azt. Értesüléseink alapján ez már megtörtént, sőt a XII. kerületben is, a második szavazásnál (az első 15 nem, 14 igen és egy tartózkodás mellett nem hozott döntést) 17 igen szavazattal képviselőtársaink csatlakoztak a helyeslők táborához annak ellenére, hogy az előkészítési folyamatból a kerületi képviselőtestületet kihagyták.

Így tehát megváltoztathatatlan tény, hogy a XII. kerület támogatása a tavalyihoz mérten - a Fővárosi Önkormányzat jóvoltából és helyi képviselőtestületünk hatalmat megtestesítő többségének támogatásával - jelentősen csökkent.

Ezek után talán feltehető a kérdés: *kit vezéreltek pártpolitikai szempontok ebben az ügyben?*

Mindenkor megtisztelő számunkra, ha olyan pártpolitika „vádját" olvassák fejünkre, amely harcol a XII. kerület kedvező pénzügyi helyzetéért, követeli a takarékosabb, racionálisabb gazdálkodást és védelmezi a polgárok jogait és érdekeit.

A költségvetési források megosztásával egyet nem értő képviselők: *Bedő Árpád, dr. Békeffy Magdolna, Debrecenyi Károly István, dr. Ferenczy István, dr. Hankiss János, Kalmár Károly, dr. Lehoczky István, dr. Papp Endre, Simon Tamás Ferenc, Takács István, dr. Udvardy-Nagy István, Vásárhelyi Tamás, dr. Vető István, Wildner Gábor.*

LESZ VÉGRE TELEFONUNK?

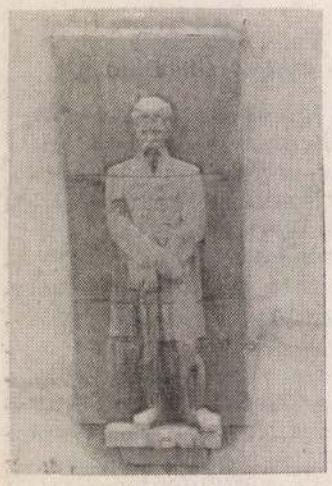

Fedezzük fel!

ARANY JÁNOS – EMLÉKEK A KERÜLETBEN

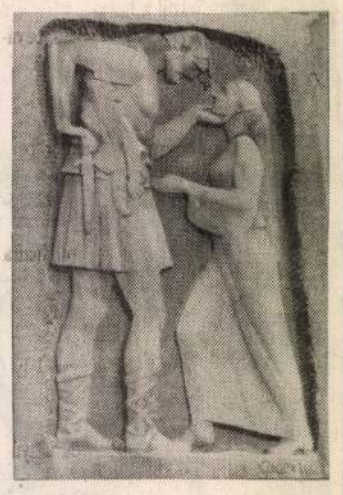

175 évvel ezelőtt 1817. március 2.-án *született* és *110 évvel ezelőtt* 1882. október 22.-én hunyt el Arany János, a költészet egyik óriása, az MTA tagja, majd főtitkára. Hogy milyen kapcsolata volt a jelenlegi XII. kerülettel, a hajdani I. kerülettel, melynek akkor része volt a Svábhegy terjedelmes környéke, az még feltárandó téma, de feltételezhető, hogy Arany néhányszor a svábhegyi dűlőutakon kocsizott fel *Jókai Mórékhoz*, a mai Költő utcában lévő villájukba.

Toldi, három farkassal

Az 1930-as években alakult ki a mai *Hollósy Simon* utca, melynek akkor *Bernáth Géza* utca volt a neve (B.G.: 1845-1932, jogász, a Kuria másodelnöke, államtitkár, a főrendiház, majd a felsőház tagja; H.S.: 1857-1918) festőművész, a XIX. századi naturalizmus és realizmus egyik legkiválóbb képviselője). A Bernáth Géza utcában és a térré szélesedett árnyas park szegélyén többszintes társasházak épültek. *Halász Antal* tervező-építészmérnök a *Németh és Mérő* kivitelező cégekkel nemcsak egy sor családi villát épített, hanem a Böszörményi úton néhány nagyméretű bérházat is.

A Hollósy Simon utca 12. számú ház 1941-ben épült. Elkészültekor az építőknek és az építtetőknek az az ötletük támadt, hogy a Halász Antal, illetve később mások által tervezett házcsoportoknak költői neveket adjanak. Ennél fogva a Bernáth Géza utcai ház

falára felkerült a nagyszalontai nótáriust, az ismert konya bajusszal, vitézkötéses dolmányban ábrázolt, égetett piros kerámiából készült *Arany János dombormű*, a Böszörményi út 19/a. számú ház falán szürke színben *Toldi Miklós három farkassal*, a 19/c. számú ház oldalán *Toldi Miklós* és szerelme, *Rozgonyi Piroska* dombormüve láthatók (mind a két dombormű az oldalkertekre néz).

A három műemlék szerencsésen átvészelte a II. világháború viharát. Elég magasan s meglehetősen árnyékos helyen vannak ahhoz, hogy a járókelőknek első pillantásra feltűnjenek. A következő - északnyugati - házcsoport a *Zrinyi Miklós* nevet kapta volna, erre azonban a háború miatt már nem került sor.

Iskola és szobor

A *Notre Dame de Sion* apácarend internátussal egybekötött iskolája eredetileg az Attila utcában volt (1907), majd három évvel később átköltöztek a Villányi útra, *1930-ban pedig a Sashegyen lévő új épületbe.*

Az 1948/49-es tanév átmeneti időszak volt; az apácák még ott laktak a keleti szárnyban, a földszinten állami általános leányiskola működött, az emeleten pedig középiskolai leányotthon volt. 1949-1954 között az Oleg Kosevojról elnevezett szovjet ösztöndíjas intézet működött az épületben. Ezt követően kezdte meg tevékenységét az Arany János Intézet (ma: *Arany János Általános Iskola és Gimnázium*), melynek nyolc osztályos általános iskolája és négyosztályos gimnáziuma volt. Mind az általános iskolához, mind a gimnáziumhoz egy-egy bentlakásos otthon csatlakozott. A jelenleg 12 évfolyamos oktatási intézménybe 1300 diák jár. Az iskola udvarán áll *Arany János* márvány mellszobra. (Megjegyzés: a fenti Arany-emlékek nem szerepelnek a budapesti köztéri szobrokról a közelmúltban megjelent könyvben).

Egy négysoros

Arany János művei közül csak egy olyan verset ismerünk, melynek alábbi részlete ha közvetetten is, kerületünket villantja fel.

Állok a Dunánk szélén, a pesti
rakparton:
Előttem a kép, szindús üde carton:
Felleg s hegy által a menny kékje
csorba,
A nap most száll le a város-majorba;

Összeállította: *Kahlich Endre*

Helyzetkép a zugligeti telefonháborúról

A történet akkor kezdődött, amikor a Városkuti Önkormányzati Egyesület és a Budapest-Zugligeti Egyesület kezdeményezésére az INFOTOP Kft. telefonigény felmérést kezdett 1991. januárjában a városkuti, a virányosi és a zugligeti történelmi városrészek területén. E területek a postai szakemberek zsargonjában is az un. „ellátatlan" körzetek közé tartoznak. A felmérés és a beruházó-kivitelező keresés közben találkozott az egyesületi szervezés és a DI-TEL Kft-nek már 1990. októberében elkezdett munkája.

A DI-TEL Kft. már 1991 márciusában beruházási programmal rendelkezett a pesthidegkuti, pasaréti, kuruclesi, zugligeti, városkuti, virányosi, svábhegyi, Széchenyi-hegyi, farkasréti városrészek telefonellátására. A beruházási program mintegy 40-60.000-es telefonközpontot tartalmaz. A Kft. mögött 4.5 milliárd forint tőkével osztrák beruházó állt, így lakossági, önkormányzati tőkére nem is lett volna szükség. Látszatra úgy tünt, hogy semmi akadálya nincs annak, hogy ez év decemberében valamennyi igénylő telefonhoz jusson.

Az akkori (és a jelenlegi) törvények értelmében azonban a beruházáshoz a Magyar Távközlési Vállalat (MATÁV) részvétele a beruházásban feltétlenül szükséges, legalább 1 forinttal. Ezt az 1 forintos belépést a MATÁV alaposan meg kívánta fontolni. A dolog pikantériája akkor kezdett nyilvánvalóvá válni, amikor az 1991 április 20-ára szervezett lakossági fórumra meghívott közlekedési és hírközlési miniszternél, a Budapesti Körzeti Studiónál, az egyesületeknél, az önkormányzatoknál a szervezőkre hivatkozva valaki *lemondta* a meghívást.

Az 1991 áprilisi lakossági fórum - a TV nyilvánossága előtt végül is azzal zárult, hogy minden anyagi, műszaki feltétel adott a telefonhelyzet rendezéséhez.

Az *1991. május 17.-én* tartott lakossági fórumon az egyesületekkel történt egyeztetés alapján a DI-TEL a lakosság számára kedvező, alábbi ajánlatot tette: minden igénylőt ki fog elégíteni: a beruházást telefonbekötéssel együtt másfél év alatt befejezi; a lakosságtól előzetesen nem igényel befizetést, csak a bekötéskor 45.000.- Ft-ot, ami kölcsön lesz, valamilyen visszafizetés mellett: kerületenként 2-3000 ingyenes telefonvonalat biztosít kerületi elosztásra, szociális igények kielégítésére.

Az önkormányzat támogatásával

A fejlesztésben érintett XII. és II. kerületi polgármesterek: *Sebes Gábor és Póta Jenő* egyértelműen kinyilvánították az önkormányzatok beruházást támogató szándékát. A közlekedési és hírközlési miniszter képviseletében megjelent *dr. Rózsa István* is a fejlesztést segítő minisztérium szándékáról számolt be. Mindez mit sem változtatott a MATÁV *„majd még megvizsgáljuk", „megkezdjük a tárgyalásokat"* magatartásán. Tény, hogy a MATÁV vezérigazgatója kijelentette, hogy 1 forinttal belép a beruházásba, hogy ez ne legyen akadálya a fejlesztésnek. Ezt azonban *írásban azóta sem volt hajlandó megerősíteni.* A MATÁV magatartásán felpaprikázott fórum véleményét *Skrabszki Árpád*, a Városkuti Önkormányzati Egyesület elnöke fogalmazta meg, aki felkérte a XII. kerület országgyűlési képviselőjét, *Horváth Bélát*, hogy a lakosság nevében kezdeményezze a MATÁV vezetőségének leváltását, mert azt a lakosság előtti magatartása alapján a vállalat vezetésére *alkalmatlannak* tartja.

Az elmúlt háromnegyed év krónikája hűen tükrözte a fórumon megfogalmazottakat: a MATÁV az elmúlt rendszerben szerzett monopol helyzetével visszaélve még csak meg sem kísérelt érdemi lépést tenni a fejlesztési kérdésben. 1991. októberében a koalíciós pártok egyesített frakcióülésén Horváth Béla képviselő a Zugligeti fejlesztés kérdésében külön interpellált. A választ *Horváth Pál*, a MATÁV jelenlévő vezérigazgatója adta meg, felajánlva az ügyben a képviselő részére a részletes tájékoztatást. Az országgyűlési képviselőt sem méltatta a MATÁV arra, hogy érdemben tájékoztassa a fejlesztés állásáról, csupán egy újabb határidő - november 30-a - hangzott el.

Mit tesz a MATÁV

A MATÁV másfél éves magatartása a Zugliget telefonhálózat fejlesztésében felháborító és megengedhetetlen, de úgy tűnik, hogy mégis megteheti, mert a környezete ebben támogatja. Az érintett egyesületek az önkormányzati képviselők részvételével mind a XII. kerületben (1992. 01.21.-én), mind pedig a II. kerületben (1992. 01. 29.-én) egyeztetést tartottak, aminek értelmében az alábbi határozott lépéseket határozták el.

1. *Parlamenti interpellációra kérik fel a területen illetékes és ott lakó országgyűlési képviselőket a parlamentben a Zugliget telefonhálózattal kapcsolatos MATÁV magatartás kivizsgálására.*

2. *Az egyesületek az önkormányzatokkal karöltve felkérik Siklós Csaba minisztert, hogy tárcája írja ki a koncessziós pályázatot a fejlesztés teljes térségére (a DI-TEL még 1991 nyár végén benyújtotta a koncesszió kérelmét a miniszterhez),*

3. *A kerületi önkormányzatok és a DI-TEL megkezdik az együttműködési tárgyalásokat (apport bevitelek, önkormányzati részvételek, stb.), amiről a lakosságot tájékoztatják.*

Lényeges momentum, hogy a DI-TEL a koncessziós pályázat kiírását megelőzően is vállalja a kockázatot a beruházás megvalósításáért, így a MATÁV és az önkormányzatok részvételével úgy érzik - és ennek megfelelően minden követ megmozgatnak - hogy a beruházás az önkormányzatok támogatásával, a MATÁV esetleges vezetőváltásával 1992 máricusában-áprilisában meg is kezdődhet. Az egyesületek, az érintett kerületek lakói kérik az illetékes tárcát, hogy az ügy felelősét állapítsa meg és tegye meg a szükséges intézkedéseket a fejlesztés mielőbbi megkezdésére.

Salamin András

A megújuló KFKI és a csillebérci kutatóreaktor

A Magyar Tudományos Akadémia legnagyobb kutatóközpontja, a Központi Fizikai Kutató Intézet 1992. január 1. óta lényegesen megváltozott struktúrában működik. Az átalakulás után létrejött decentralizált szervezetek rugalmasabban tudnak alkalmazkodni a megváltozott körülményekhez. Az új szervezetek egy része - mintegy 1000 alkalmazottal - az MTA önálló kutatóintézeteként működik: KFKI Anyagtudományi Kutató Intézet, KFKI Atomenergia Kutató Intézet, KFKI Mérés- és Számítástechnikai Kutató Intézet, KFKI Részecske- és Magfizikai Kutató Intézet, KFKI Szilárdtestfizikai Kutató Intézet.

Az átalakulás során a kormány döntésének megfelelően gazdasági társaságok (kft-k és Rt.) is létrejöttek, ezeket a KFKI Innovációs Rt. fogta össze holdingként. E szervezetek mintegy 650 alkalmazottat foglalkoztatnak. Az egyik speciális gazdasági társaság feladata a telephely üzemeltetése. Ezeken túlmenően továbbra is létezik az MTA Központi Fizikai Kutató Intézete - összesen 57 alkalmazottal, - amely egyrészt a KFKI Innovációs Rt.-vel kapcsolatos tulajdonosi jogokat gyakorolja, másrészt rendelkezik a telephely és az épületek kezelői jogával, feladata továbbá az alapvető tudományos infrastruktura (könyvtár, lokális számítógéphálózat) üzemeltetése.

Az 1991. őszén a kormány elé terjesztett koncepciónak megfelelően a telephelynek Innovációs Parkká kell alakulnia, az erre vonatkozó javaslatot 1992. közepére dolgozzák ki. A telephelyen az MTA Izotópkutató Intézetével együtt jelenleg összesen mintegy 2100 munkahely van. Az átalakult KFKI és a leendő Innovációs Park iránt jelentős nemzetközi érdeklődés nyilvánul meg. Komoly esély van arra, hogy az új Innovációs Park a Hexagonale együttműködés egyik tudományos alappillére legyen és mint ilyen, a tudomány részéről jelentős szerepet játsszon hazánknak az európai közösséghez való csatlakozásában.

A XII. kerület lakossága számára feltehetően nem közömbös, hogy a kerületben lévő ilyen intézmény ilyen nagyszabású tudományos missziót kap. Remélhető, hogy az új gyökereiben megváltozott KFKI nemcsak Magyarország egyik kapuja lesz Európa felé, hanem közreműködhet a kerületben élők egyes problémáinak megoldásában is.

A KFKI neve a kerületben, de az egész országban szorosan összekapcsolódott az ott létesített Kutatóreaktorral.

A megújulóban lévő, összesen több, mint 2000 munkahelyet biztosító KFKI telephelyén a sok évig tartó rekonstrukció után megújult Kutatóreaktor üzembehelyezésre készen áll. A Kutatóreaktor üzembehelyezése lehetőséget ad arra, hogy Magyarország a fizikai és más kutatásokban, valamint a tudományos eredmények ipari alkalmazása terén közelebb kerüljön Európához, így fokozottabban bekapcsolódjék az európai tudományos vérkeringésbe.

Napjainkban jelentősen megnövekedett az igény magas színvonalon üzemelő neutronforrás iránt, ezért elképzelhető, hogy a reaktor egy nemzetközi regionális kutató centrummá szerveződjön. A Kutatóreaktor otthont ad a legkülönbözőbb fizikai kutatásoknak, amelyek elsősorban az anyag mélyebb megismerésére irányulnak. A Kutatóreaktor körül működik az a tudományos bázis, amely a magyar atomenergetika egyik legfontosabb műhelye. A Kutatóreaktor működtetése révén biztosítható az ország lakosságának ellátása fontos orvosi, diagnosztikai izotópkészítményekkel. A rövid felezési idejű izotópok orvosi alkalmazása különösen kedvező, mert ezek nem terhelik szükségtelenül az emberi szervezetet, és hazai termelésből előállíthatók.

A Kutatóreaktor biztonsága megfelel a világszerte elfogadottnak tekinthető magas követelményeknek, ezt majd a törvényben és jogszabályokban rögzített szigorú előírásoknak eleget tevő engedélyezési eljárás során bizonyítani kell.

A KFKI az engedélyezési eljárást a kerület lakosságának támogatásával szeretné lefolytatni. Ezzel kapcsolatban a KFKI a kerületi önkormányzati testülethez fordult és közösen teszik meg a szükséges lépéseket.

A reaktor üzembehelyezésének fejleményeiről, a Hegyvidék folyamatosan tájékoztatja a lap olvasóit.

(x)

Egy megkésett válasz

Tisztelt Szerkesztő Ur!

Kérem szíveskedjék az alábbi szöveget a XII. kerületi lakosok részére a Hegyvidék újságban megjelentetni.

Budapest XII. kerületében jelenleg 25.000 távbeszélő állomás üzemel, melyből 500 db nyílvános állomásként működik. A távbeszélő állomásra várakozók száma: 9.800, melyből 3.000 közületi és 6.800 magánigényt (házonkívüli áthelyezés és új távbeszélő állomás) tart nyílván az üzem. Nyílvántartás a 12/1991. (I.18.) sz. Kormányrendelet alapján készül, a változások figyelembe vételével.

Mint ahogy azt a terület lakói már tudják, e terület egy része telefonkötvényes. Aki kötvényt jegyzett, annak legkésőbb 1992. IX. 30.-ig a távbeszélő állomást (különvonalú, vagy iker) felszereljük.

A szerelés, mint ahogy 1991-ben most is a távbeszélő hálózat bővítését igényli. Az állomások üzembehelyezése a hálózat műszaki átvételének időpontjától függ.

Jelenleg állomás szerelés az alábbi utcák által határolt területen folyik: *Alkotás u., Nagyenyed u., Istenhegyi út., Nógrádi u., Istenhegyi út., Fogaskerekű u., Diós árok., Susogó u., Galgóczy u., Lelesz u., Fészek u., Szilágyi E. fasor, Moszkva tér. Az Alkotás u., Csörsz u., Lékai tér, Jagelló út, Németvölgyi út, Temető, Bürök u., Fodor u., Tállya u., Mártonhegyi út., Orbán tér, Istenhegyi út., Nagyenyed u. által határolt területen belül* a kötvényt jegyzettek részére f.év II. negyedében a szerelés megkezdődik, kiértesítésüket folyamatosan végezzük.

A XII. kerületben 2.256 db kötvényes távbeszélő állomást szerelnek fel, ebben nemcsak a magánszemélyek, hanem a közületi kötvényt jegyzettek is benne foglaltatnak. Amennyiben a kötvényt jegyzettek részére a távbeszélő állomásokat felszerelik, ezt követően kerül sor a szociális keretre (szociális keret a jegyzettek 5 %-ára terjedhet ki) jelentkezők elbírálására, mely a XII. kerületi önkormányzat és (környezettanulmány figyelembe vételével) a távbeszélő üzem feladata. Erről írásbeli értesítést kap minden jelentkező.

Szeretném felhívni a figyelmet arra, hogy jelentkezni a Budapesti Távbeszélő Igazgatóság kötvényirodájánál (Bp. V.ker. Petőfi S.u.17-19.), a Krisztina Távbeszélő Üzemnél, valamint az Önkormányzatnál lehet. Szociális keretre az a távbeszélő állomásra váró - házonkívüli áthelyezés, vagy új - jelentkezhet, aki szociális helyzeténél fogva nem tudott kötvényt venni. (1 főre eső átlagjövedelme nem éri el a létminimumot, stb.) Akik a szociális keret feltételeinek megfelelnek, azok részére a távbeszélő állomások felszerelésére ez év végéig kerül sor.

Ebben az évben sor kerül mintegy 500 db, a Krisztina Üzem területén élő, Lágymányosi Távbeszélő kapcsolási szám visszaadására. Így a lágymányosi számok megváltoznak, melyről az előfizetők számváltozás előtt legalább 30-60 nappal értesítést kapnak. A lágymányosi számok jelenleg 16, vagy 18-cal kezdődnek. A számváltozás idejét befolyásolja a jelenleg folyó távbeszélő hálózat bővítésének befejezése. A Városmajor főközpontról működő távbeszélő állomások lényegesen jobb szolgáltatást biztosítanak majd. (Javul a belföldi és nemzetközi távhívás színvonala.)

A XII. kerületben a kötvényes távbeszélő állomások szerelésén kívül csak minimális távbeszélő állomás szerelésre kerülhet sor, elsősorban olyan közületek részére, amelyek nem rendelkeznek távbeszélő állomással. A további konkrét fejlesztésről, mint üzemeltető és szolgáltató, jelenleg érdemben nem tudok nyilatkozni.

Amennyiben kedves előfizetőinknek és távbeszélő állomás szerelésre váró ügyfeleinknek információra van szükségük, szíveskedjenek Ügyfélszolgálati Irodánkat felkeresni.

Az Ügyfélszolgálati Iroda félfogadási rendje: hétfő: 9-18-ig, kedd: 9-15-ig, szerda: 9-16-ig, csütörtök: 9-15-ig, péntek: 9-12-ig.

Az üzemvezető félfogadása minden hónap első hétfőjén van 14.00-től 18.00 óráig.

Márton József
üzemvezető
Krisztina Távbeszélő Üzem

Halász Antony, építés

L: Bodon Sándor

kemle

Timon-Kálmán: Tinklet a szülőföldnek 63

Magyar Építőművészet Bp. 1983 83/4

Halász Arisztid

szobrász-tanár a Képzőművészeti Főiskolán szakmai tanulmányát az 1970/71 tanévben lejegte be.

M. Képzőművészeti Főiskola, Budapest, 1971. Közlése

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-048, 337-748, 340-776
NOV 24

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Halász Arisztid

ÉT 1021

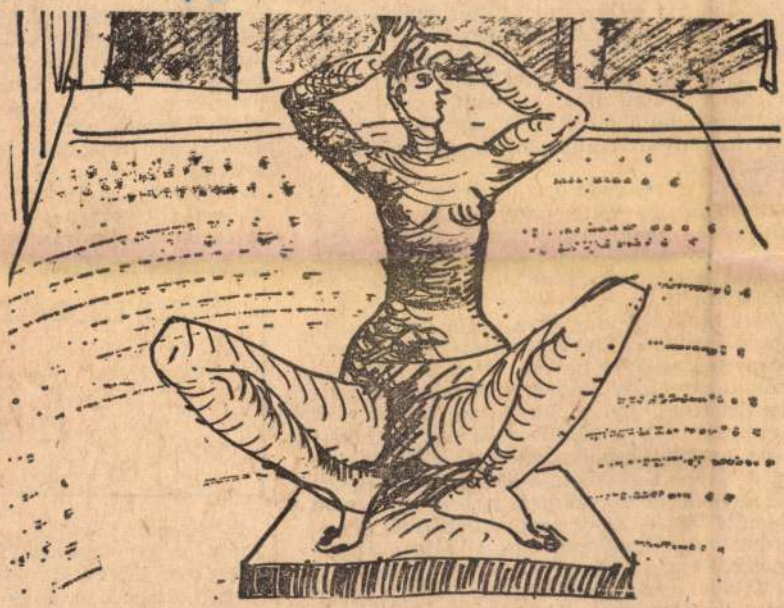

Halász Arisztid rajza

GALSAI PONGRÁC:

Film

Ünnepeltek valamit? peltek semmit. A szokás hez még végtelen sok idő most kezdtek belefáradni. Mibe? Abba, ami ezeknek az estéknek tartalmi része, a semmibe. Az évek óta bejáratott üresség, egymás arcán a hálószerűen feltérképzett unalom, Lola asszony visszhangosított öndicsérete. Igaz, újabban meleg szendvicsek helyett meleg vacsorát ad a háziasszony, férje, aki egy iparművészeti bolt vezetője, tipegve szolgálja föl a sültet, nyakába akasztott mackó- és méhkasmintás párizsi zsurkötényben.

Zöldi, a rendbontó, féltizenegy után érkezett, de úgy vélte, még mindig nem elég későn! A szobák egymásba nyitva, a füst szétbomló spiráljai a perzsák és a menynyezet között, a *Madame Rochas-parfüm* bontatlan illata a levegőben. Zöldi hosszú lábait illetlenül kinyújtva, mint egy sorompót a megközelíthetőség határán, félig fekve a rackaszőrrel bevont fotelban, egy palack maradék whisky társaságában, berendezkedett a lelki emigrációra. Gyakorlott képessége volt a *távolmaradni-tudás*, holott Lola asszony azonnal szerzett neki halat, és a fülébe sustorgott a Velencébe küldendő gobelinjeiről, amihez persze — nem mondta ki! — Zöldi segítsége is kellene.

Odakint az előszobában bűbájos biedermeier harangjáték, tehát újabb érkezők.

Valaki a társaság központjában, éppen egy viccet mesélt. *„Ezerhétszáz gramm egy normális emberi agy..."* Kaál Kamilla, előlegezve a poént, gyöngyösen fölkacagott. *„Ráteszi az Úr a serpenyőre az agyat* és gondterhelten megkérdezi a közéleti férfitől: *lehet valamivel kevesebb?"*

teljesen befejezetlen.

A gyönyörű vegyésznő föl dik a hússzínű női karok, h férfifejek gyűrűjéből, átmeg hallon, egyenes válla fölött visszanézve. Mint a folyó soc belépni az illatába, gondolja na menne, mert a csigolyák zetén forduló arc őrá irány valaki, akit általában mérföl kerülni szokott, bizalmasan r széket, azzal a szándékkal, h szélgetni. Úgy szólítja meg, is az eltűnő asszony után b

VÉSZI ENDRE ELBE

ET

— Látom, maga is Júli Hogy milyen nyíltan csin nyörűség, ugye? Ez, szerér szerint, imponáló. Figyelje utánahúz a fiúja.

Zöldi összefoglalja magát latát, mosolygósan brutális.

— Lenne szíves időnkén — csontos arcán, a száj n

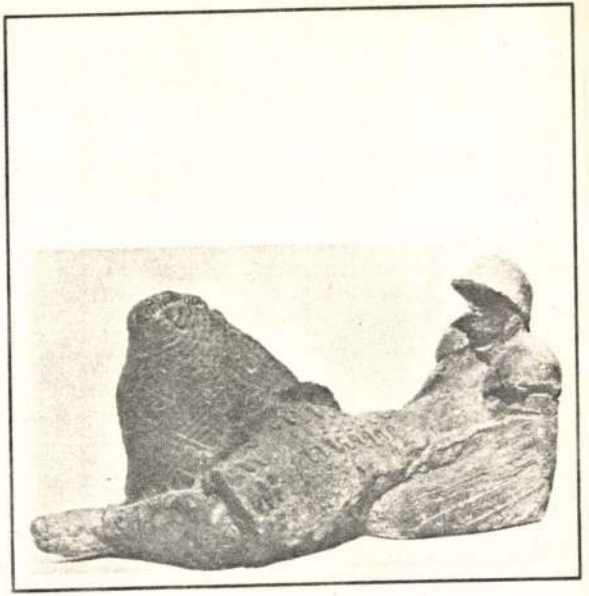

HALÁSZ ARISZTID

1943. május 11-én Ungváron született. A budapesti Képzőművészeti Főiskolán 1968—1972. között Somogyi József növendékeként tanult. Kiállítását megrendezték Budapesten a Lakóterv székházban (1974), a Stúdió Galériában (1975), a Magyar Nemzeti Galéria klubjában (1976) és a Csepel Galériában (1977). Két dombormüvét és egy portrészobrát állították fel köztéren.

Lakcíme: Budaörs, Ostor utca 19. b.

„1945 Béke", 1977, beton, 35 cm

Magyar szobrászati Kiállítás Bp. 1978. Műcsarnok V.5-28.

Fk.: Pogány Gábor - 75,537 - Képcsarnok V. Ny.

HALASZ ARISZTID

studio galéria

MEGHÍVÓ

A STÚDIÓ GALÉRIA MEGHÍVJA ÖNT

HALÁSZ ARISZTID

SZOBRÁSZ KIÁLLÍTÁSÁNAK

ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA

1975. DECEMBER 10-ÉN

SZERDÁN DÉLUTÁN FÉL 6 ÓRÁRA

MEGNYITJA:

KRUPPA ISTVÁN
ÉPÍTÉSZ

STÚDIÓ GALÉRIA

BUDAPEST, V. BAJCSY-ZSILINSZKY ÚT 52.

MEGTEKINTHETŐ: 1975. XII. 10 – 27.
HÉTKÖZNAP 9,30–18 ÓRÁIG
SZOMBATON 9–14 ÓRÁIG

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1972 OKT 14

Halász Arisztid

1021

Halász Arisztid: Bohóc

1972. OKTÓBER 14.

kás a negyedik em
kás tulajdonosnője
Gusztávné, 87 éves
nyomásos, szívasztm
teg. Kétszobás lakrés
ő, valamint sógora, d
ter és húga, Régly
Régly Péter egy évvel
meg, a felesége két h
előtt. A harmadik szo
bérlőnő lakik, a hatva
özv. Kozirka Ferencn
tisztviselőnő.

A beteg, nyolcvanhét éves Kincsnét eddig húga ápolta. A húg (aki maga is a nyolcvanhoz közel járt), szívtrombózisban hirtelen halt meg. Kincsné alig tud járni, az emeletről többé nem jöhet le. Bevásárolni nem tud, ellátni magát nem tudja.

Szencz Géza technikus és fiatal felesége öt éve házasok. A fiatalasszony a szüleinél lakik, a férj albérletben, ágybérletben hányódik. Gyereket várnak. Boldogan vállalnák, hogy ők majd ápolják Kincsnét, ha beköltözhetnének az elárvult szobába. Ámde. A lakásba nem jelenthetik be őket, még ideiglenes bejelentővel sem, a társbérlő beleegyezése nélkül. Kozirka Ferencné pedig nem egyezik bele. Nem mintha szívtelen, lelketlen boszorkány volna — nagyon jó viszonyban éldegélt Kincsnével és Réglyékkel. Csak éppen huszonöt éve él társbérletben. És nem óhajtja megmaradt kis nyugalmát új viharoknak kitenni. Fáradt. Öreg. Beteg. Nem szeretné, ha sorba kellene állnia a vécénél. Nem akarja, hogy a konyhában ne főzhesse meg nyugodtan a levesét. Nem akar gyereksírást, magnózást, vendégjárást. Van egy tanár fia is, valahol vidéken, lehet, hogy arra is gondol, hogy ha *esetleg majd megüresedik a harmadik szoba is,*

pa s ek, Egy ezred egy buborék — Esküvői lakománkra tejbegríz lesz, szaharinnal." Özv. Kincs Gusztávné egy darabig pirulva vonakodik még. De Géza esküdözik: csalfa ifjú nőkből már elege volt. A komoly, érett nőre meleg boldog otthonra és főútra nyíló, saját szobára vágyik.

Az esküvőt megtartják. A törvényes férj természetesen egy fedél alá költözhet törvényes feleségével.

3. kép. A mézes órák hamar elmúltak. Két napig szorgosan takarított Szencz Géza. Herbateát ifőzött, diabétikus őszibarackbefőttet is felhozott a közértből. A harmadik napon Géza kora reggel elment hazulról, késő este tért haza, be se nézett ifjú nejéhez. Sőt olyan halkan osont szobájába, hogy fei ne zavarja szendergő feleségét...

A menyecske nem aludt. Óvatosságból este nem vette be két tardilt. Amint meghallotta férje lépteit, korát és száz nyavalyáját meghazudtoló fürgeséggel átrohant az ifjú férj szobájába.

Dialógustöredék:
Megcsaltál.
Esküszöm.
Gazember. Hitszegő.
Ördög öreganyja.
Takarodj a házamból.
A tiedből?
Beadom a válópert.
Én is.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1974 AUG 17

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Halász Arisztid

1021

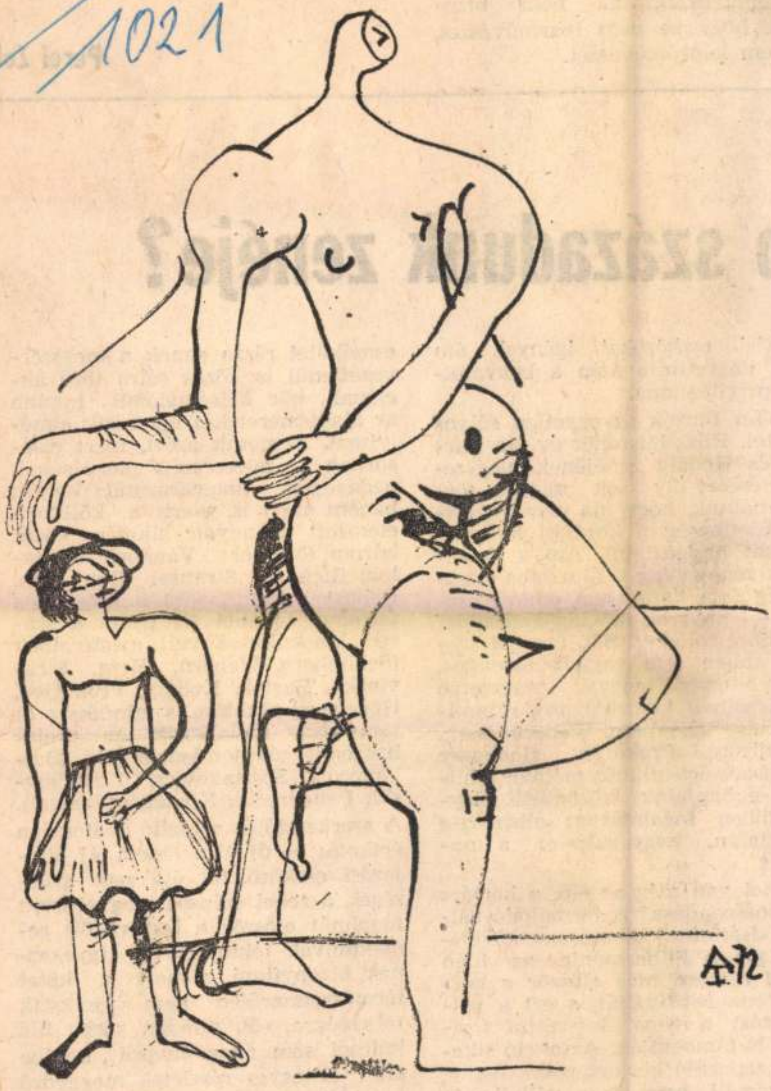

Halász Arisztid: Táncosnő

ció sem az iparművészettel.
riptichonja azt mondja ne
mi nem iparművészet és
képzőművészet, az nem
ayos, hogy se nem iparmű
e nem képzőművészet.

ép századunk zenéje?

fejezési eszközöket igényel, ám
ezek közvetítése nem a beavatot-
ak privilégiuma.

Talán Bartók az egyetlen súlyos
kivétel. Húsz-huszonöt év óta Bar-
ók és Kodály zenéjének megsze-
ettetéséért oly sok minden tör-
ént nálunk, hogy ma már jószeri-
el illetlenség a korábbi fenntar-
ásokat hangoztatni. Ám a száza-
unk zenéjét övező általános értet-
enség fala korántsem omlott ösz-
ze — legfeljebb néhány évtizeddel
későbbre tolódott. Sőt, igazság sze-
int abban sem vagyok bizonyos,
ogy a nagy magyar zeneszerző
ortársainak kikristályosodott mű-
észetét: Schönberg, Webern, Berg,
travinsky, Prokofjev, Honegger
lkotásait értékükhöz méltóan hall-
atja-e napjaink közönsége. Egy-
zerűbben fogalmazva: elismeri-e
gváltalán, hogy szép ez a mu-
sika?

S hol van még az élő, a kortárs
ene befogadása? A formálódó-vál-
ozó-kísérletező alkotások követé-
e? Igaz, a Filharmónia az idén
sszel rendezi meg először a kor-
ars-zene fesztiválját, s ezt a vál-
alkozást a zenei testvérintézmé-
yek is támogatják. Az akció sike-
ért szurkoló kortárs pedig ősz-
en reméli, hogy ez a vállalkozás
a mai zene elismeréséhez vezet.

A *Kroó György* szerkesztette esszékötet része ennek a megszervezetlenül is közös célra törő akciónak, bár kétségtelenül inkább az alapismereteket igyekszik elmélyíteni. Nemcsak azért, mert elsősorban a „miért szép" kérdésének pedagógiai magyarázatát keresi, hanem azért is, mert a kötetben elemzett tizennyolc alkotás közül három (Mahler: Vándorlegénydalok, Richard Strauss: Don Juan, Debussy: Noktürnök) a századvég termése, további tíz pedig a század klasszikussá vált mestereinek (Schönberg, Webern, Berg, Stravinsky, Bartók, Kodály, Prokofjev, Honegger) alkotása, s mindössze öt tanulmány foglalkozik az utolsó huszonöt év tendenciáival (Dallapiccola, Sosztakovics, Lutoslawski, Penderecki, Kurtág műveivel).

A szerkesztő és a kiadó óvatossága érthető: az új útra lépett, új kifejezési eszközökkel élő zene szépségét, a zenei szépség megváltozott fogalmát először a leszűrődött remekművek tekintélyével igyekeznek bizonyítani, s mert a kötet természetszerűleg nem törekszik teljességre, sőt, minden zárba illő kulcsot sem akar olvasói kezébe adni, az egyes részletek meggyőző erejével számít a hatásra. S bizonyos, hogy aki átérezte *Szabolcsi Bence* tanúságtételét, akit rabul ej-

Halány Arisztid

Bibl.: h. (Horváth György): Halány Arisztid sokrai
Magyar Nemzet 1974. febr. 15

A magyar müvészettört.irodalom bibliográfiája 1974.
Müvészettörténeti Értesitő 1977/1.

74. old.

Halász Árpád

Szobra szerepel a miskolci Téli Tárlaton - Miskolci Galéria, 1978.

-katalógus a könyvtárban -

Halász Arisztid

Talapzaton, ülő alakot ábrázoló cimnélküli rajz.

Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. nov. 24.
XVII. évf. 47. sz. 13. lap.

Halász Arisztid

"Illusztráció" cimmel rajz.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. szept. 1.
XVII. évf. 35. sz. 7. lap.

Halász Arisztid

"Cirkusz" c. képét bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. juni. 9.
XVII. évf. 23. sz. 2. lap.

Halász Arisztid

"Sebesült" c. rajzát hozza a lap. /Sürün bekötözött arcot sejtet a rajz./
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. okt. 6.
XVII. évf. 4o. sz. 2. lap.

Halász Arisztid szobrász

A Lakótelep Madách téri épületének anlájában rendezte meg kiállítását, ahol kisplasztikái szerepelnek. „Derkovits" (repr.)

Togány Gábor: Távlatról-távlatra.
Magyar Ifjúság, 1974. márc. 22.

Halász Arisztid

Egy óriásira méretezett női akt, gombnagyságu fejjel és "Táncosnő" cimmel.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. aug. 17.
XVIII. évf. 33. sz. 14. lap.

Fiasid

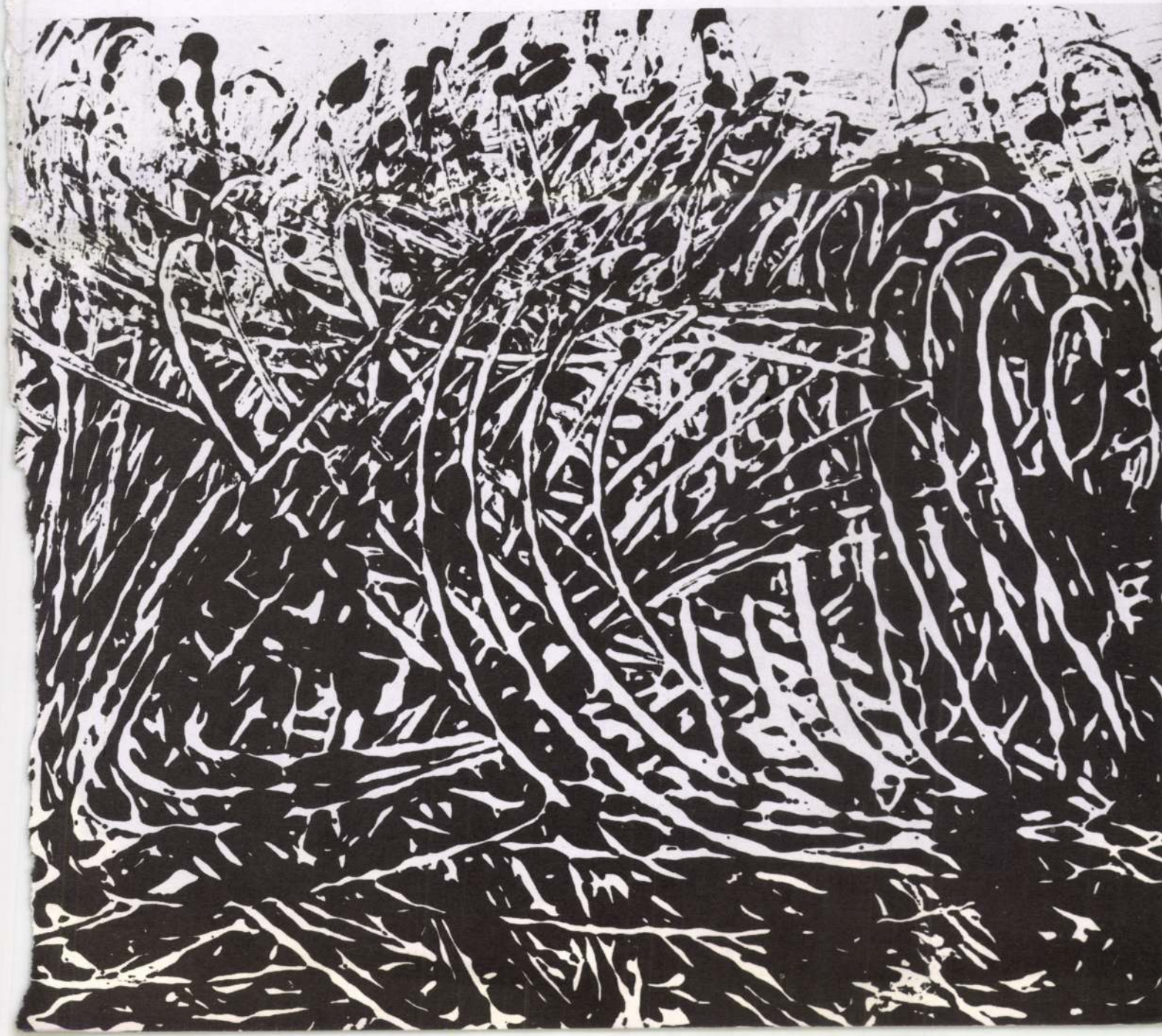

HALÁSZ ARISZTID kiállítása

ÓBUDAI PINCEGALÉRIA
Budapest, III. Fő tér. 1.
Zichy kastély
1986 június 9 – július 6.

(Előszó helyett)

A 20. század vége nem kedvez a vita contemplativának. Egyszerűen nincsen helye a meditációnak, az elmélyülésnek, mérlegelésnek, a dolgok erkölcsi vagy metafizikai elemzésének, netán a hezitációnak.

A hatvanas évek elképzelése a világról – a fejlődés töretlenségébe, a tudomány és technika, az ipari cilvilizáció mindenhatóságába vetett hit a hetvenes évek elején egyszer már megrendült. A nyolcvanas években kibontakozott az új elektrónikus információs ipari forradalom, amely a köznapi tudat számára újra hatalmas kihívást jelent.

Az adaptációs egyenleg egyik oldalán minden korábbinál nagyobb a nyomás a lépéstartásra, korszerűségre, élretörésre, az újfajta civilizáció megteremtésére. Különösen lényeges mindez az olyan helyeken, ahol a lemaradás egyre növekszik, például nálunk, ahol az európai tradicionális és ipari civilizációhoz tartozás mindig is kulcskérdés volt.

Másfelől egyre erősödik a kétely, hogy mindez nem biztos igazságok halmaza, az alternatív értékek felé mozdulás is útnak látszik, vagy maga "az út".

Az analitikus módszerek – tudomány, ráció mindenhatósága –, helyett az egész kerül előtérbe, mint a kihívás megoldása. Ennek az alternatív – az expanzívval szemben environmentálisnak nevezhető – lehetőségnek egyre határozottabb jelei vannak a művészetben. Az egyetemes értékekre kerül a hangsúly, melyben a művészi kifejezés szeizmográf szerepe fölerősödött.

Halász Arisztid nem fiatal művész. Több mint másfél évtized művészmunka áll mögötte. Ez általában már életműnyi idő. Ő tudatosan kívülhelyezte magát a versenyfutás szabályos arénáin. Nem a "futást" hagyta abba, hanem más formát jelölt ki magának: az önmagával való küzdelmet. Ez egy másik pálya, majd minden vonatkozásban nehezebb. Ugyanis az a lényege, hogy a formális szabályok helyett a világ belső törvényeihez kell alkalmazkodnia.

Mindez hátbozongatóan századvégi jelenség. Festészetében a történeti előzmények rétegei s a "korstílus" nyilvánvalóan és természetesen vannak jelen. A tradicionális és neoavantgarde inkább előzményei, mint előképei. Mániákusan avantgarde-nak nevezi magát, abban az értelemben, hogy a megfogalmazódás új lehetőségeit tekinti feladatának, függetlenül anyagától, legyen az szobor, vers, film, kollázs, tánc, grafika vagy festmény. A világ belső törvényszerűségeinek (a valóság, igazság, értelem, szépség, érzelem, forma) helyes arányai, s ezek felszínre jutása izgatják. A helyes ösztön és a természetes teremtőerő lényegi formálóereje kerül a középpontba, ez az európai tudatossággal ellentétben több teret enged a meditatív rendezőelvnek. Festményein a vonal a fontos, a folt másodlagos, mint a kínai művészetben.

Látványai a pusztulás látomásai, a köznapi közeg kritikája, tragikus víziók. Másrészt optimista végkicsengésben hangszerelt örömóda, könnyed, légies lebegés. (Mindig lesz néhány ember, aki megtalálja a helyes utat, az üzenet végül eléri célját).

Mindezek Halász Arisztid képeinek megfejtési lehetőségei közé tartoznak, már amennyiben valaki igényli az üzenet lefordítását. Művészete elsősorban a látvánnyal hat az észlelés érzéki képességeire – a színek, vonalak, formák, arányok, a kompozició magánvaló törvényeivel –, s a spekuláció mindezek után következhet.

Egy esztendő képeiből válogat. Ez több okból problematikus. Háromszáz képből nehéz huszat kiragadni, különösen ha közöttük hosszú és összetartozó sorozatok vannak. Első áttekintésre ugyan sokféle az anyag, mégis egymásra épülő. Kalligráfiák, portrék, műprimitív aktok, kultikus jelek, tájképek, csorgatások, visszakaparások, festékszórások. Nem könnyítette a szelekciót a döbbenetesen egységes kvalitású képtömeg sem.

Örülök, hogy Halász Arisztid a nyilvánosság elé lépett, vállalta a sokszínűséget, még akkor is, ha ez a kamarakiállítás művészi tevékenységeinek egésze szempontjából csak támpontokat adhat.

Fitz Péter

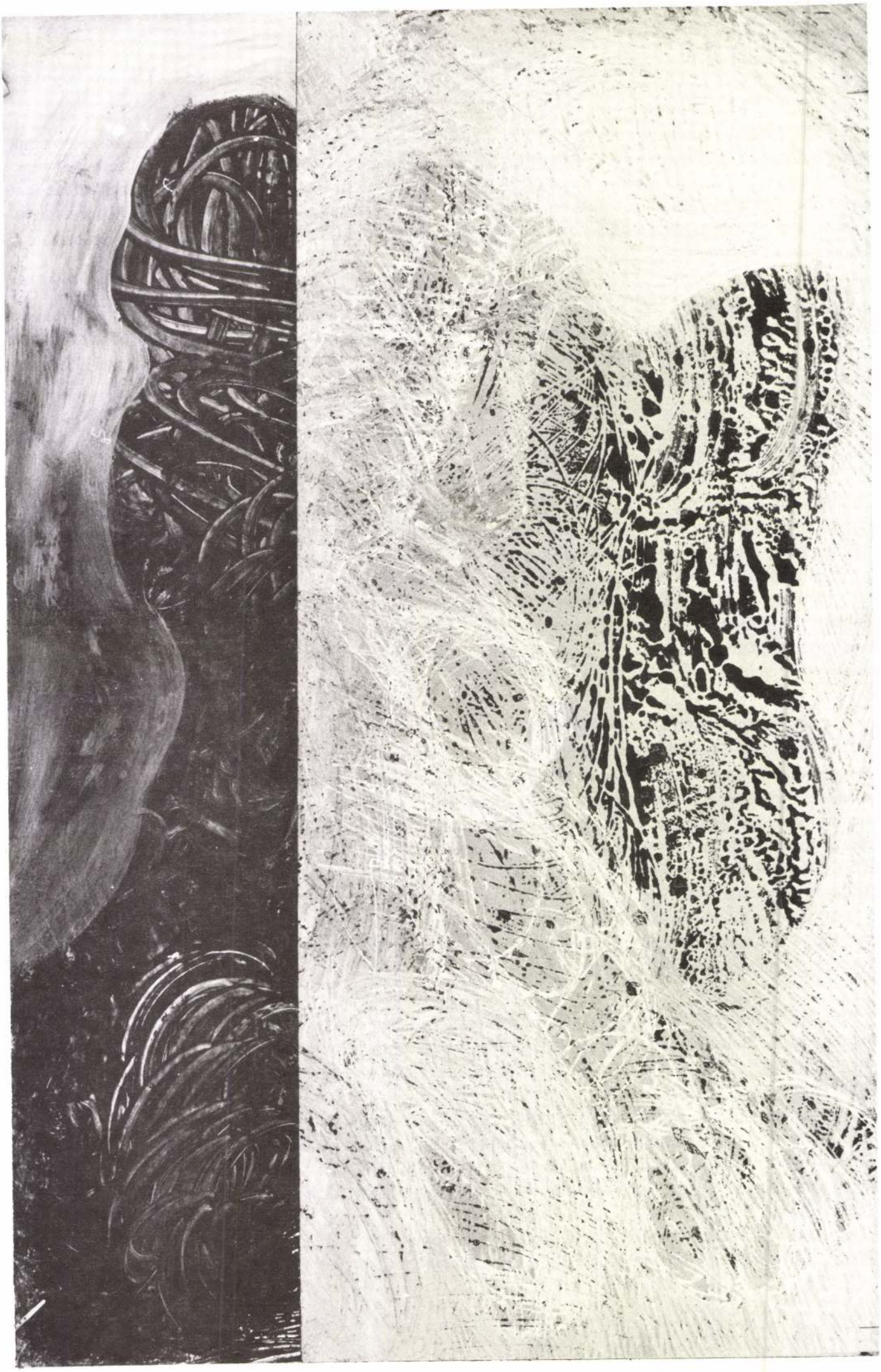

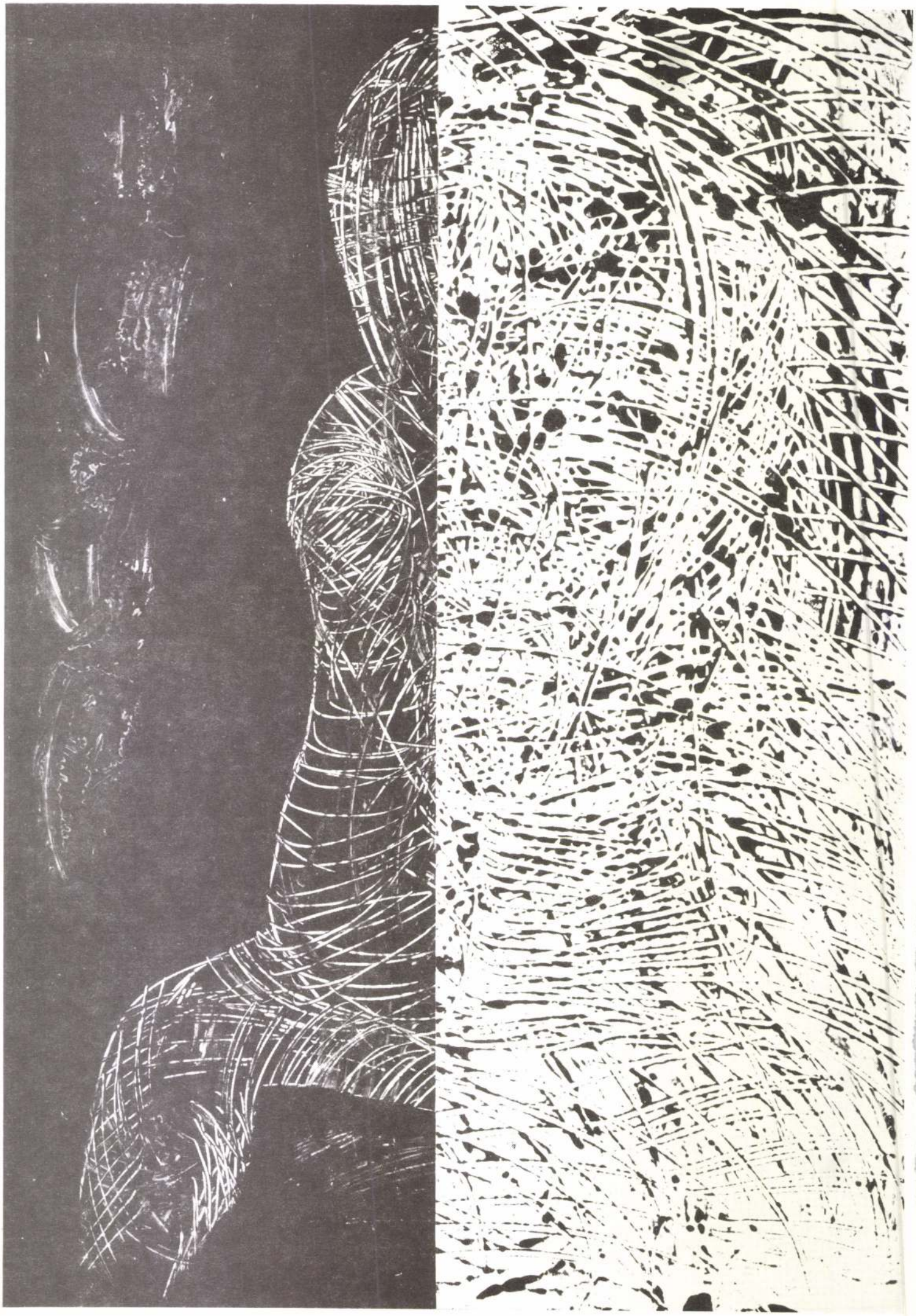

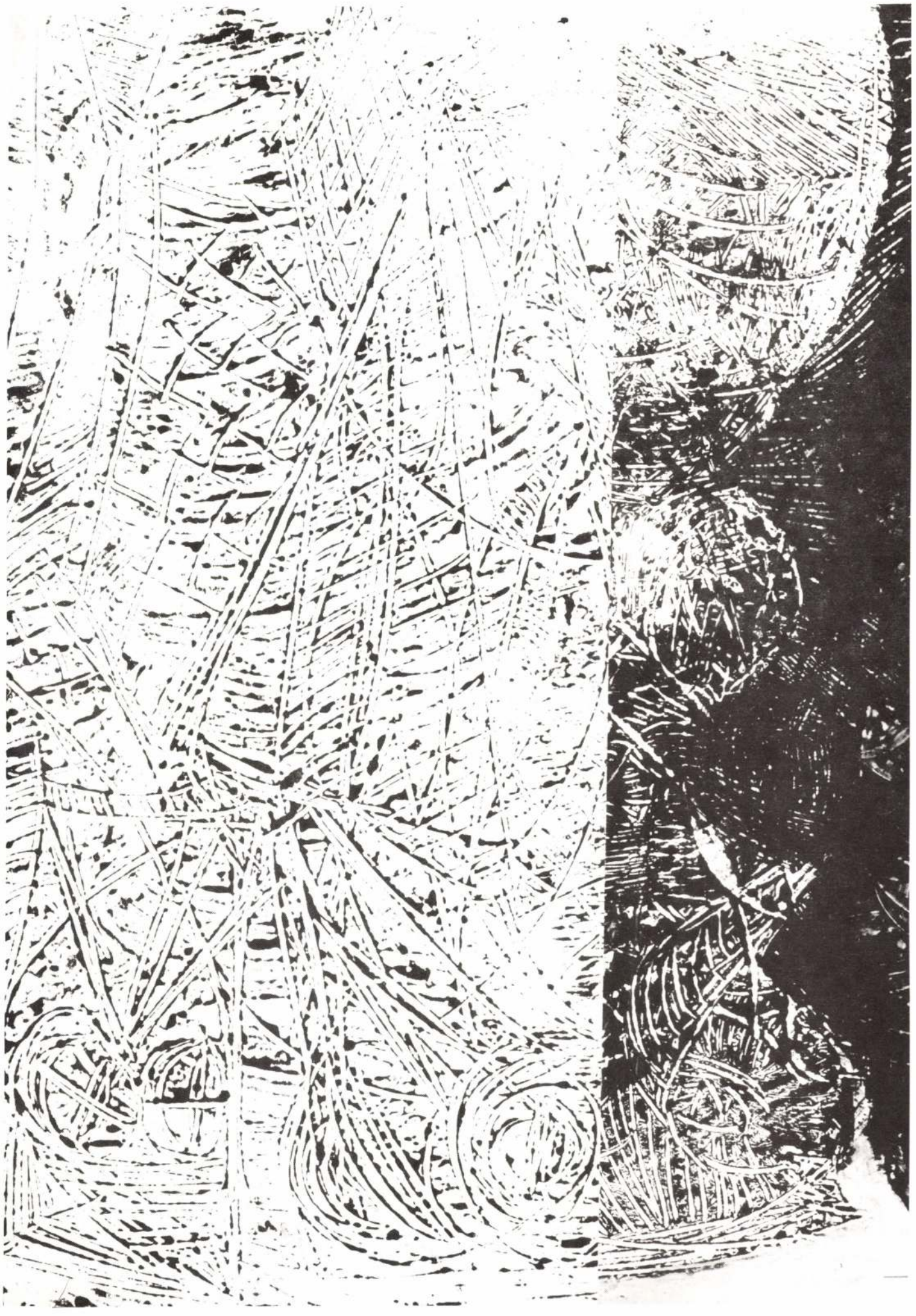

(Önéletrajz helyett)

Olyan csendet kellett teremtenem, amilyen a vihar középpontjában uralkodik

Azt mondtam magamnak; gyakorold a lemondást! (Hoge jyaku.)

– Gyakoroltam. Tíz éves visszavonulás után állítok ki ismét –, ám nem a tíz év anyagát (ilyen anyag is van), hanem csupán az 1985-ös év terméséből állítok ki tizet-huszat, jórészt önkényesen, ami ide való, és itt elfér.

Én csak azért festek, mert nekem (most) ez a kötelességem.

– A jövő a megváltásfestészeté! – Az idő most beéri és lehagyja az avangardistát? – Hát nem!

Én magamat avantgarde-nak tartom, de most mondjuk így –, ha fellendülök, ám mégsem független "állásban" működöm, akkor igazi sikerem csakis hallgatni tudásomon alapulhat. Az effajta hallgatni tudásnál többre értékeltem a visszavonulás "elhallgatását". Művem ezért csak belülről és közvetve nyilvánulhat meg, valódi és finom, csupán hatásában. De ez egy jó lehetőség, mert az alkotó lehetősége kettős: vagy fellendül –, vagy visszavonul és csendben képezi személyiségét tovább. Az egyik a hős, a másik a rejtekében élő szent útja. – Az igazi avantgarde (paradoxon) a szentek útja! És még egy paradoxon: a félreértett elismerés avantgardistája. De erről ennyit. Mert csak az a befolyás ér valamit, amelyet tudatos igyekezet nélkül gyakorol az alkotó a környezetére. – A mi neoavantgardunk az igyekvőké.

25 évesen rájöttem, hogy egészen egységesen erőssé kell válnom, miközben minden lefelé húzót, közönségeset tudatosan kikapcsolok. Ezért a mai művészeti életből ki kellett lépnem. Persze az újítók, az avantgarde-ok, nem annyira újak, mint hinnők. Mindig is voltak. – Csak például mondom: a kínai piktúra még fénykorában is kettősségre redukálható; a független művészek "eszmeírás" stílusának, kalligrafikus irányzatának megszakadó, de mindig megújuló és ÚJÍTÓ vonalára – és az akadémikus írástudók "míves ecset"-stílusának tradíciókban megragadó, KONZERVATÍV folytonosságára. Az első, az újítók vonala mindig a társadalmi struktúra mozgékony, variáns elemének a reprezentása, a második, a konzervatív akadémikus ág viszont a társadalmi struktúra invariáns pilléreinek, a patriarchális despotizmus és bürokratikus apparátusa mozdulatlan szervezetének felel meg. A kettő szembenállása mindvégig megvan. S kifejeződik ez ideológiai támaszaikban is: az újító ág mindig a taoizmusra vagy a buddhizmusra támaszkodik, a konzervatív ág makacsul ragaszkodik a konfuciánus eszmerendszerhez. Az utóbbi mindig a hatalom pozíciójában feszít, az újítók lényegében mindig az elnyomottak, az üldözöttek vagy megtűrtek s olykor oppozíciót képviselők csoportjait jelentik.

Rátérve erre a pincekiállításra, amibe itt beöltöztem az egy frappírozva frottírozott, csurgatott, presszírozott, neotropista (új bonyolult), fröcskölt montírozott kalligrafista karcolt passzentos dresszes charmos ... terep-álcaruha. Mert otthon tapogathattam "valami formát", itt még plusz bele kellett olvadnom az engem ölelő térbe. – Mindent hatni engedek, de semmi mellett nem vagyok képes véglegesen elkötelezni magamat.

Íme így festettem ezt (a többi 300 megtekinthető a műtermemben) amennyire erőmből és szellememből telt, mely már-már eltompult, és megrokkant a huzamos szerelmes tespedésben. Ha pedig úgy éreznéd, hogy méltatlan ez szellemedhez, vagy alig-alig enyhíti fájdalmadat, gondolj reá: míly nehéz annak mást vigasztalni, akit lenyűgöz saját szenvedése, s míly nehezen jönnek elő, szakadnak ki a képek olyan emberből, akit a barbároknak – még műveltebb barbárok fülét is sértő – durva ordítozása harsog körül!

Egyes képekben, hogy elérjem azt, akihez beszélek, a holtak birodalmából kellett visszahajolnom a haldoklók közé.

Ilyenek a "Táj vegyifelhővel", vagy a "Táj településmaradványokkal", vagy a "Táj énvelem" címűek stb. – ám e kegyetlen őszinteség nyomán minden kiüresedik, csupasz, fénytelen, és negatív marad. (Lásd a grafikus vonal-részeket). Ahol nincs Isten, mert az Isten halott. Ahol minden gesztus mégis menekül e csupasz tudás elől. Menekülés a halál elől. Vagyis a halálba. – És mégis! Ott, hol minden gesztus ilyen födetlenül és negatívan tárja föl magát, ott minden gesztus egyetlen dologra vár: megváltásra.

Más képeknél ilyen kérdések: estél már kétségbe pusztán önmagad miatt úgy, hogy más meg sem fordult a fejedben? Estél már kétségbe úgy, hogy a földre vesd magad és fölkelni se akarj többé a végítélet napjáig? Másképp is mondom. Kapcsolatom a festéssel és kapcsolatom az emberekkel megváltoztathatatlan. Nekem ahhoz, hogy fessek el kell zárkóznom, de nem úgy, mint egy remetének, hanem mint egy halottnak. A festés ebben az értelemben a rendesnél mélyebb alvás, önkívület azaz halál (ugyanakkor valami vertikális!) s ahogy a halottat nem szabad és nem lehet felhozni a sírjából, engem sem lehet elszakítani a festményemtől. Ez nem közvetlenül az emberekkel való kapcsolatomból ered, hanem csak így, ilyen módszeres, következetes és szigorú rend szerint vagyok képes festeni, s ennek folytán élni is csak így. – Persze csodálkozom, ha olyan gonosz, olyan nehéz az élet, hogy is akarhatunk festett képekkel megfogni valakit, mire való akkor a kezünk? – És mégis a határtalan, érzelem a festményekben éppoly határtalan, mint volt a szívben.

Ami belül világos, az feltétlenül az lesz a festményben is.

Éppen ezért, sose féltsük a képeket, féltsük inkább a festményeink láttán önmagunkat. Mert ugyan ki tudja meg magától, hogy hogy van önmagával? Az a viharzó, vagy fortyogó, vagy ingoványos mélység: mi magunk vagyunk, de azon a rejtelmesen létrejövő úton, amelyen kiszakad, kitör belőlünk a kép, napvilágra jut az önismeret, és még ha leplezetten is, ott van a szemünk előtt, fölemelő vagy lesújtó látvány.

(Írásomban eredeti, vagy módosított formában, I Ching, Lao-Tzû, Seneca, Picasso, Simone Weil, Franz Kafka, Nádas Péter, Esterházy Péter, Miklós Pál, Kóródy Arisztid idézetek vannak.)

Halász Arisztid

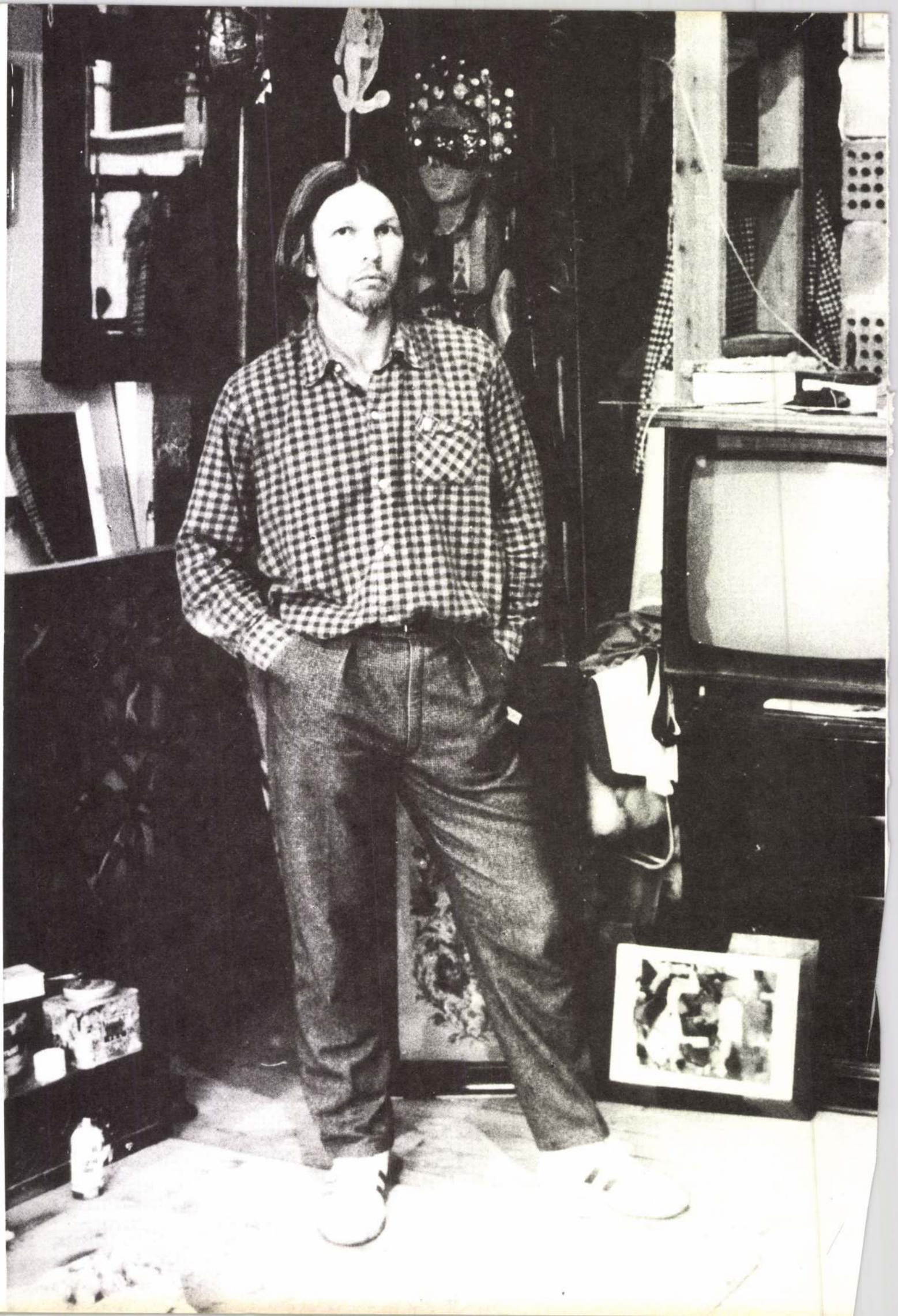

ÁRA: 20 Ft

Fk.Dr Merényi Judit
TISZSZO GT

HALÁSZ ARISZTID

PASSAU I.

Boros István, Bullás József, Forgács Gábor, Gaál József, Gábor Imre, Ganczaugh Miklós, Halász Arisztid, Halbauer Ede, Hortobágyi Endre, Jovián György, Kováts Albert

Az „UNGARISCHE KUNST DER ACHTZIGER JAHRE – EINE AUSWAHL VON ARBEITEN AUF PAPIER" címmel
a passaui Szent Anna Kápolnában,
1989. január–februárban rendezett kiállítás művei
(első rész)

ÓBUDAI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
Budapest III., Dugovics Titusz tér 2.

Megnyitó: 1989. április 12-én 18 órakor
Megtekinthető: május 7-ig, naponta 14–18; szombat–vasárnap 10–18 óráig
Hétfőn zárva

PASSAU II.

Lossonczy Tamás, Markó Balázs, Molnár László, Roskó Gábor, Sinkó István, Świerkiewicz Róbert, Szeift Béla, Szikora Tamás, f. Tóth Árpád, Vojnich Erzsébet

Az „UNGARISCHE KUNST DER ACHTZIGER JAHRE – EINE AUSWAHL VON ARBEITEN AUF PAPIER" címmel
a passaui Szent Anna Kápolnában,
1989. január–februárban rendezett kiállítás művei
(második rész)

ÓBUDAI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
Budapest III., Dugovics Titusz tér 2.

Megnyitó: 1989. május 10-én 18 órakor
Megtekinthető: június 4-ig, naponta 14–18; szombat–vasárnap 10–18 óráig
Hétfőn zárva

HALÁSZ ARISZTID

Tisztelettel meghívjuk

HALÁSZ ARISZTID

kiállítására az
Óbudai Pincegalériába
(Budapest, III., Fő tér 1. Zichy-kastély)

Megnyitja: június 9-én 18 órakor
FITZ PÉTER művészettörténész

Megtekinthető: 1986 július 6-ig
hétfő kivételével 14-18;
szombat-vasárnap 10-18 óra között

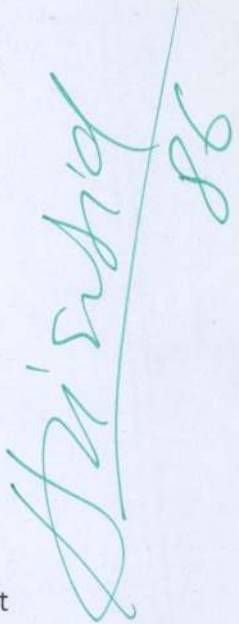

Halász Arisztid

Két alakot ábrázoló rajz. Az egyik fodros női ruhában, a másik fürdődresszben.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. aug. 3.
XVIII. évf. 31. sz. 7. lap.

Halász Arisztid

Arcot és alakokat ábrázoló, cim nélküli rajzát hozza a lap.

Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. nov. 25.
XVI. évf. 48. sz. 16. lap

Halász Arisztid

A lap bemutatja a müvész "Bohóc" c. rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. okt. 14.
XVI. évf. 42. sz. 16. lap.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 OKT 6

ÉLET ÉS IRODALOM

Halász Arisztid

1021

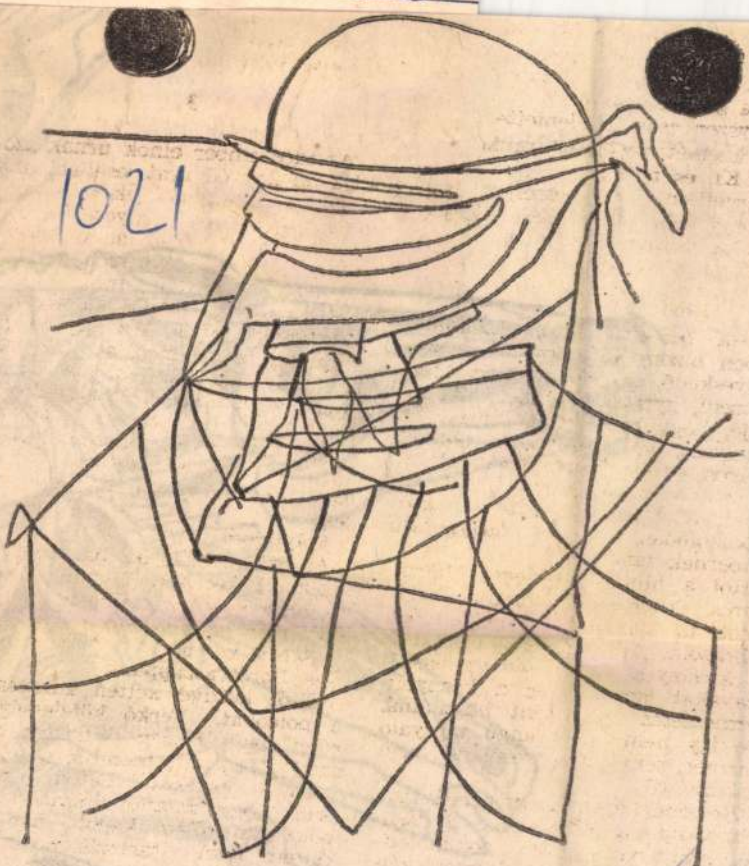

Halász Arisztid: Sebesült

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1973 JUN 9

Halász Arisztid

ÉLET ÉS IRODALOM

102/172

Halász Arisztid: Cirkusz

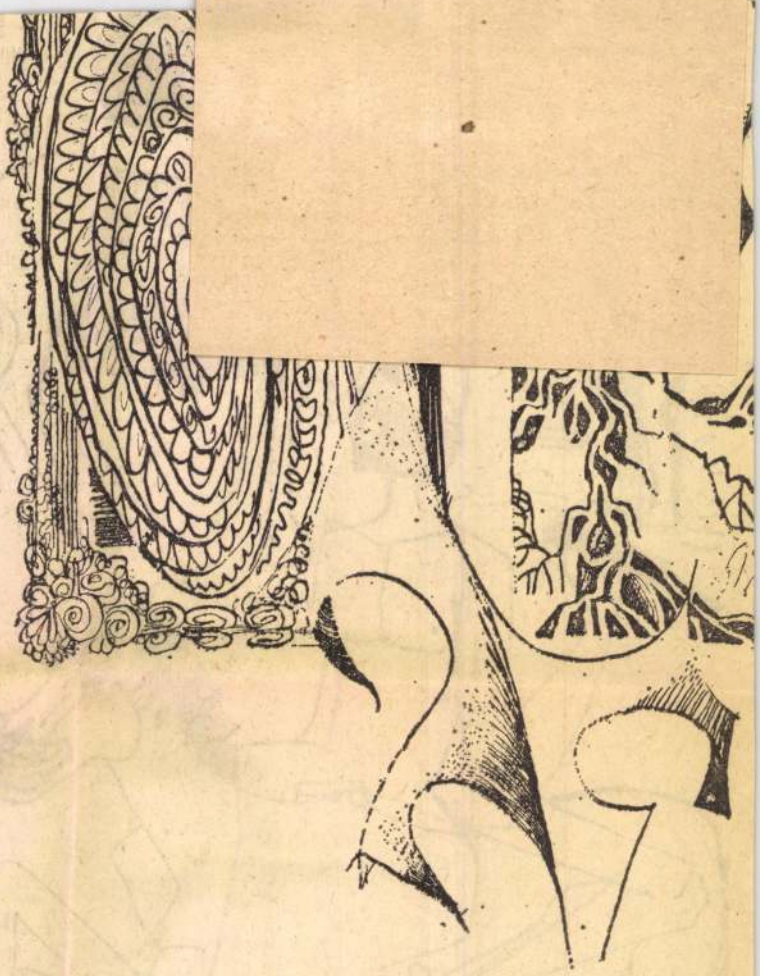

Kass János: Radnóti illusztráció (Ikrek

Halász Arisztid
1021

Halász Arisztid: Festett szobor

1972 JUL 6

ÉLET ÉS IRODALOM

SAJTÓIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SZABÓ GYÖRGY:

Tanulságok, két

A *Környezetünk védelme* című kiállítás, nem éppen stílusosan, a kiállítás védelmével kezdődik. Nevezetesen azzal, hogy belépőjegyet kell hozzá váltani. És bár a látogató odabent majd arról értesül, hogy ez a tárlat „fiatalok kezdeményezésére, társadalmi munkában készült, a TIT Stúdió, a Zrínyi Nyomda, a Magyar Hirdető és a Műcsarnok segítségével" (tehát még plakátjait, meghívóit is ingyen csinálták), két forintot annak rendje és módja szerint mégis le kell számolnia, hogy a szó legnemesebb értelmében vett propaganda-rendezvényre egyáltalán bebocsáttassék. És hogy megtudhassa a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat sterilen komoly Bocskai úti Stúdiójának második emeletén, mit is mondanak a mai magyar művészek mindarról, ami „a bioszféra veszélyeztetettsége és az ember vágya környezete jobbá tételére" témakörhöz tartozik.

Közvetlenül, programszerűen persze nem mondhatnak túl sokat. Így meglehetősen elvont a téma, s a *bioszféra* is absztraktul elegánsnak meg tudományosnak hangzik. Ha téli reggeleken a frissen hullott hó szemem láttára feketedik meg az ablakom alatt, nem rá, hanem a szomszédos bérház kéményére gondolok: mindenféle tiltó rendszabály ellenére nyugodtan ontja a kormot, mit sem törődik a végrehajthatatlan okos határozmányokkal. A bioszféra végül is túlságosan messze van; s ehhez képest szemérmetlenül közel a füst, a zaj, no meg esetemben a rettentő vaskapu, amit ország-világ elé tárt panaszom ellenére nyilván ősszel már ugyanúgy fognak durrogtatni, mint eddig. Megértem, miért is ne érteném, hogy ilyenkor, kellő törvényes erő és hatályosság híján, csak a szó-mágia segít: pernye, korom és durvaság helyett valami szép nevet kell keresnünk a „jelenségre", hogy artisztikumba emelhessük át és mindjárt nem a tojásról lesz szó, hogy Čapek öt tét kölcsönözzem, hanem a to *problémájáról* — indulataink vé az absztrakcióban nyernek m nyugvást. A környezetártalma amúgy is csak a városiak bér lakó tömegei érzik igazán; kö datunk egésze a környezetártalmakról szóló figyelmeztetéseket még szívesen tekinti a tőlünk idegen és messzi világdivat hazai változatának. Bármit mond is a horgászok egylete, folyóinkban még akad hal; s a tájban vannak mezők, erdők, csöndes utak is. Budapest fölött néha füstköd lebeg? A *hajdanvolt* londoni szmogra gondolva talán még büszkék is vagyunk rá, akár a forgalmi dugókra. Nem, egyelőre nem *tudjuk*, hogy az iparosodás és a vele *nem szükségszerűen* járó civilizációs ártalmak neheze még hátravan, és hogy *most volna az ideje* megelőzni rontásait; tehetetlenségünket, meg az előrelátás hiányát pedig beburkoljuk meglepően sokat emlegetett szegénységünk minden cselekvés alól felmentő varázsos köpenyébe.

Mármost: mit mondhatnának minderről a szobrászok, festők?

Csak arról szólhatnak, amit ők tudnak vagy éreznek inkább. A „bioszféra veszélyeztetettsége" nekik, szerencsére, még nem húsba vágó, vérre menő téma: a névsor tekintélye, már-már tömeges, flottatüntetéshez hasonló felsorakozásuk mégis azt mutatja, hogy reflexük jól működik. Ki tudná náluk jobban, mi vész el, ha a természet, ha a környezetünk színeit kátrány sötétíti el? Néhány mű megkísérli előre vetíteni a jövőt; ezek azonban, hálistennek kellő élményanyag nélkül, inkább a tudományos-fantasztikus irodalomba tartoznak (mint Sáros András Miklós *Troposzféra* című látomása), vagy beérik a gázálarcos ember felidézésének közhelyeivel (*Szilvássy Nándor* és *Gerencsér Gábor* plakátjain). Igazán művészi élményelszakadunk a tájtól, a természettől, a csöndtől és a nyugalomtól annál inkább szólal meg náluk a nosztalgia hangja, s mellette rögtön (bennünk) az aggodalomé is. A tárlat fölött Orvos András ragyogó *Naprózsája* süt; Samu Géza szobrai kiváltképp az *Angyal, kerékkel* és a *Lovacska)* a gyerekkor messze tűnt, patyolat-fehér áhítatát idézik; Szántó Piroska *Lucernása:* tündéri virág; Pekáry István *Faluja* olyan mesésen „gőzölög", mint József Attilánál; Gross Arnold kertjeiben pedig törékeny angyalok röpülnek mézeskalács-sütemények karácsonyi füzére alatt *(Emlékek kertje, Ablakban, Tordai műterem).* Csupa szeretet, öröm, csupa báj, csupa rajongás: nincs talán Európában, de a spekulációba belefáradt világban sem képzőművészet, amely ennyire megőrizte, sőt, költészetének erejével ennyire megfényesítette volna természetszeretetét, mint a magyar, s éppen akkor, amikor kilépni látszik végre a természetelvűség korlátai közül. A kiállítás egész íve, Vajda Júlia szép, bizakodó elvonatkoztatásaitól *(Szobafal, Városfal)* egészen Berki Viola balladás „történeti' festményeiig, megújulni látszó és újra termékeny művészetének olyan pontjáig, mint amilyen a *Kun László,* egyetlen zsongás, egyetlen vallomás, egyetlen kiáltás; de nem sikoly, nem káromkodás, nem rettegés. Hihetünk-e neki? Kéri Ádám *Úttest* című alkotásán olajos kockakövek egyhangú színtelensége sorjázik; de tekintetünk, úgy látszik, mégis a bokrokat keresi, a víztükröt, a fényt, az égboltot, hiszen állva szeretnénk meghalni, mint a fák.

---

lirokkant — Dózsa táborából

dást. Ott van dédnagyapám is, zsellére volt Lázár Lászlónak, hát mesélik, hogy télen a csikorgó hidegben rostálni kellett menni Lázár úréknak, s dédanyám egyszer nem tudott menni, erős hideg volt, sok gyermek, azok kö-

földjét hozzászántotta a cédája parcellájához. Nem is mert perelni szerencsétlen, úgy rettegett mindenki az úrtól, inkább fizette az adót a föld után esztendőkön át, anélkül, hogy használta volna. De dolgoztam én is, no

hogy új táblát tetetnek, s ha valaki meg, hát ez a Dózsa igazán megérdemelné."

*

Ennyi Bálint András bácsi — nem ceglédi —, dálnoki beszéde. Ottjártam óta kiszorítottak néhány krumplibokrot a kert végéből a nagy falubeli születési helyére emlékeztető jelek: bazaltoszlopok. Mondják, igen gangosan jár-

1972 AUG 12

Halász Arisztid

1021

H-72

Halász Arisztid rajza

ÉLET ÉS IRODALOM
SZÍNHÁZ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

híreink

STRITTMATTER

Bertolt Brecht mondta *Erwin Strittmatterről*, hogy nem a proletariátusból ,hanem a proletáriátussal *együtt* emelkedett föl az irodalomba. A hetven éve született regényíró számos foglalkozást végigpróbált a pékségtől a szövőgyári munkásságig. Megjárta a második világháborút, s csak 1951-ben, harminckilenc esztendős korában jelenhetett meg az első műve a „tétova falusi szegényekről". Paraszti témájú a magyarra először lefordított *Tinko* is. Első nagy sikerét az önéletrajzi elemekkel átszőtt *Csodatévő*-vel aratta. Nemzeti díjat nyert érte. 1963-ban írta az *Ole Bienkopp*-ot, amely a mi Rozsdatemetőnk ellentmondó értékeléseire emlékeztető sajtóviták középpontjába került. Főként azért, mert igazságkereső megszállott főhőse tragikus véget ér. Magyarra fordítása után a mi kritikánk Sánta Ferenc Húsz órájának Igazgató Jóskájáéval hasonlította össze a címszereplő törekvéseit.

Strittmatter évek óta vidéken él. Tagja egy Berlin melletti termelőszövetkezetnek. Itt írta „tízpfenninges füzetekbe" novellafüzérét, *Schulzenhofer Kramkalender* címen. Derült-nosztalgikus szellemi kalandozások ezek; tájban, múltban és jövőben. Vidéki visszavonultságában nemcsak irodalommal, hanem mezőgazdasággal is foglalkozik; időnként meghívja fiatalabb íróbarátait, hogy

nyomai után. Könyvtári kutatásai után a magyar Poe-fordítások és Poe-illusztrációk gazdag anyagát szedte össze. A Poe külföldi népszerűségét vizsgáló tanulmány megjelenése után az összegyűjtött illusztrációs anyagból a New York Public Library rendez kiállítást.

A SZEX ÉS AZ EGYHÁZ

Stephan *Pfuertner*, a svájci Friburg egyetemének katolikus teológia professzora egyik előadásában annak a véleményének adott hangot, hogy a nemi boldogság az ember alapvető jogai közé tartozik, következésképp a római katolikus egyháznak engedékenyebb álláspontra kellene helyezkednie ebben a kérdésben. Pfuertner, aki várta, hogy előadása heves reakciót vált ki majd — nem csalódott. A friburgi teológiai fakultás gazdája a dominikánus rend. A múlt hónapban a rendfőnök megtiltotta Pfuertnernek, hogy Friburgban szóban vagy nyomtatásban megnyilatkozzék és kilátásba helyezte, hogy ha nem változtat nézetein, elveszíti katedráját. Svájcban szinte nemzeti témává lett a Pfuertner megrendszabályozására irányuló kísérlet. Az átlag svájci polgárt nem az egyetemi szabadság kérdése érdekli az ügyben, hanem az állam és az egyház viszonya. Pfuertner nem adja fel a küzdelmet. A közeljövőben megjelenő könyvének címe: *Egyház és szexualitás.*

Halász Arisztid

1021

K

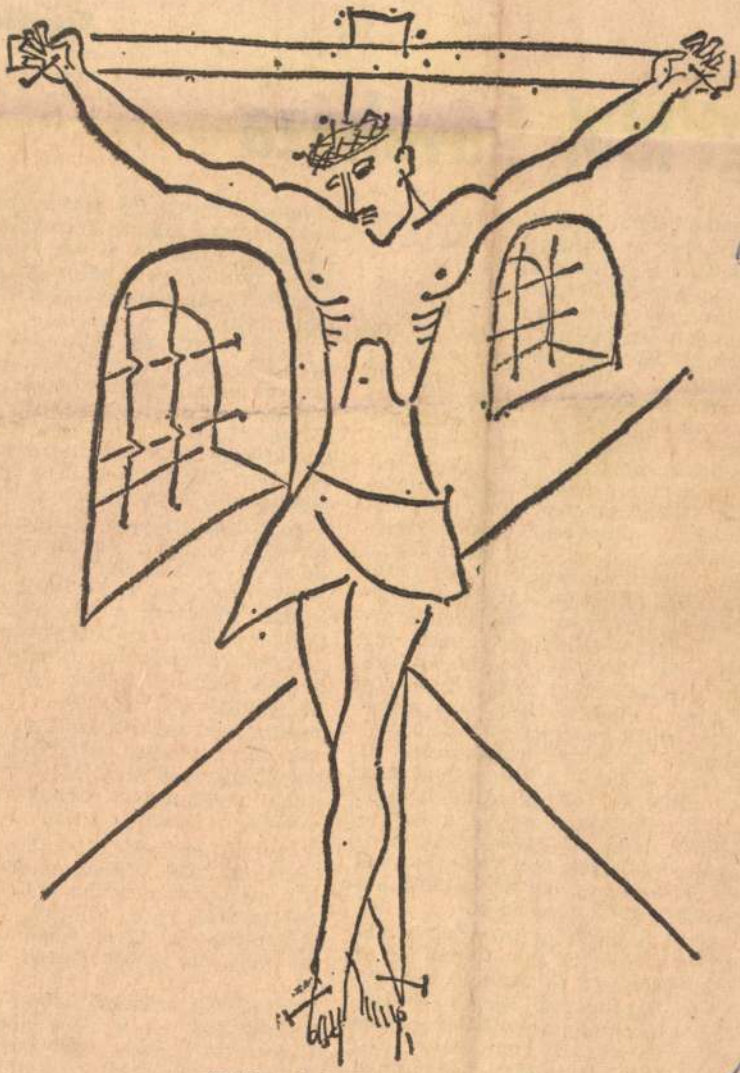

Halász Arisztid rajza

1972 JUL 15

ÉLET ÉS IRODALOM

SAJTÓHÍRADÓ
MAGYAR HÍRADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

T

égi idők kávéh

gazdái", Mándy és Zelk, akik természetes mozdulattal invitálják a múltból a mába elődeiket.

Amíg verseiket mondják, éneklik kitűnő művészek, és miközben Zelk adomáit hallgatjuk róluk, az új Centrál kávéház falai a végtelenbe tágulnak. Egyáltalán nincsenek is falak. Vagy ha vannak, könnyű szavak és súlyos gondolatok habarcsából épülnek. A nehéz márványasztalok, amelyek fölé hajolva alkották meg a *Nyugat* írói a huszadik századi magyar irodalom maradandó alkotásait, pehelykönnyűekké válnak. Még Zelk Zoltán is, akiről ifjú korában Nagy Lajos állapította meg, amikor először bukkant fel soványan, félszegen a Centrál bejáratánál, hogy „nem egy Dzsingisz kán", — úgyszólván labdázik most velük. Mándy Iván pedig, aki — mint meséli —, a negyvenöt előtti években riadt áhítattal bámulta a Centrál üvegablakán át a nagy írókat — a közepeseket meg se látta —, olyan magabiztosan, olyan otthonosan mozog a képzeletbeli irodalmi kávéházban, ahogyan sose látjuk őt a valóságos mai eszpresszókban. Ezt a régi idők kávéházát neki találták ki.

Mert itt múlt és jelen egybemosódik. Hiszen itt van Kapás úr, az írók főpincére és védnöke a New-York kávéházból, illetve Hungáriából — amely átmenetileg szintén szünetel, vagyis nem létezik —, hogy Zelk biztatására felsorolja a mai írók kedvenc ételeit. A kávéházi írókét természetesen, azokét, akik csodálatosképpen kávéházak, márványasztalok nélkül is léteznek,

[illegible] az is irodalom.

Amit Mándy és Zelk ebben az új műsorban, vagy új rádió-kávéházban csinál, tulajdonképpen nem egyéb, mint az írói munka demitizálása. Minden igaz író — még az is, aki nem igazi futballdrukker — ezt teszi, ha munkájáról a nyilvánosság előtt beszélni kényszerül.

Az a közvetlenség, ahogyan Zelk elénekli a „Stux úr maga rossz" kezdetű hajdani slágert a Magyar Rádió irodalmi kávéházában, miközben kimutatja a sláger szövegének a modern magyar költészetet megelőző versformai újítását, közelebb hozza a költőt, az írót az olvasóhoz. Ugyanakkor az írói mesterséget még titkozatosabbá teszi. Mert minél hétköznapibban viselkedik, beszél a költő, az író, annál megfejthetetlenebbé válik a versek, a novellák titka.

Így volt ez hajdanában a magyar irodalom akadémiáján, a Centrálban, és így van ez ma is az Intercontinentál presszójában, vagy a Különlegességi Cukrászdában, ahová mai írók, költők járnak dolgozni.

Mindezek a létező helyszínek és elnevezések — a *„Különlegességi Cukrászda"* csak egy bürokrata vagy egy abszurd író találmánya lehet — azt bizonyítják, hogy a valóságos, a létező irodalmi presszók semmivel sem irreálisab-

Halász Arisztid

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-724
Magyar Nemzet
1974 DEC 25

1021

Halász Arisztid rajza

lassan se
az egyszer
pi robotj
föléledjen,
az övé. Ez
porrá lett
kije, mell
tartozik.
mert oly
gára mar
tömegsírb
Nézem
mindenfe
fákat. Vi
visel, vai
földig. A
élet. Az élet, amely
mert újra és újra visszatér.
Látom a tenyérnyi, rozsdaette vaskereszteket a nagy területű gyepszőnyegen. A névtelenséget jelzik — tömegben. Mozart földi valójában itt vált közöttük porrá, a névtelenek sokaságában.

Érzem, hogy valami megfordult bennem. Már nem érzem azt a lázadó keserűséget Valamitől megszabadultam. Ez így, mindenek ellenére, mégiscsak szép. Ez illik hozzá. Ez a beolvadás az anyatermészetbe, ez a felszívódás a közös embersorsba. Talán a legszebb, amit földi elnyugvásában a halandó kaphat.

De a zenéje — az nincsen itt. Az kívül maradt a sírgödrön és fönn... Fönn, egészen magasan, alig is érünk fel hozzá. A mennyek gazdagsága **ott az övé,**

diktatúra idején Ödipusz királyt Ödipusz polgártársnak szólították a színpadon, és a Voltaire által megírt keleti despoták — Robespierre viszolygása, sőt tiltakozása ellenére — forradalmi kokárdával a mellükön jelentek meg a nézők előtt. Ám a valódi társadalmi mozgásokat — amelyekhez hozzátartoztak a hamistudat különböző megnyilatkozásai, de még azok a manipulációk is, amelyekkel Robespierre-t lejáratni akaró megvesztegethetők túllicitálták forradalmiság"-ban a Megvesztegethetetlent — mélyebben fejezte ki, például az az Othello-előadás, amelyen Talma volt a „velencei mór". Az **elszabadult szenvedélyek, a**

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-796

1974 AUG 3

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Halász Arisztid

1021

Halász Arisztid rajza

meghívó leveleket aláírathi,
igazgató nekem támadt, hogy
féle bajt keverek? Megállítják
gyárban az emberek, ilyen műs
ugyan meg nem néznek, meg
hallgatják! Ki állította meg? Ne
ket nem mondott. A levelek ott
radtak aláíratlanul... Elkeser
tem. Lemondtam az egészről,
nagy marhaság volt. Újra előlé
a régi szervezők és „megmen
ték", amit elrontottam. Megle
műsor, noha nem olyan mégsem,
mint azelőtt, mert Horváth Feren-
cet nem merték lemondani, Faragó
Laurát sem... de ilyen gyér kö-
zönséget sem láttak még a kultúr-
termünkben... őszintén szólva ma-
gam sem mentem el.

•

Az utolsó korsót hörpöljük, köz-
ben kihevültünk, a kerthelyiségben
hűvös szél botladozik, elfoglaltak
minden asztalt, mindegyre odakö-
szönnek Domjánnak.

— Feléledtem aztán és kitettem
egy plakátot az öltözénél: „Munkás-
fiatalok, jelentkezzetek, színjátszó
csoportot szervezünk!" Eddig har-
mincöten jelentkeztek, átvesszük a
megfogyatkozott létszámú és legá-
lisan el sem ismert KISZ-es Irodal-
mi Színpadot is. De bajban vagyok,
mert a konkrét terv nehezen szüle-
tik meg... Mit is játsszunk? Ezért
hívtam ide, adjon tanácsot. S írja
meg az egészet, akkor tán elgon-
dolkoznak az ellenzők... mert ke-
vesen vannak ugyan, de náluk a
kasszakulcs. Érti?

Lehet ezt nem érteni?

Elvállaltam a patronálást és meg-
írtam Domján monológját.

gény. (Európa)
VALENTYIN RASZPUTYIN: VÉGNAPOK. Regény. (Európa)
GERARD DE NERVAL: SYLVIE. Kisregény. (Magyar Helikon)
ERDÖDY JÁNOS: VELENCEI KARNEVÁL. Regény. (Gondolat)
GERGELY MÁRTA: TÖBBSINCS OSZTÁLY. Ifjúsági regény. (Móra)
FELSZÁLLNAK A SIKOLTÁSOK. Ibéria. Irodalmi és politikai antológia. (Kozmosz)
DÉKÁNY KÁLMÁN: JELZŐTŰZ. Novellák. (Szépirodalmi)
GYERGYAI ALBERT: ŐSZ ÉS TÉL KÖZÖTT. Versek. (Szépirodalmi)
BALÁZS BÉLA: HALÁLOS FIATALSÁG. Drámák, tanulmányok. (Magyar Helikon)
LÁSZLOFFY ALADÁR: A KÖVETKEZŐ ÜTKÖZET. Versek. (Kriterion, Bukarest)
PALOCSAY ZSIGMOND: A VIGASZ FÁJA. Versek. (Kriterion, Bukarest)
PINTÉR LAJOS: VAN BENNE VALAMI. Versek. (Forum, Újvidék)

TANULMÁNY, ESSZÉ, DOKUMENTUM

PROBÁLD FERENC: BUDAPEST VÁROSKLÍMÁJA. (Akadémia)
A FRANCIA SZÍNHÁZ A XVIII. SZÁZADBAN. (Gondolat)
AZ ILLEGÁLIS SZABAD NÉP. (Kossuth)
CLAUDE DULONG: A SZERELEM A XVII. SZÁZADBAN. (Gondolat)

Filmbemutatók

A HARMADIK TETTES. Színes NDK film. Bemutató: augusztus 8-án.
KÖZELHARC FÉRFIAK ÉS NŐK KÖZÖTT. Színes amerikai film. Bemutató: augusztus 8-án.
AZ UTOLSÓ SZÁGULDÁS. Színes csehszlovák film. Bemutató: augusztus 8-án.
GYEREKKOCSI. Svéd film. Bemuta-

HALÁSZ ARISZTID

Swierkiewicz Róbert: Egycsöcsű, Kétfejű, 1976–77. Fotó: Benda

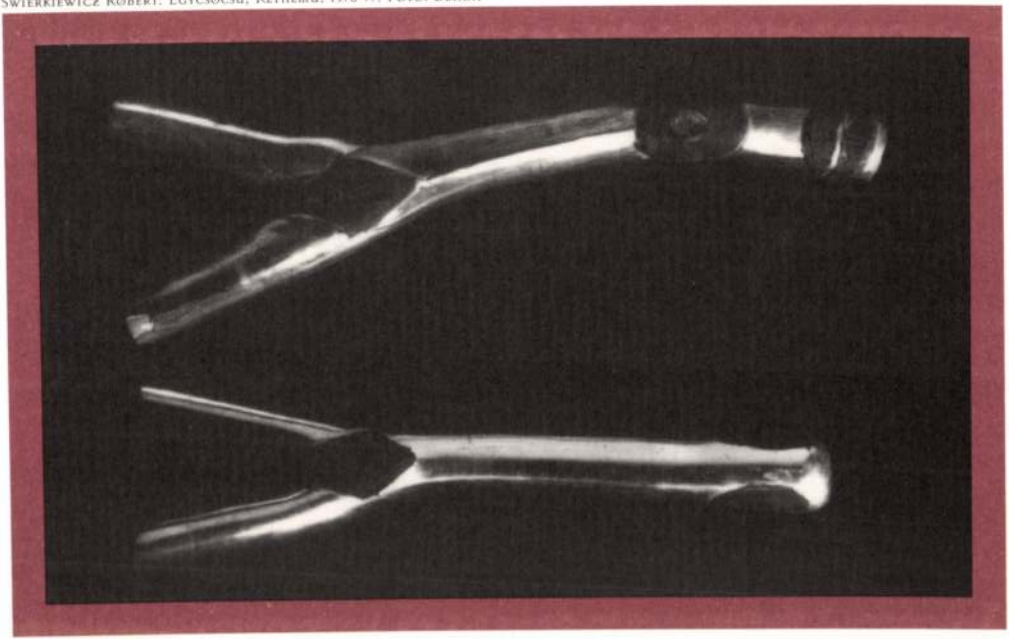

A kiállítás megtekinthető 1997. november 23-ig,
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

PRO HELVETIA

A kiállítást támogatta a Pro Helvétia Alapítvány.

Első Magyar Látványtár

Budapest Galéria

Halász Arisztid

"Festett szobor" cimmel a lap bemutatja a müvész munkáját.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. juli. 8.
XVI. évf. 28. sz. 3. lap.

Halász Arisztid

Trombitáló fiut ábrázoló rajzát, -cim nélkül-
hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. aug. 12.
XVI. évf. 33. sz. 5. lap.

Halász Arisztid

Jézust, a feszületen ábrázoló rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. juli. 15.
XVI. évf. 29. sz. 11. lap.

Halévy Arisztid

Rajza a 23. oldalon

Magyar Nemzet 1974

december 25

Glatzer Arisztid
rajzai

Glatzer Arisztid Somogyi
Mester tanítványa volt.

Kő Pál: Mire tanított Somogyi.
Művészet, 1975. április - 7.oldal

Halán Arintid, nobrán

Kiállít az Konst Mur.-ban. (Stúdió '74)

P. Sincs Julianna: Patthelyret 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. okt. 4.

Halász Arisztid, szobrász

Ötödízben nyílt meg Pécsett az Országos Kisplasztikai Biennálé, melyen szerepelnek a művész műnei.

Horváth György: Országos Kisplasztikai Kiállítás.

Magyar Nemzet, 1976. nov. 17.

Szabán Aristid

Szobán

A Stúdió galériában december
10-én nyílt meg Szabán Aristid
kiállítása.

-: Kiállitási naptár
Müvészet, 1975.december - 46.oldal

Felvette:

Épületrajz:

Leírás:

Rajzi tükör:

Mértékarány:

Technika:

Eredeti:

Halász Arisztid szobrász
(1943, Nagyvárad –

Kiállítása a Studio Galériában
1975 dec. 10. – 27.

– Katalógus a könyvtárban –

Halász Arisztid szobrászmüvész

A hajduszoboszlói városi Müvelődési Központban Keserü Ilona december 7.-én,
A Studió Galériában Halász Arisztid, december lo.-én,
A Mücsarnokban Vanyek Tivadar december 12. nyitja meg kiállitását.
A kulturális eseményeket ismertető rovat lözleménye.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. dec. 6.
XIX. évf. 49. sz. 8. lap.

Halász Aristid, szobrász

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA KLUBJÁBAN április 2-án, pénteken 17.30 órai kezdettel Halász Arisztid szobrászművész, a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának tagja mutatkozik be.

— k.

9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. ápr. 1.

Halász Ármin

építész.

Szül. Szeghalom 1873.

Oklevelet nyert 1900.

Nyájegyzműegyetem S. l.

MDK

Sai Halász Antal és Reiber János

Repülőtér terve, repr.

Művészet 1940. 74.l.

MDK

Halász Ármin, ép.
Szül. Szeghalom, 1873-ban

Oklevél kelte: 1900
" száma: 1999

A m.kir. József Müegyetemen okl.-t. absolut.-t vagy okl. honositást nyert épitészek névjegyzéke, 1873-1928-ig.
BI-ÉM. 17.1. 1931. jan. 15.

Ø Halász Árpád dr

nem ~~épitész (?)~~

Dr. Halász Árpád:

A székesfőváros 1939.
évi középítkezései
Bp. 1940. c. könyvének is-
mertetése

Technika

1940. 83. l.

(A M. Tud. Akademia Évkönyvei X. kötetének XIII. darabja.)

1.–80. ll.

Pest
Eggenberger Ferdinand
1863.

Halász Béla

M.D.K.

Közremüködött a szigetvári vár müemléki helyreállitásánál6

mint épitésvezető

Müemlékvédelem 1966/ 2. 111.1.

Halász Béla, svájci művészettörténész

A Velencei Biennálé kiállításának most „a 90-es évek művészete" címet adták. A kiállítás egyik rendezője Halász Béla, ő rendezte a központi pavilonban a kiállítást. Az adásban elmondja benyomásait a kiállításról.

Gondolatjel.

1980. VIII. 17. Kossuth, 14.05 (Sz Lné). (14-15 old: on).

Halász Béláné

A Stúdió kalja

A budapesti pedagógusok képzőművészeti stúdiója 1953-1963 Bev. Vajtai Aurél Bp. 1963.

37 o.

Halász Berta

textil

1918–23

Éimisk 1930.83.l.

Arí dívat
érnemű készitö

Budapest
Muzeum-körút 35.
Telefon: 85-4-11

Halán Berta

Szerepel a Karácsonyi Vásárom az Ipermüvészeti Múzeumban.

M. 929. XII. 11.

Bartók no"

Halán

Művével szerepel a Budai Képművészeti Társulat őszi tárlatán.

m. 934. XI. 4.

nagybaktai Halász Dezső

58. Szent János, pasztell
59. Őszi táj, olaj
6o. Muskátli, olaj

Uj Szalon, Őszi Kiállitása, 1934. szeptember, Budapest, katalogusa

Halász Dezső

A *Sas-kör* helyiségében (IV., Vámház körút 4.) csoportkiállítást rendezett legújabb műveiből *Halász* Dezső, *Jancsó* Béla, *Országh* Imre Ferenc, *Póth* István József festőművész és *Makoványi* Kálmán szobrászművész. Kiállításuk december 20-án nyílik meg.

Pesti Napló

1935 dec. 19.

Sas kör

nyílt

Ngs.

Szentiványi Ilsvesama

úrleánynak.

Bpest.

Budafoki út 10/c

KÉSZVÉRZÉSI BIZMENTESÍTVE
935 DEC 20.
BUDAPEST

REFORMÁTUS DIÁKOK
O GLORIA SZÖVETSÉGE
pest, IX. Üllői-út 25.
elefon: 86-2-96.

MEGHIVÓ

A SASKÖR

HELYISÉGEIBEN, (IV., Vámház körut 4. szám, I. em.)

CSOPORT KIÁLLITÁST

rendezünk, melynek ünnepélyes megnyitására, — 1935. évi dec. hó 20-án délután 6 órakor tisztelettel meghivják

A KIÁLLITÓK.

Belépti dij nincs, katalógus ára 30 fillér.

A kiállitás 1936. jan. 8-ig marad nyitva. Megtekinthető naponta 10—3 IG!

Küldi: Hatházy Emma.

Halász Dezső

Jancsó Béla

Országh Imre Ferencz

Póth István József

festőművészek.

Makovényi Kálmán

szobrászművész,

Hatházy Emma

NYOMTATVÁNY

Nagymélt
Mélt.
Nagys. Kurtapataky Pál urnőnek
urnak

BUDAPEST,

Horthy Miklós út, Körter 3. 5 em.

MDK

Halász Dezső festőmüv.

Budaörsi pincék, fstm.

Képzőmüv.kiáll. Magyarság, 1935. dec. 25. 23 l.

Μέρος

Δημόσιον Ορεινὸν Τοπεῖον.

Ἀναδασικὸν μέτρον. Ἔτος.

Κεφαλλονιᾶς. Μέλλι. Μαγουτσέϊκα. 1939. σσσ. 25. 25 λ.

MDK

Halász Dezső

Kiállitások. Független Kritika, 1935. márc. 1.

5 l.

MDK

Halász Dezső festőmüv.

Biedermeier, festm.

5 müvész kiáll. Uj Magyarság, 1936. jan. 5. 25 l.

Halán Derső

Művével nerepel az Uj Szolon Szent István-heti kiállításán.

N.U. 934. VIII. 15

Halász Dezső
festőművész

Magyar Nap
1935 XII.25.

MŰVÉSZET

FIATAL MŰVÉSZEK GYŰJTEMÉNYES CSOPORT-KIÁLLITÁSA

A fiatal magyar művészgárda több tehetséges tagja, *Halász* Dezső, *Jancsó* Béla, *Országh* Imre Ferenc, *Póth* István József festőművészek és *Makovényi* Kálmán szobrászművész összegyüjtött műveikből a Sas-kör helyiségében (Vámház-körut 4.) gyüjteményes csoportkiállitást rendezett. A kiállitott festmények közül igen szép és hangulatos *Halász* Dezső *Budaörsi pincék* és *Bivalyfogat*, *Jancsó* Béla *Cigánysor* és *Kártyázó nő* cimü festménye. *Országh* Imre Ferenc *Szürke szintanulmány* cimü aquarellje és *Táj fényben* krétarajza érdekes felfogásuak. *Póth* István József szinpompás akvarelljei és *Szimetria* cimü olajfestménye a modern ábrázolási és szinkeverési tehnikát tükrözik vissza. *Makovényi* Kálmán szobrai igen tehetségesek. *Korsós nő*, *Félelem*, *Fájdalom* és *Áhitat* cimü szobrai lehe-

Halász Dezső
festőművész

— **Székely népművészeti kiállítás.** A *Rákóczi* út 15. számú házban nyilt meg a Székely Egyetemi és Főiskolai Hallgatók és az Erdélyi Férfiak Egyesületének együttesen rendezett kiállítása, amely a székely népművészet és *az erdélyi származású művészek munkáit mutatja be.* — Érdekes képzőművészeti kiállítás nyilt meg a Lipótvárosi Kaszinóban is, valamint a *Vámház* körút 4. számú házban levő Saskör helyiségeiben is, ahol *Halász* Dezső, *Jancsó* Béla, *Országh* Imre Ferenc, *Póth* István József festőművészek és *Makovényi* Kálmán szobrász alkotásait mutatják be.

Est

1935 XII. 22

3
1

Halász Dezső

festőművész

Fiatal művészek gyüjteményes csoportkiállitása - Saskör helyiségében /Vámház körut 4./ képeivel szerepel. Budaőrsi pincék és Bivalyfogat.-

Magyarság
1935.XII.25.

MDK

Halász Dezsö, festö.

Kilátás.	Pasztell
Célpontok.	"
Szent János.	"
Munkanélküli.	"

Az Uj Szalon Szent István-i kiállitása. 1934. aug.
Katal.

Halálra ítélve.

A régi Műcsarnokban rendezett Gyermekvédelmi Társulat kiállításán textil-munkájával szerepel.

Magyarság, 1924. dec. 2.

Halász Dezsőné.

Az Iparművészeti Társulat a régi Műcsarnokban rendezett karácsonyi kiállításán textil munkájával szerepelt.

Budapesti Hírlap, 1928. dec. 2.

Halász Emma.

a kapuvári képzőművészkör amatőrjeinek kiállításán rajzai, grafikái szerepelnek. (diák)

m. zs.: Bemutatkozott a kapuvári képzőművészkör.

Kisalföld, 1972. febr. 3.

1071

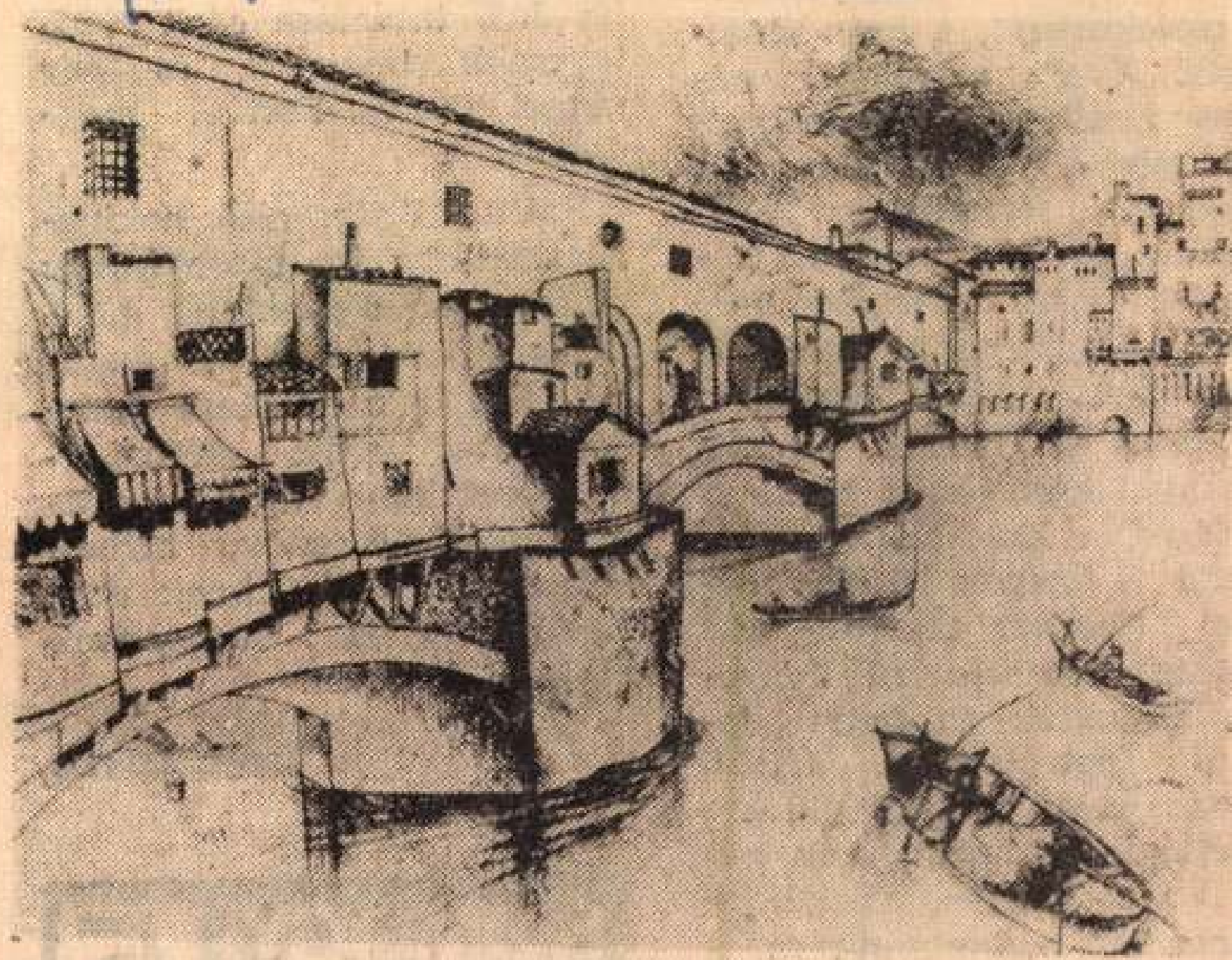

Ponte Vecchio. Hajász Endre grafikája

elnünk ugyanis a konk-
történelmi környezetből
cselekményt, s így „időt-
né téve" vizsgálni: mi-
t viselkedik milyen sors
egy olyan emberre, aki
életet természetes álla-
ként könyveli el, a túl-
sért vívott szüntelen harc
n fejlesztette ki alantas,
tenként aljas ösztöneit.
óriás tele hittel és re-
nnyel képtelen a beilleszt-
désre, ellentétben a jég
án is megélő Bellus Fe-
el *(Dörner György)*, aki
dig tud szerezni kenye-
szalonnát és fényt je-
ő petróleumot. Ifjabb
vács nem utazik vidékre
telni, feketézni, nem ha-
vonat tetején, hiszi, hogy
yárban számítanak rá, a
anatnyi kilátástalansá-
gondtalan jövő váltja

ri realizmus lengi körül. Nem is csodálkozunk hát, ha Juli kitartása csak időlegesnek bizonyul és egy reggel Bellus Ferivel megszökik.

Szántó Erika első nekirugaszkodásra is bizonyította: olyan rendező, akinek ... danivalója fil... zik. S bár a ... dukcióban nél... nak technikai ... maturgiai dö... abban, hogy ... dezőjeként ... majd a ne...

Varga István

Haldor Endre

Született Budapesten 1929. augusztus 29-én. Grafikus. Az USA-ban telepedett le. 1932 óta építészeti rajztanár New-Yorkban. Címe: City College, New York, N.Y.

Fekete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 l.

117 l.

Halász Éva, grafikus

Bp. esten, a Dohány u.-ban lévő Metro Klubban ~~s~~ nyílt meg „A női szépség rajzban" c. tárlat, melyen hat művész női aktokról készült grafikái láthatók. Bojár Iván művészeti kritikus mondja: a tárlat ~~...~~ rendkívül disztingvált. Halász Éva munkái gyengekrokik és Patay Zoltánnak a rajzai pedig nem többek, mint illusztrációhoz készült előtanulmányok, előrajzok.
/emlitve/

Láttuk, hallottuk

1982. I. 13. Petőfi 10.45 /Ané/.

M.D.K.

HALASZ Eugenia

1925-ben Nagybányán a szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya.. 337.1.

MDK

Halász Ferdinánd
Zedő

Reklám. (Kotillon-Estély) kombattely
a munka rajz zinezés izlésés egyszerü.
Melléklet a Grafikai Szemle 1908: 2. z. tor

Borítékunk, lapdizünk és mellékletünk
Grafikai Szemle 1908 2. z. Melléklete

MDK

Haláz Ferdinand Szombathely
nyomdász

Melléklet (kalyázaton rézt vett) (Graf. Szemle)
Levélfej egyszerű szép munka.
Geist nyomdájában készült Szombathely

Borítékunk és mellékleteink.
Grafikai Szemle 1908 7 z. melléklete.

MDK

Halász Ferdinánd
nyomdája

Tervezte, szedte a borítékot

÷ Borítékunk és mellékleteink

Grafikai Szemle 1908 évf 6 sz 12 l

mDK

Halász Ferdinánd

nyomdász

levélfej. Melléklet, pólya munka
Szombathelyen készült

÷ Borítékunk is mellékleteink

Grafikai Szemle 1908 évf 7 z. 145 l

MVK

Halász Ferdinánd

nyomdász

szedte a gyümölcs árjegyzék címlapját
melléklet (szombathelyen készült)

– Borítékunk és mellékletünk

Grafikai Szemle 1908 évf. 8 sz. 169 l

mBK

Halász Ferdinánd és
Radek Jenő
nyomdaszok

Közös munkája a harmadik
melléklet (Szombathely)

÷ Boritekunk, lapdiszünk és mellékleteink.

Grafikai Szemle 1908 évf 2 sz 25 l.

MDK

Halász Ferdinand
nyomdász

nyerte el az első díjat

÷ a Thália nyomda levélfejére kiírt
pályázat

Grafikai Szemle 1912 évf 10 sz 233l

Halász Ferenc

Kul. Kecskeméten 1895. aug.

9. Itr.

1914/15. I. harmadéves mu-
vesznöv. Ballőkde.

1915/16. I. harmadéves
Ballőkde

1915/16. II. harmadéves n.o

1916/17 I. negyedéves n.o.

1916/17 II. negyedéves n.o.

1917/18 I ötödéves n.o.

1917/18 II. " " "

Verőtő, ókori V-[illegible]. 255.

Halász Ferenc

szül. Kecskeméten 1895
aug. 9. Izr. 6 középisk.
1912/13. I. - első osztály beli mű-
vésznöv. Ballók, Bosznay J.
Pilch Derő -
1912/13. II. - első oszt. n. o.
1913/14. I. - másodoszt beli n. o.
1913/14. II. - " " "

Monostori templomdomb, ~~a~~ debreceni,
ásatása VI. 156.

Halász Ferenc

festo

l.

VI Podmaniczky

u. 75.

1918. mincsan-
forvarsitást
szegelt

felsőtisztem

. Szépművészeti Múzeum

Szám.

álasztói jogosultsággal bíró tisztviselői. 191

Lakás		Aláírás	Jegyzet
Utca, út	Sz.		

Halász Ferenc

festő

VI. Podmaniczky u. 75.

Mincsarnok

1918. tav.

~~Felirat soproni ötvösczék 1640-es évekből~~

~~való pecsétjén~~ VI. 292

Halász Ferenc

Műcsarnok festő Bjelt
1918. tav. kiall. 149
1924. tav. kiall. 587

~~A Radetzky, M. Trad. II. 65~~

1

Érkezett 1905 máj. 3.

362/1905 sz. (Bpest. 1905 ápr. 29. 36457 sz. a.) —

A vall. és közokt. miniszter az 1906-iki költségelőirányzatának

máj 15-ig való beterjesztése iránt. (Felterjesztés. VI. 9.)

Lovász [illegible]

~~Bogner László~~

Halász Ferenc

Képzőművészeti Főiskola
újsága kiállítás
(Ballo Ede növendékei)

1913-14.

K. Beniczky Irma (Falke munkája után)

A művészet a házban.

Pest, 1882. Franklin. 8-r, 127 l.

Tűzve.

I. 4. p. h. — .50

Ára 6 fillér
Csehszlovákiában Kc —.70

Ma: A halálfülke

AMAINAP

Budapest, XV. évfolyam, 27. szám — Péntek, 1936 február 4 — Telefonszámok: 126-840, 110-473

Halálos dráma a Kristóf-téri Halász-müteremben

Halász Vilma fotomüvésznő fivére halála után összerombolta mütermét, majd gázzal megmérgezte magát és meghalt

A Gyertyaszentelő napjára virradó éjszakán megrendítő tragédia történt a Belvárosban. Kedden délután meghalt ifju Halász Ferenc festőművész és órákkal később gázzal megmérgezte magát és meghalt nővére, Halász Vilma, a Kristóf-téri Halász Studió tulajdonosa, Budapest egyik leghiresebb fotóművésznője, aki európai hirnevet szerzett a magyar fényképezésnek. Amikor *Halász* Vilma öngyilkosságát felfedezték, *a fotóművésznő már halott volt.* A *Kristóf*-tér 2. sz. bérpalota negyedik emeleti lakásában játszódott le a Halász testvérek tragédiája. Itt éltek hármasban idősebb *Halász* Ferenc magánzó, az apa, *Halász* Vilma és ifju *Halász* Ferenc, a Studió tulajdonosai.

Az összerombolt müteremben

Kedden az esti órákban *három hónapig tartó szörnyü szenvedés után meghalt Halász Vilma öccse,* ifju *Halász* Ferenc festőművész, akinek kezei közül kerültek ki azok a szines fényképek, amelyek *Halász* Vilma felvételeit művészi tökéletességre emelték.

A festőművész kezelőorvosai mar napokkal ezelőtt közölték *Halász* Vilmával, hogy *öccse menthetetlen.* A lány nem akart hinni az orvosoknak, nem tudott belenyugodni abba, hogy rajongásig szeretett testvérét, munkatársát elveszitse. Kedden, a késő délutáni órákban, amikor beállt a halál, *Halász* Vilma könnyek nélkül vette tudomásul a tragédiát. Lélektelenül járt a hatalmas müteremben s *magában beszélt;* ugy látszott, hogy

öccse halála felboritotta lelki egyensulyát.

Az összetört lelkü nő később elrohant hazulról. Órák mulva tért csak haza és akkor közölte az édesapjával, hogy *öccse temetésének ügyében intézkedett: a költségeket fizette ki.*

A fotóművésznő néhány percig nyugodtan beszélgetett édesapjával, de aztán hirtelen felugrott és igy kiáltott:

— *Öngyilkos leszek!...* Nem birom igy az életet, Feri után megyek!

Ezzel a drámai jelenetek egész sora vette kezdetét. Halász Vilma

besietett a müteremba, kalapácsot ragadott a kezébe, amellyel összezuzta a mütérem berendezését.

Darabokra törte a sokezer pengőt érő gépeket, a fényképező lencséket. Pillanatok alatt romhalmazzá vált a müvészi izléssel berendezett müterem. Az értékes holmik összezuzva, darabokra törten hevertek szerte a földön. *Halász* Vilma pedig ott állt karbatett kezekkel a pusztulás szinhelyén. Szörnyü viharok tomboltak a szerencsétlen megbomlott idegzetü nő lelkében. Az arca ijesztően eltorzult, kinjában letépte magáról ruháit. A döbbenetes erejü lelki megrázkódás után *Halász Vilma végigzuhant a müterem padlóján, ahol percekig mozdulatlanul feküdt.*

Az apa téritette magához eszméletlenségéből leányát és gyengéd, vigasztaló szavakkal próbálta megnyugtatni az összerombolt müterem egyik sarkában. *Halász* Vilma ekkor zokogva jelentette ki az édesapja előtt, hogy *nem látja további célját életének.* Azért pusztította el mütermét, mert *fivére halála után végeszakadt boldogságuknak.* Ezután már nem tudja folytatni munkáját. *Halász* Ferenc, akit ugyancsak porig sujtott a gyász, *mindent elkövetett, hogy leányát megvigasztalja. Ugy látszott, hogy sikerült is leányát megnyugtatnia.*

Apa és leánya este 8 órakor nyugovóra tértek. Közös szobában aludtak. Éjszaka félhárom órakor felébredt *Halász* Ferenc, kinzó fejfájás gyötörte. Felcsavarta éjjeliszekrényének lámpáját és vizet kért, hogy valami fájdalomcsillapitót vegyen be. A leánya ágyát üresen találta. Az idős ember rosszat sejtve kelt fel az ágyából és keresésére indult egyetlen gyermekének. Végigjárta az egész lakást, de nem sikerült nyomára akadni *Halász* Vilmának. Végül is a müteremben kereste, de ott sem volt. *A fotóstudió sötétkamrájának kémlelő ablakából vörös világosság szürődött ki.* Bekopogtatott a sötétkamra ajtaján, választ azonban nem kapott. Dörömbölni kezdett. Amikor bekémlelt a kulcslyukon fojtó gázszag csapta meg az orrát. A müterem tulajdonosnőjének édesapja pillanatokig földbegyökerezett lábakkal állt a sötétkamra ajtaja előtt. *Érezte, hogy valami szörnyü dolog történt.* Amikor némileg magához tért, ruhát kapott magára és lesietett a bérpalota felügyelőjéhez, *Lutzwald* Konrádhoz, akit arra kért, hogy jöjjön fel hozzájuk, próbálja meg felnyitni a bezárt helyiség ajtaját.

Néhány perccel később a két férfi együtt sietett fel a negyedik emeleti müteremlakásba. A házfelügyelő álkulccsal próbálkozott, de a sötétkamra ajtajának kulcsát *ugy helyezték a zárba, hogy nem lehetett onnan eltávolitani.* Baltával törték be a lezárt ajtót. Idősebb *Halász* Ferenc nem merte bemenni a gázzal telitett sötétkamrába. Kezeit tördelve, kétségbeesetten sirt az idős férfi és szüntelenül hivta a leányát.

Nincs segitség

De *Halász* Vilma nem jött: ott feküdt halottsápadt arccal a sötétkamra padlóján. *Halott volt.* A házfelügyelő azonnal a mentőkért telefonált, akik percek mulva meg is érkeztek. Injekciókkal, mesterséges légzéssel akarták magához téríteni *Halász* Vilmát, akinek teste még meleg volt, de segiteni nem tudtak rajta: *a fotomüvésznő szive megszünt dobogni. Az orvosoknak már nem akadt dolguk.*

A mentők kötelességszerüen azonnal jelentést tettek a halálos öngyilkosságról a főkapitányság központi ügyeletének, ahonnan *bizottság robogott a Kristóf-téri bérpalotába, hogy tisztázza az öngyilkosság körülményeit,* esetleg annak okát. *Halász* Vilma a rendőrorvos megállapitása szerint *három órája lehetett halott,* tehát *éjfélkor követte el az öngyilkosságot.* Világosságot gyujtottak a sötétkamrában, amelynek dolgozóasztalán drámai hangu bucsulevelet találtak. Egy nő, aki egész életében a szépet kereste, a szépért rajongott, megrendítő sorokban bucsuzott el az élettől. Ezt irta:

„Jeltelen tömegsirba temessenek. Temetésemen senki se jelenjen meg. Ez az utolsó kivánságom. Mártirium volt az életem, olyan legyen az elföldelésem is. Életem legboldogabb pillanata ez...“

Halász Vilma holttestét a rendőri bizottság intézkedésére a törvényszéki orvostani intézetbe szállitották. Rövid jegyzőkönyvet vettek fel az öngyilkosságról.

Igy fejezte be életét *Budapest* egyik leghiresebb fotomüvésznője, az 53 éves *Halász* Vilma.

Stoppani olasz repülő lezuhant az Atlanti-óceánon

A pilótát megmentették, társai életüket vesztették

Natal, február 2.

Stoppani olasz repülőt, aki szerdán reggel utnak indult, hogy Európába repüljön, *szerencsétlenség érte.*

A délelőtt folyamán a Condor repülővállalat rio de janeiroi központja közölte, hogy a repülőgép motorja megrongálódott. A baleset a jelentés szerint *Fernando de Noronha* sziget közelében történt.

Délután a natali rádióállomás szikratávitot fogott fel, amely egy német vizirepülőgéptől származott. A repülőgép közölte, hogy

az Atlanti-Oceánon megtalálta Stoppani repülőgépét.

Az olasz repülőgép lángbaborulva leereszkedett a tenger szinére. Egyedül Stoppanit sikerült megmenteni, mig társai életüket vesztették.

Vén Robotos irja:

„A fiatalok nem értenek meg bennünket"

Egy öreg s még hozzá maradi gondolkodásu politikus mondta a minap:

— A fiatalok nem értenek meg bennünket, folyton multbeli cselekedeteinket birálják s a letünt korszak nagyszerü politikáját támadják...

Az öreg politikus fején találta a szöget: a fiatalok valóban nem értik meg az öregeket, keményen birálják a multat s támadják a letünt korszak politikáját. Ez azonban mindig igy volt. Az öregek mindig nehezen értették meg a fiatalokat s a fiatalok az öregeket. Az idő halad s nincs meg sem az öregekben eléggé az a hajlékonyság és belátás, hogy hzzásimuljanak a megváltozott korszellemhez, sem a fiatalokban eléggé az a felismerés, hogy tisztelják az öregek alapvető munkáját, amelyre az uj kor haladása épült s hogy a fejlődés természetes fiatalos lendületének szükséges egyensulyozója az idősebbek tapasztalata, mérséklete. Ez mindig igy volt. Soha nem tátongott azonban olyan áthidalhatatlan ür az ifjak s öregek gondolkodása közt, mint most, amikor a háboru utáni összeomlás a mult és jelen közé a viszonyok elképzelhetetlen zökkenését ékelte. Sohasem tette a megélhetés, boldogulás borzalmas válsága az ifjuság türelmetlenségét — sőt gyülöletét — olyan tajtékzóvá az öregek iránt, mint most, amikor a fiatalság egy része azt hiszi, hogy az idősebbek nagyon makacsul ragaszkodnak helyeikhez s emiatt nem tudják ők kiverekedni a maguk karéj kenyerét, illő vezető szerepét a vezetésben.

Az ifjuság egy részének e harcias szerepét sok körülménnyel lehet menteni, valójában azonban mégis kegyetlen és méltánytalan az. Az is kiáltó igazságtalanság, ha az öregeket teszik felelőssé az ország összeomlásáért, a háboru elvesztéséért és azért, hogy a mai Magyarországot nem alapozta meg olyan szociális és gazdasági politika a multban, mint amilyenre szükség volt. A multnak van sok olyan nagy erénye, olyan történelmi eseménye, amelyre méltán lehet büszke a magyarság. Megvan azonban mégis érthető oka annak, ha a mai fiatalság kevésbé érti meg az öregeket, keményebben birálja a mult sok kirivó visszásságát s élesebben támadja a letünt korszak „nagyszerü" politikáját. Legnagyobb — s tegyük hozzá: konzervativ, forradalomellenes felfogásu, hagyományokat mélyen tisztelő, a maga korában jobboldalisága miatt sokat támadott — történettudósunk, Szekfü Gyula igy ir többek közt a háborut megelőző magyar korszakról:

— Megoldatlanul hagyta ránk, szegény, összeomlott népre a nagy kérdéseket a mult hatalmas anyagi erőkkel s boldog békével rendelkező korszaka.... Nem segitett hibákon, nem volt elég szociális érzéke... Elhanyagolták éppen a magyar területeket közlekedési utak, közigazgatás, bíráskodás, vallási és egészségügyi szükségletek dolgában. Az emberek kénytelenek voltak oly viszonyok közt élni, amelyeket az elmult gazdag korszak könnyen megjavithatott volna... a vezetőosztály kiejtette kezéből a munkásosztályt... Nehézség nélkül földhöz lehetett volna juttatni a népet a mindinkább eladósodó nagy- és középbirtokból... Az elmult világ nemtörődömsége borzasztó sebeket ejtett a népen.

Igy ir Szekfü a letünt korszak „áldásos" politikájáról. Ismételjük: sok jót s szépet is hozott annak a letünt korszaknak politikája, de hogy birálható — nem vitás s az sem vitás —, hogy az öregek nem vehetik rossz néven a fiataloktól, ha e multat támadják. A mult e politikájának is meg volt a maga ellenzéke, még pedig sokkal keményebb, mint amilyen a mai. A multban is akadtak, akik szembeszálltak a hibákkal, bünökkel, sokal többen, mint ahányan ma felléphetnek a kormányzati politika ellen s ezek szava elszántabb, a tömegekre sokkalta nagyobb hatásu is volt azokénál, akik ma a biráló keserü kenyerét vállalják a dicsérő puha kalácsa helyett. Azonban a mát is meg fogja birálni a holnap. A mában pedig bent foglaltatik a szóhoz jutott s jutó ifju nemzedék is. Borzalmas szerencsétlenség lenne, ha az eljövendő korszak Szekfü Gyulája ilyen, vagy még ennél is lesujtóbb birálatot lenne kénytelen mondani a mai korszakról.

A gépirónők réme

az egyenlőtlen elhizás. Pedig a segitség kézenfekvő. Ügyelni kell a keveset mozgó embernek a jó anyagcserére és emésztésre. Veszélytelen, biztos testsulyszabályozás, ha naponta reggel, éhgyomorra 2 deci Mira glaubersós gyógyvizet iszunk, mely nemcsak a tulhizást akadályozza meg, hanem az epe-, gyomorbetegségeket is megelőzi, meggyógyitja. Kérdezze meg orvosát!

Hitelsértéssel vádoltak egy kereskedőt, mert eladta ingóságait, amelyeket tizezer pengőre biztositott

Ez nem büncselekmény — állapitotta meg a bíróság

Érdekes ügyben hozott itéletet a büntetőtörvényszék Marton-tanácsa. A bünügy vádlottja *Kis* Sámuel kereskedő volt, akit az ügyészség *hitelsértés* büntettével vádolt.

Kis — a vádirat szerint — az egyik előkelő biztositóintézetnél *tüz- és betörés ellen biztositotta ingóságait 10.000 pengőre. A biztositási dijat nem fizette meg, ellenben ingóságait eladta.*

A biztositó társaság időközben peresitette követelését. *Kis* még is jelent polgári pere tárgyalásán. Ekkor *birói egyességben kötelezte magát a biztositási dij megfizetésére.* Ezután történt, hogy a kereskedő mindenét pénzzé tette, ugy hogy *a biztositó pénzbeszedője jelentette főnökeinek, hogy Kis elköltözött lakásából, holmiját pedig egy szálig eladta.*

A biztositó társaság ekkor

feljelentést tett Kis ellen hitelsértés büntette cimén a főkapitányságon.

Az iratok átkerültek az ügyészségre, amely alaposnak találta a biztositó intézet panaszát és *hitelsértés büntette cimén adott ki vádiratot a gyanusitott ellen.*

Igy került az ügy a törvényszék *Marton-tanácsa* elé. *Kis* tagadta bünösségét. Azzal védekezett, hogy nem vonta el a kielégitési alapot a hitelezőjével szemben, mert ma is szépen keres és a biztositótársaságnak módja van ellene végrehajtást kérni.

A védő azzal érvelt, hogy a biztositó társaságnak nem szolgál fedezetül a biztositott ingóság, tehát már ez okból sem követhetett el büncselekményt a vádlott. Hangoztatta továbbá, hogy hitelsértésről már csak azért sem lehet szó, mert *a biztositó társaság csupán attól a pillanattól kezdve vállal kockázatot a biztositottal szemben, amikor a biztositási kötvény a biztositott kezébe kerül.*

— A biztositó társaság — mondotta a védő — megkisérelte a biztositási kötvény átadását a vádlottnak, de azt nem adta ki, miután *Kis* nem fizetett. Igy tehát tulajdonképpen a biztositást meg sem kötötték, tehát *semmiféle hátrányt nem szenvedett a biztositó társaság.*

Ezzel szemben a biztositó társaság ügyvédje azzal érvelt, hogy a legujabb rendelkezések szerint *a biztositási ajánlat, amennyiben azt a biztositó társaság 90 napon belül vissza nem utasitja, köti a biztositót,* tehát kockázata volt, mert

ha kár állt volna be, köteles lett volna fizetni még abban az esetben is, ha a kötvény a biztositó társaság tulajdonában maradt volna.

A törvényszék az összes bizonyitási indítványokat elvetette és itéletében

büncselekmény hiánya cimén felmentette a vádlottat a vád és következményei alól.

Az elvi jelentőségü itélet indokolása szerint a biztositó társaság részére *nem szolgálnak zálogul a biztositott ingóságok* azokkal a tulajdonos szabadon rendelkezhetik, még abban az esetben is, ha a biztositási kötvény átadásával tényleg formálisan megkötötték a biztositást.

Letartóztatták a „Jó Gyermekek Képeslapja" harmadik „szerkesztőjét" is

Nyolcszáz feljelentés a szélhámosok ellen

A főkapitányság intellektuális osztálya — mint ahogy azt *A MAI NAP* már megirta — befejezte a nyomozást a *„Jó Gyermekek Képeslapja"* ügyében, *elfogta és letartóztatta a gyermekujság főszerkesztőjét „kiadóhivatalával" együtt.*

Az előfizetésgyüjtés egyidőre meg is szünt, de néhány hét mulva ujabb feljelentések érkeztek a főkapitányságra, amelyeket a főkapitányság épületében székelő csendőrösszekötő tiszt juttatott el az intellektuális osztályhoz.

A szélhámos még csak meg sem változtatta a lap nevét, az előfizetésgyüjtés módja is ugyanaz maradt: *nagy ajándékokat, kitünő szerkesztésü gyermekujságot kinált, melynél a munkatársak egytől-egyig képzett pedagógusok, akik a legmodernebb nevelési elvek alapján irják meg a kis történeteket a gyermekek legnagyobb gyönyörüségére.*

A vidéki körutra maga a „főszerkesztő" utazott ki.

— Nem látták még a lapot — kezdte mondókáját —, azt sem tudják, milyen lesz a szelleme, magával a szerkesztővel kell megismerkedni a szülőnek, hogy bátran rábizhassa a gyermek nevelését a *«Jó Gyermekek Képeslapja»*-ra.

Nemcsak nagyszerü ujságot adnak a hét pengő ötven filléres negyedévi előfizetési dijért, hanem elküldik vidéki körutra fotografusukat is, aki aranykeretes fényképet küld a kis előfizetőről, filmfelvételt is készitenek a gyermekekről, amelyet majd Budapesten, egy nagy premier-moziban vetitenek le.

Az előadás után minden mozilátogató szavazati cédulát is kap és egy egész ujrendszerü gyermekszépségverseny színhelye lesz a nagy premier-mozi, mert még Amerikában sem volt ehhez hasonló «mérkőzés».

A «szerkesztő» felvette az előfizetési dijakat és városról-városra utazva, körülbelül nyolcszáz előfizetőt gyüjtött össze lapja számára. A szülők és a gyermekek egyaránt várták az ujságot, de hiába irtak a budapesti kiadóhivatalba és sürgették: a *«Jó Gyermekek Képeslapja»* nem jelent meg.

Megindultak a feljelentések, körülbelül

nyolcszáz megtévesztett szülő kérte a bünvádi eljárás megindítását a „Jó „Gyermekek Képeslapja" kiadóhivatala ellen.

Budapesten az ügyet elintézettnek vették és a csendőrösszekötő tisztnek meg is adták a felvilágositást, hogy *már hetek óta a Markó-utcai fogházban ül a szélhámos kiadóhivatali igazgató,* valószinü, hogy a türelmesebb előfizetők feljelentéseiről van szó, akik csak most látták elérkezettnek az időt arra, hogy feljelentést tegyenek a szélhámos ellen.

A vidéki csendőr- és rendőrhatóságok azonban másképpen értesültek. Mint a feljelentésekből kiderült, *a szélhámos alig három hete járt az illető városban, ahol egész sor uj előfizetőt toborzott lapja számára.*

A csendőrörsök figyelték a személyleirás alapján a *„Jó Gyermekek Képeslapja"*-nak szerkesztőjét és tegnap délután végre

sikerült a balatonujhelyi csendőrörs egy portyázó járőrének elfogni a rég keresett „szerkesztőt".

Előállitották a csendőrségre, ahol azzal védekezett, hogy jó szándék vezette, mert *a mostani előfizetési dijakból meg akarta inditani lapját és mindenáron ki akarta hozni a börtönben ülő társait, mert a jövő hónap közepén megindult volna az ujonnan behozott előfizetési dijakból a gyermekujság.*

Pintes Gyula őrizetben maradt és a balatonujhelyi csendőrörs ma reggelre *Budapestre* kisérte. A szélhámost a főkapitányságon ujból kihallgatták, de *nem akart első vallomásán változtatni.* Az előfizetés gyüjtést beismeri, de azt hangoztatja, hogy ezuttal jó szándék vezette.

Ennek ellentmond a nyolcszáz feljelentés, mert *ha komolyan ellenértéket akart volna szolgáltatni, akkor már rég elkludhette volna az első példányokat.*

Pintes Gyula igy a rendőrség őrizetében maradt.

— A SZIVBUROK, A SZIVBILLENTYÜK, A SZIVIZMOK ÉS A SZIVIDEGEK MEGBETEGEDÉSEINEK KEZELÉSÉBEN a rendkivül enyhén ható természetes **«Ferenc József»** keserüviz fontos segédeszköz, mely reggel éhgyomorra egy kis pohárral bevéve a tápcsatorna tartalmát biztosan felhigitja és azt igen könnyen levezeti. Kérdezze meg orvosát.

Rablótámadás Pestszenterzsébeten

Izgalmas események játszódtak le tegnap este a pestszenterzsébeti *Horthy Miklós-uton.* Tizenegy óra tájban *Kormos* Mihály harmincnyolc éves kocsikisérő hazafelé tartott, amikor az utca egyik rosszul világitott részén két ismeretlen férfi toppant elébe.

— *Cigarettát és gyufát kérünk!* — szólitották meg a rosszul öltözött fiatalemberek a kocsikisérőt.

Kormos ki akart térni az ismeretlen emberek elől, de nem engedték továbbmenni az uton.

nyomába szegődtek és hátulról el akarták gánesolni.

Goromba hangon ujból cigarettát és gyufát követeltek a kocsikisérőtől. *Ebből szóváltás, majd verekedés támadt.*

Kormost a földreteperték, majd boxerrel többször egymásután fejbesujtották. A kocsikisérő kétségbeesetten kiáltozott segitségért, amitől támadói *megijedtek és elfutottak.* Később *Kormos* magához tért rövid ideig tartó eszméletlenségéből s egy Beszkárt-alkalmazott segitségével *bement a mentők közeli székházába, ahol bekötözték és lakására szállitották.* A kocsikisérő feljelentést tett ismeretlen éjszakai támadói ellen.

56. számu keresztrejtvény

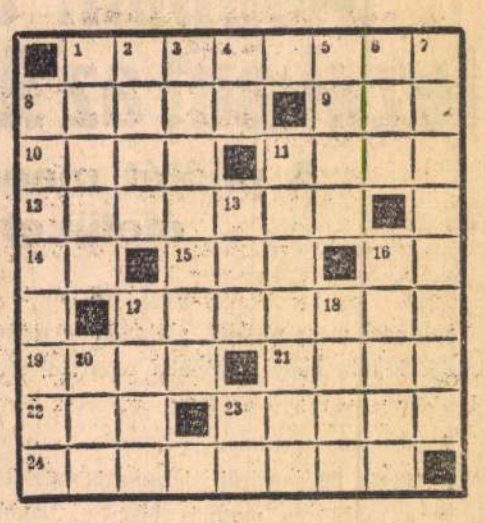

TÖLTS...

Helyezze vissza az alábbi szavakat ugy, hogy egy helyesen megfejtett keresztrejtvényt kapjon!

Vizszintes — Függőleges:

Virulens, szigetel, Himalája, Ada-Kaleh — vezekel, menetel, remekel, kereset, — perel, horeb, tereh, voder — ájul, idom, kire, veti, Etel iron, kuba, sire — jód, tér, tiz, kéz jób, nit — ar, pa, ub, te.

Az 55. számu keresztrejtvény helyes megfejtése.

Vizszintes: 1 Székesfehérvár, Kalocsa, 12 Zálog, 13 Árul, 14 Ir, 15 Er, 16 Nyári, 18 Tank, 20 P. K. 21 Tavi, 23 Aca, 24 Ebro, 25 Átölel, 27 Aladin, 29 Suly, 31 Ár, 32 Perec, 34 OTI, 35 As, 36 Vág, 37 L. S. 38 Nil, 40 Pes, 41 Lea, 42 Élt, 43 MASZ, 45 Os, 47 Ca, 48 Artézi, 50 Nilus, 52 VAO, 54 Pécs, Debrecen.

Függőleges: 1 Szeged, Sopron, 2 Zár, 3 Él, 4 Konkoly, 5 Egy, 6 Fára, 7 Eriván, 8 Hu, 9 Élt, 10 Vince, 17 Átadás, 19 Aal, 20 Praliné, 22 It, 26 Öreg, 28 Ir, 30 Út, 32 Pásztor, 33 Elemi, 35 Altass, 36 Ve, 39 Cucli, 40 Piave, 41 Lazac, 44 Sé, 46 Sip, 49 Rab, 51 Lé, 53 Ón.

RÁDIÓ

Csütörtök, február 3.

10.20. Felolvasás. **10.45.** Felolvasás. **12.05.** Bárdos Alice hegedül zongorakisérettel. **12.45.** Egyetemi Énekkarok.. Vezényel Vaszy Viktor (viaszfelvétel). **13.30.** A rádió szalonzenekara. **16.15.** Előadás. **17.00** Előadás. **17.30.** MEFHOSZ-jazz-zenekar. Énekel Fekete Pál. **18.15.** Felolvasás. **18.45.** Állástalan zenészek szimfonikus zenekara. Vezényel Melles Béla. — **20.** Szabó Lőrinc verseiből ad elő. — **20.20.** Hanglemezek. Filmlemezek. — **21.** Hirek. — **21.20.** Egressy Sándor és Dénes József cigányzenekara muzsikál. Nádor József énekel. — **22.** Időjárásjelentés. — **22.05.** Az Operaház tagjaiból alakult zenekar. Vezényel Fridl Frigyes. — **23.10.** Angolnyelvü előadás. — **23.30.** Hanglemezek.

MEGMÉRGEZTE MAGÁT ÉS MEGHALT HALÁSZ VILMA, A HÍRES BELVÁROSI FÉNYKÉPÉSZNŐ

Öccsének halála vitte idegösszeomlásba és öngyilkosságba

— *Az Est tudósítójától* —

Megrendítő tragédia történt kedden éjszaka a *Kristóf* tér 2. számú ház egyik műterem-lakásában:

gázzal megmérgezte magát és meghalt Halász Vilma 53 éves ismert fényképésznő,

a *Belváros* egyik legelegánsabb fényképészeti szalonjának tulajdonosnője. *A testvéri szeretet drámája* ez az esemény, szerencsétlen, nyomorék öccsét követte a halálba *Halász* Vilma. Apjával és *Ferenc* nevű öccsével idilli hármasban élt esztendők óta a kristóftéri műteremlakásban a fényképésznő.

Az öccse nyomorék, púpos volt és Halász Vilma feláldozta az életét,

hogy öccsét kibékítse az élettel, a testvéri szeretet melegével próbálta ellensúlyozni a sors mostohaságát.

Halász Ferenc festőművész volt, de ideje nagy részét nővére műtermében töltötte, ő állította be a felvételeket, megható ragaszkodással viszonozta azt az áldozatot, amit a nővére érte hozott.

Három hónappal ezelőtt a nyomorék festő súlyosan megbetegedett.

Gerincelferdülésével kapcsolatos kór támadta meg, nem volt segítség, hosszú szenvedés után *kedden reggel meghalt.*

Halász Vilma vigasztalhatatlan volt. Alig tudták elszakítani öccse holttestétől. Azután elment a temetkezési intézet irodájába,

megrendelte és kifizette öccse temetését

és késő délután hazament a Kristóf téri műteremlakásba.

Otthon idegrohamot kapott,

kalapácsot ragadva, összetörte fényképezőgépeit, művészi képeinek egész sorát,

féktelenül tört-zúzott a műteremben, amíg *ájultan* össze nem esett.

Éjszaka idősebb *Halász* Ferenc nyugtalanul felébredt, átsietett leánya hálószobájába és megdöbbenve lépett az ágyhoz. *Az ágy üres volt.*

Hosszas keresés után a *sötét kamra* bezárt ajtaja előtt *megtorpant az apa.* Dörömbölni kezdett az ajtón, de halálos csend volt a válasz. *Hívta a házmestert, aki fejszével törte be az ajtót és*

a sötét kamra kövén holtan találták Halász Vilmát.

Gázzal mérgezte meg magát. Órák óta halott volt.

Az öngyilkos fényképésznő *drámai búcsúlevelet írt* a rendőrségnek.

»Jeltelen tömegsírban temessenek el. Temetésemen senki se jelenjék meg. Ez a végső kívánságom.

Mártirium volt az életem, ilyen legyen az elföldelésem is...«

Legmegrázóbb a búcsúlevél utolsó mondata: *»Életem legboldogabb pillanata ez.«*

A 80 éves apa megrázó elbeszélése

Ma délelőtt *Az Est* munkatársa kint járt a Kristóf téri Halász-műteremben. A falakon képek: ifj. *Halász* Ferenc festőművész festményei és nővérének, *Halász* Vilmának művészi fényképei. A szoba közepén hatalmas asztal, *üveglapja összevissza töredezve,* körülötte fölszaggatott huzatú fotőjök, piros festékkel bemázolt székek. *Halász* Vilma, mielőtt a sötétkamrában szájába vette a gázcsövet,

összerombolta a lakást.

Csak a műterem *modern fényképészeti műszerei sértetlenek* és a képek a falon...

Az összetört üveglapra borulva *görcsösen zokog egy 80 éves, galambősz, feldúlt idegzetű férfi: id. Halász Ferenc, aki egyszerre két gyermekét vesztette el.*

— Úgy éltünk, mint három galamb, egymásnak és egymásért — suttogja könnyek között. — *Most itt maradtam egyedül, nyolcvanéves törődött életemmel.*

Hirtelen megerősödik a hangja, felugrik az asztal mellől és ezeket mondja:

— A legszebb életet éltük, amíg hónapokkal ezelőtt valaki *betörte kristóftéri fotokirakatunk ablakát.* Mi az illetőnek *14 pengős számlát* küldtünk. Kértük, hogy térítse meg a kárunkat. Ehelyett zsarolásért feljelentett. Ezért halt meg két gyermekem. Művészfiam ágynak dőlt, az orvos komoly szívbántalmakat állapított meg nála. Leányom már akkor kijelentette, hogy

ha Feri meghal, ő is követi.

Az apát ismét görcsösen rázza a zokogás:

— Kedden meghalt a fiam... Kétségbe voltam esve, de erőt vettem magamon, mert láttam, hogy *Vilma lányom már készül is arra, hogy kövese fiamat.* Átölelve tartottuk egymást, sirattuk drága Ferinket. Azután este lett, lányom is lefeküdt. Valami

rossz sejtelem fogott el éjfélkor.

Felkeltem, kimentem a lányom szobájába. Üresen találtam az ágyat. *Átkutattam az egész lakást.* Benyitottam a sötét kamrába.

Halász Ferenc reszket a bánattól, el-elcsukló hangját alig érteni.

— A lányom, az én egyetlen, drága boldogságom, ott feküdt a sötétkamra egyik sarkában. Odarohantam hozzá,

nem mozdult.

Szájában... nem, nem is a szájában, *hanem mélyen a torkában volt a gázcső...*

A 80 éves férfi ismét rádől az összetöredezett üveglapra. Mellette hamutartó cigarettavégekkel. Az egyik csonkon rúzsos szájnyom. *Halász Vilma az öngyilkosság előtt*

órákig cigarettázhatott.

— Nézzen körül ebben a művészi szentélyben, — hangzik ismét az apa szava — itt dolgozott két gyermekem. Fiam *Balló* Ede tanítványa volt, Drezdában és Münchenben is tanult. Münchenben akadt egy mecénása, aki műtermet rendezett be számára és támogatta. Feri fiam ezt sohasem felejtette el, amikor Budapesten megnyitotta műtermét és előkelő embereknek dolgozott,

mindig gondolt a szegény festőkre is.

Ha kértek tőle, adott s lányomnak is aranyból volt a szíve.

Id. Halász Ferenc is támogatott minden igaz ügyet. Amikor az államrendőrség detektívtestületének nyugdíjegyesülete megalakult húsz évvel ezelőtt, mint alapító tag, 300 aranykoronát adott.

— Lányom előre készült az öngyilkosságra — folytatja. — Amikor Feri meghalt és jöttek a temetkezési emberek,

Vilma két temetést rendelt meg.

Hiába szabadkoztak, 400 egynéhány pengő helyett 900 pengőt adott át nekik *»Ha nem veszik el a pénzt, szétlépem!«* — kiáltotta.

A szerencsétlen apa egyedül maradt a tágas műteremben, nézi a fényképeket és a festményeket, amelyeket két gyermeke készített. Várja a délután kettős temetést.

Szingapur visszaverte a kékek rohamát

Megkezdődött az angol flotta nagy távolkeleti hadgyakorlata

London, február 3

Éjféltájban dördültek el az első ágyúlövések a szingapuri nagyarányú hadijátékokon, amelyeken harminc hadihajó, száztíz repülőgép és 12.000 főnyi haderő vett részt.

A hadgyakorlatok célja a húszmillió font költséggel felépített erődök ellenállásának kipróbálása keletről jövő tengeri, szárazföldi és légi támadásokkal szemben. Az ellenséges »kék« haderő torpedóromboló flottája indította meg az első támadást a keleti védőművek ellen, de a parti ütegek zárótüze

visszaverte a kísérletet.

Szürkületre a »vörös« védőhaderő parancsnokságának jelentették, hogy nagy ellenséges bombavető repülőraj közeledik, mire megszólaltak a tengerparton, az öbölben úszó tutajokon elrejtett légielhárítóütegek acél- és tűzfüggönyt vonva

Singapur

és a tenger közé. A döntőbíróság megállapította, hogy a támadók által leejtett néhány bomba célt tévesztett s hogy az első támadás a védelem sikerével zárult.

Rendkívüli színházi kedvezmény

Az alábbi színházi előadásokra olvasóink és előfizetőink RENDKIVÜL LESZÁLLITOTT ÁRON válthatnak jegyet Az Est kiadóhivatalában VII., Erzsébet körút 18—20 szám. (1-435-86) Reggel 9 órától délután 5-ig, vasárnap délelőtt 9—2 óráig.

A kedvezményes áru előadások műsora:

CSÜTÖRTÖK, FEBRUÁR 3-ÁN

PESTI: A rossz asszony (8). VÁROSI: Jöjjön (8). TERÉZKÖRÚTI: Carneval 1938 (9). KOMÉDIA: Tinglí-Tanglí (8½).

PÉNTEK, FEBRUÁR 4-ÉN

NEMZETI-KAMARA: Kék róka (8). MŰVÉSZ: Déligyümölcs (8). VÁROSI: Traviata (Guglielmetti vendégjátéka; 7½). KOMÉDIA: Tinglí-Tanglí (8½).

MINDEN JEGYVÁSÁRLÓ INGYEN KAPJA A TELJES SZINLAPU »MAGYAR SZINPAD«-OT

A diadalút folytatása

MÁTÓL LLOYD FILMSZÍNHÁZ

TÜNEMÉNY
SONJA HENIE
TYRONE POWER
Előadások kezdete: 4, 6, 8, 10. Az első előadás félhelyárakkal
STUDIO

Susog... száll... szájról szájra jár a
PLETYKA...
melynek középpontjában az orgonahangú, szőke filmprimadonna áll!

ALICE FAYE
és szerelmes partnere Jack Haley 7 gyönyörű slágert énekelnek a zenés vigjátékok új drágakövében!
PREMIER MA:
DÉCSI-KAMARA

MEGSZÜLETETT AZ ÚJ HOLLANDI KIRÁLYKISASSZONY

SOKEZERFŐNYI TÖMEG HALLGATJA AZ AMSZTERDAMI KIRÁLYI PALOTA ELŐTT A HEROLDOT, AKI EGYKORÚ ÖLTÖZETBEN FELOLVASSA A VÁRVAVÁRT KIÁLTVÁNYT: MEGSZÜLETETT JULIANA TRÓNÖRÖKÖSNŐ LÁNYA, AZ ÚJ KIRÁLYKISASSZONY

Csütörtök február 3

MŰSOROK

Csütörtök február 3

SZÍNHÁZ

OPERA: *A tenor* (B. bérlet. Kezdete ½8. Vége 10 előtt). — **NEMZETI:** *Családások* (C. bérlet. Kezdete ½8. Vége ½11 után). — **KAMARA:** *Kék róka* (Kezdete 8. Vége ½11). — **VIG:** *Hajnali vendég* (K. bérlet. Kezdete 8. Vége ½11). — **MAGYAR:** *Ketten egyedül* (S. bérlet. Kezdete 8. Vége 11). — **BELVÁROSI:** *Dr. Barabás Irén* (Kezdete 8. Vége ½11). — **MŰVÉSZ:** *Déligyümölcs* (Kezdete 8. Vége ½11). — **PESTI:** *A rossz asszony* (Kezdete 8. Vége ½11). — **ANDRÁSSY:** *A hölgy hozzám tartozik* (Kezdete 8. Vége ¾11). — **VÁROSI:** *Júlia* (Kezdete 8. Vége 11). — **TERÉZKÖRÚTI:** Főpróba (9). — **PÓDIUM:** *Farsangi kabaré* (9). — **KOMÉDIA:** *Tingli-Tangli* (½9). — **ERZSÉBETVÁROSI:** *Fehérvári huszárok* (6, 9). — **JÓZSEFVÁROSI:** *Láz* (6, 9). — **KISFALUDY:** *Kicsire nem nézünk* (6, ¾9).

MOZI

Rövidítések: H = Hiradók. Sz = Szombat. V Ü = Vasárnap és ünnep. M = Matiné.

ADMIRÁL (1—537—07. Margit körút 5): **A modern Ali baba** (Eddie Cantor) és a kisérő műsor (1/24 1/26 1/28 1/210). V Ü 1/22 1/24 1/26 1/28 1/210. V d. e. 1/210 és 1/212-kor matiné: A vörös Pimpernel (M. Oberon). — **ALKOTÁS** (1—553—74. Alkotás u. 11): **Kölcsönkért kastély** (Rádai, Tolnay Klári). A Panay amerikai hadihajó elsüllyesztése (1/24 1/26 1/28 1/210). V Ü 1/22 1/24 1/26 1/28 1/210. V d. e. 11-kor matiné: Nono, lassabban a csókkal és 4 színes film. — **ANDRÁSSY** (1—241—27. Csengery u. 39): **Mefisztó az Operában** (Warner Oland). Ezer istenek országa. H (1/25 7 1/210). Sz 3/4 3/6 3/8 10. V Ü 3/42 3/4 3/6 3/8 10. — **ÁSTRA** (15—44—22. Ugocsa u. 10., Böszörményi. útnál): Buda legmodernebb filmszínháza! Megnyílik február 10-én. — **ÁTRIUM** (1—540—24, 1—530—34. Margit körút 55): **Az ember néha téved** (Dayka, Tőkés). H (1/26 1/28 1/210). Sz V Ü 1/24 1/26 1/28 1/210. — **BELVÁROSI** (3—845—63. Irányi u. 21): **A 111-es** (Lázár Mária, Törzs). Hollywood mulat. H (Jobbterem 1/25 7 1/210; balterem 8). V Ü jobbterem 1/23 5 1/28 1/210; balterem 1/24 6 1/29. V d. e. 1/211 és 12-kor matiné: Top-Hat. — **BODOGRÁF** (14—95—10. József körút 63): **A 111-es** (Lázár Mária, Törzs). Santa Fé titka (1/25 7 1/210). Sz 4 6 8 10. V Ü 1/22 1/24 1/26 1/28 1/210. — **BUDAI APOLLÓ** (1—515—00. Csalogány u. 46): **A 111-es** (Lázár Mária, Törzs). Fenséges tenger (színes kultúr). H (1/25 3/47 9). V Ü 1 3 1/26 1/28 3/410. — **CAPITOL** (1—343—37. Baross tér 32): Második hétre prolongálva! **100 férfi, 1 kislány** (Deanna Durbin; vezényel Stokowsky). H (1/24 1/26 1/28 3/410). V Ü 1/22 1/24 1/26 1/28 3/410. — **CASINO** (3—831—02. Eskü tér 6): Prolongálva! **A tánerend** (Marie Bell). H (1/26 1/28 1/210). Sz V Ü 1/24 1/26 1/28 1/210. — **CITY** (1—111—40. Vilmos császár út 36): **Trópusi vihar** (Oskar Homolka). Popeye (trükkfilm). Egy zenefilm. H (3/46 3/48 3/410). Sz V Ü 3/44 3/46 3/48 3/410. — **CORSO** (18—23—18. Váci u. 9): **Walewska grófnő** (Greta Garbo). H (1/26 1/28 3/410). Sz V Ü 1/24 1/26 3/48 10. — **CORVIN** (1—395—84, 1—389—88. József körút és Üllői út sarok): **Az ismeretlen lány** (Joan Crawford). H (1/24 1/26 1/28 1/210). V Ü 1/22-kor is. V d. e. 1/211-kor: A fekete angyal. — **DAMJANICH** (1—348—03. Damjanich u. 1): **A modern Ali baba** (Eddie Cantir) és a kisérő műsor. H (1/24 1/26 1/28 1/210. V Ü 2 4 6 8 10. — **DÉCSI** (1—213—43, 1—259—52. Teréz körút 28): **A pletyka** (Alice Faye). H (6 8 10). Sz V Ü 4 6 8 10. — **ELIT** (1—161—51. Lipót körút 16): **Az ismeretlen lány** (J. Crawford). H (4 6 8 10). V Ü 2 4 6 8 10. — **FÓRUM** (1—897—07, 1—895—43, 188—528. Kossuth Lajos u. 18): Második hétre prolongálva! **A szerelem gyöngyei** (Sacha Guitry). H (1/26 1/28 3/410). Sz V Ü 1/24 1/26 1/28 3/410. — **GLÓRIA** 1—448—00. Thököly út 56): **A 111-es** (Törzs, Lázár Mária). Tündérszép Svájc (kultúr). H (3/25 3/47 9). Sz 1/24 1/26 1/28 1/210. V Ü 1/22 1/24 1/26 1/28 1/210. — **HOLLYWOOD** (14—24—55. Bethlen tér 3. sz.): Prolongálva! **A falu rossza** (Dayka Margit, Greguss Zoltán). Híradók (1/24 1/26 1/28 1/210). V Ü 1/22 1/24 1/26 1/28 1/210. V. d. e. 11 órakor: Peer Gynt (Olga Csehova). — **JÓZSEFVÁROSI** (1—346—44. Kálvária tér 7): **A 111-es** (Lázár Mária, Törzs). Chaplin, a nőiszabó (1/25 3/47 1/210). Sz 4 6 8 10. V Ü 3/42 3/44 3/46 3/48 3/410. V d. e. 1/211-kor S. M. C. matiné: Jéghercegnő (Sonja Henie). — **KAMARA** (1—440—27. Dohány u. és Nyár u. sarok): **A pletyka** (Alice Faye). H (6 8 10). Sz V Ü 4 6 8 10. — **KULTÚR** (3—861—93. Kinizsi u. 16): **Kölcsönkért kastély** (Turay, Kabos). Egyszer volt (Eggerth Márta). Athén (kultúr) (1/25 7 1/210). V Ü 3/42 3/44 3/46 3/48 3/410. — **LLOYD** (111—994. Hollán u. 7/a, Szent István körút-nál): **A nagyváros** (Luise Rainer). H (4 6 8 10). V Ü 2 4 6 8 10. — **METRO** (1—122—30 Teréz körút 60): **Walewska grófnő** (Greta Garbo). H (1/26 1/28 3/410). Sz V Ü 3 1/26 1/28 3/410. V d. e. 11-kor matiné: Az édes anyaföld (L. Rainer). — **NYUGAT** (1—271—62. Teréz körút 41): **A modern Ali baba** (Eddie Cantor). Szerelem városa (vígjáték). H (1/25 7 1/210). Sz 4 6 8 10. V Ü 2 4 6 8 10. — **ODEON** (1—302—63. Rottenbiller u. 37/b): **A 111-es** (Törzs, Lázár Mária). Nézd meg az anyját (Szőke Szakáll). H (Folyt. előad. 1/45 7 1/210). V Ü 1/22 1/24 1/26 1/28 1/210. V d. e. 1/211-kor matiné: Aratás (Paula Wessely). — **OLYMPIA** (1—429—47. Erzsébet körút 26): **A modern Ali baba** (E. Cantor). Zeneautomata. Banjokirály. H (Mindennap d. e. 11; d. u. 2 4 6 8 10). — **OMNIA** (1—301—25. József körút és Kölcsey u. sarok: **Trópusi vihar** (Oskar Homolka). Kieg.: Popeye, Tabu. H (5 1/28 1/210). Sz V Ü 4 6 8 10. — **OTTHON** (14—64—47. Beniczky u. 3. és Baross u. 87. sarok): **Gasparona** (Rökk Marika, Slezák). Állatkert a tenger fenekén (színes kultúr) (4 1/27 9). Sz 1/24 1/26 1/28 1/210. V Ü 1/22 1/24 1/26 1/28 1/210. — **PALACE** (1—365—23. Erzsébet körút 8): Prolongálva! **Orgonavirágzás** (Jeanette McDonald). H (Mindennap d. e. 11; d. u. 2 1/25 7 1/210. — **PÁTRIA** (1—456—73. Népszínház u. 13): **A 111-es** (Lázár Mária, Törzs). Santa Fé titka (vadnyugati történet) (D. e. 11; d. u. 2 1/25 7 1/210). V Ü d. e. 10 12; d. u. 2 4 6 8 10. — **PHÖNIX** (14—44—54. Rákóczi út 68): **A modern Ali baba** (Eddie Cantor). H (Mindennap d. e. 11; d. u. 1 3 5 1/28 1/210. — **RÁDIUS** (1—220—98, 1—292—50. Nagymező u. 22—24): **A préda** (Jean Galland). H (3/26 3/48 3/210). Sz V Ü 3/44 3/46 3/48 3/410. V d. e. 11-kor matiné: Balaklava (Errol Flynn). — **REX** 1—394—16. István út 39): **A 111-es** (Lázár Mária, Törzs). Aranylányok. H (1/25 3/47 9). Sz 1/24 1/26 1/28 1/210. V Ü 1/22 1/24 1/26 1/28 1/210. — **RIALTÓ** (1—394—97. Rákóczi út 70): **Vadnyugati őrjárat** (Stan és Pan). Vésztörvényszék. Mikrofonláz (D. e. 1/211; d. u. 1/21 3/43 5 1/28 1/210. — **ROYAL APOLLÓ** (1—419—02, 1—429—46. Erzsébet körút 45): Prolongálva! **Az ember néha téved** (Csortos, Dayka Margit). H (6 8 10). Sz V Ü 4 6 8 10. V Ü d. e. 10 12; d. u. 2 4 6 8 10. — **SAVOY** (1—460—40. Kálvin tér, Üllői út 2): **Az asszony és az orvos** (Loretta Young). Premier híradók (1/24 1/26 1/28 1/210). V Ü 1/22 1/24 1/26 1/28 1/210. V d. e. 10 és 1/212-kor matiné. — **SIMPLON** (2—689—98, 2—689—99. Horthy Miklós út 62): **Mártirasszony** (Marlene Dietrich). H (1/24 1/26 1/28 1/210). V Ü 1/22 1/24 1/26 1/28 1/210. — **STUDIÓ** (140—840. Akácfa u. 4): **Tünemény** (Sonja Henie). H (4 6 8 10). V Ü 2 4 6 8 10. — **TIVOLI** (1—230—49. Nagymező u. 8): **A 111-es** (Lázár Mária, Törzs). Cincognak az egerek (trükkfilm). Zeneautomata (attrakció). H (Folyt. előad. 4 3/47 1/210). Sz 3/44 3/46 3/48 3/410. V Ü 3/42 3/44 3/46 3/48 3/410. V d. e. 11-kor matiné: Aratás (Paula Wessely). — **TURÁN** (128—401. Nagymező u. és Mozsár u. sarok): **A modern Ali baba** (Eddie Cantor). Santa Fé titka. H (3/44 3/46 3/48 3/410). V Ü 3/42 3/44 3/46 3/48 3/410. V d. e. 11-kor matiné: Mi lesz holnap? (H. G. Wells). — **URÁNIA** (1—460—46. Rákóczi út 21): Prolongálva! **La Habanera** (Zarah Leander). A Drina vize (kultúr). H (5 1/28 1/210). Sz V Ü 3/43 5 1/28 1/210. V d. e. 11-kor: Lakner bácsi gyermekszínháza. — **VESTA** (1—326—39. Erzsébet körút 39): **A 111-es** (Lázár Mária, Törzs). Santa Fé titka (3/44 1/27 1/210). V Ü 2 4 6 8 10.

AZ ASSZONY és AZ ORVOS
Loretta Young és Warner Baxter
modern társadalmi vígjátéka.
Az első előadás félhelyárakkal!
Mától: SAVOY
20th CENTURY FOX

A FALU ROSSZA
PROLONGÁLVA. Kizárólag
HOLLYWOOD FILM-SZALÓN
Bethlen tér 3. Telefon: 142-455

Halász

HALÁSZ I. *Ferenc*, festő. * Kecskemét 1895 aug. 9. A bpesti képzőműv. főiskolán (Balló E.), Nagybányán és Kecskeméten (Iványi-Grünwald Béla) tanult. 1920. Münchenben. 1920—21. Drezdában dolgozott. 1918. állított ki először a bpesti Műcsarnokban.

E. L. I. 437 l

Mária Terézia:

Egész alakban látható, a
miutha beszélne. Göndör ha
tollak díszítik s mind két
kivágott magyar ruha fehér
viseli. Rúját az ujákon s a de
csik futja körül szivekkel.
bojtos párnán a magyar ko
pecsétes levéllel. A háttérben
ban:

MARIA THERESIA C
HUNGARIÆ REGINA
1792

Rézmetszet, méretei a von

9311 (sz

mit szól hozzá?

SVÉDORSZÁG egyik legelterjedtebb lapjának, a Dagens Nyheternek tudósítása szerint meglehetősen feszült a viszony a német horogkereszt kétfajta rohamosztaga, a barnainges és a feketeinges között. A barnaingesek, az SA-csapatok voltak tulajdonképpen a mozgalom élharcosai, az SS csak később alakult. Ma minden ünnepélyes alkalommal a feketeingesek szerepelnek az első vonalban és ujoncozásuk olyan rétegből történik, amelyet a régi porosz junkerekkel azonositanak. Az SA emberei viszont a mozgalom szociális tartalmára helyezik a hangsulyt és háttérbe szoritottaknak érzik magukat e régi szellem feléledése által. Vannak sokan közöttük, akik arról panaszkodnak, hogy ők már semmi egyébre nem jók, csak régi ujságpapir összegyüjtésére, mig az SS kiváltságokat élvez. A Dagens Nyheter ugy értesül, hogy a legutóbbi nürnbergi pártgyülésen a surlódások és összeütközések már oly sürüek voltak, hogy az SA-legénységnek az utolsó napokban szabad órái alatt nem engedték meg, hogy táborhelyét elhagyja.

●

NORMAN ANGELL, a világszerte ismert angol közíró a Daily Telegraph szerkesztőjéhez intézett hosszabb levelében többek között a következő megállapitásokat teszi: «A nagy háboruban szerzett tapasztalataink azt bizonyitják, hogy: 1. A jelenlegi körülmények között nem remélhetjük, hogy kizárólag saját erőnkkel meg tudjuk védelmezni magunkat. Öt nagyhatalom és számos kisebb hatalom állott akkor oldalunkon és ez éppen csak elég volt a győzelem biztositására. 2. Noha ez a roppant hatalom állt oldalunkon, nem akadályozta meg a háborut, nem riasztotta el a támadót, nem tartotta fenn a békét. 3. A győzelemhez szükséges szövetségesek segitségének biztositása érdekében előre bele kellett egyezni olyan megállapodásokba, amelyek majdnem bizonyossá tettek egy jövő háborut. 4. A győzelem, midőn elérkezett, nem adott számunkra nagyobb biztonságot, mint a háboru előtt, különben nem kellene lázasan fegyverkeznünk és kinyilatkoztatnunk azt, hogy nem vagyunk biztonságban... 1914 tapasztalata valójában azt jelenti, hogy ha erőnket — legyen bármily nagy is — hatályossá akarjuk tenni a védelemre, vagyis kizárni a támadás lehetőségét, a következő feltételeket meg kell valósitanunk: a) Szövetségesekkel kell rendelkeznünk, ami azt jelenti, hogyha mások készek védelmezni bennünket, nekünk is készeknek kell lennünk védelmezni őket. De b) a «védelem» az ő részükről vagy a mienkről nem jelenthet olyan politikát, amely más nemzeteket türhetetlen helyzetbe szorit. Ezért c) előre ki kell dolgoznunk azokat a feltételeket, amelyek mellett segitséget nyujtunk, vagy tagadunk meg, ugyhogy d) az esetleges támadó tudja, mit értünk mi és szövetségeseink «védelem» alatt, mit vagyunk hajlandók megvédeni; tudnia kell, hogy ez olyasvalami, ami épugy megadja neki a biztonságot, mint nekünk e) Ennek a politikának fenntartása érdekében a velünk szövetségeseket minden lehető kétely kizárásával védelmeznünk kell.»

— **Ezred találkozó.** A volt magy. kir. budapesti 29. honv. és népfelkelő gyalogezred Bajtársi Köre rendes havi összejövetelét f. évi február hó 5-én, szombaton este 6 órakor tartja meg az Ybl Miklós-téri Várkert-kioszk kávéházban. Kérjük a bajtársak pontos megjelenését.

Kifizette temetését s megölte magát egy ismert pesti fényképésznő

IDEGÖSSZEOMLÁS A BÁLVÁNYOZOTT FIVÉR HALÁLA UTÁN

Megdöbbentő dráma játszódott le a szerdára virradó éjszakán a Kristóf-tér 2. számu bérpalotában, ahol tragikus előzmények után öngyilkosságot követett el és meghalt *Halász* Vilma, Budapest egyik legismertebb nevü és legnépszerübb fotografusa, aki müvészi kiállitásu képeivel külföldi viszonylatban is jó nevet szerzett magának.

Szörnyü idegroham

Halász Vilma a pompásan berendezett Kristóf-téri studió mellett lévő lakásban élt idős édesapjával és festőmüvész fivérével, aki segitségére volt a müterem vezetésében. Az ő keze alól kerültek ki *azok a müvésziesen szinezett fotografiák*, amelyek nővére mütermének speciális anyagát képezték. A kis család a legnagyobb egyetértésben és harmoniában élt egészen a legutóbbi hetekig, amikor

a sulyosan testihibás Halász Ferene, a fotomüvésznő öccse betegeskedni kezdett.

A fivérét rajongásig szerető *Halász* Vilma minden idejét öccse betegágya mellett töltötte, hiába volt azonban a leggondosabb ápolás: *Halász Ferenc kedden este meghalt.* Nővérét porig sujtotta a tragikus esemény, amely ugylátszik, *teljesen felboritotta lelki egyensulyát.* Végső erejét összeszedve, megtett minden intézkedést öccse temetésére, de közben folyton hangoztatta, hogy a történteket nem tudja tulélni és *legjobb lesz, ha önmagával is végez.* Édesapja és a háziorvos igyekeztek csillapitani, remélték, hogy a temetés után majd munkájába feledkezik ujra *Halász* Vilma s az idő meggyógyitja testvérét rajongásig szerető, ötvenhárom éves fotómüvésznő lelki sebeit.

Azonban nem igy történt. Mint mára kiderült, *Halász* Vilma a temetkezési vállalatnak nemcsak öccse végtisztességének költségeit fizette ki, hanem

a kért 460 pengő helyett 920 pengőt fizetett ki s ezzel kiegyenlitette a saját temetésének számláját is.

Mikor ezzel is végzett, rövid időre eltávozott a Kristóf-téri müteremből s mikor visszatért, hirtelen idegroham vett rajta erőt,

felragadott egy kezeügyébe kerülő vasszerszámot, s dühöngve összetörte laboratóriumának müszereit, a lemezek százait rombolta szét, majd neklesett kdvenc gépének és azt is tönkre silányitotta.

Idős édesapja tehetetlenül nézte a jelenetet, hiába próbálta csillapitani szerencsétlen lányát és csak akkor léphetett már közbe, amikor Halász Vilma a rohamtól és a fáradtságtól kimerülten, *eszméletlenül rogyott össze.*

A közben segitségül hivott házbeliek támogatásával lefektették *Halász* Vilmát, majd orvost hivtak, aki orvosságot rendelt. Ugy látszott, hogy az időnként heves zokogásra fakadó nőt mégis csak sikerült megnyugtatni, lecsillapitani.

A késő éjszakai órákban édesapja is nyugovóra tért ugyanabban a szobában. Rövid időre el is aludt, de mikor kisvártatva felébredt, legnagyobb megdöbenéssel tapasztalta, hogy *leánya ágya üres.*

Halál a sötétkamrában

Az öreg *Halász* azonnal leánya keresésére indult. Felkutatta a lakást, majd a mütermet, de Halász Vilma nem volt sehol. Végül is a sötétkamrában is meg akarta nézni, annak ajtaja azonban zárva volt. *Hiába dörömbölt, kopogtatott, rimánkodott az apa a bezárt ajtó előtt, az nem nyilott meg,* ugyhogy végül is a házmesterhez szaladt le segitségért és ketten együtt feltörték a bezárt ajtót.

A sötétkamra padlóján ott találták elnyulva Halász Vilmát és ugyanakkor erős gázszag ütötte meg az orrukat.

Az egyik gázcsap nyitva volt s a kiáramló gáz áldozata lett a fotomüvésznő. A két férfi kivonszolta az élettelen testet a müterembe, kinyitották az ablakokat, majd a mentőkért telefonáltak, de *már minden késő volt. A gáz megölte Halász Vilmát* — a mentőorvos megállapitása szerint a halál percekkel előbb következhetett be.

A sötétkamra dolgozóasztalán sebtében irott bucsulevelet is talált a rendőri bizottság. Ezt irja benne Halász Vilma:

— *Jeltelen tömegsirba temessenek. Temetésemen senki se jelenjen meg. Ez az utolsó kivánságom. Mártirium volt az életem, olyan legyen az elföldelésem is. Életem legboldogabb pillanata ez...*

Az apa mindenáron azt szerette volna, ha két gyermekét, Ferencet és a testvéri szeretetében önmagát feláldozó Vilmát *közös sirba egyszerre temetik.* Ez azonban nem történhetett meg, mert *Halász* Vilmát előbb a rendőrség intézkedésére felboncolják. Igy aztán *Halász* Ferenc temetése ma délután megy végbe, a tragikus sorsu fotomüvésznő temetésére vonatkozóan pedig még nem történt intézkedés.

— **Nancy francia város bevezette az eszperantó tanitását.** Franciaországból jelentik, hogy Nancy város tanácsa hivatalos városi eszperantó tanfolyamokat szervezett a közoktatásügyi szakosztály keretében. Budapest népmüvelődési bizottsága már évek óta rendez hivatalos városi eszperantó tanfolyamokat.

— **Fizetéses szabadság, munkaidő, munkabér.** A Magyar Törvénykezés uj száma közli „A munkaviszony egyes kérdéseinek szabályozásáról" szóló törvénynek és végrehajtási rendeletének teljes szövegét, a fizetéses szabadságnak, a munkaidőre és a munkabérre vonatkozó uj törvényes rendelkezéseket. Ára 60 fillér. Minden könyvkereskedésben kapható.

— **Háztartási továbbképzés** *február 3-án, csütörtökön délután 6—7-ig.* A fog- és szájápolás fontossága. Előadó: dr. *Madarász* Erzsébet h. főorvos. Főzőbemutató: teasütemények, kekszfélék. Belépődij 60 fillér. *Gázmüvek*, VI., Vilmos császár-ut 3. I. emelet.

— **Nagyszabásu kutyabemutató az országos mezőgazdasági kiállitáson.** A mezőgazdasági kiállitás keretében rendezik évek óta a legnagyobb szabásu kutyabemutatókat. A most következő mezőgazdasági kiállitás kutyacsoportjában az összes különleges kutyafajtákkal foglalkozó tenyésztő testületek nagyszámu kutyakollekcióval vesznek részt. A kiállitásra benevezhetők nem törzskönyvelt, de kétségkivül fajtiszta kutyák is. A vidékről felhozott kutyákat 50%-os szállitási kedvezménnyel lehet a kiállitásra felküldeni és visszaszállitani.

RÁDIÓ MŰSOR

Állandó müsorszámok Budapest I-en hétköznapokon. 6.45: Torna. 7.20: Étrend. 10.00: Hirek. 12.00: Déli harangszó, időjárásjelentés. 12.40: Hirek. 1.20: Időjelzés, időjárásjelentés. 2.40: Hirek, étrend, élelmiszerárak. 4.45: Időjelzés, időjárásjelentés, hirek. 12.05: Hirek.

Csütörtök, február 3

BUDAPEST I.

Délután. 4.15: Háztartási előadás. **5.00:** Földmüvelésügyi előadás. **5.30:** MEFHOSz jazz-zenekar. **6.15:** Néhai Bajza József dr. előadása, felolvassa Kowách Ernő. **6.45:** Állástalan zenészek szimfónikus hangversenye.

Este. 8.00: Szabó Lőrinc verseiből ad elő. **8.20:** Hanglemezek. **9.20:** Egressy Sándor és [illegible]nes József cigányzenekara. **10.05:** [illegible]ból alakult zenekar. **11.10:** Georg Knight budapesti skót lelkész előadása. **11.30:** Hanglemezek.

BUDAPEST II.

5.00: Kincs Elek dr. előadása. **7.00:** Angol nyelvlecke. **7.30:** Rácz György felolvasása **8.35:** Egressy Sándor és Dénes József cigányzenekara.

KÜLFÖLD.

7.10: *Heiberger operettje, Az operabál, München.* **8.30:** *Tristan és Isolda II. felv., Stockholm.* **9.00:** *Siegfried, Milano.* **9.20:** *Abu Hassam Weber-opera, Bécs.* **10.20:** *Orlow zongorázik, Droitwich.*

Péntek, február 4

BUDAPEST I.

Délelőtt. 7.00: Hanglemezek. **10.20:** és **10.45:** Felolvasások.

Délután. 12.05: Katonazenekar. **1.30:** Sárai Elemér és cigányzenekara. **4.15:** Diákfélóra. **5.00:** Magyar Gábor gordonkázik. **5.30:** Sulkowszky Zoltán utirajza. **6.10:** Hanglemezek. **6.50:** Rozsnyai Kálmán csevegése Ditrói Mórról. **7.20:** Operaismertetés. **7.30:** A vajda tornya, Dohnányi operája az Operaházból.

Este. 10.45: Kertész Miklós és jazzzenekara.

BUDAPEST II.

6.50: Hanglemezek. **7.45:** Hangverseny a Zeneművészeti Főiskoláról. **9.25:** Szalonzene.

KÜLFÖLD.

8.00: *Alfred Hoehn zongorázik, Varsó.* **8.10:** *Walkür, Bukarest.* **9.00:** *Zenés vigjáték, Róma.* **9.00:** *Szimfónikus hangverseny, vez.: Fleischer Antal, Milano.* **9.15:** *Zenés revü, London Reg.* **9.30:** *Saint-Saens-opera, Hamburg.* **10.20:** *Clementisné Erőss Klára zongorázik, Bartos Miklós énekel, Hilversum.*

— **A Magyar Nemzetpolitikai Társaság** 1938 február 3-án, csütörtökön délután fél hat órai kezdettel a társaság helyiségében (VII., Erzsébet-körut 43.) ankétot tart a női választójog kérdéséről. A tanácskozást vezeti dr. *Bobula* Ida. A kérdést ismerteti dr. *Imre* Ilma. Hozzászólását eddig több aktiv és volt országgyülési képviselő jelentette be. Vendégeket szivesen látnak.

film színház társaság

A hölgy hozzám tartozik!

Pierre Weber és Eisemann Mihály zenés komédiája az Andrássy Színházban

A közönségnek, amely előadás után arra a kérdésre, hogy: «milyen a *darab*», rendszerint azt feleli, hogy «a *Kabos* nagyszerü», ezuttal tökéletesen igaza van. A darabról nem érdemes sokat beszélni, de *Kabos*, egy gyanakvó vadász szerepében, nagyszerü. A darab simán és észrevétlenül siklik el a rendes francia bohózatok jól megolajozott sinein, de *Vaszary* Piroska, mint démon, mint indián törzsfönökök vad, tüzes és elpusztithatatlan leszármazottja, remek. A darab csak szerény változata annak a történetnek, hogy egy idegen asszony és egy idegen férj a határon, vámvizsgálati okokból házastársaknak mondják magukat és a bonyodalom legjobb vicce az, hogy az egyik szereplő süket, — de öröm nézni és hallani *Kennyey* Verát, aki a szereptuljátszás veszedelmes területeiről viszszatért az egyszerü őszinteséghez és igy ő a szövegkönyv legszebb és legérdekesebb részlete. És ilyen pompás részlet minden egyes színész, aki a darabban játszik: *Boross* Géza, az énekesi ambicióktól duzzadó rendőrfelügyelő szerepében sokkal mulatságosabb, Z. *Molnár* László mint kikapós perui követ ötletesebb, *Simor* Erzsébet finomabb, *Kiss* Manyi elragadóbb, *Dénes* György és *Szakáts* Zoltán elegánsabb, *Szabó* Dezső egy kétségbeesett, együgyü, szerelmes fiu figurájában tehetségesebb, *Sugár* Lajos, *Faragó* Ödön, *Pethes* Ferenc, *Dávid* Mihály mind jobb és frissebb, mint a szerző, Pierre *Weber* legszabályosabb tömegbohósága.

Mindezek pedig *Stella* Adorján franciás szellemü, könnyed és üde fordításában szólalnak meg. *Eisemann* Mihály pattogó, jókedvre hangoló vonatrumbájával, foxtrottjával, keringőjével és tangójával — kit érdekel ezekután még a darab is?

A közönség az Andrássy Szinház bemutatóján igen kellemes órákat töltött el, minthogy sokat nevetett és lelkesen tapsolta a színészeket, *Upor* Tibor diszleteit, *Eric* kosztümjeit és *Losonczy* Dezső karmestert, aki a zenekart fölényes tudással, sok szinnel és szivvel vezényelte.

(—szym—)

A kormányzó a Pesti Színházban

Horthy Miklós kormányzó megjelent a Pesti Színházban, hogy megnézze Bókay János szindarabját, «A rossz asszony»-t. A kormányzó, kinek láthatóan tetszett a darab, a felvonások végén lelkes tapsokkal tüntette ki a darabot és annak szereplőit.

Aszlányi Károly két napja

A Belvárosi Szinház a jövő hét szerdáján mutatja be Aszlányi Károly uj darabját, az Amerikai komédiát. A rákövetkező pénteken ugyancsak ünnepnapja lesz a tehetséges magyar irónak. A Nemzeti Szinház Dumas szindarabját, A nők barátját mutatja be Aszlányi uj átdolgozásában.

Táblás házak! Óriási siker!
FODOR LÁSZLÓ
uj vigjátéka
HAJNALI VENDÉG
Muráti Lili
Somlay, Ráday, Somló
VIGSZINHÁZ
Jegyrendelés 11-53-44

Bors István — Páger Antal

A Vigszinházban ma megkezdték az uj Hunyady-darab próbáit

A Vigszinházban ma délelőtt megkezdték *Hunyady* Sándor uj darabját, a «*Bors István*»-nak próbáit. *Fodor* László szinjátékának, a *Hajnali vendég*-nek nagy sikere lehetővé teszi, hogy a szinház kényelmesen készüljön a Hunyady-darab bemutatójára, amely *Hegedüs* Tibor rendezésében március első felében lesz a Vigszinház szinpadán.

A darab egy vidéki birtokon játszódik le, hőse *Bors* István, az igáskocsisból lett földbirtokos. A szerepet *Páger* Antal, a kiváló müvész fogja játszani, aki pályája egyik legjelentősebb állomásához érkezik ezzel. A másik férfifőszereplő pedig *Somlay* Artur.

A női főszerepekben *Vizváry* Mariska, *Komár* Julia, *Szombathelyi* Blanka és *Ölvedy* Zsóka jutottak jelentősebb feladathoz. Kivülük még vagy huszonöt elsőrendü szereplő játszik Hunyady három felvonásból és öt képből álló uj darabjában, amely a Vigszinháznak ugyszólván *teljes apparátusát mozgósitja.*

A soproni primadonnát is igazoltatták az idegenellenőrzés során

A soproni általános idegenellenőrzés során Antal Ilát, a szintársulat primadonnáját is igazoltatták, aki, bár igazolta magát, de iratai között egy román utlevelet találtak s emiatt felkérték, hogy a rendőrség idegenellenőrzési osztályán adjon magyarázatot arra, miként került birtokába.

Antal Ila elmondotta, hogy erdélyi származásu és igy csak román utlevéllel jöhetett át Magyarországra, ahol hosszabb ideje tartózkodik és férjhez is ment egy magyar állampolgárhoz.

Az idegenellenőrző rendőrség a színésznő magyar állampolgárságát ezzel igazoltnak látta.

Walewska grófnő

Amig regényesség és hősimádat megdobogtatja az emberek szivét: soha el nem fog mulni varázsa a történelem káprázatos fejezetének, melynek cime: *Napoleon.* A kis káplár üstökösszerü emelkedése *Franciaország* trónjáig és emberi tragédiája, mely a *szentilonai* viharos éjszakán lobbant ki; a *Nagy Sereg* diadalmas dobbanása egész *Európán* keresztül; a lángelme vivódása és belső vergődése; a marsallok tündöklő és kalandos kara s *mindezek között a világ szemeláttára füződő szerelmi szövevények;* lázas törekvés a dinasztia-alapitásra; didergő éjszakák a tábori sátrakban és szikrázó ünnepségek császári palotáik báltermeiben: *kimerithetetlen forrása marad a képzeletnek.*

Epizód volt-e *Bonaparte* életében *Walewska* Mária, vagy *Josephine* mellett és után az egyetlen igazi és mély szerelem: ezt a problémát száz regény és szindarab, tanulmány és korrajz fogja még vitatni. De müvészileg meggyőzőbb és emberibb nem lehet egy sem, mint *Garbo* és *Boyer* uj filmje, mely a rendezés tökéletes egységébe foglalja össze a császár életét, diadalát és bukását attól a pillanattól kezdve, amikor a gyermekasszonyt meglátja, odáig, amikor a *kikötőben hajóra száll, hogy elinduljon Szent Ilona felé.*

Szegényes minden jelző, amely *Garbo* müvészetét akarja mérni. Egy pillanatig sem érzi senki a nézőtéren, hogy színésznő, aki szerepet játszik. Első szavaival, első tekintetével kort és lelket varázsol elénk, minden kis mozdulata, hangjának árnyalata: *Walewska*, a szerelmes asszony, akit áldozatnak szántak, aki áldozatnak adta magát hazája szabadságáért s aki nem a császárt, nem a leányálmokban körülrajongott héroszt, hanem Leticia *Bonaparte* kis fiát, *Napoleont* szereti *Boyer* a császár szerepében emberi és közvetlen. Talán nem ad oly maradéktalan illuziót, mint *Garbo*, de ez nem müvészetének hiánya vagy hibája, hanem a császár arcképének tökéletessége, melynek minden kis vonását ismerjük hajtincsének fekvésétől szájának vonaláig. A bemutató közönsége elragadtatott áhitattal kisérte nem játékukon, hanem sorsukon végig a két nagy müvészt és tapsolt lelkesen a rendezőnek, aki méltó keretbe foglalta *Garbót* és *Boyert.*

Az ifjuság a gyermekért

Olyan hangversenyben volt részünk szerdán délután, amelyben nagy örömünk telt. A budapesti diákság szinejava jelent meg a Zeneművészeti Főiskola nagytermének dobogóján a diszes közönséggel megtelt széksorok előtt, hogy ének- és zeneszóval segitsen a szegény gyermekeken s a hangverseny jövedelmével hozzájáruljon egy balatoni üdülőtelep fenntartásához. A jótékonycélu hangversenyek legtöbbje: mükedvelők müveinek mükedvelői előadása. A szerdai hangverseny müsorán viszont a zeneköltészet s az uj magyar karének-irodalom remekebbnél remekebb alkotásai szerepeltek mintaszerü előadásban! *Simonyi* Kuno, *Forrai* Miklós, *Hidy Gyulai* Mária, *Nagy* Anna, *Rajeczky* Benjámin, *Andor* Ilona és mindenekelőtt a magyar egyházi zeneművészet büszkesége. *Bárdos* Lajos olyan művészegyüttese ket formáltak diákkaraikból, amelyek mindenütt az egész világon kiérdemelnék a zeneértők becsülését. Feledhetetlenül szólaltatták meg Kodály Berzsenyi-kánonját — meg is kellett ismételni! —, továbbá a Gergelyjárást, Haydn Gyermekszimfóniáját és a müsor többi számait is. A szólisták: *Albert* Ferenc, *Sugár* Rezső, *Furka* Gizella, *Lisznyai Szabó* Gábor, továbbá a kis *Vizvári* Magda mint karnagy is megérdemelték a tapsokat. A szép célnak az Operaház tánckarának növendékei is segitségére igyekeztek lenni. Táncoltak. Elbájolóan! A hangversenyen megjelent és formás, hatásos beszédet mondott *Mészáros* János érseki helytartó.

f. gy.

*** A Vigszinház Hunyady Sándor darabjához egy tizenkét-tizennégy éves kislány szereplőt keres. Jelentkezés holnap délelőtt a Vigszinházban.**

(*) Heltai Jenő: «A 111-es» a Tivoliban és az Odeonban.

ESTÉNKINT
SZŐNYI LENKE
VENDÉGSZEREPLÉSE A
PARISETTE KÁVÉHÁZBAN

Különös balett az Operaházban

Hat-hat szereplő egyszerre táncolja és énekli Milhaud Salade-ját

Az Operaház próbatermeiben különleges ujdonságra készülnek.

A premiernaptár egyik legközelebbi dátuma *Milhaud*, a nagy francia zeneszerző balettjének, a *Salade*-nak bemutatója és ennek a próbái folynak az Operaház tánctermében és — énekszobáiban. Mert Milhaud *Salade*-ja nem elégszik meg csupán a táncmüvészek mozgósitásával, *énekeseket is foglalkoztat.* Ezért történik meg azután az a különös eset, hogy *énekesek készülnek — egy balett előadására.*

A Salade külső képe maga is különleges érdekességü lesz. Hat énekes székeken ülve foglal helyet a szinpadon és *amit ők énekelnek, azt hat táncos eltáncolja.* Minden szerepnek két megszemélyesitője van, egy táncos és egy énekes. A darab cselekményét *egyszerre táncolja és énekli* hat szereplő.

„Kár ezért a Kiss Ferencért!"

Debrecenből hozta az alábbi kis mulatságos történetet *Kiss* Ferenc, aki néhány napig a civisek városában játszott. De nem a szinházban. Az *Elcserélt ember* külső felvételeit forgatta ugyanis most *Gertler* Viktor *Debrecenben* és a két producer: *Bajusz* Péter dr. és *Vincze* László a szinészek nagyrészét is levitte oda.

Az *Aranybika* előtt állott a felvevőgép, — persze óriási tömeg vette körül s rendőröknek kellett fentartani a rendet. Az egyik debreceni atyafi, miután jó ideig nézte-nézte a különös eseményeket, odaódalgott *Károlyhoz*, a produkció ezermester soffőrjéhez és megkérdezte tőle:

— *Ugyan kérem, az a férfi ott a középen nem a Kiss Ferenc?*

— *Dehogy nem!* — kapta a készséges választ.

— *De kár érte!*

— *Vajjon miért?*

— *Hát hogy az utcán játszik! Pedig nálunk a szinházban is megélne!...*

(Meg kell jegyeznünk, hogy *Kiss* Ferenc szinészi karrierje *Debrecenből indult el.* Ismeri és szereti őt ott mindenki . . .)

A különös szabadság

Jelentettük már, hogy az *UFA neubabelsbergi* telepén *Urlaub auf Ehrenwort* cimmel igen érdekes katonadrámát fejeztek be. Most igen részletes tudósitások jelentek meg német lapokban erről a filmről, amely nálunk *Becsületszóra!* cimet kapja.

A mese egy különös szabadság történetét mondja el, amikor a katonavonat tizenkét altisztje főhadnagyától hat órára, a kiadott parancs ellenére, szabadságot kap — *becsületszóra.* A katonák becsületszavukat adják, hogy hat óra mulva ujra jelentkeznek az állomáson. S hogy közben mennyi kalandon esnek át — erről szól a dráma.

AMERIKAI KOMÉDIA
Aszlányi Károly uj komédiája a
BELVÁROSI SZINHÁZBAN
FŐSZEREPLŐK
MEZEY MÁRIA
RÁTKAY MÁRTON
LATABÁR KÁLMÁN
NAGY GYÖRGY
SOLTÉSZ ANNIE
VIDOR FERI
Rendező: Rátkay Márton
Diszlettervező: Gara Zoltán
Jegyrendelés: 18-84-07

Kurt Baum felesége sugott olaszul a szegedi Guglielmetti-előadáson

Pénteken lép fel Budapesten *Guglielmetti* Anna Mária, a nálunk mindig szivesen látott olasz szopráncsillag. Budapesti fellépése előtt *Guglielmetti* pesti partnerével, Kurt *Baummal* együtt Szegeden vendégszerepelt. Az előadást itt is *Komor* Vilmos, a kiváló karnagy vezényelte, ő lesz a budapesti előadás dirigense is. A szegedi előadás előtt nagy riadalmat okozott az, hogy — *nem találtak Szegeden olasz sugót. Guglielmetti* kedvéért ugyanis az előadás valamennyi résztvevője olaszul énekli szerepét, olyan sugó azonban, aki az olasz szöveget „feladta" volna a szereplőknek, nem találtatott sehol a tizaparti városban. Már-már arra gondoltak, hogy vállalják a rizikót és sugó nélkül állnak szinpadra az énekesek, amikor *Kurt Baum, a bécsi tenorista felesége megmentette a helyzetet.* Ő tanitotta be ugyanis az urát a *Traviata* olasz szövegére és most készségel vállalta, hogy a sugólyukból is felmondja neki a szerepet, mint odahaza a zongora mellett. A kisérlet kitünően sikerült, *a tenorista felesége tökéletes sugónőnek bizonyult.*

FARSANGI GYERMEKÜNNEPÉLY VASÁRNAP D. U. 4 ÓRAKOR A FELD-GYERMEKSZINHÁZBAN

Lesz farsangkirálynőválasztás, melyen a gyermekek is résztvehetnek, ragyogó felvonulás és minden gyermek ajándék-csomagot kap. Szinre kerül Tompa Mihály meseköltemény: Királylányból jávorfácska, 5 képben, ének- és táncokkal. Kincses bácsi és Szili Kováts feldolgozásában. Jegyek a Zeneakadémián.

(*) A magyar operett legnagyobb büszkesége, Kosáry Emmi, pályájának ujabb diadalmas állomásához érkezett. Miután Európa és Amerika legelőkelőbb igazgatóságai fordultak hozzá, hogy nagy magyar revü keretében mutassa be az igazi magyar dalt, *Kosáry* egész érdeklődésével népi magyar muzsika felé fordult. Áttanulmányozva a magyar dalkölteszet remekeit, olyan müsort állitott össze, amely valóban méltán képviseli ezt a csodálatos és eredeti muzsikát. A müvésznőnek minden vágya az volt, hogy külföldi körutja előtt a magyar közönség előtt mutatkozzék be a szám ára uj müfajban, amelyben ismét oly eredetit és tökéletest szeretne adni, mint amilyen müvészi alakitásai sok jellemezték világsikerü pályafutását az operettszinpadon. Ez a bemutatkozás 1-én történt meg. Egész Budapest a legnagyobb érdeklődéssel kisérte a müvésznő első fellépését a Ostende-kávéházban és páratlan ünnepséggel fogadta azt a csodálatos előadást, amelyben *Kosáry* Emmi a legszebb magyar dalokat interpretálta a immár szintén világhirü rajkózenekar kiséretével.

„KARNEVÁL 1938"
a
TERÉZKÖRUTI SZINPAD
UJ MÜSORA
Ma: nyilváros főpróba este 9-kor
Premier: holnap, péntek este 9-kor
Telefon: 12-92-54

EU.

Addig tartott a borzalmas haláltánc, amíg minden darab pozdorjává nem tört és Halász Vilma nem zuhant ájultan a romok és cserepek közé.

Öngyilkosság a sötétkamrában

Ekkor *orvosért telefonált az idős Halász.* Az orvos segítségével *Halász* Vilmát ágybafektették és *magához térítették.* Mikor felnyitotta szemeit,

sírógörcsben tört ki és több mint egy óra hosszat görcsösen zokogott.

Az orvos idegcsillapító injekciókat adott *Halász* Vilmának és idegcsillapító orvosságokat tett le az éjjeliszekrényére. *A kiállott izgalmak és az injekció után Halász Vilma mély álomba merült.*

Édesapja is visszavonult a szobájába, hogy most már ő is lepihenjen. De alig aludt néhány órát,

felriadt és a kiállott izgalmak után nem tudott pihenni.

Szerda hajnali négy óra tájáig csak hánykolódott az ágyában. *Ekkor elhatározta, hogy átmegy leánya szobájába, ahol az éjjeliszekrényen altatók vanak és bevesz azokból.* Halkan benyitott. Az éjjeliszekrényen égett a lámpa s

leánya ágya üres volt.

Ijedten indult keresésére.

Végigjárta a szobákat, majd az összezúzott műtermet. Leányát azonban sehol sem találta. *Végül be akart nyitni a sötétkamrába, de ennek*

az ajtaja zárva volt, hiába kopogtatott.

Kabátot kapott magára, s lesietett *Luzwald* Konrád házmesterhez. A házmester egy baltával ment fel, hogy feltörje a sötétkamra ajtaját.

Néhányszor lecsapott a balta az ajtóra, a deszka behasadt, a zár letörött és benyithattak.

A sötétkamrában halvány fényt árasztott az égő piros lámpa. A kis kamrából sűrű, fojtó gázszag tört elő. A piros lámpa kísérteties fényénél látták, hogy a földön összetört üvegtálak között, fekete munkaköpenyében ott feksziik mozdulatlanul Halász Vilma.

A házmester lecsavarta a gázórát, kinyitotta az ablakokat és telefonon értesítette a mentőket. A mentőorvos azonban már nem segíthetett, megállapította, hogy

a szerencsétlen nő már órák óta halott.

A gáz megölte.

A különös búcsúlevél

A tragédiáról jelentést tettek a főkapitányságnak is, ott *rendőri bizottság szállt ki a helyszínre és intézkedett, hogy Halász Vilma holttestét vigyék ki a halottasházba.*

Búcsúlevelet is talált a bizottság Halász Vilma éjjeliszekrényén az idegcsillapítók és altatók között.

A levelet a főkapitányságnak címezte és *feltűnő nyugodt írással, formás betűkkel ezt írta benne:*

„Jeltelen tömegsírba temessenek el. Ne jelenjen meg senki a temetésemen. volt az életem, olyan legyen az elföldelésem is. Életem legboldogabb pillanata ez... Tisztelettel: Halász Vilma."

Az öreg *Halász* Ferenc szörnyű két napja és éjszakája után most ismét a főkapitányság folyosóin járkál, hogy másik gyermeke boncolásának mellőzését kérje a rendőrségtől...

Tasnádi Nagy Andrást ma este választja elnökévé a Nemzeti Egység Pártja

A közjogi bizottság megkezdte a választójogi javaslat tárgyalását

A Nemzeti Egység Pártjának elnöki tanácsa csütörtökön délután ülést tart, amelyen *Darányi* Kálmán miniszterelnök előterjesztést tesz az *Ivády* Béla lemondásával megüresedett elnöki tisztség betöltésére.

Amint arról az *Esti Ujság* beszámolt már,

a miniszterelnök Tasnádi Nagy András kultuszállamtitkár megválasztását fogja javasolni.

A párt nagy rokonszenvvel és helyeslésel fogadja ezt a megoldást, *Tasnádi Nagy Andrásnak ellenjelöltje, vagy ellenzéke nincs,*

megválasztása tehát egyhangulag biztosítottnak tekinthető.

Az elnöki tanácsülés után hat órakor pártértekezlet következik, az elnökválasztás a pártértekezleten történik meg.

A programon szerepel még *Széll* József belügyminiszter előterjesztése a választójogi javaslattal kapcsolatos módosításokról.

Csütörtökön délelőtt 11 óra után a képviselőház közjogi bizottsága összeült a választójogi javaslat tárgyalására. A kormány részéről megjelent *Darányi* Kálmán miniszterelnök, *Széll* József belügyminiszter, valamint *Mikecz* Ödön igazságügyi és *Tahy* László belügyi államtitkár. A bizottság ülésén *Pesthy* Pál elnökölt. Az értekezleten a közjogi bizottság tagjai teljes számban vettek részt, de eljött nagyon sok olyan képviselő is, aki nem tagja a bizottságnak.

Féltizenkettő tájban került a sor Lányi Mártonra, a választójogi javaslat előadójára, aki megkezdte a javaslat részletes ismertetését.

Nagy botrány Ginczler Herman kényszeregyességi ügyének mai tárgyalásán

Emlékezetes az a nagyarányú kényszeregyesség, amelyet néhány hónappal ezelőtt jelentett be *Ginczler* Hermann építési vállalkozó. A kényszeregyesség ügyében a *Hitelvédő Egyesület* megkezdte a tárgyalásokat. Az eljárás során kiderült, hogy

az 1,400.000 pengős kvótális teher mellett mindössze 300.000 pengős aktíva mutatkozik.

Ginczler Hermann ötvenszázalékos egyességet ajánlott a hitelezőknek, akiknek nagyrésze ezt el is fogadta.

Több hitelező azonban az ötven százalékos egyességet nem fogadta el, hanem törvényszéki tárgyaláson kérte az ügy tisztázását.

A nagyszabású kényszeregyezségi ügyben *ma délelőttre tüzött ki tárgyalást a polgári törvényszéken Kunst bíró.* A tárgyalótermet zsufolásig megtöltötték a hitelezők képviselői.

A tárgyalás megnyitása után az eljáró bíró ismertette az egyességi ajánlatot, amely szerint *Ginczler* Hermann ingatlanait addig el nem adhatja, míg a hitelezők nincsenek kielégítve.

A likvidációt harminc napon belül meg kell kezdeni és Ginczler Hermann felajánlja egész vagyonának likvidálását.

Az egyességi ajánlat elfogadása után az egyik főhitelező, az *Adler és Társa* cég jogi képviselője a következőket mondotta:

— Teljesen szokatlan az az egyesség, amit *Ginczler* Hermann felajánlott. Nagy számokat, nagy ígéreteket hallunk, de semmi sem történik a hitelezők megnyugtatására.

Ginczler Hermann olyan kimutatást terjeszt elő, amelyből semmi sem derül ki.

A rendszertelen könyvelés lehetetlenné teszi, hogy az egyességi ajánlatról komolyan beszélni lehessen. *Ginczler* Hermann, aki száz iparossal dolgozott, még könyvelést sem vezetett...

— Nem igaz, vezetett könyvet — szólt közbe erélyesen Ginczler ügyvédje.

— Ne tessék engem rendreutasítani, — replikázott az *Adler*-cég jogi képviselője, — tudom én, hogy mit beszélek. *Ginczler* Hermann csak 1935-ben kezdte meg a rendes könyvelést...

Az ügyvéd szavaira heves botrány tört ki a teremben.

— Türhetetlen, gyalázat — és hasonló kifejezések hallatszottak jobbról-balról.

Az ügyvéd csak percek után folytathatta beszédét, amikor az izgalom kissé elcsendesedett.

— *Ginczler* Hermann — folytatta — nagyszabású üzleti tevékenységét már 1930-ban megkezdte és nyilvánvalóan az volt a célja, hogyha üzleti gépezete valahol megakad, akkor kényszeregyezséget jelent, ami számára kedvező lesz, mert könyveket nem vezetett. Meg kell állapítani a rosszhiszeműséget.

Az ügyvéd felszólalása után a törvényszék több iratot ismertetett.

Ma este lesz a müncheni Magyar Bál

Ma este rendezik Münchenben a „Festball der Stadt Budapest"-et, a Budapest-Bálat, amely a mult esztendőben is a legsikerültebb művészi és társadalmi eseménye volt a híres müncheni farsangnak.

Fiehler müncheni főpolgármester kérte fel *Szendy* Károly polgármestert a bál megismétlésére, *Szabó* György főkonzult pedig a bálat követő estély megrendezésével. Az estélyt Klemens *Krauss* vezényletével a müncheni filharmonikusok nyitják meg. *Svéd* Sándor néhány magyar szerzeményt énekel, míg az estély középpontjában a magyar királyi Operaház balettkarának közreműködése áll.

Az estélyre — amelyen a müncheni legelőkelőbb társaság vesz részt, — már elővételben elfogytak az összes jegyek. Magyar részről *Sztójay* Döme berlini követünk, *Jalsoviczky* Károly miniszteri osztályfőnök, vitéz *Hadsz* Aladár miniszteri tanácsos és *Lázár* Imre tanácsjegyző vesznek részt.

— Harminchét halottja van a segni robbanásnak. Rómából jelentik: A Segni városa mellett fekvő *Colleferro* löporgyárban történt robbanási katasztrófa *halálos áldozatainak száma 37-re emelkedett.* A szerdán kiadott hivatalos jelentés szerint a közel 300 sebesült közül több belehalt sérüléseibe és ennek tudható be, hogy a halálos áldozatok száma enynyire megnövekedett.

Nagy elentőségű kormányintézkedések Tokajhegyalja szőlősgazdáinak megsegítésére

Sátoraljaújhely, febr. 3.

Mintegy tiz esztendővel ezelőtt a súlyos helyzetbe jutott tokajhegyaljai szőlősgazdálkodás megsegítésére a földmivelésügyi kormány nagyobb

szőlőfelújítási kölcsönt nyujtott Tokajhegyalja szőlőbirtokosainak.

A kölcsön törlesztése eleinte minden fennakadás nélkül, szabályszerü módon történt. A gazdasági válság és az utóbbi esztendők nehéz körülményei között azonban egyre több adós nem tudott eleget tenni törlesztési kötelezettségének, úgyhogy

újabb kormányintézkedés vált szükségessé.

Fáy István főispán és *Baross* Gábor, Sátoraljaújhely országgyülési képviselője tanácskozásokat kezdtek az illetékes földmivelésügyi és pénzügyminiszteriumokkal. Ezek a tárgyalások teljes sikerrel végződtek, mert

a minisztériumok, teljesítve a szőlősgazdák előterjesztett kívánságait, hozzájárultak a szőlőfelújítási kölcsönöknek 25 éves hosszúlejáratú kölcsönökké való átalakításához.

Ilyenformán 1937 őszétől kezdődően a tokajhegyaljai gazdák a szőlőfelújítási kölcsönöket *25 éves annuitásban fizetik,* éspedig vagy készpénzben, vagy természetben: *bor és must felajánlásával.*

A napokban újabb váratlan örömhir érte Tokajhegyalja szőlőbirtokosait. A földmivelésügyi minisztérium értesitette Zemplén vármegye főispánját, hogy

a kormány e borvidék megsegítésére további intézkedéseket kiván tenni.

Ezért az intézkedések megtétele előtt szükségesnek tartja *az érdekeltségek kívánságainak meghallgatását.*

Fáy István főispán elnökségével ment végbe Sátoraljaújhelyben a tokajhegyaljai szőlősgazdáknak és a hegyközségi tanács tagjainak az értekezlete, amelyen megelent *Zombory* Bertalan miniszteri tanácsos, a földmivelésügyi minisztérium kiküldöttje is. A tokajhegyaljai szőlőtermelés súlyos problémájával kapcsolatban több felszólalás hangzott el.

Zombori Bertalan miniszteri tanácsos a felszólalásokra válaszolva kijelentette, hogy az elhangzott kívánságokat az illetékes miniszterek elé fogja terjeszteni, akik a rendelkezésre álló pénzügyi keretek között minden lehetőt el fognak követni, hogy *Tokajhegyalja nehéz helyzetén segítsenek.*

Heves föld- és tengerrengés volt Indiában

A Budapesti Földrengési Obszervatórium február 1-én 20 óra 19 perckor igen erős földrengést jelzett 12.000 kilométer távolságból. A műszerek legnagyobb kilengése 20 milliméter volt. A földmozgás Budapesten 3 és fél órán át tartott.

London, február 3.

Rendkívül heves földrengést jelentenek Sidneyből. A földrengés tegnap este 6 óra 40 perctől 7 óra 50 pecig tartott (greenwichi idő). A földrengés, illetőleg tengerrengés

a Csendes-óceánon volt.

A rengés olyan erős volt, hogy *Északausztrália* számos helyén is észlelték azt. Az északausztrália *Port Darwin* városában az egymást követő heves földlökések

vad pánikot idéztek elő.

A földrengés epicentrumát eddig nem sikerült megállapitani, azt hiszik azonban, hogy *Ujguinea fővárosa, Rabaul volt a földrengés központja.*

— Ney Géza vármegyei főjegyző búcsúja. Pestmegye alispánja körrendeletben tudatta a vármegye tisztviselőkarával, hogy dr. *Ney* Géza kormányfőtanácsos, vármegyei főjegyző és dr. *Simik* Gyula árvaszéki elnök nyugalombavonulásuk alkalmával a Gellért-szálló márványtermében február 8-án búcsúebédet rendeznek. A búcsúztató beszédet dr. *Endre* László alispán mondja. Egyébként *Preszly* Elemér főispán a májusi közgyülésen sorrakerülő árvaszéki elnök választásáig árvaszéki elnökké *Csapó* Tibor dr.-t helyettesitette be, aki a hivatali esküt dr. *Endre* László alispán kezeibe letette

ÉLETMENTŐ ORVOS

Az idejében vett orvosi segitség számtalan emberéletet mentett már meg. A cukorbetegnél, különösen a hízásra hajlamosoknál, az orvosok időnként ivókúrát tartatnak a Mira glaubersós gyógyvízzel. Ez a csodahatású forrásvíz nemcsak az insulin és diéta hatását támogatja nagymértékben, hanem egyszersmind az epe- és májbajokat is gyógyítja. Kérjen orvosától tanácsot!

Esti Ujság

Ára 10 fillér

Budapest, 1938 február 4. Harmadik évf. 27. sz. Szerkesztőség, kiadóhivatal, színházjegy- és utazási iroda, Budapest, VIII., József-körút 5. Postatakarékpénzt. csekksz. sz. 49.927.

Péntek

Előfizetési ár egy hónapra 2.20 P, negyedévre 6.60 P. Egyes szám ára hétköznap és vasárnap 10 fillér. A szerkesztőség, kiadóhivatal, színházjegy- és utazási iroda telefonja *1-444-00

Megdöbbentő

és riasztó tényekről olvastunk beszámolót az Esti Ujság legutóbbi számában. Magyarország egyik legnagyobb városában: Ujpesten tizenhét év óta egymást követik a sorozatos botrányok, a sikkasztások és az öngyilkosságok. Egy bankár a Dunába ugrik — a város polgársága százezer pengőt veszít. A másik a vonat kerekeivel szakíttatja szét magát, a harmadik golyót irányít az agyába. Az adóhivatal, a vágóhíd, a temető és az óvoda fölött — bűnös manipulációk árnyéka suhan át s ezek az árnyak egyre nyomasztóbban ülik meg az embert, akkor is, ha egyébként semmi vonatkozásban nincs ezzel a várossal. A bíróság bőségesen hozta az utóbbi években az „ujpesti ítéleteket" — ugyanannyi bizonyítékát annak, hogy fertőzött a légkör és itt is, ott is befészkelődött a korrupció. A városból kisugárzik a nyugtalanság másfelé is. És itt keres magának menedéket, aki nem ismeri a különbséget korrupció és konjunktúra között. Állampolgársági ügyek, hamis okmányok, intrikák, örökös harcok: itt a közvetlen közelünkben Budapest alatt... Vajjon mi ennek az oka?

Ujpest valóságos klinikai esete a háborúutáni baloldali demokrácia gazdálkodásának. Ami itt lejátszódott kicsiben: Bécsben és Berlinben imponáló mértékben nyilatkozott meg. Itt ötvenezret, ott ötvenmilliót sikkasztottak. Az egyik helyen a kisváros adóhivatalában könyveltek rosszul, Bécsben az egész Rathausban. Emitt mozdony elé ugrott valaki, külföldön megszökött, vagy agyonverték, esetleg csak bevett egy pár pilulát. Néhanapján olvasunk az „ujpesti állampolgárságok" tisztázatlan kérdéseiről. Nos, Bécsben a galiciánerek tízezrei kapták meg a „Wiener Bürger" tiszteletreméltó címét és jogait. A lényeg ugyanaz: a háborút követő másfél évtized folyamán, amely sok helyen a baloldal fénykora volt, a bolond adósságcsinálás és „a demokrácia és az önkormányzat" nevében elkövetett rengeteg mulasztás jellemezte a nagyvárosok életét. Európaszerte helyi kiskirályok léptek a trónra. Lehet, hogy a kabátjukon csak a szociáldemokraták hármas nyilát viselték (ők voltak az első nyilasok), lehet, hogy a szovjet ötágú csillagát, lehet, hogy csak „liberális felvilágosultaknak" tartották magukat. Ujpesten az utóbbit választották.

De lám, ennek a farsangnak majdnem mindenütt eljött már a böjtje. Ami most következik és részben be is következett, ahol elharapódzott a városok súlyos betegsége: ott a szigorú ellenőrzés, a kemény kéz és a kérlelhetetlen parancs segít. Józanul, tárgyilagosan — mérleget kell készíteni a háborúutáni gazdálkodásról Ujpesten és egyebütt. Teljes mérleget, politikai aktívumokkal és passzívumokkal együtt. És akkor talán gondolkodóba esnek a láthatatlan népfront látható hívei. Meglátják és megérzik, hogy mi a különbség kétféle politika között. A milliós Budapesten nem volt annyi botrány tizenhét év alatt, mint a százezres Ujpesten. Vajjon miért? A kérdésre válaszoljanak ők maguk, akik annyira támadják a „keresztény Budapestet".

Szovjetorosz búvárhajó süllyesztette el az angol tehergőzöst

Összerombolta műtermét, majd megmérgezte magát Halász Vilma belvárosi fényképész

Beleőrült tüdőbeteg öccsének hirtelen halálába

Megdöbbentő családi tragédia tárul fel a búcsúlevélben

A belvárosban a Kristóf-tér 2. számú ház negyedik emeletén, jóval a háztetők felett van, illetve volt a Halász Vilma-féle fényképműterem. Itt két nappal ezelőtt még egy belvárosi szalon lüktető élete zajlott. Ma a szalon tulajdonosai a halottasházban fekszenek és a műterem romjain egy magános öregember kesereg.

Az elegáns szalónban egy ép darab nincs. A padlót vastagon morzsává zúzott lemezek borítják. A drága fényképezőgépek szétt törve, darabokban hevernek, a bútordarabokat fejszével zúzták pozdorjává, a függönyöket lerántották, a kulisszákat széthasogatták, a falról a földhöz vagdosták a berámázott képek seregét. Még a sötétkamra ajtaját is baltával zúzták be... A belvárosi Halász-műterem két nap alatt teljesen megsemmisült.

Elindul a tragédia

A fényképész szakmában előkelő helyet foglal el a Kristóf-téri Halász-műterem. *Tulajdonosai Halász Vilma fényképészművész és öccse, Halász Ferenc festőművész voltak.* Külön specialitása volt ennek a szalónnak *a plasztikus, színes művészfelvételek készítése.*

A tulajdonképpeni fényképész a most ötvenhárom esztendős Halász Vilma volt.

Öccse, a harminckét esztendős *Halász* Ferenc, a színes képek festésével foglalkozott. A festőművész sokat járt külföldön és ott tanulta meg ezt a művészetet.

Itt éltek és dolgoztak már hosszú ideje a Kristóf-téri műteremben. A műterem elegánsan volt berendezve és lakás is csatlakozott hozzá. Itt lakott a két testvér és öreg édesapjuk, idősebb *Halász* Ferenc magánzó.

A műterem jól ment, szépen kerestek és anyagi gondoktól mentesen élhettek.

Anyagi gondok helyett azonban más baj üldözte a családot.

Ifjú Halász Ferenc születésétől fogva testi hibás, ferdevállú volt és lassan tüdőbaj hatalmasodott el rajta.

Gyakran betegeskedett s a betegség a munkájában is megakadályozta. Az idős leánynővére, aki rajongásig szerette huszonegy évvel fiatalabb öccsét — *gondosan ápolta.*

Minden ápolás hiábavaló volt.

Kedden délelőtt Halász Ferenc meghalt.

Otthon, a lakásban, ahol már hetek óta feküdt magas lázzal, *egy hirtelen köhögési roham végzett vele.*

Borzalmas haláltánc a műteremben

Édesapját és nővérét lesujtotta a haláleset. De volt annyi erejük, hogy *intézkedtek az ilyenkor szokásos szomorú teendőkről. Halász* Vilma eljárt a temetkezési intézetnél, idős *Halász* Ferenc pedig bement a főkapitányságra, igazolta, hogy fia hosszabb ideje betegeskedett és *kérte, hogy mellőzzék a boncolását.*

A rendőrség ehhez hozzá is járult és ifj. Halász Ferenc holttestét a déli órákban elvitték a műteremből, a halottasházba.

A műteremben megállt az élet.

Az idős *Halász* a délutáni órákban visszavonult a szobájába, hogy kissé lepihenjen. Alig dőlt le azonban a díványra, *iszonyú zaj verte fel szendergéséből. Csattanás, puffanás s egyéb ijesztő zajok hatoltak be hozzá.* Sokáig moccani sem mert: nem tudta, mi történhetett. De amikor a pokoli lárma nem akart szűnni, végre is bátorságot vett, elindult a zaj irányába. *A szobák üresek voltak.* Benyitott a műterembe. *Itt rémes látvány tárult az idős ember szeme elé.*

A műteremben minden szanaszét volt zúzva, törve, hajigálva, tépve, hasogatva. És az összezúzott műteremben kibontott hajjal, őrültre tágult szemekkel, megtépett ruhában szaladgált felalá leánya, Halász Vilma.

Kezében hatalmas kalapácsot szorongatott és azzal csapkodott mindenre, amit csak látott. Közben egy szót sem szólt.

Kísérteties némaságban végezte őrjöngő, pusztító munkáját.

Az őrületnek valami szisztematikus rendszerével dolgozott, úgy hogy

lehetőleg mindent elpusztítson.

Amikor például *a fényképezőgépeket széthasogatta és lelökte az állványról, még az objektívet is, az asztalra tette és a kalapács lesujtott a drága lencsére.*

Az idős Halász *a rémülettől földbegyökeredzett lábbal nézte az iszonyú rombolást, nem tudott, de nem is mert közbelépni.*

Halász Ferenc

1912/13 - 1913/14
1915/16 - 1917/18

Ferképzőmfoiskèvk

89. l.

teoretikus is volt; Cours d'architecture-je becses építészeti munka.

BLOOT, *Pieter de*, hollandi festő. * Rottendam 1600 körül, † u. o. 1652. Rotterdamban élt. Tájképeket és interieuröket festett, hol népies, hol genreszerűen felfogott bibliai jelenetekkel. Táncoló parasztokat ábrázoló képe a bpesti Szépműv. Múzeumban (1631).

BLOOTELINGH, *Abraham*, l. *Bloteling*.

BLOS, *Karl*, német festő. * Mannheim 1860. Tanulmányait Karlsruhéban és Mannheimben végezte. Képeit gondosság, finomság, bensőséges líraiság jellemzik. Nevezetesebbek: Bölcsődal és a művész feleségének arcképe.

BLOTELING *(Blootelingh)* *Abraham*, hollandi rézkarcoló és mezzotinto-metsző, * Amsterdam 1634, † u. o. 1690. Cornelis van Dalen volt a mestere. Rubens, Van Dyck, Ostade képeit vitte át a rézre, de sok eredeti karca is van. Legsikerültebb művei Netscher után készült arcképei.

BOBBINET, az 1809-ben John Haethcoal által feltalált géppel készült csipkealap (tüll), melynél a gép végzi a csipkeverés munkáját. A szövéshez három szál szükségeltetik, ezek közül egyik hosszában fut, egy jobbról, egy balról úgy keresztezi és köti emezt, hogy a jellegzetes hatoldalú szemek keletkeznek.

BOBERG, *Ferdinand*, svéd építész. * 1860, az újabb svéd architektúra egyik legmarkánsabb egyénisége. Nyugodt síkokkal dolgozik s architektúrája, amely a régi skandináv művészet elemeivel van átszőve, eredeti és erőteljes. Főleg tornyai karakterisztikusak. A stockholmi villanymű épülete ezen portáljával tűnik ki.

Halász Vilma fotoművésznő megdöbbentő tragédiája

Öccse halála után kalapáccsal összerombolta az egész műtermét és gázzal megölte magát

— *A 8 Órai Ujság tudósítása* —

Megrendítő tragédia játszódott le Gyertyaszentelőre virradó éjszaka a Belvárosban. Későn éjjel a Kristóf-téri 2-es számú házból alarmírozták a rendőrséget és a mentőket. Itt van a Halász fényképstudió műterme, ahonnan a hajnali órákban holtan vitték el Halász Vilmát, az ismert fényképésznőt, aki gázzal megmérgezte magát.

Halász Vilma évekkel ezelőtt nyitotta meg a Kristóf-téren studióját és csakhamar jó hírnévre tett szert. Felvételeivel külföldön is több díjat nyert. A Kristóf-tér 2. számú ház negyedik emeletén rendezte be a műtermét és itt lakott édesapjával, *Halász* Ferenccel, és öccsével, ifjú *Halász* Ferenc festőművésszel. A testvérpár nagyon ragaszkodott egymáshoz. Halász Ferenc festőművész volt a lelke a műteremnek, az ő művészi elképzeléseit valósította meg nővérének fotografálógépe. A festőművész

beteges ember volt,

nővére féltő gonddal vigyázott gyenge egészségére. Néhány hónappal ezelőtt ágynak dőlt, kórházba került. Halász Vilmát öccsének betegsége nagyon megviselte és mikor néhány nappal ezelőtt a beteg kezelőorvosai közölték vele, hogy a festőművész menthetetlen, a szörnyű hír valóságos idegösszeroppanást idézett elő nála. Halász Vilma nem nyugodott bele az orvosok véleményébe. Egyik professzort a másik után vitte ki a kórházba, könyörgött nekik, hogy mentsék meg fivérét. Hiába volt minden, kedden este

ifjabb Halász Ferenc festőművész meghalt.

Az esti órákban közölték a családdal a lesujtó hirt. Halász Vilma bezárkózott műtermébe, maga elé meredve üldögélt órákig a fényképezőgépek között, majd elrohant hazulról. Rövid idő mulva visszatért, bement édesapjához és így szólt hozzá:

— *Nem, nem birom ki tovább! Feri nélkül nem tudok dolgozni... Apám, azt hiszem, meghalok!*

Idegroham

Az öreg úr rémülten szorította magához leányát, Halász Vilma azonban kitépte magát karjából, berohant a műterembe, magára zárta az ajtót.

Néhány pillanat mulva pokoli csörömpölés hallatszott odabentről. A fotografusnő felborította a gépeket, kalapácsot vett elő, összezúzta a műterem felszerelését, széttörte a lámpákat, eltörte a lemezeket. Dühöngött, tombolt a bezárt műteremben.

Az apa kétségbeesetten próbálta az ajtót felnyitni s mikor ez nem sikerült, kirohant az udvarra, segítségért kiáltozott, amíg a házmester fel nem sietett a negyedik emeletre... Ekkor már csönd volt a műteremajtó mögött. A házmester kifeszítette az ajtót. *A feldult, szétrombolt műterem közepén halottsápadtan ott feküdt a fényképésznő az üvegcserepek és az összetört gépek romjai között.* Magához térítették és bevitték a műterem melletti lakásba. A tomboló idegroham úgylátszott levezette azt a különös feszültséget, amely Halász Vilmán uralkodott, mert a rombolás után teljesen megnyugodott és édes apjának is kijelentette, hogy nem fog semmit elkövetni.

— *Hagyjatok aludni,* — sóhajtotta teljesen kimerülten.

Halász Vilma lefeküdt és később édesapja is nyugovóra tért. Későbbi Halász Ferenc behurcolkodott erre az éjszakára leányának szobájába. Későn éjszaka arra ébredt fel, hogy *kínzó fejfájás gyötri.* Felcsavarta a villanyt, ekkor látta, hogy *leánya ágya üres.* Kiugrott a szoba közepére és hangosan hívni kezdte a leányát. Nem kapott választ... Kiszaladt a folyosóra és látta, hogy *a műterem mellett lévő sötétkamra vörös kémlelőablakán fény szürődik.* Későbbi Halász Ferenc kopogtatni kezdett az ajtón, majd dörömbölt és mikor nem kapott választ, kifutott a folyosóra és lekiáltott az éjszakai csendben nyugvó bérház udvarára:

— *Segítség, jöjjenek fel, hívják a rendőröket... A mentőket...*

Gáztragédia

A kiáltozásra a házmester és néhány felriadt lakó felszaladtak a negyedik emeletre. Halász Ferenc egész testében reszketve dőlt az előszoba ajtajának. A házmester a sötétkamrához rohant. *Az ajtó hasadékain erős gázszag szüremlett elő.* Valahonnan feszítővasat kerített és feltörte az ajtót.

Egész gázfelhő borította el az előszobát: a kis sötétkamra közepén, a földön, ott hevert a fotografusnő.

Felemelték és kivitték a folyosóra. Ekkor már valaki értesítette a rendőrséget, telefonáltak a mentőkért is, de a mentőknek már nem akadt dolguk. *Halász Vilma meghalt.* A sötétkamrában az asztalon egy papírszeletet találtak, amelyre a következő sorokat vetette a szerencsétlen nő:

„Jeltelen tömegsírba temessenek és temetésemen senki se jelenjen meg. Ez az utolsó kívánságom. *Mártirium volt az életem, olyan legyen az elföldelésem is. Életem legboldogabb pillanata ez...*"

A rendőri bizottságnak sok dolga nem akadt már a Kristóf-téren, értesítettek néhány rokont, akik az összetört, lesujtott apát magukkal vitték, a feldult, összetört műtermet, ahol a tragédia lejátszódott, lepecsételték. A búcsúlevél nem magyarázza meg a szörnyű tragédiát.

— A mai izgalmas élet küzdelmeiben kifáradt egyének, akik csaknem kivétel nélkül már idültté vált székrekedésben és ennek következtében mindenféle emésztési nehézségben szenvednek, igyanak reggelenként éhgyomorra egy-egy kis pohár természetes **„Ferenc József"** keserüvizet, mert ez az ideális hashajtó összes jellemző tulajdonságait egyesíti magában. Kérdezze meg orvosát.

Az angol és a német nyelv alapos elsajátításának könnyű és gyors módszere mindenki számára

HÄCKEL

szerint tanulj nyelveket!

TANULJUNK KÖNNYEN GYORSAN NÉMETÜL

IV. kiadás!!

Irta: dr. Ernst Häckel, a Pázmány Péter Tud. Egyetem előadója a báró Eötvös-kollégium tanára. A kiváló szerző sokéves tanítási gyakorlat gazdag tapasztalatai alapján írta meg fenti, valóban újszerű művét, amelyből mindenki — öreg, fiatal — egyformán könnyedén, játszva és a legrövidebb idő alatt sajátíthatja el legtökéletesebben a német nyelvet. 350 oldal, ára fűzve 6.—, kötve 7.— pengő. Kapható a 8 Órai Ujság kiadóhivatalában, VI. ker., Andrássy-út 47. sz. (9—2 óra között.)

Az óceánba zuhant Stoppani, a híres repülő-rekorder

Két pilótatársa életét vesztette, őt egy német hydroplán mentette meg

Natal, február 3.

(Havas.) **Stoppani**, olasz többszörös rekorder repülőt, aki szerdán reggel útnak indult, hogy Európába repüljön, szerencsétlenség érte.

A délelőtt folyamán a Condor repülővállalat rio de janeiroi központja közölte, hogy a repülőgép motorja megrongálódott és ezért a hidroplán kénytelen volt a nyilt tengeren leszállni. A baleset a jelentés szerint Fernando de Noronha sziget közelében történt.

Délután a natali rádióállomás szikratáviratot fogott fel, amely egy német vizirepülőgéptől származott. A repülőgép közölte, hogy az Atlanti-Óceánon megtalálta Stoppani repülőgépét.

Az olasz repülőgép lángbaborulva leereszkedett a tenger szinére. Egyedül Stoppanit sikerült megmenteni, míg két társa életét vesztette.

Stoppani reggel 8 óra 10 perckor indult útnak Natalból, hogy vizirepülőgépén visszatérjen Olaszországba. Déltájban — vagyis alig négy órával utóbb, — a repülőgép szikratáviró készüléke jelezte, hogy az egyik motor rosszul működik, ezért a repülőgép megfordul és visszatér Natalba. Délután 2 óra 55 perckor a braziliai rádióállomásokhoz

S. O. S. jelzés érkezett az olasz repülőgépről.

Natalból egy francia hajó és egy francia repülőgép nyomban útnak indult, hogy segítséget nyujtson. Ugyanakkor egy német vizirepülőgép Fernando de Noronhe szigetéről szintén a szerencsétlenség szinhelyére sietett. Délután 4 óra 55 perckor érkezett a német repülőgép közlése, amely jelezte, hogy sikerült megtalálni az olasz repülőgépet, de a tenger szinére leereszkedett gép **lángba borult és csupán Stoppanit sikerült kimenteni.** (MTI.)

Kiraboltak egy kecskeméti templomot

Kecskemét, febr. 3.

(A 8 Órai Ujság tudósítása)

Vakmerő betörés történt a kecskeméti Szent Erzsébet-templomban, amelyet a betörők úgyszólván teljesen kifosztottak. Az Angolkisasszonyok zárdája felől hatoltak a betörők a templomba, ahol feltörték az oltárszekrényt, összeszedték az értékes kelyheket és egyéb tárgyakat, összetörték az üvegszekrénybe helyezett Szüz Mária-szobor üvegjét, s a szoborról leszedték azokat az értékes láncokat, karkötőket, amelyeket a hívek hálájuk jeléül aggattak a szoborra, magukhoz vették az oltáriszentségtartót, azután az oratóriumban csomagolták össze a zsákmányt és elmenekültek. A betörést ma hajnalban vette észre a sekrestyés, amikor harangozni indult.

— **Nagyszabású kutyabemutató lesz az országos mezőgazdasági kiállításon.** A mezőgazdasági kiállítás keretében rendezik évek óta a legnagyobb szabású kutyabemutatókat. Ezeknek a kiállításoknak évről-évre fokozódó nagy sikere és a már minden alkalommal jóelőre tapasztalható feltünő érdeklődés a hazai kutyakultusz fejlődését bizonyítja, ami hovatovább a magyar ebtenyésztést a nyugati államok magas színvonalára emeli. A kiállítás iránt a fajtatiszta kutyákkal rendelkező és azokat tenyésztő gazdák is nagy érdeklődést mutatnak. Éppen ezért a kiállításra benevezhetők nem törzskönyvelt, de kétségkívül fajtatiszta kutyák is. A vidékről felhozott kutyákat 50 százalékos szállítási kedvezménnyel lehet a kiállításra felküldeni és visszaszállítani.

TÜNEMÉNY

Előadások kezdete: **4—6—8—10**

Az első előadás félhelyárakkal.

Sonja Henie

Tyrone Power

STUDIO

ELYSÉEBEN

(Kossuth szobornál)

TÜRK BERTA

teljesen új műsorral

SZINHÁZ • MOZI • MŰVÉSZET

Intim hirek

HEGEDÜS TIBOR, *a Vígszínház főrendezője, a színház megbízásából Párisba utazott, hogy több ujdonságot megnézzen, többek közt a „Hatodik emelet" című vígjátékot, amelynek pesti előadását ő fogja rendezni kora tavasszal a Vígben.*

*

ERIK KLEIBER *fogja dirigálni a Budapesti Hangversenyzenekar szegedi hangversenyét február 18-án. Ez az első eset hogy magyar zenekart külföldi dirigens vezényel a vidéken.*

*

YSAYE DOBROVEN *bécsi dirigálása olyan sikerrel járt, hogy ujabb koncertekre hivták meg.*

*

WOLF ENDRE, *az esteborgi filharmonikusok hangversenymesterének szerződését egy újabb esztendőre meghosszabbították.*

*

KURT BAUM, *a tenorista, Budapestre érkezett és együtt énekel Guglielmettivel a Városi Színházban. A szegedi vendégelőadásnak kedves incidense volt: nem volt olasz sugó, pedig a vendégek olaszul énekeltek. Végül is Kurt Baum felesége bujt a sugólyukba és végigsugta a Pillangó kisasszonyt. Ezt a szerepet énekli Kurt Baum Budapesten is Guglielmettivel.*

*

TOSCANINI *nem dirigálja a Glynderburgi ünnepi játékokat. A terv nem sikerült.*

*

A NEWYORKI METROPOLITAN OPERA *jótkonycélra előadja a „Szevillai borbély"-t bábjátékban, amelyben az egyes szerepeket kitünő művészek éneklik.*

*

„JULIETTA" *címen operát írt B. Mortini cseh komponista és ősbemutatója február 19-én lesz Prágában.*

A mai műsor

OPERAHÁZ: A tenor (B bérlet, 1/8). — NEMZETI: Csalódások (1/8). — NEMZETI KAMARA: Kék róka (8). — VIG: Hajnali vendég (K bérlet, 8). — MAGYAR: Ketten egyedül (S bérlet, 8). — BELVÁROSI: Dr. Barabás Irén (8). — PESTI: A rossz asszony (8). — MŰVÉSZ: Déligyümölcs (8). — VÁROSI: Népszínpadi Játékok (4), Julia (8). — ANDRÁSSY: A hölgy hozzám tartozik (8). — TERÉZKÖRUTI: Karneval 1938 (9). — KOMÉDIA: Tingli-Tangli (1/9). — PODIUM: Uj farsangi műsor (9). — ERZSEBETVÁROSI: Fehérvári huszárok (6, 9). — JÓZSEFVÁROSI: A láz (6, 9). — KISFALUDY: Kicsire nem nézünk (6, 1/9).

Amerikai komédia

Aszlányi Károly új komédiája a

Belvárosi Színházban

Bemutató: szerdán, február 9-én

Főszereplők:

Mezey Mária
Rátkay Márton
Latabár Kálmán
Nagy György
Soltész Annie
Vidor Feri

Rendező: **Rátkay Márton**

Díszlettervező: **Gara Zoltán**

Jegyrendelés: 18—84—07.

Nagy magyar történelmi filmet akar csinálni egy német producer

Kedden este Budapestre érkezett Felix *Kronberg* német producer. Látogatásának hátterében érdekes terv húzódik meg: *hatalmas filmet akar készíteni a magyar történelem egyik legmegragadóbb fejezetéből.* A producer már kész programmal jött Magyarországra, pontos listája van azokról a színészekről, akiket filmjében foglalkoztatni akar. Eszerint a történelmi darab főszerepeit egy színésznő kivételével a Nemzeti Színház fiatal művészeivel játszatná s velük csinálná meg a film német verzióját is.

A felvételek Bécsben folynának, de a munkában kizárólag magyarok vennének részt. Magyar volna a díszlettervező és kosztümtervező is. Érdekes, hogy Felix *Kronberg* annyira ragaszkodik a kiválasztott nemzetiszínházi művészekhez, hogy a felvételekkel hajlandó volna nyárig is várni, ha a színészek addig nem érnének rá.

A német producer ma kezdi meg hivatalos tárgyalásait s ezek során el akarja mondani, hogy célja a magyar történelmi filmmel az, hogy megmutassa, milyen érdekes filmtémák vannak a középeurópai és különösen a magyar históriában is.

A hölgy hozzám tartozik!

Bemutató az Andrássy Színházban

Az öreg Pierre *Veber*, akinek már a fia is elismert szerző, szívbeli párisi mulatságot visz a színpadra. Darabját négyszázszor játszották egyfolytában Párisban és volt idő, amikor egyszerre két színházban is adták. Szeretetreméltó fogásokkal dolgozik, élére állított szituációkkal és száguldó tempóval. Komédiáját ragyogóan játssza az *Andrássy Színház*. Az eredeti darab nálunk *Eisemann* Mihály muzsikájával bővül néhány pompás számmal és kis finalettokkal, amelyeknek szellemes és ötletes verseit *Békeffi* István írta s amelyeket a komponista franciás zsánerben, a darab stílusának megfelelően komponált meg. Leghatásosabb számok az *„Elválnak utaink"* kezdetü valcer, egy tangó, amelyet *Kiss* Manyi és *Kabos* Gyula ad elő ellenállhatatlan humorral és egy foxtrott: *„Ha valaki szereti az urát!"*, amelyet bizonyára mindenki énekelni fog a nyáron Budapesten. Maga a darab, amely csupa mulatság és kacagtató helyzet, *Stella* Adorján kitünő fordításában kerül a közönség elé. Arról van benne szól, hogy a belga—francia határon *Sennyey* Vera, hogy átcsempészhesse kis női holmijait, *Dénes* Györgyhöz, az elegáns, szertetreméltó bonviván követségi titkárhoz csatlakozik, aki diplomata-útlevéllel utazik. De a megvesztegethetetlen vámőr: *Kabos* Gyula gyanut fog és a perui követség szalonjában pincérnek öltözve, leleplezi az enyhe svindlit. Ekkor már jelen van az igazi férj: *Szakács* Zoltán és az igazi feleség: *Simor* Erzsébet is és ebből származik a bonyodalom mulatsága. A harmadik felvonás a rendőrkapitányságon játszik és ott egy működvelő rendőrbiztos *Faust* szerepében hozza rendbe a dogokat. Nagyszerű figurák még: Z. *Molnár* László, a perui követ, *Vaszary* Piroska, a követné, aki maga az élő karrikatura, groteszk, kacagtató; *Kiss* Manyi: Kate szobalány, aki rendkívül mulatságos, *Faragó* Ödön és *Szabó* Dezső, a lókereskedő és a fia, kisebb-nagyobb szerepeikben pedig: *Gonda* József, *Sugár* Lajos, *Boross* Géza, *Vándory* Gusztáv, *Pethes* Ferenc és *Dávid* Mihály. Kitünő összjáték és egy sereg nevettető alakítás. *Lóránth* Vilmos rendezte az előadást szinesen és vidáman, *Bob Gray* tanította be a táncokat és *Upor* Tibor tervezte a szép dísleteket. Csodás női ruhák kápráztatják a nézőt, romantikus hangulat és kacagó mulatság jelzi a nagy sikert.

Faragó Jenő

»Karnevál 1938«

a Terézkörúti Szinpad

uj műsora

Ma: nyilvános főpróba este 9 órakor

premier: holnap **péntek** este 9 órakor

Telefon: 12-92-54

Megkezdték Hunyady Sándor új darabjának próbáit a Vigszínházban

Ma délelőtt megkezdték *Hunyady* Sándor új darabjának próbáit a *Vígszínházban*. A darab eme: *„Bors István"*; főszerepeit játsszák: *Páger* Antal, *Somlay* Artur, *Vizváry* Mariska, *Komár* Julia, *Szombathelyi* Blanka, *Ölvedy* Zsófi és még 25 jelentős szereplő. Rendező: *Hegedüs* Tibor. A bemutatóra kényelmesen készülhet a színház a *„Hajnali vendég"* nagy sikere folytán; a premier márciusban lesz.

= **Vidám Tarka Estély a Fészek klubban.** A Fészek Művészek Klubja február 5-én szombaton este 10 órakor *Vidám Tarka Estet* rendez, amelyen közreműködnek: *Aknay* Vilma, *Dobay* Livia, *Farnady* Edit, *Lengyel* Gabriella, *Dénes* György, *Pethes* Sándor, *Ferenczy* Károly, *Pártos* Gusztáv, gróf *Zichy* Ernő. Zongorán kísérnek dr. *Herz* Ottó, *Hetényi-Heidelberg* és *Donáth* Jenő. Utána tánc.

Kedvezményes jegyakciónk

Az alábbi operaelőadásokra, hangversenyekre, művészeti és irodalmi estékre olvasóink és előfizetőink **rendkívül leszállított áron** válthatnak jegyet a 8 Órai Ujság jegyirodájában, Andrássy-út 16. Telefon: 128—981.

1. **Traviata Guglielmetti** felléptével, febr. 4. (Városi Szinház). 2. **Pillangó kisasszony, Guglielmetti** felléptével, febr. 11. 3. **Sauer** zenekari kisérettel (Vigadó). 4. **Shakespeare-est** (Zeneakadémia).

Északamerikai repülőversenyre készül a pesti társaság egyik urihölgytagja

Rendkívül érdekes illusztrált cikket közöl erről a Délibáb új számában. Ez a ragyogó hetilap nagy terjedelemben jelent meg. Pompás illusztrált rádióműsorokat, egyfelvonásos szindarabokat, premierbeszámolókat, színházi pletykákat, divattudósításokat, nagyszerű filmrovatot és több, mint száz szebbnél szebb képet talál az olvasó a nagyszerű hetilapban, amely eredeti felvételekben érdekes cikkekben számol be a színház, film és rádió összes új eseményeiről.

Ára 20 fillér.

A préda

Ki a préda? Az asszony, aki sokéves boldogtalan, kínlódó házasélet után végre rátalál az igazi férfire és semmivel sem törődve, odaadja magát végzetes szenvedélyenek? Talán a férj, az egyiptomi herceg, akinek szemében félelmetes szenvedélyek lobognak, aki — bár halálosan szereti a feleségét — mindenkivel megcsalja, akivel összekerül. Őt azonban végzetesen megsemmisíti, amikor megtudja hogy feleségének szeretője van... Vagy talán a csábító? A nyugodt, előkelő hajózási tisztet viselő, akinek életét feldúlta, megsemmisítette ez a szenvedély. Zsarolják, gyilkosság gyanujába kerül, anyagilag tönkremegy... Ime: sorsok, tragédiák, szerelem — ez az új francia film három főmotivuma. Mint minden eddigi francia film, ez is hoz valami újszerűt és szokatlant a közönségnek. Talán egyetlen egy filmben sem éreztük olyan közel magunkhoz a vergődő emberi sorsokat, mint ebben. A rendezés a belső motivumok kihangsúlyozására törekszik és a szereplők egy-egy mozdulata, egy szó, egy félmondat hallatlan távlatokat világít meg. A három főszereplőt már ismerjük az *„Örvény"*-ből. Jean *Max*, Jeanne *Boitel* és Jean *Galland*, mindhárman a filmjátszás legmagasabb iskoláját mutatják be és mindhárom alakítás felejthetetlen művészi produkció. A filmet ma este mutatja be a *Rádius*.

Néhány óra története

Berlinből írják: A „Német elbeszélők" sorozat keretében ezen a héten *Kilian Koll*, az ismert német költő olvasta fel „Urlaub auf Ehrenworth" című novelláját, amelyből ép most készült film, megrázó erejü, mélyhatású film, amelyet rendkívüli érdeklődés előzött meg, mert *Kilian Koll*, mint köztudomású, ezt a novellát nem az íróasztalánál agyalta ki.

A történet hőse: a fiatal hadnagy, aki határozott parancs ellenére, magasabb törvénynek engedelmeskedve, megengedte katonáinak, hogy bemehetnek szülővárosukba, ahol néhány órán át állt velük a vonat, de *becsületszavát* vette mindenkinek, hogy a kitüzött időre újra ott lesz a vonaton, — a fiatal hadnagy *maga a költő volt*. S annak a néhány órának a története, mialatt a vonat az állomáson vesztegelt: tárgya a regénynek és természetesen a filmnek is. E néhány óra alatt emberi életek és sorsok cavalcadeja viharzik el az olvasó és a néző előtt. Mint halljuk, a filmváltozat rövidesen nálunk is látható lesz. Magyar címe *„Becsületszóra!"* és főszereplői: Ralph *Moebius*, az „Elssler Fanny" reichstadti hercege és egy érdekes új színésznő: Ingeborg *Theek*.

Alice Faye is Pestre készül

Alice *Faye* nemrég fejezte be „Wake up and live" című új zenés vígjátékát, melynek newyorki nagysikerű premierje után hajóra szállt és a londoni premieren már jelen akar lenni. A csellóhangú szőke filmsztár kissé eltolódott nászútján (esküvője december 14-én volt) meglátogatja a nagyobb európai városokat is. Budapestet most elkészült filmjének másik főszereplője, Jack *Haley* ajánlotta figyelmébe, aki már élvezte a magyar főváros vendégszeretetét. A Fox film értesítette Alice *Faye*-t, hogy új filmjét nálunk *„Pletyka"* címen mutatják be és meghívták a premierre is. Ha nem csik egybe a dátum a londoni premierrel, bizonyára személyesen is üdvözölhetjük Alice *Faye*-t.

— **Heltai Jenő** filmje: „A 111-es" a Tivoliban (Nagymező-u. 8.) és az Odeonban (Rottenbiller-u. 37/6.).

Táblás házak! Óriási siker!

Fodor László új vígjátéka

HAJNALI VENDÉG

Muráti Lili, Somlay, Páday, Somló

Vígszínház

Jegyrendelés: 115-344.

Halász Ferenc fest

Halász Vilma ismert fényképésznő megmérgezte magát és meghalt

Öcsének halála miatt követte el az öngyilkosságot

Halász Vilma 53 éves, ismert belvárosi fényképésznőnek a Kristóf-tér 2. számu házban volt a műterme, ahol művészi fényképeket készitett. Együtt élt a műteremlakásban 80 éves édesapjával és Ferenc nevü öccsével. *Halász Ferenc* festőművész volt. Valamikor *Balló Edénél* tanult, majd később Drezdában és Münchenben folytatta tanulmányait. A festőművész pupos, beteg ember volt. Nővére, Halász Vilma valósággal feláldozta az életét, hogy elfeledtesse vele szenvedéseit, Halász Ferenc pedig azzal igyekezett viszonozni nővére önfeláldozó viselkedését, hogy segitett neki a műteremben dolgozni, ő állitotta be a felvételeket. A festő három hónappal ezelőtt sulyosan megbetegedett. *Gerincelferdülésével kapcsolatos kór támadta meg szervezetét, nem lehetett segiteni rajta és hosszu szenvedés után kedden reggel meghalt.*

Halász Vilma idegei ekkor összeomlottak, alig tudták elszakitani öccse holttestétől. Utóbb kiderült, hogy nemcsak az öccse temetési költségeit fizette ki, hanem *a saját temetését is megrendelte.* Szerdán késő délután tért haza Kristóf-téri műteremlakásába. *Itt idegroham tört ki rajta, megrongálta műtermének butorait, majd bezárkózott a kamrába.*

Nyolcvan éves édesapja, id. *Halász Ferenc*, a kimerültségtől már elaludt szobájában és minderről semmit sem tudott. Éjféltájban felébredt és aggódni kezdett. Bement leánya hálószobájába, de nem találta az ágyában. Rosszat sejtve, segitségül hivta a házfelügyelőt és mivel Halász Vilmát a lakásban sehol sem találták, az apa feltörette a kamra ajtaját. *A sötét kis kamra kövén holtan találták Halász Vilmát. A gázcsövet egész a torkáig ledugta és igy szivta magába a nyitott csapból kiáramló gázt.* Segiteni már nem lehetett rajta, *órákkal előbb meghalt.*

Megtalálták az öngyilkos fényképésznő megrázó bucsulevelét is, amelyben a többi között a következőket irja:

„Jeltelen tömegsirban temessenek el. Temetésemen senki se jelenjék meg. Ez a végső kivánságom. Mártirium volt az életem, ilyen legyen az elföldelésem is . . .“ A levél igy végződik: *„Életem legboldogabb pillanata ez.“*

Az öngyilkos fényképésznő holttestét a törvényszéki orvostani intézetbe szállitották. A Halász-család drámája nagy részvétet és megdöbbenést keltett. A két tragikus sorsu testvért pénteken délután három órakor temetik a rákosi temetőben.

PH. 1938

TABLE DES MATIÈRES :

Ernest Kállai : Les œuvres récentes d'Aurélien Bernáth ... 241
André Pigler : Le Choix de sujet et le langage de forme dans le style baroque ... 253
Arnold Schoen : Mathias Schervitz, peintre de Buda 265
Frédéric Höger : L'architecture des églises en briques non séchées ... 270
Pierre Kaffka : Les Statues de stalactite dans la Grotte d'Aggtelek ... 279
In memoriam ... 289
Charles Lyka : Chronique artistique ... 292
Littérature artistique ... 295

ILLUSTRATIONS :

Aurélien Bernáth : Matin. 1927—1928. Supplément en couleurs
Aurélien Bernáth : Riviera. (Peinture à huile) 1926—1927 24
Aurélien Bernáth : Terre abrupte. Pastel. 1928 24
Aurélien Bernáth : Portrait avec coquille. Pastel. 1929..... 24
Aurélien Bernáth : Meditation. 1927 24
Aurélien Bernáth : Walchensee. 1927 24
Aurélien Bernáth : Le port 1927 24
Aurélien Bernáth : Nature morte avec Niké. Pastel. 1928 24
Aurélien Bernáth : Walchensee en hiver. Pastel. 1928 24
Aurélien Bernáth : Route. Pastel. 1928 24
Aurélien Bernáth : Le lac de Starnberg 1926 24
Aurélien Bernáth : Automne. Pastel 24
Aurélien Bernáth : Portrait de l'artiste 1929 25
Aurélien Bernáth : Hiver. Pastel 1926 25
Aurélien Bernáth : Femme couchée. Pastel. 1928 25
Francesco Furini : Le prince malade 25
Andrea Celesti : Le prince malade 24
Guilio Carpioni : Iris dans le royaume du dieu des rêves 25
Vittore Carpaccio : Keix et Alcyone 25
Pietro Testa : Cimone et Efigenia 25
P. P. Rubens : Cimone et Efigenia 25
Gerbrandt van den Eeckhout : Cimone et Efigenia 25
Jacob Backer : Amarillis et Martillo 25
Jacob van Loo : Amarilis et Martillo..... 26
Jan van Noort : Granida et Daifilo 26
Giuseppe Bazzani : Jefte aperçoit sa fille 26
Gerbrandt van den Eeckkout : Granida et Daifilo. Dessin..... 26
Mathias Schervitz : Sainte Elisabeth donne l'aumone. 1760 ... 26
Daniel Gran : Sainte Elisabeth..... 26
L'Église Saint Nicolas à Wismar..... 27
L'Église de la Vierge-Marie à Lübeck 27
L'Église de la Vierge-Marie à Danzig 27
Frédéric Höger : Plan pour la chapelle funéraire en construction à Delmenhorst 27
Frédéric Höger : Plan de l'intérieur de la chapelle funéraire en

3. A Földközi tenger nemzetközi kereskedelmi utjain talált, alámerült buvárnaszádokat — mihelyt meglátják — minden figyelmeztetés nélkül azonnal süllyesszék el.

Eden egyszersmind Franciaország és Olaszország hozzájárulását kérte ahhoz, hogy Anglia azonnal megerősithesse őrjáratait.

A *Daily Mail* szerint a francia kormány kész azonnal elfogadni az angol javaslatokat s *Grandi* olasz

Megmérgezte magát Sarlay Ernőné, az ismert budapesti úriasszony

(Saját tudósítónktól.) Feltűnő öngyilkossági kísérlet híre terjedt el csütörtök délelőtt a fővárosban: a Buday László ucca 16. számú házban morfiummal megmérgezte magát *Sarlay* Ernőné született *Sebestyén* Klára, a fővárosi társaságban ismert úriasszony.

Sarlayné a dúsgazdag dr. *Sebestyén* Samu ügyvéd egyik leánya. Oly *Landauer* Eduárdhoz, a KMAO jelenlegi vezértitkárához ment feleségül, Klárát pedig *Sarlay* Ernő, a háború utáni évek egyik jómódú tőzsdebizományosa vette feleségül. Mind a két fiatalasszony nagy társadalmi életet élt a konjunktúra éveiben. Oly később elvált férjétől, *Egyed* Zoltán hírlapíróhoz ment feleségül, majd amikor tőle is elvált, újra férjhez ment, de ekkor már úgy őt, mint harmadik férjét hatalmába kerítette *a morfiumszenvedély* és többször előfordult, hogy a mentőket kellett kihívni a Veres Pálné ucca 8. számú házban levő lakásukra és valamelyiküket kórházba szállítani. Olyt most is az Új Szent János kórházban ápolják.

A kutyabarát úriasszony

Sarlayné házassága boldogabb volt, mint nővéréé. Férje, aki később vaskereskedő lett, az imádásig szerette kedves, csinos külsejű, nagyintelligenciájú feleségét. Állandóan rengeteg vendégük volt: a társaság is kedvelte az úriasszonyt és mindenkinek az volt a vágya, hogy elfelejttessék vele testi hibáját, mert a fiatalasszony bicegett.

Körülbelül 18—20 évvel ezelőtt Sarlayné egy barátnőjétől *buldoggot kapott ajándékba.* A fiatal asszony az okos állatot rendkívül megszerette és ekkor elhatározta, hogy intenzíven foglalkozik kutyákkal. Buldoggjai egymásután nyerték a versenyeket és Sarlayné csakhamar komoly kutyaszaktekintély lett, jó szeme volt, mindig ki tudta választani a fajtiszta, kiváló kutyaanyagot. Később drótszőrű foxterrierekkel foglalkozott és első kutyái közül az egyik — *Derby's Drink* — derbygyőztes lett. A kutya miatt annak idején kellemetlenségei is voltak. Egy hirdetésben ugyanis megjelent a kutyáról készült rajz és ekkor ellenségei azt állították, hogy a hirdetésben nem a kutya portréja, hanem a kutya apjáról készült rajz jelent meg. Ezt összeférhetetlennek tartották, sportszerűtlennek és ezért Sarlaynét az egyik foxterrier klub ki is zárta tagjai sorából. Sarlayné azonban nem adta fel a harcot, *bebizonyította, hogy neki van igaza.* Kiderült, hogy *Gehl* Zoltán rajzolóművész egy alkalommal lerajzolta őt. ekkor ölében Derby's Drink ült és a hirdetésben szereplő kutyaportré erről az eredeti rajzról készült. Sarlaynét *rehabilitálták,* az úriasszony azóta is minden szabad idejét kutyáinak szentelte. A kutyák egymásután nyerték a díjakat és a Sarlay-kennel világhírű lett. Nagy társadalmi életet is élt Sarlayné: apja halála után dúsgazdag édesanyjától úgy ő, mint nővére nagy havi apanázst kapott, így a költséges életnek semmi akadálya sem volt.

Halálos gázolás

Egy évvel ezelőtt kellemetlen esemény zavarta meg a Sarlay-házaspár nyugodt, kiegyensúlyozott életét. 1937 tavaszán *Sarlay Ernő a Fehérvári úton halálra gázolt egy kerékpáros katonát.* A kereskedőt letartóztatták és a vádtanács csak nagyösszegű *kaució* ellenében volt hajlandó szabadon bocsátani. Felesége szaladgált mindenfelé férje érdekében, ő volt az, aki előteremtette a kauciót és lehetővé tette, hogy férje szabadlábra kerüljön. Azóta Sarlayt már el is ítélték nagyösszegű pénzbüntetésre.

Két foxi

Közben Sarlayné egyik drótszőrű foxija — *Wollescote Winalot* — magyar champion lett, de champion lett Reichenbergben, Bázelben, Brüsszelben, Zürichben, Frankfurtban és Bécsben is. Európai szenzáció volt a kutyabarátok közt a *hétszeres championátus* és Európa kutyaszaklapjai megírták, hogy Wollescote Winalot *az egyetlen európai kutya, amely egymásután hétszer lett champion.* Érthető, hogy Sarlayné rendkívül szerette híres kutyáját, állandóan maga mellett tartotta villájában, de nemcsak a kétszeres derbygyőztest, hanem annak fiát is, *Rio*-t.

Néhány hónappal ezelőtt *a férj elköltözött* a közös lakásból. Senki sem tudta megmagyarázni, hogy a különválásnak mi az oka, és Sarlayné nem is beszélt róla senkinek. Élte tovább azt a társadalmi életet, amelyet eddig és amikor édesanyja, özvegy Sebestyén Samuné külföldi utazsára indult, elkísérte Garmisch-Partenkirchenbe. A Sebestyén-családnak ugyanis Berlinben is vannak ingatlanai. Ezeknek jövedelmét Németországban kell elkölteni, ezért minden évben valamelyik német fürdőhelyre utaznak. Karácsonykor mentek Garmischba: Sebestyénné, Sarlayné, a két drótszőrű foxival. Néhány napig tartózkodtak itt, majd visszatértek, mert ekkor már Sebestyénné megváltotta 62 napos hajóútiára jegyét. *Sarlaynét barátai és rokonai rábeszélték, hogy kísérje el anyját az utazásra, de az asszony hallani sem akart róla.* Pedig ekkor már állandóan panaszkodott fejfájásról, álmatlanságról és elmondotta, hogy minden este két szevenalett-pasztillát vesz be, nehogy az éjszakát álmatlanul gyötrődje végig.

„Férjem búcsúzzon el tőlem . . ."

Szerda délben barátaival volt együtt Sarlayné. Éppoly vidám, kedves volt, mint mindennap. De egyszerre furcsán *panaszkodni kezdett.* Hogy milyen nehéz a helyzet, válság van. Senki sem értette, mire akar célozni az asszony és akkor sem gondoltak még semmit, amikor ezt mondotta:

— *Nem csodálkozom azon, hogyha valaki öngyilkos lesz . . .*

Csütörtök éjszaka Sarlayné szobalánya szelet papírt talált a konyhaasztalon. Ezen úrnője azt üzente neki, hogy reggel 8 órakor *keltse fel.* Amikor az utasítást a leány teljesíteni akarta, az előszobában lezárt borítékot talált, amelyen az ő neve volt. Felszakította, a borítékban a következő levelet találta:

— Ne ijedjen **meg és ne veszítse el a fejét.** *Hívja fel telefónon a férjemet, hogy jöjjön ide és búcsúzzon még el tőlem.* Csak azután hívja a mentőket, ha szükség van rájuk és értesítse a rendőrséget. Főleg senkit ne engedjen be a szobába. Mindenre vigyázzon és ha édesanyám hazajön, adja át a berendezést neki. *A két kutyát* — úgy ahogy megbeszéltük. — a *tanár úrnak adja, hogy gyorsan ölő méreggel ölje meg őket.*

A szobalány ijedten rohant a Zárda ucca 12. számú házba úrnője barátnőjéhez, ifj. *Benes* Józsefnéhez. Benesné megdöbbenve olvasta el Sarlayné búcsúlevelét, azonnal értesítette a mentőket, akik isiettek a Sarlay-villába. A mentők megállapították, hogy az úriasszony *morfiummal* megmérgezte magát. Első segélyben részesitették, azután a Rókus-kórházba, később a család utasítására az Új Szent János kórházba vitték, ahol Oly nővére is fekszik. Az orvosok *csakhamar eszméletre térítették Sarlaynét. A délutáni órákban már vendégeket is fogadott. Remélik, hogy a kísérletnek nem lesz komolyabb következménye.*

A főkapitányságon nyomozás indult, hogy kiderítsék, *miért* akart meghalni az úriasszony. A szobalánynak írt búcsúlevél *férjére célzó* részletéből arra következtetnek, hogy Sarlayné nyilván azért vesztette el életkedvét, mert Sarlay Ernő elköltözött hazulról.

SAURER
TEHERAUTOMOBILOK
UJ
vezérképviselete
Budapest, VI., Liszt Ferenc tér 11
Telefon: 110-390
SERVICE
VI., Szent László ut 49
Telefón: 291-373

Öccse halála miatt megölte magát Halász Vilma, belvárosi „fényképezőművész"

„Jeltelen tömegsírba temessenek..." — írta búcsúlevelében Előre kifizette temetésének költségeit — Ma délután temetik öccsével együtt

(Saját tudósítónktól.) Szerda hajnalban ½3 órakor megdöbbentő öngyilkosságot fedeztek fel a Kristóf tér 2. számú házban lévő műteremlakásban: gázzal megmérgezte magát és meghalt *Halász* Vilma 53 éves fényképész, vagy ahogy ő szerette magát nevezni: *fényképezőművész.*

A főváros egyik legismertebb fényképésze volt a tehetséges Halász Vilma. Évekkel ezelőtt nyitotta meg műtermét a Hajó ucca 12—14. számú házban. A háború utáni években csakhamar jó névre tett szert, rengetegen keresték fel, *első népszerűségét színésznő-portréinak köszönhette:* a főváros legdivatosabb primadonnáiról készített érdekesebbnél érdekesebb fényképfelvételeket. Sikeréhez hozzájárult, hogy kiváló munkatársa volt testvéröccse, ifj. *Halász* Ferenc festőművész, aki *Balló* Ede tanítványa volt. A fiatal piktor visszavonult, embergyűlölő életet élt. Bár tehetségesnek tartották, ritkán vett részt kiállításokon. Nem tudták ezt mással magyarázni, mint testi fogyatékosságával, mert a tehetséges piktor *sánta és púpos volt.* Életének legnagyobb részét nővére műtermében töltötte, ott színezte Halász Vilma fényképeit.

Körülbelül két hónappal ezelőtt a Kristól tér 2. számú ház kapualjában — ekkor már ideköltözött Halász Vilma — *valaki betörte a fényképészműterem kirakatát.* Miután a rendőrség megállapította, hogy nem rablási szándékból történt a betörés és megállapították azt is, hogy ki a tettes, Halász Vilma levelet írt neki és arra kérte, hogy *az okozott kárt fizesse meg.* Ez nem történt meg, ellenben *feljelentették Halász Vilmát a rendőrségen a levél egyes kifejezései miatt zsarolás kísérletéért.* Rendkívül felizgatta ez az esemény a fényképésznőt, de nemcsak őt, öccsét is és a testvérpár édesapját, id. *Halász* Ferencet, aki szintén ott élt velük a műteremlakásban. Az izgalmak a festőművészt *ágybadöntötték.* Súlyos beteg lett. Halász Vilma ettől a perctől kezdve *elhanyagolta munkáját, nem törődött megrendelőivel, minden pillanatát rajongásig szeretett fivére betegágyánál töltötte.* De hiába volt az önfeláldozó ápolás, hiába követtek el mindent az orvosok, segíteni nem tudtak és *a festőművész február 1-én meghalt.*

Halász Vilma már akkor, amikor öccse betegsége súlyosra fordult, *kijelentette, hogyha katasztrófa történnék, követi fivérét a halálba.* Eleinte azt gondolták, hogy ez csak afféle komolytalan fenyegetőzés, de amikor a haláleset után a Községi Temetkezési Intézet emberei megjelentek a műteremben és közölték, hogy a temetés 460 pengőbe kerül, Halász Vilma íróasztala fiókjából *920 pengőt vett ki és addig erősködött, amíg a kiküldöttek kénytelenek voltak elfogadni.* A hozzátartozók most már komolynak vették a néhány nappal ezelőtt történt fenyegetőzést s meg voltak győződve arról, hogy azért fizette ki a fényképésznő a temetés kétszeresét, mert elhatározta, hogy öngyilkos lesz és *a második 460 pengő már a saját temetésének költsége.*

Hajnali félhárom volt, amikor Halász Ferencnek feltűnt, hogy *leánya nincs ágyában.* Felkelt, körülnézett a műteremben s legnagyobb megdöbbenésére azt látta, hogy *a karosszékeket valaki megrongálta, az egyik asztal üveglapját összetörték, a székeket piros festékkel bemázolták, egész sereg lemezt is összetörtek.* A 80 éves öregúr keresni kezdte leányát. A műteremben nem találta, erre *kopogtatni kezdett a sötét kamra ajtaján, amely zárva volt.* Választ nem kapott, felhívta a házmestert, *baltával bezúzták az ajtót: holtan találták ott Halász Vilmát.* A gázresó csöve a szájában volt: a fényképésznő *gázzal* mérgezte meg magát. A mentőket hiába hívták ki, segíteni nem tudtak, csak annyit állapítottak meg, hogy a halál körülbelül 2 órakor következett be. A kamrában egy búcsúlevelet is találtak a következő szöveggel:

— Jeltelen tömegsírba temessenek. Temetésemen senki se jelenjen meg. Apám se. Ez az utolsó kívánságom. *Martirium volt az életem, martirium legyen az elföldelésem is.* Életem legboldogabb pillanata ez. Halász Vilma.

A rendőrség nyomozásának adatai szerint a tehetséges fényeképezőművész nyilván azért lett öngyilkos, mert — mint előre mondotta — *nem tudta túlélni öccse halálát.* Holttestét a törvényszéki orvostani intézetbe szállították. Ifj. Halász Ferenc temetését csütörtök délutánra tűzték ki, de *elhalasztották. Péntek délután három órakor lesz* ifj. Halász Ferenc és Halász Vilma *közös* temetése a rákoskereszturi temetőben.

Tünemény
Sonja Henie
Tyrone Power
STUDIO
Előadások kezdete 4—6—8—10. —
Az első előadások félhelyárakkal

NAPI HÍREK

JÓ REGGELT!

Mozgalmat indítottak a diplomás villamoskalauzok. Remélhető leg előléptetik őket, — de nemcsak a pótkocsiról az első kocsira.

Beszélgetés a kávéházban: »Olvasta? A hideg tél végét jelenti a medve.« »Ugylátszik, ő is olvasta a meteorológiai jóslatokat.«

A nap aktuális kérdése: »Vajjon a nagy hatalmak kizárólag tüntetés céljaira építik flottájukat?«

A nap hőse: a sísport, amely a Mátrában nagyhetet ünnepelt. A kitűnő eredményeket és a nagy sikert előmozdította a rendezőség. Neki köszönhetjük, hogy még a lecsúszóversenyek sem csúsztak le.

Diplomáciai csaták folynak a spanyol területeken. Még jó, hogy ebbe nem halnak bele a gyanútlan polgárok.

Beszélgetés a villamos perrónján: »Olvasta? Az egyik admiralitás panaszkodik, hogy újból elsüllyesztették flottájának egyik egységét.« »No ez a hajótulajdonos igazán elmondhatja magáról, hogy »szerencsétlen flottás«.

Mindenben első a Pesti Napló

— Vilma holland királynő válasza a kormányzó üdvözlő táviratára. *Horthy* Miklós kormányzónak *Vilma* holland királynőhöz Juliana trónörökösnő leánya születése alkalmából intézett üdvözlő táviratára a holland királynő a következő táviratával válaszolt:

Szivélyes táviratától mélyen meghatva, Főméltóságodnak őszinte köszönetemet fejezem ki. Wilhelmina.

— Ebéd József főhercegnél. *József* főherceg tábornagy és *Auguszta* főhercegnő csütörtök délután 1 óra 30 perckor ebédet adott. Az ebéden résztvett *József* főherceg tábornagy és *Auguszta* főhercegnő, *Magdolna* főhercegnő, gróf *Széchényi* Bertalan, a felsőház elnöke és felesége, *Sztranyavszky* Sándor, a képviselőház elnöke, *Kánya* Kálmán külügyminiszter, *Karafiáth* Jenő főpolgármester és felesége, *Széll* József belügyminiszter és felesége, *Bornemisza* Géza kereskedelmi és iparügyi miniszter és felesége, *Sónyi* Hugó gyalogsági tábornok, honvédségi főparancsnok és felesége, dr. *Szendy* Károly polgármester és felesége, gróf *Csáky* István követségi tanácsos, *Csáky* Bóra grófnő és *Lucich* Károly altengernagy, főudvarmesterhelyettes.

— Viktor Emánuel kitüntette Bruno Mussolinit és óceánrepülő társait. *Rómából* jelentik: Az óceánt átrepülő *olasz repülőraj személyzetét a király különleges kitüntetésekben részesítette.* Így Bruno *Mussolini* főhadnagyot kapitánnyá nevezte ki, *Biseo* ezredes és a többi tiszt, továbbá egy őrmester az arany, a többi altiszt pedig az ezüst légi érdemrendet kapta.

— Bethlen, Kállay, Márai és Szekfü a Kisfaludy Társaság új tagjai, Sebestyén Károly a Berzeviczy-díj nyertese. A Kisfaludy Társaság szerdán délután 5 órakor előzetes és tagválasztó közülést tartott *Voinovich* Géza elnöklésével. A társaság négy új tagot választott: gróf *Behlen* Istvánt, *Kállay* Miklóst, *Márai* Sándort és *Szekfü* Gyulát. Levelező tagjául választotta a Társaság Watson Kirkoonnel délamerikai írót, »Buda halála« jeles angol fordítóját. Döntött a Társaság *két pályázata* ügyében is. *A Berzeviczy Albert kritikai jutalomdíjjal Sebestyén* Károlyt tüntette ki a magyar lapokban közölt kritikai dolgozataiért és a magyar irodalomnak a Pester Lloyd útján történő állandó és magas szempontú ismertetéseiért. Elhatározta a Társaság, hogy kiadja a gyermekversekre kiírt *Szilassy Nelly-féle pályázat* jutalmát is, a szerző nevét rejtő jeligés levelet a Társaság vasárnapi ünnepélyes közülésén bontják fel.

— Új kormányfőtanácsos. A kormányzó *Gulyás* Mátyás gazdasági tanácsos törökszentmiklósi lakosnak a közélet terén szerzett érdemei elismeréséül a *kormányfőtanácsosi címet adományozta.*

— Feloszlatták az egyiptomi képviselőházat. *Kairóból* jelentik: *Faruk* király rendeletileg feloszlatta az egyiptomi képviselőházat. A parlament feloszlatása teljesen meglepetésszerűen következett be. A feloszlatás indítóoka az volt, hogy a *Nahasz* pasa vezetése alatt álló ellenzéki vafdpárt 134 szavazatával szemben a kormánypárt és a *Maher* pasa vezetése alatt álló disszidens vafdpárt *kisebbségben maradt volna.*

— Darányi miniszterelnök helyettesíti a külügyminisztert. A kormányzó január 29-én kelt legfelső elhatározásával kányai *Kánya* Kálmán titkos tanácsos, m. kir. külügyminiszter külföldi tartózkodásának idejére a külügyminisztérium ideiglenes vezetésével pusztaszentgyörgyi és tetétleni *Darányi* Kálmán dr. titkos tanácsos, m. kir. miniszterelnököt bízta meg.

— Mansfeld Géza professzor dániai és svédországi előadásai. *Stockholmból* jelentik: *Mansfeld* Géza pécsi egyetemi tanár a dán és svéd orvosegyesületek meghívására több előadást tartott: január 26-án a *kopenhágai* orvosegyesületben, 27-én a *malmöi* orvosegyesületben, 28-án és 29-én *Lundban* a délsvédországi fiziológiai társaságban és az orvosegyesületben, február 1-én pedig a *stockholmi* orvosegyesületben, szerdán pedig a svéd élettani egyesületben. Az előadásokon Mansfeld tanár főleg *a pajzsmirigy és a narkózis terén 30 esztendő óta folytatott kutatásait ismertette.* Mansfeld tanár fölfedezett egy pajzsmirigy-hormont, amely, ha kristályalakban állítják elő, alkalmas lesz arra, hogy *a vészes vérszegénységet gyógyítsa.*

— A 80 éves svéd király Párizsban tenniszezett... *Párizsból* jelentik: A svéd király ma délelőtt Párizsba érkezett. Vasárnap délben Cannesba utazik. A Temps értesülése szerint V. Gusztáv az egész februárt és márciust a Dél-Francia tengerparton fogja tölteni. A svéd király ma délután 80 éves kora ellenére is tenniszezett néhány svéd játékossal, holnap pedig Lebrun köztársasági elnök társaságában jelen lesz az új Coubertin tenniszpálya felavatásán. Az első mérkőzés nyertesének V. Gusztáv kupát ajánlott fel.

— A török külügyminiszter Bécsben. *Bécsből* jelentik: Hír szerint *Rüstü Aras* török külügyminiszter szerdán Genfből jövet ideérkezett. Rüstü Aras itteni tartózkodása, amelyet két napra tervez, szigorúan magánjellegű.

— A nők feladata a titkos választójoggal kapcsolatban. A *Szociális Missziótársulat* szociális iskolájában *Farkas* Edit alapító főnökasszony, országos elnök érdekes előadást tartott csütörtök délután. Az előkészület alatt lévő titkos választójoggal kapcsolatban, amely a nőket is érinti, rámutatott arra, hogy mik a nők teendői. A nőknek elsősorban az országban és Budapesten lévő *nagy nyomor enyhítésére* kell törekedniök — mondotta többek között. A gyökeres megoldásokat kereső szociálpolitikai nőmozgalom, a titkos választójog és a nyomor körül minden összefügg — de mindenekelőtt *segítsünk segíteni.* A nők új politikai érdeklődése nem vezethet oda, hogy a közben elfoglalt rendkívül fontos szociális intézményeket elhagyják. Nagyszerű alkalom lenne a nők számára a most meginduló faluépítő munkához kapcsolódva szociális intézményeket kiépíteni és a titkos választójog isteni szellemében való érvényesítésére is megtenni az előkészületeket. Egy nőegyesületközi tanács a titkos női szavazatjoggal kapcsolatban folytat megbeszéléseket és foglal majd állást, amelyet indítványképpen megküld az összes női hazafias, keresztény, katolikus egyesületeknek. A titkos választójoggal járó új feladatokat »voxs tempori, voxs Dei« — az idők szava, Isten szava értelmében kell elfogadnunk.

— Bajtársi összejövetel. A volt m. kir. budapesti 29. honvéd és népfelkelő gyalogezred Bajtársi Köre február 5-én, szombaton este 6-kor a Várkertkioszk-kávéházban (Ybl Miklós tér) tartja rendes havi összejövetelét.

— Izrealita istentiszteletek. A pesti izr. hitközség templomaiban: péntek este az összes t. ⅜5-kor, szombat reggel a Csáki és a Páva uccai t. ¾7-kor, a többi t. 7-kor, szombat délelőtt a Rombach, Páva és Bosnyák uccai t. 9-kor, a többi t. 10-kor, szombat délután a fiúárvaházi és a Bosnyák uccai t. ½4-kor, a Csáki uccai t. ¼5-kor, a Nagyfuvaros uccai t. ½5-kor, a Hősök t. ⅜5-kor és a többi t. 4-kor, szombat este az összes t. 5.35-kor. Hétköznap reggel a Nagyfuvaros és a Bosnyák uccai t. ½7-kor, a Hősök t. 7-kor, a többi t. ¾7-kor, hétköznap este az összes t. 5-kor. — A budai izr. hitközség templomaiban: Öntől áz u. péntek este 4.45-kor, szombat reggel 6.45-kor, délelőtt 10-kor, délután 3-kor. Hétköznap reggel 6.45-kor, este 5-kor. Zsigmond uccai péntek este 4.45-kor, szombat délelőtt 9.45-kor, délután 3-kor. Hétköznap reggel 6.30-kor, este 4.45-kor. Lenke út péntek este 4.35-kor, szombat reggel 7-kor, délelőtt 10-kor, délután 4.20-kor. Hétköznap reggel 6.30-kor, este 5-kor. — A budapesti aut. orth. izr. hitközség Kazinczy uccai főtemplomában: péntek délután 4.45-kor, szombat reggel 7.15-kor, d. e. 9.30-kor, d. u. 4-kor és este 5.35-kor. Hétköznapokon reggel 6.15-kor és este 5-kor. Szombat bejövetele péntek d. u. 4.35-kor, szombat kimenetele szombat este 5.35-kor.

= **Az udvari konyhából a szerkesztőségbe.** A Színházi Élet konyharovatát e héttől kezdve Ujváry Sándor v. udvartartási konyhafőnök, az Országos Magyar Szakácsművészeti Főzőtanfolyam igazgatója vezeti. A Színházi Élet e heti száma már nemcsak egyéni és kitűnő recepteket ad, hanem az igazi konyhaművészettel is foglalkozik.

= **Agy- és szívérelmeszesedésben szenvedőknek** reggel felkeléskor egy fél pohár természetes *»Ferenc József«* keserűvíz — a legkisebb erőlködés nélkül — igen könnyű székürülést biztosít, azonkívül a gyomor és a belek működését előmozdítja és kielégítő emésztést hoz létre. Kérdezze meg orvosát.

= **Nem kell alkalomra várni.** Minden marad a régiben. Ezzel a kellemes hírrel lepte meg Gerő maradék- és divatháza, Andrássy út 6. a nagyközönséget. A vásár a legnagyobb siker jegyében zajlott le nála. Ezt kellőképpen honorálni csak úgy lehet, hogy az osztatlan tetszés mellett a vásár elmúlta ellenére, továbbra is ugyanilyen rendkívül olcsón árusít.

= **A jó világítás** derűt áraszt, szebbé, hangulatosabbá teszi otthonunkat. Minél takarékosabbak vagyunk, annál érdemesebb áttérnünk a legmodernebb izzólámpa, az új Tungsram Krypton használatára. A tündöklő fehér Krypton-fény ugyanis rendkívül gazdaságos áramfogyasztással jár.

= **Felesleges szenvedni!** Fej- és fogfájás esetén 1—2 Aspirin-tabletta elegendő ahhoz, hogy jó közérzete helyreálljon. Ára 2 darabos zacskóban 24 fillér, 20 darabos dobozban 1.80 P. Aspirin csak akkor valódi, ha a tablettán a »Bayer«-kereszt látható.

Székszorulásoknál és az ezekkel járó felfuvódásnál, légzési zavarnál, szívdobogásnál, szédülésnél és fülzúgásnál a belek működését egy-két pohár természetes **»Ferenc József«** keserűvíz csakhamar elrendezi, az emésztést előmozdítja, a vérkeringést felfrissíti s tiszta fejet és nyugodt alvást teremt. Kérdezze meg orvosát.

— Kitüntetés. A kormányzó *Fehér* Gyula közigazgatási bírósági elnöki ajtónálló-műszaki altisztnek nyugalombavonulása alkalmából négy évtizeden át hűséges odaadással teljesített szolgálatáért a Magyar ezüst érdemkeresztet adományozta.

— Villani Lajos báró génuai előadása a magyar dalkultúráról. *Genovából* jelentik: A genovai *»Istituto Fascista di Cultura e Liceo«* meghívására *Villani* Lajos báró a Bristol-szálló nagytermében előkelő közönség előtt nagy érdeklődéssel fogadott előadást tartott a magyar dalkultúráról. A hallgatóság sorában megjelent Genova politikai, társadalmi és kulturális életének igen sok vezető személyisége, továbbá *Burger* Bernát genovai magyar konzul és a magyar kolónia igen sok tagja. *Sciaccaluga* ügyvéd a fasiszta kultúrintézet nevében szívélyesen üdvözölte *Villani* Lajos bárót és *Eyssen* Irént és rámutatott az olasz-magyar kulturális és baráti kapcsolatok jelentőségére. *Villani* Lajos báró nagy érdeklődéssel fogadott előadásában ismertette a magyar dalköltészet multját és jelenét. Az előadás keretébe méltóan illeszkedett bele *Eyssen* Irén művészi tökélyű énekművészete. Az olasz sajtó nagy elismeréssel méltatja az előadás magas színvonalát.

— Lovasünnepély. A Nemzeti Lovarda a lovasélet évadmegnyitójaként szokásos nagy lovasünnepélyét február 5-én (szombaton) és február 6-án (vasárnap) délután — mindkét napon határai kezdettel — rendezi meg. A gazdag műsor nagy látványosságot ígér, mert a bravúros és gyönyörködtető lovaglások egész újszerű látványosságait mutatják be. A kezdő lovasok osztálylovaglásában nagyiványi Fekete Kató, Leitner Erző, Tasnády-Szücs Nelly, Törley Ilona, gróf Serényi Henriette, gróf Serényi Marienna szerepel. Voltigálásában és a lovon való ostorhasználatban a budapesti honvéd vonatosztály nyolc önkéntese mutat be vakmerő bravúrokat. Jeu de barre (szalagtépés) versenyében a Bem József lovastüzérosztály hat tisztje pólólovakon vesz részt. Engedelmességi ugratásban Polakovits Vera szerepel. Ugrócarussel látványosságában a Bercsényi Miklós tüzérosztály tizenkét tisztje mutatkozik be. Pas de deux-t Pauly Hartmanné és Pauly Hartmann lovagol és ez az iskolalovaglás legtökéletesebbje lesz. Magasugratásban Barcza Elemér és Szarka Lajos főhadnagy szerepel. Pauly Hartmann őrnagy a magasiskolalovaglás művészetét mutatja. A lovasünnepély főlátványossága az a hajtócarussel, melyet mint nyeregből való hajtást, nyolc szürke lóval v. Cseh Kálmánné, Derka Clarisse, borgátai Szabó Edith, báró Szalay Mária mutat be. Jegyeket előre váltani a Nemzeti Lovarda pénztáránál lehet.

— Finnország hű marad a Népszövetséghez. *Helsinkiből* jelentik: A köztársasági elnök a törvényhozás ülésszakának megnyitása alkalmából mondott beszédében hangsúlyozta, hogy Finnország politikai és gazdasági élete nyugodt, biztos mederben folyik és az államháztartás egyensúlyát véglegesen biztosították. A legutóbbi keleti határszéli összetűzésektől eltekintve, Finnország minden egyes állammal a legkitűnőbb viszonyban áll. Finnország — fejezte be beszédét az elnök — *bizonyos csalódások ellenére is hű marad a Népszövetség eszméjéhez* és reméli, hogy a Népszövetségi Alapokmány reformját sikerül megvalósítani. Finnországnak mindenesetre önmagának kell gondoskodni saját biztonságáról.

— Arany János ismeretlen és kiadatlan levelei. A halhatatlan költő életének mindeddig ismeretlen részleteire vetnek világot azok a levelek, amelyeket *Schöpflin* Aladár mutat be a *Tükör* februári számában. A nagyközönség és az irodalomtörténetírás számára egyaránt értékes levelek Arany János lelki arcát a maga nemes és előkelő közvetlenségében mutatják. Az illusztrációk gazdagságával ragadja meg a figyelmet Koch Sándor tanulmánya a vésett kövek művészetéről. Deér József a késő középkori Magyarország nagy királyáról, Zsigmondról írt elmélyedő tanulmányt, Rabinovszky Máriusz a francia udvari balettet jeleníti meg novellisztikus elevenséggel. Halász Gábor pedig kortörténeti adatokban bővelkedő áttekintést ad a világfürdők és az irodalom kapcsolatairól. A mai élet eseményeit, jelenségeit és tájait tükrözik Kertész Róbert, Nádai Pál és Incze Antal illusztrált riportjai a haditudósítók izgalmas mesterségéről, a nagy óceánjárók és repülőgépek fényűző berendezéseiről, egy magyar orvos kalandjairól a braziliai őserdőben. Komor András elbeszélése, Komjáthy Aladár, Weöres Sándor versei s a »Munkák és napok« cím alatt összefoglalt kultúrszemle Kardeván Károly, Kürti Pál, Thurzó Gábor, Szabolcsi Bence, Polgár Tibor és mások kritikáival és beszámolóival, mind a Tükör magas színvonaláról tanuskodnak.

— Lakásunk jó és gazdaságos világítása. Az Elektromos Művek V., Honvéd ucca 22. sz. alatti előadótermében pénteken, folyó hó 4-én délután ½6 órakor a nagyközönség számára előadást tartanak a jó világítás korszerű követelményeiről. Az előadás rövid tartalma: »A rossz világítás fajai, okai és következményei. A jó világítás kellékei, módjai. Mik a teendők? A világítás megjavítása növeli-e az áramfogyasztást.« Belépő- és ruhatárdíj nincs.

— Halálozás. Özv. *Wertheim* Vilmosné, született Grünhut Betty 87 éves korában elhúnyt. Temetése január 30-án volt Pakson.

Lampérth Gyula, a nagocsi református egyház lelkipásztora 36 éves korában elhúnyt. Halálát kiterjedt és előkelő rokonság gyászolja. Temetése csütörtökön délután volt az alsónyéki református temetőben.

MDK

Halász Ferenc festőmüv.

Kecskeméti Müvésztelep kiáll. Kecskeméti Ujság, 1913. nov. 4. 2 l.

MDK

Halász Ferenc

Nyári lomb, olaj

Strand, olaj

KUT kiáll. N.Szal. 375.kiáll. 1927. ápr.

Szabó Ferenc

az elmult idők kiváló díszítő lakatosa
és kovácsmestere.

Szabolcsi Salamon: Művészi kovácsolás,
Budapest, 1940. 239 l.

54 l.

Sladár Ferenc.

A Nemzeti Szalonban rendezi a KUT tavaszi kiállítását, melyen „Nyári lomb" c. képe szerepel. (említve.)

Esti Kurir, 1927. ápr. 17.

Halász Ferenc

A KUT 1927-es kiállitásán részt vett.

Rabinovszky Máriusz: Két korszak határán Bp . 1965
192- 197.l.

Haladás Ferenc.

Munkája szerepel a KVT tavaszi kiállításán, a Nemzeti Szalonban.

Ujság, 1927. ápr. 19.

Halász Ferenc

Bp.butorbolt portál

Tér és Forma, 1935 VIII. 11o

M.D.K.

HALÁSZ Ferenc

1918-ban Nagybányán a "zabadiskola tagja

Réti: Nagybánya..... Bp. 1954.333. l.

HALÁSZ Ferenc

M.D.A.

1917-ben [illegible]ag bányán a Szabi iskola tagja

[illegible]ótl: [illegible]agybánya.. [illegible]p. 1954. 332.l.

MDK

Halász Ferenc

Tér és Forma 1935. 4.sz. 117, 118 l.

Halász Ferenc

A strandon

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállitás

MDK

Halász Ferenc, festöm.

A III. terem jellegzetes arcképeivel, tanulmány
föivel.

? kiállitás III. terem müfei.
Müvészet.1918. 3.1.

MDK

Halász Ferenc

Művészet 1918. 3.1.

MDK

Halász Ferenc

Bútorbolt.Tervezte Halász Ferenc.Kép 117.o.

Tér és Forma, 1935. 117.1.

Halasz Ferenc, kovacsmüvész

Saradi Kalman: müvészi kovacsolas, c. könyvében képek nél
kül soroja fel kivaló diszitőlakatosainkat. Ezek pl. Alpá
Ede, Benkóczy Pal, Berkes Kalman, Biró Antal, Farkas Gyula,
Hajós Baliat, Halasz Ferenc, Pick Ede, Leyritz Arpad, Polgar
gnac, Migray József, Münczer Vilmos, Forreider József, Sima
Henrik, Vagó Ignac, Wachter Antal, Zimmermann Janos, Skolka
Matyas. 68.old.

Perehazy Karoly: Saradi Kalman: müvészi kovacsolás
c. könyvének kritikaja 66.old

Müv. Tört. Ert. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Halász Ferenc, építész

Meghalt. Temetése 80, júl. 29-én.

– Halálozás 10.

Népszabadság, Bp. 1980 júl. 26.

Halász Gábor kritikus és esszéista.

Magyar Nemzet.
1948. V. 1., 1. sz.
(: Kit :)

MDK

Halász Géza, karikatúrista

Rajz:

Repr

— : „Státusz - szimbolumok" M. 12

Népszabadság, Bp. 1971. febr. 14.

Halász Géza

építészmérnök

a Községi Lóhusúzem

kocsiszinének kibövi-

tésére 1941-ben két

épületet tervezett.

Halászközép 1941

1/3. 1.

2 Eppel

Laufende Zahl	Gegenstand
	Uebertrag
	Recapitulation
I	Summe der Maurer Arbe
II	" " Abbrayungs ar
III	" " Steinmetz A
IV	" " Schloser, Sprengle
V	" " Ausbrecher A
VI	" " Diversen "
	Tot
	Sage Dreißigvierhaus

Halász Géza, dabasi

építész

l.

Szendy K. Bpest

rékesf. közig. eük

1942. Bp. 1943. 380 l.

A miniszter

A

MÜEMLEKEK O
SÁGÁ

Hlalász Géza, dabasi

építész

lánd

Dabasi Hlalász G.

9428/1924. szám.

III.a.

Folyó évi janu

tésére értesitem a tek. B

dapest müemlékei" cimmel

kálataiért dr. Schneller

továbbá az előadássorozat

Polakovits Margit gépiró

keb. kiadóhivatali gépiró

Egyben felhatal

összegeket az emlitett el

Budapest, 1924

LÉPCSŐ
GALÉRIA
KÖZLEKEDÉSI HÍRKÖZLÉSI ÉS VÍZÜGYI MINISZTÉRIUM

Tisztelettel meghívjuk Önt
2000. február 17-én 17 órára
a VirtuArtNet Galéria
kiállításának megnyitójára

A kiállítást megnyitja:
Manninger Jenő, politikai államtitkár

Kiállító művészek:
ifj. Benedek Jenő, Benkő Viktor, Csík István,
Dávid Lehel, Demény Miklós, Fajo János,
Für István Emil, Gulyás Zsolt, Guti József,
Guti József Attila, Győrffy László,
Horváth Éva Mónika, Halász Géza,
Jancsó Tibor, Jánosi Katalin, Károlyi Ernő,
Katona György, Klimaj György, Kolosváry Bálint,
Konfár Gyula, Kovács Péter, Kovács Péter Balázs,
Kovács T. Vilmos, Kozma István, Lencsés Ida,
Szegedi Katalin, Szűcs József, Tápay Nóra,
Tóth Ernő, Ughy István, Ughy Miklós,
Winkler Attila, Z. Szabó Zoltán,
Závodszky Ferenc, Zicherman Sándor

Helyszín:
Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium
Lépcső Galéria (Bp. VII. Dob u. 75-81. I. emelet)

R.s.v.p.: Szabó Éva t.: 461-3380, e-mail: e.szabo@khvm.hu

A Budapest Galéria meghívja Önt a

KOKSZ

azaz KOrtárs Karikatúra és SZatíra

MŰHELY

kiállításának megnyitójára

2003. november 20-án, 17 órára,
valamint
2004. január 4-én, 16 órára
a kiállítás bezárására

a Budapest Kiállítóterembe
(1056 Budapest, Szabad sajtó út 5.).

A kiállítást megnyitja, majd bezárja

Andrassew Iván

közíró.

A KOKSZ Műhely tagjainak művei megtekinthetők a magyar virtuális karikatúra múzeumban ***(www.karton.hu)*** *és a VirtuArtNet Galériában* ***(www.virtuartnet.hu)***.

A kiállítás megtekinthető 2004. január 4-ig,
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

Árvay László

Bojcsuk Iván

Fenekovács László

Gyulai Líviusz

Halász Géza

Jelenszky László

Kaján Tibor

Kemény György

Lipták György

Makina

Sajdik Ferenc

Szalay Pál

Szerényi Gábor

Tettamanti Béla

Varga Zsófi

HALÁSZ GÉZA

Halász Géza
Magyar Hírlap
2003. 12. 24.

Nagy öregek és fiatalok: karikaturisták és szobrászok tárlata a Budapest Galériában

A KOKSZ nyílt titkai

A szatirikus képzőművészet nagy öregjei és ifjabb tehetségei közös kiállításon mutatkoznak be a Budapest Galériában. A rajzok és szobrok némelyike szinte az elevenünkbe vág. A néző sokszor nem is tudja, sírjon vagy nevessen.

Wagner István

A KOKSZ rövidítés nem takar mást, mint a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének Szatirikus Képzőművészeti Szakosztályát. 2002 tavaszán jött létre kortárs karikaturisták csoportosulásából. Most közülük tizenöten a Budapest Galéria termében álltak a nyilvánosság elé január 4-éig tartó kollektív kiállításukkal. A rangidős mesterek – mint a nyolcvan feletti Kaján Tibor vagy a hetvenen túli Sajdik Ferenc – mellett olyan „benjáminok" is jelen vannak, mint az egykor csodagyerekként felfedezett, de mára harmincassá „cseperedett" Varga Zsófi vagy a még nála is ifjabb, huszonéves Makina.

Gyulai Líviusz tiszteletbeli tag meghívása tovább színesíti az amúgy is változatos palettát, amennyiben a romantika és a nosztalgiázás vonulatát képviseli fekete-fehér litográfiáival és linómetszeteivel. Leginkább Balzac Borsos történeteihez készített illusztrációi állnak közel a tradicionális karikatúrához. Kaján Tibornak a mesterség a kisujjában van: az ötvenes évekből Rákosi pajtást kapta ceruzavégre, hat lényegre törő későbbi portréja néhány vonással oda-

fotó: Hegedűs Márta

A rajzok mellett szobrok is szerepelnek a tárlaton. Árvay László Papagena ciklusának egyik alakja (balra) szerényen hátat fordít Szalay Pál emlékműtervének

a kubizmustól a szecesszióig lavíroz. Kemény György rokon törekvéseit merőben más, plakatív eszközökkel valósítja meg. Művészettörténeti barangolásainkat folytathatjuk Halász Géza műveit látva. Ő Michelangelo Mózesét „tömegközlekedteti" villamoson, Leonardo Utolsó vacsoráját vasúti étkezőkocsiba helyezi át, Ingres forrás-nimfáját pedig tűzoltó-ügyeletesnek osztja be. Jelenszky László a kőkorszaki barlangrajzokhoz gépkocsi-körvonalakat társít, velencei gondolái fölé vastraverzek és felhőkarcolók magasodnak fenyegetően. Sajdik egész falat betöltő Budapest-panorámáján mintha közlekedésrendészeti helikopterből látná a Duna-hidak gépkocsidugóit, Kern András slágerének „szemüvegén" át nézi a Lövölde teret, és címadásában is szellemes a Nemzeti „Egyetnemértés" Színházának távlati látványát. Lipták György Krúdyval siratja el „Ó Ó Ó Óbuda" lassan végleg eltűnő, földszintes házacskáit. „Újdonsült Budája" pedig procc, posztmodern rongyrázás. Fenekovács László terepszínű sakk-készletét nevezi Álcázásnak, Nemzetben gondolkodója olyan „kentaur", amelynek felső fele Izsó Búsuló juhásza, alteste pedig Rodin híres dály's Country keserű felkiáltásával virágos szélű paraszttányér közepére Mick Jagger ordító portréját pingálja, tiltakozásul a feltartóztathatatlan globalizáció ellen. Tettamanti Béla inkább a lélek mélységeibe hatol avagy filozofikus magaslatokra emelkedik, amikor nyúzott izomembere vállán viseli kiemelt agyvelejét, a másik tenyerén hordja „tojásfejét", a velocipédesnek pedig a nyakán is kerék ül, míg 2-4-6-8 lábú klónozott tarka tehenei végül sokemeletes plasztikává vál-

kusok mondájának állatalakjai. Szerényi Gábor szójátékokat ötvöz képjátékokkal, vendéglátóipari nyakkendőivel pedig a fekete humort képviseli a rájuk csorgatott „étlap" révén. Varga Zsófi Jákob álmának biblikus látomása mellett Európa antik legendájában a női álarc mögött vicsorgó fogsorú farkas bújik meg morbida módon. Makina viszont fekete alapon rajzol Éjféli falfirkákat graffitimodorban.

A szobrászok sem hiányoznak

műfajként is divatos Mozart muzsikáját ülteti át plasztikáiba Papagena-ciklusában. Madárfejű és lábú női aktjaival, míg Szalay Pál úgynevezett emlékműtervei korunk napi politikáját is célba veszik. Kompozíciói önmagukért beszélnek, férfitorzót helyez el hintalovon vagy páncélszekrény tetején, „I-ség" címen pedig gúzsba köti a kéz öt ujjának megfelelően ábrázolt emberi figurákat.

Csoda-e hát, ha a tárlatot jár-

MDK

dabasi Halász Géza,ép.
Szül. Alsódabas,1878-ban

Oklevél kelte: 1908
" száma: 4097

A m.kir.József Müegyetemen okl.-t, absolut.-t vagy okl. honositást nyert épitészek névjegyzéke. 1873-1928-ig.
ÉI-ÉM 17.old. 1931.jan.15.

MDK

Halász Géza épitészmérnök

A Községi Lóhusüzem áruszállitó kocsiszinének belső képe 113.oldalon.
A Községi Lóhusüzem táblás kocsiszinének főhomlokzata. Kép a 113.old.-on.
A két épület terveit Halász Géza épitészmérnők készitette.

Halász Közép 1941.

SAJTÓFIGYELŐ
SAJTÓFIGYELŐ HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KÖZGAZDÁSZ

1970 FEB - 9

Halász Géza

1021

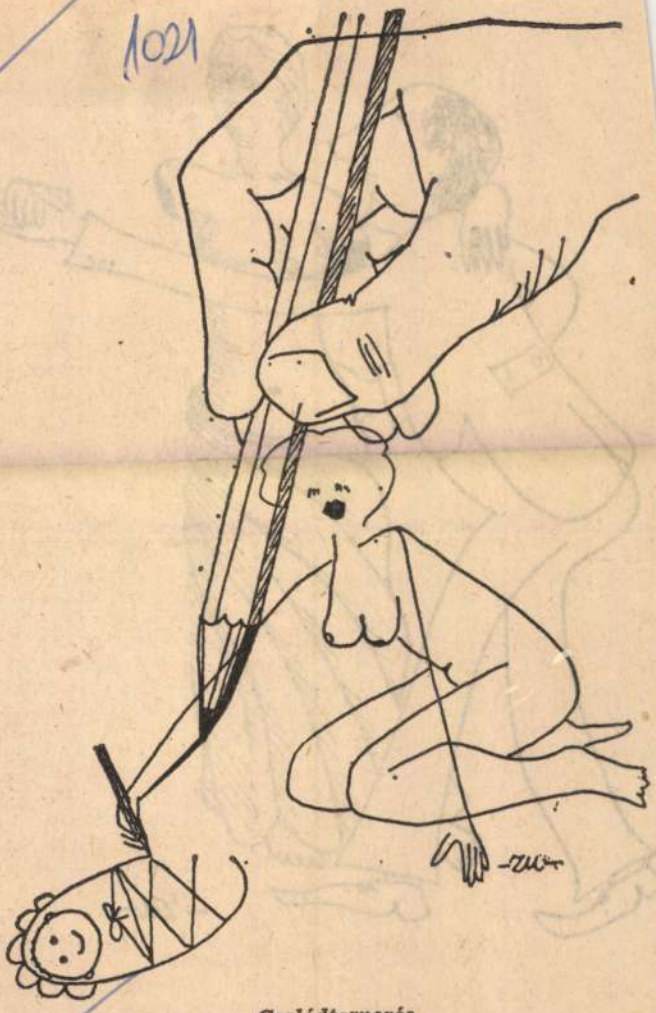

Családtervezés

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1978 FEB 9

KÖZGAZDÁSZ

Halász Géza

1021

Rock and roll

Halász Géza karikatúrái.

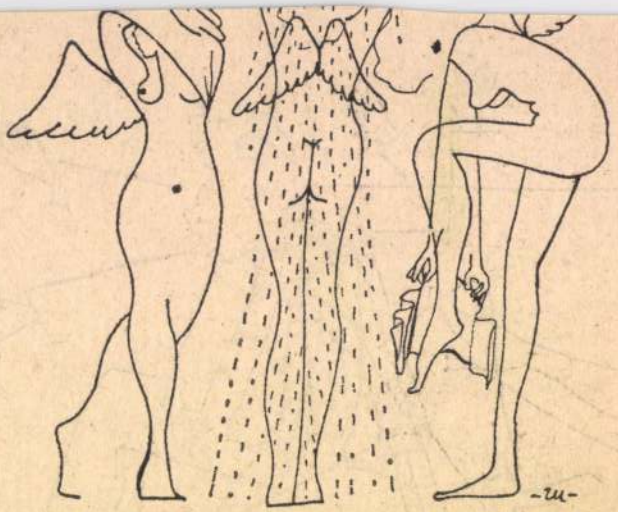

— Mo
ezt a ty
— Mié
— Tu
lefogyni.

— Mo
ságtalanságra!

— Igazságtalanság az, ha a papa rosszul csinálja meg a házi feladatomat, s én kapok egyest!

★

„Miért van a tejnek zsírtartalma" — kérdi a tanár. Fritz jelentkezik: „Azért, hogy a fejésnél ne nyikorogjon annyira".

Szünet

— Hogy ízlik az iskola? — teszik fel a szokványos kérdést az elsős kisfiúnak.

— A szünet érdekes, de ami közötte van, az unalmas.

★

Kovácsné mondja a férjének:

— Valami Szabó telefonált.

— Semmiféle Szabót nem ismerek.

— Ó sem ismer téged.

— Akkor minek telefonált?

— Téves kapcsolás volt...

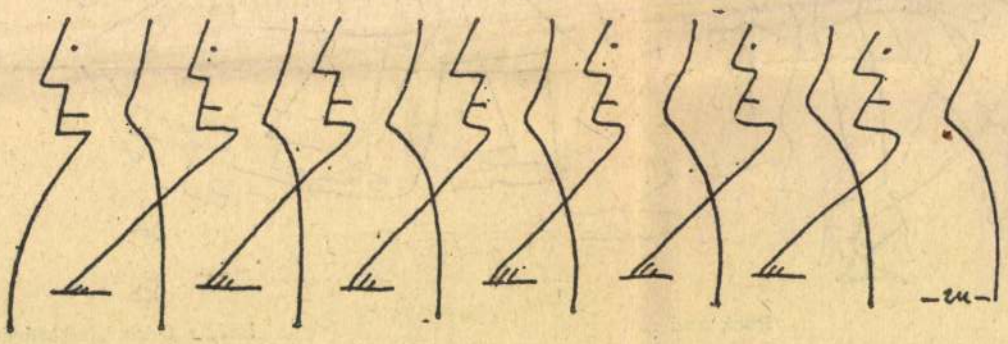

Kopaszodás ellen

— Higgye el, ez a kopaszodás elleni szer csodákat művel. Segítségével még a biliárdgolyón is haj nőhet!

— Szíves örömest elhiszem. De nem zavarja ez a játékot?

Halász Géza, karikaturista

Még karikatúra: Repr

Halász Géza
Selők János } : Diákhumor, 1976.
10.o.

Népszabadság, Bp. 1976. máj. 22.

TÉR SZAKCSOPORT

= dr. Halász Géza, Sz. Tamás Mária, Szalay Pál

A Magyar Sajtó Háza: Budapest VI. Andrássy út 101.

A kiállítás megtekinthetõ 1999. szeptember 6 - 17-ig,
hétköznapokon 8 - 18 óra között.

A Magyar Újságírók Országos Szövetsége
tisztelettel meghívja Önt és barátait
1999. szeptember 6-án 18 órakor
a Magyar Sajtó Házába

a TÉR SZAKCSOPORT

tárlatára, melyet
Dr. Veress József
közgazdász professzor nyit meg.

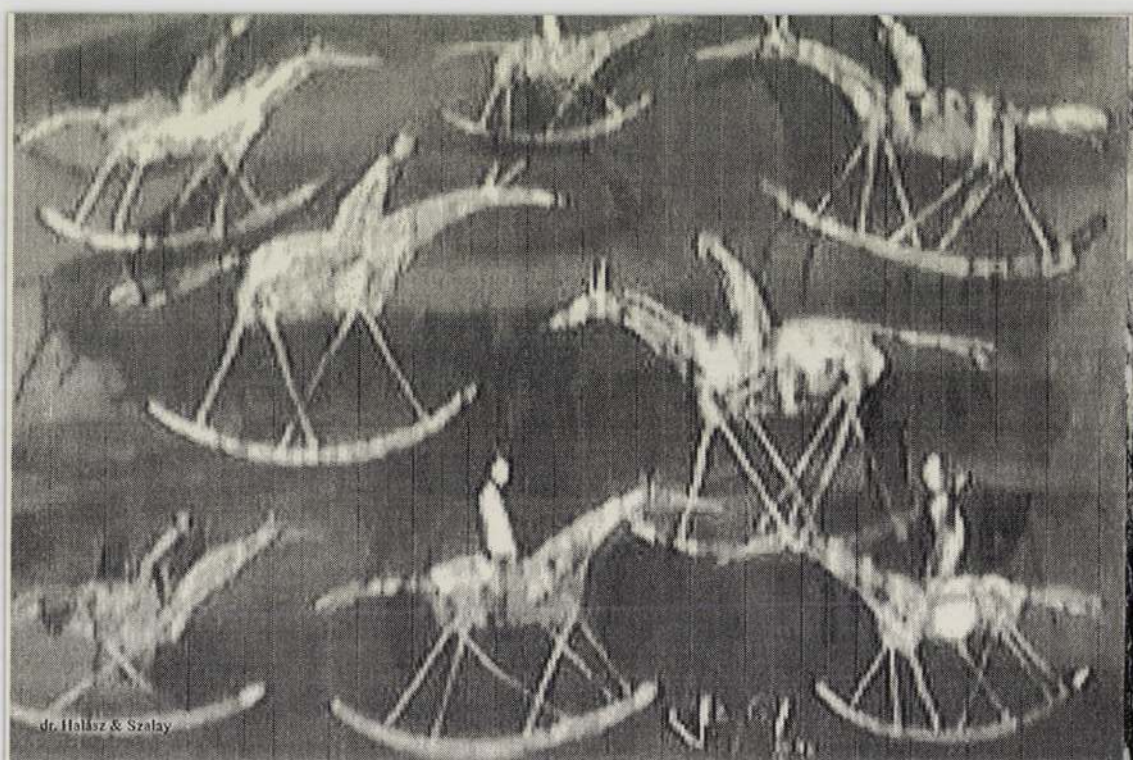

+ HÍVÓ

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KÖZGAZDÁSZ

1973 OKT. 25
Halász Géza
1021

NAPÓRA

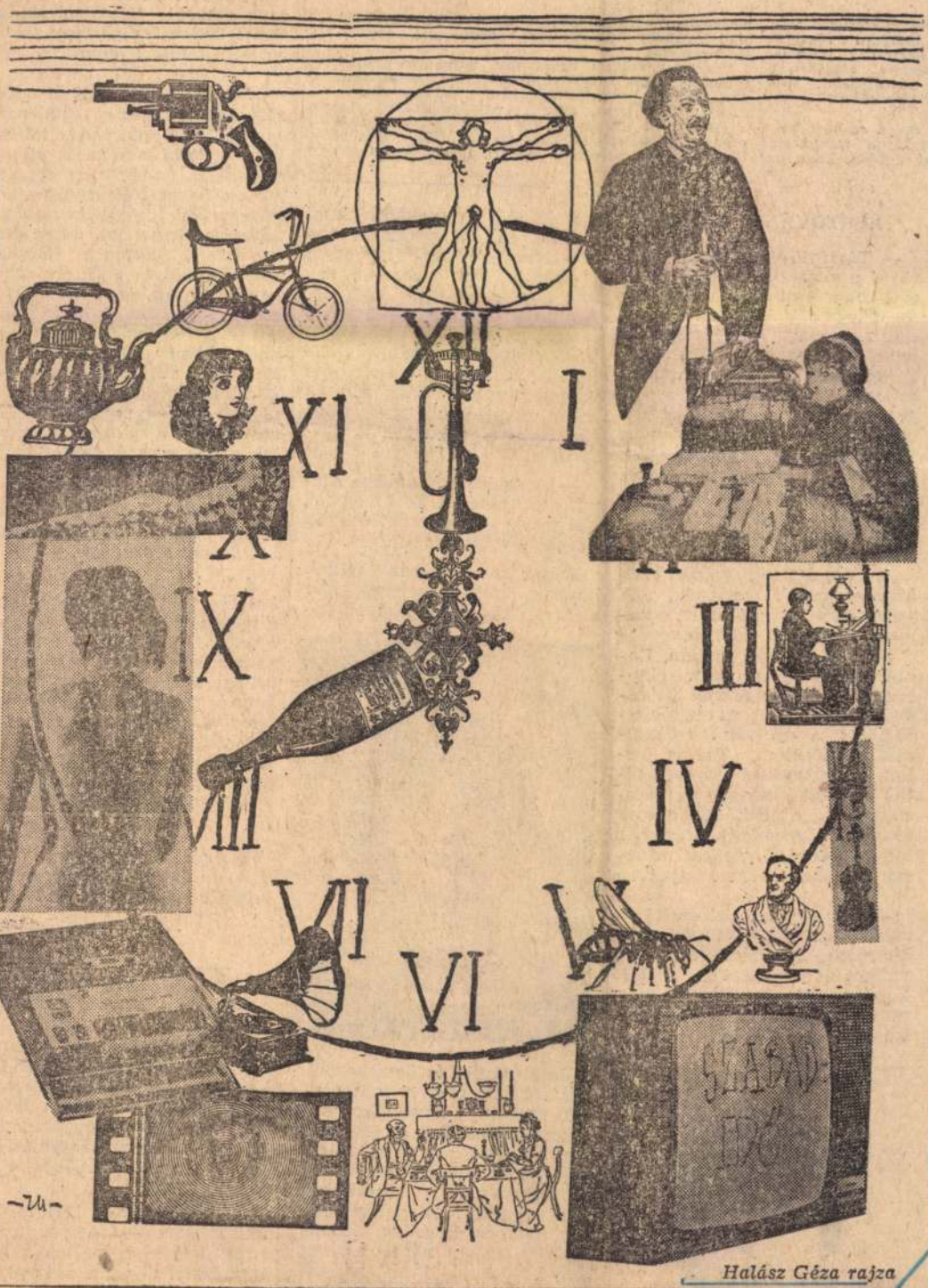

Halász Géza rajza

...írsasági ösztöndíjc...

**Művelődésügyi Mi-
4 hallgató részére
i ösztöndíj juttatá-
sztöndíj elérésének
: tanulmányi, tu-
SZ-munkában egy-**

**...e egész embert ki-
nergiájuk mindezek
...ra? Többek közt, de**

elsősorban munkáikról, terveikről, tanulási módszerükről beszélgettem három új népköztársaságissal.

Kiváncsi voltam arra, mit tennének, mivel foglalkoznának legszívesebben, ha kapnának egy szabad, „egyetemtelenített" félévet, természetesen megfelelő anyagi erőforrásokkal.

Az utolsó kérdésem így hangzott: mi számodra a legfontosabbnak tartott dolog, melyet tíz év múlva szeretnél elérni? Íme a válaszok:

ROSTOVÁNYI ZSOLT

— Távirati stílusban, mivel rövid a szünet és szokás szerint rohannom kell. Tehát: tózse harmadév, külker, marketing 2. csoport. Átlagok: 4,8 illetve 4,7. Ami a tanulást illeti: szerencsém van: könnyen, gyorsan sajátitom el az anyagot, szorgalmi időszakban nem hajtom magam, főleg a permanens foglalkozást igénylő tantárgyakra fektetek nagy súlyt: nyelvek, matematika, elmélettörténet.

— Vizsgaidőszakban megsokszorozódik a szorgalmam, ha érzem a tétet, sokkal lelkiismeretesebb vagyok. A jegyzetelést, aláhúzást nagyon fontosnak tartom.

— TDK-t nem írtam. Ennek oka talán az, hogy elapróztam magam. A mai filozófiai irányzatok, az elmélettörténet, a nyelvek érdekelnek elsősorban. Tavaly jártam a nemzetközi tanszék által vezetett magyar és nemzetközi diplomáciatörténeti fakultatív szemináriumra. Az idevonatkozó írásokat szívesen olvasom német nyelven is.

— Bár nemzetközi szakágazatra nem sikerült felvételt nyernem, a fentiekkel továbbra is szeretnék foglalkozni, mivel úgy érzem, mindezek alapos ismerete nélkülözhetetlen ahhoz, hogy az

met leköti a szakkollégiumi munka. A vizsgaidőszakban erősebben „ráhatok" az egyes tárgyakra, nem szeretek sok időt hagyni egy-egy vizsgára. Az elmúlt félévben — amikor kitűnő lettem — az összes vizsgámat 17 nap alatt tettem le. Azt hiszem, ha az ember valami pluszt szeretne adni és kapni, nem foglalkozhat minden tárggyal évközben is egyformán.

— A szakkollégiumban számítástechnikával foglalkozom, két másik társammal együtt, Csépai elvtárs vezetésével.

Ebben a témában írtunk közösen TDK-dolgozatot, „Az elektronikus számítógépek ki-

választásáról és összehasonlításáról" címmel. A matematikai szekció harmadik díját nyertük el. Ekkor az idevonatkozó hardware részt dolgoztuk fel, jelenleg a software-rel foglalkozunk. Kutatásaink erős nyelvtudást igényelnek (öt nyelven beszélek, szakirodalmat angol, német szakmai folyóiratokból fordítunk, magyar nyelvűt elvétve, ha találunk. Továbbra is a számítás-

Sport Érdemérem arany fokozata kitüntetést kapott.

Molnár Sándor 1952-ben került egyetemünkre tanárnak és rögtön tanszékvezetőkén kezdte itteni munkáját abban az időben, amikor az egyetemeken bevezették az órarend testnevelési foglalkozásokat Akkor az egyetemi sportéle szervezeti alapja a Haladá Sportegyesület volt. Ők szer vezték az egyetemi bajnoksá gokat, az ő égiszük alatt spor toltak a hallgatók. Egyetem klubunkban Molnár elvtár 1952-ben elnökségi tag, maj 53-tól klubelnök lett. Azóta végzi ezt a munkáját. 195 után komoly változások men tek végbe a sport területén i Ebben az időben alakult ki sportélet mai arculata. K emelkedő klubsikernek szám az NB I-es női röplabdacsap kb. 3 éves szereplése.

A mai problémák közül beszélgetés során felmerült tömegsport támogatásána kérdése. Véleménye szerint nem minőségi sportnak is álla mi szervhez kellene tartozni Ezen a problémán dolgozna jelenleg, megvalósítási határ idő: 1974. szeptember 1. Re méljük, tervük sikerül és a tö megsport még több támogatás fog kapni az állami szervek től.

Molnár Sándor hosszú idei aktívan foglalkozott labdarúgással, majd 1953-tól –

Fő napir...

A szakkollégiumi munka értékelése volt az október 17- KISZ-vb fő napirendi pontja Részt vett a vb-ülésen Bikics István, a PVB tömegszervezet felelőse. A téma tárgyalásánál jelen volt a szakkollégium diákbizottsága.

A diákbizottság 1973/74. évi munkaterve — melyet a vb elfogadott — a kérdések, hozzászólások alapján a következőkben összegezhetjük a szakkollégium ez évi munkájának

1021

A mi kis Vasarelynk

Halász Géza

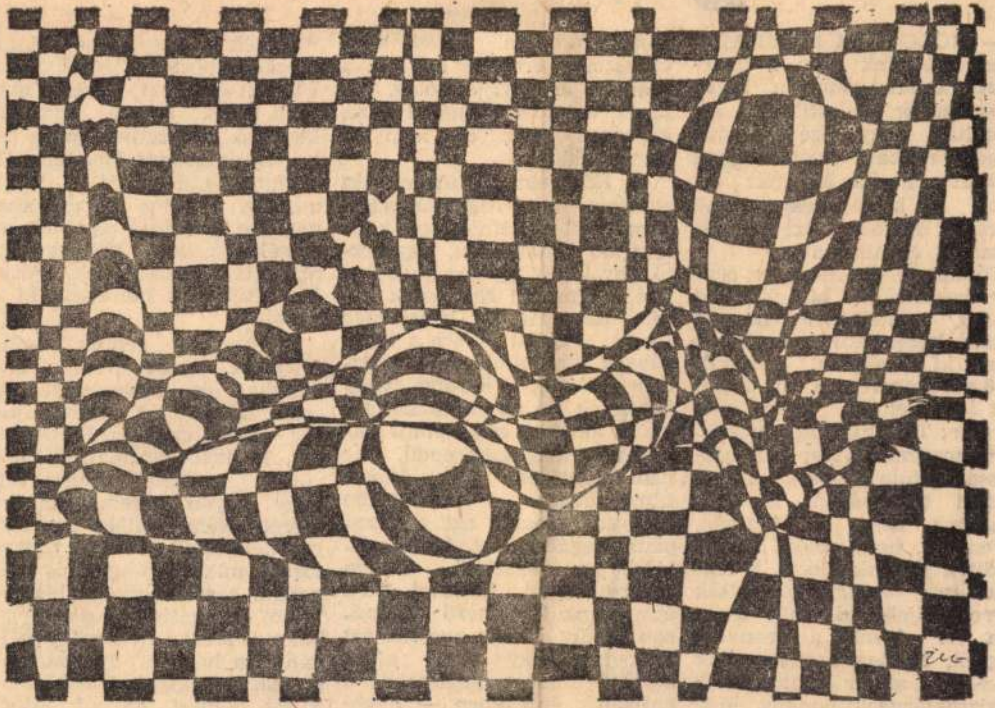

Halász Géza rajza

Op Artakt

1969 NOV 7 3

KÖZGAZDÁSZ

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Idegen

— HÖLGYEIM ÉS URAIM! Most belépünk azon a történelmi kapun, amelyen régen azok léptek be, akiknek azt mondták, hogy izé „menjen a sóhivatalba!" Azóta nagyot fordult a kocka. Ma már inkább a kilépőknek szoktak ilyesmit mondani. Azt se hangosan, s egyáltalán...

Tőlünk jobbra és balra egy-egy összefirkált hirdetőtáblát látunk, amelyekre nagyon fontos közérdekű szövegeket írnak ki általában. Például: A 8-as csoport ma házibulit tart Pityuéknál. Vagy nem egyszer: Találtunk egy megrágott szerelmeslevelet Lali aláírással, a tulajdonos átvezeti a rektori titkárságon. Itt felmegyünk ezen a lépcsőn, egyenesen, hogy majd később fordítva jöjjünk vissza. E lépcsőn már sokan eljutottak egyre feljebb, de még senki sem írt levelet a mennyországból. Esetleg benézhetnénk errefelé, s akkor eljutnánk az elővizsgatárgyak honába. Még találós kérdést is feltennének Önnek, hogy például rajzolja be a térképre a világ öt legösszekeveredjen. Lehet, hogy Odisszeusz errefelé hallotta a szirének énekét? Álítólag, betömte vattával a fülét. Persze, ez régen volt, és nem is tartozik ide!

— Hölgyeim és uraim! Az egyetem apró figyelmességeként részt vehetnek egy koncentrált útszakaszon. Egy-kettő, egy-kettő, igyekezzünk felfelé a lépcsőn! Ne tessék kérem összeesni! Ki látott még ilyet?... Ez itt jobbra a függvények birodalma. Ezen a helyen húzzák karóba, vagy akasztják fel azokat a hallgatókat, akiknek a konstans variálása magasabbrendű, de nem elégséges. Egy ötletes filmproducer e környéken hallotta először azt a frappáns megállapítást, hogy „vállalják a veszélyt". Azután örökre elment filmezni. Nem úgy utunk következő állomásán! Pedig a rossz nyelvek azt suttogják, hogy ezen ajtók mögött mindent megtesznek a hallgatók érdekében — növelik a szabad idejüket. Ezért alkalomadtán az órákat éjjelre teszik, hiszen így nem jár [illegible] már rekjáték lesz felfedezni a megkülönböztető ismérvüket. Ütődött és kész! Lefelé már jobb érzés. Persze, van, aki kedvező helyzetben van a sebesség dolgában! Meg sem áll a Matrózig, és ott is ki tudja meddig. Ehhez kapcsolódva határozták el még régebben az illetékesek, hogy néhány párnás ajtót készíttetnek. Azon keresztül nem hallatszik ki a csuklás.

Elérkeztünk sétánk színfoltjához, most bárki zsibonghat és elcserélheti az értéktárgyait! A tanulóifjúság is ezt csinálja. Ki bélyeget, ki kisbogaramat, ki jelzővel ellátott tanárnevet, vagy egyéb kelendő cikket cserél. Néha valaki alig észrevehetetlenül elkezd rángatózni, miközben gyanús szavakkal a szemében a „kis folyosó" felé pislog. Ő a szegény bolond. Avagy nem négy példányban hozta a lyukas fogainak számát feltüntető igazolást. S most dacból kitördeli az összes fogát.

UTUNK VÉGÉN PILLANTSUNK BE még a leg-

Halász Géza

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 AUG 24

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP
Szolnok

1969. augusztus 24.

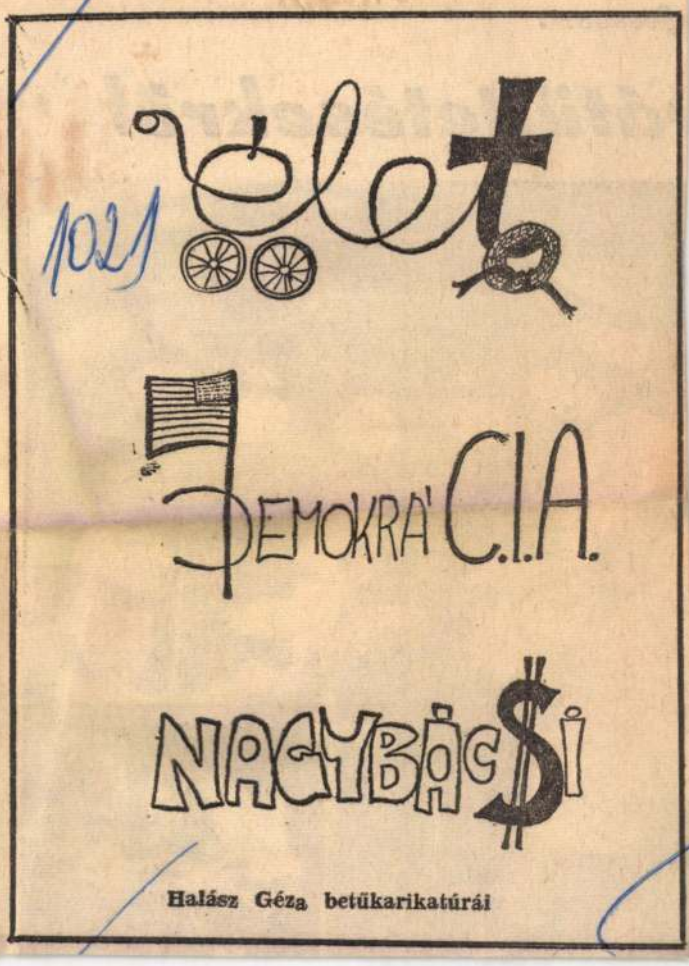

Halász Géza betűkarikatúrái

fesszor :

átültetésekről

ARGUS
CH-8030 Zürich, Telefon 01/252 49 37
Gyula Halász (Brassaï)
Gazette de Lausanne
Lausanne (CH)
Tir. q. 10 091
Argus Media No. 1294
1021
14. Juli 1984

HOMMAGE

Brassaï: la poésie du quotidien

De son vrai nom Gyula Halasz, Brassaï, qui vient de mourir (il était né en 1899 en Transylvanie), était un des plus célèbres photographes français avec Cartier-Bresson et Robert Doisneau, ses cadets, dont il partageait le goût pour la poésie et l'insolite du quotidien.

Arrivé à Paris en 1923, il emprunte son appareil photographique à son compatriote André Kertész et devient célèbre dix ans plus tard à la publication de son livre *Paris de nuit* où figurent des personnages qui seront longtemps ses sujets préférés: habitués des boîtes de nuit, prostituées, travestis. C'est la poésie de la rue parisienne qui le retient, les murs de la ville et leurs graffiti – sujet qui eut l'honneur d'une exposition au MOMA de New York en 1957. «Je n'ai jamais cherché, disait-il, de sujets exotiques ou sensationnels en eux-mêmes. La plupart du temps, j'ai puisé mes images dans la vie journalière autour de moi. Je pense que c'est la saisie la plus sincère et humble du réel, du plus quotidien, qui mène au fantastique.»

Brassaï, qui avait suivi durant sa jeunesse des cours aux Beaux-arts en Hongrie et en Allemagne, s'était remis au dessin durant la guerre et était devenu l'ami des peintres – Giacometti et Picasso (sur lequel il publia deux livres, *Picasso and Co* et *Conversations avec Picasso*) – et des écrivains: Jean Genet, Henry Miller avec lequel il collabora à plusieurs reprises, Lawrence Durrell.

Cent trente de ses photographies avaient été exposées en 1979 à Londres, et ses œuvres figurent dans les collections des plus grands musées à travers le monde.

I.M.

Brassaï: «Bijou au bar de la Lune», Montmartre, 1932.

– Panneau pour une exposition.

. Si sa gymnastique est suédoise, c'est bien normal – Une suspension vert-de-grisée peut l'être – Tel un sommeil de marmotte.

. Grêle sans virulence – Symbole pour un corps simple – Ce fut un chef de gouvernement africain – Il est, en deux mots, bien chinois ce philosophe – Il lui manque une coupe pour faire du son.

. Une petite sœur du pulque – Cité au Viêt-nam avec un Bang – Ils ont la plume légère – On n'attrape pas les papillons avec ce filet-là!

. Un tiers de poutre – Qualité du temps, philosophiquement parlant – Ce serait de la bonne laine si elle n'était pas si emmêlée!

. Tel un point géométrique – Ce n'est pas un jugement par défaut, mais bien un défaut de jugement – Il lui arrive d'être ballon – Qui le passe est bien culotté.

0. Deux de deux ou deux de douze – Défaut de fils qui se tortillent – Adverbe de tenue harmonieuse – L'atrabilaire en fut coutumier à rebours du bon sens.

1. Sans elle, pas de moufle – Fait pièce en écu – Vague à l'étranger – Chiffre d'un Cadurcien qui fut président du Conseil.

2. Il tient à l'âge – Son homme peut être licencié sans être congédié – Porteur de cerises – Peut faire rougir certains piqués.

3. C'est un moment cinétique pour une particule – Des conventions, mais non des règles de savoir-vivre – On ne saurait se trouver bien élevé en y demeurant – «Imparfaitement» déments.

4. Sainte martyre du IIIe siècle – Les cousines des filipendules – Initiales du père d'un certain pistolet.

5. Pour un affront, ce pourrait être subit – Sigle militaire helvétique – Dans un sens, son service n'a rien d'un pourboire – Bien des moules peuvent en sortir.

6. Chiffre d'un maréchal soviétique qui fut disciple de Trotski – Nom de baptême d'une royale victime de la route – On ne jette pas sa poudre aux yeux pas plus qu'on y met le feu – Ses racines conviendraient à la préparation d'un bouillon de onze heures!

7. Le jumeau d'Artémis en fut honoré – Sans lui, un mortier serait inefficace – Symbole d'un métal – Carreau pour un tailleur.

8. Cogne – Sa vallée vécut une terrible bataille – Financièrement, c'est une compensation – Symbole pour un autre métal.

9. Refus d'un dû à contresens – On peut pêcher avec elle, mais ce n'est pas une folle – Qui concerne parfois un joli magot – Une affection qui peut vous laisser bien ulcéré.

20. Il fait pan dans la jupe – Tente le sort – Saint en France – Elle court autour de certains gaillards – Sarema en este.

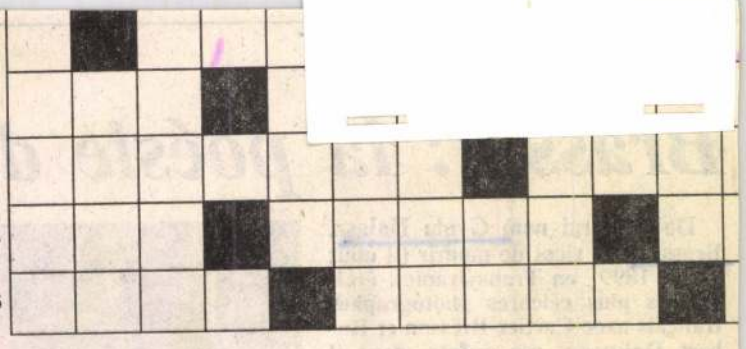

21. Peut affecter un type chlorotique – Pastorale non épiscopale – Initiales des prénoms de deux frères ennemis – Exécuter des rangées de saurins.

22. Dans un certain sens, c'est un passage de bas niveau – A sa place parmi les pieux sans pour autant être dévôt – Cuit à la vapeur – Se suivent en liberté – Un Ephésien qui mit le feu au sanctuaire d'Artémis pour la gloire et qui a perdu sa finale.

23. Il faut le bombarder pour le faire réagir – Causa du tort au passé – Sortie d'âge tendre – Chiffre d'un comte, général français qui arrêta le duc d'Enghien – Adverbe, pronom, voire symbole chimique.

24. La moitié du rivage – Certains y descendent pour soutenir un droit – Il ne risque pas d'être aberrant – On en doit cinq à Claudel.

25. Sont sagiens qui y demeurent – Pour certains, c'est la cave – Rigoles sur les toits – Il fut autrefois chargé, entre autres, de la taille – Tel un échange de bouche à bouche.

VERTICALEMENT

1. Ils durent souvent tirer des meurtrières – En voilà qui ne tirent pas à la courte paille pour faire un siège.

2. Descendant du fils d'un neveu d'Abraham – Multitude qui n'a rien de singulier – Ce n'est pas elle qui pourrait faire le printemps chez nous! – Un roi d'Israël le fit abattre par amour.

3. Telle une véritable peste – Sans être singulier, ce fut un charme pour un amoureux – Une oreille bien dure y est tenue – Ne donne ses fleurs qu'une fois dans sa vie.

4. Mille banis en feront dix et peut-être à la queue-leu-leu! – Elle pend au nez du morveux – Bipède en fin de secondaire.

5. Peut aussi être bipède – Dans un sens, ça remplace un sujet mâle – L'angélique est de sa famille – On a pu faire bien des aplats avec le produit de sa poche.

6. Ce n'est souve
– Les fantaisi
chaud ni froid
Sont, en quelc
lettes.

7. On en joua au
selle et Prix N
verneur de l'A
Le Volkov es

8. Précèdent de
le milieu – Sa
bécasses – To

9. Le «parrain»
initiales créa u
garantie – Co

10. Même en l'or
ne – Morceau
tains calices.

11. Deviendra m
convenable –
que huées –
sourd.

12. Il faut parfoi
la vertu – Re
mais non pas
les fils des c
vieux Chrétie

13. Leurs crosses
désordre – U
D'une expre
blanc.

14. Peut achever
duisible – P
d'autres, le r

15. Corps gazeu
feldt autreme
pe.

16. Un des fond
de leurs coqu
Un grand di

17. Initiales du
Dorset – En
espérer – U

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Gyula Halász, Brassai

DAILY NEWS
1984 JUL 12

1021

Brassai gestorben

Paris, 11. Juli (MTI) — Der Fotograf, Schriftsteller und Bildhauer Brassai (eigentlich Gyula Halász) ist im Alter von 84 Jahren in Nizza gestorben. Er hatte sich nach seiner Geburtsstadt Brassó (heute Brasov/Rumänien) benannt. Nach seiner Ausbildung in Budapest und Berlin lebte er von 1924 an in Paris. Er gehörte zum Freundeskreis von Picasso, über den er auch ein Buch verfaßte, ebenso wie über den amerikanischen Schriftsteller Henry Miller, mit dem er gleichfalls befreundet war. Internationalen Ruf erlangte er in den 30er Jahren durch seine künstlerischen Aufnahmen, insbesondere vom nächtlichen Paris.

Sehens, die später in der Kunstg
schichte als „Pariser Schule" b
kannt wurde.

In den Vorkriegsjahren zeichn
Modigliani viel, malte aber wer
Nach 1909 beschäftigte er sich
nerseits mit den französischen T
ditionen, die Kunst Cézannes
einflußte sein Schaffen bedeute
Andererseits wandte er sich
primitiven Kunst Afrikas und
Fernen Ostens zu. Diese wirkten so
stark auf den Künstler, daß er da-
mals gegenüber dem Zeichen die

Januar 1920.

Er hinterließ 362 Bilder, die

HALÁSZ Gitta

PRAKFALVI Endre: Tornyok és ideológiák : Elmélet és gyakorlat építészetünkben, 1945-1956. = Valóság, 1992.4. 116.p. Rajz

Kültereztedelmi tabló 1956

Halász György, ígyormű vén

L: Polgár Rózsa

P. Kűcs J.: Intelligenciák egymás között J.

Nemszabadság, Bp. 1980 aug. 22.

HALÁSZ GYULA

ÚJ MŰVÉSZET

2000/dec.

P - 9765

2.o.

letben minden[illegible]

idővel netán más tesületnek kívánná át
presbiterium s az egyházi felsőbbség
javadalom kárpótlására fizet a tanító
Em.lt. A zengővárkonyi presbiteriumi

A zengővárkonyi presbitérium uzt
tanácsa hozzájárult a kért terület át

FL ceruzavázlata alapján 1939.I
készíti a ház tervét, s hozzálátnak
fedezetének megszerzéséhez.

Ebben a legnagyobb segítséget F
nyújtotta. Kezdeményezésére ké
Miniszteriumtól 1500 és 2000 pengő s
érdekében "Gazdasági Népház"-ként sz
megye több alkalommal is adott anyag

és környékbeli falvak lakói
táborzó debreceni kollégiumbeli diák

Halász Géza MDK

épitész

A Kamara uj tagjai.

Magyar Mérnök és Épitész Egylet Közlönye 1925.
87.o.

Rónay Mária

Halász G.Sándor: A béke őrhelyén, of.

KÉPES FIGYELŐ
1950. 25.sz.

/b.: Az ifjuság képzőmüv.kiállitása/

Halász G.Sándor, polg. alk.

honvédség

Béke őrhelyén, of.

Ifjuségi Képzőm. és Iparm. aláll. M. Szsl. 1950.jun.

11 l.

Halász György, iparművész, üvegtervező

Zalaegerszegen megnyílt „Az öltözködés" című kiállítás, melyen szerepelnek Halász György üvegékszerei. /említve/.

Esti Magazin.

1980. III. 12. Kossuth 18.30

György Halász

Ungarische Künstler stellen zum dritten Mal auf der Handwerksmesse in München aus.-
Bei der Sonderschau „Jugend gestaltet" vertreten Ungarn vier Künstler: György Halász (Glas), Judit Nagy (Textil), Csilla Kelecsényi (Textil), und Éva Kádasi (Keramik).

Gy. Fülep: Ungarische Kunst bei der Münchner Handwerksmesse.
Daily News, 1971. márc. 19.

Halász György üvegt. ipm

említés

→ Gorka Géza ipm

MŰVÉSZET 1985/10/7

(BRASSAI) HALÁSZ GYULA

Fotográfia a Lempertz-aukción

Magyar Nemzet, 2000. okt. 22. 33. o.

D Halász Gyula

1918/19

Ferkèpzomfoiskèvk

89.l.

Halász Gyula

és Molnai Béla tervei szerint épült (1912-13)

az V. Münnich Ferenc u. 6. sz. épület.

Bereza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest lexikon, Budapest 1973 1335 l

8091

Halász Gyulai v Brassai

Grafikus, fotóművén

Óváhat vett Máttis Teutsch bonos

műtermében.

Szemlér Ferenc: Ut az Encikloppédiához.

Korunk 1971. III. 423.

Halász Gyula, müvész nevén Brassai

B.L.E.: "Nem Sámuel" cimmel hivatkozik a Rádió és Televizió Ujság 32. számára, mely Pódiumon – Franciaország cimmel hirdeti: "Beszélgetések Picassoval. Brassai Sámuel könyvéből." c. előadást.
B.L.E. elmondja, hogy Halász Gyula, „a jeles polihisztor",-a száz éves Brassai Sámuel halála után két évvel született Brassóban. 1924-ben Párisban telepedett le, ekkor vette fel a Brassai müvész nevet.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. aug. 12.
XVI. évf. 33. sz. 9. lap

Halász Gyula, müvész nevén Brassai

A Brassai név felvétele után a müvész "a világ egyik legelső fényképésze lett. A Beszélgetések Picassoval c. mü 1964-ben jelent meg franciául, később sok nyelvre, -1968-ban magyarra is- leforditották, de a tehetséges fotómüvész, aki jó szobrász, ügyes filmrendező és jeles iró is, mikor ezt a nevet választotta, keresztnevet nem keresett hozzá. Csak Brassainak ismerik világszerte. Már aki..." -válaszolja B.L.E. az MRT Ujság cikkére.
Élet és Irodalom, Bp. 1972. aug. 12.
XVI. évf. 33. sz. 9. lap.

Halász Brassai Gyula

Nagy Imre évfolyamtársa
volt a képzőművészeti Fő-
iskolán Halász Brassai Gyula

Tolvás Aráze: Zsögödi emlek.
Tükör, 1976. febr. 24 - 12 oldal.

Halász Brassai Gyula

Nagy Imre festőművész az első világhá-
ború után (1893-ban született) a Képzőművésze-
ti Főiskolán tanul. Érfolyamtársa
volt a művész is.

Tóbiás Áron: Zsögödi emlék.
Tükör, Budapest, 1976. febr. 24.

Halász Gyula (Brassaï) 2

Grafitti I. (repr.)
Grafitti II.
Tájkép felülnézetből
Önarckép
Thomas Mann
Hirdetőoszlop

XX. századi magyar nármazású művészek kiállítása.
Bp. 1970. Kiáll. kat. Bev.: Dr. Bognár-József. 10.1.
Műcsarnok

Párizsi levél

Párizs szeme, Brassai

Cserba Júlia

Festőnek készült, hosszú ideig újságíróként kereste kenyerét, majd fotóművészként lett világhírű Halász Gyula, ismertebb nevén Brassai, akinek június végéig a Pompidou Központban látható eddigi legteljesebb, legnagyobb szabású, több mint ötszáz művet bemutató életműkiállítása. Az 1899-ben Brassóban született Halász Gyula 1924-ben telepedett le véglegesen Párizsban, ahol elsősorban költőkkel, írókkal, mint például Henri Michaux, André Breton, Jacques Prévert, és festőkkel, szobrászokkal, köztük Tihanyi Lajossal és Csáky Józseffel került közeli kapcsolatba. A kiállítás első részében a barátok, többek között Beckett, Bonnard, Giacometti, Braque negyvenes években készült portréival találkozhatunk. Brassai Párizs más-más arculatú negyedeit, éjszakai világát feldolgozó élvezetes újságcikkeit, riportjait kezdetben más fotósok illusztrálták, majd André Kertész biztatására kezdett el maga is fotózni. Már harmincéves volt, amikor 1929-ben első fényképezőgépét megvette. Kezdetben a nappali város mindennapi életének jeleneteit, az áru súlyától roskadozó, kétkerekű kocsit toló gyümölcsárust, a padon alvó csavargót, a kávéházban ücsörgőket, kártyázókat örökítette meg, igazán közel azonban az éjszakai élet állt hozzá közel. Mint mondta: „Az éjszaka különössége megzavar és meglep bennünket: felszabadítja a bennünk rejlő erőket, amelyeken nappal eluralkodik az értelem." Az ismert amerikai író, Henry Miller „Párizs szemé"-nek nevezte Brassait, aki fényképezőgéppel a kezében éjszakáról éjszakára rendszeresen bebarangolta a várost, fotózta a rejtelmesen sötét utcákat, a furcsán vibráló fényeket, a bisztrók és bordélyházak vendégeit. A Paul Morand előszavával és Brassai jegyzeteivel kísért hatvankét felvételt tartalmazó album, az Éjszakai Párizs 1932-ben jelent meg, és jelentős sikert hozott számára. A mostani kiállítás látogatói igazat adhatnak Brassai egyik kritikusának, aki lelkesen üdvözölte a könyvet, és látnoki szavakkal ezt írta: „... 1933 fotósai, a 2000. évért dolgoztok, akkor fogják igazi tehetségeteket felismerni." Brassai még ugyanebben az évben figyelt fel először a házak falait „díszítő" repedésekre, falfirkákra, a lehullott vakolat által képzett furcsa rajzokra, és „gyűjteni" kezdte őket. Egyszerűségükben az őskori barlangrajzok egyenes folytatását látta, ugyanakkor megdöbbentő modernizmust fedezett fel bennük. Elsősorban a szegénynegyedek öreg, elhanyagolt házai közt talált gazdag forrásra, és sokszor órákig várakozott a fotózáshoz megfelelő fényre. Felvételihez jegyzeteket készített, megjelölve a pontos címet, ahol a szóban forgó motívumra rátalált. A képeket téma szerint, mint élet, halál, szerelem, maszkok és arcok, állatok, csoportosította. A közönség még sokáig nem láthatta ezeket a fotókat, a művészbarátok azonban jól ismerték, és nagyra értékelték azokat. George Braque, aki elsősorban a halakat és maszkokat ábrázoló graffitiket kedvelte, többet meg is vásárolt közülük, Jean Dubuffet pedig az ötvenes évek elején felajánlotta egy album kiadását, de Brassai ezt nem fogadta el. 1956-ban New Yorkban rendeztek először kiállítást a Graffiti-sorozatból, és ezt az anyagot most teljességében láthatja a Pompidou Központba látogató közönség is. A kilenc fejezetből álló sorozat végére érve, az a hatalmas méretű faliszőnyeg fogadja a látogatót, amely az egyik Graffiti-fotó alapján a párizsi Gobelin Műhelyben készült 1971-ben.

Szintén New Yorkban, az Öt francia fotóművész címmel rendezett tárlaton állították ki először 1951-ben azt a hatvannégy, Bretagne-ban, Spanyolországban és Marrakechben készített fotót, amelyből most negyvenöt került bemutatásra. Témájuk ez esetben is a köznapi élet, de olyan, Brassaira jellemző látásmóddal történő tolmácsolásban, amely újszerűvé teszi az ismert, sokszor látott jeleneteket, helyzeteket. Amennyire megkapóak és emberiek az akár Párizsban, akár máshol ellesett pillanatok Brassai képein, annyira nem hatnak hitelesen előre megkomponált, de spontánnak beállított jelenetei. Feketefehér fotóinak legfőbb erénye a fény és a sötétség harmonikus megjelenítése, és éppen azok az alkotásai emelik őt a legnagyobbak közé, amelyeken a sötétséget nem a fény hiányaként, hanem a fény egy másfajta megjelenési formájaként tárja elénk.

Brassai a fotózás mellett később sem hagyott fel teljesen sem az írással, sem a képzőművészettel. Felvételeihez fűzött figyelemreméltó, részben kiadatlan jegyzetei több esetben is helyet kaptak a kiállításon, mint ahogy sok rajza és néhány szobra is. Míg főleg női aktokat ábrázoló rajzai inkább középszerűek, addig a tengerparton gyűjtött kövekből csiszolt szobrai, mint a Fekete Vénusz vagy a Asszony-hattyú, remek alkotások. A festő Brassai jelenik meg színes fotóiban, ahol a téma maga a szín, ami festményszerű képeket eredményez, míg az Átváltozás-sorozat, amely Picasso hatására született, a fotóművészet és a szobrászat találkozása. Az elkészült negatív volt a kiindulási alap, amelyet a metszetkészítésnél alkalmazott eszközökkel formált tovább, és így lett ugyanabból a képből, a ruhájából kibújó lányból, gitár, hegedű vagy éppen mandolin.

A sokoldalú Brassai filmet is készített, és ezt a kevéssé ismert alkotását is láthatjuk most. Az 1956-ban a vincenne-i állatkertben forgatott, az állatok mozgását, ugrándozását, táncszerű vagy éppen akrobatikus ügyességű mozdulatait lencsevégre kapó filmje annak idején a cannes-i filmfesztiválon különdíjat nyert.

A Brassai munkásságát részletesen bemutató kiállítással egy időben a Pompidou Központ és a Seuil kiadó közös kiadásában megjelent egy monográfia is, amely a gazdag képanyag mellett több tanulmányt, valamint Brassai, Henry Miller, Jacques Prévert és Gilberte Brassai, a művész özvegyének írásait is tartalmazza. A kiállítás június végéig látható Párizsban, majd Olaszországban, Angliában, Japánban, és 2002-ben Berlinben kerül bemutatásra.

annon GSM

Országos Meteorológiai Szolgálat médiakapcsolatok osztálya

Meteorológiai tájékoztatás telefonon

Országos előrejelzés: 1 napos: 06-90-304-611, 5 napos: 06-90-304-631, 30 napos: 06-90-304-628; **Orvosmeteorológia:** 06-90-304-612; **Faxbank info:** 06-90-304-100; **Budapest és környéke 1 napra:** 06-90-304-621; **Északi-középhegység 1 napra:** 06-90-304-626; **Közép-Európa 1 napra:** 06-90-304-641; **Észak-Európa 1 napra:** 06-90-304-643; **Nyugat-Európa 1 napra:** 06-90-304-642; **Dél-Európa 1 napra:** 06-90-304-645.

A telefonszolgáltatás díja: 120 Ft+áfa/perc. Általános élőszavas: 240 Ft/perc: 06-90-504-001.

Balaton

Fertő tó	30-45
Tisza-tó	30-40
Velencei-tó	35-45

Szombaton Bernát, vasárnap Konstantin napja van.

A Nap 5.01-kor kel, 20.21-kor nyugszik.

A Hold 22.21-kor kel, 6.35-kor nyugszik.

A legközelebbi holdtölte 27 nap múlva lesz

JUVENT

Attila. 12.00 Juventus-há

CALYPS

Calypso Rádió 8

János. 6.0 Fővinform. 8. 8.00 Tőzsde 11.30 Bán-kal 12:35 Útinform

Színház

Szombat

BUDAPEST

• **Akácos Udvar Pinceszínpad** (VII., Akácfa u. 61. Tel.: 343-1035) A Sedóz együttes klubestje. • **Bárka** (VIII., Üllői út 82. Tel.: 303-6505) **Vívóterem** Cseresznyéskert. • **Budapest Bábszínház** (VI., Andrássy út 69. Tel.: 342-2702) 10.30: Kaland a Tigris bolygón, 20.00: A Rajkó együttes műsora. • **Budapesti Kamaraszínház a Tivoliban** (VI., Nagymező u. 8. Tel.: 351-6492) A velencei kalmár. **Ericsson Stúdió** (VII., Asbóth u. 20.) Bűntény a Kecske-szigeten. **Shure Stúdió** (VII., Asbóth u. 22.) 19.30: Huncut a lány.• **Erkel Színház** (VIII., Köztársaság tér 30. Tel.: 333-0540) Bánk bán. • **Fővárosi Nagycirkusz** (XIV., Állatkerti út 7. Tel.: 343-9630) 10.00, 15.00 és 19.00: Mindenki Cirkusza. • **Játékszín** (VI., Teréz krt. 48. Tel.: 312-0430) Black Comedy. • **József Attila Színház** (XIII., Váci út 63. Tel.: 340-9428) Liliom. • **Kamra** (V., Ferenciek tere 5. Tel.: 318-3725) Közellenség. • **Katona József Színház** (V., Petőfi Sándor u. 6. Tel.: 318-3725) „Quai quest" – a varsói Teatr Studio vj. • **Kolibri Színház** (VI., Jókai tér 10. Tel.: 311-0870) 15.00: A két Lotti. **Kolibri Fészek** (VI., Andrássy út 74. Tel.: 332-3720) 10.30: Tenyérbe zárt mese. **Kolibri Pince** (VI., Andrássy út 77. Tel.: 351-3348) Looking for Hamlet. • **Komédium** (V., Tükör u. 5. Tel.: 332-5997) Azt meséld el, Pista! • **Közép-Európa Táncszínház** (VII., Bethlen Gábor tér 3. Tel.: 342-7163) 20.00: Ős K. (Városi busman). • **Lézer Színház** (Planetárium, Népliget. Tel.: 263-0871) 19.30: Mike Oldfield 3D. • **Madách Kamara Színház** (VII., Madách tér 6. Tel.: 342-3122) Mezítláb a parkban. • **Madách Színház** (VII., Erzsébet krt. 29–33. Tel.: 322-2015) Macskák. **Tolnay Szalon** 16.00: Tudósportrék, 17.30: Színházi séta. • **Magyar Állami Operaház** (VI., Andrássy út 22. Tel.: 353-0170) 18.00: Carmen – bemutató. • **Merlin Színház** (V., Gerlóczy u. 4. Tel.: 317-9338) A katona története. **Kamaraterem** 19.30: Sózott varjú. • **Mikroszkóp Színpad** (VI., Nagymező u. 22–24. Tel.: 311-3322) 19.30: Nyerünk vagy nyelünk... • **Nemzeti Színház** (VII., Hevesi Sándor tér. Tel.: 341-3849) 15.00: Régimódi történet. • **Pesti Színház** (V., Váci u. 9. Tel.: 266-5557) A dzsungel könyve. • **R. S. 9. Stúdiószínház** (VII., Rumbach Sebestyén u. 9. Tel.: 269-6610) Egy nevetséges ember álma. • **Radnóti Színház** (VI., Nagymező u. 11. Tel.: 321-0600) Rokonok. • **Szakszervezetek Fővárosi Művelődési Háza** (XI., Fehérvári út 47. Tel.: 203-3868) Kálmánia Együttes táncháza. • **Szkéné Színház** (XI., Műegyetem rakpart 3. Tel.: 463-2451) Hófehérke. • **Thália Színház** (VI., Nagymező u. 22. Tel.: 331-0500) 19.30: Carmen – a Nyíregyházi Móricz Zsigmond Színház vj. • **Új Színház** (VI., Paulay Ede u. 35. Tel.: 351-1406) Othello. • **Várszínház** (I., Színház u. 1–3. Tel.: 375-8649) A család játékai. • **Vidám Színpad** (VI., Révay u. 18. Tel.: 331-1311) Szomorú vasárnap.

Vasárnap

BUDAPEST

• **Akácos Udvar Pinceszínpad** (VII., Akácfa u. 61. Tel.: 343-1035) Tört-én-elem – Seivolt Kati Szín-Háza. • **Bárka** (VIII., Üllői út 82. Tel.: 303-6505) **Stúdió** Ablak-Zsiráf – bemutató. • **Buda Stage (IBS)** (II., Tárogató út 2–4. Tel.: 391-2525) 19.30: A Kis Generáció és a No Comment együttes koncertje. • **Budapest Bábszínház** (VI., Andrássy út 69. Tel.: 342-2702) 10.30: Óz, a nagy varázsló. • **Budapesti Kamaraszínház a Tivoliban** (VI., Nagymező u. 8. Tel.: 351-6492) Piaf. **Ericsson Stúdió** (VII., Asbóth u. 20.) Kreutzer-szonáta. • **Budapesti Operett Színház** (VI., Nagymező u. 17. Tel.: 332-0535) Hello, Dolly! (a Thália Színházban!) • **Erkel Színház** (VIII., Köztársaság tér 30. Tel.: 333-0540) 17.00: Bánk bán. • **Fővárosi Nagycirkusz** (XIV., Állatkerti út 7. Tel.: 343-9630) 10.00 és 15.00: Mindenki Cirkusza. • **Holdvilág Kamaraszínház** (XVI., Ságvári u. 3. Tel.: 405-8759) 11.00: Asterix és Obelix. • **Játékszín** (VI., Teréz krt. 48. Tel.: 312-0430) A Napsugár fiúk. • **Kamra** (V., Ferenciek tere 5. Tel.: 31 **thy Színház** (XI., Bartók 14.30: Spanyolul tudni (V., Petőfi Sándor u. 6. – a varsói Teatr Studio tér 10. Tel.: 311-0870) **szek** (VI,, Andrássy út krajcáros mese. • **Ma** dách tér 6. Tel.: 342-3 **Madách Színház** (VII. 2015) 15.00 és 19.00 **pi Együttes** (I., Corvin rikára legények. • **Ma** rássy út 22. Tel.: 3 **Színpad** (VI., Nagym 19.30: KeLet ez nekü si Sándor tér. Tel.: 34 ka. • **Pesti Színház** 10.30: Pinokkió, 19. **Stúdiószínház** (VII., 269-6610) 11.00: H **Színház** (VI., Nagymez szerelmesek. • **Szkér** part 3. Tel.: 463-245 **Színház** (VI., Nagymez Dolly! – a Budapesti Op A vihar kapujában. **Régi** a Zalaegerszegi Hevesi **Új Színház** (VI., Paulay E szátyárok. • **Várszínház** 8649) 11.00: A család játé • **Vidám Színpad** (VI., R 10.30: Édes mostoha, 19. **ház** 19.30: Vérszipoly. • krt. 14. Tel.: 329-2340) 1 19.00: Kurázsi mama.

A színházi előadások kezde térő időpontokat közölj jogát fenntartják!

HALÁLOZÁS

DICSŐ ATTILA
villamosmérnök,
aki az AEG Telefunken cég képviselője volt több mint 20 éven keresztül,
az AEG Hungária Kft. igazgatója, súlyos betegségben elhunyt.

Temetése 2000. május 16-án megtörtént.

ÁLLÁS

NÉMET komputervállalat keres hosszú távra magyarországi kirendeltségéhez, kápolnásnyéki munkahelyre software mérnököt és java-programozót, német- és angolnyelv-tudással. Érd.: (06-22) 368-232.

VÁLLALKOZÁS

400 FŐS cég vállalati étterem és büfé üzemeltetésére vállalkozót keres. Érd.: 1592 Budapest, Pf. 474.

INGATLAN

CSALÁDI HÁZAK, gyorsfaházak építése már 100 napos határidővel 67 000 Ft/nm. Gyors, pontos munka. Érd.: (06-88) 420-948, (06-30) 220-2914.

JÁRMŰ

KARAMBOLOS autóját megvenném. Telefon: (06-30) 951-7938.

KOCKA LADÁT, Samarát, Nivát veszek készpénzért, sérült is érdekel. (06-70) 310-0811, (06-20) 934-0106.

OPEL Astrát, Kadettot vennék készpénzért (sérült is érdekel). (06-70) 310-0811, (06-20) 934-0106.

BMW 520I 1990-es, grafitmetál, törzskönyves, automata, ABS, bőrbelső, komputer, riasztó, hifi stb. szép állapotban eladó. Irányár: 1 490 000 Ft. Tel.: (06-20) 957-6554.

12 ÉVES HONDA LEAD 50 köbcentis robogó eladó. Irányár: 60 000 Ft. T.: (06-30) 942-0712.

FIAT TIPO ötajtós, 1,7D, 90-es eladó. Érd.: (06-30) 996-3933.

BÉLYEG

BÉLYEGGYŰJTEMÉNYEKET, régi képeslapokat, levélborítékokat vásárolunk. VIII., Szentkirályi u. 6. Telefon: 485-5060

SZOLGÁLTATÁS

TELEVÍZIÓ-, videogyorsszerviz. (06-30) 948-3391.

KÖLTÖZTETÉS, szállítás.Tel.: 407-2384.

A LEHETETLENT azonnal megcsináljuk, a csodákra egy kicsit várni kell. Autószerelés, Féktáv Bt. Tel.: 260-7346.

OKTATÁS

SZINKRONSZÍNÉSZ-, műfordító, könyvszerkesztő, filmszövegfordító tanfolyamok. 340-0859.

HÁZASSÁG

HÁZASTÁRS-KERESÉS
(06-1) 326-0073.

VEGYES

PORTRÉFESTÉS fényképről is. Tel.: (06-20) 338-3351.

Fájdalommal tudatjuk mind aki szerette, tisztelte, h

dr. Doubravszky Sá

– írói álnevén Alexander Oa május 15-én, 62 éves kor hosszan tartó betegség után

Hamvasztás utáni temetéséről gondoskodunk.

A gyá

Halász Gyula (Brassaï) 1

szül. 1899, Bp. fotomüvész.
Igen fiatalon került Berlinbe, itt a szürrealizmus hatott rá. 1945: színházi dírletet Lénit Prévert: Posta-kocsis c. balettjéhez. Több kiadvány jelent meg fotóiból.

Kiállított művek /fotók/

Csavargók

XX. századi magyar származású művészek külföldön. Bp. 1970. Kiáll. kat. Bev.: Dr. Bognár József. 10. l.
(Műcsarnok

HALÁSZ-HRADIL Elemér (1873-1948) festő

Limes, 1999/2. 73.-82.

marad. Az egyszólamú kompozíció előada
Végjáték–hoz. Tökéletesen kiegyenlített ha
előadni. Az első néhány sor meghallgatása
sorolását, akárcsak a *Végjáték*–ban, de a m
Végjáték esetében ez a felismerés csak a dara
be, amikor a parti természetéből és a kódb
kezd koncentrálódni, amit fogyásként is értel

Ha a művet visszafelé hallgatjuk meg
motivumokként érzékelnénk, az utolsó el
határozott magot képezne. Eredeti sorrendb
mindig újraértelmeződik az adott sor, a b

---

[67] Tarján Tamás: "Két köntös..."

[68] Tarján Tamás: u.o.

[69] Tandori gyakran beszél Rimbaudról. Meggyőz
ugyanúgy újrakezdte volna azt, és ha nem szól közb
és az újrakezdés mitikus figurája nála.

[70] "A fogyó homokóra–idő sugallatához az elfogyó
mered a tenyeréből kipergő ábécére. Csak *az* ismé
betű lesz, az is egyre kevesebb. Aztán vége. A tizenh
tizennegyedik előtt. A szonett már a semmiben telje

HALÁSZ-HRADIL Elemér (1873-1948) fertő

HOMÉR 35-36. 1997 761-765. ill

Hunódon fenő. A Nagybánya és a keleti
régiók cím tudományos tanácskozás elé

1. Keresztelőmedencze, bronzból öntött, kehely
oroszlán lábon álló körte alakú szárán ha
domborművű angyalfej virágfűzérekkel összeköt
lombok közt három karikás oroszlán fej, fedelén
domborművű kerubfej, finoman czizellált
egybekötve, csúcsán háromkaréjos karika. A c
kettős czímer, pánczélos vitézt és sast ábrázo
sisakdísszel s felirattal: J. A. C. M. D. Paulus
gilleuicz Et M. D. Eva Ujfalusi de Divekfalu Fieri
125 cm magas.

A baloldali előkápolnában stallum, zöldre festett
baluszter alakú oszlopok között négy félkörív
virágok, XVII. sz.

A sekrestye a szentély mögött, négyszögletes
közepén hatalmas négyszögletes pillérrel, a

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR

A budapesti Esti Újság 1939. okt. 30.

közöl róla adatot.

Tomáš Štraus: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava 1966. 106.

Halász Hradil Elemér (?)

a miskolci gör. Eat-
templomban Szent Hona
és férfi vent a Eresztel
(1938-ból)

Dr Szabó Erzsébet

közlése 1949. jun. 27

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
797/43

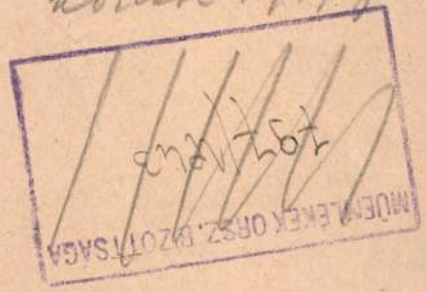

Tek

Felsöbányai ro
hiva

Á r a j á n l

A templom tetö

való kijavitásáról,

A tetön levö /

pala lap kicserélése,a t

törött palák kicserélése

res át vizsgálása és rer

Az összes mur

és horganyzott szeg hozz

összeg

Halász Hradil Elemér

Csikvári Abauj 148. l

A kassai élő művészek Nestora: *Halász-Hradil Elemér* a nagybányai festőnemzedékkel indult el és a megkezdett úton haladva építette ki egyéni művészi formanyelvét. Műalkotásait két nagy csoportra oszthatjuk: 1. a szolíd, akadémikus rajz- és színkészséget eláruló figurális és 2. a szubjektív naturalizmus szellemében készült, letompított színskálájú festményekre. Előbbi csoportba kell sorolnunk fiatalkori másolatait, utóbbiak közé főleg tájképeit és interieurjeit.

Külön kell méltatnunk Halász-Hradil Elemér arcképfestészetét, amely vidéki városaink és főleg Kassa tradíciójához híven *egy nemzedék társadalmi előkelőségeit örökítette meg az utókor számára.* Művészetének ez az ága nem tüntet fel egyéni törekvéseket. Az arcképeken igyekszik művészünk az ábrázolt személy külső hasonlatosságát megörökíteni, szabadabb festőiességét legfeljebb a ruhák és drapériák megfestésében találunk.

A Halász-Hradil Elemérről nyujtott kép nem lenne teljes, ha nem emlékeznénk meg művészünknek arról az értékes tevékenységéről, amelyet mint *festőtanár* az általa ismételten felállított iskolájában évtizedeken keresztül kifejtett. Még ha figyelembe se vesszük, hogy ebből az iskolából indult el művészi pályáján néhány jónevű kassai és fővárosi festőművészünk, föltétlenül méltányolnunk kell az iskolának azt a jelentőségét, amelyet a társadalom műízlésének és a festészet iránti érdeklődés felkeltésének tekintetében kifejtett. Ennek köszönhető, hogy *Kassa társadalma egyéni ízléssel és műpártoló hajlammal mindenkor támogatta nemzeti művészetünknek ezt a meglehetősen elhanyagolt ágazatát.*

A NAGYSZOMBATI EGYETEM EMLÉKLAPJA

Rézmetszet

évi munkássággal gyűjtött anyag feldolgozásának és az eredményei bemutatásának szentelheti. Főfeladata mellett foglalkozott a Pütter- redményeit a Magyar I. kötetben

besti Föld- tte és fel- szeizmikus Kohászati című dol- nyai között ési tárgyú részére be- zását és a univerzális felállítását szeizmikus

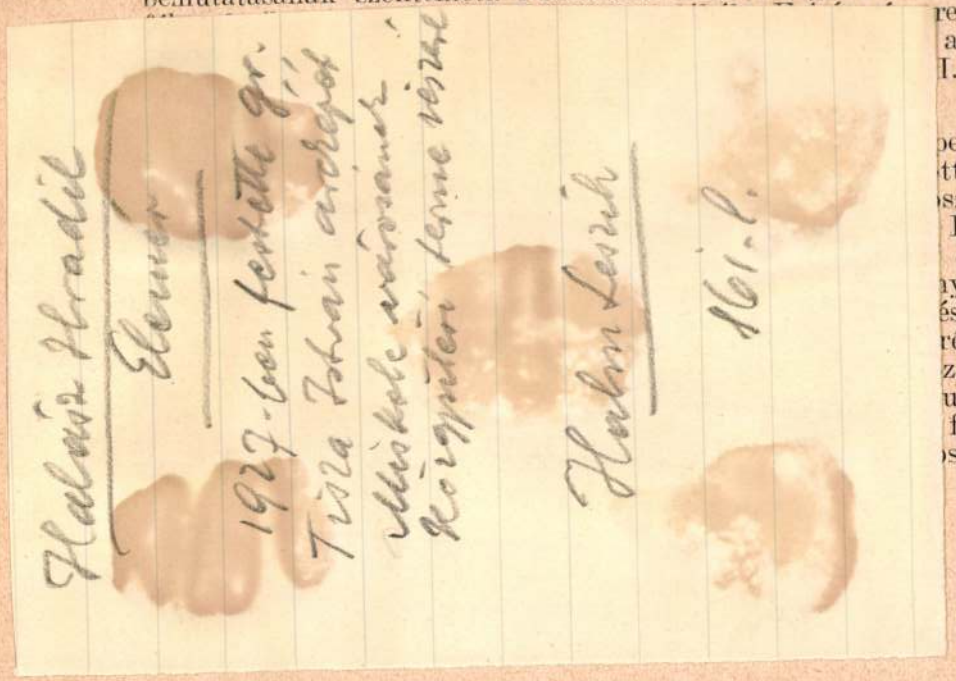

(ig.: Réthly Antal) munkássága a földmívelésügyi miniszter úr rendelete alapján szerkesztett Magyarországi Klímaatlasz egy részének elkészítésére irányult. Nevezetesen a M. Kir. Országos Statisztikai Hivatal kéziratai, továbbá vonatkozó havi pályázatok és könyvek anyagának figyelembevételével összeállított adatok alapján Magyarország elemi csapásairól 21 darab térképet készített, amelyek a 100%-os károknak vidékenkinti megoszlását mutatják be. E speciális munkája mellett tevékeny részt vett a Meteorológiai Intézet napi munkájában is, különösen a vidéki csapadékjelző-állomások ellenőrzése terén. Ösztöndíját tulajdonképen az előző tanévre nyerte el, de az Ösztöndíjtanács hozzájárulásával ebben a tanévben használta fel.

Az Országos Magyar Gyüjteményegyetemről:

Dr. Huszár Lajos (1906, Nyárádszereda, Maros-Torda m., ref.), összegyüjtötte az összes magyar, erdélyi és szlavóniai pénzverdék történetére vonatkozó anyagot és az illető területek pénztörténetére vonatkozó adatokat és ezt lexikálisan feldolgozta egy előkészületben lévő német kézikönyv számára. Ezzel kapcsolatban átnézte a teljes irodal-

MDK

Halán Elemér fordó

„Régi magyar oszlopos udvar" – Vámos

Debrecen város nyilv. kézitárának tárgymutatója

D. 1919. 8. l.

Halász Hradil Elemér

festő

éltr.

irod

z

Halm Lesich

Képei a miskolci város-
háza tanácstermében
és a megjeháza disz-
termében

~~30~~

~~24~~

~~27~~

~~29~~

~~28~~

~~23~~

~~1829~~

~~31~~

Halász Hradil Elemér

Maléter István, repr.

Képzőművészet 1932. 221-222.o.

MDK

Halász Hradil Elemér, festö

Aratáskor. Olf.

MK.Seg Biz.Müv.Kiáll. 1914 nov.-dec. Kat.6.l.
Szépm.Muz.

Halász-Hradil Elemér MDK

Halászbárkák a Tiszán borus időben, olf.

Műcsarnok 1907/8. téli kiáll.

MDK

HALÁSZ HRADIL ELEMÉR

felvidéki festő

V. Nemz. Képzőm. kiáll. 1939. Kassa 29 l.

Halász - Hradil Elemér

Vásárolták tőle a kassai Nemzeti Képző-
művészeti Kiállításon.

NM 1939. XI. 15.

Halász Hradil Elemér

MDK

Biedermayer,olf.

Régi magyar oszlopos udvar, olf.

Műcsarnok 1910. Vándorkiállítás

MDK

Halász Hŕadil István

Ködös hegytetőn, p.

Magy. Müvészetért kiáll. r.Mücs. 194o. febr.

18. 1.

Halász Hradil Elemér MDK

Az öreg sánta modell, olf.

Suhancgyerek, olf.

Miesarnok 1907. tavaszi kiáll.

MDK

Halász Hradil Elemér, festőm.

287. Delelőtti napsütés. olf.

290. Tanyai ház napnyugta előtt. olf.

KMT 1907. tav. kiáll. kat. 37.1.

MDK

Halász-Hradil Elemér

Virágos mező.Olajf.

Képzőm.Társ.1912/13.téli kiáll.90.1.

Halász Hradil Elemér MDK

Délelőtti napsütés, olf.

Műcsarnok 1907. tavaszi kiáll.

MDK

Halász-Hradil Elemér, festőm.

631. Kassai részlet napsütésben. Olf.

Képzőm. Társ. 1910/11 téli kiáll. Kat. 60.l.

MDK

Halász Hradil Elemér

Kirakodás. Olajf.

Képzőm.Társ. 1912/13. téli kiáll.kat. 49.l.

MDK

Halász-Hradil Elemér

Virágos mező.Olajf.

KMT 1912/13 téli kiáll. 90.1.

MDK

Halász-Hradl Elemér

Kis leány gyerekkel a napon, of.

Mücsarnok 1911/12 téli kiáll. 59.l.

MDK

Halász Hradil Elemér

Zuzmarás fák reggeli napsütésben. Olajf.
Sikátor napsütésben. Olajf.

Képzőm. Társ. 1909/10. téli kiáll. kat. 53. l.

Halász Hradil Elemér MDK

Tanyai ház napnyugta előtt, olf.

Műcsarnok 1907. tavaszi kiáll.

MDK

Halász Hradil Elemér festőm.

313. Az öreg sánta modell. olf.

314. Suhancgyerek. olf.

KMT. 1907. Tavaszi kiáll. Kat. 38.1.

MDK

Halász Hiradil Elemér

Kirakodás.Olajf.

KMT 1912/13.téli kiáll. 49.l.

MDK

Halász Hradil Elemér

Piac Fiumeban, of.

KMT. 1912/13. téli kiáll. kat. 61.l.

MDK

Halász Hradil Elemér, festőm.

Régi magyar oszlopos udvar. Olf.

OMKT-Vándorkiállítások 1910. szept.--dec. 27. Eger, Miskolc, Kassa, Eperjes, S.a.ujhely, Debrecen, Gyöngyös.
Kat. 78.l.

MDK

Halasz-Hradil Elemér

Részlet a szolnoki piacról. Olajf.
Csendes falucska. "

KMT 1910/11. téli kiall. 58.1.

Halász Hradil Elemér MDK

Tanyai ház napnyugta előtt, olf.

Műcsarnok 1907. tavaszi kiáll.

Halász-Hradil Elemér MDK

Halászbárkák borus időben, olf.

Teherhajó a Tiszán napnyugta előtt, olf.

Műcsarnok 1907/8. téli kiáll.

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR

Régi magyar udvar. Olajf.

Képzőm.Társ.1908/9.téli kiáll.kat. 36.oldal

KDK

Halász Hradil Elemér

Matyó asszonyok.
Önarckép.
Szolnoki halaszbarkak.
Havasi táj.

V.Nemzeti képzőm.kiáll. 1939.Kassa.Kat. 17.1

MDK

Halász Hradil Elemér

Műterem részlet.

V.Nemzeti képzőm.kiáll.1939.Kassa.Kat.18.

Halász Bradil Elemér

A szolnoki halászbarkak.
Műterem interieur.
Velencei részlet.

V. Nemzeti képzőm. kiáll. 1939. Kassa. Kat. 18.1

Halász-Hradil Elemér MDK

Portrait-tanulmány, olf.

Mücsarnok 1908. tavaszi kiáll.

Halász Hradil Elemér MDK

Matyó asszonyok, olf.

Műcsarnok 1940 A magyar művészetért c. kiáll.

Halász Hradil Elemér

Imádkozó barát, olf.

Műcsarnok 1908. tavaszi kiáll.

Halász Hradil Elemér MDK

Boglyák napsütésben, olf.

Mücsarnok 1908. tavaszi kiáll.

Halász-Hradil Elemér MDK

Régi magyar udvar, olf.

Mücsarnok 1908/9. téli nemzetk. kiáll.

MDK

Halász Hradil Elemér

Börtsök-Réti Nagybányai kiáll. kat. 1912,

121 l.

MDK

Halász Hradil Elemér, festö

Müterem-interieur.

A Vall. és Közokt. Min. vásárlásainak kiállitása. Az O. M. Szépmüv. Muz.-ban. 1938 jul.1.-aug.1. Bp.1941. Kat. 9.1.

Halász Hradil Elemér MDK

Tiszamenti részlet napsütésbenk olf.

A Garamvölgyek olf.

Kassai részlet borus időben, olf.

Mücsarnok 1910/11. téli kiállitás

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR

Művészetére Sančin L., E. Halász-Hradil a umenie jeho doby. Bratislava, 1961. 97. l. c. műben találunk utalást.

Tomáš Štraus: Anton Jasuch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava, 1966. 15. l. szélj.

MDK

Halász-Hradil Elemér

Lyka K: Mücs. téli kiáll. Uj Idők 1907-8.
9.sz. 214 l.

Halász-Hradil Elemér

MDK

Cigánygyerek árnyékban, olf.

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR

Rcá vonatkozó utalást találunk:
Tvorba východoslovenských výtvarných umelcov
1900-1954. Krajská galéria Košice, 1954.

Tomáš Štraus: Anton Jasusch a zkod východoslovenskej
avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava, 1966. 35-36. l.

Halász-Hradil Elemér MDK

Kis leány gyerekkel a napon, olf.

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Halász Hradil Elemér MDK

Káposzták között, olf.

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR

590. Részlet a szolnoki piacról. Olajf.
592. Csendes falucska. Olajf.

Képzőm.Társ.1910/11.téli kiáll.kat. 58.oldal

Halász-Hradil Elemér

Tiszamenti részlet napsütésben. Olajfm.
A Garamvölgye. "
Kassai részlet borús időben. "

[illegible] 47.1.

MDK

Halász-Hradil Elemér

Müterem intérieur, o.

Szépmüv. Muz. háborus veszteségeinek jegyzéke

Bp. 1952.

Halász-Hradik Elemér MDK

Biedermayer, olf.

Mücsarnok 1908/9. téli nemzetközi kiáll.

Halász-Hradil Elemér

Este a kassai dóm előtt
Munkás
Igában
} (repr.)

Irodalmi Szemle 1959/4. 587, 589, 593. l.

Muzeologia, 1900-1919.

Borsod-miskolci muzeum.
Nyereményi vásárlás a téli kiállitáson, 1913-14,
/Halász-Hradil Elemér: Pihenő öreg ember/

MŰVÉSZET
XIII.évf.1914.
85.

MDK

Halász-Hradil Elemér

Bevonulás Kassára

KM Társ 80 éves jub.kiáll. 1941. febr. 25 l.

MDK

Halász Hradil Elemér, festő.

Biedermayer. Of.-

Régi magyar asztalosmunkák. 6

OMKT-Vándorkiáll. 1910 szept. 8-dec. 27-ig.

Gm.-Hornyánszky V. könyv. 78. l.

Halász-Hradil Elemér
Kunyhó Szolnok környékén, olaj

Szent-György-Chéh XLVI. művészeti aukciója. A Gyüjtő.
X. évf. 2.sz. 3 l.

655

gy puttóval, fent/ kis szobor egy-egy
ivel szemben, Szt. József oltár, hason-
t. József kép, ~~a két pestis ezenkívül~~ Szt. Rókus
eretezve. Az oltár szobrai ~~egy névtelen~~
származó müvész alkotásai, magasak, vé-
ak, kevés kifejezéssel, ~~és temperamen-~~

Balassa Pál rendelt[é]sére. Fából, zöld szín-
re festett kis szobrokkal. Oldalán a
tes mozdulat[ok]kal. A hangvető felett a
kal. Feljárat a szószékre a kolostor

n. Vörösmárványból. A medence széles,
vastag félorsó formában, hármas tagolt
század eleje. A medence felett szép,
ákkal. (000 kép.)
ól a hangszer modern. Az

Halász Hradil Elemér
Aratáskor, olaj

Magyar Képzőművészek Segitő Bizottsága. Művészeti kiállitás. 1914. 6 l.

Petite ca
6. Thomas Stoltzer
Erzürne d
7. Francesco della T
Danza
8. Giovanni Pierluig
Lauda Sio
Surrexit
3 ricerca
9. Orlando di Lasso
Super Flu
Oculus no
Fantasia
lo. Tomás Luis Vittor
Tenebrae

A nagytétényi Kastélymuzeum
körtérről induló 3.-as autob

Budapest, 1953. szeptember 24

MDK

Halán Hradil Elemér:

Művelem.

Kassa, V. Nemz. Képrőm. Kiáll. a V. és Közokt. Min. által megvás. képek.
Képrőm. Közl. 1939, 3-4 sz.

Halász-Hradil Elemér MDK

Kassai részlet napsütésben, olf.

Mücsarnok 1910/11. téli kiállitás

MDK

Halász Hradil Elemér

ház
Tanyai napnyugta előtt, of.

KMT. 1907. tav. kiáll. kat. 36.l.

MDK

Halász Hradits Elemér

miskolci festő

Halm Leszih, 258, 266, 267, 268, 269, 311. l.

M.D.K.

Halász-Hradil Elemér /1873-

203. Müterem interieur. Olajf. 81 x 92, vászon.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. I. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 23. l.

Elemér

· Halász-Hradil festö.

Müvészet.1907.268.1.

Halász Hrädil Elemér festő
1873 -

Pihenő öreg ember
/Nyeremény a téli kiállitáson,
1913-14/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

Festészet, 1900-1919 - Önálló táblakép - Életkép

H a l á s z - H r a d i l Elemér:
Pihenő öreg ember
/ Nyeremény a téli kiállitáson,
1913-14 /

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

MDK

Halász Hradil Elemér

Kirakodás, of.

Képzőm. Társ. 1912/13. téli kiáll. kat. 81.l.

MDK

Halász Hradil Elemér

Munkaközben, of.

Benczur Gyula és tanitványai kiáll. tárgym.
Mücsarnok 1921. 7.l.

Halász-Hrądil Elemér MDK

Virágcsendélet, olf.

Műcsarnok 1913-14. téli kiállitás

Halâes-Hradil Klemét

Vrágosenádlet, olt.

Halász-Hradil Elemér MDK

Pihenő öregember, olf.

Műcsarnok 1913-14. téli kiállitás

Halász-Hradil Elemér

Portrétanulmány, olf.

Műcsarnok 1913-14. téli kiállítás

MPK

Halász Hradil Elemér, festöm.

350. Matyó asszonyok.
351. Önarckép.
352. Szolnoki halászbárkák.
353. Havasi táj.

M.Kir. Vall. és Közokt. Min. V.Nemzeti Képzöm.Kiáll. Képes Tárgym. Kassa. 1939. 17.1.

MDK

Halász Hradil Elemér, festöm.

355. A szolnoki halászbárkák.
356. Müterem interieur.
357. Velencei részlet.
359. Müterem részlet.

M.Kir. Vallás és Közokt. Min. V.Nemzeti Képzöm.kiáll. Képes Tárgymutató. Kassa.1939. 18.l.

Halász-Hradil Elemér MDK

Akttanulmány, olf.

Mücsarnok 1914. tavaszi kiállitás

Halász-Hradil Elemér MDK

Tanulmány sárga, lila szinekben, olf.

Mücsarnok 1914. tavaszi kiállitás

EDK

Halász Hradil Elemér

Sikátor napsütésben, olajfm.
Zuzmarás fák reggeli napsütésben, olajfm.

Műcsarnok, 1959/10. téli kiáll. 53.lap

Halász-Hradil Elemér Mdk

Bevonulás Kassára

Mücsarnok 1941 Jubileumi kiállitás

HALÁSZ HRADIL ELEMÉR

Kirakodás. Olajf.

KMT 1912/13. téli kiáll.kat. 81.oldal

MDK

Halász-Hradil Elemér kassai képzőművész

Sándor László: Felvidéki képzőművészek seregszemléje Kassán.

Magyar Nemzet 1939.máj.14. 13.o.

Halász Hradil Elemér MDK

Lindtner Gusztáv ezredes, olf.

Műcsarnok 1918. Sajtóhadiszállás katalógusa

Halász Hradil Elemér

MDK

A pomocani-i templom belseje,

Műcsarnok 1918. Sajtóhadiszállás katalógusa

Halász Hradil Elemér MDK

Küzdő pilóták, olf.

Műcsarnok 1918. Sajtóhadiszállás katalógusa

Halász-Hradil Elemér MDK

Dunajewi tájkép, olf.

Mücsarnok 1918.Sajtóhadiszállás kiállitása

Halász-Hradil Elemér MDK

Részlet a szolnoki piacról, olf.

Mücsarnok 1910/11. téli kiállitás

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR

Bauer Konstantinnal

nevét tanítványával, ~~Bacsa Andrással~~

kapcsolatban említi:

Ladislav Saučin. Výtvarne umenie na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 41

HALÁSZ - HRADIL ELEMÉR

Marót Kollár Józseffel kapcsolatban említi:

Ladislav Saučin. Výtvarné umenie na východnom Slovensku 1918-1938. Košice. 1964. 39.

M.D.K.

Halász Elemére

A Borsod-Miskolci Közmüvelődési Egyesület
rendezi az Országos Szépmüvészeti Társulat
felvidéki vándorkiállitádát az egyes városokban
A kiállitó müvészek között szerepel a müvész.
"Irodalom és Müvészet" c. rovat hiradása.

Budapesti Illusztrált Szalon Lapok, Bp. 1910.
okt. hó

Halász Hradil Elemér festőművész

Szolnoki piacrészlet
Lindtner alezredes arcképe
Harcos fej
Müteremsarok virággal.
W.J.urleány arcképe
Harcos fej
Müteremsarok virággal
Leányom arcképe
Czikel Mausika arcképe
Ágyuszállitás az olasz fronton
Zuzmarás fák napsütésben
Varga Cincuka arcképe
Hernádtihany

Felsőmagyarországi festők képkiállitása. Kassa.
1918. február 17.

MDK

Halász Hradil Elemér

Munkaközben, olaj

Velvinczi Takács Z: Benczur és iskolája. OMKT. B.Gy. és tanitványai, kiáll. Képes katal. 1921.

63 l.

MDK

Halász-Hradil Elemér festőmüv. sz. Miskolc

Bartus Ö: Vidéki centrumok. Miskolc.
Képzőművészet, 1927. 4.sz. 28-29 l.

MDK

Halász-Hradil Elemér festőmüv.

Kállai Ernő: Kassai Nemz. Kiáll. Jelenkor,
1939. dec. 1. 5.sz. 12 l.

MDK

Halász-Hradil Elemér

kassai festő

Tátra-Almanach. Szlovenszkói városképek.
Bratislava-Pozsony, 1938. 83 l.

Halász Hvadil Elemér

pesti

l.

Vegyári Szótár

58. l.

attended

was over,

bottle

cooked

a leg of mutton for dinner

came to see wished her

~~Csordák Lajos~~ és Halász Hradil Elemér

Csod

Vizhányó Károly. A festőművészet megértéséről, értékeléséről, kapcsolatban Halász Hradil Elemér és Csordák Lajos kiállításáról, Kultura 1912. 693. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírá

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Halász Hradil Elemér

Úrod
z

Wick Semetők

58. l.

1922-ben emberi csontok juttottak felszínre nagyobb mennyiségben, ami arra mutat, hogy e helyen egykor temető volt.

Valószínü az is, hogy a Rózsa-u. később Forgács-u. kapuja közelében[4] épült szent Lénárd-templommal kapcsolatos kórház[5] mellett s az alsó kaputól déli irányban az Ispotály-utcán (mai Pesti úton) épült Szentlélek kórház telkén is volt — a régi idők szokása szerint egy-egy sírkert, a kórházban elhunytak részére.

---

[1] »Corpora sepeliri curata sunt in horto sepulturae suburbanorum post horreum seu allodium plebanatus Cassoviensis adiacente«. Kassavárosi levéltár.

[2] »Sonst bestehet diese Gegend aus Maierhöfen, Lusthäusern und Gärten«. Korabinszky, Geographisch Historisches Lexicon. 1786. 287. l.

[3] »Quidam humati in suburbano colliculo, qui Molendinum inter et Hortum RR. PP. S. J. eminet«. Fridrich, Historia P. S. Francisci. 1759. 49 l.

[4] A mai Srobár-utcai 38. és 49. számu házak között.

[5] E kórházat és templomot a város ujabb erődítményeinek kiépitése alkalmával lebontották 1566-ban. Magyarország Vármegyéi és városai. I. k. 219 l.

Halász Hradil Elemér

l.

Wick Kassa tört

398, 408-l.
423. l.
437. l

Halász Hradil Elemér

Jestö

l-

Wick Kassa tört

398 l.

		7	03	28	12
				79	97
				1	60
Összesen				81	57

2 felvettem

Szentiványi Tolán

varrónő

Budapest, 1931. jan. 8.

Haláy Hradil Elemér

neve említve

Művészettörténeti Értesítő 1972

305. old.

Halász-Aradi Elemér

"Munkaközben" c. festményén három fiatal menyecskét ábrázol varrogatás közben. Repr.

ÉLET, Bp. 1914. juli. 19. VI.évf. 29.sz.919. lap.

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR, festő

A miskolci múzeum képtárának XX.századi anyagából:
Halász Hradil Elemér,/1873-1948/.
" PIHENŐ ÖREGEMBER",cimü müve.-Olaj,vászon.100+79 cm.
----------Leltsz:53.33. 53.old.Fekete repr.

ZSADÁNYI GUIDÓ: A miskolci múzeum képtára, 49.old

A Miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei, 1966.
7.szám, Miskolc, 1966.

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR, festő

1963 januárjában a miskolci múzeum bemutatta a két legnagyobb termében és a folyosókon a képtár legszebb darabjait./35 festmény, 31 grafika/.-A magyar festészet reprezentánsai mellett bemutattak a miskolci művészek jelentősebb alkotásait is.-Így Halász-Hradil műveit is. 52.old

ZSADÁNYI GUIDÓ: A miskolci múzeum képtára 49.old

A Miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei, 1966. 7.szám, Miskolc, 1966.

Halász-Hradil Elemér

Nagykárnya szellemét közvetíti
Kmetty számára

Kmetty János - Festő voltam és vagyok

15 oldal

Kalász. H. Hradil Elemér, festő

L:Zádor István

Kaposvári Gyula:Emlékezések, találkozások 135-140

JÁSZKUNSÁG?Szolnok, 1976.szept. XXII/3.

HALÁSZ-HRADIL Eloma Jestě

ABELOVSKY, Ján: K počiatkom slovenskej maliarskej moderny (1890-1935). = Ars, 1992. 1. 36. 1

Halász Imre MDK

M a MAVOSZ elnökségének a "Kiváló* vadász" és "Kiváló vadör" jelvénypályázatán tervezési dijazásban /200 Frt./ részesült.

Elnyerte a "Kiváló vadőr" díját.

Magyar Vadász 1963. ápr.

Halász Hradil Elemér /Miskolc,1873.ápr.18. - Kassa, 1948.dec.9./:
festő.

1889-1893 Bécsben kitanulta a betűfestő mesterséget.
1849- mint katona érkezik Kassára, majd itt telepszik le.
1897-1901 Münchenben Hollósy Simon magániskolájában tanult.
1902-1903 Párizsban a Júlian Académián folytatta tanulmányait.
1908- ban tagja lett a szolnoki művésztelepnek.
1913-1914 Benczúr Gyula mesteriskolájában tökéletesíti festészetét.
1920- tól festőiskolát vezetett Kassán, növendékei voltak Jakoby Gy., Bauer Sz., J.Kollár és mások.

Figurális és tájképfestő volt. Impresszionista felfogásban dolgozott, bár portréfestészetében helyenként a müncheni akademizmusra jellemző sötét színhasználat a jellemző. A Nagybányán és a szolnoki művésztelepen megismert plein art szellemben és festői módban születtek tájképei, népviseleti tanulmányai, önarcképei. Rövid ideig foglalkozott a szecesszióval is.

Kiállításai: 1902,1909,1912 és 1929 - Kassa, közös kiállítás Jasuch Antallal és Kieselbach Gézával.
1920 - Kassa, gyűjteményes kiállítás.
1953 - Kassa, az egész életművet bemutató tárlat.

Irodalom: Brogyányi Kálmán: Festőművészet Szlovenszkón. Kassa, 1931.
Váross Marian: Slovenské výtvarné umenie 1918-1945. SVKL. Bratislava, 1960. 42-43.old.
Zádor Anna és Genthon István:Művészeti Lexikon. Budapest, 1965.II.köt.333.old.
Város Marian a kol.: Slovník súčasného slovenského umenia. SFVU. Bratislava, 1967.

Halász-Hradil Elemér

Gulácsy Lajos, Márffy Ödön, Czigány Dezső, Egry József, Erdei Viktor, Mikola András, Perlrott-Csaba Vilmos müvészek a legfiatalabb müvészgárda tagjai, akik a Könyves Kálmán Müintézetben rendeztek kiállitást. /Y-n/ signal a Müvészet c. rovatban ismerteti a tárlatot, amely a fiatalok forrongását tükrözi, de ez még nem a modern, nem az uj müvészet, csak a régi, a megunt ellen való tiltakozás. Elhatalmasodik rajtuk a nagy ujitók-Gauguin, Cézanne- ösztönző hatása, de csak a külsőségeiket veszik át, aminek az egyformáságuk lett a következménye."Nem önmagukat adják,hanem a nagy ujitók szuggesztióinak a rabjai." Kivétel képez közöttük Gulácsy Lajos.

A HÉT, Bp. 1907. juni. 9. XVIII. évf.
23. sz. 398. lap.

Halász Hradil Elemér

Halász Hradil Elemérnél, Hollósy Simon növendékénél tanult rajzolni Kunetty János.

Brestyánszky Ilona: Festő voltam és vagyok.
Nők Lapja, 1977. febr. 12-16. oldal.

Halász H. Hradil Elemér, festő

Zádor István 1903-májusában Szolnakon dolgozott, a művésztelepen. Az azévi ösztöndíjasok: Glatter Gyula portréfestő, Halász H. Hradil Elemér, -ég Kassán élő festő- is ott voltak a művésztelepen.

Kaposvári Gyula: Zádor István művészi hagyatékából.
Jászkunság, 1946. 3. 136 old.

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR, festő

A század elején Miskolcon is kialakult az önálló miskolci festőcsoport. Ő a nagybányai festőiskolán is megfordult. 1905 őszén volt a miskolci festők első kiállitása. 38.old.

ZSAMBOKY GUIDO: A megyei képzőművészetének helyzete, képtárai és képzőművészeti irodalma 57.old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MÚZEUM KÖZLEMÉNYEI, 5. 1965.szept. Miskolc.1965

HALÁSZ-HRADIL Elemér, festő

1899.nov.11-én nyilt meg a kiállitaa Miskolcon. A Nemé
zeti Szalon 280 müvet küldött. Rubovics Mark festő ren-
dezte. Több neves müvész is szerepelt. A képek nagy részé
kevésbbé ismerteké és a helyi müvészeké volt, mint pl.
Halász-Hradilé. 53.old

ZSADÁNYI GUIDO: Az első képzőművészeti kiállitás
Miskolcon 53.old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MUZEUM KÖZLEMÉNYEI, 6. 1964.
júl. 1964

Halász-Hradil Elemér

irányításával rajzolni tanul.
(14 éves) Kmetty János

Bodri Ferenc: Kmetty János

Látóhatár 1971/1-2 145 old.

m. D. K.

Halász-Hradil Elemér festő, 1873-1948

áttert az impresziniszta-plenér festészet stilusára az 1918 utani művei nem vetekedhetnek korábbi alkotásaival: Legsikerültebb portré és figurális képei. Festett tájképeket, zsánerképeket népi motivumokkal és csendéleteket.

„Tarusi kerítések" 40. old. 1931. „Önarckép" olaj 1919. 41. old. „Kislány kosárral" olaj 1920 406. old.

Marian Vámoss: Slovenské výtvarné umenie 1918-1945. 42-43. old 1960.

Halász-Hradil Elemér

Műterme: Kassa, Fegyverház utca. A morva származású, Miskolcra származott Hradil Vencel panorama- és cimképfestő fia, 65 éve került előnőr Kassára. Naplójában leírja: Bécsben cimfestő volt, a lőcsei 34. galogesredhez került. Őrmesterének borítékot rajzol, majd Kassán a tisztéket festi. 24 évesen Münchenbe megy (lásd 1932-es visszaemlékezése.) Hollóssy-iskolába kerül, de maga is tanít, ezért Hollóssy megfenyegeti, hogy kitiltja. – Naplója. – 1901: egy éves párizsi öntöndéj, 1902: az elsőkassai testőiskola mestere. Tanítványai közt: Kmetty, Kontuly Béla. – Egy tanítványa Münchenbe hívja és híressé válik a Hradil-képek által. – 1909-ben műterme elkeltje a kassai régi bástyatornyot. – 4 éves meghívás a pesti Benczúr-iskolába. – Végigszolgálja a világháborút hadítudósítóként – 1918. május: lovagkeresztet kap. – Egy katonaportré méltatása.

Rácz Olivér: Halász-Hradil Elemér
Irodalmi Szemle 1959/4. 586–593. l.

 m. D. K.

Halász-Hradil Elemér, festő, 1873-1948

a magyar festő művészet egyik leg-
aktivabb képviselője volt, 1918-után
csehszlovákiátom. aja után Cseh annya
után osztrák származása. azaltó vi-
lág hátorubon katonaskodott és a hare-
tésen figyeltek fel rajkészségére. igy
került Münchenbe, ahol Hollósy
tanítványa volt, ennek révén kez.

Marian Vámoss: Slovenské výtvarné
umenie 1918-1945.
1960. 42.-43. old

 m. D. K.

Halász-Hradil Elemér festő 1873-1948

ült a nagybányai festő koloniával érintkezésbe és így a plenér festészettel. Tanulmányainak befejezése után Kassán telepedett le, ahol mint tanár és minden kulturmozgalomba részt vevő festő működött. Eleinte alkotásaiban a realista tradiciokat követte. A század fordulóután

Marian Vamoss: Slovenské výtvarné umenie 1918-1945.

1960 42-43- old.

Halàsz-Hradil Elemér

A Hollósy Simon-tanitvány Halász-Hradil Elemér kassai festőiskolájában kezdte pályáját 13 éves korában Sipos Béla épitész.

Major Máté: Sipos Béla épitészről. - Magyar Épitőművészet, 1969.3.s6. 60.l.

M.D.K.

Halász-Hradil Elemér

Felvidéki müvész, aki müveivel szerepel a kassai Máv palota ötven termében rendezett nagyméretü kiállitáson a hazai müvészekkel együtt.

/k./:Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás Kassá
Szinházi Magazin, Bp. 1939. nov. 11. II.évf
46. sz. 4o. lap

MDK

Halász-Hradil Elemér festő

Miskolcról származott jeles portrait-festő, ki Hollósynál, Münchenben, Párisban tanult. Több ösztöndijat kapott s az 1908.évi londoni kiáll.-on két képpel szerepelt.

Bartus Ödön festőművész: Miskolc.

Képzőművészet, 1927. 4.sz. 28-29.lap

Halász-Hradil Ilonáról festett

Miskolczról szármázott Jelics portrait-festő,
ki Ho Ichyrel, mindenben, részében tanult.
Több beszédjét közölt a ma 1906.évi tanoni
kiáll.-on két képpel szerepelt.

Bartus Gáspár festőművész: miskolc.

Képzőművészet, 1927. 4.sz. 28-29.lap

Halász Hradil Elemér

neve emlitve

Münchenből és Nagybányásról indult, az I. világháború után azért nem tért haza Csehszlová-ziából, mert Miskolc város nem biztosított számára munkamet.

Nagyjaint 1967 december 1 2. old.

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR

mu „vészetének kiesnésosodása 1910-re tehető", írja Sančin L., E. Halász-Hradil a mnenie jeho doby e. mu-vében. Bratislava, 1952. 12. l.

Tomáš Štraus: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava, 1966. 17. l. szélj.

Halász - Hradil Vilmos (1891-1945)

Nagybányán Ferenczy Károly irányítása mellett tanult, majd Münchenben és Velencében tépezte magát. 1919-ben végleg Miskolcon telepedett le

21. Ferenczy udvar 1929. pasztell, karton 32X42 cm

jl.f. Hradil Vilmos 929. Ctsz. MK. 53.143.

A XX.sz. festészete a miskolci képtárban - Katalógus Miskolc - 1975

Halász /Hradil/ Elemér

"Koloritja inkább hatásos, mint harmonikus, de rajza bátor és ecsetkezelése férfias"-irja Tövis: "Uj képek és szobrok" c. kritikájában az Urániában rendezett tárlaton szereplő müveiről. Majd megállapitja, hogy nem szabad sajnálni azt az időt, amit a müvésszel való megismerkedésre szántak.

A HÉT, Bp. 1908. okt. 11. XIY. évf.
41. sz. 661-662. lap.

Halász - Hradil Elemér

1. Pihenő öregember olaj
100 × 79

2. Horváth Lajos portréja
olaj 110 × 80

Képek a Herman Otto Múzeum
gyűjteményéből Miskolci Képtár
1970

MDK

Halász-Hradil Elemér, Kassa

Magyar Művészet 1928. 317.1.

MDK

Halász Hradil Elemér

A Műcsarnok háborus kiállitásán szerepelt.

Cikk: Háborus kiállitás.

Művészet, 1914. 451-452.l.

Halász H. Elemér

"Képek a harctérről" cimmel a Müvészet c. ro
vat a Sajtóhadiszállás müvészcsoportjának a
kiállitásáról ir, s megállapitja, hogy a tár-
laton kitünő példák igazolják, hogy a müvé-
szek pikturája elmélyült a háboru folyamán.
Kubinyi Sándor, Horthy Béla, Zádor István,
Halász H. Eleméré, Márton Ferenc, Makoldy Jó-
zsef, Lénárd Róbert, Basch Andor, Vesztróczy
Manó munkáit igen komolyan értékeli a kritika

A HÉT, Bp. 1918. junius 2.
XXIX. évf. 22. sz. 346. lap.

Halász-Hradil Elemér.

festőművész

A kassai Kazinczy-társaság képzőművészeti szakosztály elnöke.
Nemessányi-Kontuly Béla tanára.

Magyarság. 1927. dec. 6.

M.D.K.

Halász-Hradil Elemér.

Megfestette Tisza István gróf életnagyságu arcképét Miskolc városa számára.

Tisza István arcképének leleplezése.
Városok Lapja. 1927. XXII . 11.szám. máj. 15. 112.o

Halász Hradil Elemér, MDK

1903-ban az iskolában dolgozott.
1904-ben az iskolában dolgozott.
_____ 1906-ban ujra ott.

A szabadiskola ideje./1902-1913./ 90.l.

Halász-Hradil Elemér

M.K

művei szerepeltek a Kelet-Szlovákia XIX. és XX. századbeli képzőművészetének tárlatán. /Kassa 1957. márc/.

M/

Mészáros Gyula: Kelet-Szlovákia képzőművészete a XIX. és XX. században.
Uj Szó. Bratislava. 1957. márc. 18.

Halász Hradil Elemér, festőm. MDL

a telepen dolgozott , az ujabb magyar művészgárdához tartozik.

dr.Lázár Béla: A törzstagok és a telep többi művésze. Szolnok a művészetben.c.Emlékönyv/ifj. Gonda Béla szerkeszt./ a 25 éves jub.alkalmából. 1927.szept. 48.l.

MDK

Halász- Hradil Elemér,

1898-ban az iskolához tartozott.

A Hellóey iskola ideje. /1896-1901./ 76.l.

MDK

Halász-Hradil Elemér

Felvinczi Takács Z.: Szüle Péter. Bpest. 1923.

HALÁSZ-HRADIL

Nevét Anton Jasusch-Jaszusch antallal kapcsolatban említi.

Tomáš Štraus: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov.

Bratislava, 1966. 18. l.

HALÁSZ - HRADIL, ELEMÉR

A XX. század elején magára vonta a kassai közönség figyelmét, s öt évtizeden át folytonosan gyarapította a város művész tradícióját. Hollósy Simon tanítványa, a közép-európai modern impresszionalizmus lélektani megalapozója.

Tomaš Štrauss: Anton Jasusch a zrod výchov. Bratislava, 1966. N. l.

doslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR

1939-ben tobb festővel közös kiállítása volt Kassán.

Tomáš Štrauss: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava, 1966. 106. l.

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR

Sančin L., E. Halász-Hradil a umenie jeho doby, Bratislava, 1962, c. művében találunk utalást iskolája, valamint Gordák L, és Krón iskolája közötti kapcsolatokra.

Tomáš Štraus: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava, 1966. 30. l. szélj.

HRADIL (HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR)

Panítványaival és iskolájával kapcsolatban

említi:

Tomáš Štraus: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadziatych rokov. Bratislava, 1966. 31. l.

HALÁSZ - HRADIL, ELEMÉR

Első kiállítása, Lengyel - Reinfuss Eduard-ol (Edével) közösen 1902-ben volt Kassán a budapesti Nemzeti Szalón kiállításán, amely akkor rendezett először kiállítást ebben a városban.

Tomáš Štraus: Anton Jasusch a zrod nyého
Bratislava, 1966. 16. l.

doslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov

HALÁSZ - HRADIL ELEMÉR

1929-ben Anton Jasusch - Jaszusch Antallal közösen részt vesz a „mai hassai festők" c. kiállitáson. E kiállitáson részt vesz a mnichovi akadémia diákja Heinrich von Zügel Gejza Kieselbach is.

Tomáš Štraus: Anton Jasusch a zrod východ
Bratislava 1966. 17. l.
doslovenskej avantgardy dvadsiatich rokov

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR

Panítvánnyaival, Sipos Bélával, Váli Lászlóval, Lazar Ilonával kapcsolatban említi:

Pomáš Štraus: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava, 1966. 30. l.

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR

Jasusch antallal és Kieselbach Gézával közös kiállításuk volt 1929-ben.

Tomáš Štraus: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava, 1966. 36. l.

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR

Nevét Csordák Sajossal, Medvyanszky Lászlóval, Katona Ferdinándolal, Kőrári Konstantinnal, és Jasusek Antallal kapcsolatban említi:

Tomáš Štraus: Anton Jasusek a zvod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava, 1966. 35. l.

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR

1929 májusában közös kiállítása volt

Jasusch Antallal és Kieselbach Gézával

Tomáš Štraus: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava, 1966. 9 l.

HALÁSZ-HRADIL

Nevél Ľudovít Csordák-Csordák Lajossal kapcsolatban említi:

Tomáš Štraus: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov.
Bratislava, 1966. 17. l.

HALÁSZ - HRADIL

Fejlődése 1910 körül csúcsosodik ki.

Tomáš Štraus: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatých rokov. Bratislava 1966. 17. l. - néljegyzet.

Halász-Hradil Elemér MDK

Csendes falucska, olf.

Műcsarnok 1910/11. téli kiállitás

Halász Hradil Elemér
Küzdő pilóták, olaj

Cs. Kir. sajtóhadiszállás kiáll. 1918. máj. O.M.K.T.
lo 1.

Halász Hradil Elemér
Lindtner Gusztáv ezredes, olaj

Cs.Kir. sajtóhadiszállás kiáll. 1918. máj. O.M.K.T.
lo 1.

Halász Hradil ÓElemér
Dunajewi tájkép, olaj

Cs.Kir. sajtóhadiszállás kiáll. 1918. máj. O.M.K.T.

17 l.

Halász Hradil Elemér
A pomocani-i templom belseje

Cs. Kir. sajtóhadiszállás kiáll. 1918. máj. O.M.K.T.
1o 1.

Halász Hradil Elemér festőművész
Infanterist Lechner, olajf.
Sajtóhadiszállás második mükiállitása
Nemzeti Szalon, 1917 február

114. kép. *Rositi, Giovanni*

Hlaváč - Hradil Elemér

Művészeti irányzatával kapcsolatban említi:

Ladislav Šaučin: Výtvarné umenie na východnom Slovensku 1918–1938. 14.

HALÁSZ – HRADIL

nevét Kieselbach Gézával, milan Floriánnal és Oravec Samuval kapcsolatban említi.

Ladislav Saučin. Výtvarne umenie ~~xx~~ na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 35.

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR

Életét és művészetét elemzi röviden.

Ladislav Saučin. Výtvarne umenie na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 34.

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR

a kassai „iskolák" egyikének a megteremtőjeként említi:

Ladislav Sančin: Výtvarná výchova na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 23.

Halász-Hradil Elemér

Nevét Csordák Lajossal kapcsolatban

említi:

Ladislav Sančin: Výtvarné umenie na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 16.

HALÁSZ - HRADIL ELEMÉR

nevét tanítványával, Csordák Sajossal

kapcsolatban említi:

Ladislav Sančin: Výtvarná výchova na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 23.

Halász-Hradil Elemér

Nevét iskolájával kapcsolatban

említi.

Ladislav Sančin:

Výtvarné umenie na východnom Slovensku. 1918–~~[illegible]~~

1938. Košice 1964. 12.

Halász - Hradil Elemér

1934-ben lépett a Kassai Kazinczy Társaságból.

Ladislav Saučin: Výtvarné umenie na východnom Slovensku 1918–1938. Košice 1964. 16.

Halász - Hradil Elemér

A művészet adta lehetőség nem volt elég a megélhetésre, ezért ~~írás~~ a betűfestő szakmát választotta

Ladislav Saučin: Výtvarné umenie na východnom Slovensku 1918 - 1938. Košice 1964. 14.

HALÁSZ - HRADIL ELEMÉR

Nevét Csordák Lajossal kapcsolatban

említi

Ladislav Saučin. Výtvarne umenie na východnom Slovensku.1918-1938.Košice 1964. 63.

HALÁSZ - HRADIL ELEMÉR

A ~~19. sz.~~ századfordulón az ú.n. „idősebb iskola" jelentős képviselője. Csordák Lajossal együtt.

Ladislav Saučin. Výtvarne umenie na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 33.

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR

Tárid életrajzát közli és ismerteti élete fő állomásait.

Kiállításai: 1902-ben volt az első kiállítása Kassán, Lengyel-Reinhardtal közösen.

Ladislav Saučin. Výtvarne umenie na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 44

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR

1929-ben közös kiállítása volt

Jamnitzky Antallal és Kieselbach

Gézával.

Ladislav Saucin. Vytvarné umenie na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 46.

Halász - Hradil E.

nevét Bauer K-al kapcsolatban említi.

Ladislav Šaučin. Výtvarné umenie na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 31.

Halász - Hradil Elemér

Novét a kassai képzőművészetről

sólva említi:

Ladislav Saučin. Výtvarne umenie na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 33.

HALÁSZ – HRADIL ELEMÉR

gyűjteményes
1920-ban kiállításon volt Kassán. Több
külföldi kiállításon is volt, és halála u-
tán életművét teljes kiállításán 1953-ban
rendezték meg Kassán.

Ladislav Saučin. Výtvarne umenie na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 44.

Halász - Hradil Elemér

Tanítványaival, Bauer Konstantin,
Kollár J. és Jakoby Gyulával kapcsolatban
említi.

Ladislav Šaučin. Výtvarné umenie na východnom Slovensku 191[illegible]-1938. Košice 1964. 44.

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR

nevét Oravecz Imréval kap-
csolatban említi:

Ladislav Saučin. Výtvarne umenie na východnom Slo-
vensku 1918-1938. Košice 1964. 51.

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR

Nevét tanítványával, Jakoby

Gyulával kapcsolatban említi:

Ladislav Saučin. Výtvarne umenie na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 45.

HALÁSZ - HRADIL Elemér

Falusi kavitések, olaj, 1934 tájáról

Szegényes levese II. olaj, 1939.

Reprodukció

Ladislav Saučin. Výtvarne umenie na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 215.

HALÁSZ - HRADIL Elemér

Kislány kosárral, olaj, 1920.

Hernádmenti táj, olaj, 1932.

Miszlókai lányok, olaj, 1934 tájáról

Reprodukció

Ladislav Saučin. Výtvarne umenie na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 215.

HALÁSZ - HRADIL ELEMÉR

Nevét tanítványával, Fabini Józseffel

kapcsolatban közli.

Ladislav Saučin. Výtvarne umenie na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 43

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR

Nevét tanítványával, Sipos Bélával kapcsolatban említi:

Ladislav Saučin. Výtvarne umenie na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. √2.

HALÁSZ - HRADIL ELEMÉR

Nevét munkatársával, Bukovinský Gyulával kapcsolatban említi:

Ladislav Saučin. Výtvarne umenie na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 4R.

Halász-Hradil Elemér

1929-ben Kassán közös kiállítása volt

Jaszusch Antallal és Kieselbach Gézával

Ladisla Saučin. Výtvarne umenie na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 44

Halász - Hradil Elemér

1909 és 1912 - ben Csordák Lajossal

volt közös kiállítása Kassán.

Ladislav Saučin. Výtvarne umenie na východnom Slovensku 1918- 1938. Košice 1964. 44

HALÁSZ - HRADIL ELEMÉR

1909 és 1912 - ben Csordák Lajossal

közös kiállítása volt Kassán.

Ladislav Saučin. Výtvarné umenie na východnom Slovensku 1918-1968. Košice 1964. 42.

A szt. Rozália kápolna leírása.

A szt. Rozália kápolna kelet-nyugati irányban, szabályos nyolcszögű alapon, kupolásan épült, négyszögű előcsarnokkal s északi és déli oldalról egy-egy nagy ablakkal ellátott barokk épület. Előcsarnoka földszíntjén a szt. sír fülkéje, emeletén a karzat van s efölött a barokk stílű torony emelkedik. Homlokzatán, a kapu fölött a rendeltetését megjelölő felírást olvassuk:

„OB PESTEM SEDATAM DIVAE
ROSALIAE DICATA MDCCXV."

„A pestis megszűnéséért szent Rozáliának szentelve 1715".

A kápolna egyetlen oltárának olajfestésű képe csillagkeretben a Megváltót tápláló Madonnát ábrázolja. Erre vonatkozik az oltárra alkalmazott szalagszerű deszkalapra írt ezen felirat:

„Stella Coeli Extirpavit — Quae Lactavit Dominum — Mortis Pestem, quam Plantavit — Primus Parens Hominum."

Magyarul: Az ég Csillaga, aki az Urat táplálta, megszüntette a halál ragályát, amelyet az emberek első atyja okozott."

E felirat a kápolna egy régibb, ma a Kassai plébánia lépcsőházában látható oltárképen, a Madonnát körülfogó csillag ágain olvasható. Ugyane régi festményen mellékalakok a most az oltáron álló szt. Rókus és szt. Sebestyén pestis elleni védőszentek.

Az oltárkép alsó részén „Ex Voto“ (fogadalomból) felírást olvassuk. Az üveggel elzárt predella-szekrényben nyugvó szobormű szt. Rozáliát ábrázolja. E szobormű azelőtt az oltárasztal fülkéjében volt elhelyezve s 1925-ben jutott mai helyére. Az oltár két oldalát az említett védőszentek, szt. Rókus és szt. Sebestyén szobra díszíti s rajta

A szt. Rozália kápolna oltára.

még szt. Katalin, szt. Borbála képét és több fogadalmi képet is láthatunk. A barokk-stilben kiképezett oltárt családi címer koronázza: a négyelt pajzsnak 1—4 mezőiben kiterjesztett szárnyú koronás sassal, 2—3-ban pólyában három golyóval; a két sisakdísz koronás sas és három structollal díszített korona.

Az oltár mögötti részbe, amelynek külön vasajtó kijárata is van, két oldalt egy-egy ajtó nyílik. Ezeket festményekkel látták el. A jobboldali ajtón szt. Zoerard-András zobori bencés remetének, egy szögekkel áttört faüregben ülő alakját látjuk ezzel a felirattal:

„S. Andreas Zóérardus, in monte Zobor ad Nitriam Sub S. Stephano Rege Hungariae eremiticam vitam ducens, obyt Martyr."

Magyarul: „Szt. András-Zoerard, szt. István Magyarország királya idejében, a Nyitra melletti Zobor hegyen remete életet élve, mint vértanu halt meg."

A baloldali ajtó képe szt. Benedek remete képét mutatja a kis Jézust karjain tartó Szűzanya előtt térdelve.

„S. Benedictus Sancti Andreae Zoérardi discipulus, ab ethnicis latronibus graviter sauciatus, supra Trencinum in Vagum, tunc Szkalkam subterfluentem dejectus. Obyt Martir".

Magyarul: „Szt. Benedek, szt. András Zoerard tanítványa, pogány rablók által súlyosan megsebesítve, Trencsén fölött, az akkor Szkalka alatt folyó Vágba vetve, mártirhalált halt"

Az egykor a Rozallán lakó eremitákra emlékeztetnek a kápolna déli falánál elhelyezett s az egyházi ruhákat és szereket tartalmazó szekrény tetején remete szt. Antal és remete szt. Pál szobrocskái is. A szekrényen ábrázolt szt. András apostol Kassa-egyházmegyének a pátrónusa.

A kápolna kupolás mennyezetének képe a földgolyón trónoló Atyaistent ábrázolja. A párkány fölött Dávid királyt látjuk a neki halálfejet, pallost és vesszőnyalábot választásra nyujtó angyal és egy térdeplő ember alakjával. Ez a jelenet a Dávidnak éhség, háború és pestis között való választására vonatkozik[1] (fames, bellum, pestis, tria Davidis mala). Dávid lábainál a lant s egy nyitott könyv, amely az 50. zsoltár kezdő szavait tartalmazza: „Ps. 50. v. 1. Miserere mei Deus." („50. Zs. 1. v. Könyörülj rajtam Isten.") Szemben hasonlókép a párkány fölött az élet mulandóságára figyelmeztető e szentírási szavakat olvassuk:

[1] Kir. II. k. 24, 13—15.

„Peregrini enim sumus coram te et advenae sicut patres nostri. 1. Par. 29."

Magyarul: „Mert zarándokok vagyunk előtted és jövevények, mint atyáink mindnyájan. Krónikák könyve 1, 29."

„Opus Benefactorum" — „Jótevők műve".

Az oldalfalakat a négy evangelistának ovál keretbe foglalt képe s a déli oldalon, egy jótékony adakozó megbízásából és fogadalmából „Ex voto", a Halász-Hradil Elemér kassai festőművész által 1933-ban készített s a szt. Rozália kápolna fölépítése fogadalomtételét szimbolizáló festmény díszíti. A falak mentén a hívek számára ülőpadok húzódnak.

A kápolna harmóniummal felszerelt karzatára és egyetlen harangjához a torony északi külső falán lévő vasajtón át juthatunk.

meg Anglia egészségügyi problémáit, de néha már oda enged bepillantást, amelynek a meglátása laikus számára veszélyes, mert könnyen elveszítheti az orvosokba vetett hitét. A gondolkozva olvasó azonban ki kell hogy érezze az író tendenciáját: Cronin végtelen emberszeretete az, mely végig sugározza ezt a könyvet, s ennek a kedvéért íródott.

Lackóné Dr. Kiss Ibolya

SZABOLCSI BENCE: BEVEZETÉS A ZENETÖRTÉNETBE. (Franklin-Társulat, Budapest.). A zene fejlödés és kultúrtörténeti tudománya, amely lényegében a 18. század folyamán indúlt, az utóbbi években, a magyar zeneesztétikai irodalomnak is jelentös munkát adott. Zenészbiográfiákat Papp Viktor írt, a zene fejlödéstörténetéhez, Kovács Sándor értékes, új szempontokkal szólt hozzá, Molnár Antal korszerü zenetörténeti és egyéni állásfoglalásával a zene szociológiájára, társadalmat fejlesztő erejére mutatott, a »Zenei lexikon«, a zenetörténetnek és a zenetudománynak ez az első magyar enciklopédiája pedig, amit Szabolcsi Bence és Tóth Árpád szerkesztett, a zene történeti jelentöségének, a zenetörténet minden kérdésének biográfikus, tárgyi gyüjteményét adta.

Szabolcsi Bence zenei enciklopédikus munkája régi, magyar zenetörténeti kutatásával kezdödött. A Tinódi-dallamok forrása, a tizenhetedik század magyar főúri zenéje és a régi magyar métrikus énekek kutatása körül felbecsülhetetlen, értékes munkát végzett s amikor a régi magyar zenetörténet problémáiról az egyetemes zenetörténet magasabb síkja felé fordúl, hogy annak főbb formáit, irányelveit, végsö kérdéseit a müvész teremtö erején, a korszakok érzelmein és a közösség magatartásán át vizsgálja, a zeneirodalomnak jóformán minden távoli területét átfolyó perspektivájával a zenei kutatás új módszertanát építi meg. Elmélyedő, úttörö könyve, a *Bevezetés a zenetörténetbe,* ezt a módszertant mutatja be, a zene örök virágzásának ösforrásait, a végtelen és véres harcok között lepergö politikai és szociális történelemmel szembehelyezkedö zene evolúcióját, amelynek jelemző vonása a teljesség, a béke, a harmónia. Mindezt a fiatal tudós rendkívül finom megfigyelésekkel, új szempontjai tételeiben elmélyedő komoly rendszerességgel mondja el és stílusa, az utóbbi években oly nagyszerüen fejlödött magyar essay és kritikai stílus ragyogásában, annyira elökelő, izléses és a zeneiség minden árnyalatát hüen visszaadó, hogy az elvont, tudósi matéria mindenütt a valóságos élet illuzióját kelti. Vannak lirikus elképzelései is, új módszertanának, tudósi súlyos és mélyreható anyagának olyan sajátságos költöisége, mintha az extázis és az örvény kábulatából feltörő zene sodrását plasztikusan csak lírával tudná megmutatni. S ez a líra ott válik valósággá, szemléltetövé, maradéktalan bizonyossággá, ahol a klasszicizmus és a romanticizmus örök lehetöségéről, a nyugati ember zenéjét mindig átfütő, fel nem tartóztatható, soha el nem sorvadó erejéről beszél. A jövö szociális zenéjét a népdal humánumában látja, Közép és Kelet-európa népi zenéjének világzenévé való tágulásában, Bartók és Kodály kezdeményezésében és a technicizmus, a materializmus új zenét adó lehetöségeiről nem beszél. Valószínü, hogy nem is hisz a szociális zenében, a szociális zene szintézisében, amit pedig kerek száz évvel ezelött, tehát a IX. szimfónia tizenkettedik évében, Marzini a »Filosofia della musica«-ban, annyira várt. Szép essayje azonban így is tökéletes és jelentösen hozzájárúl a zenei kultúra növeléséhez, ami az utóbbi évek magyar zenirodalmának komoly és emelkedett célja.

Kázmér Ernő

REMARQUE: HÁROM BAJTÁRS. (Athenaeum.) Remarqueról már azt hittük, hogy az, aki csak egyszer ír nagy regényt, de nem ismerve erejét, másodszor is megkisérli ezt. Ezt kellett hinni akkor, amikor sikeres háborús regénye után megjelentette a békéről szóló, szétesö második könyvét. Remarque most mégis »nagy« regényt írt a békéről. Arról a békéről, melynek hátterében még mindig kisért a nagy emlék: a háború. A békéről, melyben kisemberek mindennapos ütközetet vívnak kenyérért és illuziókért. Egy generáció könyve ez, melyet multja megtanított rövidlejáratúan gondolkodni. Innen merülnek fel Remarque alakjai, kik jószívüek és cinikusok,

Tátra, 1938. II 3-27,
T. B: műemlékvédelem Szlovenszkón

könnyelmüek és filozófusok. Életük — kis örömök és nagy tragédiák: a huszadik század. És van még itt egy más, egy zárt világ: a tüdőbajosok nemzetközi társadalma, ahová kívülről csak leszürve érkeznek a problémák, de felfokozódik a belső események jelentősége.

Törékeny életsorsok, melyekre egy vajúdó világ állandó nyugtalansága nyom bélyeget — ezekről szól Remarque hol kästner-i humorú, hol fájdalmasan mély, helyenként lassú folyású, másütt izgalmasan dinamikus új könyve. **Szántó Andor**

KÉPZŐMŰVÉSZET

MÜEMLÉK-VÉDELEM SZLOVENSZKÓN. Kétségtelen, hogy Szlovenszkó művészetének prágai kiállítása, mely a vár Ulászló-termének pazar gótikus ívei alatt európai pódiumra helyezte az egyházi és polgári művészetnek azt a tömérdek kincsét, sajátos és gazdag válfaját, melyet tájaink mozdulatlansága eddig sorsszerüen eltakart, nemcsak az európai művelődéstörténet számára igazolta Szlovenszkó hagyományos kultúrájának, évszázados formaalkotó és formahordozó szerepének világérvényes rangját, hanem szellemi életünkben is kötelességtudatot ébresztett. A régi művészethez való viszonyunk általánosabb és intenzívebb, a történelmiség értékelésének nyitja időszerübbé vált, miáltal a legszélesebb körök is látó és érző közelségbe jutnak elmúlt korok emlékeivel. A szlovenszkói lelkiismeret, melyet a prágai kiállítás eredményeiben megidézett, tájainak porladó értékei felé fordul s a röneszánszok értelmével kutatja bennük a maradandóság emlékeit.

A megismerésnek és helyes értékelésnek útját biztos vonalban mutatja az a könyvsorozat, mely a kiállítás által ébresztett érdeklödés további eredményeként most Prágában megjelenik, hogy az Ulászló-terembe összegyüjtött és ott katalogizált anyagot, Szlovenszó templomainak, müzeumainak és magánházainak öléből újabb anyaggal bövítve ki, lefényképezze és rendszerbe foglalja. Évezredes multunk és magányos tájaink roppant művészi rezevoárjának legszebb és legjellegzetesebb példáit mutatja a könyvsorozat, melyről a »Forum« már beszámolt s mely érthető figyelmet kelt mindenfelé, mert egyrészt az ismeretlen távlatok mélyében új szépségeket fedez fel, másrészt meghitt müveket és tudott tényeket új meglátások fényében állít az élmény izgató polcára. Ugyanakkor hiteles dokumentumokkal szolgál a szlovenszkói müemlékek mai életéről: a fényképezőgép objektivitásával beszél a borzalmas pusztításról, melyet kincseinken a korok, az indolencia s a restaurációk barbarizmusa végzett.

Ezek a tények a müemlékvédelem egyrészt általános, másrészt sajátosan szlovenszkói kérdéseire terelik az érdeklödést; ismét aktuálissá válik a probléma, miért és hogyan óvjuk meg múltunk történelmi dokumentumait a megsemmisüléstől? Mi a célja, értelme és mik az eredményei a müemlékvédelemnek? És melyek azok az irányelvek és szempontok, melyek a szlovenszkói müemlékvédelem programját meghatározzák, munkáját vezénylik és eredményeit igazolják.

A müemlékek fogalmát Max Dvořák határozta meg először s ő volt az, aki »Katechismus der Denkmalpflege« című alapvető munkájában megjelölte azokat a veszedelmeket, melyek a történelmi múlt művészi dokumentumai ellen törnek. Szerinte ezek: 1. a tudatlanság és az indolencia; 2. a kapzsiság és a csalás; 3. a jelenkor félreértett követelményei és rosszúl alkalmazott progresszív eszméi, végül 4. helytelen szépítő és újító mánia, művészi tudatlanság, vagy hamis művészi tudás. E jelenségekkel szemben, melyeket nemcsak az egyén, hanem a köztudat és a korszellem is előhívhat, az egyénnek épp úgy, mint a korszellemnek, védekeznie kell. Tudjuk, hogy voltak korok és eszmeáramlatok, melyek jószándékú restaurációs kisérleteikkel, hogy a stílus egységét kibogozzák, többet ártottak müemlékeinknek, mint a háborúk vandalizmusa. Szlovenszkón is számos müemlék menthetetlenül e törekvések áldozata lett s a mai, tudományos eszközökkel dolgozó, etikus müemlékvédelem már csak nagyritkán teheti jóvá, amit a romanticizmus szelleme elpusztított.

Hogy milyen szempontok szerint és milyen eredményekkel dolgozik ma Szlovenszkón a hivatásos müemlék-

védelem, arra érdekes felvilágosításokkal szolgált a »Forum«-nak *Wagner Vladimír dr.* mütörténész, az állami müemlékvédő hivatal főbiztosa. Nyilatkozata éles fényt vet úgy a restaurálások didaktikus módszerére, mint a sajátosan szlovenszkói tennivalókra.

A müemlékvédő hivatal kolaudációja alapján körülbelül 700.000 koronát invesztált az állam és az ország a folyó esztendőben Szlovenszkó müemlékeinek javítási munkálataira. Ezek a munkák Szlovenszkószerte folynak és már is jelentős eredményeket mutatnak fel. Így például befejezték a besztercebányai plébániatemplom külsejének restaurálását, melynek során főképpen a templom nyugati oldalának és tornyának szenteltek különös figyelmet. Nagy mükincset mentettek meg a restaurációval, mert e részek alapjai a XIII. századból valók. A további munkálatok során a templom belső berendezését, főleg szárnyasoltárait (elsősorban az 1509-ben faragott monumentális Szent Borbála oltárt), plasztikáit és a külső déli falon elhelyezett híres domborművet, a Veit Stoss és Riemenschneider hatásokat mutató »Olajfák hegyét« restaurálják. Vagy megnagyobbították például a XV. század végén épült csesztei gótikus templomot, mely szűknek bizonyult a hívők jelenlegi számának. Tekintve, hogy a templombővítések már számtalan müemlékünket tönkretették, a müemlékvédő hivatal ahhoz a feltételhez kötötte engedélyét, hogy a templom eredeti jellege a javítás és bővítés által ne szenvedjen. Ezért a csúcsíves hálóboltozatot, mely az új oldalhajókba vezető nyílások áttörése folytán megrepedezett, teljes egészében le kellett szedni és az eredeti köbordázat felhasználásával az új boltozatba építeni. E munkálatoknál a templom északi falán érdekes freskó-maradványokra bukkantak, melyek a XV. század második feléből származnak s bár stílusfejlődési szempontból nem jelentenek különlegességet, mégis figyelemreméltóak, mert Szlovenszkó középkori emlékekben szegény nyugati szélein irányt mutatnak a vidék müvészi potenciájának meghatározásában. A csesztei freskó-maradványokat ezért eredeti helyükről gipszlapra szedték át és a templom új részeiben helyezik el.

Jelentős mütörténeti cselekedet a Vörös Klastrom templomának restaurálása is. A kolostor hosszú ideig romokban hevert, míg a müemlékvédő hivatal kezdeményezésére gondjaiba vette a Turistaklub eperjesi szervezete, amely az országos hivatal évenként folyósított szubvenciójából végezteti a javítási munkákat. Legelőször tetővel kellet ellátni az egész épületkomplexumot, hogy az eső ne tegye mégjobban tönkre az amúgy is omladozó falakat, majd fokozatosan restaurálni kellett a falazatot. A jövő év folyamán konzerválni fogják a XVI. századból származó freskók töredékeit, melyek az utóbbi időben rendkívül megszenvedték az időjárást, de főképpen a látogatók vandalizmusát. A freskók, melyek Dürer metszetei alapján készültek, a nedvesség határsa alatt felhólyagzottak, a turisták pedig emlékbe hordták szét darabjaikat.

Már e század elején csúcsíves freskókat találtak a Losonc melletti Etrefalva evangélikus templomának falain, melyekre Slávik konzervátor hívta fel a müértők figyelmét; restaurálásukra azonban nem került sor, úgy hogy ma már csupán nagyobb fragmentumok megmentésével lehet számolni. Még így is nagy értéket sikerült a teljes pusztulástól megóvni, mert az etrefalvi falfestmények rendkívül jellemzőek a XIV. század második felének müvészi felfogására. A konzervált és lerögzített freskó-maradványok a legközelebbi időben teljes szépségükben fognak érvényesülhetni, amennyiben sor kerül az őket őrző épület rendbehozatalára is.

A müemlékvédő munka során igen gyakran ismeretlen kincseket fed fel a konzervátor keze. Így például a Vörös Klastrom melletti Erdővágás (Rychvald) templomának javítása közben értékes freskók nyomai kerültek napfényre, melyeknek eredetét a XVI. század második felére tehetjük. A müemlékvédő hivatal megtette a szükséges intézkedéseket, hogy a freskókat addig is, míg a jövő esztendőben megkezdik konzerválásukat, a további pusztulástól megóvják. Hasonlóan értékes leletre bukkantak az eperjesi plébániatemplom restaurálása közben, melynek belső berendezését a város áldozatkészsége folytán az idén alapos javításnak vetették alá. Szükséges volt előbb megjavítani a boltozat megrongált részeit, főképpen a diadalív körül,

valamint meg kellett tisztogatni a boltozatokat és falakat. A köből faragott bordákról és pillérekről leszedték a vakolatot, ami által jelentősen nyert a templom architektónikája. Eközben megállapították, hogy egyes zárókéveknek eredeti polichrómiája van, sőt felfedezték a bordázat figurális konzoljainak eredeti festését is. A presbitérium északi falának tisztogatása kapcsán viszont gótikus festmény nyomaira leltek. Egyes részek felületes felfedése azt mutatta, hogy a festés főként ornamentális, heraldikus díszítéseket és címereket ábrázol. De megtalálták a festés keltét is, az 1489-es évszámot. Mivel anyagiak hijján a legközelebbi időben nem lehet az eperjesi festmények teljes felfedését keresztülvinni, az eddig felfedett részeket vászonnal takarták le, hogy ne zavarják az istentiszteletet. Mihelyst megtörténik a templom belsejének teljes rendbehozatala, az ország támogatásával sor kerül a festmények restaurálására is.

Érdekes konzervátori munkát teljesített Halász-Hradil Elemér kassai festőművész, aki szakavatottan restaurálta a töketerebesi plébánia-templom értékes barok oltárképét. Az Angyali Üdvözletet ábrázoló festmény az eredeti templomból került át a jelenlegi épületbe,, de rendkívül rossz állapotban. Halász-Hradilnak sikerült a jelentős művészi értéket reprezentáló alkotást teljes szépségével új életre kelteni.

A müemlékvédelem Keletszlovenszkón nagy figyelmet szentel a régi fatemplomoknak, melyeknek megőrzésén évek óta fáradozik. Eközben rendkívül nehézségekkel kell megküzdenie, különösen a hívők részéről, akik községükben kötemplomot szeretnének látni, ez pedig a fa-müemlék pusztulását jelentené. A müemlékvédő hivatalnak mégis sikerült néhány fatemplomot megmenteni, legutóbb az alsó-mirosovit, mely típusa a keletszlovenszkói régi fatemplomnak. A község már építtetett ugyan kötemplomot is, de egy kisebb anyagi alap megteremtésével lehetővé vált, hogy a fatemplomot restaurálása után is fenntartsák. A templomot a világháború viselte meg, még ma is láthatók falában a srapnelek nyomai. E restaurációs munkálatokkal kapcsolatban kijavították a miklósvölgyi görögkatolikus templom ikonosztázait is. A templomot a múlt év folyamán Bártfa-fürdőre szállították át, ahol ma a fürdővendégek és turisták által megcsodált sajátos építészeti emlék. Schudich Dezső, vladimírovi esperesplébános, a fatemplomok lelkes konzervátora, azzal a tervvel foglalkozik, hogy a megmentett miklósvölgyi templomba összegyüjti a környező templomokból kiselejtezett kegyszereket és így egy érdekes és a maga nemében egyedülálló egyházi múzeumot alapít. Különleges ikonosztázt sikerült megmenteni a sárosi Styavnikban, amely rokokó stílusával tünik ki, ami ritkaságszámba megy, mert az ikonosztázok egyébként vagy röneszánsz-barok jellegüek, vagy a XIX. század történelmi stílusainak jegyét viselik. **T. B.**

A MARTOSI KÉZIMUNKA. A közelmultban martosi kézimunka kiállítás volt Pozsonyban Vecseyné Takács Olga igazgató-tanítónő rendezésében. A kiállítás a martosi népmunkák újabb fejlődéséről és motivum gazdagságáról tett bizonyságot. Már ezelőtt is rendezett kiállításokat különböző magyar kultúr egyesületekkel karöltve. Az elsőt 1927-ben Komáromban, majd Pozsonyban, Kassán, Rimaszombatban, Léván és Losoncon. A komáromi kiállítás sikerén felbuzdulva Svájcba a berni kiállításra is küldött martosi népmüvészeti munkákat. A kiállított csipkehatású metélések egyéni mintái üdeségükkel méltó feltünést keltettek és kitüntek a hasonló technikával készült munkák közül. Itt érte a martosi népmunkát az első külföldi elismerés. Azóta több országban is megtanulták Martos község nevét. Sajnos nálunk még sokan nem ismerik. Pedig ez a kiállítás is megmutatta, hogy figyelemre és pártolásra érdemes a község és annak páratlan népmüvészeti remekei.

Martos története a tatárjárásig nyulik vissza. Talán az egyetlen magyar község, amely a tatároknak köszönheti létét. Ugyanis a csatangoló tatár hordák elpusztitották az ősrégi Aba községet, amely nevét Aba alvezérről nyerte. Ma már csak egy homokdomb őrzi Martos határában az ősi falu emlékét. A menekülő abaiak kis töredéke a Nyitra és Zsitva folyók közén elterülő mocsaras, tavas nádasban húzodott meg. Halászatból és vadászatból tengették életüket, majd a két folyó által ké-

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ideiglenesen rendezte a visszatért erdélyi területek közoktatásügyét

Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter rendeletet adott ki, amellyel *a visszatért keleti és erdélyi területen a közoktatásügyet az 1940—41. tanévre ideiglenesen rendezi.*

Az ideiglenes rendelkezés alapelve az, hogy

minden iskola lehetőleg megfartja azt a jelleget, amilyen jellegű az elmúlt tanévben volt.

A tanítás megkezdésének napja október 15. A népiskola első osztályába azokat is fel lehet venni, akik 6. életévüket szeptember 15-én betöltötték.

A *zsidó* tanulókról a rendelet úgy intézkedik, hogy

azokat elsősorban az izraelita felekezeti iskolákban kell elhelyezni. Középiskolába zsidó tanulót csak hat százalék erejéig lehet felvenni.

A népiskolákban a tanítás nyelve *magyar*, ha azonban a lakosság nem magyar nyelvű, *a tanítást a lakosság anyanyelvén, vagy vegyes lakosságú községekben magyarul és az illető nemzetiség nyelvén párhuzamosan kell folytatni.* Mindenesetre

gondoskodni kell a magyar nyelv megfelelő mértékű tanításáról.

Intézkedik a javaslat az érettségi vagy osztályvizsgán elbukott diákok tanulmányainak folytatásáról is.

A rendelet szerint a népiskolai tanítás teljesen ingyenes. Gondoskodik a miniszter arról, hogy az internátusok, kollégiumok és szemináriumok

a szegény tanulóknak tanulmányaik folytatását megkönnyíthessék.

A visszatért területen működő tanítókat és tanárokat a miniszter arra kötelezte, hogy későbbi időpontban állami tanfolyamokon vegyenek részt.

Japán nagy támadást készít elő Dél-Kínában

Tokio, október 5.

Japán hivatalos helyen a sziámi helyzetet igen feszültnek jellemezték és attól tartanak, hogy a komoly ellenségeskedés bármily pillanatban kitörhet. Hangsúlyozzák, hogy naponta *úgy a francia, mint a sziámi repülők többízben határsértést követnek el. A sziámi kormány immár ötven katonai gépet küldött a határra,* ami újabb francia erősítéseket vont maga után, *Az Indokínából Tokióba befutó jelentések arról számolnak be, hogy a francia kormányzóság a sziámi határállomásokat nagyszámú tüzérséggel, gépfegyveres osztagokkal megerősítette.*

Hongkongi jelentés szerint a japán hadvezetőség *erélyes hadműveletekbe fog Csang-Kai-Sek ellen és a délkínai részen katonailag tisztázni akarja a helyzetet, még mielőtt a burmai úton esetleg nagyobb fegyverszállítmányok érkeznének.* Dél-Kínából Langson felé negyvenezer főnyi hadsereggel vonulnak fel a japánok. **(K. H.)**

Amerikában nagy megdöbbenést keltett a japán külügyminiszter erélyes nyilatkozata

Washington, október 5.

A Fehér Házhoz közelálló körökben nagy feltűnést keltett Matsuoka japán külügyminiszter pénteki nyilatkozata, amely szerint

Japán azonnal hadat üzen az Egyesült Államoknak, ha akár az európai, akár a távolkeleti eseményekbe beavatkozna.

Mértékadó helyen még nem foglaltak állást a japán külügyminiszter kijelentésével szemben, de Roosevelt ellenzéke annál inkább támadja ezen az alapon a kormányt.

A sajtóban és a gyűléseken rámutatnak arra, hogy Roosevelt elhibázott politikája juttatta az Egyesült Államokat ebbe a helyzetbe és ha tovább folytatják az eddigi külpolitikát, úgy elkerülhetetlen lesz a japán-amerikai háború.

Ugyancsak feltűnést keltett, hogy a tokiói nyilatkozat után Hull külügyminiszter azt a kijelentést tette az ujságírók előtt, hogy

nem lenne természetellenes, ha a nyolcévi megfeszített munka után szükségét éreznő a visszavonulásnak.

A helyzet komolyságát mi sem jellemzi jobban, mint hogy péntek este tartották Roosevelt elnöksége alatt a leghosszabb időre kinyúló minisztertanácsot. A hivatalos jelentés szerint ezen a minisztertanácson

a berlini háromhatalmi egyezménnyel és a távolkeleti helyzettel foglalkoztak.

A szenátusba újabb háborús kiadást szavaztak meg. Elhatározták, hogy 239 millió dollár költséggel

hétszázezer hadiipari szakmunkást képeznek ki és szerelnek fel.

Ezenkívül a szenátus újabb négymillió dollárt szavazott meg 250 magánrepülőgép épitésére.

Október 21-től kezdve kerülnek forgalomba a január 12-ig érvényes új kiosztású cukor- és zsírjegyek

A július 29-én érvénybe lépett és 12 hétre érvényes harmadik kiosztású cukor- és zsírjegyek alapján történő cukor- és zsírellátás október 20-áig tart s ennélfogva *október 21-étől kezdve új kiosztású cukor- és zsírjegyek kerülnek forgalomba.* Ezzel kapcsolatban *Body László* dr. alpolgármester intézkedett, hogy a háztulajdonosok vagy megbizottaik október 10-én és 11-én a hivatalos órák alatt (d. e. 8—2-ig, d. u. 5—8-ig) jelentkezni tartoznak az illetékes nyilvántartási fiókban, ahol átveszik majd a házban lakó összes személyek számára az új kibocsátású cukor- és zsírjegyeket. Az új jegyeket az átvételtől számított 24 órán belül tartozik a háztulajdonos, vagy megbizottja a lakók között szétosztani. Az indokolatlan ki nem osztható élelmiszerjegyeket kötelesek október 12-én az illetékes nyil. vántartási fiókban visszaszolgáltatni.

XCV. ÁLTALÁNOS AUKCIÓ.

KIÁLLÍTÁS: 1940. évi október hó 6-án, 7-én és 8-án délelőtt 10-től ½2-ig, azonkívül 7-én és 8-án d. u. 4-től ½8-ig is.

ÁRVERÉSEK: 1940 okt. 10-től okt. 24-ig bezárólag délutánonként ½4 óral kezdettel.

ÁRVERÉSRE KERÜLNEK: mütárgyak.

Katalógus a helyszínen 1.20 P-ért kapható.

Távbeszélő: 187—963.

Beszélgetés Mandzsutikuo budapesti követével

Mandzsuria Kinától elszakadva önálló államéletét nyolc évvel ezelőtt kezdte meg, 1932-ben, a nyugati hatalmak által befolyásolt Népszövetség erős ellenzése mellett. Első államformája a köztársaság volt és elnökül a volt kinai császárt, a Mandzsu-dinasztia fejét, Pu-Yi-t választották meg. Két év mulva, 1934 március elsején a Mandzsu köztársaság megváltoztatta alkotmányát, császárság lett és ettől kezdve Mandzsutikuo a neve. Mandzsuria császára szintén nevet változtatott és mint Kang-Te lépett hajdani ősei trónjára. Mandzsutikuo azonban

nemcsak területben, hanem népességben is szaporodott

és ez a közel harmincnyolcmillió lakosságú állam, melynek területe körülbelül Franciaország és Németország európai birtokállományának felel meg, bizonyos tekintetben még mindig harcot folytat, hogy diplomáciailag elismerjék. Az európai hatalmak közül elsőször Spanyolország ismerte el Mandzsutikuot, mint független államot, utána Németország, Olaszország és végül most pénteken történt, hogy

Mandzsutikuo magyarországi követe, Lü-I-Wen Magyarország kormányzójának bemutatta megbízólevelét.

Néhány nappal ezelőtt pedig *Ghika* György tokiói magyar követet fogadta Kang-Te császár, akit a magyar külügyi kormány egyuttal mandzsutikuoi képviseletével is megbizott.

Lü-I-Wen, Mandzsutikuo magyarországi követe megbízólevelének átadása után a Dunapalotában vendégül látta a magyar lapok képviselőit, akik előtt tett nyilatkozatában örömének adott kifejezést, hogy Magyarország felismerte Mandzsutikuonak, mint önálló államnak létjogosultságát és hivatalosan is elismerte. Kérte a jelenlevőket, hogy a sajtó útján adják át szivből jövő üdvözletét az egész magyar népnek.

A beszélgetés során a követ nagy megelepetéssel hallotta, hogy a jelenlevő ujságirók közül ketten is jártak nemrégiben hazájában, az egyik Kovrig János, az „Uj Magyarság" belső munkatársa volt, a másik e sorok írója.

A követ abban a kitüntetésben részesitett, hogy a vendégfogadás után visszatartott és hosszabb eszmecserét folytattunk Mandzsutikuo helyzetéről és jövőjéről.

— Ön — mondta többek között —, kétszer is beutazta Manzsutikuo hatalmas területét és igy tudja, hogy

milyen gazdag és áldott föld az.

Sik rónaságain mindent megterem a televény föld és a hegyek belseje hatalmas ásványi kincseket rejt magában. Érdekes, hogy a hasonló életkörülmények, hasonló életformákat teremtenek,

s amikor a vonat ablakaiból kitekintettem és láttam a magyar tanyákat, azt hittem, hogy álmodom és odahaza vagyok.

Itt közbeszóltam és megjegyeztem, hogy ugyanez az érzésem volt, amikor Mandzsuria földjén jártam és a szétszórt tanyák közti kukoricásokban a kapáló mandzsu parasztokat láttam. Az én meglepetésem még nagyobb volt, mert azt hittem, hogy csak Magyarországon tartozik a gémeskút a vidék jelleméhez. De Mandzsuriában éppúgy húzták a vizet a mély kútból és öntötték a vályúba az ökröknek, mint nálunk a Hortobágyon és ráadásul a távolban ott remegett a délibáb is.

— Nekem az ötlött legelőször a szemembe, — folytatta Lü-I-Wen, hogy az itteni tanyákat éppenúgy körülveszik az akácfák, mint az enyémet, innen több mint húszezer kilométernyi távolságban. Egész biztos, hogy

ha alaposabban megtekinthetem majd a magyar föld és népének életét, rengeteg hasonlatosságot találok majd hazám és az önök országa között s bizonyos, hogy sokat tanulhatunk önöktől, különösen a mezőgazdaság és az állattenyésztés terén.

— Az a pár év — folytatta —, amióta ön nem látta Mandzsutikuót, sokat jelentett számunkra. Akkor még a belső rendért és a közlekedés megszervezéséért folyt a harc. Ma már

azok a földek, amelyek végtelen távolságokban parlagon hevertek, mind fel vannak szántva.

A falvakba visszatért az élet. Az emberek gyarapodnak és vagyonosodnak. Sorra nyitjuk a bányákat és a régiek hozamát fokozzuk.

— Az állami adminisztrációt teljesen átszerveztük. Megszünt a föld népének zsarolása. Teljes a jog és a magánvagyon biztonsága. Ez pedig nagy szó, mert

tiz évvel ezelőtt Mandzsuriát emlegették, mint a föld egyik legbizonytalanabb részét, most pedig n yolcéves céltudatos és áldozatos munka árán immár közel negyvenmillió embernek biztositottuk nyugodt életét és bekapcsolódását az emberiség közös munkájába.

— Sajnos, most csak rövid ideig tartózkodom az önök szép fővárosába, mert vissza kell térnem Berlinbe, mert ott van a székhelyem, de igyekezni fogok minél előbb és hosszabb időre visszatérni Magyarországra.

A követ azután emlékül ideadta fényképét, amely még akkor készült, amikor az új mandzsu köztársasági hadsereg küzdő katonája volt.

MÉCS ALAJOS

Cáfol Vichy:

Nem akarják megerősíteni az Antillákat

Genf, október 5.

Mint *Vichyből* jelentik, a külügyminisztérium cáfolja azokat *az angol és amerikai forrásokból származó jelentéseket, hogy a francia kormány a Martinique-szigetét, valamint általában a francia Antillákat meg akarják erősíteni.* (MTI.)

— **A kormányzó arcképének leleplezése Kassán.** Kassáról jelentik: A kassai Rákóczi társaskör szombaton este díszközgyülés keretében leplezte le nagybányai vitéz Horthy Miklós kormányzó életnagyságú arcképét, melyet Halász-Hradil Elemér festőművész festett. Az ünnepi beszédet vitéz Szombathelyi Ferenc altábornagy, a társaskör társelnöke mondotta. A leleplezésen nagyszámú és előkelő közönség vett részt, akik a kormányzót hosszasan ünnepelték.

— **Felhívás a visszatért Erdélyben élő volt haditengerészekhez.** A *Magyar Haditengerészeti Egyesület* köszönti a visszatért erdélyi részeken élő volt haditengerész bajtársakat és felszólítja őket, jelentkezzenek belépésre a Kormányzó legfőbb védnöksége mellett működő egyesületbe. Jelentkezni egyszerű levelezőlapon is lehet a pontos lakcim feltüntetésével a *Magyar Haditengerészeti Egyesület* vezetőségénél (József-utca 48).

INGATLANKÖLCSÖNÖKET korlátlanul folyósitok épitkezésre, óvóhelyek létesitésére II—III. helyre is. Váltóleszámitolások. Közmunkákhoz, közszállitásokhoz, áruhoz bankgaranciákat, óvadékot adok. Szirmai bankirodája, Rákóczi-út hatvannyolc. Telefon.

VILLASZERÜ HÁZ
2 szobás, Zuglónál, adómentes, tehermentes, 5500-ért eladom. 1200-zal átadom lakbértörlesztésre. Bischitz, Dembinszky-utca 29. Telefon: 420—421.

VECSÉSEN, Károly-utca 32. számú
tehermentes ház eladó
Tiszta kő és tégla. Három szoba, konyha, speiz, előszoba, 220 négyszögöl virágos udvar, szőlős- és gyümölcsös kert, verőfényes, napos oldalon, készpénz tizenegyezer pengőért azonnal beköltözhető. Érdeklődni a mellette levő trafikban.

HÁZ Horthy-körtérnél, adóm. II. em. masszív bérház, komf. 1—2 szobás lak. nettó 9%-ra, 63.000-ért **ELADÓ, Dr. HEGYI**, 13-96-83.

Villa Budapest centrumában, impozáns, alászut. luxus-bérvilla, 2×5 szobás, komf. gyönyörű lak. 50.000-ért **ELADÓ, Dr. HEGYI**, 13-96-83.

Két lakásos, komfortos, üresen álló
családi ház, Pestszentlőrincen
Bókay-utca 96.
szabad kézből eladó.
Értekezés vasárnaponként ugyanott, hétköznapon: Bp, Kossuth L.-u. 6, Molnár.

M. N. B. 1363 sz. eng.

Útlevél nélkül utazhat Szlovákiába

Pozsony, Pöstyén, Trencsén, Trencsénteplic, Zsolna, Nyitra, továbbá Eperjes, Gölnicbánya, Bártfa, Poprádfelka, Rózsahegy, Ruttka városokba

1940 október 28-tól november 3-ig

Részvételi díjak:

28.50, 30.50, 35.–, 42.–, 13.–, 19.–, 20.–, 33.–

Jelentkezni lehet útlevéllel (lehet lejárt, zöldszinü), rendőrségi személyazonossági igazolójeggyel vagy községi bizonyitvánnyal

JELENTKEZÉSI HATARIDŐ 1940 OKTÓBER 14. Részletes tájékoztató **Utazási Irodánkban, VIII., József-körút 5.** Telefon: 14-44-00 és az összes **IBUSz Menetjegyirodákban**

Érdekes ritkaságok az Árverési Csarnok őszi aukcióján

A Postatakarékpénztár Árverési Csarnoka meghivott előkelő és müértő közönség jelenlétében szombaton délelőtt nyitotta meg Lónyay-utcai helyiségében az őszi aukciójának kiállitását.

Az évadnyitó aukció gondosan összeválogatott anyagának legnagyobb csoportját a festmények alkotják. Kiemelkedő szépségü közöttük világhirü mesterünk, *Munkácsy* Mihály „Sztrájk" cimü képéhez készült tanulmánya és *Markó* Károly csodálatosan szép „Eszményi táj" cimü alkotása. *Paál* László „Erdőrészlet", *Borsos* József „Csipkeruhás nő", *Ferenczy* Károly „Fürdő fiúk" és „Csendélet, *Hollósy* Simon „Ivóban", *Perlmutter* Izsák „Havas táj", *Rudnay* Gyula „Bacchansfej", *Iványi-Grünwald* Béla „Virágcsendélet", *Kelety* Gusztáv „Szökevény", *Pállik* Béla „Tájkép", *Csók* István „Sokác leány", *Pesky* József „Szent József álma", *Koszta* József „Falusi táj", *Szüle* Péter „Fekvő akt", *Mednyánszky* László báró „Őszi hangulat" és *Vajda* Zsigmond „Tavasz" cimü festménye a kiállitott festmények legkeresettebb darabjai közé tartoznak.

A külföldi mestereket *Rosa Salvatore* „Tájkép", *Canon Hans* „Férfitanulmány" és *Thoren Otto van* „Mezei munka" cimü festményei képviselik.

A porcellánok között feltünő szépségü biedermeier-kori *bécsi, meisseni, schlaggenwaldi, elbogeni, berlini, fürstenbergi* csészék, tányérok, teáskannák, vázák, madárszobrocskák kelletik magukat.

Az aukció kiállításának egyik legelőkelőbb helyét foglalják el — méltán — a Távolkelet magas színvonalú müvészetét reprezentáló dísztárgyak, amelyek között a legjobb gyüjtemények kiegészitésére alkalmas darabok is szerepelnek. Nagyon érdekes közöttük három ritkán látott kalapált *Kasmir-váza.* Néhány ritkaságszámba menő *istenszobor,* finom *elefántcsontfaragványok, füstölők,* selyem *terítők, vázak, fegyverek, ecsettartók* és a *Kelet* titokzatos és *misztikus életéhez tartozó számos apró dísztárgy teszi színessé* és *vonzóvá* a nálunk is mind nagyobb tért hódító keletázsiai ritkaságok csoportját.

Perzsaszőnyegek, antik bútorok, vadászfegyverek, kézimunkák, csillárok, hangszerek s a biedermeier kor kedves, meleg családi hangulatát idéző zenélő órák egészitik ki a müvészi eseményt jelentő aukció kiállitását, amely október 8-ig marad nyitva.

Ly—m Dr—sz.

Teleki Pál gróf miniszterelnök nagyszabású beszédet mondott a Felsőházban

„Az atrocitások lehetetlenné teszik két államnak és két népnek egymás mellett való békés életét"

A Felsőház részleteiben is megszavazta az erdélyi részek visszatéréséről szóló törvényjavaslatot

A felsőház szombati ülését 10 órakor nyitotta meg *Széchenyi* Bertalan gróf elnök. Kegyeletes szavakkal emlékezett meg *Breyer* István *győri* megyéspüspök, *Almásy* Dénes gróf és *Varga* Ferenc ny. koornaügyész felsőházi tagok elhunytáról. *Emlékük jegyzőkönyvben örökítették meg.*

A napirend egyetlen tárgya

a román uralom alól felszabadult keleti és erdélyi országrészeknek a Magyar Szent Koronához való visszacsatolásáról és az országgal egyesítéséről szóló törvényjavaslat letárgyalása volt.

A javaslat letárgyalására a *felsőház kimondta a sürgősséget.*

Negyed 11-kor az elnök felfüggesztette az ülést. A szünetben a felsőház *közjogi* és *pénzügyi* együttes bizottsága vitéz *József* királyi herceg elnöklésével tárgyalta le a javaslatot. A kormány részéről

Teleki Pál gróf miniszterelnök és Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszter vett részt az ülésen.

Vitéz *József* királyi herceg elnöki megnyitója után *Bethlen* Pál gróf elöadó ismertette a javaslatot, melyhez *Serédi* Jusztinián bíboros-hercegprímás szólt hozzá.

Ezután a bizottság a javaslatot

általánosságban és részleteiben is egyhangúlag elfogadta.

Ravasz László püspök beszéde

Széchenyi Bertalan gróf elnök 11 órakor ismét megnyitotta a felsőház ülését. *Tarányi* Ferenc jegyző felolvasta a bizottság jelentését, majd *Ravasz* László református püspök mondotta el nagyszabású beszédét.

— Ebben az ünnepi pillanatban — kezdte beszédét *Ravasz* László református püspök — a törvényhozás maga is keresi a vallás áhitatos igéit, hogy *kifejezésre juttassa felemelő érzéseit és elmondja háláját az isteni Gondviselés előtt.*

A magyar törvényhozás áhitatos gondolattal borul e pillanatban arra a mindenható kézre, amely a nemzetek sorsát intézi s közöttük a mi árva magyar népünket is pásztorolja.

— Ezzel az érzéssel egy tőről fakad a törvényjavaslat bevezető részének másik tétele arról, hogy *ez a döntés egy nép lelkében megerősítette az igazságba vetett hitet. (Éljenzés és taps.)*

— A magyar nép megmaradásának nagy pöre még nem oldódott meg egészen, de hogy derültebb arccal nézünk a jövőbe, azt annak lehet köszönni, hogy

Európa sorsát intéző két hatalmas nemzetnek két hatalmas államférfia Magyarország ügyében igazságot látott és igazságot tett.

Ezért köszönetünk feléjük száll. Tudjuk nagyon jól, hogy ez a döntés egy időben adott sürgős kérdést oldott meg. *Ezt a döntést tisztelettel fogadjuk és hozzá becsületesen alkalmazkodunk.*

Magyarország kormányzója felé száll hálánk . . .

— Ebből a törvényjavaslatból egyre erősödő zenével harsog ki a magyar nemzet önérzete és önbizalmának tudata. *Semmiféle jóakarat, semmiféle külső segítség nem tudta volna megoldani a kérdést,* ha

egy élni akaró nép a maga lelki, erkölcsi, politikai és katonai erejével elő nem készíti ezt a kérdést. (Úgy van, úgy van!)

Az, hogy két évtizeden keresztül ez a nemzet csak ezért a gondolatért élt és dolgozott, hogy a határon túl másfélmillió magyar úgy tudott szenvedni, várni és hinni,

vezérünket, Magyarország kormányzóját illeti köszönet, aki személyében mindezt a magyar életakaratot megtestesítette és megtestesítette az új honvédhadsereget,

aki úgy állott ott győzelmesen *Kolozsvár* piacán, mint a kor hőse, aki előtt nagy ígéretek és nagy emlékek hadserege tisztelgő lépésben vonult fel. Mondom, ez az erő tette képessé a miniszterelnök urat és a külügyminiszter urat, hogy semmit se kockáztassanak és

a kellő időben végrehajtsák egy vérnélküli honfoglalás nagy erkölcsi tényét.

(A felsőház tagjai ezeknél a szavaknál helyükről felállva, hosszasan ünnepelték Magyarország kormányzóját.)

Ravasz László református püspök ezután az erdélyi magyarságról beszélt, amely, bár elszegényedett a kisebbségi életben, de szegénységében is hatalmas erkölcsi értékeket produkál.

Beszédét azzal a megállapítással fejezte be, hogy

erőt és engesztelékenységet és igazságot kell mutatnunk a visszakerült nemzetiségekkel szemben.

Ravasz László nagy tetszéssel fogadott beszéde végeztével bejelentette, hogy a javaslatot általánosságban és részleteiben is elfogadja.

A miniszterelnök beszéde

Ezután Teleki Pál gróf miniszterelnök emelkedett szólásra. Beszéde elején rámutatott arra, hogy a képviselőház a javaslatot egyhangúlag elfogadta és most a felsőház foglalkozik vele, amely a nemzeti hagyományoknak őrzője volt minden időben.

— Az öröm és a szenvedés — folytatta ezután beszédét a miniszterelnök — korszakai lehetnek a dicsőségnek és azok is.

Ha egy nemzet lelkében az örök hit él, sem a diadal, sem a szenvedés, sem a megpróbáltatás korszakai nem múlnak el hasztalan.

A *bécsi* döntés ilyen esemény. *Meg kellett jönnie. A kérdés csak a mikor és a hogyan kérdése volt.*

— A *bécsi* döntés, mint esemény, mint ítélet egyaránt meghatározta feladatainknak körvonalait és konkrét formáját. *Tudom, nem könnyű a feladat.* Én láttam a feladat nehézségeit az első perctől fogva, amikor a térkép a döntés után elém tárult.

De tudtam azt is, hogy a nemzet meg fogja oldani ezt a feladatot és egy pillanatig sem rettentem meg tőle, mint magyar ember.

— A keleti részeknek szegényebb fele jött vissza. Pótolni fogjuk szorgalommal, tudással és akarással azt a szegénységet. *Emberi, népi tekintetben sem könnyű a feladat.* De tudjuk, hogy

a megértés lesz a nemzetiségekkel kapcsolatos megbékélésünknek és egyszersmind a magunk megmaradásának, felvirágozásának és megerősödésének is a záloga.

— Azt tapasztaltam, hogy az erdélyi román nép nagy megnyugvással és szeretettel fogadta a mi közigazgatásunkat. Ez azt mutatja, hogy *ennek a népnek mi vagyunk az igazi istápolója.* Nehézzé a feladat csak azáltal válik, hogy az elmúlt huszonkét év alatt a gyülölködésnek olyan atmoszféráját teremtették *(Úgy van, úgy van!)* — és ezt az atmoszférát a határontúli irredentizmussal még most is szítják —, *amely a lelkeket elválasztja egymástól.*

Mi a „noblesse oblige" elvét érvényesítjük. Az atrocitások lehetetlenné teszik két államnak és két népnek az egymás mellett való békés életét.

Tudjuk jól, hogy ami ma történik, az nem állandó. Az Erdélyi medencét lehet politikailag kettévágni, *de emberileg, társadalmilag, hagyományilag egy marad.*

Az erdélyi nemzet nem faji, nem származási alapon egységes,

hanem azért, mert ugyanazon a földön, ugyanabban a levegőben eggyé forrtak az ott élő emberek.

Érezzük a reánk váró történelmi feladatot

Az erdélyiek, mint történelmi nemzet, ebben a hagyományban nem szünnek meg hordozni az erdélyi gondolatot, *szerelmesei és őrei az erdélyi földnek, akárhová veti őket a sors.*

Túl a felszabadulás örömén, így érezzük a ránk háruló történelmi feladatot mi magyarok.

Önmagunkkal és Európával szemben, amelyet védtünk, amelynek kultúráját a többi nemzettel együtt építettük és amelynek feladatában részesek vagyunk és felelősségében osztozunk.

És így érezzük kötelességünket Erdéllyel, nemkülönben Magyarországgal szemben, amelyet a maga államiságában és a maga függetlenségében fenntartani segítettünk és munkáltunk. *(Ugy van! Ugy van!)*

— Ezekkel az érzésekkel terjesztettük az országgyülés elé ezt a törvényjavaslatot, — fejezte be nagyszabású beszédét a miniszterelnök, — amely talán

nem is egyszerűen törvényjavaslat, hanem egy várva-várt nemzeti történésnek megpecsételése.

Hiszem, hogy mindnyájan hozzányúlunk most ahhoz a feladathoz, amely előttünk áll. Ez a feladat: *a visszatért országrészek és vele együtt az egész ország megerősítése. (Hosszantartó lelkes taps és éljenzés a felsőház minden oldalán.)*

A miniszterelnök nagyszabású beszéde után

a felsőház mind általánosságban, mind részleteiben egyhangúlag elfogadta a törvényjavaslatot.

Széchenyi Bertalan gróf elnök ezután bejelentette, hogy a felsőház szerdán délelőtt **10 órakor** tartja legközelebbi ülését, amikor letárgyalta a keresztény vallásfelekezetek egyháznagyjainak felsőházi tagságáról szóló javaslatot és a miniszterelnöknek az erdélyi képviselők behívására vonatkozó indítványát.

Az ülés 12 órakor ért véget.

FÜST

duplaszűrős szivarkahüvely **52** fillér

SAMUM ALTESSE R. T.
Budapest, XIII., Gömb-utca 32.

A Berliner Börsenzeitung a magyar képviselőház ünnepi üléséről

Berlin, október 5.

A *Berliner Börsenzeitung* a magyar képviselőház ülésével kapcsolatban megírja, hogy *Benkő* Géza *az egész magyar nemzet hálját fejezte ki a tengelyhatalmaknak.* Magyarország — idézi *Benkő* beszédét a német ujság — *az itt élő* népcsoportokban nem idegeneket lát, *hanem barátokat, akikkel együtt akar dolgozni és alkotni. (MTI.)*

Német-román és jugoszláv-olasz kereskedelmi tárgyalások

Bukarest, október 5.

A jövő hét folyamán Berlinben német-román kereskedelmi tárgyalások kezdődnek. Bukaresti politikai körökben kijelentik, hogy *az új rezsim szellemében felveendő tárgyalásoknak Románia részére a lehető legjobb eredménye lesz.*

A német kormány hozzájárult ahhoz, hogy tekintettel Jugoszlávia idei gyenge búztatermésére, valamint a jugoszláv lakosság ellátási nehézségeire, Jugoszláviából az idén búzát és lisztet ne szállítsanak Németországba. (Bud. Tud.)

Serrano Suner elutazott Rómából

Róma, október 5.

Serrano *Sunner* ma délelőtt repülőgépen elutazott Rómából. Indulása előtt Ciano gróf felkereste *Sunert* a Vila Madamában és *rövid megbeszélést folytatott vele.* Az olasz külügyminiszter azután elkísérte a vendéget a *Littorio* repülőtérre, ahol megjelent *Suner* búcsúztatására a fasiszta párttitkár, *Spanyolország két római nagykövete és Bismarck herceg a német nagykövet képviseletében.* A repülőgép 10 órakor szállt fel. (MTI.)

— **Új postahivatal Budapesten.** Az Erzsébet távbeszélő központ II. építési részletének október 5-én este történt üzembehelyezésekor mintegy 8000 távbeszélő-állomás kapcsolási száma megváltozott. Az új kapcsolási számok a most megjelent szeptember havi budapesti távbeszélőnévsorban vannak felvéve. A budapesti egységes hálózat előfizetői a használatból kikerülő 1939. évi névsort 7-től kezdve a névsorszétosztásra kijelölt hivataloknál szolgáltathatják be. A Dessewffy-u. 18—20. szám alatt 1-én Budapest 47 elnevezéssel új, távbeszélővel egyesített felvevő postahivatal nyilt meg. Az új postahivatal köznaponként 8—12 és 14—18 óra közt tart szolgálatot, távbeszélő hívószáma 112—868.

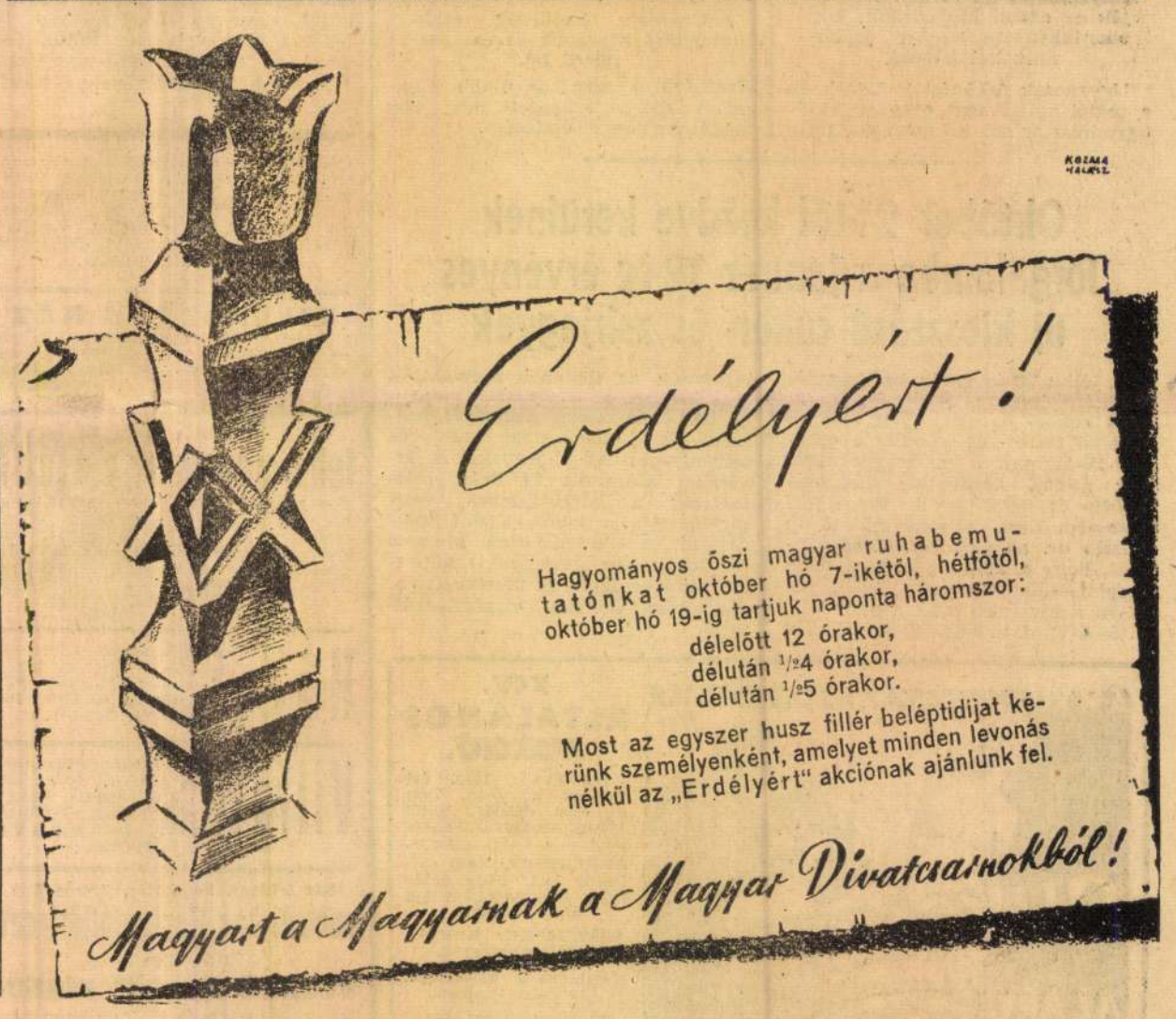

Művészet.

BONYODALMAK A MŰVÉSZHÁZ KÖRÜL.

Ameddig művész egyesületek lesznek, addig a belső villongások is élnek. Mert ez a kettő édes egytestvér. Művészeket veszekedés nélkül el sem lehet képzelni, annál kevésbbé egy olyan fiatal temperamentumos társaságot, mint a Művészház.

És ha csak ezeken a határokon belül történnének a dolgok, senkisem avatkozhatna az ő magán ügyükbe. De ma már a Művészház körüli intrikák országos botránnyá nőtték ki magukat, úgy, hogy a Pesti Hirlap cikke révén a közérdeklődés gyúpontjába került az egész, művészi törekvéseiben igen szimpatikus társaság.

A legnagyobb baj e dologban, hogy e hirlapi támadás élét, mindenki a Művészház ellen irányítja. Pedig disztingválnunk kell. Az egyesület, mint egyesület megtette eddig tisztességesen a kötelességét s határozottan kulturmissziót töltött be.

Kár volna tehát, ha az igazgató személyét kifogásoló cikket bárki is általánosítaná.

Jelenleg nincs módunkban, hogy a Pesti Hirlap állításairól meggyőződjünk, de viszont kételkedni sincs jogunk, mert hiszen a cikk irója egy mindenben szavahihető, korrekt ujságiró kollégánk.

Mi csak a Művészházat, mint művészeti egyesületet és Rózsa Miklós drt, mint igazgatót itélhetjük meg. Az ember Rózsa Miklóshoz egyelőre semmi közünk sincs.

Tény és való, hogy a Művészház multjához, nem egy, ma már neves piktorunk sikere füzödik. Kiállításai általában nivósak szoktak lenni s ha mindenben nem is érte el a kitüzött célt, de legalább becsületes igyekezettel iparkodott a fiatal magyar művészet utjait egyengetni.

Művésztagjai sorában a legjobb neveket találjuk. Szinnyei-Merse Pál, Kernstock, Ripp-

Rónai, Csók István stb. Ebben a dologban tehát nem érheti gáncs.

De igenis kifogásolható az igazgató politikája és a gyenge üzleti vezetés. Ebben pedig valamennyien hibásak.

Mert vagy odavaló ember Rózsa, vagy nem. Ha nem, mért tették meg igazgatónak,? ha pedig megtették — elismerték odavalóságát.

Akárhogyan mérlegeljük a helyzetet, Rózsa eszméje: az új palota vásárlása s a klub alakítása, szerencsétlen volt. Mert mig egyrészt a palota vásárlással ujabb anyagi terhekkel rakta meg az amúgy is gyenge vagyoni mérleget, addig a klub létesítésével méltán tápot adott a gyanúnak.

Fővárosi klubbot bakk nélkül el sem képzelhetünk. Ott pedig, ahol pinka pénzről, bakkaráról, meg egyéb szerencsejátékról van szó, teljesen helyén valónak találom a kifogást. Mert a mi piktoraink elég szegények. Bakk-asztal is van elég boldog Budapesten, ahol kifoszthatják őket; nincs tehát szükségük, hogy ezért Rózsához folyamodjanak.

A Pesti Hirlap, a személyes támadásokon kivül, főleg ezért támadta Rózsát. S ebben a dologban igazat is adunk neki.

Már most a Művészház tagjainak nem az a kötelessége, hogy csoportosan kilépjenek — mint ahogy tették azt sokan és épen a legjobb piktoraink — hanem erkölcsi kötelességük, hogy igenis benn maradjanak az egyesületben s hassanak oda, hogy a kompromittált direktor mielőbb hagyja el állását. Mert mégis furcsa a dolgot olyképen feltüntetni, mintha a Művészház volna Rózsáért és nem fordítva.

Tessék a Művészház egész igazgatóságát és vezetőségét ujra szervezni s élére olyan embert állítani, aki mint ember és mint igazgató is egyformán megállja a helyét s igy

Festette Halász Hradil Elemér — Dr. Balázsy Dezső felvétele

TANULMÁNY

szakavatott kezekbe kerülve a vezetés, a kitüzött célt elérje.

Ha ezt csinálja a Művészház, mindenki szimpátiáját megnyeri s a botrány egyedül Rózsára háramlik, aki másszon ki belőle úgy, ahogy tud. Elvégre a támadás ellen védekezni is lehet.

Hangay Sándor.

A FESTŐMŰVÉSZET MEGÉRTÉSÉRŐL, ÉRTÉKELÉSÉRŐL, — KAPCSOLATOSAN HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR ÉS CSORDÁK LAJOS KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

Az a bástyatorony, melyhez annyi szomorú történelmi emlék füződik, most békés otthona a művészetnek.

Halász Elemér és Csordák Lajos festőművészek tették azzá. Ők ketten vették észre, hogy e külsőleg történelmi stilussal biró épületből, kevés átalakitással a művészetnek otthont lehet teremteni. Most Halász Elemér és Csordák Lajos élnek benne, teljesen a művészetnek. Ők ketten irányitói, vezetői és nevelői Kassa város művészi életének.

E legutóbbi kiállitásuk is meglepő módon igazolja, hogy büszkék lehetünk rájuk. A felvidéknek e két festője megtalálta önmagát és vele nagy táborát a szépért rajongóknak. Ebben a beteges hajlamú korban nehéz eltalálni az utat az egészségesekhez csak felemelkedett lélek tulajdona lehet az, ami sokaknak tetszik és elfogadja sajátjának.

A két fiatal kassai piktor a meggondolt, gyugodt és tanulni vágyók csoportjához tartozik. Ők nem úsznak a divatos, léha árral, hanem az itélőképességen alapuló megfigyelés és erős akarat mellett készült, fejlett izlésnek megfelelő művészi uton állnak.

Csak a hozzáértő tudja igazán értékelni amit itt lát, mert nemcsak annak megtervezése, hanem kivitele az utolsó részletig az ő kitartó munkájuk eredménye s ez biztositja éppen a teljes összhangot.

Mindenütt van mondani valójuk, mindenik kép egy őszinte érzés megnyilatkozása, állandóan munkát, foglalkozást ad a néző fantáziájának és éppen azért sohasem unalmas, hanem mindig új marad s mindig kellemes érzést ébreszt bennünk.

Ha most elválasztjuk e különben is két egyéniséget egymástól, úgy a rokon vonások mégis megmaradnak a téma ötletes visszaadásában.

Szembeötlő általában Csordáknál, hogy az esthangulatot kedveli és témáinak legnagyobb részét ilyenkor választja. Igen előkelő módon fogja fel a napsütést is, különösen a téli tájakat illetőleg, szinte meglepetten állhat meg a néző, hogy a tél ragyogó szineinek

játéka miként lesz a művész kezében festői téma.

Halász Elemér méltó társa Csordáknak a téma keresésben. Ő azonban tovább megy a puszta tájnál, nem csupán a magányt hozza elénk, hanem a való életet. A táj hangulatát kiegészíti egy-egy alakkal s így megkönnyíti a nézőnek a teljes megértést.

Különben Halász figurális festő s igen szerencsésen egyesül benne e két tehetség.

Tájképeiről átlag elmondhatjuk, hogy mindenütt lefoglalja őt első sorban a hangulat, melyet kisér festői meglátása és a térkitöltés. Tájképeinél ki kell emelnem, hogy abba alakjait mintegy belekomponálja a hangulatnak megfelelő módon. Ezért van azután az, hogy alakjai akaratlanul is elvezetik a szemlélőt ahhoz az érzéshez, mely a festőt inspirálta műve megalkotásánál. Tulajdonképen a fő téma a táj, az alakok mindig csak érzés vezetők nála.

Végül meg kell említenem, hogy e két művész felülemelkedett a mai kicsinyes felfogásokon úgy a téma felfogását, valamint az előadás módokat illetőleg. Átérezték azt, hogy nem a külső előadás eszközei teremtik meg a művészetet, hanem megteremti a művész érző szíve.

De hogy mi ezt megérthessük és átérezhessük, erre a természet megfigyelése és a kiállítások alapos tanulmányozása kell.

Vizhányó Károly.

Festette Halász Hradil Elemér

Dr. Balázsy Dezső felvétele

BETEG LEÁNY

Kultura (Sopron)
1912. III. fele
11. szám

Színház.

AZ ELSŐ MAGYAR MOZI-DARABOK.

Bevallom töredelmesen vétkemet: szorgalmas mozilátogató vagyok, Csodás, delejes erővel vonz magához a nagy kifeszített vászon, melyen szédületes gyorsaságban peregnek le a „kacagtató", szenzációs" és „rendkivül mulatságos" jelenetek, a komor erkölcsrajzok és az izgalmas detektívtörténetek.

A robotos városi ember kevéske szórakozásra szánt idejében gyors és a véksőkig intenzív hatásokra vágyakozik. Regényt nem olvas, hanem napilapja néhány hasábos tárcájától elvárja, hogy eseményesebb, tartalmasabb és izgatóbb legyen a legjobb regénynél. Színházba ritkán jár, de végtelenül hálás a kabaré-művésznőnek, aki néhány jelentős mozdulattal egy rövid chançonnal szélsőséges vidámságokat és szomorúságokat érzékít meg. A mozit pedig azért imádja, mert hihetetlen gyorsasággal és tarka össze-vissza-ságban tárja fel messze világok csodáit, a mult és jelen eseményeit, az egész világ íróinak tragikus vagy vidám elgondolásait távoli vidékek színészeinek megrázó játékát, kacagtató fintorját. A mozi ma még gyermekkorát éli. A képek — bár egyre szebbek — még mindig nem tökéletesek és a darabok még sokszor naivan szentimentálisok vagy szellemtelenül semmitmondók. De a mozi előtt csodálatos jövő van. És hiába minden gáncsvetés és támadás, a mozit már nem lehet visszaszorítani. Az egész világ legkiválóbb színészei és írói segítik egyre közelebb a végső diadalhoz. Legujabban pedig már a magyar írók és színészek is.

*

Fröhlich János mozidarabja jól megirt, de nem nagyon érdekes riport. A felvétel elég jó, a színészek közül csak Sajó érdemel említést. A „Hunnia" felvételei már jobbak. Garvay Andor: Egy csók története és Pásztor Árpád: Keserű szerelem című darabjai az elsők. Garvay munkája ötletes, vidám, fordulatos és szellemes, Pásztoré se nem szellemes sem fordulatos, nem is nagyon eredeti vidámnak elég vidám, viszont elég izléstelen is.

A színészekről csak a legnagyobb elismeréssel lehet írni. Vendrey csodálatosan jó, Mészáros Giza, Csortos, Tanay és Haraszty Hermin is első rangút nyújtottak.

A közönség tomboló tetszéssel fogadta kedvenceit. Büszke öröm töltötte el a szép, éles, tisztes képek láttára és ujjongva üdvözölte az előtünő ismerős helyeket, a Városligetet, a Dunát: Budapestet. A mozivászon, mely néhány perc előtt még messze tájakra kalauzolt, haza röpített. Mészáros Giza vetkezik, Tanay szerelmet vall, Vendrey mókázik, ím itt a Duna: otthon vagyunk!

És a közmondásnak igaza van.

Szenes Béla.

CSÓKSZANATORIUM. Operett 3 felvonásban Irták Baron Rezső és Felner Pál. Fordította Liptay Imre. Zenéjét szerzé Baron Rezső. Előadták a Király színházban.

Ma, amikor Budapesten mintegy a 70-es évek színészeti mineműsége kezd föltámadni; amikor idegen virágok virítanak, külföldi fák törnek elő hazai színpadunkon s amikor a francia, az olasz, a német, az osztrák művészek dicséretétől, hódoló rajongásától zeng a határ — mégis csak az előrelátás teljes hiánya, a bűnös nemtörődömség kivillogása, a hánya-veti nembánomság nyomasztó ködének szürkélése olyan darabokat játszatni, mint a „Csókszanatorium", amely

171

H a l á s z = Hradil E l e m é r, ~~magyar~~ festő

* ~~szül.~~ 1873 ~~április 18 án~~ Miskolczon. Tanulmányait 1898-~~tól~~ 1902-ig Hollósy Simon festőiskolájában Münchenben és Nagybányán végezte. 1903. Párisba ment, hol az Academie Julianben Jean Paul Laurensnél tanult. 1904. Münchenben saját műterme volt, a következő évben azonban haza jött és Kassán, majd Miskolcon tartózkodott. ~~telepedett le~~, 1908. tagja lett a szolnoki művésztelepnek s ugyanez évben a londoni magyar kiállitáson két képével szerepelt. ~~A budapesti Műcsarnok és a Nemzeti Szalón kiállitásain sűrün kiállitott. Jelenleg Kassán él.~~ A kassai művésztelep létesitésére H. és Csordák Lajos festő tették meg a kezdő lépéseket. 1909. és 1912. Kassán gyüjt. kiállitásokat rendezett. 1913-4. Budapesten a Benczúr-mesteriskola tagja. A világháboru alatt hadi festő volt s részt vett a sajtóhadiszállás 1917. évi kiállitásán. 1907-18. számos táj-, élet- és arcképet állitott ki a bpesti tárlatokon. Jelenleg Kassán él, ahol festőiskolája van. arcképein közelebb nem. rest, szamos felsőmorsú tegl-oltárait, szobrait képeit (Foketerebes kassa, stb

1933. ~~fel~~ kép kassai Rosália kápban

1934. a karmány Tars. 500 K. dye

és egy képet Wette a Masaryk Tud. Akad

1938. fest, a miskolci, gör. kat. tegl. [illegible] és egy fér fő [illegible]

1939 [illegible] „Műterem" of Wette [illegible]

Képe Miskolc vezosharan és magyarban

[illegible] Nagyai, kassai és prágai muz-ban

Halász-Hradil Elemér, festő; szül. 1873 április 18-án Miskolczon. Tanulmányait 1898-1902-ig Hollósy Simon magán festőiskolájában Münchenben végezte. 1903-ban Párisba ment, hol az Academie Julian-ban Jean Paul Laurensnél tanult. 1904-ben Münchenben saját műterme volt, a következő évben azonban hazajött és Kassán telepedett le. 1908-ban tagja lett a szolnoki művésztelepnek. Ez évben a londoni magyar kiállitáson két képével szerepelt.

Ösztöndijakban többször részesült. 1901-ben állami ösztöndijjal tanult, 1902 és 1903-ban megkapta a gróf Andrássy Dénes-féle, 1904-ben Miskolcz város művészeti-, 1907-ben pedig a Kohner Adolf-féle ösztöndijat, 1918 7 J. rend lovagja

képei Kassai és prágai muzeban

Halász-Hradil Elemér

80	Gőzfürész	olajf.	1600.—
81	Viragcsendélet	„	4000.—

Nemzeti Szalon

1918 máj
tav. kiáll

ALELNÖKÖK

CSÓK ISTVÁN

GEREVICH TIBOR

FARKAS ZOLTÁN

HORVAI JÁNOS

IGAZGATÓ

HUBAY ANDOR

FŐTITKÁR

LEHEL BÉLA

TITKÁR

KANIZSAI NAGY ANTAL

Halász Hradil Elemér

XXII. aukció-
A Gyűjtő. 1915. 112 l.

215. HALÁSZ ⟨HRADIL⟩ ELEMÉR: Tiszai halászbárkák . . 80
Az árverésen elérendő vételár, a tulajdonos, Gruber Béla József ur ⟨Budapest⟩ rendelkezése értelmében, a háboruban megvakult katonáknak jut.

Kikiáltási ár koronákban

216. HALÁSZ ⟨HRADIL⟩ ELEMÉR: Erdei lak 80
Az árverésen elérendő vételár, a tulajdonos, Gruber Béla József ur ⟨Budapest⟩ rendelkezése értelmében, a háboruban megvakult katonáknak jut.

JÁSZBERÉNY

Ferencstal

Kéné VV 1857, 89l.

Halász Hradil Elemér

festő

Halász-Hradil Elemér

Miskolcon született 1873-ban.

Párisban, Münchenben és Olaszországban tanult.

Állandóan Kassán él.

Hlaváz Hradil Elemér

festő

Műcs. kiáll. 1900 tól

Pipics 113. C.

OBERBAUER A. UTÓDA

Magyarország legrégibb miseruhák, egyházi szerek, zászlók, oltárépítő és templomberendező vállalata

BUDAPEST, IV. KER., VÁCZI-UTCA 41. SZ.

TELEFON: 183-544. 183-641.

Nagyságos

Dr. Sz
a Müem
titkár

Nyomtatvány.

A UTÓDA

Halász Hradil Elemér

558 **Tornyai János.** Menyecske a műteremben. Olajf. Eladó.
559 **Madarász Victor.** Lidérc. Olajf. Eladó.
560 **Sarkadi Emil.** Anya. Olajf. Eladó.
561 **Miess Frigyes.** Brassói román cigány. Olajf. Eladó.
562 **Madarász Victor.** A koldus sírja. (Petőfi után.) Olajf. Eladó.
563 **Ács Ferenc.** Tükör előtt. Olajf. Eladó.
564 **Berkes Antal.** Konyhakert Angyalföldön. Olajf. Eladó.
565 **Conrad Gyula.** Nagymaros. Olajf. Eladó.
566 **Halász-Hradil Elemér.** Halászbárkák a Tiszán borús időben. Olajf. Eladó.
567 **Kővári Szilárd.** Tiszapart napban. Olajf. Eladó.
568 **Vesztróczy Manó.** A szent család pihenője menekülése közben. Olajf. Eladó.
569 **Kővári Szilárd.** Ólmos idő a Tiszán. Olajf. Eladó.
570 **Halász-Hradil Elemér.** Halászbárkák borús időben. Olajf. Eladó.
571 **Halász-Hradil Elemér.** Teherhajó a Tiszán napnyugta előtt. Olajf. Eladó.
572 **Morres Hermann.** Az elhagyott templom. Olajf. Eladó.
573 **Bottlik Tibor.** Önarckép. Olajf. Magántulajdon.
574 **Kollerich István.** Kisvárosi részlet. Olajf. Eladó.
575 **Szirmay Antal.** Birkák a Hortobágyon. Olajf. Eladó.
576 **Demeter Róbert.** Mezőn. Olajf. Magánt.
577 **Kóbor Henrik.** Holdsütés Olajf. Magánt.
578 **Papp Aurél.** Holt-Szamos. Olajf. Eladó.
579 **Kóbor Henrik.** Csend. Olajf. Eladó.
580 **Miklósi Mutsenbacher Ö.** Csavargók. Olajf. Eladó.
581 **Erdőssy Béla.** Garam-part. Olajf. Eladó.
582 **Pongrácz Károly.** Kőbánya. Olajf. Eladó.

Képzőm. Társ. 1907/8. Hél. Ezáll. Lat.

AZ 1907/8. ÉVI TÉLI KIÁLLÍTÁSON RÉSZTVEVŐ MŰVÉSZEK NÉVSORA:

Ács Ferenc, festő, Orient-szálloda. (563.)
Aggházy Gyula, festő, VI., Andrássy-út 71. (136—143.)
Ágoston Emil, építész, Nagykorona-u. 15. (462, 466.)
Angyalffy Erzsébet, festő, Tököly-út 27. (189.)
Augusztin Mariska, festő, Kismarton. (526.)
Baditz Ottó, festő, VI., Nagy-János-u. 27. (325. 335.)
Bakos Tibor, festő, Debrecen, Thaly Kálmán-u. 11. (512—516.)
Balló Ede, festő, VI., Városligeti fasor 26. (14, 321—323.)
Baránszky E. László, festő, Pozsony, Szilágyi Dezső-u. 35. (352, 424, 425, 428, 432, 433, 525.)
Barta Ernő, festő, Szondy-utca 98/a. (337.)
Barta Ernőné, festő, Szondy-utca 98/a. (183.)
Basa Jenő, festő, Páris. (283.)
Basch Árpád, festő, I., Kelenhegyi-út 12—14. (355, 527, 544—546.)
Basch Gyula, festő, Városligeti fasor 31. (37, 281, 306, 377.)
Bauer Emil, építész, Korall-utca 10. (436.)
Bednár János, festő, Lőportár-utca 16. (370.)

Halaisz-Hradil Elemér (irodalom)

Kiállitási tárgymutatók.

Művészet. 1907. 268. l.

Szendrei János dr.: Miskolcz város története.

és a művész közlése nyomán.

Hlaláss - Hradil Elemér festő * 1873 Miskolcon.
1898-1902. Hollósy Simon magán festőiskolájában München-
ben és 1903. a párisi Academie Julian-ben Jean Paul Lau-
rensnél tanult. 1904. Münchenben saját műterme volt,
1905. hazajött és Kassán telepedett le. 1908. a szolnoki mű-
vészkelepe tagjainak sorába lépett. Az OMKT tárlatain 1907-től táj-
élet- és arcképekkel vett részt. (Szendrei J.: Miskolc vá-
ros tört. V. k.)

1913-4. a Bernáth-mesteriskola tagja volt.

Proclamatiók, délmagyarországi vonatkozásu II. 211.

Halász-Hradil, Elemér, Maler, geb. 1873 in Miskolc, betrat 1897, als Schüler Simon Hollósy's, in München die künstlerische Laufbahn und setzte seine Kunststudien in Nagybánya und 1903 an der Pariser Académie Julien als Schüler Jean Paul Laurens' fort. In den kommenden Jahren arbeitete H. selbständig in München, Kassa, Miskolc und in der Szolnoker Künstlerkolonie. Im Jahre 1910 richtete ihm die Stadt Kassa den aus der Rákócziepoche

◇

stammenden, nach seinen Entwürfen adaptierten Basteiturm als Atelier ein, in dem er seither tätig ist. Er beschickt fleissig die ungar. Ausstellungen und hat wiederholt Preise erzielt.

Knick I. 450. l.

r.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

HALÁSZ-HRADIL I. *Elemér*, festő, Miskolc 1873 ápr. 18. Nagybányán, Münchenben, Párizsban tanult, azután Kassán és Miskolcon működött. Impresszionista tájképeket, arcképeket állított ki. 1909. és 1912. Kassán gyüjt. kiállítást rendezett. Jelenleg Kassán él.

M. G. I. 738.

van felvéve
nátsága, nyugtról ~~látszik~~ középütt a torony-
szattal és oszlopokkal ékesített könyvtári épü-
en fedett ~~[illegible]~~ három felső szakaszát korin-
. A középsőn karzat fut ~~[illegible]~~ körös-kö-
és az épület jobb szárnyán kereszt van. Oldalt
rok tűnnek szemünkbe. Felirata a kép alatt:
s Főmonostor nugoti része Pannonia hegyén"

méretei a vonalkeretnek 9·2 : 14·1 cm.

4937.

bonyolítása nagyobb számú olyan erő közreműködését követeli meg,
akik egyrészükben külföldi látókörrel és magasabb képzettséggel rendel-
l jelen tan-
yú ösztön-
elsősorban
k részesül-

tött Német-
n tanulmá-
ber elejétől
negismerve
kozó törvé-
s a fiókok
erni ezeket,
rlinben töl-
ában, majd
és tojás-
is és a fej-

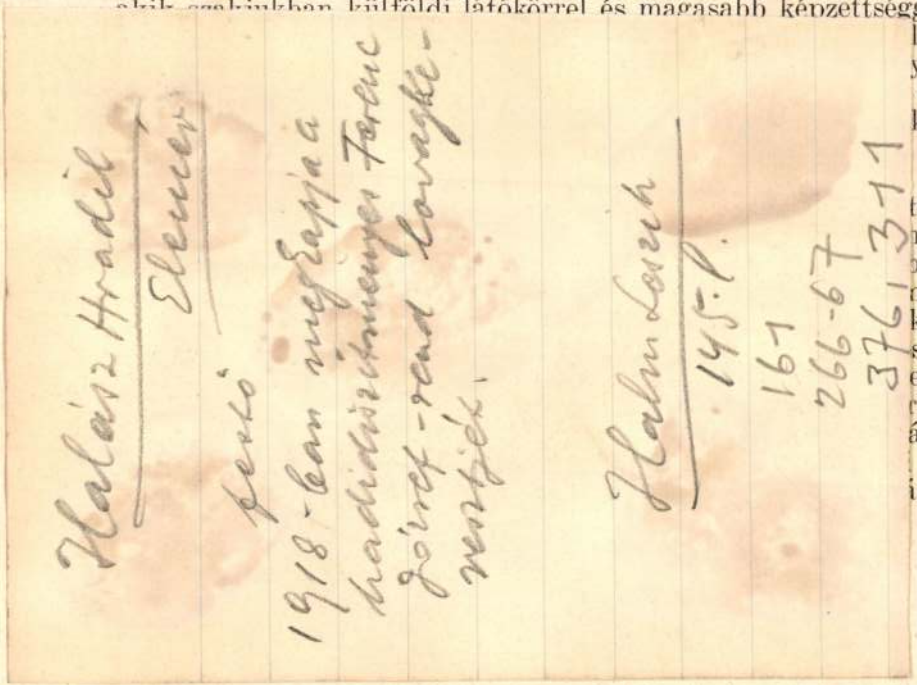

Alapítványi ösztöndíjas:

Dr. Kertész István (1904, Putnok, Gömör m., róm. kat.), a Vegyes Döntőbíróságok mellett szervezett Kormánymegbízottak Hivatalában működő kir. törvényszéki bíró (prof. Gajzágó), előző évi amerikai Rockefeller-ösztöndíjasnak a Rockefeller-alap a jelen tanévre is meghosszabbította ösztöndíját nemzetközi jogi kutatásainak európai államokban való befejezése céljából. A karácsonyig terjedő időt Angliában töltötte részben az államok nemzetközi felelősségével kapcsolatos munkájának folytatása, részben a nemzetközi jogi és politikai vonatkozású tárgyak Angliában való oktatásának tanulmányozása céljából. E végett a Rockefeller-alap angliai megbízottjának, N. F. Hall professzornak tanácsára Londonon kívül Oxfordban volt hosszabb ideig, ahol az angol közélet vezető egyéniségeinek túlnyomó része szerzi kiképeztetését és a tanulmányi rendszer erősen eltér a kontinentálistól. Rövid időt Cambridgeben is töltött. Januártól kezdve mintegy öt hónapig Genfben folytatta kutatásait túlnyomórészt a Nemzetek Szövetségének Könyvtárában, valamint résztvett az Institut

Halász-Hradil Elemér 2.

A Képzőművészeti Társulat kiállításain követlező műveivel vett részt:

1907. évi tavaszi kiáll.: Tanyai hár napnyugta előtt (268. sz.) olaj. — Délelőtti napsütés, olajf. — Tanyai hár napnyugta előtt, olajf. (290. sz.) — Az öreg sánta modell, olajf. — Suhancz typek, olajf.

1907-8. évi téli kiáll.: Halászbárkák a Tiszán borús időben, olajf. — Halászbárkák borús időben, olajf. — Tehervajó a Tiszán napnyugta előtt, olajf.

1908. tavaszi kiáll.: Imádkozó barát, olajf. — Boglyák napsütésben, olajf. — Portrait tanulmány, olajf.

HALÁSZ HRADIL ELEMÉR

szül. Miskolcon, 1873. Nagybányán, Münchenben és Párisban tanult, majd Kassán és Miskolcon. Ezidőszerint Kassán él. Kiállításainkon impresszionista tájképekkel és arcképekkel szerepel.

HALÁSZ HRADIL ELEMÉR

nato a Miskolcz, nel 1873. Studiò a Nagybánya, Monaco e Parigi, più tardi a Kassa ed a Miskolcz. Attualmente vive a Kassa. Partecipa alle esposizioni coi suoi paesaggi e ritratti di carattere impressionista.

1907 tav Tagai ház napsugte előtt (I-II.)
D.e.-i napsütés
az öreg sánta modell
Su hanc merek
of

1907-8 téli l. hiány
Viselet.

1908 tav: Imádkozó barát
Boglyák napsütésben
Portrait-tanulmány
of
A balra fordulva álló l
Officier) jobb kezében kivo
erőd látszik.

1908-9 téli
Régi m. udvar
Biedermeier
of
Szines rm., mér.

1909-10 téli Sikátor napsütésben
Inzmarás fák reggeli
napsütésben
of
140-91-8.

1910-11 téli. Tisramenti részlet napsütésben
A Garam völgye
Kassai részlet borús időben
Részlet a tolnoki piaeról
csendes falucska
Kassai részlet napsütésben
of

1/0

Műcsarnok

~~1907 - 1914~~

1911-12 jub	Kislány nerezzel a napon Kápozták levet cigány nerak arnyékban	of
1912-13 téli	Kirakodás I-II Piac Fiumében Virágos mező	of
1913-14 téli	Virágcsendélet Portrait-tanulmány Pihenő öregember	of
1914 tav:	Akt-tanulmány Tanulmány sárga, lila színekben	of

Halász Hradil Béla

Arvérési Csarnok aulacio lat.

36 m. 1917 febr.

Halász Hradil Elemér

Műcsarnok.
1918. sajtóhadiszállás kiáll.
A pomocani-i templom belseje.

Kürdő pilótak, olaj.
Lindtner Gusztáv ezredes, olaj.
Dunajewi tábor, olaj.

Story l. Story.

Halász Hradil Elemér

hadi festő volt.
pontvett a saptohadi
szállás 1917. évi

Eráll.

Švajcr VI. 237

Halász-Hradil
Elemér

A kassai művésztelep létesítésére ő és Csordák Lajos tették meg a kezdő lépéseket. 1909-ben ott. ~~kok~~ gyűjt-kiállítása volt.

Parma h. n. V. 203

Halász Hradil Elemér

Kern Péterrel együtt
több felső magyarországi
templomban végzett
restaurálási munkála-
tokat. Így legutóbb
a leibici rk. templom-
ban, ahol ő restaurálta
az összes szobrokat, oltáro-
kat, képeket, Kern Pé-
ter pedig a falképe-
ket.

MOB irattár 63/1939.
sz. akta

Halász Hradil Elemér

Mücsarnok Kassa

1907. tav. kiáll. 268, 287, 290
313, 314

1. kálon ~~1907-8. téli kiáll. 566, 570, 571~~

1908. tav. kiáll. 195, 275, 282

1908-9. téli kiáll. 40, 225

1909-10. téli kiáll. 455, 457

1910-11. téli kiáll. 312-314, 590, 592
631

1911-12. jub. kiáll. 426, 474, 573

1912-13. téli kiáll. 171, 365, 651, 792

1913-14. téli kiáll. 796, 828, 833

1804. W. Pollak:

Tájkép.

A sziklás vidék előterében, a
ján, a fenyvesbe vezető u
beszélgetve ~~lépésben hala~~
vállán puska van és öl
rövid szürke kabát, térd
~~Karal~~ Körülöttök a harom
~~és~~ kettő hátul követi őke
térben balra, a meredek
Fönt a magasban négy
zott. Jelzése jobbra, az e
darabon két sorban: „W

Fa, méretei 82: 94.
B. Wodianer Albert h
A. 1900. sz. 12. átv. laj
a 2172 sz. átirattal érkezett

335/900

Halász Hradil Elemér

az alábbi kiállításán megkapta a Kazinczy Társaság 500 Koronás díját és egy Lépét a Masaryk Tud. Akadémia vették meg. (részére)

Kassai Ujság

1934. szept. 22.

(Kiosztottak a pályadíjakat a košicei képzőművészek kiállításán.)

NNALE INTERNATIONALE DES BEAUX-AR

VENISE

* MAI - OCTOBRE * 1940

TICE

	Genre de l'oeuvre	Dimensions en mètres	Prix de vente en lires italiennes

Halász Hradil Elemér

wód

Gonda Béla itj

A szolnoki művésztelep

Budapesti Hirlap

1913. máj. 22

Halász Hradil Elemér

festő Kassa

lásd

Könyvbarátok Lapja

1927-28. 94. l.

Halász Hradil Elemér

Mit. 1873.

Irod

Krück I. 450. l.

~~Katarina II. 93.~~

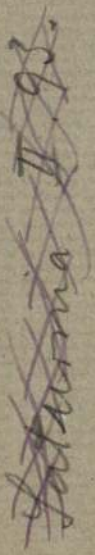

Érkezett 1905 máj. 8.

381/1905 sz. (Balassagyarmat, 1905 máj. b. 5 sz. a.)

A nógrádnegyei múz. egyesület elnöksége vetérjeszti a személyzetre és számadásaira vonatkozó adatokat és 1200 k segélyt kér. (Elintézve a 222. sz. a. VII. 13.)

Halász Hradil E.

restaurálta
a miskolci gör-
kat. templom
Feszület Kérét,
melyet Tauber
festett.

Dr Kabó Erzsébet
Közlése
1949. jun. 27

Kalász Hradil Elemér

festő

cvod

z

~~[illegible]~~

Sziklay Ferenc:

Prágai Magyar

Hirlap. 1938. jun.

26.

Halász-Hradil Elemér

Műveszeti lexikon

3191.

Biblia Sacra cum pluri(bus) Sanctor. Historiis Hungarico idiomate donavit. Obiit circa Annorum Christi 1456.

Vászon, méretei 115 : 81 cm. — Át. Képt. 101. — Benyovszky Péter ajándéka.

A' 101.

Halász Hradil Elemér

életrajz

irod

Csókássy 87. l.

Komárom.

A középtérben lévő vá
kal megerősitett őrháztól haj
egy csolnak halad, egy pedig
háttérben az városok tornyai

COMORA.

magyarázó szövegének kezdete:
fejezése: I. Isola[illegible]di

Rm., mér. a belső vk. 8.4

131-91-1 L.

Vlalász Kradil Elemér

szül. Miskolcon 1873 okt. 18. A háborúban mint hadifestő vett részt. 1918. a Ferenc József-rend lovagkeresztjét kapta. Jelenleg Kassán él. Képei a nagybányai, prágai stb. művészetben.

Brogyányi Kálmán: Festő-művészet Szlovenszkón. Kassa 1931. 405. l.
88-89. l.

TURÓCZI SÁNDOR KÖNYVTÁRA

HELYSZÁM: 409
II. 4.

SZAK: Művészet

SZERZŐ NEVE: Kriesch Aladár

FORDÍTÓ NEVE: —

KÖNYV CÍME: Lotz Károly emléke.

188

KÖTÉS NEME: ALAK:

KIADÓ: ÉV:

Halász-Hradil Elemér

§ 1
MAGYAR MŰVÉSZET
1928. 317, 326

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Halász Hradil

1

Elemér

Művészet 1907

268

Halász Hradil Elemér

festő

l.

Forum

1935. 136. l.

~~Tejsze browzbót, szárnyas~~ VII. 157

Halász Hradil

Elemér

l.

Forum

1934. 303. l.

305

Tek

Európa Film könyv
Lapterjesztő és Könyvkiadó
Hivatalnak

Budapest
V. Rothermere u. 12. III.

Halász Hradil Elemér

l.

Forum

1934. 321. l.

Europa
Lapteyenti vallalatónak

Budapest
Rothenner u 12

Haldíz Hradil Elemér

1913/14

Ferkèpzomfoiskèvk

89. l.

rokk művészet történetének fontos forrása (új kiad. Nápoly, 1733).

BAGLIONI, *Baccio d'Agnolo* (1462—1543), olasz építész és intarziator-faragó. Firenzében egyike a delelőjére jutó renaissance sokat foglalkoztatott, legtekintélyesebb, ha nem is legjelentékenyebb építészeinek. Főleg a palotaépítés terén vannak nagy érdemei. Építészeti tanulmányait Rómában végezte, hol Raffaellel, Bramantével és több neves építésszel volt közelebbi kapcsolatban. Ennek eredményei érvényesülnek a firenzei Pal. Bartolinin (1520), mely B.-nek legérettebb és legnevezetesebb alkotása. A vízszintes és függőleges irányoknak kiemelése, a féloszlopokkal határolt ablak- és kapukeretek erős hangsúlyozása jellemzi. Villái közül az oszlopos udvarral és terraszokkal ellátott Villa Castellani Firenze mellett a legnevezetesebb. 1506 óta többször mint capomaestro áll a firenzei székesegyház építkezési munkálatainak élén. Itt Antonio da Sangallóval a kupola dobja körüli galériát kezdi építeni, ez azonban csak az egyik oldalon került kivitelre. Faragó- és intarziator-művészetéről legtökéletesebben a firenzei S. Maria Novella és a perugiai S. Agostino még gazdagabban faragott és berakott stallumai tanuskodnak. A Pal. Vecchio 500-ak termének hasonló iparművészeti ékességei elpusztultak. B. tervezte Firenzében a X. Leo és V. Károly bevonulása alkalmával felállított diadalkapukat is. *Vbl.*

BAGNACAVALLO (ejtsd: *bannya-*), *Bartolommeo*, tkp. *Bart. Ramenghi da*

Halász Hradil Elemér

festő

lásd

Kár év Kassa képző-
művészetéből. 1943

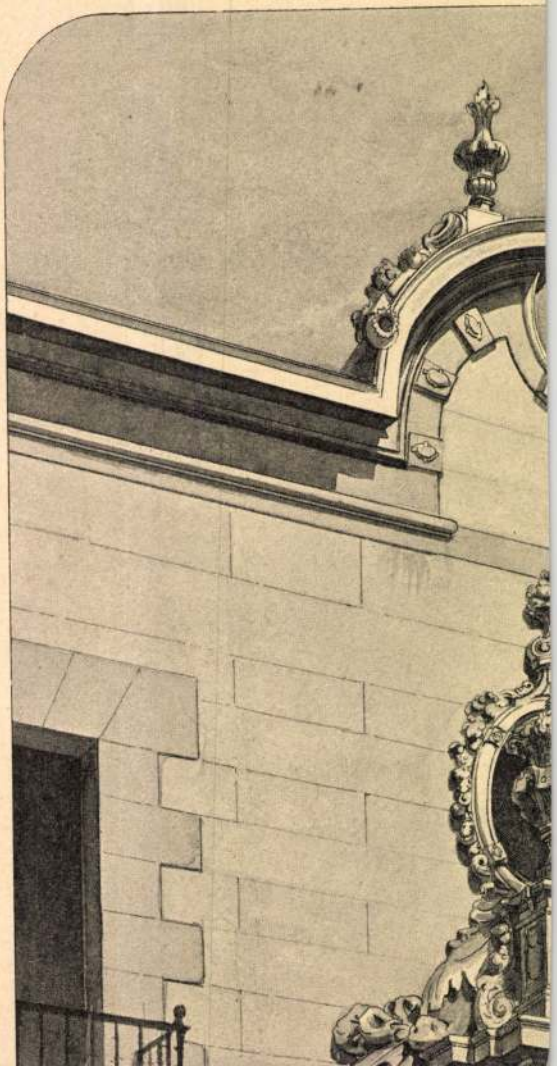

Halász Hradil Elemér

1898. Hollosy Iskolában
Nagybányán

Nagybányai kiállkat. 1912

empire-Eori

Teknöczlegyesök, a sümegi mizecumban

VI. 151.

Halász Hradil Elemér

szül. 1873

1913/14 - ben a Benczúr mesterisk. tagja

MÁRCIUS

26

Halász Hradil Elemér

Mil. Miskolczon 1873 ápr. 27

Rk. Középiskola.

1913/14. I. első éves mesterisko-lai növendék Benczur Gyula –

1913/14. II. első éves n. o.

Mozaiktöplácskák, római VI. 113.

Halász Hradil Elek

tagja volt a zsolnai
művésztelepnek

Halász Hradil Elemér

Börtsök-Réti

76, 124. l.

lásd okvetl.

Az 1912. jub. kiáll
katalogusa

Halász Hradil Elemér

Vot

Benczúr Kiák, 27 l.

1921. Benczúr Kiák -

Munkaközben, olaj

Székely fafaragási múzeum

V. 308.

Halász Hradil Elemér

Önarcképe repr-
olajf.

Forum (Pozsony)
1931. 29. l.

lásd

u. o. 30. l.

Halász Hradil
Elemér

l

Forum, 1932
27. l.

1900. Miskolcz. Felső
kirma utcza 53.

A képzőművészeti társulat 1900/1
-ikéi tárlatán:

Plein-air portrait. Fejfi arckép
Olajf. (583. sz)

Kiáll. catalog.

Halász Hradil Elemér

l.

Szépm. Muz. Évk.

X. 207. l.

Halász Hradil Elemér

Öreg[illegible] emberek,
olajf.

Repr.-
Sziklay Kassa

232. l. mollett
233. l.
235. l.

Halász Hradil Elemér

festő

ivod colleg lásd

Sziklay Kassa

231. l.
232. l.

Halan Hradil

Elemer

Művészet 1908

133,423

1. Opert.

Scholz megteritése 27. 43 ft.

Halász Hradil Elemér

Dr Balázsy Lajosné
archépe repr.

Művészet
1939. 28. l. – 33. l.

názása és szentek.

Halász Hradil Elsei

Nemzeti Salon almanach

139
171

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhe

Miután keresményemnek 191...

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételér

nevü munkástársamat szóbelileg megb

Kelt ....., 191...

.....

tanu.

.....

tanu.

Halaiz Hradil Elemer

laid

Neuw. Stat. Alm.

171.

Halász Hradil

Elemér

l.

Ruttkassaimüv

Szépmüvèszet

1942. 236. l.
237. l.
238. l.
képpel-és
szöveggel

Halász Hradil Elemér

festő

vrád

z

Slovenský Východ.

1934. okt. 16.

(g. m.: Košické výtvarníci.)

riétaire :

sse pour le renvoi :

oeuvres ci-dessus ont-elles paru dans quelque Expositic

Autorisez-vous la reproduction de vos œuvres dans le *Catalogue* de l'Exposition ?
Répondre par **oui** ou **non**

Signature de l'artiste expo

Halász – Hradil Rezső festő és szobrász * 1875.

Miskolcon, ↓ Bátyjától, H. Elemértől és 1898. a nagybányai festőiskolában tanult. ± 1905. Münchenben Castan és Güttner szobrásziskolájának növendéke volt. Miskolci kiállításokon és a Nemzeti Szalonban többször szerepelt. (Szendrei T.: Miskolc város tört. V-k.)

↓ † u.o. 1915.

± 1900. a miskolci kereszk. és iparkamara támogatásával Párisban járt

Pfeiffer Antal II. 212

172

H a l á s z /Hradil/ R e z s ő /Renée/ ~~magyar~~ festő és szobrász * 1875 ~~augusztus 22-én~~ Miskolczon, ~~megh.~~ † 1915 ~~julius 20-án~~ u.o. Hradil Vince miskolczi festő fia. Iskoláit szülővárosában elvégezvén, atyja műtermében az ő és bátyja, ~~Halász-Hradil~~ Elemér festő útbaigazitása mellett végezte tanulmányait. 1898-~~ban~~ Nagybányán képezte magát, 1905-ben pedig Münchenbe ment, hol egy évig Castan és Güttner szobrász ~~iskolájában~~ deknál tanult. 1900-ban Párisban járt, s a világkiállitást s a képtárakat tanulmányozta. Főleg tájképeket festett, melyekkel többször szerepelt a budapesti Nemzeti Szalón és a miskolczi festők helyi kiállitásain.
(Szendrei J., Miskolc kört. V. 398. l.)

Halász-Hradil Rezső, festő (és szobrász) szül. 1875 augusztus 22-én Miskolcon. Hradil Vincze miskolci festő fia. Iskolait szülővárosában elvégezvén, atyja műtermében az ő, és ~~Hr~~ bátyja, H. Elemér festő (l. o.) útbaigazítása mellett végezte tanulmányait. 1898-ban Nagybányán képezte magát, 1905-ben pedig Münchenbe ment, hol egy évig Castan és Güttner szobrásziskolájában tanult. 1900-ban a miskolci kereskedelmi és iparkamara támogatásával Párisban járt s a világkiállítást és a képtárakat tanulmányozta. 1900-ban a Nemzeti Szalonban két tájképével, a miskolczi festők 1904. és 1909. évi tárlatain pedig egy-egy kisebb kollekcióval vett részt. Képeit Halász René aláírással jelzi.

Halász - Hradil Rezső (irodalom)

Szendrei János dr.: Miskolcz város története.

és önéletr. adatok.

Halász Hradil René
(Rezső)
Elemér fivére
festő
*1875 + 1915
ivód
Halm Leszik
257-1-
Lévay József arcképe
fentitől a miskolci
muzeumban.

Halász Hvadil

Rezső

festő

a miskolci gör. Kat-
templomban a jobb-
oldalon a papi nek
telek Jézus Éljé
1912.

Dr Szabó Erzsébet
közlése
1949. jun. 27

Jram,

mán!

.000 P-t! Köszönöm irantunk

ılatodat!

ját,és 43.50 P okmánybélyeget.

tnézni s ha megfelel,a bélyeget

tre Máriabesnyőre.Pétery püspök

iánál.Közben /11-12/ lemegyek

ra /11-12/.

Szombathelyen kedves Kálmán.

Halász Rezső

Művészet 1904. 130

Salaino Andrea (Salario): Már
a gyermek Jézussal 139 (981), 4238

Salaino Andrea (Salario) állító
lag: A szent oszlop 140 (981), 4217

Halász-Hradil

H. 2. *Rezső*, festő és szobrász, * Miskolc 1875 aug. 22., † u. o. 1915. Nagybányán, Párizsban és Münchenben tanult. Főleg tájképeket festett, melyekkel többször szerepelt a Nemzeti Szalón és a miskolci festők helyi kiállításain.

K. g. I. 4381

Komárom:

Sinan basa ostro

„COMAR"-tól

véve. ~~III~~ Előtte a tö

~~intéz~~ a várbeliek

Donaw fluui" (

nak partjáról, a

a „Vaghen Inoula

másik ágának j

taůsent reůter de

lélek sincs. Felin

~~[illegible]~~ nun der Christe

verjagt und ga

~~Követ~~.

Rézm

Halász Hradil Rezső

Lásd

Szemisk V. 398.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
a

8. sorsz. Műhelyi minta

Halász Hradil

Rezső

Jeno

Szendrei t. k.

398. C

...ugatóság!
...ökség!

...pilvánitása mellett vinza-
... vonatkozó s nekem szivességből
...jzot (a rajztárból).
...tt van Lünyvár alaprajza s
...nak. Mit ér a Hámozás, ha nem
...nt! Ezért kértem, méltóztassék
...ajzok leírását, szöveget, magya-
...különben a Hámozás értfetetlen volna.
...nehány tónapig. Tyllalkozfatom a

H ALÁSZ Imre M.[illegible].K.

" Adjunk vért! Jelentkezz önkéntes véradásra!" szövegü plakátja I. dijat nyert.

A Magyar Vöröskereszt irodalmi és grafikai pályázatának eredménye

Magyar Nemzet 1962. október 20. 5.1 .

Haláz Imre: „Fej" c. képe.

Magyar Nemzet.
1946. VII. 13.; II. i of. 153.
(: Bezámoló :)

Halán Imre münesz. hallg. i festő.

Magyar Nemzet.
1946. VII. 13. ; II. évf. 153.
(: Bezámoló :)

Halász Imre

Szabad Művészet, 1979

III. évf. 5. sz. 224. o. Az Iparművészek
Szabadszervezetének közlemény

MDK

Halász Imre

plakát

Végvári L: Tervező Intézetek kiáll. Magyar Nemzet. 1945. nov. 4.

Röplap

Halász Imre:
alvázkenés,

1963

Halán Imre

Sipőczy Lajos és Halász Imre grafikái illusztrálják Rózsa László cikkét:

Az észak-déli metróvonal tervezése. - Budapest, 1971. 2.sz. 8-9. l.

Halász Imre

Haske rajza /Gőzsikló a budai hegyoldalon/, és Halász Imre grafikája /a sikló helyreállitási terve/ illusztrálja az alábbi cikket:

Ábrahám Kálmán: Egy közlekedési műemlék rekonstrukciója - a várhegyi sikló.
Budapest, 1970. 8. sz. 16-17. l.

Halán ~~Gyula~~ Imre

rajza (A János-hegyi kötélpálya tervezet végállomása) illusztrálja

A Budapest c. folyóirat 1969. 11. számát. (34. l.)

Hlalász Imre

építészet

I.

Tér és Forma

1947. 277 l.

RÉTHI ZSIGMOND

Műtárgyak, képek, antik bútorok

Budapest, Városház-utca 1. sz. Telefon: 892-16.

A M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁR

ÁRVERÉSI CSARNOKA

IX., Kinizsy-u. 2 Lónyay-u. 30-32.

DECEMBERI AUKCIÓJA ELŐKÉSZÜLETBEN

Minden péntek délután bútor-,

szerda és szombat délután ékszerárverés

Halász Imre, építész.
Papp László FAIA építész, New Canaan, CT, USA: egyetemes építészet.

Irodaépület Wakefieldben (Massachusetts, USA), 1985. Építészek: Halász Imre és Halász Antal

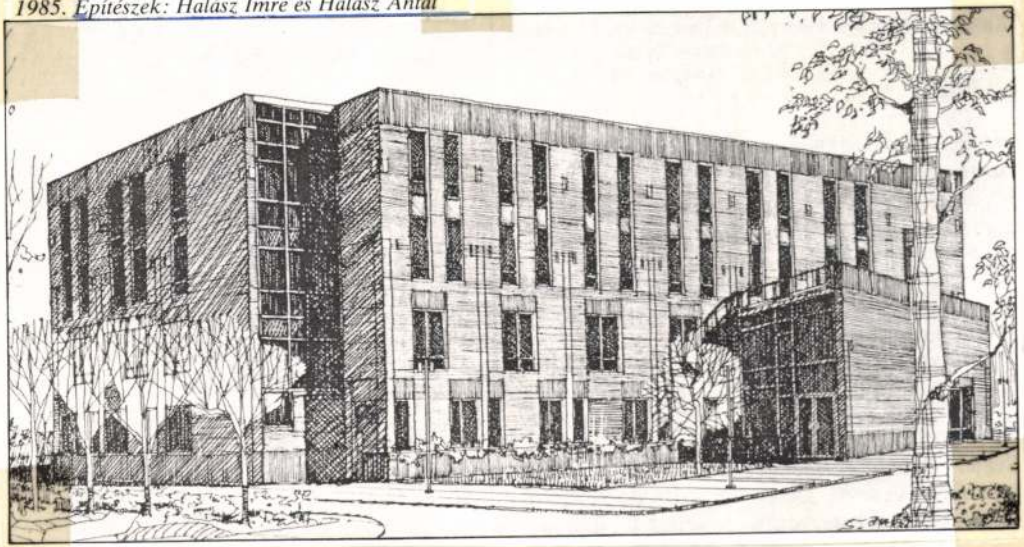

Magyar Építőművészet, 1987. 4-5 szám, 23-old.

Halász Imre

építész

szül. 1925 júl. 10. Budapest

Budapesti Műegyetem

Szabó Ernő jegyz.

Halász Imre

grafikus

a

Szabad művészet

1919. 224. l.

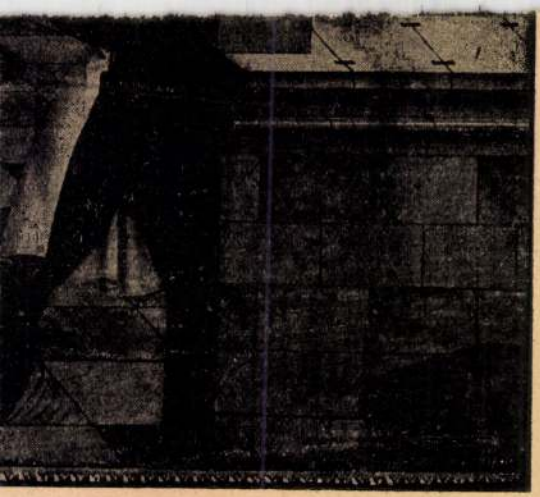

Szent Julietta vértanusága.

OSZTRÁK FESTŐ, XIX. század eleje
Habsburg főhercegnő
Ovális miniatűr, 7×5·5 cm.

OSZTRÁK FESTŐ, 1820 körül
Canova képmása
Miniatűr, pergamen, 7×6·2 cm.
A San Marco-gyüjteményből.

Halász Imre

rajzai illusztrálják

a Budapest c. folyóirat 1971. 12. számát
4-5. l.

Halász Imre, építés

L: Bodon Sándor

kemle.

Timon Kálmán: Tintelet a szülőföldnek 63

Magyar
Építőművészet Bp. 1983 83/4

Halász József

Havas István: "Karácsonyi ének" c. költeményét illusztrálta két képpel: az egyik: kopár téli táj, botra támaszkodó magányos vándorral. A másik: gyertyafény mellett pipáját szorongató, magába roskadt öregembert ábrázol az asztalon Bibliával.
Repr.-ók.

Élet, Bp. 1922. dec. 24. XIII. évf.
26. sz. 628-630. lap.

Halász Gyula (Brassaï) 3

Utcarészlet fával
Koldusasszony
Padon alvó férfi
Szerelmespár

XX. századi magyar származású művészek ~~kiállítása~~ külföldön
Bp. 1970. Kiáll. kat. Bev.: Dr. Bognár József. 10. l.
(Műcsarnok)

Halász Gula

Vértes Marcellal egidőben érkezett Párizsba a fehérterror elől Halász Gula, aki szülővárosa után a Brassai művésznevet vette fel. Brassai hamarosan barátai közé sorolhatta Braque-ot, Giacomettit, Paul Éluard-t, Matisse-t és Picassót.

Lelkes István: A magyar fotóművészet útja.

Új Irás VI. évf. 1966. jún., 6. sz. 95. l.

Halász Gyuláné MDK

Karádi himzésü párnahuzat

Mücsarnok 1960.Képző- és Diszitőművészeti körök kiáll.

Zsötér Ákos

Halász (Hradil) Vilmos

Halász (Hradil) Vilmos: Csomós György

Művészet 1937. 6-n.

45 l.

Szabó Ida: A tél
Posztórátét himzéssel

Fo

MDK

Halász-Horváth ~~Tibor~~ István

Stainci részlet, paszt.

Árv. Csarn. 1940. jun. 94.sz. 23. 1.

MDK

Halász Jenő építészmérnök

Az Uj Magyarság szerkesztőségéhez irott levélben tiltakozott a Névtelen Hős emlékművének átalakitása ellen.

Cikk: Ötvennyolc építészmérnök tiltakozik a Névtelen Hős emlékművének atalakitása ellen.

Uj Magyarság, 1936.jan.5. 18.l.

Halász Jenő

,építész

Építészeti kiállitás - Budai Szépmüvészeti Társulatban - artisztikus elgondolásu templomtervével szerepel.

Budapesti Hirlap
1935.II.19.

MDK

Halász József, festö

1917 óta Sopronban mint a Kör tagja.
Az "Élet" illusztrátora.

Dr. Csatkai Endre: A soproni piktura történetének vázlata. Magyar Müvészet. 1928. 7.sz. 562-4.l.

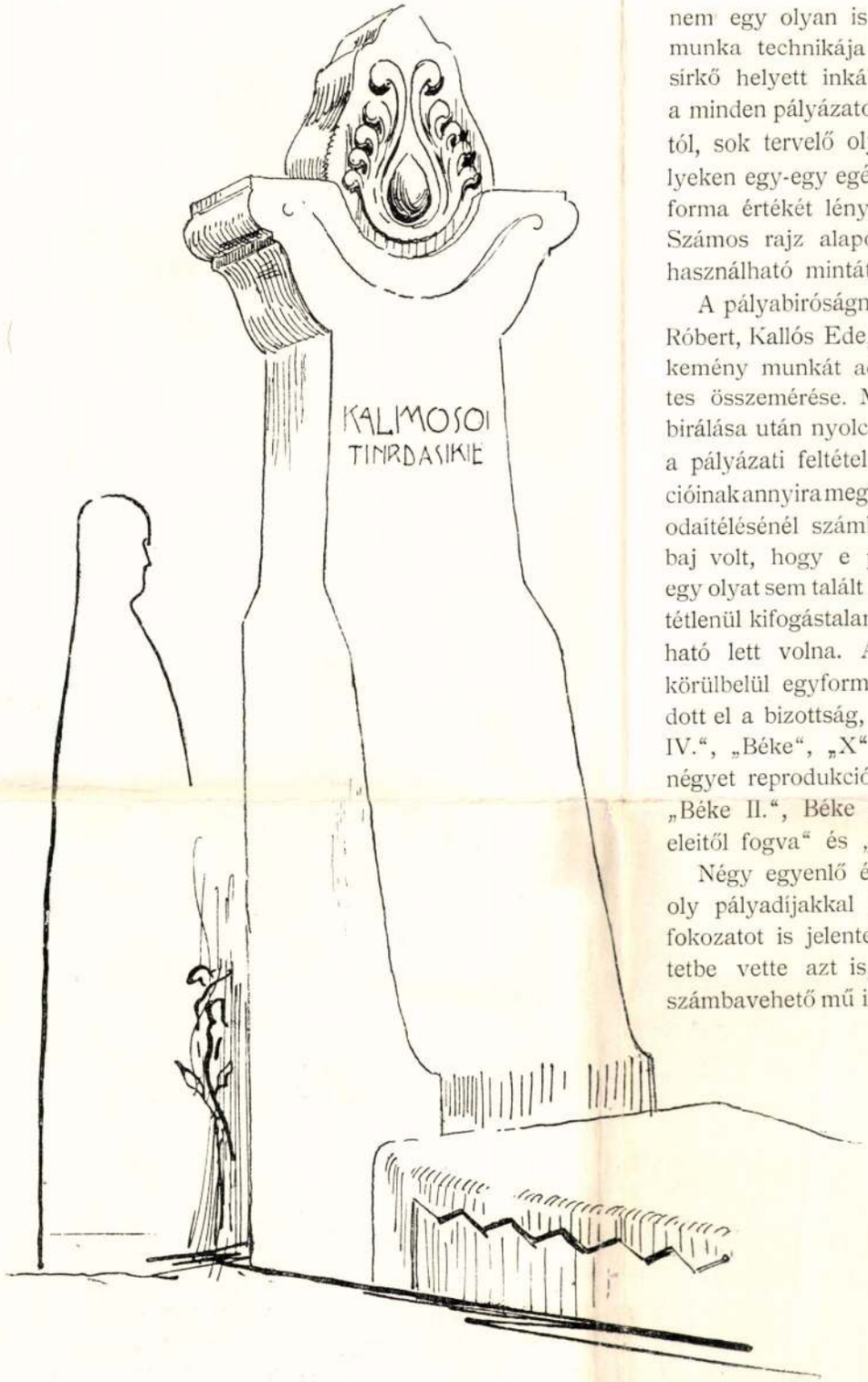

A MŰVÉSZET SÍRKŐPÁLYÁZATA
„BÉKE III"
MEGVÁSÁROLT PÁLYAMŰ
FÜREDI RIKÁRD MŰVE

nem egy olyan is akadt, amely az asztalosmunka technikája szerint kezelte a követ és sírkő helyett inkább bútort adott. Eltekintve a minden pályázaton megjelenő dilettantizmustól, sok tervelő oly rajzokat küldött be, amelyeken egy-egy egészséges, művészi ötlet vagy forma értékét lényeges botlások rontották le. Számos rajz alapos korrektúra után jól felhasználható mintát adna.

A pályabiróságnak (Lechner Ödön, Nadler Róbert, Kallós Ede, Gerő Ödön, Lyka Károly) kemény munkát adott e sok terv lelkiismeretes összemérése. Minden egyes rajzlap megbirálása után nyolc oly mű találtatott, amelyek a pályázati feltételeknek és a pályázat intencióinak annyira megfeleltek, hogy a kitűzött díjak odaítélésénél számba lehetett venni. Nagyobb baj volt, hogy e pályaművek közt egyetlen egy olyat sem talált a biráló bizottság, amely feltétlenül kifogástalan s közvetlen kivitelre ajánlható lett volna. A nyolc közt négy művet körülbelül egyforma művészi értékűnek fogadott el a bizottság, ezek jeligéi: „Magna quies IV.", „Béke", „X" és „Végállomás". A többi négyet reprodukcióra méltónak ítélték. Ezek: „Béke II.", Béke III.", „Te benned biztunk eleitől fogva" és „Őrtorony".

Négy egyenlő értékű munkát nem lehetett oly pályadíjakkal kitüntetni, amelyek értékfokozatot is jelentenek. A pályabiróság tekintetbe vette azt is, hogy e négy, elsősorban számbavehető mű is korrektúrára szorul. Nevezetesen a „Magna quies IV.", amely különben szépen formált s eredeti mű, nélkülözi fönt a harmónikus befejezést. — A „Béke" jeligéjűn még megoldandó a felső fülke. Oldalán a növénydisz fejletlen. Erénye, hogy magyaros jellegű, tehát életviszonyainkat tükrözi. — Az „X" jeligéjű rajz több megoldatlan részt mutat. Nem indokolt a sírkő felső részének mesterséges eltörése s kívánni valót hagy hátra a kőnek a hanttal

A MŰVÉSZET SÍRKŐPÁLYÁZATA
„VÉGÁLLOMÁS"
100 KORONÁS DÍJ NYERTESE
HALÁSZ JÓZSEF MŰVE

rajzzal. A választék tehát várakozáson felül bőséges volt.

A rajzok e nagy során meglátszott, mily nehéz ennek az egyszerű problémának megoldása. Hányféle kisérletet láttunk, hányféle szempont igyekezett érvényesülni, mennyi kisérlet, fejtörés, igyekezet van e rajzokba zárva! Nem szabad felednünk azt sem, hogy a megoldást bizonyos fokig nehezítette az a feltétel, hogy a sírkőnek kiviteli költsége ne haladja meg az ezer koronát. Méltányolnunk kell e nehézséget, amidőn szemlét tartunk a sírkőterveken. A legtöbb tervnek az volt az eredendő hibája, hogy bizonyos részeiben emlékeztetett régibb-újabb sírkövekre. Más rajzok nem számoltak eléggé a megmunkálásra felhasználandó anyag jellemével. Ismét másokon nem látszott meg a sírkő-karakter. A sok pályamű közt

Művészet 1906.

A MŰVÉSZET SÍRKŐPÁLYÁZATA
„ŐRTORONY"
MEGVÁSÁROLT PÁLYAMŰ
HALÁSZ JÓZSEF MŰVE

Művészet 1906. 6y. l.

A rossz bírálat is jobb a semminél.
Hermann Grimm

*

Aki művészetről és szépségről merészel beszélni, azt az egyéniségével fizeti meg. Carl Justi

*

Művészetről igazságosan írni még sokkal nehezebb, mint amennyire fölösleges. E. J. Hähnel

*

A kritika mindig felette szükségesnek tartja, hogy amit meg nem ért, azt halálos ellenségnek tekintse. Benno Rüttenauer

*

Csak a géniusz tágítja meg a művészet határait. A kritika csupán hibátlansághoz vezet.
Schiller

*

Megismerni és élvezni a kiváló elmét, de nem ráncbaszedni: ezt nevezem kritikának.
Sainte-Beuve

*

A nulla, amelyre a kritikus lépten-nyomon bukkan, arra kényszeríti őt, hogy szintén nullává váljék. Friedrich Hebbel

*

Nem a kritika számára terem a művészet, hanem a gyönyörűség kedvéért. S ezt elrontja nekünk a kritika. E. J. Hähnel

*

(Kritika és öröm). Legyen bár egyoldalú s igazságtalan, avagy értelmes a kritika: — oly sok gyönyörűséget szerez annak, aki írja, hogy a világ hálával tartozik minden műnek és minden cselekedetnek, amely mindenfelé bő kritikára hív temérdek embert. Mert mögötte csillogó uszálya húzódik az örömnek, az elmésségnek, az önimádásnak, a büszkeségnek, a tanulásnak s a jobbravágyásnak. Az öröm istene csak azért teremtette a rosszat és közepest, amiért a jót. Friedrich Nietzsche

*

Ha valaki igazán a nagyvilág javára kívánna megbirálgatni egy remekművet vagy művészi cselekedeteket, annak voltaképpen sorra meg kellene oldania ugyanazokat a feladatokat s szemléltetve kellene demonstrálnia, hogy tulajdonképpen miként kellett volna azt a művet megcsinálni.
Karl. Friedr. Schinkel

*

Némely ledorongolás dicséretszámba megy. S van dicséret, amely öl. G. M. Valtour

*

Azt tartom, hogy a kritikának legjobb kritikája maga a mű. Max Grube

*

Nem kritizálni, de megszeretni a művet: ez az igazi műbarát vágya. Semmi sem zárja ki egymást annyira, mint szeretet és kritika.
Hans Thoma

*

Minden hamis mű, amelyet a kritikusok dicsőítenek: kapu, amelyen rögtön beözönlik a művészet farizeusainak raja. Leo Tolsztoj

*

A kritika, ha derekas, megint csak teremtő művészet. Friedrich Hebbel

*

A kritikát teremtett anyagból való teremtésnek merném nevezni. Oscar Wilde

*

A legmagasabb értelemben vett kritika a műremeket csupán kiindulási pontnak tekinti egy újabb remekmű teremtéséhez. Oscar Wilde

*

A kritikus a műremeket olybá veszi, mint a művész a formák és színek látható világát vagy a szenvedélyek és gondolatok láthatatlan világát.
Oscar Wilde

*

Tulajdonképpen egyebet sem ítélhet meg a műbirálat a remekművön, mint azt, vajjon mennyire sikerült a művésznek kifejeznie azt, amit kifejezni akart. Ottó Ludwig

*

Abban rejlik a kritikus sarkalatos tévedése, hogy ezt kérdi: mit kell a művésznek alkotnia? Sokkal helyesebb kérdés volna: mit akar a művész alkotni?... A géniusz elvárhatja, hogy tanulmányozzuk s aszerint ítéljük meg, amit ő maga akar. Csupán erre a kérdésre kell válaszolnunk: Módjában van-e eszméit megtestesíteni? Helyes eszközt választott-e? Így biztos talajon mozgunk s nem fogunk többé valamely nekünk idegen jelenséget a mi egyéni vágyaink szerint átgyúrni, hanem felvilágosodunk azokról az istenadta eszközökről, amelyekkel a művész eszméje megtestesítésekor rendelkezik.
Heinrich Heine

*

Ami a kritikában túlmegy az egyszerű megállapításon, az frivolság és fanatizmus. Fölösleges és bűnös egyaránt. Émile Zola

*

A kritikustól elvárhatjuk, hogy oly gonddal végezze munkáját, akár a művész.
W. M. Hunt

*

Barátaink ritkán pártatlanok. Sokszor azonban merő pártatlanságból igazságtalanok.
Friedrich Hebbel

Közli: T. H.

Halász József

Erdei ut, olaj

A Nemzeti Szalon első máramarossziget kiállítása.
XXXIII. tárlat kiáll. 1903. 9 1.

~~ás szerint Kazárhoz tartozik, majd~~
~~kterenyei egyház filiája lesz.~~ Dom-
glafallal.
egyhajós, barokk templom, 18oo-ból.
örül 7o cm magas lábazat, mely elöl
szerü párkány. A keskenyebb szentély
zárul, sekrestye a templom északke-
zentély falsikjai széles lizénás ta-
kosárives ablak, a szentély déli ol-
mlokzat kissé kiugró középrizalittal,
kvő ovális ablak, alatta magas ablak,
árőköves, keretes főkapu. Az oromzat
nás torony ~~mind a~~ négy oldalán óra-
, lizénás kerettel. (000 sér)
k tér. Tószkán fejezetü, ~~dupla~~ kettős fal-
A szentélyben és az orgonakarzaton
boltozat, széles ~~övek~~ hevederek között. ~~Vilá-~~
~~a pilaszterek fehéres márványmintá-~~
ötte finoman hajlitott párkány. A

Halász József

Tavaszi munka, olaj

A Nemzeti Szalon első bajai kiállitása, 1906. 4 l.

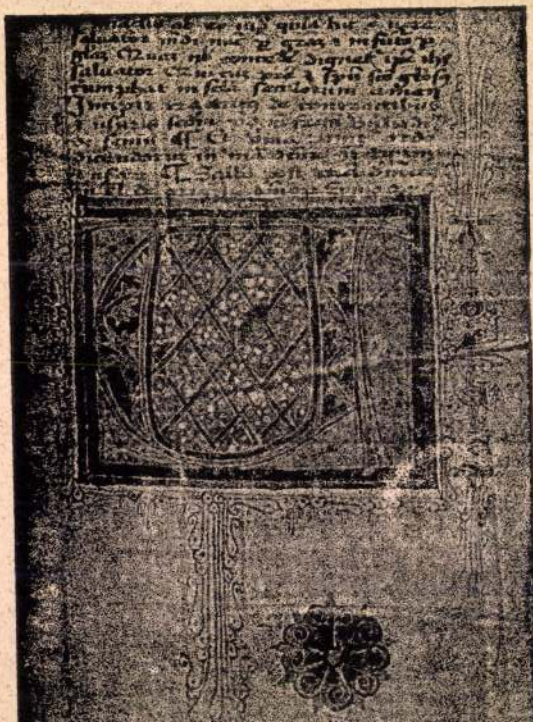

MDK

Hakász József

Patakpart, rajz

Erdő széle, "

M. Akv. és Paszt.festők Egyes. 11. kiáll.
N.Szal. 1925. febr. 9 l.

MDK

Halász József

Árnyas folyó, rajz

Erdő nyilás, "

M. Akv. és Paszt. festők Egyes. 11. kiáll.
N.Szal. 1925. febr. 9 l.

MDK

Halász József

Ut a fenyvesben, rajz

Erdő mélye, "

M. Akv. és Paszt.festők Egyes. II. kiáll.
N.Szal. 1925. febr. 9 l.

Hlalász József, magyar festő; szül. 1874 november 8-án Léván (Barsmegye). Tanulmányait a budapesti mintarajziskola és rajztanárképzőban végezte, hol 1901-ben rajztanári oklevelet nyert. 1902-ben budapesti torna club plakátpályázatán első díjat ~~nyert~~ kapott. Utóbb Lugoson működött. A budapesti Nemzeti Szalon és a Műcsarnok kiállításain plakátterverrel szerepelt.

Hlalász József
festő?

Halász József

festi

lát

Neum. Gal. Alm.

171.

Halasz József

MAGYAR MUVESZET
1928. 563

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Halász, Josef, Maler, geb. am 8. Nov. 1874 in Léva, bildete

Das geistige Ungarn 29 ◇ 44

GE UNGARN *Halász*

sich zum Zeichnenprofessor aus, wandte sich aber dann der Malerei zu und beschickt die Ausstellungen.

Knick . I. 449. l

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Halász

H. 2. *József*, festő és grafikus, Léva 1874 nov. 8. A bpesti rajztanárképzőben 1901. rajztanári oklevelet nyert. 1902. a Budapesti Torna Club plakátpályázatán első díjat kapott. Utóbb Lugoson működött. A Nemzeti Szalón és a Műcsarnok kiállításain plakáttervekkel és színezett tollrajzokkal vett részt.

E. G. I. 4371

ll, kissé jobbra ~~nézt~~ fordult és kezeit úgy tartja,
jának fürtjei vállaira omlanak, diademáját
kezén karkötőket ~~mivel~~ hord. Öltözete piros palást s
csipke kötényenyel. Keblén a csillagkereszt jelvényét
erékon gyöngyfüzérek ékesítik s kötény és drága kövé
Jobbra a ~~rajtos~~ teritőrel letakart asztalon
rona közi le figyelmünket „PRAGMATICA" feliratu
~~rajtos~~ függöny lóg. Felirata a kép alatt ~~kis~~ 3 sor-

ONSORS FRC.
CORONATA.

Meretnek 24·3 : 16·4 cm.

ines).

140/95 № 214.

Biró József dr

A Kolozsvári Szent Mihály-templom barok emlékei.

Cluj – Kolozsvár, 1934. Glória nyomda.

8-r, 92 l, számos képpel, fűrol.

I. 5. p. h.

3.50

Halász József

a kitünö soproni
virfestö
meghalt 1935-ben

Csatkai Endre

A 40 éves Soproni
Képzőmüvezeti
Kör tört. Sopron
1937.
15.1.

Halász József

festő

Arckép tanulmány.

olaj. 80 K

Nemzeti Szalon
1900. tav. kiáll.

Halász József

festő
Lugos

Mucsarnok

1910. tav.

Jókai Mór V. 76, 77

Halász József

Nemzeti Halom

1914 maj

Bronzmécses, római VII.140

Halász József

szül. Léva (Barsm.) 1874
Rk. tanutói oklevel
1894/95 I-II. I osztály
1895/96 II "

Kolozsvári Mátyás-kár V. 177.

Halász József

Műcsarnok festő Lugos

1910. tav. kiáll. 401.

~~Antigonus~~ — II. ~~7-4, 75, 102, 110.~~

Érkezett 1904 augusztus 20.

619/904 (Pápa 1904 augusztus 16.)

A pápai ev. ref. főiskola előljárósága köszönetet mond a pendkiviili könyvtári államsegélyért. (Tudomásul szolgál 1904 augusztus 20.)

Halász József

1925 febr. M. Aky Pf. Egy
kiáll. Nemzeti Szalonban
6 rajz (tájképek)

Körmöcrbánya V. 156

Halász József

Szül. Leva 1874 6 Rh

nov. 8

1896/97 III. é, vajzt jel.

1897/98 I. IV. é. " "

1897/98 II " " "

Maria Terezia V. 290.

Árva vmegye alispánjának

az egyesület elnökségének

a muzeumegylet "

Sáros vmegye alispánjának

a városi tanácsnak

a muzeumegyesület elnökségének

Halász József

Művészet 1906. 5 f., 64.

Magyar Művészet
1928. 563

Halász József

grafikus

Nemzeti Salon

1906. grafikai áll.

270 – 278 szám

Könyvtárunkban

Halász József

Festő – Lugoson

1910. tavaszi kiáll.

[illegible]

Plakát vízf.

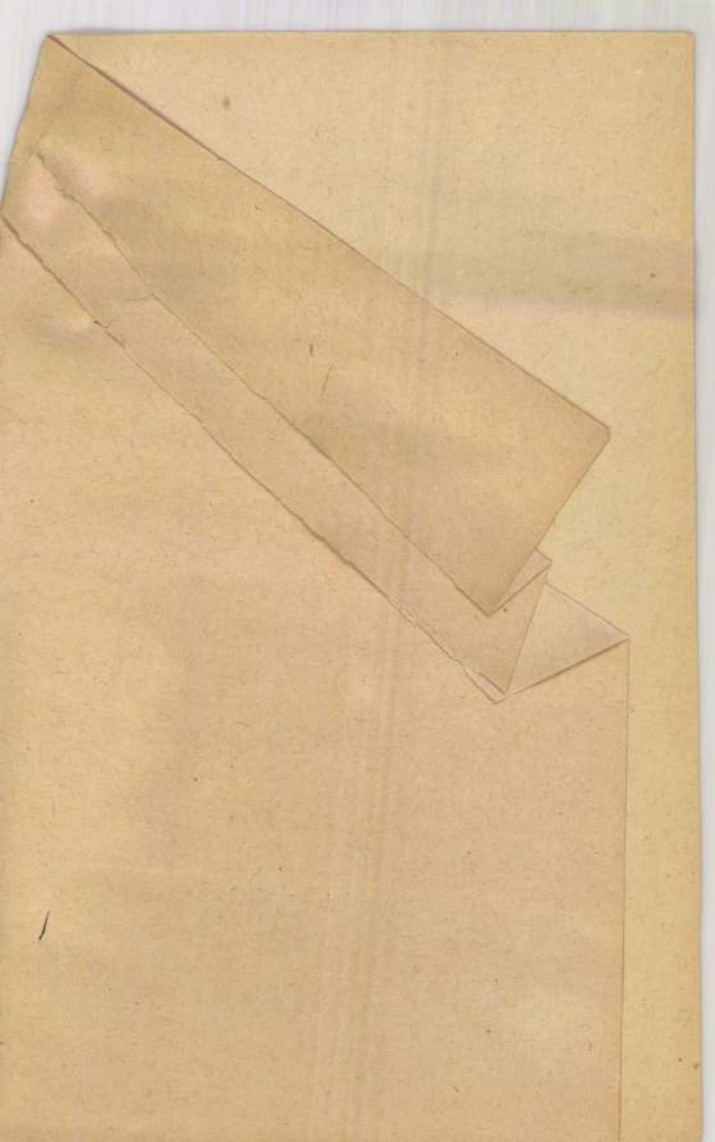

Halász József

1914. máj – pin. kiáll. Nemzeti halon
4 sájkép, mines tollrajzok.

Ulm h. n. III. 49

Halász József

1906. graf.

kiáll. Nemzeti szalonban

7 db szénrajz

Ladányi Károly, áll. tanító V. 305

Halász József

1906. graf.

kiall. Nemzeti Szalonban

Esti szellő, szentegyz

Landmeister V. 121.

Halász József

1904 graf.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Erdőrészlet, ceruzarajz

Részlet a Zagyvafolyóból, ceruzarajz

1904-ben Pásztón (Heves m.) élt.

FMKE III. 178.

Halász József

festő

n. 1874 Leva

wód

Z

Krück I. 449. l.

Sir, Kelsa II. 145.

– illir II. 145.

Halász József

1894/95 - 1897/98

Ferkápzomfoiskávk

89.2.

BLOEMAERT (ejtsd: *blúmárt*), 1. *Abraham*, hollandi festő, * Dordrecht 1564, † Utrecht 1651. *Cornelis B.*, a hollandi renaissance-építészet úttörőjének fia, élete nagy részét Utrechtben töltötte és itt az olaszos iránynak festményei, metszetei és tanítói tevékenysége révén egyik fő képviselője. Mitológiai és vallásos tárgyú képei (az utrechti, hágai, kopenhágai, stockholmi képtárakban) a késői manirizmus jellemző termékei. — Irodalom: *Delbanco* (Strassburg, 1928).

2. B. *Hendrik*, festő, B. 1. fia, * Utrecht 1601 körül, † u. o. 1673. Apja tanítványa. Főleg képmásai figyelemreméltók. Példa a bpesti Szépműv. Múzeumban.

3. Öccse, B. *Cornelis* (1603—80) rézmetsző volt.

BLOEMEN (ejtsd: *blú-*), 1. *Jan Frans van*, flamand festő, * Antwerpen 1662, † Róma 1749. Anthoon Goubau tanítványa. Élete nagy részét Rómában töltötte és főleg Dughet hatása alatt klasszikusan komponált, de hideg tájképeket festett, leginkább campagnai motívumokkal, amelyek Olaszországban nagy kedveltségnek örvendtek. Két jellemző példa a budapesti Szépműv. Múzeumban is. Képeinek térhatása az *Orizzonte* elnevezést szerezte neki.

2. B. *Pieter sen. (Standaard)*, festő, B. 1. bátyja, * Antwerpen, 1651, † u. o. 1720. Hosszú időt töltött Rómában, ahol a népéletből vett jeleneteket, főleg marhavásárokat, lovascsatákat, táborozásokat festett.

BLONDE (francia), nyersselyemszálból készült, vert csipke.

BLONDEL, *François*, francia építész és művészeti író (1618—1686), a királyi építészeti akadémia első igazgatója, a palladiánus klasszicizmus nagy tanítómestere. Legismertebb műve a diadalívszerű, de oszlop nélküli párizsi Porte S. Denis. Tudós

Halász József

illusztrátor

1874–1935

l.

Csatkai Sopron l.

17. l.

Temesvári népkönyvtárak

VIII. 232

Halaiz József

rajztanár(?)

szül. 1874 nov. 8. Léván

† 1935 őszén Sopronban

1898 Nagyvárad, 1899. Ri-

ma-szombat, 1900. Pásztó,

1904. Karánsebes, 1909.

Lugos, 1914 Szombathely

ahonnét Sopronban volt

rajztanár(?)

Csatkai

MDK

Halász József

Fenyves

Tünődés

Kertek alja

MAPE 13. kiáll. N.Szal. 1927. máj. 7. l.

MDK

Halász József

Hegyi patak

Erdei pihenő

MAPE 13. kiáll. N.Szal. 1927. máj. 7. l.

Halász József MDK

Plakát, vizf.

Műcsarnok 1910. tavaszi kiállitás

Halász József
1874 - 1935
Léva Sopron

Idősebb korában telepedett meg csak Sopronban. Rézkarcokat készitett a városról.
Rajztanár volt. Az I. világháboru végén Sopronban a polgári iskolában tanit. Eddig több könyvet illusztrált. Sopronban betegeskedett , csak néhány arcképet festett.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
Sopron 1962. 22.l.

Halász József MDK

festő

Csatkai Endre: A 40 éves Soproni Képzőművészeti Kör története.

Művészi díj: Sirkőtervek

Halász József

Művészet V. evf. 1906. 59, 64 l. repr.

Halász József, szobrász KDK

"Végállomás" 1oo koronás díj nyertese. Repr. 59.l.

"Örtorony" Reprodukcióra ajánlott rajz. Repr. a füzetben/.

Lyka Károly: Sírkövek. Pályázat. -Művészet.1906.58-61.l. Képekkel.

MDK

Halász József, szobrászm.

Az egyesitett három dij egyenlően felosztott egyik részét nyerte el. /Teljesen kifogástalannak a zsüri egyik müvet sem találta./
Azonkivül megvásárolta H.J. tervét.

Eldöntött müvészi pályázat. /Müvészi sirkövekre./

Magyar Iparmüvészet. 1906. 3o.l.

MDK

Halász József, szobrász
Karánsebes.

A négy legjobb pályaterv közé tartozik az övé is.
100 koronával jutalmazták.
Azonkivül egy rajzát a zsüri meg is vette.

Sirkő tervezése.- Vállalkozók Közlönye. 1906. I.17.

MDK

Halász József, szobrászm.

Ki-
fogástalan művet egyet sem talált a zsüri, s ezért a há-
rom dijat egyesitve felosztotta a négy legjobb mü szerzői
között.

A zsüri megvásárolta egy rajzát is.

Eldöntött művészi pályázat. -Művészi sirkövek./
Magyar Iparművészet. - 1906 30.l.

Halász József

Rajzait hozza a lap:
Sopron - "Szent Lélek tér"
" "Régi ház udvara"
Repr.

Élet, Bp. 1922. aug. 20. XIII. évf. 17. sz.
398, 399. lap.

Halász József

Karcait bemutatja a lap:
"A revistyei romok" c. és
"A soproni Szent Egyed templom" cimmel.
Repr.-ók.

Élet. Bp. 1923./~~XIV. évf.~~ május 6./ 9. sz.
206, 207. lapokon.

Ø Halász H. Vera

szobrász

Menekülök, terrakotta

Nemzeti Szalon
Tavaszi Szalon

1941

Viselet.

Női ruha.

Az első alak öltözet
tarlatán ruha, a másodiké pe
ta ruha, melynek pruszlikder
ben félrevont függöny és pam

DIVAT
Melléklet a Pesti höl
MONASZTERLY ÉS K
PESTEN.

legalól balra: Ny. Rohn és G
jobbra: Pest, Január

Kny., mér. 20: 20.2 c

Halász-Hradil Vilmos

Terasz udvar 1929
past. 41x32

Képek a Herman Otto Múzeum
gyűjteményéből Miskolci Képtár
1970

Halász-Hradil Rezső (René)

Létai József öregkori arcképe
1912 olaj 81 x 96

Képek a Herman Ottó Múzeum
gyűjteményéből Miskolci Képtár
1970

Halász Ignác

földmérő

l.

Luveszprüspvár

176. l.

Halán Iguác

MV 2005/5

Folyosó a második szinten

A főhomlokzatával a vár utcájának már kialakult vonalára igazodó, zárt udvaros, hátsó szárnyával a nyugati várfalra állított székház rendkívül szűkös lett, első elrendezésében a börtönnek – mely abban a korban az igazságszolgáltatást, sőt a büntetés-végrehajtást is biztosító megyeháza szerves tartozéka volt – csak egy része, három közvetlen világítás-szellőzés nélküli „carcer", a hajdúk szobája és a konyha került a földszintre. A többi rész a vastag várfal mögötti pinceszinten kapott helyet, és néhány cella, ajtó-ablak nélküli, csak a boltozatban nyitott búvónyíláson megközelíthető üregekben volt.

Ennek lehetett a következménye, hogy alig egy évtized múltán a vármegye főorvosa figyelmeztette a közgyűlést a börtönben levő veszélyes állapotokra: „az egészségtelen levegő következtében" három év alatt 27 férfi és 5 nő pusztult el a börtönben. Sürgette a börtön átalakítását, amire 1793-ban került sor. Egy korábbi, 1785-ben készült felmérés, valamint Kováts Ferenc megyei mérnök 1788-ban készült rajzainak összehasonlításából kiolvasható, hogy a börtön bővítése az eredeti épületen belül, a földszinti helyiségek felhasználásával történt.[3]

Ezután több helyiséget használtak börtön céljára, de egy részük továbbra is közvetlen világítás és szellőzés nélküli volt. Külön helyiségek jutottak a nőknek és a betegeknek, valamint hullakamra is volt egy belső sarokhelyiségben. Mivel a börtön bővítése ily módon csak a megyei igazgatás helyiségeinek a rovására történhetett, a megyeháza újból szűkössé vált, és a rendezés kérdése ekkortól évtizedeken át a megyei közgyűlés visszatérő témája lett. Az elképzelések a meglevő székház bővítésére, vagy helyén (bővített területtel) új építésére, vagy másik székház megszerzésére, esetenként új helyen új épület emelésére vonatkoztak.

1810-ben például a Komakút melletti Napvendéglő megvételének gondolata merült fel. 1828-ban a meglevő helyére Hild Józseffel akart a megye új székházat terveztetni, de a terv csak vázlatként készült el. Ki kell emelni Fruman Antal 1842-ben készült tervét, melyen először jelent meg a nyugati várfalon kívül bővített épület elgondolása, mégpedig a

Sötétzárkaként használatos fűtőfülke

Lépcső részlete (A szerző felvételei)

Hosszú utcáig, a mai Jókai utca 8.-ig lenyúló, alul börtönt, felül gyűléstermet tartalmazó hátsó szárnnyal.

Halász Ignác 1835-ben készített terve a „Nagypiarczra" és a későbbi Búzapiacra helyezte volna, Pauly Mihály 1839-ben készült terve szerint a Kapuváry-ház és szomszédai helyén kellett volna felépíteni a megyeházát. E terv tovább ható jelentősége abban áll, hogy a hátsó, (nyugati) szárnyába helyezett börtön alaprajza, elrendezése a következő évtizedekben megvalósított börtön előképének tekinthető. Úgy tűnik, hogy a veszprémi megyeháza – és vele a börtön – építészeti kialakítása és elhelyezése fokról fokra alakult ki a megyei urak és az általuk foglalkoztatott építészek fejében. Ha ugyanis egybevetjük Szász Ferenc 1846-ban készített tervét – mely a kevés változtatással megvalósított, ma is álló börtönt ábrázolja – az említett előképekkel, látható, hogy az az elhelyezést illetően a Fruman Antal-féle terven, az alaprajzi elrendezés vonatkozásában pedig a Pauly Mihály-féle terven alapul.[4]

A börtön – illetve akkori hivatalos megnevezésével: fogház – e terv szerinti megépítésére a megye közgyűlése 1846-ban hozott határozatot.[5] Az építkezés Milpauer József pallér vezetésével 1847-ben kezdődött meg. A Szász-féle tervet módosítva az épület ötszintesre épült, két szinttel a vár felszíne (az udvar) felett, három börtönszinttel az udvar alatt. Nincs adatunk az építkezés végleges befejezéséről, de az 1857 évi kataszteri térkép szerint már egymás mellett állt a régi megyeháza és az új börtön. A két épület szoros közelségéből következtethető, hogy a régi megyeháza bontását, átalakítását is tervezték. Ez azonban csak az új törvényszéki épület megépítésekor, a XX. század elején következett be. Az udvar szűkösségének enyhítésére addig is megszerezték az északról szomszédos két ingatlant, a Tiethardt-házat és az ún. Kiskastélyt, a börtönudvar utcai bejárata innen, a régi megyeháza északkeleti sarkától nyílott. Jól leolvasható ez az állapot az említett 1857-es kataszteri térképről, valamint a régi megyeháza fennmaradt, szá-

zadforduló körüli fényképéről. Ez utóbbin az igen magas kerítésfal és a rajta nyíló nagy kapu egyértelműen a börtön bejáratára utal.

Az 1869. évi IV. törvénycikk elválasztotta az igazságszolgáltatást a közigazgatástól, ezzel lehetővé vált a megyeháza építése a börtön létesítésének terhe nélkül. Ennek ellenére a század második felében még ismételten a régi helyen kísérleteztek a megyeháza bővítésével. Így történt, hogy az időközben megalakult és a börtön felső szintjein működő Törvényszék elnöke, tiltakozva a megyeháza emeletráépítésének gondolata ellen, „a Megyeház megemelése elvenné a fényt és levegőt a közelségében álló törvényszéki épülettől, s az használhatatlanná válna", felvetette a régi megyeház megvásárlását az igazságszolgáltatás céljára. Az új megyeházát a régi Sóház helyén építették meg, s annak használatba vétele után, 1887 őszétől a régi megyeházát egészében a Törvényszék vette használatba. Kisebb átalakításokat végeztek, de hamarosan már ez az együttes sem bizonyult elegendőnek az igazságszolgáltatás céljára. Az 1900-ban bevezetett esküdtszéki rendszer is sürgette az együttes átalakítását.[6] Az építkezés valószínűleg a Wagner Ödön budapesti építész által készített „törvénykezési palota" tervének módosított változata alapján indult meg. 1901-ben kezdték meg az északról szélső két épület, a Kiskastély, majd az egykori Tiethardt-ház bontását, s helyükön – mintegy első ütemként – az új törvényszéki épület északi szárnyának építését, a régi megyeházát e fázisban még nem bontották el.[7] A régi megyeháza bontását végül az Igazságügy-minisztérium rendelte el 1904-ben. A város építészeti és szépészeti bizottsága megkísérelte a barokk épület bontásának megakadályozását, talán e beavatkozásnak köszönhető, hogy a régi megyeháza egy részét – a barokk kapuzat díszes kőkeretét és talán a déli szárnyat – befoglalták a régi épületbe.

Az 1906 augusztusában befejezett építkezéssel kialakult a Törvényszék és a börtön máig fennálló épületegyüttese. Mivel a börtön felső szintjét kezdettől a Törvényszék használta, az emeleti folyosókat a déli szárny végén közbeiktatott átjáróval kötötték össze. A börtönnek önálló utcai bejárata sohasem volt, megközelítése járművekkel és gyalogosan egyaránt a közös nagy kapun át történt. Az ebből eredő hátrányok kiküszöbölésére számos részátalakítás történt. Így a kapunál „gyalogos- és járműzsilipeket" építettek, a magas nyugati homlokzaton konzolokra figyelőbódét létesítettek, a „sétálóudvar" falait ismételten magasították, stb.

A XX. század második felében néhány átalakítás, belső munka során mód nyílt a börtön eredeti szerkezetéről, anyagairól hiányzó adatok pótlására.[8]

1949-től, az igazságszolgáltatás átszervezésétől a törvényszéki épületben a Megyei és Járásbíróság, a börtönépület felső szintjén a Megyei Főügyészség működött 1993-ig. Ekkor a Főügyészség másik épületbe költözött, a Bíróság épületét belülről felújították, át is alakították. A börtön azonban 2002-ig, az épület kiürítéséig – a fentebb vázolt, többnyire „házilagosan" kivitelezett, tehát gyenge minőségű belső átalakításoktól eltekintve – változatlan körülményekkel működött, állapota most már láthatóan romlik. Ehhez járult az is, hogy a kiürítéskor az épület felszereléseit, szerelvényeit (beleértve például néhány megmaradt, eredeti keményfa tokos-táblás cellaajtót stb.) durva módon kibontották, elvitték.

Mindezek indokolják az épület védelem alá vonását, építészeti adottságainak részletes vizsgálatát, rögzítését.

JEGYZETEK

1. Nem szerepelt már az 1957. évi városképi és műemléki vizsgálatban sem, s nem került soha műemlékjegyzékbe. Ennek oka az épület akkori szigorú védettsége, elzártsága lehetett, de építési kora, stílusa folytán sem keltett akkor érdeklődést.
2. *Dr. Lukcsics Pál–dr. Pfeiffer János*: A veszprémi püspöki vár a katolikus restauráció korában. Veszprém, 1933. A megyei és püspöki levéltári forráshelyek oldalankénti megjelölésével. 11–117.
3. A XVIII-XIX. századi felmérések, tervek a Veszprém Megyei Levéltárban, a kéziratos tervek gyűjteményében. Feldolgozta és közreadta *Somfai Balázs*: A veszprémi Megyeház 100 éve c. művében. Veszprém, 1987.
4. A Szász Ferenc-féle terv egyes lapjai az Országos Levéltárban találhatók (Abszolutizmus kori levéltár: a soproni kerületi hatóság általános iratai. D-112.) Másolatukat Somfai Balázs szívességéből használom.
5. *Mogyoróssy Elek–Somfay Balázs*: A Veszprém Megyei Bíróság épületének története és rekonstrukciója. Kézirat, Veszprém, 1993.
6. Ebben a rendszerben ugyanis előírás szerint biztosítani kellett az esküdtek, illetve a hallgatóság elkülönítését. Ezt ideiglenesen a folyosó deszkafallal történő elválasztásával oldották meg.

7. Úgy tűnik azonban, hogy a Kiskastély hátsó, a börtön sétálóudvarához csatlakozó, eltérő szintű részét már korábban, ismeretlen időpontban építették a börtönhöz. (Lásd Lukcsics-Pfeiffer i. műve 183. oldalán közölt archív fényképet.)
8. A megfigyeléseket a leíró – élve építési hatósági, majd bírósági szakértői munkaköreiből adódó lehetőségeivel – végezhette, itt adja közre. Sajnálatos, hogy fényképek készítésére, felmérésekre a börtön szigorú szabálya miatt később sem volt mód. A leíró emlékezetén nyugvó alábbi adatokat a börtön remélhető műemléki kutatása során kell igazolni:
   1. A börtön fűtésének átalakításakor (radiátoros központi fűtésre), 1980 körül megfigyelhető volt a börtön eredeti (de legalábbis a XIX. század második felében létesített) légfűtési rendszere: a legalsó szinten, a déli lépcsőtér mellett falazott-boltozott helyiségben kazánszerű, álló henger alakú, szegecselt vaslemez készülék állt, alul nagyméretű tüzelőajtóval (rostéllyal?), felül vaslemez kéménycsatlakozóval. A helyiségből falazott légcsatornák vezettek a hosszanti folyosókra, a folyosókról az ajtók felett rácsos légbevezetők nyíltak a cellákba. Nyilvánvaló volt a rendszer működése: a fafűtésű „kazán" körül felmelegedett levegő hőáramlással jutott a cellákba, s biztosított ott némi temperálást. (Ezt a fűtőberendezést a központi fűtés üzembe lépése után kibontották.)
   2. Ugyanezen alkalommal helyenként áttörték a börtön keleti, hegy felőli főfalát is. Várható volt, hogy az áttörésekben a korai várfal (melynek ezen a szakaszán egykor a régi megyeháza állt) és a börtön fala közötti „hézag" nedves, vegyes feltöltése tárul fel. Feltöltést nem találtak, hanem a börtön falához csatlakozó, arra nagyjából merőleges, szabálytalan alakú kőfalakból és dongaboltozatokból képzett, többszintes üregek rendszere nyílott ki. A legtávolabbra nyúló üreg keleti végén fel lehetett ismerni a (ma is szabadon állókhoz hasonló szövetű) késő középkori várfalat. Tehát a várfal és a börtön adódó közét nem töltötték fel, hanem kőfal boltozat szerkezetű üregekből képzett sejtrendszerrel töltötték ki. Érzékelni lehetett, hogy a XIX. század közepén (feltehetően hadi építészeti tapasztalatok alapján) így igyekeztek kiváltani a hegy elé állított többszintes épületre ható földnyomást és elkerülni a nedvesedést.
   3. Az 1980-as években felsőbb intézkedésre meg kellett szüntetni a börtönben addig működő „kübli-rendszert", azaz minden cellát el kellett látni folyó vízzel és vízöblítéses WC-vel. Ezt minden két cella számára közös „strang" létesítésével kívánta a börtön „házilagosan" megoldani. A boltozott födémek áttörésétől azonban a parancsnokság idegenkedett, ezért szakértői kérésre egy, a közbülső szinten lévő cellában felbontották a padozatot és a boltozat háttöltését. A kutatóüregben láthatóvá vált, hogy a hosszanti folyosófal (lényegében a középfőfal) és a cellák közötti harántfalak is közös sarokpillérről induló, szépen, szabályosan falazott tégla boltövekkel vannak kialakítva, a boltövek köze pedig téglatörmelék-kő vegyes falazattal van kitöltve. Ezért valószínű, hogy a szabályos téglapillér-boltöv „vázat" a vállalkozó és kőművesei készítették, míg a kitöltést már az elítéltekkel falaztatták ki.
   4. Végül egy alkalommal mód nyílt az elbontott régi megyeháza börtönudvar alatt megmaradt szintjének egy helyiségét – valószínűleg a XVIII. századi felmérésen „fény és levegő nélkülinek" feltüntetett börtöncellák egyikét – belülről megvizsgálni. A börtönudvaron ugyanis hosszában, a börtön homlokzatával párhuzamosan vezeték-árkot ástak, mely egy helyen hegyesszögben, nagyon vastag fal visszabontott koronájába ért. Az „árokásást" a kőfalban is folytatva szűk, függőleges aknát találtak, mellette lefelé bontottak. (A házimunkás rabok minden elképzelhető üreget készségesen kibontottak, remélték, hogy szabadba vezető nyílást vagy „alagutat" találnak.) A felszíntől kb. 3 méterre az akna vízszintesbe fordult, „Z-szellőzőnek" bizonyult, s nagyobb üregbe nyílt. Az üreg a vastag falhoz – a várfalhoz, illetve a régi megyeháza nyugati falához – csatlakozó, kb. 1,80 méter széles és kelet felé mintegy 3 méter hosszú dongaboltozatos cellának bizonyult. A cellának ajtaja nem volt, a boltozaton középtájon kb. 60 x 60 cm-es búvónyílást lehetett látni, melyet – nyilván a régi megyeház bontásakor – téglával durván beraktak. A cellából hátra (az utca) felé nagyon vastag, talán 1,80 m-es falban 30 x 30 cm-es nyílás volt látható, talán „beadónyílás" egy eltakart pincefolyosó felől. Az üreget akkor visszatemették, a börtönudvar közepe táján valószínűleg ma is meg lehetne találni.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Halász Imre

NÉPSZAVA
1962 OKT 20

A MAGYAR VÖRÖSKERESZT *irodalmi és grafikai pályázatának eredménye*

A MAGYAR VÖRÖSKERESZT 1961. decemberében pályázatot hirdetett a térítés nélküli véradómozgalom népszerűsítését szolgáló irodalmi és grafikai művek alkotására.

A pályázatra számos vers, novella, színpadi jelenet és egyéb irodalmi és grafikai alkotás érkezett, amelynek elbírálását a zsüri a napokban fejezte be. A zsüri tagjai dr. Gegesi-Kiss Pál akadémikus, a Magyar Vöröskereszt elnöke, Dobozi Imre író, a Magyar Vöröskereszt vezetőségi tagja és Konecsni György festőművész voltak.

A bíráló bizottság a beérkezett pályaművek közül az

I. díjjal Halász Imre, Bp., X., Bukarest u. 3. sz. alatti lakost tüntette ki »Adjunk vért! Jelentkezz önkéntes véradásra!« szövegű plakátjáért.

II. díjat a »C« jeligével beküldött röplap nyerte »Életet ment, aki vért ad« szöveggel.

III. díjat Kovács Gyula, Pásztó, Baross u. 56. sz. alatti lakos nyerte »A lelkiismeret« című novellájával.

IV. díj nyertese az »Adj vért, életért 13—31« jeligéjű »Élet« című rövidfilm forgatókönyv írója.

A díjak ünnepélyes kiosztására a MAGYAR VÖRÖSKERESZT központjában, október hó 23-án délelőtt 10 órakor kerül sor. Kérjük a jeligével beküldött díjnyertes pályaművek szerzőit, hogy nevüket és lakcímüket haladéktalanul közölni szíveskedjenek.

MAGYAR VÖRÖSKERESZT KÖZPONT
Budapest, V., Arany J. u. 31.

vállalkozásában ...
szer forró drámai pillanatokat képes teremteni a színpadon. A darab főhőse Kun István, néhány hete hagyta el a börtönt, ahol négy évet töltött ártatlanul, mint a személyi kultusz áldozata. Még idegenül feszeng a tőle idegenné vált környezetben. Nemcsak a tárgyakkal, hanem közelebbi és távolabbi hozzátartozóival is elvesztette a kapcsolatát. Miközben megbillent egyensúlyát igyekszik helyreállítani, oldódó bizalmatlansága megtorpan. Mivel a börtönben rádöbbent arra, hogy mindenfajta még oly ártatlannak tetsző hazugság is veszedelmessé válhat, nem tűri a csalóka látszatokat, amelyek új életének már első napjain igyekeznek rátelepedni.

Az igazságkeresés szenvedélyének, a jóhiszemű megtévesztéssel való összecsapására épül Berkesi darabja. Az egy szálon futó cselekményt két oldalról színezik a társadalmi és a személyes körülmények. A drámai alaphelyzetet az 50-es években uralkodó társadalmi bizalmatlanság légköre

tisztultabb ... ismer
kel megtért hőse.

Az eddig regény
ismert szerző első
vének, az Októberi v
nak megjelenése óta
re jobban gazdag
írói értékekben.
mindenegyes írása
vedélyes vallomás 19
az azt követő időszak
hatosan háborgó
dalmi és emberi vis
latairól. Első műveib
a szenvedély feledte
művészileg elégtelen
oldásokat — az emb
rázolás fogyatékoss
a szerkesztés ötle
lazaságát — a későb
ben viszont éppen
vészi megformálás
tetében lépett előre
nagyobbat. Erről v
legutolsó könyve
Magány, amely a
bemutatott dráma e
megfogalmazása.

Első színpadi mun
regényéhez hasonlóan
sősorban szenvedélyes
litikai mondanivalój
időszerűségével ráz
Nyílt szavának ősz
ségéhez a színházi
adásban sem férhet
ség. Szerkesztői bizto
érződik a darabban,
nek eredménye, hogy

Halász (Padlicska) István

Zsobrán

Műcsarnok

1906-7. téli kiáll. 355

1873. Lotz Károly:

a) A Szépirodalom a

A trónuson ülő Muzsa kissé b
mintha beszélne és baljáb
tó, haját kontyba tűzötten
térdein vetette át. Testével
lépett. A trón lépcső-fokán
bal kezére támaszkodik, ha
kezében ludtollat tart, a n

Szénrajz, méretei 190
A m. Tud. Akadémia

Az 1898. XI. 14-diki
leirat alapján vétetett (
22-én (18/99), az elszámola
(III/900).

Jegyzékbe foglaltatott 19
Szerz. Napló 699 a)/9

Halász (P.) István

Műcsarnok szobrász

1907. tav. kiáll. 205

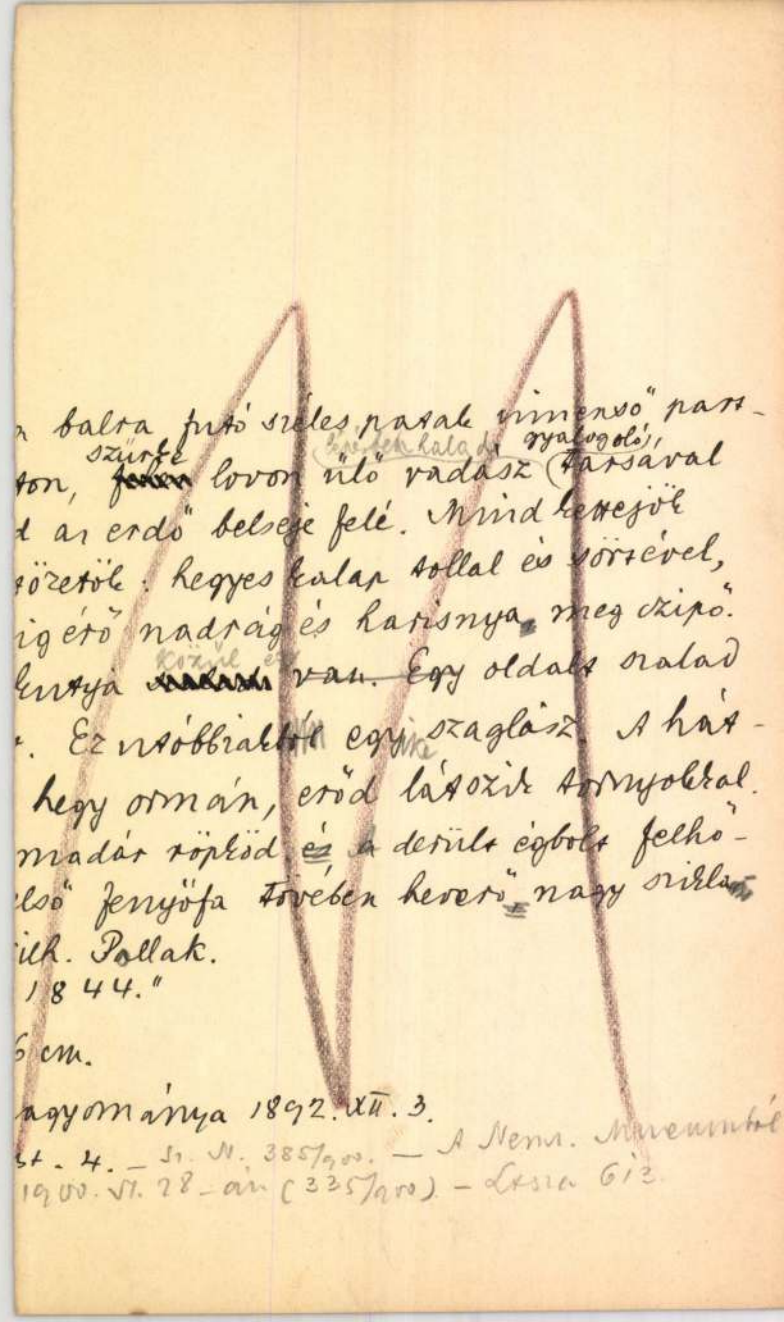

n balra futó széles patak innenső part-
ton, szürke lovon ülő vadász (kétben halad, gyalogoló) tarsával
d az erdő belseje felé. Mind kettejök
tözetök: hegyes kalap tollal és sörtével,
igérő nadrág és harisnya meg czipő.
kutya közül és van. Egy oldalt szalad
. Ez utóbbiakból egy szaglász. A hát-
hegy ormán, erőd látszik tornyokkal.
madár röpköd és a derült égbolt felhő-
első fenyőfa tövében heverő nagy szikla
ilh. Pollak.
1844."

6 cm.

agyománya 1892. XII. 3.

st. 4. — Sz. N. 385/900. — A Nemz. Muzeumból
1900. VI. 28-án (335/900) — Lassa 613.

P. Halász István

Padlicska

szobrász

Merőgardasági

Muz.

Bp.

Múcsarnok

1906 tav.

1906-7 teli

1907. Tav.

Jatzkó Károly V. 169.

Halász (Padlicska)
István

---

wil. Brezmóbanya
1870

Maros folió V. 253.

P. Halász István

Szobrász.

Mezőgazdasági Muzeum

Műcsarnok 1906

Padliska tavaszi kiáll.

Lótanulmány

1906-7 téli kiáll.

Szarvas, gipsz

1907 tavaszi kiáll. u. o.

Tehenczoport

P. Halász (Padlicska?)

István

nobrász

1904. téli

kiáll. Nemzeti Szalonban

Szarvas, gipsz 200 K

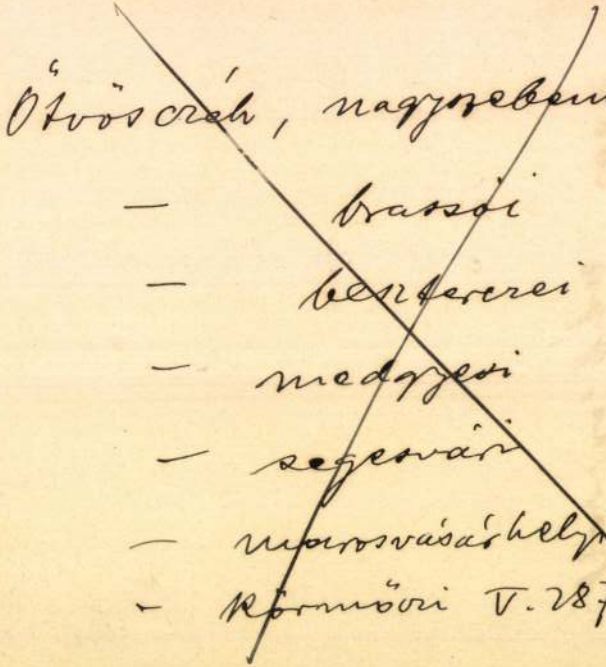
Ötvös céh, nagyszebeni V. 287
— brassói V. 287
— beszterczei V. 287
— medgyesi V. 287, 288,
— segesvári V. 287, 288,
— marosvásárhelyi V. 287, 288,
— Kronstadi V. 287, 289

Plágium és magánlaksértés.

Szobrászok egymás ellen.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, március 20.

A földmivelésügyi miniszter megbizásából ifj. *Vastagh* György szobrász mintázta és készitette a mezőgazdasági muzeum részére a dijazott tenyészállatok kisebbitett szobrait. Időközben azonban megtudta, hogy *Halász* István szobrász, aki *Sárosi Kapeller* Ferenc miniszteri tanácsosnak a mezőgazdasági muzeum igazgatójának engedélyéből a muzeum épületének pincehelyiségében rendezte be mütermét, az ő szobrait plagizálja. Ezért szerzői jog bitorlása miatt fel is jelentette Halászt. Hogy azonban megdönthetlen bizonyitékot szerezzen Halász plagizálása mellett, a mult év októberhavában egy vasárnapi napon felkereste a muzeum igazgatóját s engedélyt kért tőle, hogy Halász mütermébe bemehessen. Az igazgató, tekintettel arra, hogy ő a pincehelyiséget Halász rendelkezésére bocsátotta s ez ott magának elkeritett mütermet rendezett be, megtagadta az engedélyt. Ekkor ifj. Vastagh György kijelentette, hogy miután ő szerzői jogbitorlás miatt feljelentést tesz Halász ellen, ha az igazgató most megtagadja tőle az engedélyt, ezzel megfosztja őt attól a lehetőségtől is, hogy bizonyitékot szerezzen Halász bünössége mellett. Mindezekért annakidején anyagi felelősség terheli majd az igazgatót.

A miniszteri tanácsos ezen kijelentés után megadta az engedélyt, hogy ifj. Vastagh György lemehessen a müteremmé átalakitott pincébe. Itt azonban ujabb akadály állott utjába. Halász léccel elkerittette mütermét s a kerités ajtaja zárva volt. Vastagh György ezt lakatossal felnyittatta s a müteremben talált 27 darab gipszöntvényről határozottan konstatálta, hogy ezek az ő müveinek a plágiumai. Ezt a 27 darab öntvényt le is foglalta nyomban. Halász a lefoglalásba, mikor a müterembe jött, beleegyezett, de kijelentette, hogy ő Vastaghnak egyet.

3

Mindössze annyit , hogy a muzeum igazgatójának megbizásából a megrepedezett, Vastagh által készitett szobrokat betömte. Egyben pedig büntető feljelentést tett ifj. Vastagh György ellen magánlaksértés vétségéért. A büntető járásbiróság Vastagh Györgyöt felmentette ezen vád alól, mert ugy találta, hogy Sárosi Kapeller miniszteri muzeumi igazgató jogositva volt a muzeumi épületében levő müterembe, amelyért Halász bért nem fizet, a belépési engedélyt ifj. Vastagh Györgynek megadni. A büntető járásbiróság ezen itéletét azonban ma a törvényszék felebbviteli tanácsa megsemmisitette s az ügyiratot a kir. ügyészséghez rendelte áttenni, mivel a jelen esetben a btkv. 330. §-ába ütköző magánlaksértés büntet éről van szó s a járásbiróság, midőn ezen ügyben tárgyalást tartott s itéletet hozott, hatáskörét tullépte. A büntetendő esetet az a tény állapitja meg, hogy ifj. Vastagh György lakatos segitségével álkulcscsal nyittatta fel szobrász kollegájának mütermét. Művészkörökben élénk érdeklődéssel várják a plágium perből keletkezett ezen ujabb bünügy eldöntését.

Arad, 1904. 69. 07

boldogtalan volt és

Tóth Jenő felesége, aki elvállan élt férjétől, egy hirlaplrónak a következőket mondotta:

— Tizenhárom éves házasok voltunk. Az uram kezdettől fogva könnyelmű és léha ember volt, emiatt sokat kesereglem. *Három év óta egyetlenegyszer sem aludt idehaza*, minden nap reggel felé vetődött otthonába.

Körülbelül hat héttel ezelőtt negyven koronát dobott elém az asztalra, hogy ebből az összegből fedezzem a háztartás egy havi szükségleteit. Én kijelentettem neki, hogy ennyiből nem vagyok képes a háztartást vezetni, mire ő igy válaszolt:

— Ha nem tudsz ennyiből megélni, itthagylak

Ekkor összecsomagolta néhány ruháját, fehérneműjét és eltávozott. Két hét mulva megtudtam, hogy kedvese van. Ez nagyon lesujtott, de mindent megmagyarázott hozzám való előttem eddig érthetetlen viselkedéséből. Szerdán tudtam meg, mi történt vele. A posta levelet hozott tőle, amelyben csak ennyi volt

Édes Jolán, az Isten áldjon meg!

Jenő.

Rögtön sejtettem, hogy valami szerencsétlenség történt vele. Megkerestem a rendőrség utján a lakását és itt megtudtam, hogy öngyilkos lett.

Tóth Jenő négy esztendeje volt az Édeskuty-cégnél alkalmazva. Közben egyszer helyet változtatott, de később ismét visszakerült a cég szolgálatába. Öngyilkossága előtt harminc korona előleget kért főnökétől, aki azonban ezt megtagadta azzal, hogy feleséges ember létére nem való, hogy a hónap közepén kiszedi a fizetését. Tóth ekkor eltávozott és másnap agyonlőtte magát.

A szerencsétlen véget ért Tóth Jenő atyja színművei után hosszu ideig huzta a tantiemeket, de három évvel ezelőtt a darabok előadásának jogát örök időre eladta a Valentin-féle színházi ügynökségnek hatezer koronáért. Ennek az összegnek természetesen hamar a nyakán hágott és azóta állandó nyomorral küzdött. Ez kényszeritette a halálba.

---

isére.

A függetlenségi párt tagjai ma délután három órakor a *Royal* szállodában Kossuth lakomára gyültek össze. A lakomán *Hoitsy* Pál, a párt alelnöke mondott emlékbeszédet, kezében a Kossuth-serleggel. Hoitsy a többek között ezeket mondotta:

— *Kossuth* Lajos müködésében van egy vonás, amely kiváltképen alkalmas arra, hogy müvének folytatására ösztönözzön. Ez a vonás az, hogy ő keltette fel a nemzet önbizalmát. Uj célokat tüzött ki a magyar elé, amelyekért küzdeni, élni halni érdemes. Ez az ő legnagyobb érdeme. Felébresztette a magyart, de ezt ébren is kell tartani. Ő visszaadta önbizalmát, de ez az önbizalmat nem szabad megfogyatkozni engedni egy pillanatig sem, nehogy ujra erőt vegyen a nemzeten a lemondás. Ezt a kötelességet teljesitve, munkatársai lehetünk mi kicsinyek a legnagyobbnak és részesei lehetünk abban a felséges munkában, amelynél dicsőb

HALÁSZ-PADLICSKA *István*, szobrász, * Breznóbánya 1867. Tanulmányai befejeztével Budapesten évekig dolgozott a Mezőgazdasági Múzeum részére. Naturalista állatszobraival 1904., 1906. és 1907. többször résztvett a Műcsarnok és a Nemzeti Szalón kiállításain. Breznóbányán élt, ahol arcképszobrokat készít és a tót népélet alakjait mintázza.

E. g. I. 4381

Esztergom:

Az 1595-diki g

„Die Stat
bástyáján a tö
nemcsak „Die
bergh"-ről is
ostromolják.
Carol" ~~nemél~~
kiind a török
„Donau flu
és jobbról „P
ket. A kép a
die Christen
sieg hat vor
1595 den 4t

Rér

Halász P. Stephan

Halász, P. Stephan, Bildhauer, beschickt seit 1904 die ungar. Kunstausstellungen.

+ Padlicska

Krück I. 449 P.

Halász István

P. HALÁSZ ISTVÁN

SZOBRÁSZ ÉS TANSZERKÉSZITŐ

BUDAPEST, VII., IZABELLA-U. 33.

Kitüntetve az 1900. évi párisi kiállításon és több magyarországi kitüntetés. — Legfelsőbb királyi elismerés.

A szobrászati szakmába vágó tanszerek, gyümölcs-, gomba-, állatutánzatok iskolai czélokra, szállítója a m. kir. vallás- és közoktatásügyi és a földmivelésügyi miniszteriumnak.

Magyar Iparművészet

1905. hirdetés.

Firenzei és umbriai Madonnái kevés
a beállitás,a komponálás sokkal vál
való a Louvreban őrzött "Madonna fá
lemes,ritmikus vonalvezetés érvénye
ránt.Behatóan foglalkozik a fény és
tónust akar elérni.Az alakok monume
dell'Impannatan"/1514,Firenze,Pitti,
kával halmozták el.A pápa Róma müvé
megbizást tanitványaival végeztetet
nitványai.Ekkor már épitészettel is
ron is,részt vett a Santa Maria del
tésében is.A barnás vörös szinekben
Kiegyensulyozott kompozició a "Mador
A mozdulatok egymásba kapcsolódnak,
marad.-- Egészen ujszerü kompoziciót
Maria a kis Jézussal a karján a felh
gos glóriat fest,ami által plasztiku
s szépségét kiemeli.Spirituális elgo
galmazza meg,ami egészen ereeeti.A f
tan,átszellemülve nézik a felhőkön m
San Sisto rend számára készitette a
Előbbi:Róma,Vatikán,1511./.L754-ben
volt,Szintén spirituális,viziószerü
köpenybe burkolt alakja,karján a kis
baira áll,ugyancsak a felhőkön Sixtu
térdel.Lent egy párkányra két kis an
Jézus tekintetében valami ijedtség,
Hiányzik az anya és gyermeke közötti
tek és angyalkák alakjával tökéletes
Rafael ezzel a transcendentális kom
Tartalmi tekintetben haladóbb Michel

lász Padlicska István

Medvey 99. l.

~~vörös sapkás:~~

A hegyes vidéken, hol
vérző (ravz) torzstiszt mellett, ki
kájár lövésre készen tart
figyel. Jobbra a völgyön a
ta dúl.

Olajfestés, vászon
Az 1848-diki

Halász, P. Istvan
adlinka

laid

Neuer Spal. Alm.
171.

Halász Padlicska István

Hobr. Hül. 1867.

elemte naturalista gyűjtés- és állat-hobrok, később genre és portré. Most Breznóbányán él, ahol ahol potrékat és főleg tót népéleti alakokat mutáz.

Világlexikon

342 l.

3 3/1

Pest IX · 176.

1021

HALÁSZ ISTVÁN

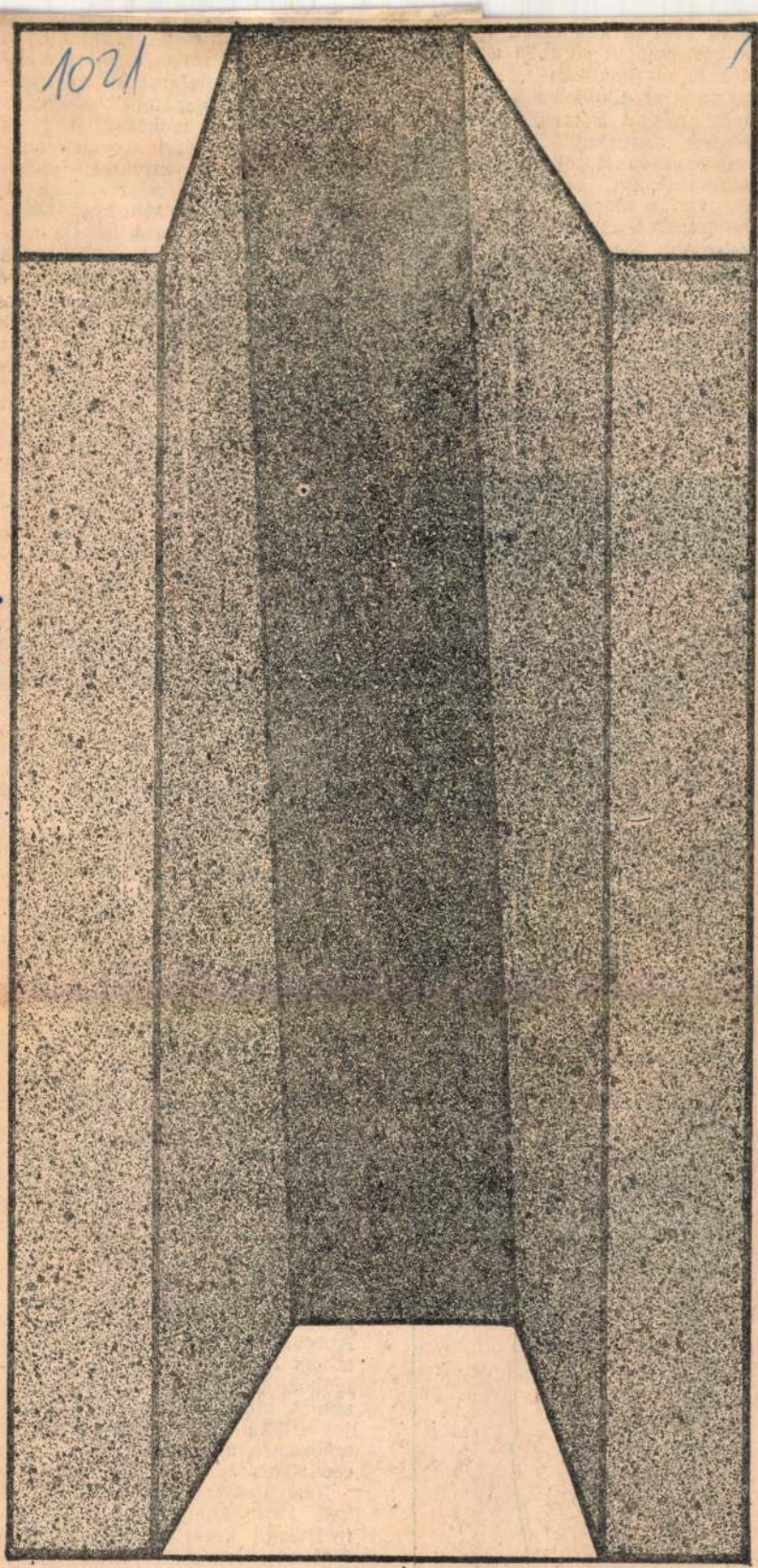

Haász István: Tektonika

ság 1981/29. számában a
a borról című cikkben a
zőket olvashattuk: „...
ugyanis az alkoholon kívi
más anyagot is tartalmaz
lönféle savakat, csera
cukrot, ásványi sókat, vit
aminósavakat, amiknek
megvan a maga kedvező
hatása. E hatás főként
zsírosabb ételek esetében
talható. A bor alkoholtart
san, fokozatosan bomlik e
ban, s közben segít a zsíro
gozásában. Az alkohol k
tása napi 80 grammot m
mennyiségnél jelentkezik
kevesebb viszont bizonyo

1982 APR 9

ÉLET ÉS IRODALOM

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Rátkai György rajza

után?

Mennyire riasztó a májcirrhózis egy olyan világban, ahol vizet inni is kockázatos? A víz sok országban veszélyesebb méreggé vált, mint az alkohol. Az ihatatlan vízű, nitráttal szennyezett kutak Magyarországon is elszaporodtak. Több száz falu kínlódik a kútjai miatt. A májcirrhózis ijesztő betegség, de a tüdőben lerakódó ólom is ijesztő, amiből városaink utcáin bőven szippanthatunk. A 80—120 decibeles zajtól megőrülni aligha kívánatos, de az esélyünk megvan rá. És ahol lőnek? Csak úgy lelövik az embert, mint egy kutyát. Gyakran ok nélkül, tévedésből, mellékesen... Egyre kevesebb ember kívánkozik Spanyolországba vagy Olaszországba utazni. — És az atomfelhők, rakéták? Az évtizedek óta tartó remény és bizonytalanság szorítása, miközben a helyi háborúk javában folynak? Ez vajon hogyan viszonylik a májcirrhózishoz? Távolibb, de szorongatóbb? — Közben nagyon sok ember egyáltalán nem iszik. Cigarettázik helyette, vagy „füvet" szív, teleszúrkálja magát kábítószerrel, vagy egyiket sem csinálja, csak halálra dolgozza magát. Az élet hosszabbrövidebb életveszélyes folyamat. Apróbb dolgok, lelki motívumok adnak értelmet az egésznek. Családhoz, csoporthoz, néphez tartozás. A munka hasznossága, a teljes értékű élet illúziója. Képesség az örömre, műélvezetre, áhítatra és csodálkozásra.

Nem tudom, hogy kiből minek kell hiányozni ahhoz, hogy kinyújtsa a kezét a méreg után, s csak ez adjon erőt a napok túléléséhez. De ilyenkor a kisebb-nagyobb közösségből is hiányzik valami. Nem tudom mi. Talán a szeretet.

1021

HALÁSZ ISTVÁN

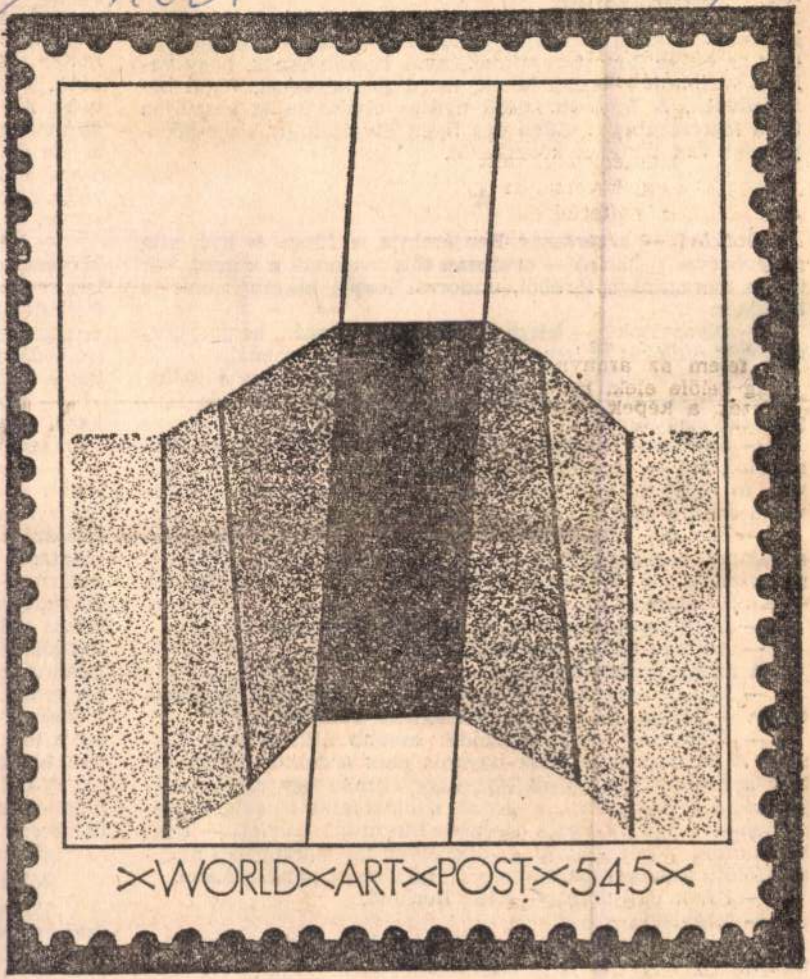

Haász István: Bélyeg

kocsmai iddogálás-pletykálkodás a kollégákkal, hogy azért a társadalmi kapcsolatok is ápoltassanak valamiképp. Mégiscsak, ugye.

Nos, éppen itt a kocsmában, az egyik szerda esti kvaterkázás alkalmával kezdődik történetünk, hiszen sajátjuk az már az efféle kopott regéknek, avas beszélyeknek, hogy valahol, valamikor elkezdődnek, majd folytatódnak, [illegible]efejeződnek. A fentebb ízlésű nyájas olvasó tehát [illegible]fel a legrosszabbra: alább egy ilyen divatjamúlt, [illegible]pe-vége van történet következik.

★

SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-718, 340-726
ÉLET ÉS IRODALOM
1983 FEB 18

ifjú, alig
imért, bár
kortyot s

ogy a bor-
ális!
, a jó öt-
írás rop-

s, az ifjú-
gón kívül
n is hitte

jól, ez az
voltaképí Sün-be.

fel Eger-
jtót!
osan Thí-
jószerivel

már apróbetűs lábjegyzet lesz vagy csupán egy pikírt megjegyzés a legközelebbi, legalább nyolckötetes irodalomtörténetben — vajon mi lesz a beceneve? karotta? karfiol? — amikorra amazok beérnek. Maga alig ötven lévén, csupán a negyven fölötti konkurrencia idegesíti; az viszont annál inkább.

— Későn érő alkat — feleli Borkövi.

— Vagyis?

— Jó negyvenes lehet. Talán két-három évvel idősebb nálam.

Hősünk összeborzong.

— Hogy is hívják?

— Magyarádi Miklós.

MDK

P. Halász István

Tehéncsoport, szobormü

KMT. 1907. tav. kiáll. kat. 33.l.

P. Halász István

MDK

Szarvas, gipsz

Micsarnok 1906/7. téli nemzetk. kiáll.

P. Halász István

MDK

Tehéncsoport, szobormü

Mücsarnok 1907. tavaszi kiáll.

Hlalász István

debreceni rézmetsző deák

Sörverető. 204. 1.

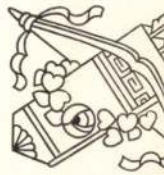

házakban kiolthatlanul égett, lassanként kinőttek a szük muni-
s keretből és az ország vezérei lettek. Az ország vezérei és egyben
gyar alkotmány rendithetlen támaszai. In asperis et prosperis. Jó
ssz időkben egyaránt.

A mig nyitva voltak az öreg vármegyeházak tanácskozó termei :
volt magyar szabadság. Ha az utolsót is megtörte az önkény és
kapuja csikorogva becsukódott : ugy elalélt és lassanként meg-
pihegni a nemzet. De nem örökre. Mint a tavasz lehelletére ki-
n a rügy, kizöldül a fü és előbuvik a sötét földből a kis piros katicza-
: ugy érezték meg mindig a magyar vármegyék a nemzeti élet
dságának első lüktetését. Megérezték és kivették mindig a nagy
serves terhöket a magyar nemzeti állam megerősitésének nehéz
ájából.

Halász István

rézim –

lásd

Műveszet 1902

297. l.

Potaissa (Turda) h.m. VI.107

Halász István
ref.
l. Debreceni
ref. diák

LykaMagyműl800-50
313,l.

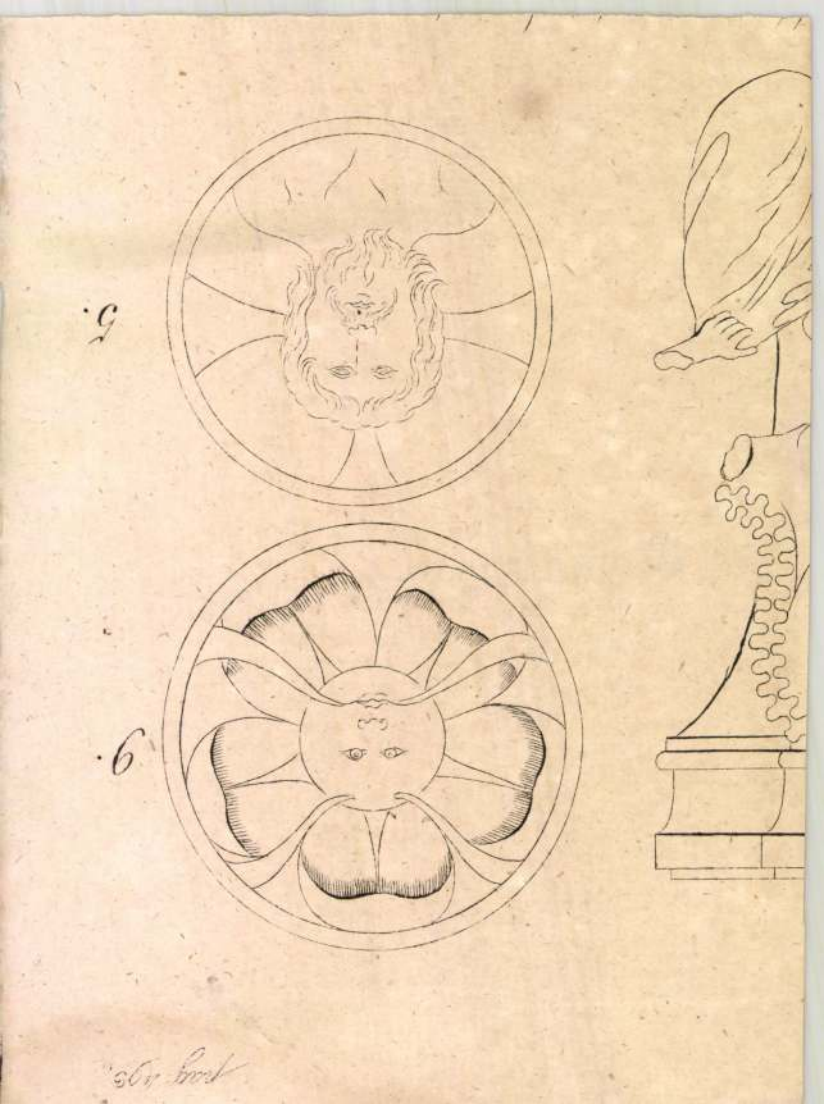
5
6

Halász István

rezm. diák

wód

Hankó Vilmos dr.:

Régi magyar tudósok és feltalálok.

Bp. é. n. (Magyar Könyvtár 439. n)

17. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Halász István

lásd
2

DR Ecsedi István: A rézmetszés müvészet
a debreceni református kollégiumban.
A rézmetsző deákok. Debrecen 1931.

182. 19. l. 20. l.

29.

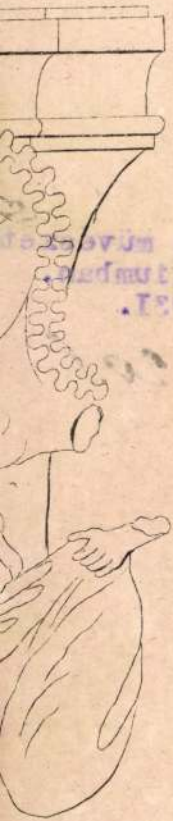

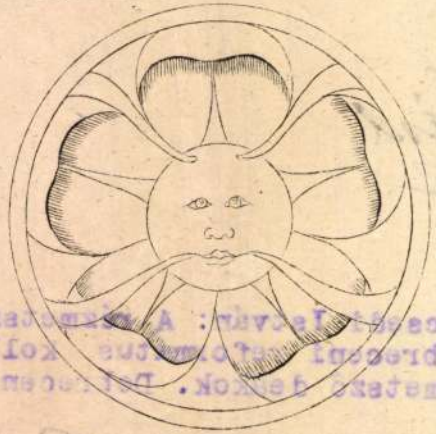

9.

5.

Halász István

verm.

wód

Dóczi Imre: A debre-
ceni ev. ref. főgymna-
sium értesítője az
1894-95. iskolai évről.
Debrecen, 1895. 165. l.

Vespelét

Halász István

rézmetsző

A debreczeni kollegiumban famult a XVIII. szár. d. végén. Karacs Ferenc, rézmetsző diákjai közé tartozott.

Művészet, 1902. 294 l.

lásd

Karracs rézmetsző életrajzát

Eziedtől:

Halász István vézmetsző. A 18. sz. végén a debre-
ceni kollégiumban tanult. Karacs Ferenc vézmetsző
diákjai közé tartozott (és részt vett a) Fundai Ezsaiás debreceni tanár
„Oskolai Uj Állász"-rézre metszésében. (Szilágyi J., Tört.
Tár 1880 161. l.)

1780.)
kiadásában megjelent

167

Schroll IV. 32.

MDK

Halász István építész

Nagykörösi városháza.

Rados J: A magyar klasszicista építészet hagyomá
nyai. Bp. 1953. 9.

MDK

Halán István építén

A nagyhörösi városháza Fischer ágost és Gál József építészekkel együtt

Rados J: A magyar klasicista épi-
tészet emlékei. Bp. 1952 7

Halász István 1800.

Egyik mintszó társ azon deák ifjak közöt, a kik Budai Ésaiás debreczeni tanár kiadása mellett megjelent „Oskolai Uj Atlas" tábláit készítették. Azonban neve egyik tábla alatt sem jön elő, csak a czimlapon van megemlitve. 1)

Szilágyi István: Adalék a magyarországi képrőmüvészet-évsorához. Tört. Tár, 1880 évf. 161. l.

ÉRKEZETT
a szentgotthárdi kir. adóhivatalhoz
1904. JÚN. 17
1810 szám.

Halitzky és Haussmann Alajos

épitészek

1870-ben a nagymezőntcai orpheum befedését tervezik.

(Terve nem a mostani épületről van itt, mely sokkal ettőbb épült.)

Pestbudai Muzeum

1947. 2. sz. 128. h.

ministerium.

k főiskolai képesítéssel
lmazva, a melyre nézve a főis-
utatik meg.

...iskolai képesítés		Az illető által ez idő szerint már élvezett jogi vagy szaktanulmányi pótlék összege
...sége	megszerzésének x) idő-pontja	

Haliczky Béla

kömmenester

1868. Pesten.

1870. Pesten

Pkc. 217. l.

Fibula, római II. 204, 205.

Halitzky

épitén

U. 1705.

Hauszman Alajosnak
épitt az Erzsébetteri kiosk

honnan vette
ezt a marhaságot ??

fenti volt
az épitőmester

Halitzky Béla

ép.

lásd

Hausmann Alajos

csomagját.

Halitzky Béla

építőmester

1870. Pesten.

Fkc. 2171.

Francia assignaták II. 208.

Halicky Béla

csak építőmester

az 1870 es években

Pesten

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

Haliczky Béla építész az 1860-80-as évek-ben Budapesten. Hauszmann Alajos tervei alapján építette az ↓ Erzsébet-téri kioszkot, a Monasterly és Kuzmik-féle házat a Szerb-utcában stb. ‡ (Bauzeitung f. Ungarn 1876 27. sz., Lechner J., MMÉE Közl. 1918 201. l.)

↓ akadémia-utcai Tüköry-palotát, az

‡ Ezeken kívül saját tervei ~~[illegible]~~ szerint/számos bérházat s egyéb épületet épitett Budapesten és a vidéken. ~~[illegible]~~ Az 1880-as évek elején részt vett Szeged ujjáépitésében is és az itt szerzett betegségében hunyt a 80-as (?) évek folyamán. H. irodájában dolgozott egy ideig Alpár Ignác és Györgyi Géza is.

Halász István

l.

Csatkai Liszt

198. sz.

Halász István

XIX m

l.

Vayer Szechenyi

1/4. l.

(kötbiró)

csak kiadó!!

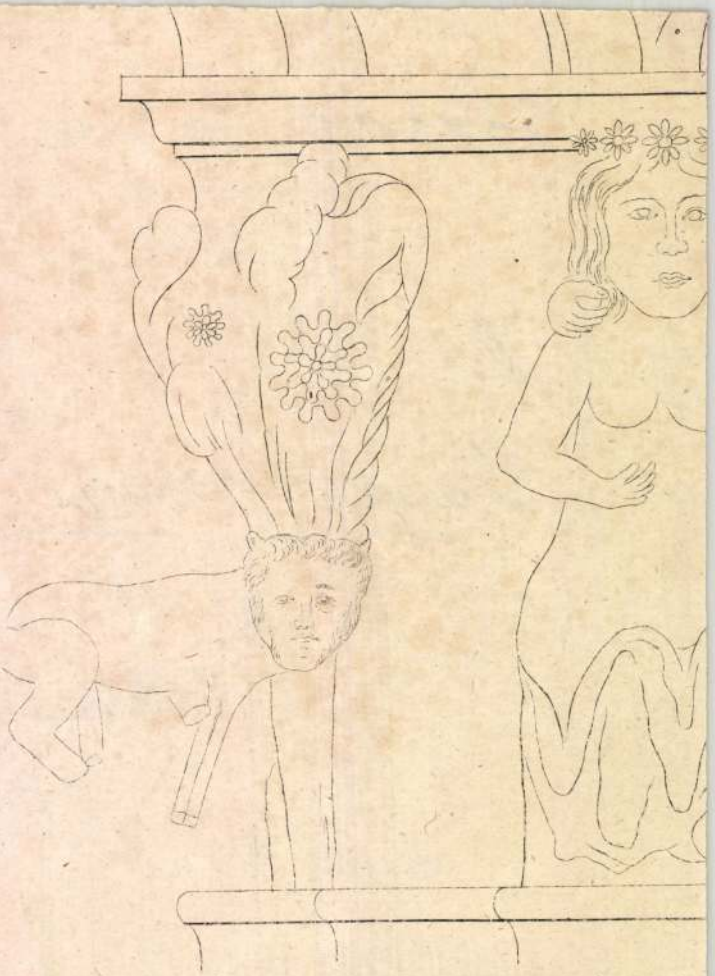

Halász István.

festő, grafik.

Nagy Sándor (honvédtá-
bornok) Jelz.: Halász
István. Pest. Könyomat,
4°

1966 JUN 1.
1021

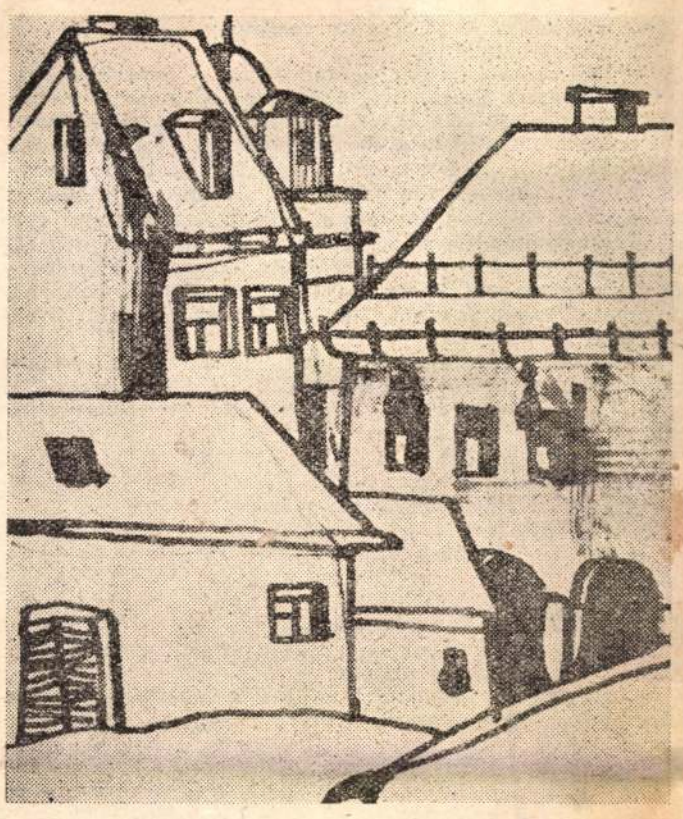

Házak — Haász István rajza

Serfőző Simon versei:

Új vendég

Új vendég, megérkezem
évtizedes látogatóba, —
jeges erdőket gyújtogatok,
fagyott lelkeket életre igazítok,
dolgozom egész eszemmel,
ifjúságtól vagyok lobogós,
zöld fűtől villámló ruhás,
lábamon van rézcsizma,
sarkantyús, dobbantok is,
az országba beállítok,
ujjam erős vasgyűszűtől,
kézfogásom roppantós,
ami volt: megítélem,
ami lesz: azért élek,
a sorsomra szomorú, könnyes
szemmel nem nézek,

a régi bölcsőbe azóta
otthon új asszony babázik,
a fákon fölrobbantak
a tavalyi lombok a magasba,
s nincs már jogom arra,
hogy lealudjam
a napot az égről,
a tyúkból
kiténferegjem a tojást,
zsiványok szárnyas lovától,
boszorkány-varázslattól nem félek,
agyonütöttem az Istent is,
engem már nem bánt,
tekintetem fel tudom
dobni az égbe,
mint a parittyát,
elém rengeteg emlék világol,
de a világ végéig elér
erős szívdobbanásom.

Te szeretsz

Nem láttalak,
melled nem foghattam,
szempillád,
az aranyseprő nem verdeste
arcom udvarát,
polyás majmodnak
bölcsőt ácsolni nem vihettem még
a magasnyárfát,

beleszerettem a
szép lányokba,
isten szelid
teheneibe,
szarvukon vittek,
körömcipős patájukkal
rúgtak ingembe
szikrát, a deres
szerelem-csillag
röpködött
arcukra festett
piros mezőkön,

most te jössz velem, az öregek
nem tesznek már pipájukra,
te voltál azon a kis réz-kupak,
ágyamban alszol,
mocskosak vagyunk a bajtól,
elmegyek más nők mellett,
combjuk se érdekel,
te szeretsz,
házamba a vasboszorkát be nem ereszted.

Réti Zoltán kiállítása

Réti Zoltán kamarakiállítása, amely a Képcsarnok Széchenyi utcai Szőnyi István Termében került bemutatásra, egy rokonszenves tehetségű, finom ihletésű festőegyéniség műhelyébe engedett betekintést. Érdekes, sajátosan eredeti művészpálya a Rétié: meglehetősen későn, közel negyven éves fejjel kezdett el komolyabban foglalkozni a festészettel — a nemzedékét ért tragikus sorscsapások s fiatalságának kényszerű vargabetűi jó ideig megakadályozták hivatása rendszeres gyakorlásában. Kiállítását szemlélve ennek a megkésettségnek mégsem találjuk semmi nyomát, a gyakorlatban, az életben való szüntelen megmerítkezés, s az alkatából eredő sokoldalúság — kitűnő pedagógus, művészet-szervező, sőt zeneszerző és dirigens is egyben — úgy tetszik, egyenértékűen pótolta nála az elmaradt ifjúkori studiumokat. Képei érett, elmélyült alkotások, egy ma is fiatalos érzékenységű művészi habitus hordozói.

Ami művészetének jellegét illeti, kétségtelen, hogy a festők azon típusába tartozik, amely az ábrázolás hogyanjával szemben a látványt, a témát részesíti elsőbbségben. Főként a természetet igyekszik visszaadni, a lírai szépségekben bővelkedő nógrádi dombvidéket és a Dunakanyart, egyszóval a tárgyi valóságot — egy fát lomb-kupolájával, egy hegyoldalba ékelődő borpincét, egy napsütötte völgyet — s teszi ezt magának a tájnak, a látványnak a szépségéért, és nem az általa keltett hangulatért, s még kevésbé azért, hogy a külső táj tolmácsa vagy éppen jelképe legyen egy belsőnek. Innen, hogy objektív — ha úgy tetszik, realista festő — természetesen nem szokványos és elkoptatott, hanem való tartalmában igazi értelmében használva a szót.

Mindezzel persze csak általánosságban, főirányában jellemeztük Réti pikturáját, e meghatározás árnyalásra, egyénítésre szorul. A természet, a tárgyi valóság festője — mondottuk róla fentebb —, nézzük meg tehát, mint művész hogyan viszonylik a természethez?

A tény, hogy kiállításának zömét akvarellek teszik ki, egymagában megadja a választ. Az akvarell-műfaj ugyanis, mint a futó benyomások, a pillanatnyi impressziók rögzítője gyors felfogóképességet, határozottságot követel művelőjétől. A természetelemző, az intuíció véletlenjeit kirekesztő belterjes ismeretét, a szemlélet, a választás tudatosságát. Lényegkivonatoló képességet, a spontán szépségben rejtőző művészi szép felismerésének készségét, a ritmusok, vonalak és tömegek, a fények és az árnyak szeszélyes disszonanciáiból kialakuló harmónia tettenérését, meglátását. Képei tanúságai szerint Réti rendelkezik ezzel a lényeglátó képességgel, jó érzékkel tudja kiemelni és kompozícióba rendezni a látás szempontjából legfontosabb motívumot az inspiráló természeti képből, tudatos, leleményes kiaknázója a lehetőségeknek. Ez a magyarázata, hogy bár látványhoz való kötöttsége néhol túlzottan is a natúrához vonja, sohasem lesz naturalista, ízlése, tömörsége mindig megóvja az egyoldalúságtól.

Másik jellemzője, amit említeni szeretnénk, technikai frissesége. Fejlett vizuális emlékezőtehetséggel rendelkezik, tónusainak, kompozícióinak hangulati ereje van akkor is, ha történetesen a műteremben készült a kép. Művészi bonyolultsága ellenére is puritánul egyszerű, az élet és a szépség csendes, hivalkodásmentes szeretete, a való világ feltétlen tisztelete jellemzi.

Kollekciójából két dunai kompozícióját (Dunai táj I—II) emelnénk ki elsősorban, s két — ha jól néztük — Bokros táj és Tallini öböl című filctollrajzát. Amit számonkérnénk, az emberábrázolásának hiánya. Reméljük, az emberi környezetet kiismerve a jövőben erre is jut majd kedve s ideje.

TASNÁDI ATTILA

Magyar Hírlapterjesztő
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Napjaink

Gyula bácsi. — Emlékszik rá a doktor úr, én megmondtam! Ott álltam a doktor úr mellett.

— Persze, hogy ott állt. Emlékszem hát.

— Na, ugye mondtam én akkor. Meg amikor kihozták hozzánk a ménesbe, akkor is mondtam. Nem hallgattak rám.

— De ha egyszer a törzskönyvi bizottság azt állapította meg, hogy castrálni kell! — beszélt az agronómus.

— Emlékszik-é, doktor úr — szólt közbe István —, amikor nem sokkal azután kint járt nálunk a ménesnél vizitelni, hogy akkor a doktor úr után indult a ló... az a herélt volt az... amelyiket agyonvertünk.

— Emlékszek, hogy jött utánam egy ló, maguk meg visszaverték a ménesbe, de a fene se tudja, hogy melyik volt.

— Az volt az pedig, az a herélt!

— Dehát ha maguk mindent így előre tudtak — folytatta az igazgató —, akkor mért nem mondták, hogy vitessük vissza azt a lovat istállóra?

— Ilyet csak nem tehettünk, hogy valaki ott bent azt higgye rólunk: mi egy lótól megijedünk... hogy mi egy lótól félnénk!

— Nyolcezernyolcszáz — mondta az agronómus —, ennyi az értéke.

— Dehát — beszélt tovább az igazgató — annak, hogy kivágták, már több mint egy éve.

— Kerülgetett is az engem mindig — szólt Gyula bácsi.

— Hát magukat?

— Minket nem! Mi nem voltunk ott, amikor kivágták. Minket nem látott ott, csak Gyula bácsit látta.

— Aztán sose tett semmit az a ló?

— Nem, mert én mindig háton voltam. Lóhátos embertől mindig tart az állat. De hogy akkor nem lóháton voltam, akkor történhetett meg.

— Mutassa csak a karját! — kérte az igazgató.

Gyula bácsi letaszította a válláról a szűrt a szék támlájára, ujjából óvatosan kihúzta a karját, aztán megmutatta. Le is vette róla a kötést.

— Ne bontsa ki!

Gyula bácsi, mintha nem is hallotta volna, letekerte karjáról a fehér gyolcs kötést. Egy inggel volt bekötve a karja, hófehér gyolcsing szétszaggatva, azzal bekötözve.

Ahogy lefordította róla az utolsó szálat, ott volt a karja előttük, meztelen, a csuklója felett iszonyú mély seb, az agyonvert ló fogainak helye.

— Dehát ember! — mondta az igazgató —, miért nem orvossal köttette be?

— Meggyógyul az úgy is! Tettem én rá hasznos füvet — aztán óvatosan visszatekerte karjára a fehér gyolcskötést.

A gépírónő elfordult, az agronómus behajtotta a vastag, kézzel írott könyvet, az igazgató és a doktor nem kérdezett semmit.

Gyula bácsi visszaült a helyére.

— Mert — mondta egy idő után — ismerni kell a lovat! Szelíd jószág, az egyszer biztos. De ha mérge van valakire, az azt kitölti, ha addig él is. Ilyen természetű állat a ló, amelyik itt nől fel a pusztán. Az istállóbeli az más.

— Dehát maga nem vett észre semmit? — kérdezte az agronómus, és megborzongott a háta.

— Akkor nem! Mert ha észreveszem...

A gépírónő [illegible]

— Hihetetlen! — mondt[illegible]

A többiek hallgattak.

— Még ez csak megjár[illegible] úr az én apámat. Szavahihető ember [illegible] hogy nemcsak azt nem felejti a pusztai ló, ha [illegible] szat tesz véle, hanem megismeri az emberek közt azt is, a[illegible] hamis. Volt neki egy társa, együtt bojtárkodtak. De az az ember nagyon magának való volt — így mondta apám. Mindig külön ült le. Éjszakánként meg el-elment. Aztán egyszer egy hajnalra agyontaposta a ló. Úgy leltek rá. Alig temették el, csendőrök jöttek a nyomába. Senki sem tudta arról az emberről, hogy betyár volt. Pedig az volt. A csendőrök mondták el, mi minden van a rovásán. Még így jobban járt. Hát ilyen állat a ló...

— Mikorra odaértünk — folytatta István —, mit csinálhattunk volna? Ilyenkor már hiába üti az ember ostorral a lovat. Ha a bőre kicsattan, akkor se érzi. Az ostornyéllel ütöttük.

— Mind a ketten?

— Én is — szólt Gyula bácsi.

— De hiszen akkor magának már fájt a keze.

— A másikkal!

— Szóval — rágta a szája szélét az igazgató — agyon is verték...!

— Mi nem fizethetjük meg!

— Nem bizony — mondogatták.

— Mert nem a magunk hibájából pusztult el az a ló...

— De mégis csak megdöglött.

— Megdögleni megdöglött, az igaz. A halántékát érte az ostor nyele. Arra nagyon érzékeny a jószág.

Ott ültek egymás mellett hárman a széken, szótlanul. Az igazgató rakosgatott az íróasztalán, a másik kettő ült, az agronómus megkérte a gépírónőt, hozzon neki a büféből egy kávét. Az állatorvos utánaszólt, hogy neki is.

Csend volt az irodában.

— Hát akkor — mondta az igazgató —, akkor elmehetnek. Majd meglátjuk. — Töprengett, és kikísérte őket az ajtóig.

— Mit lehet erre mondani? Így mondták el a múltkor is. Hihetetlen!

— Igen, igen — ásított az állatorvos. — Vigyázni kell ezekkel. Hamis emberek ezek.

— Hamisak, az biztos — hagyta rá az igazgató.

A három ember — ahogy kimentek az ajtón, megkerülték az épületet. Volt ott egy korlát, ahhoz kötötték a hátaslovakat idejövet.

Ahogy a lovak meghallották a lépéseket, felemelte a fejét mindegyik és egymás után sorba horkantottak. A csikósok megveregették az állatok nyakát és nyeregbe szálltak.

Elindultak kifelé a méneshez. Egyikőjük sem szólt egyetlen szót sem. Eleinte lépésben mentek, aztán lassan ügetni kezdtek, a lovak patája felverte a száraz, füves út porát.

EMBEREK

Hunyadi István:

Zuglói szociográfia

A házsor vacogva ébred.
Takarótlan kertek, alighogy dereng
tompa köd omlik
nyálkás levélen tapogat a csend.
Az utca két-felén párban, csoportosan
sietős árnyak húznak el
szájukban a kenyér oldott ízeivel
elődöcög a villamos
szűk résein nyomakszik a nép.
Később totyogó, szatyros nénikék
borostás nyugdíjasok, gyúrt kalappal
jönnek, elácsorognak,
csámcsogva utcahíreken
(heves taglejtés, értő bólongatások)
s újból nekierednek,
mert elkel az áru, rámolnak a kofák.
Féltíz felé
a rongy-szőnyeges cigányság színre-lép,
pergő szavak, rekedt rikoltozás
felhanggal túlkiáltva fékcsikorgást,
pufogó motort,
holott csak két asszony vitáz.
Déltájt a talponálló táblás ház, megtelik
rumgőz lángolna szál gyufánál
sután fölrántott tenyerek.
izgága érvelés, csukló szünetjelek;
habzsol, fitogtat az állati lét.
Szürkületnél bitlisz-hajú suhancok
verődnek egybe, kerül-e lány horogra?
S ha befordul az R-jelű kocsi
szétugranak nemjárt sikátorokba.

Seres János rajza

1021

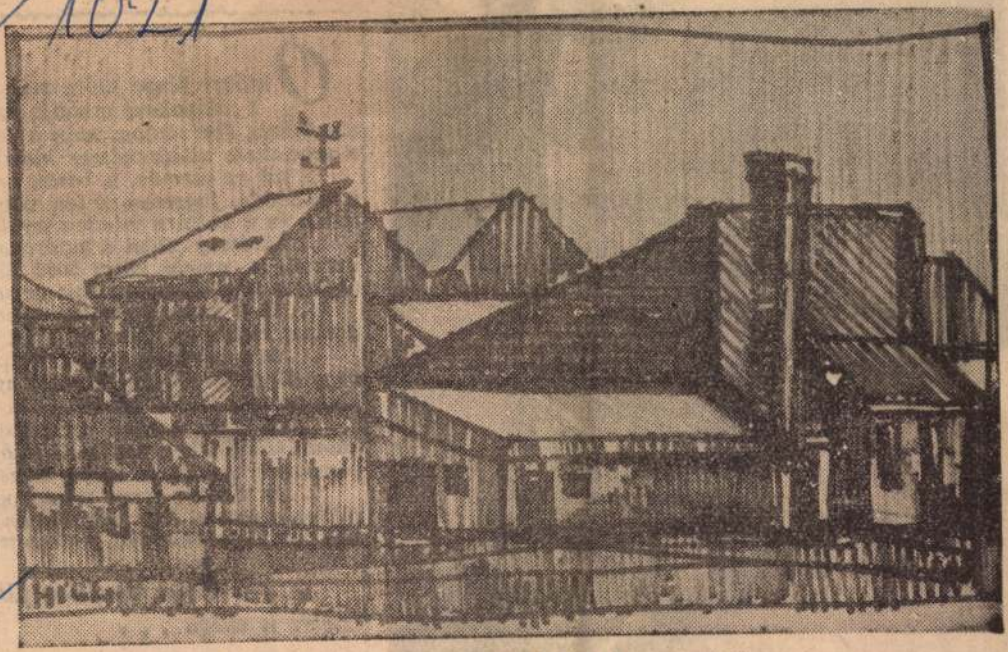

Halász István: BÉKE A HÁZAKNAK (filctoll)

HEVESMEGYEI NÉPÚJSÁG

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-397

1964 NOV

mány és a kultúra minden területén
A barátság átlépi a határokat. E
vezeték is, amely közel 5000 kilom
olajat a népi demokratikus országok
...és a kommunizmust építő sz
a vizet kiáltó, az asszuáni gátat ünn
...és a barátságot és a testvéri
vagy függetlenségüket harcoló afrika
akik szovjet földön ismerkednek a t
...és Ázsia szabad országainak
kutatóintézetekben teszik az első lép
gépek szerkezetét, az anyag rejtelme
...és október fénye túlragyogta
fáklya, a messzi Amerika földjén is,
nép vette kezébe sorsát, s megtette az

... és a forradalom fáklyáj
szebbre is világit ...

V.A.M. DESIGN
VM® DESIGN
H-1061 Budapest
Király u.1. Király u. 22.
H U N G A R Y
Tel.: 36-1-267-95-40
Fax: 36-1-122-70-79

Fax:131 67 02
Sinkovits Péter

MEGHÍVÓ

Tisztelt Sinkovits Úr !

Szeretettel meghívjuk Önt **1994.05.12**-én **17.30** órakor a Budapest VI.. **Káldy Gy. u. 1.** alatti bemutatótermünkbe, ahol kiállítássorozatunk következő állomásán

Gaál Endre iparművész és **Haász István** festőművész

mutatják be alkotásaikat.

Ezzel a bemutatóval törekvéseinket követjük, melyek szerint a napi gazdasági tevékenység mellett lehetőséget adunk tartalmilag és formailag újat alkotó művészek bemutatkozására. Ez a kiállítás része annak a folyamatnak, mellyel felhívjuk a figyelmet a forma és funkció elválaszthatatlan összetartozására.

Nagyra értékelnénk ha megjelenésével támogatná célkitűzéseinket.

Üdvözlettel

Vincze Miklós Kohán Imre Gábor

Budapest 1994. május

Haász István festő

V.A.M. DESIGN

VA DESIGN

Fax:137 67 02
Sinkovits Péter

MEGHÍVÓ

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Halász István

Magyar Ifjúság

1976 AUG 27.

1021

Torzó

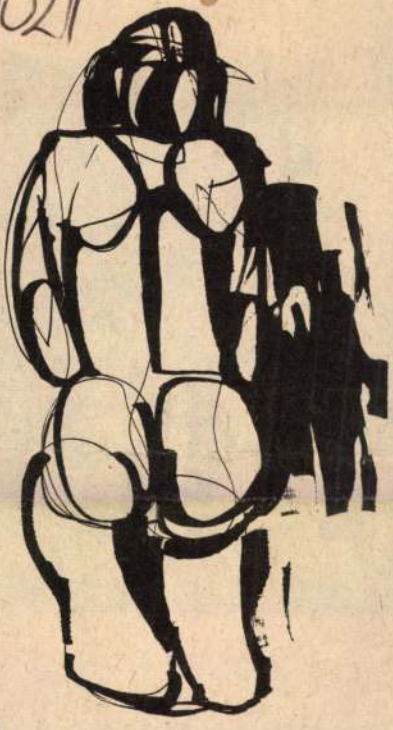

HALÁSZ ISTVÁN rajza

ing

Két éves a Bolt Galéria

H 1082 Budapest
Leonardo da Vinci utca 40.
tel.: (36 1) 324-77-69, (36 1) 31-21-603
nyitva: hétfőtől szombatig 10-18 óráig
ouvert du lundi au samedi de 10^h á 18^h

A huszonkettedik kiállítás

Halász Iván:

ГОРИЗОНТ

A huszonkettedik kiállítás

Megnyitó:1996. szeptember 12-én,
csütörtökön 18 órakor.

A kiállítás október 7-ig látogatható.

Két éves a Bolt Galéria

Új Művészet
Hegedüs Katalin
Budapest
Báthori u.10.
1054

1021

ZSÁKOLÓ (Halász János rajzai.)

1964 DEC 20

FEJÉR MEGYEI HIRLAP
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Magyar Hirdető
SZÁMÍTÓGÉPEK

EGY
— két

Karácsony
ter, — újév;
követik egy
háziasszonynak — sok egyéb gondja mellett — alig jut ideje ünnepi ruhájára gondolni. Ehhez próbálunk segítséget nyújtani. Lerajzoltuk, hogyan alakíthatunk át könnyen egy ruhát úgy, hogy aki karácsonykor látta, az szilveszterkor rá sem ismer.

1. Ha az egyszerű szabású szövetruhát karácsonykor gyöngysorokkal viseltük, szilveszterre varrjunk az elejére tresz-zsinórból, vagy bársonyszalagból díszítést. Ha az ujját lefejtjük, modern vonalú táncruha lesz belőle.

2. A kámzsanyakú régi szövetruha szinte újjávarázsolódik hosszú, ékalakú kivágással. Különösen, ha a kivágást és az ujjak végét gyöngyözéssel díszítjük.

3. Fekete kiskosztüm karácsonykor fehér blúzzal stílusos. Szilveszterre fekete tüll, vagy organza estélyi blúzt ajánlunk hozzá

Soltész Nagy Anna

LAP

Karácsony

A karácsonyi ajándékozá
sok különböző országokbar
más-más időben honosodtal
meg, sőt az ajándékozás idő
pontja a mai napig sem azo
nos. Középeurópában, Nyu
gateurópában a karácsony
ajándékozás „uralkodik", mí
a franciáknál és az olaszok
nál az újévi ajándékozás a
szokásos.

Mi a németektől vettük át

a karácsonyfás-ajándékozás

szokását. 1605-ben a néme
teknél bukkannak fel az első
karácsonyfák, amelyeket al
mával, ostyával, cukorkával
és aranyfüsttel ékesítettek.

Ez a szokás hazánkban az
1840-es években terjedt el.

Hadd meséljük el egy pár
ját ritkító német karácsonyi
ajándék történetét is. Goethe
unokái 1829-ben olyan kará
csonyi ajándékot kaptak
amely akkoriban páratlan
volt a maga nemében. A köl
tő néhány angliai barátja
egy kis vasúti modellt kül
dött, valószínűleg a Step
henson által 1829-ben bemu
tatott lokomotív modelljét.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Halász János
FEJÉR MEGYEI HIRLAP
1964 DEC 13.

1021

Halász János:

CSILLÉS

Mit ajándékozzunk ?

Évről-évre visszatérő probléma, mit vegyünk karácsonyra. Régi módszer, együtt nézegetni a kirakatot azzal, akinek ajándékot veszünk, s abban a reményben, hátha közben elárulja, minek örülne a legjobban. Az is helyes, ha

DIVAT

Londonban a nyáron oly népszerű egyszínű „léniaruhákhoz" virágos anyagból kiskabátot viseltek. Előnyösen öltöztette ez az angol nőket, ezért télre is ezt ajánlják a divattervezők. A ruhákat puha, meleg szövetből készített, egyszínű kabátkákkal egészítik ki. Így újszerűnek hat a régi ruha is. Még érdekesebb, ha készül. Ezzel variálható az a kabátkához fregoli sál öltözék. Fiatalos a horgolt, sildes pomponos kis sapka, ami harmonikusan egészíti

931.

927. 928.

930.

926. 929.

893.

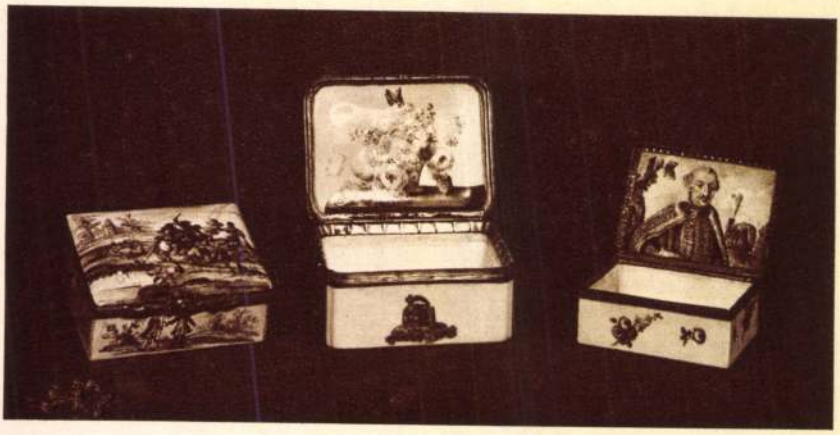

1234. 916. 918.

919. 908. 922.

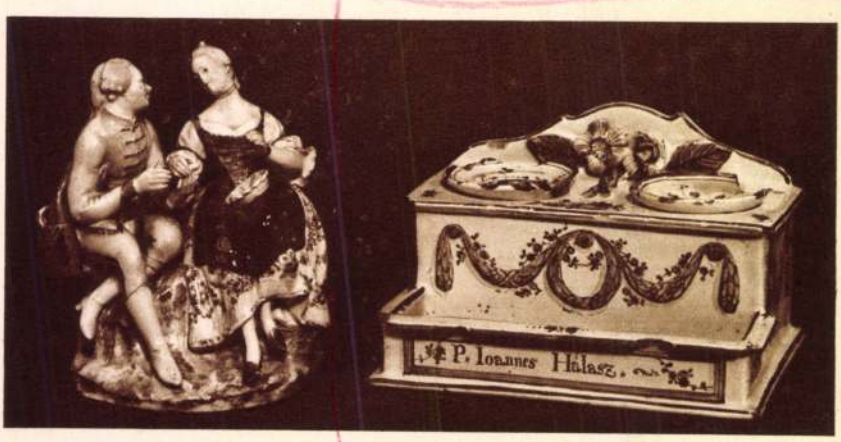

920. 915.

Árverési Közlöny 1939. jan. 1. rk. sz.

aligha a művész signaturája inkább a megrendelőé.

570. PÁSZTORJELENET, bécsi porcell
571. PÁRIS ALMÁJA, bécsi porcellán
572. JUPITER ÉS JUNO, bécsi porcell
573. ÜLŐ NŐALAK, bécsi porcellán sz
574. VADÁSZÓ GAVALLÉR, bécsi por
575. ALBÁN VITÉZ, bécsi porcellán sz
576. KETTŐS SZOBROCSKA, egyik
porcellán 1849.
577. ÖBLITŐ CSÉSZE, meisseni porce
munkája. 1740 k.
578. TEÁSCSÉSZE FEDŐVEL, meisse
579. CSENGŐ, meisseni porcellán.
580. TEÁSCSÉSZE, meisseni porcellán,
581. TEÁSCSÉSZE ALJJAL, hasonló a
582. TEÁSCSÉSZE ALJJAL, kobalt,
XVIII. sz.
583. TEÁSCSÉSZE ALJJAL, meisseni p
584. KÉT DARAB TEÁSCSÉSZE ALJ
modoru diszitéssel. 1730—40.

virágdiszitéssel. XVIII. sz.

szines virágdiszitéssel. XVIII. sz.

japán porcellán.

kobalt diszitéssel. XVIII. sz.

obalt „Zwiebelmuster" diszitéssel. XVIII. sz.

bécsi porcellán. XVIII. sz.

l és aljjal, bécsi porcellán, gyermekágyas nők részére.

l, madarakkal és arany diszitéssel, Sèvres-minta után

Illusztr. XXXV. táb.

teáskanna, egy hatszögü teatartó és két csésze aljjal

doru árnyalt arany diszitéssel. Meissen, 1720—25.

Illusztr. XXXV. táb.

porcellán. Niedermayer modell, kaftánban, gyöngy-

fekvő ékszerdobozra támaszkodik, balkezét csipőjén

gyel. Bécs, 1744—49.

euwien) porcellán. Kezét tördelő nő, XVIII. századi

magas, fehér parokával. A lábainál fekvő, eltört

ki tükröt tör el, az a közhit szerint hét évig nem

écsi (Neuwien) porcellán, tánc-modellállásban, finom

thoz tartozik, XVIII. századi ruházatban, lebegő ru-

écs, 1841.

Illusztr. XXXV. táb.

Kikiáltási ár pengőben

lyen magyarruhás férfi ül. Meissen, XIX. sz. közepe. (Csekély hibákkal.) . . . . . 150.—
(Illusztrálva a XX. táblán.)

906. CSÉSZE ALJJAL. Porcellán, Mehádia-fürdő festett látképével, dúsan aranyozva. Bécs, 1830 . . 40.—
(Illusztrálva a XXVI. táblán.)

907. SZÖGLETES PALACK. Habán majolika, festett virágokkal, csavaros ónfedővel. Az egykori megrendelő névbetűivel és 1670. évszámmal. (Hibás.) 150.
(Illusztrálva a XXV. táblán.)

908. CSÉSZE ALJJAL. Porcellán, sötétvörös alapon az abc betűivel, az alján pedig: *Azok köszt az én nevemet is találod* felirattal, aranyozott díszítéssel. Bécs, 1819 . . . . . 25.—
(Illusztrálva a XXI. táblán.)

909. FÜLESTÁLCA. Porcellán, aranyozott peremdísszel, festett képpel. (Táborozó katonák.) Bécs, XVIII. század. (Javított.) . . . . . 80.—
(Illusztrálva a XXV. táblán.)

910. CSÉSZE ALJJAL. Porcellán, fehér alapon aranyozott díszítéssel, ÜRES KOSÁR ÉS NEKEM NEM ADJON felirattal. Bécs, 1815. . . 20.—
(Illusztrálva a XXV. táblán.)

911. TÁNYÉR. Majolika, festett virágokkal. Franciscus Bokros, 1696 felirattal. Habán, XVII. század . . . . . 70.—
(Illusztrálva a XXV. táblán.)

912. CSÉSZE ALJJAL. Porcellán, sárga alapon aranyozott díszítéssel, festett kakassal és az aljon: AKOR VÉGSZIK EL AZ ÉN BARÁTSÁGOM, MIKOR AZ AZ KAKAS KUKORÉKOL felirással. Bécs, 1818—19. . . . . 30.—
(Illusztrálva a XXV. táblán.)

913. PÁLINKÁS BUTYKOS. Üveg, festett magyar alakkal és virágdísszel, német felírással, 1745 évszámmal. . . . . 20.—

914. CSÉSZE ALJJAL. Porcellán, Szent Imre festett képével, dúsan aranyozva. Bécs, 1929—30. (Kissé csorba.) . . . . . 45.—
(Illusztrálva a XXIII. táblán.)

915. TINTATARTÓ. Fajánsz, festett virágdísszel. „P. JOANES HALASZ" felírással. Tata, XVIII—XIX. sz. (Több helyen csorba.) . . 80.—
(Illusztrálva a XXI. táblán.)

916. SZELENCE. Porcellán, négy festett koronával és J. R. (Josephus Rex) monogrammal. Aranyozott bronzfoglalatban. Bécs, XVIII. sz. vége. . . . . 50.—
(Illusztrálva a XXI. táblán.)

Árverési Körlevél
1939. jan. 1. rendk. sz.

Kikiáltási ár pengőben

917. HENGERALAKÚ POHÁR. Üveg, beköszörült tréfás ábrázolással és „Szegény Tatár" felirattal. 1830 kör. . . . . 30.—

918. SZELENCE. Porcellán, apró elhintett virágdísszel, fedele belsőrészén előkelő tiszt mellképe. Aranyozott bronzfoglalattal. Bécs, XVIII. század. . . . . 45.—
(Illusztrálva a XXI. táblán.)

919. CSÉSZE ALJJAL. Porcellán, festett jelenetekkel, Meissen 1760. kör. . . . . 40.—
(Illusztrálva a XXI. táblán.)

920. SZERELMES PÁR. Porcelláncsoport. Bécs, XVIII. század vége. (Tűzrepedéssel és alig észrevehető apró hibákkal) . . . . . 150.—
(Illusztrálva a XXI. táblán.)

921. TÁL. Majolika, gazdag festett virágokkal. KOLOMES ISTWAN 1688 felirattal. Habán, XVII. század . . . . . 90.—
(Illusztrálva a XXV. táblán.)

922. CSÉSZE. Pocellán, aranyozott alapon a Szent-Gellért hegy festett képével. Bécs, 1829. . . . 10.—
(Illusztrálva a XXI. táblán.)

923. MAGYAR FŐÚR. Porcellánalak. Bécs, XVIII. század második fele. (Parányi hibákkal) . 80.—
(Illusztrálva a XXIV. táblán.)

924. CSÉSZE ALJJAL. Porcellán, Szent István festett képével, dúsan aranyozva. Bécs, 1831—1832. 40.—
(Illusztrálva a XXVI. táblán.)

925. TÁL. Majolika, szépen festett virágokkal. Berzeviczy János és felesége nevével, 1695. évszámmal. Habán, XVII. század. (Ráégett étel nyomával.) . . . . . 100.—
(Illusztrálva a XXIV. táblán.)

926. DÍSZTÁL. Castellii modorban festett holicsi majolika. Rajta lendületesen ábrázolt vadkan-vadászat. Egy csekély csorbulástól eltekintve, pompás állapotban. Ritka és becses . . . . 300.—
(Illusztrálva a XXII. táblán.)

927. DÍSZTÁL. Castellii modorban festett holicsi majolika. Az ábrázolás: birkát nyíró pásztorok. Ragasztott. Igen ritka . . . . . 250.—
(Illusztrálva a XXII. táblán.)

928. DÍSZTÁL. Castellii modorban festett holicsi majolika. Rajta pihenő tehenek és juhok; oldalt pásztor. Teljesen ép; ilyen állapotban rendkívül ritka . . . . . 320.—
(Illusztrálva a XXII. táblán.)

Halász János

neve tatai fajánszon

XVIII-ig

lásd

Vaßló Ernst gyűjt

9 z. l.

NYOMTATVÁNY

Budapest

úrnak

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután ½6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Magyarmé
Magyar Hirdető
Sajtófigyelő
Magyar Szó
1977 JUN 18

Szűcs Imre

Halász János: Anya

gyelmet, továbbá, hogy a jugoszláv rádióhálózat zenei összműsora szélsőségesen heterogén, sőt ellentmondásos. A jelenség nemcsak a hazai állomások zenei programjára vonatkoztatható, hanem úgy tűnik, sok szempontból, egy-egy tétel fenntartásával világszerte érvényes.

Ezért a következő néhány számunkban megkíséreljük, legalább hozzávetőlegesen, feltárni a mai rádió zeneműsorainak problematikáját, a szerkesztői elvek szempontjait, a kivitelezés egyes kérdéseit, elemezzük az ide vágó fontosabb elméleti állásfoglalásokat és a hallgatókkal való kölcsönös kapcsolat megtermtésének, ápolásának alapvető törvényszerűségeit. Választ keresünk arra, él-e a rádió zeneműsorában a médium-nyújtotta lehetőségekkel, vállalja-e eléggé tudatosan mindazokat a feladatokat, melyek társadalmi szerepénél fogva rá hárulnak.

Pándi Oszkár

Halász János

grafikus

vod

Plakát

1933. [illegible]

A FŐVÁROSI KÖZMUNKÁK TANÁCSÁNAK

I., DŐBRENTEI-TÉR 4.

3947. szám.

A Műemlékek Országos Bizottsága

tele. Elnökségének

atalból.

Budapest

IX. Rákos-utca

1021

Tévénapló

Közművelődés és képernyő

A KÖZMŰVELŐDÉSRŐL sokat és sokféleképpen beszélünk, különösen az utóbbi időben, a párthatározatot követően. Nem mintha korábban a téma nem lett volna napirenden. Hiszen a munkások és az egész nép szellemi felemelkedése a felszabadulás óta szervesen illeszkedik a párt politikájába. Ennek érdekében hirdettük meg a kulturális forradalmat, ennek jegyében szerveződtek a műkedvelő csoportok, alakultak meg nemcsak az egyre szélesedő művelődési házak szervezetében, hanem az üzemekben is a különféle szellemi igényeket kielégítő szakkörök.

Az tesz mégis különbséget a kulturális forradalom korábbi és a közművelődés szellemi megújulását szocialista fejlődésünk egyik kulcskérdésének tekintjük; abból indulunk ki, hogy az előttünk álló korszerű feladatokat csak korszerű ismeretek birtokában lehet megoldani. Ugyanakkor hangsúlyozzuk azt is, hogy a közművelődés csak akkor éri el üdvös célját, ha a kulturális, szellemi hatások összetetten érik az embereket.

Nem lehet például — amire a korábbi népművelési munka hajlamos volt — a kulturális fejlődést csupán a művelődési házak nyakába varrni és — mondjuk — a műkedvelő tevékenységre leszűkíteni. *A közművelődés nem egyszerűen a kultúra terjesztését vagy hozzáférhetővé tételét jelenti, hanem a kultúrában való teljes részvételt.*

Éppen napjainkban vagyunk tanúi, hogy ennek a mindent átfogó feladatnak a megoldása érdekében az ország legjobb erői fognak össze. A többi között a színház, a filmgyártás, az irodalom, a képzőművészet igyekszik körvonalazni a maga szerepét. Nyilvánvaló, hogy ebben a közös munkában központi szerepet kell vállalnia a televíziónak. Persze, ennek felvetése egyáltalában nem új dolog. Sokszor beszéltünk már róla, és törekedtünk arra, hogy a tévé műsorpolitikáját, egész tevékenységét a közművelődés szempontjából vegyük szemügyre. Eddigi tapasztalataink szerint bizony sok *még* a hiányosság és sokszor bosszankodunk egy-egy elsietett megoldás láttán.

Igaztalanok lennénk azonban, ha nem szólnánk arról is, hogy a televízió az utóbbi időben mintha összefogottabban törekedne a nézők sokmilliós táborának közművelődését szolgálni. Az e heti műsorrendben tallózva, meg is próbáltuk ezt a szándékot tetten érni. Úgy érezzük, nem is eredménytelenül.

NEVEZŐ. A műsor ez alkalommal a munkásművelődés, a munkásábrázolás kérdéseit boncolgatta, különös tekintettel a munkásifjúság kapcsolatára a könyvvel. A műsorvezető, *Hárs György* mindjárt az elején bejelentette, hogy a beszélgetés jelszava „Munkásifjúság — munkásirodalom." A beszélgetés azonban, melyen *Funk Miklós* kritikus, *Kőműves László* vasesztergályos, *László-Bencsik Sándor* író és *T. Varga Nadin* könyvtáros vett részt, annyira szerteágazott, hogy a végső summázat szerint azért volt jó, mert nem lehetett beszorítani a két alcím közé.

Ez a megfogalmazás lehetne éppen elmaraszta lása is az adásnak, a néző-hallgató azonban inkább az egész javára írta. Hiszen — mint a beszélgetésből kiderült — munkásirodalom fogalma annyira bonyolult és összetett, hogy bajos minden véleményt egy nevezőre hozni. Legalábbis a leegyszerűsítés veszélye nélkül. Valóban igaz, hogy a harmincas években létezett a munkásírók egy csoportja, amely — egyik antológiájuk címével élve — *tollal és szerszámmal* dolgozott egy időben. *Maguk és kétkezi munkások voltak*, akik közvetlen élményeiket a munkapadok mellett, az üzemekben szerezték, és ezek tükröződtek költői és prózai írásaikban. De elég, ha visszagondolunk többek között *Benjámin László, Vaád Ferenc, Földeák János, László Gyula* munkásságára, nyilvánvaló, hogy ezek a munkásírók sem az üzemi tudósítók szerepét töltötték be. Művészi eszközökkel, költői erővel fogalmazták meg általánosabb emberi mondanivalójukat, fejezték ki mindennapos érzelmeiket, tágabb összefüggésű látomásaikat a világról.

Ha valamiben, a beszélgetés részvevői abban egyetértettek, hogy a munkásság helyzete nem állandó, azonos állapot. Az új nemzedékek révén, a technikai előrehaladással összefüggően a munkásság arculata — szinte napról napra — változóban van. Az irodalomnak tehát az lehet a feladata, hogy sokféle megközelítésben, sokféle eszközzel dolgozza fel a munkásosztály változó világát.

A vita egyik részvevője egyebek között arról szólt, hogy általában két szélsőséges nézet fogalmazódik meg a munkásirodalom kérdéseinek a taglalásakor. Az egyik szerint: az irodalomnak a társadalom egészét kell tükröznie, mert minden színvonalas, művészileg jó alkotás a munkásosztály ügyét szolgálja. (Sok munkásolvasó azt is vallja, hogy a magam életét ismerem, más világba szeretnék bepillantani.) A másik felfogás szerint viszont kevés mű van, amely a munkások életével, hétköznapjaival foglalkozik, ezért hiányolja az átfogó regényeket, amelyekben a különféle munkástípusok megfogalmazódnak.

Tulajdonképpen ezen a tévébeszélgetésen is ez a két álláspont tükröződött, ilyen vagy olyan formában. Ezen a helyen magunk sem akarunk igazságot tenni. Úgy véljük, hogy leginkább az a felszólalás találta fején a szöget, amely arról szólt: nem lehet *egyetlen könyvtől* számon kérni, hogy az egész munkásosztályt, annak egész életét tükrözze. Ami azt illeti, ha nagyon végiggondoljuk, az elmúlt évtizedekben nem is kevés olyan mű született, amely a munkáséletből merítette témáját, vagy azt bizonyos vonatkozásban tükrözte. (Természetesen üdvös volna, ha még több ilyen mű születne.)

A munkásfiatalok olvasásáról szólva a beszélgetés részvevői a közművelődési program közös vállalását hangsúlyozták. A már olvasók, az írók, a könyvtárosok és a propagandisták vállvetett munkájáról kell elsősorban beszélni. A párt Központi Bizottságának a legutóbbi irányelvei is erre hívják fel elsősorban a figyelmet.

A MŰ ÉS AHOGY LÁTJUK. Mindenképpen a közművelődés korszerű felfogásába illik ez a most indult képzőművészeti sorozat, amely a nézőt arra kívánja megtanítani, hogy miként lássa, értékelje az évezredes képzőművészeti kultúrát mai világunkban. *John Berger*, a műsor összeállítója és vezetője — gazdagon illusztrálva mondanivalóját —, az első részben arról beszélt, hogy a kamera, a lencse feltalálása miként mozdította ki hagyományos összefüggéseiből a képet, a festményt.

A festészet eredetileg a perspektíva törvényét alkalmazta: a szemet tette a látható világ középpontjává, minden a szemben összpontosult. A kamera közbelépése ezen a helyzeten alapvetően változtatott. A lencse kiemelte eredeti környezetéből a képet, és új viszonyok közé helyezte. Például a televízió segítségével becsalogatta a lakásunkba. Ha abból az alapvető tételből indulunk ki, hogy a környezet és a műtárgy szorosan összetartozik, akkor ez a változás, s a változás nagy hordereje nyilvánvaló.

Bizonyos alkotások például eleve egy helyhez kötődtek. Így az oltárképek, melyek tartalmukban is a templom rendeltetését szolgálták. Megteremtve azt az áhítatos hangulatot, mely az isten jelenlétét sejdíti. A kamera vagy a lencse által reprodukciókon közvetített alkotások a képet mint eseményt tálalják, s esetenként más és más képzettársításokat hordozóivá is válnak. Egészen más jelentést kapnak, mint amit a művész alkotás közben érzett és gondolt.

A lencse ugyanakkor módosít azzal is, hogy kiemel egy-egy részletet. Ezek eredeti jelentése megváltozik, a mellékalak főfigurává lép elő. Igaz, így el is torzulhat az eredeti értelme, *a mű azonban bevonul az ember hétköznapjaiba, tanulságot, viszonyítást ad életünk eseményeihez.*

John Berger tulajdonképpen játszik velünk, látszólag tiszteletlenül kezelve a nagy művészetet, mintha valaki bajuszt rajzolna Mona Lisa orra alá. Maga int azonban az első adás végén arra, hogy fogadjuk műsorát kritikával. Mindenesetre az az első benyomásunk: ha olykor túlzásba is viszi a könnyed játékosságot, végső soron az igazi művek igazi megértéséhez visz közelebb.

KIS FIGURÁK — NAGY MESTEREK. Egy másik sorozat is indult a héten, amely alkalmasnak látszik arra, hogy a nézők szellemi látóhatárát tágítsa. *Fenyves György* arra vállalkozott, hogy a rajzfilmművészek legkiválóbb képviselőit mutassa be. Mégpedig oly módon, hogy az egyes művészekről készített portréfilmekben megismertet e műfaj sajátos jellegével, művészi törekvéseivel, kifejezésbeli eszközeivel.

Az első alkalommal a magyar származású *John Halas*, vagyis Halász János került a képernyőre. Tulajdonképpen egy szabályos karriertörténetnek lehettünk szemtanúi. Hogyan lett egy pesterzsébeti gyerekből a világ egyik legnagyobb rajzfilmese, akit ma már a filmtörténet az angol rajzfilm Korda Sándoraként emleget. Ennél azonban sokkal többet kapott a néző. Megismerkedhettünk egy ötletekben dúsgazdag, áradó humorú, lendületes művész munkásságával. Annak idején *Bortnyik Sándor* festőművész tanítványa és asszisztense volt. Itthon *Macskássy Gyula* és *Kassovitz Félix* társaságában nyitott egy reklámfilmműhelyt. 1936-ban hívták meg Angliába, ahol 1940-ben feleségével, *Joy Batchelorral* rajzfilmvállalatot alapított.

A tévéfilm bő illusztrációkkal tarkítva követte nyomon John Halas művészi pályafutását. Egyebek között bemutatott egy darabot a *Foo-foo* sorozatból, melyet harminchárom részben az angol televízió sugárzott. De kaptunk ízelítőt legújabb, zenei témákat feldolgozó műveiből is, melyeket az 1959-ben elhunyt *George Hoffnung*, neves rajzoló munkái nyomán készített. A filmben egyébként a művész mellett megszólalt egykori mestere, Bortnyik Sándor is, akinek muzeális értékű, 1927-ben készült rajzfilmkísérleteit először láthatta a közönség.

Befejezésül: mindkét most elkezdett sorozat egyebek között azt is példázza, hogy miként lehet érdekesen, vonzó tálalásban, nehéz művészeti kérdésekről könnyedén, ám mégis magvasan szólni.

Szombathelyi Ervin

Magyar Hírlap
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, XI., Tétényi út 51
Telefon: 138-068, 337-148, 340-726

Mozgalom és mechanizmus az Izzóban

Munkaszervezés számító

Az *Egyesült Izzó* dolgozóival egy nem is egészen kis várost be lehetne népesíteni: több mint 25 ezer embert foglalkoztat szerte az országban. Tervszerű iparteletepítéssel teremtett munkalehetőséget az utóbbi évtizedben iparilag fejletlen vidékeken. S hogy beruházásai népgazdasági szinten milyen hatékonyak, azt talán egyetlen adat összevetése is érzékelteti: 1970-ben 15 millió dollárt hozott az országnak, tervei szerint jövőre már 53—55 millió dollár értékű árut értékesít tőkés piacokon.

Arról van tehát szó, hogy termékei világszínvonalon versenyképesek, s hogy megbízható kereskedelmi partner. Ez viszont többre is utal, mint folyamatos műszaki fejlesztésre: *összehangolt munkaszervezésre* is.

Fillérekből milliók

— Nálunk a legkisebb műszaki hibának, határidő csúszásnak is nagyon súlyos következményei lehetnek — jegyzem *Tiborcz Istvánnak*, az Egyesült Izzó szervezési főosztályva vezetőjének szavait — két fillér gyorsan halmozódik fel milliókra. A gazdasági egységek meglehetősen önállóak, de a folyamatos termelés biztosítása érdekében végső soron a vállalat felső vezetése koordinálja a működésüket. A társadalmi munkamegosztás következtében specializálódott egységek tevékenységének optimális összehangolása ekkora gyárban hagyományos szervezéssel lehetetlen volna.

— Mióta vette át az idejét múlt szervezési módszerek, működési szabályozók szerepét a gépi adatfeldolgozás?

— A szervezés, a szervezettség fejlesztéséhez figyelembe kell venni az adott struktúra fejlődési dinamikáját. Az Egyesült Izzó gyorsabban fejlődik a többi iparvállalatnál. Nekünk ennek megfelelően kellett kidolgoznunk a szervezés modernizálását. A hatvanas évek második felében vált nyilvánvalóvá, hogy csak kibernetikai rendszerszervezettséggel tudunk lépést tartani a követelményekkel.

Nélkülözhetetlen segédeszköz

— A kibernetikán, vagy a rendszerszervezettségen van a hangsúly?

— Mind a kettőn. A kibernetika az irányítás művészete. A rendszerszervezettség azt jelenti, hogy nem részletkérdések szabályozását végezzük, hanem — zárt rendszerben gondolkozva — minden, a termelés folyamatát befolyásoló tényező koordinálását. Ehhez megfelelő információk kellenek, hogy rendelkezésünkre álljanak, vagyis mégis nélkülözhetetlen segédeszközünk a számítógép. A kibernetikai rendszer *értékesítés centrikus*. Arra irányul, hogy választ adjon: ki kihez igazodjék az optimális döntés érdekében. A gépnek kell „megmondania": mit gyártsunk, ha ilyen vagy olyan anyag nincs, amolyan pedig van, s azt is, hogy a lehetséges variánsok közül melyik a leggazdaságosabb Egy évtizede még egyszerű volt: teljesítette-e a gyár a tervét, vagy nem. Ma viszont már így hangzik a kérdés: *képes-e bővíteni a piacait vagy sem?* Ami arra utal, hogy mennyire szervezett az alkalmazkodó képessége.

— Melyik területen vezették be először a rendszert?

— A számvitelben. Kereskedelmi költséglapokat léptettünk életbe: mit, mikor, kinek, mennyit, milyen szállítási eszközzel, milyen devizáért szállítunk. Ez óriási adathalmaz, de a számítógép állandóan nyilvántartja és havonta készít nekünk úgynevezett kiszállítási bizonylatot. Ez a raktárgazdálkodási szervezet egyhavi BAN-programja. A RA-program a következő pe[illegible] szegezés[illegible] kimutatásokat is készít a gép, és mutatja az elcsúszásokat, a mulasztásokat. És számonkér.

— Számonkér?

— Mégpedig igazságosan. A számítógépnek nem lehet telefonálni, magyarázkodni. Csak a főkönyvelő, és a MEO aláírásával ellátott bizonylatot fogad el. A hibát, az elmaradt munkát a gép csak akkor veszi le „napirendről", ha kijavították, bepótolták. De miután ez megtörtént, többet nem szerepelteti. Nem szeretik a felelősök ez a megfellebbezhetetlenül objektív tükröt. Nemcsak azért, mert szembe kell nézni vele, hanem mert válaszolni is kell a felettes vezetőnek: miért nem teljesítették a kitűzött feladatot.

— És ha objekív okai voltak a lemaradásnak?

— A kérdés jogos. De a rendszer egyik alapelve az egy havi komplex előretartás. Különben nem lehetne számítógéppel dolgozni. Amit nyernénk a réven, elveszítenénk a vámnál. Rengeteg vita, huzavona keletkezne, a vezetők olyan ügyekkel volnának kénytelenek foglalkozni, amelyek nem rájuk tartoznak. A biztosított feltételek mellett viszont a gép értékel is, kimutatja: *hol keletkezett a hiba, hogy ott javítsák* ki, és ne ott kérjék számon, ahol lecsapódott. Ez alapelv — hangsúlyozza Tiborcz István.

— Ez esetenként rendkívül kellemetlen lehet.

— Valóban. De én inkább a számítógép tudatformáló szerepére hívnám fel a figyelmet a kérdés kapcsán. A gép készítette tükör alapján megbeszéljük az illetékesekkel a felszínre került problémákat. Ez kényszerítő hatást gyakorol valamennyiünkre: nem térhetünk ki az elől, hogy a hibákról objektíven és őszintén beszéljünk, és levonjuk a tapasztalatokat.

Százezerféle számla

— A hibákat hiányosságok szülik. Termelőüzemekben ez általában anyaghiányt jelent.

— Éppen ezért nehezebb is az anyaggazdálkodás bekapcsolása a rendszerbe. A szervezés szálai ugyanis ezesetben már a vállalaton kívülre is kivezetnek. És ha a főosztály azt jelenti, hogy nem egy, hanem csak hat hónap múlva tudja beszerezni a kért mennyiséget, az nagyon nem tetszik a gépnek. Azt mondja: rossz válasz, másikat kérek. Márpedig az Izzó száztízezer féle anyaggal dolgozik. És ez durván százezer számlát jelent. Ami még nem is lenne baj. De *ez százezer féle számla, szállítólevél. Mert Magyarországon a gyárak közötti adathordozó nincs szabványosítva!* Tehát nem lehet gépre vinni a feldolgozást. Mi, egy év alatt, gyáron belül harmincezer féleségre csökkentettük, „csak" ennyi lesz dokumentálva, de ez óriási munka volt.

— Hányan végzik az egyre bővülő koordináló tevékenységet az Izzóban?

— A szervezők számozott témákkal dolgoznak, minden témának — jelenleg 53 „fut" — van egy felelőse, egy-egy közreműködő csoporttal, amelynek tagjait a felelős válogatja össze, esetenként külső gyárakból is. A vezető akkor avatkozik be, ha valaki elakad. Aki átlagon felüli sikerrel old meg egy témát, az erkölcsi és anyagi jutalomban részesül. De olyan eset is volt már, hogy vissza kellett venni valamelyik felelőstől a témát — a mérnökök szaktudása, szorgalma, politikai hozzáállása sem egyforma.

Igazságos számonkérés

— Hol találkozik a rendszerszervezés és a sok ezer középvezető, szakmunkás tevékenysége?

— Az egész vállalatot átfogó témákon kívül a gazdasági egységeknek is vannak szervezési programjaik, amelyek elsősorban racionalizálási jellegű feladatok. Nálunk erre épül a *Dolgozz Hibátlanul mozgalom*, amelyet szintén részszerveztünk a számítógépre. Ez még kezdeti stádiumban van, de a kezdeti eredmények kedvezőek: önköltség- és selejt[illegible]

Az Országos Béketanács mérlege és programja

Idei utolsó ülését tartotta hétfőn — az Országház Vadász-termében — az Országos Béketanács: számadást végzett a magyar békemozgalom 1974-ben kifejtett sokirányú tevékenységéről és kidolgozta a mozgalom 1975. évi akcióinak — hazai tevékenységének és külföldi propagandamunkájának — irányelveit. Részt vett a tanácskozáson és az elnökségben foglalt helyet *Kállai Gyula*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának elnöke.

Dr. Réczei László, az OBT alelnöke az ülést megnyitó beszédében emlékeztetett arra, hogy 1974 jubileumi éve volt a magyar békemozgalomnak és a világ békemozgalmának: 25 éve, hogy a felvilágosult emberiség szakított azzal a cselekvést bénító beidegzésével, hogy a háború ellen nem tehet semmit. Negyedszázaddal ezelőtt azonban nemcsak az a belátás jelent meg az emberiség tudatában, hogy a háborút emberek csinálják, tehát emberek meg is tudják akadályozni, hanem annak felismerése is, hogy mi a módja az emberek mozgósításának a háború veszélyével szemben, hogyan lehet nemcsak népszerűsíteni egy mindenki által vágyott eszményt, de hogyan lehet a cél, a béke elérése érdekében cselekvésre késztetni a világ haladó erőit. Így született meg békemozgalmunk, a szocialista országok és számos más ország összehangolt cselekvésre kész mozgalma.

— A magyar békemozgalom — hangsúlyozta dr. Réczei László — kedvező belpolitikai légkörben keletkezett, működött és működik jelenleg is. Célunkat és mozgósító jelszavainkat a Szovjetunió és a szocialista országok békés külpolitikája határozta meg, s tevékenységünk egybeesett azzal a céllal, amire kormányaink törekedtek. A magyar békemozgalom hazai munkája 1974-ben gyakorlatilag kiterjedt az egész országra.

A magyar békemozgalom külföldön kifejtett tevékenysége során is érezhető volt az enyhülés légköre. A békeerők aktivitása fokozódott. Növekedett azoknak a szervező erőknek a tábora, amelyek készek velünk összehangoltan cselekedni

---

lennie... Lett belőle német kérdés, születésszabályozás kérdés, felvetette, hogy mi az elsőbb rendű kultúra, a városi, vagy a vidéki-e, s hogy ki a különb adófizető, a katolikus vagy a református-e...

Most... beszámolhatok az eredményről. Azért hagytam a végére, mert röviden végezhetek vele. *Nincsen eredmény.* Az eredmény semmi, zérus. A lár-

1968 JUL 3.
Halász János
1021

Halász János: Anya

EGÉSZSÉGÜGYI
DOLGOZÓ

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DR. ZOLT

KIE SEM

Ismeretes, hogy Semmelweisről, tanításáról két időszakban keletkeztek szenvedélyes viták, amelyeknek résztvevői a személyes támadásoktól, vádaskodásoktól sem kímélték meg ellenfeleiket.

●

Az első időszak Semmelweis életében volt, a viták tanításairól folytak. A második szakasz évtizedekkel Semmelweis halála után kezdődött. Ekkor már tanításának igazát a bakteriológia fejlődése, többek között Pasteur és Lister tevékenysége fényesen bizonyította. A vita most akörül zajlott, hogy magyar volt-e Semmelweis, és hogy ő volt-e az első, aki a gyermekágyi láz kóroktanát és megelőzésének mód-

írásban. Magyarságáról ny
ván nem volt megfogalmazo
véleménye. Fel sem merülh
tett benne, hogy ez kétségl
vonható. Magától értetődő
beszélt nem egyszer hazájár
Magyarországról, magától é
tetődően írt magyar nyelv
széljegyzeteket német cikk
mellé, a könyvtárban. Magy
volt és hazafi. Erről nem cs
akkor tett tanúságot, amik
Bécsben sokat tett a magy
forradalomért, de akkor
amikor elutasította a züric
egyetem meghívását; megm
radt a szegény pesti egyete
sok nehézséggel küzdő tanár
nak. Ugyanakkor a legnem
sebb értelemben volt intern
cionalista, és soha nem mut
tott olyan magátartást, an
nacionalistának neveznér
Természetesen erről sir
megfogalmazott vagy épp
írásban megmaradt vélem
nye. Erre mutat azonban egé
élete és tevékenysége. Az i

SELYE PROF

*Harmad izben járt Magyar
ban előadói körúton a mo
Kísérleti Orvosi és Sebés
igazgatója, a huszadik száza
markáns alakja Selye Jáno
alkalommal kértük meg, m
latait Semmelweis Ignácról*

— Kétségtelenül egyike
magyar orvosoknak. Tragikú

FEJÉR MEGYEI HIRLAP

1964 MÁR

a Hírlap vasárnapi melléklete

1021

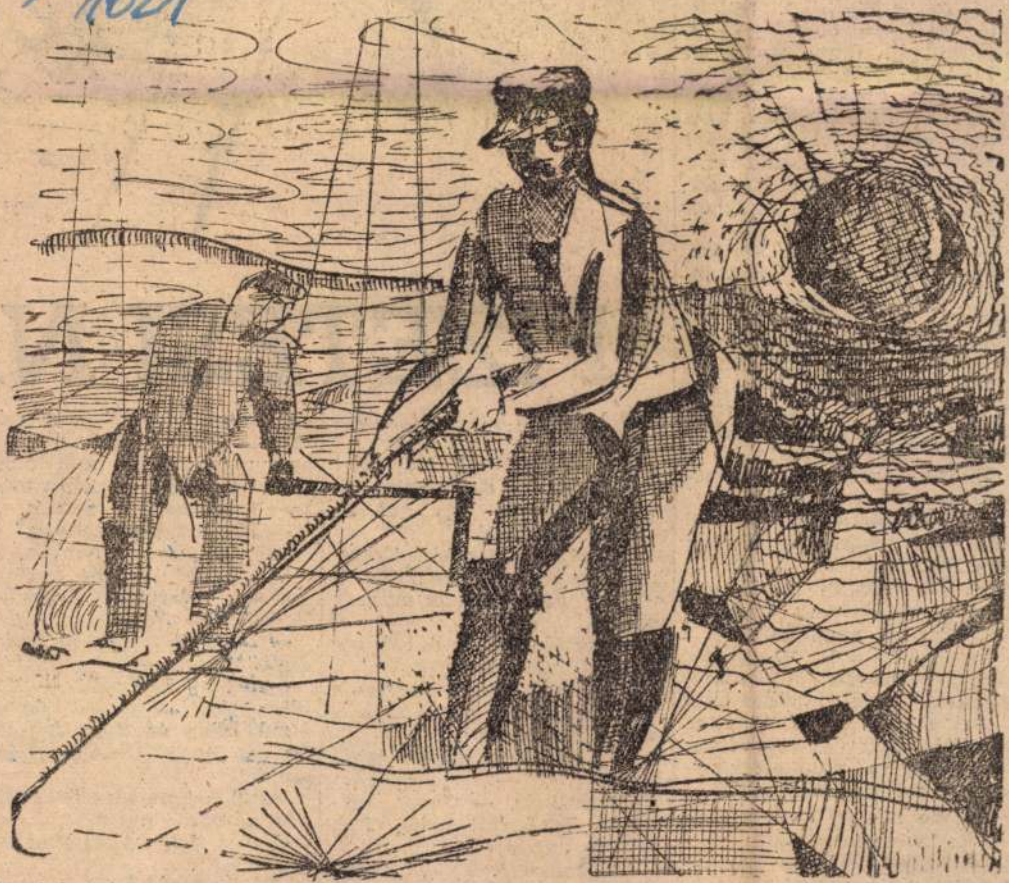

Halász János: Jégvagok

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

FIZETÉSI NA

Krecskó ezt teljesen a saját szakállára csinálta. Unta már, hogy három-négy asszony rendszeresen a nyakára járt, az emberekre panaszkodtak, egyik-másik el is sírta magát, hogy a bitang megint csak négy-ötszáz forintot vitt haza, a többit elitta, ott vannak a gyerekek, cipő-ruha kellene, tüzelő sincs elég, hát tegyen valamit Krecskó kartárs, mert ha kell, elmennek a Poncius Pilátushoz is, de nem tűrik tovább az emberek naszontalankodását.

— Mi vagyok én, családfenntartó? — kiabált velük kipirosodott, kicsit mosolygó képpel. — Fogják meg az emberek nyakát! Micsoda asszonyok maguk, hogy nem tudják elvenni tőlük a pénzt?

Bokáné azt mondta erre bátortalanul, mert Krecskó kiabálását nagyon komolynak vette:

— Iszen, Krecskó kartárs, kérem szépen, haza se hozzák, hogy a ménkű csapjon beléjük! Hogyan vegye el tőlük akkor az ember?

— Majd én megmutatnám a maguk helyében! Ilyen derék asszonyok nem birnak meg a nyeszlett emberekkel! Szégyelleném magam!

Tóthné legyintett és elnézett Krecskó feje fölött.

— Megmutatná, az ám! Csak úgy menne az, amikor megvadulnak!

— Már inkább tessék minekünk ideadni azt a pénzt, ne verjék el a család elől...

Krecskó erre megemelte kétszer-háromszor a csizmája sarkát, jól kidüllesztette a mellét, a hasát és nagy előadást tartott az asszonyoknak, hogy a munkatörvénykönyve ezt és ezt írja elő...

Tóthné megint csak legyintett és keserűen mondta:

— Munka törvénykönyve! Azt is előírhatná, hogy az ilyen ember vigye haza a

nek. Kincses Jani hátbavágja Bélát.

Ezt megkaptad! Ez azért van — fordul Krecskóhoz —, mert aszongya, így jobban szeretik a lányok.

Megint felröhögnek, Krecskó szája körül is megvillan a mosoly, de igyekszik szigorú maradni.

— Hétfőn megmutatod nekem a fejedet, értem?!

S anélkül, hogy megvárná, mit mond erre Béla, az asszonykához fordul.

— No, kérem szépen, tehát kezdhetjük! — és visszaperdül, körülnéz. — Sorba, emberek! Egy-kettő! Boka, Tóth Pali és Jegesi!?

Mélyhangú férfi felel az ajtónál és dörgöli az orrát a kézfejével:

gét, leveszi fejéről a sapkát, makacs haja szétesik a koponyáján. Senki se szól most, Jegesi körülpislog, aztán megkeresi az asszony szemét.

— Hát te? Ebédet hoztá? — kérdi bizonytalan hangon.

Néhányból kiugrik a rövid nevetés, Krecskó Jegesihez fordul.

— Ide a hátam mögé Ferkó. Egy-kettő.

— Mi az Istennek? — Veti föl a fejét az ember, de elindul Boka és Tóth felé. — Mi van ittend? Iskolássat játszunk?

Hátul azt mondja öreg Birkás náthás hangon.

— Azt. Iskolássat. Meg cirkuszossat...

Nevetgélés hangzik, Krecskó hátranéz, elhallgat-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Halász János

FEJÉR MEGYEI HIRLAP
1964 ÁPR

1021

Móri bányászkolónia [illegible]64.

Halász János rajza

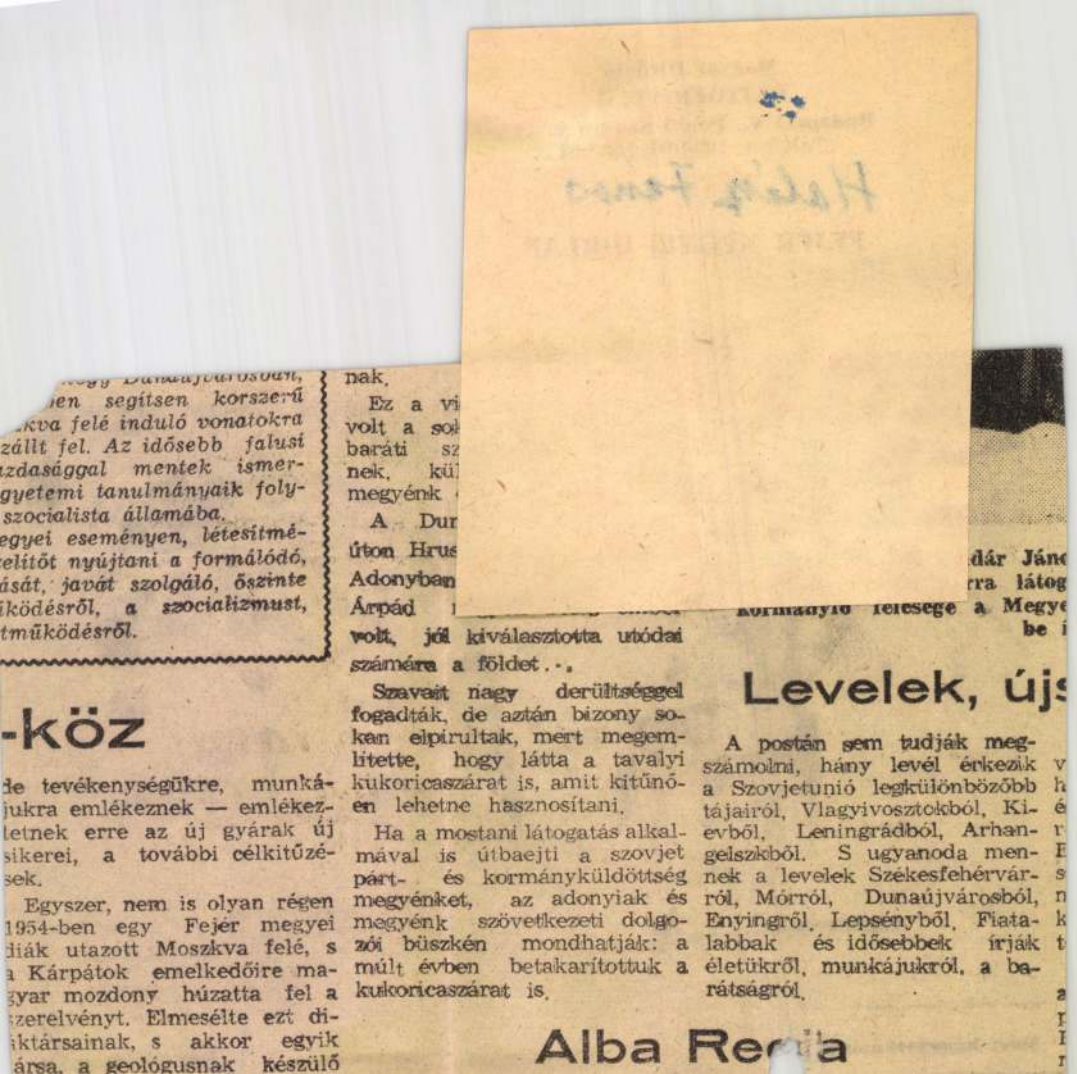

...egy Dunaújvárosban, ...en segítsen korszerű ...kva felé induló vonatokra ...zállt fel. Az idősebb falusi ...zdasággal mentek ismer- ...gyetemi tanulmányaik foly- ...szocialista államába. ...egyei eseményen, létesítmé- ...elítőt nyújtani a formálódó, ...ását, javát szolgáló, őszinte ...iködésről, a szocializmust, ...tműködésről.

-köz

...de tevékenységükre, munká- ...jukra emlékeznek — emlékez- ...letnek erre az új gyárak új ...sikerei, a további célkitűzé- ...sek.

Egyszer, nem is olyan régen 1954-ben egy Fejér megyei ...diák utazott Moszkva felé, s ...a Kárpátok emelkedőire ma- ...gyar mozdony húzatta fel a ...szerelvényt. Elmesélte ezt di- ...áktársainak, s akkor egyik ...társa, a geológusnak készülő

...nak.

Ez a vi... volt a sok... baráti sz... nek, kül... megyénk ...

A Dun... úton Hrus... Adonyban... Árpád ... volt, jól kiválasztotta utódai számára a földet...

Szavait nagy derültséggel fogadták, de aztán bizony sokan elpirultak, mert megemlítette, hogy látta a tavalyi kukoricaszárat is, amit kitűnően lehetne hasznosítani.

Ha a mostani látogatás alkalmával is útbaejti a szovjet párt- és kormányküldöttség megyénket, az adonyiak és megyénk szövetkezeti dolgozói büszkén mondhatják: a múlt évben betakarítottuk a kukoricaszárat is.

...dár Jáno... ...rra látog... kormányló felesége a Megye... be i...

Levelek, újs...

A postán sem tudják megszámolni, hány levél érkezik a Szovjetunió legkülönbözőbb tájairól, Vlagyivosztokból, Kievből, Leningrádból, Arhangelszkből. S ugyanoda mennek a levelek Székesfehérvárról, Mórról, Dunaújvárosból, Enyingről, Lepsényből, Fiatalabbak és idősebbek írják életükről, munkájukról, a barátságról.

Alba Re...a

Halász János

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

FEJÉR MEGYEI HIRLAP

1964 JAN 5

1021

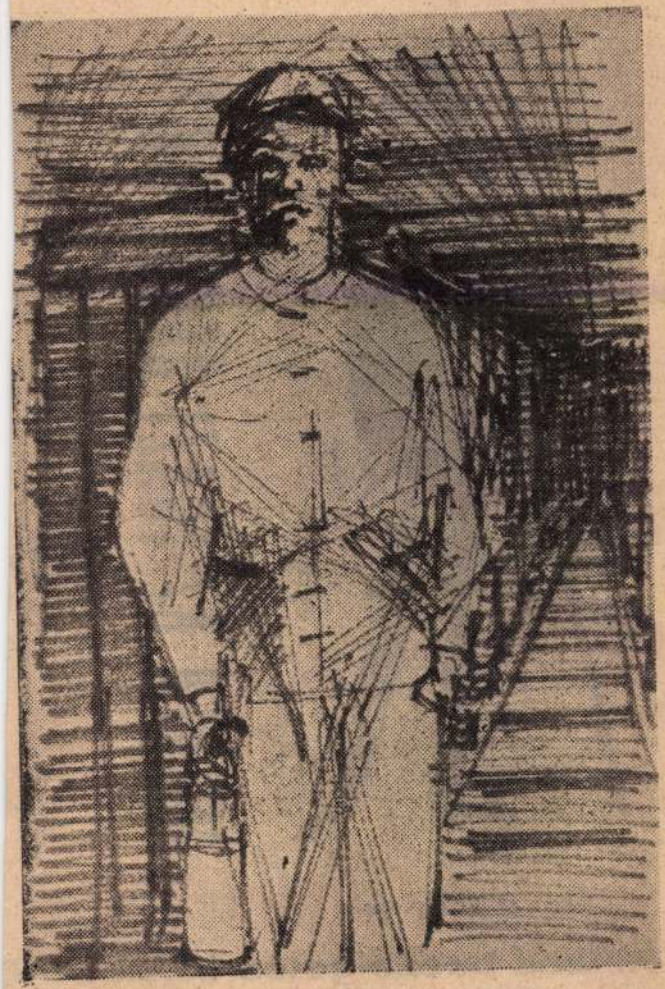

Bányász (Halász János rajza)

MILYEN AZ IGAZI ANGOL ÚR?

Angol úr — hétköznap

Rajzos beszélgetés Köpeczi B

(A Vörösmarty Színház ja-
nuár 9-én mutatja be a Ma-
dách Színház előadásában Pe-

is meglátszó károkat a nagy
londoni bombázás. Senki nem
volt, aki a mentést, tűzoltást

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Halász János

FEJÉR MEGYEI HIRLAP

1964 DEC 6

1021

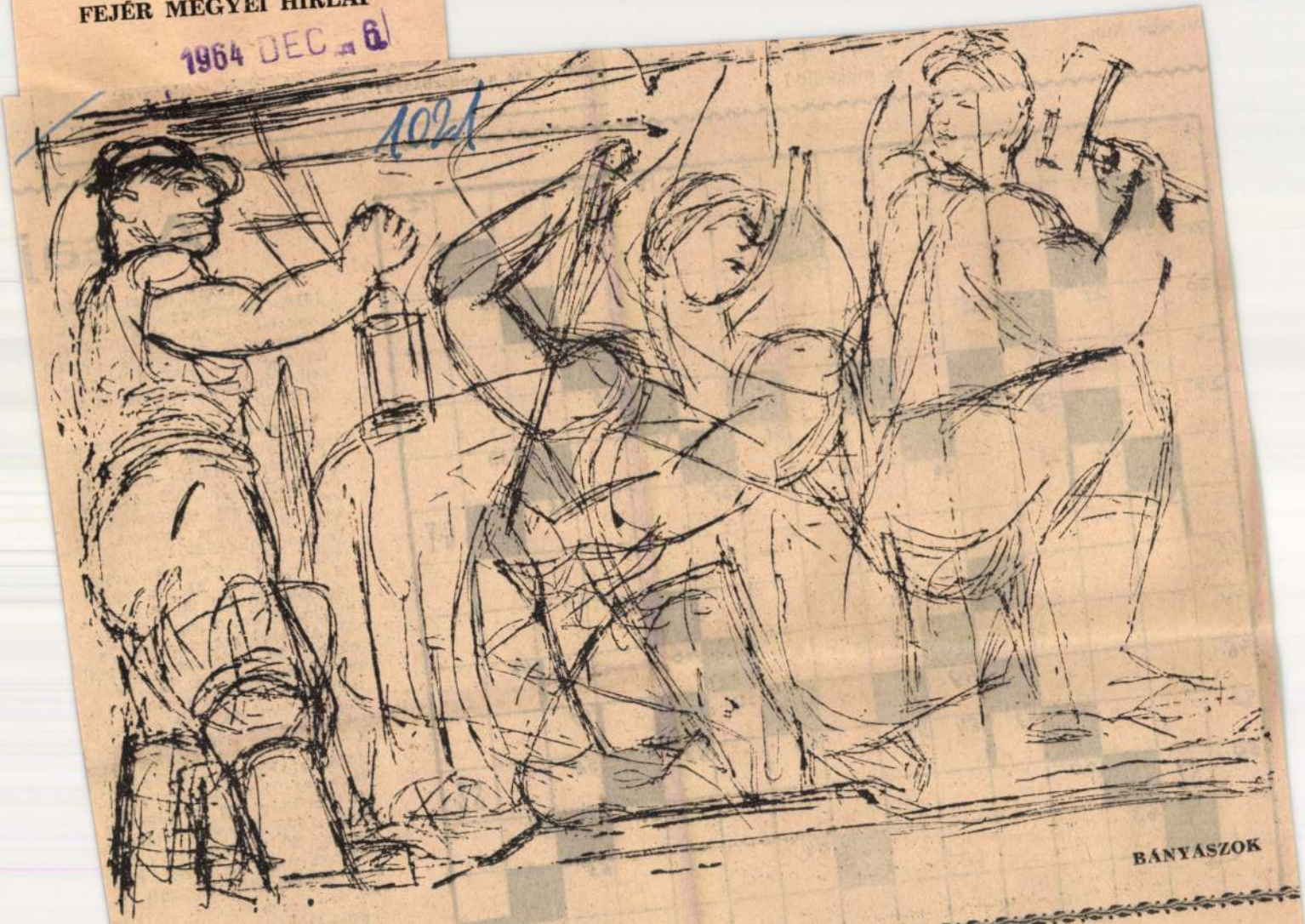

BÁNYÁSZOK

Halász János

Fejér megyei Hiriap

szüksége van.

(P)

a zseb, 3. és 4. a vállpánt és megkötő.)

merre van a cuk

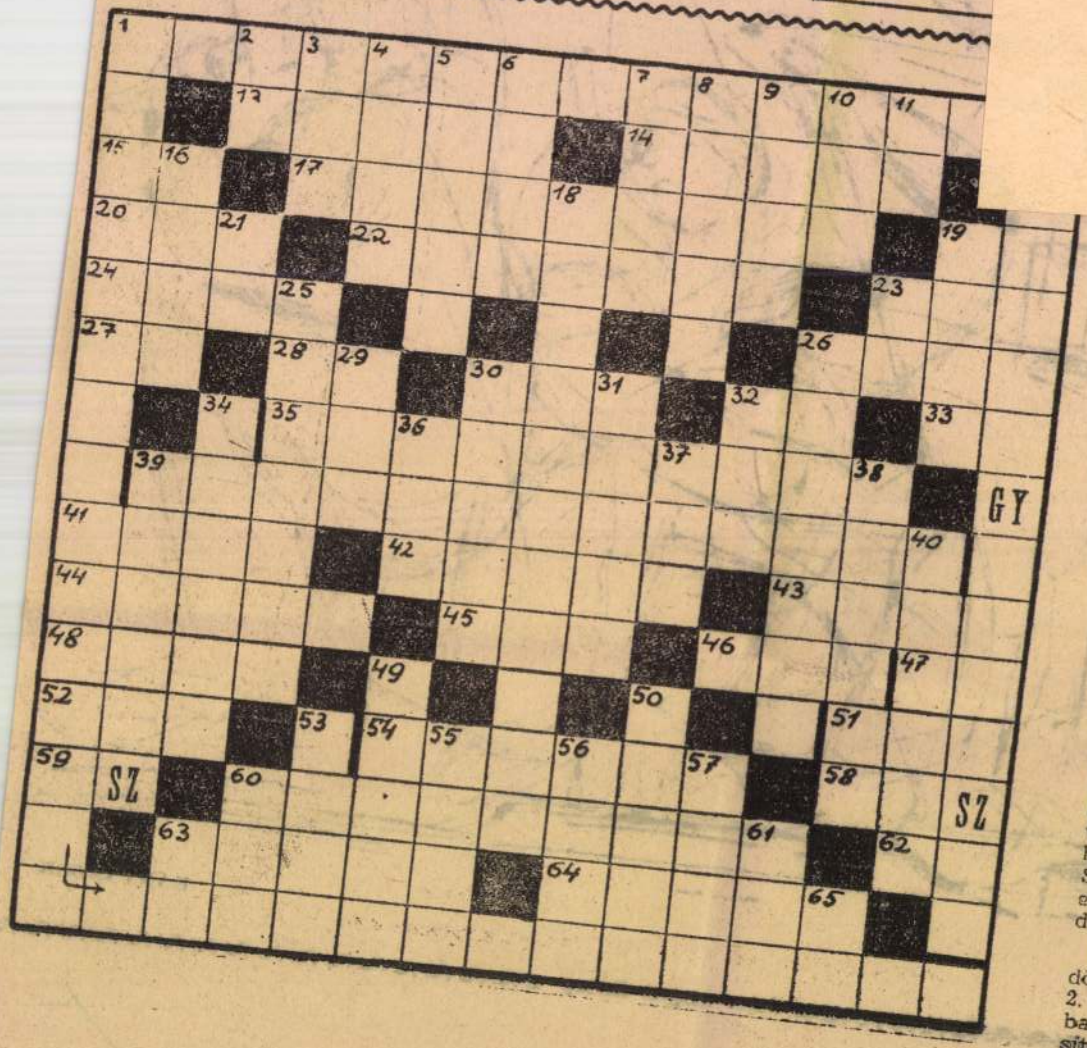

1918. december 7-én jelent meg először az első magyar kommunista napilap, ezért ünnepe ez a nap a magyar sajtó munkatársainak és olvasóinak.

Vízszintes: 1. Az újságnyomás előfeltétele (névelővel). 13. Molière-darab címe. 14. Akadályoz. 15. AB. 17. Katonai művelet, átkarolás. 19. NE. 20. Folyós massza. 22. Az eső előjele. 23. Főzeléknövény. 24. Izomvégződések. 26 ...szalma. 27. A tantál vegyjele. 28. IT. 30. A kecske himje. 32. Számjegy. 33. NA. 35. Az első kommunista lap címe. 39. Népbiztos, a lap egyik munkatársa. 41. Vérig ikerszava. 42. Nem olcsó. 43. Papírra vet. 44. Csehszlovák traktormárka. 45. KSÁ. 46. Árvédelmi töltés. 47. MO 48. Hajózható francia folyó. 51. Rovat az újságban. 52. UNL. 54. Férfinév. 58. Világszervezet. 59. Kettős mássalhangzó. 60. Rozsdásodik. 62. Szamárhang. 63. Pest megyei község. 64. Széthull leadól.

Függőleges: 1. Így kezdődött a lap első vezércikke. 2. Sóhaj. 3. Járás Somogyban. 4. A kutya (+,). 5. Édesítőszer. 6. Vissza: nem új,

1021 1964 FEB 2

Halász János: **Korá reggel.**

FELÉR MEGYEI HIRLAP
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-207

Pacsirta
(Kosztolá

Egy ember, a

valy-
még
mi-
vasz-
hogy
alap"
én is
litani
egve-
jukat
e mi-
t em-
egé-
aróka
lett. a
l gár-
nyár-
képest
y ifjú
üveget
ak tu-
bigy-

D. K.

dobja ki
szerezzen neki megfelelő, száraz
etőleg olyat, ami zárható, hogy a
zá ne férjen.

niért rakja el a gyógyszert az em-
hogy szükség esetén megmutassa
t, aki majd kiválogatja, hogy me-
Sokkal jobb, ha otthon akad va-
lelő, mintha valakinek éjszakának
on kívül kell patikába menni.

gyógyszer méreg,

Halász Jánoné

hímző

lájd

Szabad Művészet

1955. 186. l

Halász Károly

Bőröndöm dunai tájképpel

Szabó Julia: Emlékek a 70-es évekből.
Művészet, 1980. október - 9.lap.

kapcsolatot tartottak fenn. Kiállításaik révén pedig az új magyar művészet elismertetését is sikeresen szolgálták. A Pécsi Műhely tagjainak fel kellett mérniük, hogy örökölt kifejezési eszközeik mennyiben alkalmazhatók az elképzeléseknek a rögzítésére, melyeket elméjükben hordoztak. A geometrikus minták valójában nem jelentettek új kihívást a számukra. Az akkori közelmúlt története, a csoporthoz közelálló mesterek, és főként Lantos Ferenc alkotásainak igényessége, a geometrikus sémák feldolgozottságának foka számukra nem jelentettek túlontúl nagy izgalmat, ezért kihívást sem. Kísérleteik jórészének azonban szerves következménye a rendszerezett forma és szín. Lantos művészi közelsége pedig az önmagára koncentráló képiség mintáival, és „kívülről", a formalizált-tudományos gondolkodás határterületeiről vett módszereivel (variáció, permutáció, kombináció stb.) nem is hangsúlyozhatott számukra mást, mint a geometrikus dekorativitás grafikai-festői jelentőségét.

10. Summa

A szintetikus látás és formaképzés felé indulás igénye persze a minták alapján hatékonyan művelhető mértani sémákkal elfedve megvolt szinte valamennyiüknél. Az eszközökben és jelfajtákban egymás mellett megmutatkozó sokféleség, amit mostani kiállításukon állítanak, egyértelműen jelzi a geometriai tételesség szerepének gyengülését. Halász összetett látásában és az ezt követő festői mozdulatok eredményeként a dekoratív geometria mellett nem lehet nem észrevenni a cselekményes, személyes és gesztusokkal feltöltött formákat. Nem volt idegen tőle sem a táj léptékének megfelelően formált koncepció. A zavarba hozóan gazdag Ficzek, Kismányoky, Halász, Pinczehelyi vizuális értékkutatásának széles fesztávja, amin elfér a permutációs elveken alapuló op art éppannyira, mint a fotódokumentációs koncept vagy a dokumentált performance, a filmes és televíziós megjelenés. Tényleg igaz, hogy a Mohácsi Farostlemezgyár termékeit Lantos Ferenc és a Pécsi Műhely tagjainak a tervei alapján készített építészeti léptékű, a gyártási folyamat szűkös lehetőségei miatt visszafogott színkarakterekkel népszerűsítik. De igaz az is, hogy 1970-ben fogalmazódnak meg a természeti környezet léptékében végrehajtandó vizuális „közbevetések" tervei, a folyamatábrázolásokra törekvés, a fénymanipulációs, tükrözéses jelenségek vizsgálatának igénye és tudatosultak a perspektívamódosulások vizuális paradoxonainak problémái.

Pécsi Műhely – Land art akció, 1970

Ficzek Ferenc már a dekoratív zománclapok készítése közben, a közmegegyezésen alapuló geometrikus rendszer közvetítésének kellős közepén is a térben rendeződő vagy rendezetlenné váló formahalmazokra gondolt, mértanias mintázataiban térdinamikai feszültségek megidézésére tör. Ezek a szándékok persze az egyébként merőben hamis előfeltételeken, illetve optimista hiedelmeken alapuló épületzománc-programban kifejtetlenek maradtak. E program eredményei csak Lantos Ferenc esetében mérhetőek. Ő volt a *„tényleg művész"*, hivatalos megbízások nyomán kerültek munkái könyvtárba, számítóközpontra, zománcgyárra. Ficzek első, építészeti méretű kartonra készült nagyméretű tusrajzain ipari előállítást szimuláló szőrt, intenzív optikai hatású struktúrákat hozott létre. Ezek pozitív és negatív térillúzió keltésére alkalmasak voltak, az illúzió jelenlétével és egyidejű tagadásával előálló formai paradoxonaik ugyancsak konceptuális előfeltételekre utaltak. A zománcok és nagyméretű, fújt struktúrák után már a formázott vásznak jelentek meg műhelyében. Ezeken a térben látszatuk szerint deformálódó dolgok síkba visszafordítását tűzte ki célul maga elé, a vetítések, árnyékhagyások poétikai körében pedig laboratóriumi tisztaságú képletekbe sűrítette tárgyait.

Hogy a Pécsi Műhelyt kísérő, maradandó nyomokat hagyó beállításokkal vitatkozzunk, fel kell idéznünk azt a majdhogynem kollektív érdeklődést, amit a tagok a filmes vagy tv-animáció irányában tanúsítottak. Az első lépések tartalmazták már ezt a lehetőséget. Ficzek haláláig rajzfilmesként dolgozott, előbb a Pannonia Filmstúdiónak, majd Németországban, egy kölni magáncégnek. A filmes dokumentációigény, a tv kreatív felhasználására irányuló szándék Halászt is közel hozta a filmhez és a fotográfiához, Pinczehelyi azóta közismertté váló első konceptjeit fényképezőgéppel rögzítette Nádor Kata közreműködésével éppúgy, mint Szijártó. Kismányoky máig a filmes szakma közelében van, a Pécsi Városi Televízióban műsort szerkeszt, az egyetemen tanszékvezetőként az elektronikus filmkészítést tanítja.

A Pécsi Műhely sikerképességének akkor mondott fel, amikor illemtudóan kezdte sorolni javaslatait, amikor „másságának" elismertetését nem kapudöngetéssel kívánta alátámasztani, vagyis, amikor a mai pozícióharcok kellékeinek nem adott esélyt. Tagjai nem a szépelgés visszafelé igazolásokat kereső lapályait járták. Az ismeretlen felé kimozduló, alternatív, nyitott struktúrákat kívánták megközelíteni. A csoport tagjai közös tevékenységük tíz esztendejében váltak autonóm vizuális közléseket létrehozó, egyéni arccal rendelkező művésszé. A „minden ember tehetséges", a „szegény művészet" felmérhetetlen kapacitásával, a mindennapiság nem privilegizált alkotói helyzetek megértését sürgették. Értékelték az egyszerűséget, hittek egy hierarchikus terhektől megszabadulni képes demokratikus közkultúrában, az elit és tömegkultúra szembeállításának eltüntetéséért dolgoztak, értelmiségiként, polgárként ezért nem zárkóztak el egyetlen profán feladat elvégzésétől sem. Egy újfajta ízlés nevében kívántak változásokat a művészetben. Ennek érlelődése azonban tapasztalhatóan hosszadalmas folyamat, a Pécsi Műhely vállalkozása ekként csak az egyik, kisebb jelentőségű hazai motívum lehetett. Nem volt ebben semmi líra, viszont a gyakorlati párbeszédet fokozottan igényelte volna. Ma inkább azt mondjuk, lett volna benne több líra és hányt volna határozottabban fittyet a jólneveltségre. A summa: ritkán volt egyértelműbb Kasszandra szerep a művészeké a társadalmi párbeszédben, mint ma. ■

* Stephan Schmidt-Wulfen: Documenta 8. Kunst auf dem Prüfstand. In: Kunstforum, Bd. 90. 1987. 68. l.

Ifj. Ficzek Ferenc „Édesapám emlékére"

Installáció a Pécsi Galéria pincéjében

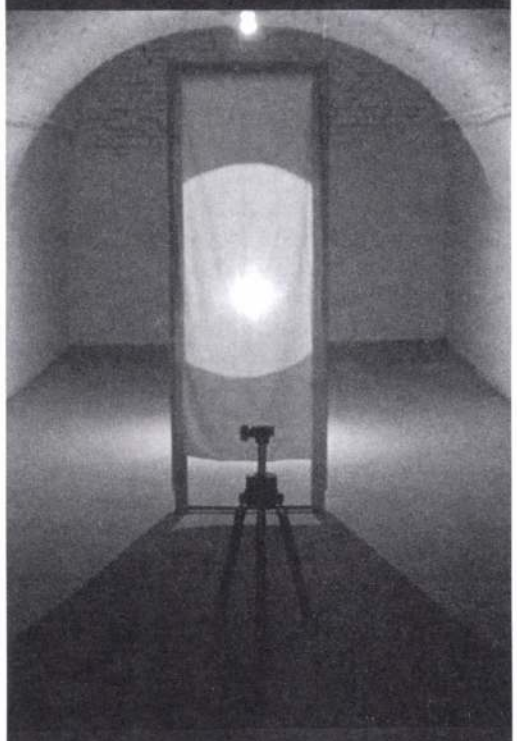

FOTÓ: IFJ. FICZEK FERENC

Az installáció felállítása ez esetben geometrikus monument, emlékmű. Az idősebb Ficzek Ferenc már nem lehetett ott a Pécsi Műhely retrospektív kiállításának megnyitóján.
Az asztalon található lefűzött katalógus a belépő számára mutatja a fotográfiával felidézett tér és fényparadoxonok vizuális és logikai konceptek dokumentumait. Lapozgatva fedezzük fel a *Hokedlit* (konyhaszék), a lámpát, a nőt, az optikai rácsokat. Az ajtófélfára feszített vásznon már nem jelennek meg az organikus test-tájak. A fény már nem pótolja a perspektíva csóváját. Már nem keletkezik árnyék a diavetítő lámpájából kiáramló fény útjában. Ehelyett mit látunk: a vetítés során megmutatkozó forma hiányát. Egy színtelen kört, amely lyukat üt a kiállítási tér közepébe. Ifj. Ficzek ezt úgy éri el, hogy a saját kezűleg készített hokedliről az apja által is használt vetítőbe kartonba metszett lyukas diapozitívot helyezett el. A gép objektívje a hetvenes évekbe repít minket vissza, a konceptművészet pszeudo-tudományos laboratóriumába, a maga elavult technológiájával.

A kiállítás során eredetileg telepített vetítő tönkrement, az égő fénye a meleg tartományból a hidegebbe fordult, a régebbi gyártású, izzószálas égőt egy újabb keletű, de szintén idősebb Ficzek által használt halogéntűs, hideg fényű vetítőre kellett cserélni. Így a használt fény színhőmérséklete megváltozott. A plafonon egy lámpa ég, felidézve a műteremként használt lakás eredeti berendezését. A hideg kőpincében csak a pozitív-negatív emblematikus fénymintát látjuk. A fehérre mázolt ajtófélfára feszített átlátszó vászon bejárat felőli oldala ernyőként fogja fel a kör alakú fénypászmát. Aztán egyedül árválkodik ott még egy eredetileg is az apa által használt fotóállvány, amelyre bizony nincs kamera rögzítve, így arról nem is készülhet már több metaművészeti fejtegetést és gesztust dokumentáló fotó.

Hizsnyik Dénes

Karcagi Galéria, 1980.
– Pécs, Közelítés Galéria, 2004.

ROMVÁRY FERENC

Halász Károly: A karcagi

1980-ban történtek a szóban forgó események. Halász Károly számos egyéni és csoportos kiállításon túl, számos performance, happening, body art, installáció, video- és filmakció aktív részese, olykor főszereplője, Karcagon, a Nagykunság székvárosában konstruktivista képeit állította ki a Művelődési Ház nagytermében, amely különben alkalmi nagyelőadó- és színházteremként funkcionált. A kiállítás katalóguspótló mappája négy eredeti, szignált geometrikus szitanyomatot tartalmazott, ebbe az előszót Hegyi Lóránd írta. A megnyitó körülményei Karcagon úgymond nem voltak éppen hagyományosnak mondhatóak. Jómagam személyes résztvevője, mi több, aktív közreműködője voltam a különleges akciónak, így a szemtanú hitelességével idézhetem fel az ott történteket.

A Karcagi Galéria ifjú népművelője ezzel a nem szokványos kiállítás-megnyitóval valami emlékezetest akart nyújtani a képzőművészet iránt érdeklődő helybélieknek és átránduló debreceni egyetemistáknak. A hagyományos protokoll-megnyitó helyett azonban valami szokatlanul újat kívánt az állóvizet felkavaró eseménnyel elérni, a képekre való rácsodálkozás és a szokásos könnyed csevegés helyett egyfajta gondolatébresztő élményt gerjeszteni.

Halászt egész művészi habitusa, önkifejezésének jó értelemben vett exhibicionizmusa alkalmassá tette az efféle cselekménysor kiötlésére és a vállalt szerep halálosan komoly eljátszására. A performance lényege ugyanis az, hogy a nézőt bevonja az események folyamatába, aki így passzív szemlélőből részévé válik az akciónak, ahol ki-ki feltárulkozóan hozzáadja saját belső világát, akár arra ráhangolódottan befogadóan, akár kényszeredetten elutasítva a szerepjátszásban való közös játékot.

Mielőtt rátérnénk a közel negyedszázada Karcagon történtek leírásába, hogy világossá váljék az esemény súlya, egyúttal kockázata, úgy érzem, meg kell idézni azt a kort, a mindent körbefonó mikrovilágot, amely Halász művésszé válásának időszakára volt jellemző.

Kezdjük a helyszínek és a körülmények említésével, amelyek hősünk életében is meghatározó jelentőségűnek bizonyultak. Halász 1961 és 1965 között járt a pécsi Művészeti Gimnáziumba, ahol Bizse János és Lantos Ferenc festő- valamint Bérces Gábor grafikustanár növendéke volt. Díszítőfestőként végzett, ezt követően dekorációs volt az Uránnál, szoros kapcsolatban maradva a sajátos helyi művészképezdének tekinthető Lantos-féle szabadiskola leendő tagjaival. A hatvanas években a Képzőművészeti Főiskola sokak számára Pécsről szinte elérhetetlennek bizonyult. Halász nem követhette még társai példáját sem, akik a Pécsi Tanárképzőn szereztek rajzszakos tanári oklevelet. Azonban a Pécsett uralkodó szabadabb légkör, a művészetiben tanító tanárok nyitottabb, a korszerű művészetre fogékony szemléletmódja nem kevés követőre talált. Az erőteljes főváros-központúság, a minden döntést egy kézben tartó hatalmi központ ellenében akkor itt helyben kedvezőbb volt a csillagok állása. Magyarán, a helyi vezetők önálló gondolkodásra voltak képesek, és ez náluk ösztönös kulturáltsággal, egyben bátor döntéskészséggel is párosult.

A centralizációból fakadó izoláltság eredményeként tehát kevésbé voltak kötöttek a helyi adottságok. Pécs e téren némiképp kivételezett helyzetére számos példát lehet felhozni. Itt tevékenykedett a hatvanas évek elején Németh Antal, a Nemzeti Színház sokáig indexen lévő egykori igazgató főrendezője, a magyar színháztörténet kiemelkedő egyénisége. A Tüskés Tibor szerkesztette Jelenkor a legkeresettebb folyóiratok közé számított, mely a központilag hallgatásra ítélt írók, költők számára nyújtott fórumot. A hatvanas években a TIT Szabadegyetemének keretében a DOZSO-ban (a mai Bóbita Bábszínházban) Zs. Kovács Diana szervezett nagysikerű, mindig teltházas előadás-sorozatot, ahol többek között Kampis Antal, Dávid Katalin, Major Máté, Pogány Frigyes, Tillai Ernő és Perneczky Géza voltak az előadók. A közönség pedig jórészt azok sorából került ki, akik ott voltak minden hangversenyen, minden koncerten, irodalmi matinén, múzeumban és képkiállításon. 1960-ban Eck Imre vezetésével itt alakult meg, vidéken elsőnek, az új szellemiséget képviselő, merőben újszerű, modern Pécsi Balett.

Engedtessék meg itt egy szubjektív kitérő. 1963-ban kerültem művészettörténészként Pécsre, a Janus Pannonius Múzeumba. Rajtam kívül akkor a vidék Magyarországán csupán Szegeden volt múzeumi státusban egyetlen egy művészettörténész! Legelső feladatom volt a képtár állandó kiállításának a megrendezése, a volt Dózsa vendéglő épületében, a Szabadság út 2-ben. A raktárban tárolt képekből kellett a képtárat kialakítani. Vitáim voltak az építésszel, a kiállításban járatlan művész-szakértőkkel, de leginkább az volt a legfőbb gond, hogy módom sem volt a gyűjteményt megismerni. Segítőim negyedikes művészetisek voltak, köztük Weisz (Valkó) László és Pinczehelyi Sándor. Utóbbi Halász Károllyal együtt később munkatársam is lett a múzeumban. De ide kell sorolnom az önkéntes segítők közé Ficzek Ferencet, Kismányoky Károlyt és Szíjártó Kálmánt is, a Pécsi Műhely későbbi törzstagjait, valamint Gellért B. Istvánt és számos más névtelen helyi főiskolást. A múzeum ugyanis járatta a The Studio és a Das Kunstwerk című folyóiratot, és a La Ceramicat. Gábor Jenő könyvtárát megörökölve pedig számos Skira és egyéb nagy nyugati kiadó akkor másutt még elérhetetlennek tűnő könyve jelentette számunkra – utazás helyett – a világra kitekintést.

1969-ben, Vasarely ajándékozó szándékának első megnyilvánulásaként született meg a pécsi, az országban elsőként megrendezett, a művész 42 szerigráfiáját bemutató tárlat, melyet röviddel ezután követte Vasarely életművének, valamint a nemzetközi gyűjteménynek a bemutatása önálló múzeum keretében. Fokozatosan alakult ki a „múzeumutca", káptalani épületek szabaddá tételével egy-egy életmű bemutatása vált így lehetővé. Csontváry Kosztka Tivadar, Martyn Ferenc, Endre Nemes, Amerigo Tot életműve – de ide sorolható Schaár Erzsébet: Utca c. monumentális alkotása – teszi teljessé (már ameddig) a Modern Magyar Képtár XX. század magyar képzőművészetének teljességre törekvő bemutatását.

Mérföldkövet, egyben határozott irányváltást jelentett a gyűjtemény gyarapításában a legjelesebb hazai avantgárd művészekkel történő kapcsolatteremtés eredményeként az első múzeumban rendezett, az elfogadott és egyedül üdvözítő ideológiát megkerülő, és Mozgás '70 címen elhíresült tárlat. Korniss Dezső és Csiky Tibor közvetítésével olyan művészeknek teremtődött itt fórum, akik sokáig nem kaphattak helyet a hivatalos kiállításokon. Korniss és Csiky mellett Attalai Gábor, Bak Imre, Bocz Gyula, Fajó János, Haraszty István, Hencze Tamás, Keserü Ilona, Lantos Ferenc és Nádler István azóta már nagy nemzetközi karriert futott be. Volt ugyan némi turpisság is a dologban, hisz a Pécsi Balett tízéves évfordulója adta az ötletet, és a KISZ Bizottság hozzájárulásával sikerült a kiállítást engedélyeztetni, a katalógust megjelentetni. S mivel a Mozgás '70 címadás egyértelműen utalt a balettre, ezáltal sikeres volt a figyelemelterelés, az éber cenzorok kijátszása. Itt kell cáfolnom azon tudatosan felejtő, vagy szándékoltan ferdítő és érdemeket kisajátító helyi írástudókat, akik szerint az Iparterv és a KFKI által szervezett félhivatalos kiállítások szolgálták az ötletet a Modern Magyar Képtár gyűjtési koncepciójának a kortárs művészet irányában történő kiterjesztéséhez. Az ötlet nem onnan származik, a Mozgás '70 kapcsán a hatvanas évek során kialakult személyes kontaktus és az avantgárd művészek melletti folyamatos bátor kiállás jelentette a máig gyümölcsöző kapcsolódási pontot. A korábban ránk utaló „bezzeg Pécs" szlogen gyakori emlegetése pedig sokáig az egyetlen biztonságos támaszt jelentő, egyúttal ajándékozásban megnyilvánuló, gyűjteménygyarapításban hasznosuló csáberőnek bizonyult.

performance

A Pécsi Műhely tagjai aktív részesei voltak a fent vázolt múzeumi történéseknek, gyűjteménygyarapító, kiállítás-rendezői tevékenységben való aktív részvételük pedig kölcsönösen gyümölcsöző volt mind a két fél számára. A széleskörű tájékozódás oly sok lehetőséget kínált fel számukra, amellyel ki-ki saját habitusa szerint élni is tudott.

Közel három évtizednyi pécsi lét után 1979-ben Halász Károly váltásra kényszerült. Elsősorban megoldatlan lakhatási gondok miatt szakadt el a megszokott, számára igazi otthont sohasem biztosító, ám számos erős impulzust nyújtó közegtől. Szülővárosába, Paksra költözött. Mindent elölről kellett kezdenie. De már nem kezdő fokon. 1967 óta kiállító művész, egyéni és csoportos kiállításon való részvételek sora áll mögötte. 1968-tól a Pécsi Műhely tagja, közülük elsőként jutott el Nyugat-Európába. 1970 óta festői munkássága mellett akciókon, land art-okon, happeningeken vesz részt, performance-okat szervez itthon (Pécs, Balatonalmádi, Miskolc, Budapest, Karcag) és külföldön (Amsterdam, Berlin), a tv-t, a videót és a filmet – Modulált Televízió, Privát Adás, Pszeudó Videó elnevezésekkel – kísérleti médiumként alkalmazza. Az 1972-es kasseli Documenta 5 anyagának helyszíni tanulmányozása megerősítette őt addigi művészi tevékenységének valós értékállóságában, megerősítette őt abban, hogy jó irányt választott, megerősítette őt saját igazában, és ez egy életre szóló bíztatást jelentett a számára. 1978-ban három hónapot töltött Kölnben és Amsterdamban, mely újabb feltöltődést jelentett, gazdag muníciót az élet további szakaszára. S hogy a Pécsett eltöltött múzeumi évek egy másik szálon sem teltek számára hasznosítatlanul, jelzi az a 2004-ben már tényként közölhető megállapítás – amit az első felvetéskor velem együtt majd mindenki kétkedve fogadott –, ma már a Paksi Képtár az ország egyik legjelentősebb kortárs képzőművészeti gyűjteménye, mint a Halász-féle performance tárgyiasult megvalósulása! Halász ugyanis Paksra kerülvén először is megszervezte a Vizuális Kísérleti Alkotótelepet, ahol Lantossal közösen vezette ifjú alkotóktól felfelé ívelően az ország legjelentősebb művészeit is befogadó művésztelepet. Majd maga köré szervezte a Paksi Fiatal Alkotók Körét. Az itt született munkák képezték a Paksi Képtár alapgyűjteményét. S az első szerzeményeket újabbak követték, a képtár a művészek adományozása révén tovább gyarapodott. Az utóbbi időben, ha kisebb mértékben is, minisztériumi elismeréseként már vásárlásokra is sor kerülhetett.

A Pécsi Műhely mostani, márciusi-áprilisi retrospektív kiállításán a Közelítés Galériában kísérlet történt eredeti helyszínen készült fotókkal és a „szigetek" jelzésszerű rekonstruálásával a karcagi performance felidézésére.

1980, Karcag. Az előcsarnokban feltűnően sokan várakoznak, a kiállítóterem ajtaja zárva, szokatlan ez a bezárkózás, a kintiek várakozással telve zsibonganak, megérkezik a protokoll, de előttük is zárva a terem. A kíváncsiság egyre fokozódik. Majd nyílik az ajtó, de félhomály, gyertyák imbolygó fénye fogadja a terembe egyesével belépőket. Elöl a tanácselnök asszony, őt a párttitkár követi, az ajtónálló mindenki kezébe nyom egy-egy méretes, égő gyertyát. Keskeny labirintusszerű járatok közt halad a sor, megállni nem lehet, mert háttérből a tömeg csak nyomul előre. Lassan megszokja a szem a sötétséget is, a gyertyák fénye lefelé vonzza a tekintetet, ahol apró dombokat, ún. „szigeteket" kerülgetnek a libasorban lépegetők. Az áttetsző színpadi függöny mögül kihallik a hangversenyre gyakorló helybéli zongoratanárnő játéka, Gabriel Fauré, netán César Franck szonátája? A bejáratnál a moderátor – anno Karcagon, és Pécsett is e krónika szerzője – hangsúlytalanul, monoton ritmusban a művészet nagy kérdéseit boncolgatja elgondolkoztatóan súlyos veretességgel. Bevallom, én csak plagizáltam. 1976-ban ugyanis Aknai Tamás szervezésében a Reneszánsz Kőtár épületében sokunk számára maradandó élményt nyújtó performance adta hozzá az ötletet. Máig is élénken él bennem ez a sajátos pécsi eseménysor. Petr Stembera fiatal prágai művészettörténész, miközben földön térdepelve lassan és tagoltan felolvasott egy oldalt az egzisztencialista Heidegger: Wesen der Wahrheit ist die Rede kezdetű szövegéből, majd újra kezdte, majd megismételte, megint csak ismételte, és minden oldal után kortyolt hozzá a vodkás üvegből. Közben lelassult, egyre csak lassult, teste imbolygóvá vált, előrehátra dülöngélt, a nyelve gombóccá keményedett, és csak tördelte a mondatokat, törte a szavakat. Majd előrebukott és végleg elhomályosult számára a külvilág. Mi nézők vele együtt, a jelenet feszülten figyelő passzív szemlélői, az intellektuális kezdetektől – együtt érezvén vele – eljutottunk egyfajta végpontig, a gondolat értelmetlen megszűnéséig. Már régen nem a lét értelmével foglalkozó szövegen volt a hangsúly, és nem arra figyelt a hallgatóság, az emberi létezés fokozatos leépülése zajlott le előttünk. Ez döbbenetet keltett és ki-ki saját értelmezése szerint fogadta a történéseket. Ma is foglalkoztat a kérdés, mi történt ott akkor vele, milyen kataklizma részesévé vált ő és váltunk őáltala mi is?

Karcagon az emlékek hatására én is kísértésbe estem és itallal stimuláltam a közszereplés okozta meglévő gátlásokat. Jóllehet akaratlagosan csak feldobódni szándékoztam és a kevéske pálinkától közel sem jutottam delíriumos állapotig. Eleinte visszafogottan, majd egyre könnyedebben forgott a nyelvem. Természetesen a belőlem fakadó rendkívül „magvas gondolatok" a halk zongoraszó kíséretében csak kiegészítői voltak a tulajdonképpeni scénának, az együttesen átélt játéknak.

De képzeljük csak magunkat a „szereplők" helyébe. Nyilván mást érzett a tanácselnöknő, amint kezében húsvéti gyertyával haladt előre az ismeretlenbe, mást a mögötte araszoló párttitkár a sötétben és ugyancsak mást a megdöbbent tiszteket követő kaján gyalogok. A sötét, imbolygó gyertyafénnyel megvilágított terem padlózatán homokból és újságpapírból kialakított szigeteket kerülgetett a vernisszázs közönsége. Csak előre volt szabad az út, hátrálni nem lehetett, de a terem végében ott magasodott a színpad az áttetsző függönnyel, addig és nem tovább. És csak jöttek az előcsarnokban türelmetlen várakozók, nyomultak előre kíváncsiságtól ajzottan. Közben már minden szabadon hagyott talpalatnyi hely megtelt, a bent lévők összetorlódtak, és tanácstalanul forgolódva apránként fedezték fel maguk körül a földön eléjük táruló látványt. A képkiállítás tulajdonképpen második szándékú látnivalóját. A szigeteket. Fenn a magasban, kétágú létra tetején, ha emlékeim nem csalnak Halász Károly trónolt klottgatyában és távcsővel kémlelte a nem létező messzeséget. Lent a földi valóságban volt a fű-szer-sziget, zsíros kenyérrel, sörrel, borral, pálinkával, sóval és paprikával. Ennek később lett szorongást feloldó fontos szerepe. Volt információs sziget, újságokkal, kikapcsolt tv-készülékkel, elnémított rádióval és hallgatag magnóval. Volt Gulasch-sziget, volt zene-sziget, volt tűzsziget. És G-vel, a gulág rejtjelezett rövidítésével az eltűntek növekvő szigete, újságpapírral, utcakővel, világító reflektorral és dróthuzallal. Ennek kapcsán jegyezte meg Szabó Júlia egy erről szóló írásában, hogy 1980-ban az egyik első közép-európai gyertyás tüntetés volt a karcagi! Volt azonban Béke-zátony is, homokkal és kaviccsal, rajta kalitkába zárt fehér galambbal.

Egy idő után azonban a narrátor is elcsendesült, a teremben kigyúltak a fények, maga a kiállítás, a geometrikus vásznak, a térbe belógatva és a falakon végre láthatóvá váltak és a feszült légkört árasztó sötétség megszűntével mindenki felszabadult a sejtelmesen nyomasztó érzések szorításából. Ismét a jelen világ részesei lettünk, és amikor a kellékek – zsíros kenyér, sör, bor, pálinka – végre gazdára találtak, a happening végül is happy anddel zárult. Azért nem egészen. 1980-at írtunk. A kultúrház igazgatóját leváltották, és Szolnokra helyezték, a megyeszékhelyre.

Úgy érzem, mindenki talált ezen az emlékezetes estén maga számára valami megszívlelendőt, ami tanulságként megőrződött és tovább érlelhető gondolatokat ébresztett benne. Ezeknek a tudatosan előidézett és irányított eseményeknek, nevezzük azt performence-nek, vagy happeningnek, ugyanis az a legfőbb ismérve, hogy mindig kétpólusúak, az előadás ugyanis mit sem ér publikum nélkül. Nélküle nem működik, és meg nem történtté válik, ahogy a pusztába kiáltott szó is csak elszáll. Vagyis másként kifejezve, nem elég az adó, a másik oldalon kell hozzá a vevő is, mert különben hatástalan marad az egész, az egyoldalú szerepjátszásnak pedig nincs sok értelme. ■

FOTÓK: TÓTH LÁSZLÓ

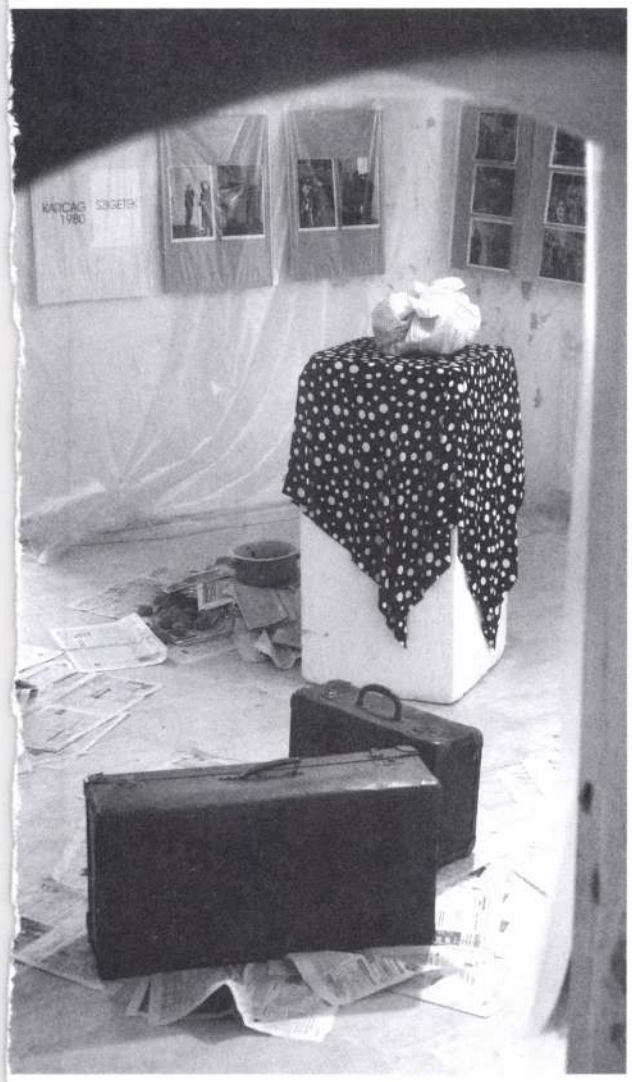

A Pécsi Műhely mostani, márciusi-áprilisi retrospektív kiállításán a Közelítés Galériában kísérlet történt eredeti helyszínen készült fotókkal és a „szigetek" jelzésszerű rekonstruálásával a karcagi performance felidézésére.

Időtranszformáció

A Pécsi Műhely Nagy Képeskönyve

Alexandra Kiadó. Pécs, 2004.

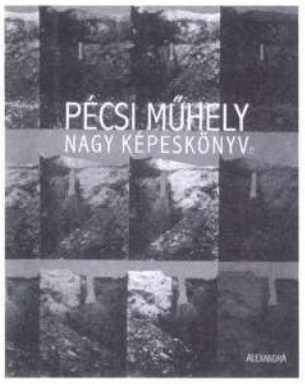

A Pécsi Galériabeli kiállítás kapcsán megjelentetett markáns súlyú és formátumú kötet, a Pécsi Műhely nagy képeskönyve lapozgatásakor különös légmozgást tapasztalunk. Szinte fizikailag csap meg a történelmi szelek hűvös ereje. Az első kérdés az lesz, merhetünk-e most itt nagy szavakat használni. Nyomban utána: voltak-e valaha is egyáltalán nagy szavak? Szó, kép, film – nem rogynak-e le erőtlenül a robusztus jelenség előtt. Ha érvényes állításokat akarunk tenni, akár nyúlhatunk is a törülközőért ama ringben, amelybe minden különösebb győzni akarás nélkül szálltunk ezúttal is be.

A szemlélő csak most figyel föl igazán az eddig figyelemre sem méltatott jelenségre, micsoda szembeszökő alkati eltérések vannak a hajdani Pécsi Műhely tagjai között. Még megdöbbentőbb azonban az a nyilvánvaló egység, aminek az alapja alig több mint a nagyjából hasonló életkor. Mintha ez az egység jellemezné mindenekelőtt azt a Pécsi Műhelyt, amit valaha közelről, élőben szemlélhettünk.

Olyan emléke ez sokunknak a kis meseszerű oskoláról – a mi akkori „művészeti egyetemünkről", amely homlokzatán a Pécsi Műhely feliratot viseli –. aminek ma is komoly súlya van. Bent sok alagsor, kóceráj, ilyen-olyan helyiség, garázsbelső. A nyilvános főkapun ki-be járkálók. Valahol folyvást születnek, fölbukkannak és eltűnnek a művek, művészek. Változnak a formák és a nevek, azonban az öt név: *Ficzek Ferenc, Halász Károly, Kismányoky Károly Pinczehelyi Sándor* és *Szíjártó Kálmán* marad.

A műhelyesek életében a készülődések ideje volt ez. Tanulva tanítottak, tanítva tanultak. A szellemi-gondolati spirituális háttér ez idő tájt öltött a világban globális jelleget. Mára ennek a tartalma is megváltozott. A műhely alkotóinak eme nehezen megragadható elemeket magában rejtő egybetartozása az eleve sokszínű egyéni vonások fölé magasodva az *érvényesség* egy e téren olyan ritka megnyilvánulását eredményezi, ami magunkat is meglepve jelen ámulatunk minden egyebet megelőző tárgya.

A kiállítótermek materiális kulisszáit félretéve próbálunk meg ezúttal ugyancsak csak egy vaskos „tárgy", egy pár száz oldalas képeskönyv erejéig úgymond, szellemileg együtt lenni az alkotókkal. Ily módon megélni most a Pécsi Műhelyt nem más, mint megélni régi önmagunkat. A könyv talán ezért is a múlt egyfajta visszafoglalásának fura illúzióját kelti bennünk. Az illúzió mögött azért kirajzolódik ama kontúros korszak, aminek ma már csak néhány szellemi tereptárgya meredt ki az idők üledékéből, félhomályából. Sokunk élete nyugszik ottan, porosan, elfeledetten. Eszünkbe jut persze a műhely egykori teoretikus tagjának, *Aknai Tamás*nak a korábbi, a Jelenkor Kiadónál megjelent monográfiája is. E könyv kapcsán joggal vetődik föl: magyarázatok, útjelző táblák nélkül érdemes-e ide, ebbe a mostaniba egyáltalán betenni a lábunkat? A válasz némi tétovázás után egyértelmű: igen. Érdemes! Bárhogyan. A kortársaknak mindenképpen. Meg bárkinek. Akár csak belesni... Csak a réseken...

A dolgok ragyognak. Minden fontos, mint hajdan. A fény beesési szöge nem függ évtizedektől, még kevésbé ilyen-olyan politikai rendszerektől és azok változásaitól. Boldoggá tesz a felismerés: a Pécsi Műhely egyetemes. Több mint „pécsi". Nem lokális. Jóllehet, a hajdani úgynevezett hatalom valamiféle együgyű és veszélytelen vidéki szakköriségnek fogta föl az alagsorokban, garázsokban, folyosói zugokban élő, dolgozó műhelyeseket. Nem is igen keltett semminemű félelmet, ama „rendszerre" való bármiféle veszélyt az a fajta művészeti munkálkodás, amit ők megnyilvánítottak. Így következhetett be hogy a művészeti eredmények, az elért „túlsó part" a maguk teljességében ma is itt vannak, teljes pompájukban itt lehetnek előttünk. Következésképp, ez a „múlt" ismét jelenként ismerszik meg. Örömünkre: most éppen is zajlik – az elhunyt Ficzek Ferenccel együtt. Ő, „úgy, ahogyan van", ma is közreműködő. Talán csak az idő vesztegette el magát, fogyott el. *Martyn Ferenc* szellemisége, Aknai Tamás belső tagként betöltött szerepköre, a közvetlen művészeti vezetőnek is tekinthető *Lantos Ferenc* inspiratív hatása, a pécsi Modern Képtár kulisszaszerű jelenléte a műhelyben meghatározó volt. *Bocz Gyula, Keserü Ilona, Kigyós Sándor, Samu Géza* csak néhány további fénypont a korszak égboltjáról. Kismányokynál például a képzőművészek mellett meg kell említeni az ő révén jelenlévő *Hamvas Béla* és *Kemény Katalin* hatását is. A Pécsi Balett, a Pécsi Filmszemle az idő tájt még kizárólag jó értelemben említhető tűzijátékos fénypászmái ugyancsak ott világolnak a műhelyesek dolgaiban. A világban viszont a kommunikációs forradalom minden korábbit felülmúló, erőteljes hulláma söpört végig.

A pont, a vonal, a sík, a felület, a tér „alapfogalmainak" újraértelmezése úgy történt meg ebben a körben, hogy mindez egyben az ősi rangján, a fenomenológiai elsődlegesség szintjén jelenhetett meg. Ezt is érzékelve ezúttal is e könyv oldalairól egy tiszta, kikezdhetetlen jótékony erő sugárzik ránk – a jelent megszólító gondolatisággal.

Az idő intervallumai relatívak, bensők. Külön is emlegetünk ilyen-olyan időket, így például a *történelmi* időt. Azt is gondoljuk, más-más ideje van a korszakoknak, a társadalmaknak, a kultúráknak. Van egy „külön ideje" az olyan jelenségeknek is, mint a Pécsi Műhely. Ez pedig itt azért *transzformálódik* illendő képzavarral szólva panorámaszerűvé, mert egybeesik egy különös korszakkal, sokunk „saját" benső idejével. Arra gondolva, hogy a Pécsi Műhely a világ egyfajta művészi birtokbavétele, érdekes volna az idő kapcsán az *időszerűséget* is feszegetve a kivált tagok egyike, *Szelényi Lajos* okfejtéseit is elővenni. Érdekes volna, de aligha gyümölcsöző. Ugyancsak minden pozitív várakozás nélkül vehetnénk szemügyre az adott történelmi-politikai kulisszarendszert. Ez alighanem még meddőbbnek találtatna, azért is, mert a Pécsi Műhelyben mindez ott van a művekben tartalomként, valamiféle lenyomatként. A Pécsi Műhelyről két könyv jelent meg eddig. Az egyik túlnyomóan szöveg, leírás, elemzés, a mostani szinte csak kép. A kettő együtt érvényes igazán – fogalmazódott meg a könyvpremieren is. Az első Aknai Tamás nevéhez fűződik, a mostanit Pinczehelyi Sándor szerkesztette. A könyvészetileg is rendkívül ritka értékű, a Pécsi Műhelyhez igazán méltó megjelenésű kötethez egy gazdag dokumentációs anyagot tartalmazó CD-lemez is tartozik.

Az élmény hatása alatt csapongó gondolatainkat összefoglalva, az a föltevés tetszik most a leginkább igazolódni, hogy a tehetséggel társuló tiszta hit, az alkotói alázat jegyében fogant művészeti törekvések valamiképpen mindig méltó célba érnek. Hiszen az ilyen út a célt is magában foglalja. A mozgásban levés, úton maradás, célzatos vagy kifejezett cél nélkül való mozgás, csoport esetében még jobb szó: áramlás amaz ősi keleti tendenciát is megidézi esetünkben, ami az úton való puszta időzés fontosságát hangsúlyozza. Mindenekelőtt úton kell lenni. Aki nincs úton, vagy már beérkezett, vagy nem is érhet el sehova. A tanítás az út és az ember egységét hangsúlyozza. Az ember maga az út. A Pécsi Műhely ennek az élő valósága. Ez a kis alkotói kör – egyenként és csoportosan – ma is úton van.

Bebessi Károly

Budapest. Fiatal művészek klubja, 1969

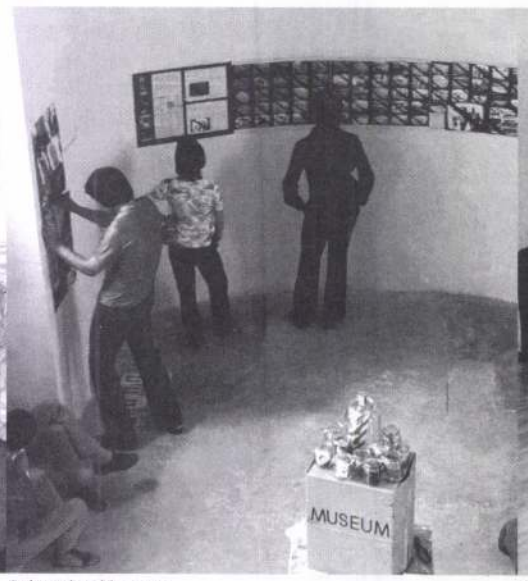

Balatonboglár, 1973

Székesfehérvár, 1980

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Halász Károly

MAGYAR HÍRLAP

1971 MAR 30

HALÁSZ KÁROLY KIÁLLÍTÁSAT a pécsi Kis Galériában tegnap nyitotta meg Aknai Tamás művészettörténész, a Janus Pannonius Múzeum munkatársa.

ISMERETLEN TETTESEK ALÁÁSTÁK és elvitték a milánó—velencei vas-
[illegible] mintegy 70 centiméteres sínda-

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Halász Károly

ESTI HÍRLAP

1971 MÁR 29

1971

● PÉCSI ESEMÉNYEK. Három kulturális eseményre kerül sor ma délután Pécsett. A József Attila Művelődési Házban a város fejlődését bemutató kiállítás nyílik. A pécsi Kis Galériában új képzőművész, Halász Károly grafikus mutatkozik be. A Bóbita bábegyüttes pedig Bartók Béla A kékszakállú herceg vára című művét mutatja be a pécsi bábszínházban.

kai
zeket,
kat
k,

gépformázó,
zománcégető,
tmk-villanyszerelő
szakmunkásokat,
öntödei
segédmunkásokat,
magkészítőket,
éjjeli rámolókat,
öntvénytisztítókat,
raktári
segédmunkásokat,
női betanított
munkásokat,

PÉCSI KONCEPTUALIZMUS

FICZEK FERENC

GELLÉR B. ISTVÁN

HALÁSZ KÁROLY

KISMÁNYOKY KÁROLY

LANTOS FERENC

PINCZEHELYI SÁNDOR

SZIJÁRTÓ KÁLMÁN

A SZOMBATHELYI KÉPTÁR
BEMUTATJA

PÉCSI KONCEPTUALIZMUS

A PÉCSI MŰHELY ÉS SZELLEMI KÖRE A 70-ES ÉVEKBEN

CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁT

1999. JÚLIUS 8-ÁN, CSÜTÖRTÖKÖN, 16,30 ÓRAKOR

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:
KOVÁCS ORSOLYA
művészettörténész
Pécsi Janus Pannonius Múzeum

A kiállítás megtekinthető:
1999. július 8. – augusztus 8.

A kiállítás létrejöttét támogatta:
NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTÉRIUMA
NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM

SZOMBATHELYI KÉPTÁR
KUNSTHALLE SZOMBATHELY
Szombathely, Rákóczi F. u. 12.
Tel.: 94/313 074 Fax: 94/314 096

PÉCSI KONCEPTUALIZMUS

oldalán és leköti egy, a társaságban szereplő férfiunak udvarlását. (Mert nevezetes dolog, hogy igazi modern nő csak olyan férfiuval flirtel, aki „szerepel", vagy ha nem is: legalább egy másik nőnek van már lekötve. A flirt tehát ritka esetben becsületes háboru, annál többször kalózkodás.) Mind a kettőre csak egy kifejezés van, de a fiatal leány még mit sem veszít ártatlanságából, amikor a benne rejlő szerelmes érzést a flirtben gyakorolja, holott a férjes nő már odáig jut el benne, hogy kockára teszi tisztességes voltát a veszedelmessé válható játékban.

Mert a leggyakoribb tipus a flirtelő asszonyok világában az, aki kacérságból flirtel. Az hajlik rá leginkább, akinek üres a szíve, semmi sem foglalkoztatja a lelkét és ezért szórakozást keres a színlelt szerelem enyelgésében. Már pedig a középkori természet-búvárok is hirdették, hogy a „horor vacui": a rettegés az ürességtől, hová viheti az embert. Akiben megvan az égő vágy, hogy betöltse a lelkének és a szívének ürességét, könnyen lépi túl a határt, amelyet jó előre szabott maga elé. Fiatal leányokra ellenben kevésbé veszedelmes ez a csatározás — ámbátor nekik sem igen ajánlható!

Különben a modern flirt nem egyéb alapjában, mint a régi és kipróbált regényességnek egy ujabb, fizikailag kevésbé veszedelmes, de erkölcsileg annál inkább kockázatos formája. Leander is flirtelt Heróval, Romeo is Juliával, csakhogy ők a szép floszkulusokat egy tengerszorosnak keresztüluszásával, egy erkélynek nyaktörő megmászásával pótolták. A mai férfiak félnek a meghüléstől és nem kockáztatják szívesen a szépen kivasalt nadrágjukat holmi éjjeli kalandos falmászásban, hanem ahelyett a budoárok tompított villanyfénye mellett súgják fülébe a heroinának szépen kicirkalmazott mondásaikat, de a kockázat azért nem kevésbé nagy. Az érzés elzüllése jár nyomában. Igaz ugyan, hogy zsarnok apák és férjek nem leselkednek rájuk kifent szablyával, éles tőrrel, — de a lelkük meddősége nem is talál ellenszert az izgató kalandban. Mert a flirtelő férfiu a legritkább esetben élvezi az izgalom gyönyörűségét. Modern apák és férjek nem gördítenek akadályt a flirtelő elé, sőt a legtöbben a férjek közül, akiknek felesége flirtel, kész csapásnak vennék, ha a hölgyük lemondana erről a szórakozásról. Hisz ez annak a jele volna, hogy nem „mondaine."

A flirtnek színhelye kevésbé a nagyváros, mint inkább azok az expozituzok, ahova a modern társadalmi élet nyaranta átteszi működését: a tengerparti fürdő és a nyaraló. Már ez is bizonyítja, hogy nem annyira lelki szükség, mint inkább az unalomnak ellensúlyozása. Mert a nagyváros, a téli élet százféle módot nyujt különben a szórakozásra, ellenben a falu megköveteli a flirtben föllelhető pótlást. Azért a legtöbb flirt falun és fürdőn kezdődik, a nagyvárosban csak folytatódik és — gazdát cserél. Lemondani annak róla, aki egyszer megszokta sikereit, vajmi nehéz. Olyan mint a morfium, amelybe ha belekezdett valaki, már nem igen hagyhatja abba.

Vannak aztán olyanok, nevezetesen a nemférjesek között, akiknek inkább csak gyakorló iskolája a férjet fogó képességnek: de ezeknek is csakhamar életszükségletté válik akkor is, amikor már célt értek. A legtöbb ártatlanul flirtelő leányból csakhamar kevésbbé ártatlanul flirtelő asszony válik...

Hisz nem fér hozzá kétség, akadnak olyan asszonyok is, akiknek a flirt csakis lelki szükség, de ezek túlnyomóan kisebbségben vannak s ők is ki vannak téve az átalakulás veszedelmének. Keresnek maguknak egy lelki barátot, aki előtt feltárhatják érzésük mélységét, szívük vibrálását — de tovább menni, egyéb engedményt tenni „elvből" nem hajlandók. Hanem az elv gyönge matéria és az ember, elsősorban tán a nő, ingatag. Egyetlen vigyázatlan, kellően ellen nem őrzött pillanat és a szép, gyöngéd érzés elvész a szenvedély váratlanul támadó hullámzásában. S minél tisztább a nő lelke, minél mélyebb és őszintébb az érzése, annál nagyobb ránézve a flirtben rejtőző veszedelem. Ha még hozzá önállóan erős a gondolkozása, úgy hogy a világ véleményére kevesebbet ad, mint a saját itéletére és a flirtelő partnerben igazi érdemet fedez fel, mily közel a kísértés, hogy be ne érje az emberi boldogságnak pusztán csak a látszatával! Így lesz aztán a flirtelő asszonyból boldog, vagy boldogtalan szerető, amint hogy érzése erősebb erkölcsi tudatánál, vagy pedig gyöngébb.

IGRIC

A tarka kandur

A tarka kandurt Garibaldinak hívták és folyton a nagyanyám lábánál ült a zsámolyon. S olyan macskát, mint amilyen Garibaldi volt se azelőtt, se azután nem láttam. Akkorra volt, mint egy kisebb fajta kutya. Vörösbarna csíkok a derekán és a farkát mereven tartotta a levegőben. Sunyi, alattomos lépésekkel járt-kelt a házban, mint valamely házmester. Minden szobába bekukkantott, de átvizsgálta az udvart és a padlás zugolyait is. Korán reggel szokta ezt cselekedni, amíg nagyanyám aludt. A kaputetején üldögélt később és egykedvüen nézte az utcai járókelőket. De bizonyos, hogy ez az egykedvüség csak színészkedés volt. Garibaldi mindent nagyon jól látott és megfigyelt. A szomszédok mit csinálnak: pöröl-e Györgyiné az urával vagy a cselédével? hogy van az öreg Nikelszky bácsi, és a kis boltba a tulsó sarkon, kik mennek be és mit vásárolnak? A tarka kandur mindezt nagyon jól megfigyelhette, mert nagyanyám, alighogy fölébredt, már értesült az összes szomszédságbeli eseményekről. Tudniillik mindnyájan sejtettük, hogy Garibaldi és nagyanyám megértik egymást és azokon a hosszu-hosszu délutánokon, amikor a végtelen harisnyák fölött szorgalmasan dolgoznak a kötőtük, a macska és az öregasszony beszélgetnek egymással.

A tarka kandur idejében élt nálunk Eliza kisasszony is, aki nevelőnő volt a gyermekek mellett és egy messzi, idegen országból került hozzánk.

A gyermekkor ábrándos ködén keresztül éppen úgy elhiszem azt, hogy Mártonfalvi bácsinak volt a legszebb bundája, amint hogy Eliza kisasszony volt a leggyönyörűbb hölgy a világon. Kis, fürge teremtés volt és esténkint, amikor azt hitte, hogy a gyermekek már alszanak, hosszasan üldögélt a sarokablak mellett, amely tele volt cserepes violákkal és liliomokkal. A könyökére támaszkodva ábrándosan nézett az éjszakába és a ravasz tarka kandur is ott ült valahol a háztetőn és kerek szemét rámeresztette Eliza kisasszonyra. Mert nagyanyánk néha így szólt:

— Csak az a bolond szerelem ne volna a világon!

Máskor sebesen kötögetve, mintha valami könyvből olvasná, így beszélt:

— Az éjszaka rossz tanácsadó, gyerekek, mindig gonosz dolgokat súgdos az ember fülébe. Azért a boldogság első kelléke, hogy éjjel nyugodtan aludjunk és terveinkkel, reménységeinkkel reggel foglalkozzunk. Mert a reggel az okosság ideje.

Eliza kisasszony ilyenkor olyan csodálkozva nézett nagyanyámra, mintha nem értené az egész dolgot. A tarka kandur a levegőbe emelte farkát a zsámolyon és hátát meggörbítette. Nagyanyám gyöngéden megbökte a papucsa orrával.

— Mi az, Garibaldi? Azt mondod nekem, hogy jó kis színésznő vagyok?

Eliza kisasszony erre még jobban csodálkozott, de a keze azért mégis remegett, amikor a kávét kitöltötte a gyermekeknek.

... Különös, hogyan múlik az idő a gyermekkorban. Az emlékezetben eltűnnek a napok, az esztendők, mindig bámulva nézek az olyan emberekre, akik évszámokat tudnak mondani a saját életükből. Az én gyermekségemben nem volt más, mint nyár, meg tél. Szép, nagy, hideg telek és hosszu, aranyos nyarak. Egyszer tél volt és Garibaldi, amikor a házmesteri teendőket végezte a házban, alig tudta megtenni szokásos körútját a nagy hó miatt. De azért fölkuporodott a háztetőre

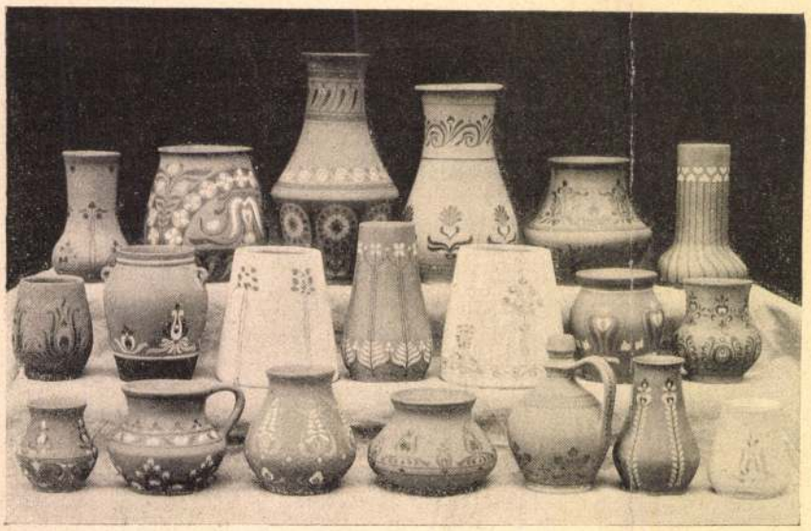

A miskolci iparművészeti kiállításból

Halász Renée fazekai, korsói és vázai

és onnan kerekrenyitott szemével éppen úgy megfigyelte, hogy mit csinál Nikelszky bácsi, mint azelőtt, valamint Györgyiné se válthatott hangos szót az urával, hogy nagyanyám azonnal meg ne tudta volna. Eliza pedig a sarokablaknál, ahonnan ilyenkor eltűntek a violák és liliomok, nem beszélgetett titkon Gyuri bácsival. A tarka kandur megleste.

Ez a Gyuri bácsi szegről-végről atyánkfia volt, de mert nagyon kipödörte kis bajuszát, vagy mert színes nyakkendőt hordott, vagy talán éppen azért, mert folyton jókedvűen fütyörészett, nem volt szabad neki házunkba lépni. De az is meglehet, hogy Eliza kisasszony miatt tiltotta őt ki nagyanyánk. Ki tudná? Mi mindig nagyon szerettük Gyuri bácsit, mert olyan furcsa kis bajusza volt.

Tehát, mert a házba nem volt szabad belépni Gyuri bácsinak, az ablakon keresztül beszélgetett Elizával. Valami nagyon sok mondanivalója lehetett, mert reggel, este órákig didergett künn a hóban, amíg a ravasz gyermekekről azt vélte Eliza kisasszony, hogy alusznak.

Ki tudná, miről beszélgettek? Azt tán a tarka kandur se tudta volna megmondani, pedig az mindent tudott. Csak annyi bizonyos, reggel, este nagyon sok mondani valójuk volt.

A kandur addig mesélt nagyanyónak Elizáról és Gyuri bácsiról, míg nagyanyó egyszer ebédnél haragosan rugta meg a macskát:

— Hagyj nekem békét, te árulkodó! Addig semmit sem hiszek, amíg magam meg nem győződöm róla. De akkor jaj lesz a bűnösöknek . . .

Ekkor pirult el először Eliza kisasszony. A tarka kandur az asztalra ugrott és haragosan közeledett felé:

— Hess, te csúnya macska! — rebegte Eliza.

Nagyanyám a levegőbe dobta a papucsát:

— Az én macskámat meri becsmérelni kisasszony? — kiáltotta. — Igaz, hogy ezt nem hívják Gyurinak, hazudozni sem tud, de nekem kedvesebb mindenféle férfiunál.

— Úgy? — mormogta Eliza és elnevette magát.

Nagyanyó nem szólt semmit, csak kiment a szobából. A küszöbről visszakiáltott:

— Jer, Garibaldi.

És a macskával nagy haraggal távozott. Garibaldi még egyszer visszajött, mintha ki akart volna békülni Elizával, de a kisasszony feléje dobta a zsámolyt.

— Megöllek! — kiáltotta.

És este lett. Gyuri bácsi megint ott settenkedett a sarokablak körül és ismét nagyon sok mondanivalója volt Elizának. Sokkal több, mint máskor. Mert már nagyon későre járt az idő és még mindig beszélgettek.

Egyszerre fölpattant az ajtó és a tarka kandur rohant be fölemelt farokkal és villogó szemmel. Nyomába nagyanyám és seprő a kezében.

Nagyanyó nagyon kiabált akkor este, zengett belé a ház — és Garibaldi, midőn másnap házmesteri teendőit végezte, már nem találta a házban Eliza kisasszonyt. És Gyuri bácsi sem jött többé az ablakhoz.

Ezentúl nagyon unatkoztunk és nagyanyó se kérdezett mást a tarka kandurtól, mint csupán ennyit:

— Mit csinál Nikelszky bácsi?

Krudy Gyula

Cselédoktatás

Tudvalevő dolog, hogy Kassán a cselédek szövetségre léptek, azzal a szándékkal, hogy a civilizáció haladásának megfelelőbb pozíciót teremtenek maguknak. Az eszme viszhangra talált kenyéradó körökben is és bemutatunk egy úrasszonyt, aki a maga részéről a szövetkezés eszméjének megfelelő cselédeket akar nevelni. Ha nem sikerül egészen, nem az ő hibája.

I.

URNŐ (ingerült hangon a cselédjéhez). Juli, nem megmondtam már százszor is, hogy hagyja abba a mosogatást és tanúlja meg inkább az ikes igéket! Nem tűrhetem tovább, hogy szobalányom szellemileg olyan alacsony nívón álljon, s még az ikés igék ragozásához sem ért!

JULI (háttal ül az úrnőnek és vissza sem tekint, dühösen). Hát isz ippeg azért jöttem el hazulról szógáni, mert a mesternél sem akartam tanúni. Most meg a nagyságos asszony kezdi meg a szekirozást.

URNŐ. Tehát teljesen érzéketlen a szép iránt, ami a lelket nemesíti? Ambíció nélkül való teremtés, mi lesz magából a civilizáció századában?

JULI (csípőjére teszi a kezét, csendes kétségbeeséssel). Most meg ipeg deákúl beszél velem?

URNŐ (odahúzza a kis széket Julihoz és magyarázni akar). A civilizáció megkivánja . . .

JULI (közbevág). Ne magyarázzon nekem civilekről, akikre rá sem tudok nézni! A nagyságos asszony úgyis tudja, hogy csak a katonát szeretem. (Ijedten) Jesszusom, a torta rögtön odaég! (A tűzhelyhez akar futni, de az asszony visszatartja.)

URNŐ. Maradjon! Sokkal fontosabb dolgot: a nyelvtan szabályait kell önnek most elsajátítania.

JULI (önérzetesen). A nyelvelést? Hát a nagyságos asszony ezt szereti? Másutt ipeg azért küldtek el, mivelhogy nagyon is értettem hozzá.

URNŐ (csendes megadással). Látom, hogy ezen a téren meg nem értjük egymást . . . Kezdjük hát mással, teszem a

Budapest utcáiről — Szigeti Pál amatőr-fényképe

KISKERESKEDÉS A GYALOGJÁRÓN

Uj Idők 1904. I. 36 sz.

Halász József, építész

Fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy **Halász József** építész (Szolnok) március 19-én örökre elaludt. Temetése március 24-én 12 órakor lesz a Rákoskeresztúri temetőben (Kozma u. 6.).

– Halálozás

11

Népszabadság, Bp. 1978. március 23.

KÁROLY HALÁSZ (born 1946 in Paks)

Halász uses postgeometricism as a means of expression. The element of performance art is also integrated into his paintings. The contents of his work is ritual like, a continous formulation of archaic basic forms, square, triangle and circle.

Exhibitions selected:
1973 Ungarische Zeitgenössische Kunst, Oldenburg; 1977 Cayc International Video Festival, Buenos Aires; 1983 Internationale Malerwoche, Graz; 1985 Drei Generationen Ungarischer Maler, Neue Galerie Graz und Kunsthalle Budapest.

Halász Károly
Hungarian Contemporary Art
P. Sotheby's 1992

27.

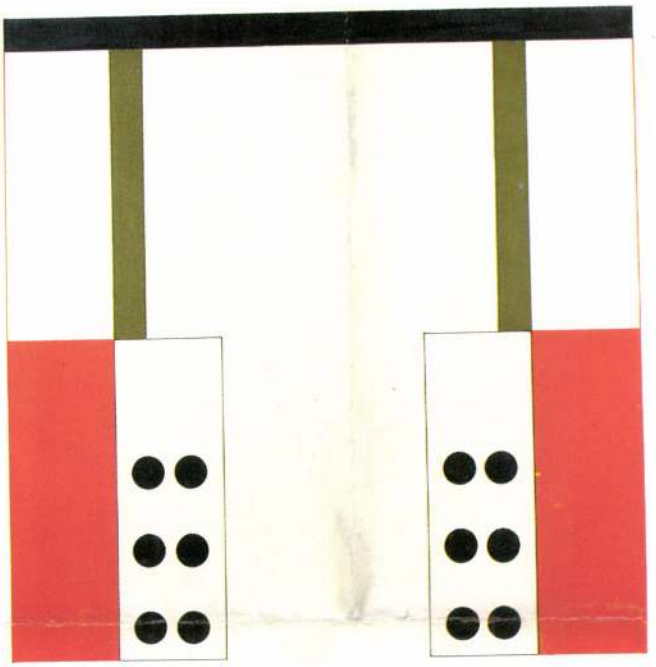

27. ***Károly Halász: Untitled,***
signed, acryl on canvas, 60x60 cm
HUF ***80.000,-***

28.

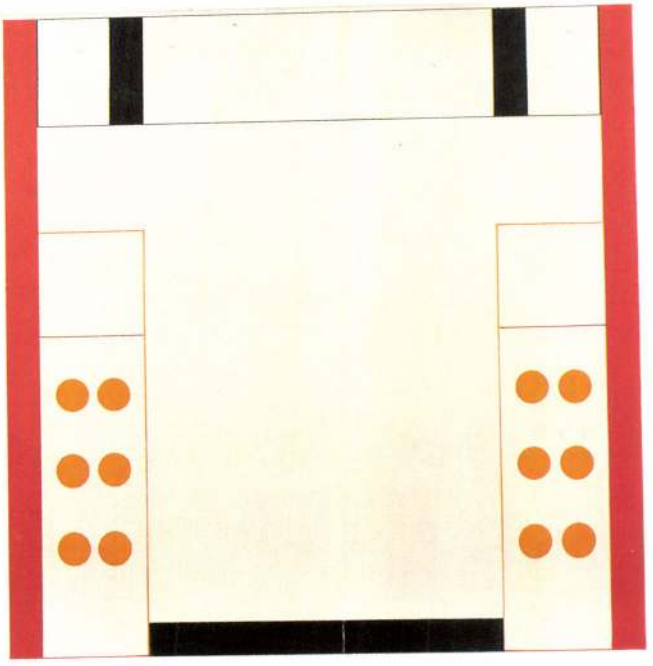

28. ***Károly Halász: Untitled,***
signed, acryl on canvas, 60x60 cm
HUF ***80.000,-***

25.

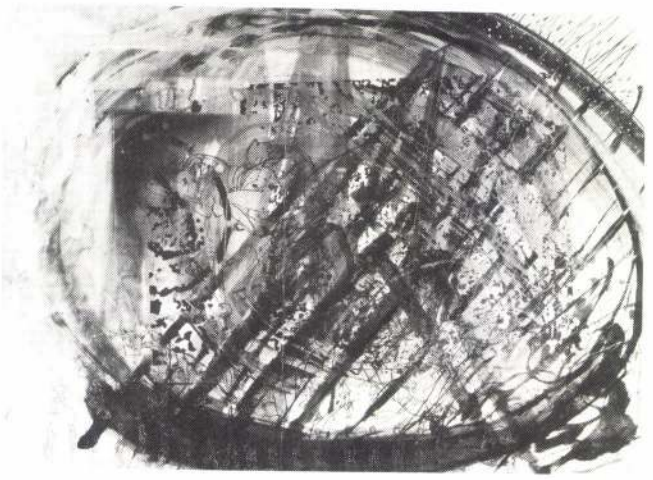

25. *Áron Gábor: The open window,*
signed, mixed media on paper, 70x100 cm
HUF 120.000,-

26.

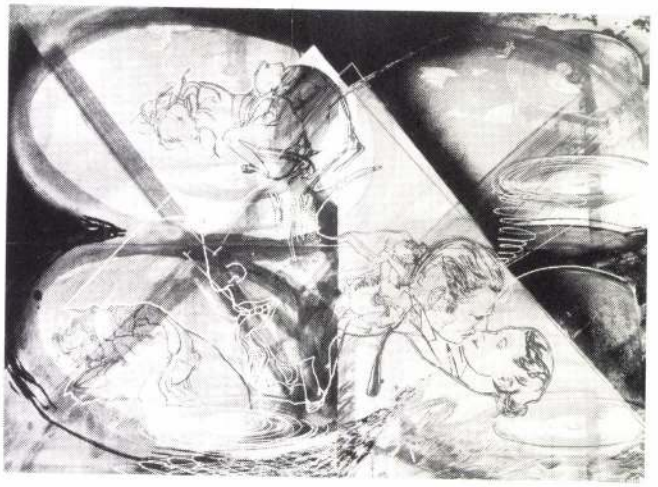

26. *Áron Gábor: Charming complication,*
signed, mixed media on paper, 70x100 cm
HUF 120.000,-

Halász Károly
festő

PÉCSI MAGÁNY

Jegyzet három tárlat ürügyén

Kínos. A szerkesztőség várja a cikket. Jogosan: a szemleíró előre jelezte, hogy Pécsre utazik, megtekint három ígéretes kiállítást abból a célból, hogy közérdekű recenzió születsék a kulturális élet országos pezsgését bizonyítandó. Papíron stimmelt is minden. *Halász Károlyról (Pécsi Galéria)* tudni lehetett, hogy a hetvenes években működő Pécsi Műhely című avantgárd társulás legzabolázhatatlanabb fenegyereke volt. *Pinczehelyi Sándorról (Művészetek Háza)* tudni lehetett, hogy nemcsak az említett csoport vezéregyéniségeként működött, hanem hogy a legutóbbi Velencei Biennalé magyar pavilonjának lett sztárja. *Nádor Juditról (Pécsi Kisgaléria)* ugyan nem lehetett semmit sem tudni, de — gondoltam — benne éppen ez a jó. Fiatalsága, a városhoz kötődő gyökerei, a körülötte lengő titokzatosság (tudniillik most éppen Spanyolországban él) kellemesen ellenpontozná a negyvenes éveit taposó két „nagy öreg" befutott modernizmusát. Tán még azon is lehet majd merengeni — szőttem tovább a még nem látott kiállításokról a képzeletbeli cikket —, hogy az egykori mellőzöttek most végre méltó helyen, méltó nyilvánossággal, méltó sajtófigyelemmel találkoznak. Az irónia is megengedhető itt — ábrándoztam —, akárcsak az „Iparterves" művészek emlékkiállításáról szóló televíziós műsor részvevőinek szövegeiben is helyénvaló volt. Az egyik hajdani főszereplő ugyanis már-már visszasírta a régi szép retorziókat, sajtókampányokat, méltánytalanságokat, úgy is, mint a művészetnek járó, „megtisztelő" különleges figyelmet. Nem, dehogy sírjuk mindezt vissza — írtam fejben, vezetés közben, a lelkesítő fiktív befejezést. A dolgok végre a helyükre kerülnek. A politika az politika, a művészet az művészet. Suba a subához, guba a gubához, minden jó, ha a vége jó.

Ezt a szépen kiszínezett cikket azonban nem tudom megírni a pécsi kiállítások tapasztalatának birtokában. Vagy ha a kidolgozott kliséket mégis felhasználnám, úgy járnék, mint az anekdotabeli színikritikus, aki az első felvonás után elunva a darabot, hazament, megírta, és a reggeli lapba leadta az egész műről szóló premierkritikát. Amely bemutató a valóságban sajnálatos módon félbeszakadt, minthogy a szünet után a színház a lángok martaléka lett.

Számomra ugyanis Pécsett leégett a ház. Ha szombat kora délután és vasárnap délelőtt egyetlen látogatóval sem találkoztam a három kiállítóhelyiség egyikében sem, akkor itten fölösleges azon morfondírozni, hogy Halász narancssárga (olykor rózsaszín) alapon kivitelezett pötytyei *(Neo-geo sorozat)* miképpen viszonyulnak korábbi életszakaszának harde edge kompozícióihoz, a katalógus tanulmányírója által oly lelkesen üdvözölt pszeudovideo ábrázolatokhoz és azon kortársaihoz, akik az övéhez hasonló talp-nyomtatta felületet emeltek műalkotássá (*Maurer Dóra* a hetvenes évek végén), vagy kereszthálók dzsungeléből mintáztak festményt (*Károlyi Zsigmond* a nyolcvanas évek elején). Valamint erkölcstelen azon meditálni, hogy Pinczehelyi ötágú csillagaiba írt Coca-cola-emblémái, kariatida-hordozta sarló-kalapács motívumai, piros-fehér-zöldre befestett és csökönyösen ismételt tárgyai mennyiben adekvátak a mai magyar valósággal, mennyiben utánérzései a hatvannyolcas eurobaloldali hagyománynak, és mennyiben rímelnek a felületen az amerikai Jasper Johns nemzeti lobogót képpé avanzsáló törekvéseire. Továbbá elkedvetlenítő arról értekezni, hogy Nádor Judit tehetsége igazi festőt sejtet, hogy pompás érzéke van a képfelület gusztusos gyötréséhez, meg a zöldek és a földszínek összepárosításához, de hogy az istenért, ne utánozza már a szürreáliákba bonyolódó Atlantisz-festő posztmoderneket, mert éppúgy nem áll jól neki, mint kis termetű nőnek a széles karimájú kalap. Fölösleges, erkölcstelen, elkedvetlenítő morfondírozni, meditálni, értekezni. Mindenekfölött pedig modortalan. A termek csöndjéhez nem ítészi zajongás illik, hanem melankólia.

De hát ki a hibás a szomorú jelzőkért? A közművelődés pécsi helyzete? Azé a vidéki városé, amely a mai szűkös időkben is a legtöbbet költi kultúrára, amely hősiesen, a föld alól teremti elő az installációra, a világításra, a postázott meghívóra valót, amely addig jár a Soros-ösztöndíjbizottság nyakára, ameddig ki nem hajtja a többszínnyomású, soklapos katalógust? Vagy a pécsi közönségé? Azon büszke polgárok gyülekezetéé, amely az elmúlt évtizedekben nemcsak azt bizonyította, hogy igényli a szépet úgy általában, hanem azt is, hogy előbb igényelt modern gyűjteményt, mint a főváros, amely előbb vállalta föl az újító művészek csoportját, mint a tétova kultúrpolitika? Vagy mindenek a művészek az okai? Akik életművük belső logikájára hallgatva tették, amit belsőjük parancsolt?

Áltathatnám magam. Hogy hiányzott a szervezett reklám. Hogy a műélvező közönséget lefölözte egy konkurens szenzáció. Hogy a művészek önmagukhoz képest formán alul szerepeltek. De nem, nem, nem. Itt más jelenségről van szó. Olyanról, amellyel Budapesten is gyakran találkozom, olyannal, amellyel szakmánk valamennyi művelője szembesül, olyan, amely félelemmel tölt el. Az embereket kezdi nem érdekelni a művészet. Se a pöttyös, se az emblémákkal teli, se a képzeletbeli tájakat mutató. Se a bennfentességet igénylő, mint amilyen a Halászé, se a könnyen élvezhető, mint amilyen a Nádoré, se a pikánsan politizáló, mint amilyen a Pinczehelyié. Aki elméletre vágyik, az filozófiát olvas. Aki látványt keres, az videózik. Aki politizálni akar, az fölszólal.

Még állnak a kiállítótermek. A teremőr nénik még beíratják nevünket a vendégkönyvbe. A napilapok még várják az írást az eseményről. Navigare necesse est, recensere necesse est? Vagy csak a hulla haja nő tovább? A művek jók? Nem jók? Tessenek? Ne tessenek? Akármi is a válasz, társadalmi kontroll hiányában a kritika csakis az lehet, amivel a beszámolót kezdtem. Kínos.

P. Szücs Julianna

Népszabadság, 1989. febr. 1.

Megkezdték a földrengéskárok helyreállítását Bérbaltaváron

A Vas megyei Bérbaltaváron megkezdték a földrengéskárok helyreállítását. Az iskola és az óvoda épületében várhatóan egy hét alatt végeznek, a gyerekeket addig a művelődési házban oktatják. Fedél nélkül egyetlen család sincs a községben, a lakhatatlan családi házak sorsáról, esetleges lebontásukról csak részletes szakértői vélemények után döntenek az illetékesek.

Az Állami Biztosító szakemberei csütörtök óta folyamatosan dolgoznak a károk felmérésén. Vas megyében 18 községből eddig több mint 1500 kárbejelentés érkezett a biztosítóhoz. Eddig tételesen 250 bejelentést mértek fel, a megállapított kár nagysága meghaladja a 2,5 millió forintot. A végleges adatokra még legalább tíz napig várni kell, de szinte biztos, hogy a rengés okozta kár összege Vasban eléri a 10 millió forintot. Bérbaltaváron egyébként nem voltak biztosítva a közintézmények. A település tanácsára sorra érkeznek a megye vállalataitól, intézményeitől a különböző felajánlások. Ezek közül elsőként az építőipari és tervezői kollektívák segítségét veszik igénybe. A szükséges építőanyagok beszerzését a megyei tanácson központilag irányítják. (MTI)

KÖZLEMÉNYEK

A VÍGSZÍNHÁZ IGAZGATÓSÁGA közli, hogy február 11-én a Vizsgák és fegyelmik helyett A nagybőgő, február 22-én a Vizsgák és fegyelmik helyett az Arzén és levendula kerül színre. A megváltott jegyek érvényesek. A Csókos asszony január 8-án este fél 8-kor elmaradt előadásának jegyei február 2-án este 7 órára érvényesek.

AZ ÚJ FELSŐOKTATÁSI felvételi rendszer értelmében az egyetemek határozzák meg a felsőfokú végzettségűek felvételi vizsgarendjét. Az ELTE Állam- és Jogtudományi Kara e rendelet alapján úgy foglalt állást, hogy a kar felvételi bizottsága a másoddiplomások felvételét ez évben tesztdolgozat eredménye alapján dönti el. Az érintetteknek a dékáni hivatal ad részletes felvilágosítást.

A FŐVÁROSI VÍZMŰVEK értesíti a lakosságot, hogy karbantartási munkálatok miatt nyomáscsökkenés, a magasabb szinteken pedig vízhiány várható február 2-án, csütörtökön 24 órától február 3-án, pénteken 4 óráig a VIII. kerületi Józsefvárosi lakótelepen, továbbá február 2-án, csütörtökön 8 órától 12 óráig a XII. kerületben az Eötvös út—Jánoshegyi út környékén, valamint a III. kerületben a Jablonka úton, az Erdőalja úton, a Farkastorki lejtőn, a Hedvig utcában, a Királylaki úton, a Testvérhegyi úton, a Domoszló úton, a Domoszló lejtőn, az Erdőszél úton és a Bors utcában. A Fővárosi Vízművek kéri a lakosság szíves türelmét és megértését.

AZ ORSZÁGOS FILHARMÓNIA értesíti a közönséget, hogy betegség miatt elmarad a Zongoramuzsika-bérlet február 3-ra, a Zeneakadémia kistermébe meghirdetett első előadása, Varsányi László zongoraestje. A bérletrész március 3-ig visszaváltható a Vörösmarty téri jegypénztárban.

Kisebb ónos szitálás

Csak Európa északi részén vannak olyan légmozgások, amelyek körzetében változékony, csapadékos, de nem hideg az idő. A kontinens déli, nagyobbik részén viszont szinte mozdulatlan a légkör, és így időjárási szempontból eseménytelenül múlnak a napok.

Hazánkban kedden csak nyugaton és északon szakadozott fel a felhőzet és sütött ki rövid időre a nap, másutt továbbra is borult, párás idő volt. A csúcshőmérséklet a kissé napos területeken 2—6, másutt egész nap nulla fok körül alakult.

Várható időjárás ma estig:

Csak kisebb körzetekben szakadozik fel a felhőzet, egyébként túlnyomóan borult idő lesz, kisebb ónos szitálással, esetleg hószállingózással. A hőmérséklet csúcsértéke általában nulla fok körül lesz, de az átmenetileg napos területeken 4 fok körüli értékek is elképzelhetők.

A Duna vízállása tegnap Budapestnél 190 centiméter volt, mára 189 centiméter várható.

1989. január 31., kedd, 13 óra.

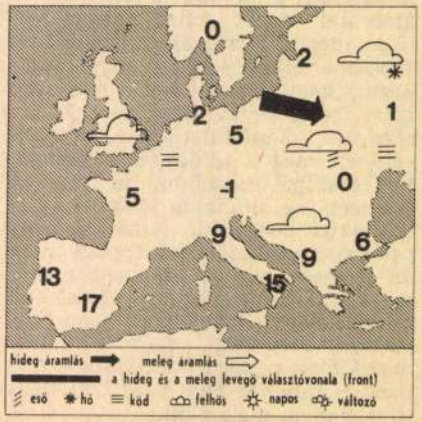

tudományi Egyetemen megtartott liciten a Számalk kiadói főosztálya a Betűvető Kiadó és Terjesztő Kisszövetkezettel közösen nyerte el az 1971-ben befejezett, s azóta megjelenésre váró kézirat kiadói jogát.

Pályázat mozgássérült gyerekek oktatására

A mozgássérült gyermekek és fiatalok integrált — azaz ép kortársaikkal együttes — oktatására és nevelésére pályázatot hirdet az óvodák, valamint az alap- és középfokú nevelési és oktatási intézmények számára az 1989/1990-es tanévre az Országos Pedagógiai Intézet és a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége.

A pályázat célja a mozgássérült gyermekek és fiatalok társadalmi beilleszkedésének megkönnyítése. Ehhez elengedhetetlenül szükséges, hogy együtt tanuljanak kortársaikkal, s ne speciális intézetekben, távol családjuktól és barátaiktól nevelődjenek. A közös oktatás eredményesen hat az ép gyermekek személyiségfejlődésére is, és segíti az előítéletek legyőzését. A jelentkezők kedvező elbírálás esetén 80 ezer forint pályadíjat nyernek el. Azoknak az óvodáknak és iskoláknak a jelentkezését várják, amelyekben legalább két mozgássérült nevelését vállalják. A jelentkezők írják le, hány éves és a fogyatékosság típusa szerint milyen gyermekeket fogadnának intézményükbe, s részletezzék, miképpen gondoskodnának a gyermekek mozgás- és szükség szerinti beszédfejlesztéséről.

A pályázatokat a jelentkezők március 1-jéig juttathatják el az Országos Pedagógiai Intézet gyógypedagógiai osztálya (1071 Budapest, Gorkij fasor 17—21.) címére. A pályaműveket április 15-ig elbírálják. (MTI)

A budapesti színházak mai műsora

Operaház: Don Giovanni (Rösler b., 4. ea., 7). **Pesti Vigadó Hangversenyterem:** Farsangi bécsi operettparádé (fél 8). **Zeneakadémia:** Joaquin Achucarro zongoraestje (fél 8). **Nemzeti Színház:** Énekes madár (7). **Katona József Színház:** Haldoklik a király (7). **Madách Színház:** Macskák (8). **Madách Kamara:** Az érseki palota . . . (7). Élelem bére (é. fél 11). **Játékszín:** Himnusz (7). **József Attila Színház:** Szerelmeim (U/3. b., 7). **Stúdió:** Csoóri-est (fél 8). **Mikroszkóp Színpad:** Az állam is felkopik (fél 8). **Radnóti Miklós Színház:** Andrássy út 60. (7). **Vidám Színpad:** Szexbogyó (7). **Kis Színház:** Ön is lehet gyilkos! (fél 8). **Vígszínház:** Körmagyar (Gábor b., 2. ea., csak 18 éven felülieknek, 7). **Pesti Színház:** Caligula helytartója (III. b., 2. ea., 7). **Thália Színház:** Családi ágy (7). **Stúdió:** Kapj el! (fél 8). **Fővárosi Operettszínház:** Csárdás királynő (7). **Állami Bábszínház:** János vitéz (Jókai tér 10., de. 10). Terülj, terülj, asztalkám! (Népköztársaság útja 69., du. 3). **Fővárosi Nagycirkusz:** Jubileum '89. (du. 3, e. 7). **Ódry Színpad:** Vízkereszt (7). **Budapest Sportcsarnok:** Europe-koncert (ORI-műsor, 7).

HALÁSZ KÁROLY

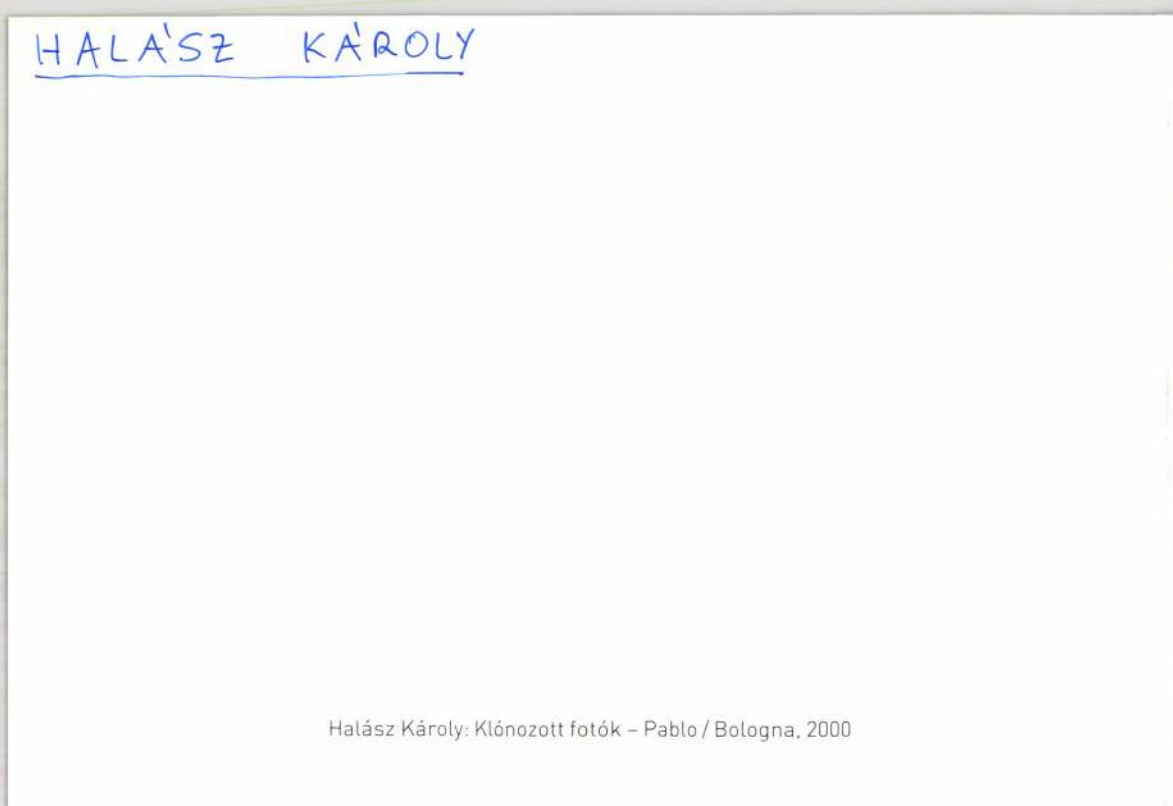

Halász Károly: Klónozott fotók – Pablo / Bologna, 2000

A Budapest Galéria
tisztelettel meghívja Önt

HALÁSZ KÁROLY

kiállításának megnyitójára
a Budapest Galéria Kiállítóházába
(III., Lajos u. 158.)
2003. augusztus 28-án,
csütörtökön 17 órára.

A kiállítást megnyitja:
Fitz Péter
művészettörténész

A kiállítás megtekinthető
2003. augusztus 22 –
szeptember 21-ig,
hétfő kivételével 10–18 óráig.

A kiállítást a Fővárosi Önkormányzat Kulturális Bizottsága, a Nemzeti Kulturális Alapprogram, a Soros Alapítvány és a Paksi Önkormányzat Kulturális Bizottsága támogatta

A SZAKSZERVEZETEK FŐVÁROSI MŰVELŐDÉSI HÁZA

tisztelettel meghívja Önt

HALÁSZ KÁROLY

festőművész kiállítására, melyet

1984. március 22-én 16 órakor

HEGYI LORÁND
művészettörténész nyit meg.

*

A kiállítás megtekinthető a Szakszervezetek Fővárosi Művelődési Háza kiállító termében (Bp. XI., Fehérvári út 47.)

1984. április 8-ig minden nap 10–20 óráig

Fk.: Urbán Gyula

SZFMH rota 400 pld. M. sz.: 42/84.

MEGHÍVÓ

Tisztelettel meghívjuk
április 2-án hétfőn este 6 órára a Fészek Galériába

KÉP '84. II.

„Transz-avantgarde", „Poszt-modern"

című kiállítás megnyitására

Megnyitja: ERDÉLY MIKLÓS

Kiállítók:

Halász Károly, Kelemen Károly, Pinczehelyi Sándor, Szirtes János

Megtekinthető:

1984. április 13-ig, naponta du. 2 és 8 óra között, szombat — vasárnap kivételével.

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB Budapest VII., Kertész utca 36.

F. k.: Galambos Tibor — 300 db — 84.02229 Pátria Nyomda

MŰVÉSZETI SZAKSZERVEZETEK SZÖVETSÉGE
FÉSZEK MŰVÉSZKLUB
Budapest VII., Kertész utca 36.
Postacím: Budapest
Postafiók 8.
1400

DÍJELŐLEGES

HALÁSZ Károly

Életünk, 1989. 1-2.

ÉLETÜNK

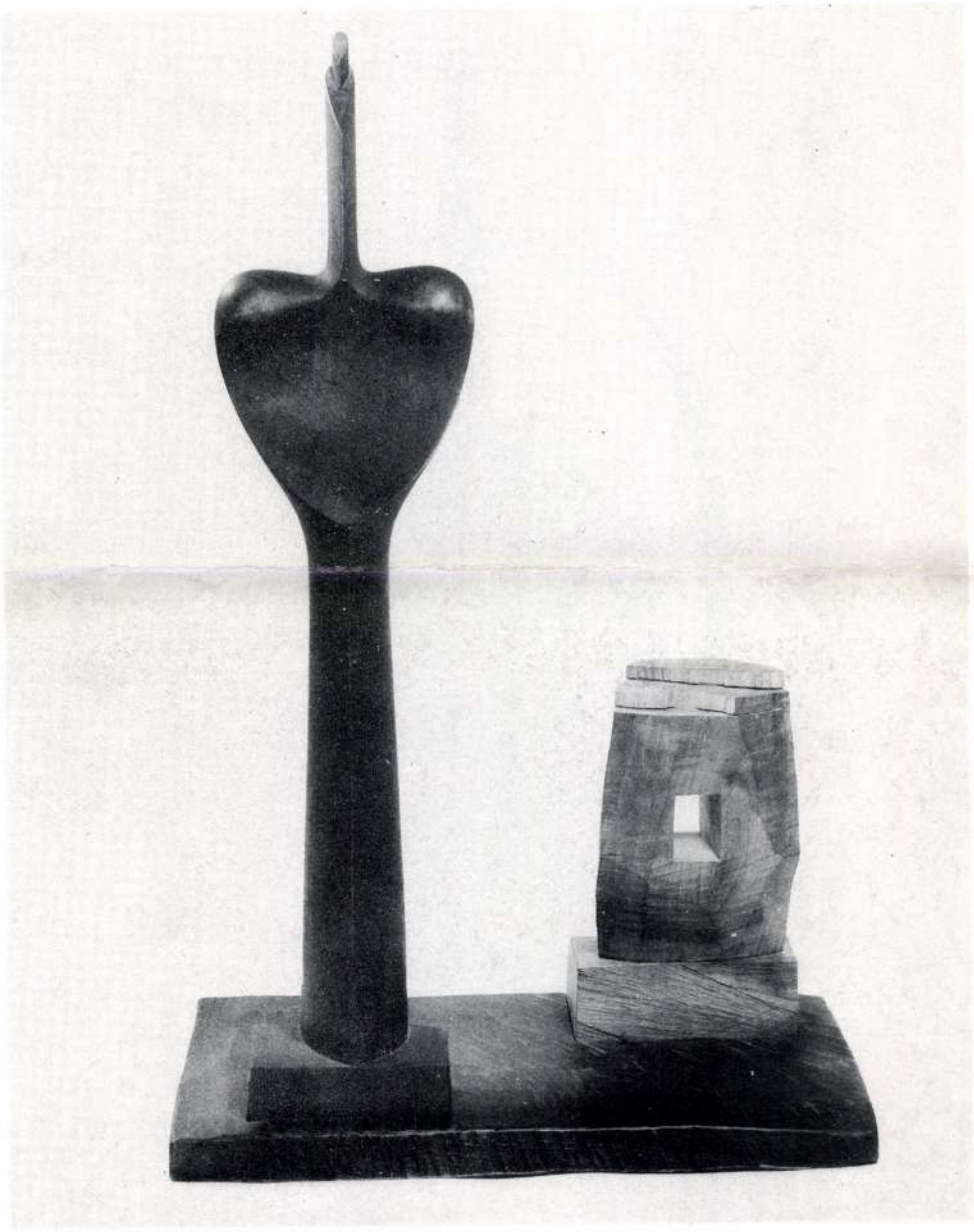

GALÉRIA

ÉLETÜNK

GALÉRIA

Tornay Endre András

Tornay Endre András 1949-ben, az erdélyi Zetelakán született. Magyarországra 1976-ban települt át, s szinte azonnal állandó és sikeres szereplője lett a hazai művészeti életnek. 1983—1986-ban Derkovits-ösztöndíjas volt, 1985-ben pedig egyszerre hódította el a Pécsi Kisplasztikai Biennálé és a Soproni Érembiennálé első díjait. (. . .)

Erdélyből jött, ahol még ma sem *csak* emlék a népművészet, onnan, ahol a napi szociális gondok alig változtak az időben, ahol máig eleven valóság az az archaikus életforma, amely után annyi nosztalgikus sóhaj kel e hazában! Innen, hogy amikor Tornay megszólal, nem kell keresnie a szavakat, és nincs szüksége a motívumkeresők szájbarágós direktségére. Egy nagyon egyszerű és szegény, ugyanakkor természetes és áttetszően egyértelmű környezet emlékeit hozta magával: ezt őrizte meg pillantása, tekintete, ez határozza meg gondolkodását. Kisplasztikáit egy kiváló kritikus „szerszámszobrok"-nak nevezte. Igaza van: csupa kéznevaló, ügyes készség. Érezni rajtuk — tudom, nagy szó, amit leírni készülök, és mérhetetlenül lejáratott, mégis így igaz — a munka becsületét. Ettől, hogy a tárgy — *a szerszám* — szép önmagáért és ettől, hogy célszerű és jó. Itt nincsen semmi helye, semmi félig meggondolt, félig megcsinált dolog. A pontos-gondos ácsolat, a jól kimódolt csuklótag a maga tárgyias realitásával és mégis elvont, mert egészen más dimenzióba és környezetbe helyezett megjelenítésével annak a közösségnek az erkölcseihez, gondolati és érzésvilágához vezet el, ahonnan Tornay Endre András érkezett. Ezek a tárgyak olyan közelségbe, olyan embermelegbe vezetnek, amilyenre bizony hiába vágytak a népi jelképrendszerek újrafelfedezésében fáradozó mesterek.

Kovács Péter

Műmelléklet I.: Figyelő
Műmelléklet II.: Menyasszony
Műmelléklet III.: Álló alak

ÉLETÜNK

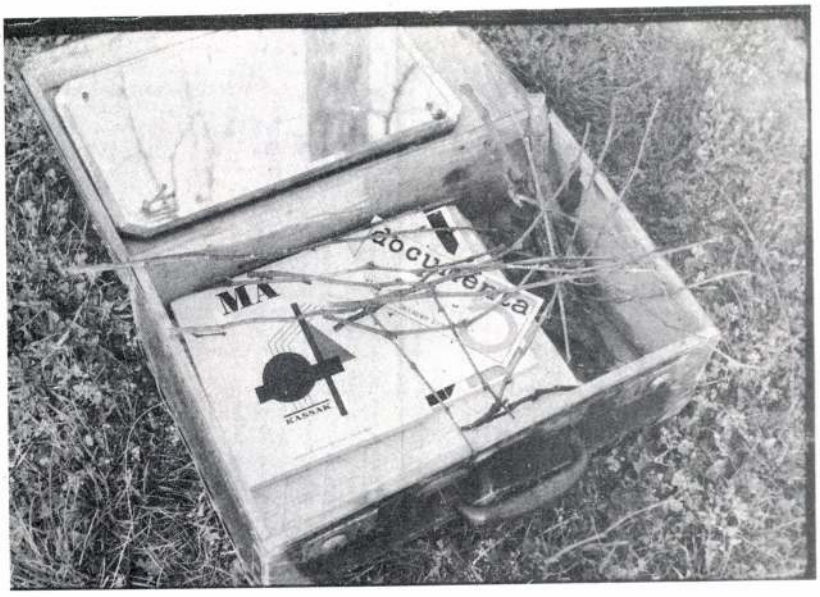

GALÉRIA

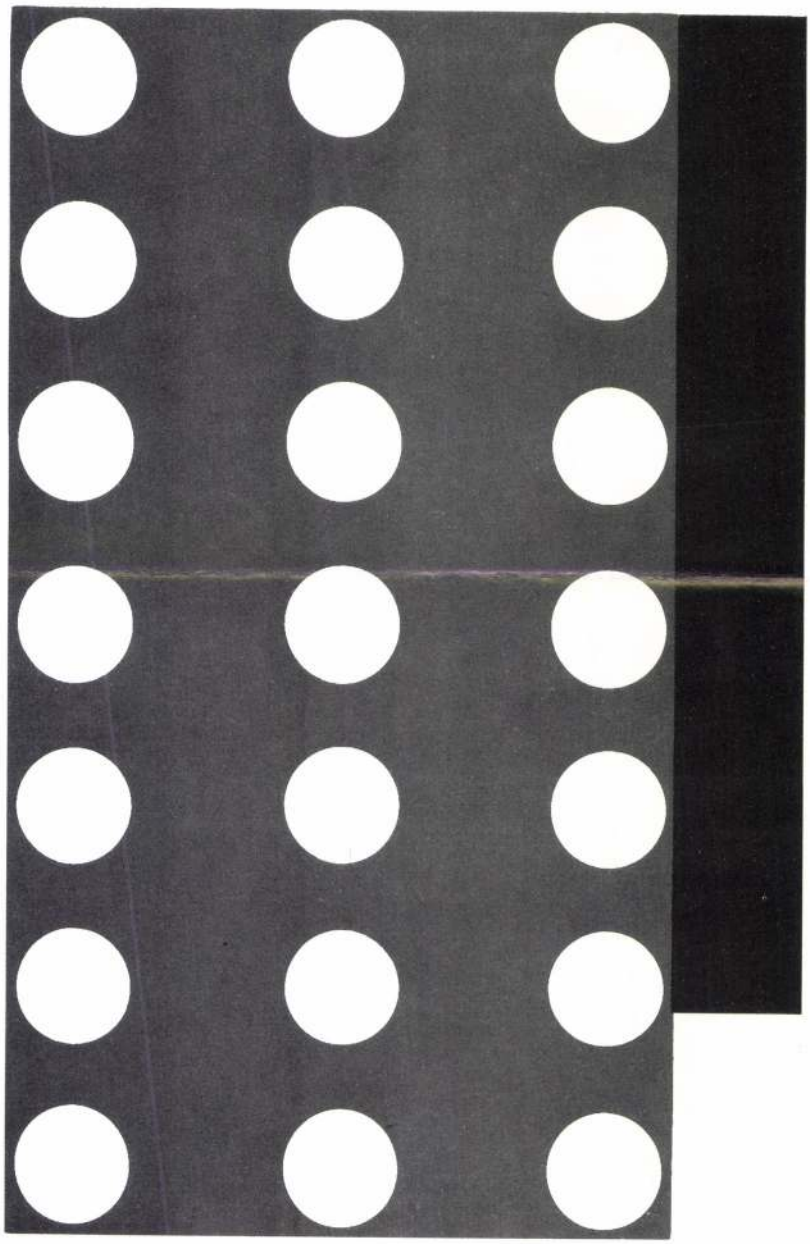

ÉLETÜNK

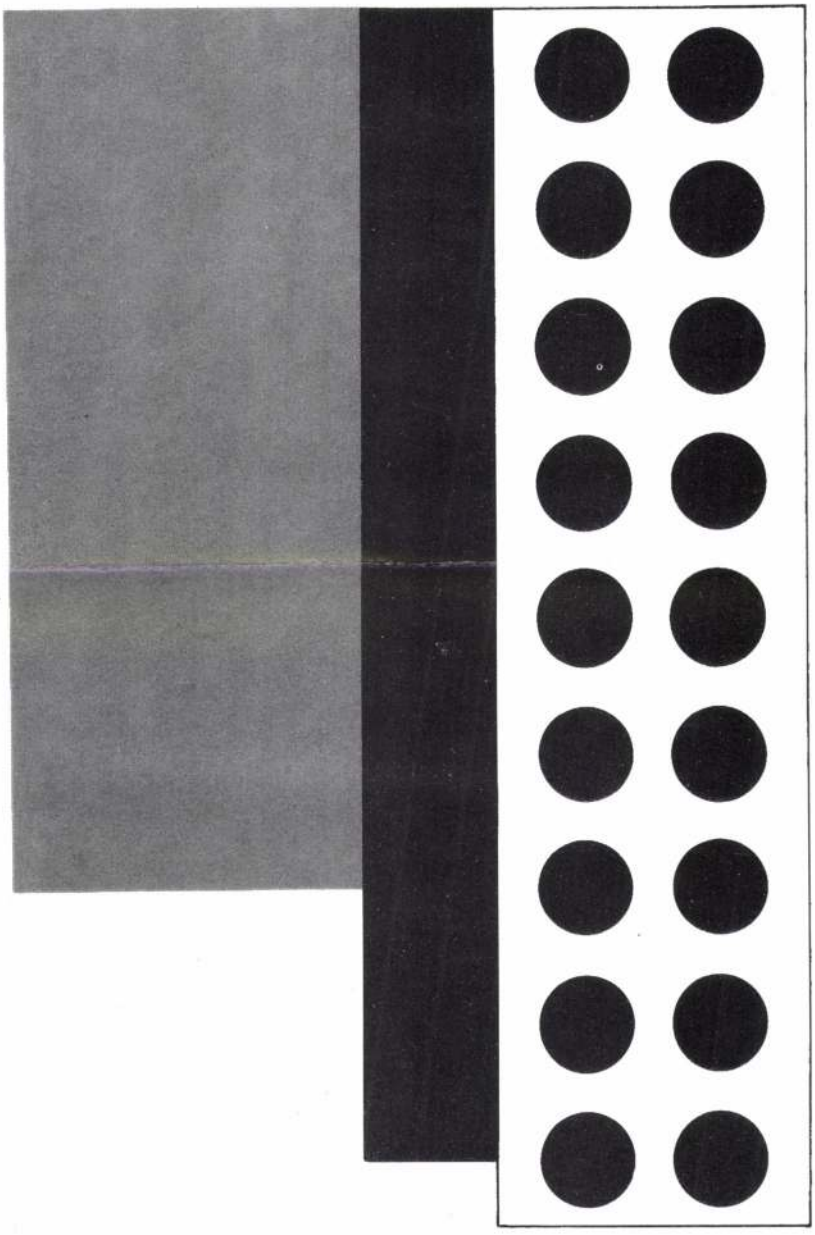

GALÉRIA

A Halász Károly-jelenség

Halász Károly művészetének egyik sajátos mozzanata az oda-vissza ingázás a kétdimenziós festészet és plasztika, performance, video, video-akció médiuma között. Számára a festmény egyrészt kiindulópont,, másrészt végállomás. Kiindulópont, amennyiben Halász a festmény kétdimenziós rendszerében fogalmaz meg új formai összefüggéseket, melyeket azután plasztikában és installációkban fejleszt tovább. Végállomás annyiban, amennyiben a háromdimenziós plasztikai rendszerek nyújtotta új hatásokat, új látványokat vagy új „leolvasási módozatokat" ismét a táblakép felületén fogalmaz meg, azaz hagyományos értelemben vett képet alkot a megelőző fázis tapasztalataiból. Különösen jól követhető ez a folyamat az 1977 és 1981 közötti ún. *Magasles* képeken és szobrokon. (...)

Halász Károly festészetében 1986-tól fokozatosan visszaszorul az expresszív felületalakítás. Visszatérnek a 70-es évek egzakt kontúrjai, s pontosan megrajzolt geometrikus síkformák tűnnek fel a képfelületen. Ám nyoma sincs többé a formai átváltozás folyamatát rögzítő logikus rendszernek, a geometrikus formák felszabadult, dekoratív ornamentalizmus válik meghatározóvá. A színek érzéki sugárzása felerősödik: izzó narancssárgák ütköznek fekete foltokkal; vörös és kék, fekete és fehér, lila és cadmiumsárga körök lepik el a formázott vászonként kialakított, mozgalmas felületeket. Halász iróniája talán sohasem volt ennyire nyilvánvaló, mint a posztgeometrikus kompozíciók esetében. Feltűnik ismét a régi motívum: a vörös alapon fehér pöttyökkel borított „kendő".

Míg a 80-as évek első felében Halász elsősorban az absztrakt expresszionizmus, a gestzusfestészet sajátos interpretációjával alakította ki művészi nyelvét..., addig a 80-as évek második felében visszatért a maga egzakt képi nyelvéhez, de egy merőben új értelmezés, a posztgeometrikus irónia jegyében. (...)

Halász Károly az elmúlt két évtized magyar művészetének egyik legösszetettebb, legmozgékonyabb alakja. Szinte valamennyi új utat végigjárt, szinte valamennyi új médiumot kipróbált — ám mindvégig önmaga maradt. Budapest és Pécs, azaz az avantgarde két hazai centruma között él és dolgozik, s ingázik ma is. S a vörös alapon fehér pöttyös batyu most is eleven, hiteles jelkép, mely képek egész során nyer új értelmet, teremt maga körül új összefüggéseket — miközben a régi kis tárgy is megmarad. Valaki elindult Paksról, több mint kétévtizede, egy kis pöttyös batyuval: s ma ezek a pöttyök feszes kompozíciójú, izzó színű, szellemes és nagyvonalú képsorozatok dekoratív felületeit borítják be, erőt, hitet, méltóságot sugározva — és mégis szerényen. Éppen csak vannak, nem hivalkodóan, de keményen, mint a tények. S makacsul — ahogy Halász Károly is dolgozik.

Hegyi Loránd

Halász Károly 1946-ban született, Pakson. 1965-ben a pécsi Művészeti Gimnáziumban érettségizett. Korábban grafikusként dolgozott, jelenleg népművelő.

Műmelléklet I.: Installáció. Utazásaim emlékére. 1973—80., Egyetemi végzettségem. 1973.
Műmelléklet II.: 21 pötty. 1988.
Műmelléklet III.: Fekete narancs. 1988.

M.D.K.

Halász Józsefné, laratosmester örvegye

Gyöngyös püspökiben 1827. évi adóösszeírásban szerepel.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső,
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 336. old.

HALÁSZ Józsefné lakatosmester özvegye, akit
Gyöngyöspüspökiben emlegetnek az összeirások
1827-ben.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

MDK

Halász Károly, grafikus

Kiállítása nyílik meg Pécsett
a Kis Galériában.

— :o. Pécsi események 12

EST! HIRLAP, Bp. 1971. március 29.

Halász Károly

„Váriáció"

„Figurasor"

„Háttal" c. művei emlétve

— szerepelnek a „Pécsi Képzőművészeti Studió Ziállításán a Miskolci Galériában

Napjaink 1970, ulius 6. old.

Halász Károly

a Pécsi Műhely ~~cs~~ képzőmű-
vészeti csoport tagja.

H.E.: Pécsi Műhely.

Dunántúli Napló, 1971. dec. 19.

Halán Károly

művészetének ismertetése és méltatása. /Képpel/

Beke László: Pécsi jegyzetek - fiatal művészekről.
Magyar Építőművészet, 1970.5.sz. 53-55.l.

Halász Karóly

A Pécsi Műhely 4 tagja, közöttük a
művész is 1975 április elején lendü-
letes plakáttal lepte meg a közönsé-
get.

Hegyi Lóránd: A Pécsi Mühely plakátjairól.
Müvészet, 1976. november - 24. oldal.

Hrabán Károly
festő

Ellentétek" (1970)

Bükkösdi László: Pécsi iparmüvészeti studio.
, Müvészet, 1970.november - 43.lap

Halász Károly

Variációk (i. műve /ennek)
Figurasor " – "
Hátal " – "
Szerepel az alábbi tárlatan

Borbély László: A Pécsi képzőművészeti
Studió Liáli a miskolci galériában

Napjaink 1970 VII. sz.

Halász Károly
festő

A kiállítás leglátoányosabb munkái Halász Károly ecsetje alól kerülnek ki.

Bükkösdi László: Pécsi iparmüvészeti studió.
Müvészet, 1970.november - 43.lap

Halász Károly

Emlitve

A Pécsi Képzőművészeti Stúdió kiállítása
Dunántúli Napló Pécs 1970. jún. 5.

Aladár Károly

In memoriam Kopernicus kiállitáson a
Müszaki Egyetem aulá jában szerepelt
a müvész.

Bereczky Lóránd: Évtizedes léptekkel.....
Müvészet, 1980. október - 2. lap.

Halász Károly

Méltatás.

Kovács Péter: Új művészet 1970-ben.
Művészet, 1980. október - 14. lap.

Halász Károly.

A művész kiállított akvarelljeit a 70-es években.

Szabó Júlia: Emlékek a 70-es évekből
Művészet, 1980. október - 9. lap.

Halász Károly

A müvész kiállitást rendezett
Pécsett.

Bereczky Lóránd: Évtizedes léptekkel.
Müvészet, 1980. október 2. lap.

MDK

Halász Jánosné III.dij

himzés

Ipm. és Képzm. felszabadulási dijak. SzM. 1955.
48. l. /Hirek/

Halászy Jenő

P.M.: Lakóház, Budapest, I. Hegyalja út. - Építész: V.Pázmándi Margit. Statikus: Szabados Pál, gépészek: Kohlmann Miklósné, Both Lajos, Ács Béla. Mélyépités: Halászy Jenő. - Ismertetés /fotók: ÁÉTV, Sági, és Pázmándi M./

Magyar Építőművészet, 1970. 5.sz. 18-19. l.

Halász János MDK

A Zsolnay-gyár korongosa

Szül: Magyar Zamoly 1878

A gyárba belépett: 1892-1913

27.o. és 74 o. 14. jegyz.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete. Pécs. 1959.

Halász János
graphics

M.D.K

Lenin (repro)

A belső oldalon
művészet; 1964. november.

MDK

M.Halász János, festö-graf.

Késmárkról. Vizf.
Löcsei öreg utca.
/192o ? /.

Plakátok.- Örsz.M.Tárlat.- Uj Mház. 1929.
/ERMA/

MDK

Halász János rajztanár

Szerepel a Móra Ferenc Múzeumban rendezett kiállításon.

Pedagógiai főiskolát végzett rajztanárok retrospektív kiállítása.

Tiszatáj, Szeged, 1960. július. 10. l.

Halász János MDK

Erma kézimunka szalón, plakát

Plakátmüvészet
Országos Magyar Tárlat
az Uj Müvészházban, 1929.

M.D.K.

Halász János

A Macskássy Gyula művészetével foglalkozó beszámoló említi meg Macskássy Gyula és Kassowitz Félix neve mellett, mint akik egyszerre kezdték, ahogy a cikk irja: „Az egykori reklámfilmrajzoló triumvirátusból csupán Macskássy Gyula maradt hü müfajához: Kassowitz Félix karikaturista lett, Halász János pedig Angliában müködik."

Szücs István: A magyar rajzfilm mestere Macskássy Gyula.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. ápr. 21. V. évf. 16. sz. 8. l.

HALÁSZ JÁNOS (= JOHN WALAS)

KASS JÁNOS: IN MEMORIAM
HALÁSZ JÁNOS

SZEGED 1995 febr. 11

KOTÁNYI Attila:

Moholy-Nagy László,
Müv.tört.Írt. 1947. 3.sz.

Halász János, amatőr festő

Móron, a Lamberg-kastély felújítása – 1978-óta, egyik fontos helyszíne volt Fejér megye művészeti életének. – Most öt pedagógus és egy orvos állítja ki amatőr munkáit.
Halász János mozaikjait dekorativ és konstruktív törekvés határozza meg.

Á. Sz. J.: Móri alkotók szemléje.
Fejérmegyei Hírlap, 1984. jan. 18. 5. old.

Hrabász János
grafikus

M.D.K.

„Anya" (repro)

A belső címlapon
Művészet, 1967. junius

MDK

Halász János, grafikus

Plakát.-1933. 1.sz.

Halán János, grafikus
[John Halas]

Angliában élő grafikus. (Alkotásai nagyobb, jelentősebb része: rajzfilm.) Kassowitz félixnél együtt volt Bortnyik Sándor tanítványa.

Bernáth László: Ali és a Kígyó h

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. szept. 9.

Halász János

Két tollrajzát bemutatja a lap "Sopron" cimmel két soproni részlet.
Repr.

Élet, Bp. 1922. május 14. XIII. évf.
10. sz. 238, 239. lap.

Mirkva Halász János, festö-graf. MDK

Angliában élö magyar trükk film rajzoló.

Szabad Müvészet. 1948. 300.l.

Halász János
grafikus

M.D.K.

Linóleummetszet
(repró)

A belső címlapon
Művészet, 1966. augusztus.

MDK

Halász János, kőrongos

1892-ben lépett a Zsolnay gyárba és kb. 21 évet töltött ott.

Nikolszky Géza: A Zsolnay gyár művészei és kivitelezői Pécs. 1949. ápr. 12.

Halász János MDK

korongos

a Zsolnay-gyár művészeti munkáiban közreműködött 1892-1913.

68.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs.1959.

MDK

Halász Jánosné

Domanovszky Gy: Iparm. pályázat és kiáll.
SzM. 1955. 186 1.

Halász István

Lacza Márta a Studió Galériába december 2.-ig,
Pécsi László: "Fonalképek" cimmel a Szoboszlói Galériában november 26.-ig,
Turcsán Miklós az ujpalotai Lila Iskolában nov. 23.-ig,
Najmányi László, Birkás Ákos és Halász István a Bercsényi Klubban előbbi november 21-től, két utóbbi november 14,-től.
Németh Miklós, Csérhalmi Eszter és Szabó János a Csepel Müvek Munkásotthonában november 19.-ig
Somogyi József és Reich Károly a Mücsarnokban november 17.-től szerepelnek müveikkel a fent nevezett kiállitótermekben,-közli a lap a kulturáli eseményeket ismertető rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. nov. 18.
XXII. évf. 46. sz. 8. lap.

MDK

Halász István, festő.

Tájkép, paszt.-

Árv. Közl. 1930 jun.3. rk. sz.- 54. aukc.- 2o.l.

MDK

Halász István és Papp József,
togatus diákok Debrecenben.

Mindketten ugy mint Erös Gábor is, Karacs rézmetszö diákjai voltak.
A jól sikerült térképböl tiszteletpéldányokat is küldtek szét: Bánffy grófnak Kolozsvárra, Széchenyi Ferenc grófnak is küldtek egy mappát.

A debreceni rézmetszö diákok.
Müvészet. XXXX 1902. 294.l.

MDK

Halász István

Tehéncsoport

KMTárs. 1907. tav. kiáll. kat. 33.l.

Halász István edényfestő MDK

A Zsolnay-gyár művészeti munkáiban közreműködött

1932- től.

66.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

Halász István

porcelánfestő

ifj. Kovács István 1928 előtt került a festő csoport élére, Koltavári József, Halász István, Iser Béla és Pfeifer Tibor dolgoztak mellette s a korongosok közül Király Lajos.

52.o.

NIKELSZKY GÉZA : A Zsolnay gyár művészete.
Pécs. 1959.

Halász István, épilőmester MDK

A nagykőrösi lanácshára oldal-homlokrálának tervén olvasható a neve. (Levéllár) Rádor - Rados 397 o.

Szményi Imre: Régi lanácshárak a Kiskunságban.

Műemlékvédelem, I. évf. 2. r. 1957.

74 l.

Halász I.

MNK

Porcelánfestő

Született:

Barcs 1912

A Zsolnaynál dolgozott: 1932-től

77.o. 43.jegyzet.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

M. D. K.

Halász István könyomdatulajd.

mük. az 1870 es években.

1.) Dessewffy Aristid
2.) Juhbál Károly
3.) Knezics Károly
4.) Nagy Sándor
5.) Liszt Ferenc első fellépésének emléke

Gerszi, A magy. könyv. 1960 149

mdk

Halász I.

A Magyarországi Torna Egyletek Szövetsége évzáró orsz. atlétikai versenye. Bp. 1905. okt 28
Franklin ny. 140 x 80 cm. (plakát)
Szürke alapon, fekete és piros szmek. Futóbajnok

Az. O. Sz. K. Grafikai Plakátjai Bp. 1961

31. L

MDK

Halász István, festöm.

Tájkép. Pasztell. J.l.j.

Árv.Közl. 1931. 3.rk.sz. 52.l.

MDK

Halász István, festöm.

Tájkép. Pasztell. 30x20. J.l.j.

Árv. Közl. 1930. 4.rk.sz.55.szám. 21.l.

A Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum
meghívja Önt

HALÁSZ KÁROLY:
TAPOSOTT KÉPEK

című kiállítására

2000. december 7-én 17 órára

Megnyitja:
dr. Marosi Ernő
művészettörténész

A kiállítás megtekinthető:
2001. január 14-ig
hétfő kivételével 10-16 óra között

Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum, Templomtér
1037 Budapest, Kiscelli utca 108.
Megközelíthető a Kolosy térről a 165-ös autóbusszal
tel./fax: 388-74-17, e-mail: h13293fit@ella.hu
http://www.btmfk.iif.hu/

Fk.: dr. Bodó Sándor a BTM főigazgatója

DÍJ HITELEZVE
Budapest Pf. 4.
1250

Tímár Árpád
Budapest
Üllői út 119.
1094

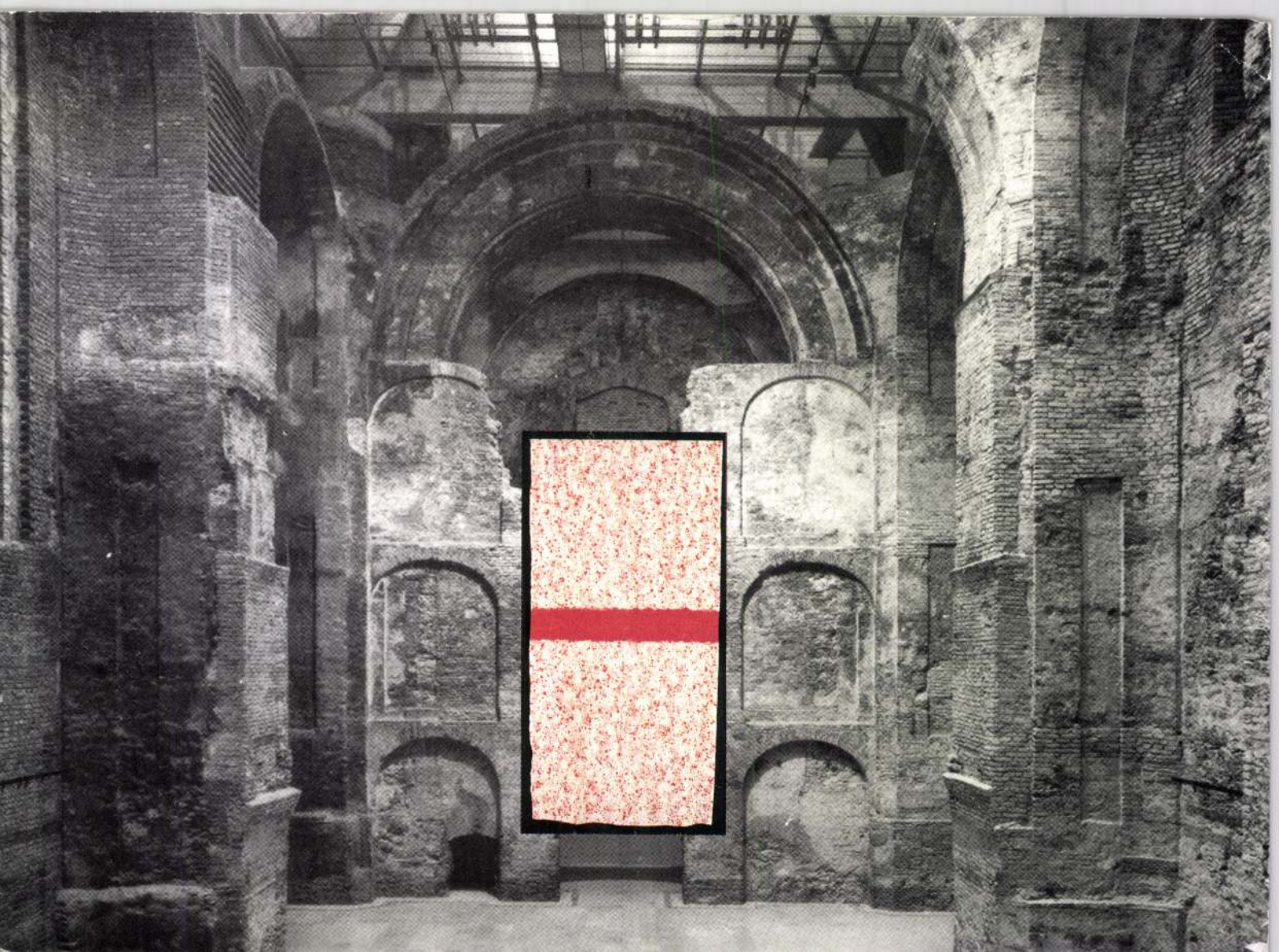

(S) HALÁSZ KÁROLY

Mint Robinson a saját szigetén

Interjú Halász Károllyal egy rangos díj okán

A festő jól ismert alakja Paks városának. Képeit lehet szeretni vagy értetlenkedni előttük, művészi jelentőségét vitatni azonban aligha érdemes. A Soros Alapítvány díja is ezt igazolja. Az indoklás egy mondata telitalálat: „Mint Robinson saját szigetén, Pakson létrehozott egy termékeny kulturális perifériát..."

— Nem ez a díj az első kitüntetésed. Milyen elismeréseket tudhatsz magadénak?

— Túl sokat nem. Két éve kaptam — a Képtár létrehozásáért – a Köztársasági Érdemérem kiskeresztjét, és a várostól Pro Urbe díjat. Ilyenformán ez az első szorosan vett szakmai díjam.

— Aminek az értékét talán növeli, hogy nem állami kitüntetés. Tudod, kik terjesztettek fel a díjra?

— Nem igazán. A bizottság elég nagy, művészettörténészekből, neves írókból, professzorokból áll. Egy hónappal előbb kérték, hogy küldjek dokumentációt az eddigi tevékenységemről.

— Elég bőséges anyag, vaskos paksaméta lehetett!

— Összegyűlt már az utóbbi huszonöt-harminc évben. A saját katalógusomat küldtem, így ez a díj valóban a szakmai pályafutásomnak szól. Hogy értékesebb-e vagy sem mint az eddigi kitüntetések, nem tudom, inkább azt mondanám: ez más.

— Ha a művészi tevékenységednek is szól elsősorban a Soros Alapítvány díja, a Képtár létrehozása is benne van valahol. Ez ugye a saját édesgyermeked?

— Hogyne. Talán ez is a hibája, mindenki azt mondja, hogy enyém a Képtár. Persze nem így van. Igaz, én hoztam létre, húsz éve dolgozom szülővárosomban, Pakson, és amikor elindítottuk az alkotótelepet, az volt a cél, hogy egy gyűjtemény összeálljon. Akkor úgy gondoltuk, valamikor a jövőben, egy soha nem tudott időpontban létrejön. Sikerült, 1991-ben. Mégpedig elég olcsón, éppen ezért nincs is talán kellőképpen megbecsülve. Állandó riogatások között élünk az épület miatt *(az Erzsébet szálló emelete ad otthont a gyűjteménynek – a szerk.)*. Nincsenek is talán tisztában az emberek azzal, hogy ez nem csupán a Képtár, ez egy országos múzeum. Itt van a legjobb helye ennek a gyűjteménynek, tökéletesen alkalmas erre, hiszen annak idején, mikor átépítették, tágas helyiségek alakultak ki, a művek is ilyen térre lettek komponálva. Másrészt a Képtár nem egyszerűen csak kiállító helyiség, és a jövőben sem csak ennek szánjuk. A fiatal művészek számára – mint eddig is – továbbképző és információs központ lehet.

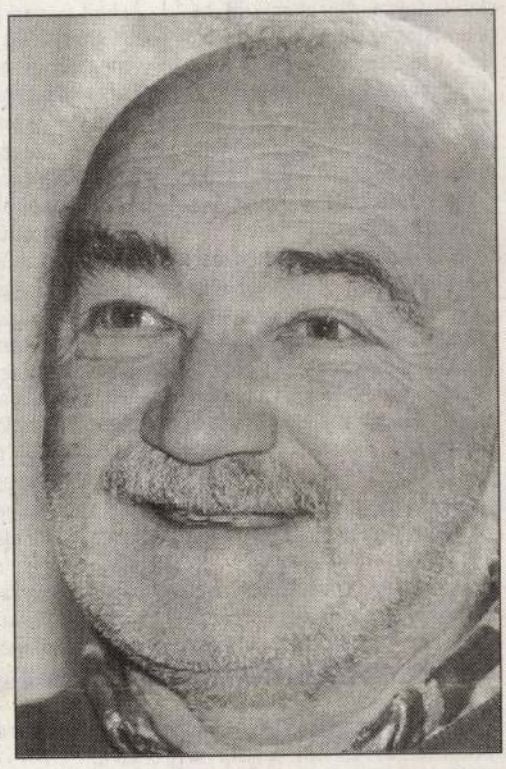

Halász Károly FOTÓ: GOTTVALD KÁROLY

— Ez volt az alapgondolata már a létrehozásának is?

— Igen. Tulajdonképpen a közművelődési munkából nőtt ki, az alkotótelepi munka ezt tartalmazta. Főleg a helyi embereknek szántuk, legyen hol továbbképzést adni nekik a vizuális művészetekről. A másik, hogy művészeket hívunk meg az országból, külföldről, az ő alkotásaikkal bővül a gyűjtemény.

— Mit gondolsz, ez a díj segít a Képtár fölötti viharfelhők eloszlatásában?

— Remélem erősíti a helyzetünket, de erről talán nem engem kellene kérdezni. Lehet, hogy most már mint képzőművészre is gondolnak rám, nem csak mint „képtártulajdonosra". Mindenestre ez a Képtár a városé, és az értékét jelzi, hogy igen sokan megtekintik a kiállítást azok közül akik megfordulnak Pakson. Sok érték gyűlt itt össze. Hamarosan kész lesz egy katalógus is, részben a város fizeti, részben pályázatok útján nyertünk rá pénzt. Különféle kiállításoknak is helyt ad a Képtár, a legközelebbi március 15-én nyílik, ez fotókiállítás lesz, 1848-as honvédportrékból, a Tornyai János Múzeum anyagából.

– Köszönöm a beszélgetést, és még egyszer gratulálunk a kitüntetéshez!

Rákosi Gusztáv

A díj indoklása

Századunkban kevés művésznek adatott meg, hogy szülőhelyén alkossa meg életművét, s mégis kapcsolatot találjon az egyetemes művészet nagy színhelyein dolgozó hasonló gondolkodású kortársaival. Halász Károly Pakson született, Pécsett tanult Dél-Magyarország jelentős művészpedagógusától, Lantos Ferenctől és a pécsi múzeumok európai rangú gyűjteményei anyagától. Hátizsákos turistaként, avantgárd kiállításokra meghívott művészként járt Közép- és Nyugat-Európa nagy művészeti központjaiban a hetvenes évek kezdetétől. Művészetét egyfelől a ráció, a geometria tisztelete jellemzi, másfelől az emberi test játékos-ironikus megjelenítése. Meztelenül egy kibelezett tv-készülékbe bújva fényképezi, filmezi önmagát, Privát adás című fotósorozatát és videóját világszerte ismerik. Lábak mozgását ábrázoló 16 mm-es filmjének ötletéből lett lábbal festett akcióinak és festményeinek sora, melyeket először Kelet-Berlinben 1982-ben mutatott be. Mint Robinson a saját szigetén, Pakson létrehozott egy termékeny kulturális perifériát, ahol nem csak saját festményei, szobrai, fotókonceptjei, videói készülnek, hanem létrejött egy vizuális kísérleti művésztelep, valamint egy képtár, ahol a legjelentősebb magyar művészeken kívül német, olasz, román avantgárd művészek alkotásai láthatók. Halász Károly sajátos ízű, jó humorral készült festményei, performance dokumentációi jelen voltak Székesfehérvár legendás kiállításain, a Pécsi Műhely hazai és külföldi bemutatóin, Kölnben, Amszterdamban és a tengerentúli tárlatokon. Művészi munkásságáról a Balassi Kiadó 1995-ben könyvet adott ki, ebben Perneczky Géza elemzi Halász kitüntetett szerepét az egyetemes és magyar művészeti életben.

A Soros Alapítvány Kuratóriuma

Mint Robinson a saját szigetén. Halász Károly paksi festőművész az elmúlt hét végén vette át a Soros Alapítvány képzőművészeti díját. A kitüntetés okán készült interjút a 4. oldalon olvashatják.

FOTÓ: GOTTVALD KÁROLY

áll a határ!

ség befejezése után a tüzet azonnal el kell oltani. Erdő 200 m-es körzetében tüzet gyújtani tilos, erdőben tüzet rakni csak a kijelölt tűzrakóhelyen szabad.

Szabadban a tüzelés helyszínén olyan eszközöket, illetve felszereléseket kell készenlétben tartani, amelyekkel a tűz terjedése megakadályozható, a tűz eloltható.

❄

A számtalan figyelmeztetés ellenére tegnap mégis többször riasztották a Tolna megyei tűzoltókat.

Szekszárdon a Bogyiszlói út mellett délelőtt a gaz kapott lángra, a tüzet a városi tűzoltók oltották el.

Kisszékelyben a Petőfi Sándor utca végén a bozót égett három hektáron, ide a sárbogárdi tűzoltók vonultak ki oltani.

Szekszárdon a Sport utca melletti bozótos gyulladt ki 17.13-kor.

A paksi tűzoltókat két esetben riasztották szerdán. Délelőtt a katolikus iskola 24 méteres kéményének tetejéről távolították el a meglazult rácsot a lánglovagok, délután 17.45-kor pedig a Madocsa határában égő avartüzet kellett eloltaniuk.

yszékelyben

eny, változás

tek résztvevők. A térségfejlesztő menedzserképzés első napján az általános menedzsment, és az üzleti-stratégiai tervezés alapjaival ismerkedtek a hallgatók dr. Bálint János, a Kertészeti Egyetem Menedzsment és Marketing Tanszékének tanszékvezető tanára irányításával. Ma és holnap a versenyképesség, a versenyképességi elemzés, a válság- és változásmenedzsment áll a képzés középpontjában. *-t-*

NYOMON

ben egy vadászházat rongáltak meg ismeretlen tettesek.

A bonyhádi rendőrök őrizetbe vettek egy lopás miatt körözött személyt.

Bonyhádon az egyik üzletből 2 üveg italt vittek el 5.000 forint értékben.

Dunaföldváron közlekedési baleset történt, egy autó ütött el gyalogost, aki könnyű sérülést szenvedett.

Dunaföldváron egy kfttől vetőgép alkatrészeket tulajdonítottak el 200.000 forint értékben ismeretlenek.

Kétszáz dolgozóval kezdett a Tolna-Hús Rt.

Újraindult a szekszárd

(Folytatás az 1. oldalról.)

— A piac, a kereskedelem hogyan fogadta a szekszárdi húsipar visszatérését?

— Nem könnyű a piacon jó pozíciókat szerezni, hiszen akad bőven húsfeldolgozó cég. A helyzetet az sem könnyíti meg, hogy a kereskedők jelentős része erre az évre már megkötötte a szerződését. Ennek ellenére megpróbálunk a Tolna megyei piacon pozíciót kiharcolni magunknak. Kétezer boltot értesítettünk és délután már el is indulnak a szállítmányaink. Az áraink versenyképesek, tehát az alacsony-közepes kategóriába tartoznak. Ha sikerül a piacon megkapaszkodni, akkor tudunk több embert felvenni, és akkor tudunk az állattartókkal is egy állandó, megbízható kapcsolatot kialakítani. Bízunk benne, hogy sikerül, hiszen ez az egész megye érdeke is.

— A szekszárdi cég csak egy a többi húsipari cég közül, hiszen Önök az elmúlt két hónapban megvásárolták a szolnoki szalámi gyárat, a ceglédi húsüzemet és a kispesti vágóhidat is.

— Valóban így van. Négy vállalatunk van, mely együtt alkotják a TERIMPEX Csoportot. A szekszárdin kívül a többi cégünknél a termelés folyamatosan zajlott, megvannak a piacaink is. Úgy gondolom, hogy

így együtt sokkal stabilabbak lehetünk. Egyelőre a költségek több mint 70 százalékát a felvásárlás teszi ki, ami nagyon magas összeg. Szeretnénk elérni, hogy Szekszárdon is havonta legalább 10 ezer sertést tudjunk levágni és feldolgozni, de éves szinten akár 250 ezer sertés feldolgozása is elképzelhető. Ez

A bonyhádi polgárőrség várja a fiatalokat

Szeretnék, ha igazoltat

A bonyhádi polgárőrség vezetője szerint a közbiztonság tekintetében nincs már idő a késlekedésre: az utolsó órában vagyunk.

A hat évvel ezelőtt életre hívott bonyhádi polgárőrség tavaly márciusban alakult át. Akkor lett a szervezet szolgálatvezetője *Imrő János*. A polgárőrség napokban tartott közgyűlése kapcsán elmondta: igen fontos elismerés számukra, hogy a rendőrség számít a munkájukra. A polgárőrök igen gyakran működnek közre a bűnügyek felderítésében oly módon is, hogy igen jól használható adatokat bocsátanak a rendőrök rendelkezésére. A vezető fontosnak tartja hangsúlyozni, hogy a polgárőrség polgárjogi szervezet, annak önkéntes tagjai semmiféle fizetséget nem kapnak. A bonyhádi szervezetnek jelenleg tizennégy aktív tagja van, ami nagyon kevésnek tűnik. Imrő János szerint ennek a duplája is elkelne. A nagyobb baj az, hogy sok az idős tag, mindössze két férfi van, aki még aktív, a többiek nyugdíjasok. Remélik, hogy a fiatalok közül is mind többet sikerül megnyerni az ügynek. A polgárőrök egyébként szeretnék, ha végre jogilag rendeznék a státuszukat. Kevésnek tartják, hogy épp annyit tehetnek jelenleg, mint bármely más, törvénytisztelő állampolgár: ha valakit például bűncselekmény elkövetése közben tetten érnek, akkor maximum annyit tehetnek, hogy megkérik: várja meg, amíg a rendőrség a helyszínre érkezik. A meglepettek többsége ilyenkor természetesen amilyen gyorsan csak tud, eltűnik a helyszínről, velük szemben a polgárőrök erőszakot nem alkalmazhatnak.

A polgárőrök szeretnék, ha legalább arra lenne jogosítványuk, hogy igazoltassanak. Véleményük szerint ezzel több bűnözőt le tudnának kapcsolni.

A fentiek hiányában a rendőrökkel közösen járőröznek, il-

A parketten: andalító valóság; a tévéfilmen: mergesgáz-támadás

Operabálról álmodik a bécsi lány

Az osztrák fővárosban az operabál a farsangi idény csúcsa. Mindig csütörtökön, az idén február 19-én rendezik meg. Ma este 10-kor kezdődik, pénteken hajnali 5-ig tart.

A belépő ára átszámítva 44 ezer forint, a páholybérleté több mint másfél millió. A jegyek azonban rendszerint az utolsó darabig elkelnek. Minden lányos mama nagy álma ugyanis, hogy az ő gyermeke is ott keringőzzék a parketton. Az operabálon mindannyiszor megannyi előkelőség is megjelenik: a köztársasági elnök hivatalból, kormányfők, miniszterek, új- és régi gazdagok, osztrák és külföldi sztárok pedig „csak úgy".

Bécs mindig is imádott mulatni. A pórnép, meg a polgárok nagyrészt az új bort mérő városszéli kocsmákban (heurigerekben), a gazdagok és előkelők, köztük a pénzüket, vagyonukat a császárvárosban költő magyar mágnások a palotákban. A történelem is megörökítette a táncoló kongresszust, amikor *Napóleon* leverése után az európai uralkodók Bécsben farsangoltak, és közben újra fölosztották maguk között a kontinenst.

Ferenc József sem akart elmaradni Párizstól, ahol már jó ideje báloztak az operában, ezért 1854-ben elrendelte a bécsi dalszínház megépítését. Az első mulatság azonban 1877. december 11-ig váratott magára. Ott hangzott el először az Operabál című polka, *Eduard Strauss* szerzeménye.

A második világháború utolsó heteiben csaknem teljesem elpusztult bécsi állami operaházat 1955 végére építették újjá, és 1956. február 9-én rendeztek benne újra estélyt.

Filmek is készültek az operabálról. A legújabbat néhány hét múlva mutatja be az osztrák tévé és a SAT1. A svájci *Urs Egger* alkotásában a keringődallamokat velőtrázó sikolyok nyomják el. És a döbbenet csöndje: mérgesgáz-támadást intéznek az önfeledten bálozók ellen, négyezren lelik szörnyű kínok közt halálukat. **Kulcsár László**

HALÁSZ KÁROLY
MUNKÁI '72 - '81.
MODULÁLT TV,
PSZEUDO VIDEO
AZ UJPESTI MINI GALÉRIÁBAN
NYILIK: 1981. FEBRUÁR 27-ÉN 18 ÓRAKOR

BP. IV. ÁRPÁD UT. 37.

fordulnak el tőle, soha nem is fogadták el egészen. A korszellem is olyan irányba halad (a romantika, a romantikus nacionalizmus irányába), ami egyre távolodik Tocqueville önkritikus és minden egzaltáltságtól mentes gondolkodásmódjától. Ahelyett, hogy dicsőséges forradalom- és nemzetképet festene (mint például Michelet), az ellentmondásokra, a veszélyekre hívja fel a figyelmet, mintegy megfogalmazza a franciák szorongásait, félelmeit. A második császárság idejére és azt követően politikai szempontból feleslegessé válik, megvannak nélküle. A teret nyerő nacionalista republikanizmus Gobineau-hoz áll közel, nem Tocqueville-hoz. Ha tíz évvel korábban még vígjátéki fordulat volt a *„comme a dit M de Tocqueville"*, a századvég szellemi életéből, még a vígjáték szintjéről is kiszorul. A durkheimi szociológia nem tekinti vizsgálandó területnek a politikát, aminek Mélonio szerint az egyik legsajnálatosabb következménye, hogy ezzel az *Annales* Durkheim egyébként áldásos hatása alatt álló történészeit is eltávolítja, legalábbis kezdetben, Tocqueville-tól.

A múlt század kilencvenes éveitől fél évszázadon át Tocqueville másodrangú klasszikus, megemlítik néha, születik róla egy-két monográfia is, a szellemi köztudatból azonban mintha végleg kiszorulna.

Tocqueville európai reneszánsza érdekes módon nem Franciaországban kezdődik. Olasz (Croce) és német (J.-P. Mayer) szerzők kezdik kiadni és elemezni a harmincas évek végén. Talán nem véletlen, hogy először épp a fasizmus által leginkább érintett országok filozófusai éreznek rá aktualitására.

A franciaországi reneszánszt három szakaszra osztja Mélonio. Az első Raymond Aron nevéhez és az ötvenes évekhez fűződik, aki AZ AMERIKAI DEMOKRÁCIA első könyvéből kiindulva elemzi a politikai rendszereket. A második hullám kiindulópontja AZ AMERIKAI DEMOKRÁCIA második könyve; a hatvanas évek szociológusainak, filozófusainak kultúráról és demokráciáról szóló vitáját ennek gondolatai fogják át. A harmadik a hetvenes években a történész Tocqueville-t, A RÉGI REND ÉS A FORRADALOM szerzőjét helyezi a forradalomról írók között a legelőkelőbb helyek egyikére – François Furet-nek köszönhetően.

Végül feltétlenül szólni kell néhány szót a kimerítő, rendszerezett, könnyen használható Tocqueville-bibliográfiáról, melyet könyve végén közöl Françoise Mélonio. Két nagy részre osztja, az első a forrásmunkák rendszerezése: kéziratok, megjelent munkák, recenziók (művek szerint), lapokban megjelent életrajzi jellegű cikkek (jellegük szerint: szatirikus, tudományos, nekrológ stb.), általános munkák. A bibliográfia második részében a Tocqueville-ről szóló tanulmányok, tudományos munkák kaptak helyet. A bibliográfia voltaképpen a könyv második rétege: aki önállóan akarja kutatni a témát, segítséget kap hozzá: a tanár szolgálata ez a diák – a leendő tudós – érdekében. Tocqueville szellemehez hűen Mélonio is segíteni akar, vezetni és egyben önálló reflexióra serkenteni.

Bozó Katalin

PÖTTYÖS BATYU ÉS SZŐLŐKARÓ

Halász Károly életmű-kiállítása a Paksi Képtárban, 1994. május–július

Örömmel vállaltam el Halász Károly életműkiállításának megnyitását Pakson, abban a képtárban, melynek alapítója, vezetője és segédmunkása egyben, melynek egyik szárnyában állandó kiállításon láthatók a XX. század egyetemes és magyar közelmúltjának legjobb művészei ajándék műveikkel, a másikban pedig változó kiállításokon a városhoz szorosabban vagy lazábban kötődő életművek. A kiállítás lelkes, de kis közönsége után szükségesnek érzem néhány gondolatomat tágabb közönséggel is megosztani.

Halász Károly Európa kisebb városai (Karcag, Miskolc, Székesfehérvár) és művészi metropolisai (Amszterdam, Köln) után nagyobb gyűjteményes anyaggal szűkebb hazai közönség előtt is bemutatkozott. Festmények, szobrok, fényképek, különös jelentéseket hordozó tárgyak voltak láthatók a kiállításon. Halász életműve a szabadságvágy és a megkötözöttség érzésének kifejezője. Tájfestéssel

kezdődik, Paks nagy táji motívumával, a dunai tájjal. Később kozmikus tájakat fest, emlékeztet a kozmikus drámákból létrejött bolygórendszerekre, Földünkre, mint egykor sistergő vulkánok, hamuesők gömbjére. Más világok is foglalkoztatják képzeletét, az ember által már évezredekkel ezelőtt elképzelt és definiált geometria és sztereometria világa. Az „isteni négyzet", a kör, a háromszög századunk művészetében tiszta formában nyolcvan éve jelent meg. A hatvanas évek végétől – mikor Halász pályája indult – a geometrikus művészetnek nagy reneszánsza volt világszerte s a fiatalok körében Magyarországon is. Geometrikus, újkonstruktivista, minimal művész lett a fiatal Halász Károly grafikusként, festőként, szobrászként egyaránt. Ez az utópikus tiszta formavilág azonban művészetének csak egyik oldala. Nagyon fontos számára a világ aktuális dolgainak érzelmes-ironikus kifejezése. A meghökkentés vágya festetett vele útjelző táblákat, melyeken láthatóvá vált Magyarország és a világ nagyobb városainak távolsága Pakstól. Ez késztette arra, hogy egyszer meztelenre vetkőzve belebújjon egy kibelezett tévédobozba, és fényképsorozaton mutassa be „privát adását", dobozokba kényszerült létformáink furcsaságait. Ez a sorozat világhírű művésszé tette, de arra alig volt lehetősége, hogy filmre vegye ötleteit. A fényképezett emberi test formáit azonban több festményreliefen szembeállíthatta a geometria tiszta formáival.

A tévédoboz-sorozat után Halász Károly performance-művész lett. Performance-ainak hangulata többnyire csendes, visszafogott: gyertyákkal sétáló nézők, nézőnek háttal ülő művész, mellette pöttyös batyu mint útitárs, a falra felírva nevek, távoli városok. Volt azért olyan performance-a is, mikor meztelen lábát festékbe mártva táncolt egy vásznon, „képet taposott", mint akcióját nevezte. Ezekből a teremtő táncból keletkezett képekből szívesen mutatott be néhányat Halász a kiállításán. A festéknyomok is általános filozófiáját hirdették: minden művészi tevékenység célja jelet hagyni önmagunkról a kortársak és az utókor számára.

Halász Károly életművében van emlékmű Paks háborús áldozatainak, múzeum a város vizuális kísérleti alkotótelepe és minden barátja munkáiból, s van egészen személyes magánmúzeum is, a XX. század nagyjainak tetteit idéző gyűjtemény befőttesüvegekbe zárva. Céljait nem könnyen érte el, ezt néhány műve a közelmúltból is érzékelteti. (Ezért kellett újra összeszednie nekikeseredve batyut és karót ábrázoló festménye egykori motívumait és felállítania a festmény mellé, jelezve, hogy én akár mehetek is, ha nincs rám szükség!) A legtöbb művét azonban a keserűségen felülemelkedő csendes irónia jellemzi. A kortárs irodalomból Márton László 1993-ban megjelent verses regényében, az ÁTKELÉS AZ ÜVEGEN című könyvben találtam párhuzamokat az irodalmi magasiskola szintjén Halász Károly munkásságához a könyvnek egy különös festőről, műveiről és városáról szóló részletében: *„Beszélhetnék a képről, amelyen újabb részletek váltak felismerhetővé, hirdetvén, hogy Venus feltámadását gazdagítják, te azonban csak a rossz ízű és csúf illatú festékfoltok és pöttyök egyvelegét látod... Annyit azonban azért elmondok, hogy van a kép hátterében egy város, amelyet a hagyomány szerint Kadmosz alapított a régiségben... s Gillis Hendriksz nemegyszer elmondja, hogy talán éppen ennek a városnak utcái fölött jár néhány ölnyire, mikor kilép a kolónia kapuján. Gillis Hendriksz nem egyszerűen festett, nemcsak festeni akart: nyitott ablakokat akart festeni, amelyeken keresztül szemlélni lehet a festménynyé váló dolgokat... Különben itt a kolónián értékes térítőmunkát végzett, azonkívül, hogy nem adta fel a festést: nem kis része volt abban, hogy a kolónia egyfajta magasabb rendű szellemi gyarmat fényében kezdett ragyogni, s hogy jó híre lassan visszaáramlott a művelt Nyugatra..."*

Kadmosz görög hős, istenek atyjafia, Dionüszosz anyai nagyatyja nem idegen Paks környékén sem. Gillis Hendriksz, aki tudja, hogy egy Kadmosz által alapított város lakója, aki kívül van minden festőcéhen, aki a hagyományokat nem vetette el, de felesleges cikornyákkal nem gazdagította, akinek volt egy periódusa, mikor befőttesüvegekbe zárta, sőt injekciós ampullákba szorította a modern európai művészet és élet isteneit, közeli rokona Halász Károlynak.

Nosztalgikus, privát fények, gyertyák égtek Halász Károly kiállításán kibelezett tévédobozban, téglákon. Happening részletei voltak a festmények, reliefek mellett megjelenő székek, vödrök, súrolófák. A művész Charlie Chaplinre emlékeztető öltönyében a

kiállítás megnyitóján elegánsan és kedvesen megjelent közöttük. Beült a székbe, fényképezkedett barátaival, mindenekelőtt olasz festőtársával, Franco Daganival, akivel már két kiállításon szerepelt közös művel. Halász zárt geometrikus formákat, vidám pöttyöket, Dagani lágy, expresszív vonalkötegeket festett ezekre a vásznakra, melyekből Pakson is volt néhány látható. Ez a közös képalkotás most nagyon divatos hazánk legjobb művészei között!

Halász Károly paksi kiállítása nosztalgikus, romantikus tárlat volt reménytelenül kis közönség számára. Akik látták, megpróbálhattak megerősödni a művész hitétől, abban, hogy a világ megérthető, bejárható, vándorbottal és nagy elszánással minden távolság legyőzhető, hogy csodákra képes a kéz, a láb s a barátság, meg az erős ragaszkodás a szülőföldhöz, a mélyebb rétegekhez. Reméljük, hasonló kötetlen, szomorkás-vidám bemutatóra Budapesten is sor kerül, s a művész életmű-katalógusa is olvasható lesz nemsokára.

Szabó Júlia

A HOLMI POSTÁJÁBÓL

FÁTÓL AZ ERDŐT

Kedves *Holmi*,

Balassa Péter HALÁLNAPLÓ című könyve ellen írt kritikájában (*Holmi*, 1994. augusztus) Farkas Zsolt egy helyütt ezt mondja: *„valami nem tetszik, és ezt elmondom másoknak. Reagáljanak rá, ha akarnak, beszélgessünk róla, ha más is érdemesnek látja"*. Ezt szeretném az alábbiakban tenni: megfogalmazni néhány fenntartásomat a kritikának nem annyira az értékelő álláspontjával, még csak nem is érvelésével, mint inkább észlelésével szemben. Ez persze nem azt jelenti, hogy egyetértek azzal az indulatos és az első pillanattól eldöntöttnek látszó elutasítással, amelyről az írás összes mondata, az elsőtől az utolsóig, tanúskodik; ellenkezőleg, nehezen tagadhatnám, hogy én a HALÁLNAPLÓ-nak az a fajta *„szolidáris, affirmatív beállítódású, alapvetően a szeretettől vezérelt"* olvasója voltam, akinek fantomképét Farkas Zsolt slusszpoénként idézi fel. Mégsem elsősorban az a szándékom, hogy a HALÁLNAPLÓ-t védelmembe vegyem; erre sem én nem érzem magamat feljogosítva, sem a könyv nem szorul rá (hiszen a mérleg másik serpenyőjében ott van Bányai János értő és megértő írása; az a tény, hogy történetesen Farkas Zsolté az utolsó szó, legfeljebb arról tanúskodik, hogy a gáncs, nyilván udvariasságból, maga elé engedi az elismerést); inkább egy-két módszertani problémára szeretném felhívni a figyelmet.

Az, hogy Farkas Zsoltnak nem tetszik a HALÁLNAPLÓ, és hogy nemtetszésének okairól őszintén és részletekbe menően tájékoztatja a *Holmi* olvasóit, tökéletesen rendben van. Megnyugtatónak tartom, hogy azoknak a politikai vagy érzelmi indítékoknak, amelyek oly gyakran lappanganak a Balassa írásaival szemben mutatkozó ellenszenvek mögött, ezúttal nyomuk sincsen: a nemtetszés kizárólag a könyvvel (azaz nem is annyira magával a könyvvel, inkább a könyv mondataival) való szembesülésből fakadt.

Az írás sok szigorról és vajmi kevés szeretetről tanúskodik. Önmagában véve ez sem kifogásolható, hiszen a szeretet nem okvetlenül szükséges feltétele a megértésnek; sőt a megértés sem szükséges feltétele annak, hogy egy kritikus lényeges felismeréseket fogalmazzon meg egy-egy szerzőről vagy műről. Olyan őszintétlen kultúrában és közéletben, amilyen a miénk, többnyire csak szeretet nélkül lehet *leleplezni* egy-egy beszédmód, egy-egy életmű kiüresedését. Farkas Zsolt esszéje, ha jól veszem észre, nem a megértő, hanem a leleplező kritika. Azt viszont ő maga sem állítja, hogy Balassa beszédmódja kiüresedett volna, ellenkezőleg, zsúfoltnak és feszítettnek tartja: márpedig ez nem leleplezés, hanem szemléleten alapuló, nagyjából helytálló észrevétel. Ahhoz viszont, hogy ebből (és a kritikában szórványosan előforduló többi megfigyelésből) használható következtetéseket lehessen levonni, talán mégsem ártott volna kísérletet tenni a könyv egészének megértésére, a szerző írói szándékainak rekonstruálására (amelyekről persze nem muszáj jó véleménnyel lenni) és más effélékre.

Farkas Zsolt azt ígéri, hogy nem fog ke-

keckedni, majd pedig nem kevés élvezettel és szinte már szépírói leleménnyel végigkekeckedi hosszú dolgozatát. Ez már nincs egészen rendben, annak ellenére, hogy a szellemdús fordulatok általában előmozdítják egy-egy folyóiratszám olvasottságát: a kekeckedések és cikizések túladagolt, illetve sokszorosan túladagolt mértékben még egy olyan okos és felkészült ember írását is, amilyen Farkas Zsolté, aránytalanná és kicsinyessé teszik. Ennél azonban nagyobb baj, hogy Farkas Zsolt mintha elfelejtkezne róla: egy könyv nem egyenlő a benne olvasható mondatok összegével. Szerinte Balassa mondatai többnyire rosszak. Szerintem egyáltalán nem rosszak, hanem, kontextusukból kiszakítva, védtelenek (hogy miért van ez így, annak taglalása szétfeszítené az olvasói levelet). Helyes, ha egy kritikus ezt a védtelenséget észreveszi, és nem helyteleníthető, ha ellenszenvesnek találja; ám ezzel az észrevétellel, továbbgondolásáról látványos gesztussal lemondva, egy tucat jól sikerült poén kedvéért visszaélni nem illendő és nem termékeny eljárás.

A magam részéről az értekező prózában sem kedvelem túlzottan az atombiztos mondatokat, s főleg nem kedvelem azok normaként való megkövetelését. Ez persze ízlés kérdése. Csakhogy: egyrészt Farkas Zsolt is látja, hogy a HALÁLNAPLÓ nem tekinthető szabályos értekező prózának. Az viszont nem jut eszébe, hogy, amennyiben így áll a dolog, talán nem is kérhető számon a kifejtés egyértelműsége, az argumentáció sarkalatossága, a valószínűsített vélekedések meggyőző csoportosítása stb., mert hátha a szerző nem is kifejteni, argumentálni, meggyőzni stb. akar, hanem valami mást. Másrészt lehet, hogy tényleg *„nem ártana felépíteni, diszkurzívabbá, áttekinthetőbbé tenni azt a szignifikációs folyamatot, amelyben egy korántsem kézenfekvő jelentésrendszer előáll"*, de talán az sem ártana, ha a kritikus – ha már elismeri, hogy itt egy jelentésrendszerrel van dolgunk – a jelentésrendszer egészéről vagy legalább nagyobb egységeiről is kifejtené véleményét. Másképpen azt lehetne hinni, hogy például Farkas Zsolt a könyv megítélése szempontjából közömbösnek tartja, mit gondol Balassa a regény és a filozófia viszonyáról, a világ átélhetőségének problematikussá válásáról, modernizáció és értékőrzés összeegyeztethetőségéről stb.; az a benyomásunk támadhat, hogy nem érdekli, miként válnak Balassa számára különféle gondolkodói problémák a személyes élet megélt részévé (hiszen azt mégiscsak jelezhetné kritikájában, hogy az ilyesmit nem tartja hitelesnek, illetve hihetőnek, ha a szövegek érdemi tartalmában talál kivetnivalót); úgy vélhetnénk, hogy azért köt bele mondatok szintjén enunciáció és enunciált feszültségébe (túlfeszültségébe), mert ignorálja Balassát mint gondolkodót – én azonban ilyesmit nem tételezek fel Farkas Zsoltról. Valószínűbbnek tartom, hogy saját éles – talán túlságosan is éles – látása vezette félre: amikor egy bizonyos felület fölé hajolva azt a nehezen cáfolható észrevételt teszi, hogy „rücskös, repedezett", akkor a kéregtől nem látja a fát, a fától az erdőt. (Elnézést a képszerűségért.)

Nem derül ki a kritikából, vajon Farkas Zsolt csak a HALÁLNAPLÓ-t tartja ennyire nehezen olvashatónak, vagy Balassa korábbi, más műfajú könyveiről is hasonló véleménnyel van. Távol álljon tőlem, hogy teljességre törő pályaképet kérjek tőle számon, de minthogy mégiscsak ezoterikussággal, arisztokratizmussal és a be nem avatott olvasók kirekesztésével vádolja (méghozzá szintaktikai és szemantikai megfontolások alapján) Balassát, jó volna tudnunk: vajon ez – szerinte – merőben új jelenség (és akkor figyelmeztetni kellene Balassát, térjen vissza a régi kerékvágásba, hiszen eredetileg nem volt ennyire ilyen meg olyan); vagy mindig is ilyenek meg olyanok voltak Balassa szövegei, már a tizenöt-húsz évvel ezelőtt írt tanulmányok is (akkor viszont, és nemcsak akkor, bátran szembe kell nézni az életmű tartós és erős hatásának problémáival, valamint azzal a még súlyosabb problémával, hogy ez a hatás nem független az újabb magyar irodalom legitimációjától). Vagy esetleg azt gondolja a kritikus (amit persze nem hiszem, hogy gondol), hogy bár a HALÁLNAPLÓ mondatai ilyenek meg olyanok, de Balassa régebbi mondatai még ilyenebbek-olyanabbak voltak, tehát a mostaniak igaz, hogy ilyenek-olyanok, de már nem annyira. (Ez esetben megcsillanthat egy jól felépített, diszkurzív elismerést; ne féljen, nem fogja magát elbízni a szerző, inkább örülni fog az építő jellegű bírálatnak.)

Végül – több nem fér egy olvasói levélbe

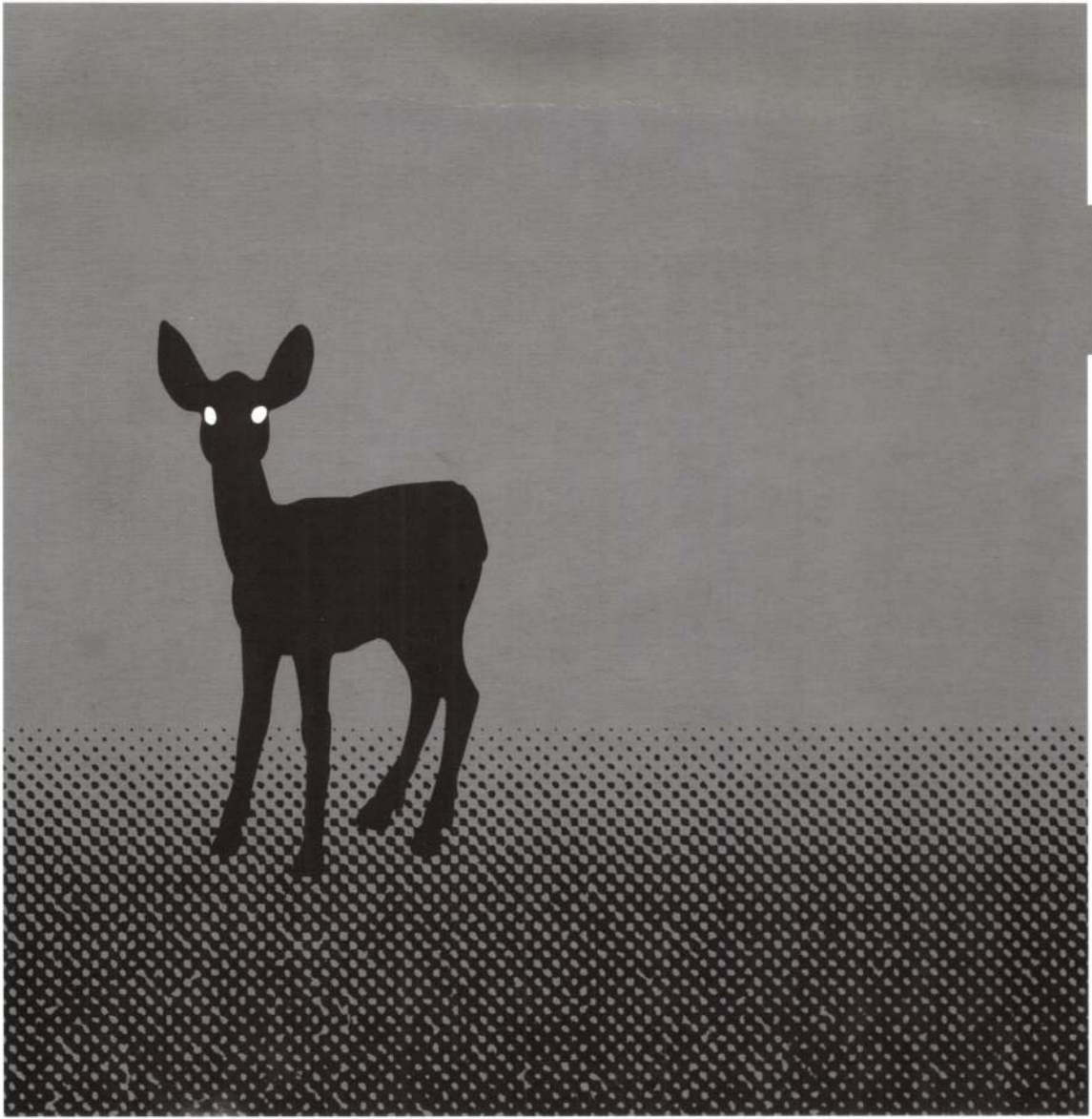

Trafó – Kortárs Művészetek Háza, Trafó Galéria
Trafó – House of Contemporary Arts, Trafo Gallery
1094 Budapest, Liliom utca 41.
tel/fax: +36 1 456 2044, fax: +36 1 456 2050
gallery@trafo.hu, www.trafo.hu
Nyitva: keddtől vasárnapig 16-19h, előadási napokon 16-22h
Open: Tuesday to Sunday 4-7pm, performance days 4-10pm

FÉLELEM A FEKETE DOBOZBAN
FEAR IN THE BLACK BOX
2011/01/12 – 02/27

MEGNYITÓ: 2011. JANUÁR 11. (KEDD), 19h
OPENING: 7PM, 11TH (TUE) JANUAR, 2011

Roy ANDERSSON
Martin BRAND
Dominic GAGNON
Valeriya Gay GERMANIKA
Paul HARRISON & John WOOD
Leopold KESSLER
Krzysztof KIEŚLOWSKI
Andree KORPYS & Markus LÖFFLER
Theo LIGTHART
Anne ROBERTSON
Jay ROSENBLATT

Kurátorok / Curated by
MOLNÁR Edit, Marcel SCHWIERIN

Félelem a kisvárosban
Fear in the Small Town
a presentation by Marcel SCHWIERIN & Daniel HERRMANN prezentációja
2011. január 12. (sze/wed), 18h

20h: Filmvetítés / Film-Screening:
Stau - Jetzt geht's los
Thomas HEISE, 1992, 16mm, 82',
Trafó Kávézó / Trafó Café

A kiállítás a Werkleitz Egyesület és a Trafó Galéra együttműködésében jött létre.

Támogatók / Supported by
KULTURSTIFTUNG DES BUNDES
SACHSEN-ANHALT Kultusministerium

The Werkleitz Gesellschaft e.V. is supported with funds of the Federal State of Saxony-Anhalt. Werkleitz Festival 2010 is funded by the German Federal Cultural Foundation.

Halász Károly

Támogatás az óvodának

Évek óta jó kapcsolat van a München közelében lévő háromezer lelkes Urexweiler település lakói és a simontornyai családok között, s ez nemcsak az alkalmankénti találkozásokban jelentkezik – május 1-jén például a német fúvósok játszanak a Sió menti nagyközségben –, hanem abban is megmutatkozik, hogy már harmadszor kapott adományt a Tolna megyei település. Nemrégiben vadonatúj, komplett, Philips villanysütővel, főzővel, mélyhűtővel, szagelszívóval felszerelt konyhabútort kapott a simontornyai óvoda, mellette pedig – a foglalkozásokhoz – tizenhat fenyőfa munkaasztalt, közel százötven széket és egy kisebb mikrobusznyi, zömében új játékkal is gazdagodott a gyermekintézmény a német barátok jóvoltából. Az önzetlen támogatást a magyar gyerekek munkáival és a németeknek nagyon tetsző, néhány palack jóféle simontornyai vörösborral viszonozták. Információnk szerint a tavasszal ruhaszállítmány érkezik majd a Siómenti településre, amit az SOS Szeretetszolgálat házában fogadnak.

Szennyvíz és út Miszlán

Jó tempóban haladnak Miszlán a szennyvízhálózat építésével. A négy évre tervezett munka második üteme van most folyamatban és a csövezés hatvan-hatvanöt százalékával már elkészültek. Ha az idő engedi – tájékoztatta munkatársunkat Baksa János polgármester –, akkor még az idén jelentős haladást érnek el, a tavasszal pedig megkezdhetik a szennyvíztelep építését.

Ugyancsak Miszláról származik az az értesülés is, hogy az 1260 méter hosszú annamajori út szilárd burkolattal való ellátásra pályázatot adott be az önkormányzat, s ha azt elnyerik, akkor megszűnhet a település régi gondja, a zsákutca jellege.

Emlékműavatás és címer Értényben

A második világégés hőseire és áldozataira emlékeznek október 23-án, az 1956-os forradalom és szabadságharc ünnepén. Ebből az alkalomból avatja fel a 10 óra 30-kor kezdődő szentmise után Erdős László ezredes, a Honvédelmi Minisztérium osztályvezetője a kevés lakossági adományból és az önkormányzati támogatásból elkészített emlékművet, amit Mayer Mihány pécsi megyéspüspök szentel meg. A hősök emlékéhez méltó emlékműavatásra hazavárják a községből elszármazottakat is.

Az értényi községházán szerzett információ szerint egy komlói grafikus megtalálta Értény feudális korabeli pecsétjének nyomatát, ami egy lebegő ekevasat ábrázol, két búzakalásztól övezve. Jó alapul szolgálhat ez – ha a képviselő-testület is úgy akarja majd – a község címerképének a megfogalmazásához, a címer, a lobogó, a zászló és a pecsét megtervezteteséhez, elkészítteséhez.

MATUR megyei tagozat alakul

Nemrégiben alakult meg a MATUR, a Magyar Turisztikai Egyesület. Célja a turizmus fejlesztése, az üzletágban dolgozók, a hazai és külföldi utazók, s áttételesen az egész ország gazdasági, társadalmi felemelkedésének a segítése, a szakmai érdekképviselet.

A választmány *Wiesner Györgyöt*, a Provincia Turizmus, Marketing és Tanácsadó Kft. vezetőjét kérte fel a megyei szervezet megalakítására. Az alakuló ülésre *október 18-án*, délután *16 órakor* kerül sor, a Babits Mihály Művelődési Ház nyolcas termében. Az ülésen mindenki, aki elfogadja az alapszabályt kérheti felvételét az egyesületbe. Itt kell ügyvezetőt és három tagú jelölő bizottságot választani, akik előkészítik az első közgyűlést, ahol a tisztségviselőket megválasztják.

Az egyesület szakmai tagsága a turizmus területén dolgozókból áll. Várják tehát az alakuló ülésre az állami és magántulajdonú utazással foglalkozó cégek vezetőit és alkalmazottait. Várják a közlekedés, a szállodák, a kempingek, a nyaralók, a turistaszállások, a falusi és magánszállások, az éttermek, büfék, cukrászdák és más szórakozóhelyek, az utazási irodák és idegenforgalmi hivatalok, a kulturális, oktatási intézmények, a környezetvédelmi szervezetek, a vám- és pénzügyőrség, a rendőrség turizmushoz tartozó területeinek dolgozóit. Pártoló tagokra is szüksége van az egyesületnek, várják ezért magukat a turistákat és az együttműködésre kész, nem turisztikai szervezetek képviselőit.

Megyénk csodálatos szépségű tájai várják a turistákat *Fotó: Ótós Réka*

A DÉDÁSZ-nál gyűjtik az újságcikkeket

Az áram ára

Hálával tartozna az ipari kormányzat (is) a sajtónak, mely (helyette) továbbítja a különböző rendelkezéseket az érintettek felé. Itt van például a november 1-től bevezetendő új áramtarifa-rendszer. Nos, erről nemcsak a lakosság nem tud semmi közelebbit – két héttel a változás előtt! –, hanem maguk a vidéki áramszolgáltató cégek sem.

Paluska Zoltán, a DÉDÁSZ Rt. Szekszárdi Üzletigazgatóságának vezetője arról számolt be, hogy gyűjtik az újságcikkeket. S e kivágott fecnik alapján próbálnak tájékozódni. Mikor Szabó Iván bejelentette Amerikában az áram árának változását, akkor szereztek róla tudomást honi szakembereink.

— *Ha azt mondom, hogy ez tragédia, akkor maga mit mond?* – *kérdeztem.*

— Szerintem is – válaszolt a szekszárdi egység vezetője –, s ezért is szeretném hangsúlyozni, hogy vannak dolgok, amelyek nem rajtunk, helyieken múlnak.

Ezután áttekintettük a számokat. Nappali áramnál három sáv lesz. A havi 50 kWh alatti fogyasztásért 3,70 fizetendő, 300 kWh-ig 5,30, afölött pedig 7,50, kilowattóránként. Éjszakainál 200 kWh-ig 1,90 a díj, 1000-ig 2,70, az afölötti fogyasztás tarifáján pedig Paluska Zoltán szerint még mindig vitatkozik az érdekegyeztető tanács. Ugyanígy nincs – tudomása szerint – végleges döntés arról sem, hogy mi legyen a garázsok, üdülők, pincék, stb. áramfogyasztásával.

A tarifaváltozás a családok többségénél – természetesen! – áremelést jelent, hisz az eddigi díj, a 3,70, ezentúl csak 50 kWh-ig érvényes, a Tolna megyei háztartásokban viszont 110-120 kWh a havi átlagfogyasztás, nappali áramból.

— *Fut az idő, nemsoká itt van november elseje, s még mindig ennyire zavaros a kép?*

— Gondolja el – fűzte hozzá az áramszolgáltató szekszárdi vezetője –, hogy nekünk ezt még addig végre is kell hajtani . . .

Wessely

Rendőrségi tanácskozás

„A rendőrség egy átalakuló társadalomban" – címmel háromnapos konferencia kezdődött tegnap a Belügyminisztérium Rendőrtiszti Főiskoláján. A tanácskozáson a svéd, a dán, a német, a francia és a brit rendőrség tisztviselői, illetve az ORFK és a megyei rendőr-főkapitányságok vezető munkatársai vesznek részt. Többek között megvitatják a a rendőrség és az emberi jogok összefüggéseit.

Ossza meg örömét!

Olvasóink írják

Szakályban Indich János és Indichné Borsi Hajnalka október 14-én ünneplik születésnapjukat. Ezúton nagyon sok boldogságot, jó egészséget kíván:

ifj. Borsi család

✉

Dunaszentgyörgyre Bukros Brigittának névnapja alkalmából sok boldogságot kíván:

Anyu, apu, Gábor

✉

Nagyon sok szeretettel köszöntöm a szomszéd kislányt, Bukros Brigittát, aki október 11-én ünnepelte névnapját.

Teri néni, Sanyi bácsi

✉

Kiss Istvánnénak Pakson, a Petőfi u. 30-ban névnapja alkalmából sok boldogságot kíván Dunaszentgyörgyről:

Veje, lánya, unokái

✉

Cser Teréznek névnapja alkalmából sok boldogságot, erőt, egészséget kíván:

Szomszédja: Bukros család

✉

Szeretettel köszöntjük Bukros Jánost és nejét 11. házassági évfordulójuk alkalmából. Egyúttal névnapjára is kívánunk sok boldogságot.

Szomszédai: Teri és Sanyi bácsi

✉

Faddon Tóth Bettina 1993. október 14-én ünnepli a 6. születésnapját. Ezúton is kívánunk neki nagyon sok boldogságot, további szép és vidám gyermekkort. Sok szeretettel köszöntünk, légy boldog, szívünkből kívánjuk.

Tóth mama, Tünde, Ildikó, Gábor

✉

Izményben László Lajos és felesége, László Mária október 14-én ünneplik házassági évfordulójukat. Ez alkalomból sok boldogságot és örömet kíván három gyermekük:

Lajos, Mária és és a kis Zoltánka

Szedresben Bottyán Ferenc és felesége október 13-án ünnepelték 31. házassági évfordulójukat. Ebből az alkalomból nagyon sok boldogságot, erőt, egészséget kívánunk. Szeretettel ölelünk, csókolunk benneteket Szekszárdról:

Pista és Panni

✉

Szekszárdra a Béri Balogh Ádám utcába Bottyán Istvánnak, aki október 14-én ünnepli 26. születésnapját, nagyon sok boldogságot, erőt, egészséget kívánunk. Nagyon sok szeretettel Szekszárdról:

Köröszt szüleid

✉

Iregszemcsén Németh Csaba szerdán ünnepelte 12. szülinapját, melyhez sok boldogságot kíván:

Apa, Anya és nővére Judit

✉

Fácánkertben szeretett nagynénénket, id. Guld Ferencnét névnapja alkalmából szeretettel köszöntjük, kívánunk erőt egészséget, hosszú, boldog életet Zombáról:

Ifj. Kaufmann család

✉

Taksonyi Ferencnének Gyönkre, a Szociális Otthonba. Kedves Mami! 78. születésnapod alkalmából jó egészséget és sok boldogságot kívánunk. Kívánjuk neked, hogy hátralevő életed a boldogság, a szeretet jegyében teljen el:

Józsi, Zsuzsika Évi, Gábor

✉

Nagyon sok szeretettel köszöntöm édesapámat, születésnapja alkalmából. Kívánok neki hosszú életet, erőt, egészséget:

Szerető fia András menye és unokái Helga, Adrika Mórágyról

A protestáns napok keretében

Nemzetközi orgonaverseny Szekszárdon

Nemzetközi orgonaverseny lesz Szekszárdon október 27-e és 30-a között az idei Protestáns Napok keretében. A versenyzők az evangélikus templom barokk orgonáján mutatják be zenei képességeiket. A műsorban a kiírók szándékai szerint Dietrich Buxtehude és Johann Sebastian Bach művei szerepelnek.

A versenyre 16 fiatal művész jelentkezett, Magyarországról, Németországból, Lengyelországból és Oroszországból: köztük Lozsányi Tamás, a Szekszárdi Zeneiskola művésztanára. A verseny nyilvános, annak minden szakasza, beleértve a zsűritagok és a győztesek hangversenyét is, ingyen látogatható. Október 28-án, csütörtökön reggel kilenckor kezdődik az első forduló öt versenyző részvételével, délután háromkor ismét öten mérik össze tudásukat. Másnap reggel ismét kilenckor folytatódik az orgonisták nemzetközi versenye, hat résztvevővel. Este hat órától a négy zsűritag ad koncertet a szekszárdi Luther téri evangélikus templomban.

A döntőbe – amire szombaton tíz órától kerül sor – öten jutnak tovább. Három órakor lesz az eredményhirdetés, majd este hattól az első három helyezett zárókoncertjét hallgathatja meg az érdeklődő közönség.

Nyugdíjas-kedvezmény

A Szekszárdi Nyugdíjasok Területi Érdekszövetsége értesíti tagjait, hogy az előjegyzett zöldség és fokhagyma árusítása október 21-én reggel 8 órától lesz az érdekszövetség Hunyadi utcai székházának autóparkolójában.

Tekintettel a közelgő halottak napjára a következő akcióban – 28-án, csütörtökön reggel nyolc órától – kedvezményes koszorú- és gyertya vásár lesz a nyugdíjas bolt parkolójában a Holub József, (volt Korvin Ottó) utcában.

Kérik, hogy a nyugdíjasok a tagsági igazolványukat vigyék magukkal.

Szavazati jog helyett olimpiai ajándék?

„Valaki mindig kívül reked"

A magyar parlament működését mindenképpen hatékonyabbá kell tenni, s ennek egyik fontos feltétele a bejutási küszöb négy százalékról öt százalékra történő felemelése. Ez a határozott és végleges véleménye dr. Nádori László szabaddemokrata országgyűlési képviselőnek a kérdéskörről.

— Csak az a párt kerüljön be az ország házába, melynek relatíve magas a lakossági támogatottsága – érvelt tovább a kiemelkedő sportmunkásságáról is közismert Tolna megyei honatya.

— *Hasonlóképpen vélekednek a kormánypárti politikusok is . . .*

— Kérem, nem kötelező minden esetben ellentétes következtetésre jutni, csak azért, mert bizonyos kérdésekre ilyen vagy olyan választ adott a kormánykoalíció. A cél közös: a parlament működőképességének a megőrzése.

— *Nem tart attól, hogy jelentős erők kívül rekednek az esetleges emelés következtében?*

— Valaki mindig kívül reked! Ha marad a négy százalék, ez az eset akkor is bekövetkezik. De akkor sem mondanám, hogy az ideális megoldás az egy százalékos határ lenne, mert akkor mindenki bejutna. S ugyanígy nem támogatom Palotás képviselőtársam javaslatát, aki egyik tévéinterjújában tíz százalékot javasolt, persze, azt hiszem, csak tréfából.

— *A kormánykoalíció szinte egyöntetűen javasolja a külföldön élő magyar állampolgárok szavazati jogának biztosítását. Ezzel is egyetért?*

— Egyértelműen nem! Ezt az országot csak belülről lehet kormányozni, belülről lehet a folyamatokra hatni, teljes erkölcsi és jogi alappal beleszólni a közügyekbe. Akik „kívül" vannak, azok közül nagyon sokan óhatatlanul egyfajta torzult rálátással rendelkeznek, nem tudják reálisan értékelni, hogy mit akarnak a politikai pártok. Egy elhibázott szavazás után néhány hónappal már nem lenne lehetőség a korrigálásra.

— *A kormánypárti politikusok többsége szerint a szavazati jog megadásának komoly gesztusértéke van.*

— Én más gesztust is el tudok képzelni. Például az atlantai olimpiára utazó csapatunk szép kivitelezésű jelvényt és zászlót küldene a külföldi magyaroknak. Ezt tették egyébként a lengyelek is: nekünk sem ártana hasonlóképpen cselekedni, így kérve külföldi honfitársainkat a magyar gondolat és természetesen a csapat támogatására.

— *Ez ellentételezné a szavazati jogot?*

— Nyilván nem ellentételezné, de én most a gesztusok különbözőségére szerettem volna utalni. Egyébként mit jelent az, hogy a szavazati jog gesztus a külföldi magyarok iránt? Ha valaki hazánkra csak azért tekint jó szívvel, mert lehetőséget kapott a választásra, azt véleményem szerint nem igazán nevezhető őszinte honfiúi ragaszkodásnak.

Szeri Árpád

„Város – képek" Pakson

Kisvárosi hangulat a Deák Ferenc utcában

Halló, képviselő úr!

A fenti mondattal kezdtem volna Figler János országgyűlési képviselővel tervezett beszélgetésemet, ha elérhető lenne a telefonon. De nem az. Mint megtudtam, új lakásba költözött, s egy kb. 20 méteres telefonkábelt kellene beépíteni ahhoz, hogy az új helyen is „éljen" a vonal.

Nos, az ebben illetékes cég felvilágosítása szerint erre leghamarabb az 1994-es év elején kerülhet sor. A honatyák mandátuma négy évre szól, a következő választások jövő év elején lesznek, tehát ezek szerint csaknem egyidőben zajlik majd a választási küzdelem és a kábelépítés.

Addig is a választók tartsák a kapcsolatot az országgyűlési képviselővel levélben, esetleg postagalambbal, vagy más, egyéni módszerrel. . .

Várják választóikat

Paks város képviselőtestülete soron következő ülését október 19-én, kedden, 14 órai kezdettel tartja. A testületi ülésen csak négy napirendi pont szerepel, utána 17 órától a képviselői közmeghallgatás lesz.

A közmeghallgatás alkalmat ad arra, hogy a képviselőtestület előtt vessék fel a paksi polgárok gondjaikat.

Szonda

A Paksi Atomerőmű Részvénytársaság felkérésére a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem kommunikációs tanszéke nemrégiben felmérést készített „A lakosságnak a hulladéktároló felépítésével kapcsolatos véleménye" címmel. Azon hét falu lakóit keresték fel, akik a PA Rt. korábbi megkeresésére pozitív választ adtak a területükön elvégzendő telephelykutatásokhoz. (Ezek: Bátaapáti, Gráboc, Mórágy, Mőcsény, Udvari, Erdősmecske, Fazekasboda.) Amint az a tanulmány előszavából kiderül, „a jelen felmérés nem egy már végbement, lezajlott esemény értékelése, hanem sokkal inkább folyamatban lévő változó és cseppfolyós történésekről készített pillanatkép".

Ebből a dolgozatból most kommentár nélkül azokat a részeket adjuk közre, melyek a PA Rt. tájékoztatási és kapcsolattartási tevékenységére vonatkoznak, a sikertelen ófalui próbálkozást követően.

Az időzítés és a kezdetek

A PA Rt. pályázati felhívása nagyon jó időben érte el a falvakat, hisz a rendszerváltás és a helyhatósági választások után mindegyik településen megfigyelhető volt egyfajta pezsgés, törekvés arra, hogy a falu sorsát a saját kezükbe vegyék. Ez legtisztábban az önállósodási törekvésekben, a körzetesítés káros hatásainak felszámolásában jelent meg. Úgy látszott ekkor, hogy a PA Rt. ajánlata – a nukleáris hulladéktározó megépítése – teszi lehetővé ennek az önállósodási folyamatnak a gazdasági megalapozását, ezért mondtak a települések ilyen nagy számban igent a pályázati megkeresésre. Igen sikeresen támogatta ezeket a reményeket a PA Rt. aktív fellépése: a falugyűlések, a tájékoztatók, a paksi kirándulás. Mindez azt sugallta, hogy komoly befektetővel, igazi érdeklődővel találkoztak, akikre sorsukat is rábízhatják.

Látogatás az atomerőműben

Az ügy kezdeti sikereiben döntő szerepet játszott – szinte minden értintett településen – a paksi atomerőműben tett látogatás. Minden faluban kihangsúlyozták, hogy ez mekkora hatást gyakorolt még a makacs ellenzőkre is, menynyire megváltoztatta az emberek gondolkodásmódját az atomtemetővel kapcsolatban.

Nemcsak olyan szempontból volt fontos ez a kirándulás, hogy az emberek mintegy kielégíthették kíváncsiságukat, s személyes tapasztalatokat szerezhettek egy köztudottan stratégiai jelentőségű vállalatnál, hanem az események egy szimbolikus szintjén. A kicsi, elmaradott, mellőzött falu fontosnak, s ezzel összefüggésben partnernek érezhette magát. Paks mintegy levetette mitikus hatalmát, szétfoszlott a megközelíthetetlen, nagy erővel és korlátlan befolyással rendelkező állami nagyvállalat képe.

A vele kapcsolatba kerülő falu – mely közigazgatási és politikai értelemben éppen ekkor vált önállóvá – ebben a szituációban is egyenrangú félnek tarthatta magát, saját identitását erősíthette ezzel. Az egyes falvak vezetői, illetve aktívabb polgárai utalni is szoktak arra, hogy a végső döntés az ő kezükben van.

O. P.

(Folytatjuk.)

„Túljelentkezés" a földárverésen

Utoljára az agykontroll-tanfolyamon volt annyi ember a paksi művelődési központban, mint az elmúlt héten lezajlott földárverésen. A Münchenből hazalátogató kitelepített, az egykori téesz vezetői és a kordnadrágos parasztbácsi egyaránt nagy érdeklődéssel tanulmányozta az árverési hirdetményt. A lezajlott esemény tapasztalatairól Fejes Balázzsal, a Tolna megyei kárrendezési hivatal árverés-vezetőjével beszélgettünk.

— Az árverésre az adatfelvétel kedden kezdődött, száz embert regisztráltunk. Maga a licit szerdán kezdődött volna, de reggel 9-től délután fél 5-ig ismét adatfelvétellel ment el az idő, mert még 120-an jelentkeztek az árverésre. Az árverés tehát 220 emberrel, licitálóval indult. A paksi Aranykalász tsz földjei szerepeltek a listán. Ez a terület 2.700 aranykorona értékű. Majdnem teljesen elkelt. A tapasztalatok szerint főként az erdőre volt nagy kereslet, 700–10.000 forintig keltek el, aranykoronánként.

— *Mekkora volt az az erdőterület, mely árverésre került?*

— Az imsósi ártéren lévő, 13 hektáros erdő. Nagy volt az érdeklődés a szántók iránt is, aranykoronánként 500–3.500 forintig kelek el. Az első napi árverés – mint már említettem – fél 5-kor kezdődött, és éjjel 11 órakor fejeződött be. Ekkor még, mondhatni, időben voltunk, de másnap, amikor a paksi Dunamenti Egyesülés tsz és a dunakömlődi Szabadság tsz földjeire került volna a sor, ismét 120 ember jelentkezett az árverésre. Jelen pillanatban 312 személy akar kárpótlási jegyével földterülethez jutni. Csütörtökön sikerült az árverést megkezdeni, délután 2-től este 9-ig tartott. Az erdők ismét kapósak voltak. A legmagasabb licitet szántóterületért ajánlották, aranykoronánként 3.700 forintot.

— *Véleménye szerint mi az oka ennek a nagy „földéhségnek"?*

— Először is, a legtöbb kárpótlásra jogosult szeretne minél előbb túladni a kárpótlási jegyén. Másrészt az idősebbek közül nagyon kevesen akarják maguk művelni a földet, legtöbben kiadják művelésre a tsz-nek, egyéb gazdálkodó szerveknek, mert szükségük van arra biztos jövedelemre.

— *Előfordulhat akkor, hogy az árverésen már a jövendő bérbevevő licitál?*

— Így van.

— *Milyen érdeklődés várható a paksi állami gazdaság földjeire?*

— Már most látható, hogy túlságosan sokan jelentkeznek, körülbelül 250-en.

— *Az első földárverés tavasszal volt Pakson, nyáron lezajlott a második, s most ismét licitáltak a paksiak. Milyen következtetések vonhatók le?*

— Egyértelmű, hogy a föld ára növekedett. Tavasszal a terület jelentős része 500 és 1.000 forint között kelt el aranykoronánként. Nyáron már lemérhető volt, hogy növekedett a földéhség. A kárpótoltak többsége a jelek szerint földre váltja a kárpótlási jegyét, nem másba fekteti.

— *A földárveréseknek ez év végéig be kell fejeződniük. Véleménye szerint maradnak–e majd olyan földterületek, melyek nem kelnek el az árveréseken?*

— Egy kevés marad, itt Pakson véleményem szerint nagyon minimális mértékben.

— *Ezeknek a földeknek mi lesz a sorsuk?*

— Részben a tsz-ek, részben az önkormányzatok kapják majd meg.

eördögh

A Pankl-Hoffmann Pakson

Rendkívüli testületi ülésen tárgyalták meg a képviselők az osztrák Pankl-Hoffmann cég magyarországi kereskedelmi részvénytársaság vételi ajánlatát, mely 3500 négyzetméter terület megvásárlására irányult az ÖMV benzinkút és az uszoda közötti üres telken. A cég a megvásárolt területen egy élelmiszer diszkont áruházat kívánna felépíteni és működtetni.

A nevezett cég üzemelteti Pécsett a „jó és friss" hálózatot, az „Eldi" élelmiszer diszkont hálózatot. Az előbbi széles választékú minőségi élelmiszerkínálatot takar, míg az utóbbi széles skálájú választékot, de egy-egy cikkből csak szűk kínálatot. Érdekesség, hogy minden élelmiszer előre csomagolt, ezért igen kevés személyzetet alkalmaznak.

A képviselők a vételi ajánlatra igennel szavaztak, a terület ára négyzetméterenként 1200 forint. Mindezek mellett a cégnek olyan beépítési vázlattervet kell készíteni a paksi önkormányzat számára, melyben a moduláris rendszerben bővülő áruház képe kibontakozik, mivel a cég első ütemben – a jövő év első felében megnyíló – 5 ezer négyzetméteres eladótérrel, és kb. 1200 négyzetméteres kiszolgáló területtel rendelkező diszkont áruházzal kívánna bekapcsolódni Paks és környékének kereskedelmi kínálatába. A moduláris rendszer a következő lépésben lakberendezési tárgyak, bútorok és cipők árusításával bővülhetne.

Kétéves a Paksi Képtár

A múzeumi hónap kapcsán beszélgettem Halász Károly festőművésszel, a Paksi Képtár igazgatójával az új magyar festészet képviselőiről és arról az elképzelésről, amely a jövőben az ifjúság vizuális nevelésében jelentős szerepet szánna a képtárnak.

Mint azt Halász Károly elmondta, már a jövő tanévben az első osztályos gyerekek emelt szintű rajzoktatás keretében sajátíthatnák el az iskolai tanrendbe épült óraszám szerint azokat az alapismereteket, melyek segítségével a későbbi tanulmányaik során szakosodhatnának a különféle iparművészeti formák elsajátítására, például korongozás, fazekasság, szőnyegszövés, stb.

A jövendő alapfokú művészeti iskola a képzés során hasznosítani kívánja azt a szellemi tőkét, mely a képtárat az Iparművészeti Főiskolához és a Képzőművészeti Főiskolához fűzi. Természetesen ahhoz, hogy mindez valósággá váljon, pénz, szakember, helyiségek és határtalan lelkesedés szükséges – vélekedik Halász Károly.

A Paksi Képtár novemberben ünnepli fennállásának kétéves évfordulóját. A város egyik büszkeségének számító intézményben olyan művészek alkotásai láthatók, akiknek neve közismert a nyugati világ műértő közönsége előtt. A teljesség igénye nélkül íme néhány név: El-Kazovszkij, Bak Imre, Nádler István, Szurcsik József, Záborszky Gábor, s természetesen maga Halász Károly, akinek a nyár folyamán volt kiállítása Montpellierben és Nizza mellett, Évelyne Canus galériájában. A művésznek jövő hónapban nyílik kiállítása az olasz Franco Daganival közösen Budapesten, a Fészek klubban.

A Paksi Képtárat már számon tartják a szakmában, sőt, műveket kérnek kölcsön tőle, így került például az Ernst múzeumba Galántai György egyik alkotása, a miskolci múzeumba pedig Kopasz Tamás egyik műve. A képtár anyaga is egyre bővül, nemrég került ide több Kolbe Mihály grafika, melyet a Kolbe Alapítvány és a művész özvegye ajándékozott a képtárnak.

Az igazgató szerint létfontosságú a jelentősége az időszakos kiállítások termének, mivel itt tekinthetők meg a már második éve megrendezett Vizuális Alkotótelepen részt vevő művészek munkái. A kiállítás bezárása után itt mutatják majd be a képtár új szerzeményeit.

e. g.

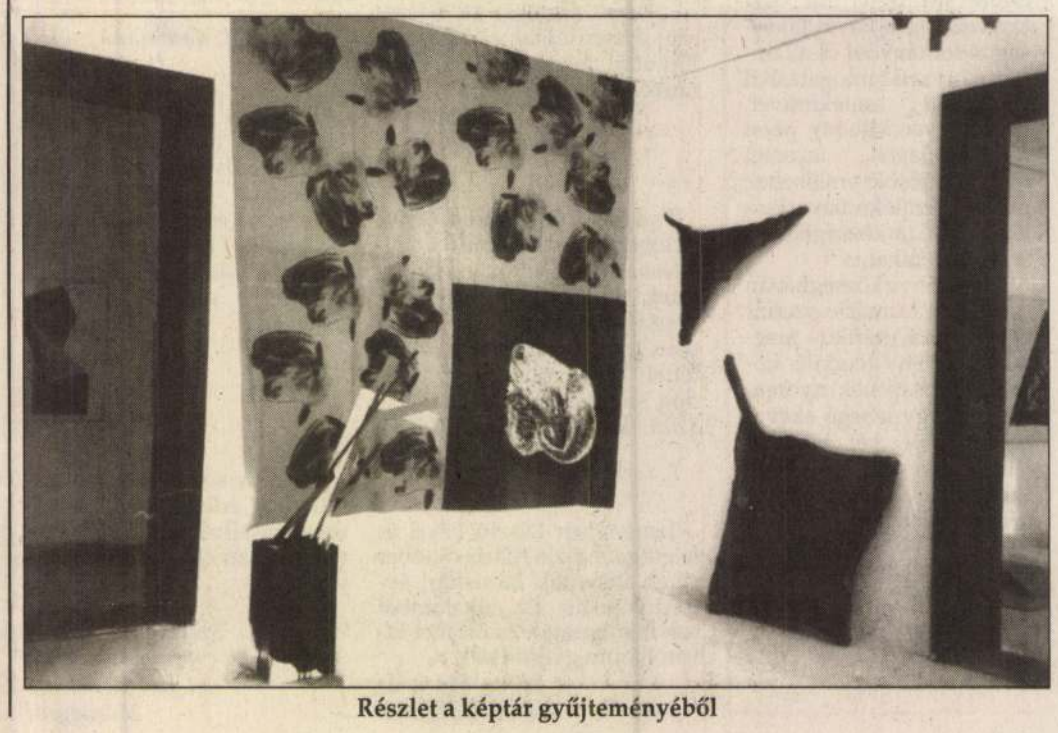

Részlet a képtár gyűjteményéből

Szüret a Vácikában

Somogyi Imre bácsi januárban lesz 80 éves. Ahogy mondja: „még Ferencjóska idején születtem". A családban a kovácsmesterség volt a hagyomány, kovács volt Imre bácsi édesapja, öccse, az lett ő maga is.

Régen itt volt a műhely – mutat a ház mellé –, de az idők változtak, s Imre bácsi a paksi konzervgyárból ment nyugdíjba. A nyugdíj után még 13 évig dolgozott a gyárban, mondja nem kis büszkeséggel a még ma is szálfateremtű mester.

— A szőlővel tulajdonképpen a nyugdíj után kezdtem el foglalkozni. Emlékszem még a régi időkre, amikor Gerjenben a Szuprics család birtokán szedtünk.

Későn szüreteltek a Szupricsék, tán már november is volt, de a szőlő egy délelőtt le lett szedve. Este a kis nádkunyhóban ültek az emberek, ettük a birkagulyást, s ittuk hozzá a bort, ahogy ez a szüreten dukál.

Imre bácsival visszamegyünk az időben, amikor a paksi legény orosz fogságba esett, mégpedig Németországban. Emlékszik az első amerikai katonára is, akit meglátott: fekete volt és rágógumit rágott. – Ráültem a batyumra, úgy csodáltam.

— Lám, lám, elment az idő. Az én kis feleségemet, a paksi Laszlóczki Máriát 47-ben vettem el, ma pedig itt ülök, egész nap őrzöm a szőlőt a Vácikában, mert vendégeket várunk a szüretre.

— *Milyen lesz a termés?*

— Szép, az már látszik. Jó bor lesz belőle.

— *Szereti a bort, Imre bácsi?*

— Már csak múlt időben lehet beszélni róla, ma már egy kortyot sem iszom.

Időközben megérkeznek a vendégek, ismerősök Németországból, akik szívesen töltenek néhány napot Magyarországon. Mint az egyik vendég mondja a megterített asztalnál: olcsó ez a vidék. Az egyik nyugdíjas vendég már másodszor jön ide vissza, három napi keresetből megvan a magyarországi víkend. Jártak Kecskeméten, voltak a bugaci csárdában, végigbuszoztak a Balaton partján, most a paksi szüreten vesznek majd részt, s nem maradhat ki a budapesti kirándulás. „Szép ez az ország!" – summázzák, s emelik poharukat.

Imre bácsi vendégei valóban „besegítenek" a szüretben, no persze itt elsősorban a szórakozáson, a számukra szokatlan élményen van a hangsúly, nem a munkán.

Eördögh Gabi

Halász Károly, zobrászművész

A Pécsi Galéria vezetője, Pinczehelyi Sándor „Rajz-Drawing '80" ámmel nemzetközi kiállítást szervezett, melyen szerepelt a művész finom geometrikus tusrajzai (említve).

Aknai Tamás: Rajz-Drawing '80.
Dunántúli Napló, 1980. márc. 16.

Halász Károly, szobrászművész

Megnyílt a IV. Dunántúli Tárlat a Somogyi Képtárban. – A díjazottakról: a zsüri az egyéni teljesítményt vette alapul, nem az irányzatokról alkotott általában véleményt, az értékmeghatározás során. – Halász Károly a Pécsi Műhely egyik alapítója „vizuális nyelvújítóként" fejezi ki korunkat.

Horányi Barna: IV. Dunántúli Tárlat.
Somogyi Néplap, 1981. okt. 3.

Halász Károly, szobrászművész

„Albumlap 3." szerigráfia, 30 x 30 cm, 1980.
/repr./ /50. old./

Művészet, Budapest, 1981. jan. 50 old.

Halász Károly

Pécsi Plasztikai kiállítás

Magyar Nemzet 1983. VIII. 11.

Halász Károly, festő

L: Vitt Tibor

–: Gazdag kiállítási program... – 7.

Nincszabadság Bp. 1982 jan. 12.

Halóri Károly, grafikus

L. Farkas Ádám

Vadas J. Lapos plantikák

Élet és Irodalom Bp. 1983. aug. 12. XXVII/32

13

Halász Károly, festő

KÉT HÓNAPRA BEZÁRTÁK a székesfehérvári István király Múzeumot felújítás, karbantartás miatt. A rangos kulturális intézmény előreláthatóan február végén, március elején nyitja meg ismét kapuit. Falai között — az idei év első kiállításaként — március 28-án Halász Károly festőművész alkotásaiból nyílik majd tárlat.

— Hú

8.

Népszabadság Bp. 1982 jan. 5.

Halász Károly, festő

KAMARAKIÁLLÍTÁS nyílt meg Halász Károly paksi festőművész alkotásaiból Kecskeméten, a megyei művelődési központban. A tárlaton harminc olajfestményt, akvarellt és tíz kisplasztikát mutat be az alkotó.

– Hű

8.–

Népszabadság, Bp. 1981 dec 8

Halász Károly József, grafikus

1 rajz: repr

Halász Károly József: Rüve 12.

"Mozgó Világ, Bp 1983 - repr. IX/9.

Halász Károly szobrász

Nagy Zoltán: Helybenjárás
Pécsi Országos Kisplasztikai
Biennálé

Művészet, 1983. november

Halász Károly festőművész

Husz Mária: Halász Károly festőművész

Művészet, 1983. október

Halász Károly

Gyetvai Ágnes: Milyen az „uj minzibilitás"?

Művészet, 1983. május

Halász Károly

Lánez Sándor: Képzőművészeti Kroonika

Selenkor, 1984. 1. hó

Haldon Károly
Kiállítási a Pécsi Galériában

Magyar Nemzet 1984. VIII. 4.

Halász Károly
Kiállítás az Ernst Múzeumban

Magyar Nemzet 1984. VIII. 25.

Halász Károly
kiállítás az Ernst Múzeumban

Magyar Nemzet 1984. VIII. 25.

Halász Károly, szobrászművész

A Pécsi Galériában aug. 14.-ig látható a 8. országos Kisplasztikai Biennálé. — Ha szerény mértékben is, de nagyra értékelhető nyitottsággal mutatja be a kiállítás a kerámiában, üvegben, pleiben, papírban, vászonban, fényben testet öltött gondolatokat is, ha azok háromdimenziósak és kisterjedelműek. A „határesetek": Halász Károly, El Kazovszkij, Kecskeméti Sándor, Kertészfi Ágnes, Széchy Béata, Trombitás Tamás művei — nélkülük sokkal konvencionálisabb lenne a kiállítás.

Csenkey Éva: Kisplasztikai Biennálé.
Dunántúli Napló, 1983. júl. 23. 8-old.

Halász Kósoly fm

(Pécs)

geometrikus mezőkép

→ Rinczehelyi Sándor fm

MŰVÉSZET 1985/10/44,45

Halász Károly

Kiállítás NAK-ban, Esslingenben

Magyar Nemzet 1987. I. 22.

Halász Károly

„Posztgeometria" kiállítás a Fészekben.

Magyar Nemzet

1987. III. 31.

Halász Károly, festő

L. Hencze Tomai

Vadas József: Képzer három 12

Élet és Irodalom, Bn. 1986 jan. 10. XXX/2

Károly Halász
ETELÄ-SAIMAA
Lappeenranta
Kesk.
1021
32.632 LT
09.06.1983 d

sita
SANOMALEHTIEN
ILMOITUSTOIMISTO OY

3

Unkarin valokuvaus esittäytyy Lappeenrannassa

Unkarin valokuvaus 1840—1981 -näyttely avattiin keskiviikkona Etelä-Karjalan taidemuseossa Lappeenrannassa. Näyttely on saatu kulttuurivaihtona Unkarista. Sen järjestäjinä ovat Suomen opetusministeriö, Lappeenrannan kaupunki, Unkarin sivistysasiainministeriö ja Unkarin Taidehalli. Näyttelyn julisti avatuksi Unkarin tiede- ja kulttuurikeskuksen johtaja Tamás Gáti. Avajaisissa oli läsnä myös Budapestin taidehallin johtaja Istvan Hidvegi, näyttelyn varsinainen rakentaja.

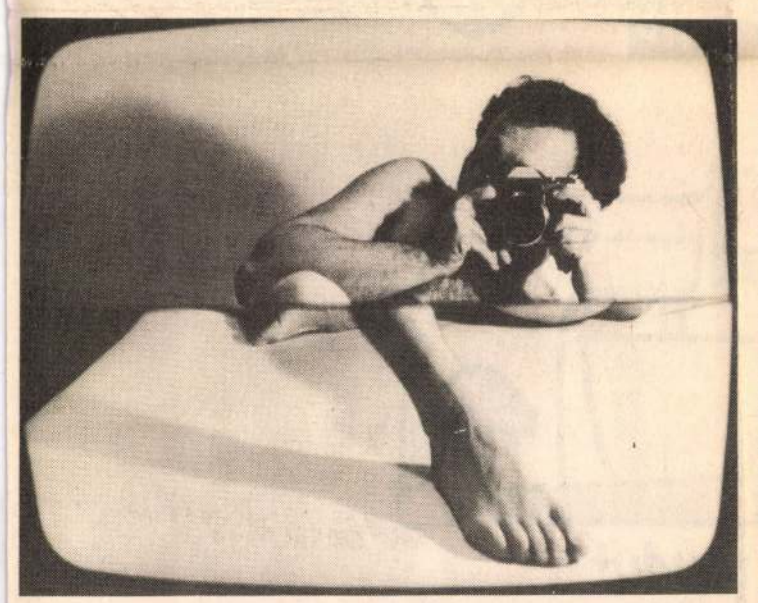

Karoly Halász: Yksityinen kanava n:o 1, 2, 1974—75.

Nyt Etelä-Karjalan taidemuseossa oleva näyttely järjestettiin ensimmäisen kerran Budapestin taidehallin tiloissa. Silloin siihen osallistui 1300 valokuvaa. Etelä-Karjalan taidemuseossa niitä on 180.

Unkarin valokuvaus 1840—1981 -näyttely tuli Suomeen Norjasta Suomen ja Unkarin välisen kulttuurisopimuksen juuri päättyneen työsuunnitelman viimeisenä näyttelynä. Suomessa se oli ennen Lappeenrantaan tuloaan helsinkiläisten ihasteltavana. Näyttelyssä on mukana Unkarin tunnetuimpia valokuvaajia, mm. André Kertész, László Moholy-Nagy ja Márton Munkácsi.

Etelä-Karjalan taidemuseossa unkarilaisen valokuvataiteen näyttelyn avasi Unkarin tiede- ja kulttuurikeskuksen johtaja Tamás Gáti, joka loi puheessaan katsauksen unkarilaisen valokuvataiteen historiaan ja ilmaisi tyytyväisyytensä siitä, että Lappeenrannan kaupunki otti valokuvanäyttelyn vastaan. Gáti korosti Suomen ja Unkarin laajoja ja sydämellisiä suhteita ja sanoi Unkarin valokuvaus 1840—1981 -näyttelyn olevan näiden suhteiden jatkuvuuden vertauskuva.

Unkarin tiede- ja kulttuurikeskuksen johtaja Tamás Gáti ja Budapestin taidehallin johtaja Istvan Hidvegi (oik.) avasivat keskiviikkona Etelä-Karjalan taidemuseossa Unkarin valokuvaus 1840—1981 -näyttelyn, johon yleisöllä on mahdollisuus tutustua 26. kesäkuuta asti.

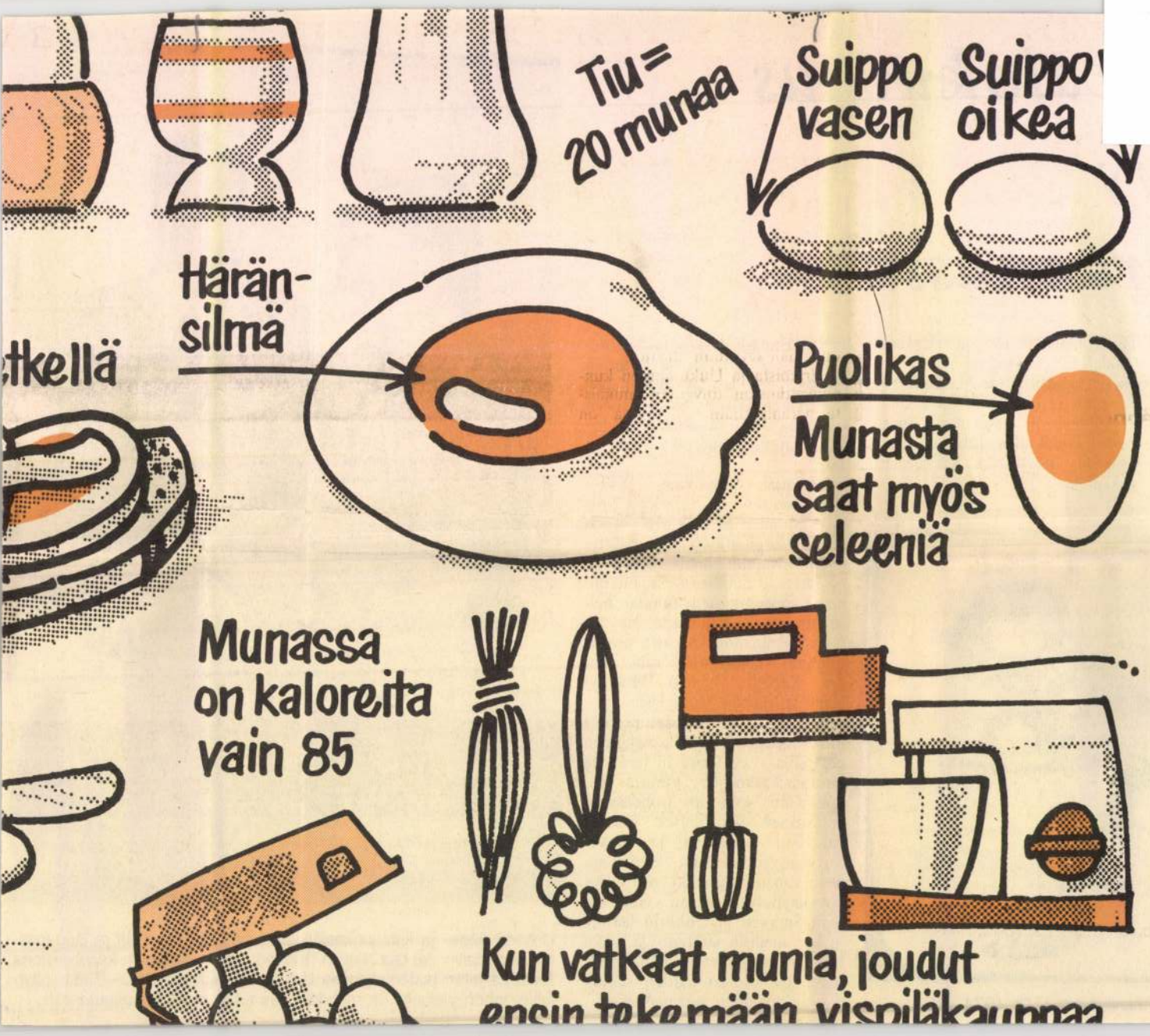
Tiu=
20 munaa
Suippo
vasen
Suippo
oikea
Härän-
silmä
Puolikas
Munasta
saat myös
seleeniä
Munassa
on kaloreita
vain 85
Kun vatkaat munia, joudut

A magyar festészet három generációja, Graz, Neue Galerie, Künstlerhaus, 1985. október.

Halán Károly

festőművész

Ürvendetes, hogy a művész legújabb munkái viszonylag gyorsan bekerülnek az európai művészet vérkeringésébe.

Műcsarnok és Kamaratemes-

1985 nevt

HALÁSZ KÁROLY

munkásságának és a kiáll.ismertetése

Hüsz Mária: H.K.festményei.Boglárlelle.Tóparti Galéria

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.26.sz.4.o.

A kifizetésre kerülő dijból progressziv jöv.adó és községfejl. levonásra.

Budapest, 197.....

....

megbizott meg

Halász Károly

Nem élt a Történeti való részvétel lehetőségével.

Pogány Gábor: A VI. Dunántúli Történ Somogy, 1987. 6. sz. 96. l.

Halász Károly, szobrászművész

Pillanatkép.

A magyar festők három nemzedéke.

A grazi „Stajer Ünz" program keretében mutatkozik be a magyar festők három nemzedéke. A grazi kiállítás megnyitása 1985. okt. 18-án készült fényképen látható: Bak Imre, Halász Károly, Hegyi Lóránd, Mulasics László, Szirtes János, Soós Tamás, Bullás József, Fehér László, Ádám Zoltán.

Műcsarnok és Kamaratemei,
1985. dec.

Halász Károly

A Józsefvárosi Kiállitóteremben A képeslap c, megrendezett tárlaton szerepelt.

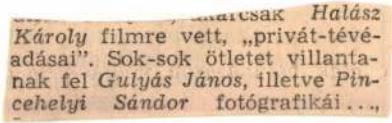

...marcsak *Halász Károly* filmre vett, „privát-tévéadásai". Sok-sok ötletet villantanak fel *Gulyás János*, illetve *Pincehelyi Sándor* fotográfikái...,

Magyar Hirlap 1980/12/24/6

Wagner: Küldjön képes levelezőlapot

Halász Károly

Kiállít Pécsett

Jelentés Pécs 1970. feb.

Halász Károly

A Józsefvárosi Galériában közös tárlaton szerepelt.

Végletesen puritán, dísztelen geometriai formákkal, deltoid és téglatestekkel konstruál igen izgalmas, érdekes, egyszersmind dekoratív, „kvázi" lefedett tereket *Halász Károly*. Ő az, aki eszközeit leszűkítve valóban aszkézisközelben dolgozik. Tegyük hozzá, igen invenciózusan.

Magyar Hirlap 1981/9/16/6

Szamosi: Acélszobrászat

Kalász Károly

„Szitanyomat"

Maurer Dóra: Nyitott kapu – nehéz indulás.
Művészet, 1976. február – 26. oldal.

Holász László

A debreceni István-malom kertjében
beállított allegorikus szobra

Dr. Szűcs Ernő: Debreceni ércemberek
Hajdú-Bihari Napló, Debrecen
1969. aug. 24. 10. l.

Halász Károly

Új Mív. 2001. 03. p. 18 - 20

	compound BNP-166 in beagle dogs, followed by a 2-month recovery period/toxicikinetic part (s.n.: 0214)	PK5
	Draft report: 28-day inhalation toxicity study with the compound BNP-166 in rats, followed by a 14-day recovery period (s.n.: 0118)	T3
	Final study plan: One-generation reproduction toxicity study (segment II) with the compound BNP-166 in rats (s.n.: 0212)	T8
	Final study plan: Teratology study (segment II) with the compound BNP-166 in rabbits (s.n.: 0210)	T9

2003. 08. 28.

Halász Károly

Új Mív. 2003/9 3.

Három példányban kitöltve, minden példányt eredeti
Az űrlap másolható – alakját és tartalmát megváltozt

SZERZŐDÉSBEN RÖGZÍTETT
JÓVÁHAGYOTT OM TÁ
szigorú számadási nyon

Kedvezményezett:

.....

címe: .....
.....

Adóazonosító száma: .....

Hitelintézet: .....

Pénzforgalmi jelzőszáma:
.....

Teljesítés időpontja:	Bizonylat kelte:
év hó nap	év

A .....számú szerződ
javaslatában rögzített .....számú fe

Költségnemek	OM támogatás (Ft)	Saját
Működési költségek		
személyi juttatás és járulékai		
dologi költségek ⊗ - külső megbízás:	----------	------

HALÁSZ KÁROLY

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB
Budapest VII., Kertész utca 36.
Postacím: Budapest
Postafiók 8.
1400

F.k.: Galambos Tibor /2T Bt. - Nyomda T.: 342-51-26/

MAGYARORSZÁG

UJ MÜVÉSZET

Bp.

Báthory utca 10

1054

FÉSZEK GALÉRIA

1998. május 12. kedd délután 6 óra

HALÁSZ KÁROLY

kiállításának megnyitója

megtekinthető: május 29-ig, naponta 14-19 óráig
(szombat, vasárnap kivételével)

A kiállítás támogatói:
Nemzeti Kulturális Alap
Fővárosi Közgyűlés Kulturális Bizottsága

HALÁSZ KÁROLY

ÚJ MŰVÉSZET
2000/dec.

P - 9765

3.0.

MTAK Kézirattár Ms 459o/18o.

Kézírás.

Címzés: Nagytiszteletű Fülep Lajos le

Baranya m.

A Standard Villamossági Részvénytársa

zések gyára Ujpest 4. feliratú boríté

Feladó: Vas István, Bpest. V. Hold-u.

Vas István ld. 1122.sz.

1. Ld. 1122.sz.

HALÁSZ KÁROLY

KÜLFÖLDI KIÁLLÍTÁSOK A MŰCSARNOK SZERVEZÉSÉBEN
EXHIBITS ABROAD ORGANIZED BY THE PALACE OF ART

Helsinki – Derkovits-ösztöndíjasok kiállítása
(Gerhes Gábor, Kiss Péter, Koronczy Endre)
1994. december 15 – 1995. január 10.

Kairó – V. Nemzetközi Képzőművészeti Biennále
1994. december 10 – 1995. március 10.
Magyar résztvevők: El Kazovszkij, Halász Károly, Kovács István

Berlin, Magyar Kultúra Háza – Variációk a Pop Artra
1994. november 10 – 1995. január 9.

Szófia, Magyar Intézet – VIII. Esztergomi Fotóbiennále
1994. november 16 – december 12.

Bukarest, Magyar Intézet – Széchy Beáta – 1995. január 16 – 30.

Róma, Magyar Intézet
Az 1994-ben római ösztöndíjat kapott művészek kiállítása
1994. december 9 – 31.

India – Gaál István fotói
Vándorkiállítás az újdelhi Magyar Kulturális Központtal közös szervezésben

Faenza – 1995 februárjában zsűrizik a Nemzetközi Kerámiai Bemutatók égisze alatt szeptember-októberben megrendezésre kerülő Faenzai Nemzetközi Kerámia-pályázatra beérkezett anyagot. A Műcsarnok segít abban, hogy a pályázati felhívás eljusson a magyar keramikusokhoz, és biztosítja a pályázati anyagok kijuttatását Faenzába. A Műcsarnokban eddig jelentkezett: Borza Teréz, Szűcs Zsuzsanna, Babos Pálma, Ambrus Éva, Lantos Edit, Fekete András, Krajtsovits Margit

Helsinki – Derkovits Scholarship holders
(Gábor Gerhes, Péter Kiss, Endre Koronczy)
December 15, 1994 – January 10, 1995

Cairo – 5th International Fine Arts Biennial
December 10, 1994 – March 10, 1995
Hungarian participants: El Kazovszkij, Károly Halász, István Kovács

Berlin, House of Hungarian Culture – Variations on Pop Art
November 10, 1994 – January 9, 1995

Sofia, Hungarian Institute – 8th Photo Biennial of Esztergom
November 16 – December 12, 1994

Bucharest, Hungarian Institute – Beáta Széchy, January 16 – 30, 1995

Rome, Hungarian Institute
Exhibit of Artists granted the Rome scholarship in 1994
December 9 – 31, 1994

India – Photos of István Gaál.
Travelling exhibition jointly organized with the Centre of Hungarian Culture in New Delhi

Faenza – the works submitted to the International Ceramics Competition of Faenza organized in September-October under the aegis of the International Ceramics Shows will be evaluated by the jury in February 1995. The Palace of Art helped forward the call for competition to Hungarian ceramists and ensures the transportation of the competition material to Faenza. Submissions arrived at the Palace of Art so far from: Teréz Borza, Zsuzsanna Szűcs, Pálma Babos, Éva Ambrus, Edit Lantos, András Fekete, Margit Krajtsovits.

Halász Károly

Szitanyomatát bemutatja a lap.
Repr.

Fenti képet lásd: Andó Mária -ülő alakot ábrázoló- metszetének hátlapján.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. nov. 2o.
XX. évf. 47. sz. 2. lap.

Aladár Károly

a fiatalabb nemzedékből a művész rendszeresen szerepel itthon és külföldön képzőművészeti kiállításokon.

Pauszky Pál: Nemzetközi amatőr képzőművészeti kiállítás az Ernst Múzeumban.

Képzőművészet, 1944. 1. 21. old.

Halász Károly
kiállítását a pécsi Kis Galériában
tegnap nyitotta meg Aknai Tamás
művészettörténész, a Janus Pannonius
Múzeum munkatársa.

Magyar Hírlap 1971/89 Sold.

Halász Károly

Az amatőrök táborából kiválnak azok, akik művészeti vagy pedagógiai főiskolára mennek és akik más utakon hivatásos-sá válnak. Itthon és külföldön képzőművészeti kiállításokon szerepel a fiatalabb-nemzedékből Halász Károly is.

Bánszky Pál: Nemzetközi amatőr képzőművészeti kiállítás az Ernst Múzeumban.

Népművelés 1974/1 21 old.

Szalász Károly
festő

Zománckép 1971
(repro)

Keserü Katalin: Pécsi mühely.
Müvészet, 1973.szeptember - 27.oldal

Halaik Károly, grafikus

Rajz: Repr.

Halaik Károly: rajza

827.

XVI.
9.

JELENKOR, Pécs, 1973. nem.

Halász Károly grafikus

Rap:

Repa

Halász Károly: rajza

1955.

JELENKOR, Pécs, 1971. január XIV/1.

Halász Károly

Axonometria p. szerigr.

420x410

XX. Századi Magyar Grafika
Savaria Múz. Szombathely 1974.

Halász Károly
festő

Halász Károly zománcain a szín
ciriyalatok szigorú rendszerét teremti meg a legalkalmasabb csillag-
formákban.

Keserü Katalin: Pécsi műhely.
Művészet, 1973.szeptember - 27.oldal

Halász Károly
(1946-

A Lantos vezette „Pécsi Mihály"-hez
tartozó művész - neve említve

Kritika 1971 július

27. old.

Halász Károly

Egyik művének fotója a Pécsi Képzőművészeti Stúdió kiállításáról. 1970.

Képzőművészeti Almanach 3, Corvina 1972

Halász Károly

festő

~ szerepelt a Pécsi Képzőműv. Studió

kiállításán. /1970/

Repr.

Képzőműv. Almanach 3.

Corvina 1972.

Halász Károly, grafikus

Rajz: Repr.

Halász Károly: rajza 774.

XVI
9.

JELENKOR, Pécs, 19[illegible]3. nemk.

Halász Károly

A Bányász Képzőművészeti Körök II. Országos Kiállításán három grafikája szerepel: „Küzdők" – „Kezek" (repr.) – „Lebegés" c. a fott és vonalhatásra épülő dekorativitást hangsúlyozza. A zsűri I. díjjal jutalmazta. (emlétve). – A Művészeti Gimnázium volt növendéke Halász Károly.

Romváry Ferenc: Tárlat a Puskinban.
Dunántúli Napló, 1969. márc. 2.

Halász Károly (Ercbányász Derkovits-képzőművészeti kör)

A III. Országos Bányász Képzőművészeti Körök kiállítása megnyílt. A munkás mozgalmi évfordulók jegyében hirdetett pályázaton első díjat kapott képeiért, mely a kiállításon látható.

H.B.: a Puskin Művelődési Házban
110 kép, szobor, faragvány

Dunántúli Napló, 1969. febr. 21.

Halász Károly, festő

L: Deim Pál

Lóska L: Vázlat a . . . 24-29

Mozgó Világ, Bp 1978. ápr IV/2.

Halász Károly, [ ]

L:Ficzek Ferenc

Jelenkor,Pécs,1977.május

XX/5.

Halász Károly, [ ]

L.: Maurer Dóra

Rózsa T. Endre: Kortárs művészet... 213-215.

Látóhatár, Bu. 1977. május

Halász Károly, grafikus

A Modern Magy.Képtár felkért 30 művészt,hogy 5-5 grafikával járuljanak hozzá a modern magy.grafikai gyüjtemény kialakításához.A legjobbnak vélt műveiket ajánlottak fel.Közöttük ő is. 334.old. 14.jegyz

Romváry Ferenc: A Modern Magy.Képtár története
Uj szerzemények IV. 353.old

A Jan.Pann.Múz.Évk. XIX. 1974. Pécs

Halász Károly, grafikus

A pécsi modern magyar képtár anyagából az e cikkben közölt képek jegyzéke:-Grafikák,-sokszorosított repr.

94.sz.kép.-Halasz Károly:"Modulált televizió" .cimü müve,-1973.-p.szerigrafia,-540+645 mm.-Ltsz:Y 74.64.-347.old. XIX.tabla

Romváry Ferenc: A Modern Magy.Képtár története
Uj szerzemények IV. 333.old

A Jan.Pann.Múz.Évk. XIX. 1974, Pécs

Halász Károly festő

Kép: Repro

Halász Károly: Festmény 32.

Látóhatár, Bp. 1978. jan.

Halász Károly

a Pécsi Műhely bemutatója márc. 29.-én, a Fiatal Művészek Klubjában nyílik meg, melyen szerepelnek művei.

Meghívó

1974. márc. 29.

Halász Károly

a Janus Pannonius Múzeum által rendezett tárlaton szerepel műve.

Láttuk, hallottuk.

1975. jún. 1. Petőfi S. 40 M.

Halász Károly, rajztanár, grafikus a Pécsi Műhely öt fiatal tagjának kiállításán szerepelnek grafikái.

Élet és Irodalom, Budapest, 1975. júl. 26.

HALÁSZ KÁROLY, grafikus

Az 1972-ben rend zett grafikai kiallitas kapcsán közel 100 lapból álló modern grafikai gyüjtemény alakult ki, elsősorban a muzeum és a müvészek között létrejött személyes jó kapcsolatok eredményeként. Igy Halasznak is van müve a Pécsi Modern Magyar Képtarban. 287.old. 4.jegyz

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtar története
Uj szerzemények III. 287.old

A JANUS PANNONIUS Muzeum Evkönyve, XVII-XVIII.
1972-73.-Pécs, 1975

Halász Károly

A pécsi Modern Magyar Képtár kiállítása megnyílt Nagykanizsán, melyen szerepel a művész „Sugárszerkezet" c. „op-art" műve. (említve)

Akvai Tamás: Modern grafika.
Zalai Hírlap, 1976. dec. 19.

Halász Károly

„Politikai plakát"
(repro)

Hegyi Loránd: A Pécsi Műhely plakátjairól
Művészet, 1976. november – 24. oldal

Halász Károly

A koncept művészetet jelentette
ennek ~~[illegible]~~ a művész.

Sinkovits Péter: Kortárs grafikák Krakkóban.
Művészet, 1976. október - 18.oldal.

1975 JUL 2 6

Halász Károly

1021

M

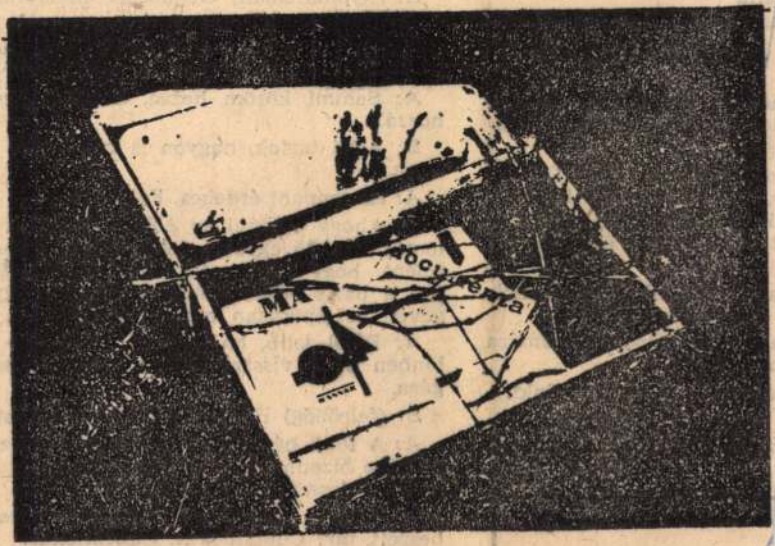

Halász Károly: Bőrönd

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
ÉLET ÉS IRODALOM

k — óriási! Ez is csak
be, akit episztemológiai és
... — Újra jelentkezik a
hang. — Már itt is van?
ent.

–3. Utolsó üzenetét kérem
ismételni! Ismételni! Vé-

étlem. Figyelj ide, te drá-
dlak. Cuncimókus. Imád-
étel.

pport. 11. 11—13—11. 6372.
,265. 13. 13—23—13. 68,5.
önnyebbülten fúj egyet. —
volna valami értelmesebb

az üzenetnek értelme, kol-
nem mindenki érti.

lyukszalagnak a számára
i értelme.

alagot is megfejti valaki.

spekulál, kollégám? (fö-
ak a valakinek a számára

A: (fenyegetőn) Gondolja?

B: (vonakodva) Igen... Gondolom, ezt a számot be kellene neveznünk a következő elektronikus-kompozíció fesztiválra.

A: (nyomatékkal) Gondolja? Gondolja?

B: Gondolom... De visszatérve az én problémámra: mi a véleménye: készíthet-e az ember nem emberszabású automatát?

A: Semmi közöm hozzá. Semmi közünk hozzá.

B: Attól tartok, nagyon is van hozzá közünk.

A: Ez roppant érdekes. Fejtse ki.

B: Ahogy például az AX—3 jelű mérőállomás vezérlő egysége lehetetlenné tette az imént, hogy egyik alegysége kommunikáljon a bázis vevőegységének egyik alegységével, az tipikusan emberszabású volt.

A: Erről jobb, ha hallgat. A Földön különben majd visszatérünk erre a pimaszságára.

B: (felröhög) Hólyag! Féltékeny hólyag!

A: A földi bázis vevőegységének amaz alegysége bizonnyal összetévesztette az azonosítási kulcsszámokat, kollégám.

B: Ahá, — magát gondolta, amikor velem beszélt, mi? Cuncimókus. Cuncimókus.

A: Ezt nem értem.

B: Da ő értette

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1975 JUL 26

Halász Károly
1021

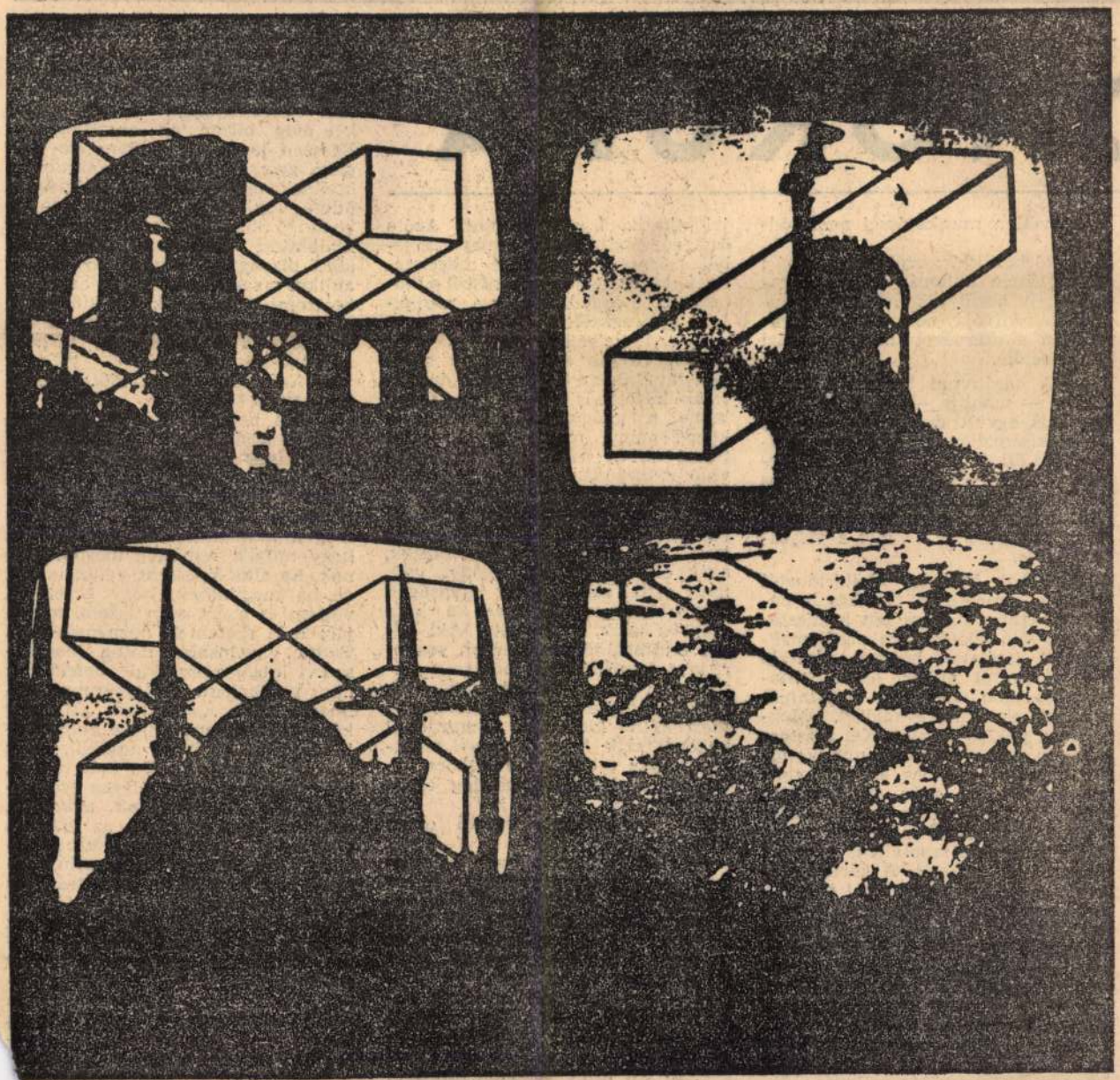

Halász Károly: Képernyő

JA:

ONÓKÚRA

a közvetlen munkatársai nem tudják.

A kórház idegosztályán, a tanári előszobában Zahorán Mátyás várakozik. A hazai alkoholellenes klubok létrehívója, nemzetközi fórumokon a szervezet magyarországi képviselője.

— A barátomat hoztam a tanár úrhoz — mondja —. A tanár úrral ugyanis együtt dolgozunk. Ha beteget kísérek hozzá, mindig rendelkezésre áll és a barátom most megint beteg. Egyik alkoholellenes klubunk titkára. Ne csodálkozzék. Aki elfogadja, hogy az alkoholizmus betegség, az számol a visszaeséssel is.

Zahorán Mátyás élettörténetét többen is megírták. Ő maga is papírra vetette, miként lett köztiszteletben álló közéleti emberből megrögzött iszákossá, hogyan szokott le az alkoholról akkor, amikor Magyarországon még nem volt intézményes elvonókúra-hálózat. Megjárta a poklok poklát. Két mestersége is volt, korábban mindkettőben kiváló — szűcs és vasbetonszerelő —, de már egyiket sem folytatta. Iszákossága miatt kétszer került börtönbe; mindkétszer azért, mert részeg állapotában ellopták tőle mások értékeit. A kártérítésre ráment a háza, társadalmi tekintélyét elvesztette, családja már nem bízott benne és ő sem bízott önmagában. Békéscsabáról — szülővárosából — Miskolcra ment, ott kiválasztott egy kétemeletes házat, annak a tetejéről fejest ugrott a kövezett udvarra. Tucatnyi csonttöréssel életben maradt. Felépült és fogadkozott. Fel-felpislákolt benne az önbecsülés szikrája, főként a vágy: újrakezdeni. De a múlt, az értékes kapcsolatok eljelentkezik. Így is történt. Azóta összeházasodtak. Szűcsmesterségéből származó jövedelme megengedi, hogy ideje jelentős részét alkoholisták meggyőzésével, a mozgalom ügyeivel töltse.

A tanár úr véleménye:

— Kevesebb ember válna alkoholistává, és az úgynevezett önkéntesek között is sokkal magasabb lenne a gyógyulási arány, ha a közvélemény magát az italozást ítéli el, és nem az elvonókúrán való részvételt. Mert a legkeményebb főnökkel is elnézőek, ha alkalmanként beosztottjai közé ül poharazni, s főként ha bírja az italt. Ha nem bírja, ugyanazok, akik előtt karakán legény volt, mert asztal alá ivott egy társaságot, megvetéssel súgnak össze a háta mögött: iszik, alkoholista. Aki eddig eljutott, törvényszerűen szaporítja a konfliktusait; betegségbelátása nincsen, de ha volna, akkor is félne gyógykezelésre jelentkezni, mert hátha kitudódik. Óhatatlanul bekövetkezik, hogy felettesei alkalmatlannak találják munkaköre betöltéséhez, leváltják, esetleg többször is...

Egy elvonókúrát vezető orvos mesélte:

— Előfordul az is, hogy valamelyik munkahely vezetője felhív bennünket, aziránt érdeklődik; valóban elvonókúrára jár-e X. vagy Y.? Egyik üzem személyzeti vezetője például azzal keresett fel, hogy bejelentés érkezett hozzájuk, miszerint egyik osztályvezetőjük kezelésre jár, neki ezt ki kell vizsgálnia, mondjam meg, igaz-e? Az illető valóban járt hozzánk egy évvel azelőtt, és idült alkoholizmusából származó betegségei miatt azóta is felkeres bennünket, ha valamilyen gyógyszerre van szüksége. Termé-

ahol nyelvtudását is felhasználják. Két éve nem iszik.

— Sajnos, nekem ez a kritikus időszakom. Eddig háromszor voltam elvonókúrán, és körülbelül két évig bírom az absztinenciát. Egészen kevéssel kezdem, de nagyon gyorsan és mind gyakrabban kívánok többet inni. A feleségem ötlete volt, hogy jöjjek el „emlékeztető" kezelésre. A kúra alatt kialakított undorreflex két év alatt bizony elkopik és borzalmas, amikor az emberre rátör az alkoholszomj. Már hetek óta kínlódom. Meg akarom beszélni a főorvos úrral, hogy a szabadságom terhére befekhessek...

— Nem kár azt az időt kórházban tölteni?

— Ha betegállományba megyek, megtudhatják a munkahelyemen. Ebben már nagy gyakorlatom van. Kollégáim antialkoholistának ismernek. Én tudom, hogy az alkoholizmus betegség, de a főnököm, meg a munkatársaim, nem biztos, hogy tudják. Azt még megbocsátanák, ha alkalmanként velük innék, de ha megtudnák, hogy kezelésen voltam és azért nem iszom, mindjárt más szemmel néznének rám. Tudja, elegánsabb dolog mozgásszervi idegpanaszokkal befeküdni, mint alkoholizmusból származó polineuritisszel... Vannak, akik egy kúra után egész életükre abba tudják hagyni az ivást anélkül, hogy kísértésbe esnének. Én már tudom, hogy nálam nincs végleges gyógyulás. Alkoholista vagyok akkor is, ha nem iszom, mert az alkohol problémát okoz. De a „karbantartással" igyekszem megkímélni magamat és családomat a tragikus következményektől.

Vidékről felkerült fiatalember; két éve lakik pesti munkásszálláson. Építkezésen dolgozik. Tizenhét éves kora óta jár el a szülőfalujából. Tartós kapcsolatai nincsenek. Amíg rendszeresen hazajárt, a hosszú vonatúton rászokott az ivásra. Otthon valamirevaló lány má nem állt vele szóba. Többször k rült kijózanító állomásra. Ha iv az egyébként zárkózott férfi iz kötekedő emberré vált, ezért

M

Halász Károly

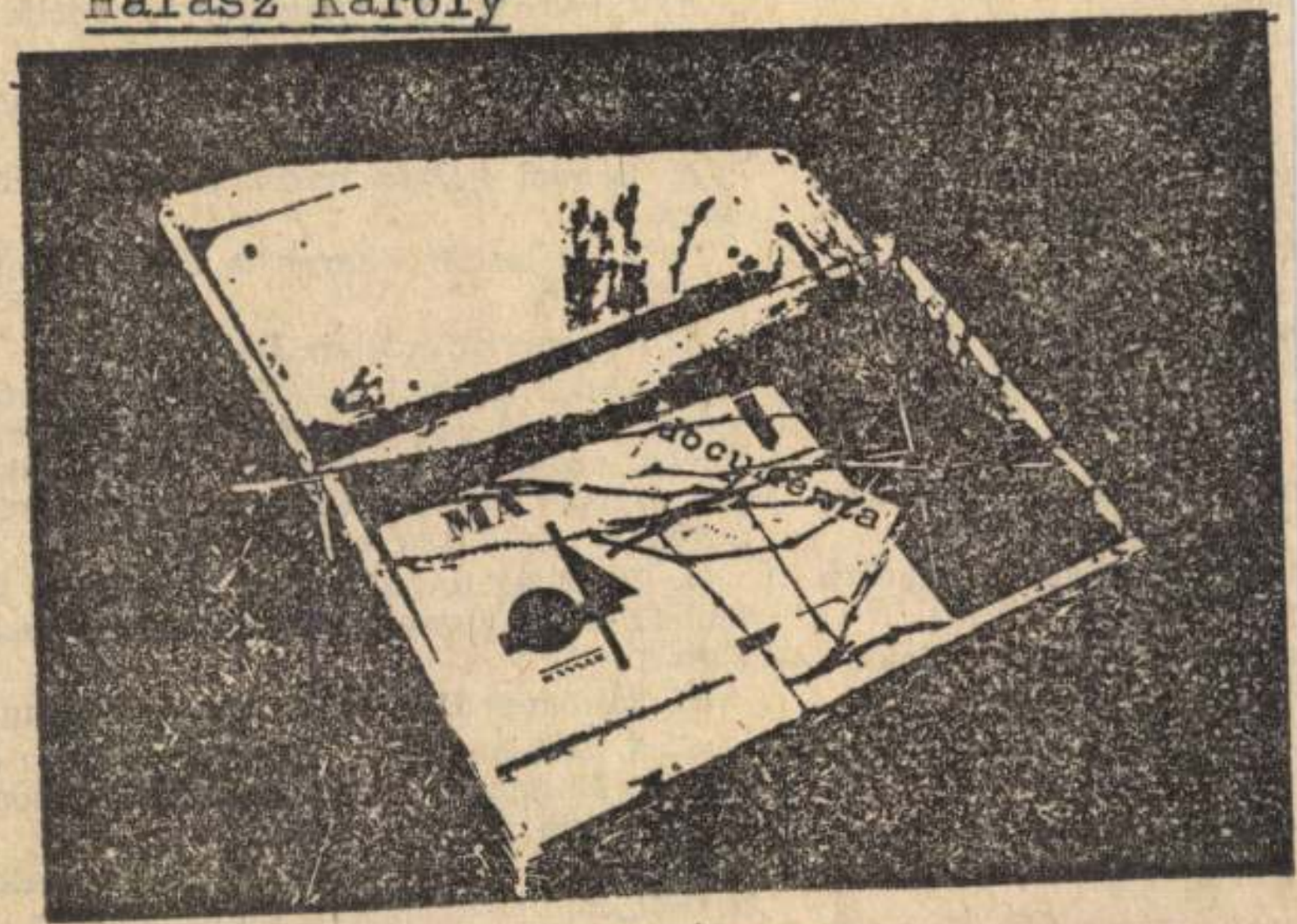

Halász Károly: Bőrönd

Élet és Irodalom, Bp.
1975. julius 26. XIX.évf
30.sz. 13.
lap.

SZEKRÉNYESY JÚLIA:

ÜZENŐ SZÍNHÁZ

ık — óriási! Ez is csak
be, akit episztemológiai és
... — Újra jelentkezik a
hang. — Már itt is van?
ent.
—3. Utolsó üzenetét kérem
ismételni! Ismételni! Vé-

nétlem. Figyelj ide, te drá-
ádlak. Cuncimókus. Imád-
étel.
oport. 11. 11—13—11. 6372.
,265. 13. 13—23—13. 68,5.
önnyebbülten fúj egyet. —
volna valami értelmesebb

az üzenetnek értelme, kol-
nem mindenki érti.
lyukszalagnak a számára
ni értelme.
alagot is megfejti valaki.
spekulál, kollégám? (fö-
ak a valakinek a számára

ATOK

A: (fenyegetőn) Gondolja?

B: (vonakodva) Igen... Gondolom, ezt a számot be kellene neveznünk a következő elektronikus-kompozíció fesztiválra.

A: (nyomatékkal) Gondolja? Gondolja?

B: Gondolom... De visszatérve az én problémámra: mi a véleménye: készíthet-e az ember nem emberszabású automatát?

A: Semmi közöm hozzá. Semmi közünk hozzá.

B: Attól tartok, nagyon is van hozzá közünk.

A: Ez roppant érdekes. Fejtse ki.

B: Ahogy például az AX—3 jelű mérőállomás vezérlő egysége lehetetlenné tette az imént, hogy egyik alegysége kommunikáljon a bázis vevőegységének egyik alegységével, az tipikusan emberszabású volt.

A: Erről jobb, ha hallgat. A Földön különben majd visszatérünk erre a pimaszságára.

B: (felröhög) Hólyag! Féltékeny hólyag!

A: A földi bázis vevőegységének amaz alegysége bizonnyal összetévesztette az azonosítási kulcsszámokat, kollégám.

B: Ahá, — magát gondolta, amikor velem beszélt, mi? Cuncimókus. Cuncimókus.

A: Ezt nem értem.

B: De ő értette.

A: Ezzel azt kívánja kijelenteni, hogy ez a különös és abszolút értelmetlen kódjel valamiféle speciális kontaktus bizonyítéka lenne?

B: De még mennyire.

A: Nem igaz!

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Halász Károly

1021

1977. január 8., szombat

Munkások a képtárban

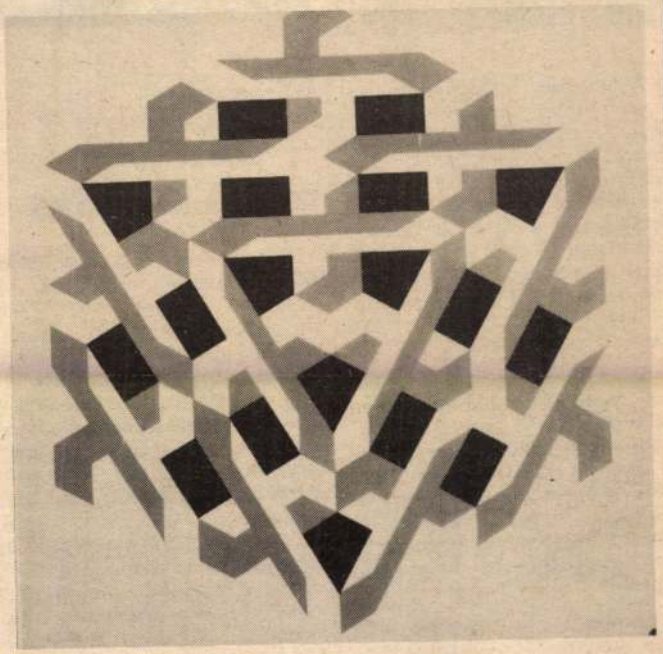

Halász Károly (Pécsi Műhely): Geometria, 1974

Tüntetés... Spanyolországban

A hivatalos látogatáson Spanyolországban tartózkodó Helmut Schmidt nyugatnémet kancellár csütörtök este Madridban találkozott Adolfo Suarez spanyol miniszterelnökkel. A találkozóról kiadott közlemény szerint mindössze arról tájékoztat, hogy a másfélórás tanácskozáson jelen volt Marcelino Oreja külügyminiszter és az NSZK madridi nagykövete.

Schmidt kancellár közvetlenül Madridba érkezése után csütörtökön 45 percen át tanácskozott Felipe Gonzalezzel, a Spanyol Szocialista Munkáspárt főtitkárával. Gonzalez kijelentette, hogy a megbeszélésen az ország jelenlegi politikai és gazdasági helyzetéről volt szó.

Közben Spanyolországban folytatódnak a politikai tüntetések. Csütörtökön Pamplonában nagy tömegek vonultak fel

24 ÓRA

Magyar—vietnami megállapodás

Pénteken a Külkereskedelmi Minisztériumban aláírták a magyar—vietnami 1977. évi árucsereforgalmi és fizetési jegyzőkönyvet. A jegyzőkönyv szerint Magyarország és a Vietnami Szocialista Köztársaság között az árucsereforgalom az elmúlt évihez képest az idén jelentősen növekszik. A magyar szállítások túlnyomó része gépekből és berendezésekből, műszerekből, gyógyszerekből és gyógyászati alapanyagokból, valamint különböző fogyasztási cikkekből áll. Vietnamból fogyasztási cikkeket, élelmiszeripari és mezőgazdasági termékeket vásárolunk.

Halász Károly: „Politikai plakát"

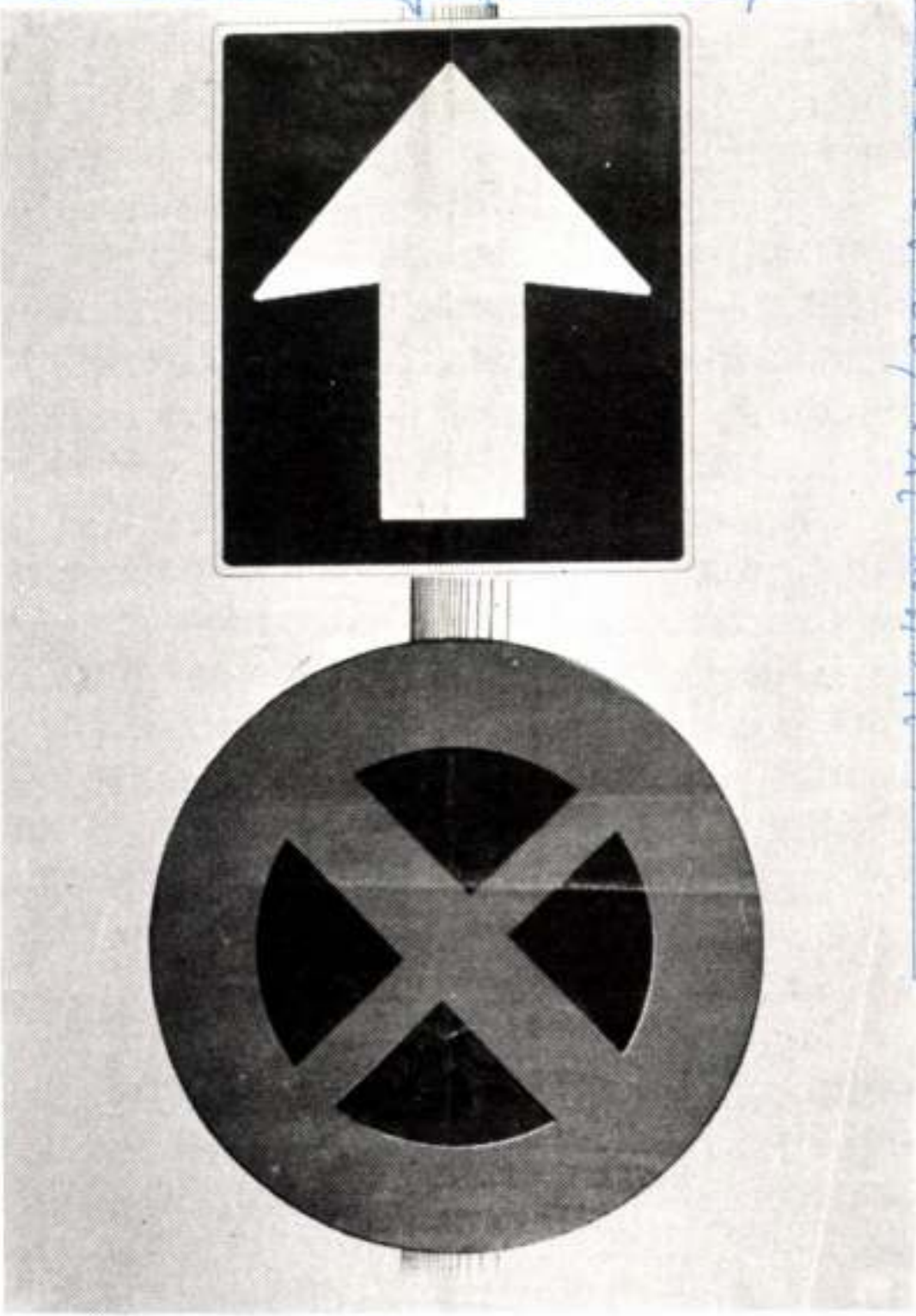

Szitanyomat, 50 x 70 cm, 1977

Művészet, 1976. 11. 24. old.

Ugyanez egészen hétköznapi változatban: *A fal két oldala.* Kiss György e festménye keresztmetszet, amelyen egyaránt jelen van a barátságtalan téli világ, az azt kirekesztő betonréteg és a szoba a nyitott kandallóval. A festmény azonban nem ilyen egyszerűen leírható, nem ilyen banális. Itt is meghatározó szerepet kap a vonal- és színkompozíció, a faktúra, ezúttal elsősorban a hangulat, hőmérséklet és anyagszerűség érzékeltetésében.

Idáig elég kevés szó esett Kiss György érmeiről, pedig az utóbbi időben ezeket készíti nagyobb számban. Festményei is a reális, a mindennapi élet jelenségeinek ábrázolásai, de érmein ez közvetlenebb, kézzelfoghatóbb. A *Kohán György-emlékérem* például egy konkrét Kohán-kompozíció plasztikus változata. A felületalakítás, a cizellálás segít a képi hangulatot még jobban megközelíteni.

Nemrég készült el Kiss György egy építészettörténeti éremsorozattal. E bronzkorongokon látható, hogy mennyire mestere a szakma technikai fogásainak is. A sorozat darabjait több szempontból is kitűnőnek mondhatjuk. Először: anyagszerűségük

Halász Károly, [ ]

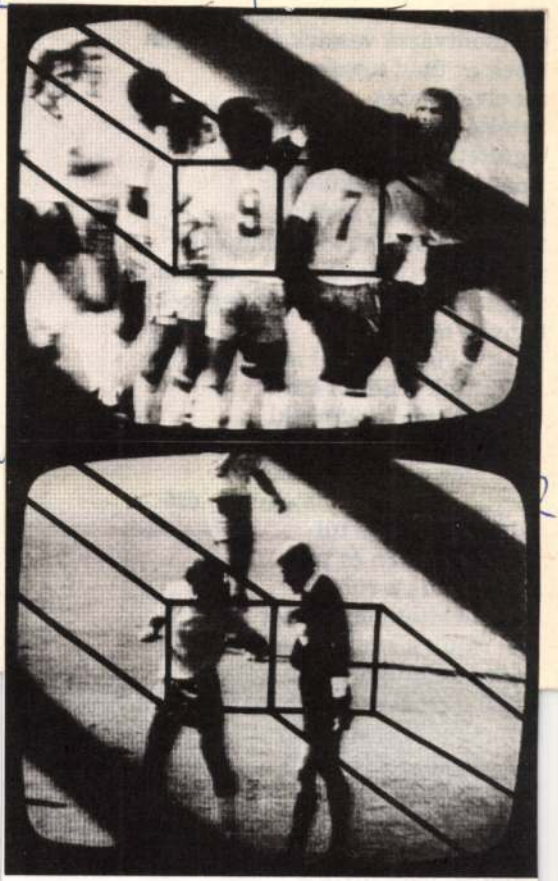

Halász Károly: Modulált TV

Halász Károly: Modulált T

Látóhatár, Bp. 1977. május

enkihez sem imádkozók
káromkodni is elfeledők
otthon elrongyolódott
képével a zsebükben
nnek benépesíteni a múltat
gy lakható legyen gyermekkorunk
jönnek televénynek
gy süsse talpunkat a föld

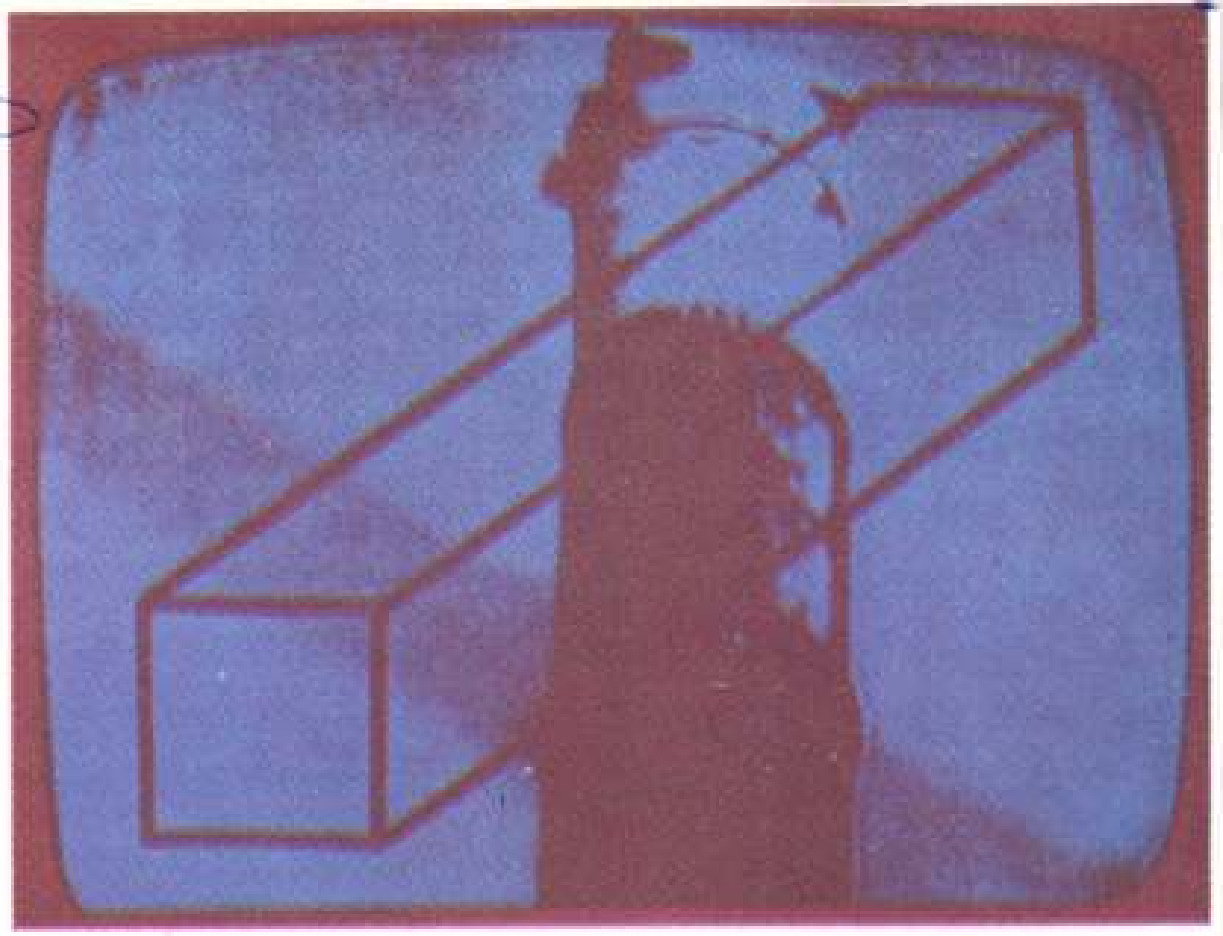

Szijártó Kálmán: Mozduló figura,
szitanyomat, 47,5×58,5 cm, 1973/1974

Bak Imre: Szitanyomat, 60×45 cm, 1975

Kocsis Imre: Sztereotípiák,
aquatintarézkarc és sablonnyomat, 45,5×63 cm, 197

Halász Károly: Szitanyomat,
47,5×60,5 cm, 1972/1974

Művészet, 1976. 2.

a nyomdaipar is visszahatott a grafikára, sajátos problémákat vetett fel, sajátos esztétikumot alakított ki.

A példányszámot nálunk az ismert okok miatt emelni nem lehet, egyelőre nem is érdemes, kicsi az érdeklődés. A korszerűtlenség veszélyét a különleges minőség indokoltan manufakturális szellemével, a művészi gondolat aktualitásával kerülhetjük el. A Képcsarnok – várakozó állásponton – ennek a munkának nyújt most nyilvánosságot és módot a kulturális nevelésbe való bekapcsolódásra.

MAURER DÓRA

Halász Károly

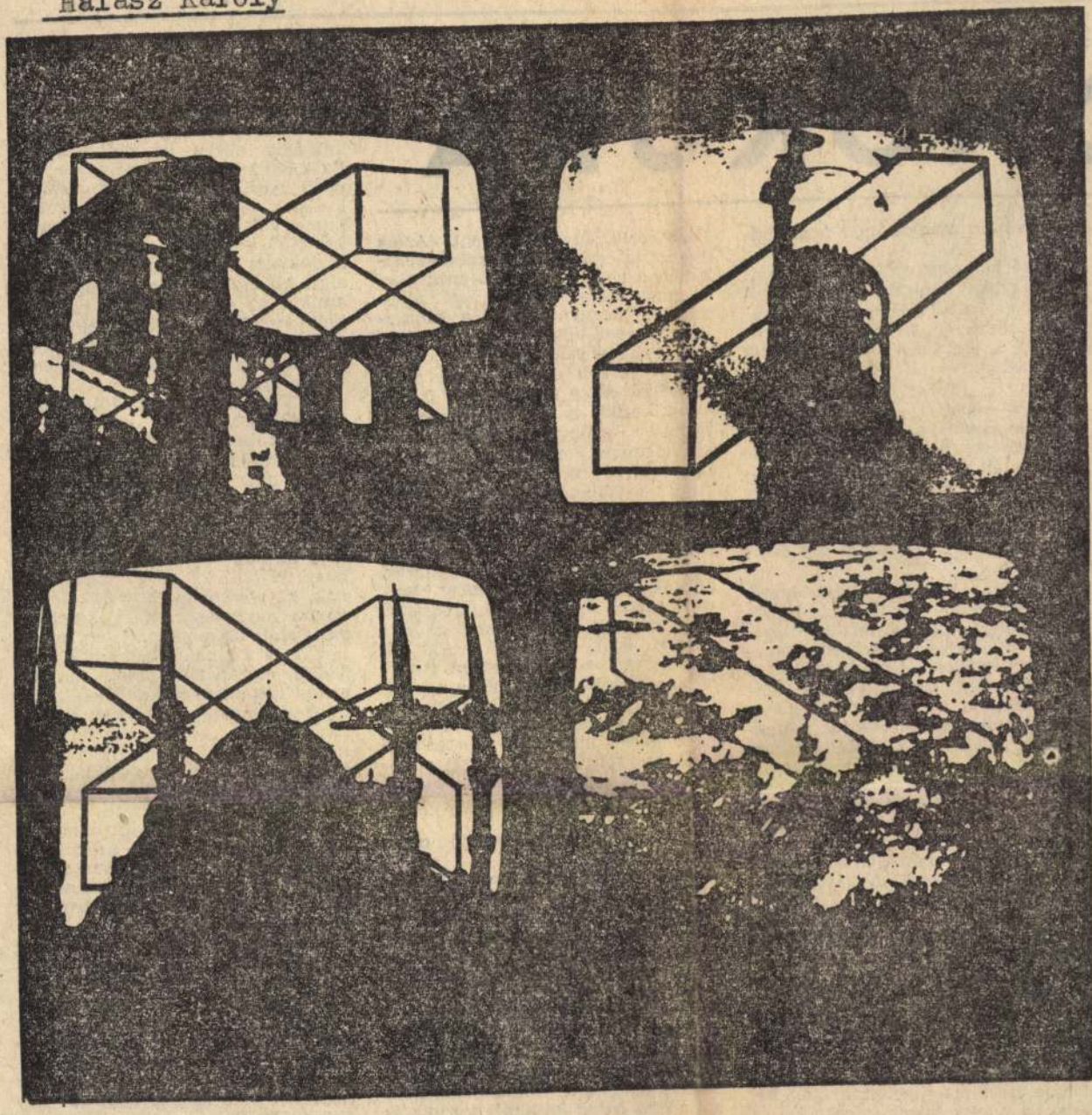

Halász Károly: Képernyő

Élet és Irodalom, Bp. 1975. julius 26. XIX. évf. 30. sz. 15. lap.

RTJA:

ONÓKÚRA

a közvetlen munkatársai nem tudják.

A kórház idegosztályán, a tanári előszobában Zahorán Mátyás várakozik. A hazai alkoholellenes klubok létrehívója, nemzetközi fórumokon a szervezet magyarországi képviselője.

— A barátomat hoztam a tanár úrhoz — mondja —. A tanár úrral ugyanis együtt dolgozunk. Ha beteget kísérek hozzá, mindig rendelkezésre áll és a barátom most megint beteg. Egyik alkoholellenes klubunk titkára. Ne csodálkozzék. Aki elfogadja, hogy az alkoholizmus betegség, az számol a visszaeséssel is.

Zahorán Mátyás élettörténetét többen is megírták. Ő maga is papírra vetette, miként lett köztiszteletben álló közéleti emberből megrögzött iszákossá, hogyan szokott le az alkoholról akkor, amikor Magyarországon még nem volt intézményes elvonókúra-hálózat. Megjárta a poklok poklát. Két mestersége is volt, korábban mindkettőben kiváló — szűcs és vasbetonszerelő —, de már egyiket sem folytatta. Iszákossága miatt kétszer került börtönbe; mindkétszer azért, mert részeg állapotában ellopták tőle mások értékeit. A kártérítésre ráment a háza, társadalmi tekintélyét elvesztette, családja már nem bízott benne és ő sem bízott önmagában. Békéscsabáról — szülővárosából — Miskolcra ment, ott kiválasztott egy kétemeletes házat, annak a tetejéről fejest ugrott a kövezett udvarra. Tucatnyi csonttöréssel életben maradt. Felépült és fogadkozott. Fel-felpislákolt benne az önbecsülés szikrája, főként a vágy: újrakezdeni. De a múlt, az értékes kapcsolatok elvesztése, a tengernyi szégyenkezés, a tíz év óta mindig meghiúsult kísérletek sokasága újra és újra az ivócimborák közé sodorta. Ritka józansága idején ők voltak a tükör-

jelentkezik. Így is történt. Azóta összeházasodtak. Szűcsmesterségéből származó jövedelme megengedi, hogy ideje jelentős részét alkoholisták meggyőzésével, a mozgalom ügyeivel töltse.

A tanár úr véleménye:

— Kevesebb ember válna alkoholistává, és az úgynevezett önkéntesek között is sokkal magasabb lenne a gyógyulási arány, ha a közvélemény magát az italozást ítélné el, és nem az elvonókúrán való részvételt. Mert a legkeményebb főnökkel is elnézőek, ha alkalmanként beosztottjai közé ül poharazni, s főként ha bírja az italt. Ha nem bírja, ugyanazok, akik előtt karakán legény volt, mert asztal alá ivott egy társaságot, megvetéssel súgnak össze a háta mögött: iszik, alkoholista. Aki eddig eljutott, törvényszerűen szaporítja a konfliktusait; betegségbelátása nincsen, de ha volna, akkor is félne gyógykezelésre jelentkezni, mert hátha kitudódik. Óhatatlanul bekövetkezik, hogy felettesei alkalmatlannak találják munkaköre betöltéséhez, leváltják, esetleg többször is...

Egy elvonókúrát vezető orvos mesélte:

— Előfordul az is, hogy valamelyik munkahely vezetője felhív bennünket, aziránt érdeklődik: valóban elvonókúrára jár-e X. vagy Y.? Egyik üzem személyzeti vezetője például azzal keresett fel, hogy bejelentés érkezett hozzájuk, miszerint egyik osztályvezetőjük kezelésre jár, neki ezt ki kell vizsgálnia, mondjam meg, igaz-e? Az illető valóban járt hozzánk egy évvel azelőtt, és idült alkoholizmusából származó betegségei miatt azóta is felkeres bennünket, ha valamilyen gyógyszerre van szüksége. Természetesen azt mondtam: ilyen nevű beteg nem járt hozzánk. Kíváncsi voltam azonban, miért van szükség kivizsgálásra, ezért megkérdeztem: iszik-e az illető? A válasz egyáltahol nyelvtudását is felhasználják. Két éve nem iszik.

— Sajnos, nekem ez a kritikus időszakom. Eddig háromszor voltam elvonókúrán, és körülbelül két évig bírom az absztinenciát. Egészen kevéssel kezdem, de nagyon gyorsan és mind gyakrabban kívánok többet inni. A feleségem ötlete volt, hogy jöjjek el „emlékeztető" kezelésre. A kúra alatt kialakított undorreflex két év alatt bizony elkopik és borzalmas, amikor az emberre rátör az alkoholszomj. Már hetek óta kínlódom. Meg akarom beszélni a főorvos úrral, hogy a szabadságom terhére befekhessek...

— Nem kár azt az időt kórházban tölteni?

— Ha betegállományba megyek, megtudhatják a munkahelyemen. Ebben már nagy gyakorlatom van. Kollégáim antialkoholistának ismernek. Én tudom, hogy az alkoholizmus betegség, de a főnököm, meg a munkatársaim, nem biztos, hogy tudják. Azt még megbocsátanák, ha alkalmanként velük innék, de ha megtudnák, hogy kezelésen voltam és azért nem iszom, mindjárt más szemmel néznének rám. Tudja, elegánsabb dolog mozgásszervi idegpanaszokkal befeküdni, mint alkoholizmusból származó polineuritisszel... Vannak, akik egy kúra után egész életükre abba tudják hagyni az ivást anélkül, hogy kisértésbe esnének. Én már tudom, hogy nálam nincs végleges gyógyulás. Alkoholista vagyok akkor is, ha nem iszom, mert az alkohol problémát okoz. De a „karbantartással" igyekszem megkímélni magamat és családomat a tragikus következményektől.

Vidékről felkerült fiatalember; két éve lakik pesti munkásszálláson. Építkezésen dolgozik. Tizenhét éves kora óta jár el a szülőfalujából. Tartós kapcsolatai nincsenek. Amíg rendszeresen hazajárt, a hosszú vonatúton rászokott az ivásra. Otthon valamirevaló lány már nem állt vele szóba. Többször került kijózanító állomásra. Ha ivott, az egyébként zárkózott férfi izgága, kötekedő emberré vált, ezért sok konfliktusa volt a munkahelyén. Többször változtatott állást. F kijózanító intézeti kezelés utá orvos rábeszélte, jelentkezzé

MEGHÍVÓ

HALÁSZ KÁROLY

FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITJA

NÉRAY KATALIN

MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

1988. OKTÓBER 7-ÉN, PÉNTEKEN 4 ÓRAKOR

BUDAPEST, V., DOROTTYA U. 8.

NYITVA VASÁRNAP KIVÉTELÉVEL

NAPONTA 10-TŐL 18 ÓRÁIG

M E G H Í V Ó

A Közművelődési Intézmények Igazgatósága tisztelettel meghívja Önt az 1992. évi Vizuális Kisérleti Alkotótelep zárókiállitására 1992. július 23-án 16.oo órára a Városi Művelődési Központ Kiállitótermébe.
A kiállitás augusztus 17-től szeptember 3-ig 14.oo-18.oo óráig tekinthető meg.

Kiállitó művészek:

DECHANDT ANTAL
GAÁL JÓZSEF
HALÁSZ KÁROLY
JÚLIUS GYULA
KOPASZ TAMÁS
MUK ÁGOTA
PINCZEHELYI SÁNDOR
RITTER JÁNOS
SZURCSIK JÓZSEF
ZALAVÁRY JÓZSEF

Városi Művelődési Központ
Paks,Gagarin u.Tel:11-401

HALÁSZ Károly

Kerékpáros expedíció

Legendás felfedezők, „neves" koszorúk

Az 1848–49-es szabadságharc győztes csatatereire, hagyományőrző színtereire kerekeztek el a Pro Patria Szövetség ifjú támogatói. Egyebek közöttt Jászberényben, Tápióbicskén és Isaszegen emlékezve Damjanich vörössipkásaira. A négynapos expedíción részt vett a nagybajomi Zselic-menti Legenda Diákegyesület két hagyományőrző vándordiákja is. A Kossuth-őrtiszt Tóth Attila és a zászlóőr Bujbáczi József az eseményen elismerésben részesült. Megemlékezések és kitüntetések, történelmi emlékülés és a szabadságharc gyermekhőseinek emléktáblaavatása, valamint a történelmi múzeum felavatása keretében idézték meg az ifjú felfedezők a múlt század derekának szabadságért való küzdelmeit, a polgári törekvések hőseit, vagy egyszerűbben: az áldozatokat.

Az expedíció fiataljai hasznos munkát is végeztek: tartósító festékkel vonták be a hazafiakra emlékeztető kopjafákat. És kitalálták a kegyelet egy „neves" változatát: fenyőgallyakból font koszorúikra odaerősítették egy-egy elesett katona, gyermek — talán —, hős nevét. Amit egy cédulára ki-ki választása és belátása szerint írhatott rá, jegyezhetett meg, és mondogathatott magában. Az volt „az ő neve". S „újjászületésüknek" örülhettek a hősök is.

B. T.

Boglár „elfeledett" jótevője

Különleges tehetségű, de szerény tudóst ünnepeltek 1979. december 15-én a kilencvenedik születésnapján. Akkor még senki sem sejtette, hogy id. Kotsis Iván professzor a következő év január 11-én örökre eltávozik az élők sorából.

Csendes, nagy tudású építész volt. Aradon, 1889. december 15-én született. Középiskolai tanulmányait az ottani állami főreáliskolában, egyetemi tanulmányait a budapesti Egyetemen végezte. 1911-ben kitűnő minősítésű építészi oklevelet szerzett. Tanulmányai végeztével előbb Hauszmann Alajos, majd Hültl Dezső professzor oldalán az újkori építészeti tanszékén vállalt tanársegédi, illetve adjunktusi állást. Évtizedekig tanított a Műegyetemen. 1945-ben a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választotta, de 1949-ben tanácskozó tagjává minősítette át. Műegyetemi tanári munkakörét 1949. december 31-ig látta el, akkor nyugállományba helyezték. Műegyetemi tanári állásából távozva 1950. január 1-jén a Középület-tervező Vállalat szolgálatába lépett, ahol a budai várpalota helyreállítási munkáinak tervezésével bízták meg. Ezt a munkát névleg mint beosztott, valójában mint a munkálatok szellemi irányítója látta el. Többek között az Akadémia helyreállítási munkáinak irányítását is rábízták.

Mint tervező építész 36 tervpályázaton vett részt, azokon 20 alkalommal nyert díjat vagy megvételt, közöttük 9 alkalommal első díjat. Száz körüli a jelentős építészeti munkája.

Tevékenységét, tudományos munkásságát, húsz körüli könyv, száznál több közlemény bizonyítja.

Ifj. Kotsis Iván szerint édesapja mindig humanista, demokratikus és puritán életfelfogású volt. Sem emberi, sem szakmai meggyőződését nem adta fel anyagi előnyökért vagy hatalmi késztetésért sem.

Balatonbogláron dr. Kotsis Iván első munkája a római katolikus templom volt 1931-ben. Sok embert meglepett az egyszerű és modern megoldás. A templom felépítéséért összefogott az egész község. Gyűjtést is indítottak. Ebben nagy szerep jutott nemcsak *Varga Bélának,* a község plébánosának, hanem többek között *Sümegi Vilmosnak* is, a község „jótevőjének", aki világ- és országos hírű művészek közreműködésével hangversenyeket, előadásokat szervezett, s a bevételt a templom javára fordították. A második balatonboglári épület a plébánia épülete volt.

Dr. Kotsis Iván harmadik boglári épülete a kultúrház (lengyel gimnázium). Ez az épület történelmi épületté vált, sok mindent láthattak, érzékelhettek falai.

Az épület történetével magam is foglalkoztam már. Valamikor úgy tettem említést, hogy „...igaz, hogy lengyel gimnázium lett belőle, de kultúrháznak épült." Egy nem igazolható történet alapján beszélt *dr. Teleki Pál* miniszterelnökkel (1939–40-ben lehetett), aki állítólag azt javasolta, hogy lengyel gimnáziumnak nem épülhet, mert ez a németeknek nem tetszik majd és belekötnek, hanem úgy épüljön, mint „kultúrház". Ezt az állítólagos történetet igazolni látszik ifj. Kotsis Iván is. „Egyik délelőtt, tavasszal, vagy kora nyáron bejött édesapám műegyetemi irodájába Varga Béla balatonboglári plébános. Bevonultak a belső szobába és zárt ajtók mögött tárgyaltak. Egy idő múlva az ajtó kinyílt. Apám az asztalhoz jött, felszólított, hogy tegyem félre a megkezdett munkát. A boglári kultúrház tervét kell gyorsan felrajzolnod — mondta, majd leült mellém és lerajzolta elgondolását. „Ez lesz az előcsarnok ez lehet egy tanterem, itt a nagyterem, ez jó lesz tornateremnek is..." Kultúrház vagy iskola készül? — szóltam közbe. „Kultúrház" — felelte, de úgy kell megcsinálni, hogy átmenetileg iskolának is alkalmas legyen, tudod, a lengyel menekülteknek, de erről nem kell beszélni."

Dr. Kotsis Iván professzort köszöntik 90. születésnapján

Az alma nem esik messze a fájától — mondja a közmondás. Ifjú dr. Kotsis Iván édesapja nyomdokait követve szintén híres építésszé vált. A Műegyetemen először mint kisegítő, majd rendes tanársegéd, végül, mint adjunktus dolgozott. 1938–49-ben a Felső Építőipari Iskolában tanított. 1949-től a Középület-tervező Vállalatnál fejti ki tevékenységét 1960-ig. Édesapjával és Janáky Istvánnal részt vesz a budai várpalota felújítási munkáiban. 1982-beli nyugdíjazásáig a Pest Megyei Tervező Vállalatnál mint műteremvezető és irányító tervező dolgozott.

Ifjú dr. Kotsis Iván 73 évesen, de fiatalosan ma is tevékenykedik. Nyaranta családjával, rokonságával az édesapja által épített villában nyaralnak Bogláron. A villa ma is úgy áll, mint hajdanán. Szerény, de ugyanakkor szép is. Sinka István író, költő, pár évig e villának nyári lakója volt, sőt ott írta több versét.

Így kapcsolódik össze Balatonboglár múltjával, történelmével a két Kotsis Iván, Varga Béla, Sümegi Vilmos, Sinka István és még sok más híresség.

Horváth Aladár

A Lengyel Kultúra a varsói gettófelkelésről

Fél évszázaddal ezelőtt, 1943. április 19-én robbant ki a varsói gettóban a fegyveres felkelés. Az öldöklések során Európa egyik legnagyobb zsidó közössége semmisült meg. Az ötven esztendővel ezelőtti eseményekről emlékezik meg áprilisi rendezvényein a budapesti Lengyel Kultúra és a Múlt és Jövő című kiadvány szerkesztősége. Az évfordulós program nyitányaként A varsói zsidóság 1919–1939 között címmel nyílik dokumentumkiállítás a Nagymező utcai intézményben. A tárlatot követően Jerzu Kawalerowicz Fogadó című — 1983-ban készül — játékfilmjét tekinthetik meg az érdeklődők.

Tehetségekért Díjak

A G–2000 Tudományos Tehetségkutató és Gondozó Alapítvány ünnepséget rendezett Szegeden, a Talent Centerben, ahol átadták az idei Tehetségekért Díjakat. Az idén először kapta meg a kitüntetést szegedi alkotócsoport, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola gyakorló általános iskolájának csapata. Ebből az iskolából a tanulók 80 százalékát veszik fel a gimnáziumokba, s ott kiválóan megállják helyüket. Tehetségekért Díjat vett át Németh Mária, a Győr-Moson-Sopron Megyei Pedagógiai Intézet igazgatója. A kiváló oktatásszervező, újdonságokra fogékony pedagógus évek óta több elismert kísérletet dolgozott ki az oktatás átszervezésére.Az alapítvány díját kapta meg Kotek László fizikus, a Pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem adjunktusa. A kiváló tudós és pedagógus számos egyedi feladatot állított össze fizikából a tehetséges hallgatók számára.

Importált látvány

Amerikai festőművészek tárlata Kaposváron

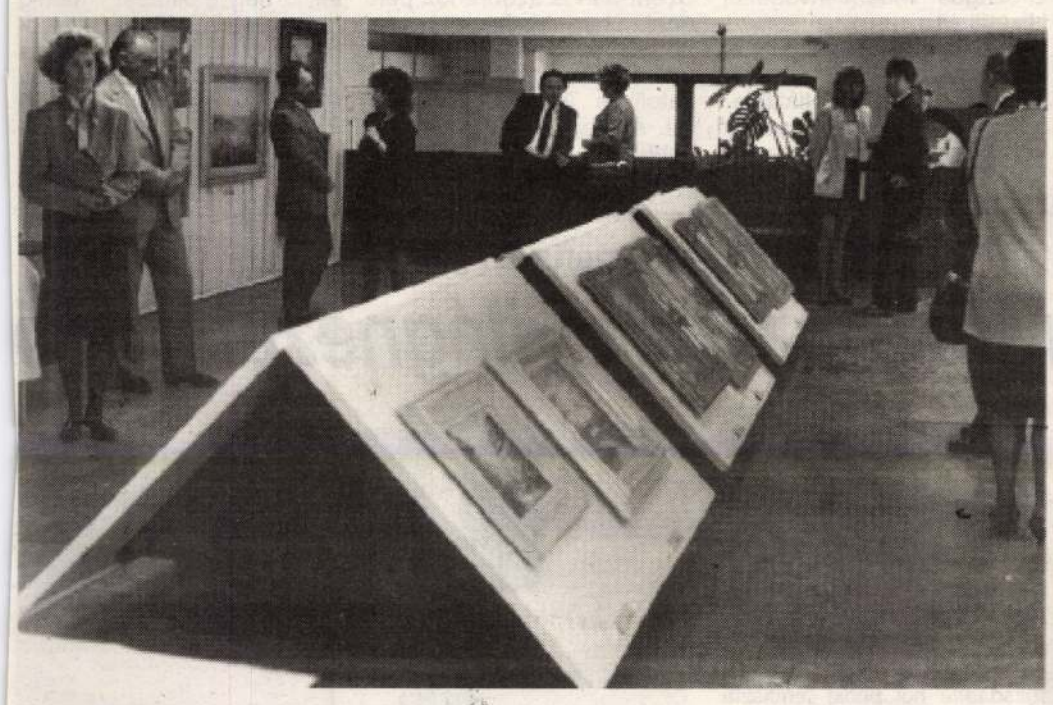

(Fotó: Király J. Béla)

Már április eleje óta fogadja a közönséget a kaposvári Elektrika szaküzlet galériájának tárlata. A kortárs amerikai képzőművészek alkotásait azonban tegnap ajánlották a látogatók figyelmébe.

Dóri János, a Somogyker Rt kereskedelmi igazgatója köszöntőjében elmondta: speciális áruforgalmazásról van szó; elsősorban az üzleti érdekek vezérelték a céget, amikor helyet adtak e festményeknek. Az igazi kockázatot nem a Somogyker Rt, hanem egy Amerikában élő, kaposvári születésű kereskedő vállalta, aki bizományba adta át az olajfestményeket.

Hausz Árpád, a kaposvári Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola igazgatója a századelő amerikai festészetét elemezte megnyitójában s arra az ízlés és elképzelésbéli sokféleségre utalt, amely jelen van a magyar közízlésben is. A kezdeményezést példaértékűnek tartotta, ám felhívta a figyelmet arra, hogy a műkereskedelemben az igazi értékek képviselete, bemutatása párosuljon az üzlettel.

A galériában hamarosan egy elegáns kávézót alakítanak ki, hogy legyen elég idő a meditálásra, a jó választásra. Az árak alacsonyak; 15–40 ezer között mozognak. A galéria másik részén festőkellékeket is árusít az üzlet. Dóri Jánostól megtudtuk: a FÁK-beli országok zsűrizett képeivel is találkozhat majd a somogyi közönség. Miközben meg-megálltunk egy-egy idilli tájkép előtt, belefeledkeztünk a mozgalmas párizsi utcarészletekbe, a hívogató tengerpart látványába, rádöbbentünk: itt van Amerika...

L. S.

Mindenki jót akar, mégsem sikerül

Óvoda vagy kábeltévé?

Lehet, hogy fegyelmit kap a mesztegnyői óvodavezető?

Merthogy nem hajlandó elküldeni embereket, sem összevonni a jelenleg ideális létszámmal kitűnően működő négy óvodai csoportot. A mesztegnyői képviselő-testületnek ugyanis ez lenne a „javaslata". A „javaslat" értelmében egy csoportban 30-nál is több gyerek zsúfolódna össze, s az elképzelés azt is maga után vonná, hogy a jövőben kevesebb gyereket vehetnének föl az óvodába.

Határidőül május végét szabták.

Merganc Sándorné vezető óvónő szerint azonban — amellett, hogy szakmailag is nyilvánvalóan hiba és visszalépés lenne az összevonás —, nem is indokolt a megtétele.

„Alig négy éve, 89-ben került sor csoportbővítésre, éppen azért, mert belátták, mennyire káros a kisgyermekek számára túlzsúfolt, nagy létszámú csoportban lenni. Akkor belátták a szükségességét, ma pedig már nem? Tudom, hogy mint minden községnek, nekünk is össze kell húznunk a nadrágszíjat, de miért a saját gyerekeinken kell spórolni, amikor lehetne más, kevésbé fontos dolgokon is?"

Az óvodavezető feltehetően a Mesztegnyőn nem régóta működő kábeltelevízióra gondolt. Több szülő is szóvá tette ugyanis, miképp lehet arra pénz, ha az óvodára nincs.

„Az utóbbi időben olyan alacsonyra szabták az óvoda költségvetését, hogy amire eddig százezer jutott, ma jó ha tízezer jut." — mondják.

A vezetőnő nehéz helyzetben van, mert kit is küldhetne el, mikor — mint mondja — mindenki jó munkaerő, tisztességesen dolgozik... Amikor a kérdésben kikérte a szülők véleményét, megkapta, hogy lázítja őket.

Benkes László polgármester szerint az egész ügy még feltételes módban van, ő is reméli, hogy nem kerül sor az óvoda „átszabására".

Mint mondja, ez a helyzet a kormány intézkedéseinek egyenes következménye, amelyekkel az önkormányzatokat korlátozza, kényszerhelyzetbe hozta.

„A közalkalmazotti törvény ránk testálta feladatok tavaly 4 milliót vittek el, hogyan lehet így fejlesztésekre gondolni, hogyan álljunk a pogárok elé?" — mondja.

Az összeütközések egyre gyakoribbak és keményebbek a kényszerpályára állított önkormányzatok és intézményeik között.

Ha a megoldásra nem is, erre a folyamatra mindenesetre kitűnő példa a mesztegnyői képviselelő-testület és óvoda esete. Reméljük rövididőn belül kompromisszum-készségükkel is példát mutatnak majd.

Nagy László

Magyar–Amerikai Filmszövetség

Megalakult a Magyar–Amerikai filmszövetség (HAFA) magyar szekciója. A Los Angeles-i székhelyű szövetség ez év elején jött létre azért, hogy segítse a nehéz anyagi helyzetben lévő magyar filmgyártást, és ösztönözze a nemzetközi produkciók magyarországi forgatását.

Magyar művészek New York-i kiállítása

Magyar, köztük erdélyi képzőművészek kiállítását nyitották meg a New York-i főkonzulátuson. Bácskai Éva, Bente Ibi, Bente Tibor, Borsos Tamás, Böröcz András, Györgyei Mari, Kosbor István, Koren Gábor, Kurcsis László, Nosek László, Petrovics József, Sebek Miklós, Szalczer Tamás és Zemlényi Csaba alkotásainak két hétig nyitva tartó tárlatát az ez idő szerint New York-i egyetemen tanító Bíró Yvette esztéta nyitotta meg.

Vonószenekari fesztivál Nyíregyházán

Az első Pro Archi nemzetközi ifjúsági vonószenekari fesztivált rendezték meg Nyíregyházán. Az előadássorozaton nyolc ország — Csehország, Észtország, Finnország, Lengyelország, Litvánia, Magyarország, Románia, és Szlovákia — tizenhárom zenekara vett részt.

Nemzetközivé terebélyesedett az írószövetség

A Csurka- ügy nem irodalmi vita

Beszélgetés Tornai Józseffel

Előbb a fonyódi Helikonon, majd a Berzsenyi Dániel Irodalmi és Művészeti Társaság kaposvári rendezvényén fejtette ki véleményét a hazai literatúráról Tornai József, a Magyar Írószövetség elnöke.

— A nemrégiben tartott közgyűlés előtt olyan hangokat hallottunk, hogy nagy botrány van készülőben az írótársadalom berkeiben. Mi történt?

— Az írószövetség politikai szerepe megszűnt. Önkénte sen szerveződő íróindividiumok szövetsége, ám a szövetség kifejezés talán túlságosan hangzatos, én inkább a magyar írók egyesületének nevezném. Működése addig tartható fenn, amíg tagjai hajlandók együttműködésre. Ennek a legfontosabb feltétele, hogy a közgyűlés és a választmány által meghatározott programot meg is tudjuk valósítani. A közgyűlésen semmiféle disszonáns hang nem volt. A Csurka-ügy nem tartozik ránk. Ha érvényes bírói ítélet születik bárki esetében, megszüntethető a tagsága a Magyar Írószövetségben. Politikai állásfoglalás miatt senkit sem törlünk sorainkból.

— Az írószövetség újjászületésének lehetünk a tanúi. Hogyan jellemezhetjük?

— Tagságunk eléri az ezret. A szakosztályok működnek. Akár intézménynek is tekinthetjük magunkat, mivel Európa-szerte ilyen szervezeti egységekben is gondolkodnak. Megkeresett bennünket a Goethe Intézet, a Francia Intézet, a finnek is mozgolódnak. Szeretnék, hogy bekapcsolódjunk a munkájukba. A németek egy konferenciára készülnek a migrációs irodalom témakörében. Megkérdezték tőlünk, tagjaink közül kik a téma szakértői. Nemcsak a Magyar Írószövetség létezik. Hernádi Gyula létrehívta a független írók szövetségét. Régi barátok vagyunk, de eddig még nem árulta el nekem se, hogy hány tagot számlálnak. Lehetnek olyan négyen-öten... Legutóbbi találkozásunk alkalmával felvetette, hogy üljünk le egy asztal mellé, tárgyalni kíván a szövetséggel. Az írókamarát Cseres Tibor elnökként vezeti. Ennek alapító tagjai közé tartozom magam is. Más irodalmi szervezetek is működnek, többek között a Makovecz Imre vezette Művészeti Akadémia. A Magyar Írószövetség ilyen közegben működik. Az utóbbi hónapokban mintegy kétszáz nem Magyarországon élő magyar írót vettünk fel a szövetségünkbe, amely ily módon nemzetközivé vált. A szövetség korábbi alapszabályát részben módosítottuk. A legfontosabb: bárki tagja lehet, aki legalább két művel jelentkezik, és azokat a szakosztály értékelte, illetve két régi tag ajánlása szükséges hozzá. Ha tehát valaki lejön a Marsról egy kitűnő regénnyel, még nem lesz tagja a Magyar Írószövetségnek. Fontosnak tartjuk a közmegbecsülést is.

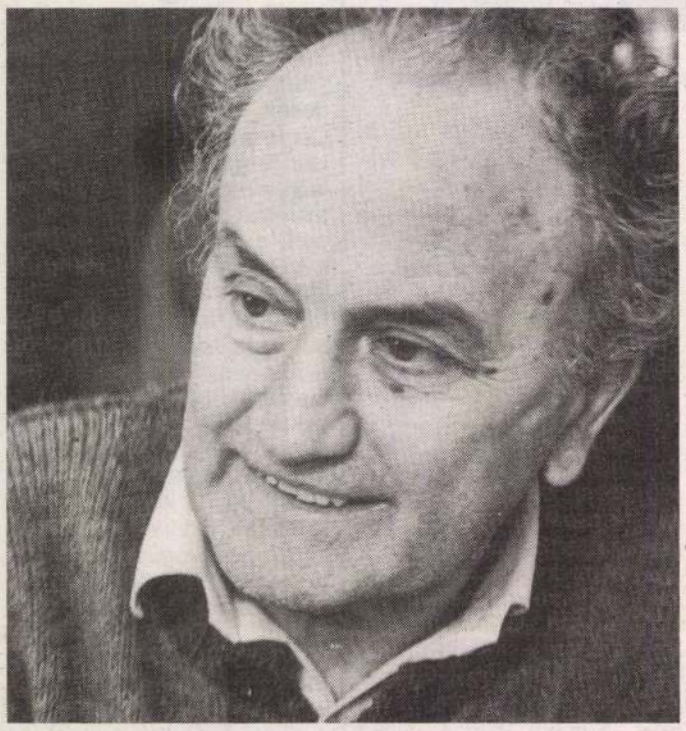

Tormai József *(Fotó: Lang Róbert)*

— Mit tud önmagáról a magyar irodalom?

— Az önmagunkról alkotott kép meglehetősen széthasadt. A folyóiratok sajátos arculattal, írógárdával és olvasótáborral rendelkeznek. Nem beszélhetünk a magyar irodalom egységéről, ezt már kifejtettem a magyar írók Keszthelyen megrendezett első világkongresszusán is. Viszont egyetemessége nem vonható kétségbe.

— Mi a véleménye a kritikáról?

— Szinte teljes mértékben hiányzik. A korábban az állam által irányított mérce már régen túlhaladott. Már azokban az években sem működött igazán, ám kinyilatkoztathatták, hogy üdvözülsz, vagy mész az örök tűzre... Emellett egyfajta sajátos bölcsesség is jelen volt.

— Igazán nagy művek nem születtek az utóbbi években. Miért késnek?

— Óriási hordaléka van a mai szellemi életnek. Egyelőre nem jelentkeztek az olyan zsenik, mint például Németh László annak idején. Rendet kellene csinálni a mi Augiász istállónkban is. Meghalt Pilinszky, Vass István, Örkény, a névsor nem teljes, csupán érzékeltetni kívántam, milyen szellemóriások távoztak el. Jelenleg a magyar nyelvterületen élő írók közül olyan ötvenen igazán megérdemlik, hogy figyeljünk rájuk, műveiket kiadjuk.

Horányi Barna

Somogy egyházi épületei

Számvetés a műemléki világnap alkalmából

Az idei, Gyöngyösön megrendezett Műemléki Világnapon az egyházi műemlékekről, védelmükről és helyreállításukról értekeztek az országból összesereglett szakemberek. Vitathatatlan: e téren is van még elég tennivaló.

Az andocsi templom látképe a Kálvária-dombról

Műemlékekben — országos viszonylatban — a „középmezőnyben" van Somogy. Az ötszázhuszonnyolc somogyi műemlékből száztizennégy egyházi vonatkozású. Negyvennégy különböző szobor és út menti kereszt, a nagybajomi temető, valamint hatvankilenc református, katolikus, evangélikus templom és plébániaépület sorolható ide. A szőlőhegyi kápolnák — mint például a hollád-barihegyi Szent Donát vagy a kaposvári ivánfahegyi kápolna — szintén védettséget élveznek. Egyházi műemlékeink közül némelyik csak romként üzen a mának. Ilyen a XIII. században épített, koragótikus somogyvámosi templom romja — egyik legértékesebb műemlékünk. Érdekessége, hogy négyszög alaprajzú tornya felül már nyolcszögletű formát vesz föl. A Johannita-rend építészetére jellemző vonás Somogyban ezen kívül csak a csurgói, szintén védett katolikus templomon fedezhető fel.

Középkori templomokban különösen gazdag Somogy. Az Árpád-korból származik Teleki és Szenyér felszentelt hajléka. A románkorból való a kőröshegyi katolikus templom, de érdemes ellátogatni a híres búcsújáróhelyre, Andocsra is. A gazdag Mária-ruha-gyűjtemény mellett megcsodálhatjuk a XIV. század végéről származó, késő gótikus hálóboltozatos szentélyt is. A buzsáki Fekete kápolnában leltek rá a megye egyetlen reneszánsz, szőlőindákkal díszített oltárára, amely országosan is unikum. Az ötvöskónyi várkastély mellett ez az 1702-ben készített oltár a legjelentősebb reneszánsz emléke Somogynak.

Az igali katolikus templom szószéke

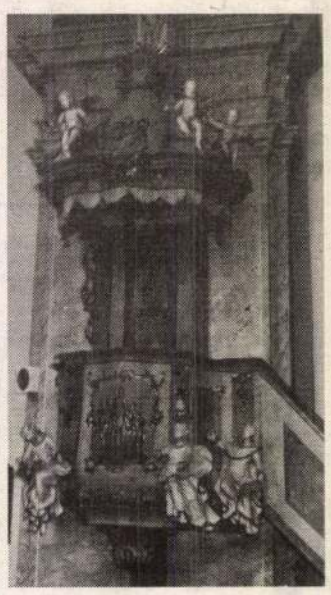

A legnagyobb volumenű értékmentő munka a közelmúltban befejeződött somogyvári bencés apátság rekonstrukciója volt. (hamincöt millió forintba került.) Jelenleg pedig Lengyeltóti középkori templomán dolgoznak. A csaknem húszmilliós beruházás költségét szinte teljes egészében az Országos Műemlékvédelmi Hivatal állja.

Milyen állapotban vannak templomaink? Szinte mindegyikben lehet istentiszteletet tartani, de sokuk külső-belső tatarozásra szorul. Szerencsére az önkormányzatok megalakulásuk után nyomban felismerték: mielőbb rendbe kell tenni a templomot, hiszen sok helyütt a legjellegzetesebb középület a templom. Az odalátogató vagy a településen átutazó is szeretne kellemes képet magával vinni az apró faluról. A megyei közgyűlés környezetvédelmi és műemléki bizottsága éppen ezért határozta el: a világkiállításra azt szeretné, ha a műemléktemplomoknak legalább a homlokzata megújulna. Ne hulló vakolatú, különben értékes épületekkel találkozzon az éppen arra járó. Természetesen ezt szorgalmazzák a települések lakói is. Ezért az önkormányzat az egyházzal karöltve pályázik az előbb említett bizottsághoz, hogy néhány tízezer forintot elnyerve felújítsa a község templomát vagy egy-egy szent szobrát. A múlt évben két és fél millió forintot fordított erre a bizottság. Minden pályázó kapott többet-kevesebbet. Mernye Nepumuki Szent János szobrához például harmincötezret, az ádándi református templom ötvenezret, a nagyszakácsi katolikus templom százezret. A megyei közgyűlés kisebbségi és vallásügyi bizottsága pedig nem műemléki templomépületek rendbehozatalát is támogatta.

Természetesen gond is akad jócskán a somogyi egyházi műemlékeket illetően. Az andocsi, a nagyatádi, a segesdi ferences rendi kolostorokat is érinti a „váltás" időszaka. Funkciójuk nem alkalmazkodik az eredetihez, így meghatározó, hogy a jövőben mire használják majd ezeket az épületeket, hiszen felújításuk súlyos pénzekbe kerül.

Másik gond az, hogy a települések belterületén lévő szobrokra jobban odafigyel a gazda, ám az útszéli vagy szőlőhegyi keresztek veszélyben vannak. Őrzésük szinte megoldhatatlan, a vandál kezek szabadon döntögethetik őket. Legutóbb Kaposgyarmat kőkeresztje „omlott össze", de már többször beszámoltunk a szentjakabi romok szomorú sorsáról is. A szobrok, keresztek helyreállítását pedig megnehezíti, hogy a megyében nincsenek kőszobrász-restaurátorok; Pestről, Pécsről vagy Sopronból kell idehívni őket.

Lőrincz Sándor

A kitáruló szellem tárlata a kaposfüredi galériában

Atmoszférára mozdul a világnézeti rugó

A kaposfüredi galéria új tárlata a befogadónak úgy és annyira művészet, ahogy és amennyire képesek a kiállított alkotások „szellemi reakcióba" lépni a látogatóban lakozó értékekkel. Vagyis, az esztétikai élmény letéteményesei mi magunk vagyunk, tetőtől talpig, de főként szellemtől lélekig.

Mint egyébként — vethetnénk közbe.

Hallgassuk csak, mit mond a kép... Merthogy a kép beszél, tő- és összetett mondatokba illeszkedik a látvány; fennhangon vagy csak éppen susmusolva közöl mondandót, balladákat mormognak a ráncok az aggastyán arcokon és a szépség kajánul üzekedik a rapszodikus vággyal.

No de, mi van akkor, ha nincsenek arcok, sem adekvát tartalom. Csak a hatás a biztos a kaposfüredi galéria kiállításán, ebben viszont — hiszem —, tökéletesen bízhatunk, ha nem is csukott szemmel, de nyílt értelemmel bízvást: Dagani Franco, Halász Károly és Ritter János közös tárlata elmén fog és szellemen ragad, mindezt gyengéden és vigyázón, hogy elvezessen egy világba; mindenkit a saját világába. Van, hogy egy alkotás már megszületett nélkülünk, s van, hogy ezt „megalkotni" egy reánk váró föladat.

Halász hegesztett idomai és vasszerkezetei, síndarabjai, hol rozsdaette hol pedig fémtiszta rugói — ez a modernizációból kiragadott elemhalmaz, az egész szerkezetéből kiemelt rész, a meghajtó és áttételező, alapot képező és géptestet befejező, mind-mind jelentéssel bír, ha ez a jelentés, a mű keltette benyomások nem is örökérvényűek. Mert megismételhetetlenek és egyszeriek, minden fizikai közegben másként és másként viselkednek, és a szellemi közegek különbözősége is más szavakat és mondatokat alkot ezekről a Füreden látható művekről. Érdekes, hogy mennyire erősítik Ritter grafikái a közös tárlat jelentéstartalmait, ahogy

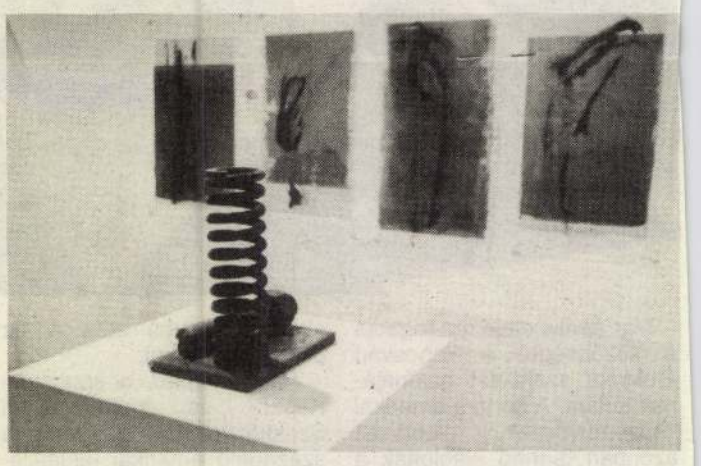

A kiállítás részlete *(Fotó: Csobod Péter)*

Dagani ellenpontjai is: a matematikai, a megszámlálható valóságot állítja az absztrahált, megfoghatatlanabb valósággal szembe. Vagy csak egyszerűen: mellérendeli. Az élethez tere és joga a világ mindkét nézetének van, ahogy van a többinek is, épp ugyanennyi. Ahányféle élet és szenzibilitás, amennyi csak van a világon, mindahány létezhet és élhet. Élhet a lehetőséggel is, amely lehetőséget mi magunk teremtünk hitünkkel vagy hitetlenségünkkel. Nekem például megmozdult a galéria egyik szegletében kiállított műben a rugó. *Nekem az volt, úgy volt az alkotás.*

Balassa Tamás

HALÁSZ Károly

Múzeumi Táj · 1993/5.

HÍREK

Dr. Lukács László és Varró Ágnes néprajzkutatók április 2-3-án Tornalján (Gömör m.) részt vettek a Csehszlovákiai Magyar Néprajzi Társaság által rendezett Régió és népi kultúra című konferencián, ahol Dr. Lukács László A Mezőföld tájnév és tájfogalom alakulása, kiterjedése a 18-20. században címmel tartott előadást.

Április 3-án Kovalovszky Márta művészettörténész nyitotta meg Franco Dagani, Halász Károly és Ritter János kiállítását a Kaposfüredi Galériában.

A duna-menti tartományok és megyék tudományos és kultúrális együttműködési munkabizottságának ülését április 5-6-án tartották az alsó-ausztriai Petronellben. Az ülésen Fejér megye állandó képviselőjeként Lukács László néprajzi osztályvezetőnk vett részt.

Székesfehérvár város régészeti ásatásainak története címmel Hatházi Gábor régész tartott április 6-án előadást a székesfehérvári Megyei Művelődési Központban.

A XXI. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Humán Szekciójának ülései április 7-9 között zajlottak Szombathelyen a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskolán. A néprajzi szekció munkájában Lukács László kandidátus zsűritagként működött közre.

Farkas Zoltán képviselte múzeumunkat Németországban, a bonni Rheinisches Landesmuseumban, a római provinciális művészet kérdéseivel foglalkozó négy napos nemzetközi kollokviumon, április 21-24 között, amelyen előadást is tartott. Pannonia markomann háborúk utáni újjáépítésével kapcsolatos tanulmánya, amelyet rövidre fogott formában bemutatott, a Bonner Jahrbücher-ben fog megjelenni. A bonni múzeum a tudományos tanácskozás eredményeit is szeretné felhasználni új állandó régészeti kiállítása koncepciójának kialakításához.

1993. május 2-án Horváth Ferenc emlékkiállítást rendeznek Tatán, a Fejér Megyei Múzeumok Igazgatósága, a Komárom Megyei Múzeumok Igazgatósága és a Horváth Ferenc Baráti Kör közreműködésével.

CIKK

●Gelencsér József: A szerbek húsvétja., Megyénk néphagyománya
Fejér Megyei Hírlap, 1993. április 15.
●Gelencsér József: Nagyheti szokások
Fejér Megyei Hírlap, 1993. április 3.
●Kovalovszky Márta: Mi, "kelet-franciák" A nyolcvanas évek művészete a Csók István Képtárban. Kritika, 1993/4.
●Varró Ágnes: Pesovár Ferencre emlékezve
Magyar Fórum, 1993. április 1.

SAJTÓFIGYELŐ

●B.I.: Két irodalmi esemény. A "kelet franciák" és Weöres
Fehérvári Hét, 1993. április 22. 16. lap.
●Forgács Éva: A félmúlt képei. A nyolcvanas évek magyar művészete.
Magyar Napló, 1993. április 16. 40-41. lap.
●Hell István: Nem káprázat: mi "kelet-franciák"!
Fejér Megyei Hírlap, 1993. április 3.
●Hell István: "Kelet-francia" írók a Csók Képtárban. Egy felolvasóest ürügyén.
Fejér Megyei Hírlap, 1993. április 28.
●P.I.: Az együttlét jegyében
Fehérvári Hét, 1993. április 27. 37. lap.
●Szegő György : Iratlan múlt
Élet és Irodalom, 1993. április 3.
●ujj: Halas
Április 12-ig áll Székesfehérváron a Szent István Király Múzeumban Halas István fényképkiállítása. Ebből az alkalomból beszélgettünk a kedvenccé vált fotóssal.
Magyar Narancs, 1993. április 1.
●(V. Z. Zs.): Sok kicsi Don Quijote
Mi "kelet franciák" - A magyar művészet, 1981-89.
Fehérvári Hét, 1993. április 15.
●Zágoni Erzsébet: Testvérmúzsák ölelkezése.
Fejér Megyei Hírlap, 1993. április 14.
●-: Halas
Magyar Hírlap, 1993. április 3.
●-:Kora legpompásabb épülete volt. Kutatják Szent István bazilikájának maradványait.
Fejér Megyei Hírlap, 1993. április 20.

Halán Károly

grafi tuművész

Maurer Dóra munkásságával modellezhető alkotó.

Nagy Mihály
ciche

Műrénet
Bp 1980 jan.

HALÁSZ Károly

március 22.

Halász Károly Bp.,SZFMH 1984 április 8
bev. Hegyi Lóránd. Bp.SZFMH,1984 12 p. ill.

rend.Golovics Lajos

HALÁSZ Károly

HEGYI László: "Picture '84". = NHQ Vol. XXV. No. 96. 1984 177-179. p.

Bp. Fényi Galéria, 1984

HALÁSZ Károly

21,

ARS HUNGARICA
XIX.évf.1.sz. 1991

TANULMÁNYOK
Hegyi Lóránd: Kalligráfia, absztrakt expresszionizmus, informel Magyarországon 1958–1970 között 3
Keserü Katalin: Pop art Magyarországon 15
Hegyi Lóránd: Struktúraelvű és geometrikus művészet Magyarországon 1968–1980 között 29
Andrási Gábor: A Zuglói Kör (1958–1968) 47
Mezei Ottó: A Szürenon és kisugárzása 65

DOKUMENTUM
Molnár Sándor: A festői elemek analízise (1962) 85
(Sajtó alá rendezte: Andrási Gábor)
Dokumentumok a Szürenon és kisugárzása című tanulmányhoz
(Összeállította: Mezei Ottó) 111

HALÁSZ Károly

3. 10.p. - Ludwig gyüjt. ken.

Új Művészet 1992

HCS

TECHNISCHER KU

141 mm 100 mm 71 mm 50

Test-Chart A4 L

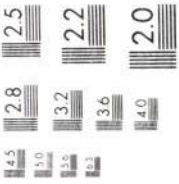

Halász Károly

1946-ban született Párkon. A hetvenes évek közepétől festi geometrikus, némiképpen az op-art hatásait idéző képeit. Plakátokat is készít. A TV produktív felhasználását kísérelte meg a Modulációk sorozatával, melyek több nemzetközi kiállításon is szerepeltek.

modern grafika, Pécs 1976

Haldy Károly

„Modulált televízió" 1. 1972

papír, szerigráfia 540 x 645 mm

J: 1 1972 - 74 / 1-5-1 Haldy

JPM 74.64.1.

modern grafika, Pécs 1976

Halász Károly

Öt művész és mesterük Lantos Ferenc munkáit -"Bemutatjuk a Pécsi Műhely grafikáit" cimmel- ismerteti a lap:
Ficzek Ferenc, Halász Károly, Kismányoky Károly, Pinczehelyi Sándor, Szijártó Kálmán művészek valamennyien a pécsi Tanárképző Főiskolán rajztanárként végezték tanulmányaikat.

Az erről szóló kis beszámolót lásd: a cimlapon szereplő Pinczehelyi Sándor: "Sarló" c. grafikájának hátlapján, a 2. oldalon.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. julius 26.
XIX. évf. 30. sz. 2. lap.

Halász Károly

Két dunántuli antológiát ismertet V.M.: "Vaspróba és készülődés" cimmel. A Somogy-megyei fiatal iró és költőtehetségeket mutatja be az egyik, a Baranya-megyeieket a másik.
Az antológiákat illusztráló művészeket is felsorolja az irók, költők mellett. A pécsieket Ficzek Ferenc, Halász Károly, Pinczehelyi Sándor, Szijártó Kálmán művészek munkái illusztrálják, akikek "kiforrott, modern szellemü" alkotóknak nevez a beszámoló.
A kaposváriakét: Szirmay Zoltán, Kossovits Gábor és Barabás Ferenc grafikusok művei diszitik.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. május 31.
XIX. évf. 22. sz. 6. lap.

Halász Károly, [ ]

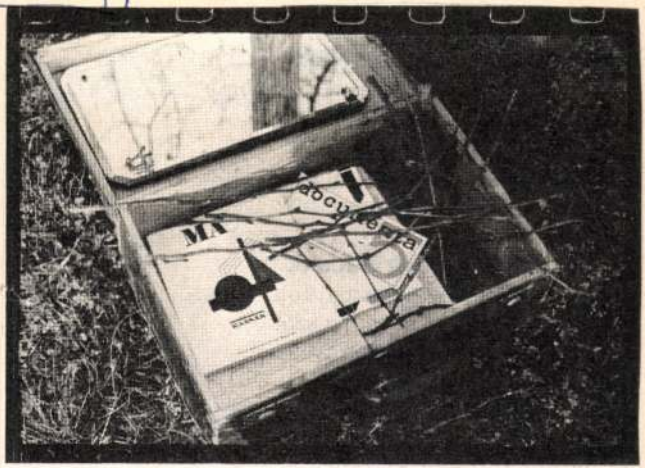

Halász Károly: A poggyászom

Halász Károly. 10.

Látóhatár, Bp. 1977. augusztus

HALÁSZ Károly

HEGYI Lóránd: Nemzetközi megmérettetés Cagnes-sur-Mer-ben: Szőnyei György és Halász Károly festészetéről. = Árgus, II évf. 2. sz. 1991. 85–91. p. ill.

Kortárs Festészeti Fesztivál, 1990
Cagnes-sur-Mer, mindkettes szerepeltek

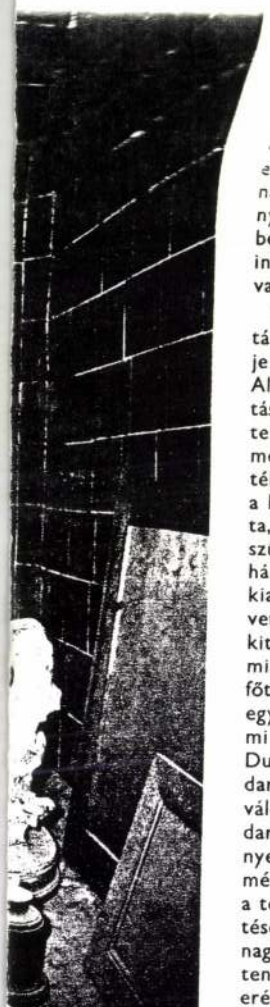

e tizennetezer kötetes gyűjtemény egy nagyobb értékeit: felezer ősnyomtatványát és 55 középkori kódexét még idejében levitették gondos könyvtáros kollegáink, Simonyi Dezső kiválogatása után, ama vasbeton hordókba!

Midőn 1946 tavaszán elnökké választották a folklórtudós Kodály Zoltánt, s melléje alelnökké a Nobel-díjas Szent-Györgyi Albertet, mindjárt megindult a helyreállítási munka, legelőször a tető nélküli díszterem fölötti részeken, majd az ülésztermekben. A hatalmas földbirtokait és kastélyait elvesztett Akadémia csak az állam, a kormány bőkezű segítségével folytathatta, az épület helyreállításán kívül, megszűkült körű tudományos működését, néhány folyóirat s félig már kiszedett könyv kiadásával. A személyzetet állami státusba vették át. Az új elnök, Kodály mindenre kiterjedő figyelmére íme egy kis adalék: midőn 1946 nyarán vele és Voinovich Géza főtitkárral együtt végigjártuk az épületet, egyszer csak felém fordult Kodály és valami nagy csomagolópapírt kért, hogy a Duna-parti termek leszakadt mennyezetdarabjait összegyűjtsük. Maga is serényen válogatta ki a padlók törmelékeiből a szebb darabokat: stukkódísz gipszeket, festményeket, hogy aztán szülővárosa, Kecskemét híres iparművészeivel helyreállíttassa a termeket. Ez a kőművesmunkák s falfestések után sikerült is. A heti felolvasó nagyteremben megtarthattuk a 48-as centenáriumi ünnepséget 1948 nyarán. Kodály erélyesen kérte a kormány további segítségét, hogy a demokratikus átszervezés idejére mentsék meg az egész palotát. Jártunk is sokszor anyagkiutalásért Vas Zoltán kormánybiztosnál.

zser, Edvi
sem. Hogya
tok, folklór
noki fogalm

Arany 18
kedése mia
noki'') állás
ták a főtit
lakásában. E
és fia hálósz
volt, a mai
cserépkályh
is hagytak
vegyének
László és ne
hagyta „go
fogalmazván
népköltési
Gyulai Pál
guk alatt a K
költési Gyűj
ben. A volt
Rainprecht
említett pin
ték. Az altis
törmeléket
véletlen a k
kéziratokat.
kornokkal e
fogalmazvány
már jórészt
(a pincében
selejtezése u
tési kézirato
ez a Kisfalud
nél több lap
dosan kiválo
lyeket Kriza
éknak, minte
Ebből ki is

HALÁSZ Károly

A SZÉKESFEHÉRVÁRI ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM
MEGHÍVJA ÖNT

Halász Károly

KIÁLLÍTÁSÁRA

A KIÁLLÍTÁST

M A R O S I E R N Ő

MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ
AZ MTA MŰVÉSZETTÖRTÉNETI KUTATÓ CSOPORTJÁNAK
IGAZGATÓHELYETTESE

NYITJA MEG

1982. MÁRCIUS 27-ÉN
SZOMBATON DÉLELŐTT FÉL 12 ÓRAKOR
AZ ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUMBAN

A KIÁLLÍTÁSNYITÓ BUDAPESTRŐL LEGKÖNNYEBBEN
ELÉRHETŐ AUTÓBUSSZAL: 9.40-KOR
AZ ENGELS TÉRRŐL INDULÓ HÉVIZI JÁRATTAL;

VONATTAL: 8.00-KOR A DÉLI PÁLYAUDVARRÓL
INDULÓ SZEMÉLYVONATTAL

HALÁSZ Károly

1990 1. 46, 49.
2. 62

91 6. 64

Új Művészet

HALÁSZ KÁROLY

Új művészet
Zoch Márk.
XV. évf. 3.

2. old.

blk= kue
3000= 40183144
3100= Fekete, Jozefina
3105= Fekete, Josefina &
Fekete-Orbán, Josefina
3140= f
3162= Bildhauer &
Keramiker
2194= Ungarn &
Rumänien &
Belgien
3200= Ungarn &
Belgien
3270= 1941.05.08
3290= Gyulafehérvár
3360= 1982
3420= Brüssel
309a= KMML I, 1999
309b= Tisztelet a szüloe^B
9995= 0022
kenn= hg
redk= Nováky, A^B0gnes
9906= un

HALÁSZ Károly, festő

Kiállítás

Kiáll. Pécs, Pécsi Galéria, 1989 jan. eml.

= Jelenkor 1989, 1. ['Krónika'] Mátsó borító

XX n. 45 n / Mestrenk

Párizsban, Henszlmann Imre leánya
évtizede élt távol hazájától, s már
mondhatott magáénak[3], noha ezen n
volt mindvégig névtelenül maradt
Wrchowskýnak[4], akinek Henszlmar
hónappal – „*hommage d'amitié*"-ként
ajánlotta. Mert Henszlmann ezen é
minuciózusan dolgozott élete legnag
bizonyításán, mely elmélet taglalásá
helye. Az odahaza boldogtalan
Henszlmannra Párizsban két éve rák
édesanyjáról, aki saját élete árán hozt
tudunk közelebbit.[5] Az egyszerre rázu
egy csecsemővel egyedül maradt apa
helyre fordult, ahová fordulhatott: ré
Pulszky-család ezidõtájt Torinóban élt
turini tudósítója, félhivatalosan pedig
delegált ügyvivõje volt, aki egyébirá
vagy Deák"-formulát, ami hamarosan
végsõsorb a részleges és idõleges pa

Halász Károly

Ellentétek c. képe /repró/

szerepel az alábbi tárlaton

Pécsett

B.L.: Az Iparművészeti Studió

Kiállítása

Dunántúli Napló 1970 I. 18

Halász Károly

Szerepel a pécsi Technika
Házában a romándiámitáson

H. E.: Románcképe k körött

Dunántúli Napló 1969 IX. 24

Halász Károly

és Lois Viktor kiállítása. Vác, Görög templom kiállítóterme 1985. május 17.– június 30.

Vác: PMm [1985] [12] p. ill

(42 old.)

Halász Károly

grafikusművész

"A 70-es években a pop felfogás az emblematikus jelek és gesztusok bemutatása felé fordul."

Antal László
cime.

Művészet 88/6

HALÁSZ KÁROLY

Hegyi Lóránd: Uj szubjektivizmus-uj eklektika
Megjegyzések a 80-as évek uj
magyar müvészetéhez. Belvedere.
i. /1989/1/ 3.

Halász Károly

festőművén

Festményei a Pécsi Galériában Boros Géza cikke

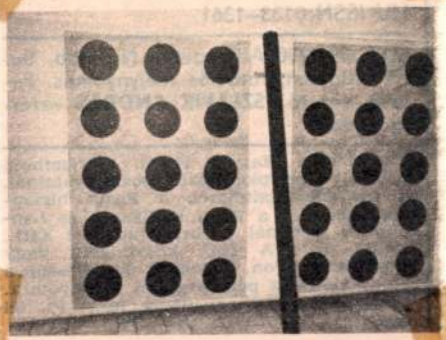

Halász Károly alkotása

Ujj Tüzi,
1984 febr. 11.

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

1982 MÁR 31

HALÁSZ KÁROLY

1911

Halász-tárlat

Székesfehérváron, az István király Múzeumban Marosi Ernő, a Magyar Tudományos Akadémia művészettörténeti kutatócsoportjának igazgatóhelyettese szombaton nyitotta meg Halász Károly kiállítását.

Fotómontázsok, plasztikák, nonfiguratív képek, szám szerint ötvenegy műalkotás látható a május kilencig nyitva tartó tárlaton, amely először mutatja be Fejér megyében a Pakson élő és alkotó Halász Károly munkásságát.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 33[illegible]-748, 340-726
1982 MÁR 25

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

1021

Halász Károly kiállítása. A Komlón élő képzőművész, Halász Károly alkotásaiból rendezi új kiállítását a székesfehérvári István király Múzeum. A kiállítást szombat délelőtt fél 12-kor Marosi Ernő, az MTA Művészettörténeti Kutató Csoportjának igazgatóhelyettese nyitja meg.

HALÁSZ KÁROLY

NÉVNAP

Gáspár és ***Mónika***
nevű olvasóinkat köszöntjük.

A Gáspár perzsa, héber eredetű, jelentése: kincset megőrző. Bibliai név. Mint tudjuk, a kisded Jézus látogatóinak egyike ezt a nevet viselte. Mint irodalmi figurával Gazsival – a Gáspár név becézett formája – Tersánszky Józsi Jenő Legenda a nyúlpaprikásról című regényének legendás „hőseként" találkoztunk. A ritka nevek között szerepel, családnévként gyakoribb.

A Mónika pun eredetű név, jelentése: istennő. Több híresség viseli a színészvilágban és a sportéletben, hogy csak Sáfár Mónikát, Ullmann Mónikát, Szeles Mónikát vagy az olasz Monica Vittit említsük. Ma az egyház Szent Mónikát ünnepli, aki a IV. században élt, s emberi magatartása példaként szolgálhat a ma asszonyainak is. Fia, Ágoston így jellemezte: „Ruházata szerint asszony, hitére nézve férfi, olyan biztonság van benne, amilyet csak az öregség ad az embernek, és olyan szeretet él benne, amire csak egy édesanya képes..." Szent Mónika az édesanyák védőszentje.

SZÜLETÉSNAP

Zalán Tibor költő (1954. augusztus 27.): *„Az irodalom pontosan annak a megformálása, amit nem élünk meg."* (Kelet-Magyarország)

A mulandóság cáfolatául

Kelemen Éva Mág Bertalanné emlékére

„Csak egy könny voltam,
aki porba hull,
Csak egy sóhaj, ki égbe szabadul."
Juhász Gyula

Egy Rákóczi úti öreg bérházban az ötvenes évek elején működni kezdett egy háborút „túlélt" családi írógép, egy flakonos olajjal működő kis fekete szerkezet, amely azután évtizedeken át a magyar irodalom és a kortárs műfordítás remekeit „gépbe vette". Munkálkodását egy alázatos Lélek, a szó és a művészetek embernemesítő erejében hívő ember segítette. Általa lett leíróirodából indult otthonából a magyar irodalom szalonja, írók-költők-művészek, egyetemi hallgatók és tanárok találkozóhelye – és alkotóműhelye. És őáltala vált a napról napra ismétlődő szorgalmas munka – örömmé és társadalmi eseménynyé. A polgári otthon örökösen pezsgő légköre, szinte varázslatos hangulata mindinkább mágnesként vonzotta magához kortárs irodalmunk és műfordításunk legnagyobbjait.

„A magyar irodalmat Kelemen Éva írja" – mondta egy alkalommal Mészöly Dezső. Mert elismerésre méltó műveltségén és intellingenciáján túl a groteszk felé hajló humora és örökvidám, a „hétköznapi szürkeségen" örökké felülálló személyisége munkára, alkotásra késztetett. S a Jót mozgató embersége hitelesítette otthonának alkotó légkörét, amely helyet adott találkozásoknak, beszélgetéseknek, s ha kellett, vitáknak, a szó nemes értelmében vett eszmecseréknek.

Devecseri Gábor valamennyi művén és műfordításán, a Bikasiratón és A hasfemetszés előnyein, valamint A mulandóság cáfolatául címmel megjelent utolsó versein túl Kardos G. György Avraham Bogatirjáig ebben a légkörben születtek a többi között Hubay Miklós, Mészöly Dezső, Mándy Iván, Abody Béla írásai, műfordításai.

Mág Bertalannak, a bűnügyi regények jól ismert szerzőjének – aki feleségét gyászolja az elhunytban – szintén minden művét ő rögzítette.

Devecseri Gáborhoz – súlyos betegsége utolsó hónapjaiban – a kórházba is bejárt, s hangfelvételeit azonnal írásban a Magyar Nemzet szerkesztőségébe továbbította.

*

Mág Bertalanné Kelemen Éva búcsúztatása augusztus 28-án délelőtt tíz órakor lesz a Rákoskeresztúri új köztemető 53-as szóróparcellájában.

Heimann Ildikó

Tetten ért orgazda

Csempészett cigarettákat rakodó, külföldi állampolgárságú orgazdát értek tetten kedden a főváros XVIII. kerületében – írja az MTI. A vámosok járőrözés közben figyeltek fel a külföldire, amikor az egy mikrobuszból cigarettákat rakott át egy taxiba.

A pénzügyőrök a helyszínen mintegy 18 ezer csomag, tehát kereskedelmi mennyiségű, jugoszláv zárjegyekkel ellátott, jó minőségű cigarettát (Dunhill, Royal Rothmans) foglaltak le, amelynek értéke meghaladja a hatmillió forintot. A vámosok szerint a külföldi a cigarettát orgazdaként kívánta a tetten ért férfi értékesíteni. A jövedéki törvénysértés mellett ismeretlen személy ellen csempészet, vámorgazdaság és adócsalás bűncselekmények alapos gyanúja miatt a járőrszolgálat feljelentést tett.

Kétmillió utas

Balatoni hajózási zárszámadás

Habár a késve induló üdülési szezon miatt a menetrendi hajózás utasforgalma öt százalékkal elmaradt a múlt év hasonló időszakához képest, a sétahajókon hat százalékkal többen utaztak augusztus 24-éig, mint tavaly. Ez utóbbi is igazolja: a hajókázás továbbra is a legkedveltebb és viszonylag a legolcsóbb balatoni időtöltése a magyar tengerhez érkező gyermekes családoknak – mondta a Magyar Nemzetnek Horváth Gyula, a Mahart Balatoni Hajózási Rt. ügyvezető igazgatója. Az év eleje óta 984 ezren váltottak jegyet a balatoni települések között közlekedő menetrend szerinti, illetve a séta- és kirándulóhajókra, a szántódi komp pedig jóval több mint egymillió utast és 302 ezer járművet vett a fedélzetére.

Népszerűek az Európa legszebb vízi járművei közé sorolható nosztalgiahajók, a több mint százéves Kelén, a Helka, a Csongor és a Tünde, ám a minden igényt kielégítő konferenciahajó, a Füred motoros is rendkívül kedvelt a tanácskozótestületek vagy éppen a vízi mulatságot rendező fiatalok körében.

A csak július végén induló főszezon mellett az is visszavetette a hajóforgalmat, hogy a nyaralók a kánikulai napokban inkább strandoltak, mint hogy vízi járműre üljenek és balatoni körjáratra induljanak – érvelt a hajózási vezető. Hozzáfűzte: aggodalomra még sincs okuk, hiszen amint csökken a forróság, a tóparton nyaralók közül sokan hajóra szállnak, így a hónap végéig naponta még 96 menetrendi hajó úszik ki a kikötőkből. Szeptember közepétől október végéig Siófokon, Balatonfüreden, Tihanyban, Fonyódon és Badacsonyban ülhetünk menetrend szerint közlekedő személyhajóra, ám csoportos igény esetén bármely tóparti hajóállomásról indítanak kisebb vagy nagyobb vízi járművet. **(gulyás)**

Virágcsokor a rádiónak

Az UNICEF magyar nemzeti bizottsága harmadik alkalommal adta át az UNICEF nagyrabecsülésének csokrát, amelyet olyan magánszemélyek, intézmények vagy szervezetek kapnak, amelyek különösen sokat tettek a gyermekek egészséges testi, lelki és szellemi fejlődéséért. 1996-ban Boda Domokos szegedi gyermekgyógyász professzor, a múlt évben pedig a védőnői szolgálat volt a kitüntetett. Idén a csokrot – Roger Moore, az UNICEF különleges megbízottjának üzenetével – a Magyar Rádió kapta, amelyet Hajdu István elnök vett át tegnap délelőtt a Magyar Rádió márványtermében.

A Postabank Hozamgarancia Nyíltvégű Értékpapír Befektetési Alap nettó eszközértéke
7 214 423 240 forint
Egy darab befektetési jegyre jutó érték
1,434253 forint

A Lokomotív Nyíltvégű Részvény Értékpapír Befektetési Alap nettó eszközértéke
1 904 626 838 forint
Egy darab befektetési jegyre jutó érték
1,144333 forint

A Családfa Nyíltvégű Értékpapír Befektetési Alap nettó eszközértéke
202 409 866 forint
Egy darab befektetési jegyre jutó érték
1,036076 forint

Paradicsom-paprika kóstoló

Az egészséges táplálkozást népszerűsítő program keretében az Országos Zöldségterméktanács és a Magyar Gyümölcsszövetség és Terméktanács az Agromarketing Centrum támogatásával legközelebb szeptember 4-én és 5-én két budapesti Spar Áruházban tart bemutatót és kóstolót, amelynek főszereplője a paradicsom és a paprika lesz. A rendezvény lehetőséget teremt a fogyasztóknak arra, hogy megismerkedjenek a legígéretesebb fajtákkal és felhasználási lehetőségeikkel.

Szobortolvajok Fehérvárott

Ismeretlen tettes vagy tettesek eltulajdonították a székesfehérvári Szent István Király Múzeum szoborparkjából Vilt Tibor Merengő és Halász Károly Plasztika I. című alkotását, továbbá ledöntötték talapzatáról Nagy András Kisharcos című szobrát – jelentette az MTI.

A lopást kedden fedezték fel, s mivel hétfő délután még többen látták az alkotásokat, feltehető, hogy azokat hétfőről keddre virradó éjszaka tulajdoníthatták el a forgalmas út mellett levő, kerítéssel lezárt szoborparkból.

A szobrok közül a legnagyobb értéke Vilt Tibor alkotásának van: a bronzból készült kompozíciót 1968-ban készítette a művész. A szakértők szerint értéke 15 millió forint. Halász Károly nonfiguratív munkája acélból készült, és 600 ezer forint az értéke.

Az ügyben a rendőrség megkezdte a nyomozást.

unkája

nkfurtban

nem lehet mindig rendőrért kiáltá-
ák, *szükség van a polgári öntevé-*
e is. A város főkapitánya felhívta
igot, támogassa fokozottan a rend-
mert a legkülönb biztonsági erők
félmunkát végezhetnek e segítség,
lül lelkiismeretes tanúk nélkül. Ha
zők számíthatnak a járókelők kö-
ségére, könnyebb a dolguk. Sokat
alt rendőrök is megdöbbenve érte-
például arról, hogy a város egyik
ti terén megtámadtak, bántalmaztak
oltak egy 77 éves asszonyt a járó-
zeme láttára, anélkül, hogy valaki
nére kelt volna. Sajnálattal állapít-
, hogy csökken azoknak a száma,
nló helyzetben készek segíteni. A
g kampányt kezdett *„a félrenézés*
ellen. Túl nagy sikert nem lehet
ktől az intézkedésektől, bár kör-
re válaszolva négy ember közül
lentette ki, hogy hajlandó lenne
tcai és egyéb atrocitások esetén.
azonban, hangzik a rendőri véle-
y adott esetben valóban így cse-
k-e. **(t. i.)**

ejtőernyő

atalmas ejtőernyővel értek földet
MTI KÜLFÖLDI KÉPSZOLGÁLAT – EPA

a partjainál

nie elől

d nát érinti. Az amerikai keleti
n part lakosai között így az elmúlt
napokban fokozatosan délről
s északra tolódott el a veszélyér-
zet, és máris százezrek csoma-
a goltak, távoztak sietve partközeli házaikból, üdülőikből – még a
valamivel északabbra fekvő
Virginiában és Delaware-ban is,
írja az MTI.

Észak-Karolinában a Hatteras-fok környéki üdülőtelepeken, Dél-Karolinában pedig a nagyon népszerű Myrtle Beach fürdőhelyen mozgatta meg a legnagyobb tömegeket az evakuálás. A fürdővárosok utcáit rendőrautók járják, mindenkit nyomatékosan felszólítva a távozásra. Sokan előbb még bedeszkázták házaikat, igyekeztek mozdítható értékeiket biztonságba helyezni. Vannak azonban, akik nem mozdulnak, és – élelmiszerkészleteiket feltöltve – a pincében akarják kivárni az ítéletidő végét.

☎ 465-8513 OLVASÓSAROK

Miért nem kapható MÁV-menetrend?

Sokan keresték a pályaudvarokon az 1998/99-es vasúti menetrendet, ahol azt a választ kapták: elfogyott. *Hiánycikk lett a vasúti menetrend?* – kérdeztük *Perger* Imrét, a MÁV személyszállítási főosztályának osztályvezetőjét.

– Nem hiánycikk, csak ideiglenesen nem lehet mindenütt kapni. Augusztus elején volt egy rövidebb szünet az árusításban: Budapestre a szükségesnél kevesebb került, ide vidékről kellett átcsoportosítanunk. Jelenleg azonban minden fővárosi és nagyobb vidéki pályaudvaron hozzá lehet jutni. Ha a helyi készlet elfogy, ezt néhány napon belül pótoljuk.

– *Mennyibe kerül az új menetrend?*

– Két formátumban, azonos tartalommal jelentettük meg. A nagyalakú nyolcszáz, a kisalakú ötszáz forintba kerül. Újdonság, hogy a MÁV Informatika Kft. idén először CD-n is kiadta a menetrendet, amit elsősorban nagyobb cégeknek ajánlunk kétezer-kilencszáznyolcvan forintos áron. De a menetrend megtalálható az Interneten is. A Balaton és környéke 1998. szeptember 26-ig érvényes menetrendjét megjelentettük külön is. Ez ingyenesen átvehető a helyi pályaudvarokon. Ha utasainknak bármilyen észrevétele vagy megjegyzése van a menetrenddel kapcsolatban, azt írásban bejelenthetik a MÁV Rt. vezérigazgatóságának személyforgalmi osztályán. **(r. h.)**

A „Nessie"-kutató kételkedik

A svéd „Storsie" rejtélye

A Loch Ness-i szörny egy szakértője kétségét fejezte ki, hogy a valóságban létezne „Nessie" svéd utokatestvére, „Storsie", mindazonáltal a helyszínre utazott, hogy ott alapos vizsgálatot folytasson. Adrian *Shine,* a Loch Ness-projekt igazgatója a napokban elhajózott, hogy hangrögzítő készülékkel átvizsgálja a közép-svédországi Ostersund-közeli nagy tavat, mielőtt még fényképeket készítene.

A legenda szerint a szörny, amelynek teljes neve „Stoorsjoodjuret", hétszáz éve él a tóban és több alkalommal is látták már. Ez a mítosz hasonló a Loch Ness-i szörnyéhez, amely a legnépszerűbb attrakciók közé tartozik Skóciában, írja az MTI az AFP alapján. Shine, aki 25 esztendeje üldözi „Nessie"-t, úgy gondolja, hogy óriás halak képezik mindkét legenda alapját. „Lehetséges, hogy Loch Nessben egy tokhalat ((Acipenser sturio) pillantottak meg, a svédországi tóban pedig egy törpe harcsa (Amiurus nebulosus) élhet, mindkét fajta ugyanis három méteresre is megnőhet. Talán nem szörnyekről, hanem szokatlan teremtményekről van szó. Semmi esetre sem hiszem, hogy történelem előtti hüllő élne Skóciában. De ami a legfontosabb, hogy emlős állat nem élhet vízben észrevétlenül, s nem maradna életben a jég alatt télvíz idején"– magyarázta a skót szakértő.

Vietnami Viagra-hamisítás

A potenciaerősítő csodagyógyszert, a Viagrát hamisító bandára csapott le a vietnami rendőrség. Az AP jelentése szerint összesen nyolc embert tartóztattak le és ezer hamis Viagra pirulát koboztak el tőlük. A banda – állítása szerint – más álgyógyszerekkel együtt egytonnányi „orvosságot" adott el kambodzsai viszonteladóknak. Vietnamban a valódi Viagra forgalmazása még az egészségügyi minisztérium engedélyére vár, de a tabletták csillagászati áron beszerezhetők a nagyvárosokban. Hogy a hamis Viagráktól mennyire táltosodtak meg (be)vevőik, arra nem tért ki a jelentés.

SZERETNE ÉLESEN LÁTNI... SZEMÜVEG NÉLKÜL?

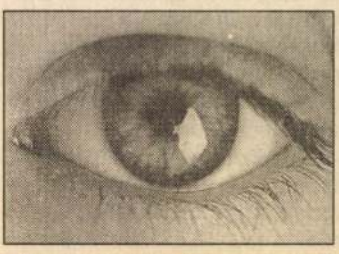

Ha távolra nem lát élesen kontaktlencse vagy szemüveg nélkül, válassza a **német lézeres kezelést**! Ez a **legkorszerűbb** módja a szem fénytörési hibáinak, azaz a rövidlátás, távollátás és az asztigmia végleges megszüntetésének. A lézeres kezelés **fájdalommentes,** teljesen **steril,** nincs fertőzésveszély és magas dioptriaszám csökkentésére is alkalmas. Az elért eredmény **végleges,** a látás nem romlik vissza. Nem használunk szikét, nem keletkeznek hegek, tehát alapvetően **különbözik** a lézerkezelés a korábbi szikés, bemetszéses orosz eljárástól. A beavatkozás **rendkívül biztonságos,** hiszen nem a sebész keze, hanem egy célszámítógép irányítja a lézersugarat a milliméter ezredrészének megfelelő pontossággal. Világszabadalommal védett eljárással **óvjuk** a szemet a csupán egy-két percig tartó kezelés alatt. A korrekció – egy nagyon részletes szemészeti vizsgálatot követően – **ambulánsan** történik, kórházi tartózkodásra nincs szükség. Egy hét otthoni pihenés után általában már semmi akadálya a munkavégzésnek, sportnak, tanulásnak – de már **szemüveg vagy kontaktlencse nélkül! Több ezer sikeres kezelésünk tapasztalatával** végezzük magánklinikánkon ezt a korszerű eljárást, melyhez Magyarországon egyedülállóan **orvosi garanciát, előtakarékossági és részletfizetési lehetőséget is biztosítunk.** Részletes tájékoztatónkat szívesen elküldjük az érdeklődőknek.

OPTIK-MED
Szemészeti Lézercentrum
budapesti telefonszáma: **250-7782**

Válassza Európa legnagyobb forgalmú lézercentrumát!

HALÁSZ Károly

HEGYI Loránd: A Halász Károly – jelenség
= Életünk, 1989/1-2.
Életünk galéria, ill.

XX. sz. 45. n / Mesterek

Franco Dagani
Halász Károly
"Cím nélkül"/"Senza Titolo"

"DIALÓGUS XIII."

D A G A N I
H A L Á S Z

MEGNYITÓ: 1993. NOV. 16. KEDD D.U. 18 ÓRA
MEGNYITJA: NÉRAY KATALIN
MEGTEKINTHETŐ: DECEMBER 4-IG
NAPONTA 2-8 ÓRÁIG
FÉSZEK GALÉRIA, BUDAPEST
1400 KERTÉSZ UTCA 36.

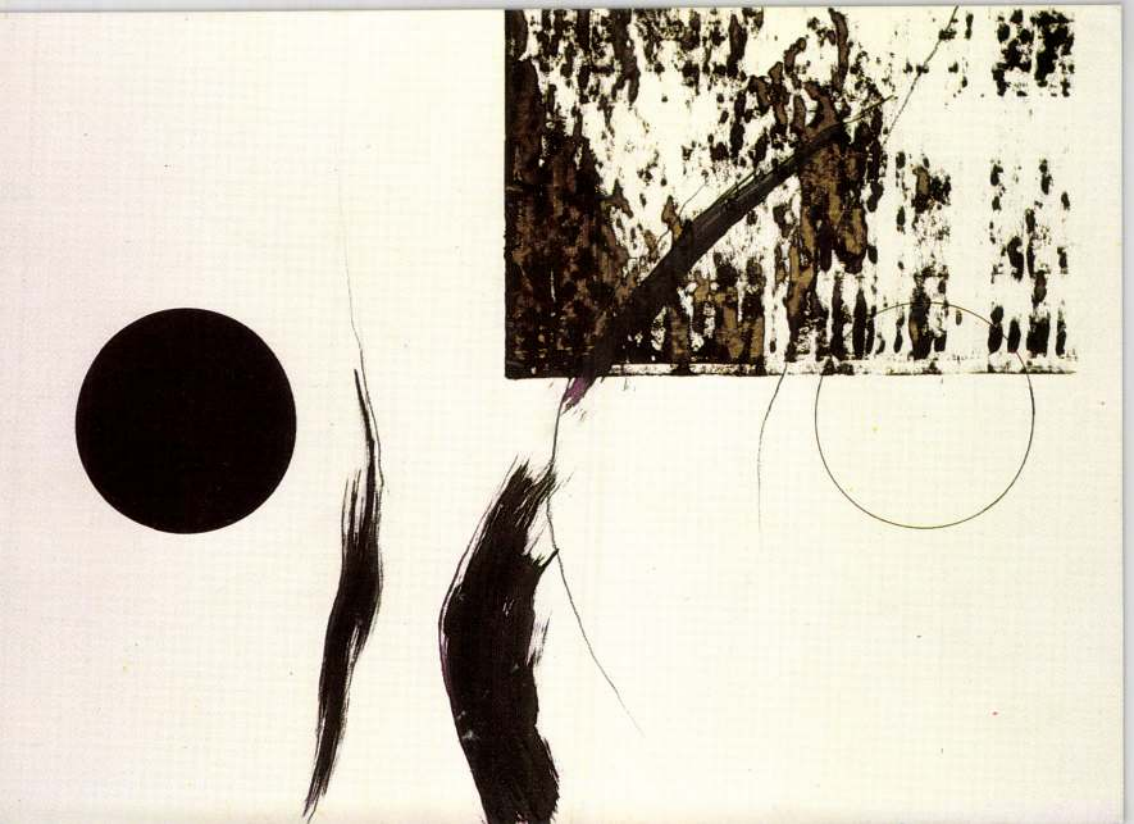

Kortárs Művészeti Intézet - Dunaújváros / Institute of Contemporary Art (ICA-D)
HUNGARY 2400 Vasmű út 12. T/F: (25) 412 220 e-mail: ica-d@dunanet.hu http://www.ica-d.hu

HALÁSZ KÁROLY

VÁLOGATÁS A DUNAÚJVÁROSI NEMZETKÖZI ACÉLSZOBRÁSZ ALKOTÓTELEP ÉS SZIMPOZION MUNKÁJÁBAN RÉSZTVETT ALKOTÓK KISPLASZTIKÁIBÓL 1994 -1996

A kiállítás megtekinthető:
1998. május 23 - június 6 - ig,
hétfő kivételével naponta 10 - 18 óráig.
Megnyitó: 1998 május 23 - án, 18 órakor

SELECTED WORKS FROM THE DUNAÚJVÁROS INTERNATIONAL STEEL SCULPTOR WORKSHOP AND SYMPOSIUM

1994 - 1996

Open 23 May - 6 June, 1998.
Daly 10am - 6pm, Mondays closed
Opening at 6pm 23 May, 1998.

A szimpozionon résztvett művészek (1974-1996)/Participants of the simposium (1974-1996): Artner Ottó, Bakos Ildikó, Baldauf Delaney, Karen, Bánkuti István, Birkás István, Bohus Zoltán, Buczkó György, Budahelyi Tibor, Csáji Attila, Csikszentmihályi Róbert, Fodor Sándor, Friedrich Feren, Galántai György, Glass, Ingo, Gulyás Gyula, Halász Károly, Heritesz Gábor, Hudson, John Barlow, Juvonen, Osmo, Karl, Helmut, Kaubek Péter, Kitchin, Roy, . Klikov, Vladiszlav, ifj.Koffán Károly, Kopteff, Vladimir, Lee, Billy, Mackenna, Tracy, Magyar József, Móder Rezső, Moran Joe, Palotás József, Péter Ágnes, Samu Géza, Schéner Mihály, Seregi József, Seynhaeve, Paul, Sommerauer, Paul, Szanyi Péter, Szeift Béla, Szöllössy Enikő, Todorov, Todor, Tornay Endre András, Trombitás Tamás, Vanen, Frits, Várnai Gyula, Vilt Tibor, Wang, Jin Shen, ef Zámbó István;

NEMZETKÖZI ACÉLSZOBRÁSZ ALKOTÓTELEP ÉS SZIMPOZION

INTERNATIONAL STEEL SCULPTOR WORKSHOP AND SYMPOSIUM

DUNAÚJVÁROS (1974 - 1996)

Halász Károly

HALÁSZ KÁROLY

Dorottya Utcai Kiállítóterem Budapest V., Dorottya u. 8.
1988. október 7—30-ig.

Pécsi Galéria 1989. január 20 — február 26.

A kiállított művek a Soros Alapítvány támogatásával készültek.

Die ausgestellten Werke entstanden mit der Unterstützung der Soros-Stiftung.

The exhibited objects were made with the help of the financial support given by the Soros Foundation.

Installáció. Utazásaim emlékére. 1973—80.
Installation. In Memory of My Travelling. 1973—1980.
Installation. Reiseerinnerungen. 1973—80.

halász károly

Kovács Orsolya: Tolna Baranyában. In. Új Tükör, XXV.évf.jo.sz.1985 24-25.p.

«Művészi Ipar» 183, 236.
Mykenæ 16.

Nádasészka, urnák 159.
Nagybányai templom, XIV. század 265.
Nagy-Bény, avar sánczok 434.
Nagy-báródi templom (Biharm.) 350.
Nagy-Disznód 163.
Nagydisznódi ereklyetartó feszület s úrmutató 397 : — kereszt 281 ; — presbyterium 396.
Nagy István fejedelem feleségének, Máriának sírleple 1476-ból 402.
Nagy Károly művészeti renaissance-kora 41.
Nagy Lajos idejebeli lengyel czímer 118.
Nagymihályi nemzetség czímere 338 ; — templom 1675. 263.
Nagy-osztrói torony 373.
Nagy-Szeben, egyházi ruhák 413.
Nagy-szebeni templom 281.
Nagy-szőllősi templom XV. század 266.
Nagy-Szombat 408.
Nagy-Telek (régebben Bábolna) cserépneműk 153.
Nagy-üregdi templom 351.
agyváradi felásott régi székesegyház 349 ; — karpereczek 109 ; — püspökség egyházainak jellege 351 ; — régészeti mozgalom 90 ; — Thurzó Zsigmond sírköve 91.

1021
DER Ausschnitt
1 BERLIN 45, Telex: 1-83 538 -ga-
Aufl. i. Tsd. / lt. Stamm : (+) ; ntr
Richtung: / 1978
Abendzeitung ****
8000 München (Bay)
Karoly Halasz
24.01.79 N

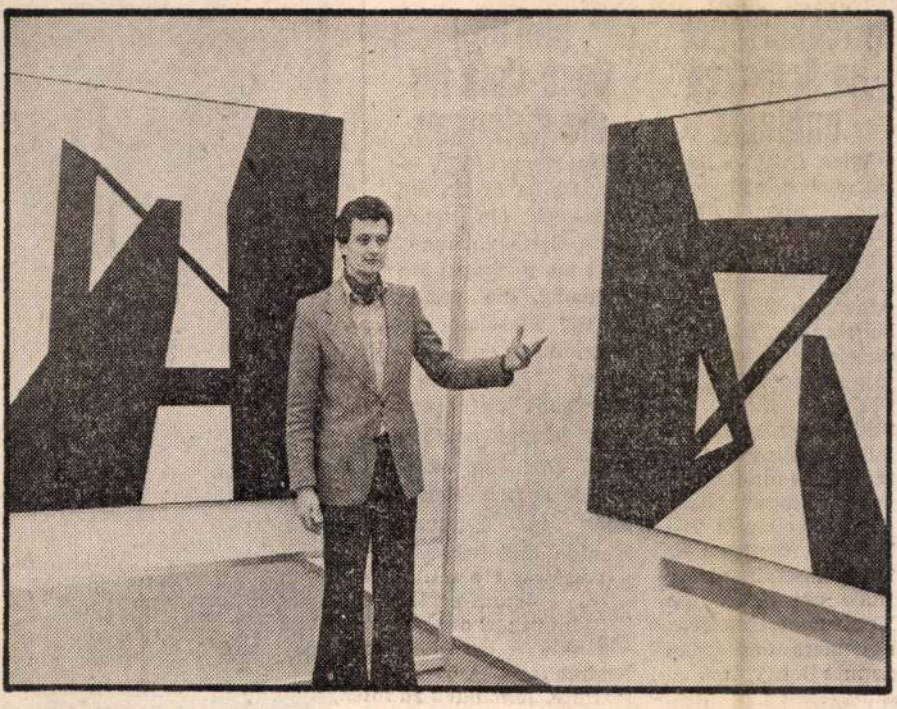

„AUSBLICKE", Gemälde von Karoly Halasz, erläutert vom Direktor des Kunstvereins, Wolfgang Jean Stock. Foto: Buch

Der Stolz des Ostens

Ungarische Konstruktivisten im Münchner Kunstverein

„Konstruktivistische Kunst aus Ungarn" stellt gegenwärtig der Münchner Kunstverein (in der Galeriestraße 4) vor. Es handelt sich um eine eigens von Münchner Beauftragten in Ungarn für München zusammengestellte Sonderschau; Stadtrat Alfred Lottmann und Vorstandsmitglied Wolfger Pöhlmann waren auf Achse, Direktor W. Jean Stock besorgte den Münchner Teil.

Um die Ursprünge des Konstruktivismus in Ungarn aufzuzeigen, fügte Jean Stock eine geschichtliche Reminiszenz aus Schweizer Privatbesitz an: frühe Arbeiten von Moholy-Nagy, Jenö Gabor, Alfred Forbat und anderen Meistern der ungarischen Avantgarde um 1920. Schließlich darf man nicht vergessen, daß der im Westen wohl bekannteste Name des europäischen Konstruktivismus aus Ungarn stammt: Victor Vasarely wurde am 9. April 1908 in Pecs in Ungarn geboren. Und es darf erinnert werden, daß gerade Moholy-Nagy, dessen Schwägerin übrigens hochbetagt in München lebt, von Weimar aus den konstruktivistischen Text in die Welt hinaus telegraphiert hat.

Kurzum, der Konstruktivismus ist der Stolz des Ostens. Und wenn man mit russischen Kulturfunktionären über moderne Kunst redet, dann kommt sofort die Antwort: „Was wollt ihr denn, den Konstruktivismus haben doch wir erfunden!"

Unter den heutigen Namen fallen besonders András Mengyán und Peter Türk durch besonders schlüssig und tektonisch konzipierte, räumlich zu interpretierende Gebilde auf; Peter Türk übrigens tatsächlich auch mit dreidimensionalen Objekten vertreten („Variabler Kubus" I — VI.). Unter den Damen behauptet sich vor allem Dóra Maurer mit kühn ausgreifenden Arbeiten à la „shaped canvas" auf einsamer Höhe. Einschränkungen ideologischer Art bestehen also offenbar in Ungarn (wie auch in Polen) nicht. *Wolfgang Christlieb*

Krebserreger im Schinken entdeckt

Wien (AZ) — Eine alarmierende Entdekkung haben Österreichs Lebensmittel-Untersuchungsstellen gemacht: Das in der Alpenrepublik sehr beliebte „Schwarz-Geselchte" (Schinken mit schwarzer Oberfläche) enthielt bei Stichproben in Einzelfällen krebserregende Stoffe, die um 100 und mehr Prozent über der vertretbaren Toleranzgrenze lagen. Es geht dabei in erster Linie um bestimmte Kohlenwasserstoffe, besonders das sogenannte Benzypren.

500 000 Coca-Cola für die Chinesen

Hongkong (AZ) — Für China bricht am Mittwoch ein neues Coca-Cola-Jahrhundert an, nachdem am Dienstag die ersten 500 000 Flaschen des Getränks in der britischen Kronkolonie Hongkong auf einen Zug geladen worden sind. Der Zug wird am Mittwoch Hongkong in Richtung Kanton und Schanghai verlassen. Ein Teil der Ladung ist für die Hauptstadt Peking bestimmt.

30 Tote bei Brand in Altenheim

mei. **Helsinki — Bei einem Brand in einem Altenheim nahe der finnischen Stadt Virrat sind gestern mindestens 30 Menschen ums Leben gekommen. In dem ganz aus Holz gebauten Heim lebten insgesamt 69 meist kranke oder behinderte alte Menschen.**

Das Feuer war in einem Rauchzimmer ausgebrochen, das direkt neben dem Heizungsraum lag. Explosionsartig hatten die Flammen um sich gegriffen. Als die Feuerwehr an der Unglücksstelle eintraf, brannte bereits die gesamte Anlage. Dabei erzeugte das Feuer eine so starke Hitze, daß sich die Helfer dem Brandherd nicht nähern konnten. Viele der Opfer befanden sich phe in der Krankenabteilung des Heims. Sie waren nicht in der Lage dem Inferno zu entkommen.

Eine große Anzahl der Alten- und Pflegeheime in Finnland sind Holzgebäude, die um die Jahrhundertwende gebaut wurden. Sie verfügen über keinerlei Brandschutzanlagen. Bei einer ähnlichen Katastrophe 1966 waren 30 Menschen umgekommen, als ein finnisches Krankenhaus

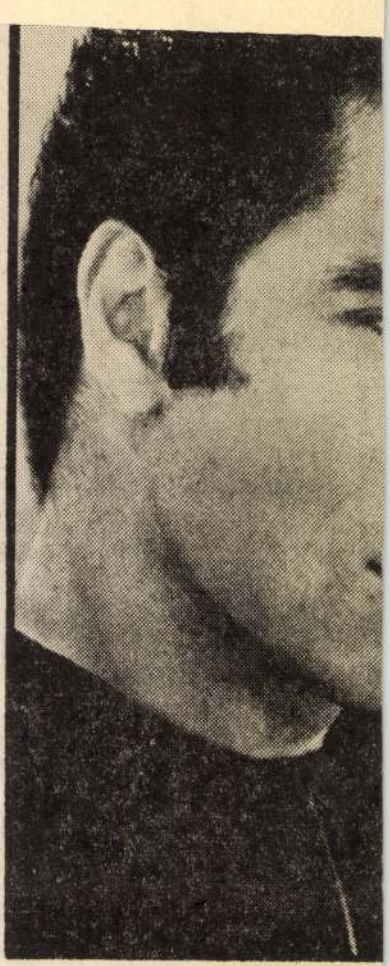

SEIN LETZTER FILM WAR EIN F

Nach M

Axel Glöggler f

Augsburg (AZ) — **Aufstieg und Glöggler, der sich das ehrgeizig seiner Branche zu sein, beleuc beginnender Prozeß vor dem L und bislang einziger der Veran Textilfirmen mit 11 400 Arbeits trieben, nimmt der Sohn des n chefs auf der Anklagebank Platz.**

Dem 36jährigen Diplomkaufmann Dr. Axel Glöggler wird zur Last gelegt, bis zur Firmenpleite Ende 1975 als Finanzchef des Textilimperiums für spekulative Geschäfte ver-

Halász Károly

TV szerigráfia

A pécsi Művészetiből indultak...
Pécsi Galéria / Színház tér 1.

Halász Károly: TV, szerigráfia, 70×100 cm, 1976–1977
(fotó: Halász)

------:Kiállitások.
Művészet, 1979.május /5.szám/ 47.oldal

Halász Károly, festő

● KIÁLLÍTÁSOK. Halász Károly festőművész képeiből a Tolna megyei Tamásiban, Szakácsné Kozári Piroska festőm[illegible] alkotásaiból Pécsett[illegible] velők házában [illegible] tárlat.

–: Kiállítások

12

Esti Hírlap Bp. 1981. márc. 10.

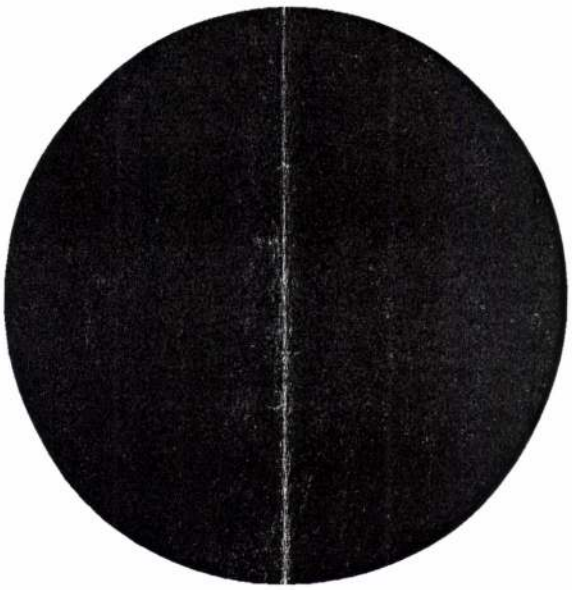

PAKSI KÉPTÁR
ÉS A VÁROSI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

HALÁSZ KÁROLY

" TÖREDÉKEK 1967-1994 "
című kiállításának megnyitójára
1994. május 19-én du. 15 órakor
MEGNYITJA

DR. SZABÓ JÚLIA
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

A kiállítást rendezi

KOVALOVSZKY MÁRTA
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

PAKSI KÉPTÁR
H-7030 PAKS, SZENT ISTVÁN TÉR 4
TEL.: 75/ 311-879

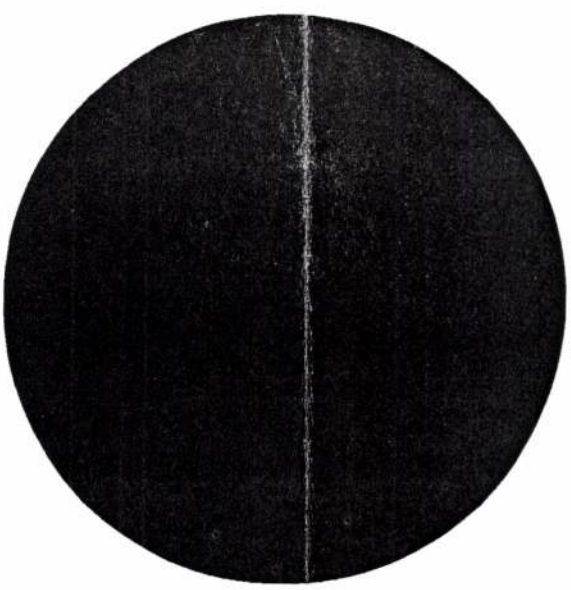

Halain Kang

Franco Dagani
Halász Károly
"Cím nélkül" / "Senza Titolo"

"DIALÓGUS XIII."

D A G A N I
H A L Á S Z

MEGNYITÓ: 1993. NOV. 16. KEDD D.U. 18 ÓRA
MEGNYITJA: NÉRAY KATALIN
MEGTEKINTHETŐ: DECEMBER 4-IG
NAPONTA 2-8 ÓRÁIG
FÉSZEK GALÉRIA, BUDAPEST
1400 KERTÉSZ UTCA 36.

Timár Arpád

H.

Üllői ut 119.

1 0 9 1

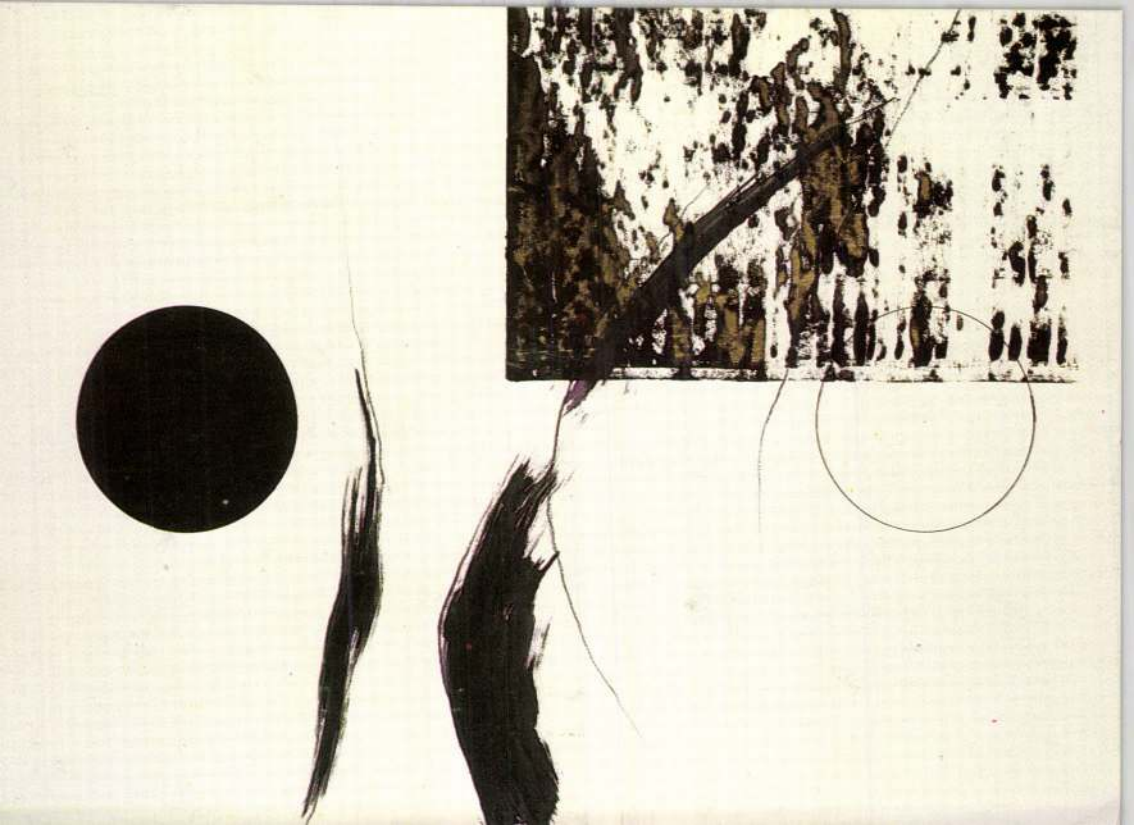

A katalógus elkészítését a Fővárosi Önkormányzat Kulturális Bizottsága támogatta.
Il catalogo si è preparato con apoggio de Comitato Culturale de Autonomia della città di Budapest.

FÉSZEK GALÉRIA
Budapest, VII., Kertész u. 36.

Halász Károly

FRANCO
DAGANI

HALÁSZ
KÁROLY

FRANCO DAGANI

Született: Bresciabassano 1954.
E nato: a Bresciabassano 1954.

Tanulmányait Bolognában és Milánóban végezte
Studiava a Bologna e a Milano

Jelenleg a bresciai városi Művészeti Iskolában tanít
Ora insegna nella Scuola Artistica di Brescia

Fontosabb egyéni kiállításai voltak / *Aveva le esposizioni soggetive piu importanti:*
Bologna, Milano, Brescia, Reggio Emilia, Paks, Kaposfüred

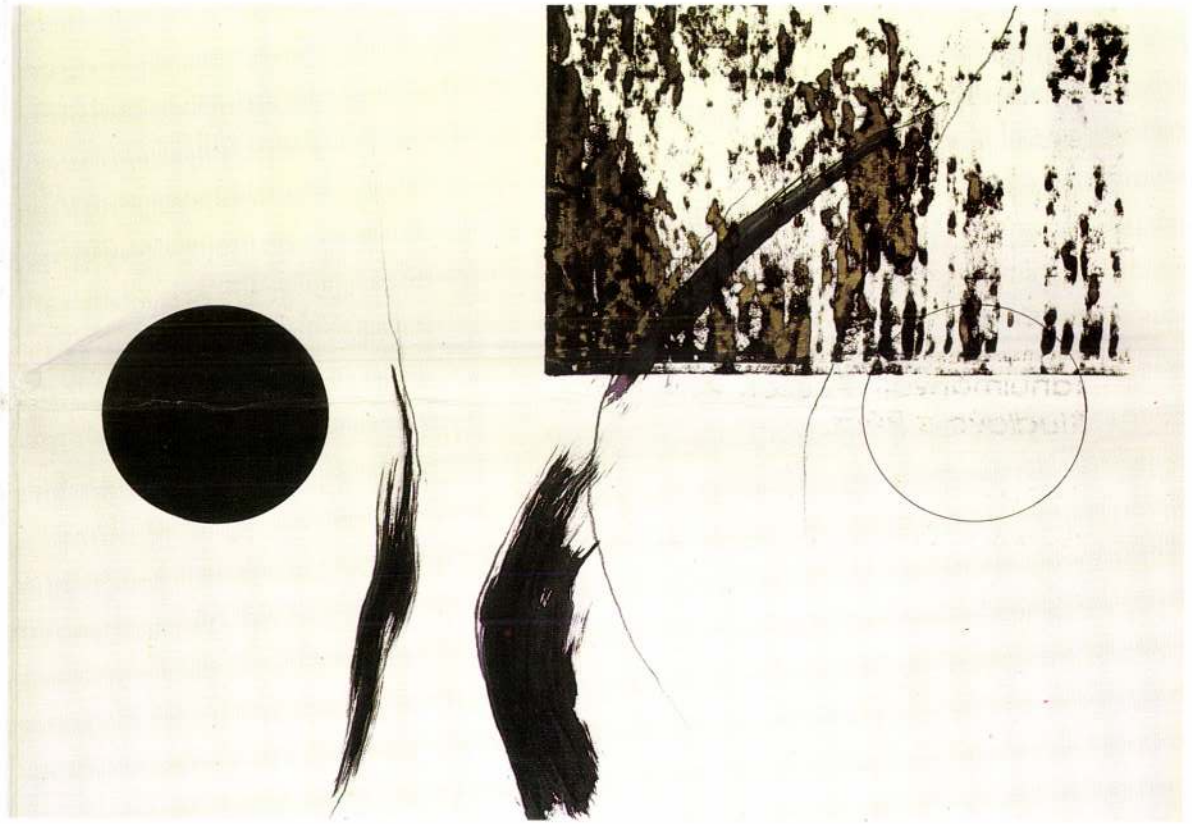

HALÁSZ KÁROLY

Született: Paks, 1946.
E nato: Paks, 1946.

Tanulmányait Pécsett végezte
Studiava a Pécs

Jelenleg a Paksi Képtár vezetője
Adesso guida la Galeria di Paks

Fontosabb egyéni kiállításai voltak / *Aveva le esposizioni soggetive piu importanti:*
Budapest, Pécs, Miskolc, Vác, Karcag, Kecskermét, Komló

Mit tehetünk fáink egészségének megőrzése érdekében?
Miért életképtelenek egyes növények a gombatárs nélkül?
Gy.: Gombapreparálás - vezeti: Kalauz József
5. E.: A gombamérgek és gombamérgezések
Mitől mérgezőek egyes gombák?
Vallási extázis - gombától
Miben különböznek egymástól a gombamérgek?
Gy.: Gombászvizsga - vezeti: Tóth Kálmán
6. E.: Ehető és gyógygombák
Miért hasonló a gombák tápanyagértéke a húsételekéhez?
Harc az érelmeszesedés és a rák ellen
Az „erdők húsának" begyűjtése és felhasználása
Gy.: Gombásznaptár-készítés - vezeti Tóth Kálmán

Jelenkezés: a kért időpont előtt legalább két nappal az alábbi címen vagy telefonon: Savaria Múzeum, Közművelődési Osztály, 9700 Szombathely, Kisfaludy S. u. 9., tel.: 06-94/312-554/14.
Részvételi díj: 30,- Ft/fő foglalkozásonként.
A 6 foglalkozásra szóló bérlet ára: 100,- Ft/fő.
A kiállítás önálló feldolgozásához feladatlap áll az érdeklődők rendelkezésére. (Ára: 10,– Ft) A legjobb megfejtők augusztus végén könyvjutalomban részesülnek.

Kedvesné Dobondi Ágnes

Múzeumpedagógiai tájékoztató

Kérem a Tisztelt Kollégákat, hogy az 1994/95. tanév I. félévi múzeumpedagógiai anyagát 1994. július 15-ig küldjék meg a Szerkesztőség címére! Köszönettel a Szerk.

GYŰJTEMÉNYGYARAPODÁS

A Ludwig Múzeum
az elmúlt másfél évben ajándékozás révén az alábbi műtárgyakkal gyarapodott:
Keith Hering: Szárnyasoltár (USA)
Yoko Ono: Játsszd, bizalommal! (USA)
Geoffrey Hendricks: Az én létrám (USA)
Tony Cragg: Katedrális (Nagy-Britannia)
Halász Károly (Magyarország) három festménye

A győri Xantus János Múzeum
Képzőművészeti Gyűjteményének 61 db - zömében kortárs orosz, angol, magyar, német, svájci - grafikát adományozott a Pécsi Galéria és Műhely.

TUDOMÁNYOS TEVÉKENYSÉG

MÚZEUMI KIADVÁNYOK

Dr. Héri Vera–Dinnyés István: Kossuth Lajos az érmészetben – 1848–1902. Kiad. a ceglédi Kossuth Múzeum.
Cegléd, 1994. (Ceglédi Füzetek 29.)
(Ára: 350,– Ft)

TANULMÁNYÚT

„Magyar–török kapcsolatok; új kutatási feladatok"

Dr. Fehér Géza, a Magyar Nemzeti Múzeum Középkori Osztályának kutatója Fikro Sağlar, török kulturális miniszter meghívására Ankarában és Isztambulban 15 napos tanulmányúton vett részt.
1994. április 6-án az Ankarai Egyetem Nyelv és Történelem-Földrajz Karán *„Magyar–török kapcsolatok; Új kutatási feladatok"* címmel tartott török nyelvű, vetítettképes előadást, majd a kar dékánjának oklevelét vette át.
Április 7-én a Magyar-Török Baráti Társaság elnökeként a török társintézmény alapító elnökével, dr. Vecdet Erkun professzorral folytatott eredményes tárgyalást az együttműködésről. Megbeszélésük dr. Vásáry István professzor, hazánk ankarai nagykövete részvételével történt.
Április 8-án Isztambulban a Topkapu Szeráj 70. évfordulóján rendezett reprezentatív kiállítás, majd a Jildiz Szerájban az Újkori Múzeum ünnepélyes megnyitóján, ezt követően pedig a kulturális miniszter két szűkkörű fogadásán jelent meg.
Április 7. és 19. között a Topkapu Szeráj-, Török és Iszlám, Régészeti, valamint a Sadberk Hanim Múzeum miniatúra- és ötvösgyűjteményében végzett tudományos kutatást és anyaggyűjtést.

A történelmi örökség oktatása

Dover, 1994. V. 13-15.

Az angliai műemlékek és védett épületek fenntartásával és hasznosításával foglalkozó országos szervezet, az English Heritage pedagógiai részlegének szervezésében bemutató jellegű tanfolyamra került sor Doverben 1994. május 13–15-én. A módszertani kérdésekkel és az épített és természetes környezet és örökség nevelésben történő felhasználásával foglalkozó angol szakemberek elsősorban francia, továbbá finn, lengyel, magyar és német szakemberekkel, jórészt tanárokkal osztották meg tapasztalataikat. Hazánkat dr. Vásárhelyi Tamás, a Magyar Természettudományi Múzeum főigazgató-helyettese és dr. Deme Péter, a Magyar Nemzeti Múzeum Közönségkapcsolatok Főosztályának vezetője képviselte.

Nagy Imre művészettörténész, a hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeum igazgatója 1993 októberétől 1994 áprilisáig a Smithsonian Institute ösztöndíjasaként 6 hónapot töltött Washington D.C.-ben. Doktori disszertációjához kapcsolódó kutatásokat végzett a National Museum of Natural History-ban, a National Anthropological Archives-ban, illetve a New York-i American Museum of Natural History-ban és a National Museum of the American Indian-ban.

TANÁCSKOZÁSOK, KONFERENCIÁK

Magyar Néprajzkutatók IV. tanácskozása
Csongrád, 1994. IV. 29–30.

Az alábbiakban a Csongrád Megyei Közgyűlés és a Csongrád Megyei Múzeumi Szervezet támogatásával, a Csongrádi Önkormányzat és a Tari László Múzeum szervezésében, a Magyar Néprajzi Társaság irányításával megvalósult konferencia emlékeztetőjét tesszük közzé.

1994. április 29–30-án Csongrádon a romániai, a jugoszláviai, a horvátországi, a szlovéniai, a szlovákiai, a kárpátaljai, a burgenlandi és a magyarországi magyar néprajzkutatók tanácskozást tartottak és a következő emlékeztetőt készítették:

1. A tanácskozás szorgalmazza az **együttműködés** elmélyítését, az új kapcsolatok kiépítését **a magyarországi és a határon túli intézmények között** az egyetemi oktatás, a tudományos továbbképzés (minősítés) és a múzeumi munka minden területén. Egyetért az oktatók és a hallgatók cseréjével, a közös terepgyakorlatok rendezésével. Jónak látná, ha a szomszédos országok egyetemeinek minden magyar tanszékén a magyar néprajzi oktatás is helyet kapna.
2. A tanácskozás szükségesnek látja az **együttműködést a képviselt társaságok és intézmények között** a kutatás módszertani kérdéseinek megvitatásában, témajavaslatok, sürgős feladatok kijelölésében, különösen a veszélyeztetett értékek védelme érdekében.
3. A tanácskozás támogatja a résztvevő társaságok és a néprajz más intézményeinek bevonásával **a közös adatfeltáró munkát és kutatásokat**. Vállalja az együttműködést ezek pályázati úton történő inspirálásában és előkészítésében.
4. A tanácskozás továbbra is fontosnak tartja a **néprajzi szemináriumok** évenkénti megrendezését, mint a Kárpát-medencei magyar néprajzkutatás egyik fontos továbbképző fórumáét.
5. A tanácskozás fontosnak tartja, hogy **a magyar néprajztudomány megfelelő szintű rendezvények szervezésével** készüljön az 1996. évi jubileumokra. Ezúttal a tanácskozás során közvetlenül szóba került a Kárpát-medence magyar történeti népmondáinak összegyűjtésére vonatkozó pályázat küszöbön álló meghirdetése, amelynek sikerét a jelenlévő intézmények és kutatók segítő közreműködése döntő módon elősegítheti.
6. A tanácskozás javasolja a Magyar Néprajzi Társaságnak egy terjedelmileg tömör, a szaktudományunkat érintő híreket minél gyakrabban és rendszeresebben közlő **Néprajzi Hírlevél** megindítását.
7. A tanácskozás határon kívüli tagjai megelégedéssel szereztek tudomást azokról a törekvésekről, amelyeknek célja Magyarországon a **népismereti oktatás** megfelelő szintű és formájú bevezetése az óvodáktól az érettségiig, és úgy vélik, hogy ezt a célt a környező országok magyar oktatási intézményei számára is népszerűsíteni, illetőleg kezdeményezni kellene.
8. A tanácskozás javasolja, hogy a **Kárpát-medence magyar néprajzi társaságai törekedjenek intézményes kapcsolatok kiépítésére és fenntartására a néprajztudomány szomszédnépi intézményeivel**. Vállaljanak szerepet a nemzetközi tudományos kapcsolatok erősítésében és a szakmai információk nemzetközi áramoltatásában.
9. Valamennyi jelenlévő megerősíti, hogy **ez a tanácskozás a Kárpát-medencei magyar néprajzosok legfontosabb közös fóruma**, és ebben az értelemben általános igény van a rendszeres megszervezésére.

Csongrád, 1994. április 30.

Barna Gábor s.k. főtitkár — *Andrásfalvy Bertalan s.k.* elnök

„Állatábrázolás a magyar néphagyományban"
Tiszafüred, 1995. március

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok Igazgatósága a KLTE Néprajzi Tanszékével, az MTA Debreceni és Miskolci Bizottságával, a Néprajzi Társasággal és a Megyei Honismereti Egyesülettel közösen 1995 márciusában Tiszafüreden konferenciát szervez. A tanácskozás az állatok szerepét vizsgálja a magyar népművészetben, néphitben, népszokásokban és népköltészetben.

A rendezvényre 15 perces előadások címével (1994. szeptember 1-jéig), szinopszisával (1994. december 1-jéig) lehet jelentkezni. *A programmal kapcsolatos további információkat dr. Füvessy Anikónál (Kiss Pál Múzeum, 5351 Tiszafüred, Pf. 16., tel.: 59/352-106) és dr. Bereczi Ibolyánál (Damjanich János Múzeum, 5001 Szolnok, Pf. 128., tel.: 56/421-602) lehet kapni.*

A szervező intézmények mindazon néprajzkutatók és önkéntes gyűjtők jelentkezését várják, akik előadást szeretnének tartani vagy részt vennének a tanácskozás ülésein, illetve a kapcsolódó *„Állatábrázolás a magyar népművészetben"* című előadáson.

dr. Füvessy Anikó

Fotó: Murányi Zsófia

DEKADANCE

Pro Futuro

Idén második alkalommal mutatkoznak be a Budapesti Tavaszi Fesztiválon a kísérleti és táncszínházak támogatására kiírt Pro Futuro pályázat nyertesei. Színre lépésüket összesen nyolcmillió forinttal segítette az idén a Műhely Alapítvány által gondozott pályázat.

Theoréma Színház: *Angyal, ördög, költő:* Kondor Béla hasonló című, egyetlen színdarabjának ősbemutatója, Katona Imre rendezésében – Egyetemi Színpad, március 11.

Sámán Színház: *Aminé:* Marguerite Duras *A tér* és Füst Milán *Aminé emlékezete* című írásai alapján, Magyar Éva koreográfiájával – Merlin Színház, március 15.

Sárkány Sándor: *Valahol:* Sárkány Sándor képzőművészeti színházának kétszereplős előadása Márta István és Melis László zenéjére – Merlin Színház, március 22.

X Ínház: *Nevem ez és ez:* Bogdan Koca Varsóban született, Sydneyben élő színész, rendező, író. Ausztráliában kritikusi díjat nyert darabja Péntek Csilla rendezésében – Kolibri Pince, március 24.

DekaDance: *Saturday Night I.*: A BP Service élő zenéjére előadott táncszínházi produkció, 2-3 perces képekből – Szkéné Színház, március 25.

M. Kecskés András: *Körúti Butoh*: Három csavargó araszol a körúton és – a rendező szavai szerint – keresi az elveszett Homo Ludenst, a Butoh, a szenvedélyek színháza szellemében – Radnóti Színház, március 30.

A Hold Színháza: *A pók*: Színpadi játék John Cage kompozícióira, Malgot István rendezésében, a színpadot uraló háló által meghatározott térben – Holdvilág Kamaraszínház, április 1.

Alma Muther Andromeda Kör: *Az emberke tragédiája*: Karinthy Frigyes Madách-paródiáját adaptálta színpadra, egy 21. századi lomtárba Kardos Tiborc, aki pályázati kérelmét a következő ellenállhatatlan indoklással kezdte, „indokaink végtelenek" (később kifejtette) – Egyetemi Színpad, április 1.

SÁRKÁNY SÁNDOR SZÍNHÁZA

MÉG VÁROSOK

Tizenöt év alatt országossá nőtt a Budapesti Tavaszi Fesztivál, hét vidéki település viselheti a Tavaszi Város nevet és fogadhatja részben a fővárosban is szereplő művészeket, részben másokat:

Debrecen, március 13–31.
Gödöllő, március 13–31.
Kaposvár, március 10–31.
Kecskemét, március 18–április 2.
Sopron, március 16–31.
Szentendre, március 17–április 2.
Szombathely, március 18–28.

IZLANDI FILMHÉT

Szindbád mozi 1995. március 18–23.
március 18. (szombat) 20.00: Nyilvános díszelőadás (Latinovits terem) *A természet gyermekei* **– r.: Fridrik Thor Fridriksson, 1991**
március 19. (vasárnap) 18.30: *Sodoma, Reykjavik* **– r.: Oskar Jonasson, 1992**
március 20. (hétfő) 18.30: *A jég alatt* **– r.: Grudny Halldórssdóttir, 1989**
március 21. (kedd) 18.30: *Ingalo* **– r.: Ásdis Thoroddsen, Felix-díjas, 1992**
március 22. (szerda) 18.30: *Mint a mennyben* **– r.: Kristin Jóhannesdóttir, 1992**
március 23. (csütörtök) 18.30: *Férfikórus* **– r.: Gudny Halldórsdóttir, 1993**

DÁN FILMHÉT

Szindbád mozi, 1995. március 31–április 5.
március 31. (péntek) 20.00: Nyilvános díszelőadás: vendégünk a film rendezője. *A szerelem fáj* **– r.: Nils Malmros, 1992**
április 1. (szombat) 20.00: *Keringő Regitzével* **– r.: Kaspar Rostrup, 1989**
április 2. (vasárnap) 20.00: *A jegesmedvék tánca* **– r.: Birger Larsen, 1990**
április 3. (hétfő) 20.00: *Sofie* **– r.: Liv Ullmann, 1992**
április 4. (kedd) 20.00: *Éjszakai ügyelet* **– r.: Ole Bordedal, 1994**
április 5. (szerda) 20.00 *Russian Pizza Blues* **– r.: Steen Rasmussen–Mihael Wikke, 1992**

INGMAR BERGMAN-SOROZAT

Örökmozgó, március 10–április 2., kivéve március 14., 21., 25., 28. és április 1.

Fotó: Dusa Gábor

Az idegenforgalmi érdekből – hogy a tavasszal inkább hosszú vígkendet csináló turisták a korábbiaknál több hétvégét töltsenek el itt – tíznaposról háromhetesre nyújtott Tavaszi Fesztivál hagyományos záróbulija, az Országos Táncháztalálkozó és Kirakodóvásár a szokásos időponthoz képest egy héttel későbbre, április 1–2-ra csúszik. Lesz természetesen Aprók bálja és Játszóház a gyerekeknek, s kapható lesz a *Táncháztalálkozó '95* című lemez – ennek pályázat útján kiválogatott közreműködői adnak majd koncertet.

A következő száz év elé

Európa: Kreáció & Re-kreáció – európai Kunsthallék kiállítása a Műcsarnokban

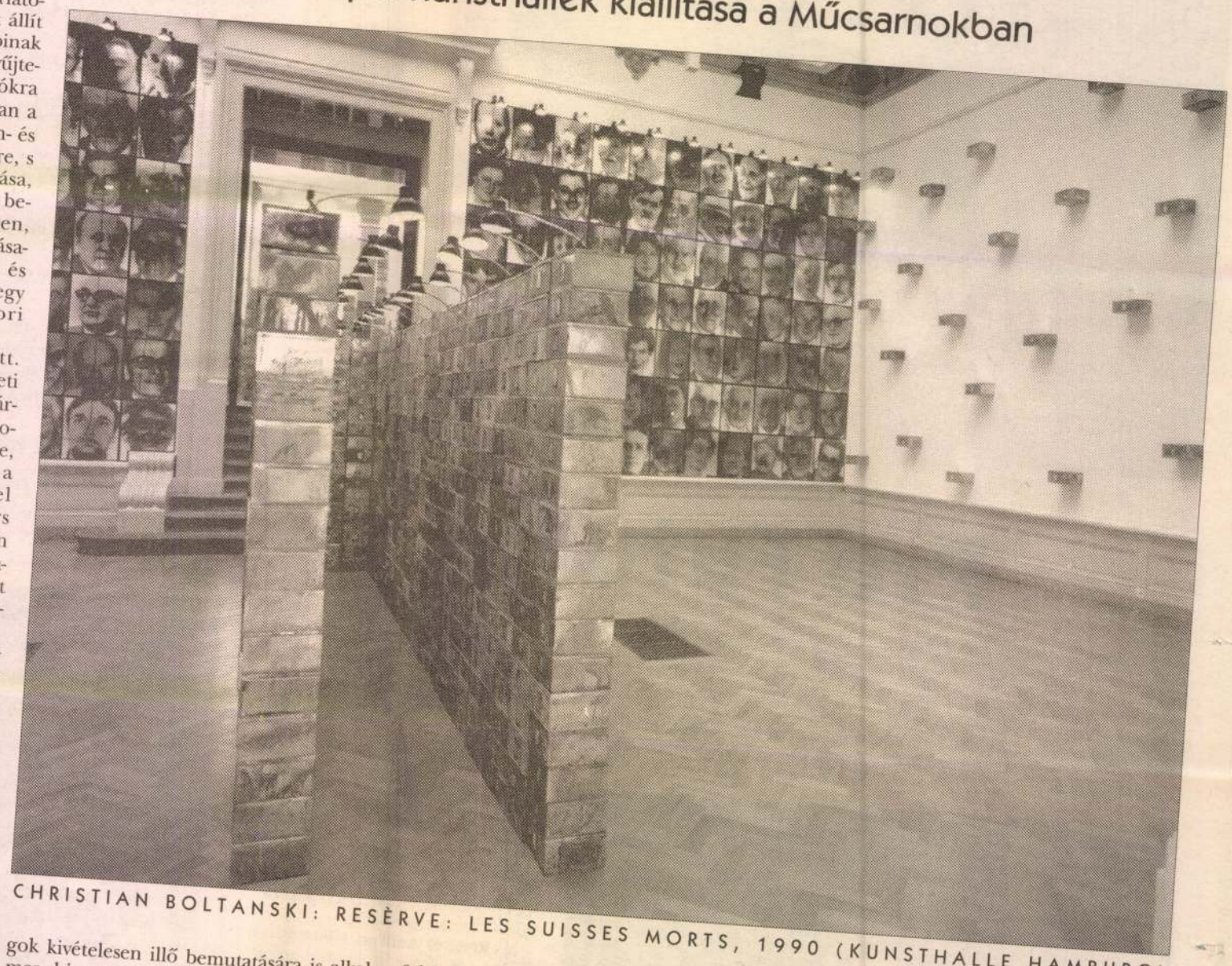

CHRISTIAN BOLTANSKI: RESÈRVE: LES SUISSES MORTS, 1990 (KUNSTHALLE HAMBURG)

Arra a kérdésre, hogy *mi is a Műcsarnok?*, a leghasználhatóbb, mivel a legártatlanabb, válasz valahogy úgy szól, ahogy a gyerekkoromban, a város tanulásakor feltett másik kérdésre, a *melyik a Műcsarnok?*-félére szólt: hogy hát az a Hősök terén, a Szépművészeti Múzeummal szemben, a Millenniumi Emlékműtől jobbra található épület. E meghatározást talán azzal az információval lehetne árnyalni, hogy míg a Szépművészeti régi műtárgyakat állandó kiállításokon mutat be, addig a Műcsarnok ideiglenes tárlatokon modern, sőt kortárs művészetet állít ki. Ennek az is az oka, hogy az utóbbinak az előbbivel szemben nincsen saját gyűjteménye; s ez a tény az eltérő tradíciókra mutat rá. A Szépművészeti – hasonlóan a világ más nagy múzeumaihoz – magán- és közalapítású gyűjteményekből jött létre, s célja tárgyainak megőrzése, gyarapítása, tudományos kutatása és legfőképpen bemutatása. A Műcsarnok ezzel szemben, miként a többi *Kunsthalle*, megalakulásakor a kortárs művészet terjesztésére és népszerűsítésére vállalkozott, lévén egy művészetpártoló egylet, az egykori Képzőművészeti Társulat birtokában.

A helyzet mára kicsit megváltozott. Hogy mást ne mondjak, a Szépművészeti különböző ideiglenes, köztük kortárs tárlatokkal (is) igyekszik közönséget csalogatni hatalmas, ám sokszor üres termeibe, az Iparművészeti Múzeum pedig éppen a múlt héten rendezett *Műhely* címmel szimpoziont arról, nyisson-e a kortárs irányzatok felé. Mi ebben a környezetben a Műcsarnok funkciója akkor, amikor tradicionális szerepét a múzeumok mellett az egyre-másra nyíló köz- vagy magántulajdonban lévő galériák is kikezdik?

Vállalja a legnagyobb, mert a legmérvadóbb és a legtöbb (?) pénzzel rendelkező galéria szerepét? Ezzel azonban a művészek egy meghatározott körének futtatása is járna, ami legalábbis problémát jelentene egy ilyen kiemelten kezelt (össz)nemzeti intézményben. A közel egy éve a Petőfi Csarnokban rendezett Tavaszi Tárlaton például a kiállító sok száz képzőművész között legfeljebb tíz-tizenöt olyan alkotó szerepelt, akivel a kortárs művészet más fórumain is lehet találkozni. Kiket támogasson ebben a helyzetben a Műcsarnok? A galéria típusú működéssel ráadásul a piacorientáltság is együtt szokott járni, s ez sem a nemzeti intézmények, sem a művészet autonómiájának romantikus ideájával nem fér össze. Magas művészetet kell kiállítani, vagy eladhatót, olyat, amire „bejönnek" az emberek? Ez néha egybeesik, ám sokszor nem (lásd az Ernst Múzeum legtöbb kortárs tárlatának kongását, illetve Fehér László „piackés" Ludwig-beli tárlatának giccsbe hajló maga-plagizálását. Fehér egyébként azért is jó példa, mert jelen stílusának korábbi képei valóban erőteljes, ugyanakkor sokak számára átélhető művek voltak, vagy-is a két kritérium esetükben találkozott.) Ezen a ponton persze meg kell kérdezni azt is, mifélék is volnának a művészet „magasságának" jelzői, és talán sejthető, hogy ez már távolról sem csupán művészetkritikai kérdés volna, hanem legalább ennyire gazdasági és (részben ezáltal) politikai is.

Éppen ezért lehet úgy is gondolkodni, hogy a Műcsarnok ne galéria, hanem különböző külföldi és magyar, egyéni és csoportos bemutatkozások befogadó intézménye legyen. Annál is inkább, mert kétséges, hogy a többszörösére növelt kiállítótér megtölthető-e egész évben magyar művészek alkotásaival. Az új tér hatalmas anyagok kivételesen illő bemutatására is alkalmas, hiszen mérete és eleganciája párját ritkítja Európában; nem lehetetlen, hogy ebben az irányban kellene (tovább)nyitni, s folytatni azt a korábbi gyakorlatot, ami például Andy Warhol és (igaz, az Ernst Múzeumban) Gilbert & George utazókiállításának honi bemutatását eredményezte. Ebben a változatban a Műcsarnok falai között folyó munka elsősorban a kiállítások szervezésére irányulna, különös tekintettel a szükséges pénzügyi fedezetek felhajtására. Közvetett művészetpártolás folyna így (inspiráló és vetélkedésre ingerlő bemutatókkal), tudományos munka pedig nem nagyon. A probléma csak az, hogy nemigen látni olyan fővárosi intézményt, amely a fenti funkciókat vállalná. A Kiscelli Múzeum, amelyben egy modern magyar gyűjtemény is található, nem feltétlenül a benne folyó lázas tudományos munkáról ismert; s a hozzá tartozó templomtér is inkább „csak" kiállítótér, mint intézmény. A Ludwig, szerencsénkre, amikor teheti, külföldi művészeket mutat be. Az Artpool Művészetkutató Központ és a Soros Kortárs Művészeti Központ pedig természetéből (és költségvetéséből) adódóan a feladatok kis részét tudja csak ellátni.

Kiinduló kérdésünket (mi a Műcsarnok?) összefoglalóan úgy lehetne átfogalmazni, hogy *aktív műhely* legyen-e az intézmény vagy (kis túlzással) *passzív tér*? Ehhez hasonló kérdésekre a Műcsarnokkal együtt indult más Kunsthalléknak (ez az intézményforma Közép-Európán kívül elsősorban a német nyelvterületen, valamint Skandináviában terjedt el) is kellett válaszolnia, s a válaszok meglehetősen különböznek. Van intézmény, amelyik tovább-ra is magánkézben van, van, amelyik önkormányzati vagy állami támogatásból él, van, amelyik saját gyűjteménnyel rendelkezik, s van egyszerű kiállítótér is. Ezeket a válaszokat szeretné megismerni és megismertetni a megújult Műcsarnok első tárlatán, ezáltal (legalább szimbolikusan) nyilvánossá téve funkciókeresését. Tizennégy Kunsthallét hívtak meg; a megnyitón ezek kurátorai beszélnek majd intézményükkel kapcsolatos tapasztalataikról, és bemutatnak néhány hozzájuk kapcsolódó és fontosnak ítélt művészt. Hamburgból például Christian Boltanskit, Kremsből pedig Herman Nitschet láthatjuk majd. Budapestet kilenc művész képviseli, köztük van Pauer Gyula, Halász Károly és Drozdik Orsolya is. Izgalmasnak ígérkezik tehát e nyitó tárlat és a hozzá kapcsolódó esemény; s csak reménykedni lehet, hogy a leszűrhető tapasztalatokat nem egy előre lejátszott (kultúrpolitikai) meccs utólagos érveiként látjuk majd viszont.

Horányi Attila

A kiállítást március 14-én 15 órakor Göncz Árpád nyitja meg. 18 órától a VHK játszik, 20 órától pedig El Kazovszkij mutatja be Dzsann-panoptikum XXXV című játékát. A tárlat április 23-ig látogatható.

MÉG SE LESZ

A Fesztivál kinyomtatott programfüzetében ugyan szerepel, de az Új Dán Színház Fővárosi Operett Színházba tervezett előadása elmarad. Elmarad Koronczi Endre kiállítása is a No. 5 Galériában és Ingmar Bergman *Így nyár Mónikával* című filmjének vetítése március 14-én az Örökmozgóban. Kelemen Károly és El Kazovszkij Dovin Galéria-beli kiállítását őszre halasztották, viszont április 13-án 18 órakor ugyanott Perneczky Géza beszélget velük.

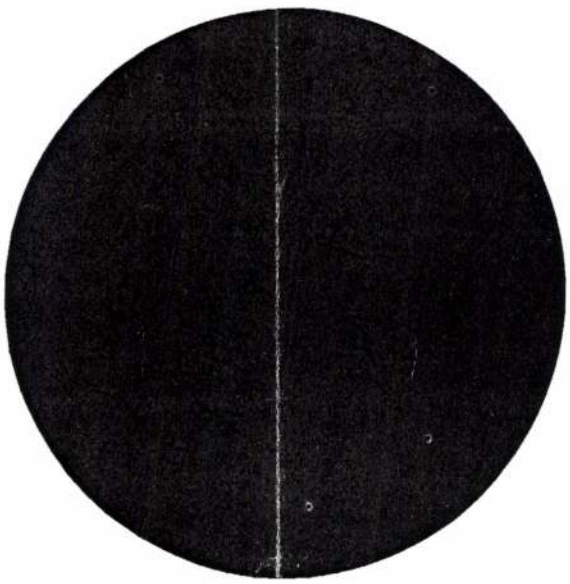

PAKSI KÉPTÁR
ÉS A VÁROSI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

HALÁSZ KÁROLY

" TÖREDÉKEK 1967-1994 "
című kiállításának megnyitójára
1994. május 19-én du. 15 órakor
MEGNYITJA

DR. SZABÓ JÚLIA
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

A kiállítást rendezi

KOVALOVSZKY MÁRTA
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

PAKSI KÉPTÁR
H-7030 PAKS, SZENT ISTVÁN TÉR 4
TEL.: 75/ 311-879

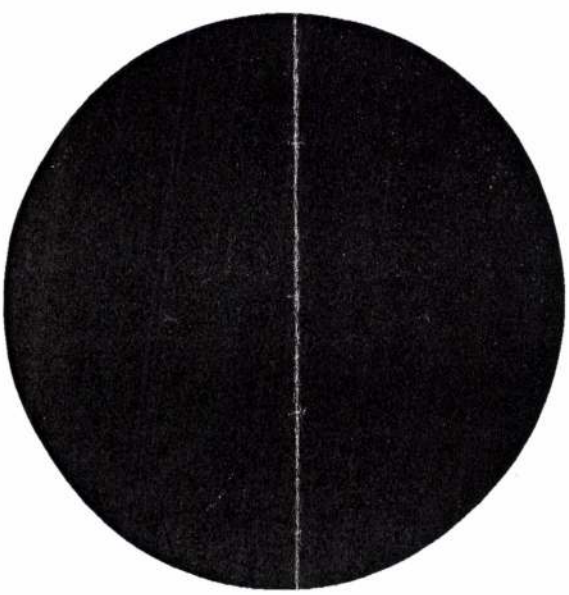

HALÁSZ Károly

HALÁSZ Károly

Halász Károly szobrászi tevékenysége sajátosan kapcsolódik festészetéhez. Tárgyakat alkot, melyeket „beépít" a képeken megfogalmazódó plasztikai rendszerekbe. Kiegészítésként és oppozícióként egyaránt értelmezhetőek ezek a tárgyak. Kiegészítések annyiban, amennyiben a festett felületeken megjelenő rendszerek háromdimenziós „folytatásai". Halász gyakran két vagy három képtáblából, mintegy Kép-kollázsként állítja össze kompozícióit. A képtáblák közötti tereket háromdimenziós formákkal értelmezi, gyakran olymódon, hogy a tárgyak mintegy „folytatják" a festett felületek tengelyeit, vagy hangsúlyossá teszik a kimaradó részeket, az „űrt". Másutt azonban a tárgyak opponálják a festett felületek struktúráját. Egyrészt azzal, hogy a geometrikus absztrakt formák közé konkrét tárgyak kerülnek, tehát az elvont és a konkrét, illetve a festett „kvázi" forma és a valóságos, fizikailag megjelenő, konkrét anyagban megvalósuló forma kerül szembe egymással. Másrészt pedig azzal, hogy tudatosan megtörik a vizuálisan logikusnak tűnő következtetéssorokat, megbontják a zárt formaépítményt, s mesterséges zavart keltenek a plasztikai rendszerben. „Elbillentik" a kompozíciót, mivel nem oda kerülnek, ahová a klasszikus harmónia és egyensúly szabályai szerint kerülniük kellene.

Halász Károly szobrai és installációi többnyire valóságos tárgyak, használati tárgyak részleteiből állnak össze; olykor pedig „Ready-made" szerű, érintetlenül hagyott gyári késztermékek. Sajátos humorával a gyári késztermék helyett olykor a vidéki élet, a falusi udvarok használati tárgyait, kosarat, szerszámokat, vagy a híres – s individuális mitológiai jelentést hordozó – pöttyös batyut helyezi a geometrikus absztrakt struktúra mellé: visszatekintés ez Marcel Duchamp felé, s önirónikus jelzése az „itt és most"-élménynek.

T.É.D. Pécs, 1984

Hegyi Lóránd

Die plastische Kunst Károly Halász' ist in eigenartiger Weise mit seiner Malerei verbunden. Er schafft Objekte, die er in die auf den Bildflächen konzipierten plastischen Systeme „einbaut". Diese Objekte lassen sich sowohl als Ergänzungen als auch als Oppositionen deuten. Ergänzungen sind sie sofern, daß sie die dreidimensionalen Fortsetzungen der auf den gemalten Flächen erscheinenden Systeme sind: Halász stellt seine Kompositionen oft aus zwei oder drei Tafeln, etwa in der Art einer Gemäldekollage zusammen. Den von den Bildtafeln eingeschlossenen Raum deutet er mit dreidimensionellen Formen, oft derartig, daß die Objekte die Achsen der gemalten Flächen weiterführen, oder deren negative Räume, das „Vakuum" betonen. In anderen Fällen opponieren die Objekte die Struktur der gemalten Flächen: einerseits dadurch, daß konkrete Gegenstände zwischen die geometrisch-abstrakten Formen gestellt werden, sodaß also konkrete und abstrakte, bzw. gemalte Quasiformen und reale, physisch erscheinende, in konkretem Material verwirklichte Formen gegenübergestellt werden; andererseits dadurch, daß der logisch erscheinende Aufbau der Folgerungen durch die Objekte gebrochen und der kompakte Aufbau verletzt werden, eine künstliche Störung im plastischen System erzeugend. Die Objekte „kippen" die Komposition, da sie nicht auf die Stelle gestellt werden, wo sie den Gesetzen der klassischen Harmonie nach hingehörten.

Die Objekte und Installationen Károly Halász' werden zumeist aus Fragmenten real existierender Gebrauchsgegenständen zusammengestellt, manchmal sind sie „ready-made"-artige, ungeänderte Industrieprodukte. Mit seinem eigenartigen Humor setzt er manchmal statt der Industrieprodukte Gebrauchsgegenstände des ländischen Dorflebens, Körbe, Werkzeuge, oder eben das berühmte – eine individuelle mythologische Bedeutung tragende – getupfte Tuchbündel zur geometrisch abstrakten Konstruktion hinzu: das ist ein Rückblick auf Marcel Duchamp, eine autoironische Bezeichnung des „Hier-und-jetzt"-Erlebnisses.

Lóránd Hegyi

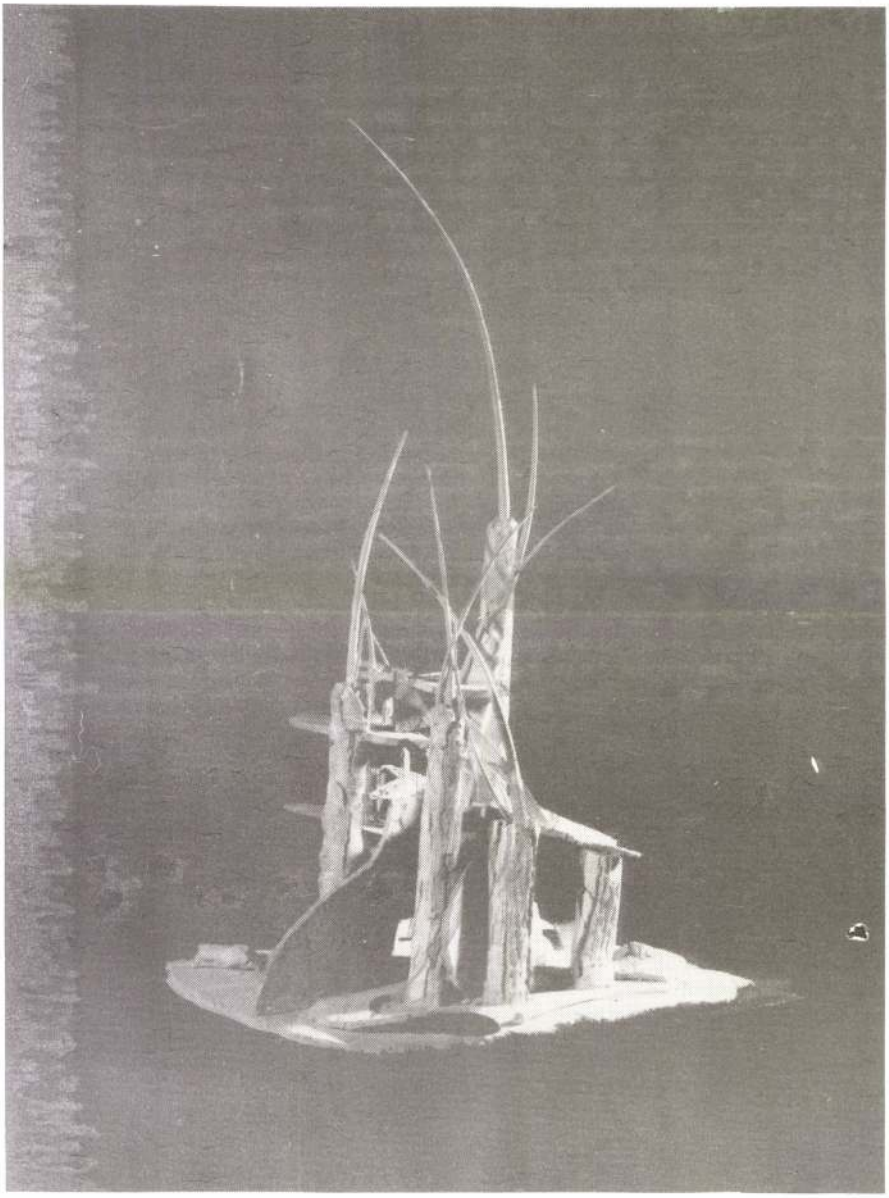

Hajtás, 1988, samott, 80x40x50 cm
Trieb, 1988, chamotte, 80x40x50 cm

MEGHÍVÓ

Halász Károly

Tisztelettel meghívjuk

a Balassi Kiadó könyvesboltjába

(1023 Budapest, Margit u. 1.)

1995. október 5-én (csütörtökön)
délután 17 órára

Halász Károly

képzőművész

Privát adás című könyvének

bemutatójára
és
kiállításának megnyitójára

A kiállítást megnyitja
Szabó Júlia művészettörténész

*

Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

KAPOSFÜREDI GALÉRIA

Kaposvár-Kaposfüred, Kisközi u. 63 Tel.: 82/ 15-670

HALÁSZ Károly

ÚJ MUNKÁK / NEW WORKS

DAGANI FRANCO - HALÁSZ KÁROLY - RITTER JÁNOS

FRANCO DAGANI - KÁROLY HALÁSZ - JÁNOS RITTER

NEW WORKS / ÚJ MUNKÁK

1993. ÁPRILIS 3 - 30. NAPONTA: 14 - 20 ÓRÁIG

HALÁSZ KÁROLY

Új művészet

1996/ápr.

39.o.

HALÁSZ KÁROLY

Új művészet

1996/ SZEPT

18.o.

1218. FÜLEP LAJOS - BE

Igen tisztelt Tanár Úr!

Nem valami nagy, de némi er
majd csak 3-4 hét mulva küldhete
a feleségemnél van, s ő éppen ni
megjön.[1]

A csillagnevekről előre meg
se várható. Próbálkoztam vele, d

A jugoszláviai gyűjtés érde
-püspöknek.[2]

Üdvözlettel kész

Fülep

HALÁSZ KÁROLY

Új művészet

1999/július

10.o.

ÜLEP LAJOSNAK

Kákics, 1937. VIII. 19.

Irtam egy hosszu levelet.[1] Valószinü-
tet nem tudok elképzelni. - Azóta
hogy püspök ur irt.[2] Az Akadémián

Halász Károly

HEGYI Lóránd: Nemzetközi megmérettetés Cagnes-sur-Merben : Szőnyei György és Halász Károly festészetéről. = Árgus, II.évf.2.sz. 1991 85 - 91.p. ill.

Cagnes-sur-Mer, Kortárs Festészeti Fesztivál, 1990
mindkettem szerepeltek

HALÁSZ Károly
SZŐNYEI György

melles peut persister seulement si la motivation — la conception du monde, le moteur psychique — reste immuable et vivante. Du point de vue artistique, on ne peut pas maintenir ce qu'offre une conception du monde qui n'a pas été réellement vécue et sentie ou un psychisme emprunté; de la même façon, des formes dépourvues d'une véritable motivation ne sont pas viables. Si on veut encastrer une conception du monde original dans une forme dépassée, la forme inerte étouffera le fond virulent...

Tous ces dangers sont écartés si on travaille avec une intuition devenue consciente, si on apporte une nouvelle conception créative, si on a une forme d'expression nouvelle : donc, s'il s'agit du travail d'un artiste.

Puisqu'on parle de théâtre, il s'agit d'un artiste dramatique ou plutôt de ce qui est la conséquence naturelle de l'homogénéité du drame et de la scène, d'un *artiste théâtral*.

HALÁSZ Károly

SZABÓ Júlia: Halász Károly festő,szobrász,művésztelep- és képtáralapító. = Új Művészet,3,1992,10. 26 - 29.ill.

- III. Szentendrei út 1577
- III. Toboz u. lakóház 2008
- IV. Árpád u. 199. Clarisseum 1417
- IV. Újpesti víztorony 1160
- V. 451, 1569, 1578, 1587
- V. Károlyi Mihály u. 16. Károlyi-kastély és kertje 1144, 1219
- V. Kossuth Lajos u. 4. Grassalkovich-palota 930
- V. Kossuth Lajos tér, Országház 1398
- V. Roosevelt tér 9. MTA Székháza 1196
- V. Szent István tér, Bazilika
- V. Városháza u. 9-11. Városháza 280
- V. Vörösmarthy tér - József Nádor tér, Gerbeaud ház - Harmincadhivatal 202, 253, 1189
- VI. 471
- VI. Andrássy út 22, Operaház 175, 210, 624, 268, 1147, 1165, 1180, 1310, 1361
- VI. Paulay Ede u., Parisiana 1186
- VI. Teréz körút, Nyugati pályaudvar 286, 1138
- VII. Dohány u. 8. Zsinagóga 1193
- VII. Dohány u. 22. Árpád Bazár 1208
- VII. Dohány u. 44. Continentál Szálló - Hungária Fürdő 1194
- VII. Gorkij fasor Ev. templom 1161
- VII. Kazinczy u. 29-31. Zsinagóga 1202
- VIII. Baross tér, Keleti pályaudvar 1176, 1199, 1206
- VIII. Fiumei út, Kerepesi temető, Deák Mauzóleum 1149
- VIII. Illés u. Füvészkert 1215
- VIII. Köztársaság tér, OTI házak 1192
- XI. Gellért tér, Szt.Gellért-fürdő 249
- XII. Magyar Jakobinusok tere, Alkotás-ház 1233
- XIII. Kresz Géza u. 13-15. Magyar Gördülőcsapágy Művek Kereskedelmi Központja 1999

Halász Károly

Zwicze András: Szép Zejet.
= Balkon, 1994/1. 32. ill

ívész kapja meg a Művelődési és Közoktatási vészeti ösztöndíját. Kiállításuknak a Dorottya d az a tény, hogy ennek a háznak a legfelső özött – Pécsi József híressé vált fotóstúdiója.

s have won yearly the Pécsi József Scholarship, Culture and Education. The exhibition is mounted g where the famous photographic studio of József 1945, in the uppermost floor.

Halász Károly

„Albumlap" (repro)

Santos Ferenc – Halász Károly Vizualis kiserleti . . .
Művészet, 1981. január – 50. lap.

Halász Károly

műve szerepel a Pécsi Műhely 1970-80 c.

kiállításon - emlitve

Lóska Lajos „Tárgy, árnyék médium" a cikket

lásd Ficzek Ferencnél

Mozgó Világ 1980. szeptember

Halász

A művész a Pécsi Műhely tagja, aki új kifejezési formák kialakításával kísérletezik.

Lóska Lajos: Tények és lehetőségek. Művészet, 1981. február – 4. lap.

Halász Károly

Méltatás.

H. Gy.: A Pécsi Műhely kiállítása.
Tükör, 1977. április 24 - 41. lap.

Halász Károly, [ ]

l. Farkas László

– Krónika

Jelenkor, Pécs, 1981. febr.

Borító 3.

XXIV/2

Hahász Károly

A művész alkotása az óbudai tanlatom főhelyre herült.

Sinkovits Péter: Absztrakció geometrikus...
Művészet, 1981. február – 50. lap.

Halász Károly

Halász Károly a paksi Vizuális Kísérleti Alkotótelep vezetője

Lantos Ferenc – Halász Károly: Vizuális kísérleti... – Művészet, 1981. január — 50. lap.

HALÁSZ KÁROLY

ATTALAI Gábor: Dánia Magyarország 0:0 : Kiállítás a Mücsarnokban.=Uj Müvészet, I.évf.1.sz.1990 46,48.p.

/Aradi Nóra/
igazgató

.....ig.

ásai alapján irandó munkáinak két
ra illetve Adattára részére meg-

Halász Károly

Miskolcon a Herman Béla Ifjúsági Házban nyílt kiállítás Halász Károly alkotásaiból, geometrikus plasztikáiból, fotóiból, vasarely ihletésű festményeiből.

—: Videoakció

Új Tükör, 1979. február 25 - 43. lap.

Halász Károly

„Modulált televízió"

– grafika

Jan. Pan. Múz Ed. 1974 (XIX)

Halász Károly, szobrász

Pécsett, a pécsi Sétatéren tegnap óta láthatók a rendezőszervek által felkért alkotók térplasztikái. A művészek pécsi-baranyai üzemek aktív támogatásával hozták létre műveiket. A művész alkotása is szerepel itt.

Dunántúli Napló, 1978. júl. 16.

Halász Károly

A szikesfehérvári múzeumban van Halász Károly néhány grafikája.

K. Kovalovszky Márta: Fehérvári gyűjtemények
Művészet, 1978. október – 12. lap.

Halász Károly

Méltatás

V. Kovalovszky Márta: Fehérvári ajándemények
Művészet, 1978. október - 12. lap.

ás egy másik dimenzióba

pecializálódott a
án 4-től este 10
etítik folyamato-
a műsor első ré-
áról szóló kisfil-
gok világa című
ják be a nézők-
a harmincperces
ba kerül.

nban a visszájá-
, hiszen a na-
ás elérése érde-
not vezettek a
ékekbe, ami va-
űzte a látogató-
ból.
zel 200 különfé-
asználnak a há-
iós filmek meg-
ám az elkészült
ima nem áll
kidolgozott el-
nyiségével, mi-
ta filmkészítés
drága. Hogy
gyszerűbb pél-
: kiteszünk egy
nk elé, s azt fil-
áromdimenziós
6 dollárba ke-
filmkocka le-
gy másodper-
dig 24 filmkoc-
e a szemünk
: egyik magya-
k, hogy a ko-
rás hangos já-
szemben ma
perces néma
zenés) doku-
eket készíte-
k ok, hogy az
y többségének

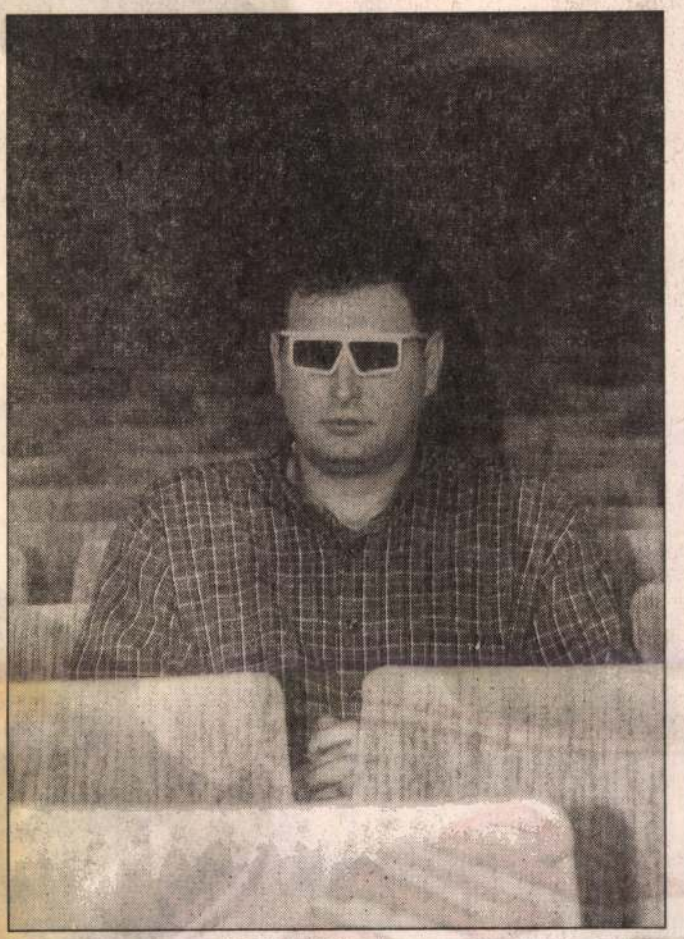

A szemüveg „összerakja" a két képet Szalmás Péter felvétele

már ennyi idő alatt is elfárad a szeme a szokatlan térélménytől.

A Sport moziban vetített filmek a legmodernebb polarizációs technikával készültek. A filmeket 2 géppel veszik fel, melyek mindegyike előtt egy-egy polárszűrő van. A filmeket bonyolult labormunkával egy filmmé „kopírozzák". Az egységesítést pedig igazából a szemüveg látja el, mely összerakja a külön a jobb szemnek, illetve külön a bal szemnek vetített képet. (Így ha valaki a vetítés alatt leveszi a szemüveget, két egymáson futó képsort lát a speciális, ezüst-oxid bevonatú vásznon.) A háromdimenziós filmek vetítése csak annyiban különleges, hogy a megszokottnál 20-25 százalékkal több fényt igényel. A Sport mozi üzemeltetői a szokásos 2000 wattos helyett 4000 wattos lámpákkal dolgoznak.

A Sport mozi épülete jelenleg a Domonkos Rend Tartományfőnökségének tulajdonában van.

– 1997. december 31-ig az InterCom bérelte a helyiséget, ám ők a továbbiakban inkább multiplex jellegű mozikat kívánnak igénybe venni – mondja *Szakács Rajmund* plébános. Szerződésük az év végén lejárt, megvolt a lehetőségük, hogy meghosszabbítsák, de nem éltek vele. 1998-ban a TDE Kft. nyerte el a jogot a mozi használatára.

– 1995-ben az Ugocsa moziban már próbálkoztunk háromdimenziós filmek vetítésével – mondja *Mihály Ferenc*, a TDE 3 Dimenziós Film- és Szórakoztatóipari Kft. képviselője. Ám akkoriban csak időszakosan béreltük a helyiséget, s mire komolyan híre ment volna a vetítéseknek, eladták a fejünk fölül a mozit. A domonkos renddel kötött szerződésünk határozatlan időre szól, de minimum két évig biztosan háromdimenziós mozi működik itt.

ékkard

isát stílusosan
, Bálint nap-
Gáspár katoli-
spök, dandár-
jtotta át a zsű-
relmi és a har-
ben jeleskedő
. tavalyi díja-
int volt.

r dráma
vázat

l Magyar Drá-
ipítvány és a
ó 16–21 év kö-
inkon belül és

A Soros Alapítvány díjai

Idén először képző- és zeneművészeti ösztöndíjat is adtak

Átadták a Soros Alapítvány 1997. évi szépirodalmi, társadalomtudományi, képzőművészeti és zenei díjait. Alkotói díjban részesültek *Beney Zsuzsa, Bodor Ádám, Lengyel Péter* írók, *Marno János, Rákos Sándor* költők és *Szilágyi János György* művészettörténész. Az előző évről áthúzódó alkotói díjat kaptak *Rakovszky Zsuzsa Sigmond István, Eörsi István, Mészöly Miklós, Orbán Ottó, Petri György* költő-írók, *Poszler György* irodalomtörténész-esztéta. Ady Endre-díjat vehetett át *Horváth Elemér* költő; Kosztolányi Dezső-díjat *Németh G. Béla* irodalomtörténész, Krúdy Gyula-díjat *Garaczi László* költő; Weöres Sándor-díjat *Takács Zsuzsa* költő-műfordító, Madách Imre-díjat *Kárpáti Péter* drámaíró. Egyéves irodalmi ösztöndíjban részesültek *Aczél Géza; Báthori Csaba; Buda Ferenc, Cselényi Béla, Háy János, Imreh András, Lackfi János, Parancs János, Simon Balázs* költők; *Csűrös Miklós, Füzi László* és *Kulcsár Szabó Zoltán, Lábas Endre, Mohai V. Lajos* irodalomtörténészek és *Zeke Gyula* író. A Bibó István-díjat *Kis János* filozófus; a Szűcs Jenő-díjat *Kubinyi András* történész, a Ránki György-díjat *L. Nagy Zsuzsa* történész, Fülep Lajos-díjat *Gerszi Teréz* művészettörténész vehette át. Első alkalommal adtak át képzőművészeti és zeneművészeti ösztöndíjakat, elsőként *Halász Károly* festőművésznek, *Szőcs Miklós* szobrászművésznek, *Dukay Barnabás* zeneszerzőnek és *Gémesi Géza* zeneszerző-karmesternek.

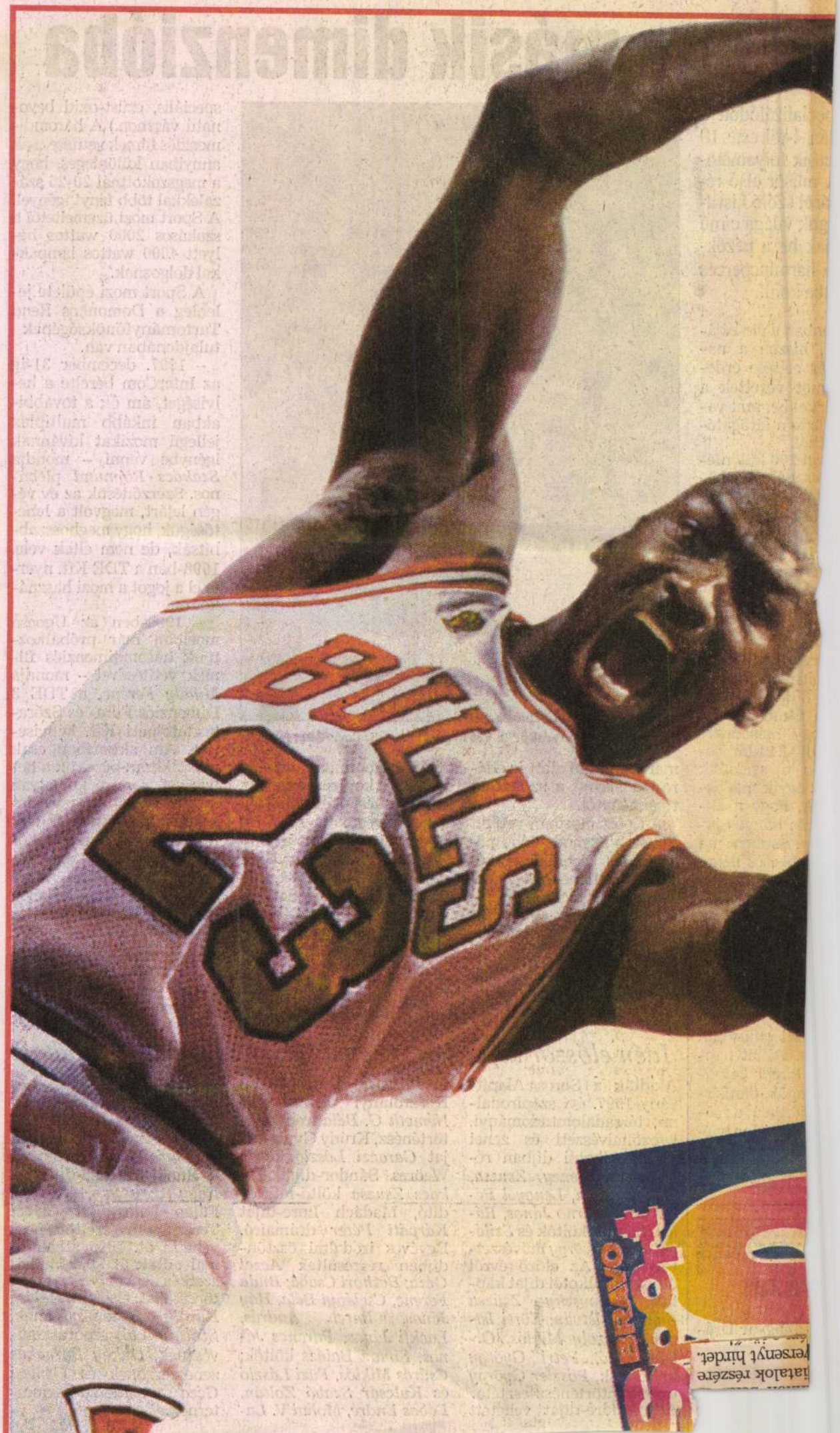
BULLS
23
BRAVO

M D K

Halász Kató

Cacao plakát, repr.

Hevesy Iván: A Magyar Könyv-és Reklámművészek első kiáll. Reklámélet 1930. 4. sz. 8. l. lo.l. kép

Halász Kató

Illusztrációkkal szerepel Jaschik Álmos tanitványainak kiáll.-én az Iparműv.Társ. kiállitási csarnokában.

B.K.930.V.?.

Halász Kató

Illusztrációkkal szerepelt, Jaschik Álmos tanitványainak az Iparműv.Társ. helyiségeiben rend.kiáll.-án.

N.U.930.V.15.

Halász Kálmán

építész.

Szül. Brassó 1900.

Oklevelet nyert 1925.

Műegyetem s. l.

MDK

Halász Kálmán, ép.
Szül. Brassó, 1900-ban

Oklevél kelte: 1925
" száma: 8498

A m.kir. József Müegyetemen okl.-t, absolut.-t vagy c honositást nyert épitészek névjegyzéke. 1873-1928-i(ÉI-ÉM 17.old. 1931 jan.15.

MDK

dabasi Halász Lajos

MN és ÉE Közl. 1924. VII,6.
91 l.

Magyar Néprajzi Múzeum — 6000 db — 64.85783 Kö

Halász László

l.

Va Ylö Ernst gyűjt

VII/III. 37

en a történelmi órákban. Fegyvertársam a le-
ós, aki félországot hódított meg a nemzeti nép-
ertársam minden jóérzésű ember, aki rendet,
s kalandmentes külpolitikát akar.
ez, jóakaróimhoz. Szeretettel hivom őket, csat-
Én becsületes iparkodással szolgáltam minden
áért, küzdöttem a panamák ellen és segitettem
tehát a főváros közönségétől, hogy segitsen

és bizalom fűz hozzám: **ne irjon alá senki-**
nem jönnek olyan ajánlási ivvel, melyen
epel.
sorsdöntő választások előestéjén

Payr Hugó.

HALÁSZ LÁSZLÓ szobrász született Rimaszombatban, a mult század huszas évei elején, iparos szülőktől.

Iskoláit szülővárosában járta; édes atyja a csendes természetű szép szőke fiúcskát papi pályára szánta, de ez nem valósult.

Rajzolni, festeni nagyon szeretett, s miután Ferenczy István hírneve a harmincas években már széles Magyarországon elterjedt, Halász László is az úttörő magyar művész sikereire áhítozott, amely elhatározásához a lelki erőt különösen nagybátyjának Bartus Antal szabómesternek élénk elbeszélései, s a művelt Európa több nagyvárosából szerzett műtörténelmi könyvei és képei szolgáltatták. — Valószínűleg Ferenczynél is tanult; de nem bizonyos. Hogy Casagrande oldala mellett működött, tőle magától hallottuk, s ő készítette Alexy Károlynál a pesti vigadó-épület szobrait, midőn e végből Székesfehérvárról a fővárosba édesgették. Hogy ez utóbbi helyen hány esztendőt töltött s minő szobrokat készített, nem tudjuk.

Mikor a kiegyezés után Alexy Károlyt a pesti belvárosi főreáliskolánál tanárrá választották Halász László a Beleznay-kertnek Ötpacsirta-utca felüli oldalán barátjával Kugler Ferenccel műtermet rendezett be,* s abban az időben, midőn Kugler a Deák Ferenc mellszobrát mintázta, egy művével ő is pályázott a budai honvédemlékre; de a díjat nem ő, hanem Zala nyerte meg. A pályamű fényképe megvan gyűjteményemben. A terv két részből állott, az előtérben emelkedő helyzetben egy honvéd alakja látható szarkofág fölött. A szelíd tekintetű ifjú katona kihajtott inggallérral, félig begombolt attilában van ábrázolva, melyet a haza nemtője megkoszorúz.

* Nem lehetetlen, hogy ez a műterem volt az a „Remetelak", a melynek tetején ülve fuvolázgatott hajdan Déry, mikor Dérynének (Széppataki Róza) udvarolt, a ki a szemközt lévő házban lakott.

A cikk végét lásd a Komplett példányban 1909. 61. l.

Művészet 1909.

József Pest-vármegye leírása [illegible] említi fel.

Ennek a Chal-nak nevét gróf Vay Sándor jegyezte fel a „Művészet“ 1902. évi 216. lapján mikor Sturmann Mártonról azt írta, hogy az 1831-iki nagy cholera megfosztotta két hajadon leányától s ő általa kívánt lakóhelyen Galga-Györkön (akkor „Tót-Györk“, valamikor „Horna Jurka“) síremléket állítani, de a kivitele abbanmaradt.

A Sturmann-család az egyik tervet megőrizte Chal műveiből, ami arra mutat, hogy az emlék érdemes mű lehetett. —273.

CZOLLNER LAJOS budai szobrász nevét Krüchten József ügyvéd jegyezte fel, aki barátjának Fusz ev. János egri zeneszerzőnek emléket emelt a „Tudományos Gyűjtemény“ 1819-iki évfolyama XI. kötetében, amely esztendőben ez a jeles kompozitőr meghalt.

A Czollner emlékköve nagyon egyszerű; egy oszlop, amely fölött lant áll. A lant talpán nefelejts, amelytől balra német betűkkel van felírva: Vergiss Mein Nicht, jobbra pedig Ruhe Sanft; azért nem magyarul, hogy a megfelelő hangjegyek is egészen odaillők legyenek.

Az oszlop táblján a felirat latin:

Amico optimo Joan. Fusz hungaro Toln. viro ingenio et cultura nobili

[illegible] nek e szavaira ugyan azt felelte Szentpétery tört franciasággal, hogy majd meglesz, de Széchenyi oda fordul Dandolohoz: „Hát nem utasított vissza 5000 forintot, amit ez arbelai csatáért ajánlottak fel neki, csak azért, mert a vevő hazai ember? Ha az párisi vagy londoni lett volna, tudom, hogy annak eladta volna. Ily csábos sok embertől dícséretet hallani! A bécsi császári múzeumban egy e művéhez hasonló alkotását csodálják“. Dandolo még hozzáfűzi, hogy Széchenyi kezet szorított Szentpéteryvel s tovább haladtak. (Strinse di nuovo la mano a Szentpetery e ci accomiatammo.)

—275.

S. A. A.

Halász

H. 3. *László*, szobrász, * Rimaszombat 1820 körül, † Budapesten az 1880-as években. Casagrande Marcónál tanult, azután Rimaszombatban, Debrecenben (a színház díszítésén) és Székesfehérvárott dolgozott. Innen Pestre jött és segédkezett Alexy Károlynak a fővárosi Vigadó szobrainak faragásában. 1864. a M. Tud. Akadémia palotájának ornamentális plasztikáját készítette. 1868. Kugler Ferenccel együtt műtermet rendezett be Pesten a Beleznay-kertben. 1872. tanári állást vállalt a budai főreáliskolánál, hol a mintázást tanította. 1873. a szerb kormány Obrenovics Mihály fejedelem szobrának mintázásával bízta meg. 1882. Világtalan koldus és leánya c. szoborművével szerepelt a Műcsarnok kiállításán.

K. G. I. 437 l

felirata jobbról „Pianta di Hermanstatt con
", melyhez a „Spiegatione" után az „Echelle
lva. ~~Külön~~ Ki' van rajta emelve a „Piazza Prin-
Heltner (B), Zollner (C), Borgher (D), Sack
ebből a Porta: Heltner (a), Sack (b), Elisabetha (c)
különben a Chiesa Chatedrale (f), a Convento
Monastero di St. Elisabetha (k) és a Due con-

tei a vonalberetnek 30·7 : 44·2 cm.

940.

tán Székesfehérvárott és Debrecenben (a színház díszítésén) dolgozott. 1864. Izsóval a M. Tud. Akadémia palotájának külső szobordíszét készítette, majd Alexy Károly segédje volt (Vigadó szobrai). [1] 1873. a szerb kormány Obrenovics Mihály szerb fejedelem szobrának mintázásával bízta meg. 1882. Világtalan koldus és leánya c. szobrművével szerepelt a Műcsarnok kiállításán. (Farkasfalvi J., Művészet 1909 60. l.)

[1] 1872. tanári állást vállalt a budai főreáliskolánál s a mintázást tanította.

[2] a pesti

Papírpénzgyűjtemény, temesvári
múzeumi

II. 208.

Halászi

HALÁSZI szobrász a debreceni állandó színházon végzett szobrászati munkálatokat; még pedig a színház homlokzatán levő városi címer, valaming a drámát és a népszínművet ábrázoló két szobor („melyek a csarnoktetőn fognak felállíttatni". — Hortobágy, 1836. 86. l.) Halászi művei. — 450

Művészet 1912
204. l.

Pesten" tanuskodik.

Huszka metszetei az 1856-ik évfolyamban Szemiluka barlangja a Vértes hegyek között (29. l.); a képet Szőllősy Benő rajzolta; továbbá Esztergom, 1664-ben (32. l.), Kerek-Anna templom Esztergomban és A szörnyi várrom (297. l.), Borostyánkő

Halász László

szobrász

566. HALÁSZ LÁSZLÓ /1820-1880 körül/ szborász működési bizonyitványa LA VIGNE ÁGOST cs.kir. udvari szobrásztól Bécs, 1871. V.l.-i kelettel arról, hogy 1850-ben V.Ferdinánd prágai palotájának szobordiszitésének munkálatait vezette. Ivrét, egy oldal

Árverési Csarnok 30.
Könyvaukció katalógusa
1943.

16.

Halász László

Vas. Ujs. 1874. 571 l

— **A budai honvédemlék** tervezetével, melyet Halász L. szobrász készitett, a művészi körökben nincsenek megelégedve, s kivánatosnak

tartván, hogy Budavár elfoglalásának nevezetes tényét oly emlékkel örökitsék meg, mely a műigényeknek is megfelel, s ez okból az az ohajtás, hogy pályázatot hirdessenek, alkalmat nyujtván a hazai szobrászoknak, hogy versenyben döntsék el a kérdést. Az emlékre eddig mintegy 10,000 frt gyült össze.

Halász Lászlo

[illegible]

Ltáb IV.

23

Halász Lantó

nobran

ind

Lt áb III. 96. 98

Quinarius V. 255.

bor

Halász László

nobrán

l,

Pálindás Casago

19. l

MDK

Halász László, kőfaragó

boltozatnak
az Akadémia épületének előcsarnokában és a
és a földszinti folyosó boltozat gipszdíszítését ő végezte

Divald: Akadémiai kalauz. -Az Akadémia épülete.
32.1.

Holóczy László

Marco Casagrande egri és esztergomi műhelyében dolgozott.

Pigler L.: Marco Casagrande dati per la Storia della Scultura Classicista Ungherese. Acta Historiae Artium, Bp. 1973. 1-2

124

MDK

Halász László

Bronzszobra a Bp. V. Kigyó u. 2. udvarán álló vörösmárvány kuton. 1872.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.
107.1.

Halász László

MDK

Honvédszobor /Dísztér/ 1893.

Zala György müve, a talapzat Schikedanz Albert terve. Első tervét Halász László készitette 1874-ben.

ZAKARIÁS G. SÁNDOR: BUDAPEST. Bp. 1961. 17.o.

MDK

Halász László, szobrász

182o/?/-188o/?/

Madách Imre mellszobra. Gipsz.

Ernst Muzeum plasztikai anyagának aukciója. Szobrok, domb
Árv.Közl. 1939.jan. 1.rk.sz. Kat. 49.l. plak.érm.

Halász László szobrász M.D.K.

Az Asadémia szebordiszei

Fráter Jánosné: Százéves az Akadémia palotája
Magyar Nemzet 1965. dec. 4. 8.l.

M.D.K.

MDK

Halán Lánló nobrán

Részt vett a Deák-nobor pályázaton

Deák Ferenc nobrának leírása és tört.
herk: Buday József. Bp. 1897. 24

Halász László szobrász

Az akadémia palotájának külső szobrászati ékitményeit készíté 1864ben

Családi kör. 1864. 30 sz. 716 lapon.

MAGYAR TUD. AKADÉMIA
HADTÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGA
□□

Körök 100. a

Halász László

szobrász

l. Dívald

A Ms Tud. Akadémia palotaja

27. l

KÖZP. NY. XLIII CS. 68/a SZ.

3 20
–

3 20

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS ELEKTROMOS
KÖNYVTÁRA

SZÉKESFŐV. HÁZINYOMDA

Halász László

nobrán

l.

Dívald Akad. palotája

27, 32. l.

Halász László

Hobrász

l

Weiss Anna

Izsó Miklós élete
és művészete
Bp. 1939. 65. l.

Erdőcsakonya, r. k.

63

Halász L.

Árverési Csarnok (aukcio) kat.

31. sz. 1926. febr.
34. sz. 1926. okt.
37. sz. 1927 márc
38 sz. 1927 máj

Karék bronzból VII. 244.

Halasz László

l. 1820? - 1880?

Ernst-Muzeumaukcioja I.

491.

Halász László

nobrán

l.

Buday: Deák-nobor

24. l.

meno ricca fattura (Vienna, Bibl. Naz., Cod. Lat. 141), eseguito a Ferrara.[34] Dopo la venuta di Janus a Ferrara, avrà probabilmente dedicato a Giovanni Vitéz la sua raccolta di egloghe, il poeta Tribrarchus (Budapest, Bibl. Naz. Széchényi, Cod. Lat. 416). Si tratta di un'opera poetica di scarsa importanza che Tribrarchus aveva già dedicato in precedenza a Leonello d'Este, e che ora offriva al prelato ungherese dopo averla completata con una poesia dedicatoria al Vitéz. Probabilmente Tribrarchus si attendeva, con questo suo atto di deferente cortesia, di ricavarne un ricco premio, perché nella dedica egli fa palesi allusioni alle favolose ricchezze del Vitéz.[35] La magnifica decorazione del codice è oggi molto danneggiata, ma non tanto da nascondere la antica bellezza. Nei tre medaglioni dell'orlo inferiore del frontispizio osserviamo il ritratto rispettivamente di Tribrarchus, del l'arcivescovo Giovanni Vitéz e di un giovane che offre il libro. Sulle loro teste si legge : AUCTOR OPERIS, LUX PANNONIE,

Halász László

nobrány

l.

Weisz Anna:

Izsó Miklós élete
és művészete.
Bpest, 1939. 65. l.

Halász László

~~nobrain~~

l.

Lykaközöns.

24. l –

Lajstr.

f. 12

1 köt. 8r

Bellai,

József

Temesvár nap. kir. város közművelődési intézményei.

Különös tekintettel a könyvtárakra és a tudományos gyűjteményekre.

Halász László

yzobrán

l.

Lykanemzromantika

85,253

r.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Halász László

nobrász

wód

z

Lyka Magnus 1800-50

351, 352, 398. l

Halász László

nobrain

l.

Lykaköröns

132. l.

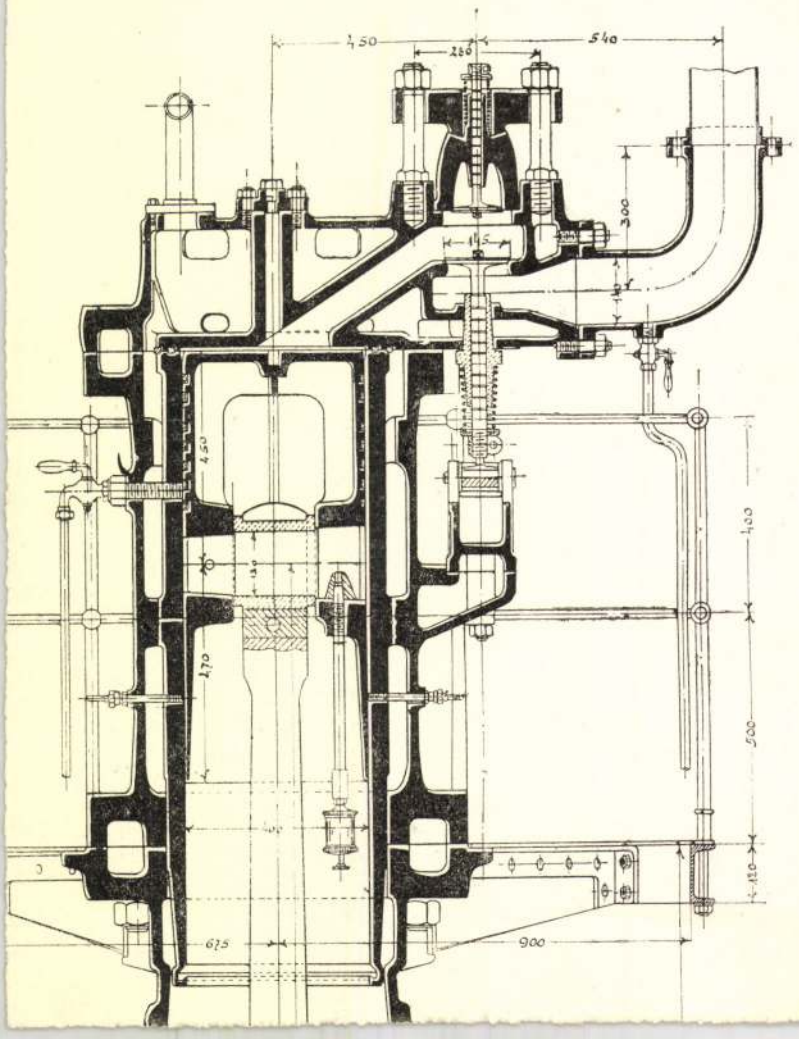
450
280
540
300
145
450
430
170
500
120
675
900

Halász László

nobrais

1828 – 1883

ha kell lásd itt
a rövid életrajzot.

Findura Imre

Rima-szombat
szabadalmas város
története. Bp.
1894. 254. l.

MOB Kat.
2649.

II. kiadás

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Halász László

szobrán

laid

Művészet

1911. 75 l.

Halász László

Művészet 1909

60

Halászi

Hofrán

lásd

Művészet

1912 204 l.

ez Halász László

lesz

Halász László

Művészet 1909. 60

— 1911. 75

			à		Összeg		
			kor.	fill.	kor.	fill.	

számla

1927		Az urlet esemény szövege	
hó	nap		
szeptember	5	Eladok Zergely Jánosnak	5
—"—	18.	—"— Madara Ferencnek	8
—"—	22.	—"— Zergely Jánosnak	6
—"—	30.	—"— Zsoldos és Társának	15
—"—	30	Készlet	16
			50

Kalász Lajos

Művészet 1911.

75.

I.

8. Róbert Károly király arcképe

fametszet a Thuroczy kronikából

23/16.

Halász László

Szobrán

Lásd sehgy életi-

Művészet 1909

60. l.

Kerület.

Az Orsz. Magy

országgyülési képviselő v

Sorsz.	Név	Állás (rang)	Fizetés Kor.	Fizetés f.	Születési év	u

Halász László, magyar szobrász; szül. 1820 körül Rimaszombatban, megh. alighanem az 1880-as években Budapesten. A szobrászatot Casagrande Márknál tanulta, ~~[illegible]~~ azután egy ideig Székesfehérvárt, F dolgozott. 1864-ben Izsó Miklós szobrászművészszel együtt a Magyar Tudományos Akadémia (palotájának) ~~[illegible]~~ külső szobrászati díszítését ~~[illegible]~~ (készítette), majd Alexy Károly szobrásznak segédkezett a budapesti vigadó-épület szobrainak ~~[illegible]~~ faragásában. 1868-ban Pesten telepedett le. (1869 [illegible] [illegible] [illegible]) 1873-ban a szerb kormány öt bízta meg Obrenovics Mihály, a meggyilkolt szerb fejedelem szobrának mintázásával. (1871-71 Bécs) 1872-ben tanári állást vállalt a budai főreáliskolánál s a mintázást tanította. F 1882-ben Világtalan koldus és leánya czímű szobormüvével szerepelt a budapesti Műcsarnok kiállításán.

F 1873. (nevtvett Nyvry Pál szobrászatot [illegible]. Budai [illegible] [illegible])

F majd Debreczenben a színház díszítésén

Halász László szobrász

MDK.

Halán Lajos nobrán

Özvegye segélyt kér a KT-tól, s hivatkozik

férje művéni és tanári érdemeire. 1888.

MDK A-I-1/2228.

Halán Gáuló

Kerepesi temetőben felállítandó Woromieczki Miczislaw

Siremlékhez költségvetést küld a KT-nek

MDK-A-1-1/582.

Halász Lószló

MDK

Világtalan koldus és leánya, szobormü

Mücsarnok 1882. őszi kiáll.

Halász László Budapest.

A Képzőművészeti Társulat tárlatain a következő műveivel szerepelt:

1882. őszi kiáll.: Világtalan koldus és leánya, szobormű, 120 ft.

Halász László

Budapesten lakott.

Hobrun

Világtalan koldus és leánya

ez. Hobornüve. Szofot eldel

Münchenben 1882. Évi

[illegible] Eiáll.

Halász László

1882. Budapest. szobrász

(70) Világtalan Koldus és Bánya. Szobornin. 120 ft.

Őszi kiállítás 1882. I. sorozat

Halász László.
szobrász
Vas. Lap. 1873. 47. l.

** (*Nyary Pál mellszobrára,*) pályázat volt hirdetve, melynek határideje a mult év végén járt le. Pályázatra hárman szólittattak föl szobrászaink közül, névszerint Izsó, Halász és Vay Miklós b. A pályamüvek közül egy már beérkezett a képzőmüvészeti társulathoz, mely a pályabiróságra felkéretett.

BUDAPEST 4
CSANYOMOCZA

BUDAPEST
939 MAJ.
LFh

939 MAJ. 25
LFh 4

Halász László

pesti szobrász, megbízta a szerb Normány a meggyilkolt fejedelem, Obrenovics Mihály szobrának mintázásával. A szobor előállításában 20000 aranyig tepeszkedhetik.

Vas. Ujs 1873. 290 l

Halász László

** (*Halász László pesti szobrászt*) megbizta a szerb kormány, a meggyilkolt fejedelem, Obrenovics Mihály szobrának mintázásával. A szobor előállitásában 20,000 aranyig terjeszkedhetik.

Vas. Ujs. 1873
290.

H a l á s z L á s z l ó

szobrász

Fővárosi Lapok.1869.jun.18. /Vidék./

H a l á s z L á s z l ó

szobrász

Fővárosi Lapok.1869.márc.23. /Fővárosi hirek./

Halász László

Hobrait

1868 ba Pestre
települt –

Лейсаномъ 1868.
176.

Halász László

készítette szobrász a kápolnai honvédemléket, mely haldokló honvédet ábrázol két, mellette tördelő bajtársal. Vasöntvényből készül. A szobor mintáját bemutatta Egerben 1869 pilimában

Nefelejts. 1869. 322. l (Honvédemlék.) — 621. l. (A kápolnai honvédemlék.)

Halászi szobrász

készítette z Debreczeni szinház szobrászati munkáit.

Az Ország Tükre. 1863. 177 lap

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam.

Kelt ....., 191..... évi

.....
tanu.

.....
tanu.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Halász László

Az Akadémia külső szobrászati ékitményeit elkészitette a müvész, -közli a Budapesti hirvivő c. rovat.

Családi Kör. Bp. 1864. juli. 24. V. évf. 3o. sz. 714-717. lap

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

SOMOGY MEGYEI NÉPLAP

Halász László

Vasárnap, 1964. július 5.

A kápolna-hegyi „varázsló"

Csodálatos, romantikus, festő vásznára kínálkozó tájat találni Zákánytelep környékén. Különösen szemet gyönyörködtető a telep melletti Kápolna-hegy: szőlők, gyümölcsösök, virágokkal teli kertek, udvarok; ide látszik a távolban ezüstösen kanyargó Dráva és a nem messze levő gyékényesi kavicsbánya mesterséges tava. Ebben a környezetben él *Halász László*, a kápolna-hegyi »varázsló«, akit Zákánytelepen és a szomszédos falvakban festőművészként tisztelnek.

Állvány helyett falon

A »mestert« otthon találom. Negyvenhárom éves, erőteljes, elhanyagolt külsejű, koránál jóval idősebbnek látszó ember. Több napos szakálla miatt művésziesen hosszú, őszülő haja ellenére sem megnyerő a külseje.

— Mióta fest, hol tanult?

— Húsz éve festegetek, bár lakatosszakmát tanultam. A festészet alapjait *Sándor Mátyás* kanizsai festő mellett sajátítottam el... Tanulmányokat nem folytattam. Azt mondják sokan, hogy jó színérzékem van.

A konyha falán rajzszögekkel felerősített vásznak. Készülő képek körvonalai, befejezés előtt álló festmények.

— Az állványt otthagytam előző feleségemnél, nem is megyek érte vissza, így is lehet alkotni — mondja Halász László.

A gitáros lány

A falra szegezett képek előtt egy régi újságból kivágott színes műmelléklet: Leány gitárral.

— Vállalom családi portrék festését is, de legszívesebben reprodukciókat csinálok — vall a »mester«. — A megrendelők megmondják, hogy miről szeretnének festményt, a többi az én dolgom... A legtöbben ezt a gitáros leányt kérik...

Néhány zákánytelepi házban láthattam is a »remekművet«. Tóparton ülő, villogó szemű, kezében gitár tartó lány. Ami színt csak ismer a festészet, azt ezen a képen mind megtalálni. A lány földig érő rokokó ruhája lila színű, fehér blúza viszont magyar népviseletre vall, zöld papucsát valamelyik francia udvartól kapta. A derékig érő ruhából igéző keblek tárulkoznak elő. Fülében hatalmas, inkább bika orrába való aranykarikák, angolkóros keze alig éri el a hangszer húrjait, s az egész teremtés egy királyi trónnak is beillő padon üldögél. Mögötte zöld, rozsdabarna levelű fák, kék vízű tó, fölötte fehéres-szürke fellegek.

Nem különb ennél a többi alkotása sem: a festői spanyol népviseletben, az erdő közepén magányosan pipázgató cigányleány s a szamara társaságában kedvesének udvarló, igéző, kék színű ruhát, derekán piros övet viselő juhászlegény sem. Ezen és a többi képen is a színek tobzódó kavalkádja.

Giccset nem festek...

Amíg kikísért a szőlőhegyről levezető úthoz, újabb vallomást tesz:

— Giccset nem festek... Nekem hiába is jönnek, hogy fessek hattyut meg doromboló cicákat, nem vállalom. Ez legalább szebb, értékesebb dísze a lakásnak, mint azok a giccsek...

Halász László azt mondja, hogy giccset nem fest. Hát vajon mi az, amit a természetről vagy az emberekről »alkot«?

Egy cifra, tarka álomvilág, ami csak az ő képzeletében él. S így varázsolja el, változtatja meg környezetének csodálatos természeti szépségét.

Halász László nem tagja semmilyen önképzőkörnek, művészeti csoportnak; adót nem fizet. Mégsem ez a nagyobb baj. Hanem az, hogy a szép után vágyó, lakásukat festménnyel díszíteni akaró emberek nála kötnek ki.

Fessen, de csak magának!

Egy kisebb festménye 150, egy valamivel nagyobb 300 forintba kerül. Ha valaki többet vásárol, fizetheti három-négy hónapi részletre is. Sok egyszerű falusi ember még nem tud különbséget tenni a giccs és a művészi érték között — ez még érthető. Az azonban már furcsa, hogy a murakeresztúri földművesszövetkezet is nála rendelt néhány festményt, köztük egy fakupából és egy kupicából iszogató juhászlegényt...

Eredeti szakmáját állítólag szívizombántalmai miatt nem folytathatja Halász László. Vállaljon akkor könnyebb munkát. Festhet is de csak magának, saját gyönyörködtetésére. S ne árusítgassa a bemázolt vásznakat mint festményeket hozzá nem értő embereknek!

Szalai László

HÍREK

JÚLIUS
5
Vasárnap
Emese

Időjárás

Várható időjárás ma estig: Megélénkülő északnyugati szél. A nappali felmelegedés főként nyugaton alacsonyabb lesz, mint tegnap volt. Várható legmagasabb hőmérséklet ma 17—21 fok között. Kaposváron (külterületen) tegnap reggel 4 órakor 11, délután 2 órakor 26,2 fokot mértek.

A Nap kelte 3.53 órakor, nyugta 19.44 órakor,

A Hold kelte 0.41 órakor, nyugta 15.04 órakor.

— **A gyalogjárón motorozott** Tarr József attalai lakos, és nekihajtott egy munkagépnek. Ő és felesége súlyos, de nem életveszélyes sérüléseket szenvedett.

— **Túlteljesítette félévi tervét** a Somogy—Zala megyei MÉH Vállalat. 400 vagon vasat és 68 vagon hulladék papírt adtak át a feldolgozó vállalatoknak.

Hétfőn nyereménybetétkönyv-sorsolás

Az Országos Takarékpénztár július 6-án, hétfőn Gyulán rendezi meg a nyereménybetétkönyvek 1964. második negyedévi sorsolását. A húzáson az 1964. június 29-ig váltott és a sorsolás napján forgalomban levő betétkönyvek vesznek részt.

— **Megnyílt** ma a Ripp-Rónai-emlékkiállítás a múzeumban.

— **Kétszáz 12—18 éves tanulót vett föl a MÁV** a nyárra gyomotirtani. A gyerekek zöme általános iskolás, órabérük 4—4,30 forint.

— **85 000 forint értékű társadalmi munkát végzett** a barcsi járási műszaki akcióbizottság. Somogytarnócán járdát, Istvándiban óvodát, Lakócsán iskolát terveztek.

Kaposvári irodalmár cikkét méltatta

az athéni Avji című lapban *N. Papadimitriosz.* A baloldali lapp cikkírója megemlékezik *Kopp Évának* és *Papp Árpádnak* a Nagyvilág júniusi számában közölt, Ritszosz és Vrettakosz József Attila-fordításait értékelő írásairól. N. Papadimitriosz többször idéz Papp Árpád írásából (a Somogyi Néplapban *József Attila versek újgörögül* címmel közöltük március 15-én). Az athéni cikkíró megemlékezik a javuló görög—magyar kapcsolatokról is.

— *MŰSOROS EST ÉS TÁNCMULATSÁG volt tegnap a Pamutfonó-ipari Vállalat kaposvári gyárában. A szakszervezet é[illegible]*

Rejtvényfejtők, figyelem!

Szabó Magda *A DANAIDA* című könyvét nyerték: *Tari Rózsa, Schröder János,* Kaposvár; *Pulka Sándorné.* Hencse; *Pankász Vera,* Lábod.

Defoe *Robinson* című könyvével a következő pajtásokat jutalmaztuk: *Hidasi Vali, Vári Ágnes,* Kaposvár; *Kovács Évike,* Babócsa; *Pénzes Gábor,* Vízvár. A könyveket postán küldjük el.

— **Ízlésesen berendezett tejboltot nyitott** július 2-án Balatonberényben a földművesszövetkezet. Az első napon 240 liter tej, 15 liter tejföl és 15 kg túró fogyott el.

— **Kedden este 7 órai kezdettel** lesz a nagy érdeklődéssel várt Karel Vlach 18 tagú tánczenekarának és szólistáinak hangversenye a Kinizsi-pályán. (3346)

— **1964. július 7-én este 7 órakor** a világhírű Karel Vlach 18 tagu tánczenekarának hangversenye Kaposváron, a Kinizsi sportpályán lesz megtartva. Kedvezőtlen időjárás esetén az elővételben megváltott 20 Ft-os jegyek a Latinka Művelődési Házban érvényesek. Kedvezőtlen idő esetén a szabadtéri hangverseny később közölt időpontban kerül megrendezésre. (3346)

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ezúton fejezzük ki köszönetünket mindazoknak, akik felejthetetlen kislányunkat, **Györgyikét** utolsó útjára elkísérték, virágaikkal elhalmozták, s mindazoknak, akik részvétnyilvánításukkal fájdalmunkban osztoztak. Dr. Szűcs Mihály és családja. (1913)

GYÁSZJELENTÉS

Fájdalomtól megtört szívvel tudatjuk, hogy szeretett férjem, édesapánk, nagyapánk, **Molnár Gábor** nyugdíjas építőipari művezető július 4-én hosszú szenvedés után elhunyt. Temetése július 6-án, hétfőn délután fél 5 órakor lesz a Keleti temetőben. A gyászoló család. (1014)

Művelődés
szórakozás

VÖRÖS CSILLAG
FILMSZÍNHÁZ

110-391

Halász Livia

nobrát

azonos dr. Halász Elekné Böhm Liviával

V. Vadász u. 42.

MKSz 1947

1905 jul. 26 Bp. 6.

Halász Lívia

~~Iparrajzisk~~ textil

1932-34

Iparm Isk Évk.

1930-34. 45. 1

Kunváry Lille 3 évig
Vilt Tibor

1949 óta betűg

S

M. Képz Egyes.
" kök- "

Restaurálta Kakay Szabó György, 1939.

Lepold—Homor 97. l. — Van Marle, VIII. 1927., 208. l. (Pisanello isk.) — Gerevich PA, 236—238. l. (Képe 239. l.) (Pisanello.)— Décsei: Könyvismertetés. MM, V., 1929., 173. l. — Benesch Belved, 70. l. (Galasso Galassi.) — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi 70. szám. (Képe hátul.) — Gerevich IPGY, 99. l. (Képe 91. l.) — Berti Toesca, 959. l. (Képe 958. l.) (A Torchiara-kastély freskóinak mestere.) — Esztergom. MM, IX. 1933., 61. l. — Delogu, 184. l. (A Torchiara-kastély freskóinak mestere.) — Pellicioli (szóbelileg): Giovannino de'Grassi. — Lepold—Lippay 55. l. (Képe XV. táblán.)

PITTONI GIAMBATTISTA (velencei festő, 1687—1767)

Bemutatás a templomban

Vászon, olaj, 95×90 cm.

Borromei Szent Károly áldoztat (III. kép)

Vászon, olaj, 30×25 cm.

Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtár. Új Magyar Sion, VII., 1876., 115. l. (Maulbertsch.) — Maszlaghy II., 315. szám (Maulbertsch.) — Gerevich: PA, 220. l. (Maulbertsch.) — Jajczay János: A művészet hódolata az eucharisztia előtt. Bp. 1938., 79. kép. (Maulbertsch.) — Pellicioli (szóbelileg): Pittoni köre. — Lepold—Lippay 56. l.

MDA

Halász Livia

Kis leány, gipsz

M. képzőművésznők egyesülete 29. kiáll. N.Szal.
1947. aug.

MDK

Halász Livia
Női arcmás, terr.
Földönfutó, "
Ifju munkás, "

Alkotás Művészház 39. kiáll. 1949. febr.

MDK

Halász Lívia, festő, szobrász

Férfifej, gipsz
Női fej, terrakotta,

Nemz. Szal. - 1947. jul. - I. Szürrealista kiáll. - Lat.

MDK

Halász Livia

Az Alkotás Művészház kiáll.-án "Női arcmás" c. műve.

(d.m.): Az Alkotás Művészház kiállitása.

Világ 1949 febr. 24.

Halász Margit (Miskolc) pedagógus

A Szolnoki országos pedagógus képzőművészeti táborban dolgozik jelenleg Halász Margit, Bogáthy Ferenc, Lévai Sándor és Tatai József.

H. D.: Képzőművészeti tábor Szolnokon. Szolnok Megyei Főlap, 1975. júl. 25.

MDK

Halász Mária

felsőosztályos tanuló, első dij

Gyermekrajz-kiáll. a Szabó Ervin Könyvtárban.
Népszabadság, 1959. dec. 2o.

EA.....ltsz. Gyűjtés h

MDK

Halász Márta

A csehnádasdi betonut

Békeplakát és 5 éves terv graf. kiáll.
Ernst Muz. 1953. szept. 1.

Halász Márta

MDK

Önarckép, rézkarc

Mücsarnok 1952 Tavaszi Tárlat

Halász Márta.

A Tavaszi Tárlaton rézkarcai szere-
peltek.

Kis Ujság, Budapest, 1952. Jún. 1.

MDK

Halász Márta, festő.

Önarckép. Rézkarc.

Mücs.-Tav. tárl. a Mücs.-ban. Hősök tere.
1952 máj. 10 - jun. 4. Jegyz. 11. l.

Halán Márta

A Stúdió tagja

A budapesti pedagógusok képzőművén stúdiója 1953-1963 Bev. Vajkai Aurél Bp. 1963.
39.o.

Halász Márta, képi iparművén

L: Bolvári Andrásné

Horváth K: Virág a porcelánon 8.

Nemszabadság, Bp. 1980 [illegible] 23.

MDK.

Halász Mihály

Gyermekrajzkiállitáson jutalmat kapott

Petőfi Népe 1965 ápr.1. lap -

Halász Mihály, gyermekrajzoló MDK

Az Ágasegyházára való tizenhároméves Kisfiú két rajzának is címe: „falum tavasszal ...” [Az egyik: Repr.]

„Ezek valóban naiv rajzok”... „Kissé keleti szőnyegre emlékeztetnek a távoltól...” „... Ez a két rajz összekötötte a gyermeki rajzolás és a népművészet világát.”

Karátson Gábor: „... szeressük ami furcsa ...” 6–8

OSALÁD és ISKOLA, Bp. 1965. május XVI/5

D Halász Mihályné

szül. Budapesten 1873 jun.
18. Rk. 4 poly. 2 iparrajzisk.
1915/6. II. elsőévei művész-
nov. Brosznay Istvánt, Pilch D.

Hivatalos Közlemények III. 237

Halász Mihályné

festő

1915

Művészek. 1930. 83. l.

Uri divat

érnemű készitő

Budapest

Muzeum-körút 35.

Telefon: 85-4-11

Szalai Jenő Hengerpapirgyára

Halász Mihályné

1915/16 II.

Ferképzomfoiskèvk

89.l.

Ø

Halász Mór

1848-ban főmérnökké
választották meg. 1849-
ben állásától megvált.

Galg Pestom

I. r. 57 l.

Az 1861. évi tisztují-
táson újra főmérnökké
választották.

u. o. I. r. 58. l.

Az 1867 iki tisztujítason
3-adszor is főmérnökké
választották meg

u. o. I r. 58. l.

Szőlőfelk. –

theatrumtól nyugatra fekvő helyeken eventualiter található-e valami? – Ha a szakírtök ennek lehetőségét constatálják, mindenek előtt egy plánum ('plán-skizze') volna készítendő.

A kisajátítást illetőleg azt hiszi a minister tanácsos úr, hogy az amphitheatrum területe mindjárt végleg kisajátítandó, míg annak környéke egyelőre csak ideiglenesen, hogy az itt netán előforduló műemlékek feltárhatók legyenek. –

Hogy kinek tulajdonába menjen az amphitheatrum

Halán Otto

Lemezek törösterhének megállapítására a virtuális sebességek tételét alkalmazta és módszert adottak ált. alakú, izotrop és ortotrop lemez törésterhének számítására.

Dr. Vajda Pál: A Magyar Vidépítés
Bp. 1964.

430.

HAJDU ISTVÁN

Az idegen szép

Én például úgy gondolom, az idegen szép.

Az idegenhez képest mi például meglehetősen szürkék, unalmasak és érdektelenek lehetünk. Azt nem mondom, mert persze nem mondhatom anélkül, hogy hazugságba ne bonyolódnék, tehát nem mondhatom, hogy csúnyák lennénk, ám az idegen szép. Talán nem szebb nálunk, talán épp olyan szürke, unalmas és érdektelen, de legalább olyan szép. Vagy nem. Talán legalább olyan csúnya.

Az idegen szép. Meglehet – persze –, hogy az idegen csúf, sőt visszataszító, ám ha ez így van, akkor bizonyos szemekben, például éppen az idegenében, mi is rondák vagyunk, aztán, nem sokkal később a sajátunkéban is. A viszonyulás és viszonyítás így működik. Az idegen tehát majdnem olyan, mint a tükör, de csak majdnem. Szemében féligmeddig megismerszünk, ám a lényeget sohasem látjuk benne, ahogy saját szemünkben sem. Amit látunk azonban, a látszat tehát, épp elég. Épp elég szörnyű. Mert természetesen idegent pillantunk meg, miránk hasonlót, de mégis mást és ismeretlent.

*

Eredetileg úgy képzeltem, hogy elhelyezek még néhány dialektikus és patetikus patentet, majd történelmi példákkal kísérlem meg illusztrálni, milyen kétségbeejtő és veszélyes az idegengyűlölet. De félek: ez a xenofil himnusz könnyen giccsbe fordul, a múlt és a jelen pedig éppen nem alkalmas arra, hogy józanságra intsen, minthogy még soha senki egyetlen pillanatra sem vette komolyan az e tárgyban történteket. Sőt, úgy rémlik, éppen ellenkezőleg, a xenofóbia nagy ünnepei mindig üdítőleg és inspirálóan hatottak a mindenkori és büszke hazaiakra. Amíg bírtak otthon lenni, amíg volt hol nekik.

Azt hiszem, ezt a dolgot tényleg nem érdemes már sem történeti, sem szociológiai szempontból vizsgálni. Nincs szó és nincs mondat, amit le ne írtak volna az idegen(ség) ellen vagy annak védelmében; a „xenológia" egyidős az írásbeliséggel, a rendezett és rendszerezett hittel és hitetlenséggel, a megrajzolatlan és megrajzolt határokkal, aztán tessék... Mondhatnánk, isteni adomány, de ne mondjuk. Mondhatnánk, az idegen dialektikus, az idegengyűlölet metafizikus... ezt talán tényleg mondhatjuk. Vagy írjuk pusztán az ember számlájára, kezeljük – jobb híján – pszichés (pszichotikus) kérdésként, melyre egyszerűen nem jön, mert nem jöhet értelmes és okszerű válasz.

Vagy és de megpróbálhatjuk átküzdeni a *problematikát* az esztétika mezejére is, és akkor kijelenthetjük, mint fent, az idegen szép, esetleg fordítva, az idegen csúf. S bár rögtön majdnem ugyanoda jutunk, mint a történelmi-tudományos módszerrel, az eredmény mégis szelídebb, egyben színesebb és talán kevésbé fájdalmas. Fessünk, zenéljünk vagy írjunk tehát *idegent*, aztán rút pszichénket kényeskedőn szublimálva bíráljuk meg, s mert a kritikába – ahogy mondani szokás –, még senki sem halt bele, máris mindenki jól járt. (De valóban: egy nagy-nagy kiállítást kéne rakni, mely ha mást nem is, azt példázhatná, hogy nem mindenki „korszerű". Vagy elegáns szívességet ajánlva és téve – megvethetnénk, megvetethetnénk vele egy új *Entartete Kunst* alapjait. Írni is lehetne minderről, de az valahogy mostanában mindig és még jobban félreérthető.)

Bár mit lehet tudni. A dolog annyira sötét és metafizikus, hogy talán tényleg semmi sem használ. Az sem, ha hazaiak, az sem, ha idegenek vagyunk. A legkevésbé talán az, ha vagyunk.

*

Az idegengyűlölet növekvő hullámával szemben fontos gesztus lehetne AZ IDEGEN SZÉP című képzőművészeti kiállítás és más hozzá kapcsolódó művészeti akciók. Valóban a *gesztus* fontos, nem aktuálpolitikai alkotásokra gondolunk természetesen. Kérünk hát mindenkit, aki erre a – remélhetőleg még a tavasszal megrendezhető – kiállításra munkát adna vagy megfelelő helyszínt tud ajánlani (ezt megtalálni ugyanis korántsem egyszerű), jelezze mielőbb részvételi szándékát szóban vagy írásban az alábbi címeken:

Képzőművészeti Kiadó (Hajdu István)
1148 Kerepesi út 26., telefon: 121 1677/24. mellék
vagy

AB-Beszélő Kulturális Alapítvány
1084 Déri Miksa u. 10., telefon: 113 7574 vagy 133 8583

*

Eddig az alább felsorolt művészek jelezték részvételüket:
Bak Imre (festőművész), Fiatal Művészek Stúdiója Egyesület vezetősége, Halas István (fotóművész, az Egyesült Képek Fényalapítvány és Egyesület elnöke), Hencze Tamás (festőművész), Jovánovics György (szobrász), Kornis Mihály (író), Maurer Dóra (festőművész), Nagy Bálint (építész), Nádler István (festőművész), Petri György (költő), Rakovszky Zsuzsa (költő), Sáry László (zeneszerző), Szenes Zsuzsa (iparművész)

A nagy összecsomagoló

KOÓS ANNÁVAL beszélget Forgách András

„Egy alkalommal két iszonyatos kóklert találtunk, akik azt állították, hogy ők most fellendítik az életet, és szereznek pénzt az előadásra. Mert mindig az volt a probléma, hogy amikor a darabot csináljuk, nemcsak hogy kétségbeesés van, szellemi, és űr és jajongás, de még pénz sincs. És ez a két ember megkérdezte, hogy hát hogyan élnek önök? Mire az Éva mondta nekik, hogy kérem szépen, nem tudom, önök éltek-e háborúban. Ez olyan, mint a háború."
Amikor a SZÍNHÁZ tavaly november–decemberi dupla száma a Halász-színházról megjelent, úgy tűnt, mintha azt a színházat csak férfiak csinálták volna, s a nők csak statisztáltak volna hozzá. Nyilatkozni is csak a férfiak nyilatkoztak, a nőket, Koós Annát, Buchmüller Évát, Kollár Mariannt, a nőket, úgy látszik, felfelejtették megkérdezni. Most Koós Annát *A Kínai* budapesti premierjére meghívta Halász Péter, és ő 16 év után először, eljött Budapestre.

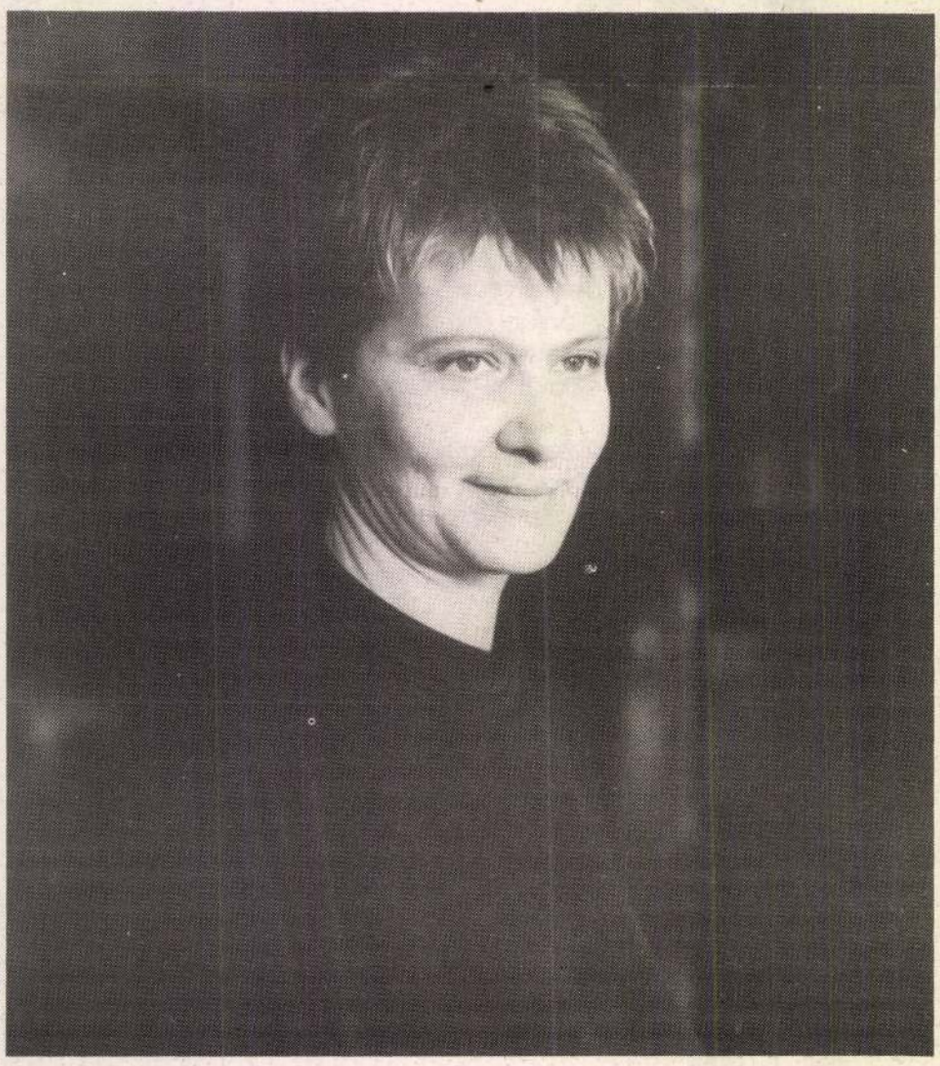

FOTÓK: SZILÁGYI LENKE

Kedves Anna, vágjunk a közepébe, hogy egy jó mérges kezdet legyen. Amikor megláttad a SZÍNHÁZ Halász-számát, mi volt az, ami fölbosszantott?

Az, hogy a színház úgy volt beállítva, mintha három, jobban mondva egy és utána pedig három férfi csinálta volna néhány gyerek és háziasszony segítségével. De mi sem áll távolabb az igazságtól.

Amennyiben?

Úgy vettem észre, hogy eddig senki – sem itt, sem Nyugaton, sem Amerikában –, nem tudta felfogni azt az alkotói módszert, amit mi használtunk. Ezt egymás „viharozásának" lehetne nevezni, amikor is egy intenzív együttlét alatt egy bizonyos témáról gondolkodva megpróbáltunk egy előadást, egy akciót vagy akár magát az életet kitalálni. Ilyenkor nem számított, ki férfi, ki nő. Néha még az sem, hogy ki gyerek. Voltak darabok, amiket kettő, három vagy hét ember talált ki. Ez nem tükröződött a SZÍNHÁZ című folyóirat elbeszéléseiben. Valószínűleg azért, mert senki nem kereste fel Buchmüller Évát, Kollár Mariannt vagy mondjuk engem.

Amikor a szám a kezébe került, Halász Péter is eléggé borús képet vágott ahhoz, hogy minden oldalon az ő kopasz feje világít. Hány év után jöttél vissza most először?

Ezt nem tudom megmondani, 1976 januárjában mentem el.

Ja, ez egy egyszerű kivonási művelet.

De nem akarom tudni az évek számát.

Hogy történt ez, hogy kinnfelejtődtél? Mi ennek az oka? Ez nyilván összefügg a színházzal is, tehát azzal, hogy mi történt a színházzal Amerikában.

Igen, mert ott ért véget az együttműködésünk lehetősége mind szellemileg, mind anyagilag, és ezért határoztuk el 1985 nyarán, hogy ennek vége van; ezt én mondom így, hogy elhatároztuk, még az is lehet, hogy én határoztam el, és elnézést kérek mindenki mástól ezért. De nehéz a gyakorlatban egy ilyen felbomlást elhatározni és megvalósítani. A lényeg az volt, hogy mind a *szín*, mind a *ház*, tehát a színpad és az életünknek az a fontos ré-

sze, ami a lakáshoz és a házhoz kötődött, annak vége lett, megszüntették.

Mi történt azzal a 23. utcai házzal?

A 23. utcai ház egy háztömb része volt, ami üresen állt, és a tulajdonosa többször próbálta az egész tömböt átalakítani, tehát minket mindig fenyegetett az, hogy ennek vége lesz. Mindenféle variációk voltak, az is, hogy esetleg oda nekünk egy színházat épít, de ennek az lett volna a feltétele, hogy legalább a lakbért ki tudjuk fizetni, és ez az utolsó évben nem sikerült. Végül a tulajdonosok úgy döntöttek, hogy eladják az egész háztömböt, és ma egy mozi van ott. De amikor nekünk szóltak, hogy innen el kell menni, akkor még hosszú ideig a ház ott állt üresen.

Ez lehetett a külső oka a társulat felbomlásának?

Igen. A belső felbomlás 1981-ben kezdődött, akkor készítettük el az utolsó darabot, a *Mister Dead and Mrs. Free*-t, és utána hosszan játszottuk, nagy sikerrel.

Halott úr és Szabadné.

És ezt a sikert használtuk ki arra, hogy utána megismételjük az előző darabjainkat, mert azokat nem látták olyan sokan.

Szóval volt egy nagy retrospektív sorozat.

Igen.

De úgy tudom, hogy még filmeket is vetítettek abban a házban.

Úgy állítottuk össze a programot, hogy nem csak a mi darabjaink mentek, hanem hetente egy vagy két estét egy akkor értékes-érvényes-érdemes művésznek adtunk, és ő szervezett valamit. Ha ez éppen egy filmrendező volt, akkor a kedvenc filmjét mutatta be, ha zenész volt, akkor játszott vagy meghívott embereket. Remek estéket szerveztek, és dőlt a közönség. Úgy nézett ki, hogy az alakul ki, amit szerettünk volna.

'81?

Ez már '82. Turnéra mentünk, az élet zajlott, minden remek volt, viszont arra a kérdésre, hogy mi lesz a következő darabbal, az ember mindig a *nem tudom* választ kapta. Nehéz dolog egyszerre élni, dolgozni, szervezni, játszani és kitalálni valamit, mert az egy egészen más terület. Az ötletek általában a kétségbeesésből és az űrből jönnek. Nem a sikerből.

Te voltál az, aki mindig föltetted a kérdést?

Nem, ezt külső emberek tették fel. Én általában vagy leírtam a gondolataimat vagy beszélgettünk, és én, sajnos – most visszamenőleg már azt mondom, hogy sajnos – mindig türelmesen vártam a pillanatra, amikor ketten vagy hárman azt tudjuk mondani, hogy ez az, talán ebbe az irányba kell elindulni. Ezek a pillanatok nem jöttek. Úgy nézett ki, hogy egyre lehetetlenebb ezeket a pillanatokat összehozni. Végül Bálint Pisti egy filmtervvel állt elő, valamint egy hozzávaló darabbal, amit ő szeretett volna egy rendes színházban előadni. Ez az én szívfájdalmam, mert én úgy gondoltam, hogy abban, ahogyan addig játszottunk, még óriási lehetőségek rejlenek. Halász Péter egy egészen más tervet adott elő, amit mindenki visszautasított.

Mi volt az?

Halász Péter terve a *New York Post* cikkeiből készült, naponta változó előadások lettek volna.

Negyven ilyen előadást meg is csinált Sántha Ágival. Ebből az ötletből származik A kínai is, amit most játszik a Katona József Színház.

Ez nehéz dolog volt. Ezeket az előadásokat nagyon kevesen látták. El lehet képzelni, hogy amikor egy társulat magától elkezd felbomlani, akkor hirtelen káosz uralkodik. Egyébként itt szeretném megemlíteni, és nem minden büszkeség nélkül, hogyha az Éva és én, hogyha a nők nem állnak a sarkukra, akkor a ház összeomlik úgy, hogy a téglák zuhannak. És ez nem történt meg.

Mindig ezek a hősies asszonyok és anyák. Mint a háborúban.

Erre hadd mondjak el egy történetet. Sokszor vitatkoztunk, hogy Amerikában, ha az ember művész, akkor kell hogy legyen ügynöke. Én ennek mindig ellentmondtam. Nem. Ez nem így van. Én ezt mind meg tudom csinálni. Nincs rá szükség. Viszont Pisti és az Éva szerették volna. Hát rendben, hátha nincs igazam. Egy alkalommal két iszonyatos kóklert találtunk, akik azt állították, hogy ők most fellendítik az életet, és szereznek pénzt az előadásra. Mert mindig az volt a probléma, hogy amikor a darabot csináljuk, nemcsak hogy kétségbeesés van, szellemi, és űr, és jajongás, de még pénz sincs. És ez a két ember megkérdezte, hogy hát hogyan élnek önök? Mire az Éva mondta nekik, hogy kérem szépen, nem tudom, önök éltek-e háborúban. Ez olyan, mint a háború.

És Bálint Pisti terve megvalósult később?

Igen. És ez lett a veszte a színháznak.

Az melyik darab volt?

A Dreamland Burns.

Magyarra úgy lehetne fordítani, hogy Álomvilág ég vagy Álomföld ég.

Igen. Ez arra vonatkozik, hogy a Coney Island-i vidámpark leégett. A klasszikus, nagyszerű vidámpark, ahova a bevándorlók és a munkások ezrei tódultak. És tengerpart is van ott, lehet napozni, nyáron nyaralni, úszni és vidámpark. És ez leégett. Az új Coney Island pedig már sokkal giccsesebb és érdektelenebb lett. Amikor egy színházi újság pályázatot hirdetett, hogy minden együttes vagy rendező legyen olyan kedves és adjon be egy féloldalas darabtervet, koncepciót vagy ötletet, a Bálint Pisti leült és írt valamit. Ezt nem beszéltük meg közösen. Ez volt a *Dreamland Burns*. Amivel semmi probléma nem lett volna, csak az, hogy ez az ő nevén kellett volna beadni és nem a Squat nevén. Ehhez ő írt egy kis húszperces filmötletet. Míg én a filmet vágtam, a többiek addig a darabot készítették. Májusban bemutattuk Montrealban, annak ellenére, hogy Halász Péter nem értett vele egyet, nem is vett benne részt, nem is jött el. Én elmentem, mert úgy gondoltam, hogy ez az utolsó esély. Közben komoly ellentétek támadtak közöttünk, és amikor hazaérkeztünk New Yorkba, akkor a házat elvették tőlünk, és a dolgok odáig fajultak, hogy akkor ennek vége.

Végül még te is úgy mondod el a történetet, hogy a Bálint Pisti–Halász Péter vonalon hasadt szét a társulat, vagyis a férfiak közt. Volt egy gondolata a Halásznak, ami nem tetszett a Bálintnak, és a Bálintnak volt egy olyan gondolata, ami nem tetszett a Halásznak. Igaz ez, vagy csak a látszat inkább?

Ez gyakorlatilag igaz; de a vágyaink és a létünk szempontjából nem igaz.

Ez jó válasz.

Ha akkor valaki nekem azt mondja, hogy tessék, van egy hónap szünet, van pénz életre, minimális megélhetésre, és találjátok ki, mi az élet, mi az alkotás következő lépése, akkor elővettem volna mindazt, amit szerettem volna csinálni, és megindult volna egy egészen más dolog. Ugyanez vonatkozik a Breznyik Péterre, akinek voltak tervei. Hozzá kell tennem, hogy ő ekkor már nem is lakott velünk.

Akkor különböző lakásokba költöztetek?

De ki is mondtuk, hogy egymással nem dolgozunk többé. Az Éva volt az egyetlen, aki úgy érezte, hogy ő el van hagyva, mert ha őt megkérdezi bárki, az ő számára a színház az egyetlen forma, amiért érdemes alkotni. Úgy gondolom, hogy ez enyhe túlzás, de ő dolgozott, dolgozott, dolgozott, dolgozott.

Ő Bálint Pistivel dolgozott tovább, Halász Péter pedig Sántha Ágival. Te mintegy elléptél a színháztól.

Én rájöttem, hogy ez a sokféle ember, az Éva, a Pisti, a Péter, a Petya, csak pólusai,

csúcsai egy sokszögű ábrának. És én nem tudok *csak* egy részükkel dolgozni, ha ennek a feszültsége megszűnik. Mert nekem hiányzik a másik fele.

És akkor innentől kezdődik az életedben a jellegzetes New York-i emigránslét?

Én szerencsésen soha nem éreztem, mi az az emigráns lét. Én voltam az utolsó, aki otthagyta a házat. Megvártam, amíg mindenki talál magának lakást. De nagyonnagyon kísérteties volt az üres házban lakni egyedül.

És te csomagoltál össze?

Igen.

Te vagy a nagy összecsomagoló.

A díszleteket egy ismerőshöz szállítottuk, szóval nehéz volt szétszedni, de szétszedtük. Végül is felpakoltunk egy teherautóra.

Ez is a nőkre maradt.

Viszont ez az én agresszív magatartásom jele volt, hogy nem voltam hajlandó elhagyni a házat addig, amíg mindenki más nem talál magának valamit. Nem hibáztatok ezért senkit.

Nevezzük ezt agresszió helyett erőnek. Az nagyon érdekes, amit mondasz, hogy soha nem érezted magad emigránsnak. Tehát az Európán át való vonulás közben Párizson, Rotterdamon, New Yorkon át, mindig otthon érezted magad? Azt akarod mondani, hogy nem érezted, hogy távol vagy a hazádtól?

Hogy távol vagyok Magyarországtól, azt soha nem éreztem, mert szerintem a XX. század végén már egészen világos, hogy a törzsek vagy az egyezmények alapján megszabott határok nem jellemeznek egy embert. Párizsban mégis idegennek éreztem magam, bármennyire szerettem volna belépni valamilyen módon az életbe. Játszottunk egy hajón éjszakánként, egy héttel azután, hogy megérkeztünk. Egy furcsa vegyesfelvágottat állítottunk össze a darabjainkból.

A Szajnán?

Igen. A Szajnán volt egy hajó, egy tutaj tulajdonképpen, ami színház volt, ott bemutatkoztunk, és azonnal megkaptuk az éjféli előadáskezdést. Az előadáshoz béreltünk egy autóbuszt, amin Chopint játszottunk, és ezzel a busszal szállítottuk az embereket onnan, ahonnan laktunk, a hajóig, és a hajón volt az előadás. Az együttes egy része otthon adott elő egy jelenetet, aztán együtt beszálltunk a buszba, következett chopines turistavezetés, megérkeztünk a hajóra, ahol már folyt az előadás és folytatódott tovább.

Párizs by night?

Mi csak azt szerettük volna, hogy a nézőknek ne kelljen gyalogolni. Az egy nagyvárosban nehéz ügy, átmenni egyik helyről a másikra.

És miért érezted ott idegennek magad?

Mert a közönség nem tudta hova tenni ezt másfajta színházat, kevesen voltak, és mi pedig kerestük, kerestük, kerestük a kapcsolatokat. Végül elment a kedvünk attól, hogy ugyanannak a variációit csináljunk, és úgy gondoltuk, hogy talán most csendre van szükségünk, és valami mást kell kitalálni. De szerződéseink voltak ide-oda, úgyhogy utazgattunk. Párizs volt a központ. Tehát nem volt arra idő, hogy ott jól elkeseredjünk és egy darabot csináljunk. Amszterdamban az amszterdami színházi igazgató felajánlotta, hogy Rotterdamban kaphatnánk egy három hónapos ösztöndíjat. És ez volt a nagy változás. Ez egy évvel azután történt, hogy megérkeztünk Nyugatra. Rotterdamban, az eddigi munkánkra való tekintettel megkaptuk az ösztöndíjat, amit, hogy őszinte legyek, rajtam kívül senki más nem hitt el mindaddig, amíg át nem vettem egy kulcsot. Egy háznak a kulcsa volt, mert azt kértem az igazgatótól, hogy ne kelljen hotelban laknunk, és ne színházban kelljen játszanunk, hanem valahol másutt, nem tudom, hogy hol, másutt. És ez olyan vad ötlet volt, hogy tetszett neki. És éppen akkor ők maguk vásároltak egy kis háromemeletes házat a város közepén, ami lakhatatlan volt tulajdonképpen, de tökéletes, és annak volt egy kirakata. És ez az egész úgy történt halálpontosan, hogy először megjelentünk Rotterdamban, egy török szállodában szállásoltak el minket, ahol patkányok szaladgáltak a falon, ez nagyon érdekes volt, de riasztó. Mi egy operaház próbaszínpadára jártunk, úgymond próbálni, és tudtuk, hogy három hét múlva Marseille-ben fel kell lépnünk a *Három nővér*rel. Ebből az következett, hogy megismerkedtünk Rotterdammal, a társaság fele hazament Párizsba, a *Három nővér* és én lementünk Marseille-be. Sok mindent tudtunk a darabról akkor már: azt is, hogy gyerekek lesznek benne, azt, hogy tüzet akarunk használni, hogy disznó is lesz benne. Innen a darab címe, *Pig, Child, Fire!*

Tűz, disznó, gyerek!

Úgy váltunk el Rotterdamban a színháztól, hogy sem tüzet, sem gyereket, sem disznót nem lehet használni. Majd megérkeztünk Marseille-be *Három nővér*t játszani. Csodálatos idő volt. És érdekes módon nem volt közönség. Megérkeztünk az előadásra, az elsőt megtartottuk tíz embernek, a másodikon senki nem jelent meg, a harmadikon senki. Szóval egy hétig úgy voltunk ott Marseille-ben, hogy nem volt közönség. És nem voltunk elkeseredve, nagyon jól jött. Ugyanis kitaláltuk, és mindenféle feltételeket szabtunk a rotterdamiaknak, hogy csak akkor megyünk vissza és akkor vagyunk hajlandók folytatni a munkát, ha. És ez lett a *Pig, Child, Fire!* Az eredménye a dolgoknak az lett, hogy a Breznyik Péter, Galuska (a kislányom) és én, megérkeztünk Rotterdamba, megjelentem a színházban, ahol rettegve vártak minket, hogy mi valóban tüzet, gyereket és disznót akarunk. A disznóból kecske lett, a tűz maradt és a gyerek is maradt, és az illető átadta nekem a ház kulcsát. Egy házat szerettünk volna, és tessék, itt van az irodaház, bérbe lehet venni. Beléptem oda, és ott volt a kirakat. És volt egy telefon, amit elfelejtettek kikapcsolni. Azonnal felhívtam a többieket Párizsban, hogy itt a ház, meg van engedve minden, azonnal tessék jönni és elkezdeni dolgozni, és itt van egy kirakat. És mindenki megérkezett, és ott volt a kirakat, ami előtt volt egy függöny belül. Több nem kellett hozzá. Az eredeti variáció az volt, hogy talán mi kint játszunk az utcán, és kint van a függöny, és mindenki bent ül vagy áll, avagy megcsináljuk azt, hogy a színpad a kirakat előtt van, és utána van az üveg és az utca.

Tehát Rotterdamban a társulat újra kezdte. És te New Yorkban hogy kezdted újra, mikor egyedül maradtál?

Elhatároztam, hogyha nincsenek társaim, akkor magam kell kitaláljam az életemet és kielégíteni az alkotói vágyaimat. Illetve az ősi vágyamat szerettem volna megkérdezni magamtól. Mert én filmeket szerettem volna mindig csinálni, ezért voltam mindig én a filmek közepén a színházban. Ez természetesen csak vágy volt az elején. Találkoztam hosszú ideig tartó élettársammal, aki szintén filmet szeretett volna csinálni, és csináltunk is egy filmet. Az élet sűrűjébe kerültem, és nem éreztem az elszakadást. Nem vágytam arra, hogy a többiekkel dolgozzam, mert olyan hosszú ideig tartott a lehetetlenülés, hogy inkább jólesett az egyedüllét. És nagyon sokat kellett tanulnom is; az angol nyelvvel küszködtem. Én gyerekkorom óta angolul tanulok.

Angol szakos voltál az egyetemen.

De ez nem jelentette azt, hogy tudok angolul írni. És ezt megtanultam. Nem az amerikai klisék szerint írok, hanem természetesen, a saját gondolataimat követve. Még most sem állítom, hogy valóban angol írás, de már elfogadható. Még a legközelebbi barátom sem mondja azt, hogy ejnye, te nem itt születtél, hanem elismeri, hogy ez másfajta, ez az én saját stílusom, és nem rossz angolság.

És most miből élsz Anna?

Egy nyomdában dolgozom komputerekkel. Heti három napot, 12 órát. Ebből élek. Kb. eltart minket.

Van egy Simon nevű fiad, aki 13 éves és van a Galus, aki lány és 18 éves. És miért nem jöttél 16 évig, mert azt hallottam, hogy Lengyelországban például jártál, meg is lepett.

Annak az volt az oka, hogy fiam egy amerikai–lengyel koprodukciós film főszerepét kapta meg. Nagyon élveztem, mert hogy észrevették, hogy nem anyuka vagyok, hanem filmes, és ez nagyon jólesett.

Ja, hogy a Simon színész...

Játszott a mi előadásainkban, a színházban nőtt fel. A színház címtáblája, ami kinn volt az utcán (amit az Éva festett), most nálunk van otthon, az van a plafonon. Tehát mindennap látja, hogy SQUAT. Amikor felvételizett a gimnáziumba, a színházi vagy előadó-művészeti osztályra jelentkezett, ahol egy monológot kellett elmondjon, és visszautasította, hogy kívülről megtanulja, de elmondta a saját szavaival, és ez rendben is volt. De aztán elbeszélgettek vele, és kérdezték, járt-e már színházban. És mondta, hogy nem. És kérdezték, hogy látott-e már színházat. Mondta, hogy nem. Aztán a végén azt mondta, hogy talán a nővérének az iskolai darabjait színháznak nevezhetjük, és azt látta. Majd eljött. Szóval nem tudta azonosítani, hogy amit mi csináltunk, az valóban színház. Mert amit színháznak hívnak New Yorkban, az egészen más.

Tizenhat év eltelt, most hogy három vagy négy napja vagy itt, milyennek érzékeled az országot?

Akkor nem sajnáltam, hogy egyszeri kiutazásra érvényes útlevelet kaptam, mert itt ugyan meg lett hazudtolva a kommunizmus utópisztikus elképzelése a javak elosztásáról, mégis abban a hazug ideológiavilágban kellett élni. Ez pedig rossz még akkor is, hogyha az ember igyekszik magát olyan emberekkel körülvenni, akik ezt tudva tudják, és képesek túltenni magukat rajta. De ez a hazugság akkor is hat. Később vettem észre, hogy mennyire hatott tulajdonképpen. És ebből a szempontból a nyers, vad imperialista, kapitalista Amerika őszintébbnek tűnik, mert ott megmondják az embernek, hogy tetszik vagy nem. Pénz vagy nem pénz. Én gyűlölöm, de ott legalább tudom, hogy ki az ellenfelem. Itt már nem tudtam, hogy ki az ellenfelem. Most nagyon örülök, hogy minden megváltozott, de féltem is az országot. Amint az első hírek érkeztek annak idején New Yorkba, lehetett tudni, az ember olvas a sorok között, rögtön lehetett tudni, hogy ráugranak Kelet-Európára, és próbálják megenni.

Ez érzed most a legfenyegetőbbnek?

Igen, és mégis kikerülhetetlen.

Úgy hallom, hogy fölvetted videóra Halász Péter előadását, A kínai-t. Te láttad a korábbi változatot is, még a Breznyikkel.

Azt a változatot a saját lakásukban készítették, és nagyon szép volt.

A Sántha Ági és Halász Péter közös lakásán?

Így van. Ez volt a legjobb előadás. Például az a jelenet, amikor a rendező és a felesége alszanak. Belépsz az ő lakásukba és azt látod, hogy egy kis színházi díszlet mögött alszanak; tudom, hogy ezt csak eljátsszák, de azt is tudom, hogy ők valóban ott alszanak. Ez természetesen egészen más, mint amikor látom eljátszva nagyon jól itt Budapesten.

Különös pillanat, amikor élő sorsokat jelenítenek meg olyan színészek, akik ráadásul nem is ismerik az összes szereplőt. Mondjuk Pétert ismerik, de az Ágnest nem. És itt Udvaros Dorottya tulajdonképpen az Ágnes.

Igen. Időnként meglepően hasonlít. Ő hasonlít a legjobban az eredeti alakok közül valakire. Az összes többi nem, az összes többi átformálás. Ő az, aki nagyon-nagyon hasonlít. Örülök neki, hogy a közönség itt ilyen szeretettel fogadta *A kínai* történetét. Amikor azt hallottam, hogy Péter ezt a lehetőséget kapta, attól tartottam, hogy ez túl távoli téma. Ugyanis New Yorkban mi otthon vagyunk, tehát ott a kínai bevándorló, a szocialista, kommunista Kínából mást jelent, mint innen azt nézni, hogy az ember a nagy New Yorkban megpróbál beilleszkedni, és nem sikerül neki. Ez dupla áttétel. Nem tudtam, hogy ez valóban élni fog-e. És úgy tűnik, hogy mindenki érti és itt ugyanolyan érdekes, mint New Yorkban.

Akkor most veszek egy mély levegőt és megkérdezem, hogy játszanál-e a Péter darabjaiban?

Ezt Péter is állandóan kérdezi tőlem. Nagyon szívesen. Most már nagyon szívesen. Elég év telt el ahhoz, hogy megnyugodjak.

Ti mindig jóban voltatok, úgy tűnik, hogy kisebb válságoktól eltekintve mély kötelék fűz titeket össze.

Igen, ez engem is meglep, az nem lep meg, hogy engem hozzá, de az, hogy őt is hozzám, az meglep. Hogy a közös játék megvalósul-e, az más kérdés. Ő egy nagyon érdekes darabot ír most, a *Piero della Francesca-kabarét*. Mindig elmondja minden gondolatát, felolvassa, és egyáltalán mindig megbeszéljük. Idáig tart az együttműködés, pillanatnyilag.

És mondd Anna, a Dohány utcai lakásotokra, ahol te voltál a háziasszony, te voltál a ház úrnője, arra hogyan gondolsz most vissza?

Sok szeretettel. Az nagyon szép, gyönyörű volt. Minden nagyszerű volt. Örülök neki, hogy valakik ott laknak, én nem voltam ott, és nem is akarok odamenni.

Ismered, akik ott laknak?

Péter mondta, hogy egy nagyon kedves cigány család lakik ott. És nagyon örülök, hogy ők laknak ott.

GERLÓCZY SÁRI RAJZAI

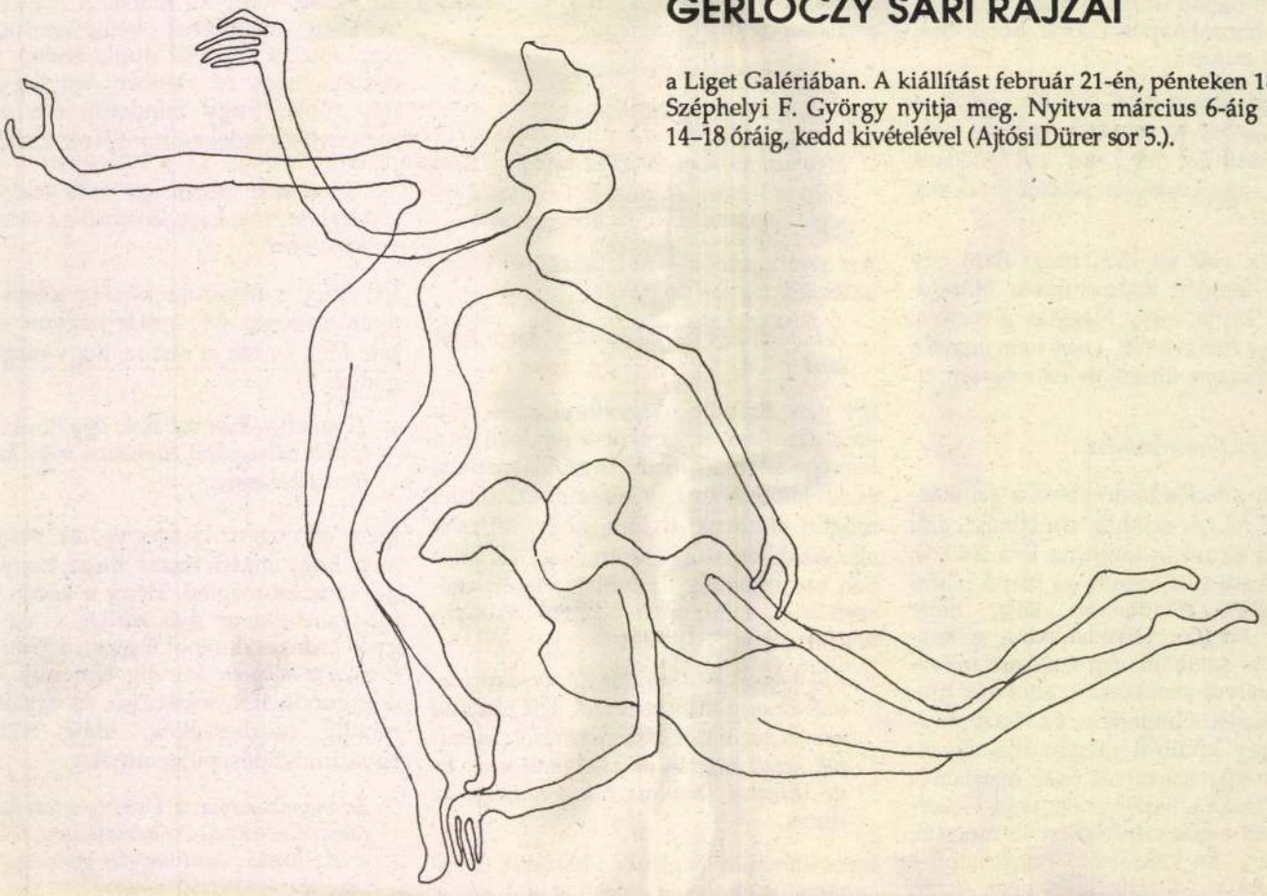

a Liget Galériában. A kiállítást február 21-én, pénteken 18 órakor Széphelyi F. György nyitja meg. Nyitva március 6-áig naponta 14–18 óráig, kedd kivételével (Ajtósi Dürer sor 5.).

A GULAG tényekben, adatokban

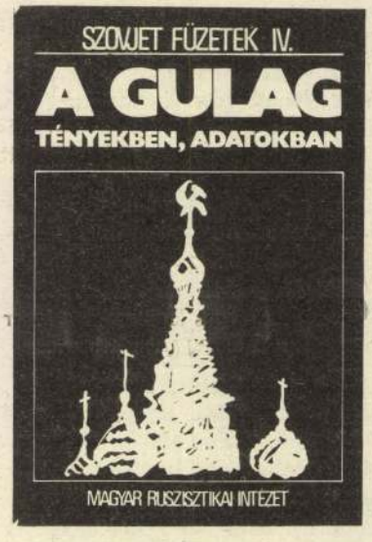

A *Szovjet Füzetek* sorozat eddig megjelent három kötetében a Szovjetunióban zajló folyamatokat elemezték hazai szakértők (*A peresztrojka vége?; Privatizálás a Szovjetunióban; A Szovjetunió vége?*), a most megjelent IV. füzet szerzője V. Ny. Zemszkov, aki 1989 elején *hivatalosan* jutott hozzá a Belügyminisztériumban addig zárt, szigorúan őrzött titkos, *hivatalos* adatokhoz. Tanulmányát ennek alapján készítette. „Azt, hogy megfelelnek-e a lágerben, büntetőtelepen, börtönben fogva tartottak, elpusztultak valóságos számának" – írja bevezető tanulmányában Szilágyi Ákos –, „csak alapos forráskritika után lehet majd megmondani. Zemszkov hajlik rá, hogy a hivatalos számadatokat – talán titkosságuk okán – mindenféle további vizsgálódás nélkül valóságnak megfelelő számoknak, az *egyedül igaz számoknak* tekintse, s így fejtegetéseiből itt-ott bizony kilóg a számháborúk hősének ideológiai lólába, ami a közölt statisztikák, számadatok *forrásértékéből* mit sem von le."

A sorozat egésze vagy részei megrendelhetők a Magyar Rusztikai Intézet címén. (1364 Budapest, P. O. P. 107.) Közületeknek példányonként 199 Ft, magánszemélyeknek 99 Ft.

BARBARO KONCERT

február 22-én, szombaton este 8 órakor a Lágymányosi Közösségi Házban (XI., Körössy József u. 17.)

Az **E**gyesült **K**épek **E**gyesület kiállítássorozatának következő kiállítása a Mátra Örökmozgó videogalériáján *Kodolányi Sebestyén* munkáiból nyílik „Mélyszántás" címmel február 24-én este fél 9 órakor.

HALÁSZ PÉTER, fotóművész

Halász,Filep Antal,Móser Zoltan,Lantos Miklós és Koranniss Péter,a néprajzi ihletésü fényképezés megujitói,a modern és művészi komponalást nem öncélu játéknak tekintik,hanem egy életforma megmutatásanakrendelik alá.Igy lesz nemcsak szép és tiszta,hanem tartalmilag is gazdag a fotó.-Kósa László és Szemerkényi Anna:Néprajzi kalauz.Móra Könyvkiadó,1973. 111.old

HOPPÁL MIHÁLY: Könyvekről....Néprajzi kalauz 110.old

VALÓSÁG, a TIT. folyóirata, 1974. 4.sz. Bp.

HALÁSZ PÉTER

Halán Péter

91 7. 6,69
9. 63

Új Művészet

ASZTALOS ZSOLT

Ember, környezet, technika

Magyar Nemzet, 2000. 06. 23.

■ MÉSZÁROS

A varsói és a magyar képzőművészeti akadémia festő szakos művészei közös kiállítást szerveztek Budapesten, a Platán Galériában. A szerdán megnyílt tárlat mottója az expó 2000 jeligéje: Ember – Környezet – Technika. Érdemes megfigyelni, hogy az ifjú varsóiak és budapestiek más-más módszerekkel, kifejezőeszközökkel dolgoztak.

A varsói festők interpretációi a hagyományos olajvásznon jelennek meg, míg a magyar művészek alkotásai a technikai médiumokat használják, installációikban technikai úton képezik le gondolataikat.

Maria Ryll, *Agnieszka Tatar* és *Katarzyna Teclaw* a Varsói Képzőművészeti Akadémia legkiválóbb grafika szakos növendékei, festészetet *Adam Slyka* tanított nekik.

Maria Ryll a festményein egy egyszerű asztal metamorfózisát ábrázolja, amely egyre inkább elveszti tárgyi jellegét, akár egy érzést is kifejez. Agnieszka Tatar az egyéni pszeudovilág teremtésének ifjú mestere, képein a realitásra emlékeztető elemek kavarognak a színekkel, formákkal és a sajátos jelentésvilágokkal. Katarzyna Teclaw képei is hétköznapi konyhai tárgyakat mutatnak be.

A nagyítás és a színkontraszt használatával egyszerű képei rendkívüli vizuális hatást hordoznak. A Magyar Képzőművészeti Főiskola három, itt kiállító diákja *Maurer Dóra* tanszékvezető professzor tanítványa. Míg *Asztalos Zsolt* printelt fekete-fehér képein a természet mozgásba lendül és kibontja színeit, *Halász Péter* a fény és a tükörsík, illetve fémgolyók reflexióival képezi le a valóságot. *Kokesch Ádám* a fényt használja közvetítőnek, álló és mozgó vetületei, a rovargyűjtő lencsék alá sűrített élettereink megdöbbentő kifejező-erővel hatnak.

A kiállítás július 16-ig látható a Lengyel Intézet Platán Galériájában.

HALÁSZ PÉTER

A Richter név fogalom!

Az első magyar gyógyszergyár,

A RICHTER GEDEON VEGYÉSZETI GYÁR Rt.,

egyre növekvő feladatainak intenzív ellátásához ismét
munkatársakat keres

külkereskedelmi igazgatóságára,

közép- és kelet-európai üzletkötői,
lebonyolítói, idegen nyelvi levelezői, valamint
titkárnői munkakörbe

Ideális jelölt
üzletkötőnek:
aki
- főiskolai vagy egyetemi végzettséggel
- külkereskedelmi gyakorlattal
- angol és angol-orosz nyelvtudással rendelkezik,

külkereskedelmi lebonyolítónak:
aki
- középfokú végzettséggel
- külkereskedelmi lebonyolítói gyakorlattal rendelkezik (az idegennyelv-tudás előny)

idegen nyelvi levelezőnek:
aki
- főiskolai (esetleg középiskolai) végzettséggel
- angol-orosz nyelvi levelezési gyakorlattal rendelkezik

titkárnőnek:
aki
- orosz anyanyelvű vagy az orosz nyelvet anyanyelvi szinten beszéli
- jó szervezői képességgel rendelkezik.

A Richterrel érdemes,

- mert alkotó tagja lehet egy nagy múltú magyar cégnek
- mert jó egzisztenciát kínálunk Önnek
- mert a munkáját, eredményességét, vonzó jövedelemmel ismerjük el.

Kérjük, hogy a szakmai önéletrajzát tartalmazó pályázatát,
a megjelenést követő 7 napon belül szíveskedjék feladni,
a következő levélcímre:

RICHTER GEDEON VEGYÉSZETI GYÁR Rt.
Sélley Károly főosztályvezető
Budapest 10., Postafiók: 27. 1475 (Gyömrői út 19-21.)
Előzetesen érdeklődni lehet a 260-6670-es telefonszámon.

RICHTER GEDEON VEGYÉSZETI GYÁR Rt.

A parabolikában jön a szürke fátyol

Rekord a Rábaringen – Száguldás kétszázzal huszonnégy órán át

Huszonnégy óra alatt 4 ezer 613 kilométert száguldozott végig a győri Rába gyár écsi próbapályáján *László István* és *Újházi László* egy Opel Omegával. A két versenyző pénteken ért a célba, szombaton pedig már begördül a budapesti Omega-koncertre.

A Rábaring nem volt idegen számukra, hiszen tavaly egy Astrával itt állítottak fel Guinness-rekordot: nem egészen 16 nap alatt tették meg az Egyenlítő hosszával azonos távolságot, vagyis 40 ezer 075 kilométert.

A teherautók úgynevezett nyúzópályájának készült 3,6 kilométeres Rábaringen a döntött kanyar, a parabolika a okozza a legnagyobb megpróbáltatást. Ha abba százkilencvennel belehajt az ember olyan terhelés éri, hogy akár el is ájulhat tőle.

– Előbb jön a szürke fátyol – magyarázza *dr. Tótka Zsolt*, a kecskeméti Hovéd Repülőorvosi Vizsgáló és Kutató Intézet orvosa. – A retina vérellátási zavarának következtében „elmennek" a színek, a látás homályossá válik. Ezután borul az emberre a fekete fátyol, vagyis átmenetileg teljesen elveszti a látását. A harmadik fokozat az ájulás, ami azonnal megszűnik, ha véget ér a nagy terhelés. Ezeket a versenyzőket persze nem fenyegeti ilyen veszély, hiszen még a tavalyi rekordkísérletük előtt teljes kivizsgáláson estek át Kecskeméten, és alkalmasnak bizonyultak erre a feladatra.

– Amikor készültünk a versenyre, beült hozzánk néhány érdeklődő, rosszul is lett mindegyik. Azóta nem merünk „taxizni" – mondja László István.

A nézők véleménye megoszlik. Van aki azt mondja: őrültség. Mások szerint sport. Autóteszt – teszi hozzá valaki.

És emberteszt is, hiszen a két pilótát fölszerelték mindenféle

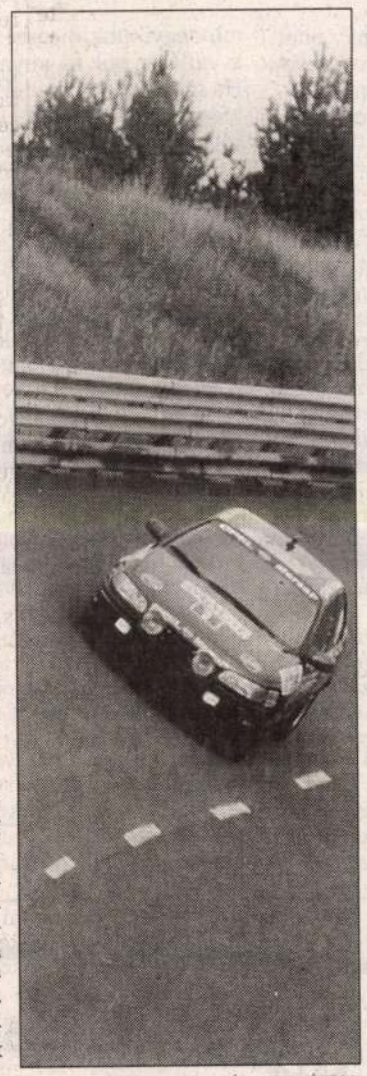

SZANDELSZKY BÉLA FELVÉTELE

műszerekkel, csatlakozókkal, folyamatosan, menet közben készül róluk az EKG, amit majd Kecskeméten értékelnek.

– Még kilenc kör – szólnak ki a sátorból a széken pihenő László Istvánnak. Ez azt jelenti, hogy alig több mint kilenc perc múlva átszállás. Ötven kör után cserélnek a volán mögött.

Begurul az Omega a depóba, gyors kerékcsere, tankolás, lemossák a szélvédőt és indulás.

A kocsiból kiszálló Újházi úgy néz ki, mintha hajat mosott volna.

– Nem használjuk a klímát, mert elviszi a lóerőket – mondja, és a nyakát maszírozza. A harmadik óra után kezdett el fájni a nagy terheléstől.

A nappal a forróság miatt nehéz, éjszaka viszont, hajnali kettő körül a bioritmus „túl le", s a csapat tagjai félnek a vadveszélytől is.

Nem is múlik el baj nélkül az éjszaka. Előbb egy borzot ütnek el, majd Újházi hangja hallatszik a rádióból:

– Szédülök, hányingerem van, kiszállok.

Gyors vizsgálat, injekció, pihenés, majd Újházi újra ringbe szál.

Reggel már az ünneplők gyülekeznek a pálya szélén.

– Vágjuk a centit, mint a katonák – mutatnak föl a versenyzők a domboldalon szurkoló közönségnek.

Pontban délben célba ér az Omega. Az eredetileg tervezett 5 ezer kilométertől elmaradtak, s az átlagsebesség a kétszáz helyett „csak" 198,4 kilométer volt óránként.

– Kézi sebváltós autóval mértük be a pályát, a versenyre viszont automatát kaptunk és ez lassúbbnak bizonyult – mondja László István a rögtönzött sajtótájékoztatón. – Ezenkívül a vártnál több gumi, tizenegy garnitúra fogyott el, 45 perc volt a kiállásunk...

Így is bekerülnek a Guinness-rekordok könyvébe.

– Minden rekord azért született, hogy megdöntsék – invitálják Écsre a vállalkozó kedvű versenyzőket.

Hajba Ferenc

REJTVÉNYFEJTŐK FIGYELMÉBE!

Szeptemberben megjelenik dr. Garami László

REJTVÉNYFEJTŐK NAGY LEXIKONA

c. művének harmadik, egyben befejező kötete!

Sok tízezer új információ, név és adat a korábbi két kötethez hasonlóan úgy rendszerezve, **hogy a megfejtéshez többnyire elég egyetlen betű!**

A 800 oldalas, keménykötéses könyv bolti ára 1300 Ft, de **most 300 forintot megspórolhat, mert a megrendelőlap beküldői 1000 forintért** juthatnak a lexikon zárókötetéhez!

A könyvet a megrendelések beérkezésének sorrendjében, postai utánvéttel juttatjuk el a megrendelőkhöz. **Ára és a postaköltség a kötet kézhezvételekor fizetendő.**

Kérjük, megrendelésüket küldjék a következő címre:

NÉPSZABADSÁG RT., 1960 BUDAPEST.

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem a REJTVÉNYFEJTŐK NAGY LEXIKONA III. c. könyvet 1300 Ft helyett 1000 Ft-os áron, ... példányban, postai utánvéttel történő szállításra.

A megrendelő neve: .....

Címe: .....

81901 JP

FÁK KÖZÖTT

A rejtvény fősoraiban Szabó Lőrinc gondolatát rejtettük el. Ezt kérjük beküldeni, lehetőleg levelezőlapon. Határidő: szeptember 12. A cím mellé kérjük ráírni: REJTVÉNY.

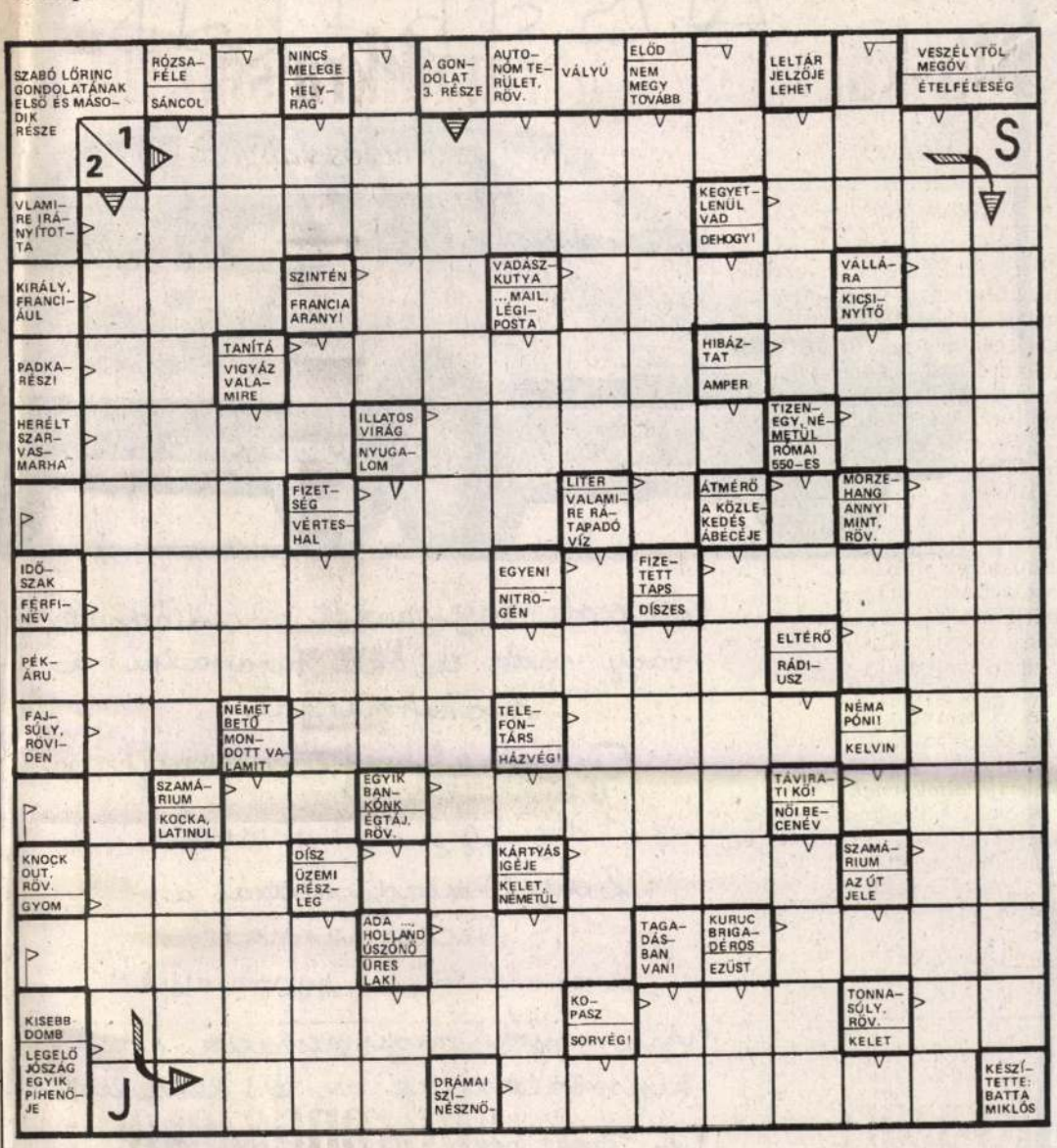

AZ AUGUSZTUS 20-I REJTVÉNYPÁLYÁZATUNK NYERTESEI

Megfejtése: Nem kellene inkább a kedves nejét kicserélni?

Budapestiek: Árokszállásy Györgyné, Biró Károlyné, Bulecza Istvánné, Özv. Gergely Tiborné, Horti Ferencné, Hüse Ferencné, Kendrovics Ágnes, Kiss Jánosné, Mátraházi Károlyné, Munkácsi Éva, Nikiser Imre, Nócs Ferencné, Oláh Károlyné, Szabó Piroska, Sztamorai Ágnes, Takács Sándor, Tiszavölgyi Antalné, Turai Józsefné, Übelhör Ágnes, Veres Ákos.

Vidékiek: Áfráné F. Zsuzsanna, Nagykanizsa; Bagi Henriett, Abasár; Boros László, Ludas; Buránszky Tiborné, Pilisborosjenő; Csala János, Nagyér; Eke Attiláné, Felsőnyárád; Fridinger Ferencné, Csősz; Farkas Bernadett, Kecskemét; Fábián Zoltánné, Salgótarján; Fodor Tamás, Sopron; Kiss Zoltán, Pásztó; Kovács Gréta, Tiszatarján; Kovács Sándor, Eger; Kókai Erik, Kunszentmárton; Könczöl Ernő, Eger; Kövesdi Béláné, Alsózsolca; Mihók Mária, Tornyosnémeti; Mikula Dezsőné, Napkor; Nagyné Kladiva Apollónia, Füzesabony; Orehovszky Mihály, Sátoraljaújhely; Puskás László, Kőrösladány; Solymos Istvánné, Somogysárd; Szilágyi Zsuzsanna, Tokod; Szoldinger Istvánné, Mecsér; Szügyi Gyuláné, Nagykanizsa; Törköly Lajosné, Felgyő; Vörösvári Irma, Pápa; Zsebő Detti, Nagydorog.

LEVÉL

az öregnénéről

Ady Endre egyik versében van két sor, miszerint „Nagy, fehér fényben jön az Isten, hogy ellenségim leigázza".

A stílus (talán az „ellenségim" miatt) zsoltáros hitet idéz: legalább a mennyekből valaki helyrebillenti az igazságot.

Hiszen az magától soha nem megy. A jó is ritkán nyeri el jutalmát. Életünk veszteségek sorozata; igaz, nyereségeké is. De ez utóbbiakat természetesnek vesszük, a számvetéskor kihagyjuk; gyógyíthatatlanul bennünk él viszont megannyi sérelem, bántás, veszteség emléke, évtizedekig. Lelkünk élemedett korban éppen ezért teli van sebekkel, ezek némelyike nem is heged be soha. Nem vagyunk felvértezve a sors inkorrektségei ellen. Minden öv alatti ütés védhetetlen. Kiskorunkban szépre és nemesre oktatnak bennünket, a gondokról keveset tudunk, a történelem fölöttünk zúg el. Később kiderül, hogy teljesen váratlanul, a derült égből is lecsaphat a villám, és összerogynak törvények, föl-gyulladnak értékek, szeretteinket kiviszik a temetőbe. Egyetlen vigaszunk marad, oda van írva a sírkert kapujára: „Feltámadunk!".

Alkat, kultúra és szerencse kérdése, kinek mekkora a tűrőképessége ehhez. Nemzedékem és a még idősebbek képviselőit látván, sokszor csodálom higgadtságukat. Hogy tudnak mosolyogni még. Hogy nem kapnak idegrángást a villamoson. Hogy még bírják cérnával.

Holott „húzd meg – ereszd meg", ez volt a pályájuk. Senki nem tehet a származásáról például, ám errefelé – így vagy úgy – mindegyikünk megszenvedett miatta. Hol a vallása, hol az anyagi viszonyai miatt. Ha szegény volt, ha tehetős. Átgázolt rajta megannyi ideológia, hadsereg, rendszer, törvényhozás. Vagy a házát vették el, vagy a távlatait. Önbecsülését mindenképp. És e küszködésben, kiszámíthatatlan körülmények között, alkalmanként kiszolgáltatottan, pénzromlásnak és sokféle lócsiszárnak alávetve, nyakába kapta ráadásul a lét kegyetlenségét is. Mindenekelőtt a halálét. A temető párás enyészetszagát. Nem csodálkozhatunk hát, ha annyi a frusztrált – vagyis megostorozott – ember. A részeg. Az agresszív. A magába roskadó. A vesztésre alkalmatlan. Az öngyilkos. Egyszer valaki – foglalkozására nézve a gyári munkások krémjéhez tartozott, esztergályos volt – azért vetett véget életének, mert a reggeli sietségben elszakadt a cipőfűzője. Apróság, de ezzel telt be a pohár. Egy időben nem is értette az irodalompolitika, mi az, hogy *action gratuite*.

Más, szerencsésebb országokban a nemzedékek kevesebb viszontagságon mennek át. De az élet fő kérdései ott is reménytelenül ugyanazok. Nem is igen néz már szembe velük se irodalom, se film. Megerősödött viszont – vigaszul – a habos mesék műfaja. Teli vagyunk beteljesült szerelmet ragyogtató regényekkel. Állítólag háromszáz (erre képzett) nő írja ezeket Amerikában. E történetekben bronzbarna a férfi és fürdőmedence szélén hever a lány. Van bonyodalom, de módjával, hiszen a szív mindent legyőz. És ömlenek a szappanoperák, ahol senki nem vesz könyvet a kezébe. Annál többször whiskyspoharat. Cselszövények, s lovaglás az alkonyatban. Álomhajó. Paradicsom Szálló. Friss frizurák. Vérbő ajkak, széles kalapok. Batárautók. Vendéglői gyertyafény.

Nézi mindezt öregnéne, s egyetlen gyönyörűsége, hogy minden *valóságosat* elfelejthet, a „krokodil grósz"-t hajtogató légvédelmi rádióadástól kezdve a békekölcsönön át a küldetéstudatig. Másik világba röppenhet át, ötven percre, és ott Bobby van, aranyos gyerek, végre eltölt egy éjszakát Pamelával. És fölragyog egy picinyke boldogság, ami már az övé is.

Akkor pedig jön egy autó, mert a színész nem bírja tovább, most kapta a hírt, hogy apját-anyját agyonlőtte egy részeg. Tapasztalt dramaturgiának nem probléma előkeríteni egy autót, amely halálra gázolja Bobbyt, tehát kivonja a forgalomból. Később, harminc folytatás után valahogy megint becsempészik majd a történetbe, mert a közönség visszakövetelí. Öregnéne azonban mit sem tud erről a magyar kisvárosban: annyifélét elhitettek vele, hogy önnön hiszékenységének dugájába dől. És beveszi összekuporgatott altatóit. És – mert nem a Dallas forgatókönyvíróinak kezében van a sorsa – csakugyan elhalálozik. És Isaura mellé megy föl az egekbe, és nem jön senki igazságot tenni se nagy fehér fényben, se sehogy.

Szabó György

A laprakész színház

Hatalom–Pénz–Hírnév–Szépség–Szeretet a Népszabadság nyomán

A hír így szól: Hatalom–Pénz–Hírnév–Szépség–Szeretet címmel szeptember 12-től október 31-ig Halász Péter és a budapesti Katona József Színház szokatlan előadássorozatot tart. Hetente négyszer egy aznapi napilapból kiválasztott hír kerül dramatizált változatban a Kamra színpadára. A lap pedig, ahonnan a híreket kiválasztják, a Népszabadság lesz, amely támogatja ezt a produkciót.

SZANDELSZKY BÉLA FELVÉTELE

– Két darabot csináltam eddig a Katonában, a Katonának – mondja Halász Péter ötletgazda –, mégpedig A kínait és A kínai kettőt. Az utóbbit Önbizalom címmel játszottuk. Ezek „hozott anyagok" voltak. Most megkértek, hogy csináljak egy magyar darabot. Ez jutott eszembe.

– Tíz éve Amerikában már kipróbálta ezt a fajta aktuális színházat. Mi a különbség az akkori és ottani, illetve a mostani és itteni lehetőségek között?

– Akkor még tapasztalatlanabb voltam. Kifárasztott például az éjszakai írás. Ráadásul ott mindent saját zsebből kellett megoldanom. Egyszerre pénzt szerezni és színházat csinálni elég nehéz.

– Egy délelőtti tévéműsorban ízelítőt kaphattunk a munka folyamatából. A két író: ön és Kornis Mihály a hétfői lapszámunkból az Áram lesz, az ökröt megették című cikket választották, mely a 72. elektromos-napról tudósított – ökörsütésről, táplálkozási és egészségügyi tanácsadásról. Ebből készítettek próbaelőadást este. Miről szólt a „darab"?

– A darab elkészült, de nézők még nem látták. Elkészült a próbaelőadás – zenével, fénnyel és tánccal. Az ökröt egy német vendégszínész játszotta, és a böllér tolmácsolta az ökör gondolatait, akinek a szemszögéből éljük végig ezt a népünnepélyt az Elektromos-pályán. Itt persze megjelent az ipari miniszter, aki nagyon szép beszédet mondott. Bejelentette, hogy a privatizáció nem fogja akadályozni az áramszolgáltatást, és elvágott egy szalagot... és ekkor ment ki az áram... Mi egyébként senkit nem parodizálunk, mert ez elég olcsó dolog lenne. Inkább az emberi méltóság teljességét mutatjuk be. Az újságot úgy használjuk, mint egy ellenőrizhető szöveget, amelyből színház lesz.

– Nem jelent korlátot, hogy csak a Népszabadságból tallóznak?

– Ez természetesen önkorlátozás, aminek azonban megvannak a praktikus előnyei. Szerintem elég érdekes cikk van a Népszabadságban ahhoz, hogy elindítson bennem egy színházi folyamatot. Tulajdonképpen megterhelne, ha több lapot kellene végignézni. Másrészt megállapodtunk a Népszabadsággal, hogy támogatják a produkciót – amit örömmel veszek és tisztelettel elfogadok a színház nevében.

– Ha már a korlátokról beszélünk, bármely hírből lehet este előadás, vagy vannak bizonyos kritériumok?

– Csak hazai hírekkel foglalkozunk, és mondhatnám azt is, hogy az ellenőrizhetőség miatt csak budapestiekkel. A színészek, akik játszanak, itt élnek ebben a városban, ezeket az eseményeket élik át.

– Úgy tudom, a következő napi újság levonatát önök előző este faxon kapják meg, és reggelre Kornis Mihállyal darabot írnak a kiválasztott hírekből. A „megzenésített" hírek estére bemutatóképesek. Egyedül rendezi ezeket a performance-okat?

– Hetente háromszor én rendezem a darabokat, egyszer pedig vendégrendező – valószínűleg Jeles András, Ascher Tamás és Bereményi Géza. Jó szellemi mozgásra számítok. Most nem lesznek hathetes vagy két hónapos puha-pici próbák, a szokott plüssben, hanem peregniük kell az eseményeknek.

– Mennyi az improvizálás lehetősége?

– Nem lehetőségről, hanem szükségességről kell beszélnünk. Ilyen tempó mellett nagyon nehéz hosszú dialógusokat írni, megtanulni ezeket pedig képtelenség. A színészeknek nagyon komoly feladatuk van, hiszen a saját személyiségüket kell bemutatniuk. Megvan a vezérmondat, aminek el kell hangoznia, hogy kiderüljön, miről is szól a darab. Viszont a beszélgetés témáját nekik kell kitalálniuk. Arról beszélgethetnek, amiről két ember beszélgethet. Ha a gyerekkorát akarja elmondani, akkor azt mondja el.

– Mi történik, ha a színészek nem tartják meg ezt a vezérvonalat?

– Úgy legyen! Ebben a színházban minden hasznos anyag. Itt nem lehet hibázni, hiszen minden az előadást támogatja.

– Megörökítik az előadásokat?

– Nemcsak az előadásokat, hanem a darabkészítés minden fázisát filmre vesszük. A Merlin Színház megkért, hogy használhassák az elkészült anyagot. A színház igazgatója, Zsámbéki Gábor erre engedélyt adott. Jordán Tamás elég érdekesnek tartotta ezt az eseményt arra, hogy valamilyen módon feldolgozza és továbbvigye. Tehát akik lemaradnak az előadásokról, azok a Merlin videoklubjában megnézhetik, hogy mi is történt másfél hónapon keresztül.

Szemere Katalin

Udvardy Tibor emlékezete

1939-ben lépett be először az Opera művészbejáróján, s csupán a nyári szünet tartotta távol a „háztól" 35 esztendőn át. Tüneményes színű, hajlékony tenorhang birtokosa volt, gyönyörű a szövegejtése, makulátlanul tiszta az énektechnikája, de nem csupán ettől vált nagy művésszé. Oly korban lépett a színpadra, amikor a felsorolt erények világkarrierhez is elegendőek voltak. Nálunk Udvardy fedezte fel a tenorszerepekben a zenei–színészi emberábrázolást. Nem érte be soha az áriák-kettősök „szép" eléneklésével – ez volt pedig a tenor dolga addig –, ő teljes sorsokat és jellemeket bontott ki valamennyi szerepéből, felhasználva ehhez az énekes minden lehetséges eszközét.

Ha ő énekelt, hús-vér személyiségekké váltak a Puccini-hősök. Lélektani-zenepszichológiai megfigyelésekből építette fel a Pique Dame megtébolyodó Hermannjának Pierre Blanchard nevezetes mozialakításával vetekedő karakterét. Britten őrületbe kergetett hősének, a Peter Grimesnek tökéletes megformálója volt a szép hangú tenorista. Don Joséja, Lenszkije csúcsteljesítménye volt operakultúránknak.

Rosszkor született, forró, majd hidegháború tette lehetetlenné nemzetközi karrierjét; számára, meglehet, veszteség, a hazai közönségnek mindenképp nagy nyeresége, hogy Udvardyt megtartotta az Ybl-palota falai között a goromba történelem.

Operettezett is sokat, kezdőként Danilót adta egy nyáron át a Margit-szigeten. De mindössze egy-két nap alatt tanulta meg 1943-ban Bartók énekelhetetlennek vélt Cantata profanáját, s volt Kodály hiteles zsoltárosa is. A lírai fachból könnyedén váltott karakterszerepekre, hisz minden eszköze megvolt hozzá rég. Még részt vehetett a magyar opera újjászületésében, mint Petrovics Emil C'est la guerre-jének Vizavija. Tizenhárom éve végleg eltávozott; holnap lenne 80 éves.

Breuer János

mdk

Halász Rezső

Így kezdődött c.

fényképe

Képek a II. pécsi orsz. fotokiállítás anyagából

Jelenkor, 1958, 2. sz 72. l. utca

M.D.K

Halász Rezső
fotos

Az ezévi melbournei kiállítason plakettet nyert,

Harsányi Mátta: Pécsi fotóművészek
Napló, 1959. máj 24 - 7 lap.

M.D.Y

Halán Rezső

fotós

1958-ban a fotopostpályá-
zaton erüst érmet kapott.

Harsányi Márta: Pécsi fotoművészek.
Napló, 1959. máj. 24. – 7 kep.

Halász Rezső, építész

Művészet, III., 1904. 13o.

Kitüntetések.

M.D.K.

Halász Rezső, bpesti építész

tervét fogadtár el kivitelre a biharmegyei Furta kőrségházára kiírt pályázaton.

Vállalkczók Lapja, Bp. 1904. XXV. évf.

marc. 9. sz. 8. old.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1963 MÁJ 25.

Magyar Nemzet

Tánc a fotóművészetben

Ez a cím — a *Magyar Fotóművészek Szövetsége* és a *Magyar Táncművészek Szövetsége*, valamint a *Kiállítási Intézmények* által közösen, a *Nemzeti Galéria* három földszinti termében a *Magyar Táncművészet Hete* alkalmából megrendezett kiállítás címe — önmagáért beszél, és nem igényel különösebb kommentárt.

Nincs két egyformán mozduló táncos, aki az adott koreográfián belül azonos, a legapróbb részletekig megegyező mozdulatokkal, intenzitással és átéléssel fejezné ki ugyanazt az érzelmi-gondolati-cselekvésbeli állapotot, azaz mondanivalót. A tánc tehát — a műfaj minden objektivitási törekvése ellenére — az egyéniség művészete; azé az emberé, aki — saját testét használva eszközül — újrafogalmazza, mintegy vizuálisan megjeleníti a zenét s mindazt a teljességet, amit vele együtt ő is kifejezni óhajt.

A tánc a pillanat művészete: a mozdulatok együtt születnek a másodpercekkel s velük együtt hullanak a múltba. Egyformák vannak közöttük, de azonosak aligha akadnak.

A fényképezés pedig a pillanat megörökítésének művészete. Titka: a megfelelő másodpercben kell felfigyelnie a világ legkifejezőbb részeire, s »megállítva« az időt, megőrizni az adott szituációt.

A tánc és a fotó tehát egymásnak teremtett művészetek. De csak akkor találkozhatnak, ha a lencse előtt és mögött azonos erejű egyéniségek foglalnak helyet. A fotó művészének azonos hullámhosszra kell hangolódnia a táncossal, azonosulni vele, megérteni gondolatait és érzéseit, hogy ne csak elleshesse, de meg is örökíthesse kifejező mozdulatait. Ám ha ez az azonosulás létrejött — mint ahogyan ezen a tárlaton láthatjuk — akkor már »bármit« csinál is a fotós, csak a közös mondanivalót fejezheti ki. Fényképezhet például fáradt és slamposan pihenő balerinát a próba szünetében, aki csöppet sem hasonlít a reflektor kereszttüzében röppenő tündéri alakra (*Halász Rezső: Pihenő*), koncentrálhat a mozgás dinamikájára (*Escher Károly: A csodálatos mandarin*), a népi táncosok átéléssel megelevenített, hagyomány-táplálta mozdulatainak robbanására (*Korniss Péter: Szilajok tánca*), vagy az alkotás, a koncentráció feszültségétől pillanatonként változó arcra s a röppenő kezekre (*Fényer Tamás: Kun Zsuzsa Sztravinszkij: A tavaszünnep próbáján I—VII.*) mindenképpen a tánc lényegét — születését, kifejezéseinek ezernyi színét-lehetőségét — fogta meg.

Ez a tárlat két dolgot bizonyít és reprezentál egyszerre. Az első — említsük most ezt az ünnep jegyében — *a magyar táncművészet szépsége és kultúrája.* A második: *a magyar fotóművészet érzékenysége,* mondhatnók teljességet közelítő tükrözési készsége. Találkozásuk maradandó élményt ad a kiállítás látogatóinak, közelebb viszi őket a fotóművészet lényegéhez s a tánc megértéséhez. A két élmény így kristályosodik eggyé, tisztítva és csiszolva egymást s érik a közöttünk élő szépség és értelem ünnepévé.

H. Gy.

Magyar–
árucser
megál

Budapesten
alá azt a ma
megállapodást,
a két ország k
forgalomban érvényesítik *a legnagyobb kedvezmény elvét.*
A megállapodást magyar részről dr. *Bíró* József külkereskedelmi miniszter, jugoszláv részről dr. Vaszil *Grivcsev* külkereskedelmi miniszter írta alá. Ott volt a Külkereskedelmi Minisztérium, valamint a Külügyminisztérium több vezető munkatársa. Jelen volt az aláírásnál Geza *Tikvicki* jugoszláv nagykövet és a nagykövetség több munkatársa.

Felbocsátották a Kozmosz–221-et

A Szovjetunióban pénteken Föld körüli pályára bocsátották a Kozmosz—221 jelzésű mesterséges holdat a kozmikus térségben végzett tudományos kutatások folytatására.
A szputnyik kezdeti keringési ideje 108,3 perc, a Föld felszínétől számított legnagyobb távolsága 2108 kilométer, legkisebb távolsága 220 kilométer, pályájának az Egyenlítő síkjával bezárt hajlásszöge 48,4 fok.

A Mosonmagyaróvári Agrártudományi Főiskola ünnepe

Zászlódíszbe öltözve köszöntötte Mosonmagyaróvár pénteken az Agrártudományi Főiskola 150 éves jubileumára érkezett vendégeket, köztük dr. *Dimény* Imre mezőgazdasági és élelmezésügyi minisztert. Képviseltették ma-

ni miniszter penteken számos magyar és külföldi pavilont tekintett meg. Látogatása után kijelentette, hogy *a szeptemberi őszi vásár* alkalom lesz arra, hogy a helyhiány miatt a BNV-ről kiszorult vállalatok felvonuljanak, illetve minden vállalat bemutassa azokat a termékeit, amelyeket a hazai közönségnek ki-

A bőripar gaz
mutatja b

A kilenc bőrgyárat magában foglaló *Bőripari Vállala* gazdag választékkal szerepel a Budapesti Nemzetközi Vásár könnyűipari pavilonjában. Az országos vállalat — amint erről *Serényi* Ferenc vegyészmérnök a *Magyar Nemze* munkatársát tájékoztatta — ez év eleje óta az importjogot is megkapta és már nemcsak a bőrök kidolgozásával foglalkozik, hanem a bőrök beszerzésével is. A cipőhöz, bőrdíszműcikkek előállításához szükséges bőröket Dél-Amerikából Ausztráliából, Észak-Amerikából és az észak-európai országokból szerzik be.

Akadémiai intézeteket látogattak meg a szovjet tudósok

A társadalomtudományoka
képviselő szovjet delegáci
tagjai itt-tartózkodásuk ne
gyedik napján is élénk tapasz

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

1972 DEC 22

Felszabadulási emlékművet avattak Dunaszentgyörgyön

Dunaszentgyörgyön emlékművet avattak a Tolna megyei község felszabadulásának 28. évfordulója alkalmából. A *Hasász Róbert* által tervezett emlékmű környékét a helybeli munkásőrök társadalmi munkában parkosították.

Halász Rezső
építész

A furtai községháza terveinek pályázatára 23 pályamű érkezett be. A biráló-bizottság Halász Rezső terveit fogadta el.

130

Művészet 1904. 130. l.

Liard, Louis W. 186.

Ø Halász Rezső

kardmüves segéd

3 elemi, 1 iparisk

Iparrajzisk. 1889/90

35. l.

Garamszentkereszt h. n. VIII. 116.

Halász Róbert festő

Klauczer István és ~~Kl~~ Halász Róbert festők tárlata nyílt meg a kajdacsi ifjúsági klubban.

Tolnamegyei Népújság, 1974. dec. 19.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1975 MÁR 30
Tolnamegyei Népújság

Halász Robert

1021

HALÁSZ RÓBERT FESTMÉNYE

Fotó: Gottvald Károly

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1975 JAN. 12
Tolnamegyei Népújság

Halász Róbert
1021

HALÁSZ RÓBERT FESTMÉNYE

nóvágás

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 NOV 6

Tolnamegyei Népújság

Halász Róbert festő

1021

— **Halász Róbert** és Kanczler István képeiből nyílt kiállítás tegnap délután Pakson, a művelődési házban. Az alkotók a járási művelődési központ „képzőművész alkotó munkaközösségének" tagjai. A kiállítás november 11-ig tekinthető meg.

pi ügyeletet dr. Trebits Rudolf
látja el (Medina, telefon: 2.).

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

TOLNA MEGYEI NÉPÚJSÁG

1975 DEC 13

Halász Róbert festő

HALÁSZ Róbert képeiből nyílt kiállítás hétfőn a szekszárdi Babits Mihály megyei művelődési központ folyosógalériáján. A festő a Tolna megyei képzőművész-stúdió tagja. A kiállítás egy hónapig tekinthető meg.

1027

Halász Róbert
Pesti
1021

Baráti kör Pakson

Blazsek Károly Frigyes, a paksiak népszerű Frici bácsija, öreg, tapasztalt népművelő, a művelődési ház igazgatója, azt mondja:

— Sok minden megfordult a fejünkben, hogy miként tudnánk elősegíteni a képzőművészeti nevelést, festőink fejlődését. Végül úgy láttuk, hogy baráti kört alakítunk, amit egyrészt a kötetlenség jellemez, másrészt az, hogy a művelődési ház irányítás helyett szakmai tanácsadásról gondoskodik. Évenként kétszer szakszsürit hívunk, s ennek hozzáértő tagjai véleményt mondanak fiatal festőink munkáiról, de mindjárt hozzá is tenném, hogy ez a „vélemény", vagy ahogy ma inkább mondják, „zsürizés" termékeny vitákra is alkalmat ad. Rendszeresen kiállítjuk a járásban munkáikat, ez pedig arra jó, hogy a festők és képeik közvetlenül találkoznak azokkal, akiknek készültek. Úgy tapasztaljuk, hogy ez a baráti kör a maga módján, jól szolgálja célkitűzéseinket, tehát szakmailag segíti a festőket, de segíti a tárlatlátogatók ízlésének fejlesztését, művészeti ismereteinek gyarapítását is.

A baráti kör három állandó festőtagja Bencze Barnabás, Halász Róbert és Kanczler István, akikhez egy reményteljes ifjú költő is csatlakozott Kuti Horváth György.

Halász Róberték lakásán nézzük a képeket, beszélgetünk, múzeumokról, a nagyvilágról, stílusokról, s természetesen Paksról. A képek, Halász Róbert festményei, sok tehetséget árulnak el, s egyik, másik már többet is mutat önmagánál, mert arra enged következtetni, hogy milyen messzeségekbe vezet, vagy vezethet ennek a rokonszenves fiatalembernek a művészete. De ami ugyanilyen fontos, hogyan látja egy pályája elején álló festő Paksról azt az utat, amit be akar járni?

— Aki autodidaktaként indult, annak sokat kell behoznia, de azt hiszem, nemcsak erről van szó. Mert az ember előtt állandóan ott lebeg a cél, amit meg akar valósítani, s miközben tanul egyre sarkallja a vágy, hogy megfogalmazza, s minél pontosabban fejezze ki világát.

A mesterségbeli tudást említem, s két név kapcsolódik váratlanul egybe, Düreré, aki rajzok százain követte az emberi test vonalait, s élő mesterünké, Martyn Ferncé, aki festőtársai nem csekély csodálkozására heteken át rajzolt egy szarvasbogarat.

Halász Róbert néhány tollrajzot vesz elő, láb-, kéztanulmányok, s lassan könyvek tornyosulnak körülöttünk, mert ha távol is él a gazdag múzeumoktól, legalább reprodukciókban igyekszik maga köré gyűjteni a művészet nagy alkotásait. Szívéhez egyelőre a francia impresszionisták állnak legközelebb, képei is erről árulkodnak, de anélkül, hogy az utánzás, a másodlagosság bűnébe esnék.

— Beszéljünk Paksról, s arról, hogy milyennek tűnik innen a művészpálya.

— Mindenütt lehet jó képeket festeni, — mondja — természetesen Pakson is. Ami hiányzik, az a kritika, ami egyéni fejlődésünket elősegítené. Igaz, évenként kétszer a művelődési ház hívására eljön a Népművelési Intézet zsűrije, de ez önmagában kevés. Talán az is baj, hogy a megyében nincs eleven művészeti élet, s ha az ember nagyon magára van utalva, könnyen eltévedhet.

Halász Róbertet egyelőre ez a veszély nem fenyegeti. Képei biztonságot mutatnak, ami nem a beérkezettség biztonsága, inkább a felismert célé. Az sem baj, hogy egy-egy pillanatra a joggal csodált Degas vagy Renoir színei villannak elénkbe, a művészetet egyébként is mindenki ott folytatja, ahol az elődök abbahagyták. Az impresszionisták szín- és formafegyelmének követése pedig sokkal rokonszenvesebb, mintha valaki már a pálya elején feladja azt a formát, aminek nincs is mindig birtokában.

— Aztán jó lenne utazni, — folytatja — végigjárni a nagy múzeumokat, s megnézni mindazt, amit az ember egyelőre csak reprodukciókból ismer.

HALÁSZ RÓBERT FESTMÉNYE

HALÁSZ RÓBERT FESTMÉNYE

Staub Ferenc neve kerül szóba, aki előtt az Adria szinte egy új világot nyitott meg, nem tematikailag, hanem színben és formában.

— Igen, — mondja Halász Róbert — erre gondolok, hisz ha az ember azt nézi, hogy milyen gazdag a világ, s milyen hatalmas a művészet, csak arra gondolhat, hogy soha nem láthat, tanulhat eleget.

S tegyük hozzá, aki ilyen komolyan veszi tehetségét, amitől soha nem lehet elválasztani a szorgalmat, az előbb-utóbb célhoz ér. S itt már közömbös az, hogy valaki honnan indul el. Mindenütt lehet nagy művészetet csinálni, Pakson is.

CS. L.

(Gottvald Károly felvétele.)

Tolnamegyei Népújság
1974 NOV 24
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., Üllői út 51
Telefon: 138-068, 337-148, 340-726

magazin · magazin · mag

Rohanó karika...

Képzeljenek el egy az után guruló jó nagy karikát, melynek belsejében, a karikán, motorbicikli halad — forgatja az egészet. Ilyesjta „kalimpát" barkácsolt sze E. Melnyikov, leninádi mérnök. Járművén húsz lométeres sebességgel szad uttalan utakon, olyan tepen, ahol legfeljebb a légárnás kocsik versenyezhetének vele.

Mi az előnye a rohanó kakának? Minél nagyobb egy uruló kerék, annál kevésbé rlódik a talajon. A sajátos rmű egyrészt tehát nem pazarolja a lóerőket, másrészt nem kell hozzá kormány. A vezető csak kissé jobbra-balra dől rajta...

A „kalimpa" külső és belső kerékkel van fölszerelve. A külső maga az úton guruló gumiabroncsos karika. A belső kerék pedig, amelyet a motor hajt, ebben a külsőben gurul. Sima futásukat tizenöt kisebb görgő biztosítja.

Az ötlet, bármily furcsa, nem új! Egy ilyen robogót épp hetven éve szabadalmaztattak Oroszországban. Ám amikor Melnyikov hozzákezdett, sejtelme sem volt elődjéről.

A repülő rohamcsónak, avagy a denevérhajó

Ha egy hajó bajba jut a tengeren, S. O. S.-jeleket ad le. Erre a legközelebbi hajó odasiet. A folyamokon a segélynyújtás sokszor még nehezebb. És minden perc drága!

— Sürgős segítség, ez a Vizi-mentőszolgálat (orosz rövidítése OSVOD) főfeladata — mondják a szakemberek a Vizi-Mentőkészülékek Központi Laboratóriumában, miközben egy vaskos albumot mutatnak. Leleményes mentőszerkezetek fényképeit látjuk benne. Az utolsó oldalakat valami zavarba ejtő találmány képei foglalják el. Az ember nem tudja, hogy amit lát, szárnyashajó, vagy hidroplán.

— Egyik sem — válaszolják. — Ez a legújabb mentőrocsónk, az ESKA—1. Inkább csónak, mint repülő, hiszen majdnem úszik. Bár igaz, hogy szinte repül.

— Ma már mindenki tudja, honnan nyeri a szárnyashajó a sebességét. De honnan nyeri az ESKA—1, ha nem szárnyashajó és mitől repül, ha nem repülő?

— Az emeli, amit mi „takaró-hatásnak" nevezünk. Már az első repülőgép-tervezők is tudták, hogy résnyi földközelben (és pedig mind felszállásnál, mind földet érés előtt) nagyobb felhajtóerőt keltenek a szárnyak, mint tíz, vagy száz méter magasan. Később az is kiderült, hogy a szárnyfelületek és a földfelszín közé szorult légréteg kapja a hátára (mint valami láthatatlan párna) a gépet a talaj felett.

A kutatók azt gondolták, mi lenne, ha a gép — ahelyett, hogy fölrepül — maga alatt görgetné ezt a párnát a vizek (vagy akár a hómezők) tetején, s azon nyargalna? Nos, miféle szerkezet az ilyen? Repül, vagy úszik? Mivel nem szakad el a felszíntől, inkább úszik — tehát hajó.

Pár lelkes mérnök — élén Jurij Makarovval — végül megvalósította az ötletet. Már az első próbákon kiderült, hogy „hajójuk" túltesz a hagyományos rocsókon a katasztrófák körzetében. Míg azok legfeljebb 60—70 kilométeres sebességet érnek el, mondjuk, 2-es szélerőnél, az ESKA—1 120 kilométerrel suhan a vízen és — a becslések szerint — 5-ös szélben is röpül. Ha akadályon kell „átugrania", 10—20 méter magasra szökken. Ötven-hatvan kilométeres sebességnél szakítja ki magát a vízfelszínből: attól kezdve légpárnán lovagol.

Naptár-névtár

November 24. EMMA ógerán eredetű; Ermelinde, Irmhilde, Irmberga, Irmgard volt az eredeti formája, s ezek rövidítéeként vált önálló névvé.

November 25. KATALIN ősi görög alakja az „Aeikatharine" volt, melyben az „aei" örökké-t, „katharos" pedig tisztá-t jelentett. Előfordult már az óegyiptomiaknál is és innen származott át a görög szigetvilágba. A név első szótagja Európa-szerte lepopott és csak az orosz „Jekaterináná"-ban maradt fenn.

November 26. VIRÁG nevünk a latin „Flóra" magyar fordítása, régi magyar név, amely azonban új életre csak a két világháború közötti időben kelt.

November 27. VIRGIL a római

— Négylevelű lóherét találtam! Azóta szerencsés vagyok.

— És miből vetted észre, hogy szerencsés vagy?

— Még találtam három négylevelű lóherét!

Népszavazás egy toronyról

A belgiumi Nivelles város választópolgárait decemberre az urnák elé szólították, hogy népszavazáson döntsék el, milyen tornyot kapjon a városi káptalan épülete. A lakosságnak kell meghatároznia, hogy román, vagy gótikus stílusú legyen-e a torony, vagy egyáltalán ne építsék fel azt. A döntés nem egyszerű, ugyanis rendkívül értékes műemlékháború után rendkívül gondos munkával, az évszázados kövek felhasználásával építették újjá.

A háború előtt az épületet késő gótikus stílusú torony koronázta, ez azonban utólagos toldás volt. A fennmaradt rajzok szerint ugyanis a XIV. században még alacsonyabb, román stílusú torony állt a helyén, és az építészek egy ré-

Volt bűnözők új mestersége

Kasszafúró-tanácsadó

Négyszázötven volt börtöntöltelék dolgozik a 47 éves Jonathan Marshall „vállalatában". Ki gyilkossági ügyekben szakértő, ki pedig afféle filléres gazemberségekben. A „cégvezető" 18 évet töltött börtönben fegyveres rablás miatt. Kiszabadulva megalapította vállalatát, amely a filmgyárak és a televíziónak bocsát rendelkezésére a tisztességes munkából megélni kívánó volt börtöntöltelékek közül kikerülő „szakembereket". „Napjaiban divat az erőszak — magyarázza Marshall, — az alvilágról szóló film biztos kassziksiker, ilyen alkotások szá-val készülnek. A rendező számára azonban meglehetősen nehéz feladat, hogy olyan jeleneteket készítsen, amelyekhez személyes tapasztalatot sehol nem szerezhetett. Így azután ha a rendezőnek és a színésznek szüksége van a volt tolvaj segítségére, elég egy telefon, és a „Jonathan-ügynökség" máris rendelkezésre bocsátja a kasszafúrót, a bankrablót, stb. „Az alvilág technikája napról napra változik — mondja az ügynökség vezetője. — Ha a rendező nem akar nevetségessé válni, lépést kell tartania az alvilág technikájának fejlődésével."

Jelentősebb filmalkotásoknál maga a főnök bocsátja rendelkezésre „szakértelmét". Jelenleg annak a tv-filmnek a születésénél bábáskodik, amely a börtönök életét ismerteti a nézőkkel, folytatásokban. Jonathan Marshall ellenőrzi a rendezés munkáját, de gondja van arra is, hogy a valóságnak megfelelően készüljenek a díszletek és a kosztümök. Nem egy ízben még a dialógusokat is módosítja.

Elégette fontjait

Egy 30 éves angol férfi, félve adóhatóság büntetésétől, elette százezer márka értékű ntjait. A pénzt apjától örökölt, s hogy az örökösödési adó kiletését megkerülje, egy falikrényben rejtette el. Amikor zdett benne elhatalmasodni az gyanú, hogy az adóhatóság a omában van, pánikba esett. ntjainak hamujáť tűzszakértők rtjének rózsabokrában találták eg. A hamu laboratóriumi vizsálata bebizonyította, hogy va-

Bumeráng

A Le Figaro című párizsi napilap első főszerkesztője, Hippolyte Villemessant mindig meghívta ebédre azokat a munkatársait, akiktől meg akart szabadulni. A desszert után megajándékozta őket egy sétapálcával, annak jeléül, hogy mehetnek, ahová akarnak. A főszerkesztő csak akkor hagyott fel ezzel a szokásával, amikor az egyik elbocsátott munkatársa az ajánl-

1021

1979.VII.13.Televizió 17.4o
Pannon krónika

- Mai utolsó riportunk előtt, amelyet Dunaszentgyörgyön forgattunk, azt hiszem vétek lenne bármit is mondani.

- Herman János a dunaszentgyörgyi Tanács elnöke. Hány emlékművet, vagy emléket állitottak fel a faluban.

- Egy emlékművünk van, azon kivül emléktábláink vannak, hát durván négy emlékhelyünk van, abból három eléktábla, egy emlékmü. 1975-től vagyok itt, azóta állitott emléktáblához nem minden esetben egyenesen jutottunk hozzá, tehát mi állitottuk, szinte azt mondhatnám engedély nélkül.

- Ezt a dombormüvet Halász Róbert készitette el, mennyi idő alatt.

- 197o-ben készült a dombormü, a felszabaditók emlékére, 4o nap alatt készült el az emlékmü tényleges munkájával, hát az előkészületi és a közvetlen felépitési idő az nyilván több volt. Hát sajnos

ez az idő ez nem elégséges egy ilyen monumentális munka elvégzéséhez, de az adott körülmények közt nem volt egyébre lehetőség.

- Ki bizta meg ezzel a feladattal.

- A dunaszentgyörgyi községi Tanács VB.

- És mért éppen önt bizták meg ezzel.

- A községbe én voltam talán az egyedüli, aki hát ma amatör képzőművészként tartanak számon, én voltam az egyedüli, aki ilyen vagy hasonló munkákkal foglalkozott és azt hiszem, hg y nekem volt ehhez kellő bátorságom is, mert kellett az is nyilván.

- Korábban csinált már ilyen emlékműveket.

- Nem, soha nem foglalkoztam emlékmü kategóriába ilyen munkákkal, egyetlen egyszer készitettem ezen kivül egy 5o x 5o-es márványlapot. Más kővel nem foglalkoztam.

- Mivel foglalkozik hivatalosan.

- Hivatalosan kisiparos vagyok, aranyozó kisiparos, de gyakorlatban hát festő vagyok, autodidakt festő, aki még képzőművészeti alaptag nem lehetek, de én nagyon bizom benne, hogy egyszer ez sikerülni fog.

- A 75-ös Tanácstörvényt követően, amikor is a helyi tanácsok önállósága jelentősen megnövekedett, teljesen érthető módon a helyi tanácsok intézmény fejlesztési tevékenysége is, de a községek szépitésére való törekvése is jelentősen megnövekedett. Helynként tapasztaltuk, hogy a központi elhatározásokat figyelembe nem vevő művészeti beruházásokra is sor került, un. müvészeti beruházásokra, amelyeket egyes tanácsok öntevékenyen oldottak meg sok helyen nagyon méltánylandóan a község összefogásával.

- Ugy néz ki, hogy az egyik emléktáblánkon változtatni kell, bár a megfelelő indokot megpróbáltuk megkeresni miért is azt a szöveget irtuk rá, de még sem fogadják el, mert történelmileg nem tudjuk bizonyitani. A dunaszentgyörgyi tanácsnak van egy házilagos brigádja, az volt a kivitelező, természetesen a terveket mi magunk készitettük, a formai tervezést az utóbbi emlékmünek én készitettem a müszaki terveit pedig egy Kisz tag társadalmi munkában.

- Melyiket készitette ön. Melyiknek a tervét.

- Hát ennek az emlék

- Tehát ami itt van mellettünk, ez egy leendő emlékmü lesz.

- Igen, nem már nem, mert nem járultak hozzá. Viszont mi kérelemmel fordultunk a megyei tanácshoz kértük, hogy engedélyezzék, de nem

járultak hozzá, mert a megyei zsüri nem javasolta esztétikai szempontból. Ez tulajdonképpen 3 darab kőpuskából áll, egymásnak háromszögbe rakva és a három kőpuska tulajdonképpen összeállitva egy internacionalista sisakot ad ki, ami három lépcsőn áll és alatta egy kibontott vörösszászló 1979 filirattal.Tehát egy aránylag puritán emlékmü, de nem hiszem, hogy esztétikailag nem elfogadható.

-Mit gondol mért nem fogadták el.

- Nem tudom.

- Mi a községi tanácsokat partnernek tekintjük, mi hiszünk abban, hogy a községi tanácsok a kormányhatározat és a mi körleveleink hatására betartják a müvészeti beruházásokkal kapcsolatos szabályokat, és a következő időkben ami V.éves tervünk programja szerint a müvészeti beruházások ötéves tervére gondolok itt, valósitják meg a köztéri szobor felállitást, emléktábla elhelyezést.

- És mi lesz ennek a sorsa. Most hogy nem engedélyezték felállitani.

- Mi, különösebb probléma nem lesz belőle, mert egy ragyogó gyermekcsuszdát fogunk épiteni a Nemzetközi Gyermekév alkalmából, kint a központi játszótéren. Át is csoportositottuk az összeget, ugyhogy már rendelkezésünkre áll egy kialakitott forma, ami szerint ezt gyermekcsuszdának fogjuk kialakitani.

- Tehát ezekből a puskatusokból csuszda lesz.

- Igen csuszda lesz.

- Mennyibe került volna ennek a remekmünek a felállitása.

- Hát mi a költségvetésből 5o ezer forintot raktunk erre a területre, de rengeteg társadalmi munkát vállalatoktól is kaptunk volna, ugyhogy még talán annyiba se ø került volna.

- Mennyi az egy évi költségvetésük önöknek.

- Hát kapásból nem tudnék erre választ adni most.

- Hát nem kell pontosan, hozzávetőlegesen.

- Nem tudnék választ adni rá.

- Hányat ismer az emlékmüvek közül.

- Hát csak egyet ismerek.

- Melyiket.

- Ami kint van az uj iskolánál.

- A dombormüvet.

- Igen.

- A többit.

-

- A többit ami itt van egy másik házon csak egy tábla van kitéve, ha jólemlékszek Szabó Marika emlékére.

- Mi a véleménye ezekről kell a falunak ilyen.

- Igen kell.

- Miért.

- Én szerintem hát müveltség szempontjából.

- Ön szerint nem kéne emlékmü.

- Több kéne

- Több kéne. Mért kellene.

- Hát mert megérdemelné a község azt, hogy legyen több.

- Miért.

- Miért, megérdemelné, ekkora község megérdemelne többet. Több emlékművet, a háborukról, a hősökről mindenkiről.

- Kellene-e emlékmü még ide a faluba.

- Hát egy ilyen kis faluba szerintem egy elég, főleg még itt van az emléktábla is, szerintem fölösleges több.

- Mi lesz a dunaszentgyörgyi emlékművek sorsa.

- Itt két emlékmüről lehet tulajdonképpen szó az egyik a Felszabadulási emlékmü, nagy dilema, hogy mi legyen ennek az emlékmünek a sorsa, ugyanis tiz év óta áll a községben, a község annak idején társadalmi összefogásból hozta létre. lo év óta megszokta a község lakossága, mondanivalót, politikai mondanivalót is hordoz, ugy gondolom, hogy ezt az emlékművet most már vétek lenne lebontani,,bár esztétikailag nem felel meg azoknak a követelményeknek, amelyek a köztéri szobor elhelyezéssel kapcsolatban megfogalmazódnak.

- Nem tartom magam sem müvésznek, sem amatörnek és természetesen kellemetlenül érintett nemcsak engemet, hanem valamennyiönket, mert ugy megszoktuk, megszerettük, bár koránt sem mondanám azt, hogy ez elkészült, ez csak éppen a kezdeti stádimm, sajnos gyermekcsuzdaként azt ami a továbbiakban majd rendeltetése lesz. Sajnáljuk egyébként .

- És most ön sértett embernek érzi magát.

- Nem szó sincs róla, hiszen azt tanultam, elődömtől is, az elözö munkahelyem vezetőjétől is, hogy amikor az ember egy kicsit csalódik valamibe, akkor dupla energiával kell dolgozni, hát megpróbálok dupla energiával dolgozni a továbbiakban.

- Ne tessék azt gondolni, hogy a dunaszentgyörgyiek rosszat akar-

tak, mert önmagában az a tény, hogy ápolják a történelmet és a hagyományokat és ezt tettekben is megnyilvánuk, igen tiszteletreméltó törekvés. Az már kevésbé, hogy igy. Mert a film után ugye ≠ felesleges hangsulyozni, hogy mire vezet a hozzá nem értés, és az igénytelenség. No és nem kevésbé fontos a vezetői felelősség sem. És nemcsak Dunaszentgyörgyön.

Liberális Klub

A szekszárdi Liberális Klub következő összejövetelét május 21-én, este 6 órakor tartja. A vendég Gádor Iván újságíró lesz, a Magyar Hírlap rovatvezetője. Szekszárdon, a Vállalkozók Háza második emeleti nagytermében sorra kerülő előadás címe: Aktuális. Az előadásra minden érdeklődőt várnak.

A Cserkészek Baráti Körének megbeszélése

A szekszárdi újvárosi I. Béla király cserkészcsapat a napokban kedves ünnepséget tartott. Az édesanyákat, az édesapákat, a nagyszülőket a cserkészek köszöntötték dallal, versel és gitármuzsikával.

A Cserkészek Baráti Köre szombaton, 22-én, délután 5 órakor tartja a megalakulását követő első összejövetelét. Ekkor a tagok megbeszélik az eltelt néhány hét alatt fölmerült problémákat és a várható feladatokat.

Udvariban elkészült a községháza

Udvariban a községháza éveken át elhanyagolt állapotban volt. A képviselő-testület anyagiak hiányában nem tudta a teljes tatarozást elvégeztetni, ezért az épület külső munkálatait – bár már 1991 elején megkezdték – csak most fejezték be.

Antal Márton teveli vállalkozó az embereivel – a határidőt betartva – a napokban végzett a külső tatarozás utolsó fázisával: a hátsó fal kőporozásával.

Kirándulnak a postás nyugdíjasok

Ma, a kora reggeli órákban utaztak el a szekszárdi Postás Nyugdíjas Klub tagjai. Kirándulni mentek, és ebből az alkalomból látogatást tesznek Szombathelyen is. Megtekintik a város nevezetességeit, útjuk során megnézik az arborétumot és a Jáki templomot is.

Emlékműavatás Szárazdon

Szárazd község képviselő-testületének a legutóbbi ülésén az volt az egyik téma, hogy a község is emléket kíván állítani a második világháborús hősöknek. Ezt az eseményt augusztus 16-ra, a búcsú napjára tervezték. Az emlékmű makettje azonban nem nyerte meg a képviselők tetszését, így az avatás még várat magára. Németországban sokan élnek kitelepítettek, akik már szervezkednek erre az alkalomra és eljönnek az eseményre.

Az ülésen belterületi kertek sorsáról is döntöttek. Igény jelentkezett azok megvételére, ezért a testület úgy határozott, hogy négyzetméterenként 28 forintért eladja az igénylőknek, az eddigi bérlőknek. Támogatásokról is határozott a testület. Hozzájárultak a sóstói tábor fenntartásához, és megítélték az általános iskolának a gyermeknapra kért támogatást is.

Agrovár pékség Várdombon

(Folytatás az 1. oldalról.)

A pékség egy műszakban termel, de a kapacitás többet is elbírna. A céljuk az, hogy minőségében olyan kenyér kerüljön ki a kemencéből, amiért a vásárlók máskor is visszatérnek. A várdombi kenyér igen népszerű Szekszárd üzleteiben, de a bátaszéki általános iskolának is ők szállítanak. Jut a finom pékáruból Alsónyékre, Mórágyra, Kölesdre, Decsre, Alsónánára, és Szálkára is.

— Hogyan sikerült a pékségnek „bedolgoznia magát" a piacra?

— A kezdeti nehézségeket leküzdve úgy érzem, sikeresen tettük meg az első lépéseket. Mi optimistábbak voltunk a piacot tekintve amikor kezdtünk, de a gyakorlatban minden másként alakult. Mert hiszen a vásárló dönt, hogy megveszi-e a termékünket, vagy sem. Azt is tudomásul kell vennünk: attól, hogy lett egy új pékség, még nem esznek több kenyeret az emberek.

— Az augusztus 20-i rendezvények egyik szereplője lesz a bt.

— Így van. Várdombon mindig megünnepelték augusztus 20.-át, a mostani anynyiban lesz más, hogy a háttérben mi is részt veszünk a rendezvényen.

— Melyek a további terveik?

— Idővel – ha igény lesz rá – bővíteni szeretnénk a pékséget, s fontos, hogy még a jelenleginél is jobb minőségű termékeket állítsunk elő. Mert konkurencia van és bizonyára lesz is. A társaságunk néhány tagja korábban a mezőgazdaságban dolgozott. Én kertész vagyok és szeretem a szakmámat annyira, hogy nem tudok tőle teljesen elszakadni. Némileg a pékség is közel áll a mezőgazdasághoz, és nekem van egy eredeti elképzelésem. Igazából az lenne a jó, ha a földünkön – amit a téesztől vettünk ki – megtermelnénk a búzát, a saját malmunkban megőrölnénk, itt pedig megsütnénk a kenyeret. Hogy úgy mondjam: nem vagyunk pesszimisták.

– p. teri –

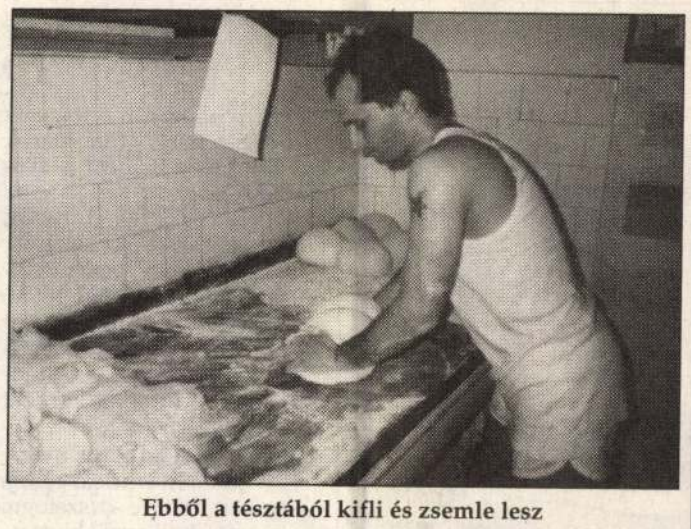

Ebből a tésztából kifli és zsemle lesz

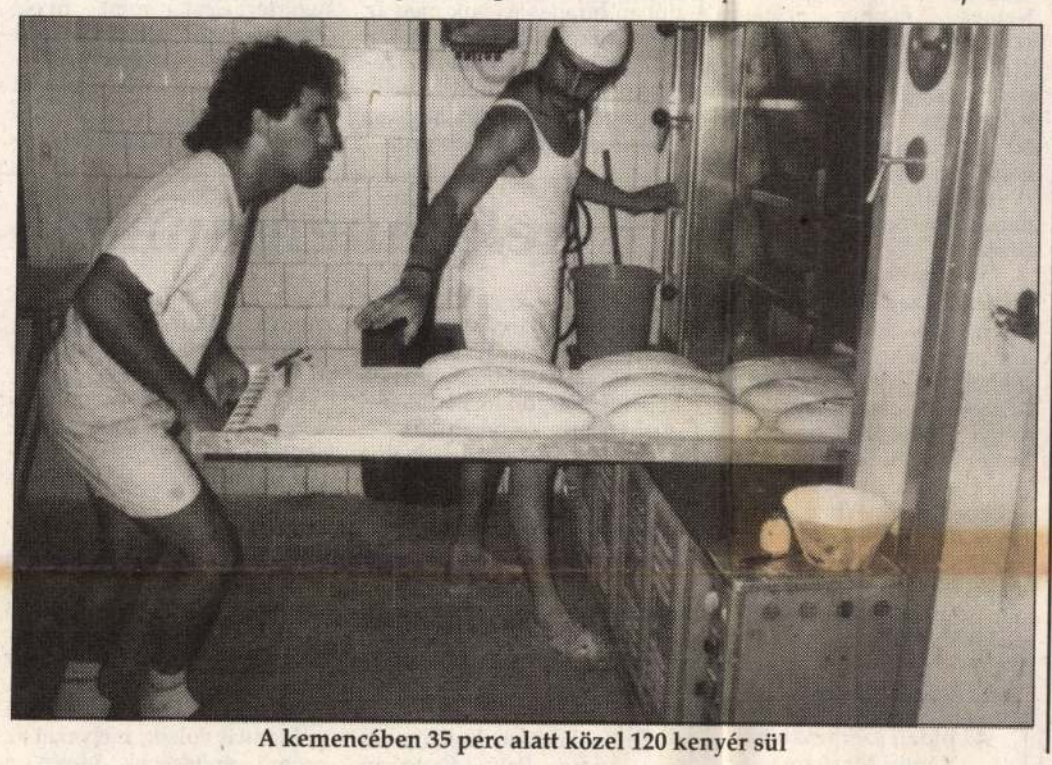

A kemencében 35 perc alatt közel 120 kenyér sül

A Magyar Honvédség napján

Ünnepi megemlékezés Szekszárdon

Magyar Honvédség napját az idén május 21-én ünnepeljük. Ebből az alkalomból a Tolna Megyei Hadkiegészítő Parancsnokság szervezésében kerül megrendezésre május 20-án, 13 órai kezdettel a parancsnokság tanácstermében az az ünnepség, melyet a Magyar Honvédség napja tiszteletére tartanak.

Mint Várallyay Dezső alezredestől, a Tolna Megyei Hadkiegészítő Parancsnokság vezetőjétől megtudtuk: a Himnusz felcsendülésével veszi kezdetét az ünnepség, majd az elnöki megnyitóval, a honvédelmi miniszter, valamint a Magyar Honvédség parancsnoka körlevelének együttes köszöntőjével folytatódik. A történelmi visszatekintés után felolvassák az előljárók parancsait, ezt követően pedig az elnök, Várallyay Dezső, megyei parancsnok zárszava hangzik el.

Az ünnepélyes megemlékezésre meghívót kapott Priger József, a megyei közgyűlés elnöke, dr. Ress Ferenc, a köztársasági területi hivatal vezetője, dr. Berta Attila, megyei rendőr-főkapitány, valamint Kocsis Imre Antal Szekszárd város polgármestere is.

Hogy miért éppen május 21.-ét választották a Magyar Honvédség napjának? Ezt kérdeztük a hadkiegészítő parancsnokság vezetőjétől, aki elmondta, hogy vitathatatlanul méltó helyére került a Magyar Honvédség napja. A magyarázatért 1849-ig kell visszatekintenünk. Április 14-én adták ki a függetlenségi nyilatkozatot, melynek következményeként május 4-étől megkezdődhetett Buda visszafoglalása. Az ostrom 17 napot vett igénybe, így a teljes győzelem még váratott magára. A csata véglegesen 21-ére dőlt el, így a jelentős esemény tiszteletére ez a nap a Magyar Honvédség napja.

A jelenlegi állapotról szólva elmondta: úgy gondolom, már csak a honvédelmi törvény megszületésére vár hazánk honvédsége, előljáró és beosztott egyaránt. A rendszerváltozás után nagymértékben megváltoztak a honvédség alapelvei, biztonságpolitikája és politikai céljai.

Garay E.

A TIT a távoktatásban

Dr. Bálint György, közismert nevén: Bálint gazda számolt be a Nagyváthy János Gazdaképző Egyesület működéséről a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Szövetségi Irodája által szervezett tanácskozáson, ahol a résztvevők a távoktatás új területeivel („tantárgyaival") és a távoktatás módszereivel ismerkedtek.

Bálint György arról a mezőgazdasági ismeretterjesztő munkáról beszélt, amelyet a Gazdaképző végzett a tv segítségével. Kudlik Júlia a TV 2 hamarosan induló új műsorát harangozta be. A Juli-Suli vasárnap reggelente a háziaszszonyi tudományokat közvetíti. A TIT 500 órás angol-nyelvtanfolyamot indít. Konzultációkkal és otthoni tanulással, középfokú tudásszint elsajátítását és nyelvvizsga lehetőségét ígéri. A TIT vidéki hálózatára építve kezdik meg az országos titkárnőképzést és – ami a távoktatáshoz elengedhetetlen – a távoktatók képzését is megszervezik. Mint Kelemen Endre, a TV főosztályvezetője a televízió távoktatási lehetőségeiről elmondta: a távoktatás összetett rendszer, amelyben a televízió, csak közvetítő szerepet vállal, szervezi a tanulás folyamatát.

Szálkai lovasnap

Aranyos-kupa és Csárda Galéria

A Ranchó Kft. hagyományteremtő szándékkal rendez lovasnapot 1993. május 22-én szombaton, a szálkai sportpályán. A délelőtti program 9.30 órakor kezdődik, a közelmúltban elkészült lóistálló avatásával, majd 10 órakor indul a Gulliver Kupa, ifjúsági lovasok részére. Ezt követően 100 centiméteres akadályok fölött díjugratást láthatnak nyitott verseny keretében az érdeklődők.

Az Aranyos elnevezésű kupa délután 2 órakor ünnepélyes bevonulással veszi kezdetét, ahol a vendégeket és a versenyzőket – akik az ország különböző településeiről érkeznek –, Nagy Ferenc szálkai polgármester köszönti. Megnyitó beszédet Kocsis Imre Antal, Szekszárd város polgármestere mond. A díjugratásos verseny eredményhirdetése után a szálkai Horog Csárda várja a vendégeket, ahol Baky Péter festőművész, a szekszárdi Művészetek Háza igazgatója nyitja meg a Csárda Galériát.

Itt első alkalommal a I. Nemzetközi Szálkai Művésztelep 1992-ben készült alkotásait tekinthetik meg a látogatók. Az egésznapos programban közreműködnek a Kajsza Fúvóstrió, a szálkai Hagyományőrző Énekkar és Ifjúsági Népi Tánccsoport, valamint a Szekszárdi Ifjúsági Fúvószenekar. A kellemes szórakozáshoz megfelelő ételről, italról is gondoskodnak a rendezők.

–dkj–

A jazz mise előadói külföldre készülnek

Nyugat–európai koncertturnéra készülnek a Szekszárdi Jazz Mise előadói, a Szekszárd Big Band és a Liszt Ferenc Pedagóguskórus. Az öt előadásból álló bemutató-sorozaton Tomsits Rudolf: „Christus Vincit" jazz miséjét adják elő, melyet a szerző kizárólag a Big Band-nek írt.

Az együttes a május 23.-án este 6 órától mutatja be a jazz misét a pécsi bazilikában. A pécsi koncerten közreműködik: Hauszer Beáta (szoprán), Szily Lajos (tenor), Molnár Ákos (alt saxophon). Az együttest Pecze István vezényli.

A turné első külföldi állomása a hollandiai meppeli székesegyház május 30.-án, ahol a Ruiner Wold-i férfikórus vendégeként lépnek majd fel. Innen a franciaországi Strassbourgba mennek és az Európa Tanács támogatásával adják elő június 2.-án a jazz misét a Szent Pál Székesegyházban. Ezt követi a németországi Schwabisch Gmündben a szabadtéri hangverseny június 3.-án, majd Unterwittinghausen római katolikus templomában hangzik fel a „Christus Vincit", a Szekszárdi Jazz Mise a szekszárdi Big Band tolmácsolásában. A koncertsorozat Ausburgban ér véget, ahol június 5.-én, a város főterén fekvő Ulrich és Afra bazilika ad majd otthont Tomsits Rudolf művének és előadóinak.

Horgászversenyek Hőgyészen és Bonyhádon

A Hőgyészi Állami Gazdaság Horgászegyesület május 29-én tartja hagyományos halfogó versenyét felnőtt tagjai részére, az egyesület 2. számú taván.

Gyülekezés 7 órakor, sorsolás 7 óra 30 perckor lesz, a verseny pedig 8 órakor kezdődik és 11-ig tart, amit mérlegelés, eredményhirdetés és díjkiosztás követ.

Nem esnek el a hőgyészi egyesület ifjúsági és gyermek tagjai sem a versenyzés lehetőségétől, hiszen számukra két nappal később, május 31-én rendeznek horgászversenyt. A hely és az időpont megegyezik a felnőttekével.

A Bonyhád Városi Horgászegyesület Szecskába várja tagjait május 30-án, ahol megrendezik a hagyományos egyesületi halfogó versenyt. Gyülekezés 7 órakor lesz a faháznál, a verseny pedig 8 órakor kezdődik.

Óvodások ballagása

Várdombon, a kulturházban tartják az óvodások tanévzáró műsorát.

A május 22-én, délután 4 órakor sorra kerülő ünnepség keretében a csoportok kedves műsorral köszönnek el egymástól.

Az tanév befejeztével az óvodában a nagycsoportosok ballagását is ekkor tartják.

Ossza meg örömét

Olvasóink írják

Sok szeretettel köszöntjük Fazekas Klaudiát Bonyhádon, ballagása alkalmából.

Szülei, testvére és a nagyszülők

❄

1993. május 20-án ünnepli születésnapját Simon Gábor Bonyhádvarasdon, és ez a nap egyben a 4. házassági évfordulójuk is. Ezúton gratulálunk mindkettőjüknek, sok boldogságot és hosszú életet kívánunk:

Anyu, apu, Klári, Szilvike, Enikő és Norbika

❄

Júlia-majorban szüleim, Takács Imre és neje Takács Imréné született Oláh Margit, május 20-án ünneplik 43. házassági évfordulójukat. Szeretettel köszöntjük őket:

Lányuk Margit, vejük Jani, unokáik: Jani, Ildikó, Andika

„Falu-kép" Sárszentlőrincről

A Petőfi-emlékház

„Energikus" eredmények

A paksi Energetikai Szakképzési Intézetet a köztudatban az „erős" iskolák között tartják számon. Ezt a véleményt látszanak megerősíteni az iskola tanulóinak különböző tanulmányi versenyeken elért helyezései. Az alábbiakban ismertetjük az iskola tanulóinak idei verseny-eredményeit. Kezdjük a legrangosabbal, az Országos Középiskolai Tanulmányi Versennyel (OKTV).

Matematika OKTV: Koch György III/B. osztályos tanuló 3. helyezést ért el. Korpos Tibor III/B. és Eisenberger Aranka III/B. miniszteri dicséretben részesült. Mindhárom tanuló felkészítő tanára (továbbiakban Ft.) Árokszállási Eszter.

Fizika OKTV: Korpos Tibor III/B. 2. helyezést ért el.(Ft.: Csajági Sándor). Győr Varga János III/B osztályos tanuló (Ft.: Csajági Sándor) 14. helyezést, Vaskó Gábor IV/B osztályos tanuló (Ft.: Torma Béla és Tőricht Pál) pedig 22. helyezést ért el.

Arany Dániel matematika verseny első és második osztályosoknak: Szabadi Péter I/B osztályos tanuló (Ft.: Árokszállási Eszter) országos 1. helyezést ért el. Dicséretben részesült Kadlecsik Erika I/B. (Ft.: Árokszállási Eszter), Lehotai Gábor I/B. (Ft.: Árokszállási Eszter) és Kósa Krisztián II/B. (Ft.: Árokszállási Tibor).

Irinyi János középiskolai kémia verseny: Bajor Péter II/D osztályos tanuló (Ft.: Káspári Tamás) 2. helyezést ért el.

Mikola Sándor fizika verseny: A verseny harmadik fordulójába, az országos döntőbe jutottak, ami június 11-14 között lesz Gyöngyösön: Simon Zoltán I/B., Molnár Zsolt I/B., Rideg Balázs I/B., Szabadi Péter I/B., Lóki Gábor I/B., Zsebők Sándor I/C., Lehotai Gábor I/B. és Orosz Attila I/B. Felkészítő tanáruk Csajági Sándor. (A harmadik fordulóra az egész országból 20 tanuló jutott be, ebből a fenti 8 az ESZI diákja.)

Nemes Tihamér országos szakmai számítástechnikai verseny: Molnár György III/B. osztályos tanuló (Ft.: Apatóczky Pál) 9. helyezést ért el. Szűcs László IV/B. 12. helyezett lett, Szenes László IV/B. pedig 18. Felkészítő tanáruk Apatóczky Pál és Botka Beáta.

Pneumatikai-vezérléstani országos szakmai verseny: Az Energetikai Szakképzési Intézet negyedik osztályos tanulókból álló csapata 1. helyen végzett. A csapat tagjai: Dévényi Géza, Jáksó Róbert és Szabó Zoltán. Felkészítő tanáruk: Feil János.

Ebben a tanévben eddig a negyedik osztályosok közül angol középfokú nyelvvizsgát tett 13 fő. „A" típusút 4 tanuló, „B" típusút 2 tanuló és „C" típusút 7 tanuló.

venter

„Nukleáris" nők az aggódás korában

Idén januárban Karlovy Varyban nem filmsztárok gyűltek össze, hanem a **Women In Nuklear** (WIN) – az Európai Nukláris Társaság Hölgytagozata. A magyar nukleáris hölgyek is képviseltették magukat, mivel 10 nő részvételével nálunk is megalakult a Magyar Nukleáris Társaság női tagozata. Mindezt Bacs Judittól, a tagozat szóvivőjétől, a PA Rt. biztonsági mérnökétől tudtuk meg.

A Women In Nuclear célja a határokat áttörve összefogni az atomtechnikával hivatásszerűen foglalkozó női szakembereket, hogy a nők, nőtársaikhoz szólva ismertessék meg az atomenergiát, mint energiaforrást.

— *Mekkora szükség van hazánkban az ilyenfajta tájékoztatásra?*

— Úgy érezzük, hogy a magyar hölgyek igencsak tájékozatlanok, még a paksi atomerőművet illetően is. Hiszen tulajdonképpen mit is láthatnak, ha például a televízióban híradás jelenik meg az erőműről? Mutatják a blokkvezénylőt, ahol komoly, zakós-nyakkendős urak figyelik a monitorokat, de azt, hogy az erőműben nők is dolgoznak, szinte sosem mutatják. Pedig vagyunk jópáran mérnökök, fizikusok, akik mind az üzemvitel területén dolgozunk.

Mi, akik ismerjük az atomenergiát, szeretnénk szólni nőtársainkhoz, akik jórészt használják azt, dolgoznak, háztartást vezetnek villamos energiával.

Köztudott, hogy Földünk ózonrétegét veszély fenyegeti, főként azon környezeti ártalmak miatt, melyek nap mint nap érik. Nekünk, a XXI. század küszöbén élőknek jutott a feladat, hogy válasszunk jövőnket illetően. Úgy érezzük, ne csak a politikusok döntsenek, hanem mi, nők is, akik a következő évszázadra gyerekeket szülünk, vagy nevelünk.

— *Ha jól értem, át akarják törni annak a félelemnek a korlátait, mely napjainkban az atomenergiát övezi.*

— A válasz egy idézet, Teller Edétől: „Az atomerőmű kapujában ülve egy napot, nem kaphat az illető nagyobb sugárterhelést, mint nyolc órán keresztül otthon, a saját ágyában, testközelben valakivel." Tehát az emberek saját rádióaktivitása, amit át tud adni a lakás falain belül, nagyobb, mint az erőmű által okozott kibocsátás. A WIN szeretne minden fórumot megragadni, melyben találkozhatna – az elsősorban Paks közelében élő – nőkkel. Szeretnénk az erőmű kapuját nyitottá tenni az érdeklődők számára, hogy megismerjék az itt folyó munkát.

Természetesen emellett a jövő döntéshozóira is figyelmet kívánunk fordítani, értve ez alatt az ifjúságot, akik ma még az iskola padjaiban ülnek. Ők valóban nyitottak, fogékonyak minden iránt, a kockázat iránt is, ami az atomenergia része.

— *Milyen terveik vannak még, a fentieken kívül?*

— Programunk kiteljesedése, illetve annak mérhető hatása folytán szeretnénk a tagságot bővíteni Magyarországon olyan nők személyében, akik munkájuk folytán kapcsolódni tudnak hozzánk. Tervezzük több kiadvány megjelentetését, mely programunkat segíti elő. Ennek első példánya már megjelent, címe: Sugárözönben élünk, női szemmel az atomtechnikáról.

Eördögh Gabi

Hírek innen-onnan

A május 28-án kezdődő Paksi Sörfesztiválon a sör mellé a finom falatokról a paksi konzervgyár éttermének kollektívája gondoskodik, Teobald Márta konyhafőnök vezetésével. A Sörfesztiválon lesz Ízek utcája, sok finom falat biztosítja majd a sörkorcsolyát. Lesz többek között Csabai sertéskaraj, Stefánia vagdalt, s más ízes pecsenyék. A napokban dől el, hogy a jelentkezők közül kinek a sörét isszák majd a paksiak a fesztiválon.

Boltkialakítási hullám vonul végig Paks főutcáján. Majd minden lakóház utcai frontján kőműves munka folyik, boltot alakít ki a tulajdonos, vagy bérlő.

Ezt is vehetjük speciális, a korszellemhez hű munkahelyteremtő beruházásnak, spontán, alulról jövő, családi „projecteknek".

Csaknem 600 darabból álló magyar nyelvű szépirodalmi könyvcsomagot ajándékozott a paksi városi művelődés központ könyvtára a Magyar Műveltség Szolgálatának. A könyvek a könyvtár dupla példányai voltak, melyeket az erőmű építésének idején a Szépirodalmi-, az Európa-, és a Mára könyvkiadó ajándékozott a könyvtárnak a példányok számának bővítésére. A könyveket a szolgálat erdélyi iskolai könyvtárakba juttatja el.

Kristóf Attila, a Magyar Nemzet vezető publicistája lesz a paksi könyvhét vendége június 8-án, kedden, 18 óra 30 perckor.

A találkozót a művelődési központ könyvtára rendezi, helyszíne a paksi Belvárosi Kávéház lesz. A vendég Én nem tudom. . . című könyvét a helyszínen megvásárolhatják és dedikáltathatják az érdeklődők, akiket vár az est házigazdája, Gutai Istvánné.

Az oldalt szerkesztette:
Venter Marianna

Dunaszentgyörgy története

A fenti címen nyújtotta be Horváth Mónika, fiatal szekszárdi tanítónő monográfiáját a Lakitelek Alapítvány helytörténeti pályázatára. A pályázatra 479 pályamű érkezett, Horváth Mónika munkáját ezek közül a kiemelkedő eredményt elismerő emléklappal és pénzjutalommal díjazták. Vajon mi indít arra egy huszas évei elején járó fiatal nőt, hogy ilyen komoly, sok időt, türelmet, szorgalmas gyűjtőmunkát igénylő feladatba kezdjen? Választ ad erre a szerző bevezetője, a monográfia elején: „Témaválasztásom indoka a községgel való személyes kapcsolatom, gyermekkorom meghatározó élményei, emlékei. Édesanyám szülei születésüktől fogva ebben a községben éltek hosszú évtizedeken keresztül, csaknem egész életükben. Gyermekkorom itt töltöttem, nekem a „vidék", a falu Dunaszentgyörgyöt jelenti. Ez a hely háborítatlan birodalmat jelentett számomra, ahol béke és nyugalom honolt. A falubeli emberek barátságosabbak, kedvesebbek voltak, valóságos kis közösséget alkottak, tulajdonképpen mindenki rokona volt mindenkinek."

A helytörténeti munka foglalkozik a falu múltjával, a kialakulásával, épülésével, lakosaival és azok életével. A második rész a község közelmúltjába és jelenébe ad betekintést. A harmadik részben összegyűjti a szerző a helységhez kapcsolható híres embereket. Az utolsó rész egy tősgyökeres dunaszentgyörgyi nemesi család történetével foglalkozik. Horváth Mónika érezhető szeretettel ír kedves falujáról, igyekezvén bemutatni, s másokkal is megszerettetni, megismertetni. Igényes, összefogott munka született, bizonyára örömmel és köszönettel fogadja majd a község, hiszen átfogó helytörténeti mű nem foglalkozik Dunaszentgyörggyel tudomásunk szerint. Végezetül, ízelítőül idézzünk néhányat a monográfiában található anekdota gyűjteményből:

„Kisbíró korában történt meg Ferkó bátyámmal, hogy egy holdvilágos estén, eléggé bepityizált állapotban hazafelé tartott. Egyszer csak megállt az utcasarkon és elkezdte bámulni a holdat, majd odaszólt neki: No, mit vigyorogsz? Te egy hónapban egyszer vagy tele, de én minden este!"

„A falu végén élt az öreg cigány Jóska bácsi. Toldozott, foldozott ponyvasátrában, ami olyan rossz volt, hogy a szél is ki-bejárt rajta, ahol csak akart. Egyszer a januári kemény hidegben, kora reggel a famunkások elhaladva a sátor mellett, bekiabáltak az öregnek: Hideg van-e, Jóska bácsi! Nem tudom! – jött a válasz – Máma még nem vótam kinn!"

„Katz Dani bácsi még egészen öreg korára sem vesztette el jó humorát. Élete vége felé, mikor már súlyos asztmával küszködött, beállított az orvoshoz és alig zihálva azt mondta: Jaj, doktor úr! Nem tudom mi van velem. Annyira fulladok! De nem is csodálnám, ha már 80 éves lennék! – Hát hány éves, Dani bácsi? – kérdezte az orvos. – Hát még csak 79 vagyok!"

venter

„Pakson a pécsi szellem uralkodik. . ."

„Aki ilyen komolyan veszi tehetségét, amitől soha nem lehet elválasztani a szorgalmat, az előbb-utóbb célhoz ér. S itt már közömbös, hogy valaki honnan indult el. Mindenütt lehet nagy művészetet csinálni, Pakson is." Az idézett sorok 1974-ben jelentek meg lapunk elődjében, a Tolna megyei Népújságban. Azóta eltelt majd' húsz esztendő. Halász Róbert paksi festőművész akkor is szeretettel beszélt Albrecht Dürer-ről: „A rajzban egy óriás volt a néhányak között. A szabadiskola lényege pedig az, hogy mindenki azt csinálja, amihez éppen kedve van és közben tanuljon. Dürer meditatív, szemlélődő típusú művész volt, valahol én is olyan vagyok, mint ő."

E bevezető gondolatok talán alkalmat adnak arra, hogy megkérdezzem Halász Róbertet, miért is „hallgatott" éveken keresztül, s mi motiválta őt egy képzőművészeti szabadiskola létrehozásában? Neve a hetvenes években legendává vált, számtalan kiállításon szerepelt, képeit szívesen vásárolták külföldiek és magyarok egyaránt. Beszélgetéseink alkalmával sokszor említette: „Viselkedésemben sokan különcnek tartottak, de egy biztos: azt a művészetet soha nem szerettem, amely csak önmagáért való."

Múlt év szeptemberében Halász Róbert létrehozta az Albrecht Dürer Képzőművészeti Szabadiskolát. Kezdeményezését hivatalos helyeken a legnagyobb idegenkedéssel fogadták. Az emberek pedig érzéketlenül, kétkedően vették tudomásul a festőművész „legújabb" próbálkozását.

— *Úgy vélem, a szabadiskola létrehozásának gondolata nálad nem újkeletű dolog.*

— Ez már bennem élt, visszamenőleg negyed századdal, amikor én másként láttam a képzőművészetet. Most próbálom megvalósítani az akkori elképzeléseimet. Édesanyám, mint művésztanár, annak idején rengeteg szakkört vezetett. Nála egy életre megtanultam, hogy hogyan nem szabad tanítani. Ha én is azt csinálnám, amit a szakkörvezetők zöme, akik saját önmegvalósításukat adják elő egy-egy okításon, nyugodtan mondhatnának erkölcstelennek. Ez utóbbi címkét nem vállalom, hiszen pontosan azért szabadiskola, hogy tiszteletben tartsam a hallgató fő érdeklődési körét. Ugyanakkor pedig felmérjem, mi az, amit főleg nem tud. És amit általánosan nem tud: az alapok.

— *Az általános iskolában nem tanítják az alapokat?*

— De tanítják, viszont az általános iskolában a rajzoktatás szigorú tematika szerint történik. A rajztan és a színtan alapjaira oly kevés idő jut, hogy azt lehetetlenség elsajátítani.

— *Albrecht Dürer után nevezted el az iskolát.*

— Részben kerülöm azokat az elnevezéseket, amelyek nálunk divatosak. Nagyon szívesen vettem volna bármelyik magyarunkat, de Dürernek is vannak magyar gyökerei.

— *A stúdió hallgatói milyen körből kerülnek ki?*

— Meglehetősen vegyes a társaság. Vannak jómódúak, vannak kevésbé jómódúak, és vannak olyanok, akiknek még a havi részvételi díj kifizetése is gondot okoz.

— *Más. Miért nem állítasz ki a Paksi Képtárban?*

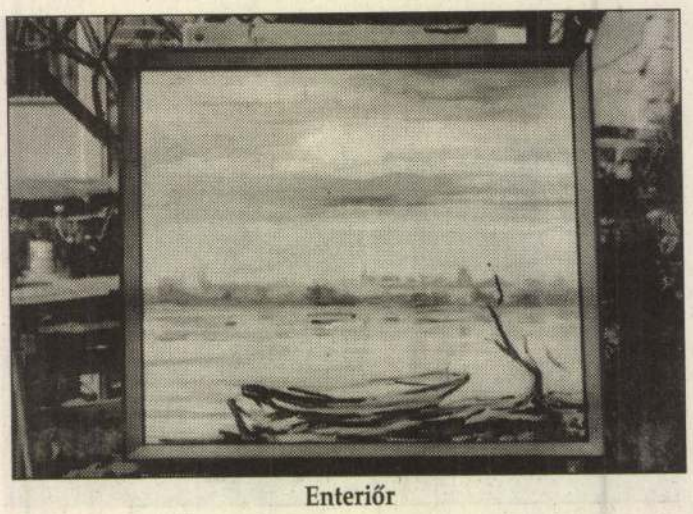

Enteriőr

— Azon egyszerű oknál fogva, hogy akik szervezték a paksi galériát, nem szóltak nekem és nem is kértek fel semmire. Igaz, a képtár megnyitóján részt vettem. Én nem képviselek azonos frontot azokkal az emberekkel, akik mindezt megszervezték. Pakson a pécsi szellem uralkodik a képzőművészetben.

— *Mennyire érzed magad magányosnak?*

— Nem hiszem, hogy magányos lennék. Szeretem a munkámat. A közösségi igényemet nem tudom levetkőzni és valószínű egyik fő motivációja az önálló iskola megteremtésének, maga ez a probléma.

— *Mikor volt utoljára kiállításod?*

— A nyolcvanas évek közepén adtam anyagot, de a megnyitóra már nem mentem el.

— *Tervezel-e kiállítást mostanában?*

— Igen, amennyire anyagi helyzetem megengedi. Stílusváltás alatt állok. Nem ártanak a meditációk és nem is baj, ha a gyakorlatban kevesebbet dolgozom.

— *Mennyire tartod magad konzervatívnak?*

— A fejlődés legyen természetes, lévén minden relatív. Hogy mennyire vagyok konzervatív? Én inkább nyitottnak érzem magam. Múzeumot látogatok, közösséget nem. Életfelfogásom az alkotómunkával kapcsolatban, hogy tiltakozzam minden ellen, ami önmagáért való, mert ez az út nem vezet sehová.

László-Kovács Gyula

mdk

Halász Rudolf

Emberek a napon (fotomův. pályázat)
Kép a 3. sz hátsóborítólapján

Bass Tibor: A fotomüvészeti teletségkutató pályázat.

Népmüvelés, 1958, 3. sz (hátsóborítólapon)

mdk

Halász Rudolf

(Meczeki fotóklub)

Vélemény c. felvétele

Kép a 6. sz hatsóborítóján.

Bencze Pál: Jubileumi kiállítás

Népszűvelés, 1959. 6 sz 32. l.

M.D.K.

Halász G. Sándor

"A béke őrhelyén" c. képe szerepel a Nemzeti Szalon kiállitásán a fiatal képzőművészek és iparművészek alkotásai között.

/sz./: Ifjuságunk és a művészet.
Szinház és Mozi. Bp. 1950. juni. 25. III. évf.
25. sz. 24-25. l.

HALÁSZ – SZABÓ

85-773 Pécsi Szikra Nyomda

HALÁSZ SZABÓ SÁNDOR

Fotók: Tony Lord, Stockholm, Szathmári Imre
Kiadja a Szentesi Városi Tanács
Felelős kiadó: Mészáros Júlia

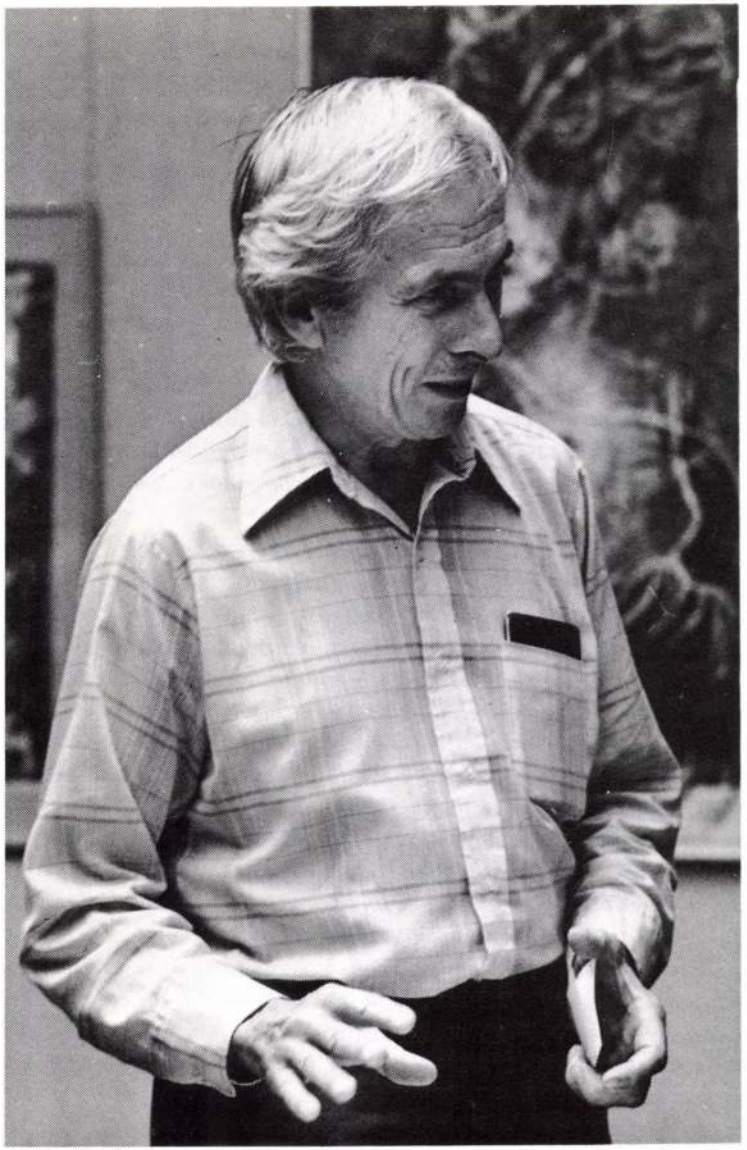

„Az iskolai évek során a rajz volt a kedvenc tantárgyam, de a szavak segítségével is szívesen festettem, rajzoltam a megadott témákat a magyar irodalom órákon" – írja életrajzában a szentesi születésű Halász Szabó Sándor festőművész, aki ma Svédországban él.

Halász Szabó Sándor művészete egy olyan életút tartalma, melynek állomásai a magyar művészettörténet közelmúltjának megismerése, valamint nemzetközi fogadtatása szempontjából is igen tanulságosak.

1920. június 11-én született. Idézzük tovább életrajzát.

„A család birtokában nem voltak művész készítette rajzok és festmények. Ezzel szemben jártak hozzánk újságok és folyóiratok és ezekből szereztem – pontosabban a reprodukciókból – az első képélményt, ezekből olvastam először festészetről, szobrászatról és grafikáról. A reprodukciók nagyon felizgatták a fantáziámat, nyomukban elkezdtem rajzolni a környezetemben élőket, a konyhában és udvaron foglalatoskodókat. Aztán sor került az első önarcképre is, majd kis idő után meg mertem kérni szüleimet is arra, hogy legyenek modellek rajz-stúdiumaimhoz. És valóban, a rajzok jobbak és jobbak lettek. Akkor természetesen festeni szerettem volna. Itt azonban ellenállásba ütköztem a családban, hiszen én voltam a legidősebb fiúgyermek, ekként elvárták volna tőlem, hogy az apám foglalkozását tanulom ki és folytatom is. Apám kereskedő volt. Ez a foglalkozás nem volt ínyemre, csak rajzolni és festeni akartam. 15–16 éves voltam ekkor. Aztán egy szép napon összejött a családi tanács, ahol nagyon megleckéztettek nyakasságomért, végül is látva hajthatatlanságomat, azt tanácsolták apámnak, hogy mutassuk meg rajzaimat és képeimet Koszta Józsefnek, aki a közeli tanyavilágban élt és dolgozott.

31. Cédrusok. 1978. olaj, tempera, karton, 70x100 cm
32. Monterrey cédrusok. 1982. olajtempera, karton, 130x160 cm
33. Álom. 1981. vegyes technika, 60x80 cm
34. Megelevenedett. 1981. vegyes technika, 70x100 cm
35. Antik dráma. 1981. vegyes technika, 60x80 cm
36. Eutherpé. 1981. vegyes technika, 70x100 cm
37. Istennő. 1982. vegyes technika, 70x100 cm

31. Cedars 1978., oil, tempera, cartoon 70x100 cm
32. Cedars at Monterrey 1982., oil, tempera, cartoon 130x160 cm
33. Dream 1981., mixed techniques 60x80 cm
34. The Revived 1981., mixed techniques 70x100 cm
35. An Antic Drama 1981., mixed techniques 60x80 cm
36. Eutherpé 1981., mixed techniques 60x80 cm
37. Godess 1982., mixed techniques 70x100 cm

LIST OF WORKS INCLUDED IN THIS BOOK:

1. *The Portrait of Halász Szabó Sándor*
2. *The Old Beggar 1943–44., oil, canvas 50x160 cm*
3. *Fragmented World 1965., mixed techniques, collage, 35x50 cm*
4. *Equestrians of Apocalypse 1965., 100x120 cm*
5. *Contact 1965., mixed techniques 70x100 cm*
6. *The Magician 1967., mosaic, 50x60 cm*
7. *Impetus 1967., mosaic, 62x250 cm*
8. *Composition 1965., mixed techniques 80x100 cm*
9. *Collioure 1968., collage*
10. *Another Planet 1982., collage*
11. *Island in the Mediterraneum 1982., collage*
12. *Desert-landscape 1982., collage*
13. *Misterious Island 1983., collage*
14. *Break 1983., collage*
15. *Magic Mirror 1983., collage*
16. *Deformation 1983., collage*
17. *Springlet 1981., mixed techniques 70x100 cm*
18. *The Isle of Light – Delos 1979., mixed techniques 60x80 cm*
19. *Who Suspects Nothing 1980., oil, wood-fibre, collage, 70x100 cm*
20. *Delphoi 1982., oil, wood-fibre 70x100 cm*
21. *Godess of the Moon 1982., oil, wood-fibre 122x65 cm*
22. *Pythia 1982., oil, wood-fibre 70x100 cm*
23. *Metamorphosis 1982., oil, tempera, sheet 122x65 cm*
24. *A Short Siesta 1981., mixed techniques 80x60 cm*
25. *Madrigal 1976., mixed techniques 50x70 cm*
26. *Pan 1976., mixed techniques 40x50 cm*
27. *No 1975., oil, canvas 70x100 cm*
28. *The Vigil-Keepers 1976., mixed techniques 60x80 cm*
29. *Memory 1976., mixed techniques 50x70 cm*
30. *Morning at the Shore 1976., mixed techniques 60x80 cm*

„Drawing pictures was my favourite subject at school, but I liked drawing and painting with the help of words during the literature lessons, too" – the painter Halász Szabó Sándor (born in Szentes, Hungary and now living in Sweden) writes in his biography.

Halász Szabó Sándor's art represents the sense of a course of life the stages of which are very illuminating from the point of view of both getting acquainted with the recent past of Hungarian History of Art and its international reception.

He was born on June 11, 1920. Let us go on citing his biography. „My family possessed neither drawings nor paintings made by real artists. But we subscribed to some newspapers and magazines from which better to say from the copies of paintings I acquired the first artistic experience, and I could read about painting, sculpture, graphic art for the first time there. These copies drew my imagination highly, I began drawing the pictures of persons working in the kitchen and the yard as a reaction to them. Then the first self-portrait followed, and after a short time I was brave enough to ask my parents to pose, too for my drawings. And, indeed, my drawings became better and better. And then I wanted to become a painter, of course. But my family objected to my plan since I was the eldest boy in the family and so I was expected to follow my father's job. And he was a merchant. But this job was not to my taste, painting and drawing pictures was the only thing I wanted to do. I was fifteen or sixteen years old that time. And then one day the family-council had gathered to solve this problem, I was dressed down very much for my stubbornness, but finally seeng my firmness they proposed my father to show my drawings and paintings to Koszta József who lived and worked in the world of farms.

Koszta József megnézte dolgaimat és vállalta, hogy időnként újra megbírálja azokat és tanácsokat ad. Így alkalmanként kimentem a tanyára vagy a Mester jött be hozzánk a városba. Hogy a főiskolára való felkészülésem intenzívebb legyen, azt ajánlotta, keressem fel a Szentesen élő, Münchenben tanult festőt, Kovács Károlyt, s vegyek tőle rendszeresen órákat. Hamarosan szükségét éreztem azonban a modell után való munkának. 1938–39 telén beiratkoztam Gallé Tibor festő- és szobrászképző szabadiskolájába a Benczur utcában, Budapesten.

1939 nyarán Arató János barátommal – aki ugyanúgy, mint én a Képzőművészeti Főiskolára készült – elhatároztuk, hogy elutazunk a Főiskola miskolci művésztelepére. Itt megkértük a telepvezető tanár urat, Burghardt Jenő mestert, hogy részt vehessünk a modell utáni rajzolásban és festésben. Megismerkedtünk Domján Józseffel, Szentgyörgyi Kornéllal és másokkal is, akiktől sok segítséget és barátságot kaptunk. Ebben az igen kellemes légkörben jól felkészülhettünk a felvételire. Minkettőnket fel is vettek. Arató János Szőnyi István növendéke lett, én Koszta József tanácsára Rudnay Gyulánál kezdtem dolgozni.

A főiskolai élet új perspektívát nyitott előttem. A viták, a sok színes egyéniség kinyitották a szemem. Barátaim lettek Hantai Simon, Xantusz Gyula, Kurucz Dezső, Miklóssy Gábor. Találkozgattunk otthon, vendéglőkben, kiállításokon, koncerteken. Sokat beszélgettünk irodalomról és zenéről. Csoportosan mentünk a ritka Bartók-hangversenyekre, és úgy éreztük, hogy sikeresen ellensúlyozzuk a Bartók-zenével szemben megmutatkozó polgári utálatot. A szobrászokkal, Megyeri Barnával, Várady Sándorral is baráti kapcsolatom volt, segítségük révén ismerhettem meg Medgyessy Ferencet. Sokszor összehozott velük a sors egy nyári művésztelepen vagy éppen Párizsban. Rudnay Gyula, mint tanár, már elegáns, választékos megjelenésével is igen fascináló, szuggesztív volt. Korrektúráiba elbeszélések, filozófia, szakácsreceptek keveredtek. Növendékei iránt volt benne személyes érdeklődés és törődés. Nagyon jól éreztem magam az osztályában. Sokszor más mesterek növendékei is eljöttek hallgatni érdek-

A KÖTETBEN SZEREPLŐ MŰVEK JEGYZÉKE:

1. *Halász Szabó Sándor portréja*
2. *Öreg koldus. 1943–44., o. v. 50x160 cm*
3. *Töredezett világ. 1965. vegyes technika, kollázs 35x50 cm*
4. *Az Apokalipszis lovasai. 1965. vegyes techn., kollázs 100x120 cm*
5. *Kontaktus. 1965. vegyes technika, 70x100 cm*
6. *Varázsló. 1967. mozaik, 50x60 cm*
7. *Lendület. 1967. mozaik, 62x250 cm*
8. *Kompozíció. 1965. vegyes technika, 80x100 cm*
9. *Collioure. 1968. kollázs*
10. *Egy más planéta. 1982. kollázs*
11. *Földközi tengeri sziget. 1982. kollázs*
12. *Sivatagi táj. 1982. kollázs*
13. *Titokzatos sziget. 1983. kollázs*
14. *Törés. 1983. kollázs*
15. *Mágikus tükör. 1983. kollázs*
16. *Elváltozás. 1983. kollázs*
17. *Forrás. 1981. vegyes technika, 70x100 cm*
18. *A fény szigete – Delos. 1979. vegyes technika, 60x80 cm*
19. *A mit sem sejtő. 1980. olaj, farost, kollázs, 70x100 cm*
20. *Delphoi. 1982. olaj, farost, 70x100 cm*
21. *A Hold istennője. 1982. olaj, farost, 122x65 cm*
22. *Pythia. 1982. olaj, farost, 70x100 cm*
23. *Átváltozás. 1982. olaj, tempera, lemez, 122x65 cm*
24. *Rövid pihenő. 1981. vegyes technika, 80x60 cm*
25. *Madrigál. 1976. vegyes technika, 50x70 cm*
26. *Pan. 1976. vegyes technika, 40x50 cm*
27. *Nem. 1975. olaj, farost, 70x100 cm*
28. *Virrasztók. 1976. vegyes technika, 60x80 cm*
29. *Emlék. 1976. vegyes technika, 50x70 cm*
30. *Reggel a parton. 1976. vegyes technika, 60x80 cm*

The man looking for his place can only rely himself on the estimation of his incapacibility for decision instead of a programsetting. The painter who can hardly find calmness in the North and who is anxious about his values amidst the provisionality of the South feels his way among the hesitation of defining the extremes and the space of confused-restless memories percieved as present mood.

Djursholm – Szentes. Sweden and Hungary. Two inseparable territonies of past and present like a white marble coloumn dissolving in the „eternal" blue of Mediterranean seas and the stinking oil-spots on the sea-shore. The memories of the artist and the upholding attention of the homeland met at an artistic exhibition in the winter of 1983. Halász Szabó Sándor exhibited of the most important milestones of his life there, the process of his consciousness that can be documentated by his works. The artist presented some works of his to the audience and museums of Szentes, Csongrád, Hódmezővásárhely.

This small book has been written in return for this artistic gesture as a thank for the present.

Tamás Aknai

Öreg koldus. Old Beggar. 1943–44.

feszítő korrektúráit. A főiskolai évek alatt Rudnayn kívül nem volt más tanárom, aki igazán jelentett volna számomra valamit. Rajta kívül legtöbbet a kollégákkal való viták és beszélgetések adták, melyeken építettük, csiszoltuk egymást, boncolgattuk, hogy ki mit és miért csinál. Nyaranta mindig meg kellett mutatnom Kosztának a főiskolán készült dolgokat, amiket nagy érdeklődéssel vizsgált. Figyelmeztetett, hogy ne ragadjak bele a Rudnay-manirba. Koszta festői világa nagyon jó ellenpont volt, mert ő a posztimpresszionizmus népi-realista útját követte, ez haladóbbnak tetszett mint Rudnay felfogása, s ezért felkeltette érdeklődésemet a festészet modern törekvései iránt. A háború kitöréséig Koszta ki-kijárt Párizsba megnézni, hogy mit csinálnak ott. Nekem is melegen ajánlotta ezt. Tanácsát megfogadtam, de megvalósítani csak a beszélgetést követően húsz évre tudtam. 1960-ban.

A főiskolán egymásnak adtuk a jó tippeket: hol lesz érdekes koncert, milyen jó és tartalmas könyvek jelentek meg. A magyar klasszikusokat jórészt elolvastam már otthon, Szentesen. Jókai, Mikszáth, Móricz után elkezdtem falni a világirodalmat. Dosztojevszkij, Tolsztoj, Gorkij jöttek, majd a franciák, Stendhal, Maupassant és Balzac. Thomas Mann is nagy élmény volt. Olvastunk és beszélgettünk az olvasmányainkról. Folytatom ezt a szenvedélyemet mindmáig, újabb tartalommal és újabb nevekkel.

Mint érdekességet említem meg, hogy Szentesen kialakult egy irodalmi különössége miatt is értékes kapcsolatom. A gyermekkori barátság szálai fonták ezt körbe. Németh László Égető Eszterének gyermekeivel játszottam csaknem naponta. Kis barátom Kristó Nagy István volt, akinek az édesapja patikát bírt a Petőfi utca és Kossuth tér sarkán. Csodáltam szép emeletes villájukat az Iskola utcában, a sok szép könyvet, amit bármikor kézbevehettem és lapozgathattam. Sajnos valamely, számomra még ismeretlen okból, eltűntek Szentesről, elköltöztek, így a gyermekkori kapcsolat megszakadt. 1960-ban, a Fényes Adolf teremben rendezett kiállításomra aztán eljött István — ma jeles irodalomtörténész — és megemlékeztünk a szentesi szép napokról.

„As if she lived..." — we used to say. Halász Szabó starts the exciting play of the experiment of imagination by starting the identification of the alive and the dead. This admittance, the formulation of non existing and non possible as an actual chance is the trail of the absurdity of surrealism. A picture full of symbols. The torso, the coloumn, the scales, the colours, the blue of myths, the pink of living organism are all symbols. They limit the devel of free interpretation. His work titled **An Antic Drama** (1981) stands very near to the ideals of European expressionism and surrealism. The experience of unidentifiedness and cultural-moodal „interdisciplinarity" is increased by the duality of spot-like painting and graphic working, the melodies of colours being dissonant and harmonic at the same time, the poeticly dissolved surface just as by the modern musical instruments of the orchestra in the right corner of the picture. Its small size also guarantees an effect owning to the supressed monumentality. The forms are „burdened" on drawn lines. A „bad-faced" European group gesticulates under the Hellenistic coloumn.

Eutherpe (1981) could be the opening piece of the antic paintings, recalling the Muse of Music. The loose, plated colouring is given sense in accents determined by graphic methods. The shape of Pan and the goat painted with black contours emerge in the mix of blue and pink. The scenery of Halász Szabó's „stage" consists of the sea, night lights and a tree with dried branches. He no longer searches mythical characteristics, he is given them ready-made, he is the captive of the stability of „deep-time" lacking accuracy. And this guarantees artistic safeness, too — regarding the placing of forms by all means. Present appears only as a field affording possibility for recalling something. Nothing can be seen here that is existing „today", that is how the „past" becomes characteristically the situation — depicting alternative for the artist of „today". The **Isle of the Light** (1982) and the **Godess** (1982) belong to this period, too.

Djursholm–Szentes. Svédország és Magyarország. A jelen és múlt egymástól éppoly nehezen elválasztható terrénumai, mint a mediterrán tengerek „örök" kékjében egybemosódó fehér márványoszlop és a bűzlő olajfoltok a part homokjában. A művész emlékei és a szülőföld megtartó figyelme 1983 telén egy művészeti kiállításban összegződtek. Halász Szabó Sándor ezen a kiállításon bemutatta életútjának legfontosabb állomásait, eszmélésének és magáratalálásának művekkel is dokumentálható folyamatát.

A művész néhány alkotását ajándékként eljuttatta Szentes, Csongrád és Hódmezővásárhely közönségének, múzeumának.

E kis könyv a művész gesztusát viszonzandó jött létre, köszönetként az ajándékért.

Aknai Tamás

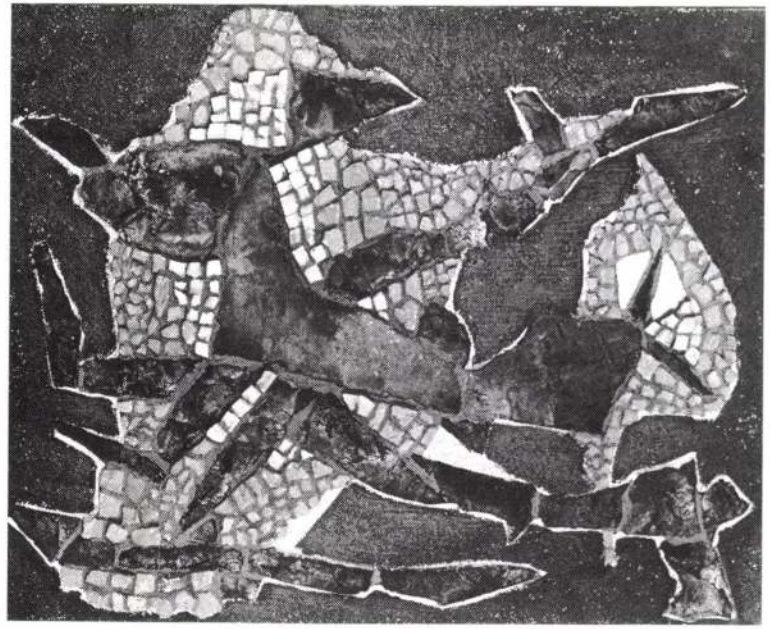

Varázsló. The Magician. 1967.

Koszta József examined my „products" and was willing to tell his opinion and give advices time after time. And so occassionally I visited him at the farm or it was the Master who visited me in the town. To make my preparation for the High School more intensive he advised to me to visit Kovács Károly (the painter living in Szentes but who had learnt painting in Münich) and to take lessons from him regularly. Soon I felt it necessary to work with sitters. During the winter of 1938/1939 I immatriculated at Gallé Tibor's free school for training painters and sculptors in Budapest, Benczur Road. During the summer of 1939 I decided to go to the colony of artists of the Art School in Miskolc with Arató János (a friend of mine preparing to study at the Art School, too).

A főiskolai évek tevékenységéből származó munkák Rudnay mester hatása alatt fogamzottak. Keze alatt tisztázhattam a legfontosabb szakmai kérdéseket, mint kompozíció, a valóság festői megjelenítésének hogy-mikéntje, és a rajzi problémák megoldásához is megszereztem a szükséges tudást. A főiskolai munkáimat csak tanulmányoknak tekintettem és nem önálló műveknek. A Balaton ösztöndíj hónapjai azonban előhozták az önállóságra való törekvést bennem. A szabadban festés a posztimpresszionizmus irányába vitt el. Ezzel kezdődött számomra az önálló művésszé érés folyamata. Szemléletem és munkásságom gerince a természet volt. Ismerete sokat segített. A természetben kezdtem a munkát, majd a műveket a műteremben fejeztem be. Fejlődésemnek azonban más lépcsőfokai is voltak. Valamit mindig megoldani véltem, így valami mint végeredmény is mindig változott. A munka, mint egy láncszem egybekötött Rudnayval, Kosztával, az impresszionista szemléleten keresztül egy szerkesztőbb konstruálóbb festészettel.

És eljutottam egy fantáziavilágba, valamiféle szür-szimbolikus dimenzióba, amit alkalmasnak éreztem arra, hogy az emberek számára valamit mondjon. Mondom ezt annak ellenére, hogy a ránk ható képtömeg elkábít. Elkezdődött ez a fotó és film felfedezésével és folytatódott az elektronikus kép finom természetközelségével. De bennsőséges, kézműves képeket kívántam létrehozni, lehetőleg távol a mechanikus valóságvisszaadástól.

Kapcsolatom a művészvilággal több csatornán keresztül alakult. Arató Jánoson keresztül ismertem meg a szentendreieket, Miháltz Pált, Barcsay Jenőt és másokat. A Tokaji Művésztelepen találtam kapcsolatot Bér Rudolffal, Tamás Ervinnel, Fischer Ernővel, Dombrovszky Lászlóval. A Szinyei Merse Pál alkotó közösségben ismertem meg Szentiványi Lajost, Gadányi Jenőt, Medveczki Jenőt, Duray Tibort. A különböző művésztelepeken, Kecskeméten, Mártélyon, Hódmezővásárhelyen, Sárospatakon, Nagymaroson és Balatonalmádiban még szélesebb körű ismeretségeket szereztem, számos életreszóló barátságot kötöttem.

is not the Gulácsy-type of „talking out of oneself" till the ultimate questions, that characterizes Halász Szabó in these enterprises bordering the methods of surrealism, he is not led to the complete „deflation" but to the registration, to the conscious memory-making, and though he devotes himself to the current of his senses and emotions, he is not lost in them; he keeps the retracting power of his „being a stranger and a not-initiated" in all his movements. The painter undergoes the fiasco characterizing Western-Europeans dazzled by the power and technique of knowledge. And he reflects this in his works. The symbolism of **The Revived** *demonstrates these problems of creation: to preserve the freshness of experience but to give such a stress to the experience with conscious control that lifts it out from its everyday eventuality at the same time. As he had written it in his biography: „The classical Greco-Roman world became alive and moved my imagination since my travels there in 1965. I strived to paint pictures being multilayer in all details, consequently in its interpretation, too: that is unsolvable and unexplainable by means of logic." His source of experience appeared not in meeting the history of the Hellenistic land but in a strange absurdity that he perceived the dead culture concordant with life. It was the artistic elaboration of the historical connection with the present that caused the problem. The painter, after having taken possession of the Hungarian artistic tradition and getting acquainted with the North, meets the possibility of „eternal life" and the facts of conscious transmittance of forms in the reach creativity of the South. There art appeared as a dynamic structure coming from life and influencing life – and not a dead form preserving life. The work* **The Revived** *weaves the symbol of „measuring" and that truth into the perspectives of the sky and the sea, and the ruling sea as the „water of life" in the folk tales or the „thalassa" of Homer reshapes the Hellenistic torso steeling the power of imagination in the fascination of real earthy delights.*

A szürrealizmus abszurditásának nyoma a megengedés, a valóságosan nem létező és nem lehetséges tényleges esélyként történő megfogalmazásával. Jelképekkel teli kép. Jelkép a torzó, az oszlop, a mérleg és jelképesek a színek is: a mítosz kékje, az élő organizmus rózsaszínje. A szabad értelmezés síkjait ezek állítják be.

Az európai expresszionizmus és szürrealizmus eszményeihez igen közel van az **Antik dráma** *(1981) című műve. A költőien oldott felület, a színek egyszerre disszonáns és egyszerre harmonikus melódiái, a foltszerűség és grafikus feldolgozás kettőssége éppúgy fokozzák a meghatározhatatlanság és kulturális-hangulati „köztesség" élményét, mint a zenekar modern hangszerei a kép jobb sarkában. Kis formátuma is hatást garantál lefojtott monumentalitása miatt. A formákat rajzos vonalakra „terheli" a festő. A hellén oszlop alatt rosszarcú európai társaság gesztikulál.*

Az antik széria nyitó darabja lehetne a zene múzsáját felidéző **Eutherpé** *(1981) című kép. A futtatott, laza színfelhordás grafikus módszerekkel meghatározott akcentusokban kap értelmet. A kék és rózsaszín vegyülékében bontakozik ki a fekete kontúrokkal felvitt kecske és Pan alakja. Tenger, éjszakai fények, száraz ágú fa képezik Halász Szabó „színpadának" berendezését. Mitikus vonásokat már nem keres, készen kapja azokat, rabja a „mély idő" szabatosságot nélkülöző stabilitásának. Ez művészi biztonságot is szavatol – a formák elhelyezésének tekintetében mindenképp. A jelen csupán a felidézésre lehetőséget nyújtó terep. Nem szűrődik e műbe semmi, ami „ma" volna, s jellegzetesen így válik a „ma" művésze számára helyzetfestő alternatívává a „múlt". E ciklushoz tartozik a* **Fény szigete** *(1982) és az* **Istennő** *(1982) is. A helyét kereső ember programmeghatározása helyett, kénytelenségből döntésképtelenségének felmérésére hagyatkozhat csak. A végletek megjelölése közötti tétovaságban, a zavaros-nyugtalan emlékezések és a jelen hangulatnak felfogott terében tapogat az Északon nyugalmat alig találó, s a Dél ideiglenességében értékeit féltő művész.*

Földközi-tengeri sziget. Island in Mediterraneum. 1982.

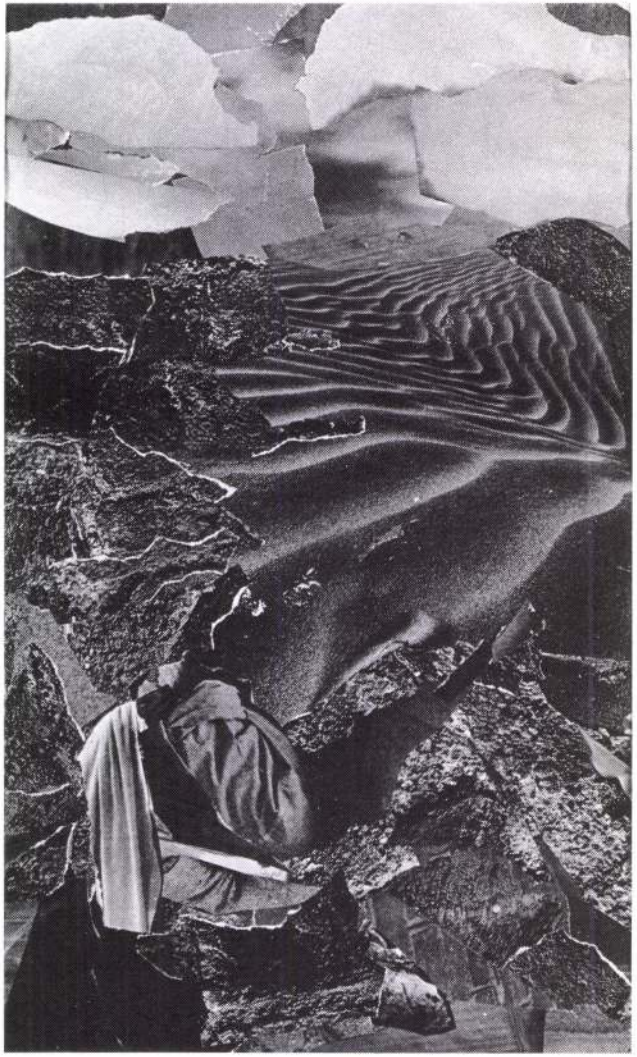

Sivatagi táj. Desert Landscape. 1982.

direction of wind and the waves of the sea are leaning against each other and so they create the structure of safety on the surface. The painting **Cedars at Monterrey** *(1982) cause similar effects.*

Bringing about the state of unbiasedness, indispensable for creation, seems to be the decisive motive of **Delos**, *a picture painted in 1979. To take off every mask, conditioning by the help of the plays of imagination and devote ourselves to the sight and the flow of sensation. Undertaking the week days of the Mediterranean world causes the registration of the cyclic return of myths at the same time, and the painter wants to have his share from the „heritage" by the help of meditation and imagination. Mysteries necessary for connecting the human „I" pushed in the background and some superior power hurry to help people where then need them best. When he gets uncertain in following values or when he proves the meaninglessness of „life" in his resigned moods. But in Halász Szabó's case the belief dipping in the existence of myths seems to follow certainity. He is made a new man (as an initiated) by the thinking-over of Dionusos extase or the participation in Demeter's wanderings.*

The **Dream** *(1981) is a visionary-subjective type of picture, a good example for Halász Szabó's pictorial language. He lets the spontaneous happenings get across with only small corrections just as in a psychology-test or material magic having its own laws. Happenings mean pictorial happenings, of course. Mild, undefined faces arise from the arrangement of the piles of colours. The „deepsea" portraits (there are three of them) are arranged according to bubbling red and yellow centres of mass.*

A daisy-crown of a lady's head painted with contours can be found in the most faded distance, the captivating counterpoint of which is a sleeping baby with closed eyes. Letting everything to the reality-possibilities of dream leads us to the field of remembrance and nostalgy where knowledge, mystery, sensation, pictorial invention (that cannot be mastered any longer) can be placed easily. It

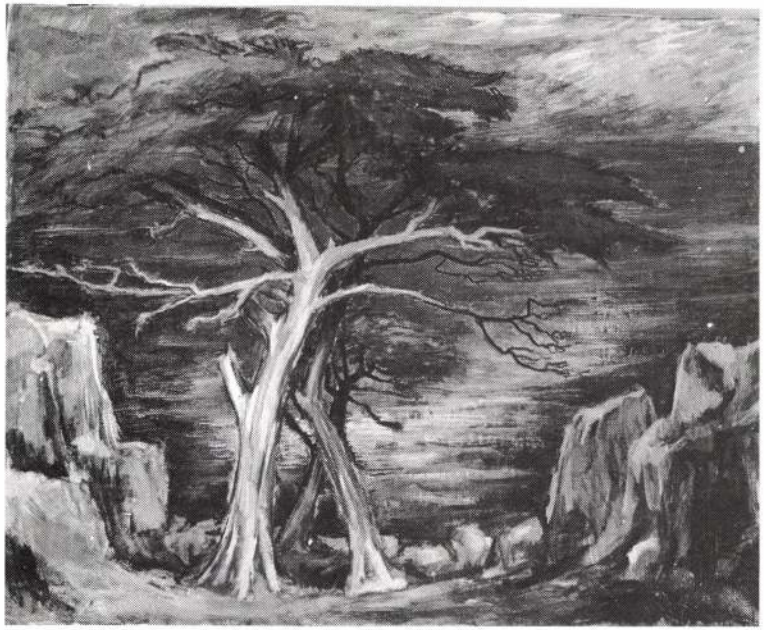

A Monterrey cédrusok. Cedars at Monterrey. 1982.

A festő a magyar művészeti hagyomány birtokbavétele és Észak megismerése után à Dél gazdag kreativitásában szembetalálkozott az „örök élet" lehetőségével, a formák szakadatlan átörökítésének tényeivel. Itt a művészet nem életet őrző halott forma, hanem az életből fakadó, azt befolyásoló dinamikus struktúra. A **Megelevenedett** *az ég és tenger távlataiba szövi a „megméretés" szimbólumát és az igazságét, s az uralkodó tenger, mint a népmesei „élet vize", a homerosi „thalassa" a képzelet erejét megacélozva valóságos földi gyönyörök igézetében alakítja át a hellenisztikus szobortorzót. „Mintha élne..., Olyan valószerű, hogy majd megszólal..." – szoktuk mondani. A képzelet kísérletének izgalmas játékát indítja meg Halász Szabó, amikor az élő és halott azonosításába kezd.*

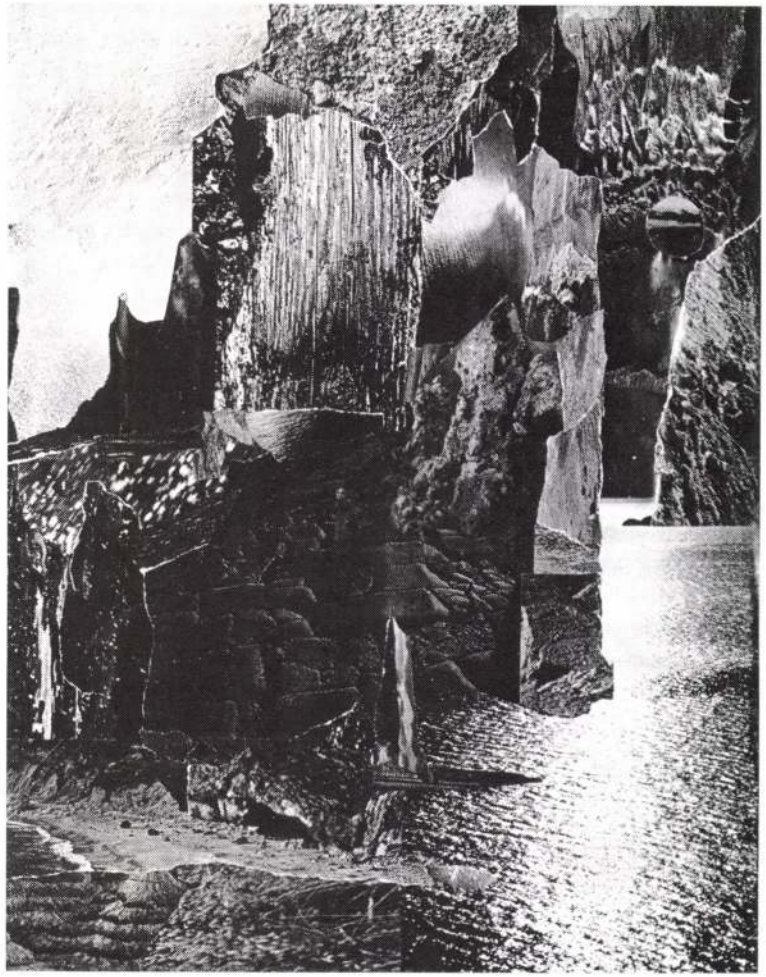

Titokzatos sziget. Misterious Island. 1983.

A trecento és quattrocento művészete már a főiskolás évek alatt lenyűgözött. Az érett reneszánsz megismerésében Rudnay segített sokat, éppen úgy mint a spanyolok: Greco, Goya; a hollandok: Rembrandt, Brueghel; a franciák és németek tekintetében. A francia művészetben az impresszionizmus érintett meg erőteljesebben, aztán a posztimpresszionisták újraszerkesztő törekvései: Cézanne, Gauguin, Van Gogh fantasztikus, valóságból kiinduló víziói. Majd jöttek Matisse, Picasso és Braque fantasztikus újra való törekvései, de ezek főleg az 59–60-as évektől hatottak igazán rám, amikor Moszkvában és Leningrádban láttam igazán nagy kollekciót tőlük. Chagall vezetett el a szürrealistákhoz, akiken keresztül az „öreg szürrealisták" is előkerültek, mint Bosch és Cranach. A klasszikus görög-római világ csak később, a hatvanas évek közepének nagy utazásai után vált élővé és képzeletemet begyújtóvá. Mindent ami képzőművészet volt, elfogadtam, minden hatott rám, de tudatosan nem „használtam" fel semmit mindezekből. Amikor a főiskola elvégzése után Balaton ösztöndíjas lettem és első önálló képsorozatomat festettem, akkor kerültek elő az impresszionizmus normái, ekkor kezdtem támaszkodni a művészettörténetre, ekkor kezdtem hagyni, hogy az cselekvésre késztessen, úgy hasson rám.

Törekedtem arra, hogy a kép mondandója mindig magávalragadó legyen, minden részletében összetett, így feltételeztem, hogy az értelmezése, ha minimális megértéssel párosul, akkor az is többrétegű lesz majd, noha logikailag talán megoldhatatlan és verbálisan megmagyarázhatatlan.

Úgy gondolom, hogy a jelen művészetének magával kellene ragadnia a nézőt, ellenmérget kell kialakítania a kommersz képtömeggel szemben, éspedig úgy, hogy mint a kommersz művészetet, ezt is lehessen nézni folyamatosan és megunhatatlan legyen.

Szemléletem nagyjából így alakult a mai napig (az életrajz 1984 januárjában készült. Kiemelés tőlem. AT.), az a célkitűzésem nem változott meg, miszerint a kézművesen megdolgozott festményben kell megtalálnom azt az erőt, mellyel valóságos szerepét betöltheti a képzőművészet, és így nem pottyan ki a kulturális fejlődésből.

Halász Szabó stepped on the way of great ancestors when he placed the actors of his own perception of world with his own technique on the mystic stage of riding at the shore. But he was not touched by moments far from civilization and filled with time, transience, immortality – alternatives hiding the possibility of „pre-eminence". Both the degree of heat and the aim of pictoral representation have other sense at Halász Szabó. He makes atmosphere live „sprags" it in time. Sketchy outlines drawn easily, hardlyfixed spots, evanescing handling of pastel stand in the place of facts that can be depicted with implacable, indisputable firmness.

The adventure of meeting the „great landscape" is put into shape with plain purity in the **Cedars** *(1978). It is an unusual acceptance and choice nowdays to catch the meaningful possibility (having some significance beyond itself both in postimpressionism and romanticism) with such a fervour, such a romantic energy. The elements of the picture, the cedars, the ground and the sky give symbolic sense even to the everyday scenes (just like on the canvas of Csontváry). It is a specially important sight for the Northern view being full of elements with mythic sense. But this sight is not strange either for the eyes trained on Hungarian art. The tree was not only the representation of the individual-mythology of Csontváry, but it had symbolic meaning in Tornyai's works, too. Storm and tree. A theme worked many times during the history of fine arts, and all works became the metaphore of man struggling amongst difficulties. And however obvious, natural it can be to meed a cedarforest, associations backed by foresights of art history are absorbed inevitably into the object of direct view. Halász Szabó helps symbolic picture-reading by reductive colour-use. He bathes the sight in cold steam, washes the waving of the sea together with mossy-rocks, with the bluish-green tones of them. He does not forget about his constructive-combining conditionings either, does not totally devote himself to the romantic current of the sight. The diagonals of the strips of the foliages of cedars turning in the*

ként új emberré teszi a dionüzoszi extázis végiggondolása vagy Déméter bolyongásaiban való részessége. Az **Álom** (1981) vizionárius-szubjektív képtípus, Halász Szabó festői nyelvének kifejező példája. Mint egy pszichológiai tesztben, öntörvényű anyag-mágiában, kis igazításokkal hagyja érvényesülni a spontán történéseket. Festői történést kell érteni természetesen e kifejezés alatt. A színhalmazok rendezéséből puha, határozatlan arcok bontakoznak ki. A „mélytengeri" portrék (három van belőlük) fortyogó vörös és sárga tömegközéppontok szerint rendeződnek. A leginkább elmosódott távolságban a kontúrokkal megjelenített női fej margaréta-koronája van, s ennek hatásos ellenpontja a lehunyt szemű, alvó kisgyerek. Az álom valóságlehetőségeinek mindent megengedése Halász Szabónál az emlékezés és nosztalgia terepére vezet, ahol oldottan elhelyezhető a tovább nem fékezhető tudás, a talány, érzés, festői invenció. Ezekben a szürrealizmus módszereivel határos vállalkozásokban kevésbé a Gulácsy-féle végső kérdésekig hajszolt „kibeszélés" jellemzi a festőt, nem a teljes „kiürüléshez" vezeti, hanem a regisztráláshoz, az öntudatos emlék állításhoz, s bár átadja magát érzékei és érzelmei sodrának, nem vész bele, minden mozdulatában őrzi „idegenségének és be-nem-avatottságának" visszahúzó erejét. A tudás hatalmával és a tudás technikájával elbódított nyugat-európai ember jellemző fiaskóját éli át a festő, s tükrözi azt műveiben.

A **Megelevenedett** (1981) szimbolikája érzékelteti ezeket az alkotói problémákat: megőrizni az élmény frisseségét, de tudatos ellenőrzéssel olyan nyomatékot adni az élménynek, ami azt ki is emeli köznapi esetlegességéből. Ahogy életrajzában írta: „A klasszikus görög-római világ utazásaim során 1965-től vált élővé és képzeletemet begyújtóvá a számomra. Törekedtem arra, hogy a kép minden részletében, következésképpen értelmezésében is több rétegű lehessen: vagyis logikára építve megoldhatatlan és megmagyarázhatatlan." Élményforrása nem egyszerűen a hellén táj történetével való találkozás volt, hanem a furcsa képtelenség, hogy a halott kultúrát az élettel egybevágónak látta. A jelennel alkotott történeti kapcsolat művészi feldolgozása jelentette a problémát.

There we asked the leader of the colony, Mr. Burghardt Jenő to let us participate in drawing and painting the models, there. Meanwhile we got acquainted with Domján József, Szentgyörgyi Kornél and others whom we got much help and sympathy from. This fine atmosphere helped us to perpare well for the entrance examination. We both succeeded in getting in the Art School. Arató János became the student of Szőnyi István and I began my studies at Rudnay Gyula (Koszta József had advised me to do so).

The life at the High School opened up new vistas for me. The debates and the great number of colourful personalities opened up my eyes. Hantai Simon, Xantus Gyula, Kurucz Dezső, Miklóssy Gábor became my friends. We had meetings at home, at inns, at exhibitions, at concerts. We talked a lot about literature, music. We attended the rare Bartók concerts in groups, and felt that we succeeded in counterbalancing the bourgeois hated against the music of Bartók. I had good relations with the sculptors (Megyeri Barna, Várady Sándor), too with the help of them, could get acquainted with Medgyessy Ferenc. I met them very often by chance at a summer art colony or in Paris. Rudnay Gyula as a teacher was a very fascinating, suggestive person with his elegant, exquisite appearance. Stories, philosophy, receipts mingled into his corrections. He had personal interest and care for his students. I enjoyed being a member of his class. Students of other masters came to listen to his interesting corrections very often. During my school years I had no other master so important for me as Rudnay was. Talking to and arguing with my collegues constituted the other important factor during which we built, refined one other, analysed what and why we had done things. During the summer holidays I always had to show my paintings, etc. made at the Art School to Koszta that was examining with great interest. He reminded me that I should not stick to the Rudnay – mannerism, Koszta's world of painting was a very good counter-point because he followed the way of the popular-realistic style of postimpressionism that seemed to be more progressive than that of Rudnay's one and so drew my attention towards the modern aspirations of painting.

1960-63 közötti képeimre a nyugalom és a harmónia a jellemző. Statikus, posztimpresszionista munkák voltak ezek. 1963-ban aztán Svédországba költöztem. Festői szemléletem elég gyorsan és elég mélyrehatóan megváltozott. Szinte felrobbantak a képek. Dinamikus kompozíciókat készítettem, melyek kemény, majdnem agresszív szürrealizmussal kevert elvont mondanivalót közöltek. Ez a periódus 1964-től, a Prisma Galériában rendezett kiállításomtól kezdődik és folytatódik 1966-ban a jöngköpingi múzeumban egy új technikával foglalkozó kiállítással. Itt alkalmaztam a terméskő mozaikot, beépítettem a képekbe mészkő, pala, márvány darabokat, de lényegében megtartottam a hagyományos festői előadás külsőségeit.

1968-ban Uppsalában is rendeztem egy kiállítást, itt ezek a munkáim domináltak. Közben azonban másfajta igény is kezd kialakulni bennem. Elkezd élni újra az úgynevezett „magyar téma". Grafikákat, elsősorban szitanyomatokat készítettem ezek serkentésére.

1970-ben mutattam be ezeket a solnai művészeti galériában. Ugyancsak 1970-ben vettünk egy házat a stockholmi szigetvilágban. Ebben az öreg házban kezdtem meg a visszatérést a természethez, a természetadta élményekhez, melyek természetesen nem lehettek azonosak az otthon hagyott posztimpresszionista módon feldolgozott hazai élmény- és témavilággal. Nem tudtam megszabadulni a szürrealista hangulatoktól, puhán és poétikusan jelen voltak ezek ekkori műveimben.

Ezeket az új típusú műveimet 1974-ben, Milanóban mutattam be. 1977-ben ilyen szürrealista-szimbolista anyagot állítottam ki Pittsburgban és Helsinkiben, ráadásul küldtem egy sor litografált lapot is. Zenei témákkal foglalkozó műveimet 1981-ben, a djursholmi könyvtárban állították ki. 1983 áprilisában a stockholmi **De Unga** *galériában a hellenisztikus témákkal foglalkozó anyag volt a szóvivő, ezt egészítettem ki egy akkoriban újdonságként kezelt kollázs-kollekcióval. Szülőföldemen való bemutatkozásomhoz ez az anyag adta a kiállítás gerincét, ezt egészítettem ki néhány régebbi darabbal."*

The intention for a closed treatment of forms dominates in this work, too, well-balanced, quasiornamental image-constructing elements (faces, hands, noticeboards) create diagonals crossing one another and compositional headlines on the surface.

The Vigil-Keepers *(1976) is the picture that is nearest to reality and pictoral-cultural traditions. But the circumstances of its origin totally contradict the formal and intellectual identity that connects it with* **The Old Beggar.** *We can see it most here that the artist has to rethink and reformulate cyclically his themes felt most sincerely and interested mostly. This dramatic document of prosaic vicinity of reality comes consciously after the* **No.** *We can justify here, too: Halász Szabó is living his past in present continuous, catches the tragic rites of the peasants' life (that he must have experienced several times himself) with mythical-sence solemnity. Darkness, black dresses, candle-linght, the vicinity of death recall the world of the choked peasant-drama of Tornyai. The symbolic references hiding in reality become increasedly stressed in certain works of his. For example his work titled* **Memory** *having different pictorial and graphic versions belong to the group of symbolic-value depictions. The factors important from the point of view of visual narration appear in the irreal coexistence of the dissolving play of imagination and memory. The painting besides the symbolic appearance of the passing nature of time gives a particular interpretation concerning the inner distribution of creative life-way. Is not this work (made in 1976) different (and the various versions mean the obstinacy of the question, too) from representing the lifeway from the farmhouse of the Hungarian Plain, The Tisza to the Scandinavian pine-woods, from the wooden fence to the block houses? The sings of topographic value are closed, framed by a human face not too young or old.*

The poetry of real springs of „eternal themes" catching Csontváry and Gulácsy showed itself for Halász Szabó, too during his travels. We can notice this in his work titled **Morning at the Shore** *(1976).*

A kép elemei, a cédrusok, a föld és az ég – miként Csontváry vásznain – jelképes értelmet adnak még a köznapi jelenetnek is. Különösen kitüntetett fontosságú látvány ez az északi szemlélet számára, amelyben mitikus értelemmel felruházott őselemek bőven vannak. Nem idegen azonban ez a látvány a magyar művészeten iskolázott szem számára sem. Hiszen nemcsak Csontváry egyéniségmitológiájának volt reprezentálója a fa, de szimbolikus értékeket hordozott Tornyai János műveiben is. Vihar és fa. A képzőművészet történetének számtalanszor feldolgozott témája, s valamennyi a nehézségek közepette vergődő ember sorsának metafórájává is vált. És bármennyire is kézenfekvő, természetes lehet a cédruserdővel való találkozás, a közvetlen szemlélet tárgyába kéretlenül szívódnak fel művészettörténeti előképekkel támogatott képzettársítások. Halász Szabó a szimbolikus képolvasást segíti a reduktív színfelhasználással. A látványt hideg párában fürdeti, a tenger hullámzását egybemossa a mohos sziklákkal, azoknak kékeszöld tónusaival. Konstruktív-szerkesztő beidegződéseit sem felejti ki a műből, nem adja át magát teljesen a látvány romantikus sodrásának. A cédrusok lombjainak szélirányba forduló pásztái és a tenger hullámai egymásnak támaszkodó diagonálisokat, a biztonság szerkezetét hozzák létre a felületen. Az 1982-ben készült **Monterrey cédrusok** *hasonló hatásúak.*

Az alkotáshoz nélkülözhetetlen előítéletmentesség állapotának előidézése tetszik döntő motívumnak a **Delos** *(1979) című képében. A képzelet játékainak segítségével levetni minden magunkkal hozott jelmezt, beidegződést és átadni magunkat a látvány és az érzés sodrásának. A mediterrán világ hétköznapjainak vállalása egyszersmind a mítoszok ciklikus visszatérésének regisztrálásával jár, ha másként nem, hát a tűnődés és képzelet segítségével kér részt az „örökségből" a festő. A háttérbe szorított emberi „én" és valamely magasabb rendű hatalom összekapcsolásához szükséges misztériumok ott sietnek az ember segítségére, ahol a legnagyobb szükség van rá. Amikor bizonytalan lesz az értékek követésében, amikor lemondó hangulataiban az „élet" semmisségét bizonygatja. De a mítoszok meglétében mártózó hit Halász Szabó esetében bizonyosságokat látszik követni. Beavatott-*

Apokalipszis. 1965.

Kontaktus. 1965.

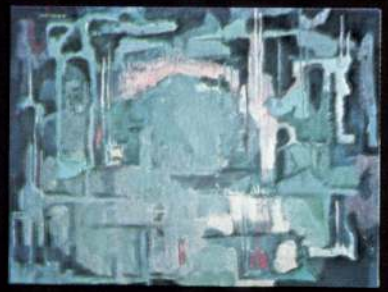

Kompozíció. 1965.

Ennyi az életrajz. Szűkszavú és szerény vallomás, mégsem mondhatjuk, hogy nem elég. Pontosan egybevág a festő személyiségével, nyugodt beszédtempójával, hanghordozásának halk szenvedélymentességével. Ez minden, ami szóban, szóval kifejezhető. Nem támaszkodik és nem épít a szavakra. Talán nem is hisz bennük. Végső, befejező szentenciaként kellene megfogalmazni – szóba kerülhet-e ez egyáltalán élő, java műveit most létrehozó festő esetében? – a művek áttekintésekor megformált véleményt: Halász Szabó Sándor minden mozdulatában, látványteremtő gesztusában és „célratartott" kíváncsiságában megmaradt magyar festőnek. Ezt bizonyítani hivatott e kis könyv, emléket állítani az áhítatos szeretetnek, mellyel hazájára figyel és emlékezik rá.

Az egyéni sors talán sehol máshol nem válik úgy tartalmává a szakmai és köznapi megnyilvánulásoknak, mint a művészek esetében. Halász Szabó Sándor esete kísérleti és modellalap. 1963-ban költözik Svédországba. Azt hihetnénk, manapság a művészek számára nem jelent olyan változást egy lakóhelycsere, mint régebben. Tudni véljük, hogy a művészi kifejezésmódok nemzetközi és e tekintetben teljesen kiegyenlített körülmények közepette válnak ismertté. Az információáramlás sebessége mintha garantálná a valóság művészi feldolgozásának „optimumát". Halász Szabó Sándort családi és szociális motívumok juttatták külföldre. Tevékenységét áttekintve tisztán áll előttünk annak a művésznek a típusa, aki karakterét teljesen megformálva viszi a „vásárra". Ez a tény és adottság működik minden további lépésében, emberi és művészi döntésében. A megformálás, az ön- és művészetalakítás évtizedei Magyarországhoz kötik. Itt alakulnak ki látásmódjának és formaalakító „fogásainak" alapesetei, itt alakul ki érzékenysége és kíváncsiságának spektruma.

Magyar művészetként kívánatos ezért értelmezni Halász Szabó Sándor munkáit, noha a topográfiai leírás hűsége, a vízió megtestesülésének módja idegen tájak kultúrájához is hasonlatossá teszi.

The optical play and vibrational system of tormented spots, ochre and sienna lines sweeping through the cold colours ensure the excitement of the surface. The pictoral technique of Halász Szabó manifests itself also here according to which he gives meaningcarrying accent to the surface rich in spots by graphic gesture. He shapes the form drawing, by outlines, circulars, lines, often tense periods. **Pan** *(1976) can be regarded as one of the Mediterran works owning to this pictoral method. The miraculous being living in the forest and blowing his pipe is shown the blue-green-yellow-brown layers of tempera and pastel covering one another. This bearded face, that has no connection with the faun based in historical prototypes, is surrounded by, the reflexes of dissolved, tender spots, the green forest and sunshine.*

He is the alter ego of the artist, a human being who revives mythical times in atmospheres in their appearence in their music reviving in himself the being living in the vicinity of nature and for his delight.

Carmelo Strano stresses (Il Pungolo verde, 1974. No. 3), that the adored Mediterraneum does not mean realist tales for Halász Szabó. Inspirations of caves, ruins, cedars influence the painter also as bearers of mythic sense. But the identification with the spring of inspiration producing perfect illusion cannot be realized. The desire of vicinity and the fact of remoteness penetrate into his works as sources of dramatic tensions. His pictoral view pulsing between mythic metaphores and the convention of realistic depiction by the order of the pictures and their themes.

The work **No** *(1975) for example is a picture totally concieved in the vicinity of events. It stands nearest to the traditions of Middle European postimpressionism and expressionism. The dominance of hands and heads ensure the necessary effect. The picture has numerous relatives in the Hungarian Fauvespainting (for example the art of Simon Béla). Halász Szabó's social sensitiveness and emotion do not hide his sympathy with the demonstrating crowd.*

A fény szigete. Isle of Light. 1979.

Until the outbreake of the war Koszta frequently visited Paris in order to see what was going on there. He advised me to do the same. I agreed with him, but for the realization I had to wait for twenty years, till 1960.

We gave good tips to one another at the Art's School: where we could see and listen to good concerts, where we could find new interesting books. I had read the Hungarian classics at home, in Szentes. I began to devour world literature after finishing Jókai, Mikszáth, Móricz. First I read Dostoewski, Tolstoi, Gorki, then the French, Stendhal, Maupassant and Balzac. Thomas Mann meant a great experience, too. We were reading all the time and were discussing these books. Nowdays I go on reading books, too with new names and contents, of course. I had a special connection in Szentes, a very special one from the point of view of literature. It was rounded by the threads of childhood friendship. I had played with the children of Égető Eszter of Németh László almost every day. Kristó Nagy István was my small friend, the father of whom lead a chemist's shop at the corner of Petőfi street and Kossuth square. I admired their one storied palace in Iskola street, their library, the beautiful books of which I could take and read whenever I wanted to. Unfortunately they moved from Szentes – I don't know why – and so this connection came to an end. I met István again in 1960 when I had an exhibition at the Fényes Adolf Hall, where we remembered the good old days at Szentes – István is a good literary historian.

My works made during the years of the Art School showed the influence of Master Rudnay. Under his direction I could make clear the most important professional problems: concerning the composition, the way of representation of reality in painting; and I got the necessary knowledge in solving the problems of drawing. I regarded my works at the Art School as studies and not as individual works. However the months of the Balaton scholarship brought to light the strife for independent work. Painting in the open air brought me towards postimpressionism. That was the point when the moment of becoming an independent artist started in me.

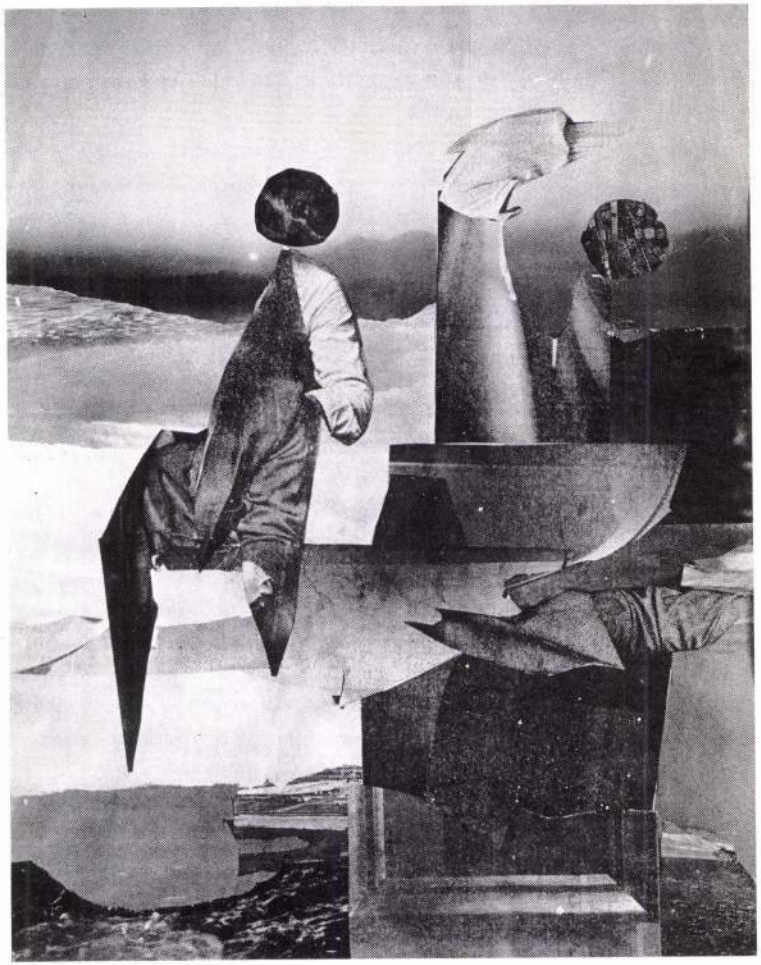

Mágikus táj. Magical Landscape. 1983.

It is the **Metamorphosis** *that gives the explanation for the formerly mentioned works, too. The torso standing among architraves, columns and recalling a column with its head beside could be a fact about the lot of antic monuments if the painter did not overbalance these sings from the traditional picture-reading patterns by the help of his characteristic use of colours (grouping the red and cold colours) and by using the pigeon-motive having the value of a symbol. But it is not the magician who touches the memories of the dead culture with his magic wand. It is human view and emotion that try the impossible, to revive the dead – even if on the level of optic illusion and vision. As Halász Szabó sees the present and the beautifulness of living people and their motions „into" the sculptures and makes them actual for himself in this way, he proves the present motions, living human connections with the antic art (showing the moment of „eternal present") in the same way (and of course in diverted direction). He painted various changes of* **Pythia.** *We can discover on one the former pictures the perfect living female figure unpacked from the torso. His painting titled* **Short Siesta** *is an example for recalling another kulturkreis where the painter characterized the important situation with only few lines supplementing the spot caused by the spontaneous material-shaping on the surface. The painting recalling the lacony and formal simplicity of oriental art is informative from the point of view of pictoral mastering of material, first.*

Halász Szabó Sándor's image of antiquity is a typical adventure and self-deceit of an intellect driven by senses. He throws himself into the world offering toth pleasures and ethical examples, but in the meantime he is unable to get rid of the restrictions of his past, education and his own culture. He carries this unconsciously possessed luggage everywhere, and it colours his sight, the elements of this are copied on the experience present and make them characteristically dissonant and misty. **Madrigal** *(1974) characterizes its theme with decorative lacony.*

A realitásban meglapuló jelképes utalások azután bizonyos műveiben fokozottan hangsúlyosak lesznek. A szimbolikus értékű ábrázolások sorába tartozik a több festői és grafikai változatban feldolgozott **Emlék** *című alkotása. A vizuális elbeszélés szempontjából fontos tényezők a képzelet és emlékezés áttűnéses játékának irreális egymásmellettiségében jelennek meg. A kép, az idő tűnékeny mivoltának szimbolikus megjelenítésén túl, sajátságos értelmezést ad az alkotói életút belső tagozódását illetően is. Nem más-e ez az 1976-ban készült mű (s a több változat a kérdés makacsságát is jelenti), mint az életút megjelenítése az alföldi tanyától, a Tiszától, a skandináv fenyvesekig, a deszka-kerítéstől a blokk-házakig? A topográfiai értékű jelzéseket egy se nem fiatal, se nem öreg emberi arc kereteli, zárja össze.*

Az „örök témák" konkrét forrásainak Csontváryt-Gulácsyt megejtő költészete Halász Szabó számára is meg-megmutatkozott utazásai közben.

Ezek hatottak a **Reggel a parton** *(1976) című művére. Nagy ősök nyomába szegődött Halász Szabó, amikor a tengerparti sétalovaglás misztikus színpadára saját világlátásának szereplőit saját technikájával állította. Nem érintették azonban meg, mint a „kiválás" lehetőségét rejtő alternatívák, a civilizációtól távoli, idővel, múlandósággal, halhatatlansággal feltöltött pillanatok. A festői megjelenítés hőfoka is, célja is más Halász Szabónál. Hangulatot tesz élővé, merevít ki az időben. Könnyű kézzel felvetett, vázlatos keresővonalak, alig fixált foltok, a pasztell illanékony faktúrája állnak a kérlelhetetlen és kétségbevonhatatlan keménységgel is ábrázolható tények helyén.*

A „nagy tájjal" való találkozásnak az élményét a **Cédrusok***ban (1978) fogalmazza meg teljes tisztasággal. Szokatlan vállalás és választás ma ekkora hévvel, romantikus lendülettel a posztimpresszionizmusban is és a romantikában is önmagán túlmutató jellege miatt sokatmondó lehetőséget így – mint Halász Szabó tette – megragadni.*

Nature meant the backbone of my pictoral view and my work. Knowing it helped me very much. I started to paint in the nature and finished my works in the studio. But my artistic development had other grades, too. I always thought that I was solving something and so something as the outcome was always changing. Work as a link had connected me to Rudnay and Koszta, and to a more constructed painting through the impressionist pictorial view.

And so I arrived at a world of fantasy, to a sur-simbolic dimension that I found apt to tell something for people. I do say this in contrast with the fact that the mass of images influencing us stupefies me. This had begun with the invention of photoes and films and continued with the refined naturity of electronic pictures. But I wanted to make artisan pictures, possibly far from the mechanical mirroring of reality.

My connections with the world of artists formulated through various channels. I got acquainted with the „Szentendreans" (Mihàltz Pál, Barcsay Jenő and others) by the help of Arató János. I met Bér Rudolf, Tamás Ervin, Fischer Ernő, Dombrovszky László at the colony of artists at Tokaj. I got acquainted with Szentiványi Lajos, Gadányi Jenő, Duray Tibor at the „Szinyei Merse Pál Creating Community". Besides I made friends with many others at the various colonies of artists at Kecskemét, Mártély, Hódmezővásárhely, Sárospatak, Nagymaros and Balatonalmádi.

The art of the „trecento and quattrocento" had fascinated me already during the years I spent at the Arts' School. Rudnay helped me to understand the ripe Renaissance as well as the art of the Spanish painters (Greco, Goya), that of the Dutch (Rembrandt, Brughel) or that of the French and German. The French impressionism impressed me most and the reorganizing strives of the postimpressionists: Cézanne, Van Gogh – their fantastic visions originating in reality. Matisse's Picasso's and Braque's fantastic strives for something new impressed me then mostly since the years of 1959 and 1960 when I saw quite large collections in Moscow and Leningrad.

A **Művészeti Lexikon** *az 1960-as* **Fényes Adolf-teremben** *rendezett kiállítást konstruktív jellegűnek mondja. Igaz és bizonyos, hogy a magángyűjteményekben őrzött művei is a posztimpresszionizmus kiegyensúlyozottságot, képi-optikai biztonságot követelő kompozíciós fogásait hangsúlyozzák. Miben jelentkezik ez a biztonságkeresés? Szárazon és a festői invenció bensőségesebb tájainak felemlegetése nélkül: a festmény négyszögletes terének képi jelentéshordozókkal történő feltöltésében. Az európai festészet hagyományainak tanulmányozása és átérzése és a magyar posztimpresszionizmus eszményeinek közelsége nyomán tartotta Halász Szabó Sándor is lényegesnek a festmény keretein belül megteremtendő arányosság és rend követelményét. Ha mindez magában, egyre pőrébb és emelkedettségében egyre áttetszőbb képi sémákat, geometrikus struktúrákat eredményezett volna, akkor mondhatnánk: az 1960-as minősítés telitalálat volt. A művész önfejlődése azonban nem jósolható meg túl könnyen. Esetünkben is számos irányváltoztatás, szemléleti és empirikus mellékmotívum szűrődik be a „fődallam" sodrába, s bizonytalanít el a korai meghatározások hallatán. 1960-ban is csak féligazság volt a „konstruktív jellegű" kitétel. Halász Szabót sohasem csak a vázzá csupaszított (vagy emelt?) egyértelműség érdekelte. Ezt a tényt magyarázzák némiképpen indulásának körülményei. A pálya a művészetekkel éppencsak megérintett alföldi város légkörében indul. A szellemi serkentések és szemmel feldolgozható példák, a tradicionális plebejus-népi művészet hagyományai vagy éppen Koszta József közelsége, Vásárhely mitologikus felhangjai voltak. És nem több. Szakadozott, folytonossági hiányokkal küszködő művészettörténet, az európai kortársak problémavilágától távoli, bizonyos értelemben barbár, a teóriát megkerülő festészet ami a fiatal művész számára példát, iskolát jelenthet. Szentes 1935-ben. A Münchent megjárt festő-rajztanár bizonyára közvetítette Halász Szabó számára az akadémiai modort, esetleg érzékeltethette Nagybánya jelentőségét, s a valóság alapján segíthetett a formaadás mesterség-hányadának megközelítésében. És Koszta József? A fiatal művésznek túl nagy falat. Valójában nem tudott mit kezdeni vele.*

The tension coming from the mixing of the imbroglioes of past and present in the picture of **Who Suspects Nothing** *has been tamed into decorative depicting of disposition. The past experienced as present became unidentifiable formally and authentic as a document of imagination. Poetic elements of effect live in the „seeing into life" of stone torsos of reality. The recognition that any memento of Mediterranean cultures can be revived by imagination, consequently power, spirit and motion stiffen in objects can be freed from their stonecover by a short movement, constitutes the basic layer of Halász Szabó's world of experiments. Halász Szabó regards everything that is the notionless petrification of a bygone total human civilization as a dead-alive. He can change dead sculptores, temples alive only by looking at them. He populates the streets and squares with teeming crowds, music-noises, touches the torsos and immediately they become beautiful young ladies, godesses from the myths of Homer. The painter registers the everyday happenings of present almost enchantedly but he praises the „eternal" figures of the revived mythic past even in them. Emotion born at the sight of the continous touch of alive and dead breaks through and through the mythological illustration. Halász Szabó's world of colours, nacrous broken tones mark this enthusiastic sentimentalism. His works* **Moon-Godess** *(1982),* **Pythia** *(1982) and* **Metamorphosis** *(1982) prove the above mentioned creative – intellectual attitude. The painter tries to „revive" antic torsos in these three cases, catches his subject with various accents on various grades of „revining" and at the end he succeeds in stabilizing the attempt of interpretation at his alive-dead ambivalent associations (except with the* **Moon-Godess** *one).* **Pythia** *binding her moccasin is yet a torso, but she has already made a motion, sea and sky breath life around her, the colour of her clothes are different from the Pentelikon marble, there is no footstall, the young female body revealing herself in the sunshine „breathes" in herself and not the sculpture does so.*

Carmelo Strano (Il Pungolo verde, 1974. No. 3.) hangsúlyozza, hogy Halász Szabó számára az imádott mediterraneum nem realisztikus elbeszéléseket jelent. A barlangok, romok, cédrusok inspirációi egyben mitikus jelentések hordozóiként hatnak a festőre. De a tökéletes illúziót keltő azonosulás az inspiráció forrásaival nem jöhet létre. A közelség vágya és a távolság ténye, mint drámai feszültség forrása szűrődnek be munkáiba. Képeinek rendje, a témák jól tükrözik a mitikus metafórák és a realisztikus ábrázolás konvenciója között pulzáló szemléletet.

A **Nem** *(1975) például a teljes tény-közelségben fogant alkotás. A közép-európai posztimpresszionista és expresszionista hagyományhoz áll a leginkább közel. Az ábrázolásban a kezek és fejek dominanciája biztosítja a kellő hatást. A képnek számos rokona van a magyar Fauves festészetében (pl. Simon Béla művészete).*

Halász Szabó szociális érzékenysége és indulata nem leplezi a tüntető tömeggel kapcsolatban érzett szimpátiát. Ebben a műben is uralkodik a zárt formakezelésre törő szándék, a jól kiegyensúlyozott, szinte ornamentális jellegű képalkotó elemek, arcok, tenyerek, táblák hoznak létre egymást átmetsző diagonálisokat, kompozíciós vezérfonalakat a felületen.

A realitáshoz és a festői-kulturális hagyományokhoz legközelebb eső mű a többször idézett **Virrasztók** *(1976). Keletkezésének körülményei mégis teljesen ellentmondanak annak a formai és szellemi azonosságnak, ami az* **Öreg koldus***sal összeköti. Ebben a műben érzékelhető leginkább, hogy a művész ciklikusan újragondolni és fogalmazni kényszerül legőszintébben átérzett, érdeklődésére leginkább számot tartó témáit. Meggondolva, tudatosan jelenik meg a* **Nem** *után a prózai valóságközelségnek ez a drámai dokumentuma. Itt is igazolható: Halász Szabó folytonos jelenidőben éli múltját, a paraszt életének élményszerűen bizonyára többször átélt tragikus szertartásait is mitikus értelmű emelkedettségben ragadja meg. A sötétség, fekete ruha, gyertyaláng, a halál-közelség mindenképpen Tornyai fojtott paraszt-drámáinak világát idézik fel.*

Collioure. 1968.

Nem érzékelheti még raffinériáját és mágiáját. És Rudnay? Amikor az életrajz lelkes odaadásról és tiszteletről szól a tudós tanárral kapcsolatban, akkor már Rudnay, a festő többszörös nosztalgikus hátraarccal fordul el a jelen valamennyi művészi-morális-politikai kihívásától. Derkovits halála után öt-hat évvel!

Halász Szabó Sándor művészi indulásának igazi teljesítménnyel dokumentált darabja a Szentesen őrzött **Öreg koldus**. *Szükségszerű a létrejötte. A szülőföld élménye, Koszta és Rudnay művészetének tanulságai, a magyar romantikus realizmus eszményei elnyomtak minden lebegően megfoghatatlan, modernizmussal kapcsolatos aspirációt, a múltbanézés olyan erővel hatott, hogy lehetetlenség menekülni előle. A főiskolás évek jellemző kézjegye a Munkácsy, Mednyánszky, Tornyai, Rudnay emlékét őrző festmény. A modellálás minden energiája az alakra összpontosul. Arc, ruházat, kéz, minden a szociális realizmus pontosságigényével készül, nem leplezve a művész elfogultságát és odaadását, plebejus indíttatású azonosulását alanyával. „Élményközelben dolgozni" – mondhatnánk az* **Öreg koldus** *láttán, és evvel nem mondanánk kevesebbet, mint azt, hogy az eseményekkel és folyamatokkal szoros kapcsolatot fenntartó festő alkotásokkal fedezett azonosságot kíván hangsúlyozni. Mondhatnánk ezt, ha az* **Öreg koldus***ban, a negyvenes évek közepén készült alkotásban nem a realista elbeszélésnek a százéves normái sejlenének fel. És érdekes a szociális indulat összetétele is. Az 1943-44-ben készült kép egy valójában nem ebben az optikai megjelenésben időszerű emberi helyzet felvillantása. Fasizmus, szellemi és fizikai terror, ellenzéki mozgalmak, népfrontpolitika és irredentizmus, zsidótörvények, majd deportálások légkörében a művészi gondolkodásmód rudnays mutációja az* **Öreg koldus** *történelmi realizmusa.*

A felszabadulás után következő fellélegzés, a festői szabadság Európában honos tradíciójának kiszélesítése nyomán Halász Szabó Sándorban is felébredt a másfajta, új, élesebb látás, korszerűbb eszközhasználat igénye. A korábbi társadalomkritikai hang, a szegénység romantikus-realista feldolgozási kísérletei még a szocialista realizmus dogmatikus korszakában is konzervatívnak tűntek. Halász Szabó ekkor szak-

Halász Szabó's brush is directed by the deep sense „seen" behind the cheerful everyday surface of Hellenistic world and by the mithology connecting individuals to history. Halász Szabó makes the pieces of his Hellenistic cycle (with the picture **Who Suspects Nothing** *rendered more difficult by a key-role among them) following this strange situation, state of mind and intellectual mastery. A half-naked man reading a newspaper painted with very simple outwardness waiting a warm Mediterranean storm fills in the larger part of surface ploughed by strong brushwork. His chair and table are the everyday white furniture of a seaside coffee-house. Something filters in beside the images of the rough sea and the stormy sky from the newspaper. Nature and society. News of thunderstorm and real earthy conflicts mix on this surface. But only a strange being standing in front of a wall with his hands up can be seen on the left constituting more than one third of the painting. The battle of elements seems to have metaphoric value behind the action of reading a newspaper, but at the same time it seems to be secondary behind the illness of civilization (i.e. reading newspapers). But the strange being also seems to have metaphoric value that is waving something with his turned-out hand to the viewer. His clothes and headgear are unusual, too. Actually he has no face, but we place him into the circle of sea-god-faun-senile sailors, and his comradely gesture speaking of identification with the viewer really convince us that the man reading a newspaper „knows nothing, foresees nothing". Halász Szabó's view seems to be read from the move of this unidentified living being: to say with Hamlet: „There are more things in the sky and on earth than your wisdom would dream of..." By putting his hero (and himself) in the hand of fate. Halász Szabó speaks again linear argumental lines and woodenheaded foresight.*

He leads the viewer out of the cheerfully invisible dramatic atmosphere into his painting **Delphoi** *(1982) by the help of the method of depicting situation and establishment. The routine of the painter and graphic works in the fixing of a water-carrier's figure cought in front of the scenery of antic ruins.*

Rövid pihenő. Short Siesta. 1981.

I got to the surrealists through Chagall, then I discovered the „old surrealists" as Bosch and Cranach, too. The art of the classical Greco-Roman ages touched me and influenced my imagination only after they had become alive through my travels. I had accepted every kind of fine arts, everything had influenced me without my „using" anything of them in my art consciously. When after finishing my studies I was given Balaton bursary and painted my first series of pictures, that meant the first time the standards of impressionism came up within me, the first time I began to rely on the history of art, the first time I began to let it persuade me to paint.

I always strived to make the message of my paintings cause a wave of enthusiasm, contain complexity in all their details. I supposed their interpretation, if it is accompanied by minimal understanding at least would be a multiple one whereas they could be unsolved logically and explained verbally. I think contemporary art ought to cause a wave of enthusiasm on people, to create counter-poison against commerce images, the way of which should be to reach that it could be seen spontaneously (without getting tired of it) just like commerce art.

That is how my artistic approach has formulated up to now (the biography was written in January 1984. Italics mine, A.T.), and my purpose has not changed: I think I have to find the power with which fine arts can play their very role in manually made paintings so that fine arts cannot drop out from cultural development.

Calmness and harmony characterize my paintings made between 1960 and 1963. These works were static, postimpressionist ones. Then in 1963 I moved to Sweden. My artistic approach has changed quite fast and deeply. The images have blown up virtually. I painted dinamic compositions conveying abstract message being hard and coloured with almost agressive surrealism. This period starts from my exhibition held at the Prisma Galery in 1964 and continues with an exhibition in Jöngköping in 1966 dealing with a new technic. I applied natural stone mosaics (pieces of limestone, slate, marble) but essentially I kept the formality of my traditional artistic performance.

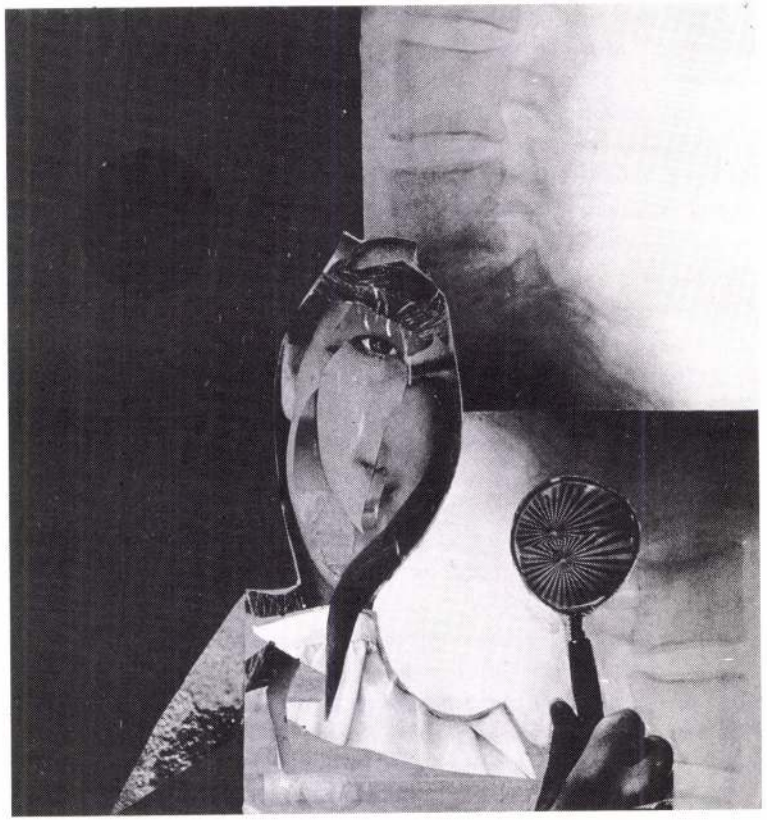

A törés. Break. 1983.

picture, the trail of recall born through artistic activity, is made on the sunlit yard of a real farmhouse in the presence of a peasant woman with a headsquare recalling parca. The drying bed-sheets and the painting, the hellanistic torsos and the goldfish together cover the artists's special existence-conflicts into the artistic combinatorics of sign-creating. The man got far away from the „springlet" cannot be detached forever, and wherever he gets the desire of showing himself will burst out of him some times. But he is able to look at himself from outside at the same time, and this cold, sober control masters the most sincere lyric manifestations of his character. Memories of meeting the coastlines and isles of the Mediterraneum appear not only in pictoral „lists" with topographic preciseness, but in composing subjective-toned and philosophical-valued thoughts. But it is this method (individual and which lets topographic preciseness „down") that is exciting and meaningful for the readers of books or the viewers of paintings, and that is how the value (hidden in things and functioning as the spring of experience for the individual) that is taken to the originally neutral optic relations by the pictoral view, association and mistery sometimes. That is how the oil-painting titled **Who Suspects Nothing** *(1980) connects to the row of* **Delos, The Revived** *and* **Pan.** *The defencelessness felt against the culture of Mediterraneum inevitably leads to a play with the unrestricted possibilities of permisson. Restraint and uncertainty live in the Hungarian-Swedish painter since he could take only walkin-on parts in the „great plays" of mankind as a consequence of his own lifeway and the heritage of artistic culture. The practice of pictoral attainment of reality restricted for directness and immediateness or in other words for the role of a „mirror" necessarily widens in the neighbourhood of a mythic view of life, and history and time, myth and tale, the incalculable, the accidental, presentiment and possibility necessarily weave through and through the beeline way of pragmatic intentions and vicinity of facts. Halász Szabó's painting forms the typical adventure of a Europen intellect come up against antiquity. „Illumination" and liberation are typical, too.*

Pythia *című képét több változatban is elkészítette. Egy korábbi példányon – az imént említett alakítási gyakorlatot igazolandó – felfedezhetjük a torzóból „kibontott" tökéletes, élő női alakot, antik előképeket ismétlő fejével, fényben fürdő melegszínű vállával. Egy egészen más kultúrkör megidézésének példája a* **Rövid pihenő** *című festménye, melynek a felületén a spontán anyag-alakulás előidézte folthatást kiegészítendő, egy-két vonallal jellemezte a lényegesnek tartott helyzetet a festő. A keleti művészet szűkszavúságát és formai egyszerűségét idéző mű elsősorban az anyag festői kezelésének szempontjából tanulságos.*

Az érzékek vezette intellektus tipikus kalandja és önáltatása Halász Szabó Sándor antikvitás-képe. Beleveti magát az érzéki gyönyörűségeket és etikai példákat is kínáló világba, de ezenközben nem szabadulhat meg múltja, neveltetése és saját kultúrája kötöttségeitől. Mindenfelé viszi ezt a tudattalanul is birtokolt poggyászt, ez színezi át látványát, ennek elemi részei kopírozódnak a jelenvaló élményekre, s teszik azokat jellegzetesen disszonánssá, homályossá.

A **Madrigál** *(1974) dekoratív szűkszavúsággal jellemzi témáját. A zaklatott foltok, a hideg színeken átcsapó okker és sziénavörös vonalak optikai játéka, vibrációs rendszere biztosítják a felület izgalmát. Itt is megmutatkozik az a festői fogása, mely szerint a foltokban gazdag felületnek jelentéshordozó akcentust grafikus gesztussal ad. Rajzolva alakítja ki a formát, körvonalakkal, egyenesekkel, gyakran kihagyásai miatt feszült szakaszokkal. Ezt a módszert követve tekinthető a mediterrán témákhoz tartozónak a* **Pan** *(1976) című alkotása. A tempera és a pasztell egymást fedő rétegei kék-zöld-sárga-barna színekkel jelzik az erdő sűrűjében élő, sípját fújó erdei csodalényt. Oldott, lágy foltok, a zöld erdő és napfény reflexei veszik körül ezt a szakállas arcot, melyen a történeti előképekben megalapozott faunnak nyoma sincs. A művész alteregója, ember, aki hangulatokban, arcmásában, zenéjében éli újra a mitikus előidőket, a zabolátlanul érzékeinek élő természetközeli lényt magában feltámasztva.*

I had an exhibition in Uppsala in 1968, too where these kinds of paintings dominated. Meanwhile a new strife began to forms inside me. The so called „Hungarian theme" was reborn. Graphic works, mostly sieve prints were born from this inspiration. I had an exhibition from these at the Solna Art Gallery in 1970. In the same year we bought a house in the archipelago of Stockholm. It was this old house where I began my return to nature, to natural experiences (naturally different from the world of experiences and themes worked out in a postimpressionistic way in Hungary). I was unable to get rid of the surrealistic spirits, they were present in these works, too mildly and poetically.

I exhibited these new type works in Milano, in 1974. In 1977 I exhibited such a surrealistic-symbolistic material in Pittsburg and Helsinki, and in addition I sent several lithographic cards. My works dealing with musical themes were exhibited in the library of Djursholm in 1981. The majority of my works exhibited in the De Unga gallery in Stockholm deal with Hellenistic themes, but I added some collage-collections (a new thing in art that time) to it, too. This was the backbone of my exhibition on my homeland that was completed by some former paintings."

And here the biography ends. Though it is a laconic and modest confession we cannot consider it unsatisfactory. It coin cides with the painter's character, with his calm speech, with the silent unimpassionedness of his intonation. That is all that can be expressed with words. He does not rely on words nor does he build from them. Maybe he does not believe in them, either. The opinion formed after having seen his paintings should be formulated as a last, final sentence (whether it is proper at all in the case of a painter painting his best works nowdays): Halász Szabó Sándor has remained a Hungarian painter in all his motions, sight creating gestures and his „aimed" curiosity. This short book has been written to prove this, to keep the memory of the devout love which he pays attention to his homeland with.

köröket instruált, majd a Népművelési Intézetben a vizuális művészetekkel kapcsolatos szakreferensi feladatokat látta el.

Mint életrajzában is említette, ebben az időszakban a Balaton ösztöndíj tette lehetővé, hogy megszabaduljon a görcsös historizáló témafeldolgozástól. Végeredményben azonban ennek az időszaknak alig maradtak vagy lelhetők fel olyan teljesítményei, melyek az **Öreg koldus** önmagához mért színvonalával vetekednének. És miért jogos mégis az 1960-as kiállításról, annak konstruktív jellegéről szólni? Mert Halász Szabó számára végtére mégiscsak lényeges volt az a rendszer, amit a horizont vonalában, a vegetáció függőlegesében, a fehér falú tanyák és fekete ruhás emberek tragikus ízű színkontrasztjában felfedezhetett. Hogy ezenközben nem tagadta melankóliáját; csak ráadás a személytelen geometrikus rendre.

Az ötvenes években pedig afféle biztonsági szelepnek tetszett a líra és a dekorativitás, a „mondanivaló" népi-nemzeti forrásainak hangsúlyozása a tiszta szerkezet, az optikai-érzéki „magábanvalójával" szemben. Nemcsak kiállítások sorát rendezte ekkor Halász Szabó, hanem kapott egy jelentős állami megbízást is, a Kossuth Katonai Akadémia 85 négyzetméteres üvegablakának elkészítését. Ennek a korszaknak kevés emlékéről tudunk, és maga a művész sem hangsúlyozza jelentőségét az ebből az időszakból származó művek felidézésével, kiállításával. Jobbára magángyűjteményekben „lapulnak" ezek a képek, szerte az országban. A szegedi múzeum, a Nemzeti Galéria gyűjteményeibe is ekkor kerültek alkotások Halász Szabótól. Részt vett a legfontosabb kollektív tárlatokon, 1946-ban az Ernst Múzeumban, Szentesen és Szegeden, ez utóbbi két helyen még főiskolás korában, 1943-ban egyéni kiállítást is rendeztek műveiből. Újabb egyéni kiállításra azonban 1958-ig kellett várnia, amikor a szentesi és hódmezővásárhelyi múzeumok mutatták be tizenöt év alkotásait, aztán 1960-ra megérett egy budapesti egyéni kiállítás lehetősége is. A **Fényes Adolf-teremben** rendezett kiállítás a legnagyobb és utolsó hazai bemutatkozása volt 1983-ig. 1958–1962-ig valamennyi **vásárhelyi tárlaton** részt vett.

1963-ban költözött Svédországba.

the same time the need for genuineness and the obligation for creating independent pictoral views „interrupt" the patterns given, ready-got and underlined by experiences. This way of intervention evident for Halász Szabó does not go further than the sight in the case of the **Springlet** – and so it strengthens the norm of the vicinity of reality of the painting of the Hungarian Plain in this way –, but it is filled with visionary – surrealistic attitude in **The Revived** (1981).

Gunnar Wersen recognized (catalogue of exhibition, Il Pavone Gallery, Milano December 21, 1973) that Halász Szabó's art gives a method for the thinking including Scandinavian and Hungarian tradition. He notices that the red terracotta and the yellow-golden atmosphere of the puszta are complemented with the white-golden sky and the sharp spring lights characteristics of the North. Aerial and poetic forms alternate with earth-bound and grave „phrases". Halász Szabó's visual „bilingualism" weakens the contrasts, gives human sense to the dumb landscape. It is not absurdity or tension caused by visual „situations" not made for one another that bring about an optical unity, consequently it is not appropriate to use the „surrealist" word in connections with these works. To keep the greatest possible harmony between the associations coming from the representation of a theme and the theme itself – that is how Halász Szabó builds up his message. If we consider **The Vigil-Keepers** (1976) as the typical product of the nostalgic-mythic realism of the Hungarian Plain, then The **Isle of Light** (1978) (also titled **Delos**) appears as a proof of the previously mentioned statement for it is the expression of the demand for transcendens. The balladistic melody of the „poor man painting" can be discovered here parallel with the poetic chord of the Hellenistic world or the pictures; torsos covered by peploses, a glass with a goldfish on the table. The painter inspired pantheisticly gets very near in the atmosphere of showing the situation to Bernáth Aurel's attitude – who painted the **Morning** (HNG). Though the meeting is incredible historicly and geographicly, it has a realist interpretation. That is that the

kat és tereket nyüzsgő sokasággal, zajjal-zenével, megérinti a torzókat, s azok egyszeriben sugárzóan szép fiatal nőkké változnak, istennőkké a homéroszi mítoszokból. A festő szinte elbájolva regisztrálja a jelen mindennapi eseményeit, de ezekben is a mitikus múlt újra feltámadt „örök" alakzatait dicséri. A **mitológiai illusztrációkon** *át- meg áttör az élő és holt szüntelen érintkezése láttán kelt meghatottság. Halász Szabó színvilága, gyöngyházas tört tónusai jelzik ezt a* **lelkesült szentimentalizmust.**

A **Holdistennő** *(1982) a* **Pythia** *(1982) és az* **Átváltozás** *(1982) című művei szolgálnak bizonyítékul az említett alkotói-intellektuális beállítottságra. Mindhárom esetben az antik szobortorzó „újraélesztésének" kísérletébe fog a festő, s más-más akcentussal ugyan, az „életre kelés" más-más fokán ragadja meg tárgyát, végül is azonban a* **Holdistennő** *kivételével sikerül is állandósítani az értelmezés kísérletét az élő-holt ambivalens képzettársításainál. A saruját kötő* **Pythia** *még szobortorzó, de már megmozdult, tenger és ég élettel lehelik körül, ruhájának színe már elüt a pentelikoni márványtól, már nincs talapzata, már a napfényben kitárulkozó fiatal női test önmagában, s nem egykori márványemléke „lélegzik" a képen. Az* **Átváltozás** *adja végül is a magyarázatot az előbbiekben említett művekre is. Az architrávok, oszlopok között álló, oszlopot idéző torzó, s mellette a földön letört feje az antikvitás monumentumainak sorsát idéző ténymegállapítás is lehetne, ha jellegzetes színfelhasználással, a vörös és hideg színek csoportosításával, továbbá a szimbólumértékű galamb-motívum beállításával nem billentené ki a hagyományos kép-olvasás sémáiból ezeket a jeleket a festő. De nem a varázsló érinti meg pálcájával a halott kultúra emlékeit, emberi szemlélet és érzelem, ami – ha az optikai illúzió és a vízió síkján is – megkísérli a lehetetlent, életre kelteni a holtat. Ahogyan Halász Szabó belelátja a jelent és az élő ember szépségét, mozdulatait a szobrokba, s teszi ezáltal aktuálissá a maga számára ezeket, ugyanúgy, csupán fordított irányban igazolja a jelen mozgásait, élő emberi kapcsolatait az „örök jelen" pillanatát megörökítő antik művészettel.*

Madrigál. 1976.

Gunnar Lundgren képzőművészeti kritikus a Smålands Folkblad (1966. január 21.) hasábjain tájékozottan és jó kifejezésekkel foglalja össze mindazt, amit Halász Szabó Sándor jelentkezése a svéd kultúrában jelenthetett.

Mindenekelőtt észreveszi, hogy egészen sajátságos kapcsolata van a népi kultuszokkal. Vallásosság, magány, öregség, szokások, architekturális és öltözködési hagyományok felidézése jelentik a szimbolikus – önmagukon túlmutató – értelmezések lehetőségét műveiben. Felismeri a posztimpresszionizmussal való kapcsolatát, a kiegyensúlyozott kolorit formateremtő erejét. Ugyanakkor a kiállított (Jöngköpings Läng Museum) mozaikok az érzelemmel feltöltött absztrakt expresszionizmus felé nyitnak kapukat.

Hogy a változás a magyar művészet megkésett és egymásra torlódó izmusai, valamint a „nemzeti" karakterre épített poétikájából miképpen sikerült egy éppenséggel „nemzetekfeletti" festői nyelv elfogadásának irányába, nos erre vonatkozóan a hatvanas évek elejének és közepének alkotásai igazítanak el.

A **Töredezett világ** *(1965) már címében is kísérletet tesz az egyénileg átélt és egyénileg egyetemesnek, világszerűnek tételezett valóság legjellegzetesebb vonását, a töredezettséget, részekre bomlottságot vizuálisan megjeleníteni. A fragmentáltság élményének felidézése Halász Szabó érzelmes és újabban expresszív vonásokkal is gazdagodó alkatából úgy következik, hogy az mintegy szakítást is kell jelentsen a korábbi, narráción alapuló előadásmóddal. A hagyományos kompozíciós keretben a lineáris perspektívából következő egy nézőpont jól leplezett felhasználásával rendezi koncentrikus körben motívumait. Egy különös, minden irányból egyaránt értelmezhető kép jön létre, melyben a formailag determinált részletek expresszív, lobogó festői formákat ismételnek meg a beragasztott kollázs-elemek segítségével.*

Halász Szabó Sándor munkáiban a hatvanas évek közepén is észrevehető a törekvés a spekulatív-konstruktív sémák, másképpen a kép biztonságát garantáló váz létrehozására. Ugyanakkor azonban sohasem gyűri le – még a legelvontabb vizuális jelek bevetésekor sem – aszkézissel a vonzó természeti látványokban mutatkozó csalogatást, incselkedést.

Hold istennője.
Godess of the Moon. 1982.

Átváltozás.
Metamorphosis. 1982.

Individual lots nowhere else become the essence of professional and everyday manifestation to such a degree as in the case of artists. Halász Szabó Sándor's case is an experimental and model base. He has moved to Sweden in 1963. We could consider that in our days a change of living place does not appear as important as before. We tend to believe that artistic styles become known in international and so totally balanced circumstances. The speed of the flow of information seems to guarantee the „optimum" of the artistic elaboration of reality. By examining his activity we can clearly see the type of artist, who has totally reformed his character. This fact and ability appears in all his further steps, human and artistic decisions. The decades of formation (formation of his art and that of himself) tie him to Hungary. The basic cases of his way of seeing things and form creating activity were formed in Hungary similarly to his sensibility and the spectrum of his curiosity. Consequently Halász Szabó Sándor's work should be interpreted as a Hungarian one, though it can be similar to the culture of other lands as a consequence of the faithfulness of topographic apprearance and the way of the embodiment of visions.

The exhibition held in the Fényes Adolf Gallery (1960) was considered as a constructive one by the Lexikon of Arts. It is sure and true that even his pictured possessed by private collectors emphasize the balancedness of postimpressionism and his compositional techniques demanding visual optic security. Where does this search for balancedness appear? The answer without mentioning the intimate landscapes of the painters' invention: it appears in the filling of the square space by visual messengers of sense. Halász Szabó Sándor considered it important to keep the proportions and order in a painting as a consequence of his studying the traditions of European painting and the vicinity of the ideals of Hungarian postimpressionism. If all this had produced simpler and simpler more and more limpid virtual patterns, geometrical structures in itself, we could state: the classification in 1960 proved to be a direct hit. But artistic self-developments cannot easily be foretold. In our case we meet many digressions, sub-

Rendteremtő kísérlet és lírai futású, látható melódia kívánkozik a vászonra. Ennek a stiláris összetettségnek a magyarázata is a Svédországba költözésben rejtőzik. Új kulturális és életforma hagyományokkal találkozott a festő. Az új és gyümölcsöző életstílus kialakításához a hazaitól eltérő, célratörő és racionális megoldásokat kellett találnia.

Az „örökség" Halász Szabó számára végeredményben a magyar posztimpresszionizmusban oldott Nagybánya, Nyolcak, Gresham látásmódja volt. A meghatározó fiatalkori élménykör most, meglett férfikorában gazdagodik egy újjal, és ennek tudomásulvétele, alkotásba integrálása sokkal inkább intellektuális, mint emocionális hátteret követel. A kilágyított tónusokban megfogalmazott felület, a színek sajátságos redukciója, a foltokban felolvadó tömeg és a rajzos vonal, mint a festészet „önmagában" is jelentésekkel teli tartalma jelent meg számára.

A Svédországba kerülés után – maga is utal erre életrajzában – festői szemlélete gyökeresen megváltozott. A posztimpresszionista **frazírozás** *beolvadt a felrobbant kompozíciójú, dinamikus építkezésben, a szürrealizmus ízeivel vegyített mondanivalóban. A* **Prisma** *galériában 1966-ban bemutatott művek már jobbadán a fentieket támasztják alá.*

Az **Apokalipszis lovasai** *(1965) egyszerre hordozzák lírai alkatának és drámai megjelenítésre törekvő szándékainak nyomait, ugyanakkor nem ragaszkodik a* **Jelenések Könyvé***-ben rögzített körülményekhez. A cím idézi csak a végítélet igazságosztó lovagjainak félelmetes rohamát. A kép maga inkább a harmincas évek közepének* **Picassó***-ját idézi, helyenként a* **Guernica** *részleteivel, más-más faktúrával létrehozott felületeken. A szelíden geometrikus, lépcsőzetesen „felrakott" alátámasztásokon a meleg színű alap, valamint a rádolgozott hideg kékek és szürkék tonális ellentétei adják a vízióban elképzelhető félelem és összeütközés festőileg megjeleníthető konfliktusát.*

A kép korai, érdekes kísérlet az Abstraction-Création csoport 1940 körüli törekvéseivel való kapcsolatteremtésre, a posztimpresszionista megjelenítés „átmentésére".

Sensivity made apt for approaching the special, meditating-lyric tenderness that can be regarded as the heritage of Hungarian post-impressionism, then the „search for examples" manifesting itself in following themes, themes suggesting automatically symbolistic references characterize a classicism having individual values. Halász Szabó's composing conditioning also refers to the technique of the Gresham-circle. Adaptation of experiences takes place under the influence of the strong impression, so near to the „events" that he does not wait even till the interval necessary for the metaphoric transformation of examples marked in the title and fortified by some telling historic forms. Immediate, genre-painting-like „statements" are created so. One of his works **The Springlet** *(1981) can illustrate this well. Blue, purple greyish-rose coloured veils glimming vaguely through garments serve to characterize the climate and lights of the Mediterraneum. It is the collectiveness and not be individually characterized figures that strengthen the historical or mythic nature of the „situation" into which anyone could place himself indifferently from the actual time and space. It is rather the nostalgic „atmosphere" that is important for us in the frame of a way of life perishing in history than individual gestures, faces, characters. The entrance of the „well-scene" into the Halász-iconography appears as the direct consequence of the characteristicly Hungarian destiny-painting of* **The Vigil-Keepers** *or the antique manner of* **The Revived.** *So the „eternal human" constitutes the frame. And the task is to approach the emotional content of unrepeated artistic experience towards the „eternal" message that can only be interpreted intellectually. In simpler words the task is to pass the experience in which present and bygone, „I" and the essence of the „human one" fuse. „Diffusion" of prints of mythic memory unrelieved in time and stressed by various topographical signs also in space enlargens the richness of the interpretation of pictures. Halász Szabó's artistic task is easy and difficult at the same time when dealing with the* **Springlet***-theme. The audience is well-prepared in his imagination for the reception of the composition if we enlist the known forimages belonging to the scene. But at*

bútora. Háborgó tenger és háborgó ég képzetei mellé valami beszűrődik a fehér újságlapokról. Természet és társadalom. Égiháború és valóságos földi konfliktusok hírei vegyülnek össze ezen a felületen. A kép több mint egyharmadát kitöltő bal oldali részen viszont nem látni, csak egy fal előtt álló, kezét felemelő furcsa lényt. Nemcsak az elemek csatája tűnik az újságolvasás művelete mögött metaforikus értékűnek, de egyszersmind olyan jelenségnek, amely például az újságolvasás civilizációs kényszere mellett másodlagos, hanem ez a furcsa lény is, aki kifordított kézzel int a kép nézőjének valamit. Szokatlan az öltözéke és a fejdísze. Arca valójában nincs is, mégis tengeri isten-faun-vén tengerész körben helyezzük el, és bajtársias, a kép nézőjével azonosulásról beszélő gesztusa tényleg arról győz meg, hogy az újságolvasó „nem tud semmit, mit sem sejt". Halász Szabó álláspontja úgy tetszik ennek a meghatározhatatlan élőlénynek a mozdulatából olvasható ki, Hamlettel szólva: „Több dolgok vannak égen földön Horatio, mintsem bölcselmetek álmodni képes..." A lineáris okoskodási sorok, fafejű előrelátás ellen emel szót Halász Szabó, amikor így teszi hősét (és önmagát) a sors kezébe.

A derűsen észrevétlen drámaiság közegéből a helyzetleírás és megállapítás módszerével vezeti ki a nézőt az 1982-ben készült **Delphoi** *című képe. A festői és grafikusi rutin munkál az antik romok díszletei előtt megragadott vízhordó alak beállításában. A feszültség, mely a jelen-múlt szövevényének összesodrásából adódott a* **Mit sem sejtő***ben, itt dekoratív hangulatfestéssé szelídült. A jelenként átélt múlt formailag megkülönböztethetetlenné vált, képzeletdokumentációként hiteles. Költői hatáselemek élnek a valóság kőtorzóinak „életre-látásában". Halász Szabó élményvilágának alaprétege az a felismerése, hogy a földközi-tengeri kultúrák bármely emléke életre kelthető a képzelettel, következésképpen a tárgyakban megmerevedett erő, szellem és mozgás egy röpke művelettel kiszabadítható kőburkából. Mindent, ami mozdulatlan kövülete egy régen volt teljes emberi civilizációnak, Halász Szabó tetszhalottnak tekint. Avval, hogy ránéz e halott szobrokra, templomokra, már élővé is varázsolta őket. Benépesíti az utcá-*

Pan. 1976.

Tónusában és szerkezetében ide tartozik a **Kontaktus** *(1965) is, melyben architektonikus és antropomorf motívumok, festőileg igen kidolgozott rétegzettségben, ugyanakkor helyenként grafikus hatású vonalakkal kerülnek a felületre. Ebben a műben mutatkozik meg teljes egyértelműséggel, hogy Halász Szabó kézjegye elsősorban tiszta optikai jelentést kíván hangsúlyozni, s csak másodsorban epikus mondanivalót.*

A **Varázsló** *és a* **Lendület** *című 1967-ben készített mozaikok fehér, bíbor, szürke és kék színei, felépítésük „visszamegy" az 1965-ös* **Kompozícióra.** *Ez a kép is elvont, centrális szerkezetű struktúra, középpontjában a ködös-kék folt üres távlatként hat, olyan lehetőségként, melyet vagy elhagytak a formák, vagy a kép széleinek irányából az ott jelzett kilágyított körvonalú geometrikus szerkezetek, vázak hatolnának a középpont felé. Elvontsága ellenére is irányítja a képzettársításokat a posztimpresszionista líraisággal megformált felület a táj, gyár, teremtés, munka felé. A szerkezetelvű, konstruktív princípiumokat megfogalmazó Halász Szabó itt is alárendeli a rendet az érzelemnek. A lírai konstruktivitás nem ismeri a tiszta színeket és a csattanós szembeállításokat vagy megfeleltetéseket. Nem drámai összecsapások játszódnak le így a felületeken, a kép „saját nyelve" a művész lírai személyiségének tükre. A tükörnek nincs saját programja. Áttétel, árnyéklemez csupán.*

Halász Szabó művészi szemléletének követését segíti a hatvanas évek közepén feltűnt új alakítási technika, a kollázs. Az első és a korábbiakkal szinte egybevágó „mondanivalót" közvetítő kollázs, a **Collioure** *(1968) még semmiféle figuratív jelentéshordozóval nem terhelt, elvont, konstruktív fegyelmezettségű térelemek – valóságos térbe ágazó tagozatok – festett plasztikája. A* **Collioure** *feltétlen figyelmet érdemel már csak azért is, mert itt nemcsak egy más jelentés értelmében megformált, de abból elvont újabb jelentéshordozóként lépnek be elemek a műbe, hanem Halász Szabó bizonyos „paneleket" befestett, festett plasztikaként „működtetett". A képarchitektúra fegyelmezett-*

Eutherpé. 1981.

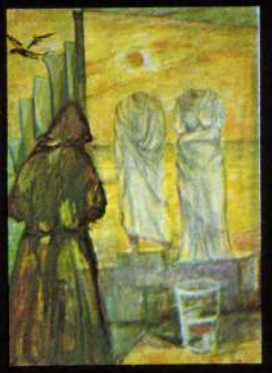

Fény szigete.
Isle of Light. 1979.

Megelevenedett.
Revived. 1981.

A Földközi-tenger partvidékével, szigeteivel való találkozás emlékei nemcsak topográfiai hűségű festői „leltárokban", hanem szubjektív hangú és filozófiai értékű gondolatok megfogalmazásában is mutatkoznak. Az olvasó és a képeket néző számára végül is éppen a topográfiai hűséget „cserbenhagyó", egyéni volta miatt izgalmas módszer a sokatmondó, így válik láthatóvá a dolgokban rejtett, egyén számára élményforrásként működő érték, amit a szemlélet vagy képzettársítás – és néha a talány – visz az eredendően semleges optikai viszonyokba. A **DELOS** és a **Megelevenedett,** a **Pan** sorába így ízül az 1980-ban készült **Mit sem sejtő** című olaj-tempera képe. A mediterrán kultúrával szemben érzett kiszolgáltatottság szükségszerűen jár együtt a megengedés korlátlan lehetőségeivel való játékkal. Tartózkodás és bizonytalanság él a magyar-svéd festőben, hiszen életútja és a művészi kultúra öröksége alapján az emberiség „nagy játszmái" csak epizódszerepek vállalásában voltak számára átélhetők. A mitikus életfelfogás közegében szükségszerűen tágul ki a festői valóságelsajátítás közvetlenségre és azonnaliságra, vagy másképpen „tükör" szerepre korlátozott gyakorlata, és szükségszerűen szövi át meg át a pragmatikus szándékok és tényközelség nyílegyenes útját a történelem és az idő, a mítosz és a mese, a kiszámíthatatlan, a véletlen, a sejtelem és a lehetőség. Az antikvitással szembekerülő európai elme tipikus kalandját mintázza Halász Szabó festészete. Tipikus a „megvilágosodás" és tipikus a felszabadulás is. A hellén világ derűs mindennapi felszíne mögé „látott" mély értelem és egyént történelemmel kapcsolatba hozó mitologikum mozgatja ez idő tájt Halász Szabó ecsetjét, és e különös helyzet, lelkiállapot és intellektuális talány nyomába szegődve hozza létre a hellén ciklus darabjait, közöttük a kulcsszereppel is nehezített **Mit sem sejtő** című munkáját. Az erőteljes ecsetkezeléssel felszántott pasztózus felület nagyobb részét a meleg mediterrán vihart váró, végtelenül egyszerű külsőségekkel megjelenített újságolvasó, félmeztelen ember tölti ki. Széke és asztala a tengerparti kávéházak ismert fehérre festett

motives of pictural views and also empiric ones appear in the flow of the „main tune" and so we are at a loss when hearing these early definitions. The adjective „constructive-like painting" proved to be only half true one in 1960. Halász Szabó has never been interested only in bare unambigousity. The circumstances of his carrier's start show this in a way. His carrier had started in a small town of the Hungarian Plain only slightly touched by art. The everyday visual examples, the traditions of the traditional folk art or the vicinity of Koszta József, the mithological atmosphere of Vásárhely appeared as his intellectual stimulation. And that was all. This is a ragged art history struggling with breaks in continuity, this art history being the school for the young artist is rather far from the world of the European contemporaries, it is barbaric in a certain sense, untouched by theory. Szentes in 1935? The painterdrawing master who had visited Munich must have transmitted to Halász Szabó the academic manner, he may have given an idea of the importance of Nagybánya, and he may have helped him to approach the profession-proportion of shaping on the basis of reality. And what about Koszta József? He proved to be too great a person for the young artist. He could do nothing with him, in fact. He cannot percieve his refinement and his magic yet. And what about Rudnay? When we read in the biography enthusiastic and respectful words about the master scholar, the painter Rudnay had turned away with manifold nostalgic about-turn from all the exsisting artistic-moral -politic challenges. And it happened five years after Derkovits' death.

The Old Beggar exhibited in Szentes is a professional piece of Halász Szabó Sándor's artistic start. Its born was necessary. The experience of the homeland, the lesson of Koszta's and Rudnay's art, the ideals of Hungarian romantic realism repressed every aspiration in connection with any waving inconceivable modernism. Looking back in the past had as great power which was impossible to flee from. The painting keeping the memory of Munkácsy, Mednyánszky, Tornyai, Rudnay appears as a typical product of the Art School's years. All the energy of modelling concentrate on the figure. Everything (the face,

Mágikus tükör. Magical Mirror. 1983.

The face is given central position in both collages before the curtain of the elements of sights of collective being **(Break)** *and of Nature* **(Magic Mirror)** *respectively.*

The work **Deformation** *gets nearest organicly to* **Collioure,** *since it emphasizes mostly pure plastic-pictoral connections even if it contains some collage elements of journalist photos. The formal equivalence and content dissonance of mechanic and natural negative forms (plates and Lunatic creaters) in the interpretation of face-prints and masks back the surrealist poetic aims of the ideal collage imagined by Halász Szabó.*

The fifteen years between the **Collioure** *and the* **Deformation** *could not change basicly Halász Szabó's earliest formed ideas and artistic techniques – even in this genre (the collage) affording great possibilities. The case of* **Another Planet** *shows how these techniques become characteristic even as early when the painter selects the proper elements from the sea of prints and coloured photos from magazines by lobed movements of the scissors. He is not interested in human figures very much. The seas, the sea-like sand, the movements of planets, the planets themselves, the wind and the clouds draw his attention much more. His artistic constructing seems to enter into competition with the „cosmic" self-shaping of the history of the Earth and that of mankind. He does not nail his audience to determined, fixed forms. He leads them out to Time, to timeless spaces in most cases and does not want to create mere decorative ornaments.*

Here mention could be made of one determining characteristic feature of Halász Szabó's oeuvre and one of the turning points of his artistic strives which interprets his other creating manifestations after analyzing his collages.

We could give the attempt for definition a title marking this period if it were not the stamp of the thinking and stylistic identity embracing decades. Let us say instead that Halász Szabó tries to catch the mergence of present, past and future in the perpetual vicinity of „eternal themes" because there is no banal sight for him in the cultural history.

Pythia. 1982.

clothes, hands) was made with the accuracy of social realism, not denying the artist's partiality, sympathy, plebeian identity with his model. „Working next to the adventure" – we could say this looking at **The Old Beggar,** *and so we would not say less that the painter having close connection with events and processes wants to stress identity concealed by pictures. We could say this if we did not guess the hundred years standards of realistic narrative in* **The Old Beggar** *painted in the mid-forties. The combination of the social emotion is very interesting, too. The picture painted in 1943/44 shows a human situation ill-timed in that time. The Rudnay like mutation of the artistic mentality in the atmosphere of fascism, intellectual and physical terrorism, movements of opposition, Popular Front policy, irredentism, anti-Jewish laws and deportations constitute the historic realism of* **The Old Beggar.**

A demand on a new and sharper vision and more modern use of means was born in Halász Szabó Sándor, too as a consequence of the post-war atmosphere, the enlargement of artistic freedom. The former social critic voice, the attempts to show the poor in a romantic-realistic way seemed to be conservative even during the era of social realism and dogmatism. That time Halász Szabó instructed study circles, then worked as a specialist of visual arts at the Popular Education Institute. That time, as he mentions in his biography, the Balaton scholarship made it possible for him to get ride of the stubborn historian way of elaborating themes. After all this period has not produced paintings equal to the level of **The Old Beggar.** *But why is it rightful to mention the constructive nature of the 1960 exhibition? Because the system discovered by him in the horizontal line, the vegetation of the vertical, the tragic savour colour contrast of the white farmhouses and people in black was very important for Halász Szabó. The fact that he does not deny his melancholy in the meantime gives some plus to the impersonal geometric order.*

In the fifties to stress the decorativity and lyre, the popular sources of „message" against the „purpose in itself" of pure structure and

ségével tüntető mű a magyar művészettörténet egyik kedvelt témáját, a collioure-i kikötőt örökíti meg, teszi át a látványélményt egy más „dimenzióba". Rippl-Rónai, Uitz Béla, Martyn Ferenc, Vaszary János is időztek e pittoreszk kikötőben, gyönyörű műveket létrehozva. Ezekben a művekben is élnek a karsztos hegyvidék és a tenger, a színes vitorlák és emberek adta élmények. Halász Szabó Sándor egyik kiemelkedően fontos műve a **Collioure**, mert benne megmutatkozik a tiszta plasztikai és festői viszonylatok iránt is vonzódó festő rátermettsége az elvont képzőművészeti problémák megjelenítésére. A szürke sziklák, kék tenger, zöld növényzet adják a kép alaptónusait.

Ezek rendjében szövődnek egymást kiegészítő formák, szögletes és karéjos alakzatok struktúrává.

A mediterrán térben rejtőző rendszer éppoly megejtő hatással volt Halász Szabóra, mint a Belle-Isle-korszak idején a déli szigetek Vasarelyre. Az öntörvényű, saját logikájából érthető poétika megteremtésének küszöbére érkezett el Halász Szabó ebben a művében. Felismerései ebben a tisztaságban és egyértelműséggel a **Collioure**-höz hasonlóan többé nem ismétlődnek meg. Többi, későbbi kollázsaiban viszi tovább Halász Szabó a konstruktív képalkotó princípiumot és ér el a nyolcvanas évek elején a **Más planéta** típusú művekhez. A fiatalabb kollázsok szinte egytől egyig utalnak apró jelekkel az elsőre, **Collioure**-re, a természetből-tájból elvont festői és kompozíciós biztonságra. Jó részük szinte kizárólag az 1968-ban „felfedezett" jelentéshordozókra, a „Nap-, homok-, tenger-témákra" épül. A **Földközi tengeri sziget** című lapon más-más összefüggésben eredő tájelemek szerepelnek. Ezekből az elemekből alakítja „vissza" egy képzelet szülte vidékké Halász Szabó a maga mediterraneumát. Ebben a „saját" képben jellegzetesen a metaforikus értelmezés irányában tágítja ki témáját a festő, amikor a zsaluzott betonfal (mint tájelem) mellé sejtelmesen beúsztat egy hófehér tüllfátylat. A **Sivatagi táj**ban csupán a tenger szerepét veszi át a tengerhez hasonlóan végtelen, hullámzó homok. Szigorú és kegyetlen is ez a környezet, az ember illetékességének sejtetésére itt is néhány ruhadarab szolgál.

These later collages all refer with small signs to the first one **(Collioure)**, the pictoral and compositional security abstracted from naturelandscape. The majority is built almost exclusively on the sensecarriers „discovered" in 1968, the Sun-, sand-, sea-themes. There are landscape-elements originated from various correspondences on the sheet titled **An Island in the Mediterraneum.** Halász Szabó „reconstructs" his own Mediterraneum, a fantasy landscape from these real elements. The painter widens his theme characteristically towards metaphoric interpretation in this „own" picture when he floats a snowhite veil mysteriously beside an encased concrete wall. The sand (similarly infinite and waving to sea) takes the role of the sea in the **Desert-landscape.** This environment is serious and cruel at the same time, some piece of clothes serve to suggest the competence of man. The South, the power of scorching sunshine, drought, the sand deserts constitute the counterpoint to the everyday way of life of the painter. Sweden lacks all these. The North deepens the notions of the South (that are not far from the atmosphere of the Hungarian landscapes) in the painter inevitably. The painter goes to meet them, justifies them at the spot and by all the means of recalling the experience. Collages go quite well with the impatience of recalling experiences or atmospheres, for there is a lot of „pictorical material" getting new life in them. The experience of the Northern landscape is shown only in the **Misterious Island**, where the painter's space-creating fantasy forms a rocky wall rushing down from above to help of graphic wastage. He brings the cunning contradictions of structures (nervation of word and striated surface of rock) into connection with the walling technique of prehistoric architecture. The same way of structuring modified by the nature of elements applied results various products in his works **Break** and **Magic Mirror.** The parts of a face, a hand, the world becoming an optic vibration in an amplifying, the X-ray picture of a body, become the metaphores of hidden senses, secretes functioning in the background.

Halász Szabó vizuális „kétnyelvűsége" old a kontrasztokon, emberi értelmet ad a néma tájnak. Nem az abszurditás vagy az egymás mellé nem illő képi „helyzetek" előidézte feszültség áll be optikai egységbe, s ebben az értelemben nem is illő a „szürrealista" jelző használata, ezekről a művekről szólván. A találkozás, a téma megjelenítése nyomán adódó képzettársításokat a lehető legszorosabb összhangban tartva magával a témával – így építi fel mondanivalóját Halász Szabó. Ha a **Virrasztók***ról (1976) úgy beszélünk, mint a nosztalgikus-mitikus alföldi realizmus tipikus megnyilvánulásáról, akkor a* **Fény szigete** *(1982)* a transzcendenciaigény kifejezéseként a korábban felidézettek bizonyítéka. Ebben a műben felfedezhető a „szegény ember festészet" emberközelben zengő balladás melódiája és vele párhuzamosan a hellén világ költői lebegésű hangzata, vagy a képek; peploszokba burkolt torzók, az asztalon álló üvegpohár egy aranyhallal. A pantheisztikus ihletettségű festő e helyzet megjelenítésének hangulatában igen közel kerül például annak a Bernáth Aurélnak az attitűdjéhez, aki a* **Reggel***t festette meg. (MNG) A történetileg és földrajzilag elképzelhetetlen találkozásnak mindazonáltal van egy reális olvasata. Az tudniillik, hogy az emlékezés művészi cselekvésben megvalósított nyoma, a kép, egy valóságos alföldi paraszthaz napfényes udvarán készül, fejkendős, – párkát idéző – parasztasszony szeme előtt. A száradó lepedők és a festmény, a hellén torzók és az aranyhal együttértése a művész sajátos létkonfliktusait burkolja a jelteremtés művészi kombinatórikájába. A „forrástól" távolra szakadt ember sem szakadhat el örökre, s jusson akárhová, alkalmanként feltör belőle a magamegmutatás vágya. Ugyanakkor azonban képes kívülről is figyelni magát, s e hideg kontroll fékezi az alkata szerint legőszintébben lírai megnyilatkozásait.*

* *A festmény DELOS címen is ismert*

optic-sensualism seemed to work as a security valve. Halász Szabó had lot of exhibitions that time and was given an important charge: to make the 85 square metre glass window of the Kossuth Military Academy. Only few products of this period are known, the painter himself does not stress the importance of it by mentioning those pictures or exhibiting them. They „hide" in private collections throughout the country. Some can be found in the collections of the museum in Szeged and the National Gallery. He participated in the most important collective exhibitions: in the Ernst Museum in 1946, in Szentes and Szeged in the same year, during his school years he had his own exhibitions in the latter two towns in 1943. He had to wait for his next own exhibition till 1958, when the production of fifteen years were exhibited in Szentes and Hódmezővásárhely, then in 1960 in Budapest. This exhibition held at the Fényes Adolf Museum was his largest and last exhibition in Hungary till 1983. He participated in all the exhibitions of Vásárhely between 1958 and 1962.

He moved to Sweden in 1963. Gunnar Lundgren art critic summarized very well what Halász Szabó Sándor's appearance meant in the Swedish culture (The Smoland Folkblad, January 21, 1966.). First of all he notices the artist's quite special connection with popular cults. Recalling religiosity, loneliness, agedness, customs, architectural and dressing traditions constitute the symbolic interpretation of his works. He recognizes the artist's connection with postimpressionism, the form-creating power of balanced colouring. But at the same time his mosaics exhibited in the Jöngköpings Låns Museum open up new vistas towards the abstract expressionism filled with emotion.

The works of the early and mid sixties help us to understand the change from the overdue and accumulated isms and his poetry built on the „national" character to the acceptance of a „supernational" artistic languege.

Fragmented World *(1965) makes an attempt even in its title at the visual representation of the most characteristic feature of reality (experienced individually and supposed to be universal and world-like by the individuals): fragmentedness, disintegration. Recalling the*

A Dél, a perzselő Nap ereje, a szárazság, sivatagi homok a művész mindennapi létezésmódjának ellenpontja. Svédország mindezek hiánya. Az Észak szükségszerűen mélyíti el a festőben a hazai, magyar táj hangulataitól sem idegen Dél képzeteit. A művész ezek nyomába ered, igazolja ezeket a helyszínen és az élmény felidézésének minden más, lehetséges módján. Az élmény vagy hangulat fölidézésének türelmetlenségével jól megfér a kollázs, hiszen a benne új életre kelő „festői nyersanyag" bőven rendelkezésre áll. Az északi táj élményét a **Titokzatos sziget** *érzékelteti csupán, melyben a festő téralkotó fantáziája önkéntelenül is magasból alázúduló sziklafalakat képez a grafikai hulladékok segítségével. A textúrák körmönfont ellentéteit (fa erezete és barázdált sziklafelület) a prehistorikus építészet falrakó technikájával hozza kapcsolatba. A szerkesztés azonos módszere a felhasznált elemek minéműségétől függően vezet más-más eredményekhez a* **Törés** *és* **Mágikus tükör** *című műveiben. Egy arc származékai, egy kéz, egy nagyítóban optikai vibrációvá váló világ, a röntgenképben megragadható test, a rejtett értelmek, háttérben működő titkok metaforájává válnak. Az arc mindkét kollázson központi helyet kap, egyik esetben a csoportos létezés, másikban a természet látványelemeinek függönye előtt.*

Az **Elváltozás** *van talán leginkább szerves közelségben a* **Collioure**-*rel, hiszen ha nem is nélkülözi a zsurnálfotó kollázs-elemeit, döntően tiszta plasztikai-festői összefüggéseket hangsúlyoz. A mechanikus és naturális negatív formák (tányér és Hold-kráterek) formai egyezése és tartalmi disszonanciája arclenyomat-álarc olvasatban a Halász Szabó elképzelte ideális kollázs szürrealista poétikai céljait jól támogatja. A* **Collioure** *és az* **Elváltozás** *közötti másfél évtized sem változtatta meg alapvetően – még e nagy játéklehetőséget biztosító műfajban, mint a kollázs sem – Halász Szabó legkorábban megformált eszméit és alkotó fogásait. Az* **Egy más planéta** *mutatja, hogy ezek a fogások miként válnak jellemzővé már ott, ahol a festő a tengernyi lenyomatból, színes magazinfelvételből egy-egy karélyos ollómozdulattal a megfelelő elemeket kiválasztja. Nemigen érdeklik az emberi alakok.*

So there are no dramatic attacks on the surface, the picture's „own language" appears as the mirror of the artist's lyric character. This mirror has no private program. It is merely a transposition, a shadowshide.

Collage, a new technic appearing at the middle sixties helps us to follow Halász Szabó's artistic view. **Collioure** *(1968), the first collage with about the same „message" as the former works is not „loaded" yet with any figural sense-messenger, it is a painted plastic of space-elements – real branches streching into space – with constructive discipline.* **Collioure** *must be paid attention by all means because, besides we can find elements having been formed for one purpose and now applied to function as new sense-messengers abstracted from their first role, Halász Szabó made certain „panels" „function" as a painted plastic. This work demonstranting with the discipline of picture architecture shows us the Collioure port (one of the favourite subjects of Hungarian Art History) and transforms the experience of the sight into another „dimension". Rippl-Rónai, Uitz Béla, Martyn Ferenc, Vaszary János had also visited this picturesque port and made beautiful works there. Experiments of the dolomitic hills and the sea, the colourful sails and people appear in those paintings, too. It is one of Halász Szabó Sándor's most important work, for we can find the painter's (who is also attracted by plastic and pictoral relations, too) ability to present abstract artistic problems, here. Grey cliffs, blue sea, green vegetation constitute the basic tones of the picture. Forms complementing one another, square and lobed configurations are woven into structure on this base.*

The system hiding in the Mediterranean area had the same charming effect on Halász Szabó as the Southern Islands on Vasarely in the Belle-Isle era. Halász Szabó reached at the eve of creating a poetry with inner laws (that can be understood form its own logic) in this work of his. His perceptions have never been repeated with this purity and unanimity since **Collioure.** *Halász Szabó takes the constructive imagecreating principle along in his later collages, and in the early eighties he gets to the* **Another Planet** *– type works.*

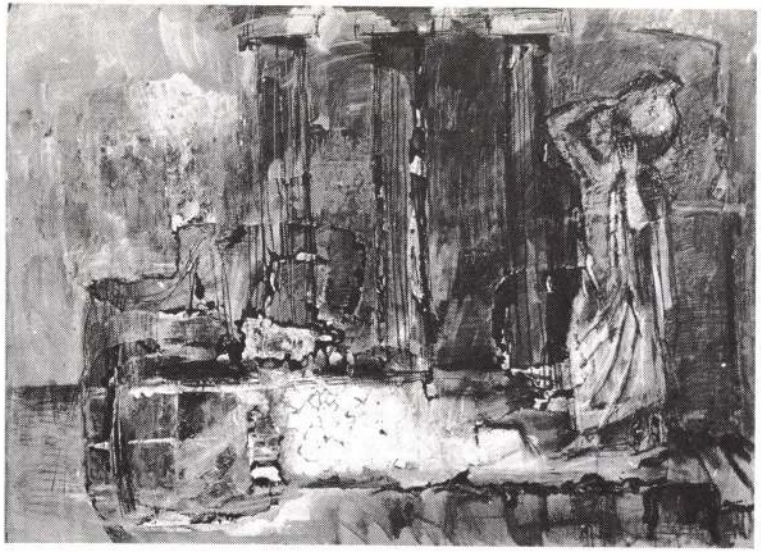

Delphoi. 1982.

készített a kompozíció befogadása, ha a jelenethez tartozó ismert előképeket vesszük számba. Ugyanakkor az eredetiség igénye és az önálló festői véleményalkotás kényszere „belebeszél" az adott, készen kapott és élményekkel alátámasztott sémákba. A beavatkozás Halász Szabó számára kézenfekvő módszere a **Forrás** *című művénél még megelégszik a látvánnyal – ennyiben az alföldi festészet realitásközelségének normáját erősíti –, de a* **Megelevenedett** *(1981) című képében vizionárius-szürrealista telítettségű.*

Jól látta Gunnar Wersen (kiállítási katalógus, Il Pavone Galéria, Milano, 1973. december 21.), hogy Halász Szabó festészete ad egy módszert a skandináv és magyar tradíciót magábafoglaló gondolkodás számára. Észreveszi, hogy a magyar ízű festményekben a puszta vörös terrakottája, sárga-aranyos atmoszférája kiegészül a fehér-aranyos éggel, éles tavaszi fényekkel, melyek az Északot jellemzik. A légies és költői formák váltakoznak a földhözkötött és súlyos „frázisokkal".

Reggel a parton. Morning at the Shore. 1976.

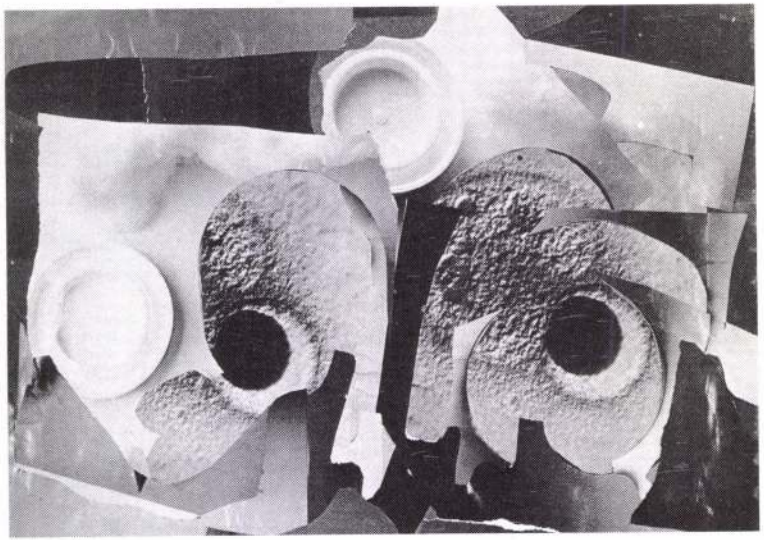

Elváltozás. Deformation. 1983.

Figyelmét sokkal jobban leköti a tenger, a tengerként fodrozódó homok, az égitestek mozgásai, vagy maguk az égitestek, a szél és a felhők. Művészi konstruálása mintha versenyre kelne a földtörténet és emberi történelem „kozmikus" önalakításával. Nem szögezi nézőjét csak a letett, megállapított, rögzített formákhoz. Kivezeti a nézőt az időbe, legtöbbször időtlen terekbe, s nem kíván munkáival csupán dekoratív ornamentumot teremteni.

E ponton utalhatunk Halász Szabó életművének egyik meghatározó jellegzetességére és művészi törekvéseinek egyik sarokpontjára, mely a kollázsok elemzése után értelmezi egyéb alkotó megnyilvánulásait is.

Adhatnánk ciklust jelölő címet is a meghatározás kísérletének, ha nem évtizedeket átölelő gondolkodói és stiláris azonosság bélyege lenne. Mondjuk inkább, hogy Halász Szabó számára nem létezvén kultúrtörténetileg banális látvány, jelen, múlt és jövő összeolvadását az „örök témák" folytonos közelségében kísérli megragadni.

The **Equestrians of Apocalypse** *(1965) carry the marks both his lyric character and his strives for dramatic representation at the same time, but at the same time he does not stick to the circumstances registered in the Revelations of St. John. It is only the title which remembers us of the fearful assault of the knights serving justice on doomsday. The painting itself rather recalls* **Picasso** *of the mid-thirties, with details of* **Guernica** *here and there on spaces made with various handlings. The conflict of fear and antagonism that can be presented pictorally appears in the vision by the help of the tonal contrasts of the base (warm coloured through the mildly geometrical confirmations „worked on" gradually) and the figures (painted with cold blue and grey).*

This picture is an early, interesting attempt to make connections with the strives of the Abstraction-Création group about 1940, to „salvage" the postimpressionist representation.

The **Contact** *(1965) belongs also to this period in its tone and structure. Architectonic and anthropomorf motives appear on the canvas in highly elaborated pictoral stratification and sometimes with graphic-like lines. This picture shows most evidently with plain unanimity that Halász Szabó's art wants to stress pure optic message first of all and epic message only at the second place.*

The white, purple, grey and blue colours, the construction of **The Magician** *and* **Inpetus** *(two mosaics from 1967) „go back" to the* **Composition** *(1965). This picture has an abstract, central structure, too: the foggy-blue spot in its centre appears as a blank perspective as a possibility either left by forms or the geometrical structures and frames with milded outlines would penetrate into the centre from the directions of the edges of the picture. Despite its abstract nature the surface formed in a postimpressionist lyric way directs the associations towards the landscape, factory, creation, work. Halász Szabó (formulating principles being structure-principled and constructive ones) subordinates order to emotion here, too. Lyrical constructivity does not know pure colours and pointful confrontations or correspondence.*

A mit sem sejtő. Who Suspects Nothing. 1980.

mitikus jellegét, melybe az idő és tér konkrétságát felfüggesztve belehelyezkedhet bárki. A históriában elvesző életmód keretében kevésbé az egyéni gesztus, arc, karakter, mint inkább a nosztalgikus „hangulat" lesz a figyelemre méltó. A „kút jelenet" belépése a Halász-ikonográfiába természetes következménye a **Virrasztók** *kifejezetten magyar sorsfestészetének, vagy az antikizáló* **Megelevenedett** *című művének. A keret tehát az „örök emberi". A feladat pedig az egyszeri művészi kaland érzelmi tartalmát közelíteni a csak intellektuálisan feldolgozható „örök" jelentésekhez. Egyszerűen szólva, közvetíteni azt az élményt, melyben jelen és régmúlt, az „én" és az „emberi" lényeg összeolvad. Az időben tagolatlan és térben is többféle topográfiai jellel kihangsúlyozott mitikus emléknyomok „szórása" fokozza a képek olvasatának gazdagságát. Könnyű és nehéz Halász Szabó művészi feladata, amikor a* **Forrás** *témájához nyúl. A néző képzeteiben jól elő-*

experience of fragmentedness derives from Halász Szabó's emotional psyche enriched by expressive features in such a way that it means somehow a break with his former interpretation based on narration. He arranges his motives in concentric circles with the well hidden use of a view-point (coming from the linear perspective) in the traditional compositional frame. A peculiar picture (that can be interpreted from all sides) has been made in this way where the details determined formally repeat expressive, flaming pictorial forms by the help of attached collage elements. We can recognize the strife for creating speculative-constructive patterns or in other words a skeleton guaranteeing the security of the picture even in his mid-sixties works. But he never surpasses with asceticism – not even when using the most abstract visual signs – the temptation, mockery of attractive natural sights. Attempts to create order and lyrical visible melody long to be present on his canvas. The explanation of this stylistic complexity hides in his move to Sweden, too. He met new cultural traditions and those of the way of life there. He had to find resolute and rational solutions different from the Hungarian ones to from a new, fruitful style of life.

The way of seeing of Nagybánya, The Eight, Gresham dissolved in Hungarian postimpressionism constituted after all the „heritage" for Halász Szabó. The determining circle of ecperience of the young days is enriched now in the manhood by a new one the cognizance and integration of which requires much more an intellectual background than an emotional one. The surface composed in softened tones, the specific reduction of colours, the mass melting in spots and the drawn lines appeared for him as the content of painting full of sense even „in itself".

After his move to Sweden – as he mentioned in his biography – his pictoral view basicly changed. The postimpressionist phrasing has melted in the blown up compositional, dynamic building and the message mixed with the tastes of surrealism. His works exhibited in the **Prisma** *Gallery (1966) support this statement by and large.*

Virrasztók. The Vigil-Keepers. 1976.

Az a speciális megközelítésekre alkalmassá tett érzékenység, meditációs-lírai lágyság, amit a magyar posztimpresszionizmus örökségének is nevezhetünk, valamint a témák követésében megmutatkozó „példakeresés", eleve jelképszerű utalásokat sugalló témák egy személyes értékű klasszicizmust jellemeznek. Halász Szabó komponáló beidegződései is visszautalnak a Gresham-kör fogásaira. Az élmények feldolgozása az erős benyomás hatása alatt történik, annyira közel az „eseményekhez", hogy a címekben előlegezett és néhány árulkodó historizáló formával alátámasztott példájának metaforikus átalakításához a szükséges távlatot sem várja ki. Közvetlen, életképszerű „állítások" jönnek így létre. Érdekes példa lehet minderre a **Forrás** *(1981) című munkája. A mediterrán klíma és fények jellemzésére a köntösökön átderengő kék, bíbor, szürkésrózsaszín fátyol szolgál. A csoportszerűség, és nem egyénileg jellemzett alakok hangsúlyozzák a „helyzet" történeti vagy*

Nem. No. 1975.

Virrasztók.
The Vigil-Keepers. 1976.

Forrás. Springlet. 1981.

Halász Szabó Sándor

festő

Szentes

Tóth J.-utca 26.

MKSz 1947

Halász Gy. Sándor
délvidéki festő

Udvar
Alpesek
Tihanyi részlet
Borus táj

of

Szeged 1946. okt.

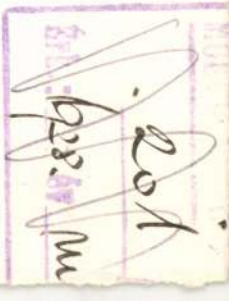

N D. E. 10 ÓRAKOR ÜNNEPÉLYES SZENTMISE.

OROZAT:

ünnepi beszéde.
„A testnevelés és a nemzeti jövő“ címen

lentése az egyetemi kötelező testnevelésről.
ányi kar dékánja felolvassa az 1927/28.
ó kari jelentéseket.
ázati és szorgalmi díjakat.

évi május hó 1-én.

i nyomda. 1928.

Halász Szabó Sándor

1943. Képzőmű fölk-
ifj Kőrenek kiáll.
Hordás, Szikhát,
Of.

Érkezett: szeptember 18.

terjesztésére értesitem a B I -
unyadi várban megindított általá-
fedezésére 1902 évi 30535 sz.a.
rejéig hitelt nyitottam- Möller

yadi vár 1902. évi fenntartási

n kért 11.000 koronányi külön hi-
:felhatalmazom azonban a Bizottsá-
, a mennyiben azok a már engedé-
vagy részben fedezetet találnak

Halász Szabó Sándor

szentesi festő

koll. kiállítása [Szegeden.?]

vrád

Dorogi Nure: < >

és Tokacsli Lajos szentesi festők kiállítása,

Délvidéki Szemle

1943. 528. l.

és politikai változások megsemmisítettek, hosszú százados multra tekinthetett vissza. Mintaképül a római fürdők szolgáltak, melyeket a bizánci kultúra, ha kissé szegényesebb formában is, de átvett s attól ihletődött meg az oszmánság. A fürdőzés népszerűségét nagyban elősegítette az éghajlat aránylagosan enyhe volta: bár a fürdőépület sohse volt nyitott, a szórakozóknak nem kellett félniük, hogy a meleg vízből vagy gőzből az utcára jutva meghülnének. Az óriási népszerűségre jellemző, hogy a XVII. században bithiniai Olymposz alján fekvő Brussza városában, ha lehet hinni, egyedül 3000 fürdőépület volt. A XX. század elején Konstantinápoly városában 151 nyilvános fürdőintézmény működött, mely szám messze meghaladja a nyugati nagy metropolisok hasonló üzemeinek számát.

A török fürdő technikai szerkezete alapján két nagy csoportra osztható: gőzfürdőre és thermálfürdőre. A gőzfürdő, azaz törökül hamam sokkal, de sokkal gyakoribb volt a török uralom alatt álló területeken, mint a thermálfürdő, mely utóbbit kaplidzsának vagy ilidzsának nevezik. A thermálfürdők természetesen olyan vidékeken váltják fel a hamamot, ahol gyógyforrások vannak, így például Budán is.

Halász Szabó Sándor

Ferképzőintézetek
1939-41. 141. l.
148

dapest Székesfőváros Polgármesteré-
delését, azzal a kéréssel, hogy
irályi bazilika c. munkáját, ~~mint~~
litani sziveskedjék.
.Címet, hogy a fenti rendeletre
ázzá és felvegye,. Egyben felkérem,
ékek Orsz.Bizottságának folyószmláján

Hlaász Szabó Sándor

ferkó

Ferkó pzomfoiskönyk
1939-41. 148. l.

MOB. Könyvtár-Gyűjtemény

25

ágos Bizottsága.

vány	száma:		192
	kelte:	Hivból	192
	beérkezése:	jún. 20.	192 5

tek száma:

elintézett szám:

záma:

záma:

Polakovits

25 | 1/23.

Ministerium

Halász Szabó Sándor, festő

1920 jun. 11. Szentes

Kép Főisk. 1939-44 Tokaesli Lajossal közösen

1943. szept kiáll ~~[illegible]~~

1951 Dpentele (tetvárva) képem tanfok vezetőre

Népművészeti Intézetnél dolgozik (1956)

1952 Népkőjtársasági Gr. érdemérem

Halász Szabó Sándor

festő

Szabad Művészeti

1950. 212. l.

ad 168/1901 schof.

EMIL BERTÉ & Cie.

Specialbuchhandlung
für
Architektur u. Kunstgewerbe
I., Nibelungengasse Nr. 3.

Musikalienhandlung u. Verlag
BÜHNEN-VERLAG UND VERTRIEB
I., Kärntnerring 6.
Leipzig
Nürnbergerstrasse 36/38.

Telephon Nr. 4887.
tnerring Wien.

Löblicher
Lande

Wir
laubt Sie
machen, da
im Juni 18
Gélis-Didot,
den Betrag

Halász Szabó Sándor

fekete

Dunapentele

Szabad Művészet

1957. 258. l.

is megállapitani, hogy a kiutalt
al annak idején befizetett balese-
évei.
árása eredményéről ide tájékozta-

i május hó 3.-án.

közalapitványi királyi
főügyész.

Borbélynak
másolat

Halász Szalvó Sándor

festő

Szabad Művészet

1952. 1. sz. 45. l.

rezete.

yarországon stilus korszakok szerint.

lumok. Dr. Könyi Ottó.

plom, korai középkori emlékek.

usz Kálmán.

zép kori művészetünk emléke. Möller

építészeti specialitások. Halasáts Gyula.

zánkban. Csányi Károly.

Magyarországon. Foerk Ernő.

templom, a hazai borok tipikus.

Budapesten. Medgyaszay István.

Ybl Ervin.

Halász Gabó Sándor

Szabad Művészet

1952. 4. k. 200. l.

Szilágyi, D'Alexandre de

La reprise de Bude en 1686. Tableau historique de Gyula Benczúr.
Budapest, 1896. 8-r, 11 l, egy képes táblával. (Athenaeum.)

I. 4. p. h

-.30

Halász Szabó Sándor

festő

Szabad Művészet

1950. 139. l.

ZIZ

Részletfizet

Sehr József m
gipsz öntvényekre
hagyott mellékel
zetett előlegek

I. 1914 julius 4-én 1
II. " " 11-én 10
III. " " 17-én 1000
IV. " " 23-án 800

2000

1957

LEVELEK A TAMBOV-TERÜLETRŐL

Irta: Nyikoláj Virta, Sztálin-díjas szovjet író

A motorok ereje

Harmadik levél

A Tambov-terület mezőgazdasága évről-évre több terméket ad az országnak. Jelentős sikereket arattak a tambovi kolhozparasztok az elmult, 1950. évben. Megnövekedett a vetésterület, bővítették az élelmiszernövények vetésterületét, többi között az olyan értékes növényét, mint a búza. Az össztermés megnövekedett. A terület 1950-ben terven felül 600.000 pud búzát adott el az államnak.

A terület mezőgazdaságának sikereit elősegítik a motorok és gépek ereje. A területnek a mult év végén kétszerannyi traktora volt, mint tíz évvel ezelőtt! A traktorpark az utóbbi három év alatt 180 százalékkal növekedett, a kombájnok száma pedig 50 százalékkal.

Az Októberi Forradalom után született nemzedékek már nem emlékeznek a szántóvető-paraszt szomorú magános alakjára, amint földdarabján faekével dolgozik. Rendes ekéjük akkor csak a gazdagoknak — a kulákoknak volt. A szegényparaszt egy gyeszjatyin földről 5 mázsa gabonát takarított be, de még ezzel is elégedett volt — hiszen gyakran ennyit sem aratott.

A nehéz kétkezi munkát ma felváltották a gépek. Kombájnok a gabonabetakarításhoz! Kombájnok a répabetakarításhoz! Diesel-traktorok! Földásógépek! Gépek szántanak, vetnek, kaszálják és cséplik a gabonát, osztályoznak, betakarítják a napraforgót, répát!

A lényeg azonban nemcsak a motorokkal végzett munka mennyiségében, hanem minőségében is rejlik. A traktor a nagyteljesítményű ekékkel kitűnően megműveli a talajt. A nedvesség az ilyen földben tovább megmarad, a föld nem veszíti el értékes tulajdonságait.

A gépek segítik a kolhozparasztságot a természet átalakításában is, az aszály ellen, a forró szelek ellen folytatott harcban, amely gyakran teljesen kiégeti a vetéseket! A kolhozok mesterséges tavakat és vízgyüjtőmedencéket építenek. A gép- és traktorállomások gépeinek segítségével tavaly 200.000 köbméter földet emeltek ki. Ha számításba vesszük, hogy egy ember egy nap alatt maximum 4 köbméter földet képes kiemelni és ez a munka 200 napig tartott volna, a kolhozoknak naponta 5250 embert kellett volna beállítaniok a mesterséges tavak és vízgyüjtőmedencék építéséhez.

A motorok ereje, amely megváltoztatja a földek arculatát, a mezőgazdasági munka jellegét, egyidejüleg megváltoztatja az embert is, emeli kultúráját. A gépesítők a parasztok megérdemelt szeretetének örvendenek. A nép ismeri a kiváló traktorosok, kombájnvezetők, a szocialista munkaversenyben élenjárók nevét. Sokat közülük a Szovjetunió rendjeleivel tüntettek ki. A Tambov-terület két gépállomásának igazgatóját — Sz. Alekszejevet a kámenszki és I. Ivanovot a lukinszki gépállomásról — a nép a köztársaság Legfelső Tanácsának küldöttévé választotta. A dolgozók küldötteinek területi tanácsában mintegy tíz traktoros és kombájnvezető van . . .

A szovjet parasztságot mindinkább segíti a villanyenergia. A tambovi falvaknak sok energiára van szükségük. Nemcsak valamennyi kolhozparaszt lakóházát, a kolhoz közüzemeket, az öntözőberendezéseket kell ellátni villannyal, illetve villamosítani, hanem villamosságra kell átállítani egész sor szántóföldi munkát is.

A villamosság bevonult a szovjet paraszt életébe. A mult év végére a Tambov-területen teljesen villamosítottak 360 kolhozt — ami alig valamivel kevesebb a terület valamennyi kollektív gazdaságának egyharmadánál. Számos vízierőmű és olyan hőelektromos erőmű működik, amely tőzeget és más fűtőanyagokat használ fel. A kolhoz villanytelepek villanyenergiájával dolgoznak az öntözőrendszerek, malmok, olajütők, tégla- és cserépgyárak, valamint a rádióközpontok és filmvetítőgépek.

Az elmult nyáron a szosznovoi járás sok kolhozában megszervezték a villanycsép'ést. A Dimitrov és Hruscsov-kolhoz felhasználja a villanyenergiát a magszárításra és osztályozásra is. A kirszanovi járás Lenin kolhozában villanyáram segítségével végzik a tehénfejést, a juhnyírást, működtetik a fűrésztelepet, a műhelyekben az esztergapadokat, stb.

Igy válik valóra a Tambov-területen, mint a Szovjetunió minden más területén és köztársaságában is, Lenin végrendelete: *az egész ország villamosítása.*

Az olaszországi választások után

De Gasperi gazdái elégedetlenek az olaszországi választások eredményeivel. (A lapok.)

TRUMAN: Miféle eredmények ezek? Ezért költöttem annyi pénzt rátok?!...

(Eug. Taru rajza a „Scânteii Tineretului-ban")

Második szülővárosunk lett Dunapentele!

Pezsgő kultúrélet: iskolák, kertmozi, szabadtéri színpad, két központi könyvtár, művészeti tanfolyamok a szocialista városban

Dunapentele, június

(A Kis Ujság kiküldött munkatársától)

— *Nemcsak munkahelyet találtunk itt, de végleges otthont is!* — mondják egyre többen a Dunai Vasmű építői közül.

Hovatovább azok lesznek itt számottevők, akik így gondolkodnak és hétvégén is ittmaradnak. Nagy változás ez a néhány hónappal ezelőtti állapotokhoz képest. Akkor már péntek délután elkezdődött a szétfutás Pentelérőt. Szombat estére, vasárnap virradóra megcsöndesedett minden.

— A városi tanács megalakulása óta rohamosan növekszik azok száma, akik

második szülőhelyükké, pátriájukká nevezték ki Dunapentelét.

Ugy érzik, hogy munkaszünnapon is itt vannak „otthon".

Illyés József, a dunapentelei városi tanács titkára mondja ezt. S nyomban hozzáfűzi:

— Arra törekszik a tanács, hogy aki idejön munkát vállalni, az ne is kívánkozzék el innen.

Kezdettől fogva ezt a célt tartja szem előtt a tanács kulturális osztálya is. Kulturális eszközökkel idegyökereztetni az itt dolgozókat! Az osztály a Vasmű városának gyönyörű iskolapalotájában rendezkedett be *és egységes kultúrtervet dolgozott ki.*

Két szakközépiskola

nyilik meg ősszel a Dunai Vasmű városában: egy *gépipari technikum* és egy *mélyépítőipari technikum.* A tanács oktatási osztálya már megkezdte a tanulójelöltek összeírását s a tanév előkészítő munkálatait. Helyben biztosítják a középfokú szakképzettségű műszaki emberek utánpótlását a két szakmában. Ugyancsak nagy eredményekről számol be a *népművelési alosztály.*

Még e nyáron megnyilik Dunapentelén

az ország legnagyobb kertmozija.

Ennek a mozinak már a városi tanács népművelési alosztálya a közvetlen gondozója. A tanács állította fel az ideiglenes *szabadtéri színpadot* is. Ideiglenest, mert az állandó jellegű nagyobb lesz és azt más helyre szánja a tanács.

A könyvtáréletet és az olvasótermi életet is a tanács rendszeresítette. Azelőtt ahány munkahely, annyifelé szakadtak szét az olvasók. Sok szakszervezeti bizottság — főleg a mélyépítőipari munkahelyeken — még látszatkönyvtárt se tartott. Most

két központi könyvtár

működik: összesen *15.000 kötet* szakmai, ideológiai és szépirodalmi könyvvel. Az 5000 kötetnyi szépirodalmi könyvekből 4500 állandó forgásban van az olvasók kezében.

— Háromhetes pályafutásunk alatt olyan hatalmas könyvforgalom volt az üzletünkben — dicsekszik *Szabó* Gyula, a Könyvterjesztő Vállalat pentelei fiókjának vezetője —, aminőről sem én, sem munkatársaim nem álmodtunk. Két nap alatt

valamennyi példány elfogyott

Mikszáth Kálmán *Két választás Magyarországon* és *Különös házasság* című regényéből. A magyar klasszikusok közül *Móricz* Zsigmondnak, *Mórának* és *Jókainak* van még nagy keletje, valamint *Eötvös* Károly most megjelent ifjúsági regényének. Állandóan keresik *Tolsztoj Háború és béke* című hatalmas művét és *Gorkij Anyá*-ját, *Jack Londonnak* is sikere van, főleg a fiatalság körében. A mai magyar írók közül *Szabó* Pál és *Veres* Péter vezetnek. A mai szovjet írók közül különösen *Azsajev* kedvelt. Ahány utánpótlás érkezik a *Távol Moszkvától* című regényből, annak egy-két órán belül mindnek gazdája van.

A tanács kulturális osztálya megrendezte az első

könyvankétot

is. Olyan tartalmas és termékeny hozzászólások egészítették ki az előadást, hogy a tanács elhatározta, szeptembertől *rendszeresítik* Dunapentelén a vasárnapi könyvankéteket.

Dunapentelének a Vasmű építésének megindulása óta mindig voltak írólvendégei. Most már *megtelepedett írói is* vannak. Az első író, aki vállalta, hogy végérvényesen dunapentelei lakos lesz: *Sándor* András, kitűnő fiatal parasztírónk. A tanács szép lakást utalt ki neki s azóta több más író is bejelentette állandó lakásigényét. A tanács támogatásával alakult meg az

Irodalmi Kör.

Egész sereg fiatal tehetséget fedezett fel ez az Irodalmi Kör s újabb felfedezési alkalmak: az egyre újabb csasztuska-szöveg-, novella- és verspályázatok.

Két hónappal ezelőtt nyílt meg a Dunai Vasmű városában az első

képzőművészeti tanfolyam.

Egyenesbe azonban egy hónappal ezelőtt jutott, mikor a tanács népművelési osztálya vette gondozásba. Kényelmes lakást utalt ki a tanács a képzőművészeti tanfolyam vezetőjének: *Halász Szabó* Sándor művészpedagógusnak és állandó gyakorló helyiségeket az iskola tagjainak. A képzőművészeti tanfolyam iskolája lett Dunapentele dekorációs központja. Huszonöt tagra szaporodott a képzőművész-tanulók száma s ezek közül 16-an résztvesznek első tanulmányrajzaikkal a felsődunántúli képzőművészeti szabadiskolák dorogi, most megnyílt vizsgakiállításán.

A tanács népművelési osztálya már megkezdte az első

zenetanfolyamok

rendezését. Van vonóstanfolyam és van fuvóstanfolyam. Most verbuválják az első központi énekkar tagjait is. Ha minden jól megy, jövőre már rádió-hangversenyt adnak az országnak. További terv lesz a *Dunai Vasmű szimfónikus zenekarának* megalakítása. Még e nyáron művészi tánciskolát nyit a tanács.

A különböző munkahelyeken

hét klub

kultúreseményeit tartja számon a tanács. De ez csak kezdete a Dunai Vasmű kultúrvárosi életének. Nyáron már hajókirandulásokat is szervez a tanács a védett dunai szigetek növény- és állatvilágának ismertetésére. A Múzeumok Országos Központja pedig most gyüjti össze a megnyiló Dunapentelei Városi Múzeum anyagát. A Közép-Duna flórája és faunája lesz a múzeum természettudományi ékessége. A Vasmű *építése közben feltárt népvándorláskori leletek* adják majd a régészeti főanyagot.

A dunapentelei tájmúzeum

kiformásásában minden támogatást megad a tanács a Múzeumok Országos Központjának.

Nagy Tibor

475 ember a Fichtebunkerben

Bonn bűne és Nyugat szégyene talán sehol nem ütközik ki olyan átható erővel, mint a nyugatberlini—kreuzbergi nyomortanyák táján. Itt, e siralmas állati ólakban meghúzódó vackok népe közt is a legmegrázóbb talán az ú. n. Fichtebunker lakóinak sorsa.

475 ember, köztük 123 nő és 85 gyermek él a nedves pinceüregekben, mesterséges világítás mellett. A férfiak és nők egymástól elkülönítve, apák-férjek családjaiktól elszakítva. Tábori ágy ritkaság errefelé, leglöbben deszkaládákból hevenyészett, szalmával kibélelt fekhelyeken töltik az éjszakákat. A mélybe leépített bunker felső emeletein a nők, a lenti harmadik-negyedik emeleteken a férfiak tanyáznak. A levegőt gépekkel szivattyúzzák le, ha a motor éppen nincs javítás alatt.

A Fichtebunker: bonni bűn és nyugati szégyen!

130 faluban 960 tanácstag előljár a begyüjtésben

345/1951. sz. — 7651/III/16—15/1951. sz.: bürokratikus csökevények a fűkaszálás elvégzése körül

— A multban a végrehajtó járt itt a nyakára még a tehetősebb gazdáknak a hátralékok miatt. Tegnap csodáltam meg az adókimutatást. Én bizony még harminc évre visszamenve sem emlékszem, hogy Mogyoródon mindenki az utolsó fillérig így kifizette volna az adót, mint most, a békearatás előtt. *Sem pénzbeni, sem természetbeni hátralékban nem vagyunk . . .*

Igy kezdte beszámolóját a járási mezőgazdasági állandó bizottság mogyoródi kiküldöttje, *L. Juhász* József. Neve ott áll a dicsőségtáblán. Mellette *H. Kurucz* János tanácstag, *Fekete* József tanácstaghelyettes. Mindhármuk tojásbeadása száz százalékos. *A tanács 23 tagja mindent beadott,* tagjai a tsz-esek is: az ő munkájuk nyomán Mogyoród község jó növényápolásért, gondos mezőgazdasági munkáért már

kilencszer kapta meg a pestmegyei tanács vándorzászlaját.

Hogy függ mindez össze a mogyoródi tanács munkájával? Ezt kérdezzük *L. Juhász* Józseftől. Igy felel nekünk:

— Erre csak egy példát mondhatok el. Még a „vitéz" Endre László idejében volt Mogyoródon a főjegyző dr. Keresztury János. Bement hozzá egy paraszt s megállt az asztalánál. Miért jött ilyen közel? — förmedt rá. Jött utána egy másik. Látván az esetet, egyik lábáról a másikra állva, meghúzódik az ajtónál. Miért nem jön közelebb? — rivall rá a főjegyző. Hát erre én, mindezt az ablakon át látva, harmadiknak belépek az irodájába. Előbb odaállok az asztalhoz. Rögtön curukkolok egyet az iroda közepére. Még egyet megint hátrább, az ajtóig. Rámnéz, kicsit tán meg is érzi, hogy színészkedem, s kérdi: „Megbolondult maga?" Felelek neki: Nem én kérem, csak próbálgatom, hogy hol a *„jó hely"* a főjegyző urunknak. Hol állhat meg előtte a paraszt?

Jójzű beszédjére harsány kacagással felelnek a mezőgazdasági állandó bizottság tagjai. Most ugyan hogy fogadja a feleket a mogyoródi tanács végrehajtóbizottsága, az elnöke, a titkára, a nép közigazgatása a népet?

— *Sinkó* Pál VB titkár újgazda fia. Ott dolgozott nekünk a községházán a felszabadulástól kezdve. A miénk volt minden ízében minden munkája.

Megértjük egymást. Tudunk beszélni egymás nyelvén.

— A szomszédban is ott van a jó példa: Nagytarcsán bőszoknyás parasztasszony, a járásszerte ismert, népszerű *Laukó* Pálné a tanácselnök. Ott is, Mogyoródon is szoknyás parasztlányok az irodai alkalmazottak. Ugy válogattuk a mezőgazdasági állandó bizottság tagjait, hogy azok is előljárnak a begyüjtésben.

Tizenhárom községben 960 ilyen tanácstag működik.

Mogyoród csak tojásból 40.000-en felül adott be, Nagytarcsa 42.500-at, Csömör az előírt 52.000-et 4000 hijával már be is adta. A hátralévő három nap alatt a hiányzónak akár a háromszorosát is beadhatja.

A parasztság beadási készségével eszerint nincs baj. Akkor miért van egyes területeken késlekedés? Ezt már a járási VB-titkárlól, *Pálosi* Miklóstól kérdezzük.

— A készség a dolgozó parasztságban feltétlenül megvan — feleli. — De például a szénafevásárló *TAFOR* a vételi jegyeket még ma sem küldte meg a kijelölt szénaátvevő helyekre. Se Valkóra, se Csömörre, se Isaszegre, se Gödöllőre! . . . A multkoriban a megyei *SZÖVOSZ* azon panaszkodott, hogy nem támogatjuk a törekvését, hogy az övé legyen egy patika. Mert ők oda áruházat akarnának csinálni . . .

— A szénát is vinné a dolgozó parasztság, szívesen beadná, de hová?

A csömöri TAFOR-megbízott csak július 1-én hajlandó megkezdeni a szénaátvételt.

És miért nem szedeti naponta a BARNEVAL a beadandó baromfit a földművesszövetkezeteken át? Helyette csak egyszer küld le egy kocsit túrajáratként szerte a falvakba és előtte csak egy-két órával szedhetik össze a baromfit a megbízottak, mert sem raktárhelyiséget, sem ocsút nem igényelt ki számukra a központjuk.

És még van egynéhány ilyen „esete" a járási tanácsnak.

Két levelet tesz elénk a V. B.-titkár. Az egyiket ők írták a gödöllői útmesterséghez, hogy kaszáltassák le az útmenti füvet. Különösen a fóti elágazásnál nagymennyiségű fű van az út két oldalán. Erre a 6-os számú útmesteri körzet, Mátyásföld, Ferenc-utca 4-ből *Dinnyés* László útmester aláírásával a következőkben válaszol:

„Járási tanács titkárságának Gödöllő. 345/1951. számú határozattal kapcsolatban közlöm, hogy én (!) a fűtermés lekaszáltatására az Utfenntartó Vállalat által többször kaptam utasítást a Pmt. IX. Közlekedési Osztálytól. Véleményem szerint a fenti számú határozat a Pmt. 9. Közlekedési Osztály 7651/III./16—15/1951. számú körrendelete kapcsán történt, amelyet tudomásul nekem is megküldött, abban arra utasítja a járási tanács a V. B.-t, hogy a *fűkaszálás gyors és költségmentes elvégzésében társadalmi úton legyen segítségemre,* ne pedig engem utasítson annak elvégzésére. Mátyásföld, 1951. évi június hó 26. *Dinnyés* László, útmester."

Igy az útmester. Eddig senki sem tudta, a tanácsrendszer óta, hogy az útmenti füvet *társadalmi munkával* kell lekaszálni. A szénabegyüjtésben a dolgozó parasztság tudja a kötelességét. De a bürokratikus csökevényekkel 1951. évi békearatása idején, hogy küzdjön meg egymagában? . . .

Erdős Imre

Athéni levél

Athén, Görögország valahogy mindig kiesett a középeurópai idegenforgalomból. Bezzeg nem az angol és amerikai „turisták" érdeklődési köréből. És a „turisták" nyomán odatolakodtak az angol és amerikai trösztök, monopóliumok... A mi számunkra Olaszország képviselte a déli, földközitengeri tájat, a görögrómai régiségek szépségét és nagyságát. Az utazó tehát annál nagyobb meghatódottsággal járkál a görög fővárosban a régi romok között: az európai műveltség szent helye, elindító otthona ez a főváros, *Szokratész, Platon, Pheidiász, Periklész* városa...

Gyönyörű kék égbolt borul a szent romok fölé. Fehéren izzanak az *Akropolisz*, az ősi vár csúcsán *Athéné* istennő templomának nagyságukban és arányaikban is egyaránt tökéletes oszlopai. Köröskörül a hegyek és dombok illatos sűrűjéből bizánci kolostorok roskadt arany kupolái hirdetik a sötétség és babona diadalát a tiszta értelem világossága fölött. A legnagyobb görög művészek és építészek remekeit köröskörül évszázadokon át törökök robbantgatták, velenceiek elragadták saját dicsőségük díszítésére, angolok és amerikaiak potom pénzért hordják magángyűjteményeikbe, palotáikba és a *British Museumba*. A szelíd dombhátak csúcsán magányos szomorúsággal bólogatnak a sötétzöld karcsú ciprusok. Alul, a városban por, zsivaj, nyüzsgés, nyomor. A mai Athén a réginek csak puszta árnyéka, nagyon szomorú és nem is annyira megható, mint lázító árnyék. Árnyék, mely arra int, hogy ne csupán a messzi múlt szépségeibe feledkezzünk, de tanuljunk a jelenből.

Az *Akropolisz* csodálatos és árva romjai alatt ma a szegények városnegyede szorong. Munkások, kisemberek, házalók laknak erre, a modern város az egykori kikötőváros, *Pireusz* síkságára nyujtózkodik. Nincsen túl nagy multja a modern Athénnek és a régi görög stílust utánzó talmi épületei csak annál jobban megdicsőítik a visszahozhatatlan klasszikus múlt emlékeit. A mai Grögország hivatalos körei hiába szajkózzák folyton a háromezeréves dicsőséget a régi műremekeket elrabló amerikaiak és angolok szolgálatában, — az *Akropolisz* tövén, szorongó szegénynegyed lakói tudják csak, *igazában mit jelent a görög jelen.*

Azelőtt a modern Athénben, a gazdagok között a német és a francia befolyás versengett egymással. Most a francia nyelv és irodalom régi általános balkáni és levantei szerepe az amerikanizmus mögött nagyon visszaszorult. Amerikai pénzen épült a *Lükabétosz* berkei alatt az új görögkeleti szeminárium: nagy, síma modern épület; *a pénzt Amerika adta* a fasizált kapitalizmust kenettel és izsóppal meghintő görög egyháznak, de a szellemet a hivatalos *anglikán egyház, a High Church* sugározza szét: az anglikán püspöki államegyház már régen megtagadta a reformációt és „apostoli folytonosságra" törekszik; nem lévén Rómától felszentelt püspöke, hát bizánci görög papokkal szenteltetett pár püspököt, hogy ez az „apostoli folytonosság" meglegyen. Hajdan a görög egyház egyszerű papjai együtt éltek a néppel, résztvettek a nép szabadságharcaiban, küzdöttek a török iga ellen — ma viszont az angolokat és amerikaiakat szolgáló és az idegen (németdán) királyt és hitlerista királynét a nép nyakára visszahozó angolszász zsoldos pátriarka szolgálatában irtják, denunciálják, kémlelik a szegény nép törekvéseit. Hát erre a célra kellett a *Lükabétosz* szent árnyán felépíteni papi janicsárifjak nevelésére ezt az új szemináriumot...

A modern Athénben tehát most *Amerika a divat*, miközben a gazdagok és előkelők még mindig kitartanak az angol gyarmati szokások mellett. A modern Athén különben — német eredetű. Az első görög király a bajor *Wittelsbach* Ottó volt, 1830-ban, a görög szabadságharc végén őt ajánlották királynak a nagyhatalmak, hogy eleve leszereljék a már ekkor jelentkező köztársasági mozgalmakat, az antik demokráciához való nyilt visszatérés lehetőségét. A bajor király csomó német költőt, írót, művészt hozott magával, akik atyjának, *Lajos* bajor királynak, a szép nők hirhedt barátjának, a reneszánsz művészetek kedvelőjének segítettek megteremteni az új *München*t, Európa e legszabályosabb múzeumvárosát. A német tudósok és művészek az antik műemlékekhez méltó klasszikus várost akartak a királynak és az újgörög népnek építeni. De a nagyon szegény, elmaradt Görögországban az évszázados török iga miatt nem lehetett modern ipar, modern polgárság, hiányzott a pénz, hiányzottak a királyi szeszélyek kielégítéséhez szükséges adóalanyok. Igy a modern Athén rosszul sikerült; klasszikus oszlopok állanak meszelt, fehér, sivár épületek előtt, az egésznek jellege rendkívül kicsinyes és szegényes. Igy született meg a modern Athén 1830 után és csak aztán nőtt fel a kereskedők, halászati vállalkozók, bányatulajdonosok, kecskenyájkapitalisták fiaiból *az újgörög nép kapitalista osztálya.*

Ez az újgörög kapitalizmus nyüzsög most a görög alkotmányról nevezett *Szüntagma-úton*, aztán a *Churchill-útnak* átkeresztelt *Stadion-úton*, a *Nemzeti Egyetértés-terén*, a *Homonian*, az *Egyetem-bulváron*. *Gazdagságának forrása a hajózás és a nagykereskedelem Egyiptom, Kis-Ázsia felé.* Anglomániájában gondosan elfelejtkezik róla, hogy a brit oroszlán egész csomó kisebb-nagyobb égei-tengeri szigetet szorongat még kissé megkopott körmei között, amelyek lakossága a nemzeti elnyomás ellen Athéntől hasztalanul kér segítséget, jajszavát elnyelik a kéklő és rózsás hullámok. És egyben hasonlít ez a nyüzsgő, élénk athéni burzsoázia a hajdani, klasszikus Athén mozgékony, nagyszájú polgáraihoz, akik korlátoltságukban és az igazságtól való félelmükben, a tiszta értelemtől való rettegésükben, az anyagi javakat őrző babonaságukban méregpoharat ittak *Szókratésszel:* mérhetetlenül, gyűlölettel lenézi a belső, sivár, kopár, sziklás, terméketlen és szegény belső görög vidékek, az erdők és hegyek népét. *Holott ma ez a szegény hegylakó görög nép a görög szabadság és nemzeti gondolat menedéke!* Athénből és a tengeri partvidékről a fasizált és alkotmányellenes királyság amerikai fegyverek segítségével *e hegylakó, szabad nép ellen viselt irtóháborút.* E nép gyermekeit az athéni kapitalisták és zsoldos katonák elraboltak és pireuszi nevelőintézetekben nevelik hazájuk ellen amerikai parancsra. Elfeledtetik velük hazai nyelvüket, azzal az indokolással, hogy az — „romlott dialektus". A hamis klasszikus stílusban épült bankárnegyed és az arisztokratikus *„Kolonaki"-negyed* lakói joggal félhetnek a görög hegyvidékek romlatlan, bátor népétől.

A *Szüntagmán* büszkélkedik a *Zacharátosz-Kávéház;* egykor *Sztojadinovics* áruló, németbérenc jugoszláv miniszterelnök német apósának tulajdona. Ez a görög burzsoázia találkozóhelye, itt jönnek össze a gyárosok, hajózási vállalkozók, nagykereskedők, miniszterek, ügyvédek és képviselők, bankügyészek. Az *ügyvédi politikus jellegzetesen* francia és balkáni típusa közöttük a hangadó. E nagyurak középütt trónolnak, köröskörül az utcákon virul a *fekete éhezés kedelem*, még kijjebb az utcákon egymást követik az apró kis kávézók és vendéglők piszkos helyiségei méltók ahhoz a nyomorhoz, amely az úri negyedeket, és a királyi palota parkját és hófehéren szikrázó épülettömbjét körülveszi.

Athén lakossága gyűlölettel és idegenül nézi a burzsoá negyedek nyüzsgését, forgalmát, amely hamis képet ad első pillanatra a görög életről. Mindenütt amerikai kocsik, amerikai áruk, nylon-cikkek, fogkefék, fotomasinák, a *Marshall-terv szemetje.* A *Néá Helvétia, Kaisarani, Pankrati* szegény negyedek lakói saját munkanélküliségük által tudják, hogy ez az amerikai sok szállítmány mit jelent. Elsősorban is az embereknek nincsen pénzük, hogy megvegyék a haszontalan amerikai luxus-cikkeket. Aztán ezek itt kutyának sem kellenek. Az emberek csak nézik a kirakatokat, az üzletek üresen konganak. Az utcákat elárasztja *a munkanélküliek tömege,* amelyet a görög termelést megfojtó Marshall-terv egyre szaporít. A görög ipar eddig is gyenge volt. Most meg egyszerűen az amerikai urak megtiltották olyan üzemek létesítését, amelyek netalán konkurrenciát jelentenének az amerikai fölösleg görögországi elhelyezésének. Nem lehet megszervezni olyan üzemeket, amelyek megszüntetnék valamely kis mértékben az ország ipari függését Amerikától. *Igy például az amerikaiak nem engedték egy nagy kohó felállítását, amelyet Görögország háborús jóvátétel címén Németországtól kapott.* Ez az első és egyetlen vaskohó lett volna Görögországban. Az amerikaiak nem engedik helyi *cukorgyárak* létesítését, megakadályozták vízierőművek létesítését. *Ptolemaisz* lignitjének kibányászását. Egy *erőmű* létesítése 45 millió dollárral csökkentené az amerikaiak profitját. Amerikai hatás látható abban is, hogy Görögország bányászata csak 18, hajózása csak 5 százalékát érte el a háborúelőttinek.

Semmi sem bizonyítja jobban az Égei tenger partjain uralkodó amerikai politika és a hegyvidék elintézését, mint *a görög dohánytermelés* helyzete. Görögország lakosságának egyhetede élt dohánytermelésből. Ez egyébként egyetlen pozitív eredménye az évszázados török uralomnak! A görög parasztok és munkások jelentős része a *dohánytermesztéssel él, vagy hal.* De az amerikaiak egyszerűen leállították a *görög dohánygyártást* — saját *Virginia* cigarettájuk sikere érdekében! A görög dohány elvesztette kiviteli piacait, az amerikai dohányexport nemcsak otthon foltogatja, de elrabolta összes lehetőségeit Nyugat-Európában, a Balkánon, Közel-Keleten. A *dohánytermő vidékek munkásai és parasztjai éheznek.* Általában példátlan nyomorban élnek a görög munkások és parasztok, nyomor-odukban kel lakniok. Nyáron még valahogyan megélnek a természet áldásaiból, az édes és gazdag délszaki gyümölcsökből, salátákból, olajból — de télen? Legnagyobb problémájuk a vízhiány. A kormány úgy bünteti a szegény és lázadó vidékeket, hogy e kemény és szikkadt földön *semmiféle öntözőművet, vízvezetéket nem épittet.* A görög vízellátás fölött az amerikai *Oulen-konzorcium* uralkodik. *Tuberkulózis, gyermekhalandóság* pusztít mindenütt. Görögország „büszkélkedhet" a legmagasabb arányszámmal Európában a tüdővész és gyermekhalandóság tekintetében.

Hát ilyen az élet és a valóság a gyönyörű kéklő ég alatt, a görög történelem nagyszerű emlékeinek tövében...

ASSZONYOKNAK EGYRŐL-MÁSRÓL

Kedves Ilonám,

az idei nyári divat kedves és változatos. Néhány szép és érdekes modellt láttam a napokban s most leírom neked. Tulajdonkép valamennyien egyszerűek és inkább csak egy-egy új ötlet, egy kis változatosságot jelentő újítás teszi „ideivé" és „divatossá" őket. Két csíkos ruhával kezdem, mert

a nyári ruhák

piacán most is nagy szerepük van a csíkos anyagoknak. Az első: *piros-fehér csíkos ruha,* rövid ujjal, övrésszel, a ruha felső része keresztben csíkozott, a szoknyarész e lenben hosszában csíkos. A kis álló gallér azonban tiszta fehér és végig elől, a nyaktól a szoknya aljáig fehér hól húzódik és ez a hól végig gombolódik. A másik ruha *fekete-fehér csíkos,* de ennek az anyaga meg úgy van feldolgozva, hogy a felső rész a hosszában csíkos, a szoknyarész a keresztben csíkozott. A vál on végig pántszerű bedolgozás van, amely szintén keresztben csíkos, mint a szoknya. A lehajtós gallér fehér, ezen a ruhán is végigfut elől egy fehér hólrész, végig nagy gombokkal és az öv is fehér és három nagy gomb díszíti. Egy harmadik ruha

az egyszin és a csíkos

ügyes keveréke: a ruha felsőrésze egyszínű, a szoknya csíkos, a felsőrész a most nagyon divatos kis állógalléros, egyszínű gombolódó szegélyfut végig a blúzrészen, az ujjak rövidek. *Erdekes összeállítás* ez is: a ruha felsőrésze egyszínű, az öv alatt 30 centiig a szoknya is egyszínű, de onnan kezdve csíkos, s a ruhához egy csíkos kis boleró jön, egyszínű ujjakkal. Ennek a ruhának a felsőrésze szoros, sűrű kis pántokhoz hasonló gombolással, keskeny öve van, a szoknyarész is síma. Ez a ruha mint *átalakítási minta* is jó példa: egy régi egyszínű és egy régi csíkos ruhát kitűnően lehet ilyen módon egy egészen újszerű és divatos ruhává átalakítani.

kockás nyári ruhákról

se felejtkezzünk meg, ebből is láttam pár szép példányt: egy kiskockás pepita ruhát, amely szoros derékkal készült, vállra boruló nagy gallérral, ami az ujját helyettesíti, lerakott szoknyával, a blúzrész apró sűrű gombokkal. Egy másik kockás nyári ruha kisujjú, egyenes szabású és elől hól vonul végig a nyaktól a szoknya aljáig, gomobokkal. És végül lefrok egy *kimondottan nyári* ruhát: készülhet fekete vagy sötétbarna vagy sötétkék nyári anyagból ez a vállnélküli ruha (tehát a mell fölött gumi tartja, mint egy fürdőruhát), van vállpántja, amely felvagy legombolható, tehát lehet a ruhát hordani vállpánttal vagy anélkül, a mell fölött fehér pié van, a derék szorosan testhezálló, kis keskeny fehér öv, a szoknya harangszabású, a mellen balra, a szoknyán fent jobbra és lentebb balra egy-egy fehér virág van ráapplikálva, s ehhez a kedves, nagyon mutatós ruhához jön még egy testhezálló, fehér boleró. Rendkívül csinos az egész összeállítás és otthon vagy ki házivarrónőnél készítve olcsón kihozható.

Tavaszi ételsorozatunkat folytatjuk. Ez az időszak a konyha számára a legkellemesebb, a finom, rengeteg tavaszi zöldholmi közt bőven lehet válogatni és üde és változatos ételeket lehet készíteni. Itt van például a

szekfűgombaleves.

Az illatos, apró szegfűgomba, amelynek a szárát nem, hanem csak a kis kalapját használjuk fel, nagyon jó levesnek. Jól megmossuk, vízben puhára főzzük és rózsaszínű, zöldpetrezselymes mártással berántjuk. Rizst, metéltet vagy apró galuskát főzhetünk be. Tálalásnál megtejfölözzük.

A tavaszi főzelékek sorában kitűnő a

tök spárgamódra.

A megtisztított tököt nem gyaluljuk meg, hanem olyan szeletekre vágjuk fel, mint amilyen a spárga. Ezeket a szeleteket sós vízben puhára főzzük és vigyázva kiszedve, tűzálló tálba tesszük. Vajas prézlivel megszórjuk és tejfölt öntünk rá s éppen úgy, mint a spárgát, sütőbe tesszük.

Végül egy kedves, elálló tésztaféle, amelyet igen jóízűen lehet elropogtatni, a

sósrudacskák,

így készülnek: egy kiló liszthez három deka élesztőt veszünk, amit előzően egy kis cukros tejben felfuttatunk. Hozzáadunk huszonöt deka langyos zsírt, sót, és vízzel *kemény* kalácstésztává dagasztjuk. Ha megkelt, kinyujtjuk, kisujjnyi széles kis rudacskákra vágjuk, a rudacskák tetejét megkenjük tojással, megszórjuk sóval és köménymaggal (aki nem szereti a köménymagot, akkor persze ez elmaradhat). Tepsibe téve kisütjük. Igen kiadós tészta. Természetesen a fenti mennyiségnél arányosan kevesebből is készíthető. Szeretettel

Panni

A belügyminisztérium felhivia

a gépjárőművezetők figyelmét arra, hogy a gépjárőművezetői igazolványhoz szükséges ellenőrzőlapok kiadása 1951. július 10-ével bezárul. Aki ezideig bármilyen oknál fogva ellenőrzőlapjának átvételét elmulasztotta, ezt július 10-ig haladéktalanul pótolja, mert július 10-e után az ellenőrzőlap nélkül vezető gépjárőművezető jogosítványát az ellenőrző közegek a helyszínen vissza fogják vonni.

Az igazi kuruc költészet

Irta: Szalatnai Rezső

Az *Irodalomtörténet* legújabb számában egy rendkívül érdekes, gondosan megírt tanulmány felettébb időszerű problémát vet fel: a kuruc költészetét. Nemcsak irodalmi és történeti kérdésről van itt szó, hanem olyan általános magyar hagyományról, melyről a haladó és forradalmi magyarság nem mondhat le, sőt benne kell keresse és találja meg az 1848—49. szabadságharc után legközelebb eső s legélőbb hatású népinemzeti élesztő forrását. A kuruc világ az a negyven esztendő, a 17. század végén és a 18. század elején, mely a szatmári békével ér véget. De a kuruc költészet határai ennél tágabbak. *Zrinyi* utolsó politikai gondolatait éppúgy magába foglalja, mint a *Rákóczi*-felkelés utáni keserveket és sirámokat, a bujdosók énekét. A kurucság tovább élt Szatmár után, az emberek közben, otthon vagy a számüzetésben, meghaltak, de a kurucság politikai és emberi formája, ez az értékes magyar magatartás, tovább él, ott hullámzik a nekikeseredő középnemességben, ott tűnik fel a népi kurucságban, az 1735. és 1753. évi alföldi felkelésekben. Hangja, szavai, hasonlatai minduntalan felélednek, valahányszor eszébe jut a nemzetnek a szabadsága, *Petőfi, Ady* éppúgy visszatérnek hozzá, mint a kisebb költők, a politikusok csakúgy, mint a tünődő, helyét és szerepét kereső értelmiség. S mennyire közvetlenül kapcsolódik hozzá a nép költészete!

Erről szól *Esze* Tamás tanulmánya. Rendkívül helyes az a tárgyilagosság, amely a kutató minden közlését és gondolatát jellemzi. Csak e tárgyilagossággal érhetjük el az ismert kuruc anyag átértékelését s csak ezzel kerülhetünk az eddigi anyag fölé is, egy ennél gazdagabb matériához. A szerzőnek igaza van, mikor felhívja figyelmünket az óriási, szinte parlagon heverő anyagra és a munkára, melyet az egész kuruc költészet átvizsgálása igényel. Holott ez csak egy része a kuruckori költészetnek, amelyhez épúgy hozzátartozik a törökellenes hazafias líra, mint a protestáns jeremiádok, a zsoltáros versek.

1872-ben jelent meg *Thaly* Kálmán nevezetes könyve, az *Adalékok*, az első kuruc támadás kétszázéves évfordulójára. Kevés könyvnek volt akkora hatása irodalmunkban, mint ennek a könyvnek. Esze Tamás is megállapítja, hogy *Thaly megteremtette a kuruckultuszt és a kuruc költészet fogalmát.*

Thaly Kálmánnal kapcsolatban azonban közludomású, hogy az általa publikált *kuruc-versek egy részét ő maga írta, vagy legalább is verstöredékeket önkéntesen kiegészített.* Háromnegyed század telt el azóta s tudjuk, néhány évtizeddel ezelőtt mily heves vita keresztttüzében állottak Thaly kuruc-balladái. *Riedl* Frigyes Thalynak a kuruckor iránt táplált rajongásával magyarázta, hogy történeti emlékek és adatok gyüjtése közben saját költői utánérzéseit egykorú kuruc-versekként adta ki eredeti kuruc-költemények közt. *De az ál-kuruc versek körül támadt viharban alig jutott valakinek eszébe, hogy vannak valódi kuruc-költemények is.* Riedl komoly tekintélye népszerűsített egy csalódást s azontúl a kritika gyanúval tekintett minden kuruckori versre, a hitelesre is. Példa rá *Szerb* Antal tanulmánya, amely a leghitelesebb kuruc-költemények eredetiségét is kétségbevonta. *„Van kuruc költészet* — írja Esze Tamás — *és ez jóval gazdagabb és értékesebb, mint a Thaly által feltárt része."* Ma jól látjuk Thaly érdemeit és hibáit egyaránt. Az újabb kutató és közreadó munka olyan költői remekekre bukkant, mint a *Nimród ágyékából*, a *Bónis Ferenc búcsúzó éneke*, a *Rákóczi Ferenc buzgó éneke.* Thaly és barátai nem ismerték a *Magyarország, Erdély hallj új hirt*, a *Szegénylegény énekét* és az *Erdélyi* Pál által kiadott *Két szegénylegény egymással való beszélgetését.*

Ezen a téren még sok munka vár a gyüjtőkre. Az elmúlt kor alkalmatlannak bizonyult a valódi kuruc költészet megértésére. Esze Tamás két példát idéz erre, két még élő hivatásos irodalomtörténész tévedését. *Az új mai kutatásnak éppen az eredeti kuruc versekben rejlő társadalmi igazság felderitésére kell fényt vetnie.* A német ellen, a császári elnyomás ellen, az elviselhetetlen adózás ellen feltörő panaszok keverednek itt egybe a felszabadulás váratlan napfény-érzetével. A nép szólalt meg itt. Ki foglalkozott eddig történetíróink közül Rákóczi és a nép viszonyával? Majdnem senki. Esze Tamás szerint *a levéltárak anyagában még sok kuruc költemény lappang.* De irodalomtörténetünk tudja már egyes kuruc költők nevét is. Tudunk például *Szoboszlai* Sámuelről, az ecsedi kuruc várkapitányról, a *Balassi* Bálinthoz hasonló vérmérsékletű katonáról és költőről. Tudunk immár *Lósárdi* Zsuzsannáról, *Janóczi* Andrásról, *Geszti* Istvánról, *Szencsei* Györgyről, *Miszlai* Andrásról, akikről többékevésbbé biztos, hogy verseket írtak. A kuruc katonai mustralajstromokban sok tiszt nevénél ott áll az, hogy *„deák"*, tehát ezzel is megjelölték az írástudót, a literátust. Ezek a diákok nyilván a református kollégiumok tanítványai voltak; ki kellene nyomozni a kollégiumok adattáraiból is a nevüket, hátha így valamely közelebbi adatra bukkanunk. Persze még mindig marad sok olyan vers, amely kétségtelenül népi szerzemény. Itt aztán a népdalkutatás jó segítségére a történelemírásnak és irodalomtörténetnek. *A Riedl által kifogásolt tiz kuruc-ballada közül kettőről már biztos, hogy valódi népi eredetü. A Bujdosó Rákóczinak* egy részletét *Kálmány* Lajos fedezte fel Szeged környékén. Némely kuruc-vers körül állandó a vita. *Thaly az Őszi harmat után* cimü gyönyörű költeményt Rákóczi-korbélinek mutatta. Utóbb kiderült, nem tartozik a kuruc-versek közé, *annál régibb.* Most egy missilisből világossá vált, Thalynak volt igaza: Rákóczi kurucai énekelték ezt a költeményt. A nép száján az az egykori zsoltár szerelmi énekké alakult. Egy másik vers, *A szegénylegény éneke* hasonló sorsú. 1706-ból származik, csak 1836-ban jegyezték le először, törmelékeit hét vármegyéből Thaly gyüjtötte össze. Átalakítva tovább élt a mult században a *Zöld Marci betyárénekében.*

A kuruc költészet körül tehát nemcsak tisztázni való, hitelesítő kutatásokra van szükségünk, hanem új lendületü gyüjtőmunkára is. Most már nyilvánvaló, hogy ami van s amire méltán büszkék vagyunk e nagy magyar kor költészetéből, akár egyéni alkotás, akár népi dallam, még korántsem minden, ami költészetté fakadt Rákóczi és Thököly szabadságharcai alatt s utánuk a magyar nép szivében és száján. Az új kutatásnak a teljesség igényével kell útra kelnie s begyüjtenie, elkésve, de még mindig nem későn, népünk multjának legragyogóbb dokumentumait. *Beavatásra, közzétételre és népszerüsitésre van szükségünk.* Ez nemcsak irodalomtörténeti munka, hanem általános feladat, kultúrpolitikánk egy része.

VASARELY MÚZEUM

Budapest III., Szentlélek Tér 6.
Tel 180-4540

Nyitva: (hétfö kivételével) naponta 10–18 óráig

6.

VASARELY MÚZEUM - BUDAPEST

HALÁSZ-SZABÓ SÁNDOR

1991 JUNIUS 13 – julius 7

1977	Taide Maalarit, Helsinki
1981	Könyvtár, Djursholm
1983	Konstsalongen De Unga, Stockholm
1983-84	Vándor Kiállitás Magyarország
1984	Galleri Max, Stockholm
1984	Galleri Viktor, Danderyd
1987	De Unga, Stockholm
1988	Falkenberg (városháza)
1989	Galleri Max, Stockholm

Muzeumok: Nemzeti galeria, Budapest, Szeged múzeum, Tornyai Muzeum, Hódmezövásárhely, Koszta muzeum Szentes, Amos Anderson Múzeum Helsinki.

Állami gyüjtemények: Uppsala, Danderyd, Örebro, Jönköping, Solna.

Halász-Szabó Sándor

Collage, grafika, festmények

Képek töredékeit új összefüggésekbe csoportosítani s a töredékekből váratlan élményeket adó új kombinációkat hozni létre: ez a collage.
Halász-Szabó Sándor szimbolista művész, ami azt jelenti, hogy müve közvetett módon tükrözi a háttérben rejtözö valóságot. Ezért, ha úgy vesszük, szimbolikus már az is, hogy mostanában leginkább a collage müfajában dolgozik.
Halász-Szabó Sándor müvészetének három forrása van: középeurópai, melyben felnött s tanult; a skandináv, melyet Svédországba költözése után fedezett fel, és a klaszikus mediterrán, melynek az évek folyamán egyre inkább hatása alá került. Természetesen itt nem tudatos választásról van szó, hanem temperamentumról és egyéni alkatról. Magyarországi müvészképzése során széles technikai alapozást szerzett. Az évszakok váltakozása, mely oly markáns nyomokat hagy a skandináv természetben, mintha lírai hajlamait szabadította volna fel. Számos utazásai közben, föleg a görög szigetvilágban és Kisázsiában, találkozott a klasszikus hagyományokkal, ami fokozta igényét a müvészi világosság és egyensúly iránt.
Ha világosan megkülönböztethetö is Halász-Szabó Sándor müvészetében ez a három összetevö, ez egyáltalán nem azt jelenti, hogy szolgaian követné példaképeit. Bármilyen témához nyúl, mindig egyénileg dolgozza fel. Ahogyan a collage sokfelöl származó összetevöiböl valami egészen új szintézis jön létre, ugyanúgy fonódnak új és egyéni egységbe Halász-Szabó Sándor müveiben a különféle kultúrszférák ihletö eröi.
E téren kétségkívül kolorisztikus érzékenysége a legfontosabb. A festészetben a szín az érzelmek kifejezésének legföbb eszköze.
Halász-Szabó Sándor sosem köti színeit valamilyen konvencionális szinskálához, hanem kihasználja a színek egész tartományát. Hol visszafogott, molltónusú, hol teljes zengéssel szól, tisztán felszabadultan. Életrajzi adatok firtatása nélkül is érezzük, milyen egyéni, saját élményeket, saját élettapasztalatot kifejezö müvészet ez.A szinek mellett a kompozíció, az egyensúly és a térkezelés Halász-Szabó Sándor legfontosabb kifejezö eszköze. Kolorista érzékenységét a skandináv természetromantikus müvészettel való találkozása csiszolta ki, képszerkesztésére viszont ugyanilyen nagy hatással volt a mediterrán kultúra iránti vonzalma, ami szigorú formai fegyelmet ír elö. Kompozícióit többé-kevésbé mindig áthatja a görögös tisztaság. De képvilágában emellett sok az irracionális és sokféleképp értelmezhetö elem is. Tájain a sziklák mögött valamilyen titokzatos – amint ö maga mondja "mágikus" – mélység sejthetö. Vajon milyen mesebeli lények bújnak meg "A titokzatos sziget" barlangjaiban?
Halász-Szabó Sándor festményei, de föként collage-ai egy beérett müvészi tudás és új, kiküzdött müvészi szabadság kifejezései. Provincializmustól távol, gyökereivel az európai hagyományban.

Stockholm 91. márc. 11

Carl Molin
Professzor

Csatlós János ford.

Halász-Szabó Sándor

Született 1920-ban Szentesen
1939-1944 a budapesti Képzömüveszeti Föiskolán végzi tanulmányait.
1948-tól Budapesten él és számos budapesti es vidéki kiállításon vesz részt.
1963 óta Svédországban él.

Csoportos kiállitások

1946	Ernst Muzeum, Budapest. Szentes, Szeged Muzeum
1947	Ernst Muzeum, Budapest. National Gallery, Budapest
1956	Mücsarnok, Budapest
1958,	1959, 1960, 1961, 1962 Hódmezövásárhely Muzeum
1963	National Gallery, Budapest
1966	Konst i offentlig miljö, Uppsala
1967	Galleri Plan for Art, Pittsburgh, USA
1973	Modern Muzeum, Stockholm
1974	Grupp Solna–Solna gallery–Djursholm–Saltsjöbaden
1974	Presenze 74, Rasegna Internationale di Pittura, Milano
1975	Grupp Solna–Jakobsberg–Uppsala konsthall
1975	Presenze 53, Fiera Internationale, Milano
1976	Trofeo Internationale Raffaelo, Milano "Special Premie"
1977	Grupp Solna–Lidingö–Solna gallery
1981	Danderyds konstnärsgrupp–Lidingö
1982	"Hommage à la Terre Natale" Budapest, Mücsesarnok
1983-84	De Unga.
1983	Danderyds konstnärsgrupp, galleri Viktor, Djursholm
1985	De Unga nyári tárlat, Stockholm
1990	Galleri Viktor, Djursholm 10 év Danderyd müvészeivel.

Egyéni kiállitások

1943	Szentes Muzeum, Szeged Muzeum, Ungern
1958	Szentes Muzeum, Hódmezövásárhely Muzeum
1960	Galleri Fényes, Budapest
1964	Galleri Prisma, Stockholm
1966	Jönköpings Museum
1968	Konsthallen, Uppsala
1970	Solna Kostgille
1973	Galleri Tiffany, Stockholm
1974	Il Pavone, Milano
1977	Undercroft gallery, Pittsburgh, USA

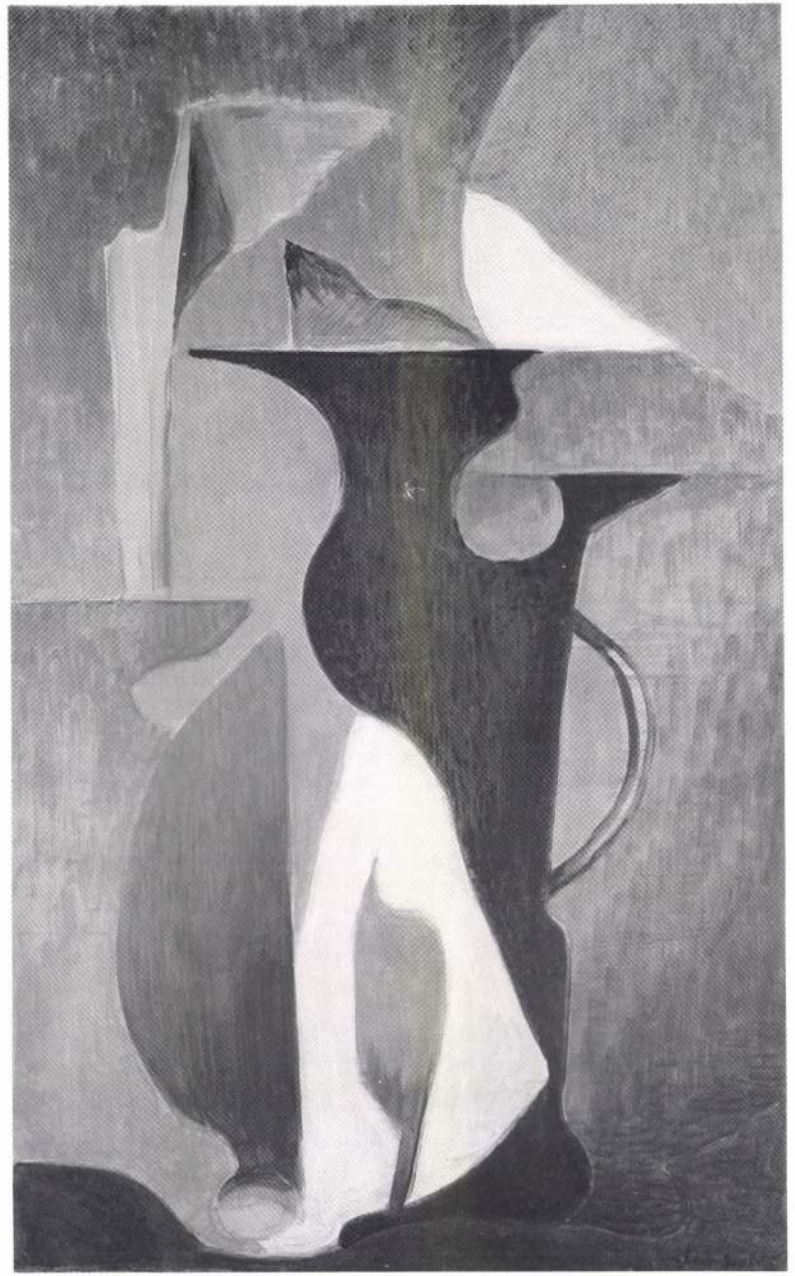

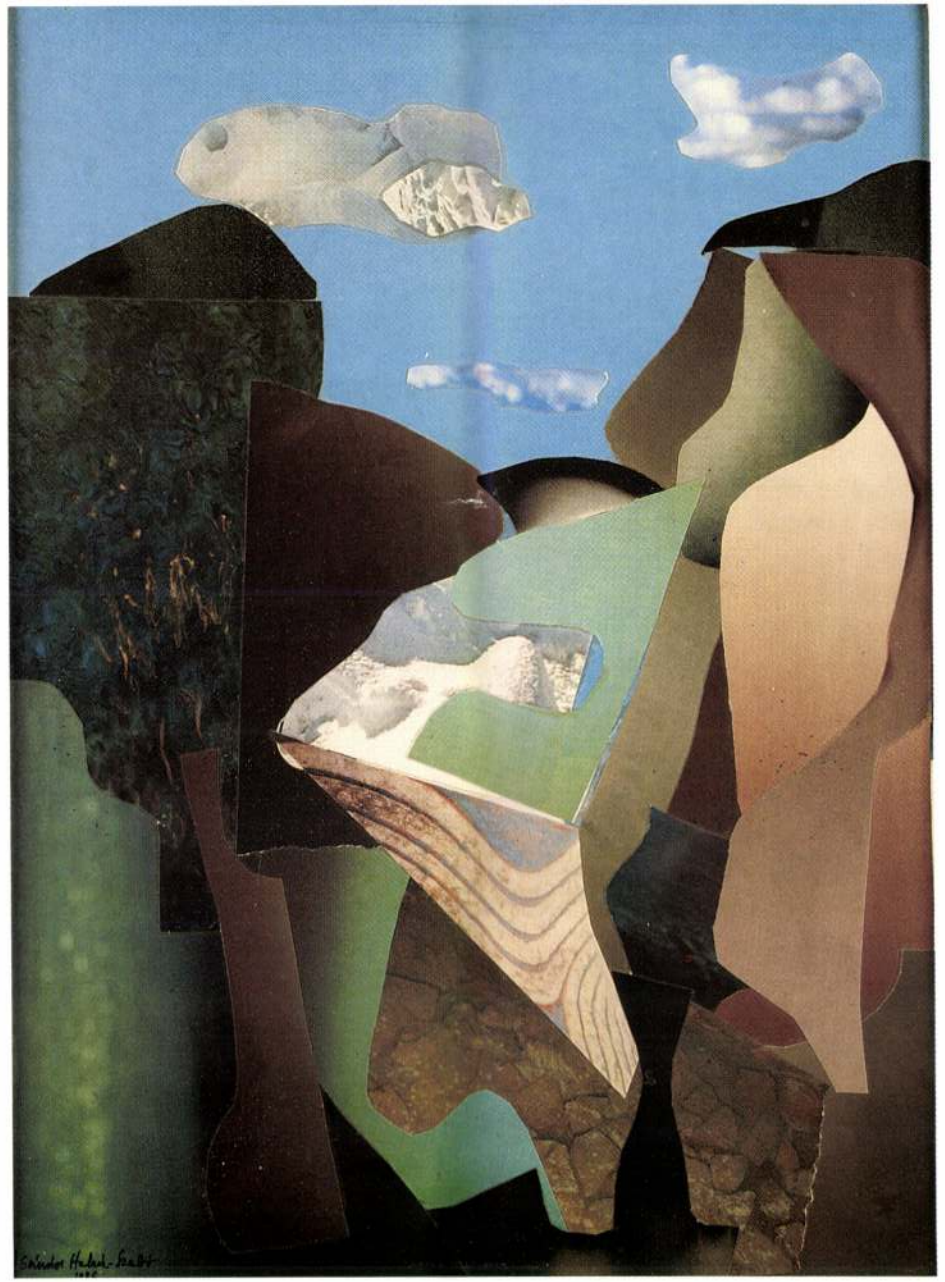

Making a collage means taking out fragments of pictures and putting them into new contexts, so that the fragments form new combinations, which give completely different and unexpected experiences. The art of Sándor Halász-Szabó is symbolistic, which means that his work indirectly reflects the underlying realities. Therefore it is possible to see a symbol also in the fact that collage is the art form that he now prefers to work in.

The art of Sandór Halász-Szabó originates from three different cultures: the central-European, in which he grew up and was educated; the Nordic, which he encountered after moving to Sweden; and the classical Mediterranean, the influence of which has increased with the passing years. Of course, the choice is not a conscious one; it is a question of temperament and personality. His art training in Hungary gave him a solid technical base. Nature in the Nordic region, which is characterized by hefty changes of the seasons, seems to have contributed a lyrical vein to his art. Finally, the classical tradition that he met with on his many voyages among the Greek islands and in Asia Minor sharpened his demand for artistic clarity and balance.

Though it is possible to discern these three components in his art, his work is independent. In everything that he does, there is a personal remoulding. Just as the different origins of the collage components form a new synthesis, the impulses from the different artistic spheres are woven together in Halász-Szabó's art into a new and personal unity.

The most important factor in this respect is his sensitivity to colour. In paintings, colour carries the emotional expression. Halász-Szabó's colour is never bound to a conventional scale but plays over the whole register. It may be dull or in a minor key but may also be light and liberating. Without entering more deeply into his biographical background, it has a deeply personal touch, marked by his own experience of life.

Beside the colour, the composition, the balance and the creation of space are Halász-Szabó's more important means of expression. If his sensitivity to colour evolved through his encounter with Nordic romantic art, his love of Mediterranean culture, with its rigorous demand for formal control, was undoubtedly of equal importance for the construction of the picture. A Hellenistic clarity increasingly stamps his compositions. All the same, there are also irrational and ambiguous elements in his pictures. There is a mysterious depth (he himself has called it "magic") beyond the rocks in his landscapes. What supernatural beings are hiding in the caverns of "The Mysterious Island"?

Halász-Szabó's paintings and primarily his collages testify to a recently gained mastery and a newly acquired artistic freedom, without provinciality, on the basis of the European tradition.

Stockholm 11:th March 1991

Carl Molin
Professor

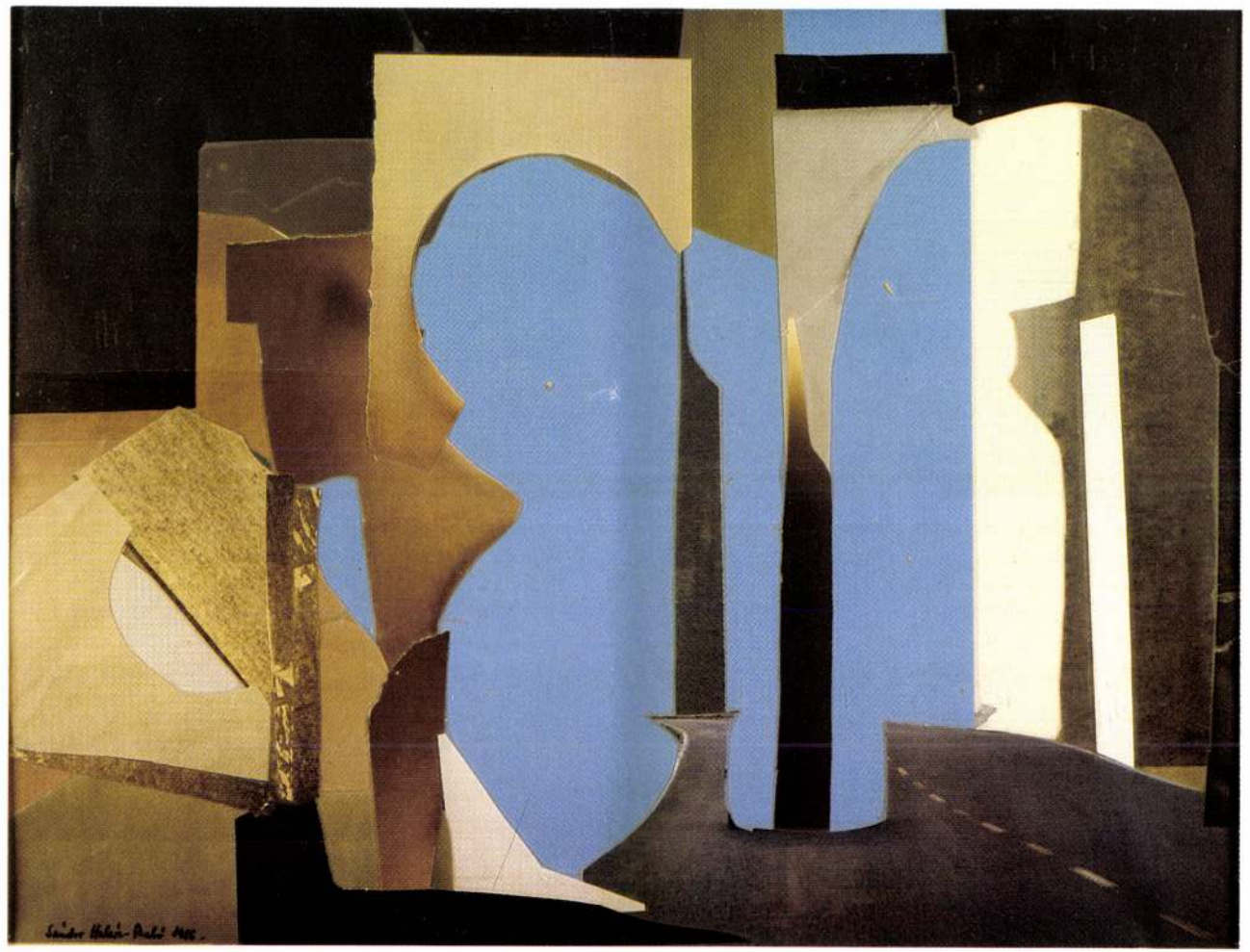

HALÁSZ Szabó Sándor

3664.
Aknai Tamás (1945-)
Halász Szabó Sándor / [Aknai Tamás] ; [kiad. a Szentesi Városi Tanács]. – Szentes : Vár. Tcs., 1985. – 85 p. : ill., részben színes ; 17 cm
Magyar és angol nyelven
ISBN 963 03 2245 5* fűzött : ár nélkül
Halász Szabó Sándor (1920-)
75(439)Halász Szabó S.

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188—296, 188—307

CSONGRÁDMEGYEI HÍRLAP

1958 NOV 23

— **SZENTESI KÉPZŐMŰVÉSZEK KIÁLLÍTÁSA** nyílik ma, vasárnap délelőtt 11 órakor a vásárhelyi Tornyai Múzeum emeleti termeiben. Halász Szabó Sándor, Tokácsli Lajos és Drahos István tárlatát Fazekas István, a megyei tanács v. b. művelődési osztályának munkatársa nyitja meg.

nökség elnöke beszámol az
sok lefolyásáról.

Az országgyűlés héttagú
ságot választ. *A korelnök s*
mandátumvizsgáló bizottság

Helóy Szabó Sándor
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188—296, 188—307

CSONGRÁDMEGYEI HÍRLAP
12

Vasárnap, 1958. november 30. 4

VIHARSARKI

Szentesi festők Vásárhelyen

Vasárnap délelőtt bensőséges keretek között nyílt meg a Tornyai János Múzeum emeleti helyiségeiben három szentesi művész: Drahos István, Halász Szabó Sándor és Tokácsli Lajos bemutatkozó kiállítása. Az ízlésesen elrendezett, válogatott anyagú tárlat a megjelentekre kellemes benyomást tett, s minden bizonnyal meg fogja nyerni az igényes vásárhelyi közönség és művésztársadalom tetszését.

A vendégművészek közül Drahos István a legidősebb. Nevét, sajnos, akár külföldön, akár az országban jobban ismerik, mint itt nálunk a megyében. Tükrözik ezt jól azok a régebbi holland, dán, olasz és francia sajtóban megjelent cikkek, melyek ottani kiállításait dicsérve, e kiváló szentesi művész munkásságát méltatják. És hogy hazai viszonylatban sem ismeretlen, tanúsítják azok a szép grafikus-eredmények, melyek e szerény, de öntudatos, viharsarki mestertől származnak. Elég megemlítenünk, hogy nemes formájú postabélyeg-tervezései mellett, Thomas Mann közelmúltban megjelent könyvecskéjét, »A törvény«-t, ő látta el művészi illusztrációkkal. Ezenkívül — mint a jelenlegi kiállítás is bizonyítja — több száz fametszetben megoldott ex libris és alkalmi lap ad fogalmat életművének termékenységéről. Drahos István finommű alkotásait a kivitelezői gondosság, a világos előadásmód és a változatos ötletgazdagság jellemzik. Személyében megbecsülésre méltó, komoly művészt tisztelhetünk.

Halász Szabó Sándor művészeti múltja szintén figyelemre méltó. 1950-ig a Honvéd Kossuth Akadémián dolgozott, ahol a könyvtár 65 m²-es üvegablakait festette. Majd az épülő Sztálinvárosban képzőművészeti kört alakított, ahol fiatal dolgozókat nevelt a művészeti főiskolák számára. Ezzel kapcsolatos munkájáért kormánykitüntetésben részesült. Az utóbbi évekig Budapesten a Népművelési Intézet képzőművészeti osztályán működött. Jelenleg a Színyei Merse Pál festőkollektívában fejti ki tevékenységét. Halász Szabó egyike az olyan típusú 40 körüli művészeinknek, akik ugyan foglalkoztatásuk kapcsán a fővárosban élnek, de vidéki származásukat nem tagadják meg. Sőt művészetük ihletközvetítő gyökerei legtöbbször a táj népének és környezetének valóságába mélyedve szívják fel a fejlődésüket biztosító tápanyagukat. Igy lett a tokaji művésztelep egyik alapító tagja és a mai szentesi festők számottevő egyénisége. Kiállított alkotásain is a táj dominál. Finoman, választékos színekkel, frissen és lendületesen festi a fáslombos vidéki utcácskákat, vagy a gazdag vegetációjú vízparti részleteket. Csendéletei és figurális képei kulturált leegyszerűsítésükben, egy tehetséges művész kereső szándékát tükrözik. Halász Szabó sokat ígérő munkái, alkotójuknak éppen a fővárosi élvonalbeli művészekkel való kapcsolata révén nem válnak provinciálissá, hanem a vidéki piktúrát olyan szinten mutatják be, amelynek nincsenek megyei határai.

A szentesi művészek közül Vásárhelyen Tokácsli Lajos a legismertebb. Ot felesleges is külön bemutatnunk. A Tornyai városában rendezett kiállításokon, úgy a megyei, mint az országos színvonalú őszi tárlatokon, hosszú évek óta rendszeresen részt vesz. Mint otthonának, Szentesnek megbecsült tanácstag-művésze, most is szép kollekcióval szerepel. A kiállítók között voltaképpen ő az, aki a tőzsgyökeres alföldi művészetet képviseli. Koszta legjobb hagyományainak helyi örököseként a szentesi környék népi és természeti jellegzetességeinek magyaros ízű és erejű megörökítője. Fő színei, a kék, piros, sárga, — vagyis a tulipános ládák ősi népi színei. Formái ennek megfelelően szintén egyszerűek, tömörek, vaskosak. Jelentkezik ez főleg monumentális hatású csendéleteiben, jól jellemzett portréiban, de általában tájaiban is. Aki a határban igyekvő gőzmasina ablakából csodálattal figyeli az alföldi táj végtelen gazdagságát; a tintakék egű, vagy borús fellegű mennyboltozatot, az őszi színekben játszó szárkúpos szántóföldet, vagy a fehéren világító szentcsöndű falvégeket, — az örömmel gyönyörködik Tokácsli festményeiben is, melyeken mesterük művészi erővel ragadja meg e hangulatteljes múló pillanatokat.

Ime három művész, három különböző művészet, s mégis egységes a kiállítás. Végső soron a maga nyelvén mindhárman művészi módon fejezik ki, amit mondani akarnak. Legyen az regényillusztráció vagy tokaji táj, ex libris vagy alföldi naplemente. Gazdag a mi megyénk művészete úgy műfajban, mint témában s alkotóink városközi összefogásán múlik, hogy viharsarki eredményeink és hírünk a jövőben is csak növekedjék.

Szelesi Zoltán

AHOL JÓL GAZDÁLKODTAK, *meg is van az eredménye*

AMBRÓZFALVI DIMITROV TSZ

Itt november 26-án tartották meg a szorgalmas munkával eltöltött és eredményekben dús 1957—58-as gazdasági év zárszámadó közgyűlését, melyen a szövetkezet elnöke, Nyerges Sándor számolt be eredményeikről.

— Ez év őszén — mondotta — 30 új tagot vettünk fel sorainkba és velük taglétszámunk 99-re növekedett.

A terméseredményekről szólva szintén fejlődésről beszélt az előadó. Minden kalászosból, amit termeltek, jóval túlhaladták a holdanként 10 mázsás átlagot. A kukoricából 25, a cukorrépából 163, a vöröshagymából 100 mázsa holdankénti termést takarítottak be. Hasonlóan kielégítők a többi növényfajták átlagai is. A tsz holdankénti termése általában jóval felülmúlta a község egyéni gazdái által termelt átlagokat. A nagyüzemi termelés fölénye tehát jelentősen mutatkozott.

A beszámolóból világosan kitűnt az, hogy a Dimitrov Tsz állatállománya is nagymértékben fejlődött az idén, mind számszerűleg, mind pedig minőség tekintetében. Az eredmény a fejőstehenek létszámában is mutatkozik, mert az 12-ről 21-re szaporodott a saját nevelésből korosbított üszőkkel. De mint a közgyűlésen elhangzott, a szarvasmarha-állományt jövőre még tovább növelik, számszerint és minőségileg.

Az ambrózfalvi Dimitrov Tsz tiszta vagyona ma, az új gazdasági év kezdetén 1 416 337 forint. A múlt évivel szemben 492 ezer forinttal növekedett. A fel nem osztható szövetkezeti alap 678 776 forint. Az előző évhez viszonyítja 237 337 forinttal több. Az egy munkaegységre jutó érték pénzben számítva 40 forint 46 fillér. A tsz-ben több család kimagasló eredményt ért el a munkában. Például Gyurkó Mihály és családja 1094 munkaegységet teljesített. A közösből 44 278 forint értéket kaptak. Ehhez még hozzá kell adni a háztáji jövedelmet, mintegy 10—12 ezer forintot. Együttesen 55—56 ezer forintot tesz ki a család évi tiszta jövedelme. Ilyen család több is van a tsz-ben.

A közgyűlésen 14 egyénileg gazdálkodó dolgozó paraszt is megjelent. Közülük volt olyan, aki a beszámolóhoz hozzászólt és elismerő véleményét fejezte ki a tsz gazdálkodása iránt. Két volt egyéni paraszt pedig felvételét kérte a tsz-be. A közgyűlés felvette mindkettőjüket.

MAGYARCSANÁDI ÚTTÖRŐ TSZ

E tsz tagsága november 27-én gyűlt egybe, hogy ezzel a közgyűléssel pontot tegyen az elmúlt gazdasági év végére.

Rakity Áron tsz-elnök beszámolójában a fejlődésről beszélt. Növekedett a földterület, a taglétszám. A 914 hold szántóból 5,9 hold jut egy-egy tagra, a 32 490 felhasznált munkaegységből pedig 260.

Az Uttörő Tsz vagyona pénzben számítva 2 millió 134 ezer forint. 618 ezerrel több, mint tavaly volt. A fel nem osztható szövetkezeti alap most 1 millió 167 ezer forint. A tavalyihoz viszonyítva ez is 663 ezer forinttal nőtt. Az elnök hangsúlyozta, hogy a 3004-es MT-határozat komoly segítséget adott a gazdaságnak. Például a gépállomási munkáknál több, mint 40 ezer forint fizetés-engedményben részesült a tsz. Hasonló nagy segítséget jelentett ez a határozat a műtrágya-felhasználást illetően, mert a tavalyi 32 kilogrammal szemben az idén 189 kilogrammot használtak fel holdanként. Ez jelentősen megmutatkozott a termés-eredményekben.

Rakity elvtárs ezután a tsz, a párt- és tanácsi szervek közötti kapcsolatokról beszélt, amely igen jónak mondható. A szövetkezeti tagok munkához és egymáshoz való viszonyáról is szó esett. A három nemzetiségből összetevődő 110 tag igen jól megérti egymást, s összefognak a munkában. Ennek köszönhető többek közt az, hogy 35 forint itt egy munkaegység összértéke. Több olyan család van, amely 900, sőt több munkaegységet ért el. Az egész beszámolót összesítve elmondotta az elnök, hogy amit tervezbek, azt teljesítették, sőt egyes ágakban túlteljesítették. Megvan az alap és a remény a további biztos fejlődésre.

A zárszámadó közgyűlésen megjelent hat egyéni paraszt. Egy új tagot felvett a közgyűlés. Felszólalt Gémes József elvtárs, a Termelőszövetkezeti Tanács megyei kirendeltségének vezetője és Bónus Pál elvtárs, a makói járási pártbizottság mezőgazdasági osztályának vezetője. Mindkét felszólalás sok útmutatást adott az Uttörő Tsz tagjainak.

(L. m.)

Kedvező az időjárás az őszi vetések fejlődésére

A mostani csapadékos és az évszakhoz képest enyhe időjárás rendkívül kedvező az őszi vetések fejlődésére. Pénteken megyénk néhány részében tájékozódtunk az őszi gabonavetések helyzetéről.

Az Újvárosi Állami Gazdaságban *Belanka* András főmezőgazdász kérdésünkre a következőket válaszolta:

— Őszi búzáink gyönyörű-

csapadék hullott s így a mostani enyhe időjárásban jól megerősödnek őszi vetéseink.

Szegeden a járási tanács mezőgazdasági osztálya arról tájékoztatott bennünket,

Halász Szabó Sándor
Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188—296, 188—307

CSONGRÁDMEGYEI HÍRLAP

1958 NOV 18

Két kiállítás megnyitására készül a vásárhelyi Tornyai Múzeum

A nagysikerű V. őszi tárlat után újabb kiállítások rendezése foglalkoztatja a vásárhelyi Tornyai Múzeumot. November 23-án, vasárnap nyílik meg három szentesi képzőművész — Tokácsli Lajos és Halász Szabó Sándor festő —, valamint Drahos Lajos grafikusművész — gyűjteményes kiállítása a múzeum emeleti termeiben. A két egymást követő tárlat bizonyára rámutat a két szomszéd város képzőművészeti törekvéseinek különbségeire, amiből a közönség levonhatja a maga értékelését.

Néhány héttel később nyílik meg az alsó termekben Endre Béla halála 30. évfordulója alkalmából rendezett reprezentációs kiállítás. Az előkészületek már folynak. A múzeum néhány héttel ezelőtt közzétett felhívásának, amelyben a magántulajdonban lévő Endre képeket kérte kölcsön, Makó, Vásárhely közönsége nemes gesztussal tett eleget. Ez jelzi azt a megbecsülést is, ami Endre Béla művészete iránt város- és megyeszerte megnyilvánul. A kiállításon bemutatják azokat az alkotásokat is, amelyeket a Nemzeti Galériában és a Szegedi Móra Ferenc Múzeumban őriznek. Az elhunyt művész fia régi újságokat, fényképeket, kéziratokat és egyéb dokumentumokat ajánlott fel. A már közel száz alkotás közül T. Simon Ilona dr. és Szelesi Zoltán válogatják ki azokat a képeket, amelyek betekintést nyújtanak Endre Béla életművébe. A kiállításra számos mű reprodukcióját tartalmazó katalógus is készül, amelyhez Kiss Lajos Kossuth-díjas tudós ír előszót.

zók közvet
részt az el
megvalósít
társadalom
tását ugya
zetekbe t
látják el a
val.

A felszal
letárdiktatúra megszilárdulásának és

az elért eredményeknek megfelelően a társadalombiztosítást minden eddiginél szélesebb alapokra helyeztük és a társadalombiztosítási szolgáltatásokat több ízben emeltük.

Bevezettük például a 75 százalékos táppénzt a legalább 2 évi megszakítatlan munkaviszonnyal rendelkező dolgozók részére. A munkásság régi követelését megvalósítva a keresőképtelenség első három napjára is fizetünk táppénzt. Az egyedülálló dolgozó kórházi ápolása idején 50 százalékos táppénzben részesül (ezt megelőzően nem kapott táppénzt), a családos 80 százalékos táppénzt kap. 1952-től a tbc-sek 2 évig részesülnek gyógyellátásban, illetve kapnak táppénzt.

Bevezettük a beteg gyermekét ápoló anya részére a gyermekápolási táppénzt.

A családtagi, kórházi ápolás időtartamát 60 napról 90 napra, a tbc-sek, reu-

vészi ki.

A társadalombiztosításba bevontak létszámának növekedése és a szolgáltatások színvonalának emelése következtében a társadalombiztosítási költségek is emelkedtek. Államunk a nemzeti jövedelem tekintélyes részét fordítja a társadalombiztosítás szolgáltatásaira. 1949-ben a nemzeti jövedelem 37,7 milliárdot tett ki, a társadalombiztosítás összes kiadása, beleértve a családi pótlékot is, 1930 millió forint volt. Abban az évben a társadalombiztosítási kiadásokra tehát a nemzeti jövedelemnek 5,1 százalékát fordítottuk.

1957-ben a társadalombiztosítás összes kiadása az 1949. évi kiadásnak mintegy három és félszerese, 7070 millió forint volt.

Ugyanebben az évben a nemzeti jövedelem 106,2 milliárd, tehát a nemzeti jövedelem 6—7 százalékát használtuk fel. Nem közömbös az sem, hogy a társadalombiztosítási kiadásokra felhasznált ezermilliók honnan származnak. Az 1957. évi

Halász Szabó Sándor

HALÁSZ SZABÓ SÁNDOR (Szentes, 1920. jún. 11.) — festőművész

T: 1939—1944 Képzőművészeti Főisk., Bp. — festő — Rudnay Gyula, 1965—1968 Konstfach Skolan, Stockholm (rajztanár). Mh: 1944—1963 Kossuth Akadémia, Dunaújváros (a képzőművész kör vezetője), Székesfehérvári Néplap (illusztrátor), Népművelési Intézet Képzőművészeti Oszt., Bp. (előadó), 1963—1980 Stockholm (rajztanár) Fm: 1944— kiállító művész; egyéni tárlat: Fényes Adolf Terem (1960), Svédország (1964, 1966, 1968, 1970), Olaszország (1974), USA (1977), Finnország (1977), Szentes, Hódmezővásárhely, Csongrád (1983), csoportos kiállítás: Műcsarnok, Bp. (Hódolat a szülőföldnek, 1982).M: konstruktív törekvésű tájképei, impresszionista, szürrealista, szimbolista képei köz- és magángyűjteményekben találhatók, 1983-ban Szentes, Csongrád, és Hódmezővásárhely városoknak ajándékozott műveiből, Szentesnek: 4 olajfestményt és 8 grafikát. C: Urdavagen 5. 18264 Djursholm, Svédország.

SZKK.

KIÁLLÍTOTT MŰVEK

00248

Porta di Romana. 1973. olajtempera, 50×70 cm
Konfliktus. 1976. v. olaj 60×80 cm
Nem. 1976. v. olaj 70×100 cm
Lovasok. 1977. olajpasztell 60×80 cm
Cédrusok. 1978. olajpasztell 60×80 cm
Virrasztók. 1980. olajpasztell 60×80 cm
A Fény Szigete. 1980. olajtempera 60×80 cm
A mit sem sejtő. 1980. vegyes technika 70×100 cm
Euterpé. 1981. olajpasztell 60×80 cm
Antik dráma. 1981. vegyes technika 60×80 cm
Klasszikus strand. 1981. vegyes technika 60×80 cm
Kórus. 1981. olajpasztell 50×70 cm
Kóré. 1982. vegyes technika 62×123 cm
A Hold istennője. 1982. vegyes technika 62×123 cm
Metamorfózis, 1982. vegyes technika 62×123 cm
A Tenger Szülte. 1982. vegyes technika 70×100 cm
Templom. 1982. vegyes technika 70×100 cm
Dionüzosz dicsérete. 1982. vegyes technika 60×80 cm
Istennő. 1983. olajtempera 70×100 cm
Jelenség. 1983. olajtempera 70×100 cm
Kalüpszó szigete. 1983. olajtempera 70×100 cm
Szirének tengere. 1983. olajtempera 70×100 cm
Vízió. 1983. vegyes technika 70×100 cm
Amazon. 1983. vegyes technika 60×65 cm
Orfeusz. 1983. vegyes technika 50×70 cm
A megelevenedett . . . 1983. vegyes technika 70×100 cm
Görög tavasz. 1983. vegyes technika 60×80 cm

KOLLÁZSOK

Egy más planéta. Mágikus táj. A titokzatos sziget. Kompozíció. Vízió. Sivatagi táj. Idegen világ. Földközi-tengeri sziget. A kellemes. A titokzatos. A boldogság. Útiélmény. A mágikus tükör. Oszlopok. Karnevál. Studium. Zsonglőr. Zöld fény. Harlekin. Álom. Délibáb. A törés. Egyedül.

83-2915 Pécsi Szikra Nyomda

F. k.: Muzsik János

HALÁSZ SZABÓ SÁNDOR
festőművész
(Svédország)
kiállítása

Szentesi Kisgaléria
1983. szeptember 9–október 16.

Csongrádi Művelődési Ház
1983. október 20 –november 13.

Hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeum
1983. november 20–december 18.

A MŰVÉSZ ÉLETRAJZA

1920. június 11-én születtem Szentesen. Gyermekkorom óta rajzolok, 16 éves koromban kezdtem el festeni. Első mesterem Koszta József volt. 1939 őszén vettek fel a Képzőművészeti Főiskolára. Koszta tanácsára Rudnay Gyulát választottam tanáromnak.

1944-ben, a főiskola befejezése után elnyertem a Balaton-ösztöndíjat. A Balaton színei, fényei megragadtak, ezen a nyáron festettem első önálló képsorozatomat.

1945-től Szentesen, a szülői házban éltem, részt vettem a helyi művészeti életben, kiállításokon. Első műtermem a Tóth József utcában volt. 1947-ben Budapestre költöztem, ugyanekkor számos budapesti és szegedi kiállításon vettem részt. 1948–49-ben a Kossuth Akadémián egy 85 négyzetméteres üvegablakot készítettem és tanítottam egy képzőművészeti szakkörben. 1950–53-ig Dunaújvárosban tanítottam a képzőművész körben és a székesfehérvári újságnak voltam rajzos riportere. 1953–56 között a Népművelési Intézet Képzőművészeti Osztályán foglalkoztam a szakkörök vezetőinek továbbképzésével. Egyéni fejlődésem szempontjából nagyra értékelem az Intézet nyári, tokaji művésztelepét, ahol inspiráló közösséggel kerültem kapcsolatba. 1956–63 közötti időszak a fejlődésé. Sárospatak, Nagymaros, Mártély, Kecskemét, Hódmezővásárhely és Balatonalmádi művésztelepein dolgoztam.

1960 körül tettem első nagy utazásaimat Európában. Megismertem Moszkva, Leningrád és Párizs nagy művészeti gyűjteményeit. Találkoztam az absztraktokkal. Képeimre ekkor a nyugalom, a harmónia a jellemző. Statikus, posztimpresszionista képeket festettem. 1963-ban Svédországba mentem. A képek „felrobbantak", dinamikus kompozíciókat, kemény, majdnem agresszív szürrealizmussal kevert, elvont mondanivalót közöltek. A szigorú „svéd" színek, a gránitsziklák hideg, csillogó szürkéi, a szürke terek és a kemény életviszonyok befolyása is érződik ezeken a munkákon. Mindez hirtelen oldódni kezd, amikor találkoztam a svéd szigetvilággal. Szép öreg házak és a ház körüli nádas, a végtelen tenger, az aranyszínű naplemente és a selymesre csiszolt sziklák, a mélysötét erdők, zöld mohák, vadvirágok és szőke emberek látványa hozza létre új képeimet. Aztán újabb utazásokat tettem Amerikában, a görög szigetvilágban és a Közel-Keleten. A képzeletbeli, szürrealista-szimbolikus vonások mind erősebben jellemzik ma műveimet. Boldog vagyok, hogy hazámban is megmutathatom őket.

Halász Szabó Sándor

KIÁLLÍTÁSOK

Egyéni kiállítások

1943. Szentesi, szegedi múzeum
1958. Szentesi Koszta József Múzeum, Hódmezővásárhely
1960. Budapest, Fényes Adolf Terem
1964. Stockholm, Galleri Prisma
1966. Jöngköpingi múzeum
1968. Uppsala, Konsthallen
1970. A. B. F. Solnai
1973. Stockholm, Galleri Tiffany
1974. Milano, Il Pavone Gallerie
1977. Pittsburgh, Undercroft Gallery
Helsinki, Taide Maalarit
1981. Könyvtár, Djursholm

Csoportos kiállítások

1946. Ernst Múzeum, Szentes, Szeged
1947. Ernst Múzeum, Fővárosi Képtár, Budapest
1956. Műcsarnok
1958–62-ig minden évben Hódmezővásárhelyen
1963. Budapesti Nemzeti Galéria
1966. Uppsala, Konst i Offentling és Konst Sommar
1967. Pittsburgh, Gallery Plan for Art
1973. Stockholmi Modern Múzeum
1974. Solna, Djursholm, Saltsjöbaden
1974. Milano, Presenza '74
1975. Uppsala, Milano, Solna
1976. Milano (Trofeo Internationale Raffaello) – különdíj
1977. Solna, Lidingö
1981. Danderyd, Liding
1982. Budapest, Külföldi magyarok kiállítása

Március 10-én *(pénteken)* ***15 órakor***
A Budapesti Városvédő Egyesület
Promontor-Tétény Munkacsoportja

BUDAFOK ANNO...

(Budafok az egykori képeslapokon)
című fotókiállítása
A kiállítást megnyitja: **Ráday Mihály**
A kiállítás helye: a Budafoki Városháza Díszterme
(Bp., XXII., Városház tér 11.)

❄

Március 10-én *(pénteken)* ***17 órakor***
A Budafok-Tétény Művelődési Ház
Budatétényi Galériája

ÉSZAK FÉNYEI

c. kiállításának megnyitója

Kiállító művészek:

LAURA INKERI KANSENEN
festőművész, Helsinki

HALÁSZ SZABÓ SÁNDOR
festőművész, Stockholm

HÅKAN BENGTSSON
grafikusművész, Stockholm

A kiállítás megtekinthető:
március 10-től április 2-ig
hétköznap 14–19 óráig,
szombat–vasárnap 9–19 óráig
A kiállítás helye: Budatétényi Galéria
(Bp., XXII., Nagytétényi út 35.)

Március 10-én *(pénteken)* ***19 órakor***
a Budafok–Tétény Művelődési Házban
(Bp. XXII., Nagytétényi út 35.)

CSONGRÁDI KATA

TÉVES KAPCSOLÁS

– zenés szerelmi komédia S. NAGY ISTVÁN slágereivel –

Szereplők:
CSONGRÁDI KATA,
ANDORAI PÉTER
BALASSA TAMÁS

Belépődíj: 150, 200 és 250 Ft

*

Március 10-én *(pénteken)* ***21 órakor***
a Szent Kristóf Jazz Galériában
(Bp., XXII., Kossuth L. u. 88.)
a

REGŐS KVARTETT

Jazz koncertje
Belépődíj: 200 Ft

Halász Sándor
rajztanár

Halász Sándor. Rajzolóméréstan. (Ornamentika, planimetria, stereometria, perspectiva, árnyékolás, színharmónia és építészeti stílus.) Felsőbb leányiskolák, polgári leányiskolák és a művelt hölgyközönség számára. 165 rajzzal. (8-r. 78 l.) Miskolc, 1897. Verő J. és Társa.
1.80

Műnevek 1909: 414. l.

Kassai Múzeum gyűjteményének leíró

lajstroma IV. 80, 82,

Halasi Szabó Sándor

Falusi házak, olajfestmény

Magyar Képzőművész
I. Kiáll. Katalógus 1946

Halász-Szabó Sándor MDK

festő

Szentesen a Koszta József Muzeumban megnyilt Drahos István, Halász Szabó Sándor és Takacsli Lajos kiállitása. .-.

Müterem 1958 I.évf. 12. sz. 37.o.

MDK

Halász Szabó Sándor

Falusi házak, olaj

Magyar Képzőművészetért. 1. kiáll. Ernst Mus.
1946. jul. 13 l.

MDK

Halász Szabó Sándor

Falusi házak, olajf.

I.Művészeti Kiáll.Kat.1946.Jul.7.-Jul.28.-ig
13.lap

MDK

Halász Szabó Sándor, festöm.

Hordás. Olf.
Szikhát. "

Az OMK Képzöm.Föisk. Ifj. Körének karács.kiáll.
1943. Kat.

Halász Szabó Sándor

Bemutatott műve:

186. sz. „Falusi házak", olaj.

Bologh J.: A „Magyar Képző művészetért" I. művészeti kiállítás, Budapest, 1946. VII.

13 f

M.D.K.

Halász Szabó /A kritikus vessző nélkül irja a nevet, igy nem tudni két vidéki festőről van-e szó, vagy dupla névről./

Az Ernst Muzeumban rendezett kiállitásról ir Berend Ilona: "Vidéki müvészek monstre kiállitása" cimmel, amelyen szerepdnek a művész munkái.

"Szinház Szeme Füle" c. rovat
Szinház, Bp. 1947. juli 8-14. III. évf.
28. sz.

MDK

Halász Szabó Sándor

Tokaji rév, of.

VIII. Vásárhelyi Őszi Tárlat. Tornyai J. Múzeum
Hódmezővásárhely, 1961. okt.

mdk

Halász Szabó Sándor

A tokaji festőklöz fartozik

Varga Imre: Tokaji napló

Nejsmüvelés, 1956, 9. sz 44. l.

MDK

Halász Szabó Sándor festő

Földvári móló, of.

Festő a tájban, of.

Utcarészlet, of.

H.Sz.Só kiáll. Fényes A.terem. 196o. nov.

MDK

Szikra János festő

Sz.J. kiáll. Fényes A.terem. 1960. okt.

MNK

Halász Szabó Sándor festő

Napsütés, of.

Novemberi Duna, of.

Utcasarok, of.

H.Sz.S. kiáll. Fényes A.terem, 1960. nov.

MDK

Halász Szabó Sándor festő

Nógrádverőcei táj, of.

Tokaji városrészlet, of.

Beszélgetők, of.

H.Sz.S. kiáll. Fényes A.terem, 1960. nov.

MDK

Halász Szabó Sándor festő

Vörös falak, of.

Őszi hangulat, of.

Permetezők, o.temp.

H.Sz.S. kiáll. Fényes A.terem, 1960. nov.

MDK

Halász Szabó Sándor festő

Szögletes falak, of.

Visegrádi villák, "

Ujságiró üdülő, "

H.Sz.S. kiáll. Fényes A.terem, 196o. nov.

MDK

Halász Szabó Sándor festő

Mártélyi interieur, of.

Őszi reggel, of.

Tulipán csendélet, o.paszt.

H.Sz.S. kiáll. Fényes A.terem, 1960. nov.

Szikra János festő

Sz.J. kiáll. Fényes A.terem. 1960. okt.

MDK

Halász Gnabó Sándor festő

Erdőszéle, gouache

Utcarészlet, "

Vörös domboldal, of.

M.Sz.S. kiáll. Pénzes A.terem. 1960. nov.

MDK

Halász Szabó Sándor festő

Május elsejei térzene, o.paszt.

Téli Tiszapart, "

Kék asztal, goauche-oaszt.

H.Sz.S. kiáll. Fényes A.terem. 1960. nov.

MDK

Halász Szabó Sándor festő

Révészek, of.

Hálófoltozók, of.

Kutnál, of.

H.Sz.S. kiáll. Fényes A.terem. 1960. nov.

MDK

Halász Szabó Sándor festő

Fehér virágok, gouache-paszt.

Sárospataki interieur, of.

Kártyázók, of.

H.Sz.S. kiáll. Fényes A.terem. 196o. nov.

MDK

Halász Szabó Sándor festő

Rózsaszin csendélet, of.

Kék csendélet, of.

Táncoló fiatalok, of.

H.Sz.S. kiáll. Fényes A.terem. 196o. nov.

MDF

Szikra János festő

Sz.J. kiáll. Fényes A.terem. 1960. okt.

MDK

Halász Szabó Sándor festő

Rajzok 1-15.

H.Sz.Só kiáll. Fényes A.terem. 1960. nov.

MDK

Halász Szabó Sándor festő

Naplemente, of.

Almás kert, of.

Tiszapart ősszel, of.

H.Sz.Só kiáll. Fényes A.terem. 1960. nov.

MDK

Halász Szabó Sándor, festő

Horgász.	Olf.
Menekülők.	"

Föv.Kpt.-MKSzSz.-II.Szabad Mesz.Kiáll. 1947.márc.16.-
ápr.6. Kat. 11.1.

MDK

Halász-Szabó Sándor (festő)

Tájkép c. műve repr.
(képaláírás.)

Tiszatáj, Szeged, 1959. április. 5. l.

Halász Szabó Sándor

festő

Fenyes Adolf teremben tartott kiállítást. — Balatoni képeiről.

Művészet, 1961. február. — 33l.

H

MDK

Szabó Sándor, Halász

l.: Halász - Szabó Sándor

Tiszatáj, Szeged, 1959. április 5. l.

M. D. K.

HALÁSZ SZABÓ Sándor festő

Kiállítása a Fényes Adolf teremben

(Tokaj, Nagymaros és Mortelyon

készült Táj képei)

Magyar Nemzet 1960. (XVI.) 274. sz. 4. l.

nov. 18.

Halász Szabó Sándor

Kertes hás fákkal, olaj, 70×50

Csongrádmegyei képzőművészeti kiállítás
Szeged, 1959. kat. ber. Osváth Béla.

6.

dr. D. K

HALÁSZ SZABÓ Sándor festő

Kiállítása a Fényes Adolf Teremben

(26 festmény 15 rajz)

d. m. Két kiállítás

Magyar Nemzet 1960 (XXI.) 280. sz. 4. o.

nov. 25.

Halász Szabó Sándor, festő MDK

A fényes Adolf Terembe állít ki: „Saját formanyelv kialakítására" törekszik. „Monumentális egyszerűséggel megfestett" szép képe a: „Novemberi Dunaj" és a „Tokaji városrészlet" c. képe.

P.J.: Jegyzetek kiállításokról 8.1.

Népszabadság, bp. 1960. nov. 24.

C4

Halász Szabó Sándor, festő

MOH

A fényes Adolf Teremben 18t-kor nyílik meg kiállítása. Beszédet Szentiványi Lajos festőművész mond.

–: Két érdekes kiállítás

8.l

Népszabadság, bp. 1960. nov. 18.

MDK

Halász Szabó Sándor,

"Béke örhelyén" c. képéből jókedv árad. Anyagszerüség területén kell még fejlesztenie tudását.

A kiáll. megrendezésének célja, h. a rejtett tehetségek előtörjenek és képzőművészetünk fejlődését biztosítsák.

Honvédségünk terebélyesedő kulturéletében a képzőművészet is jól fejlődik.

Végvári Lajos: Ifjusági képző- és ip.műv. kiáll. Kanzoti Szalon. A népműv. miniszt.által rend.kiáll. Magyar Nemzet. 1956. jun.10.

Táblakép. „A béke őrhelyén" (Halász Szabó Sándor)

Szabad Művészet. 1950 IV. 5-6-7 sz. 211-213

V. L.: Sfjusági képző-és iparművészeti Riéssitás

MDK

Halász Szabó Sándor

Hordás, o.

Szikhát, o.

Képzőm. Főisk. Ifj.körének karácsonyi kiáll. 1943.

Halász Szabó Sándor MDA

A Fényes Adolf teremben 1960. nov. 18-tól kiállitott müvei.:

29. Novemberi Duna. olaj.
30. Utcasarok. olaj.
31. Földvári móló. olaj.
32. Festő a tájban. olaj.
33. Utcarészlet. olaj.
34. Naplemente. olaj.
35. Almás kert. olaj.
36. Tiszapart ősszel. olaj.

Rajzok 1-15.

/A kiállitás katalogusából./

MDK

HALÁSZ SZABO SÁNDOR

festőművész

Kiállitása a Fényes Adolf teremben 1960.nov. 18-

d.m. : Két kiállitás. MAGYAR NEMZET. 1960. nov. 25.

HALÁSZ SZABO SÁNDOR

FESTŐMŰVÉSZ

Kiállitása a Fényes Adolf teremben 1960. nov. 18-

Szentkuty Antal: Ecset a pedagogus kezében.
GANZ MÁVAG, 1960. dec. 9.

HALÁSZ SZABO SÁNDOR MBK

festőművész

Kiállitása a Fényes Adolf teremben 1960.nov. 18-

"Novemberi Duna"
"Tokaji városrészlet"

P.I. : Jegyzetek Kiállitásokról. NÉPSZABADSÁG 1960 nov. 24.

HALÁSZ SZABO SÁNDOR

festőművész

Kiállitása a Fényes Adolf termében 1960.nov. 18- tól.

Pesold Ferenc: Miért tetszik. Esti Hirlap 1960. dec. 9.

HALÁSZ SZABO SÁNDOR MDK

FESTŐMŰVÉSZ

Kiállitása a Fényes Adolf Teremben 1960. nov. 18-

dec 4-ig

éé- : Két érdekes kiállitás. MAGYAR NEMZET

Népszava L. 1960. nov.18.

Vö. u.o. nov. 27. "Kiállitások" rovat.

dec 18-ig

HALÁSZ SZABO SÁNDOR MDK

FESTŐMŰVÉSZ

Kiállitása a Fényes Adolf Teremben 1960. nov. 18-

tol - dec 4 ig.

"Tokaji városrászlet"
"Téli-Tisza-part"
"Mártélyi rév"

Havas Lujza: Három festő kiállitása.
NÉPSZAVA. 1960. dec. 7.

Halász Szabó Sándor

MEK

A Fényes Adolf Teremben 1960. nov. 18-tól kiállitott müvei.:

15. Vörös domboldal. olaj.
16. Mártélyi interieur. olaj.
17. Őszi reggel, olaj.
18. Tulipán-csendélet. olaj-pasztell
19. Szögletes falak. Olaj.
20. Visegrádi villák. olaj.
21. Ujságiró üdülő. olaj.
22. Vörös falak. olaj.
23. Őszi hangulat. olaj.
24. Permetezők. olaj, tempera.
25. Nógrádverőcei táj. olaj.
26. Tokaji városrészlet. olaj.
27. Beszélgetők olaj.
28. Napsütés. olaj.

Lásd: Kiállítási katalógusok

Halász Szabó Sándor MDK

A Fényes Adolf teremben 1960 Nov. 18-tól kiállitott müvei:

1. Rózsaszin csendélet. olaj.
2. Kék csendélet. olaj.
3. Táncoló fiatalok. olaj.
4. Fehér virágok. gouache-pasztell.
5. Sárospataki interieur. olaj.
6. Kártyázók. olaj.
7. Révészek. olaj.
8. Hálófoltozók. olaj.
9. Kutnál. olaj.
10. Május elsejei térzene. olaj-pasztell
11. Téli Tiszapart. olaj pasztell
12. Kék asztal. gouache-pasztell
13. Erdőszéle. gouache
14. Utcarészlet. gouache.

V. ö. kiállítási katalógusnál

Halász Szabó Sándor MDK

A Magyar Rádio Petőfi adója 1960. nov. 28-án 21. 40 h. kor Ambrus Tibor beszámolóját olvasta fel "Tárlatlátogatás cimen. Ebben Halász Szabónak a Fényes Adolf teremben történt bemutatkozásáról is szól.

Csendéletein és tájképein kivül megemliti a "Beszélgetők", "Kártyázók" , a "Révészek", a "Május elsejei térzene" és a"Táncoló fiatalok" c. müveit.

Sajtófigyelő/ Rádio "Petőfi"adó.

M.D.K.

Halász-Szabó

Festőművész.

n.gy. :Képzőművészeti élet Tokajban.

Népszava 1956. juli.29. 4.old. 178.szám.

Halász – Szabó Sándor festő

Résztvett a tokaji művésztelepen

Nonlopi: Képzőm. élet Tokajban

Népszava 1956 julius 29, 84 évf. 178 sz. 4 l.

Halász Szabó Sándor, ~~Szegzd~~ Szentes
Tulipán csendélet, olaj

Magy. Képzőművészek Szabadszervezete I.kiáll.
Ernst Muz. 1947. jul. 6 l.

Halász Szabó Sándor, Szentes

Vihar, olaj

Horgász, olaj

Nagy. Képzőművészek Szabadszervezete I. kiáll.
Ernst Múz. 1947. jul. 6 1.

Halász Szabó Sándor, festőművész

Szentesen, a Kisgalériában Halász Szabó Sándor tárlatát nézhetik meg az érdeklődők.

Programajánlatunk a hétvégére
Csongrád Megyei Hírlap, 1983. szept. 23.

Halász Szabó Sándor festő

A hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeumban vasárnap megnyílt Halász Szabó Sándor festőművész tárlata. A szentesi születésű hatvanhárom éves alkotó, aki Koszta Józseftől és Rudnai Gyulától tanulta a festészetet, húsz év óta Svédországban él.

Magyar Nemzet 1983. XII. 13.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Halász Tibor
ESTI HIRLAP
1965 JUL 19

1021

Az Iparművészeti Főiskola növendékei diplomamunkájukat a Kossuth Lajos utcai Lakásművészeti Boltban állították ki. A modern tárgyakról közvéleménykutatást is rendeznek. Képünkön Halász Tibor készítette vörösréz kancsó az üzlet kirakatában.

(MTI fotó — Fényes felv.)

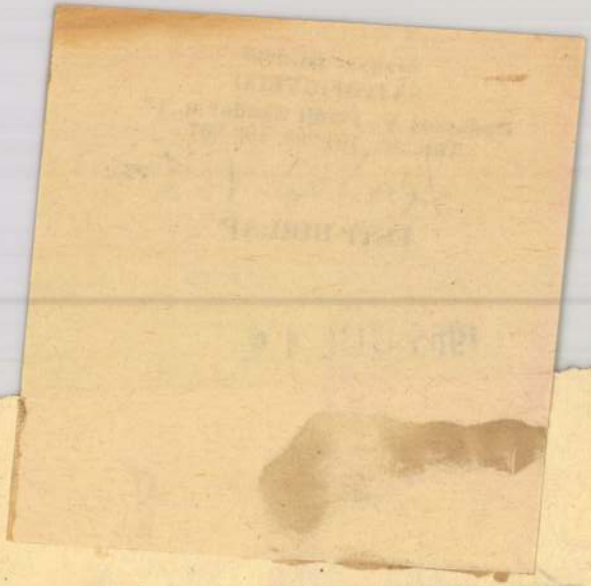

PÁRIZSBAN:

Elcsendesedett a pást de csatáznak a vé

Kozák Mihály, az MTI kiküldött munkatársa jelenti Párizsból:

Az izgalmakban bővelkedő szovjet—olasz kardcsapat-döntővel tegnap este befejeződött a párizsi Coubertin-sportcsarnokban a 28. vívó-világbajnokság. *Megszűnt a fegyverek csattogása, elcsendesedett a nézőtér*, nem hallani már a versenyzők „csatakiáltásait", s több ország sportolói már ma hazafelé indultak.

A rendezés

Ha értékelni akarjuk az elmúlt napok eseményeit, akkor talán elsősorban a rendezéssel kell kezdeni. A francia vendéglátók — sajnos — ebben a tekintetben nem álltak feladatuk magaslatán:

nagyon gyengén sikerült a vb lebonyolítása.

Az volt az ember érzése, hogy szinte egy-két nap alatt „csapták össze" [illegible]

ciaország 33-mal, 4. Szovjetunió, 21-gyel, 5. Lengyelország, 8-cal, és 6. Dánia, 5-t

A magyar vívósport szá nem volt túl sikeres a világbajnokság, s ezt kardcsapatversenyen előfo dult igazságtalanságok sor zata, a zsüritévedések m csak tetézték.

Nem tudtuk beváltani a a tervet, hogy az 1959. é budapesti világbajnoksá gon elvesztett hegem niánkat visszaszerezzük.

A magyar vívók szerepl séről *Cvikovszky Ferenc*, szövetség főtitkára a köve kezőket mondta:

— *Annak ellenére, hog csak egy világbajnokság sikerült nyernünk, túl negatívan, pesszimisztikusan ne lehet értékelni szereplésün ket. Az okok a következő férfi tőrben többet nem vár hattunk annál, amit elér tünk. A cél az volt, hogy csapatversenyen bekerül jünk a legjobb négy közé é esetleg egy versenyzőn

Halász H. Vera
Menekülők, terrakotta

XVI. Tavaszi Szalon, Nemzeti Szalon, 1941. julius.
6 l.

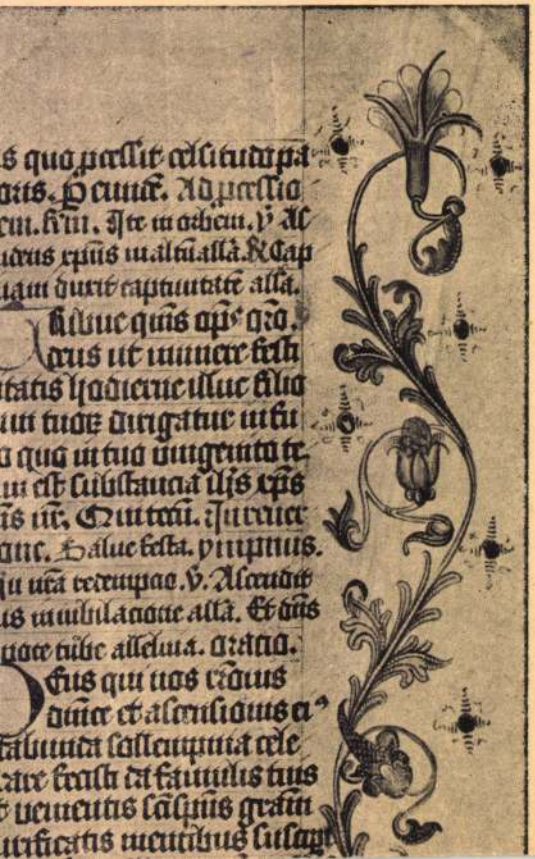

Halász Tibor ötvös

Ötvös maszkja szerepel a Kossuth Lajos utcai bútorüzletben a végzős hallgatók diplomamunkájának kiállításai. (cml)

Magyar Ifjúság, 1965. VIII. 7.

Ø Halász Viktor

nürnabó Görgeseg

l.

Györffy-dűr

203. l.

Ø Halász Zoltán
rajzoló
h. Budipavajzisk
1934-35. 24 l.

s. vizi sárosi Szt. Anna-
templom

9 39.

zágos Bizottsága

ány { száma: — 19 —
kelte: VII/31. 19 39.
beérkezése: VIII/1. 19 39.

ek száma:

elintézett szám:

záma: 532/1939.

záma:

asta:

Gitke

Halász Zoltán!
Szinyi (Tanulmi-
nex)

1963 -

Prospektus

Halász Zoltán:
Kh-körhöszöni
Ctechnik vel.

1963. M. A. Arch.

Prospektus

Halász Zoltán:
technoimpex
részére AU-100
(gép)

1963

MDK

Halász Zoltán

Magyar plakát 66. 5. magyar plakát kiáll.
Műcs. 1966. dec.

elmileg korábbi a görbevonalunál.

, és a leghangsulyozottabban éppen

tos funkcióbeli megoszlást: az év-szako

MDK

Halász Zoltán

4. ~~ü~~. plakát kiáll. Mücs. 1961.

Halász Zigmond

1877/78 - 1881/82

Ferképzomfoiskèvk

89.l.

Halász Zsigmond

abjja H. István építőmester.

szül. Nagykőrösön 1856 febr. 19. Ninegyetem 2 ik oszt.

1880/81 I. vendéglátog.

1880/81 II. " kimaradt

Holzschuher-arckép Dürertől

IV. 43.

Halász Zsigmond

nul. Nagyszőrösön 1856 febr. 19.

Ref.

1881/82 I. - III. szakosztály

1881/82 II. " "

Halász István

épitész fia

Hollandia 04.221

szabad bejelenteni!

..... **közigazg. kerület.** .....

A bejelentő (hivatal vállalat, intézet stb.) neve (cége): .....

A felveendő választó					
neve	foglalkozása	lakása		születési éve	mióta lakik Budapesten?
		Budapesten (közig. kerület, utca és házszám)	vidéken (község neve, utca és házszám)		

Halász Zsigmond

1877/8. I. I. szakosztály
szül. Nagykőrösön 1856 febr.
19. ref. 1876-ban végezte
a műegyetem 2 ik osztályát.
1877/8. II. I. szakosztály
1878/9. I. II. szakosztály
1878/9. II. II. " "
1879/80 I. III. " "

Mikszáth Kálmán VI. 184.

Halász Zsigmond honvéd MHK

alv. csoportban /Barkácsmívek/

III. díjat nyert

megosztva Gömbér Miklós hadnaggyal

"Sakk-készletéért"

—: A Fegyveres Erők irodalmi és művészeti pályázata.

Néphadsereg. 1962 szept. 29.

HALÁSZ ZSÓKA

MAGYAR NEMZET 2008. 11. 12

Halász Zsóka festményei

BUDAPESTEN, a Béke Galériában (Raddison SAS Béke Hotel, VI., Teréz körút 43.) február 22-én délután öt órakor nyitják meg Halász Zsóka festőművész kiállítását. A megnyitóbeszédet Angyal Mária művészettörténész mondja. (L. F.)

Halász Zsóka

Magyar Hírlap 1999. II. 12

Halász Zsóka tárlata

(MH) Az Újlipótvárosi Klub-galériában február 16-án nyitja meg kapuit Halász Zsóka festőművész kiállítása. A művész őszintesége, gyermekkorából hozott hagyománytisztelete, a népszokások és a tisztaság iránti fogékonysága festészetében naiv szellemiséggel és látásmóddal, ösztönösen kiváló képszerkesztéssel és a festészeti technikák ismeretével párosul. Halász Zsóka festményei folyamatosan szerepelnek tárlatokon, legjelentősebb egyéni kiállításai Budapesten és Szentendrén voltak. A naiv festők tárlatán Stuttgartban, Bécsben és Prágában, a magyar kulturális intézetekben szerepelt.

Szerettel meghívjuk

a **naív festők karácsonyi tárlatára.**

Kiállító művészek:

Halász Zsóka

Koday László

Raffainé Hajik Katalin

Török János

Megtekinthető:

a PINCETÁRLATON

december 18-ig

hétköznap 14-20 óráig

HALÁSZ ZSÓKA

Cím:
Újlipótvárosi Klub-Galéria
1136 Bp., Tátra u. 20/b.
/bejárat a Radnóti M. u. felől/
tel/fax: 320-53-80

e-mail: ARTBOX 13@C3.HU
http://www.c3.hu/artbox13

ÚJLIPÓTVÁROSI

KLUB-GALÉRIA

PINCETÁRLAT

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Halászné

FEJÉR MEGYEI HIRLAP

1021

(Halászné rajza)

Tizenötéves klubvezetők

Ők maguk sem hallottak eddig ilyenről. A székesfehérvári Vasvári Gimnázium I/D osztálya ugyanis „népművelési osztály". A népművelési munka alapvető ismereteit is elsajátítják a középiskolai tanulmányok során. Így fogalmazódott meg egy órán egy bátortalannak induló, de később annál határozottabb hangú „felszólalásban" mindannyiuk kívánsága:

— Szeretnénk valami feladatot kapni!

Alovits Ilona és Pollermann Katalin — csak az imént találkoztam velük a művelődési otthon folyosóján — „követségbe" mentek egy előzetes megbeszélés alapján a maroshegyi Gárdonyi Géza művelődési otthonba.

A Vasvári Gimnázium I/D osztályának 39 tanulója azóta a maroshegyi gyermekklub „segédrendezője". Vasárnaponként kisiskolások foglalkozásain tevékenykednek, az óvodások mesedélelőttjein forgolódnak. Volt rá eset, hogy 117 kicsiny részvételével rendeztek „baba-szépségversenyt" 48 baba számára. Vagy az ünnepélyes baba-névadó: Itt kap majd nevet egy-egy csöppség szép, új hajasbabája.

Feladatuk nehéz. S ők, amikor ötös csoportokban megérkeznek vasárnap délelőttökön, érzik, tudják, milyen felelősségteljes a munkájuk. Mert a kezdeményezés során, mondanunk sem kell, nemcsak a művelődési otthon járt jól, hanem a 39 népművelési tagozatos diáklány is. Nagyon sok hasznos tudnivalót sajá-

Ifjús

* A HIRLAP IFJUSAGI MELLEK

KISZ és Kultúra a Könnyűfémm

„A munkásszálláson a helyiséghiány miatt nincs kulturális munka. Még az otta lakó ipari tanulóknak sem tudtunk jóformán semmi művelődési lehetőséget biztosítani." „Azért nehéz nálunk a kulturális munka szervezése, mert sok a bejáró fiatalunk. Mit kezdjünk velük?"

Mindkét véleményt még a KISZ Kongresszusa előtt hallottam a Könnyűfémműben. Akkor, a vezetőségválasztó taggyűlések idején, még a KISZ-vezetők is úgy vélekedtek, hogy nehéz helyzetben stagnál a fiatalok kulturális foglalkoztatása az üzemben, a problémák megoldása elé néhol megoldhatatlannak látszó gátak meredtek.

Mégis, ebben egyetértettek a fiatalok és a KISZ-vezetőség a választások időszakában, túl kellett jutni az objektívnak tűnő nehézségek gátjain.

Így lett a kulturális munkából központi kérdés a kiszesek között a Könnyűfémműben. S ha ma nem is tartanak még terveik, határozataik megvalósításánál, sokat tettek már értük, a kulturális munka hosszú évek tespedése, mozdulatlansága után kezd a kibontakozs útján haladni az alapszervezetekben.

A felmérések azt bizonyították, hogy — bár sok fiatal tanul már az üzemben — a fiatalok jelentős része nem szerezte meg még a kellő végzettséget. Sokfajta útnak vágtak neki, középiskola, Szakma ifjú mestere mozgalom. József Attila olvasómozgalom, politikai oktatás, színesfémipari technikum — megannyi további lehetőség a jövőre is. De többszáz még az üzem dolgozói közül azoknak a száma, akik nem végezték el mindeddig az általános iskola nyolc osztályát, és ezek közel 50 százaléka fiatal, KISZ-korú dolgozó.

Megkezdődtek az egyéni beszélgetések ezekkel a fiatalokkal, s ma már sokan másként látják jövőjüket. Ezeknek, s a fiatalokkal való rend-

MDK.

Halászné Tuman Ilona

Rajz

Köznevelés é966 márc.18.

"alászy Imre épitész M.D.K.

A Bp. II. "Aranyhegy és környéke" rendezési terv-pályázaton dijazva

Társtervező: Kiss "lbert, Pázmándi Margit, Virág Csaba, Kellemen Edéné

"agyar Epitőművészet 1967/6. 4.1.

M.D.K.

Halászy Ferenc, h. mérnök

1886-ban elhésúti
Várarzó térképét.

Heves megye műemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső,
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 336 old.

Halászy Jenő

Méltatás

Gábor Eszter: A „Római schola" építésztört.
Művészet, 1977 december - 11 lap.

% per annum, with amortisation in 16 years.
ted to 16 million Pengő. With the assistance
the provinces, 1596 houses, containing 5028

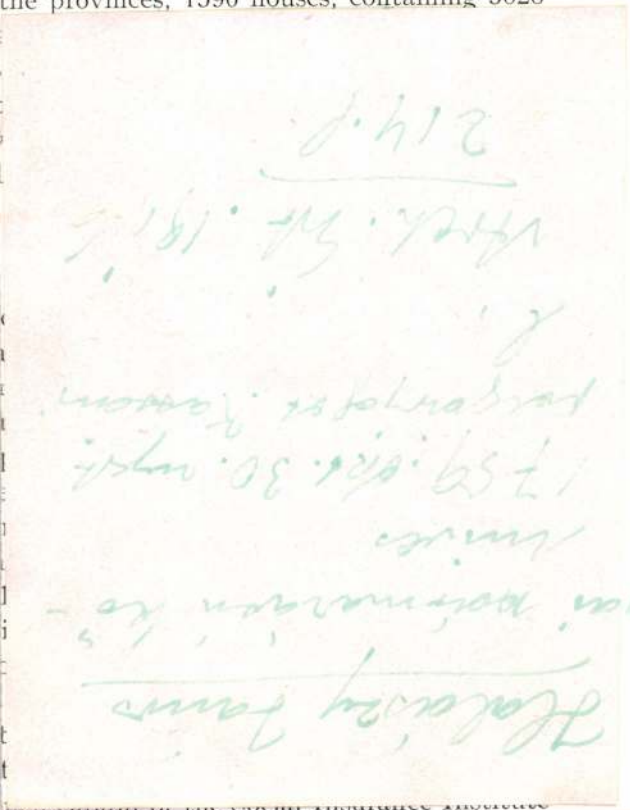

Roman-Catholic Parish-Church ; St Marga
and School of the Order of Notre Dame de Si
in the Zugliget) ; the Lourdes Cave, in M
Roman-Catholic Church. In District VI :
the Regnum Marianum Church (on the fring
Cross Ecclesia, Üllői-út. District X : the
Rudolf-Square, and the Törökőr-dűlő Ro

School-Buildings: Cistercian St. Imr
at the foot of the Svábhegy ; the Ursula

Private-Society Buildings, of a publi
Course) ; Offices of the Budapest Metropoli
rage ; Houses of the Officials of the Ganz-
of the St. Margaret Isle, the Császár-Bath an
in the creation of numerous Memorials

MUNICIPAL BUILDI

1. The Build

In the years 1909—1914, the Munici
Crowns. These are, for the most part, in se
places : II District, Margit-körút 64/A—B ;
46, 48, 50, 52 ; V District, Váci-út 87, Fran
Fiumei-út 21—33, Alföldi-utca 16—18 ; IX

megragadják a természet atmoszféráját, s feldolgozzák városhoz való viszonyát is. Mindezt pedig érzékletes festői stílusban teszi, ahol nem érvényesülnek ugyan pontosan pl. a reneszánsz óta ismert perspektíva szabályai, színei is sok esetben elevenebbek, mint a valóságban, ám mégis e képeknek egy sajátos sugárzásuk van, jellemzően eleven színeikkel pedig szuggesztív, erőteljes hangulatot teremtenek.

Halász Zsóka egy életforma, egy paraszti lét-világ eseményeit történéseit ábrázolja, s ezt sok ismeret birtokában, nagyon bensőségesen, szeretettel telien teszi. Hírvivő is egyben és híd: múlt és jelen között, míg azonban a ténykép tán a valóságot, a szociográfia a tényeket rögzíti, ő személyes élményén keresztül láttatja velünk a téli disznóölést, a nyári szilvafőzést, az almaszüretet, a káposzta taposást, a húsvétot, a dinnyeföldet. Sajátos a festői látásmódja, műszóval: szinte vedutában, rálátásban festi meg életképeit, különös, ahogy felülről szinte belátunk az udvarokba, a szobákba. Aztán izgalmas, mikor kilép a természetbe, s szinte átható lelkesültséggel képes megfesteni a virágzó fákat, a gesztenyevirágzást, a gabonaföldet vagy a napraforgókat, s ez utóbbiakat látványosan élénkíti a fácánok tarka elevensége.

E képei már-már átesnek a színrealizmus felfogásába, hiszen váratlan látványelemekkel operálnak, néha meghökkentő formai, színbeli megoldásokkal. Feltétlenül ide sorolhatjuk a „Vörös kandúr" című remek képét, melynek beállítása akár valóságos is lehet(ne), mégis az egész olyan valószínűtlen, a macska színével együtt, hogy ettől válik az egész látvány és kép gyönyörövé.

Tudom, hogy Halász Zsóka **kísérletezik más stílusú képi világgal is**, s erre itt is vannak törekvések. De mint ahogy egy eredendően absztrakt festő nem tud kiváló természetelvű képet festeni, neki is érték-gazdagon nehéz átlépni az ún. naiv művészetből egyfajta autonóm képi világba. Ez nem jelenti azt, hogy nem kell kísérletezni és nem kell próbára tenni saját képességeinket, de tisztában kell lennünk a határokkal. Halász Zsóka a naiv festészet területét még úgy is képes megújítani, hogy látványát kiemeli a falusi környezetből és városiba helyezi. Itt is látványosak az eredményei.

Ez a festészet olyan világot állít elénk, mellyel ma már kevesen foglalkoznak, s mely már eltűnőben van. Az olyan festő, aki tehát ezt képes és akarja megörökíteni, méltó a figyelmünkre és a szeretetünkre. Halász Zsóka ráadásul **egy nagy magyar történelmi ív folytatója**, hiszen a magyar naiv művészetnek Európa-hírű a tekintélye. Ez a felfogás és művészethez való viszony beépült a kortárs európai és magyar festészetbe is, hiszen pl. Galambos Tamás módszere hasonló, s Tóth Menyhérttől Csontváry-ig sokan merítettek a művészetnek e fontos stílusából. Halász Zsóka egyéni módon ezt folytatja, így munkássága immár része a kortárs magyar festészetnek.

Elhangzott 2003. június 4-én a Galéria 13-ban. (Budapest, XXIII. kerület, Soroksár)

Halasi B. Erzsébet Hattyúdal

Tíz hónap milyen túl rövid idő.
Háromszáz nap amely csupa felhő.
Fény nélkül mily fájó a gondolat
Ne hagyd el ilyen könnyen magadat.

Legyél Te a fék és a napsugár
Legyél az éjt derítő hajnalszárny,
Légy a villám pillanatnyi fénye.
Légy Mária Isten tenyerében.

Légy ha közeleg a hajnali pír,
Bizonyság mindenre, mit a jó Isten bír.
Egyszer kell megszületni ahhoz, hogy
Nyolcvan évet végig átélhessünk.

De még tíz hónap hiányzik abból
Amit az égifény régen kísér.
Több lett így a szó, több a gondolat,
Mit a tudatlan magával ragad.

Leírlak te szó, leírlak mondat,
Míg cserben nem hagy újabb gondolat.
Pattanj ki gyorsan, fut a nyolcvan év,
Sebesen szárnyal, míg végül elér.

Nincs tovább semmi! Nyílik a kapu!
Vár rád az Ítélet, be kell menni.
Kívüle nincsen senki aki vár.
Bíró Ő! Az Úr! Most épp engem vár.

Ne zokogj te szó, ne sírj gondolat
Legyen a remény, mi veled marad.
Remény nélkül élni sosem szabad.
Inkább felejtsd el örökre magad.

Elődbe hullva most arra kérlek,
Hallgasd meg utolsó földi vágyam:
Az ítélő bíró kezében én
Legyek Mária Isten tenyerén.

Budapest, 2003. május 1.

Sok szeretettel köszöntjük a szerzőt közelgő 80. születésnapján. Kívánunk boldog alkotó éveket tervei megvalósításához.

Soós Imre

Kőhegyi Gyula újabb kisplasztikái

2003-ban, születésének 150 éves évfordulója alkalmából világszerte **megemlékeztek Van Goghról**, a teljes ismeretlenségben, **37 éves korában elhunyt** holland festőről, akinek festmény-remekművei azóta az emberiség közkincsei lettek és akinek népszerűsége még napjainkban is növekedik.

Szülőföldjén, az amszterdami Van Gogh Múzeumban két, egymást követő, nagyszabású kiállítás idézte emlékét. Az otterlói nemzeti parkban egész nyáron át látható volt a múzeumalapító hölgy, Helene Kröller-Müller hagyatéka, közel 300 Van Gogh-alkotás. Hollandia minden olyan városában megemlékeztek a festőről, ahol rövid élete során megfordult. Ezek között a legjelentősebb esemény volt az a nemzetközi kiállítás, mely Nuenen-ben, Van Gogh két évig tartó, egyben utolsó hollandiai munkálkodása színhelyén április hónap folyamán volt látható. Az ottani Van Gogh Dokumentációs Központ vezetője, Ton de Brouwer kiállította azokat a kisgrafikákat (ex libriseket és alkalmi grafikákat), melyeken a művész portréja, vagy valamelyik alkotásának képe szerepel. Az általa szerkesztett, gazdagon illusztrált kiállítási katalógus VAN GOGH AZ EXLIBRIS-MŰVÉSZETBEN címet viseli és 35 művész alkotásait tartalmazza. Közülük 11 magyar, tehát hazánkat az alkotók tekintélyes csoportja képviselte.

Kőhegyi Gyula grafikusművész most bemutatott kisgrafikái nem szerepelhettek az említett kiállításon, mert az esemény után, a nyár elején készültek. Művészi értékük és az évfordulóhoz kapcsolódó időszerűségük azonban indokolja, hogy velük olvasóinkat megismertessük.

Mindössze tíz esztendőt tesz ki az az időtartam, mely Van Gogh rövid életéből a festői tevékenységre esik. Ennek felét szülőföldjén töltötte. Hollandiai alkotói korszakának legfontosabb állomása a már említett Nuenen volt, ahol első remekműveit is megalkotta. Korábbi lelkipásztori tevékenységének lendületével merült bele itt a szántóvetők, takácsok életének tanulmányozásába. Számos arcképpel készült a periódus főművének, a Krumplievők c. vászon megfestéséhez. Tanulmányképeinek egyike az a 43 x 30 cm-es, vászonra festett olajkép, melyet a Van Gogh Alapítvány tulajdonaként az említett amszterdami múzeum őriz, Rembrandt és Frans Hals példáját követve ezidőben sötét tónusú képeket festett. A parasztasszony itt közölt arcképe jól példázza ezt. A komor hangulatú háttérből csak ingének fehérsége, főkötőjének piros színe és az arcon megcsillanó fényfoltok emelkednek ki Kőhegyi Gyulának 12 x 6 cm-es kisgrafikáján nem volt lehetősége a színek érzékeltetésére, mert az általa alkalmazott hidegtű technika nem alkalmas színek közvetítésére. Az eljárás a rézkarc készítésének az a módja, melynél a művész ceruza alakú, kemény acéltűvel karcolja be a rézlemezbe a vonalakat. Biztos rajztudás szükséges ehhez a művelethez, mert itt nem lehet radírozni, javítani.

A lapról maratás nélkül közvetlenül készült a levonat, melyen jól megfigyelhető a rézlemezen a karcolótű által okozott borzolódások.

Kőhegyi Gyula tűkarca

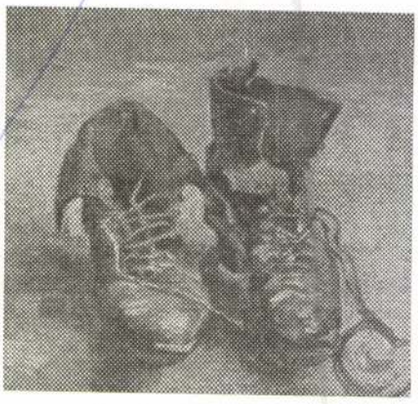

Van Gogh: Bakancsok

Kőhegyi Gyula fametszete

Van Gogh: Parasztasszony

Kristó Nagy István

Kertész és a pesszimizmus

A művészeknek (íróknak) két nagy csoportja létezik. Az egyik a tárgyban, lélektanban, kifejezésmódban újat fel- (vagy meg-) találóké; ilyen volt Dante, Delacroix, Wagner, Debussy, Manet, Van Gogh, Apollinaire, Sztravinszkij, Schőnberg, Ady, Krúdy. A másik (persze éppily esetlegesen fölvetett) csoport ez összegezőkét (a kismester mindig ide tartozik), a kánon megtestesítőié. Ilyen volt Shakespeare, Bach, Mozart, Schubert, Thomas Mann. Ez nyilvánvalóan nem értékelés, hiszen az átmenet: az összegezés + új kitalálása éppily óriássá növesztheti valakit (Beethoven, Bartók, Faulkner). Mindez, jól tudom, szimplifikálás, de hiszem, hogy „van benne valami" – legalábbis a befogadó felől nézve. Annál is inkább, mert a huszadik századnak alighanem legnagyobb három írója (Joyce, Proust, Kafka) e harmadik: hagyományt folytató s újat nyújtó csoportba tartozik.

De egyáltalán mi a nagyság? A hatás – mégpedig nem a tömeghatás, hanem a műveltekre, elitre tett hatás, amely az idők során kiterjed a tömegekre, a „népre".

Ami mármost Kertész Imrét illeti, ő egyértelműen az „összegező" csoportba tartozik, ám az összegezés során mindazt, amit már előtte Nietzché-től (Sőt Kierkegardtól) feltűnt, a huszadik századnak megfelelően átformálja sőt művészileg is emeli. No persze az olvasó számára végső fokon az számít, hogy mit mond neki-számára a szerző, mert hiába veti el a posztmodern ideológia a (sajátján kívül) minden ideológiát, mint haszontalan „metafizikát", – a gyakorlatban a műnek (az örömszerzésen – hogy szórakoztatást ne mondjak) mégis van „üzenete".

Kertész mondanivalójának összefoglalásával azok a monológok és dialógusok szolgálnak, melyek a riasztó című **A gondolatnyi csend, amíg a kivégzőosztag újratölt** kötetben vannak összegyűjtve, s 1990 és 1997 között íródtak, illetve hangzottak el. És ezek egyértelműen esszéisztikus gondolatok. (Talán nem érdektelen megemlíteni, hogy két tanulmány is kapcsolódik 1991. október 23-iához, – az egyik akkor jelent meg, a másik aznap hangzott el. Ebből a kötetből is kiderül, hogy az Auschwitz képlet Kertész számára nem személyes önkorlátozás, nem zárt valami, hanem afféle világképlet, mint amit a természettudományban immár száz éve keres az új fizika.

Az 1990. február 22-én a Koncentrációs Világegyetem c. ankéton elhangzott **Táborok maradandósága** azzal a – Pilinszky kifejezésével élve – „botránnyal" foglalkozik, amely egyaránt megnyilvánult a náci és bolsevik koncentrációs táborok összehasonlítása során. Kertész szerint a „botrány" mitológiai kérdés, annál is inkább, mert „e tényekkel megbirkózni a történelem nem képes", „talán mert nem rendelkezik egyetemes elrendező szemlélettel, mondjuk ki: filozófiával". Íme: a kertészi életmű egyik kulcskérdése, a történetfilozófia, amit nem Auschwitzből „vezet le", hanem az embertelenség egészének ott summázott egész világtörténelmével. Megfelel ez a világos fejű, tehetséges, ám túlságosan jobboldali (hogy fasisztát ne mondjak) Borges ezen könyvcímének: **Historia universal de la infamia** (Az aljasság világtörténete). Borges is nagy író volt, évtizedeken át a Nobel-díj jelöltje s amiről keserű öngúnnyal valahogy úgy szólt, hogy az „örökös jelöltséget nem vehetik el tőle". Az ok talán épp a Nobel-díjat odaítélő bizottság olyan megítélésére vezethető vissza, mely szerint Borges nem volt igazán „ideális eszméket kifejező", humánus író, márpedig ez az alapító Alfred Nobel szerint a díj odaítélésének lényegi tényezője. Viszont Kertész épp Borgesszel vagy más szintén hasonlóan tehetséges magyar írótársával szemben e történetfilozófiailag is megalapozott humánumban tűnt ki, noha a „hivatásos humanistákat" egész életművében elutasítja, sőt lenézi, mert az „emberi állapot" – Condition humaine – kifejezés Malraux-tól származik s ilyen értelemben preegzisztencialista jellegű.)

Visszatérve Kertész történetfilozófiai elmélkedésre „nem tagadhatjuk, hogy az egész XVIII. század mítosza Európa utolsó termő nagy mítosza volt, amelynek… elfüstölgetése lelki-szellemi árvaságra kárhoztatott bennünket." E mítosz filozófiai kifejezése Hegel érdeme volt s a hegeli optimizmus Nietzschével oszlik el, akinek korai művét Kertész örömmel fordította.

Miféle válasz lehetséges? Talán az, amit Shelley nyomán Camus idéz: „**A költők a világ törvényhozói**". A költők **engedelmeskednek** a már elillant Törvényeknek s Thomas Mann szerint „**az elbeszélés szellemét**" képviselik. Ők s nem az ideológusok döntik el, mi marad meg egy civilizáció történettárában s mi kerül be az (új?) mítoszba. „Ez az a képletes tekintet, amit magunkon érzünk s mindent e szellem fényében teszünk vagy nem teszünk". Jót vagy rosszat, amit magunkban és másokért cselekszünk. És épp ezért vált „egyszerűségében" „egyetemes példázattá" Auschwitz, ahol „egyetlen pillanatra sem mosódik össze a jó meg a rossz". „A szenvedésre nincsen mérce". Mindez tehát komolyságra kényszerít. Ahogy Kierkegard mondja: „A bűn hangulata a komolyság". Nem lehetséges tehát dialektikus megközelítés, valamiféle (akár filozófiai-etikai, akár politikai/feloldás.

Az emberi létről (és megsemmisülésről) van szó, arról a Semmibe állítottságról, amit az egzisztencializmus fogalmazott meg s ami milliók személyes szenvedése és százmilliók – ha tetszik, ha nem – tanúsága és tanulsága, azaz valamiképpen bűnrészessége volt. Mert (nem ekkor, évszázadok óta!) „a zsidókérdés Európa lelkiismereti kérdése", miközben a nácizmus (talán) „a **francia** felvilágosodás elleni lázongás" is volt, – ennyiben tehát „modern".

Kertész az 1991 elejei interjúban Beckettre utalva írói lehetőségként azt állítja, „hogy a kudarc az egyetlen beteljesíthető, tökéletesen megfogalmazható élmény".

„Ez nem jelent feltétlenül pesszimizmust" – ám épp az amerikai optimizmus divatjával szemben, akár a görögségig visszamenőleg ezt a pesszimizmust vállalja.

„**A pesszimizmus bátorság**".

Feledy Balázs

Halász Zsóka képeiről

Állandóan és folyamatosan kategorizálunk. Fegyelmezetten alkalmazzuk és ragaszkodunk hozzá. Sokszor még akkor is, amikor már egyfajta merevséget jelent mindez, sőt még akkor is, amikor igazság volta is megszűnik. A kategorizálás a művészeten belül is igen népszerű. A művészettörténet, az esztétika is szívesen könnyíti saját és esetleg a nézők helyzetét azzal, hogy különböző kategóriákat alakít ki és aztán ezekhez viszonyít. Természetesen így van ez a képzőművészetben is, ahol közismert a hivatásos és amatőr művész kategóriája vagy a felnőtt-művészet és a gyermekrajz kategóriája, s így van ez a szintén a hivatásos művészet mellé sorakoztatott naiv művészettel is Ez a fogalom a XIX. század végén alakult ki és eredeti jelentésében arra utal, azt jelzi, hogy az alkotó rendszeres művészeti oktatásban nem részesült és a másik definitív szempontja, hogy felfogása független az adott kor művészeti stílusaitól.

A naiv művészet jellegében rokona a népművészetnek, s képviselői minden nép művészetéhez kapcsolódóan megtalálhatók. Ám, míg a népművészetnek szorosak az alkotási törvényei, addig az ún. naiv művészet szabadabban alkalmazza azt a motívum-világot, motívum-kincset, mely tulajdonképpen a népművészetből származik. Ha megvizsgáljuk, mindkét elhatároló szempont olyan, hogy az nem teszi egyértelművé az ún. hivatásos művészettől való elválasztását. Ma már sok, sőt egyre több hivatásos művész is működik anélkül, hogy részesült volna rendszeres képzésben, oktatásban, s bizony olyan is van, aki független tud maradni kora művészeti stílusaitól. Vagyis a naiv és nem naiv kategóriái is relatívak és bizonytalanok, **a határok sokszor elmosódnak**. Mi lehet akkor hát kategóriáink alapja? Válaszom nem tartalmaz sok újat, csak amit kimond azt nagyon fontosnak tartja: egyfajta életszemlélet és életfelfogás. Mert természetesen nem mondhatjuk, nem állíthatjuk azt, hogy aki kevésbé ismeri a szakma törvényeit, az a naiv művész és aki kiválóan rajzol, az a hivatásos. Azért nem állíthatjuk ezt, mert itt is nagy a szórás, s igen nagy a keveredés. Bár kétségtelen: nagy általánosságban igaz, hogy a naiv művész nem olyan felkészült szakmailag, mint a hivatásos, viszont sokkal többet ad magából, lelke, életszemlélete mélységeiből, gyökereiből.

Nem véletlen, hogy erre a hosszas okfejtésre kényszerültem, s remélem megbocsátják, mert hiszen egyfajta áttörésnek vagyunk ma itt tanúi. A mindjárt hatéves Galéria 13' ugyanis, amely működése eddigi évei alatt a legkiválóbb kortárs képzőművészeket fogadta kiállítójául, most először nyit egy más terület felé, s vállalta a naiv festő **Halász Zsóka** képeinek bemutatását.

Magam ezt egy helyes döntésnek tartom, noha hosszú évek óta oroszlánként harcolok a hivatásos művészet ügyéért, s nagyra értékelem a Galéria 13' eddigi szakmai programját, igényességét. Mégis, mivel ez együtt jár a műpártolással, a hivatásszerű művészetpártolással és a művészet szeretetével, így mindig boldog vagyok, ha olyan teljesítménnyel találkozom, mely – lett légyen bármilyen pálya mögötte – színvonalat, különlegességet, tehetséget, eredeti látásmódot mutat.

S ma itt ennek vagyunk tanúi. Halász Zsóka azt a pályát futotta be, mely az ilyen típusú életútra jellemző. Faluról származik, ez a kedves falu Mándok. Harminc éve először porcelán és fatányérok festésével indult kapcsolata a művészettel, majd sok-sok tanulást követően tíz éve fest, s megtalálta élete értelmét. Halász Zsóka képeiről átsugárzódik, amit én e stílus fontos tulajdonságának tekintek, s jeleztem is. Ez pedig az életszemlélet, életfelfogás. Nem tud ilyen képeket festeni ugyanis az olyan ember, aki ugyan talán rajzolni, festeni valamilyen szinten megtanult, de nem fontosak számára az emlékei, a fantáziája, az álmai.

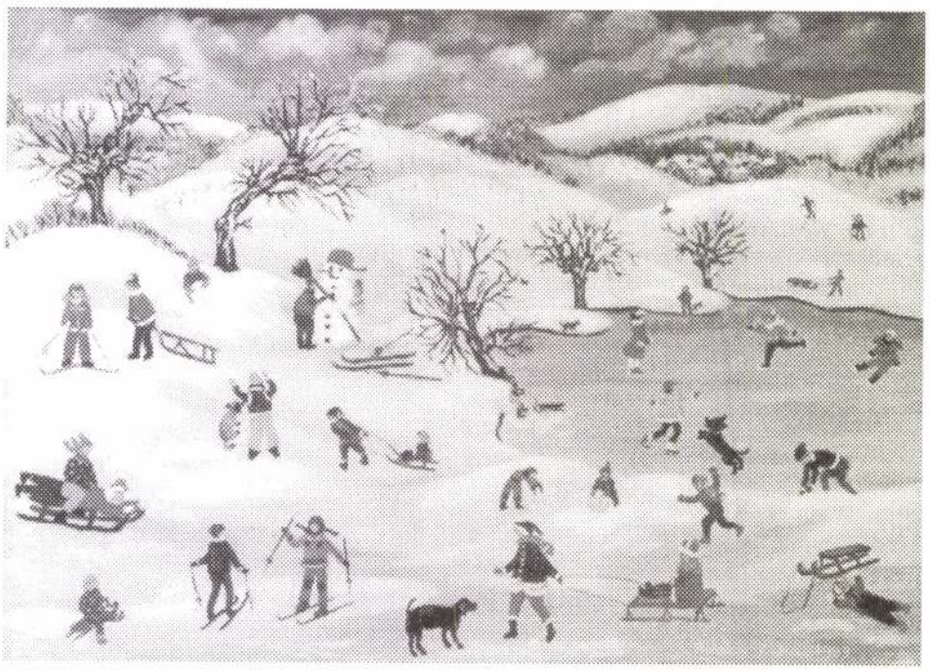

Halász Zsóka: A tél öröme (olaj, 50 x 70cm)

Halász Zsóka számára mindennek kitüntetett jelentősége van. Halász Zsóka az **emlékeit festi meg, néha az álmaival keverve**, s ez az emlékidézés sokgyökerűvé és sok-fontosságúvá teszi munkáit. E képek felidéznek egy már-már letűnőben és eltűnőben lévő életformát, rögzítik annak fontos történéseit,

Halászy Jenő épitész

r. 1900 Bp (ut. 23.)

181-406

Ipartero

Mürg. 1927

1932 Főv. városszéli telepitési terop. I. hely megvét

1933 Kamarc tagja
„Hogan épitsünk" kiáll BNO (kertes családi ház)

1935 Postás-Gőthon terop I. hely 1 vett (Dobl)

1936 MMÉE épit. kisp. „Si-szálló" épületbel vezte

1936 Palatinus strandfürdő pály. (Dobl Gérével)

1937 Borárnstéri Dunahíd budai hídfő rendezésének pály I. díj
(Cremner-Dobl-Zimonyi)
Óbudai Árpád gimn. I. díj (Dobl)
Óbudai hídfeljáró terop. I. díj (Dobl Zimonyi)
1936-40 ref. tegl II. díj (Jungbár Tóth Imre)
1938 Mérn. kamarc székhár p. 3. díj (Dobl)
1939 MABI ügyvitelli székhár p. 1 vét
pestszterzs.-i ref tegl I. díj
Jánoshári áll. polg. isk. terv

OTI pécsi tüdőszanat. I. díj
1940 ~~[illegible]~~ (Tóth Imrével)
Mücs. Tow. Tárl (ref. tegl lakóhár terv)
Barostéri ref tegl. terop. 2. díj
Zalaszerszegi pénzügyszerg. ép. terv 1. díj
1941 Szolnoki felsőkes. isk.
Nyúregyhári körig lanf. székhárét terverte
Bajai keresk. isk. terop. I. díj
Szegedi ref tegl I. díj
Nagykanizsa pénzügy székhár I. díj
1942 családi Sorhárat terv (Dobl) a Csudor u. ban
1943 Darányi kálmán dákhár terop 4. díj
1944 katona

1947 az ujjáépités során számos
köz- és magaép. hekre.
állit- + terv Bp és vidéken
MAV. megállóhely terop. díj
1949 Ipartero
MATI - közti
Terv: kránis mozi 2 em. szám. szám. Fiisk
Kr. Kutási közp. Gyurev u. 1

~~Prar~~ Fővápal. átalak
Hozgard tart.

Vetsprém ~~[illegible]~~ vegyjeri cnet.
" " nerér " " kut. int
„Neviki"
" " M. áso és földjér hisérl int
„Maszki"
tud
szémes laborat –
atomfir. ato-hem. lab
Csillebérecen és rebatt

Halász László
orszám
Fehérvár

A magy orsz-i közmszek neve ?
lakhelye O M K Tévkönyve 1865/6
240–45.1.

MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPITÉSZ-EGYLET

Budapest, IV., Reáltanoda-u. 13-15. Telefon: 185-330.

MEGHÍVÓ

A MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPÍTÉSZ-EGYLET
MŰ- ÉS KÖZÉPÍTÉSI SZAKOSZTÁLYAI

1941. évi február hó 17-én, hétfőn d. u. ½ 7 órakor ülést tartanak, melynek tárgya:

HALÁSZY JENŐ ismertetése

A szolnoki felsőkereskedelmi iskola tervpályázatáról és az 1940-41. évi Wellisch pályázatról.

Ülés előtt 6 órakor a működő bizottság ülést tart.
Ülés után szakosztályi vacsora.

Vendégeket szívesen látunk.

A szakosztályok elnöksége.

Halászy Jenő

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak — úrnőnek

Műemlékek Országos Bizottsága

BUDAPEST

IX. Rákos u. 11.

Mérnökök Nyomdája. 6791.

MDK

Halászy Jenő

II. dij

A Pozsonyi uti ref. templom. Szépmüvészet 1942. 4. sz. 83 l.

M.D.K.

Halászi Jenő, építés

negedik díjat nyert a Darányi Kálmán Diák-otthon terepályérában

Vállalkozók Lapja. Bp. 1943. LXIV. évf.

márc. 25. sz. 6 old.

MDK

Halászy Jenö, ép.mérn.

Egy szabadon álló kertes családi házat tervezett.

A MÚM-ben állandó intézménnyé alakult át ez a kiállitás. Két illusztr. a III.és VIII. l.

Dr.Ny.L.: A "Hogyan épitsünk?" kiáll. a Kereskedelmi Városon. MÚM Közlönye 1933.máj.6. III.-VIII.l.

K. D. K.

HALÁSZY Jenő építész
(IPARTERV)

Üllői út 54-56. (Rés.)

Bene Lánló: Lakásépítkezések Budapesten

Magyar Építőművészet 1959. 5/6. sz. 154.

Holászi fenő építészhallgató

szerepel a hűeggyetem építészeti

kiállításán

Magarság 1927 VI. 5

Halászy tenő építésztalapató

Szerepel a műegyetem építészeti
Liámításán

Neuzeti Ujság 1927 VI.5

M.D.K.

Halászy Jenő, építész

és Dobl Géza hőrös
serve 500 p-ös megvétel-
ben részesült a Margitszi-
geten építendő új strand-
fürdő [Palatinus] pályá-
zatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1936. LVII. évf.

szept. 24. sz. 4. old.

M.D.K.

Halászy Jenő építész

1000 P-ös második
díjat nyert a Külső Lipót-
városi református templom
tervpályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1936. LVII. évf.
máj. 27. sz. 3. old.

M.D.K.

Halási Jenő, építész M.D.K.

Dobl Gérával, Czenner Jenővel és Zimonyi István nel közös terve a hét egyenlően 1000 p-vel megvásárolták. Köze került a Borárosteri hid budai hidfő környéki kéner rendezésére kiírt pályázaton

Vállalkozók Lapja. Bp. 1936. LVII. évf.

Jun. 25. sz. 3. old.

Halászy Jenő, építész M.D.K.

és Dobl Géza közös terve a három, egyenként 2000 p-ös díjak egyikét nyerte el az óbudai hidfeljáró pályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1937. LVIII. évf.

ápr. 22. sz. 4. old.

M.D.K.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1937. LVIII. évf.

sz. old.

M.D.K.

Halászy Jenő, építész

és Dobl Géza hőrös tezve a három egyenként 1000 p-ős első díjak egyikét nyerte el a budapesti Árpád-gimnázium pályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1937. LVIII. évf.

dec. 9. sz. 8. old.

M.D.K.

Halászy Jenő, építész

és Dobl Géza kőrös
terve 300 pengős megvétel-
ben részesült a városszéli
telepítés és a munkáslakó-
házak tipusterv-pályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1932. LIII.évf.

szept. 5. sz. 3. old.

Halászy Jenő építész

Tér és Forma 1940. 47-53.

Zalaegerszegi pénügyigazgatóság

Halászy Jenő építész

Tér és Forma 1940. 58-60.

Gánosházai polgári iskola

Halászy Jenő építész

Tér és Forma 1942. 65-68.

Körig-internátus Nyíregyháza

Halászy Jenő építész

Tér és Forma 1937. 165-171.

Az óbudai kiel tervpáfázatáról

~~Halászy Jenő~~ ~~1937. 165–171~~

~~Fér's Forma 192~~

Halászy Jenő építés

Tér és Forma 1941. 132-142

Pontistrácnyárosi ref. templom

Halászy Jenő, építész M.D.K.

és Dobl Géza kőrös terve 500 pengős megvételben részesült a pósztásor Szent Domonkos-utcai „Vynadijas Otthona" terv pályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1935. LVI. évf.

jun. 19. sz. 8. old.

M.D.K.

Halászy Jenő, építész

és Brestyánszky Tibor közös terve megvételben részesült a Tabán rendezésére kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1934. LV. évf.

Jan. 11. sz. 4. old.

Halászy Jenő MDK

Fővámház. Dimitrov tér 8 .

Ybl Miklós műve. 1871-ß 74.
Szobordísz Sommer Ágostontól, helyreállitva, illetve ujrafaragva Danó Károly és Fasang György vezetésével.
Aközgazdasági Egyetem céljaira helyreállitva Halászy Jenő és Müller Miksa tervei szerint.

Repr. 267. kép.

Zakariás G.Sándor: Budapest. Bp. 1961.
170-171.l.

MDK

Halászy Jenő, Zimonyi István, Dobl Géza,

I. dij.

Az óbudai hid budai... Tér és Forma, 1937. 6.sz. 165-166.l.

MDK

Halászy Jenö és Brestyánszky Tibor, ép.-k

"B.H." jeligéjü tervüket a birálóbizottság megvételre ajánlotta.

Megtörtént a döntés a tabáni tervpályázat ügyében.
Pesti Napló. 1933. dec.17. 18.1.

Hlaváry Jenő

építész

szül Budapest 1900

Befejező szigorlat ideje 1927.

Műegyetem 205.

T. 6066.

n van a vár, tövében a bástyákkal
áros terül el, a háttérben pedig he-

9 : 11.4 cm.

Halászy Jenő

tervezte az alábbi épületet.

Tér és Forma

1940. 53 – 57. l.

(M. kir. pénzügyigazgatóság Zalaegerszegen; képekkel.)

VASÁRNAP

22

Kath. F. 15. Móric vt.
Prot. F. 14. Móric

HÉTFŐ

23

Kath. Tekla sz. vt.
Prot. Tekla

KEDD

24

Kath. Fogolykiv. M.
Prot. Gellért

SZERDA

25

Halászy Jenő

torverte az alábbi iskolát.

Tér és Forma

1940. 58, 59. l. 60. l.

(M. kir. állami polgári fiú- és leányiskola Jánosházán, képekkel.)

Kath. Protáz, Jác.
Prot. Teodóra

CSÜTÖRT.

12

Kath. Mária neve
Prot. Guido

PÉNTEK

13

Kath. Notburga
Prot. Ludovika

SZOMBAT

14

Kath. Sz. ker. felm.
Prot. Szerénke

37

Izr. 16. S. Ki Thava 3., 4. P.

~~Dóbl Géza és~~

Čed ~~Halászy Huő~~

Tér és Forma

1942. 15. l.

(Családi ~~[illegible]~~ sorház

a Csendőr-utcában,

(képekkel.)

Terverték fentiek.

Szeniczey IX.136.

Halászy Jenő

cród

Tér és Forma.

1942. 65–68. l.

(Közigazgatási tanfolyam és internátus Nyíregyházán; képekkel.)

Épületét tervezte fenti-

Le Maire II. 196.

M.D.K.

Halászy Jenő, építész

terve első díjat nyert a Nagykanizsán épülendő adóhivatal és pénzügyőri őrlaktanya pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1940. LXI. évf.
ápr. 18. sz. 4. old.

M.D.K.

Halászy Jenő, építész

egyik alternatív tervét jogaáte el a zsűri hívitelre a nagykanizsai adóhivatal és jénzügyőri székház pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1940. LXI. évf.

okt. 3. sz. 3. old.

M.D.K.

Halászy Jenő, építész

tervét 1000 p-ért megvették a MABI-szérház pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1939. LX. évf.

ang. 10. sz. 8. old.

MDK

Halászy Jenő és Dobl Géza

terve looo pengős dijban részesült.

Házilag készíti el a Közmunkatanács a Boráros téri híd é
fő rendezésének tervét. Pesti Napló, 1936.
máj. 14.

MDK

Halászi J. és Brestyánszky Tibor építész

II.dij

A Parádon épitendő fürdő tervpályázat döntése.
Vállalk. Lapja, 1934. febr. 7. 5.l.

Halászy Jenö , MD K

A budapesti Horthy Miklós-Dunahíd budai hídfőjének rendezésére kiírt tervpályázat.

Terve repr.

Tér és Forma 1936. 7.sz.

MDK

Zimonyi István -Dobi Béza-val és
Halászy J/enö-vel

készitett közös terve az alábbi pályázaton az egyik első díjat nyerte.

6.sz. Az óbudai hid, budai feljárójának tervpályázata.

Két képpel.

Tér és Forma .1937.

MDK

Halászy Jenö, müépitész

Református templom. Repr.

A Műcs. épitészeti kiállitásáról./Tavaszi Tárlat./ Művészet. -1940. 34.sz. 68.l.

MDK

Halászy Jenő - Dobl Géza

Dicséretben részesültek

Rimanóczy Gyula nyerte az Erzsébet telefonközp. pályázatának első díját. Pesti Napló 1937.máj. 21.

MDK

Halászy Jenő

Tervét 300 pengőért megvásárolták

**Döntöttek a nyugdíjas postások otthonának terv-
pályázatáról. Pesti Napló 1935. jun. 16.**

MDK

Halászy Jenö, okl.ép.
sz 1900.

Bp. II. Fö-u. 79.

A Kamara 1933.jan.27-i ülésén tagjai sorába felvette.

Hirdetés tagfelvételröl.

MMÉE Közl.Bp. 1933. febr. 15 X.évf. 3-4.sz. 6.l.

MDK

Halászy Jenő épitész

/e.a./: Milyen lesz az óbudai uj hid környéke?
Pesti Városháza 1937. 5.sz. 8.l.

MDK

Halászy Jenő

A budapesti Horthy Miklós Dunahid budai hidfő-
jének rendezésére kiirt tervpályázat. Tér és
Forma 1936. 7. sz. 181-182.l. képekkel.

MDK

Halászy Jenö és Dobl Géza, ép.-k.

29 pálymunka volt kitüntetésre alkalmas, ebböl
4 elsö dijas./1000 pengö./
Elsö dijat nyert. Közös tervük.

Döntés az óbudai Árpád-gimnázium tervpályázatáról.
Pesti Napló 1937. dec.10.

MDK

Halászy Jenő

A Boráros-téri Dunahid budai hídfőjének rendezésére kiírt tervpályázat. Tér és Forma 1936. 7. sz.

Halászy Jenö, ép. Kallg. MDK

a Királyi József Müegyetem Segitö Egyesülete és építész hallgatói építészeti és akvarell kiáll.-t rendeztek.

H.J. nemesen megoldott épületterrvvel szerepel.

Müegyetem dísztermе.
Epitész kiállitás a Müegyetemen.
Nemz. Ujs. 1927.jun.5. 13.1.

M.D.K.

Kalászy Ferenc építész

a szegedi református templom tervpályázatán első díjat nyert.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1941. 75. köt. 15. old.

Halászy Ferenc, építész

M.D.K.

a bajai kereskedelmi iskola tervpályázatán első díjat nyert.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1941. 75. kötet. 95. old.

M.D.K.

Halásy Jenő, építész

a pesterzsébeti református templomra kiírt pályázaton első díjat nyert.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1939. 73. köt. 118. old.

M.D.K.

Halászy Jenő építész

III.megvétel a Palatinus-strandfürdő tervpalyazatán.Dobl Géza építésszel közös terv.Repr. 280.l.

Hoepfner Pál dr.: A Szent Margitszigeti Palatinus-strandfürdő tervpályazata.

Tér és Forma 1936.10.sz. 280.l.

MDK

Halász Jenő

"B" telepitési csoport. Megvétel első helyen. "2003"; szerzője Csikvándy Ernő, Mihálkovits Árpád és Halász Jenő.

R.Nászay Miklós: A Földmiv.min.telepitési tervp.

Épitőmunka, 1933. 2.sz. 28.lap

MDK

Halászy Jenő

A XIII.ker.elöljáróság tervp. Tervét dicséretben részesitették és 100 pengővel jutalmazták.

Közös terv Halászy Jenő és Dobl Géza.

(-ek.) : A XIII.ker.elöljáróság szökháza.

A Pesti Városháza, 1936. 5.sz. 25.lap

MDK

Halászy Jenö és Brestyánszky Tibor, ép.-k

" B.H." jeligéjü közös tervéüket a bizottság megvételre ajánlotta.

Döntés a tubáni tervpályázat ügyében.

Nemzeti Ujság. 1933. dec.17. 17.1.

MDK

Halászy Jenő

Dobl Gézával és Zimonyi Istvánnal közösen készitett terve az alábbi pályázaton egyik I. dijat nyerte

Az óbudai hid budai feljárójának tervpályázata. Tér és Forma 1937. 6.sz.

M.D.K.

Kalány Jenő: építész

és Dobl Géza hőrös
serve bronzérmet nyert
a Mérnöki Kamarai Szék-
ház pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1938. LXIX. évf.

jan. 20. sz. 9. old.

M.D.K.

Halászy Jenő, építés.

tervei szerint épülő bajai állami kereskedelmi fiu-középiskola épit-kerésére kürtöz a versenytárgalást.

Vállalkozók Lapja. Bp. ~~1942~~ LXIII. évf.
1942.

jan. 1. sz, 7. old.

Halászy Jenő

az alábbi tervpályázaton rangsorolás nélkül kiemelt megvételben részesített 8. számú pályaterv egyik szerzője.

A Budapesti Televizió Adóállomás és Mikrohullámú Központ fejlesztésére kiírt tervpályázat, 1970.

Magyar Ép.műv. 1971.3.sz.2-6.1.

Halász Jenő

aláírása is szerepel annak a fényképnek a hátlapján, mely Walter Gropius budapesti előadása alkalmából, 1934.febr.5-én készült.

Bodri Ferenc: Gropius pesti fényképe. - Magyar Építőművészet, 1970.1.sz.54.l.

HALÁSZY JENŐ

ÉPITÉSZ.

SELEN VOLT WALTER GROPIUS ELŐADÁSÁN A MAGYAR MÉRNÖK ÉS ÉPITÉSZ EGYLET BUDAPESTI SZÉKHÁZÁBAN, 1934. FEBR. 5-ÉN.

BOSNYÁK FERENC: GROPIUS PESTI FÉNYKÉPE.

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZET, 1970/1. 54. LAP

MDK

Halászy Jenő építész Bp. 1900

befejező szigorlatot letette, de oklevelét 1928-ig nem váltotta ki.

MI-ÉM, 1931, jul. 15. 112 l.

M.D.V.

HALÁSZY Jenő évitenmérnok

A Vámkár Közg. Egyetemmé való átépi-
tésének irányítása

Ybl Ervin: Ybl Miklós 67,

Halászy építészmérnök
Pesti Napló, 1937, ápr. 25.
Óbudai lidfeljáró tervpályázatán 2000 pengős díj

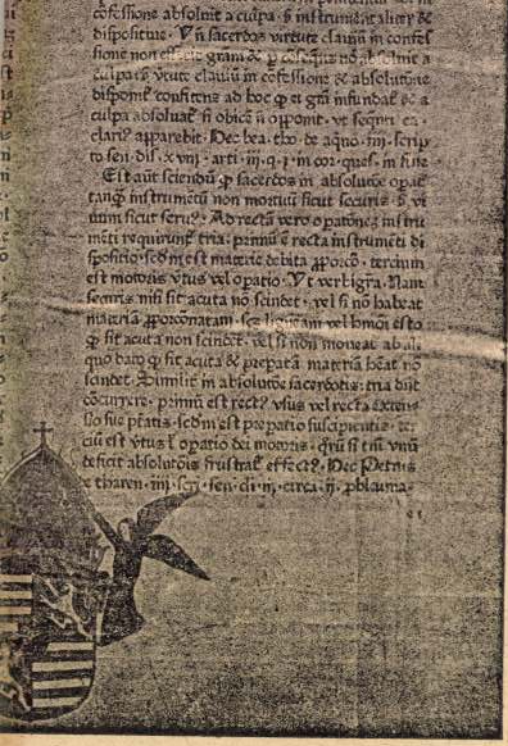

sis, Pantheologia ... (Lövöldi Corvina-ősnyomtat-
1477. 34a. lap.

Halászi Jenő MDK M

építész

tervei szerint
alakitották át Ybl Miklós Fővámházát
a mai Közgazdaságtudományi Egyetemmé.

Gerő ÉpMüe 408.o.

M.O.K.

Halászy Jenő építész

A pozsonyi uti ref. templom egyik tervezője.

Bereczky Albert: Hálaadás. A pozsonyi uti ref. templom 20 éves fennt. Bp. 1940. 26.

MDK

Halászy Jenő és Dobl Géza

építész pályamüvét 3oo pengőért vásárolta meg a főváros.

A Munkaadó, 1932. szept. 14. 5 l.

MDK

Halászy Jenő és Tóth Imre

Pozsonyi-uti ref. templom.

Szépmüv. 1942. 4.sz. képek.

MDK

Halászy

Eldőlt az óbudai hidfeljáróra kiirt tervpályázat.
Pesti Napló 1937. ápr. 25.

MDK

Dobl Géza és Halászy Jenö ép. mérnökök társulva.

III. dijat nyertek. Bronzérem.

A mérnöki székház tervpályázat eredménye.
Pesti Napló. 1938. jan. 15.

M.D.K.

Halászy Jenő, építész

református templom, kápolnája és hősi emlékmüve szerepel a Műcsarnok tavaszi tárlatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1940. LXI. évf.

jun. 20. sz. 3. old.

M.D.K.

M.D.K.

Halászy Jenő, építész

az összevont első- és
második díjak egyikét nyer-
te el a nagykanizsai adó-
hivatal terópályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1940. LXI. évf.

ápr. 18. sz. 4. old.

M.D.K.

Halány Jenő, építész

alternatív terve a negedik és ötödik összevont díjak egyikét nyerte el a nagykanizsai adóhivatal terpályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1940. LXI. évf.

ápr. 18. sz. 4. old.

M.D.K.

M.D.K.

Halászy Jenő, építész

és Dobl Géza kőrös
terve a két egenlő 4800
p-ös díjak egyikét nyerte el
az OTI pécsi tudó betegszá-
natoriumának pályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1939. LX. évf.

dec. 28. sz. 5. old.

Halászy Jenő MDK

építész

A Budapest - Szentistván városi ref. templom.
Tér és Forma 1941. 132-142.o.

Halászy Jenő MDK

épitész

A Pesti Városháza 1937. 4.sz. 7.o.

Pozsonyi uti ref. templom

Halászy Jenő MDK

építész

Technika 1941. 315.o.

Halászy Jenő MDK

építész

Református Élet 1940. dec. 25.

Halászy Jenő MDK

épitész

Református élet 1940. dec. 14.
.....a pozsonyi uti templom felépült.

Halászy Jenő MDK

építész

Pes ti Napló 1936. szept. 24.
Uj református templom épül Budapesten.

Halászy Jenő MDK

épitész

"Soli Deo Gloria"
Pesti Hirlap 1940. dec. 8.

MDK

"Soli Deo Gloria"
Festi Hirleb 1940. Dec. 8.

Halászy Jenő MDK

építész

A Pozsonyi uti református templom
Szépmüvészet 1942. 4.sz. 83-84.o.

MDK

Halászy Jenő ep.

Művészet, 1941. 39. sz. 46 l.

Halászy Jenő MDK

épitész

A Kamara uj tagja

A Magy. Mérnök és Épitész Egylet Közlönye
1933. 14o.o.

Halászy Jenő MDK

épitész első helyen megvett terve. repr.

Brestyánszky Tibor:A postás nyugdijasok és özvegyek részére Budapesten létesitendő otthon tervpályázata.
Perspektiva 1935. 157-158.o.

Halászy Jenő MDK

tervét megvételre javasolta

A MABI székház tervpályázatának eredménye.
Művészet 1939. 29.sz 115. o.

MDK

Halászy Jenő és Tóth Imre

Bp.Szentistvánvárosi ref.templom tervpályázaton I. és II. dijat nyerték

Tér és Forma 1941. 132-142.

Halászy Jenő

Bptaub. 1940. szept

Halászy Jenő okl. építészmérnök,
II. Margit-krt 51/53. 356-506

Medve u. 19.

~~Halászy Jenő~~

Cód ~~és Dóbl Géza~~

Kód

1942. 15. l

Tér és Forma. (mikor?)

(Családi sorház a Csendőr-utcában, képekkel.)

Terverték fentiek.

Szász Ödön, Königsaal IX. 72

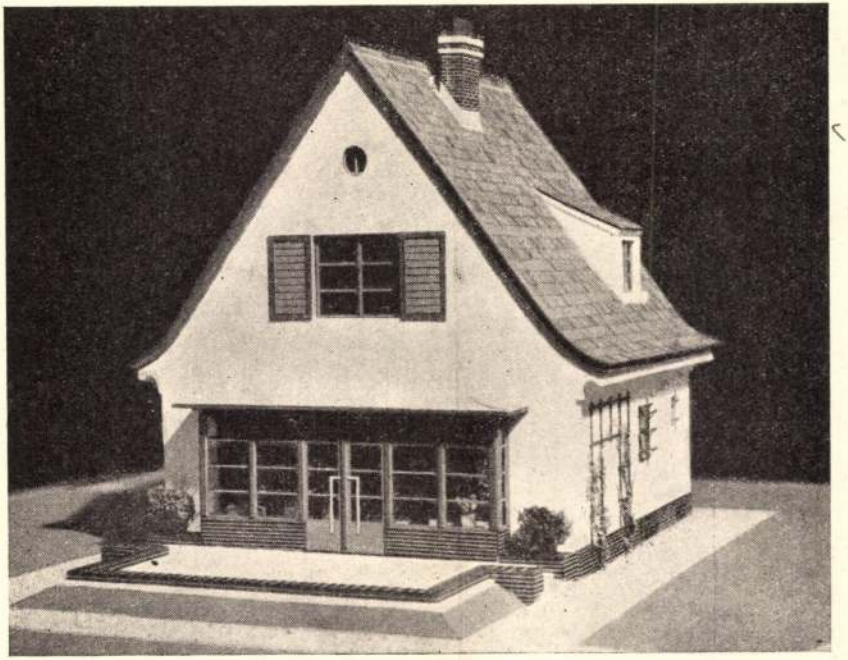

Lakóház terve — Plan de maison

Tervezte — Composé par: Halászy Jenő

A Műcsarnok építészeti kiállításáról (Tavaszi Tárlat) — De l'exposition architecturale de la „Galerie" (Exposition de printemps)

Becz Jenő: Építészet a Műcsarnok tavaszi tárlatán. Műcsarnok 1940. 34. 69. l. 70-71. l. Lépcsel

(68)

Halászy Jenő

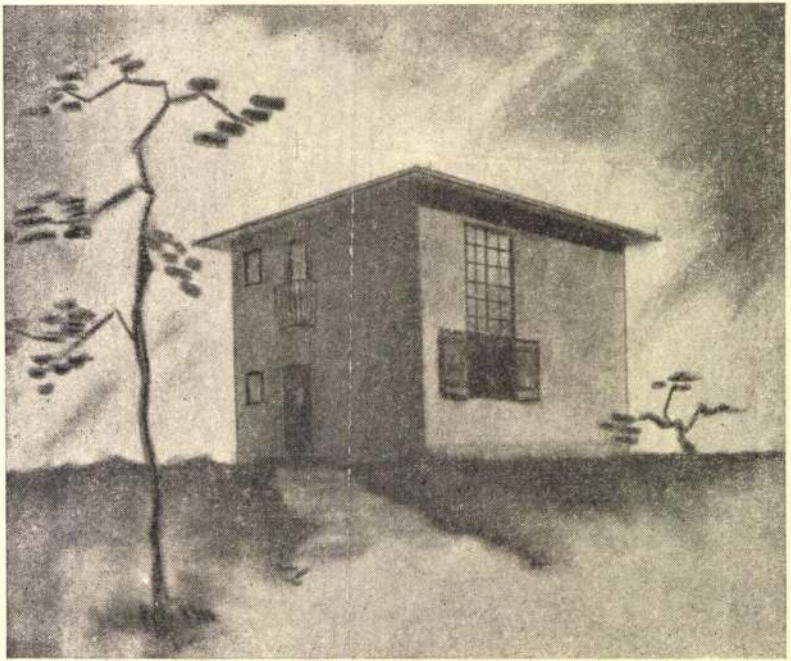

Foto Röckel

Műtermes lakóház terve — Plan d'une villa avec atelier

Tervezte — Composé par: Domonkos Lajos

A Műcsarnok építészeti kiállításáról (Tavaszi Tárlat) **— De l'exposition architecturale de la „Galerie"** (Exposition de printemps)

~~Dobl Géza és~~ Halászy Jenő

közös tervét az alábbi pályázaton megvették.

Hoepfner Pál dr.

A Szent Margit szigeti Palatinus-strandfürdő tervpályázata.

Tér és Forma

1936. 10. sz.

Archiduke Joseph, the former owner of the Island, had a delightful bathing establishment built in renaissance style at the Northern end of the Island by the famous Hungarian architect Nicolas Ybl. In 1933 the Municipal Council of the City of Budapest had a large enclosed natatorium errected on the banks of the Danube on this Island. However, the installation of this swimming bath has not only become obsolete, but on account of the relatively small number of cabins available does not enjoy a large measure of popularity and is not entirely suitable for the demands of present time. It is just on this account, that the Municipal Council of the City of Budapest has decided to build a new natatorium and has advertised a competition for tenders. The illustrations featuring in the number depict the price-winning plans for the new bath. The design of M. Joseph Bernicky shows his ideas on a large swimming bath which is to be built in a similar style to that of the St. Margaret Island on the banks of the river Tisza at Szeged. A charming little „cafe" and confectionnery designed and errected by this architect is an excellent proof of what attractive solutions may be achieved with modern materials and constructions. The reader is also given a report on the triennale architectural exhibition that was held in Milano this years, and where a large number of successful Hungarian architectural works featured. A whole series of illustrations gives a wide survey of the theoretical town planning and appartment construction group which with the employ of modern materials has endeavoured to make the widest popular impression on the aims of modern architecture. The „Space and Form" also gives detailed criticism of two books; these are by MM. Koloman Tóth and Nicolas Nászay concerning the style of architecture customary along the shores of the Balaton and contain over a hundred pictures. The review is followed by one dealing in detail with the book written ny Yoshide on Japanese houses.

Halászy Jenő

Halászy Jenő református templom tervének modern formákból illesztett tömege rendkívül arányos hatású. A kép

megrajzolása is szép, külön figyelmet érdemel a sok gyenge ábrázolat között. A tervező másik — modellben kiállított munkája az előbbitől felfogásban eltér ugyan, de arányai ennek is hasonlóképen jók.

Becz Jenő: Építészet a Műcsarnok tavassi tárlatán. Művészet 1940. 34. sz. 70, 71 l.

68, képpel

A nyíregyházai Közigazgatási Tanfolyam Székházának főbejárata. F.: Borsos.

Fotó: Borsos.

A NYÍREGYHÁZAI KÖZIGAZGATÁSI TANFOLYAM SZÉKHÁZA

Tervezte: *HALÁSZY JENŐ* okl. építészmérnök

A m. kir. belügyminisztérium a jegyzők számára rendszeresített közigazgatási tanfolyamok céljára házat építtetett Nyíregyházán 1937-ben, melyet Halászy Jenő tervezett. A tanfolyamra rendelt jegyzők bent laknak és bent étkeznek : adva van ezzel az építkezés programmja, mely szerint az emeleten háló- és mosdóhelyiségek ; a magas földszinten tantermek, tanuló és társalgó helységek s az adminisztráció helységein kívül egy gyengélkedő szoba s egy külön bejárattal is ellátott gondnoki lakás ; a járdaszint alá mélyített padlószínvonalú alacsony földszinten pedig a konyha, a gazdasági és személyzeti helyiségek s az étkező terem foglalnak helyet.

Halászy Jenő a feladatot takarékosan, de egyben takarosan is oldotta meg. Az is *tárgyiasság*, amikor ezt a sokat koptatott jelszót nem érezzük minden rendelkezésre álló eszközzel figyelmünkbe kalapálva. Finom a főbejárat és célszerűsége mellett jól hat az emeleti hálótermek zsalugáter sora. Ilyen hivalkodásnélküli, de jó arányú, csinos épületeket kíván a vidéki város, melynek ezek a létesítmények adják meg majd idővel az őt megillető derűs és amellett tisztes jelleget, a századeleji szecessziós és az utána következő egyéb idegenségek ellensúlyozására. *(P.)*

Építészet. 1941. Fr.

képek és alapi

MÁTYÁS KIRÁLY-TÉR, FADRUSZ JÁNOS: MÁTYÁS KIRÁLY EMLÉKMŰVÉVEL.

König Matthias-Platz mit dem Denkmal des König Matthias von János Fadrusz. — La piazza Re Mattia col monumento del Re Mattia di János Fadrusz.

Szépnivészet
1942. 4. sz. képek

Halászy Jenő
építék

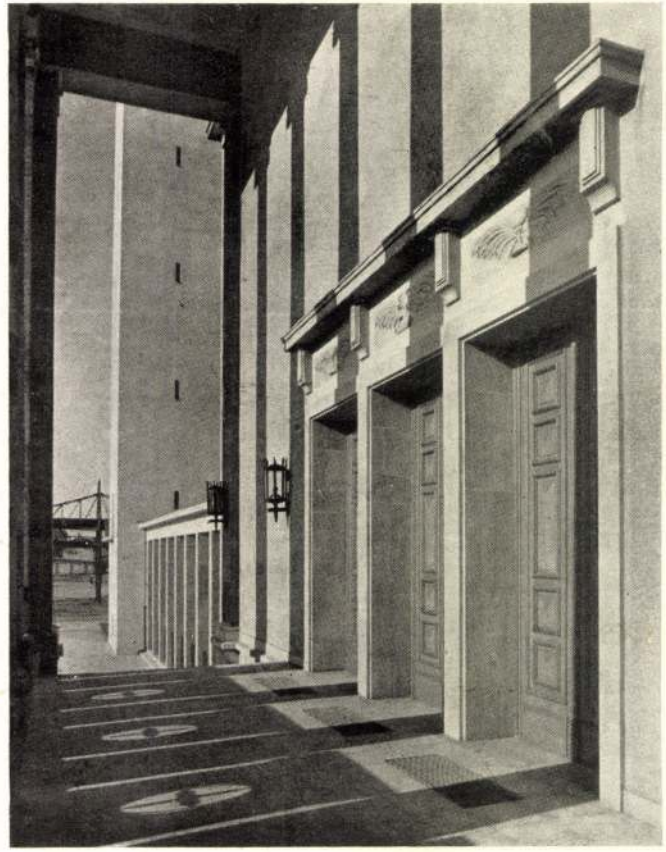

TÓTH IMRE ÉS HALÁSZY JENŐ: A POZSONYI-ÚTI REFORMÁTUS TEMPLOM.

Imre Tóth und Jenő Halászy: Die reformierte Kirche der Pozsonyi Strasse in Budapest. — Imre Tóth e Jenő Halászy: La chiesa riformata in via Pozsonyi.

Halászy Jenő.

építész

az alábbi pályázaton munkáját a legjobbnak ítélték, de a kivitelezéssel nem bízták meg.

Becz Jenő: Tervpályázatok. Az Új Magyar Hajnal ref. templom Szegeden. Művészet 1941. 39. sz. 46. l.

sztrák dragonosok kürdelme.
lyik, a hol,
– 26. honvéd zászlóalj tömege szuronysze-
-már menekülő osztrák dragonyosokra,
pisztolyát épen elsüti, kettő pedig elesik.
honvéd teteme fekszik, baltát egy drago-
adta ki lelkét s jobbról egy lová alá került,
pászkodni. A honvédeket két lovas és egy
li, köpenyegök össze-vissza foltozott, az öfne-
fejéhez kapott ellenséget pedig ketten is támadják egy-

méretei 28·9 : 40·5 cm.

2.

48/98
– 757.

Halászy Jenő

A bajai kereskedelmi iskola tervpályázatáni I. díj. Repr.

Becz Jenő: Tervpályázatok. Művészet 1941. 40-41. n. 77. l.

neolithkori telep

Butmiri IV. 192.

Halászy Jenő
építész
MÁV megállóhely terv.
díjnyertes

Benkhard MÁV

Halászy Jenő
épitett

ferverte a bajai
állami kereskedelmi
középiskola helyre-
állitási és befejező
munkálatait 1947.

Borb-Fabr.

47, 48-56

(Hatszázezer forint
költséggel épült újjá a
bajai állami kereskedelmi
középiskola.)

Halászy Jenő

építészmérnök

II. Medve u. 19.

Az ujjáépítés során tobb köz- és magánépükt ujjáépítési terveit készítette.

Borb-Fabr. 56.l

~~Dobl Géza~~ és

Halász Jenő (Halászy?)

cd. épitészek

Postás otthon terv-
pályázatán megvétel -

Brestyánszky Tibor:

A postás nyugdíjasok
és özvegyek részére
Budapesten létesítendő otthon tervpályázata.

Perspektiva 1935.

157-58 l. képekkel.

Halászy Jenő

építész

l.

Építészet

1942. II. l

Szépmüvèszet

„EUROPA"
film-, könyv-, lapterjesztő- és
könyvkiadó r. t.
Bp, V., Rothermere-u. 12.
Telefon: 127-837.

Halászy Jenő és Dobl Géza

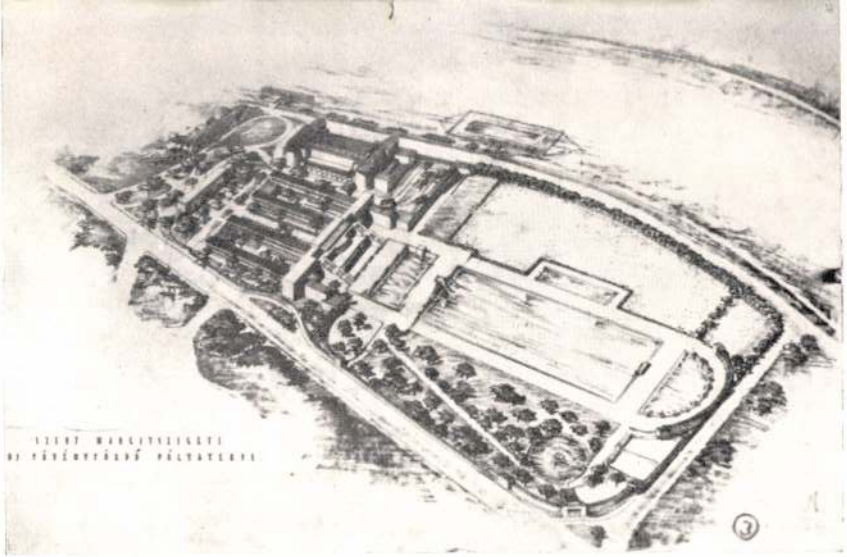

Halászy Jenő és **Dobl Géza** pályaterve. III. megvétel.

Hoepfner Pál dr: A Szent Margit-szigeti Palatinus-strandfürdő tervpályázata. Tér és Forma 1936. 10. 11

nak fedett folyosóval való pótlását. Nem megnyugtató ezzel szemben az épületeknek túlságosan nagy tömege, a hatalmas traktusmélység, valamint egyes helyiségek hiányos megvilágítása és szellőzése sem.

A pólópálya felé eső bejárattal bíró tervek közé tartozik a II. díjas Csonka László—Miskolczy László-féle terv. Nagy értéke ennek a tervnek a medencéknek igen sikerült elhelyezése és a jól megoldott versenylehetőség. A tervet különben a nagy célszerűség és takarékosság jellemzi, helyesnek tartottuk az autók részére parkterületnek kijelölését.

A III. díjas Hönsch László-féle terv három

jó gondolaton épül fel. A
épületeknek lábra való
strandterület megbontása
kos területet is. Másik gon
mezítlábas forgalom telje
széjjelválasztása, a harmadi
tervnél is megdícsért duna
kel a szép gondolatokkal
elég nagytömegű főépület
retezett előcsarnok; ezek
igyekszik ugyan architektu
és levegőssé tenni.

A megvett tervek közü
csoportban a 2. helyen
roly—Gerstenberger Ágo

Halászy Jenő

éjutész

a forgalmi kiadó-
őrség-csoportban
díjat nyert

Kósa

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Halászy Jenő
épitett

erod

MÉM. 1941. 309. l.

Leipzig
E. A. Seemann
1906.

5%-át kitevő bánatpénz csatolandó.

Naszód. [Beszterce-Naszód m.] (Községház építés.) Naszód község elöljárósága községház és melléképületeinek építésére árlejtést hirdet. Ajánlat az összes munkákra vagy egyes munkacsoportokra is tehető. Az ajánlatokat december 13-án d. e. 11 óráig Naszód község elöljáróságához kell beadni. Bánatpénzül 5302 k. 50 fill. a község pénztáránál letétbe helyezendő. A feltételek, tervek, kimutatás, szerződéstervezet és ajánlati minta a községi főjegyzői hivatalban megtekinthetők és lemá-

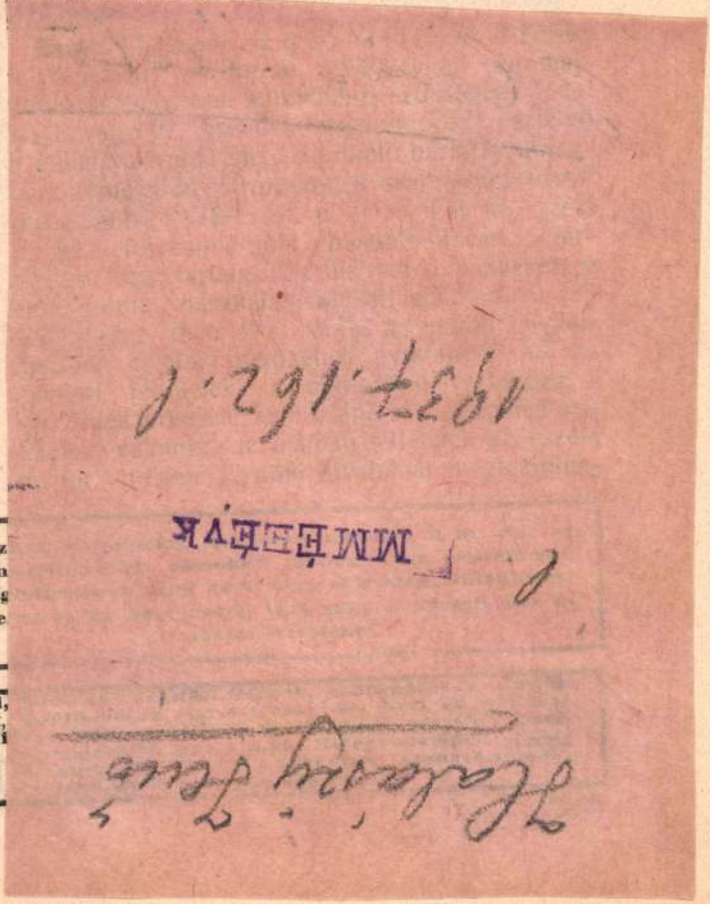

tására ujabbi árlejtést hirdet. Ugy az összes, mint az egyes munkanemekre külön-külön is lehet ajánlatot tenni a leányiskola és fiuiskola tornatermének a következők szerint: 1. földmunka. 2. kőmüves- és elhelyező munka, 3. kőfaragó munka, 4 vas munka, 5. ács munka, 6. cserépfedő munka, 7. bádogos munka, 8. padlózási és burkolási munka, 9. asztalos-, lakatos-, mázoló- és üveges munka. 10. kárpitos munka. 11. kályhás munka; a leányiskola épületénél pedig még 12. szobrász munka, 13. szobafestő munka, 14. árnyékszék munka, 15. kut munka. Az ajánlatok 1 kor. bélyeggel ellátva a város iktató hivatalába nyujtandók be d e c e m b e r 15-én d. e. 11 óráig. Ajánlat csakis a szekszárdi m. kir. államépitészeti hivatal által kiszolgáltatott ajánlati ürlapon tehető. Ajánlattevők tartoznak ajánlati összegük 5%-át a város pénztárában elhelyezni és a letétnyugtát ajánlatukhoz csatolni Az ajánlatok a polgármesteri hivatalban d e c e m b e r 16-án d. u 3 órakor fognak felbontatni. A tervek, általános és részletes feltételek, ajánlati minta és szerződési tervezet a szekszárdi m. kir. államépitészeti hivatalban megtekinthetők.

Breznóbánya. (I s k o l a é p i t é s.) A Breznóbányán létesitendő állami elemi iskola épitésénél előforduló épitőipari munkákra az árlejtés Breznóbánya város tanácstermében d e c e m b e r 22-én d e. 9 órakor fog megtartatni. Ajánlat ugy az összes munkára, mint egyes munkacsoportokra és munkanemenként külön-

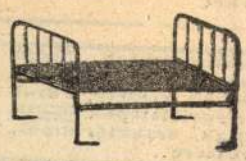

Honi i

Árjegyzék és költség

HICKER

gőce község elöljárósága **a községi közlekedési és köz-ak törzskönyvezési mérnöki munkálataira** pályázatot

hivatnak azon m kir műegyetemi oklevéllel biró mérnök k ezen munkára pályáznak, hogy zárt irásbeli ajánlataikat **1909. évi május hó 12-én d. e. 9 óráig** Regőce öljáróságánál adják be, miután később érkező, vagy utó-

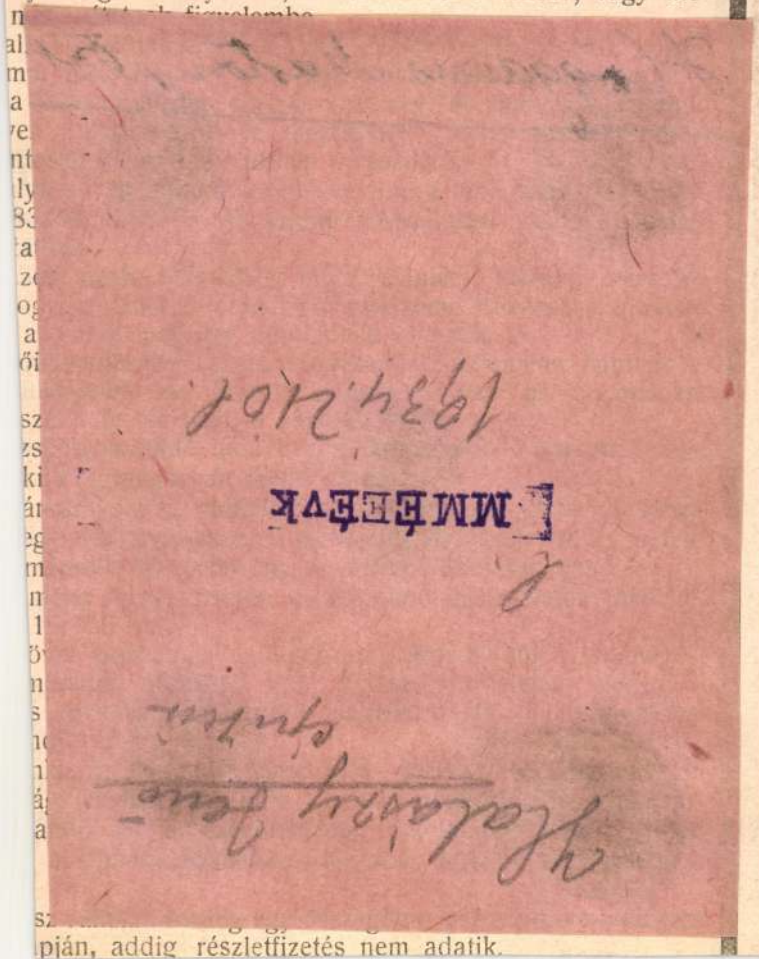

pján, addig részletfizetés nem adatik.

Versenytárgyalási hirdetmé

Szabolcsvármegye törvényhatósága 1908. évi okt
14-én kelt $\frac{18045.\ K.\ 735.\ Bgy.}{1908.}$ számu rendeletével a nyirb
községi óvoda épitési munkáit 9582 kor. 19 fillér
erejéig engedélyezte. A végrehajtandó munkák a köve

I.	Földmunka	198 kor.
II.	Kőmives munka	4272 „
III.	Ács „	1840 „
IV.	Cserepező és bádogos munka	963 „
V.	Asztalos és lakatos munka stb.	2306 „
	Összesen:	9582 kor

A fentemlitett munkálatok kivitelének biztositása
az **1909. évi május hó 29-ik napjának d. e. 10**
Nyirbogdány község községházánál tartandó **zárt**
versenytárgyalást hirdetek.

Felhivom mindazokat, kik ezen munkálatokra
szándékoznak, hogy erre vonatkozó ajánlataikat a Nyi
község jegyzői hivatalánál a fent megnevezett n
10 óráját nyujtsák be.

Csak szabályszerüen kiállitott, 5 pecséttel lezárt
boritékban elhelyezett és közvetlenül vagy posta
adott ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni.

Az ajánlatok boritéka a következő felirással lá
„Nyirbogdány község előljáróságának, Nyirbogdány.
$\frac{732.\ K.\ 21.\ kgy.}{1909.}$ számu versenytárgyalási hirdetményben
ségi óvoda épitési munkálatokra.“

Az ajánlathoz az ajánlati összeg **5%-ának**
bánatpénznek ezen hirdetmény számára való hiva
Nyirbogdány község pénztáránál történt letétét iga
nyugtatvány csatolandó.

Készpénz vagy értékpapir az ajánlathoz nem c

Az ajánlatnak tartalmaznia kell azon kötelező kije
amelyeket az 1907. évi III. t.-c. 13. és 14 §§-ai
a vállalati általános feltételek 17., 38. és 39.
irnak.

Mindazon ajánlattevők, kik ezen hivatallal

Halászy Jenő

a MMÉE építészeti kispályázatát 1936-ban si-nálló épület tervével fenti nyerte.

MMEE Közl 1936.

175. l.

BUDAPEST
9:8 JAN. -5.22
LFh 4 LFh

Halászy Jenő

a pestszentrizsébeti rlf.
templom terv.
I. dy

MMÉEKözl

1939. 118. l.

a nagyváradi pálvandvaron és behajtatott a főutcán a város való-

tem el soha erre a gusztustalan területre, amely egész nevelésemmel, fölfogásommal, érzéseimmel mindenkor homlokegyenest ellenkezett.

Szerencsére minden csoda három napig tart, egy ujságcikk hatása pedig rendszerint a mával elmulik, hiszen másnap reggelre uj vezércikket kellett irni. Tény, hogy semmit vissza nem vontam, nem rektifikáltam, az egész ügyre többé nem tértem vissza, viszont Rimler Károly és Gerő Ármin között csakhamar felmelegedett a korábbi hüvös háttér, a cél el volt érve és a fölényesen ur-polgármester is továbbra is kitüntetett barátságával. Gerő Ármin pedig, mint házigazda, nem mondta föl az albérletet azért a «kellemetlenségért», amit kiállásommal néki végeredményében okoztam.

Nagyvárad társaséletébe egyébként nem igen volt kedvem és hajlandóságom mélyebben beleilleszkedni. Megmondom őszintén: — összes idegenből odavetődött kollégáimmal és mindazokkal ellentétben, akik valaha a régi Váradon jártak, ettől az egyébként igen szép, modern, élénk és mozgalmas várostól valósággal el voltak ragadtatva, — csekélységem sohasem tudott fölmele-

066

Halászy Jenő:

a MABI - ügyviteli
székház terop. megvétel

MMÉEKözl

1939. 279. l.

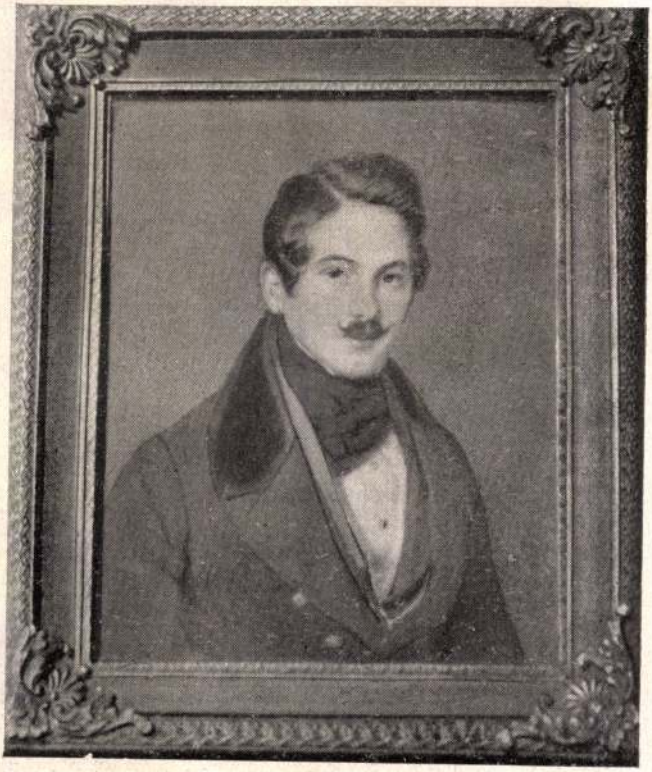

213.

~~Dobl Géza~~

Halászy Jenő

nincs cíd

OTI pécsi tüdőbe-
tegszanatorium
sérvp. I. díj

MMÉEKözl

1940. 8. l.

szakaltiszt

Halászy Jenő

bpest - Barosteri ref.
templom terv.
II. díj

MMÉEKözl

1940. 117. l.

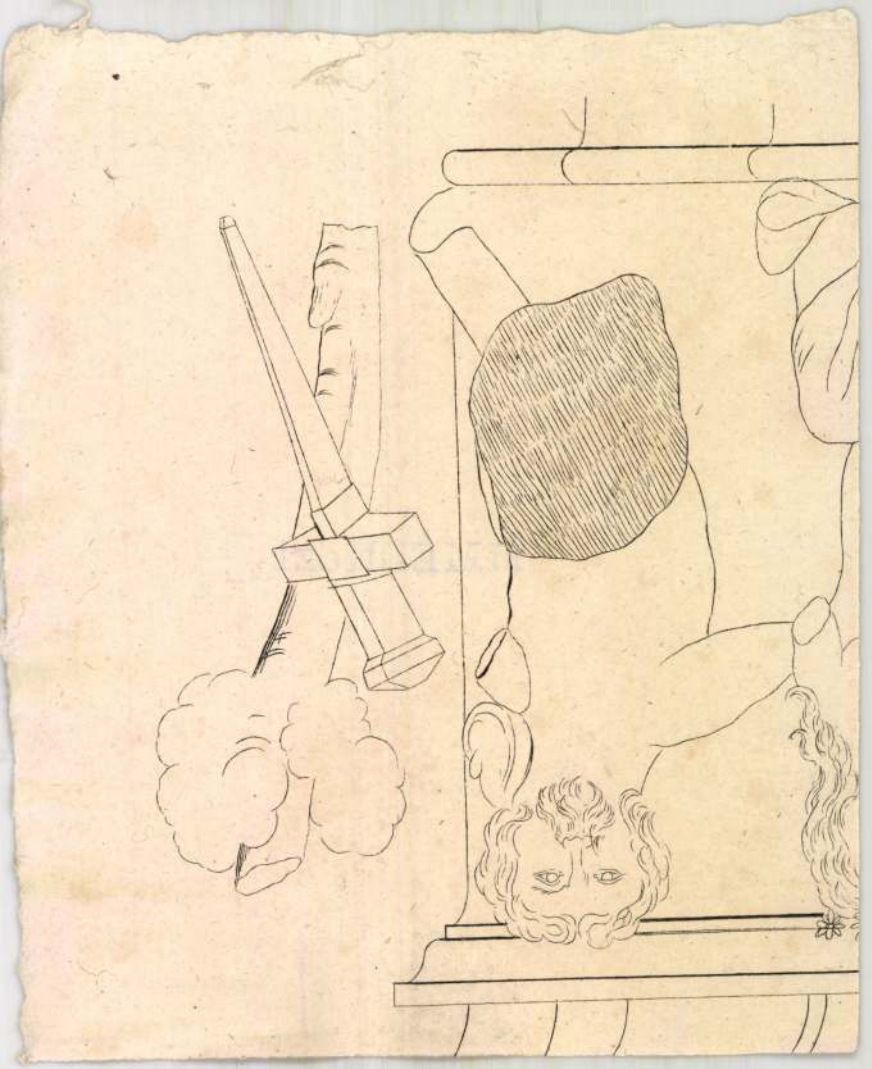

Halászy Jenő

A szegedi ref. templom zártkörű tervpályázatán a bíráló bizottság fenti tervét minősítette legjobbnak

MMÉEKözl

1941. 15. l.

Halászy Jenő

a bajai kereskedelmi iskola keresztrejtvényén I. díj.

MMÉE Közl.

1941. 95. l.

Halászy Jenő

a Darányi Kálmán
diákház terve
IV. díj.

MMÉEKözl
1943.46.l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Halászy Jenő, építész

L: Vákár Tibor

Vákár T.: Egy építészmérnök pályakérdése. 33-34
Magyar 1930-35
Építőművészet, Bp. 1983. 8)(2

MDK

Halászy Jenő építész

MM és ÉE kiáll. kat. Szombathely, 1934. szept.

MDK

Halászy Takács Julia

részt vett a kiállításon

Bencze László: A K.U.T. kiállítása a Nemzeti Szalonban

Képzőművészet 1935 10.1. 80.8.

Halászy Tibor ötvös

Zománcos mézdombarítása
szerepel az Ipartev tárlatán

H. fy: Fiatal iparművészek tárlata

Magyar Nemzet 1969 IV. 20.

Halász Tibor ötvös

részvett az Iparterv tanácsán

Magyar Nemzet
1969 ápr. 20

MDK

Halászy Tibor, iparművész, ötvös

II. díjat nyert.

–: Iparművészeti alkotások bemutatója

J.

Népszabadság, Bp. 1970. jan. 23.

Halápi Tibor, ötvös

- szerepel az Iparművészeti ajándék-
boltban

Magyar Ifjúság. 1967. XII. 1. 17. l.

Halászi Tibor

Szerepel az „Ékszer 70"
c. kiállatom a Csók galériában

M.T: Szabadidő

Magyar Ifjúság 1970 XII.4

Ihalaszy Tibor
ötvös

M.D.K.

Zománcozott maszkjai
szerepelnek a tailaton.

P. Brestyánszky Ilona: Fémplasztikai kiállítás.
Művészet 1967. október – 16 kep.

MDK.

Halászy Tibor

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet1965 juni.26.lap 4.

Halászy Tibor

falilámpáját a bizottság díjazásra mél-
latta, s joggal, mivel formailag jól
megoldott és kitűnően funkcionáló,
sokoldalúan felhasználható lakberen-
dezési tárgyról van szó. Részt vett a
Textil és ötvösmunkák bemutatóján a
Csontváry teremben.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra

Magyar Hírlap 1972/282 10 old.

Halászi Tibor ötvösművész.

A Csontváry-teremben a közeli napokban nyílik meg a Képcsarnok Váll. és az Iparművészeti Váll. Közös pályázatán részt vett és díjazott textil és ötvösmunkák bemutatója, ahol a művész alkotása szerepel.

Festmények, gobelinek, Kerámiák.
1972. XI. 24. 21.20 Ka. |11|

Halászy Tibor

A várbeli Hilton Szállóban a kerengő
reneszánsz hűtkávájának megőrzésá-
ra lefedő vörösrézkeszverés ~~pályázaton~~ kiírt
vesz részt Halászy Tibor.

-----:Képzőművészeti pályázatok.

Művészet, 1976.január - 42.oldal.

Halászy Tibor

Megbízták Halászy Tibort, hogy a budapesti Hilton Szálló hevenyő udvarában fris, és kútlefedőt hérítsen.

----:Köztéri munkák:

Művészet,1977.május - 48.oldal.

Halászy Tibor

A budapesti Hilton Szállóban látható Halászy Tibor hút-le-fedése.

------:Köztéri munkák.

Művészet, 1976. április - 4d.oldal.

Halászy Tibor

Veszprémben a kereskedelmi központ tetőbázjának „bázpult buzkolatatát" Halászy Tibor csinálta.

-----:Közéri munkák.

Művészet,1976. május - 48.oldal.

Halatsi Antal

Könyvkötőrejed

Sopron

1844

l.

Vasi Szemle

1936. 230 l.

Halatsi Antal

könyvk. segéd

1843-tól tanonc Matrke

Ferencnél Sopronban.

1844-ben felszabadul.

Végsoprkönyvk

229. l.

Pozsonyi ~~Kulturpalota~~ VII. 174

HALATSI ISTVAN, lakatos, órás, puskamüvesmester ?

Lakatosok, órások, puskamüvesek céhének behivótáblája. Miskolci? Felirat: "A B Ns Pri L Tz R K. Tábla. Az 1836 Esz Jan 14 Nap". Madár kulccsal, óra, két pisztoly. bevésve Majd: "Fő Tz m Ungvári András K Tz M Ns Berzi István Tz Hit Ir Halatsi István". Mag: 2 cm. Szél: 14 cm. 12. a-b. kép Ltsz: 53.764.1. 187. old

BODÓ SÁNDOR: Céhbehivótáblák a Miskolci Herman Ottó Múzeumban 171. old

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve. VII. 1968. Miskolc

L.Halauschka

Tájképvázlat /Bécs/

Országs Magyar Képzőművészeti Társulat által
Szegeden rendelezett kiállitás, 1876. katalogusa

Halauschka Lajos MDK

Tájkép

Mócsárnok 1877. dec. 16.

Halauschka Lajos

MDK

Klamm romjai Tyrolban

Mücsarnok 1877.nov.8.

Halauschka Lajos MDK

Tájkép

Mücsarnok 1877.nov.8.

Halauschka Lajos MDK

Klamm várnak romjai

Mücsarnok 1877. dec. 16.

Halauska Lajos

MDK

Alkonyatkor, olf.

Mucsarnok 1880. okt. 3.
Őszi kiáll.

16

Halaváts Gyula
régészeti tárgyú közleményeinek jegyzéke.

1886. A verseczi várról (Archaeol. Értesitő, U.F. VI. k.)
1887. A németbogsáni őskori leletről (Arch. Ért. U.F. VII. k.)
1896. A lederata-tibiscumi római út. (Arch. Ért. U.F. XVI. k.)
" Kaptárkövek Budapest környékén (U. az)
1897. Hol állott Mező-Somlyó vára (Arch. Ért. U.F. XVII. k.)
1901. Kecskeméti Buzás Balázs ev. ref. püspök és szászvárosi plébános sirköve (A hunyadm. tört. és rég. társ. XII. évk. 122. l.)
" A szent-imrei templomrom. (Arch. Ért. U.F. XXI. k. 444. l.)
1902. Mikor épült a dévai ev. ref. templom? (Arch. Ért. U.F. XXII. k. 74. l.)
1905. Magyar harangföliratokról. (Arch. Ért. U.F. XXV. k. 161. l.)
" Hunyadvármegyei föliratok (A hm. tört. és rég. társ. XV. évk. 102. l.)
1906. Archaeologiai utijegyzetek Szászsebes környékéről. (Arch. Ért. U.F. XXVI. k. 355. l.)
1907. Utijegyzetek Krassó-Szörény vármegyéből. I. Ovidius tornya, II. A szócsáni rézfedelű ház. (Turist. Lapja, XVIII évf. 11. l.)
" Utijegyzetek Kelnek-Vingárd-Szászorbó környékéről. (Arch. Ért. U.F. XXVII. k. 205. l.)
1908. Kerestyénszigeti és pókafalvi emlékek (Arch. Ért. U.F. XXVIII k. 193 l.)
" Utijegyzetek Krassó-Szörény vármegyéből. III. Útfeli forrás Dognácskán. (Turisták Lapja, XX. évf. 190. l.)
1909. Vizakna, Kiscsür, Kistorony műemlékei (Arch. Ért. U.F. XXIX k. 198. l.)
1910. Hol is volt a lederata-tibiscumi római út Akisis állomása? (Arch. Ért. U.F. XXX. k. 270. l.)
1911. Szelindek vára és a szelindeki, nagycsüri, kakasfalvi templom. (Arch. Ért. UF XXXI. k. 1. l.)
1912. A vurpodi, veresmarti, szászújfalvi és szenterzsébeti templom. (Arch. Ért. UF. XXXII. k. 19. l.)
" Kelnek vára (Hadtört. Közlem. XIII. évf. 41. l.)
" A felsőszilvási monostor temploma (Erd. Múzeum. U.F. VII. k. 93. l.)
" A középkori templomok keletelésérol (Arch. Ért. U.F. XXXII. k. 262. l.)
1913. Szászorbó vára (Hadtört. Közlem. XIV. évf. 106. l.)
" Szeben vármegye románstilusú templomai (A bpesti épitő mest. stb ipartest. IX. évk.)
" A kisselyki templom és templomeröd. (Arch. Ért. U.F. XXXIII. k. 368.

1914. A nagydisznódi ágost. ev. templom. (Arch. Ert. U.F. XXXIV. k. 232. l.
" Az alczinai, holczmányi, oltszakadati és feleki románkori templomok. (Arch. Ert. U.F. XXXIV. k. 374. l.)
1915. A lesesi és morgondai ág. ev. templomok. (Epitőipar 1915 evf. 1, 2. a.)
" Doborka vára és a Nagyszeben környéki templomerődők. (Hadtört. Közlem. XVI. evf. 188. l.)
" A kövesdi református templom (Erdélyi Múzeum, 1915 evf. 101. l.)
1916. Nagysink környéki építészeti műemlékek (Dolgozatok az. erd. múz. érem. és regiségtárából, 1916. evf. 134. l.)

Kiadásra kész kéziratok:

A Nagyszeben környéki erődtemplomok. (Benyújtva a Hadtörténelmi Közlemények szerkesztőségéhez.)

A Nagyszeben környéki román- és csúcsives templomok. (A magy. mérnök és építésegyletben megtartott előadás kézirata, benyújtva A magy. mérn. és épít. egyl. Közlönye szerkesztőségéhez.)

A tatárjárás előtti magyarországi várak.

Halavats Gyula

1916. apr. 3 előadást tartott a bpesti mérnök egyletben: A Nagyszeben környéki román stilusu templomok címen

1916. apr. 17-én u.o.

Csucsives stilusú templomok Nagyszeben vidékén cimen

MMÉE Közl

1916. 132. l.

15-10

Halaváts Gyula MDK.

Az Orsz. Magy. Képzőművészeti Társulat 1899. évi rendes közgyülésen vett részt.

Műcsarnok, 1899. 215. l.

M.D.K.

Halaváts János, keramikus

1840 körül a körmöcbányai kőedénygyárnak egyik vezeposztján álló alkalmazottja. 200.o.

Sihalik Sándor: A körmöcbányai Kőedénygyár kezdő korszaka. 189.o.

Folia Archaeologica. A. 1958. Bp. Képzőmüv. Alap. Kiadóvál Bp. 1958

Halavats János, keramikus M.D.K.

A körmöcbányai kőedénygyárban "Kassier" volt. 38. éves, nős, Katholikus. Ő volt a földásások felügyelője. 235. o.

Mihalik Sándor: Küzdelem a körmöcbányai kőedénygyártásért. 229. o.

Folia Archaeologica. XI. 1959. Bpest. Képzőmüv. Alap Kiadóváll. Bp.

Halay Miklós, festő

A Fényes Adolf Teremben tekinthető
meg tárlata.

— : A hét végi kulturális programból 10.

Népszabadság, Bp. 1972. dec. 30.

Hálay Tivadar
festő

I. Tavaszi Szalon

KÖZÖLJÜK **A MOZG**

...és am

Nag

Pá

MDK

Hálay Tivadar

d.m: Fiatalok tav.szalonja. Magyarország, 1939. ápr. 1. 8.1.

Hálay Tivadarné MDK

Aida, gipsz

Mücsarnok 1937 Képzőm.Főisk. Kiáll.

Hálay Tivadarné

Képzőm. főisk. kiáll. 1937

Aida, gipsz

Tanár: Sidló F.

T.

„Europa"

lapterjesztő vállalat

Budapest

V. Rathenauer-u. 12.

III. 2.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1969 FEB 21
Halászi Tibor
1021

Iparművészeti alkotások jubileumi kiállítása

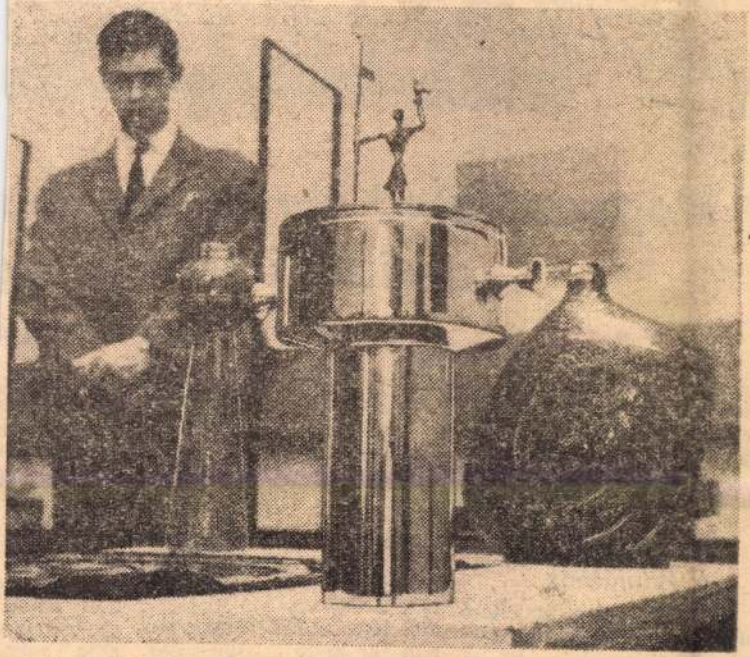

A Tanácsköztársaság témakörével foglalkozó alkotások a kiállításon. Képünkön: Halászi Tibor díszvázája.

(Mikó László felvétele.)

Az Iparművészeti Vállalat 23 iparművészet kért fel, hogy tervezzen, készítsen különböző díszítő tárgyakat, ajándéktárgyakat *a Tanácsköztársaság 50. évfordulójára.* A neves művészek 56 alkotást nyújtottak be, ezekből szerdán az Iparművészeti Vállalat Kossuth Lajos utcai bemutatótermében kiállítás nyílt. A kiállításon látható iparművészeti alkotások valamilyen formában a nagy évfordulóra utalnak vagy épületek, termek díszítésére vagy személyes ajándéktárgyként szolgálnak.

Hogyan lehet tartalmasabb a vidéki értelmiség

ÚJABB HOZZÁSZÓLÁ

„Arcát keresi a falusi értelmiség" című cikkünkhöz sok hozzászólás érkezett. Ezek közül többet már nyilvánosságra hoztunk. Az azóta hozzászólók többsége is egyetért a cikk mondanivalójával, fontosnak és időszerűnek tartja azt, és megjegyzésekkel támasztja alá a cikk egyik-másik megállapítását.

Ragaszkodnak falujukhoz

„Sok évtizeden át éltem falun — írja *Radványi Dezső* egri olvasónk. — Jól ismerem a falusi élet hátrányait, de ismerem minden szépségét is. Aki falun élt, sok szép, kellemes emléket őriz. Én magam is így vagyok vele. Persze más emléket őrizni és más ott élni. Kétségtelen, hogy falun nehezebb. Ennek ellenére állítom, hogy meg lehet szeretni azt az életmódot. Nagyon sok olyan falusi értelmiségit ismerek, aki a vi-

tokra és körülményekre — írja *Kovács Ernő* (Füzesabony). — Utólag próbálnak a »hónuk alá nyúlni«, ami természetesen csak ritkán jár kellő eredménnyel. Az úgynevezett befelé fordulás, a nehézségek előtt való megtorpanás nemcsak a környezet rovására írható. Az ok a *felkészítésben* is kereshető.

A legeldugottabb faluban is tárt karokkal várják a tanult embereket, legyenek azok pedagógusok, orvosok vagy mezőgazdasági szakemberek. Munkájuktól, magatartásuktól függ, megszere-

veszti, nem
háruló felad
sára. Valljú
őszintén, m
az a folyam
zös gazdálk
sával vette
folyamatot
gyorsítani. I
falut jól ism
kel bánni
giekre lenne
kola sokol
adhat, de a
élményeket,
nem pótolha
leményem s
amikor olya
nőtt fiatal ér
falura erő
semmi sem
hogy nem v
keret, és
sincs mindig

A magam
hogy a lap

A meglepetések tárlata

Halbauer Ede munkái a Helikon Galériában

xerox művészeti technika

TESSÉK KÖRÜLSÉTÁLNI a Helikon Galériában, s a katalógus kézbevétele nélkül megmondani, hogy kinek a műveit láthatjuk a falakon, ki a művész?! Köröskörül *xeroxművek elegánsan installálva*. Kiérlelt művek, semmi nyoma fiatalos görcsösségnek. Ugyanakkor a név, az alkotó neve teljesen ismeretlen művészeti közéletünkben. *Halbauer* Ede ugyanis kis híján ötven esztendős, egy tervezőirodában dolgozik, kiállításokon tavaly óta vesz részt, igaz, azóta ez a harmadik önálló tárlata a fővárosban.

A MOST kiállításra került grafikai lapok xeroxtechnikával készültek, azaz feltehetően úgy, hogy a művész egyes tárgyakat, egy inget, géz-, sodronydarabokat, és saját kezét, arcát rászorította a másológép tárgylemezére. A bemutatott anyag egységes, lendületes, egyetlen gondolatkör végigjárása.

Maga *a xerox, mint művészeti technika* azóta ismert, mióta ezek az ügyes sokszorosítógépek szélesebb körben elterjedtek, és így egyúttal a képzőművészek számára is hozzáférhetővé váltak. Sokféle lehetőség rejtezik ebben a masinában is, és nem kellett hosszú időnek eltelnie ahhoz, hogy legalább háromféle „xeroxművészet" tűnjön fel. Az egyik a *mail art*-tal, a levelező művészettel kapcsolatos: az alkotók egymásnak szánt levélszerű műveiket néhány példányban a legpraktikusabban éppen a xeroxeljárás segítségével tudták előállítani.

A gép sajátságait megismerve, azután egy másik út is kínálkozott a művészi kreativitás számára. *Drozdik* Orsolya például egy korábbi sorozatán *a színes xeroxgép működési elvét* használja föl ahhoz, hogy az idő mechanikus múlását drámai módon érzékeltesse. Míg egy harmadik lehetséges felhasználási mód szerint a művész önmagával való kapcsolata a mű leglényegesebb eleme, s *a sokszorosító gép lemeze e kapcsolatban egyszerűen a tükör szerepével rendelkezik*. Csakhogy a xerox sajátos mutatásakor, másrészt *csak azt rögzíti*, ami a felületéhez ér, így egyúttal lenyomatnak is tekinthető.

EZEN AZ ÚTON JÁR Halbauer Ede is. Különös személyiségdrámákat ad elő a gépapapír méretű síkfelületen. Ót magát szemtől szembe végül is sohasem láthatjuk, bár a töredékek alapján bizonyosak vagyunk abban, hogy végig önmagáról beszél, s önmagával kísérel meg szembenézni. A szembenézés minden olyan mechanikus rögzítési mód mellett, mint a fotográfia vagy a xerox, *egy esetleges pillanat vállalását, kitüntetését* is jelentené. Márpedig ez az esetlegesség utólagos válogatást követel a művésztől: a létrejött lenyomatok közül rá kell mutatnia arra, amelyik *a legközelebb áll* az ő szándékához.

Az ilyesfajta válogatás sokak számára, így feltehetőleg Halbauer Ede számára sem szimpatikus. Hisz' ha alkot, ő maga akar az ura lenni a kifejezés minden részletének, a megformálásnak — az anyag még így is annyi véletlen hatást tartogat. Így tehát érzései, szándékai világosabbak számunkra, ha magukat *a szembenézés felé törekvő gesztusokat* érzékelteti, a felszínre jutás fulladozását, a halálos szorításból való lehetetlen kibontakozást, a magunk élé vont mindennapiság-fátylak szétszaggatását.

Halbauer Ede gondolatilag kiérlelt, de manuálisan valószínűleg rövid idő alatt, „egy csapásra" létrehozott művekkel állt elénk a Helikon Galériában. Kíváncsisággal fordulva pályájának későbbi alakulása felé, tisztelettel adózunk ennek a remélhetőleg nem egyszeri, jelentős teljesítménynek.

Bán András

a társadalmi berendezkedésüktől. A KGST integrációs keretei között a résztvevő országok növelik gazdasági és tudományos-technikai potenciáljukat, egyszersmind szélesednek a lehetőségek a sokoldalú nemzetközi együttműködésre, a többi között a fejlett tőkés államokkal — azokkal, amelyek az egyenlőség és a kölcsönös előnyök alapján hajlandók a közös munkára. Bogomolovnak ez az eszmefuttatása egy nappal a KGST-tagállamok berlini találkozója előtt jelent meg a Pravda hasábjain.

A berlini eszmecserékhez kapcsolódva az *Izvesztyija* vasárnapi vezércikke megállapította, hogy a kormányfői tanácskozás legfontosabb eredményeként befejeződött a KGST-tagállamok legfelső szintű gazdasági találkozójának a hosszú és gondos előkészítése. Ez a csúcsértekezlet arra hivatott, hogy előmozdítsa a hatékony kapcsolatokat, a korszerű követelményekhez igazodva minőségileg *magasabb fokra* emelje az integrációt. Az Izvesztyija a továb-

útra is utal. Bogomolov professzor arról írt, hogy a polgári társadalmak több képviselője kifejezte reményét, a válságból kilábalva az amerikai gazdaság magával húzza a többi szövetségeseket is. Az SZSA című folyóirat egyik magvas és döntően elméleti alapvetésű tanulmánya a marxi elmélet részletes tárgyalása után a legfrissebb tőkés valóságot veszi szemügyre, és megállapítja, hogy a kapitalista gazdaság a múlt év végén elérte a válság „legmélyebb pontját", majd belépett az új ciklus első fázisába, amelyet egyfajta depresszió, vagy igen alacsony növekedési ütem jellemez, és még nem következett be az átmenet a következő szakaszra, a megélénkülés tehát 1983 első felében még nem

jatos tükör: akárcsak a videomonitor, rögtön képpé változtatja a tükörképet.

Kitűnő, ilyen karakterű műveket láthattunk az elmúlt évek során idehaza *Nagy* Tamástól és *Szalai* Tibortól (aki egyébként utólag színezte is a *nyomatokat.*) *Mindketten megfigyelték*, hogy a xeroxtükör egyrészt *különösen érzékeny* az elmozdulások, torzulások meg-

Meghívó

HALBAUER EDE

kiállítására

Megnyitja:
FRANK JÁNOS
művészettörténész
1983. október 7-én,
péntek délután 3 órakor

Helikon Galéria
Bp. V., Eötvös Loránd u. 8.

Megtekinthető:
1983. október 30-ig

DNy

Halbauer Ede

kiállítás Hódmezővásárhelyen

Magyar Nemzet 1984. XI. 11.

Halbauer Ede
Grafikai bizunak Miskolcon

Magyar Nemzet 1984. 1. 6.

Halbauer Ede
kiállítása a Műcsarnokban

Magyar Nemzet 1985. IV. 13.

HALBAUER EDE

kiállítása

1983. október 7–30.

Beke László írja előszavában Halbauerről: „Az utóbbi években xeroxszal kezdett kísérletezni. Fotómontázsokat kombinált textilfakturák közvetlen xeroxmásolataival. (...) Legújabb sorozatain ingeket és kabátokat látunk, majdnem önálló antropomorf jelleggel, de géz- és szövetdarabok bukkannak elő a vélt „fej" helyén, ezekről pedig kiderül, hogy élő fej vagy kéz lappang mögöttük."

Megnyitja: Frank János művészettörténész, 1983. október 7-én, péntek délután 3 órakor.

A kiállítás rendezője: Jerger Krisztina.

Rejtett portrék xeroxon

Halbauer Ede kiállítása a MÉSZ-ben

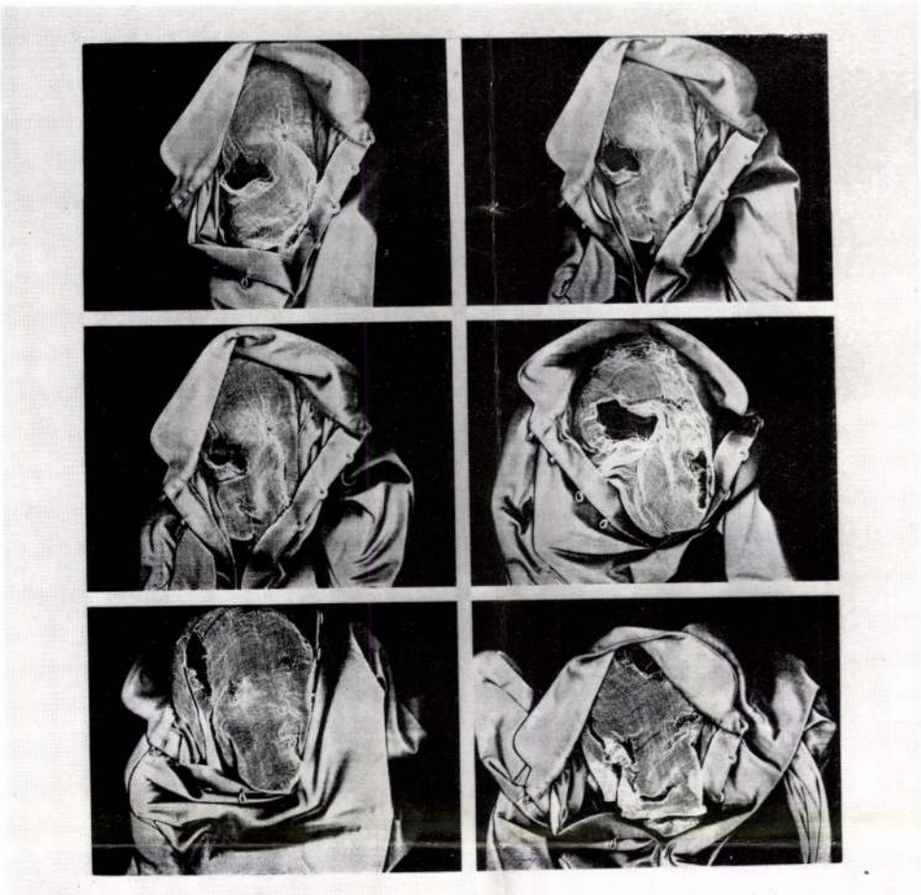

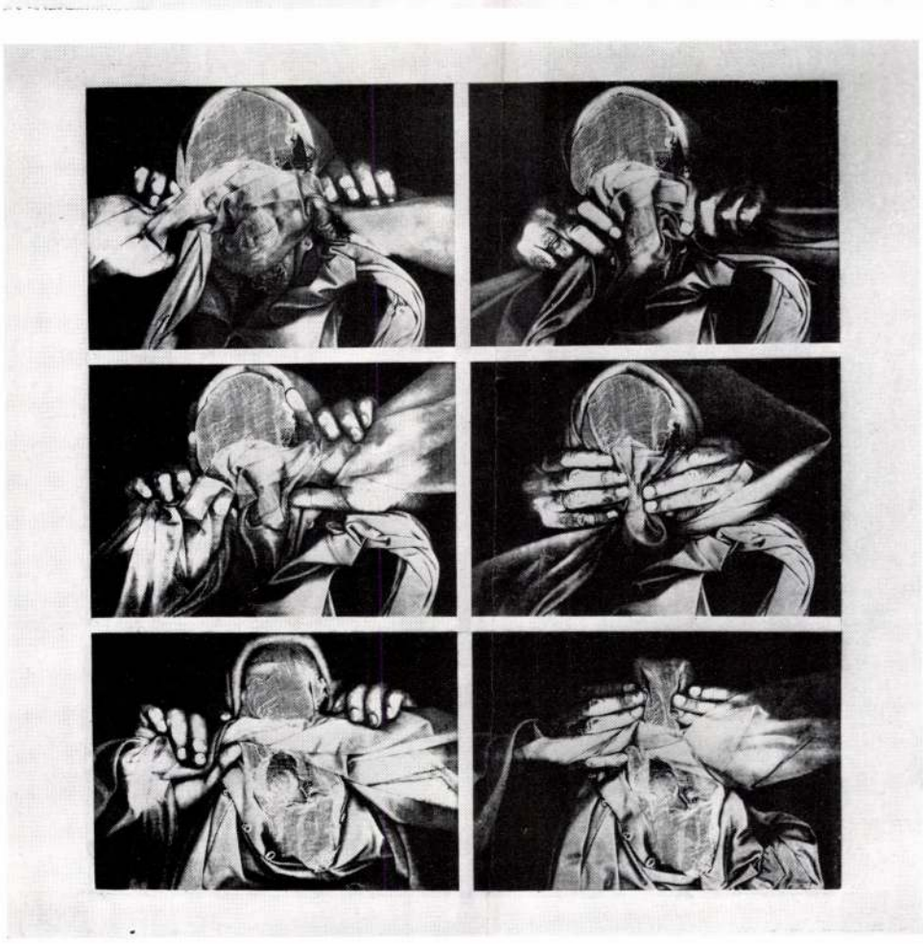

Halbauer Edét egy évvel ezelőtt privát körülmények között, majd most, a MÉSZ-ben látott munkái alapján olyan művésznek tartom, aki tudja, hogy az idő neki dolgozik. Akkor is, ha csak munka után foglalkozhat művészettel (különben műszaki szerkesztő a KÖZTI-ben), ha nem éppen fiatal korában mutathat be először nagyobb kollekciót a közönségnek, és még akkor is, ha netán felmerül, hogy itt-ott párhuzamba tévedt más művészek munkáival. Nem hagyja magát, és végül neki lesz igaza.

Az utóbbi években xerox-szal kezdett kísérletezni. Fotómontázsokat kombinált textilfaktúrák közvetlen xeroxmásolataival. A fotókivágások néha fel voltak raszterezve, és csaknem mindig alakok és fejek szétroncsolásához járultak hozzá, vagy megfordítva, a roncsolt részletek mintha egy-egy alak kialakulását segítették volna elő, de sohasem a teljes életrekelésig. Annak ellenére, hogy e korábbi sorozatokban néhol Bálint Endrés-szürrealisztikus motívumok bukkantak fel, és egy-egy részlet túl dekoratívnak bizonyult, már itt feltűnő volt a különböző szürke tónusok rendkívül finom harmóniája: a kép egészének maradéktalan összehangoltsága.

A továbblépést erről a fokról kétségtelenül a xerox lehetőségeinek következetes tanulmányozása és alkalmazása jelentette. Ezt azért tartom fontosnak hangsúlyozni, mert a többi újabb technikai médiumhoz hasonlóan, a xerox is nagyon veszélyes eszköz. Világszerte is, nálunk is, sok művész belekóstolt az újdonságba, fellelkesült a könnyen elért váratlan hatásoktól (a fotótól merőben eltérő fekete-fehér skála, a másológép üveglapjára helyezett tárgyak vagy testrészek meglepő perspektivájú vagy élességi fokú lenyomata stb.), felhasználta néhány konceptuális munka megvalósítására, de a túlnyomó többség mindjárt el is vetette. Természetesen anélkül, hogy a lehetőségeket kimerítette volna. Halbauer viszont azon kevés művész közé tartozik — ismereteim szerint világviszonylatban is! —, aki kitartott az új technika mellett, és segítségével valóban eredeti, csak rá jellemző képi világot tudott kialakítani.

Ez a világ beleilleszkedik az önmaguk feltárására törekvő művészek, az új önarcképkészítők, a fotózó a body artosok (Magyarországon Baranyay András, Szalai Tibor, bizonyos mértékig Hajas Tibor) közegébe. Mégis szuverén jelenség, mert a többiekkel szemben hiányzik belőle az öndestruktív vagy öndeformáló jelleg, hiányzik az a filozofikus igénnyel megfogalmazott paradoxon is (mint Baranyaynál), hogy önarcképet tulajdonképpen lehetetlen csinálni. Halbauer arca meg sem jelenik képein, csupán rafináltan érezteti személyes jelenlétét, nyilvánvaló fájdalmakat sugall, de ezt rejtőzködéssel éri el — úgy, hogy maga helyett részleteket mutat, vagy ruhadarabok, textilfelszínek mögé bújik. Legújabb sorozatain ingeket és kabátokat látunk, majdnem önálló antropomorf jelleggel, de géz- és szövetdarabok bukkannak elő a vélt „fej" helyén, ezekről pedig kiderül, hogy élő fej vagy kéz lappang mögöttük. Két lábszárnak látszó felsőkart látunk, nyílásukból azonban fej helyett újabb textilek tolulnak elő. A géz nagyszemű hálóval szembesül, furcsán naturalisztikus vagy hosszan megnyújtott, eltorzult kezek igazgatják őket, de hiányzik a fej, mely koordinálná a mozgásokat, az arc, mely kifejezné az érzelmeket.

A xerox-fénymásolat elektronikus törvényszerűségei szerint a fotóhoz szokott szem egyelőre nehezen siklik át a nyersen naturális felületekre hirtelen következő festői elmosódásokba. Ha leírnánk, talán szokatlannak, sőt komikusnak tűnnének azok a kényszerű manipulációk, eltorzult testtartások is, amikkel a művész a kívánt hatásokat megvalósítani kényszerül. Voltaképpen arról van szó, hogy a képen csak az jelenhet meg, ami közvetlenül érintkezésbe kerül a másológép üveglapjával, vagy legalábbis a közvetlen közelébe kerül. (A felvételre következő bonyolult manipulációk, átmásolások, törlések, aprólékos kiigazítások maradjanak meg egyelőre Halbauer műhelytitkainak — a végeredményen a xerox jellegzetességei dominálnak). A gesztusok lehetnek triviálisak, a képen megjelenve azonban már cseppet sem nevetségesek. Gyötrelmeket, tragikus érzéseket sejtetnek inkább, de nem torz grimaszok, hanem érzelmekkel telített puszta anyagi minőségek és fény-árnyékok segítségével. A tiszta vizualitás eszközeivel.

Beke László

Halbauer Ede grafikáinak kiállítását a MÉSZ kiállítótermében 1983 május 16-án Vadász György építész nyitotta meg.

4

5

6

szempontjából kitűnően illeszkedik a környező tájba. Ezt az illeszkedést szolgálja a garázsok és a fedett gazdasági udvar tetejének növényzettel való betelepítése is. A stúdióépület táj, építészet és technika szimbiózisa.

Az ORF kiadványa alapján összeállította: M. Á.

7

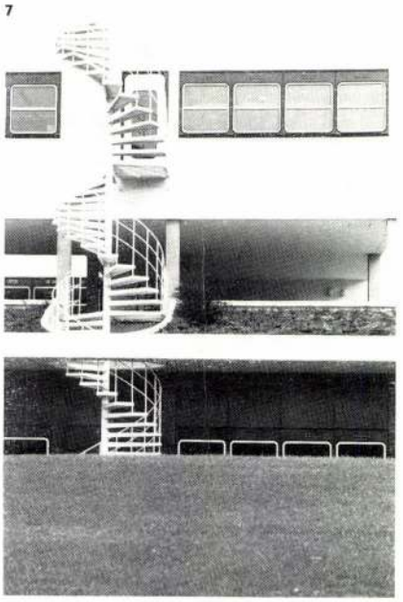

4. Antennaplatform
5. Pillantás a központi csarnok és az antennaplatform felé
6. A központi csarnok belseje
7. Csigalépcső az irodák előtt

4. Plate-forme d'antennes
5. Regards sur le hall central et la plate-forme d'antennes
6. L'intérieur du hall central
7. Escalier en colimaçon devant les bureaux

albaner Ede, [grafikus]

Beke László. Rejtett portrék xeroxon 56

Magyar Építőművészet Bp. 1983 83/4

Halbauer Ede, grafikus

Halbauer Ede: Rejtett determinánsok IV., V., VI.

Élet és Irodalom 1986. máj. 16. XXX/20

ra. — Pénzünk az nincs — mondja a fiatalember. — A Ház üzemeltetésére, fenntartására sincs pénz, hát még új klub indítására.

A klubvezető címe nem kerülelő. Átmegyünk a városi KISZ-hez, hátha ott többet tudnak a dologról. Rend, tisztaság van, újabb információ nincs. Segítőmtől kölcsönkapok egy kerékpárt, és egy térképet, bejelölí a körzetet, ahol tudomása szerint élnek cigányok, keressem meg őket.

ÉLET ÉS IRODALOM
IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

Fel

sztor Csaba metszete

221-285
TÁN vezérigazgató.
pűzletelben és a
a.

MEGJELENIK
MINDEN
PÉNTEKEN
16 OLDALON

Halbauer Ede, grafikusművész

Mezei Ottó: Grafikák az újfestészet szélcsendjében. Óbudai Műv. Közp. Passau T.: 1989. IV. 12–V. 7. Passau T. 1989 V. 10–VI. 4.

5 5 Halbauer Ede: Önexploráció 22., v. t., papir, 30 × 4cm, 1988

Művészet, 1989. 8., 35 old.

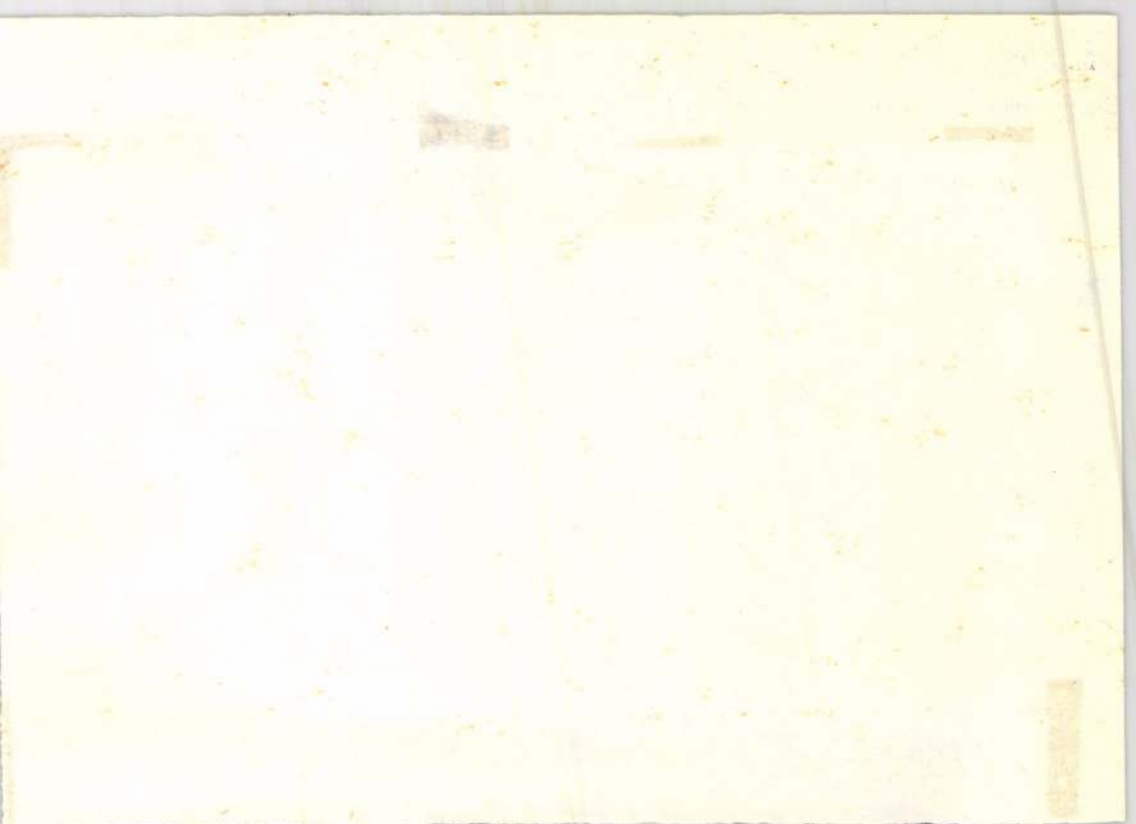

fej, a szaj vagy a nemzoszervek gyakran aránytalanul nagyok voltak.

Gaál József: Cím nélkül, vegyes technika, 47 × 39 cm, 1988

HALBAUER Ede

FRANK János: El Greco - 1. magyarok. = ÉS XXXV.évf.32.sz. 1991. aug. 9. 13.p.

Bp., Szépművészeti Muzeum, 1991
spnyol-mgyar kiáll. Tisztelet El Greconak

Halbauer Ede bonyolult xeroxfestészeti eljárásához, a szenvedő ember örök bandázs — pólya — motívumához nagyon is illik ez a feszület, melyen a szakrális ikonográfiát felborítva csak mellképet ad a festő és *Krisztus* egyik karját a magasba emeli ebben a nagylélegzetű, mélyfekete és kivillanó narancsvörös kompozícióban.

HALBAUER Ede ÉS 1991. 6. sz. h.p.

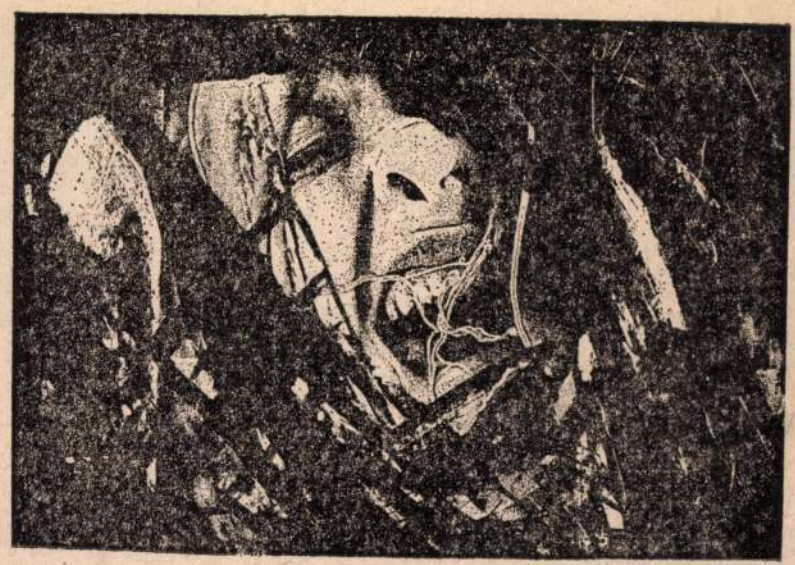

Halbauer Ede: Xerox

A?

s kiadványban je-
retlen. Tudomásom
ozzáférhető helyen.
ár talán felfedheti
tatlanságait is he-

Vekerdi József

a zajban, a csendben,
mindenben,
az élet egészén
lopakodik által,
s magát lehazudni sem átall
ez az iszonyú hatalom.
Iszonyú hatalom!
Szuronyok hada von
rácsos falakat elébed.
Tépett,
vad-kusza fellegen
izzik a félelem,
az rázza sörényes lobogóit.
Vértől részegen
villan a félelem
átkos csillaga

HALBAUER FERENC

LÓSKA Lajos: Rajz 90. = Uj Müvészet, I.évf.3.sz. 1990 +:P:13.p.

Halbauer Ede [grafikus]

Halbauer Ede: Xerox

13.

u. 25 XXX/3

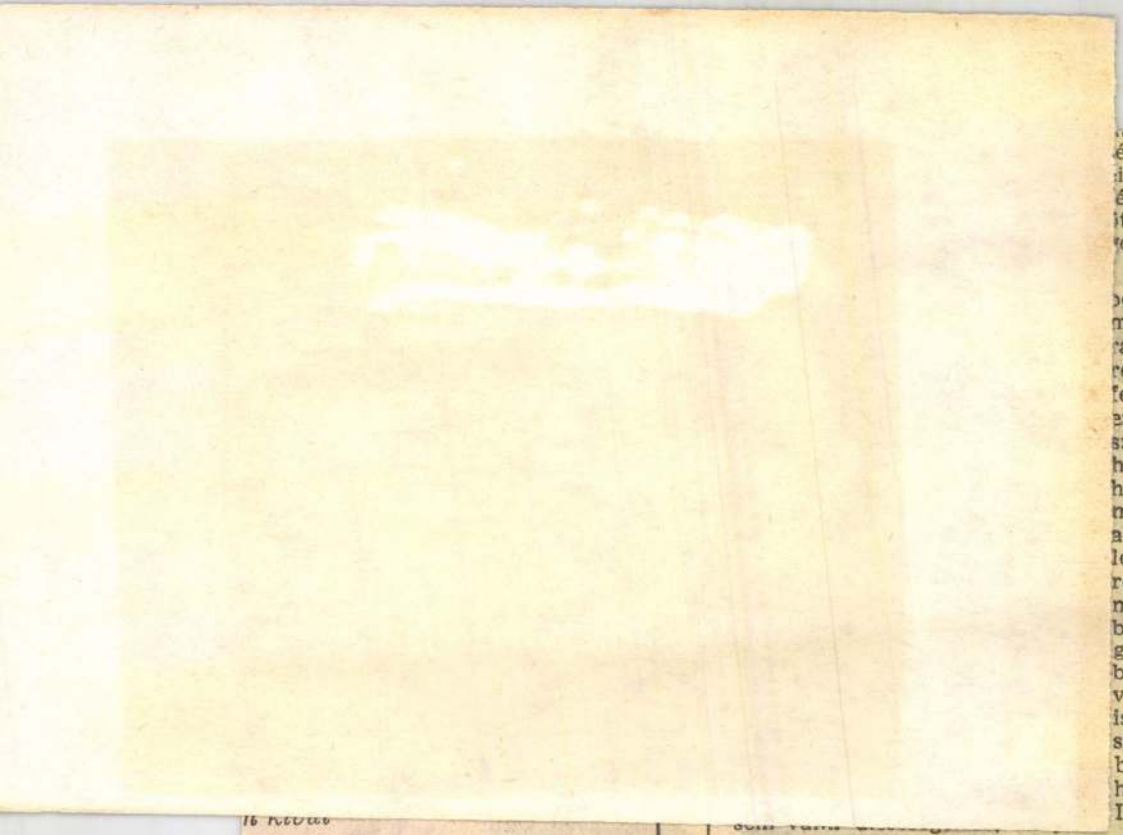

n kívül

vízbefúltak

nár béka

éka

negdermedtem

útra

újra

szaretten?

sük el, ha az elmúlt heti műsor fel nem kínál egy új nézőpontot: kiderül hogy a pótmütyür is lehet jogi eset. Rendelet intézkedik felőle. Remélem, jól értettem, a rendelet kötelezi a gyártót és a kereskedőt: csak akkor gyárthat és csak akkor árulhat tartós fogyasztási cikket, ha pótalkat-

...alg a hazai pótmütyür-jogtörténet. A tartósnak nevezett árucikk tehát eldobható öt forintért és vásárolható helyette új, ötezer forintért. Ilyen gazdagok vagyunk.

Rendeletekben is. Kettő van belőle. Remélem, jól értettem a másodikat is; ez a második arra szorítja a gyártót és a kereskedőt, hogy ne halmozzon fel készleteket. Természetesen ennek is van szankcionális része: ha pedig valaki készleteket halmoz fel, fizessen büntetést a hörcsögadta. Minek számít mármost a pótalkatrész a gyártó és a kereskedő raktárában? Készlethalmozásnak. Van tehát egy rendelet, amely kötelez valamire és van egy másik, amely bünteti ugyanezt. Az összefüggés a két rendelet között? A büntetés kioltja a kötelezés érvényét. Doktor Erőss Pált azért is szeretik a nézők, mert egy szóval sem mondta, hogy ilyen büntetésekről ne tudna a hazai pótmütyür-jogtörténet. Ilyen szegények vagyunk.

És ez már régen is így volt. A *Kard és kocka* című elmúlt heti játék szerint azon fordult meg a hadiszerencse ezerhétszázvalahányban, hogy a labancok őrnagya leült a kockázó kurucok asztalához. Eredetileg labanctársával akart volna játszani. De a korcsmárosnak nem volt pótkockája.

Halbauer Ede, [Graphikus]

Halbauer Ede: Xerox

Halbauer

Élet é

1.

xxx/31

Halbauer Ede

Halbauer Ede grafikusművész munkáit mutatja be a pécsi Ifjúsági Ház galériája február 28-ig.

*

Magyar Nemzet 1987. 11. 16.

Halbauer Ede

Fészek Klub Miáll.

M. Neuszt
1987. IX. 10.

EDE HALBAUER

1013 Budapest, Atilla u. 27. HUNGARY

He was born in 1934, in Újpest (Budapest). He is a self-educated artist. He is a member of the H.F.A. His works can be found in collections at home and abroad.

One-man shows:

1982 Pincegaléria, Óbuda
1983 MKISZ Kiállítóterme, Budapest
Helikon Galéria, Budapest
1987 Pécsi Ifjúsági Ház Galériája, Pécs
1988 Művelődési Ház, Paks

Group exhibitions:

1982 Téli Tárlat, Miskolc
1983, 1984, 1985, 1987, 1990 Tavaszi Tárlat, Salgótarján
1983, 1985, 1987, 1989 Országos Grafikai Biennálé, Miskolc
Contemporary Graphics from Hungary, Bucuresti
Rajz/Drawing '84, Pécs, Budapest
Vásárhelyi Őszi Tárlat, Hódmezővásárhely
Téli Tárlat, Debrecen
1985 „40 alkotó év'', Műcsarnok, Budapest, Moszkva
Természet/Nature '85 Pécs
1986, 1988, 1990 Országos Rajzbiennálé, Salgótarján
1986, 1990 International Biennial of Photos, Paris
1987 Fészek Galéria, Budapest
1987, 1989 Táblaképfestészeti Biennálé, Szeged
1987, 1989 Biennial International Exhibitions of Graphic Art, Várna, Budapest
1987, 1990 Képzőművészeti Triennálé, Szolnok
1987, 1989 International Festival Humour and Satire, Gabrovo
1988 II. Nemzetközi Triennálé, Majdanek
Fészek Galéria, Budapest
Rajz/Drawing '88, Pécs
Linear, Gent
1989 St. Anna Kapelle, Passau
„Passau I.'' Óbuda, Művelődési Központ, Budapest
„Szimmetria és asszimetria'', MNG, Budapest
1990 Fészek Galéria, Budapest
VII. Esztergomi Fotóbiennálé, Esztergom
Nemzetközi Karikatúra Fesztivál, MNG, Budapest
Graphics from Hungary, Hessn Huis
1991 Art Expo, Budapest

Bibliography:

Beke László: Rejtett portrék xeroxon, MÉ 1983/1, 56. o.
Bán András: A meglepetések tárlata, Magyar Nemzet 1983 252. sz.
Vadas József: Földi mása, ÉS 1983/44. sz.,
Bán András: Háztáji grafika, 1985 MN 86. sz.
Hegyi Lóránd: Dialógus IV., kat. (Fészek Galéria) 1986
Acsay Judit: Festmények fénymásolóval/Impulzus XLVII/13. sz. 1987
Szegő György: ÉS XXXII/19. sz. 1988 12. o.
Mezei Ottó: Grafikák az újfestészet szélcsendjében, Művészet 1989/8. sz.

Prizes:

1986 The Prize of the Hungarian Academy of Sciences and the Soros Foundation.

Exhibited works:

Self-exploration 1991 electrographic, offset 510x330 mm
Önexploráció 1991 elektrografika, ofszet 510x330 mm
Double-exploration 1991 electrographic, offset 790x335 mm
Kettős-exploráció 1991 elektrografika, ofszet 790x335 mm

HALBAUER Ede

1. NGB

HALBAUER Ede

749/920214
KÖZP
BU

...gek
...irst
...nye, I. forduló:
...tan: A halál orvosai

ÉLET ÉS IRODALOM

IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

KOVÁCS ZOLTÁN:

Az államtitkári felkar megérintésének néhány vonatkozása

A 61-es autóbusz hátsó peronján hétfő hajnalban egy ember kipirult fülekkel taglalta a hétvégi pártrendezvény eseményeit, amelynek *exponált hangsúlyt adott* az államtitkár jelenléte. A beszámoló nem volt zavaró, izgalmas sem különösebben, inkább izgatott, ennek megfelelően igen hangos. Amint az reggeli fél hatkor egyáltalán megítélhető, az államtitkár jelenléte nem korlátozódott holmi politikai szereplésre, mert amikor éppen nem történt volna az ég adta világon semmi, akkor az államtitkár — mint a pártrendezvény dramaturgiai tartópillére —, valamiképpen fölbukkant és tevéssel vagy akár nemtevéssel (nota bene: államtitkári nemtevéssel) új lendületet adott az eseményeknek, így lökve megint és megint előre a pártrendezvényi cselekményt. Amikor például az államtitkár sonkás hasét vett magához fogyasztás céljából, az dramaturgiai szempontból önmagában is értékelhető mozzanat, hiszen az már egy következő egységet sejtet, sőt készít elő: Traubi felbontása várható.

Az autóbusz Rákosrendező magasságában járt, amikor az addigra már túlhevültsége okán alsóruházatig gombolkodott aktivista szájából kibukott az egész beszámoló eszmei alapgondolata, amely így hangzott: „*A*

VISSZHANG

NYÍLT LEVÉL

Göncz Árpádnak, a Magyar Köztársaság elnökének és Antall Józsefnek, a magyar kormány miniszterelnökének

Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Miniszterelnök Úr!

E dokumentum aláírói történelmi felelősségtől vezérelve kötelességüknek tartják a Magyar Köztársaság legfelsőbb szintű vezetőihez fordulni az alábbi felhívással:

A magyar társadalomban 1989-ben bekövetkezett pozitív változások óta, illetve azok keretében a magyarországi szlovák kisebbség helyzete lényegében nem változott, sőt némely vonatkozásban romlott. Egyes politikusok nyilatkozatai és a tömegkommunikációs eszközök azt sugallják, hogy e téren nincs jelentősebb megoldatlan probléma. Ezeknek szlovákságunk nemzetiségi tudatára gyakorolt kedvezőtlen hatását csak fokozza a határainkon túl élő magyarság kiszolgáltatottságának

A politikai helyzetet súlyosbítja az a körülmény, hogy a mai napig késlekedik a nemzetiségi törvény megalkotása, illetve elfogadása, ami bénítólag hat az aktív cselekvésre, de negatív politikai hangulati elemek hordozója is egyben.

Mi a kibontakozás lehetőségeit az alábbiakban látjuk:

Az újonnan létrejött hazai szlovák demokratikus szervezetek és a régi rend, s egyszersmind a nemzetiség-politikai formalizmus képviselői közötti problémák „megoldásába" föntről ne szólhassanak bele. Szlovákságunk megosztottsága ugyanis a politikai és személyi manipulációkhoz szokott tekintélyelvre építő „ügyeskedés", művileg szított indulatok eredménye. Meggyőződésünk, ha ez a tényező megszűnik létezni, az

Halbauer Ede: Xerox

Kinek a hálójában?

amit korábban egy 4-5 fős, hozzáértő bizottság által legalább 20-30 perc alatt felvett jegyzőkönyv jelentett. Következésképp-

ÉLET ÉS IRODALOM

Megjelenik minden pénteken 16 oldalon

Főszerkesztő:
MEGYESI GUSZTÁV

Főszerkesztő helyettes:
KOVÁCS ZOLTÁN
VÁNCSA ISTVÁN

Főmunkatársak:
BERTHA BULCSU
MEZEI ANDRÁS

Rovatok és fogadóóráik

Grafika:
SZIKSZAI KÁROLY
szerda 10–12

Könyvkritika:
BATA IMRE
hétfő 10–13

Művészetkritika:
CSAJKA GÁBOR CYPRIÁN
hétfő–kedd 10–12

Szépprózа:

GÉCZI JÁNOS:

DALMÁTPOR

Régi veszprémi lapokat forgatva számtalanszor megakadt a szemem egy gyakori hirdetésen: dalmátport ajánlanak a nagyérdemű helyiek figyelmébe. Cholnoky Jenő tudós könyveiben akadtam rá aztán ismét a szerre: érzékletesen írja le, miként gyűjtik, szárítják, és őrlik malomban azt a Chrysanthenumfajt, amelyből az előállított por leginkább alkalmas a házi vérszívók ellen. A dalmátpor féregirtó. Az Adria-part hajdan nagy tömegben előállított híressége, amely minőségében jobb a délfranciaországinál, szebb színű a szicíliainál, s mindenképpen kellemesebb illatú a hazainál. Mert a Rovarporvirágot mifelénk is ismerik, ha használata ki is ment a divatból. (Legutolsó veszprémi alkalmazói a szovjet laktanyák tisztfeleségei voltak, hajat szőkítettek, fertőtlenítettek vele, s a belőle készült vazelinos krémmel kenegették, hogy lelappadjon, sok üléstől kialakult zsírpárnáikat. Mára csak a laktanyai tenyészetek emlékeztetnek rájuk, meg a ránk maradt név: ramaszka dalmatiszkaja.)

Ártalmasnak mondják a dalmátport, veszélyes — bár feltétlenül hasznos —, az még akkor is, ha szagtalan petróleummal készítenek belőle híg porvirágkivonatot. Helye lehet minden házipatikában. Mindenek előtt azért, mert jóval olcsóbb, s nem mellékesen kultúránkba jobban belenőtt, ergo hagyományosabb, mint a manapság reklámozott eljárások.

Az RTV-újság népszerű hetilap. Ki tudja már azt megmondani, hogy azért-e, mert a televízió és a rádió soros heti műsorprogramját, vagy mert fizetett hirdetéseket tesz közzé? Tény, hogy amíg az egyik a nemzeti kultúrát hivatott — közvetve — szolgálni (elvégre annak mégiscsak a valódi letéteményese maga a rádió és a televízió), addig a másik a nemzetek fölötti jóléti társadalmat akarja megteremteni. Ez a lap hetre hét új, egy-két oldalas reklámjaival arra tanít, hogyan kell a gazdag és kiegyensúlyozott lét látszatát kelteni. Ezzel még nincs baj. Hiszen miért ne akarhatna bárki zsír nélküli sütőedényeket, olcsó túrakerékpárt, délszigeti nyaralást, üzletasszonysima arcot és ruganyos testet? Ráadásul gyorsan, diszkréten, hírhedten olcsón. Miért ne akarna bárki szerencsés és kivételezett lenni? Miért ne tanulnánk meg a lelki, szellemi és anyagi kiegyensúlyozottságot, ha mindez előfeltétele a valódi lelki, szellemi és anyagi kondíciónak? Hiszen itt élni kell. Megmondta azt Kölcsey is (Pardon, Vörösmarty! — Bár azt is, hogy halni.)

Mindegyik reklámszöveg azonos hatásra tör, és hasonló eljárással dolgozza meg szorgalmatos olvasóját.

Tört magyarsággal megszólít. Nyelvünk mérsékelt ismerete sikk, az újságoknak sem telik korrektorra és olvasószerkesztőkre (holott ma minden második magyar állampolgár újságoknál dolgozik). Azonkívül, hogy az idegen nyelvfordulatok egy idegen, miénknél fejlettebb világ jótéteményeit jelzik, mutatják a gyorsaságot is: ami ott világszenzáció, az ide gyorsan eljut, hiszen nem maradhatnak le a leendő vásárlók semmiről. Ezért pedig nézzék el a hevenyészettséget, a töredezettséget. Kinek lenne ebben a lélekemelő helyzetben arra módja, hogy az információ hordozójával törődjön. Egyébként sem kell azzal foglalkozni, a hírelt anyag-eljárás-eredmény nyelv és kultúra fölött.

Nagyon fontos az is, hogy a kívánság teljesedéséhez majdnem semmit sem kell tenni. Ha valaki fogyni akar, nem érdemes étvágytalanítókat szedni, nem muszáj fárasztó — sőt semmi — testgyakorlatot végezni, nem kell kevesebbet és mást enni, mi több, szabad zsírosat fogyasztani, alkoholt inni, és lustálkodni. Hiszen mindaz, ami a fogyáshoz szükségeltetik, egyszerű de zseniális trükk — és megvásárolható. Ha valaki szégyelli megtört, ráncos arcát, nem kell felvarratni, amúgy is fiatalabb lehet tizenöt évvel (ha elfogadja, hogy a látszat az igaz és nem a valóság), elég hozzá napi tíz perc, és mindez csupán hét napon keresztül; az első kezelés már hatásos, nem hagy maga után nyomokat, és nem véletlen, hogy a sikeres emberek eme módszert használják. Mindezek ráadásul tudományosan bizonyítottak, rettentő sokan kipróbálták, kétségtelenül eredményes, és könnyedén megvalósítható.

De ha még mindig nem hinné az olvasó, álljanak itt a bizonyítékok. Azon emberek őszinte és hittel telt vallomásai, akik már túlestek a nagy procedúrán: hozzájutottak azokhoz a javakhoz, amelyeket most — lévén szó kísérleti bevezetésről —, néhány magyar állampolgár majd megtapasztalhat. És következnek — ismétlés a tudás atyja és anyja —, a dokumentumok: sok fénykép (mindenki alanyról kettő — egy mindenek előtt s egy mindenek után), sok levél; a legszélesebb társadalmi rétegeket reprezentálók tesznek hitet arról, hogy a dolog *a) hasznos, b) sikeres, c) elengedhetetlen mindenkinek, d) ha nem élek vele, csökkent értékű leszek.* Szóval bebizonyíttataott, hogy mekkora balfácánná válok azon nyomban, s milyen gyorsan csúszok le ama társadalmi ranglétrán, ha gyorsan nem töltöm ki a megrendelőt. Ja. Ha nem vagyok elég fürge, akkor is vesztek: a kínált portékából csak ötszáz van az országban, az is féláron, tehát elkapkodják előlem. Ha pedig tehetetlenkedem, bizonytalankodom, nyugodjak meg, sikertelen próba esetén, vagy ha elégedetlen leszek, akkor egy hónapon belül visszakapom a pénzemet.

Szó ami szó — nyugtalan vagyok. Szétreklámozzák napi olvasmányaimat, miközben az is kiderül, ha nem élek kedvenceim ajánlataival, előbb-utóbb utolér a végzet és tudható lesz rólam, nem vagyok tisztességes *haszonpolgár*. És nem lesz majd hely Európában, ami befogadjon. Nem lettem alkalmazkodóképes, nem tudom mi a jó nekem, képtelen vagyok együtt haladni a korral. Pedig én csak a közép-európai (vigyázat, benne foglaltatik a nemzeti is!) hagyományoknak megfelelően szeretném magam liftingezni, fogyasztani, tetvetleníteni: majd dalmátport használok.

GEREBEN ÁGNES:

Miért folyik a vér Oszétiában?

Eduard Sevardnadze, Grúzia régi-új vezetője, *Gorbacsov* külügyminiszteréként egykor kiváló munkakapcsolatot alakított ki a külfölddel. Honfitársaival azonban a jelek szerint nem bír. Igaz, ez már egy másik híres grúznak, *Joszif Sztálinnak* sem sikerült, pedig ő kaukázusi testvéreinek egy részét legyilkoltatta, más részét, egész népeket Közép-Ázsiába deportáltatott. Sevardnadze ma már ilyen eszközöket nem tud, és nem is akar alkalmazni, noha tízegynéhány éve Moszkva helytartójaként még maga is fiatalokat, köztük papokat lövetett főbe Tbiliszi-ben. Nemrégiben azonban a moszkvai televízió adásában elhaló hangon már csak *könyörögni* tudott, hogy Chinvaliban, Dél-Oszétia fővárosában és környékén a grúzok és az oszétok tegyék le a fegyvert.

De hát mi is történik voltaképpen ezen a tájon?

Messziről nézve az, ami világunk oly sok részén: bomlik a birodalom — a *kis birodalom*, ahogy Andrej Szaharov mondogatta Grúziáról. És befolyásos tbiliszi körök éppúgy rettegnek ettől, mint annak idején Gorbacsov a szovjet, ma pedig Milosevics a szerb birodalom szétesésétől. A grúz sajtóban ezért már évekkel ezelőtt megjelentek olyan cikkek, amelyek szerzői javasolták, hogy a kormány adminisztratív eszközökkel korlátozza a nem grúz lakosság szaporodását, a grúz állampolgárság megadását, a betelepedést. Sőt, a grúz nacionalisták a Grúzia déli részén, a XVI—XVII. századi török uralom alatt muzulmán vallást felvett, majd 1944-ben a Törökország elleni háborúra készülő Sztálin által deportált meszh nép visszatelepedése ellen is tiltakoznak: egy cikkben egyenesen az olvasható, hogy a Közép-Ázsiába száműzött meszhek *1944-ben voltaképpen történelmi hazájukba tértek vissza.*

Nem csoda, hogy a grúziai nemzetségek egymás után menekülnek a semmi jóval nem kecsegtető grúz fennhatóság elől. S mint Gorbacsov egykori birodalmának népei, a *szuverenitás* felé. Június első napjaiban újra zászlót bontott az elszakadási mozgalom, a grúziai autonóm köztársaság rangját élvező adzsár, abház területeken és változatlanul megoldatlan a meszh lakosság helyzete is. A Kaukázusban pedig a történelem tanulsága szerint, a *megoldást* évszázadok óta fegyverrel, és európai szemmel elképesztően kegyetlen vérontással szokták keresni.

Ez történik most a Grúzia többi részénél minden téren elmaradottabb földrengés pusztította, körülbelül százezer lakosú Dél-Oszétiában is. Már az is jellemző, hogy miért nem lehet tudni a pontos lélekszámot: az 1979-es, majd 1989-es népszámlálási adatok szerint, legalábbis papíron, *csökken* az oszétek valójában növekvő száma. Egyrészt a grúz népszámlálási szempontok torzítják, másrészt az, hogy gyermekei egyetemre jutása, hivatali előmenetele érdekében sok oszét grúzként regisztráltatta magát. A területen, ahol élnek — négy, részben egymástól is elszigetelt, nehezen megközelíthető kaukázusi csúcsról van szó — ősidőktől olyan törzsek laktak, amelyek ma a grúz nemzet részé alkotják; Tbiliszi ezért *szent, ősi grúz földnek* tekinti a vidéket. A magukat a szkíták leszármazottainak tartó oszétek feltehetőleg az időszámítás előtti VIII—VII. században kerültek oda. Máig megőrizték nyelvüket, az archaikus katonai demokrácia berendezkedését, vallásuk pedig a kereszténység és a pogányság különös ötvözete. Az oszét nép egy része a tatárjárás miatt sodródott délre, grúz földesurak fennhatósága alatt álló, apró hegyi településekre. Ezek a települések ma csak autonóm területet alkothatnak, ami nem nyújt biztonságot az évtizedek óta tartó grúz asszimilációs törekvésekkel szemben. Északon maradt, ma mintegy félmilliós többségük Oroszország részeként az autonómia magasabb, köztársasági fokát élvezi. Észak- és Dél-Oszétiát egy sok kilométer hosszú, több helyen beomlott alagút köti össze, az átjárhatatlan kaukázusi hegyekben.

A grúz uralmat az oszét népnek az újkorban általában nehezebb volt elviselni, mint az orosz fennhatóságot. Fiaik dicsőségnek, a szabadság megnyilvánulásának tekintették a szolgálatot az orosz, majd a szovjet hadseregben (bár például Tbilisziben is hagyományosan minden rendőr oszét volt). Az oroszbarátság ilyeténképpen ideológiai síkra is terelődött, és tovább mélyítette az ősi ellentéteket a grúzokkal.

A moszkvai „Memorial" szervezet emberjogi központjának több ízben folytatott helyszíni vizsgálata szerint azonban, az éleződő oszét—grúz konfliktus 1989 őszén mégsem Chinvali kezdeményezésére vált véres összecsapások sorává. A dél-oszét kártyát a tbiliszi vezetés játszotta ki, miként ebben az időben mások is — elsősorban a *vörösből* testületileg *barnába* váltott orosz pártokrácia egy része, hogy belőle politikai tőkét kovácsolván, hatalmon maradjon. Noha ezt a célt nem sikerült elérni, az eszköz vonzónak bizonyult. Olyannyira, hogy az oszétellenes grúz nacionalista szenvedélyek felkorbácsolására építette politikáját a grúz kommunista kormányt felváltó Gamszahurdia is, aki pedig korábban maga haladt a „Grúzia a grúzoké!" feliratú táblák alatt Chinvaliba masírozó húszezer grúz úgynevezett *barátságmenete* élén.

Dél-Oszétia hegyi településein, az *aulokban* ugyanis Grúzia akarata ellenére 1990 decemberében választásokat tartottak, amelyek első fordulójában sikerült is a majdani parlament 75 tagjából 64 megválasztása. Három nappal a második forduló előtt, Tbiliszi törvénytelennek nyilvánította a választásokat, a grúz főügyész elrendelte a dél-oszét vezetők letartóztatását és büntetőjogi felelősségre vonását. December 11-én, a grúziai parlament egyhangúlag döntött a dél-oszét autonómia megszüntetéséről. Noha az érintettek erre meglepően nyugodtan reagáltak, Tbiliszi rendkívüli állapotot rendelt el Chinvaliban, és blokád alá helyezte a területet, amely ettől kezdve hosszú hónapokig élelmiszer, gyógyszer, telefon nélkül maradt. A néhány nappal korábban parlamenti elnökké választott Torez Kulumbegovnak még ekkor is sikerült visszatartani az oszéteket a visszavágástól. 1991. január 6-án hajnalban Chinvalit mégis megszállta hatezer grúz rendőr és katona. Elkezdődött az oszét falvak felperzselése, 29-én pedig a grúzok tárgyalásra hívták, és ott fogságba ejtették Kulumbegovot. Ebben a szellemben folytatta az „oszét politikát" a májusban uralomra kerülő Gamszahurdia és köre. Dél-Oszétiában minden nappal jobban elmérgesedett a helyzet.

A megbízását teljhatalomként felfogó, erőszakkal megdöntött Gamszahurdia elnök kényszerű távozása után a Tbiliszibe visszahívott Eduard Sevardnadze ezért egyik legfontosabb feladatának tekintette az oszét probléma megoldását. Csodával határos módon sikerült is rábeszélnie a megegyezésre a büszke, makacs, minden kompromisszumot megalázónak tartó feleket. Grúzia, Észak- és Dél-Oszétia vezetői május 13-án aláírták az erről szóló megállapodást. Ma még csak valószínűsíteni lehet, hogy éppen ez nem tetszett a két nemzet *héjáinak*. Az egyezményt, amely talán példa- és mintaértékűvé válhatott volna a posztszovjet térségben, másképp mindenesetre nem lehetett megtorpedózni, mint véres, könyörtelen tömeggyilkossággal. És ez történt. Alig száradt meg a tinta a szerződésen, amikor az úttalan hegyi hágókon Chinvaliból az észak-oszét főváros, Vlagyikavkaz felé tartó, oszétekkel teli autóbuszt Kehvi falucska határában ma még ismeretlen grúz férfiak megállították. A 36 fegyvertelen utast leszállították és közvetlen közelről, szemben, agyonlőtték őket. A lövöldözésre odasietők oszétok 15 asszony, 13 öregember és két kisgyermek holttestére találtak.

22-én válaszul, Észak-Oszétia lezárta a Grúziát Oroszországgal összekötő főútvonalat, a Grúz Hadiutat és a köztársaságba vezető olaj- és gázvezetéket. Ezzel a konfliktusba bekerült Örményország is, amely ugyanezen a vezetéken kapja az energiahordozókat. Dél-Oszétia védelmére elkezdődött az önkéntesek, köztük a szomszédos Kubány vidékéről kozák alakulatok szervezése. A sápadt, kétségbeesett Sevardnadze a moszkvai televízió kamerája előtt elítélte a bestiális gaztettet (e „megalázó" lépésre híveinek mindmáig hatalmas tábora szerint Gamszahurdia sohasem vállalkozott volna), és a mai tbiliszi vezetés részvétnyilvánításokkal, a bűnösök felelősségre vonásának őszinte ígéretével azóta is igyekszik elejét venni az újabb gyilkosságsorozatnak.

Jelcin orosz elnök is egyik vesztese lett a konfrontációnak. Vlagyikavkaz *diplomáciai jegyzékben* elvtelenséggel és gyáva közönnyel vádolta a csapatait Dél-Oszétiából éppen most kivonó Moszkvát, amely „*így fizet* az évszázados hűségért". Válaszul az orosz parlament megrendült hangon elítélte az ártatlan oszétok lemészárlását, a csapatkivonást azonban nem állította le. Kinek ne jutna eszébe ennek hallatán a szovjet birodalom egyik legutolsó véres akciója, amikor Tbiliszi főterén három évvel ezelőtt részegre itatott katonák lapátokkal vertek agyon több mint egy tucat életéért könyörgő grúz asszonyt és kislányt...

És nyilván gondoltak erre a súlyos örökségre a moszkvai honatyák is, akik szerint rég itt az ideje, hogy az orosz adófizetők pénzén fenntartott hadsereg csakis Oroszország határain *belül*, a lehetséges *külső* veszéllyel szálljon szembe. Észak-Oszétia vezetése válaszul azonban bejelentette kilépését az Orosz Föderációból.

Chinvali azóta kísértetváros lett, amelynek csendjét csak az ott maradt védők elszórt lövései verik fel. A vérengzés áldozatait május 23-án eltemették, és még aznap kétezer gyermeket mentettek ki Észak-Oszétiába. De Grúziából újabb, oszét nyelven beszélő grúz terrorista osztagok indultak Chinvali felé, miközben az ország a Gamszahurdia egykori diadalát hozó szabad választások első évfordulóját, a grúz függetlenség nemzeti ünnepét ülte. Sevardnadze helyzetének megerősítésére ekkor még James Baker amerikai külügyminiszter is Tbiliszibe érkezett. A május 26-i nemzeti ünnepen azonban a felvonuló tömeg *Gamszahurdia visszatérését követelte.* A rendőrség a nagyobb atrocitások elkerülésére kénytelen volt a levegőbe lőni.

Egy Korejcev nevű nyugalmazott vezérőrnagy állítása szerint Észak-Oszétia területén, az egykori Szovjet Hadsereg hatalmas készleteivel együtt, *atomfegyverek is maradtak.* Ezt más források nem erősítették meg, a modern haditechnika, nehézfegyverzetek és rakéták alkalmazását — mindkét oldalon — azonban igen. A történtek óta Dél-Oszétiában nem múlt el nap újabb áldozatok nélkül. És a megbékélés talán még soha nem volt olyan távol, mint most.

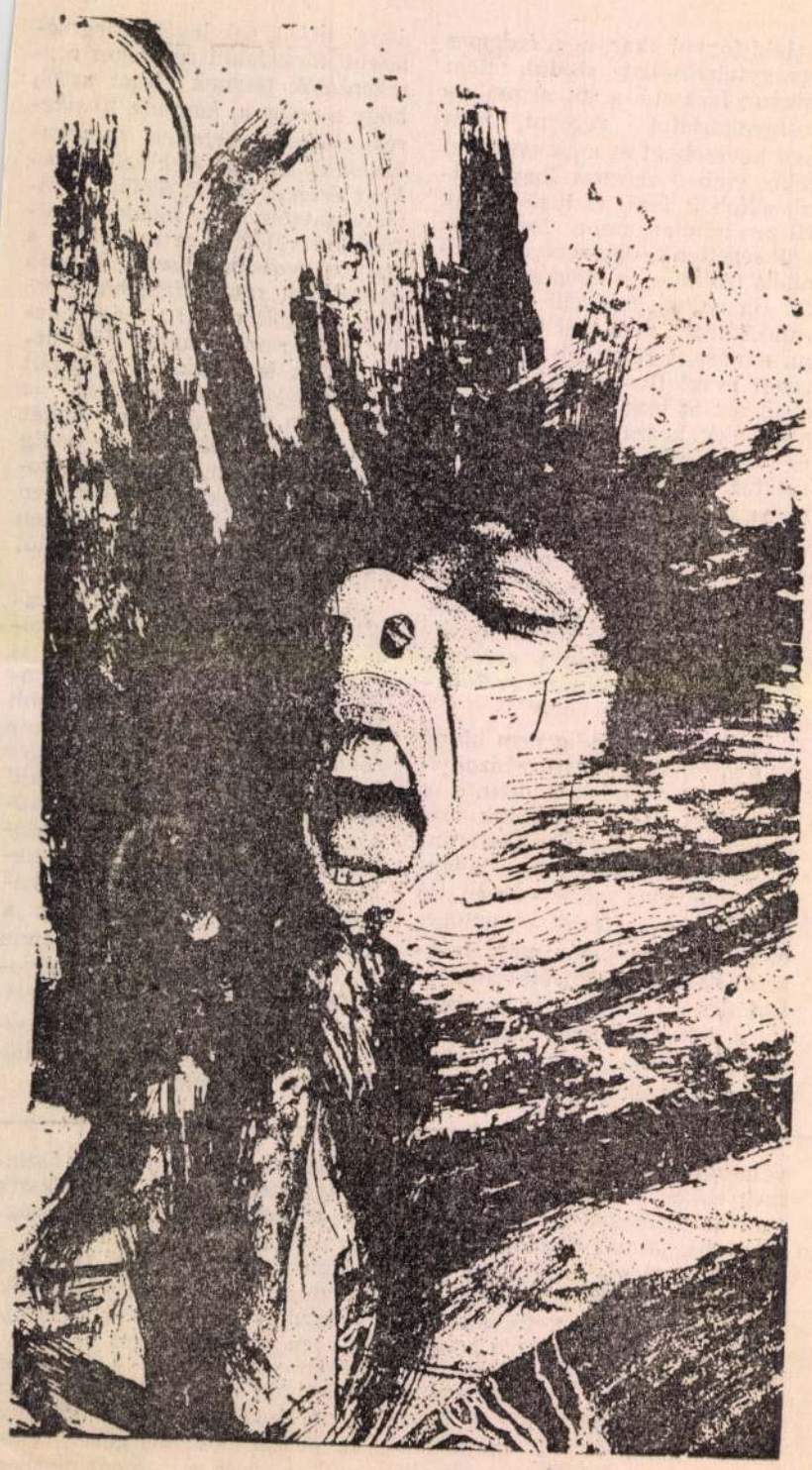

Halbauer Ede: Xerox

MELOCCO JÁNOS:

Washingtoni tortaszelet

Gondolkodóba esem a washingtoni kézművespiacon, ahol dolgozom: kis disneylandünkben újra és újra magyarok tűnnek fel. Barátaim, egyetemi csoporttársaim, volt osztálytársak caplatnak vörös arccal, izzadtan a 42 fokos, párás hőségben asztalomhoz: becsületes, kispénzű fiatalok — nem úgy festenek, mint a floridai piknikekre kiruccanó újgazdagok a New York—Budapest között közlekedő járatokon. Nem okoz meglepetést, hogy ismerőseim a két liberális párt tagjai, illetve azokat képviselik *Al Capone* és *Laurie Anderson* hazájában.

Rendszerint megérdeklődöm, ki fedezi a szállást, ki hívta meg őket. Mintha sejtenék rosszallásomat, bocsánatkérő mosollyal mondják: a Republikánus Párt, annak libertariánus alegysége, a kvázi-fasiszta koreai prédikátor, Moon birtokában levő Washington Times nevű lap, vagy éppenséggel az Alapítvány a Demokráciáért és az Amerika Hangja Rádió, e két dicső CIA-homlokzat.

Na persze, bólogatok. Én is elfogadtam volna a meghívást, hogy egy kicsit körülnézzek. Ürügyként. De magamban kisarkítom a kérdést: vajon mit szólnánk hozzá, ha Petőfi a Szent Szövetséghez menne tanulmányútra, hogy előremozdítsa a magyar nép ügyét? Vagy Mózes a barátságos fáraóhoz, hogy együtt beszéljék meg a zsidó nép gondjainak megoldását? Megbocsátható rövidlátás, gondolom, amíg ki nem derül, hogy barátaim az érzés szintjén nem, de elvi síkon a legteljesebb egyetértésben vannak gyanús, öltönyös vendéglátóikkal. Először akárhol kezdem a magyarázatot, hogy tulajdonképpen nagyon valószínűtlen, hogy pont itt bukkannak fel, mert akármit is mondanak, már ahogy kinéznek, amilyen zenét hallgatnak. Amerikában minimum liberális demokraták lennének, de az biztos, hogy a fenti zombie-szervezetek tagjaival egy kávét sem innának meg.

Egy filozófus barátom néhány hét alatt eljutott oda, hogy az amerikai politikában mindenki le van fizetve (mint tudjuk, ötvenmillió dollár kell a kaliforniai szenátorválasztás jelöltjének, hogy labdába rúgjon), így senki sem arról beszél, amiről beszél —, ezért inkább a könyvtárban töltötte hátralevő idejét. Ennek ellenére felemeli mutatóujját, mikor szóba kerül a mindenható szabad piac (melyet ott olyan mértékben emlegetnek a kormánypárti ideológusok, mint Brezsnyevék a proletárdiktatúrát), s itt kissé akadémikussá válik a beszélgetés: Amerikában nagyon konzervatívnak kell lenni ahhoz, hogy az ember ilyen lelkesedést mutasson a minimális kormánybeavatkozással működő szabad piac ideáljáért, amelyben az embert létminimumáért zsarolja az oligarchikus rendszer.

Végül felteszi nekem a kérdést, amelyet a fehér középosztálybeliek hitből, a yuppie-k érdekből szoktak: tökéletlen rendszer a demokrácia, de tudok-e jobbat?

Nem tudok mit felelni, a szögesdrót mögött őrzött guatemalai parasztokra gondolok, az utcagyerekekre és a munkanélküliekre, a Koreában dolgoztató, Mexikóban szennyező multinacionális társaságokra. Vajon számít-e ott az ideológia?

Megül a csend, mintha két generáció lenne közöttünk.

VÁNCSA ISTVÁN:

Ott fogsz majd sírni...

Alább következő, szemérmetlenül didaktikus történetünk szereplői kitalált figurák. Ha mégis valóságos személyekre emlékeztetnek, az korántsem a véletlennek tudható be, hanem azon határozott, bár kétségkívül alattomos szándékunknak, hogy a jóhiszemű olvasót ordas eszméinkkel behálózván megtévesszük. Jellemző egyébként ránk és a hozzánk hasonlókra, hogy eszmefuttatásunk hangneme közönséges, tárgya alpári, tanulsága pedig — vagy legalábbis, amit tanulság gyanánt kíván felmutatni — az emberi anyagcsere lehangoló mozzanatainak egyikét idézi föl, ahelyett, hogy valamifajta lelkesítő eseményt ábrázolna, amitől tágulhat a mellkas, emelődhet a fej.

Helyszínünk átlagos, józsefvárosi hentesüzlet, amely a betévedő éhes vándornak válogatott ínyencségeket kínál, úgymint főtt kolbászt és zsömlét, sőt — esetünkben — még fejhúst is. A történet kezdő pillanataiban nagybajuszú, pohos egyént látunk állongni egy büféasztal mellett, orcáján elégedettség, előtte zsírpapíron párolgó fejhús, torma, méregzöld cseresznyepaprikák, foszlós fehér kenyér. (Lám csak, hiába akartunk sötét, lélekromboló víziókat felidézni, ármányos szándékaink ellenére is kibuggyant belőlünk az igazság, konkrétabban a bajusz, az elégedettség és a meleg fejhús hármasságában megragadható, hamisítatlan magyar idill.)

A fejhúsos ember bicskát vesz elő, kipattintja, akkurátusan négybe vágja a paprikáit, majd leszel egy darabkát a húsból, tormát simít rá, bekapja, vidáman pillog a gombszemeivel és a savanyúság felé nyúlt.

Elbeszélésünk menetét itt meg kell szakítanunk, hogy bemutathassuk történetünk másik szereplőjét is, a kolbászost, aki a fejhúsossal szemben, az asztal túloldalán áll, vélhetőleg összetartoznak. Középmagas, erős állcsontú, sasorrú ember ő, tekintete kemény, mozdulatai szögletesek. Zsírpapírja neki is van, rajta legalább negyven deka főtt kolbász (nem debreceni!) hever, továbbá torma, mustár, és nem kevesebb, mint nyolc szem cseresznyepaprika.

Most pedig engedjük a drámát kibontakozni.

Fejhúsosunk bekap egy falat paprikát, megdermed, elvörösödik, majd hörögni kezd, mint egy pártütő kisgazda, akit zászlórúddal fejbevágtak. A kolbászos másodperceken át szúrósan méregeti, később lassú mozdulattal felemel egy mérges zöldségfélét a sajátjai közül és ajkai felé közelít vele.

— Mit csinálsz, te hülye? — lihegi a fejhúsos, de már nincs, aki válaszoljon. A kolbászos közben szétharapta rettentő csemegéjét, s ettől leginkább a pokolra szálló Don Juanra emlékeztet, amint fölcsapnak körötte a lángok, lába alatt pedig megnyílik az operaszínpad süllyesztője.

Szívünket most keményítsük meg, vegyük semmibe a kolbászos ember gyötrelmeit, ne szánakozzunk rajta, hiszen ő se sajnálja önmagát, annyira nem, hogy a többi hét cseresznyepaprikát is le fogja nyelni, noha valamennyi ugyanolyan extrém töménységben tartalmazza a kapszaicint, mint a legelső. Még egyszer biztosítani szeretnők az olvasót arról, hogy ily vadbaromi erejű cseresznyepaprika soha azelőtt nem termett a magyar földön, a kolbászos tehát nem azért eszi, mert ez neki jó, hanem mert győzni akar.

A kolbászos ugyanis bolond.

Más kérdés, hogy ez a fajta bolondság manapság bizonyos körökben abszolút normális dolognak számít, bizonyos körök kifejezetten díjaznák a kolbászosnak azt a nézetét, hogy az egész élet merő harc, csata csata után, sőt ha jól meggondoljuk, furcsállnivaló, hogy a kolbászos nem tagja ezeknek a köröknek, hanem itt áll a hentesnél, és különlegesen elfajzott paprikafélékkel viaskodik.

Ideje leszögeznünk, hogy a kolbászost — általános romlottságunk és cinizmusunk ellenére — heroikus lénynek tartjuk, tudniillik a küzdelem az küzdelem, ha értelmetlen is. Ő minduntalan ütközetekben vesz részt, függetlenül attól, hogy látszólag mit művel éppen, dolgozik, iszik, sétál, beszélget avagy asszonyszemállyel nyájaskodik, számára ez mind csata, amiben győz vagy alulmarad, tertium non datur; más ember eszik, mint az állat, nem így a kolbászos: ő, mint láttuk, szembeszáll a reggelijével, csapást mér rá és diadalmaskodik fölötte.

tv r

A fent említett „bizonyos körök" harci felfűtöttségét kénytelenek vagyunk hasonlóképp komolyan venni, úgy gondolva, hogy ami kívülről nézvést nevetséges csetepaté, az a benne részt vevő verebek számára van olyan fontos, mint Trója ostroma. Ha most mégis széljegyzeteket fűzünk hozzá néhány szóban, az — akut és krónikus nemzetvesztő szándékainktól eltekintve — azért van, mert úgy véljük, egy bolond a falu dísze és büszkesége, tucatnyi bolond viszont már politika, a politikus pedig nem úgy harcol, mint a kolbászos ember, azaz nem a saját kontójára, az ő elgondolásai nagyszabásúak és stratégiai jellegűek, ha tehát ő eszi a cseresznyepaprikát, attól nemcsak neki lesz másnap reggel világfájdalmas hangulata. Totális háborút vív és ebben mindent mozgósít, ami — szerinte — mozgósítható.

Látta például a romániai forradalom napjaiban, milyen praktikusan használható a tévé a harci cselekmények irányítására, kézenfekvő tehát, hogy neki is kell ilyen, hiszen itt most háború van, az osztályharc szüntelenül élesedik, a sajtó pedig kollektív agitátor, kollektív propagandista és kollektív szervező. Mindazt tehát, ami ebben az ügyben mostanság végbemegy, két tényező magyarázza, részint a politikus lelkében tanyázó kolbászos ember, részint pedig ugyane politikus kifogástalan leninista műveltsége, mely utóbbi mély igazságok felismerésére teszi őt alkalmassá.

Tény például, hogy társadalmi földindulások idején a tévé birtoklása alapvető. Más kérdés, persze, hogy néha még itt, Kelet-Európában is hosszú hetek múlnak el mindenfajta politikai rendszerváltozás nélkül, s ezekben az unalmas intervallumokban ugyane tévére semmi szükség. Hogy mást ne mondjunk, egy kakukkos óra kitűnően használható verekedés közben, ügyesen főbe csaphatjuk vele a felebarátunkat, ebből azonban nem következik, hogy állandóan kakukkos órát kell magunknál hordanunk, vagy hogy a kakukkos óra a tulajdonosát legyőzhetetlenné teszi.

Mindazonáltal a mostanság megnyilatkozó politikai nekibuzdulásokat érteni véljük.

Arról van szó, hogy a kolbászos számára a fejhúsos ember puszta léte is kihívás. Hogy jön ez ahhoz, hogy fejhúst egyék, amikor én kolbászt eszem? Vajon nem arculcsapása-e ez a demokráciának, nem sárbatiprása-e mindennek, ami szent? Nem is szólva arról, hogy a cseresznyepaprikáját is vonakodik magához venni a nyomorult, ergo beletömjük, indirekte és jogállami úton, de lenyeli.

Meg lesz győzve.

A politikus lelkében lakó kolbászos ember tehát olyan televíziót szeretne, amely elkötelezett, pártos és népi. Oktat, nevel, színvonalas szórakozást nyújt. Léhaságokra nem csábít, hatmillió forintos magánhelikopter reklámozásával a fejhúsost nem irritálja, viszont a kolbászt igenis megeteti vele.

Bizonyos fokig a politikussal még egyet is érthetünk.

Fel-felbukkan egy mondat a fejhúsos tudatában, egyszer hallotta, de képtelen elfelejteni. *„Kemény az iskolám, kemény a leckém, kemény a kobakom, lágy a joghurtom."* Reklámszöveg, nem a tévé művészeti produktuma, mindamellett abszolút tökéletesen fejezi ki a televízió — úgy értjük, általában a televíziózás — szellemi színvonalát. Ennyire futja. A tény puszta megállapításában tehát a politikusnak igaza van. Ha viszont esze is volna, akkor tudná, hogy ez nemcsak nálunk van így, hanem mindenütt. Vannak, persze, apró helyi eltérések, ahogy például egy bangkoki McDonald's-ban esetleg másféle szobanövények láthatók, mint egy stockholmiban vagy a Nyugati mellettiben, a lényeg viszont ugyanaz. Mármost a televíziózás egyfajta szellemi gyorsétterem-világhálózat, a kultúrához annyi köze van, mint a hamburgernek a konyhaművészethez. Ez nem a bűne, hanem a tulajdonsága. Épeszű ember nem háborodik fel azon, hogy a McDonald's-nál hamburger és sült krumpli kapható, viszont *faisan à la mode de Gascogne* nincs, aki mégis az utóbbit követeli, az nyilvánvalóan bolond.

De mi van akkor, ha a politikus végül mégis győz? Ha létrejön egy csatorna, amely éjjel-nappal autentikus népzenét és egyházi műsorokat közvetít, továbbá hosszú és magvas beszédeket a magyarországi keresztényüldözés borzalmairól?

Sajnálattal kell bejelentenünk, hogy a fejhúsost az általa fogható kilenc programból kizárólag az időjárás-jelentés érdekli, meg még talán a hét végi szexfilmek, föltéve, hogy nem nagyon álmos. Gyerekei állandóan az MTV Europe műsorát nézik, vagy ha van valahol wrestling, akkor azt, szegény jó nagymama ugyanezt kénytelen bámulni, igaz, ő a pankrációnál általában azt hiszi, parlamenti közvetítést lát.

Ha megtudná a fejhúsos, mekkora harcok dúlnak egy általa sohasem nézett műsorért, ugyan mit mondana?

Azt mondaná, uraim, rendben van, hogy csipogva tetszenek ugrálni a nagy barna kincs körül, tudom én, komoly háború ez, hadd jegyzem meg mégis, hogy az a drága halom azért nem mindenkinek akkora érték, hiszen egyébként a ló sem hagyta volna ott.

HALBAUER Ede

HALBAUER Ede

CHIKÁN Bálint: Mintakalandok az Ernst Muzeumban. = Magyar Hi lap, 1992. január 11. IV.p.

2. Nemzetközi Minta Triennálé

Három harmadik díjazott volt: Halbauer Ede Létminták című xerográfiái (ezeket már ismertettük más kiállításokról); Ingrid Cerny (Ausztria) cím nélküli „ablakos" kompozíciói, amelyek az ablak két burkolórétege közé rejtett anyagok struktúráinak felvillantásával juttatnak esztétikai élményhez; s Jaakko Rőnkkő (Finnország) fekete lyuk szénrajzai, amelyek Térben és síkban címet viseltek, s valóban, ha így nézem, térben vannak, ha úgy, akkor síkban optikai játékát valósították meg.

SZERZ

megbízásos jo

mely létrejött egyrészről a MTA Művészettörténeti I

. . . . . (név) . . . . .

. . . . . (munkahely)

. . . . . (lakcím) . . . .

megbízott között . . . . . .

ellátására az alábbi feltételek mellett:

1. A megbízott feladata részletesen:

2. Feladat irányítója: . . . . . .

3. A megbízás teljesítésének határideje: . . . . . .

TISZTELETTEL MEGHÍVJUK ÖNT

1996. NOVEMBER 5-ÉN, KEDD ESTE 6 ÓRÁRA

A FÉSZEK GALÉRIÁBA

„GENEZIS”

HALBAUER EDE

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ: NOVEMBER 22-IG
NAPONTA 2–8 ÓRA KÖZÖTT, SZOMBAT VASÁRNAP KIVÉTELÉVEL

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB
Budapest VII., Kertész u. 36.
Postacím: Budapest
Postafiók 8
1400

DÍJELŐLEGES

F. k.: Galambos Tibor – HELIANTHUS Ny.

HALBAUER Ede

Groupe A-Z.

c. Ziöll.

Vasarely Museum

1991. sept.-okt.

Halbauer Ede

5
kedd

GALÉRIA
este 6 órakor

„GENEZIS"

HALBAUER EDE
festőművész

kiállításának megnyitója

Megtekinthető: november 22-ig
naponta 2–8 óra között,
szombat-vasárnap kivételével

8

péntek este 7 órakor

EGY ESTE BÉCSBEN

A Danubius Vonóstrió hangversenye

Tagjai: ***Miklós Adél*** – hegedű
Nagy Enikő – mélyhegedű
Ribli Ilona – gordonka

Közreműködik:
Hegedűs Mónika – fuvola
Horn András – klarinét

MOZART: D-dúr fuvolanégyes K. 285
MOZART: B-dúr klarinétnégyes K. 371/d
BEETHOVEN: G-dúr vonóstrió Op. 9

Belépés: klubtagoknak érvényes klubtagsági igazolvánnyal, vendégeknek napi tagjegy megváltásával (200 Ft).
Meghívó igényelhető az irodában.

Tisztelettel meghívjuk Önt és családját

HALBAUER EDE

festőművész

GENEZIS

című kiállításának megnyitására

1997. december 3-án 17 órára a VIGADÓ GALÉRIÁBA

(Budapest V., Vigadó tér 2.)

Megnyitja:

LÓSKA LAJOS

művészettörténész

Rendezte: Tímár Katalin művészettörténész

Megtekinthető: 1997. december 4-28-ig, hétfő kivételével naponta 10-től 18-óráig.

VIGADÓ GALÉRIA

A kiállítás létrejöttét támogatták:
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány, Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete, Nemzeti Kulturális Alap

MEGHÍVÓ

VÍZIVÁROSI GALÉRIA 1027 Budapest II. Kapás utca 55. Telefon: 201 6925

ÉLET ÉS IRODALOM

Kiállítanak:
Banga Ferenc, Bada Dada, Egyed László, El Kazovszkij, Fehér László, Frankl Aliona, Gaál József, Gábor Áron, Haász István, Halbauer Ede, Jovian György, Kelemen Károly, Kemény György, Klimó Károly, Kovács Péter, fe Lugossy László, M. Tóth Éva, Maurits Ferenc, Dr. Máriás Béla, Nádler István, Olescher Tamás, Roskó Gábor, Sárkány Győző, Sinkó István, Siflis András, Stefanovits Péter, Szemethy Imre, Szikszai Károly, Szirtes János, Szotyory László, Trombitás Tamás, Urbán Tibor

Megnyitó: 1999. november 4., csütörtök 18 óra
Megnyitja: Frank János művészettörténész
Közreműködik: Miami Art együttes valamint Dr. Máriás Béla és Roskó Gábor

ÉS a Vízivárosban

Újra mellébeszéléssel kezdem, mint tavaly akkor is a Víziváros báját ecseteltem. Szívemből beszélt György Péter, amikor ÉS-beli cikkében szerelmi vallomást tett a Vízivárosnak, pedig ő már nem láthatta, mint én a zömében földszintes házakból álló negyedet és a Margit körút túloldalán, a csaknem töretlenül vonuló falusi házsort. Viszont nem értek egyet vele, hogy a VIII. kerületet visszataszítónak találta. A szerkesztőségből hazafelé a feleségemmel nemritkán gyalog megyünk végig az Üllői úton – igaz, hogy az az oldal már IX. kerület ,de ez a környék is teli van romantikával, krúdysággal. Megállít az első kocsma, ahol a fél deciért nyújtott száz forintosból még jócskán visszaadnak, egy élelmiszer bolt, melyben a kisasszonyok elnézik, ha valaki üvegből issza a sörét ott benn. Ebben a boltban barátkoztam össze egy nálam idősebb polgárral, aki kiment belé karolva rámutatott egy konvojra: „Ott megy a Reagen felesége, a miniszterasszony". Hát nem egészen. A fekete autóban Hillary Clinton ült, a repülőtérre tartva. (Útközben nyílván, leadott egy publicisztikát a Rezső téren.)
Az ÉS-képek szerzői grafikusok, festők, szobrászok, az ÉS-repró sohasem illusztráció. Az ember örül, ha ismerőse rajzát pillantja meg a lapban, és fordítva, akit az ÉS-ből ismerünk, annak elmegyünk a vernisszázsára. Csak úgy kapásból, jórészt évszámok nélkül egy kis memoár, néhány a falon szereplő művészekről, az előidőkből. Nádler István első budapesti kiállítását (külföldön, vidéken már volt neki) én rendeztem az akkori Fényes Adolf teremben, Jovánovics Györgyével együtt. Kemény György nevére még nem ismertem őt – és a tehetségére, a már külföldön élő Lakner László hívta fel a figyelmemet. (Lakner nem ismerte a szakmai féltékeny-

HALBAUER EDE

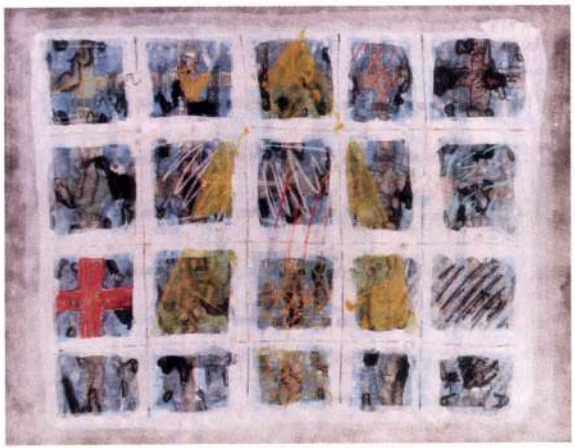

Briefe - das Kreuz 1997; Levelek - a kereszt 1997

Volker Schwarz

1960 in Ulm geboren. 1984-87 Studium Deutsch und Politologie an der Universität Tübingen. 1990-92 Studium an der Akademie der Bildenden Künste in Budapest im Bereich Malerei bei Zoltán Tölg-Molnár, gleichzeitig Privatstudien bei Adam Misch. Lebt in Ulm und Budapest

Ausstellungen(Auswahl): 1992 Galerie21. und Csepel Galerie, Budapest; 1994 Kaposfüredi Galerie, Kaposvár; 1995 Csillaghegyi Kellergalerie, Budapest; 1996 Kleingalerie Miskolci Képes Műhely, Miskolc; 1997 City Art Galery, Stockholm; 1998 Galerie 21, Budapest.

1960-ban született Ulmban. 1984-87 között a Tübingeni Egyetem hallgatója német-politológia szakon. 1990-92 között a Magyar Képzőművészeti Főiskola festő szakának vendéghallgatója volt Tölg-Molnár Zoltánnál, ezzel egyidejűleg Misch Ádámnál folytatott magántanulmányokat. Ulmban és Budapesten él.

Kiállításai (válogatás): 1992 Galéria 21. és Csepel Galéria, Budapest; 1994 Kaposfüredi Galéria, Kaposvár; 1995 Csillaghegyi Pincegaléria, Budapest; 1996 Miskolci Képes Műhely Kisgaléria, Miskolc; 1997 City Art Galery, Stockholm; 1998 Galéria 21., Budapest.

Christa Bartesch

1960 in Münster geboren. 1982-88 Studium an der Akademie der Bildenden Künste in Münster. 1988-92 freie künstlerische Arbeit im „Atelier Künstlerhaus Gerichtsstraße 23" in Berlin. Seit 1992 lebt und arbeitet sie in Budapest.
Ausstellungen (Auswahl): 1996 Westdeutsche Landesbank, Budapest; 1997 Art Expo, Budapest; 1998 Art Expo, Kunsthalle, Budapest; 1998 Vízivárosi Galerie, Budapest.

1960-ban született Münsterben.1982-88 között a Münsteri Képzőművészeti Akadémián tanult. 1988-92 között a berlini „Künstlerhaus Gerichtsstraße 23." műteremházban fejtett ki önálló művészeti tevékenységet. 1992 óta Budapesten él és dolgozik.
Kiállításai (válogatás): 1996 Westdeutsche Landesbank, Budapest; 1997 Art Expo, Budapest; 1998 Art Expo, Műcsarnok, Budapest; 1998 Vízivárosi Galéria.

HALBAUER EDE

Ausstellung in der Deutschen Botschaft Budapest
Kiállítás Németország Budapesti Nagykövetségén

Einladung
Meghívó

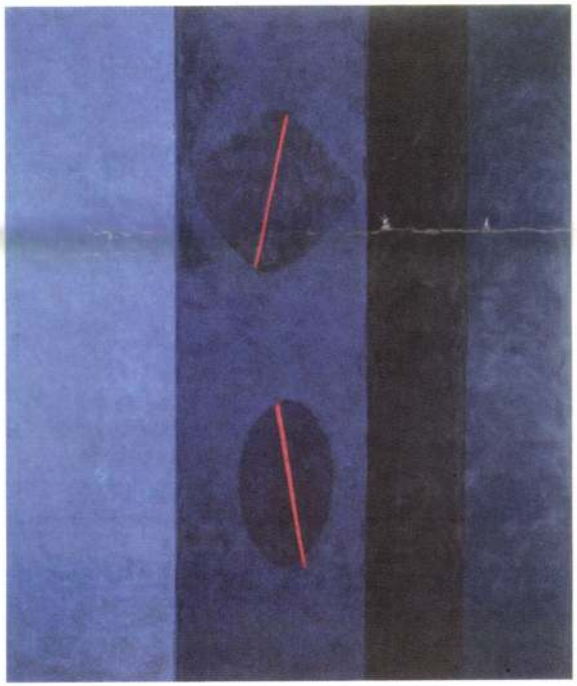

Christa Bartesch, ohne Titel 1998; Cím nélkül 1998

Martina Angerer
Christa Bartesch
Ede Halbauer
Volker Schwarz

Der Botschafter der Bundesrepublik Deutschland lädt zur Eröffnung einer Ausstellung von

Martina Angerer,
Christa Bartesch,
Ede Halbauer
und Volker Schwarz

in die Botschaft, Stefánia út 101 - 103, ein.

Eröffnung: Mittwoch, 20. Januar 1999, 17 Uhr
Begrüßung: Hasso Buchrucker, Botschafter der Bundesrepublik Deutschland.

Nach der Eröffnung Besichtigungstermine nach Vereinbarung (Telefon: 467-3518, 467-3517, 467-3516) bis 11. 2. 1999.

A Németországi Szövetségi Köztársaság Nagykövete meghívja Önt

Martina Angerer,
Christa Bartesch,
Halbauer Ede
és Volker Schwarz

kiállításának megnyitójára.

Cím: Stefánia út 101 - 103.
Megnyitó: 1999. január 20., szerda, 17 óra.
Bevezetőt mond: Hasso Buchrucker, a Németországi Szövetségi Köztársaság Nagykövete

A megnyitó után a kiállítás előzetes időpont-egyeztetés (telefon: 467-3518, 467-3517, 467-3516) után látogatható 1999. II. 11-ig.

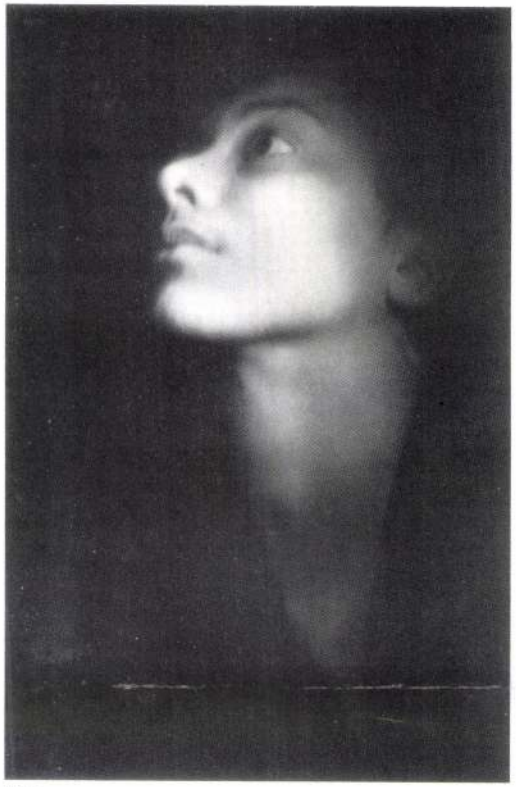

Barbó

Martina Angerer

1966 geboren in Nürnberg. 1987-90 Studium der Kunstgeschichte, Soziologie und Neueren Geschichte an der Universität Erlangen. 1991-97 Studium der Visuellen Kommunikation, Schwerpunkt Fotografie, an den Fachhochschulen Nürnberg und Dortmund, Abschluß als Diplom-Fotodesignerin. Seit 1994 als freischaffende Fotografin tätig. 1998 Stipendium vom DAAD in Ungarn.

1966-ban Nürnbergben született. 1987-90 között művészettörténetet, szociológiát és újkori történelmet hallgatott az Erlangeni Egyetemen. 1991-97 között a Nürnbergi és Dortmundi Iparművészeti Főiskolák vizuális kommunikáció szakán tanult, fő területe a fotográfia. Fotodesignerként diplomázott. 1994 óta független fotóművészként alkot. 1998-ban a DAAD magyarországi ösztöndíját nyerte el.

Genezis, Kerub II.

Ede Halbauer

1934 in Újpest (Budapest) geboren. 1998 wurde er mit dem Munkácsy-Preis ausgezeichnet. Seine Werke befinden sich in öffentlichen und privaten Sammlungen in Ungarn und im Ausland.
Ausstellungen(Auswahl): 1983 Helikon Galerie, Budapest; 1993 Dorottya Galerie und Csók István Galerie, Budapest; 1994 Gemäldegalerie, Szombathely; 1998 Vigadó Galerie, Budapest.

1934-ben Újpesten született. 1998-ban Munkácsy Díjat kapott. Műveivel nyilvános és magángyűjteményekben találkozhatunk Magyarországon és külföldön egyaránt.
Kiállításai (válogatás): 1983 Helikon Galéria, Budapest; 1993 Dorottya Galéria és Csók István Galéria, Budapest; 1994 Szombathelyi Képtár; 1994 Vigadó Galéria, Budapest.

Létélmények

– Halbauer Ede fényrajzairól –

Ulay és Marina Abramovics egyik performansza abból áll, hogy egymással szemben állva pofozzák egymást. A tempó gyorsul, az ütések erősödnek, a résztvevők azonban szenvtelenek maradnak. Szinte az arcuk sem rezdül. Igen, csak szinte, hiszen mindkettőjük szeme megrebben a pofon előtti utolsó pillanatban. Ezt az akaratlan, reflexszerű mozdulatot, a szem és a kéz együttes mozgását idézte fel bennem Halbauer Ede egyik munkája, a *Létélményeim* című sorozat egyik darabja. S azt az új viszonyrendszert, amely a XX. század végén a művész és a műtárgy, az alkotás és a befogadás között kialakult. Hiszen ahogyan az említett performansz résztvevői, úgy Halbauer is egyszerre az alkotás tárgya és alanya, s miközben a lehető legszemélytelenebbb eszközt, a fénymásolót használja, a lehető legszemélyesebb üzeneteket küldi a xerox segítségével létrehozott képeken keresztül. Arca rezdüléseit, szeme rebbenését, a kitátott száj, a grimaszba dermedt vonások közvetítette érzelmi-indulati változásokat, ahogyan sorozata címében mondja: Létélményeit.

Eszköz és modell egyszerre a kéz, az arc. Ahogyan azonban Abramovicsékétől, a művészettörténet sok más, a mimikából, a gesztusokból kiinduló jeles műalkotásától is megkülönbözteti néhány fontos dolog Halbauer fényrajzait. A XVIII. század különös mestere, Franz Xaver Messerschmidt, mintegy kora tudományának igényeire is figyelve, szinte enciklopédikus teljességgel igyekezett feltérképezni az arcvonások, s rajtuk keresztül a psziché szélsőséges állapotait. Kétszáz évvel később az osztrák Arnulf Rainer – a századelő nagy expresszionistáihoz, Schieléhez, Kokoschkához visszanyúlva – úgy írja át az eredeti ábrázolást, semmisíti meg, alkotja újjá az emberi (vagy éppen isteni) arcról készített képet, hogy legvadabb pillanataiban, a legönfeledtebbeknek tűnő gesztusok közben sem feledkezik meg arról, hogy műalkotás az, amit létrehoz, esztétikai élvezet (s talán az is eszébe jut olykor, hogy műgyűjtői, műkereskedői érdeklődés) tárgya, s elengedhetetlen, hogy a maga nagyon kifinomult, nagyon kétértelmű módján szép legyen.

Ami Halbauer lapjain történik, annak látszólag sem a tudományos vizsgálódáshoz, sem az önmagát lebontó-építő művészethez nincs köze; az élet és a halál élményéből táplálkozik, a megmaradás és a pusztulás, a világos és a sötét közötti bizonytalan kimenetelű küzdelem terméke. Annak a XX. századnak a dokumentuma, amely nem a technika, a tudomány diadalát hozta, hanem az emberi lény, a humánus értékek megsemmisülésének lehetőségét. A világháborúk, a koncentrációs táborok, a tömegsírok, a szaporodó ismeretlenkatona-sírok XX. századát dokumentálják a lapok, hi úgy tetszik, olyan szenvtelenséggel, amilyennel csak a mechanikusan működő eszközök képesek, s olyan személyességgel, olyan drámai erővel, ami a kortárs magyar művészetben igen ritka jelenségnek nevezhető. Halbauer jó két évtizeddel ezelőtt, akkor kezdte használni a fénymásolót, amikor az még meglehetősen művészietlen eszköznek számított. Ma már – az új eszközökre gondolva – akár tradicionális technika is lehetne a xeroxgéppel történő fényrajzolás, mivel azonban igen kevesen maradtak hozzá hűségesek, tekinthetjük afféle egyszemélyes műfajnak is, a „halbaueriádák" hangszerének, amelyen szinte mindig ugyanabban a hangszerelésben, ugyanabban a hangszínben, mégis hitelesen, elhitető erővel fogalmazódnak meg a művész XX. század végi létélményei.

P. Szabó Ernő

Színház

'eség

durvaság és lelki túlfinomultság, s a Williams kívánta vonzó aberráció mint szublimált szellemi konfliktus jelenik meg. Egy-egy elejtett, nőies gesztusa, ahogy a tenyerét kölnizi, a férfias és mégis lágy arcon átvonuló felhők, ahogy a delírium „kattanását" várja, a csupaizom, egészséges test ellentéte a szétesés belső tüneteivel, s mindez kiegészülve a kíméletlen tortúrát jelentő mankózás fizikalitásával – tényleg szuper.

Atyus és Anyus, a család, a birtok és a pénz múzeumi ősbölényei: Blaskó Péter és Halász Judit. Blaskó egyetlen hatalmas svungból, részletek és dinamikai árnyalatok nélkül játssza a rettentő pater familiast, a jelképes összetartó erőt, testében a halálos kórral; Halász pompásan alkatához igazítva az aggodalmas és rémült kotlóstyúkot.

Ede: Xerox

Szerényebb, rendezőileg kontrollált jelenléttel vesz részt a játékban mint közös utálat tárgya a Gooper–Mae házaspár, bőséges gyermekáldásával, az öt kis „nyakatlan szörnyeteggel". Hegyi Barbara és Oberfrank Pál inkább csak jelez, mint alakít, állandó metakommunikációjuk a karrierista nyüzsgés undorító leképezése. Ha ebben a rendező mélységes, Williamsen túli megvetése nyilvánul meg e napjainkban (is) állandóan előtüremkedő, pondrószerű emberfaj iránt (amiben nem kételkedem), akkor a beállítás indokolt; különösen a gyerekek hitelesen visszataszító jelenlétével együtt. Máté Gábor – azért csak a végén nevezem nevén, mert úgy érzem, teljes látókörű koncipiálója és láthatatlan részvételével domináns összefoglalója mindannak, ami eddig leíródott – perfekt munkát végzett. A részletek harmonikus egységbe olvadnak az egésszel; Czímer József fordítása gazdaságos húzásokkal és a szóhasználat napjainkhoz igazításával jelentősen egyszerűsödött (dramaturg: Radnóti Zsuzsa), a díszlet és a jelmez (Füzér Anni) kiemeli, helyzetbe hozza a színészt. Az eredeti befejezés didaktikus melodrámája helyett többszólamú a végjáték: Maggie és Brick kifáradt, groteszkségében is megható birkózásába sok mindent beleképzelhetünk. A meccs jelenleg döntetlen, és ha közös vesztesek lesznek is (valószínűleg azok lesznek), legalább szeretetreméltóbbak az agresszív győzteseknél.

(Tennessee Williams: Macska a forró tetőn – Pesti Színház)

FÁY MIKLÓS:

Zene

A Herald Tribune ajánlásával

Azt írja az *International Herald Tribune*, hogy „A Night Ark talán az egyetlen zenekar, amely a popzenéhez úgy ad hozzá népies ízt, hogy közben nem válik felületessé vagy ostobává, és nem mond le sem az autenticitásról, sem a jegypénztári sikerekről". Komoly szavak egy megbízható újságban, ráadásul úgy dicsér, hogy balkézzel megsért minden zenekart, amelyek, szegények ostobán és felületesen adják hozzá a népi ízt a muzsikájukhoz, jobb kézzel pedig kissé lealázza magát a Night Arkot, amely mégsem egészen közönséges popzenét játszani.

Persze a félreértésben a Night hogy *Szirmok az ösvényen, amelyen járok*. Ránézek a bakancsos lábamra, és akármilyen szépnek érzem a lelkem, nem szeretnék szirmokon járkálni. Nem hiszem, hogy csalárd szándékkal történik minden, inkább a dzsessz és népzene keserű piruláját akarják ezek a derék emberek kicsit kellemesebb ízű ostyába csomagolni, de az eredmény esetenként olyan lesz, mint a lemez nyitószáma, ami se nem ez, se nem az, valami kedélyes kis dallamocska, műtrágya igényeseknek, színvonalasabb filmekben ilyesmi szól, amikor a szerelmesek autóval utazgatnak

HALBAUER EDE

ÚJ MŰVÉSZET

1998/márc.

P - 9396

39.0.

jó, hogy mégis van - jó akkor is,
nyilatkozik meg, jó maga a tudat,
z hozzátartozik. En legalább
barátság dolgában, mindig első-
tok közt.
hirt Debrecenből, ujabban nem
lt, néhány napig feküdnie kellett,
. Ha igy megy a dolog, nem tudom,
y a rég aktuális és rég halasztott
edig nagyon szeretnék már tul lenni

logba önként is igy belényult,
n a terminus, rajta tartaná a
tó s ezért kiszámithatatlan, ébren
emlékét, s különösen, azt hiszem,

Halbauer Ede

VIGADÓ GALÉRIA

A kiállítás létrejöttét támogatták:
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány, Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete, Nemzeti Kulturális Alap

MEGHÍVÓ

Tisztelettel meghívjuk Önt és családját

HALBAUER EDE

festőművész

GENEZIS

című kiállításának megnyitására
1997. december 3-án 17 órára a VIGADÓ GALÉRIÁBA
(Budapest V., Vigadó tér 2.)

Megnyitja:
LÓSKA LAJOS
művészettörténész

Rendezte: Tímár Katalin művészettörténész

Megtekinthető: 1997. december 4-28-ig, hétfő kivételével naponta 10-től 18-óráig.

Nyelvművelő napok Adán

Egy régi klasszikus mondás szerint háborúban hallgatnak a múzsák. Úgy látszik, ezt igyekeztek cáfolni még a múlt évben a jugoszláviai Adán a magyar nyelv lelkes hívei, amikor megrendezték a Szarvas Gábor nyelvművelő napokat.

Az első nap a diákoké volt. Délelőtt vajdasági általános iskolások vetélkedtek, tizennégy iskola küldte el csapatait a nyelművelő napokra. Az iskolánként kétfős csapatok az adai művelődési ház színháztermének színpadán mérték össze tudásukat a négyszáz fős szurkolótábor előtt: mennyire ismerik a magyar nyelv szókincsét, szólásait, a rokonértelmű szavakat stb. A nyelvi vetélkedőt a beszámoló írója vezette, s örömmel írhatom, hogy ügyesen oldották meg a különféle feladatokat, és a játékba bekapcsolódtak a szurkolók is. Délután középiskolások többórás beszédversenye zajlott. Húsz középiskolás vett részt a nemes versengésben, egy szakmai zsűri és népes nézőközönség előtt vizsgáztak szövegmondásból, hangsúlyozásból, hanglejtésből. Valamennyien jól szerepeltek, és csupán azt sajnálhattuk, hogy sem a délelőtti, sem a délutáni versenyre nem tudtak eljönni a háborús körülmények miatt a szlovéniai és a horvátországi magyar diákok képviselői.

A második napos tudományos ülésen vettek részt a szakemberek. Az adai képviselőtestület dísztermében tartott tanácskozás központi témája volt: a magyar nyelvi műveltség Jugoszláviában. Kaszás Károlynak, a Vajdasági Magyarok Nyelvművelő Egyesülete elnökének megnyitója után adták át a Szarvas Gábor-díjat. A díj kitüntetettje *Molnár Csikós* László, az újvidéki *Hungarológiai Intézet* tudományos munkatársa. Ezt követték a tudományos előadások, melyeknek első előadójaként Molnár Csikós László beszélt a vajdasági magyarok szóhasználati sajátosságairól, a kétnyelvűség problémáiról. *Göncz* Lajos pszichológus a személyiségfejlődés és a többnyelvűség összefüggéseit elemezte, *Vajda* József a vajdasági magyar anyanyelvi tankönyvkiadás jelenlegi gondjait ismertette. *Hódi* Éva a jugoszláviai magyarok nyelvi műveltségéről, beszédkultúrájáról tartott előadást.

A magyar nyelv ügye a Vajdaságban jó kezekben van, s kívánjuk, hogy a jövőben is ilyen szépen és hasznosan emlékezzenek meg városuk szülöttjéről, Szarvas Gáborról, de békés körülmények között.

Szűts László

5195

SZÁMLAREND ÁTFORDÍTÓ PROGRAM INGYEN
PC számítógépre!
Bárkinek átadjuk a '91 évi számlarendet '92 évire fordító programot. Akik még NEM számítógéppel könyvelnek, azok számára is kiváló alkalmat nyújt, hogy számítógéppel készítsék el a nyitómérleget - ez egyben a '92-es könyvelésének elindítását is eredményezi. Ne feledje: INGYEN!

MEGASTAR

MEGASTAR Kft
1124 Budapest,
Vas Gereben u. 3.
Tel.: 185-1080, 185-0283

MEGASTAR

Térbe lépő minták

MÁSODSZOR RENDEZTÉK MEG a *Nemzetközi Minta Triennálét* Budapesten. Az elsőt 1988-ban még a Pamutnyomóipari Vállalat támogatta, és a minta értelmezése így a textilterv köreire szűkült. Az akkori rendező, *Dobai* Ágnes azonban a *Műcsarnok* falait egy olyan négyzethálóval modulálta, amelyből az abba illesztett méterszer méteres minták szinte kiléptek a térbe. De akkor még inkább csak a rendezés ötlete és csodaváró gesztusa szerint. Végül remény maradt csupán, hogy a geometrikus és lírai absztakt jelek, minimál artos és posztmodern minták egyszerre legyenek grand art művek, és akár az iparművészet keretei között funkcionáló, használható mintázatok, amelyeket az építészet vagy a tárgytervezés is alkalmazhat, csakúgy, mint a történeti stílusok korában.

A *Mintakalandok síkból a térbe* címmel a szervezők most ismét tudatosan olyan műveket vártak, amelyek segítségével ez, a közben egyre világosabban érzékelhető tendencia – az úgynevezett képző- és iparművészet határainak elmosódása – deklarálható lesz.

Létmintáknak nevezi most *Halbauer* Ede azokat az iker-xerox műveit, amelyek szinte szó szerint ábrázolják a mai filozófiai, a pillanatnyi társadalmi valóságot, és az emberi kínok örökkévalóságát. A harmadik díj, amivel kitüntette a zsűri, talán többet is ér, hiszen a kiállítás koncepcióját abszolút módon és meglepően közérthetően igazolja. A szintén díjazott *Simonyi* Ernő műve mellett számos zaklatott, posztmodern vagy posztpop figurális munka a káoszban is mintázatokat ismer fel. A tudomány észrevette, hogy egyes fizikai rendszerek azért viselkednek kaotikusan, mert vonzódnak a káosz mintázataihoz. Azt lehet mondani, hogy itt egy olyan egyensúlyhelyzetről van szó, amely odavonzza az egész rendszert, amely így egy megállapodott szabályszerűséggé változik át. A lét kínjait ez a szabályszerűség patetikusan láttatja, és ezt most sok pályázó akarva-akaratlanul is jól érzékelteti. Inguna *Andzsáne*, *Attalai* Gábor, *Bajkó* Anikó, *Bényei* Tünde, *Bonin* Katalin, *Mauro* Corhani, Elke *Franken*, *Gellér B.* István, *Gyulyás* Kati, Jennifer *Hughes*, *Király* Sándor, *Kovácsovics* Judit, *László* Bandy, Catherine *Périn*, *Polgár* Csaba, *Wagner* Jolánta és a *Mintaszínház* eltérő technikájú és stílusú alkotásait számítom ebbe a kisebb csoportba, amely a lét kínjainak-gyönyöreinek teljességéből az antropomorf létmintákra figyel.

A TÖBBSÉGET INKÁBB a geometrikus szenvedély-szenvedés fűti. Az első díjjal kitüntetett Jadranka *Nicolic Emlékszem az érzésekre* című kompozíciója illusztrálja dr. *Greguss* Pál biológiai mintaértelmezését, amely mintegy szétválaszthatatlanná teszi az antropomorf és a geometrikus csoportot. Ő *Szent-Györgyi* Albert *Élet-Minta-Rend* összefüggéséből vezeti le a háromdimenziós mintát, amely azonban kaotikusnak látszik. Mégis, észleléskor a szem kétdimenziós felfogókészülékével háromdimenziósnak éljük meg a világot, sőt, repülni is tudunk segítségével. Greguss a „foszfénnek" – magyarán: második fajta szubjektív fényminták – létezésének tulajdonítja ezt a csodás képességünket. A pofon a legegyszerűbb példa erre, azaz a csillagok, amelyeket utána vagy a sötét szobában fantáziálunk. Tizennégyféle ilyen „csillagot" különítettek el a tudósok. Megfigyelték, hogy a pilóták és a képzőművészek látják a legtöbbféle foszféncsoportot, mert az átlagember csak keveset észlel belőlük. Úgy látszik, hogy ősidőktől fogva ezek a jelek kombinálódnak és ismétlődnek kultuszokban és dekorációiban. Fel kell tennünk a kissé misztikus kérdést, van-e kapcsolat a foszfének és a Freud-féle ősvalami vagy *C. G. Jung* archetípusai között.

AZ BIZONYOS, hogy az emóciók és a foszfének összefüggenek. Greguss Pál szerint nincs üresség, csak elégtelenül működik a szemünk, mert nem mindig képes három dimenzióban látni a felületi mintákat. Ez a minták méretétől is függ, nem csak tőlünk. Azaz kellő nagyításban vagy kicsinyítésben és megfelelő megvilágításban (például lézerrel) a minta kilép a síkból a térbe. Sőt, akár színesztéziás jelenség, zenei hatás is keletkezhet, vagyis a minta – *az egész a részben.* Nem tudom, lézerfény híján a nem pilóta nézők mit látnak, hallanak mindebből. A kollektív tudattalannak nevezett emberi képesség segítségével például Josef *Bajus*, *Bitó* Katalin, Ingrid *Cerny*, *Czeglédi* Júlia, a *Csilla's* páros, Feliskas *Jakubauskas*, Raija *Jokinen*, Lídia *Kamber*, *Sáfrány* Csilla vagy *Sollár* Ákos geometrikus (vagyis közvetve antropomorf) kép-plasztikái azt ígérik, hogy a materializmus kora után ismét jövője van a mintának (és a filozófiának). Nemcsak a repülő csészealjak világában, hanem akár egy profán bögre alatti kistányéron is. Azaz újra egyesülhet az ipari és a grand art. A technológiai feltételek jó ideje adottak. Ez a kiállítás a szemlélet lassú, de érzékelhető változásáról ad számot.

Szegő György

Magyar Lapok, 1992. június 11.

HALBAUER Ede

Csomag helyett választék

Sokan úgy fogalmaznak, hogy az 1992-es esztendő az autósok „fekete éve" lesz. Talán nem véletlen a prognózis, hiszen a benzináremelés, a súlyadó, a levegőben lógó területfoglalási díj mellett már a múlt év végén köztudott volt, hogy a biztosítók módosítják, a kialakult gazdasági helyzetnek megfelelően alakítják biztosítási feltételeiket, díjaikat. Az Állami Biztosító korábban, a Hungária Biztosító kicsit megkésve meghirdette új cascofeltételeit. Bármelyik biztosító ajánlatát vizsgáljuk, a feltételek kemények, s egyre inkább úgy tűnik, hogy a korábban inkább szolgáltatásnak, mint üzletnek tekintett biztosítás most olyan szerződéssé válik, amelyben a szerződő felek már korántsem mosolygós partnerekként, hanem a közös érdekeket kereső és remélhetőleg megtaláló üzletfelekké válnak.

– A Hungária Biztosító Rt., amelytől megszoktuk, hogy gyakran elsőként jelentkezik a biztosítási piacon ajánlataival, most késett. Miért? – tettük fel a kérdést Szilágyi László úrnak, a HBRT ügyvezető igazgatójának.

– Mondhatnám azt is, hogy üzletpolitikánkban nem az elsőség, hanem a meglapozott megfontoltság az alapvető, de akkor az igazságnak csak a felét mondanám. Múlt év decemberében mi már kezdeményeztünk egy új biztosítást, s utólag be kell vallanom, hogy az a bizonyos levél, amelyet a gépjármű-tulajdonosokhoz eljuttattunk – egy új üzletpolitikai koncepció jegyében –, félreértéseket szült, s nem igazán váltotta be a hozzá fűzött reményeket.

– Ha jól tudom, csaknem százezren megkötötték az úgynevezett 200 forintos alap-cascobiztosítást. Ez csalódás önöknek?

– Tulajdonképpen az, hiszen meggyőződésem, hogy ajánlatunk ennél lényegesen több ér. Mert igaz, hogy szűkebb körű, de áránál többet érő, olcsó biztosítást kínál. Természetesen úgy gondolom, hogy a Hungária Biztosító 900 ezer cascobiztosítottja szolgáltatásunkon, ajánlatunkon keresztül alkot véleményt munkánkról, s nem egy jó szándékú, de – esetleg – félreértelmezhető levél nyomán. De hogy a korábbi kérdésére visszatérjek, annak a ténynek, hogy a levélajánlatunkkal nem egy időben jelentkeztünk a töréskockázattal, talán méltányolható oka van: ajánlatrendszerünket úgy kívántuk összeállítani, hogy az általunk is nap mint nap érzékelt, romló gazdasági körülmények közepette a legszélesebb körű választékot nyújtsuk partnereinknek.

– Mit jelent ez a „legszélesebb körű?"

– Túl egyszerű lenne azt a példát mondani, hogy biztosítási díjaink a havi 200 forinttól a havi 5–6 ezer forintig terjednek, de ez is része a palettának. Úgy véltük, hogy minden gépjárművezetőnek saját joga – hadd legyek ennyire közlekedési szakember –, saját kötelessége eldönteni, hogy anyagi helyzetét, gépkocsija értékét, önmaga vezetői tudását figyelembe véve mit és milyen mértékben kíván biztosítani.

A Hungária Biztosító Rt. gépjármű-biztosítási igazgatója, dr. Sulkó Ágnes beszélgetésünk kezdetén azt javasolta, hogy mielőtt a részletekről szólnánk, szóljunk két „kulcskifejezésről": az árrobbanásról és az új üzleti politikáról. Elsőként az árrobbanást említette:

– Az utóbbi évek biztosítási és kárrendezési statisztikái sajnálatos módon azt mutatták, hogy minden befizetett egy forintra három forintot kellett a cascofeltételek alapján ügyfeleink számára kifizetni. Úgy vélem, hogy ekkora terhet egyetlenegy vállalkozó, nyereségorientált biztosító sem engedhet meg magának. Az árrobbanás, azaz az alkatrészárak 250–300 százalékos emelkedése, a gépkocsiárak 150–200 százalékos növekedése, a szervizköltségek megtöbbszöröződése szükségszerűen kellett hogy maga után vonja a biztosítási díjak emelkedését is. Tehát az árrobbanás az egyik kulcsszó. A másik: az új üzleti politika. Ezen azt értem, hogy némiképp szakítanunk kell azzal a szemlélettel, amely szerint a biztosítók egy korábbi államideál részeként atyailag gondoskodó, jóságos intézmények. A biztosítás üzlet, egy speciális kereskedelem, ahol a biztosító terméket ajánl a vevőnek. Ennek az üzletnek a lényege nem a gondoskodás, hanem a korrektség, a megbízhatóság, ahol az ügyfél tudja, mit miért kap, s eldönti, megveszi-e ezt, szüksége van-e erre a „termékre".

– Az ön hasonlatánál maradva milyen termék található a HBRT gépjármű-biztosításának „polcain"?

– A legelső és legalapvetőbb az ún. alapcasco, amelynek havi díja a személygépkocsi gyártmányától és típusától függően 200–1300 forint. Ez három dolgot fedez teljeskörűen: a lopás-, a tűz- és az elemi károk megtérítését.

– Úgy vélem, a gépjármű-tulajdonosok túlnyomó többsége elsősorban a töréskár ellen biztosította magát.

– Lehetséges, de ez pontosan nehezen kimutatható. A korábbi cascobiztosítás ugyanis egy biztosítási csomag volt, amelyben szinte kötelezően a gépjármű-tulajdonosok együtt vették meg valamennyi biztosítási formát. Kínálatunkban most töréskárra külön köthető biztosítás, s ez a töréskár már magába biztosítást is. Ha valaki úgy véli, hog nincs szüksége ilyen cascóra, akkor h biztosíthatja gépjárműve ablakait. S r az ügyfél joga eldönteni, hogy mit ak kiegészítő biztosítás köthető évi 200 f baleseti károkra és ugyancsak külön l extra tartozékokra. Ennek díja évente Valamennyi biztosítás természetesen

– A töréskár-biztosítás díjtételét

– Nehéz egy átlagos értéket n gyártmányonként s típusonként hat például egy 2107 típusú Lada alap- együttesen tízezer forint önrészesed ugyanez egy Dacia 1310 TLX-nél ha

– És nyugati kocsiknál?

– Van ahol több, van ahol ke állapítottuk meg, hogy megnéztük, hazai szerviz- és alkatrész-ellátottsá beszerzési lehetőségeket és költség felejtse: biztosító és biztosítottak kö esztétikai s nem utolsósorban közle való, az eredeti állapotnak megfele

– Eredeti állapot?

– Gondolom, a kérdés mögö Nos, újérték-biztosítást 0 km-es au egy évig, de új biztosítási feltételei 4 éves koráig nem vonunk le avulá

Szilágyi László és dr. Sulkó együttes véleménye: sok minden b piacot. Amit egybehangzóan legfo hogy a jelenlegi biztosítási díjak m tőnek jól át kell gondolnia, hogy m megvásárolni arról a bizonyos „po ha ügyfeleink tisztában lennének a díjemelés nemcsak az eddig is elvá garanciáját jelenti, hanem azt a biz Biztosító Rt. magas szintű anyagi

HALBAUER Ede

Kettős exploráció, xerográfia -91.11.32

Kettős exploráció, vegyes technika - 91.11.33

Vagy-vagy, xerográfia -91.11.34

Új Művészet

HALBAUER Ede

90 3. 12
91. 11. 32-34

Új Művészet

ságának jegyében utasítja el az előző gondolatokat. És az elit szerepét, egyik legfőbb kritériumát, Bibó nyomán a következőképpen fogalmazza meg: „Az elit legfőbb szerepe az, hogy az élet élésére, az emberi helyzetekben való erkölcsi viselkedésre s az emberi szükségletek mélyítésére, finomítására és gazdagítására mintákat, példákat adjon, azaz kultúrát adjon." Ennek az *elitnek* a *létezése* lehet a modernitásra épülő világban legfelső értékként tételezett szabadság záloga.

S visszatérve a könyv címében foglalt kérdéshez, a „történelem vége" egyelőre még *előttünk áll*. Ha az ökológiai problémák megoldódnának, az urbanizáció kérdései a megoldás felé haladnának s a kultúrák közötti feszültségek enyhülnének, akkor talán „a fejlett világban a történelem egy időre megpihen".

Erre egyelőre nekünk még *„nincs időnk"*, nálunk legfeljebb és legjobb esetben, sok mindenben a premodernre emlékeztető intézményrendszerünket, gazdaságunkat kell modernizálni, de már tudva azt, hogy „odaát" Nyugaton mi történt. Így talán végre *saját történetünkbe* kezdhetünk.

(Századvég Kiadó, Bp., 1992, 205 oldal, 228 forint)

Írók pórázon
A Kiadói Főigazgatóság irataiból 1961—1970

Elmúlt — még nem is teljesen letűnt — korszakunk egy szeletének fontos dokumentációit olvashatjuk. A magyar irodalom *tradíciójánál* fogva mindig is homlokterében állt a hatalmi szándékoknak. Hol a hatalom megragadásának közvetítő eszköze volt, hol hatalmi legitimációs szándékokat szolgált. S nem ritkán a passzív rezisztencia jószerivel egyetlen helyen dokumentált forrásait pillanthatjuk meg a művek lapjain. Az irányítás, a kultúrpolitika „áldásos" tevékenysége elevenedik meg a könyv lapjain. Beszámolók, feljegyzések, listák, fizetési jegyzékek s még jó néhány műfajilag nehezen besorolható írás ad számot a „hivatal" rejtett működéséről.

amit *már rég* elfelejtettünk, és mi az, ami *fajon megmaradt*, nem kerülhetett időben a nyilvánosság elé.

Kapcsolatokat fedezhetünk fel, és tényekkel támaszthatunk alá eddig jobbára csak szájhagyomány útján ismert történeteket. S talán Arisztotelészt is plagizálhatjuk, „az irodalmat szeretem, de az igazságot még jobban."

(MTA Irodalomtudományi Intézet, 542 oldal, 250 forint)

Pethő Bertalan: Korunk filozófiája

„Szépítgetés nélkül szólva, európaiságunkból a »közepet« nem vizsgálva és nem vitatva, Keleten készül (témájához illően így kellene írnom: íródik) ez a könyv. Keleten, keleti olvasóknak szánva."

A kezdő- és bevezető soroknak szánt intelmet, saját magára szabott intenciót *mindvégig* megtartja szerzőnk. Még akkor is, ha rögtön

Hogy „korunk filozófiája" mégsem közölhetetlen, azt jól mutatja a Gondolat Kiadó „izmusok" sorozatának újabb kötete. A *Pethő Bertalan* által *kitűnően szerkesztett* kötet bevezető tanulmánya sem segíti jobban a problémák megértését, mint a „Korunk filozófiájában" lefektetettek; a válogatás, a tematizáció és a mértéktartó eligazító és összekötő szövegek a szemelvényekkel együtt azonban: kárpótolnak bennünket.

Mértékadó nyugati szerzők írásai, vázlatai, helyzetjelentései járják körül a *korszakváltozásként* aposztrofált posztmodern jelenségkört. Az önmeghatározás éppúgy helyet kap (Hassan, Bell, Lyotard), mint az ezzel szembeszegülő értelmezés (Habermas). Módszerek, stílusok és művészeti ágak jellemzik azt a sokszínűséget, amit közvetíteni kívánnak az auktorok Derrida *humán diskurzusától* Laurie Anderson *performance „filozófiájáig"*.

Kim Levin búcsúja a modernizmus művé-

Halbauer Ede: Xerox

nemlétezése — mert létfeletti —, a bolgár olvasó hasonló helyzete, a kettejük felbomló kapcsolata, az irodalmárok magasztos ügyszeretete és reménytelensége, a negatív hagyomány, az irodalmi közélet és nyelv értelmetlensége, emlékezethiánya mondatja azt: jelentsük be a bolgár irodalom megszűnését, melyet évszázadok óta fennálló hitelképtelensége indokol. A kultúra más, jövedelmezőbb ágaiba kell irányítani az így felszabaduló értelmiségi tömegeket, a férfiakat éneklésre kell ösztönözni, a nőket művészitorna-tanfolyamokra beíratni. A fennmaradókat állami pénzen idegen nyelvterületre kell küldeni, hogy ott alkossanak; s egy számítógépbe betáplálni a bolgár irodalom „évszázados vándorsablonjait", mert így könnyen bemutathatók a turistáknak az egyes irodalmi kombinációk. A manifesztumban meghirdetett gyűlés végének programja: össznépi vigalmat és ejtőzést ígér. A kötet esszéi *„valamin innen, de már túl"*. A „budifiliás személyiségről" szóló (ez a kommunizmus szabadságalternatívája) eszmefuttatás pontosan jelzi ezt: „A marxizmus fertőtlenítő, rendteremtő és megtisztító eszmének tünteti fel magát. Minden, ami a budiban található, idegen tőle. Ennek következtében az illemhely egy kis kommunizmusellenes övezetnek tekinthető, olyan területnek, ahová a hatalom nem nyerhet betekintést. A vizelés és a székelés a két szabadon engedélyezett cselekvés, ezt a kettőt kivéve a kollokviduum minden egyéb tevékenysége — beleértve a nemiséget is — társadalmasított. A budi maradt a személyiség utolsó menedéke." (Anri Kiszilenko)

Az embernek mindig marad egy *utolsó lehetősége*, amit nem vehetnek el. Az abszurd kézlegyintéssel való elintézése, az önironikus mosoly: *a szép anti-esztétikuma lehet*. Nem baj az, hogy csak kísérlet marad az egész, s hogy ez tulajdonképpen mégiscsak töredék, s az sem perdöntő, ha nem tárul fel az első pillanatra a könnyen felismerhető kölcsönhatások láncolata. Ezt is érthetjük ezekből az esszékből, és folytathatjuk is ezt az *„akárminek"* nevezhetőt.

(2000-Orpheus, Bp., 1993, 218 oldal, 193 forint)

kásunk felét az ötvenes években, közben a világbajnokjelöltek sakkversenyének játszmáit követem, tíz manusból hát „ruszki". Na ja, már amennyire azok, de mit tudom én, egyrészt, másfelől meg a balatonlellei Tüzép négyzet alakú papírosaira első regényemet Veres Péter modorában írom, egy faluból valaki fölkerül Sztálinvárosba... Kilenc-tíz éves vagyok. Már komoly gombozó. Mambózó Gombozó. A bánatos nap fogadója: anyámék „lejsztolják", hogy Balatonlellén nyaraljak „azért", 1946 nyarától már, 1953-ig, onnét a maga ura vagyok, apám kissé magamra hagy, kialakul a távolságviszonyok rendje, anyám aggodalma túl erős, ez szép erőtér. Mi mindent megadtak nekem, egyébként. Már nem is várt egyebet, mint hogy Rilkével foglalkozzanak az emberek, szóval, csak ne vágjak fel. Nem is folytatom a tényrészletezést, hátha valami nagyobb istenség pontosan ezt várta. Van erre jó evidenciatörténet. Párizsban jövök egy szeles napon a Villette városrész belső peremén, már mögöttem Lilas és Pantin külvárosa, kb. 20 km gyalogséta, még 15 vár, ez a napi terv (a lovipályának is melléje járok, ellógom, ahogy lassan az életben mindent ellógtam; megsúgom, ösztönösen bennem az volt — van? —, hogy „ebbe itten ennyit érdemes feccölni, szóval..." Mambózó Gombozó?), megyek, és építkeznek. Kicsit nem tudom, józanságtól bódultan — akkor mát ötödik napja egy korty se!

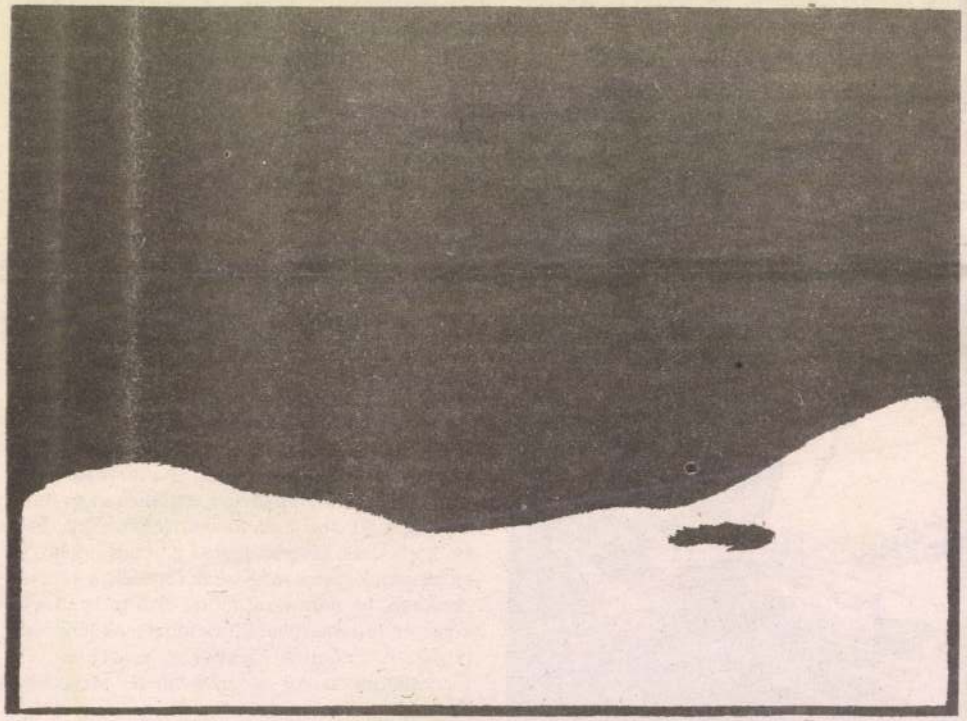

Tóth György: Úgy vágyom egy híd után

viszont az is igaz, hogy evidenciatörténeteimet írva megállok *léptennyomt*, padnál, sarokkőnél, mint a kutyák, rágyújtok egy-egy Gauloises-ra (!), érdekes, akkor már hatodik napja egy korty sincs, de a cigire sem szoktam fel, itthon, megfogadom, csak utcán gyújtok rá, de akkor arra döbbenek, hogy el is felejtettem, erőnek erejével veszek Dérynénk egykori színházának helyén, a mai krisztinavárosi vécében „olcsó" Szofit, na, szóval ahogy a Petár Akárki útján így rövidítek, a Szent Lázár pályaudvar előtt, tömérdek Rettentő Rózsaszál (egy virágárus után maradt kartondoboz hulladékai) között lelek egy szépséges, krizantémum-szerű sárga csokrot, hazaviszem ott, hazahozom ide, két hete él pár szála még, a Kafka evidenciatörténete meg ez volt: jövünk a Trocadéro felé, a Petár Akárkit célozzuk már, Gauloises, kávé elfogyott, hideg van, működik lázas evidenciákra az agy, s látunk egy nagy, fenn lándzsás fekete vaskaput (ez az a sztori). Mondja Franz, de rémes lenne, ha ott rekednék ma éjszakára e kapu mögött. Erre én: Franz, de hát be se tudnál mászni mögéje. Mire Kafka, igen komolyan: még ez a szerencse...! Ahogy pedig a Villette nevezett részén megyek, repül ez a francocell (nyilván nem hungaro-, hiszen ott a Ránki is DEZSO, legjobb esetben, nekem Deszoként juttatják járó ingyenbelépőmet stb.), és én csak nézem, mint sárkányt, kosztolányis-mándys csuda. Lepottyan földre, nagy építkezés, behatolok hozzá, felemelintem. Mint egy fura angyal, vagy kettős-szárnyú oltárhátlap, csak fehér. Viszem. Haza fogom hozni, hogyan, miért? Hogy mégis elvállaljam ősszel a Rilke-hozzászólást, és ott legyen ez az angyal. Rilke hatása ránk az angyalaival — N.N.Á., sokan még —, s egy evidencialistának ez az inter-medializmus adódik angyalként. Erőltetett! Elköszönök angyalomtól, eldobom. projekt! Gondoljuk meg: 7000 napig egy korty szesz sem megy le majd torkomon. Mire ez a dolgozat megjelenik, még a 100-dik napnál se tartok, s ha csak az idei évet is elnézem, hány pincnök-és-kurvavodkát kell meginnom, szép sima vizet, ahol fölös lenne magyarázni a 7000 napomat, olyan helyeken. De „aki", az megkérdheti, bármikor, illően: „Hányadik má a nap?"

Ám az ÉS-ben, meg úgy itt Mo.-n azért *vagyok* annyira itthon, hogy ezt a 7000 napot elmondjam, és hát hiteles személy teszi ezt, mert 1985-ben, mikor valami Eunoctin *és* rá hat-hét feles rum után (fogalmam sincs, miért ittam ezeket!) a majori padon elaludtam, a detoxikálóban ébredtem (haza is vihetett volna a Forr. R.-ezred, sebaj, ezért lett viszont L. kocsmáros barátomnak, akit 7000 napig nem fogok látni, már az is izgalmas, megéljük-e, megélem-e ezt a határnapot... valami határtalant, ahogy Szép Ernő mondja, *egyetlent* — !!! — szerettem vón csinálni, csinyáni, de nem csínján, és nem elég, hogy Epsom az Epsony, és hogy *Párizs Ady Bakonya* — Baknya? —, szóval, a nyelvi játék, ld. Ottliknál a Drugeth-dolgot, nem, hát legyünk csak többek, pl. 7000 ilyen nappal, már ha nem tudni tényleg, minél is, ergo L. mondja: „Mi volt a TD kapcsolata a munkás-paraszt hatalommal? Bevitte őt a Forr. Rend.-ezred...!", mire én: ki a zárjelből!): *és* amikor a Rosberg hp. utca felé hazairányt bandukoltam, *s* bementem egy fél vodkára rögtön a bentiekhez (a kis csarnokban), kérdeztem, mi újság a világban, mondták, új szovjet elnök van, jé, én tényleg nem is tudtam azokban az időkben, ki a magyar miniszterelnök, belügyminiszter, bántam is én, ld. Anarchist Aristocrat, elég volt a prózafordítói gályázás, hát akkor már nem fogok „ágyban *állva*", nem?, Szpéróék is itt voltak, tizenegy év nem utazás, minden — az legalább az „enyém" ez

HALBAUER Ede

HALBAUER Ede

EX LIBRIS

GÖTZ ESZTER

Bakó Endre: Tóth Árpád a debreceni porban

Hiba volna azt gondolni, hogy a barna bőrkötésben aranybetűvel címet ragyogtató kis könyvecske Tóth Árpádról szól. Még azt is megkockáztatnám, hogy róla szól a legkevésbé. Pedig a vízjeles, „vajszínű árnyalatú", merített könyvlapokon pontosan előszámláltatik a költő civisvárosbéli éveinek minden ága-boga, az iskoláktól és a tanároktól az osztályzatokig, a barátoktól az ellenségekig. Hadrendben kivonul itt az egész századforduló körüli debreceni intelligencia, az állami főreáliskola díszes oktatóserege, az egymást heccelő rivális napilapok és irodalmi körök, az esztétikai konzervativizmus mindenféle modernizmusnak ellenálló vasfala. Velük szemben elmosódott portré egy beesett arcú, szemüveges fiatalemberről, akit mégsem lepett be a „debreceni por". Csakhogy a por nem volt hajlandó tudomásul venni ezt az apróságot. S önjelölt szülővárosa lett Tóth Árpádnak, aki pedig Aradon látta meg a napvilágot (gyanús párhuzam a Petőfi-életrajzzal!). Emlékművet állított neki — természetesen sértődések és torzsalkodások közepette —, utcát nevezett el róla, és bizonygatta elhíresült fiának hazakötődését — holott Tóth Árpád nem szerette Debrecent. A „virágtalan város" elkeserítette, szabadulni akart a civisdölyftől, a vaskalap alól. Az a makacs pontosság, amellyel Bakó Endre „elkönyveli" a város és a költő egy rövid emberéleten át tartó huzakodását, tiszteletre méltó. Soraiban a „debreceni por" most, utólag, megköveti Tóth Árpád porait: bevallja, hogy rosszul gazdálkodott a költő tehetségével.

Apa és fiú ellentmondásos viszonyát ugyancsak a századelőn Kafka foglalta ebbe a képbe: ha a földgolyót síkban képzeljük el, és az apát ráfektetjük, a fiú számára már csak azok a helyek elérhetők, amelyeket az apa teste nem takar le. Tóth Árpád újra és újra megpróbálkozott Debrecennel, de végül mindig kénytelen volt a kafkai következtetésre jutni. Most, ebben a kései vallomásban, Bakó Endre könyvében, a város-apa gyón.

(Phoenix Könyvkiadó, Debrecen, 1992, 132 oldal, 280 forint)

Király Béla: Deák Ferenc

Kanyargós ívű pályát futott be az utolsó ötven évben a magyar reformkor és 1848 értékelése. A történelmi örökségnek „Lobogónk, Petőfi"-féle kisajátításával különösképpen együtt járhatott a március 15-i megemlékezések üldözése is, nem szólva a Görgey köré kanyarintott népellenségmítoszról, vagy a mai közélet reformkori analógiákba bújó pátoszáról. A potrohos, kényelemszerető törvénytudóshoz, a kiegyezés Deák Ferencéhez nyúlni nem volt annyira divatos. Ma sem az, pedig Király Béla most megjelent monográfiájának tanúsága szerint több mint érdemes odafigyelni a lázas korszaknak erre a túljózan szereplőjére. A magyar történelem kevés igazi reálpolitikussal büszkélkedhet, aki a gyakorlatban is érvényt tudott szerezni elveinek. Deák körül ragyogó szikrák pattantak, forradalmárok és hősök, vértanúk és trónfosztók, míg ő békésen pöfékelt a kehidai birtokon, és papírízű törvényjavaslatokkal készült a valódi forradalomra: az emberi jogok agent provocateur-je volt. Rendet akart, de nem mindenáron. Ritka képességgel bírt: mindig tudta, meddig lehet menni az igaza érdekében: egyszer a magyar nyelv hivatalossá tételével, máskor Vörösmarty tüntetésnek is beillő gyászolásával, passzív ellenállással vagy császári kihallgatással. Részeredményekkel, mert mindezt csak annak tekintette. Még az általa tető alá hozott kiegyezést is; az utókor a megmondhatója, hogy igaza volt.

A szerző, az 56 után emigrációba kényszerült, majd hazatelepedvén honatyává lett Király Béla, a kötetet — még a 70-es években — eredetileg Amerikának szánta. Valós képet adni a művelt, ám félretájékoztatott Nyugatnak, úgymond, a magyar történelemről. Deák alakján keresztül a mai politikai gondolkodás egyik alappillérét vázolja fel, a liberalizmust, amelyet így definiál: „A liberalizmus az egyén világa, amelyben a polgár jogainak határait csak két szempont korlátozhatja: sem a szomszédainak vele azonos szuverén jogait, sem pedig a mind komplikáltabbá váló társadalomban a polgárok békés egymás mellett élésének biztosításához szükséges, a többség által elfogadott szabályait ne sértse." A kötet tehát csak részint egy pontosan fogalmazó, remek történeti monográfia. Még inkább: tisztességes ajánlat a mának.

(Akadémiai Kiadó, Budapest, 1993, 193 oldal, 350 forint)

Alain Bosquet: Századvégi szonettek és egyéb költemények

Posztmodern gesztussal költözteti a lírába a mindennapi lelki és utcamocskot, elkanászodott jelenünket a francia irodalom élő klasszikusa, Alain Bosquet ebben a szonettciklusban. Mert a primitív századvég önreflexiója őszintének látszik, a gátlástalan szavak majdhogynem expresszionista dühöt cipelnek, de mindezek mellett ott bujkál a költő gúnyos mosolya, hogy elbizonytalanodjunk: a valóság írja-e az irodalmat vagy fordítva? *„Szüksége van reám, hogy rózsává lehessen, / a rózsának. S a kanca, hogy kancává legyen, / szavamban keres álmatag alakot. / S tudja a fa, hogy a fa előbb kézirat..."* Menedék-e a költészet, vagy az élet igazi színtere, ahol a teremtés nem valamiféle misztikus kezdet, hanem folyamatos gyakorlat? És egyáltalán: lehet-e tudni, mi micsoda, ha Isten, ember és a vers komponensekre nem elkülöníthető létmasszát alkot? Bosquet szerint „a valóság vagy harminc éve kiveszett a francia költészetből". Ez az alaphelyzet, ami ellen a szonettek lázadása szól, de nála a realitás a földi és égi viszonyok groteszkre pancsolt, fájdalmas képe. Amit Genet A tolvaj naplójában kőkemény prózává farag, a vad húsba zártságot, azt Bosquet költészetté olvasztja.

A kentaurlét rémálma rendeződik itt zárt versformába, de már a baljós századvégen ellehetetlenült rím nélkül, áthajlásokkal és köznapi beszédfordulatokkal „hitelesítve" a szonettet. A világ egyedül autentikus képe Bosquet-nél a mindenre kiterjedő pornográfia. Csakhogy az ártatlanság vágya még mindig ugyanúgy szorong a költészetben, mint az *Arckép egy szex-shopban* hősében: *„Ő, a kis naiva, / mindeme csúfság között — vagy éppen amiatt — / a szép hercegre vár, kinek nincs nemi szerve."* A kötet különleges, nyers bájához hozzátartozik a magyar fordítók, Somlyó György és Tóth Krisztina finom férfi-nő játéka: néhány verset mindkettőjük tolmácsolásában olvashatunk. Bosquet mélyen erotikus lírája így a nemek vonzásának eleven közege lesz.

(Széphalom Könyvműhely, 1993, Budapest, 78 oldal, 159 forint)

Gráfik Imre: Jel és hagyomány

Feltűnő, hogy a magyar paraszti életmód és kultúra rohamos pusztulásának milyen szűkös a mai irodalma. A harmincas évek falukutató lendülete, a szociográfia megújulása, majd két-három évtizeddel később az „új, szocialista parasztság" feltérképezése után túlságosan szembetűnő lett, hogy ez a réteg Magyarországon jószerivel tönkrement. Nemcsak a szépírók, de még a szakmonográfusok is igyekeztek megkerülni a kérdést: mi marad a faluból az olcsó városi kommersz betörése nyomán. Kevés mű méri föl a földből élők mindennapjainak drámai átstrukturálódását, a tömegkultúra beszivárgását a hagyomány repedéseibe, pedig bizonyos nyomok talán most utoljára rögzíthetők. A néprajztudós Gráfik Imre összegyűjtött etnoszemiotikai tanulmányai már részben múzeumi anyagra támaszkodnak, amikor a népi-paraszti tárgy- és jelkultúra rétegeit elemzik.

A tárgyak üzenete nála egy sok szempontú rendszeranalízisen keresztül jut el az olvasóhoz, hogy bemutassa a használók életvitelét, szokásait, a fiatalabb generációk ragaszkodását az előzőek tudásához. A kötet más írásaiban Gráfik Imre módszereket ajánl egy viszonylag egységes szocio-kulturális réteg vizsgálatához. Lencséket a szakember, az etnográfus vagy szociológus mikroszkópjába, de amelyekhez hozzáférhet az egyszerű, laikus olvasó is. A megbillent talajú mában sokan keresgélik saját — eddig kevéssé őrzött — családi hagyományaikat; talán az itt bemutatott elemző metódusok az ilyen privát családkutatásokban is segíthetnek. Sajnos, egyre nagyobb szükség van a rétegvizsgáló módszerekre, mivel éppen napjainkban éljük a következő haldokló kultúra végső pillanatait: a polgárságét.

(Folklór és Etnográfia sorozat, Debrecen, 1992, 250 oldal)

Imreh István—Pataki József: Kászonszéki krónika, 1650—1750

Régen kihaltnak tűnt műfaj támadt fel teljes pompájában most, egy kitűnő erdélyi szerzőpáros tolla nyomán. Imreh István és Pataki József igazi békebeli krónikások, annak ellenére, hogy művüket a nyolcvanas évek második felében, a „településrendező" falurombolástól zengő, forradalom előtti Erdélyben írták. Lelke egyengetésére, elvitatott identitástudata visszaperelésére. A Kászonszéki krónika tiszta, becsületes munka; nem hozakodik elő amúgy is nyilvánvaló mai párhuzamokkal, nem kényszerít az olvasóra semmiféle jól vagy rosszul értelmezett kisebbségi dühöt. Csupán merít egyet a székelység történetéből, és a hálójára akadt száz esztendőt, az 1650 és 1750 közöttit igyekszik minél komplexebb módon feltárni. Lajstromokat, regestrumokat vesz forrásul, ezek alapján végigköveti a török, tatár és német hordák közé szorult, ősi szabadságát az utolsók között megőrző székelységnek ezen a „kis szegeleten" maradt töredékének életét.

Kászonszék mindössze négy falut, és a vizsgált korban legfeljebb kétezernyi lelket számlált. A társadalmi rétegek, adók és terhek, a mindennapi élet szabályozói zamatos krónikás hangvételben soroltatnak el, ettől az igényes mű mégsem válik szakmonográfiává. Inkább mesél, sőt pletykál; mert ugyan őrülne-e a kászoni pap, ha hallaná a falu, hogy a békés sétáló éppen az ő portája előtt esett hasra a „seres csöbörben"? Az élet minden aprócseprő ügyéről tudósít a két krónikás, a névadásbeli divatoktól Impérfalvi János Mihály tizenkilenc évig tartó keserves török rabságáig. Nehezen állja meg az olvasó, hogy oda ne gondolja magát a jóravaló késő középkori kászoni nép közé, aki „tudta, mi végre van ezen a földön s mi a viszonya a túlvilági ítélőszékhez". Még akkor is, ha az asszonyok, mikor éppen sem tatár, sem török nem prédálta a vidéket, hát guzsallyal estek egymásnak. „...alapvetően nem módosul sem az eszközvilág, sem a termelés módja, formái sem. Kászon felett viharok zúgnak át, de a széki bíróság előtt ugyanazok az emberek állanak hosszú évtizedeken át, látszólag ugyanazokkal a peres ügyekkel, s az ítélkezés is töretlen folyamatosságot tükröz" — olvassuk a kötet záró soraiban. A késő utókor lantosai ezzel a könyvvel a lehetséges legtöbbet tették a biztonságát, állandóságát végleg elvesztett székely nép szolgálatában, kicsiben megmutatván, kik ők és hol keressék önértékük forrásait. Mert „az, aki fenn akar maradni, jó, ha szilárdan megveti a lábát, jó, ha biztos fogódzót keres".

(Európa Könyvkiadó—Kriterion Könyvkiadó, 1992, 370 oldal, 300 forint)

Wahorn András rajza

KOLTAI TAMÁS: **Színház**

Az Őze-paradoxon

Manapság levett kalappal illik tisztelegni a kiadó előtt, amely színházi könyvet publikál. Különösen, ha színvonalas, értékes, szép munka gondozását vállalja, mint amilyen *Valachi Anna* A színjátékos életei című, *Őze Lajosról* szóló kötete. Ritka, s nemcsak a színházi szakirodalomban, a könyvre jellemző gondos, aprólékos anyagföldolgozás. A szerző fölkereste Őze pályatársait, tanárait, rendezőit, beszélt családtagjaival, kezelőorvosaival, átnézte az alakításairól megjelent kritikákat, és kutakodásának eredményét karcsú szerkezetben rögzítette. Kronologikusan halad, megkeresi az adott pályaszakasz lelki hátterét, hozzáilleszti a fölparcellázott interjúk jellemző részeit, kritikacetliket és fotókat intarziál a szakaszok közé, dokumentumait szerény kommentárokkal fűszerezi, az egészet csinos fejezetekre tagolja, s még okos mottókat is talál eléjük. Valachi Anna üdítően outsider, könyve nem a szakmai beavatottaknak, hanem a jobb érzésű és jobb ízlésű olvasónak szól, csak azt nem tudom, kikhez jut el ötszáznegyven forintos bolti áron. (Minden elismerésem a Hunga-Print kiadóé a tetszetősen s bizonyára nem olcsón előállított kötetért. A könyv végi, nyolcvan darabból álló kiadványlista után ítélve milliomosok. Nem egészen értem, miért egy pletykamentes, komoly színészkönyvet, egy szponzorált kiadványt kalkuláltak a legdrágábbra, miért kerül több mint kétszer annyiba, mint a huszadik század legsikeresebb magyar könyveként hirdetett, egymillió példányos természetgyógyászati munka.)

Kiderül-e A színjátékos életeiből, milyen színész volt Őze Lajos? Természetesen nem. Csak az derülhet ki, milyen volt a viszonya a színészethez, s ezt a viszonyt hogyan látják a kortársai, így utólag. A kialakult kép nagyjából igazolja a Őzéről eddig ismert képet. Eszerint extrém volt, magányos, szemérmes, szótlan, visszahúzódó, messziről félelmet keltő, de közelről barátságos és segítőkész. A gyönge testben robbanni kész energiák feszültek. Mindent a színháznak rendelt alá. Major Tamás kedvence volt, de ezt nem használta ki, bár többet elnéztek neki, mint másoknak. Tisztában volt a tehetségével, Latinovits mellé helyezte magát, de nem élt olyan látványos életet; hosszú ideig küzdött gyógyíthatatlan betegségével; az alkohol a fájdalmak elviselésében és munkaképessége megőrzésében segítette; alapvetően fegyelmezett volt, még utolsó erejével, a halála előtt néhány nappal is mániákusan dolgozott.

Van az okos és fecsegő, átélt és önigazoló, hiteles és önleleplező színésznyilatkozatok között Valachi Annának egy meghökkentő megállapítása: „...a színpad a legtökéletesebb rejtekhely a civil inkognitóját megőrizni, magát mégis megmutatni vágyó, titkon szeretetre sóvárgó introvertált embernek." A színész mint introvertált személyiség? Első pillantásra ez abszurdum. A játékos, alakváltoztató, mások bőrébe bújó, fregoli alkatú aktor maga a született exhibicionista. Ha a színészetet az önmutogató, pojácálkodó, mimetikus ösztön megnyilvánulásának tekintjük — és a klasszikus színészetfölfogás annak tekinti —, akkor az introvertált színész antiszínész. Őze érezte, hogy nem illik bele a színészről készült hagyományos divatfotóba, ezért kérdőjelezte meg időnként (ez kiderül a könyvből) saját színész voltát. Csakhogy a közfogyasztásra szánt, címlapokra és pletykarovatokba illő, édesbájos, irigyelt-gyűlölt (kis hazánkban domináns) színészidol mellett létezik a színészről mint alkotóművészről, csapatjátékosról, a kor embertípusait tudatunkba rögzítő lélekvésnökről vallott fölfogás is. Ennek a kétségkívül ritkább mutánsnak, aki személyiségét nem eladni, hanem megörökíteni akarja, volt egyik korai, öntudatlan előhírnöke Őze. Az ő rejtett komédiásösztöne foglalatért — póriasan: rendezőért — kiáltott, noha épp öntörvényű színpadi jelenlétéről, túlfeszített játék-kitalációiról, saját ritmusairól híresült el. De az ő ripacsériája mélyről fakadt, akár Majoré, nem véletlenül voltak játékbeli rokonok, s együttműködésük tragédiája, hogy Major (aki túl korán ment el, megszólalása nagyon hiányzik a könyvből) mint rendező maga sem tudta föloldani az elszabadult komédiás és az előadás teátrális rendteremtőjének paradoxonát. Őze színészetének monumentális torzóján a csúcs — Barakiás a Harag György rendezte Székely János-drámában, a *Caligula helytartójában* — mutatja a legjobban, mit tudott volna magából kihozni egy színjátékos, aki nem a „szereplést" tekinti elsődlegesnek — ha van mellette rendező és körülötte csapat. Mire lett ez is, az is, már késő volt. Nem játszhatta el a szerepeket, melyekre született; szerepteljesítményre még képes lehetett, előadás-teljesítményre már nem.

Az Őze-paradoxon rávilágít a magyar színház tévés önértékelésére. Azt hisszük, valaha is volt, van vagy lehet nagy színházunk, mert nagy színészeink vannak. Őslény színészek gesztusaiért rajongunk szétjátszott, értékelhetetlen előadásokban. Legendát gyártunk egyéni virtuozitásból, öngerjesztő Münchhausen-színészetből, amely körül az előadás a feledés Atlantiszába süllyedt. Nagy színészetet emlegetünk, s ha tudni akarjuk, mi az, egy Gerd Vosst kell megnéznünk Zadek Ivanovjában vagy Tábori György Othello-rendezésében; utána csodálkozhatunk, mennyire kevésbé látványos, s mennyivel pontosabb, gazdagabb, átütőbb a mi „nagy színészetünknél".

Három elemző vélemény van Őzéről Valachi Anna könyvében; egy tárgyilagos, egy átpoetizált és egy kegyetlen. Ascher Tamás kortörténeti, Székely Gábor szubjektív mentséggel oldozza föl. Egyedül Zsámbéki Gábor elég rideg ahhoz, hogy ne ismerjen kegyeletet: „...nem tartom korszerűnek ezt a fajta színészetet, amely figyelmen kívül hagyja az előadás egészét, s kizárólag a saját munkájára koncentrál... Nálunk istenítik az ilyen színészalkatot; szerintem ez a magyar színház infantilizmusát mutatja." Amiért — s ezt szükségesnek tartom hozzátenni — a legkevésbé Őze Lajos a felelős.

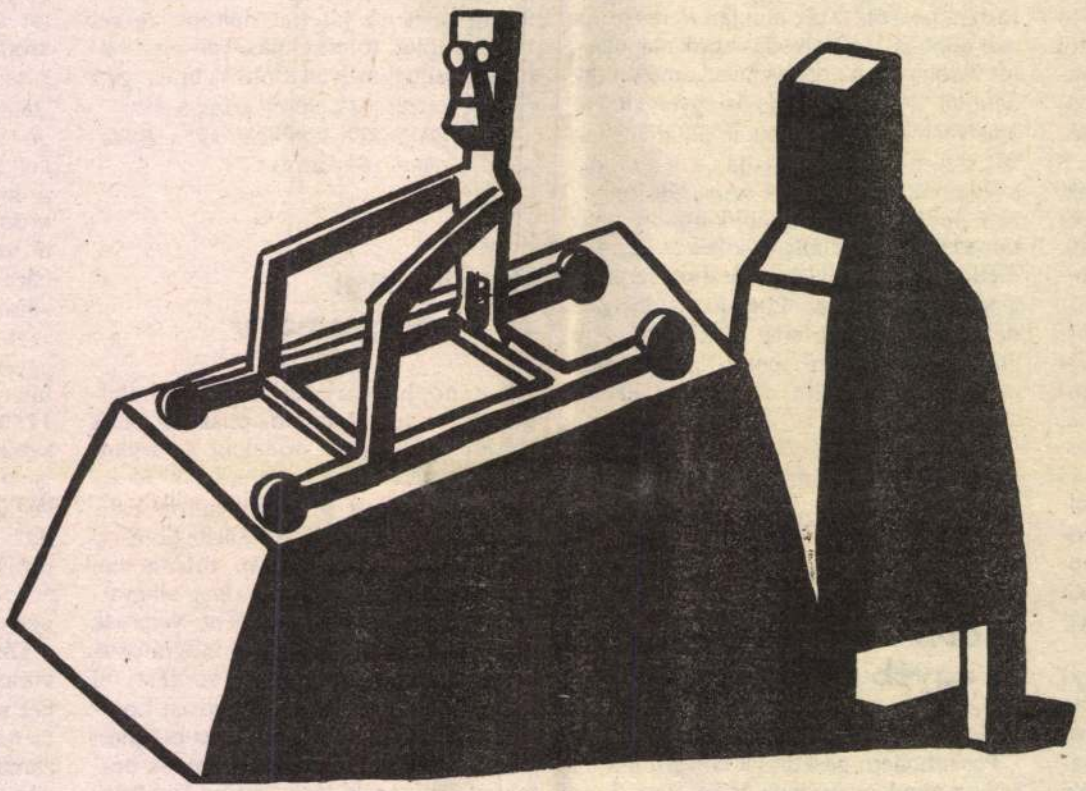

Gaál József rajza

FRANK JÁNOS: **Képzőművészet**

Ditirambikus géz

„Tu ne quaesieris" — mondom *Horatiusszal* saját magamnak —: „ne kutasd" *Halbauer Ede* xeroxművészetének fortélyait, alkotófolyamata lépcsőfokait. Hiszen a klasszikus rézkarc, az akvatinta, mezzo tinto, a *vernis mou* vagy a kőrajz fejlesztéses technikája magában is izgalmas regény volna, hálás témája a művészettörténészeknek. Az első mégis: játszani kell tudni az instrumentumon. Halbauer virtuóz. Sorozatait a sokszorosító grafika körébe sorolnám, igaz, ő csak egyetlen példányt készíthet a kompozíciójából, sőt nem is akar replikát. Hát akkor többé-kevésbé illenék darabjaira a monotípia megnevezés, de a monó döntő eleme az esetlegesség, ő viszont, ha a véletlen beleszólna, eldobja a munkáját. Rokona xerox még a fotónak is: hiszen az egyik főszereplője a fény. Bár a festő az ezredvég xeroxával dolgozik, örökhagyóit mégsem a modern művészetben, hanem inkább *Goya* rézkarcaiban, akvatintáiban, vagy *Edward Munch* feketefehér litográfiáiban keresném. (Jogosan hivatkozom az előbbi klasszikusokra, mivel eredeti lapjaik már voltak a kezeim között, ütésük megérintett.) A hetekben Budapesten járt *New York-i* művészettörténész, magyar költő *Baránszky László* éppenséggel *Dürer* fametszeteire asszociált a Halbauer-xeroxok láttán.

Mi van ezeken a xerox-másolatokon? A legtöbbször élő fej, kettős élő fej bandázsba, kötszerbe, lepelbe burkolva, de a géz olykor önállóan is szerepel markáns négyzethálójával, persze drapériaszerű plaszticitásával hajladozva. Ezek mellett a választott témái mellett több mint egy évtizede kitart alkotónk, azóta szükszavúsága körmondatokká burjánzott, egyszerű tárgya variációinak határtalan bőségében. A mélyfeketétől a bársonyoson, a szürkéken át a papír fehérjéig terjed a képek foltjainak spektruma; csakis ennek a gépnek a festékével lehet produkálni *ilyen* feketét, *ilyen* bársonyosat; mit bársonyosat, színeset (színek nélkül), tüzes feketét (akkor is, ha ilyen nem létezik). Önfeledt, spontán gesztusokat látunk, jobban mondva látunk bele a Halbauer-képekbe, holott nála nincs önkéntelen. *Hencze Tamás* is gondosan előkészíti gesztusfestészetét, és én még szemtanúja voltam, *Czóbel* miként komponálta meg egy tálban a gyümölcseit, mielőtt csendéletfestésbe fogott volna. Halbauer szabályos forgatókönyvet ír, a pólyákat jó előre föltekeri a fejre (fejekre), aztán kezdi nyomogatni a gombokat a klaviatúrán. Az A/3-as téglaforma szabványpapírjait filmkockáknak is vehetjük, szemünkkel végigpásztázva őket, mintha megmozdulna, mozgásba jönne a széria, bár valamennyi műlap egyedül is megél, külön-külön is kellően súlyos.

A leplezéssel inkább leleplez ő, de szemben például *Chtisto* csomagolásával, valóságos részleteket is megmutat csupaszon, mint az ujjat (néhol a végtagokat), az arc mintegy elektrosokkos rándulásban lévő mimikájából az orrot, és a sikoltásra nyílt szájat a vicsorgó fogsorral. A *pars pro toto* egyenes közlését elegyíti a természetentúlival. Újabban nagyobb vonalúan kanyarog a géz-folyam, mintha széles ecsettel húzta volna szaggatott, hullámzó sinusgörbéjét. Kevés volna barokkot, expresszionistát mondani a formanyelvére, a motívumsorozat hullámzása gátat szakít — ditirambikus. Igen, a festő hangja erős, szövege kíméletlenül szuggesztív, előadása — furcsamód — elegáns mégis. Ebben a *Dorottya utcai* kollekcióban érte el pályafutása szintézisét a festő. Kiállításának összefoglaló címet is adott: *Létélményeim*. Tragikus élmények; nemcsak az övéi, mindannyiunké, sajnos.

Kerek tíz éve ugyancsak nyitottam Halbauer-kiállítást: a Holdból idepattant, a saját nyelvét, saját idiómáját beszélő művésznek tituláltam. Megismétlem.

(Elhangzott a Dorottya Utcai Kiállítóteremben. A tárlat augusztus 14-éig tart nyitva.)

Vadkapreál

Nem is érzi, ahogy a kora reggeli hűvös kocogtatja a térdeit, csak áll a babapiskóta alakú medence partján, s bámulja, mint mocorogtatja itt-ott a víz felszínét a süvölvény szél. Tüllvarázs, csipkebódulat, hát mégis bekövetkezett, persze mióta várja ezt, hogy egyszer majd áttéved a más álmába, hogy a törkölynehéz, zsírpapírdurva öntudatlanságba zuhanás helyett jön valami habkönnyű lebegés, hogy ne mindig csak a verítékes hánykolódások törjenek rá (rajtakapja-e a lakbért kajtató vice, ahogy osonna fel a lépcsőfordulón), hanem lágy, selymes, ringató álma kerül neki is. S most meglett, gondolta, tekintgetett hát a medence szélén, s ameddig ellátott, csak a zöld szikrázás, biliárdgyep, formára nyírt bokrok: parköntet, tavasztivoli. S akkor hirtelen hasít bele a szaténcsendbe, hogy „Gyártás! aszencségit, azt a klottgatyát húzzátok le róla gyorsan! Hát egy elnök-vezérigazgató nem úsz reggel klottgatyában!"

S már ragadja is meg a stáb rengeteg keze a gyámoltalan Bárki Bélát – mert igen, ő az, ki ott szájtát a medence hajlatában –, suhannak vele, hogy lábai csak kalimpálnak a márványlépcsők fölött, házikaftánba burkolják, bizisten aranyból szőtték, tapogatja Bárki a köntöst, s egy akkora terembe lökik, hogy távcső nélkül nem láthatni a végét. S a csupa ciráda-stukkó-faragás hodály közepén egy terebélyes asztal áll, rajta minden falattal, miket Bárki még szakácskönyvből se ismer. Mint a filmekben, gondolja, csípjenek meg, ha nem az *Alenbemondódelon* szok így reggelizni. Vagy az a másik, hogy megbolondultam. Nem álmodok, hanem begolyóztam, s Bárki éppen mancsolna bele szórakozottan az osztrigás billikomba, mikor csap valaki nagyot a kezére: „Viselkedjél mán' Béla, nédd, kamerázzák!"

Hogy mi van, ocsúdik Bárki Béla, s csak bámul szélütötten, de megváltoztál Lujza, bök az ezüstflitterbe mártott, brokáttal befuttatott feleségére, hova lett a pörköltzaftos konyhakötőd, hát a fásli a visszereidről? „Ne bomolj Béla! Halkiccsad le magad, mondom, hogy tévézik, s mi most urak vagyunk, kiválasztottak rá." S akkor érzi Bárki, hogy valaki áll mögötte, odanéz, hát egy tábornok, tisztára, mintha egyenruhája volna, de miért hajlong. Isten uccse a Lujza meg parancsol neki, hogy Raymund, kérem *libiáját* megigazítani, s szervirozhassa reggelink. Mit kárálsz itt összevissza Lujza, és hány ujjad van neked, mert az asszony belegabalyodva az előkelőségbe, legalább négyet a levegőbe fúrva tartja a metszett poharat.

„Én csak azt mondom ne nyukájjál – sziszegi a lila rúzsajkak közül Lujza –, eccer végre dugig bepofázhatol, de csak ahogy az urak szokják. Pénzt kapunk érte, erre szerződtettek." Mit csináltak, párásodik be a Bárki felfogóképessége, de már hallja, mintha csak az Úr hangja volna a girlandos mennyezet alól: A SIKEREMBER (cslapp) AZ ELNÖK-VEZÉRIGAZGATÓ (cslupp) OTTHONÁBAN REGGELIZIK (klcs), aztán meg azt, hogy „Lajoskám a tuskó életbe, köpöd ki a rágógumit, tele pofával nem lehet hangalámondani!"

És Bárki csak forgolódik, tehetetlenkedik az asztalnál, s épp egy fél lazacot, hogy menteni tud, már markolják is előle a tálat. Csapó, csapó! sivít fentről. S még kortyolna borából, de már ott ugrál előtte egy szakállas alak, mutogat valami gépírásos füzetbe, és tolja őt le, hogy mit hebehurgyázik itten: „Maga nemrég még munkanélküli volt" – mondja. „Mi az, hogy voltam – nyílik kerekre Bárki szeme –, vagyok is". „Egy fenét – így a pasas –, a forgatókönyv szerint maga sikeres, dúsgazdag vállalkozó. Régebben asztalos volt..." „Egy frászt – fortyan fel Bárkiben az öntudat – aduász; kohász, martinász". „Teszek én arra – hurrogja le a figura –, itt az áll, hogy asztalos, mert a bútorgyáraktól kapjuk a lóvét a filmre. Szóval kirúgták az állami vállalattól, munka nélkül tengődött, aztán gondolt egy nagyot, hitelt vett fel és ma ragyavastag, befutott vállalkozó. Hát ne szerencsétlenkedjék itt! Mi a vállalkozást népszerűsítjük. Beleverjük a suttyók fejébe, hogy ez az egyenlő esélyek hazája, hogy itt mindenkiből lehet császár. Még a munkanélküliből is. Érti már? Maga a példa, magával demonstrálunk." Hogy mit csinálnak velem, hördül fel Bárki Béla, mert azt nem tűrte, ha sértegették, de a karját nem tudja felemelni, mert ott szorgoskodnak rajta a fürge jelmeztervező kezek, szmokingba zsákolják, csokornyakkendővel átpertlizik az élő reklámárut, s már tuszkolják is ki, a palota elé. Hol is ott pompáz egy csoda Mercedes, hogy szállnának ők bele. De hát – motyogja Bárki – ő vezetni sem... „Nem is kell drágám – replikáz jól hallhatóan asszonya –, majd derék alkalmazottunk elsofiroz minket irodánkba".

S már csodálkozni sincs idő, terelik be őket a meseautóba, mennek egy kört, közben surrog a kamera, aztán megint kikászálódni kell, fel a lépcsőn a palota másik oldalán, terembe be, ahol krómnikkel csillogás, mahagóni melegség: tekintélyt parancsoló dolgozóapartman, valóságos menedzserbüró. S ahogy ott taszigálják őket ide-oda, Bárki odasúgja az asszonynak, hogy ez most tényleg az ő életük volna-e. „Kisorsoltak – gyónja vissza halkan Lujza –, minket dobott ki a komputer a tömérdek állásnélküli közül. Reklámfilm, fizetik". Na de hogy miért nem tud ő erről, firtatná Bárki, mielőtt kapná azonban a választ, hogy mert egész héten nem lehetett szót váltani vele, a konyhabútor árából ájult be hortyogva az ágyba, megint előbukkan a szakállas, s orra előtt hadonászva utasítja Bárkit, hogy most majd menő üzletemberhez illő mód tárgyalnia kell, de mindenekelőtt azt a jelenetet feltupírozni, hogy elbocsájtja legjobb – s ezt kéretik nagyon hangsúlyozni – szakemberét, mert egyszer hibázott. Példa kell legyen statuálva, aki győzni akar, pokrócnak kell annak lenni.

Bárki csak húzódozik, már az indulat is pöndörödne benne, hogy ő egy szakit, egy munkatársat, mikor hang harsan ismét: „Főnök, hát mit veszkődünk ezzel a félnótással, a kameraállvány jobban hozná a szerepet. A huszonnyolcmilliót úgyis lenyeltük, ki mondta, hogy a filmnek el is kell készülnie. Hát nem ez az igazi vállalkozás?" S mintha egyszeriben megvilágosodott volna a stáb, szerelik is le azonmód a műszakot, szedik szét a díszletet, pakolják a cuccot, Bárkihez többé szót sem szólnak.

Ott toporognak kis ideig még ők ketten a forgatás letarolt helyszínén, a széthasogatott kulisszák között magukra hagyatva, aztán az asszony belekarol Bárkibe, szelíden megtolja: „Menjünk!" „Haza?" – néz rá Bárki. – „Csak később lehet. Másfél óráig még jöhet a gázszámlás, addig tart a munkaideje."

MÁTYÁS GYŐZŐ

KRITIKA

Szalai Pál: Nyílt levél Václav Havelnek... 2

Vásárhelyi Miklós: A liberális alternatíva esélyei... 3

A Blahától a Bécsi útig. Beszélgetés *Eötvös Pál*lal, a Népszabadság főszerkesztőjével
Az interjút készítette: *Mihancsik Zsófia*... 6

Csepeli György: Bűvészinasok... 12

Bayer Zsolt: Elmehetnek... 15

Szabó Miklós: A neobarokk altengernagy és a kenderesi nagygyűlés... 16

Bozóki András: Konzervativizmus és modernitás... 20

Mindenki attól fél, amitől akar
Beszélgetés *Szekeres Imré*vel
Az interjút készítette *Pogonyi Lajos*... 22

Mi magunkat párton belüli ellenzéknek neveztük
Donáth Ferenc előadását követő beszélgetés a Rakpart Klubban (részlet)... 24

Heller Ágnes: A Történelem vége?
Vajda Mihály történelmi tanulmányai... 26

Almási Miklós: Egy közepes regény erényei
Milan Kundera: A nevetés és a felejtés könyve... 29

Szilágyi Ákos: „Anti-esztétikai" levelek
A világ mint jóváhagyás és tudomásulvétel... 31

Poszler György: Berzsenyi Dániel – hatszoros tükörben. „Népiek" és „urbánusok" – mítoszok és magyarázatok... 33

Csáki Judit: A magyar küldetéstudat ostora... 36

Murányi Gábor: Egy nap József Attilával... 38

Korunk nyelve tudományos. Beszélgetés *Hartal Pál*lal
Az interjút készítette: *Szombathy Bálint*... 39

Jürgen Habermas: Bénult politika. (Fordította: Glavina Zsuzsa)... 40

*

Pomogáts Béla: Napló a történelemről *(Fenyő István)*... 44

Ferdinandy György: Szomorú szigetek *(Földes Anna)*... 44

Erdődy Edit: Mándy Iván *(Mohai V. Lajos)*... 45

Mi hiányzik? Országos színházi találkozó Pécsett *(Tegyi Enikő)*... 46

Lét/élmény/A/4. Halbauer Ede elektrografikái *(Bohár András)*... 47

Mátyás Győző: Vadkapreál... 48

A címlapon József Attila

TÁRSADALOMELMÉLETI ÉS KULTURÁLIS LAP

Megjelenik havonta

Főszerkesztő: BALOGH ERNŐ

Főszerkesztő-helyettes: VÖRÖS T. KÁROLY

Rovatvezetők:
BOROS GÉZA, JÓZSA ÁGNES,
KOVÁCS DEZSŐ, MÁTYÁS GYŐZŐ

Szerkesztőségi titkár: GUBÁS M. IBOLYA

Kiadja a
NÉPSZABADSÁG RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Felelős kiadó: DR. BREITNER MIKLÓS
vezérigazgató

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
1034 Budapest, Bécsi út 122–124.
Telefon: 250-1680/128-, 129-, 130-as mellék

Terjeszti a Magyar Posta.
Előfizethető bármely hírlapkézbesítő hivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR)
Budapest XIII., Lehel u. 10/A 1900 közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215–96162 pénzforgalmi jelzőszámra.
Előfizetési díj: negyed évre: 141 Ft,
fél évre: 282 Ft, egy évre: 564 Ft.

ISSN 0324–77–75

Szedte a Népszabadság Fényszedő Kft.
Nyomta: VESZPRÉMI NYOMDA RT.

kerdarabjává", s bukkant föl az ország három színházában is a jó öreg *Gorkij Éjjeli menedékhely*e. Már-már sikerült a mozgósító erejű szociális vitairat fölé emelnie *Verebes István*nak *Idelenn* című parafrázisát, melyet odalenn rendezett, Zalaegerszegen – azzal, hogy sorsokká bontotta témáját, részvétteli társadalomelemzését. Az egymás mellett vegetáló, egymást ölő szerencsétlenek tablójával indulatosan leképezett egy széttöredezett, alaktalan társadalmat, alulnézetből. Am időnként az előadással is az történik, mint a modellként választott sanyarú valósággal: a cserepek, amint már-már összeállnának, erős összetartó erő és kiforrott struktúra híján könyörtelenül szétzuhannak.

Kevéssé lelkesítő közviszonyainkra határozott és igazából autentikus művészi válasz a kivonulás. *Szikora János,* hajdanában politikai eseményszámba menő színielőadások rendezője, mára tekintetét befelé fordítja. Az intim részleteket, a benső titkait kutatja, a színház mint líra érdekli. Személyes álmait valósítja meg, erőteljesen távolodva a társadalmi érvényű magyar színház kialakult köznyelvétől, a realista színjátszástól. A Radnóti Színházban egy *Botho Strauss*-színmű, *Az idő és a szoba* valószerűtlen élménytörmelékeiből és életfoszlányaiból próbált sejtelmes színházi szövetet előállítani, a kiürültség uralkodó világérzéséről, egy meg-meglendülő, ki-kihunyó előadásban. Pécsett *Romain Weingarten* alapján *Nyar*at álmodott, képzeletéből előhívott egy illatozó, harmatos kertet és sugallatosan, lélekfinomító esztétikummal támasztotta fel a gyermekkor mindenkiben ott lakozó mitológiáját, annak ártatlanságát és brutalitását. Aki álmodni tud és akar, követi őt a színházba. Egy erősödőn haszonelvű közegben végső soron szintén autentikus, bár kevésbé művészi válasz a társadalmi konfliktusok meglovagolása és kiárusítása. *A domb,* melyet *Kapás Dezső* rendezett a Pesti Színházban, rafináltan drasztikus kommersz, mely a hatalom és kiszolgáltatottság mifelénk örökzöld témáját hatásos dramaturgiájú, populáris modelltörténetben használta fel. A szélsőségesen kegyetlen, büntetőtáborbeli történések brutalitásával, a fapallón föl-alá hajtott, rogyadozó térdű, eltorzult arcú szereplők látványával az előadás a néző másutt felgyülemlett zsigeri düheit korbácsolja fel, s az agresszió kiélését kínálja feloldásként („katarzis" gyanánt az előadás végén félig szétverik a gonosz Williams felügyelő fejét, majd megfojtják őt egy gázmaszk csövével). Ily módon az előadás igazából vegetatív közönségigényre épít, valamivel kevésbé tetten érhető módon, mint a horrorfilmek.

Arra ma a színház nálunk, úgy tűnik, nem is vállalkozik, hogy évezredes hivatását gyakorolja: felemeljen és összezúzzon, megrendítsen, a mindenséget sűrítse elém a színpadra – a szikkasztó köznapiság fölé emeljen. Elszalasztott lehetőség az *Akárki, Kárpáti Péter* mai pesti moralitása a Kamrából. A rendező, *Zsámbéki Gábor* a színműben bujkáló – igaz, némileg vázlatosan ábrázolt – mindenséget lesegítette a pesti aszfaltra. A boldogtalanságában folyton hízó magyar tucatasszony Akárki végső stációiban, a honi élet minőségét igyekszik felmutatni szociális pontossággal, groteszk kisszerűségét láttatja, kevéssé részvétteli, „kaposvári" fogantatású földközeliséggel.

Az Arany János Színházból érkezett – a bemutatóhoz képest már kiérleltebb drámaiságú – *Lear király* rendezője, *Ács János* heroikusan megkísérelte fölvállalni a „nagytragédiát" és a katarzist ma, a középfajú drámák leértékelődött korában, odasűríteni az árulás, a szenvedés, a kegyetlenség leglényegét egy komor, elementárisan lecsupaszított színpadra. Ez – a rendezői és színészi erők ingadozása miatt – pillanatokra, szenvedélyes és költői pillanatokra sikerült, az előadás mégis a találkozó egyik élményévé válhatott.

Van, amikor egy produkció társadalmi érvényessége a minőség okán nehezen megítélhető. Az egri *Hagyd a nagypapát (Szabóky Zsigmond Raphael)* megrendezésével *Szegvári Menyhért* a tartalmatlan emberek körüli felfokozott hisztéria természetéről kívánt mondani valamit, de a színmű csillogó verbális eleganciáját mázsás súlyokként húzzák le az alakítások – egy ólomlábakon lépkedő, majdhogynem melodrámaként játszott *Szomor*yt eredményezve.

S vannak előadások, melyeknek igazából nem a magyar valósághoz van közük. Az *Albee*-abszurdból született *Mese az állatkertről* lényege, hogy összeszokott egy trió, akik újabb és újabb színházi sikermutatványokra képesek együtt. *Taub János* a rendező, *Gáspár Sándor* az egyik pillanatban kutya és vonít, a másik pillanatban már a kutya gazdája, nem okoz gondot neki, *Eperjes Károly* egyetlen fejbiccentésével ábrázolni tudja a nyárspolgárt – de a technikai bravúrt látom, nem a nagyvárosi magányt. A *Babarczy László* rendezte *Brecht*-előadás, a *Kaukázusi krétakör* viszont arról szól, hogy a nagyok távoztával alig maradt drámai terhek viselésére alkalmas színész Kaposváron. A rengeteg csoportos szereplő epikus műgonddal tömegtablókba rendezve, maszkok mögé bújtatva megtölti az előadást, de olyan nehézkesen görög előre a történet, hogy elfedi a tanítást az igazság természetéről, zavaros időkben.

A frissen végzett rendező *Telihay Péter*t életkori sajátosságként érdekelte a két nő *Schiller Stuart Máriá*jában, de nem értette még igazán hősei különbözőségét, a sikerüket és sikertelenségüket, a magányukat – a politikumot ügyesen kulisszaként, atmoszféráteremtésre használta a miskolci előadásban.

A leginkább érvényes és ütőképes előadások épp a könnyen fogyaszthatónak elkönyvelt műfajok dúsításával, gazdagításával, variálásával születtek. A Vígszínház *West Side Story*ja sikerműfaj, musical – és rezonál bevándorlókérdésre, idegengyűlöletre. A rendező *Eszenyi Enikő* és a koreográfus *Ladányi Andrea* vette a fáradságot és iszonyatos mennyiségű munkával egy technikailag teljességgel profi előadást gyúrt ki a társulatból, ének, tánc, díszlet, jelmez, alakítások – minden a helyén. Ebbe épült bele, minden hangba és mozdulatba, egy korszerű-kegyetlen világkép, s ebből cseng fel aztán legvégül, bizonytalanul, vékony gyerekhangon, a remény.

Az „echte ungarische" operett- és nótakultúrához nyúlt *Parti Nagy Lajos,* és roppant eredeti, egyszerre szívfájdító és röhejes, kritikai élű és teátrális darabot írt hozzá és belőle, az *Ibusárt*. Azt firtatta, miről álmodik a lány a magyar provinciákon, s mi történik akkor, ha eluralják a táncos lábú huszárok a falusi várótermeket. A *Pinczés István* rendezte debreceni előadásban önfeledt leleménnyel keverednek és játékosan minősítik egymást a különféle elemek, naturális realitás és cukormázas operett, kelet-európai groteszk (a szívmelengető, napsugaras fajta, a *Szigorúan ellenőrzött vonatok*ból való) és stílparódia. Jó színház. Éltető humor, kedvesség és megbocsátó empátia csillan meg benne. Ez az, ami végül is igazolta a *Galgóczi Judit* rendezte *Figaro házasság*ának a részvételét a találkozón: a meleg és vidám szegedi opera volt a mezőnyben az egyetlen vígjáték.

Meglehet, kiforratlan és átláthatatlan korokban a színház is sötétben tapogatózik, alkalomadtán a könnyebb megoldások után nyúl, rutinból él. Amíg a letisztult művészi összegzés várat magára, mindenesetre gyógyírként hatna a valóságot bearanyozó bölcs, éltető humor – komor, fásult, érzelemszegény színházunkban.

TEGYI ENIKŐ

KÉPZŐMŰVÉSZET

Lét/élmény/A/4

Halbauer Ede elektrografikái

Korunk túltechnicizált világába különös *paradoxitással* illeszkednek az elektronikus eszközök. A számítógépek, faxok, fénymásolók a gyorsaságot, az információáramlás bővülését jelzik, de ugyanakkor a követhetetlenséget, az ember önelidegenítését is elmélyíthetik észrevétlenül. Ez utóbbi szituációban perdöntő a feltételesség és a felszínen lejátszódó történések sejtjeinkbe beépülő impulzusainak jelenléte. A „nem rendeltetésszerű használat" – jelen esetben műalkotások, önreflexiók készítése – elősegítheti annak a folyamatnak a beindulását, aminek keretében megfordul gép és ember viszonya: az utóbbi alkotó módon használhatja az előbbit. S ez a *kreatív* metodika rávilágíthat az elidegenedés korspecifikus vonásainak rögzítésére, valamint az elmozdulás határpontjainak kijelölhetőségére. (Ennyit a műfaj *esztétikai* érvényességének esélyéről).

Azóta, hogy *1962-ben Bruno Munari* első műalkotását elkészítette fénymásológépen, s hogy a műfaj önálló arculata és intézményrendszere kialakult a modern nyugati művészetben, bizony már eltelt egy kevés idő. Észak-amerikai és nyugat-európai (német, spanyol) elektrografikai múzeumok jegyzik a műfaj teljesítményeit. A kezdetben xerográfiának, copy artnak stb. titulált elnevezések eredőjeként tarthatjuk számon az elektrografikát, ami az elektronikus berendezések segítségével létrejött képi minőségeket foglalja egybe. Ennek a tipikusan huszadik század végi leképezési formának – ellentétben a nyugati kultúrákkal – régiónkban érzékeny *alternatív* és *oppozíciós* lehetőséget „biztosított" a fennálló zárt (félig nyitott) társadalmi berendezkedés. Mivel ezek az eszközök – különösen igaz ez a fénymásolóra – elvileg esélyt adtak a politikai alternativitás megnyilatkozásaira, így használatuk sok esetben (még ha az művészi célból történt is volna) nem kis nehézségbe ütközött. Akik hozzájutottak – mint Halbauer Ede –, azok már a nyolcvanas évek elejétől fogva törekedtek az új kifejezési forma komplexitásának megteremtésére. Ami azonban nem pusztán az említett kultúrpolitikai-politikai evidenciák folyományainak gátjába ütközött, de a hagyományosan konzervatív és támogatott művészeti struktúra útvesztői is „határt" szabtak a nyilvánosság elérésének. „Nem is tudjuk, hogy micsoda ez, csak úgy lemásol valamit: ez nem művészet." (Ennyit a műfaj *művészetszociológiai* árny- és fényoldalának megvilágításaként).

Halbauer Ede – vagy a *Xertox-csoport* (melynek a neve a sokszorosítás „mérgező" voltára utal) – már a nyolcvanas években felfedezte a technikát, önálló orgánumra azonban csak a kilencvenes évek elején tett szert a műfaj az *Árnyékkötők* mozgalmának keretében. Halbauer jelen tárlata azért is fontos kiállítás, mert azon ritka hazai alkotók közé tartozik, akik huzamosabb ideje következetes programként fogalmazzák meg művészi ideáikat a modern elektronikus eszközök közvetítésével. Az utóbbi hangsúlyos mozzanat kiemelése, *„Létélmények"* megfogalmazása, valóban érvényessé teheti a technikát, és az önálló műfaj rangját biztosíthatja neki. Végeredményben nem az eszköz kerül előtérbe, hanem az általa megélt, a segítségével megformált létérzés.

Az alkotó a nyolcvanas évek elejétől töretlen következetességgel megformált pályája valódi esélyeket sejtet *létpozíciónk megértésére.* Önexplorációnak (önkikérdezésnek) nevezett képsorozatain arc elé tartott kezek, védekező-hárító mozdulatok, játék hálóval és gézzel: mindennapjaink csapdái. De szimbolikájuk révén és folytonos, mániákus ismételgetésükkel egy magasabb létdimenziókat is megidéznek. Apokaliptikus vízióinkat teszik láthatóvá, érzékelhetővé: azt, ami kimondhatatlan. A háló végül befedi az arcot, az alakot, csak az elmosódó mozdulatok sziluettje marad. Tudjuk, hogy a fekvő, ordító, csuhába bújtatott fejek, a szálakat tépő fogak nem tűntek el véglegesen: az extázis révén más létszférába kerülnek, talán „ott" létélményeink megformálhatóvá, saját individuumunk pusztulása nélkül is megélhetővé válnak.

Halbauer Ede művészete, a Dorottya utcai kiállítóteremben *Létélményeim* címmel rendezett reprezentatív tárlata, ekképpen nem pusztán a műfaj művészetfilozófiai adekvátságára, a zárt kulturális környezetünkből adódott/adódó szerepelhetőségek hiányára és pozitívumaira hívja föl figyelmünket, de a *következetes* alkotói energiák összpontosításának esélyére és megvalósíthatóságára is. „Nincs két egyforma másolat / Nem érzünk kétszer egyféleképpen / Nem tudom miért van így ez / De érzem" (ifj. Tsúszó Sándor).

BOHÁR ANDRÁS

Lapunk támogatói

MTA–Soros Alapítvány
Művelődési és Közoktatási Minisztérium
József Attila Alapítvány
Szabad Sajtó Alapítvány
MHB Táncsics Alapítvány
MHB Művészeti Alapítvány
MHB Sajtóalapítvány
és magánszemélyek

KRITIKA
1993/10

HALBAUER Ede
Új Műv. 1993/12.

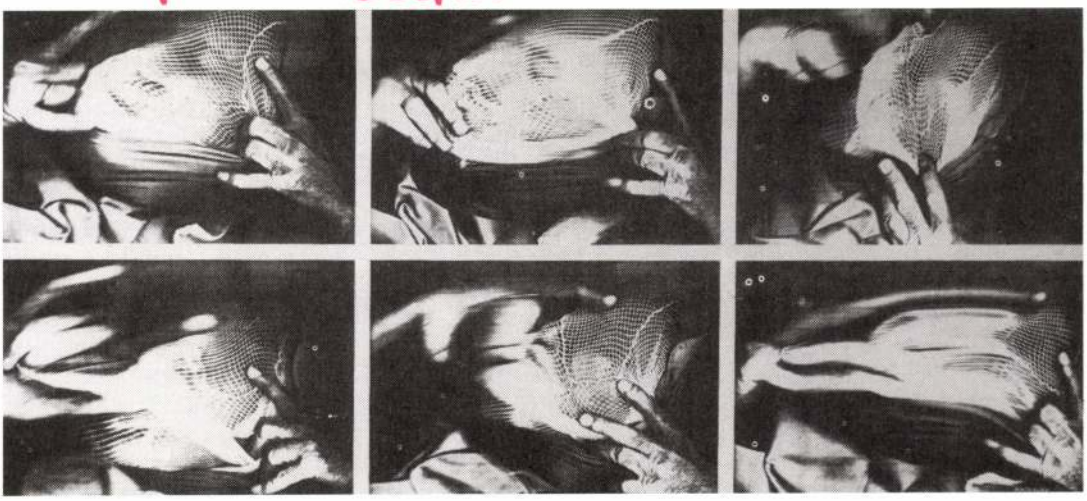

Halbauer Ede: Létélményeim X, xerox, 55×120 cm (Fotó Tahin Gyula)

zés. Joláthy Attila megpróbál rendet teremteni a zűrzavarban. Képein a rend korántsem a kispolgárian szimpla fogalom, leginkább a modern fizikus gondolkodására emlékeztet: az uránmag elhasad, neutronok szabadulnak ki, ezek újabb atommagba hatolnak be még több neutront szabadítva fel, láncreakció jöhet létre — ezután következhet a fantáziálás. Ha a geometriai formáról, alkalmazásáról a síkban és a térben, a lineáris perspektíváról és a sztereometriáról a művész tudja a tudhatót, megálmodhatja a múlt és jövő ideális városterveinek képi változatát, félszáznál több színnek a formavilághoz illő változataival vagy a tudományos-fantasztikus jövőálom űrobjektjeit.

Ám ez csak felszíne a dolognak. A lényege, hogy egy alkotó ember, szuverén személyiség, következetesen, mit sem törődve, körülötte mások mit, hogyan csinálnak, vall önmagáról, rejtezve, szemérmesen, mindig őszintén. Személyiség és mű fedi egymást, garanciái egymásnak.

Ritka, kivételes, figyelemre méltó a tömegtermelés korában, hogy valaki mer csupán önmaga lenni. Tisztelet és becsülés érte, talán megérjük, hogy egyszer akár példa is lehet.

SIK CSABA

Mindig ugyanaz, mindig más

Halbauer Ede kiállítása

Halbauer Ede azok közé a művészek közé tartozik, akik folyamatos szélmalomharcot vívnak a magyarországi művészeti szubkultúra közegében eluralkodott megszokással. Ami történik, valóban emlékeztet a „megunt szerető" lélektani példahelyzetére: a vonzó, érdekfeszítő és újszerű formai lelemény, mely az adott művészeti környezetben (térben és időben egyaránt) felbukkanásakor a „nyugodt öböl" (Kállai Ernő) vizét felkavaró revelációként hat (gondoljunk *Ország Lili* „nyomtatott áramkörei"-re, *Deim Pál* bábumotívumára vagy *Birkás Ákos* fejsorozatára), később, évek múltával a művész ismert copyrightjává válik, hogy végül alig-alig legyen képes megmozgatni a „hazai vizeket". Igazuk lehet a művészeknek, akik a folyamatos figyelmet (legalább a „szakma" folyamatos figyelmét) hiányolják, mely nem siklana át az első pillantásra „mindig ugyanolyan" munkákból folyamatosan építkező életművek belső változásai és műhelyproblémái felett. A jelenlegi helyzetben a kép önmagában nem kelt igazi érdeklődést (hiszen „mindenki" tudja, hogy milyen „egy Deim" vagy „egy Birkás"); a szubkultúra megelégszik a kép kontextusával, a copyrighttal. Ez a formális és protokolláris működés szociológiai értelemben ugyanúgy felszámolja a „jó képet", mint a „rossz képet". Ki veszi a bátorságot ahhoz, hogy megvonja a határt az egykori teljesítményt felélő, azt belülről elpusztító önismétlés és az életművet — látszólagos mozdulatlansága ellenére is — elevenen átjáró apró, ám mindent eldöntő nüanszok, módosulások között?

Halbauer a nyolcvanas évek közepétől egyre több kollektív kiállításra küldte el xerográfiáit, egyre többször lehetett találkozni azok reprodukcióval különféle lapokban. Jellegzetes, a fénymásoló üveglapjára hajoló arcok, vicsorgó fogak, drapériákat, gézpólyákat és hálókat szorongató—gyömöszölő kezek mindig ugyanaz—mindig más variációi; egy vége-nincs sorozat szokatlanul expresszív és zavarba ejtően nyílt, elfojtott ösztönmegnyilvánulásokkal, leplezetlen, primer indulatokkal szembesítő epizódjai követték egymást. Tíz év telt el közben, s számomra mindvégig kétséges volt e munkákat pusztán képnek (fényképnek vagy éppenséggel „grafikának") tekinteni. Akár a *Rudolf Schwarzkogler* akcióiról készült fotók, Hal-

bauer xeroxai is egy, a másológép villanásának fényében lezajlott, közönség nélküli performansz dokumentumai — és persze képek is: egy tudatosan előkészített, gondos összmunkán (a felvételeken gyakorta két arc van) alapuló kompozíció minden ambíciójával. Ezekhez a *képekhez* persze behatóan ismernie kell a technikát, a gép adta lehetőségeket; mégis e művek erejét nem az efféle ügyességekben és nem is az esetenként elvitathatatlan „festői" erényeikben látom, hanem — és ez a momentum határolja el Halbauer tevékenységét a xeroxművészettől és az elektrografikától — az eredeti akciók lapokra rögzült, megőrzött feszültségében, szuggesztivitásában.

A művész ragaszkodik hozzá, hogy performanszainak egyetlen „nézője" legyen, a másológép, melynek személytelensége nem zavarja meg ezt a maga közvetlenségében senkire-sem-tartozónak ítélt helyzetet és atmoszférát, melyben az akció lezajlik. A születő kép viszont — láthatóan — nem tabu immár; a projekció eredményére nem vonatkozik semmiféle tilalom vagy korlátozás. Ezért érthetőek Halbauer makacs próbálkozásai, hogy az akciók képeit, a xeroxokat par excellence képként elfogadtassa, hogy a szubjektív „tiltás" alá nem eső képet „mint olyat" szerepeltesse a művészeti nyilvánosság hagyományos fórumain. E képzőművészeti törekvéseit példázzák a felvételvariációkból — olykor óriásraszter, olykor papírforgó módján — összeépített nagyobb kompozíciók. Az egymáshoz rendelt gesztusok azonban rendre kitörnek, elszabadulnak ezektől a mechanikus, rendet sugalló konstrukciókból, és továbbra is szabad és önálló életet élnek. Nem tudom, lehetséges-e és egyáltalán: érdemes-e egyszerű képelemmé, motívummá minősíteni a megismételhetetlen, sohasem-volt, sohasem-lesz pillanatok fény rögzítette érvényességét? *(Dorottya utcai Kiállítóterem, 1993. VII. 22—VIII. 15.)* *A. G.*

A pécsi Mesteriskola kiállítása

Idén másodízben mutatkozott be tanévzáró kiállítással a Janus Pannonius Tudományegyetem keretein belül működő Mesteriskola. Az elnevezés jelzi, hogy posztgraduális képzésről van szó. Harmadik éve, hogy *Keserü Ilona, Bencsik István* és *Rétfalvi Sándor,* a rajztanszék tanárai elindították a képzést. A munkába bevonták *Schrammel Imrét*, aki a siklósi alkotótelep révén került elérhető közelségbe. A jelentkezők nagy része az első évfolyamban a rajztanszéken végzett hallgatók közül került ki, bár a kiírás szerint bárki jelentkezhet, akinek felsőfokú, szakirányú végzettsége van. A jelentkezés egy mesternél történik, aki elbírálja a beadott munkákat, majd beszélgetés után dönt a felvételről. A képzés alapja a mester és tanítvány együttműködése, a mester szellemi irányítása mellett. Sikeresen befejezett szemeszter után átmehet más oktatóhoz, természetesen előzetes megegyezés alapján.

Az oktatás a meglévő műhelyekre épül: Bencsik István a villányi szoborparkban, Schrammel Imre a siklósi kerámiaműhelyekben, Rétfalvi Sándor bronzöntőműhelyben tanítja a szakmai fogásokat. Keserü Ilona tanítványai az elmúlt évben a közeli István-akna használaton kívüli üzemépületben jutottak tágas műhelyekhez a pécsi Hőerőmű Vállalat támogatása révén.

A képzés része egy nagyarányú koncepciónak. A távlati cél művészeti kar létrehozása a JPTE-n belül, ahol helyet kapna a kortárs zene, az építőművészet, színpadművészet és az elektronikus képalkotás, mindegyik terület önálló tanszéken belül. A hosszútávú program nemcsak a már most meglévő külföldi érdeklődéssel számol, de igyekszik biztosítani a hazai hallgatók más egyetemeken történő részképzését is. A Mesteriskola jól illeszkedik a felsőszintű művészképzés külföldi intézményeihez. Az EMA (European Masters Degree in Art) a pécsi Mesteriskola három modul javaslatát vette fel programjai közé, amelyek 1993 januárja óta működnek.

A Mesteriskola oktatói közössége nem kötelezte el magát valamely közös művészi koncepció mellett. Az oktató művész személyisége a garancia az adekvát módszerek kialakítására. A képzésben vendégoktatók is részt vesznek: *Amemiya Issei, Major Kamill, Székely Péter, Gál Tamás, Péter Ágnes.* Az elmúlt tanévben *Konkoly Gyula* volt a festészet tanára, aki a Mesteriskola oktatói közösségének állandó tagja lett.

Ezekután természetes, és a több helyszínen megrendezett kiállítás is azt bizonyítja, hogy a munkákra a mesterek által választott módszer nyomja rá a bélyegét. Az oktatás folyamata, a felmerülő lehetőségek (például a nagyobb műhely a festőknél) alakítják a végeredményt. A cél az eszközök elsajátítása, szó szerint és átvitt értelemben is. A kőfaragás, az agyagmunka vagy a festés technikája egyúttal olyan eszköz, amellyel elsajátítható egy művészi formanyelv, amely utat nyit az önálló alkotás felé.

A tanévzáró kiállítás vitathatatlan színessége szinte fesztiváljelleget kölcsönzött az alkalomnak. Az események központja a *Parti Galéria* volt a Káptalan utcában. Itt zajlott a megnyitó, és itt minden műfaj képviseltette magát. A kisebb méretű márványszobrok mellett helyet kaptak a kerámiabüsztök, tanulmányok, torzók. Az erre az alkalomra rendbe hozott, kivilágított padláson a nagyméretű festménytanulmányokat állították ki. A Nemes Endre Múzeum udvarán *Schaár Erzsébet* szobrainak társaságába kerültek a nagyméretű márványplasztikák és a kivételesen szerencsés környezet fokozta a tárgyak hatását. Az organikus és geometrikus-absztrakt formák egyenlő arányú jelenléte tanúsítja, hogy a felnövő nemzedék számára a neoavantgárd is történelem, a geomet-

A SZOMBATHELYI KÉPTÁR
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

HALBAUER EDE

GRAFIKUSMŰVÉSZ

LÉTÉLMÉNYEIM

CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁRA.

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:

1994. JANUÁR 5 - FEBRUÁR 6-IG

Halbauer Ede

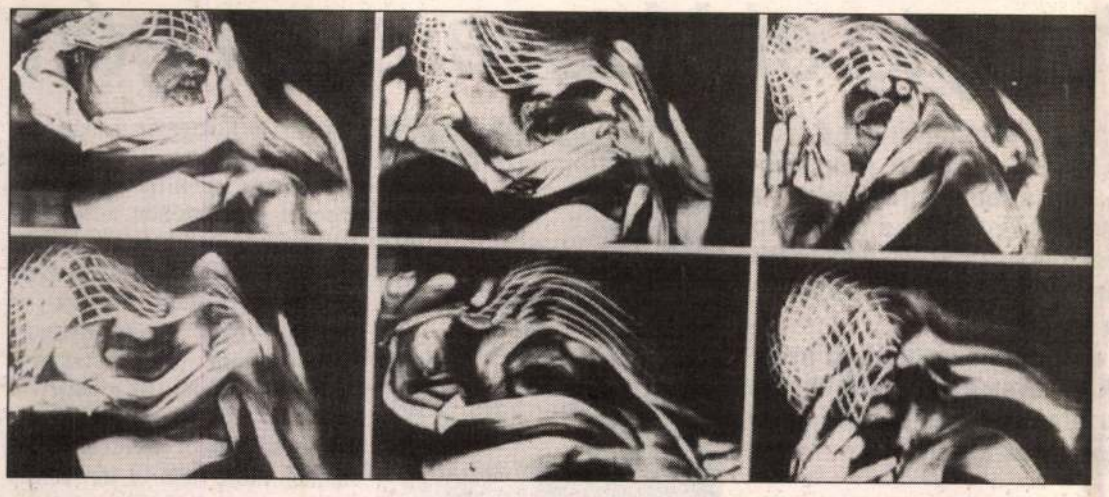

Létélmények

Halbauer Ede xeroxai a Szombathelyi Képtárban

Napilapok és folyóiratok, többek között az Élet és Irodalom illusztrációiként gyakran találkozhatunk Halbauer Ede műveivel. Színvonaluk mellett az is indokolja szerepeltetésüket, hogy jól reprodukálhatók. Természetes, hogy e műfajban előnyben részesül a grafika, viszont Halbauer esetében megszorítással kell élnünk a műfaji besoroláskor. A grafikus hatás valójában a magyar művészetben egészen szokatlan technikai háttérből származik; a képek fénymásolóval készültek, azaz xerográfiák.

A szokatlan művészi nyelv szokatlan művészi pálya terméke. Halbauer Ede ötvenéves, amikor feltűnik a magyar képzőművészetben. Korábbi alkotói periódusa után felhagyott a képzőművészettel. Feltűnése jelentős szakmai sikerrel járt. A rá irányuló figyelem, a kritikai elismerés mértéke meghaladta sok olyan kollégájáét, akik már jóval régebben is aktív kiállítók, a művészeti közélet szereplői voltak. Szakmai elismerésének egyik csúcsa az volt, amikor 1985 áprilisában a Magyar Nemzet kritikusa a „Negyven alkotó év" című tárlatot méltatva (lehúzva) egyedül az ő nevét említette a „fáradt önismétlő al-

kotásokat" létrehozók népes mezőnyével szemben, és „kiemelkedően jónak" értékelte xeroxait.

Mindez nem véletlen. A nyolcvanas évekre a grafika válságba került, pontosabban az elharapózó „festési düh" elterelte róla a figyelmet. Csak a szokatlanság és a szuggesztív kifejezés számíthatott elismerésre. Halbauer műveire pontosan ez jellemző.

Századunk (is) bizonyítja, hogy a képzőművészek nagyon fogékonyak a technikai újdonságokra. Mindenképpen érdem, ha valaki elsőként próbálja ki ezeket az esztétika szférájában, márpedig Halbauer Ede ezt tette Magyarországon. Meglepődve kell viszont észrevennünk, hogy nála is és sok más élvonalbeli művésznél a modern technika ősi tartalmak kifejezésére szolgál. Halbauer Ede művészetében is az elektromos felvillanás „korsemleges" motívumokat örökít meg.

A mítosz, az ősiség kutatása kortünet, viszont itt nem a nemzeti identitást keresők „alkalmazott mitológiájáról" van szó, hanem az „ősvaló", a kollektív l é t é l m é n y megfogalmazásáról, felszínre hozásáról.

A xerográfiákon megjelenő arcrészletek, a dróthálóba, rongycafatokba harapó fogak, vicsorgó szájak félelmetesek; egyszersmind tekintetet vonzóan szuggesztívek. A századvégi ember kétségbeesését, szorongásait leplezik le. Ez a fajta önfeltárulkozás nem szolgáltatja ki a művészt: a „portrékról" hiányoznak az egyéni jegyek, a felismerhető vonások. Mondhatjuk tehát azt, hogy Halbauer mások nevében is szól.

Halbauer Ede művészete nem elszigetelt jelenség századunk művészettörténetében: abba a vonulatba tartozik, amelynek „ősképét" Edvard Munch teremtette meg a „Sikoly" variációival, és amelyhez később az expresszionizmus és szürrealizmus sok kiváló művésze csatlakozott Magyarországon és külföldön. (A kiállítás február 5-éig tekinthető meg a képtárban.)

Gálig Zoltán

A kultúra ára!?

Tervek, remények, intézmények

A művelődési intézmények évek hosszú sora óta egyre szorosabbra húzott nadrágszíjjal kénytelenek létezni. Öt megyei intézmény vezetője közül tegnap a Megyei Művelődési Központ, a Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtár és a Savaria Múzeum igazgatója mondta el, milyen kilátásokkal, reményekkel indultak neki az évnek. Ma másik két megyei intézménynél érdeklődtünk.

KELLENE EGY ÚJ LEVÉLTÁR

Tilcsik György, a Vas Megyei Levéltár igazgatója:

— Én erről nem szívesen nyilatkozom, a fenntartónk úgyis tudja a gondjainkat, az álmainkat. Azt, hogy kellene egy új levéltár. Egy XX. századvégi átlagos igényeket valamelyest kielégítő épület. Amiben van olyan kutatóterem, ahol egyszerre talán tízen is le tudnak ülni, van kiállítóterem, még netán öltöző is. Lehetetlenek a körülményeink. De említhetem a kőszegi levéltárat is. Ott is minimum kétszeres nagyságú helyre lenne szükségünk. Talán kevesen tudják, érzékelik, de dőlnek hozzánk az iratok. Gondoljon csak bele, hogy például a csődtörvény hatására mennyi irat keletkezik. Nekünk meg nincs helyünk. Nyomorgunk. Ezért nem szívesen beszélek az egészről. Majd elválik, mennyi pénzt kapunk.

SZIMFONIKUSOK: HIÁNYZIK AZ ELISMERÉS

Hajdók Judit, a Szombathelyi Szimfonikus Zenekar igazgatója:

— Megdöbbentett, hogy a megyei vezetés január közepéig egyetlen költségvetési tárgyalást sem folytatott az intézményeivel. Nem hiszem, hogy az ország egy településén is ez megtörtént. Hiszen mi, intézményvezetők felelősséggel tartozunk a ránk bízott intézményekért, az ott dolgozókért. És most csak közvetett információkat kényszerültünk beszerezni egyéb csatornákon. Mindemellett nyugodt vagyok. Tisztában vagyok azzal, hogy ha Vas Megye Önkormányzata a szimfonikus zenekarra nézve fenntartja magának továbbra is a fenntartói jogokat, akkor vállalja is a kötelezettséget. Ez az új közalkalmazotti béreket, az épületek rezsijét és a szakmai munka költségeinek egy részét foglalja magában. Különösen várjuk ezt két viszontagságos gazdasági év után, amikor a gyakori igazgatóváltás következtében a zenekar — összehasonlítva az ország többi professzionális zenekaraival — nem kapta meg a kellő erkölcsi és anyagi elismerést.

A Szombathelyi Szimfonikus Zenekar olyan magas szinten tevékenykedik, folyamatosan bizonyít, művészetet tolmácsol, hogy reméljük: Vas Megye Önkormányzata a működéshez elengedhetetlenül szükséges nyugodt körülmények megadásával fogja bizonyítani a zenekar nyilvánvaló becsülését.

♦♦♦

A költségvetést előkészítő egyeztető tárgyalások a jövő héten zajlanak majd a Megyeházán. Január 12-én a Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ, 13-án a Vas Megyei Pedagógiai Intézet, a megyei könyvtár, a levéltár, a Savaria Múzeum, 14-én pedig a szimfonikus zenekar ügyeiről esik majd szó. **N. M.**

Tankönyvbemutató előadások

Az 1994/95. tanév tankönyvjegyzékét 1994 januárjának első hetében kapják meg a közoktatási intézmények, a megrendeléseket január végéig kell elküldeniük az egyes kiadókhoz. Annak érdekében, hogy a pedagógusok felelősségteljesen választhassák ki a széles tankönyvi kínálatból a legmegfelelőbbeket, fontos, hogy megismerjék a kiadványokat. Ezért a szegedi Mozaik Oktatási Stúdió tankönyvbemutató előadásokon mutatja be negyven tankönyvét.

1994. január 11-én 15 órától Szombathelyen, a Nagy Lajos Gimnáziumban (Széchenyi utca 2.) a kiadó alsó tagozatos tankönyveit ismerhetik meg a pedagógusok. Az előadást követően lehetőség nyílik a könyvek megvásárlására is. A rendezvényen való részvétel minden érdeklődő számára díjtalan.

A Szombathelyi Premontrei Rendi Szent Norbert Gimnázium felvételi tájékoztatója

A Csornai Premontrei Prépostság *1994. szeptember 1-jén Szombathelyen, egykori gimnáziumában újra megkezdi oktatónevelő munkáját. Ez az épület 100 éves múltra tekint vissza. Iskolánk államosítása, 1948 óta a Nagy Lajos Gimnázium működik benne. A Szombathelyi Önkormányzattal történt megállapodás értelmében ideiglenesen a Premontrei és a Nagy Lajos Gimnázium közös épületben működik majd. 1996-ban pedig már az egész épület a Rend tulajdonába és használatába kerül, és ettől kezdve 8 osztályos gimnáziumnak ad otthont.*

Az 1994/95-ös tanévre *az általános iskola 8. osztályát végző tehetséges fiú és leány tanulók jelentkezését várjuk, felekezetre való tekintet nélkül. Iskolánkban a szerzetes tanárok mellett a Nagy Lajos Gimnázium felkért és együttműködésre kész kiváló tanárai tanítanak. Ez biztosítja az oktatás magas színvonalát.*

Ugyancsak ezt szolgálja, hogy a Premontrei Gimnázium tanulói is igénybe vehetik mindazon képzési formákat, amelyeket a Nagy Lajos Gimnázium nyújtott, illetve nyújt diákjai részére. Ilyenek: a fakultációs lehetőségek, a nyelvtanulási lehetőségek (angol, német, francia, orosz és latin nyelv kezdő és haladó fokon való tanulása), a számítástechnikával való ismerkedés, illetve a matematika magasabb óraszámban történő elsajátítása.

Emellett komolyan törekszünk *arra is, hogy iskolánkban megvalósuljon a keresztény szellemű nevelés. Ezt a célt szolgálja mindenekelőtt a rendszeres hitoktatás, amely felkészíti a fiatalokat a keresztény hit szerint való gondolkodásra és életre. Egyszersmind feltárja előttük az európai kultúra keresztény hagyományait és alapjait.*

Vidéki tanulók részére *az Egyházmegyei Hatóság igyekszik Fiú- illetve Leánykollégiumába felvételt biztosítani.*

Meg vagyunk győződve arról, hogy sok szülő és tanuló szívesen veszi igénybe a magas színvonalú oktatás és keresztény nevelés együttes biztosítását és ezért örül a Premontrei Rendi Szent Norbert Gimnázium újra indulásának.

Szombathely, valamint Vas és Zala megye lakosságának nem szükséges bizonygatni, hogy az 1808 óta működő Premontrei Gimnáziumban milyen kiváló tanárok tanították és nevelték az ifjúságot. Közülük négynek nevét márványtábla örökíti meg a gimnázium bejáratánál. Ezek voltak: Kunc Adolf fizikus és történész, Lipp Vilmos régész, Edelmann Sebő, az ikervári erőmű tervezője, Kárpáti Kelemen történész, aki Szombathelyen több kulturális egyesületet alapított.

A Premontrei Gimnáziumba való jelentkezés *és felvétel a többi gimnáziuméhoz hasonlóan történik. A jelentkezési lapokat az alábbi címre kell küldeni:*

Premontrei Rendi Szent Norbert Gimnázium
Szombathely, Széchenyi u. 2., 9700.

A vidéki tanulók felvételi kérelmükben írják meg, hogy kérik-e felvételüket az egyházmegyei fiú- illetve leánykollégiumba.

A speciális nyelvi csoportba (német, angol) jelentkezők felvételi vizsgát tesznek magyar nyelvből és matematikából. Ennek időpontja: február 19. (szombat).

A többi csoportban — miként a Nagy Lajos Gimnáziumban is — csak nagyszámú túljelentkezés esetén lesz felvételi vizsga: ugyancsak február 19-én. Erről az illetékes iskolák idejében telefonértesítést kapnak.

A jelentkezni szándékozóknak *bővebb információt nyújt a Premontrei Gimnázium Felvételi Irodája minden kedden és csütörtökön délután 15—17 óráig. Az Iroda címe: Szombathely, Széchenyi u. 2., telefonszáma: 94/312-048.*

Szombathelyi Premontrei Rendi Szent Norbert Gimnázium

Jótékonysági koncert

Szandi és Viki tart jótékonysági koncertet szombaton fél 11-től az Almássy téri Szabadidő-központban. A rendezvény bevételét a Kapcsolat Alapítvány javára ajánlják fel.

A Kapcsolat Alapítvány céljáról, munkájáról az alapítvány kuratóriumának elnöke, Kardos Ferenc adott tájékoztatást az MTI-nek. Elmondta: az alapítvány a felbomlott családok gyermekeit, a gyermekektől elszakadt szülők és gyermekeik kapcsolattartását, az egyszülős családokat segíti. A Kapcsolat Alapítvány egyszülős klubjában péntekenként 5 és 7 óra között a gyermeküket egyedül nevelő anyákat és apákat pedagógiai és pszichológiai tanácsadással segítik a mindennapi gondok megoldásában. Az Erzsébetvárosi Nevelési Tanácsadóban (1073 Budapest, Osváth u. 3.) működik a Kapcsolat Ügyelet, amely szombatonként 10 és 13 óra között azokat a szülőket fogadja, akik között a válás következtében úgy megromlott a kapcsolat, hogy a gyerekeket érintő legalapvetőbb kérdésben sem tudnak megegyezni.

A Kapcsolat Alapítvány fontosnak tartja, hogy szolgáltatásaival a házassági konfliktusok megoldását, válás esetén a kulturált elszakadást és a szülő—gyermek kapcsolattartás legjobb formájának kialakításában adjon tanácsot. Az alapítvány Társkereső Szolgálata az Osváth utca 3. szám alatt működik, ahol pszichológusok, szakemberek segítenek a kapcsolatteremtésben.

A szerény, kék kartonkötésű kötet, amely külsőleg nem sokat árul el magáról, valójában több, mint aminek az ismeretlen szerkesztő „Az olvasóhoz" címzett előszóban véli. Az antológia ugyanis nemcsak „kellemes téli ajándék", hanem egyben kordokumentum is. Amelyből kiderül, hogy minden hivatalos támogatás és irányítás nélkül az írással is foglalkozóknak a maguk zsebébe is bele kell nyúlni, vagy legalábbis fizető támogatást kell keresni, ha műveikkel a nyilvánosság elé akarnak kerülni. Így az évtizedes hiány után nem is lehet várni, hogy az alcímben vasinak nevezett antológia teljes és átfogó képet adó legyen. Sőt, csak jóindulattal mondható kizárólagosan vasinak; a szerzőknek ugyan több mint fele ténylegesen vasi, de több olyan távol élő is akad, aki csak a helyi lapban való közlései jogán került a gyűjteménybe. Így a szerkesztő és kiadó megnevezése nélküli kötet valójában egy még nem „hivatalos" baráti kör bemutatkozása, és ennek igencsak örülni kell. Mert a hét prózaíró és a tizenhárom költő felvállalt valamit, amiből kiderül, hogy szavuk és mondanivalójuk sok olyan értéket képvisel, amit kár lett volna elhallgatni — és hogy ezért anyagi áldozatot is vállaltak, az külön dicséretet érdemel —, főképp, ha tudjuk, hogy a szerzők fele aktív, vagy nyugdíjas pedagógus!

Kezdjük talán az önálló kötettel még nem rendelkező szerzők prózáival.

ÁCS Sándor ízes erdélyi szólásait, székely fordulatokkal teli hasonlatait, szép tájleíró vadásztörténeteit mindig szívesen olvastuk bárhol jelentek is meg. (Több novellája országos pályázatot nyert!) A kötetben szereplő két írása is igazi irodalmi remeklés; egyéni stílusa és olyan hangulata van, amely széppé varázsolja a múltat, az egykori katonaéletet, az elhagyni kényszerült erdélyi havasok világát; mély emberi érzéssel közvetíti „pusztuló népe bánatát".

Mit tükröz a Téli szivárvány

BAROTA Mihály évtizedes nevelőtanári élményeiből fakadó regényrészletéből sugárzik az ifjúság megértése és szeretete. Párbeszédeit drámaivá tudja fokozni. Az írás előzményei épp e héten olvashatók a Vas Népében folytatásokban.

CSIDER Sándor népművelő-tanár a „Családia" címet adja kisprózáinak. Valójában nem több, mint hangulatos visszaemlékezések sora saját és gyermekei ifjúságából, de példamutató gyermek-szülő viszonyt tükröz.

MIHÁLY János is pedagógus. Karácsonyi története a népmesei elemekkel átszőtt, szerencsét próbálni induló három fiú kalandjait meséli el váratlan fordulatokkal és szokatlan, reális tanulsággal.

A Zalából származó, de Szombathelyen újságíróskodó VÁRHELYI József írása „A hegyeket nem lehet eltemetni" több, mint az édesanyja emlékét idéző történet, a bányászsors változásait is tükröző korkép — mély emberi érzésekkel megrajzolva.

Önálló kötetekkel egyedül PÓSFAI János újságíró rendelkezik a kötet prózaírói közül. Az antológiában közölt „Borzas madár" című novellája egy munkássors képeit villantja fel a tőle megszokott jó megfigyelői készséggel, olyan, a rutinosságon túlmenő irodalmi igénnyel, amelynek stílusát már előző köteteiben is élvezhettük.

BALOGH Ilona érző női lélekkel átitatott kisprózái mellett pár hangulatos téli és jövőnkért aggódó verssel is bemutatkozott. Újrajelentkezésének csak örülni lehet.

És ezzel már át is térhetünk a kötet költőinek felsorolására. Itt már ismertebb a névsor, hisz közülük kilencen rendelkeznek egy vagy több korábbi önálló kötettel. Náluk fellelhető némi szerkesztői elv, de lehet, hogy csak a kiadási időszak véletlenségének köszönhető, hogy a kilenc költőtől tizenhat karácsonyi vers található az antológiában.

BALOGH József, DEVECSERY László és PŐDÖR György a már régebbi köteteikből megszokott könnyed, játékos rímekkel rajzolják fel a vasi téli táj szépségeit, sok mély gondolatot is tükrözve, az emberek szeretet-igényeinek is hangot adva.

A legvasibb tájfestő KAPORNAKY Gyula, az Őrség dalosa, aki még mindig friss és érdekes tud maradni, nyolc új költeményét közli.

A pedagógus NAGY János őszinte életképei a költő belső világát tükrözik; stílusában egyre önállóbb és művészibb lesz, fejlődése a kötet hat versében is nyomon követhető.

Formailag SZOKOLY Tamás versei nyújtanak érdekességet és meglepetést, de mély, őszinte emberi gondolatokat is.

BÖRÖCZKY Mihály egyéni ízű életrajza mellett verseiben mintha líraibb, kibontakozóbb lenne, mint régebbről ismert reális költeményeiben.

SZAUER Ágoston gencsapáti pedagógus szerény 2-3 versszakos párosrímű verseivel mutatkozik be.

Örömteli TOLDI Erzsébet újrajelentkezése is: hat érdekes, hol lírai, hol rendhagyó versével.

VADÁSZ Imre Ferenc öt közölt versében igyekszik túllépni az Akasztott Isten című kötetében adott színvonalát.

A vasiak antológiáját KANIZSA József hat, TÁBORI Ottó hét és ZOMBOR Béla tíz, témájában és gondolatokban gazdag, kiforrott verse teszi teljesebbé.

Kár, hogy a szerzők arcképének nyomdatechnikai kivitelezése nem éri el az írások színvonalát. A nyomda a prózai írások egységes formai tördelésére is jobban ügyelhetett volna. Nem a felmentés szándékával, de megjegyzem, hogy a kötet mindössze három hét alatt készült el. Tehát rekordidő alatt.

A Téli szivárvány a téli könyvkiadás örömet okozó kellemes meglepetése, mégpedig helyi szerzők írásaival.

Gergely Graf Ernő

Erdélyt hagyta el Magyarországért

Egy nemrégiben megjelent irodalmi antológiában a következőket írta magáról: „Nekem itt sem gyökerem, sem ismerősöm; olyan vagyok a földön, mint a sebbe törött tüske. Az én jajom idegen, a szomorúságom másmilyen, s cinikusan fagyos a vígaszságom. De aki megérti a pusztuló népem miatti bánatomat és együtt tud sírni velem, azt forrón keblemre ölelem és nekiajándékozom a szívemet."
Ács Sándor írásait e lap olvasói ismerik, magáról az íróról azonban nem sokat tudhatnak. Fél évszázada Erdélyt hagyta el — kényszerből, azóta is szülőföldjét siratja. Első kérdésünk mi lehetne más: mit jelent önnek Erdély?

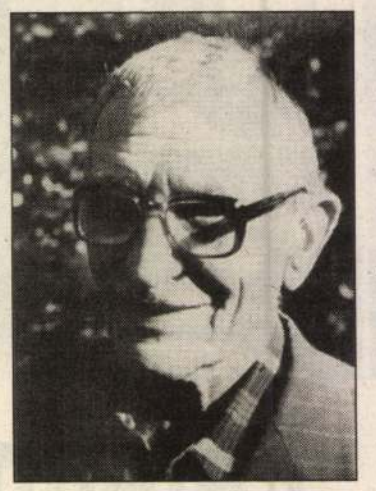

— Háromszék vármegyében a Miklósvári járás szolgabírója voltam. Borót volt a járási székhely, ott laktam. Családunk a székelyföldről származik: Nagyenyeden születtem 1913-ban. Apám, a pénzügyi tisztviselő, hét éhesszájú gyermek eltartásával kínlódott, anyámnak éppen elég volt a család, a gyermeknevelés terhe. Én voltam a legfiatalabb, én álltam legközelebb hozzá: fürdettem, ápoltam, gondját viseltem.

— Milyen volt a gyermekkora?

— Az első világháború idején mindenből kifosztották a családunkat. Anyám korpából főzött puliszkát, mert kukoricalisztre nem tellett. Tizenkilenc után ez lett a magyarság sorsa Erdélyben: keserűség, kiszolgáltatottság, állástalanság. Nagynehezen bekerültem szülővárosom gimnáziumába, melyet Bethlen Gábor alapított. Az érettségi vizsga letételéért azonban Kolozsvárra kellett utaznom, mert a mi gimnáziumunknak nem volt nyilvánossági joga. Román egyetemi tanárokból alakult szakbizottság ítélte meg, hogy érett vagyok-e. A magyar tárgyakat is románul követelték meg.

— A jeles érettségi után hova került?

— A II. Károly királyról nevezett kolozsvári egyetem hallgatója lettem. Harminchatban diplomát szereztem a jogi karon, egy év múlva pedig felvettek az ügyvédi kamarába. A bécsi döntés idejéig egy román ügyvédi irodában voltam gyakornok.

— Így elmondva nagyon egyszerűnek tűnik.

— Ami mögötte van, azt nehezebb szavakba önteni. Fuszulykát ettünk, amikor a rádió ismertette a bécsi döntést. Nekünk ez azt jelentette, hogy akkortól Kötegyámnál kezdődik a magyar határ. Áldott Úristen! — szakadt fel belőlem, és csak néztük egymást. Megfelezték Erdélyt, ahol mi éltünk, attól kezdve csak Romániáé lett, tehát kirekesztetté váltunk. A „román" Erdélyből menekültem Kolozsvárra, illetve a székelységbe.

— Ott mihez kezdett?

— A Dél-Erdélyből menekülteket sehova sem vették fel. Negyvenegy februárjában kerültem aztán Háromszék megyébe. Nyolc hónapig éjjel-nappal tanultam a magyar közigazgatást. Annyit szívtam magamba, hogy tizenkét gyakornoktársam közül engem bíztak meg a baróti szolgabírói hellyel.

— Aztán el kellett hagynia ezt is.

— Negyvennégyben jött az ukáz: pakolni, pakolni, menteni, amit lehet! Csendőri fedezettel keltünk útra azzal, hogy legfeljebb két hétre szól a távozásunk. A két hétből életre szóló elszakadás lett. Fiammal, feleségemmel menekültünk Fehérvárig. A harcok alatt megkíséreltük a visszamenekülést, ez azonban nem sikerült: Debrecenben landolva így kezdtünk új életet. Negyvenkilenc tavaszán — feleségem betegsége miatt, nem bírta a sík vidéket — Szombathelyre pályáztam, azóta itt élek. Kiseb-nagyobb megszakításokkal csaknem fél évszázadot töltöttem a közigazgatásban, de közben voltam culájger, rakodómunkás, senkifia eleget. Ötvenhat októberében a Minisztertanács rehabilitálta a kulákbarátnak kikiáltott, a közigazgatásból kiebrudalt jogászt. A hetvenes évek végétől nyugdíjamból élünk. Nem lett könnyebb az életünk, az időközben született másik gyermekünk taníttatása gondot jelentett, de Istennek hála, fiam is, lányom is révbe jutott. Mi pedig feleségemmel kettecskén — megöregedtünk.

— Mit jelent önnek az írás; egyáltalán miért és mióta ír?

— A magány kényszerített rá, a fájó emlékek, a visszavágyás. Én nem akartam író lenni, csupán a gyermekeimnek akartam megörökíteni történeteimet. Aztán egy országos irodalmi pályázat első díjas sikere kimozdított, barátaim, családom unszolására írogattam, s most már nem tudok meglenni írás nélkül. Lélekben tisztább lettem ettől, elmélyült bennem a velem született igazságérzet, a hazaszeretet, a hovatartozás érzése. A volt gyermek- és ifjúkorom Erdélye fogvatart, ha csak lehet, visszajárok. De ugyanígy vagyok az itthoni dolgokkal, ezért a hazáért is tele vagyok aggódással, féltéssel, ami itt történik, azért én rettenetesen megszenvedek.

Csekélységekből is le tudom mérni az emberek hangulatát, pillanatnyilag szomorú és kilátástalan vagyok. De nem adom fel, amíg tudok, írok.

Pósfai János

Barota Mihály

Profán könyörgés (9.)

Az otthonban a régi kép fogadta: óvodáskorúak, iskoláskorúak, nagyobb fiúk-lányok, gyógypedagógiai iskolai oktatásra kényszerültek, és más szerencsétlen, hányódó gyermeksorsok... Kényszerpálya...

A lányok között Erzsi volt abban az időben, amikor Jancsit visszahozták Szőlősről — az egyik legérdekesebb jelenség. Termetre anyányi, de még iskolaköteles korú. A IV-es számú általános iskolába járt ő is, mint ahogyan az átmeneti otthonban ideiglenesen tartózkodó normál iskolások — valamennyien. Az átmeneti otthon (Megyei Gyermek és Ifjúságvédő Intézet) és az említett iskola között volt egy megállapodás, amely szerint az otthonba érkező normál iskoláskorút másnap már iskolába lehetett küldeni, nehogy pótolhatatlan mulasztás miatt elmaradjanak.

Erzsi szeszélyes, nyugtalan alkatú lány volt, képtelen arra, hogy valamit tudatosan, hosszabb ideig, türelmesen csináljon. Mindig mehetnékje volt. A leglehetetlenebb címekkel levelezett, mert azt akarta, hogy történjék véle valami új, eleddig ismeretlen dolog.

Arca széles, termete erős, csontos, vaskos. Szeme telhetetlen kíváncsiságot, érdeklődést mutatott. Ugyanakkor nagyon ravasz is volt. A legtragikusabb az ő életében az volt, hogy mindent hamarabb és mohóbban akart, mint az átlag. Alig múlt tizenöt éves, már mindent tudott az életről, szerelemről. Anyja elkergette a háztól, mert a legújabb férfi, aki éppen akkor élettársa volt, szemet vetett a lányra...

Egyik alkalommal azzal állt elő, hogy az otthon vezetősége őt is engedje el az iskola által szervezett tanulmányi kirándulásra.

— Mikor indultok? — kérdezte az otthon nevelője.

— Vasárnap reggel.

— Vonattal mentek?

— Kerékpárral.

— Honnan veszed a kerékpárt?

— Tudomásom szerint van az otthonnak.

— És ha tönkremegy az a kerékpár?

— Biztosan lesz ott valaki, aki segít megjavítani.

Bökönyi, a főhivatású nevelő felhívta telefonon az iskola igazgatóját, informálódott egy kicsit. Valóban lesz kirándulás, Erzsi nem blöffölt. Azt azért elmondta az igazgató, hogy kicsit tartanak Erzsitől: szabadszájú, ami a szívén, az a nyelvén..., szóval: kilóg a sorból...

— Jól van, Erzsi, viheted a kerékpárt, de jó állapotban hozd vissza! Kellemes utat, sok szerencsét!

Erzsi tapsolt, ugrándozott mint egy kisgyermek, ha vadonatúj élménnyel járó esemény történik vele.

— Azt már feltételezni se merem, hogy kerékpárostól szöksz meg... Attól sokkal becsületesebb vagy. Állod a szavad?

— Így vakuljak meg tanár bácsi, ha meglovasítom! Meg tetszik látni, hogy a többiekkel együtt jövök haza, és semmi baj nem lesz.

Jól van, Erzsi. Hiszek neked.

Ebédkor elmesélte Csányinak Bökönyi a dolgot.

— Nagy könnyelműség volt. — Nézd — magyarázta Bökönyi a maga álláspontját — egy gyerek nem lehet olyan cinikus (talán még a felnőtt se!), hogy bizalomra ne bizalommal válaszolna. A cinizmus úgy alakul ki, hogy a gyermeket vagy a felnőttet csak negatív emberi hatások érik: se szeretet, se megbocsátás, se együttérzés, semmi olyasmi, ami a másik agyában, érzelmi világában megfelelő, pozitív válaszreakciót váltana ki.

— Meglásd, nem hozza vissza az intézeti kerékpárt. Ki kell fizetni az árát, és pedagógiai hibának könyveltetik el, hogy egy nem is kezdő pedagógus képtelen megítélni a helyes megoldást...

Egész hétvégén Bökönyin mulatott mindenki, mennyire hiszékeny, mennyire naiv, mennyire nem ismeri ezeknek a zaklatott sorsú gyermekeknek a lelki életét...

Vasárnap este Erzsi megérkezett a kerékpárral, mint kitudódott, nem volt vele baj. Nem lógott ki a sorból...

Ilyen is tudott lenni. Másféleképpen is tudott viselkedni.

Egyszer — a délutáni szilenciumon — azzal a képtelen ötlettel állt elő, hogy ő nem tud ilyen mocorgások, halk suttogások közepette tanulni. Engedje ki az udvarra a főhivatású nevelő. A nevelő azzal érvelt, hogy máskor nem volt ilyen kívánsága. Különben is hamarosan szünet lesz, legalább addig várjon. Aztán az illemhelyre kérezkedett, a nevelő kiengedte. Erzsi meghosszabbította magának a szünetet. Sőt! Az sem volt elég, mert amikor vége lett a szünetnek, nem volt hajlandó bemenni a többiekkel a tanulószobába. Társai is felelősségre vonták, veszekedtek vele. Eltűnt valahova. Vacsorára sem jött meg... Akkor ilyen makacs volt.

Az otthonban valamilyen rendezvényre készültek. A műsort az otthoni gyerekek adták: versek, jelenetek, énekszámok, zeneszámok. Erzsi egy nagyon nehéz verset választott. Pár nap alatt megtanulta. Az ünnepi esemény alkalmával a lányok szép új rakottszoknyát, matrózblúzt kaptak, úgy festettek az új ruhákban, mint valami gimnazisták a ballagás alkalmával.

Az iskola dísztermében többszáz ember: nevelőszülők, gondozottak, meghívott vendégek az iskolákból, gyámhatóságtól és máshonnan. Erzsi a rászegződő pillantások kereszttüzében belezavaradott a szövegébe, annyira azért nem vesztette el a lélekjelenlétét, hogy még ki is nevettesse magát: meghajtotta magát, és lejött a színpadról. Csak azok a kevesek vették észre a műhibát, akik a művet jobban ismerték... Az eset után macerálták, gúnyolták. Civakodtak, veszekedtek. Még este se hagyták abba, a szolgálatos gyermekfelügyelő kénytelen volt kihívni az ügyeletet a rendőrség gyermekvédelmi osztályáról. Egy napig az osztály „vendége" volt Erzsi...

A dobi otthonnak az volt a specialitása, hogy onnan járatták a gyerekeket az iskolába, ugyanakkor szakmákat is oktattak az otthonban. Mire kijárta a nyolc osztályt, akkorra már megszerezhette a szakmunkásbizonyítványt is az odautalt tanuló.

(Folytatjuk)

TANDORI DEZSŐ:

Egy „London-Dublin-Belfast háromszög"

Mikor Jelsába (Hvar szigete, Adria, azaz „Jadran"), Selcébe, Crikvenicába jártunk még társnémmal, részben jobb híján ezekre a helyekre, más mód a dolgok csúcsait élvezve, akkor — igen, akkor még nem élt Szpéró, Samu, Éliás és sok társuk, akik miatt aztán én magam például tíznél több évig se utaztam, társném is jó nyolcig. 1988 nyara elvitte Szpérót, s mint veréb- és háromtestőrös-royalista mondhatom úgy, a fehér homlokcsillagú veréb küldött utazni, lásd *Londoni Mindenszentek, Szakadj ki...* és egyéb versek, miegymás. A még „jugós" időkben az emberfia tréfált úgy, író lévén/létére, hogy „Miért volnék Radomér?!", lásd ehhez meg a *Miért élnél örökké...?* című regényt/redőnyt, s hasonlók. Azóta... Hát hogyan is mondta e. p., telitalálva: mindig Szarajevó van, csak/bár nem mindig lőnek.

Dublinból a vonat — az általam választott szerelvény — a Conolly pályaudvarról 11 óra 20-kor indul.

Véletlenül vagyok-e Dublinban? Utóbb adatott csak ez az evidencia-vicc: „jó nekem az olyan second hand cucc/hely, melyet egy Joyce, egy Beckett vetett le". Igaz, Béccsel Dublin kétszeresen is összefügg, Bécsben egy Joyce-monográfiával, meg egy Írország szálloda-vendéglátó-ház-magánház katalógussal.

A Joyce-képes-monográfia nem érdekelt eléggé. Musil mondása benne a leginkább: hogy Joyce nem a gondolkodási folyamatot mutatja be, hanem a nyelvit. Nos... mit mondjak erre. Érdekes szempont.

Most nem Musil lakóházához, hanem az alig nyitva tartó Doderer-emlékszobához laktam közel. Talán (alkalmasint!) megjelenik magyarul A Strudlhof-lépcső. Áldva legyenek érte, akik kiküzdötték! Boldogan közlök jó híreket.

A londoni-dublini-belfasti „hírek" a szokásos módon nem a legjobbak. Persze, semmi dráma. A dal, mely témaként foglalkoztat (talán látni fogom Ayrt, ld. „air", de nem, ne tréfáljunk, skót dalköltőnk, Burns szülővidéke), a dal eleve kivédi a tragédiát. Tematikusan — a forma által. Ez egyik „tézisem" lesz március elején az egyetemen, itt, a mi egyetemünkön. Evidensen adódott a dal, mint téma, amikor a március 2-án kezdődő Arany János-előadásokra (megint csak: boldogan!) elszegődhettem.

Hogy Dublinba mehetek, nem vettem eleve megtiszteltetésnek.

(Fura, hogy Camus-monográfiát is akartam venni Bécsben. Valahogy túl sok harci-szerű zászló lengett a képeken, mit tudom én, miféle... olyan Tienanmen-jellegé volt a könyvnek, s én Dublinban a Tienanmen Square nevű szuperfavorit lovat se játszottam az irodán, jó érzékkel, szinte sántán futott be. Nem szeretem az olyan sánta befutójú lovakat, mint amilyen, ennyi színt azért vallhatok, bizonyos vörös lobogó története. Rám vonatkozó igényeket ekképp kérnék benyújtani ezentúl.)

Camus-vel egy angol (ír?) képes újságban találkoztam. Kép a focicsapatról, melyben profi mód játszott ő. Ez nem rossz.

Mándy jut eszembe. Társném mondása: persze, Puskás, Kocsis,Czibor... de mi a Kamrában, ugye, a Mándy-féle csapat... aha, nevettünk, sorolom: „Csüdör, Révész, Csihula, Pavlinka I., Pavlinka II...". Ám ezt másutt már írtam.

Kört járt velünk... mondja mindazonáltal Rilke. Rilke, a lefordíthatatlan. Azóta (hogy Ottlik Gézától stb.) ezt még hozzátanultam: Rilke is kolléga. Ha lefordíthatatlan, kell írnunk magunknak is verset. Valami olyan igénnyel, gyarló erőnkből sem kisebb igénnyel. Nem is. Utóbb derüljön ki, hogy erről lett volna szó. A Malte... nevezetesen gyönyörű kis költeménye, arról, hogy „Nein, ich vergesse dich nicht, / was isc auch werde...", addig motoszolhatott bennem, míg lett az a vers, hogy „Valakivel már / beszélni vágyom, / valaki kell, bár / nem bármi áron." Másutt publikálódik.

Dublin is motoszolhatott bennem. Az angol könyvesboltban (Bécs, a Taschanbuchhandling táján kell bebújni az utcazugokba, ott van) skóciai és walesi stb. szállodakatalógusok... az említett írországi. Január nagyon kedvező utazási feltételei — és Dublin. Az U. G. Street, belváros-féle, no de... ahogy egész Dublin ilyen, nem kinyalda metropolis, igen, ahogy az írek nem adnak, mintha nem nagyon adnának arra, hogy ők kik is, mik is a csudálatos színvonaluk, emberi és szellemi produkcióik szerint, mintha külsőségekben erre nem nagyon adnának, ez az U. G. Street is... hát hogyan mondjam? Zord külváros... bár házammal szemközt egy Chirico-képeket idéző, éjjel neonnal megvilágított templom... a házak kémyénes ormai várkastélyosak... ám egyáltalán semmi „elegánsabb" negyedből nem lehet úgy bemenni a Liffey-folyó-a-centruma bel-belvárosába, hogy külebbnél küles külvárosjellegeken ne vágnánk át... A Trinity College környéke elsősorban a vad rohanattal tűnik fel... a folyó rakpartjai hamarosan riasztóan kihalttá válnak... nos, London (másutt idéztem a ma Gy. Horváth Lacival emlegetett dr. Johnsont, hogy aki ezt a várost unja...), igen, a brit főváros nekem olyan, hogy aki jobbat akar, hát fura, de Dublin... más. Már fájna, ha nem jegyeztem volna el a szívemet ezzel a behízelegni cseppet sem óhajtó, jó várossal. „Great place", mondta szállásadóm, mielőtt Púskassékat kezdte sorolni. (Púskassig jutott.) (Magam egyébként egyre büszkébben érzem, milyen nagy családnevem van, Tandoori, az indiai étel... És Karinthy jut az eszembe, Ő eddig minden mondásával igaznak, cáfolhatatlannak bizonyult: „a rab ind dr. Anát a góré mögé vezette. Dublinban is van sok Tandoori étterem. Ha bejelentkezem valahol, már eleve így mondom a nevem: „mint amaz étel, csak egy o-val..." Öregszem?

Hát azért a dublini harminc kilométereimet is lejárom, mellettük legalább 3/5-nyi fordításadaggal... a fogadóirodákat Dublinban még alig ismerem, és azt a színházat se láttam, ahol Beckett Murphyjének hamvait a klotyón lehúzták volna, de inkább szétverekedték a kis zsákot egy csapszékben. Hanem hát ez nem is dublini útirajz, beszámoló.

Semmi se ez, csak egy háromszögelési pont kijelölhetetlenségének oldalvást-krónikája, tűnődés.

A vonat a Belfast Centralról délután 17.00-kor indul. Mársötétedik akkor itt is. Belfast mármost milyen volt? Mert a hazaindulásról a város jut az eszembe.

Lassabban.

Budapesten megvettem a Belfast-Dublin-vissza jegyet. Nemzetközi viszonylatban nem is drága: kb. 2000 forint 168 kilométerre. Írországot jó „4-napos-bérlettel" is be lehet utazni, meggondolandó, előnyösen. Dublin-Belfast közti oda-jegyet a nemzetközi díjszabási egyezmények értelmében venni nem lehet.

Kevés híján elblicceltem a Dublin-Belfast-Dublin utat. A régi beidegzések: önvalló cenzúra. Mit keres egy magyar ürge, először utazván Dublinba, rögtön Belfastban is.

Ilyesmi. A tejfölös-néni-szindróma, igen, hogy a tejfölös néni akkor jött, amikor a vörös zászló jegyében kitelepítgetők. Azon a hajnali órán. Automatikusan, igen, ha kérdik külföldön bárhol, Magyarország hogy van? A legfontosabb, válaszom ez, nincs többé „kommunizmus".

Nem politizálok, persze. Hosszú lenne magyarázkodni. Belfastban is, az áruházban, éteremben, ahová az eső elől bemenekülök, s megkérdeznek, ezt magyarázom. Végre nem kell félnem, rákérdez valaki: „Tandori elvtárs, miért megy maga Dublinba... és rögtön Belfastba is..."

Tetteimet alkatom jobban meghatározza, mint a rám rakódott politikum, bármily kafkai is ez.

Szeretek „elblicceli"; akkor már. Belfast meglett. S utólag is csak azt mondhatom: nem attól féltem, hogy felrobbanok. Belfastban fel lehet? Ki tudja. Az Irish Press című lapot olvasgatom a vonaton odafelé (persze, repülőtéresen ellenőriznek, nem kívánatos anyagokra „föl", fém tárgyak stb., mielőtt a peronra kiengednének a Connollyn), sorolhatnám, hányféle eset... videókazetta-bomba... család szeme láttára, alkalmasint protestáns szekta-harc jegyében átlőtt apa... más gyilkolászások, fenyegetőzések... perek, régi esetek emlékeiként... és egy nappal azelőtt épp, hogy én épp ott jártam, épp egy saroknyira, lövöldözés nyílt utcán, igazi golyók... állítólag az IRA (ájeré), a rendőröket akarták bombacsapdába csalni a May Street és a Cormack Street sarkán. Meg a többi.

Londonba érkeztem hajnalán az Oxford Streeten: tüzek, bombák. Bomba egy törölközőhalom alatt az én-nem-tudom-melyik áruházban. A farmer-diszkontban, ahová betérek, táskámat nézi meg egy kedves fekete ember. Hűha, rosszak az efféle pesti reflexeim... de ez más fekete ember, nem meghatározhatatlan nacionáléjú, aki a te táskádat akarja magyar rendőrrel kinyittatni, mert hogy te az ő babáját kiraboltad, s táskádban a cicce-cucca, és magyar rendőr a pátriám-kerületemben kénytelen is kinyittatni velem a táskám... nem, ez a kedves fekete ember (én nem tartom sértőnek a néger szót! íme, annak a bizonyos szent anyanyelvnek a varázsa ez, melyé mindenütt más és más!) bombára „föl" nyittatja ki táskám. Egy vastag könyvet hozok, talán fordítás végett; bombának nézik, jó ómen lenne, ugye, ha bombasikerré válhatnamég e könyv. Nem hiszem.

Láttam még decemberben Londonban a fontos(kodó?) tévéadásokat az angol és az ír miniszterelnök „deklarációjáról". Csupa tiszta szándék, semmi ármány. (Olvastam Byrontól 1957-ben a Graham Greene könyv bevezetőjében, a pompás kor találmányairól, „a testet ölni, lelket menteni". Olvasok 1945-ös emlékezetem háborús naplójából, az utána következő évtizedekből. Kelet- európai, közép-európai: vagyok oly távol a 6.20-astól, hogy tudjam, de rögtön, ott, guggolva fordítván penzumomat Kensingtonban, ahol szobámban elsőre nem volt jó méretű asztal, magasságú szék, sebaj!, tudom rögvest, deklarációk nem oldanak meg észak-ír, ír dolgokat stb. Nem is az én dolgom, hogy ehhez hozzászóljak. Mikor művelődésemet például az említett *A csendes amerikai*val folytattam, hát olyan évek voltak azok, hogy egyszerre zúdult „a kegyesre" Weöres, Gide, Camus, Jékely, Mészöly Miklós, Mándy, Nemes Nagy Ágnes, Pilinszky, Virginia Woolf, sorolhatatlan, a Nagyvilág első klasszikus évfolyamai, Konrád György tanulmányával a francia új regényről stc., ezekhez az emlékeimhez kell megtérnem, ezek voltak az alapiskoláim.

Most mégis: Szarajevó... Belfast, Oxford Street... egyebek. Nem szabad az utcán gazdátlanul heverő műanyag szatyorhoz nyúlni stb., mondja kedves fekete emberem. Dehogy nyúlok! Leemelintek egy facér képes újságot egy magas falról, vicc: az van rajta: TNT...!

A többi nem vicc.

Persze, kerülget a téma mindenképpen. Bár azt hiszem, amire figyelünk épp, az adja „az evidenciákat". A múltkor egy Guardian-melléklet újságírója kifogásolta, az MI nem-tudom-hányas fura módon évtizedekig nem vett tudomást (akart tudomást venni? ez kicsit erős lenne) egy pasasról, aki egyértelműen „szovjetkedett"; s belső technikai titkok szférájáig engedték, a végén valami átlandoló szovjet technikai rezidens buktatta le, ha jól értettem a cikket. Most, ad notam Graham Greene, egy másik újság a publikációs szabadság nevében hörög, hogy egy másik MI-tisztségviselő, ügyosztály, mit tudom én, hogyan működik az, le akarna állítani egy Greene-életrajzot, ennek publikációját, mert hogy Greene nem viccből írta azt a porszívóügynököt, ő maga is „afféle" maradt volna, 1941 után is, tehát Líberiát követően. (A líbériai könyvét én fordítottam, anno. Érdekes, egyik kedves regényem — fordításaim közül —, a tényleg kitűnő Vérkör ír-terrorista-ellenes harcokkal és szovjet ügynökökkel foglalkozik; ebben van Gerrard stb. Azóta fordítottam, nem kevesebb lelkesedéssel, egy *Életre-halálra* című művet, bizonyos James Carroll munkáját, amelyben 1916–1931 körül indulnak s Bostonba, a Kennedy-klán

Halbauer Ede: Xerox

ORAVECZ IMRE:

Száműzetésben

(Levél Kaliforniába)

Kedves John!

Eddig háromszor mentem el úgy a házamból, hogy nem jövök vissza. De mindháromszor visszaoldalogtam. Kétszer azért, mert inamba szállt a bátorságom, egyszer, utoljára meg azért, mert közbeszólt a történelem, és kihúzta alólam a talajt azzal, hogy váratlanul megszüntette az okokat, amiért világgá mentem, vagy legalábbis azok többségét.

Részletekben több évet töltöttem külföldön, de voltaképpen nem tudom, milyen az emigráció, a tartós, a következményes, az igazi. Jobban mondva, sokáig azt hittem, hogy csupán olvasmányaimnak és képzelőerőmnek köszönhetem, hogy mégis mindig sikerült fogalmat alkotnom róla, mi vár vám, illetőleg, mi lett volna, ha annak idején nem hátrálok meg, hanem kint maradok, nálatok, vagy Kanadában, min mehetett keresztül a nagyapám, aki végül is nem futamodott meg, mert keményebb fából faragták, mint engem. Úgy véltem tehát, hogy én nem ismerem ezt a keserű kenyeret, hogy segítségre szorulok, és hozott anyagból dolgozom, mikor megpróbálom érzékeltetni az ízét, mígnem a minap rádöbbentem, hogy nem egészen így van. Én nagyon is tisztában vagyok vele, milyen a száműzetés, én, bizony, tapasztalatból beszélek, hiszen magam is száműzött vagyok, méghozzá itthon, a tulajdon házamban, magyar létemre, immár évtizedek óta.

És ezt most nem átvitten, megszorítással értem. Nem úgy, hogy holmi belső emigrációba vonultam már réges-régen, és semmi kedvem előjönni, mert, teszem azt, továbbra is elégedetlen vagyok az állapotokkal, vagy így juttatom kifejezésre amiatti csalódottságomat, hogy az elmúlt négy év során azért szép csendesen kiderült, hogy a diktatúrában nem az elnyomás, a jogfosztottság okozta minden bajomat, nyomorúságomban jócskán része volt a magyar társadalom öröklött és tovább viruló rákfenéinek, az önzésnek, a képmutatásnak, egymás lenézésének, az együttérzés hiányának és a türelmetlenségnek is. Nem, nem erről van szó, ez nem a tiltakozás jele. Nem sértődtem meg, nem ábrándultam ki mindenből, nem gubóztam be. Én a száműzöttséget szó szerint gondolom.

Ne ijedj meg. Nem hibbantam meg. Nem felejtettem el, hogy visszajöttem, és itt vagyok, Kelet-Európában, Magyarországon, honfitársaim között. Hogy ugyanazt látom, hallom, eszem, iszom, amit ők, egy levegőt szívok velük. Hogy ugyanattól szenvedek, ugyannak örülök, aminek ők, és ugyanabban is reménykedem, amiben ők. Bár ami az utóbbit illeti, ez egyre kevésbé sikerül, hiszen itt megint a selejtes emberek kerültek hatalomra, vagy tülekednek a hatalomért, és azok akarják kivezetni az országot a gazdasági és erkölcsi válságból. Mindez nem kerülte el a figyelmemet. És mégis emigránsnak tartom magam. De nem a megszokott, szűk értelemben, hanem a fogalom tágabb, mélyebb jelentése szerint. Mert az én szememben nemcsak az a száműzött, aki politikai vagy gazdasági megfontolásból örökre vagy átmeneti időre hátat fordít a hazájának. Tudatában van, vagy sem, mindenki az, aki elhagyja a helyet, ahol meglátta a napvilágot, ahol nevelkedett, aki kiszakad abból, amiben otthonosan mozog, és más, számára idegen közegbe kerül, önként vagy kényszertől hajtva, vagy bármely okból nem ott él, ahol a gyökerei vannak, nem abban a térben, társadalmi összetételben vagy időben, ahová való, ahol szeretne. Márpedig velem valami ilyesmi történt, történik, én ilyen vagyok, hiszen mindez illik rám, kimerítem az ismérveit.

Mert gondolj csak bele, honnan jövök én, hol vagyok már hosszú ideje, mi vesz körül, és mivel foglalkozom?

Szajlán születtem. Ez az a falu, amelynek nevét évek óta készülő, nagyobb lélegzetű munkám ideiglenes címéül választottam. A Mátra lábánál van, egy jellegzetes köztes dombvidéken. Kaliforniában tudtommal nincsen ilyen táj. New York államban találtam egyszer talán valami hasonlót a Catskill-hegységtől északra, Utica környékén, a Bőrharisnya-történetek színhelyén. Apai nagyapámat kivéve minden azonosítható ősöm ebben a faluban futotta be a földi pályáját. Tizenhét éves voltam, amikor végleg kisétáltam belőle. A továbbtanulás csábított el, annak eszelős hívását követve kerültem a városba. Először egymás után több kisebbe, míg végül álmokat kergetve az errefelé legnagyobban, a fővárosban kötöttem ki.

Amikor apám hazacsöppent Kanadából, anyai dédnagyanyám összekuporgatott pénzén elvégzett egy gépkocsivezetői tanfolyamot, és hivatásos sofőr lett, ami akkoriban, a negyvenes évek elején itt még nagy dolognak számított. Ilyenformán csak félig voltam parasztgyerek. Gyermekkorom azonban pontosan úgy telt, mint társaimé. Szinte teljes egészében a szabadban, az udvaron, a szérűn, a határban, a földeken vagy az erdőn. Játszottam is, de többnyire csak dolgoztam, már egészen kicsi koromtól. És ily módon elsajátítottam a földművelés minden csínját-bínját. A lótartást kivéve, mert lovunk nem volt. Ahhoz túlságosan szegények voltunk, és egy felnőtt férfi állandó jelenléte is kellett volna, márpedig apámat gyakran elszólította hivatása. Ezt, mármint a befogottságot olyan természetesnek tekintettem, mint a légvételt, és meg sem fordult a fejemben, hogy másként is lehetne. Noha elvágytam, messze országokba, tengerekre, és felfedező vagy tengerész szerettem volna lenni, nem sejtvén, hogy már nincs mit felfedezni, és a hagyományos tengerjárásnak is bealkonyult.

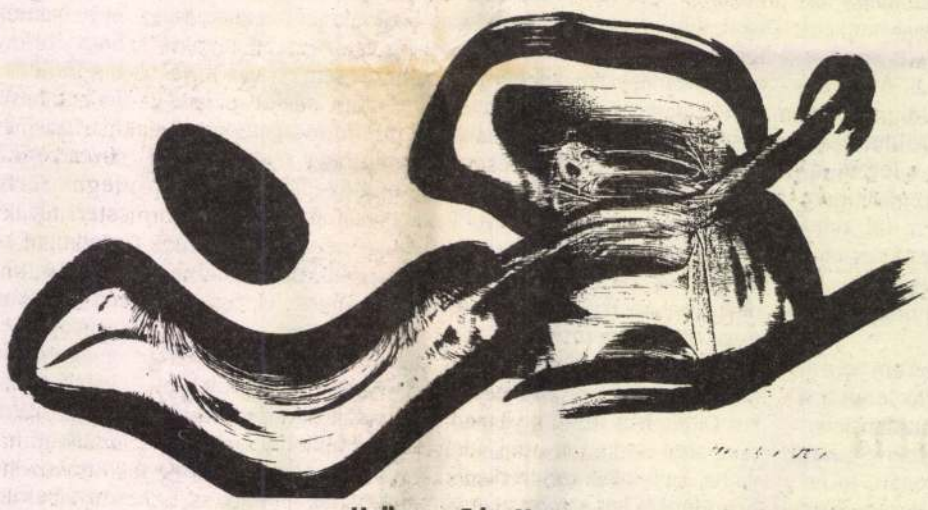

Halbauer Ede: Xerox

Általában nehéz, fárasztó volt a munka, és olykor rühelltem is. Kivált a magányos kapálást utáltam, mert nem volt nyomasztóbb, mint egyedül lenni a tűző napon egy kapával és egy darab kukoricaföldderel, amely olyan hosszan nyúlt el, hogy a végét sem lehetett látni. De mindent elvégeztem rendesen, becsülettel. És később tanultam mást is, és papírom is van róla. Ám máig a gazdálkodás áll hozzám legközelebb, noha egy talpalatnyi földem, még kertem vagy hétvégi telkem sincsen. És az a gyanúm, hogy még mindig ehhez értek legjobban, ehhez van legtöbb érzékem. Annak ellenére, hogy szakmámban sem vagyok utolsó, és állítólag olyan hóbortos professzióban is túrhető eredményeket értem el, mint a költés. Ha lehetne, ha még egyszer születnék, csak ezt a mesterséget választanám. Ha megint szovjet megszállás, ha téesz lenne, talán még akkor is. Mit nem adnék érte, ha — már traktorral természetesen — szántóvető lehetnék, és csupa olyan kézzelfogható és ellenőrizhető dolognak szentelném figyelmemet, mint a csávázás, gyűjtés, aratás, kazalrakás, szecskázás vagy elletés. Ma is megremegek, ha kezemmel frissen csépelt búzába túrok, vagy istállószag csapja meg az orrom. Sokszor úgy érzem magam, mint egy öreg paraszt, farmer, vagy ahogy felétek hívják, rancher, akit elűztek a birtokáról, tanyájáról, és halmazati büntetésként megtették írnoknak valami furcsa irodában.

De talán ennél is rosszabb és jobban bánt, hogy azt a környezetet is nélkülöznöm kell, azt a helyszínt, ahol mindez, elméletben legalábbis, lehetséges lett volna. Egykori házunkat, portánkat, a falut, körös-körül a határt, a hegyeket, az erdőket, az emberek, állatok, növények, tárgyak, teendők, szokások, szerszámok, térszínformák, elemek látszólag jelentéstelen, de valójában mélyértelmű együttesét, mindent, ami nekem rendeltetett, amivel összenőttem, és aminek része voltam, de amitől egykoron könnyelműen megfosztottam magam. Több mint negyedszázada érkeztem Budapestre. Van benne hol lehajtanom a fejem, már ismerem töviről-hegyire, egy bennszülött magabiztosságával közlekedem benne, elsajátítottam az életben maradás fortélyait, vannak barátaim, ismerőseim, van egy fiam, de nincsen igazi kötődésem, valódi családi hátterem, rokonságom, nincsen múltam. Nem voltam itt gyerek, nem követtem el csínyt, nem jártam iskolába, nem vallottam kamaszfővel szerelmet, nem fürkésztem titkokat, nem eszmélkedtem, nincsenek róla meghatározó emlékeim.

Nincs itt utca, köz, épület, szoba, fal, kapu, kerítés, lejtő, árok, híd, bolt, ablak, lépcső, nincs semmi, ami egyúttal a szívemben is volna. Nincs semmi, ami hívna, befogadna. Én itt védtelen, kiszolgáltatott vagyok. Itt engem ugyanaz a közömbös, hideg valami foly körül, annak kifejlett, sűrűbb változata, mint amivel gyerekkoromban találkoztam először, és ami még csak enyhe riadalmat keltett bennem, mikor Dregolyban első ízben merészkedtem az erdőrészünkön túlra, oda, ahol véget ért a szajlai határ, és már a kisfüzesi földek kezdődtek, vagy amikor anyai nagyanyámnál tartózkodtam vendégségben, Sirokban, amely csak a szomszéd falu ugyan, de irdatlanul távoli, ezer veszéllyel, barbár népekkel és rítusokkal téli földrésznek tetszett.

Idegen vagyok itt, afféle jöttment, aki mindig kissé behúzott nyakkal, felhajtott galérral jár, és gyakran megáll körülkémlelni, hogy nem követik-e. És ezen az se változtatna, ha száz évig laknék itt. Akkor is ez lenne a helyzet. De nemcsak gyökértelenségem zavar, nehezedik rám teherként. Mint település, mint képződmény is elfogadhatatlan számomra ez az ember-, ház- és utcarengeteg. Mondhat akárki akármit — megboldogult ifjúságomban én azzal a szamársággal áltattam magam, hogy a nagyvárosi lét a korszerű —, hivatkozhat az úgynevezett kulturális életre, amely ide összpontosul, érvelhet azzal, hogy ésszerűsíteni lehet a közlekedést, csökkenteni a zsúfoltságot, a légszennyet, a zajártalmat, vagy javítani a közbiztonságot, de szerintem ez nem embernek való hely. A kisváros, a középkori meg az azelőtti, amely külső ellenségtől óvott és más előnyöket is nyújtott, az volt, de ez már nem az. Ez nem alkalmas normális életvitelre, ez maga az esztelenség. És aki ezt választja, vagy akit ez választ, az előbb-utóbb megrokkan, teste elsatnyul, lelke megnyomorodik.

Ráadásul engem az is nyomaszt, számomra az is megemészthetetlen benne, amit a legtöbb lakosa természetesnek tart. Én azzal is képtelen vagyok kiegyezni, kibékülni, hogy napjaim nagy részét négy fal között töltöm, otthon vagy máshol, bent, a lakásomban ürítek, és így iszonyatos mennyiségű vizet pazarlok el; hogy kint is be vagyok zárva, egy mesterséges térfogatba, elszigetelve, elvágva mindentől, az égből mindig csak egy darabkát látok, és rendszerint az is szürke; hogy nincsen látóhatár, nem lehet felkészülni a légköri változásokra, leolvashatatlan a vihar messzeségbe írt, figyelmeztető üzenete, és nem érzékelem a tér végtelenségét, a lámpák fénye eltakarja a csillagokat, bár éjszaka sincsen igazán, csak valami homályféle, nyúlós derengés; hogy az ablakból legjobb esetben is csak tetőtenger tárul elém, megfigyelhetetlen a napkelte, a napnyugta, a napszakok közti finom átmenet, és gyorsabban múlik az idő; hogy a természetet a parkok és virágcserepek helyettesítik, itt ismeretlen a fajok sokfélesége, és egy-két háziasított példánytól eltekintve nincsen helye minden élőlénynek, a csúcsragadozó, az ember az egyeduralkodó, a teljhatalmú úr, az szab meg mindent, csak attól kell félni; hogy hiányoznak a jótékony hangok, zajok, neszek, de csend sincsen, mindig szól, bömböl, zörög, zúg, morajlik valami valahol; hogy állandóan kövön, aszfalton járok és hónapszámra nem érinti a lábam a földet, amelyet mindenre használnak, csak legkevésbé arra, amire való; hogy rettenetesen sokan vagyunk, még a szomszédomat sem ismerem, és mint a barom, szó nélkül kell elmenjek minden idegen mellett, mert ha köszönnék, nem értené, és megütközne rajta.

Ezt tettem én magammal, így vagyok én a világban, ezért tekintem magam számüzöttnek.

Joggal kérdezhetnéd, miért nem költözöm vissza a szülőfalumba, vagy miért nem választok megfelelőbb lakóhelyet, ha ennyire utálok itt lenni? Miért nem vetek véget az emigrációnak?

Azért, mert nem lehet, mert ebből a számüzetésből nincsen visszatérés. Nincsen hova. Már nincsen Szajla. Van ugyan ott Heves megyében egy falu, és ugyanúgy hívják. Csakhogy ez már nem az a Szajla. Az a Szajla, amelyikből eljöttem, és amelyikben kívánatos, jó volna élni, már nem létezik. Annak nyoma veszett, az felszívódott, eltűnt kultúrájával, életmódjá[val] egyetemben. Elpusztult, semmivé lett osztályom, a magyar parasztság, a[z] rehozta, és évszázadokon át ép[ítette]

Máshova pedig nem menn[ék]

GÁLIG ZOLTÁN:

Lételmények

Halbauer Ede képeihez

Halbauer Ede egyik emlékezetes szereplése 1985 áprilisában volt, amikor a *Magyar Nemzet* kritikusa a „40 alkotó év" című kiállítás résztvevői közül egyedül őt tartotta megnevezésre érdemesnek a „fáradt, önismétlő alkotások" létrehozóival szemben. Feltűnésében a többszáz művész között nem kis szerepe volt a xerográfiának, mint új műfajteremtő technikának.

Végiggondolva a xerox általi ábrázolás logikáját, arra jutunk, hogy előzményei közül legközelebb a fotogramhoz áll. A látványmegörökítés mindkét módja lemond a tágas térről, csupán azt mutatja meg, ami a leképező felülethez egészen közel van. A felhasznált tárgyaknak nem elsődleges jellemzője az esztétikus, a kompozició lényegíti át őket esztétikussá vagy anti-esztétikussá. Halbauernél különösen ez utóbbi lehetőség érvényesül, képeire a tárgyak egy része már csak hulladék voltában jut el. Ezeket a jellegzetességeket hangsúlyozva egy tágabb szellemi-technikai kört meghúzva Halbauer elődeinek *Christian Schadot, Moholy Nagy Lászlót, Man Rayt* tarthatjuk.

A „korsemlegesség" jelentősen behatárolja Halbauer kifejezési lehetőségeit. Ugyancsak korlátozza a technika, amelynek bár modellje a fizikai valóság, nem ajándékoz meg a tér élményével, az ott zajló folyamatok színes kavargásával. Meglehetősen kevés motívumot használ, leggyakrabban ruhadarabok, rongyok, hálók láthatók a képen. Időnként „veszélyes" tárgyak, szúró-, vágóeszközök jelennek meg, melyeknek hatása különösen akkor hátborzongató, amikor a közelükben arcok, szájak, kezek tűnnek fel.

A redukált motívumkészlet miatt és mellett azt vesszük észre, hogy a képnek az is részévé válik, ami tulajdonképpen nincsen: a sötétség, azaz a fény hiánya.

Ebben az összefüggésben viszont a sötétség egy mindent magába szippantó, beburkoló közeg, amelyből iszonyú erőfeszítéssel lehet csak a felszínre, fényre jutni, hogy aztán megtörténjen a végérvényes alámerülés. Ez a kavargás, a küzdelem a sötétséggel, az alaktalansággal, az újra és újra megismételt expozíciók indítanak arra a következtetésre, hogy ez egy, a művész számára körbejárható, megtapasztalható világ. Az ábrázolások furcsa, halotti világot mutatnak, még akkor is, ha minden mozog, minden változik.

Lehet, hogy ilyen a pokol?

BOROS GÉZA: **Vizualitás**

Az új útlevél

Mottó:
„Honnan jövünk?
Mik vagyunk?
Hová megyünk?"

Paul Gauguin

Mostanában tömegesen járnak le a '88-'89-ben kiadott világútlevelek, sokadmagammal a napokban én is kiváltottam és kézhez kaptam a megújult küllemű, immáron állampolgári jogként járó új paszportot. Az útlevélkérelem beadása ma már legfeljebb az illetékbélyegen szereplő összeg miatt okoz némi izgalmat (Murányi Lászlót kivéve) — tétjét elveszítve ugyanolyan hétköznapi aktussá vált, mint egy eboltási bizonyítvány beszerzése.

Az útlevél minden okmányunk közül a legfontosabb, olyan dokumentum, melynek rendeltetésén keresztül közvetlenül a szabadság és kiszolgáltatottság elvont szférájával kerülünk gyakorlati kapcsolatba. Az útlevél idegenben a tulajdonosa identitásának egyetlen tárgyi-vizuális bizonyítéka, meglététől, milyenségétől adott esetben akár az életünk is függhet. Az útlevél póráz és biztonsági öv egyszerre, az utolsó kézzelfogható kapocs, mely az embert a messzi idegenben ahhoz az államhoz köti, melynek a polgára. (E kötődés érzelmi kapocs is, mely kivetül a jelképes tárgyra: lásd Majakovszkij ódáját a szovjet útlevélről).

A jövő útlevelében feltehetően nagyobb szerephez jutnak majd a testi dolgok (például az emberi mágnesesség vagy néhány porszem a szülőföldről), melyek a mai vizuális szimbólumok dominanciájával szemben az útlevél „ereklyeszerűségét" erősítik. Ez persze csak fikció, ugyanígy megtörténhet, hogy az egyre tökéletesebb személyazonosító technikák világában egy csupasz kódszám mögött tűnünk el. Az erre utaló jelek már a mai útlevelekben megmutatkoznak: a fiatal Márai útlevelében még a foglalkozása is fel volt tüntetve, a legújabb magyar útiokmányban hiába keresnénk a tegnap még nélkülözhetetlen „szeme színe", „termete" archaikus ízű bejegyzéseket, helyükbe egyre inkább kódolt, a közönséges halandó számára értelmezhetetlen adatsorok lépnek.

Egy útlevélnek — akárcsak az ország pénzének — a közvetlen rendeltetésen túl van egy másodlagos funkciója is: megtervezettségén, szimbólum-használatán, anyagminőségén keresztül sugall valamiféle országképet is. Anélkül, hogy itt most messzemenő következtetéseket akarnánk levonni, kézbe véve az új útlevelet a sok keresztből egyből sejthető, hogy itt valamelyik kelet-európai újdemokrácia útleveléről van szó. A címer aránya a küllapon rosszul megválasztott, egy nagyobb méret szerencsésebb lett volna, de az sem segítene sokat az alapproblémán, nevezetesen azon, hogy ha már a parlament a köztársaság jelképéül a koronás kiscímert választotta, akkor lehetett volna következetesebb, s a pajzstartó angyalokat (vagy a címert övező cser- és olajfaágat) is meg kellett volna tartania. Enélkül ugyanis a címer nemcsak heraldikailag csonka, hanem képileg is előnytelen: ahelyett, hogy a stabilitás megnyugtató érzetét sugározná, állandó „eldőléssel" fenyeget.

A kék színű, aranybetűs borító különösebb karakter nélküli, egy ekkora változáson keresztülment, a modernizáció útjára lépett ország ennél merészebb — vagy éppenséggel konzervatívabb (de mindenképpen karakteresebb) megoldást is megengedhetett volna magának. A borító belső oldalát díszítő, voltaképp a hamisítás megnehezítését szolgáló grafika ezzel szemben valóban megragadó.

Mit látunk?

Egy lágyan kanyarodó folyó partján soktornyos, gótikus palota emelkedik, a pompás épületből lépcsősor vezet le a vízpartra, a folyó fölött patinás híd ível át a túlpartra, melynek hátterében szoborépítményekkel ékes, dús lombú erdő borította kerek hegy emelkedik, csúcsán kilátóval. A kis kép annyira hangulatos és idillikus, hogy szinte csak a vízben játszadozó delfinek hiányoznak ahhoz, hogy úgy érezzük, a világ legszebb helyének panorámája tárul elénk. És ebben van is valami, még ha tudjuk is, hogy a képen látható folyó vize erősen szennyezett, a díszes ház egy háromszor ekkora ország parlamentjének épült, stílusa utánzat, és valódi parlament alig ülésezett benne; a hidat egy anglomán főúr építette, aki később öngyilkos lett; a hegy valójában sziklás, s nem erdős, szobrai mártír- s megszállóemlékművek.

Az ovális képforma magába vonzza a néző tekintetét, mintha egy távcsőbe pillantanánk be, melynek megszépítő távlatában valós és emlékképszerű részletek tárulnak elénk. A látvány időtlen, csak a pesti rakparton haladó apró autók jelzik, hogy itt és most vagyunk. (Az *eszményi táj* jelenidejűségének és a képmélység érzékeltetésére hasonló megoldást találhatunk az ötezer forintos bankjegy hátoldalán látható metszeten, az Akadémia idealizált-klasszicizáló ábrázolásán, ahol valóságjelző mellékelemként egy Skoda, egy Zsiguli, egy Trabant és egy Zastava parkol az épület előtt).

Ezentúl, ha külföldön járunk, nemcsak magunkról, hanem a városról (az országról) is hordunk magunkkal egy képet, ahol lakunk. A kis kép szinte mágikus hatású: bárhol húzzuk is elő az útlevelünket, a frankfurti repülőtéren, a nagylaki határátkelőn vagy egy riói sikátorban, csak egy pillantás a képre, s máris mintha otthon lennénk egy nyári délutánon a Margit híd korlátján könyökölve, bámulva a látványt, a folyót, a tovaúszó dinnyehéjat.

DARVASI LÁSZLÓ: **Televízió**

Rendezzünk Olimpiát!

Induljunk el onnan, mit nyilatkozik *Orbán Viktor* a Beszélőben. Kerek-perec azt nyilatkozza, hogy a Bánó-ügyben még mindig nem lát tisztán, továbbá egyáltalán nem biztos, hogy ott az igazság, ahová sokan felsorakoztak. Miután jó néhány hónap telt el az Egyenleg-botrány óta, mélységes sajnálattal feltételezhető, hogy Orbán Viktor most már soha nem fog tisztán látni ebben az ügyben, másfelől a dolog mégiscsak differenciáltabb, már ami a felsorakozás okát, célját és tartalmát illeti. Egyrészt ez egy borzalmasan unalmas ügy, ennek ellenére semmit sem vesztett az aktualitásából, s mindaddig aktuális marad, amíg újra nem üzemel egy Egyenleg típusú korszerű hírműsor. Például. Csak azt akarom mondani, hogy ama bizonyos felsorakozás — művészek, közemberek protestálása — sokkal inkább elvi jellegű volt, amennyiben a sajtószabadságot, és a hírközlés méltóságát érte újabb mélyütés, és hát, mint tudjuk, a java eztán következett.

Utálatos feladat mostanság a televízióról írni.

S hogy jönnek a választások, ez a dolog még utálatosabb, még kiállhatatlanabb lesz. Ami kritika tárgya lehetett, kritika tárgya lett. Nagy vonalakban, cirka és kvázi. Körülbelül az van, hogy mindenki tud mindent, ami az egyik oldalon ostobaság, a másik oldalon őrületes ravaszság, ami itt erény, az ott képmutatás, és viszont, etc. Mi helye, szerepe lehet a szónak egy gondolatilag militarizált, megszállási övezetekre osztott közegben? Az ember ül a televízió előtt, szégyenkezik, és mérhetetlenül unja magát. Mire ez az egész, de tényleg?! Február 25-én, szombaton este, milliók előtt, megint lement egy *Parabola*. Írtak már a Paraboláról? Írtak. A felügyelőbiztosság, vagy mi, szintén megkritizálta? Megkritizálta. Megírták mások, hogy ocsmány egy valami? Megírták. Eredmény?

Az eredmény az, hogy a Parabola még ocsmányabb lett. De tényleg. Egy ilyen műsor után még a Jóistennek is néhány nap szabadságot kellene adni, mert nem figyelt eléggé, és hagyta, hogy megtörténjen. Rendben van, még az ocsmányságot is lehet színvonalasan művelni, de az a műsor ráadásképpen olyan szakmai dilettantizmust produkál, ami példátlan a magyar televíziózás történetében. Tudni való, hogy karikírozni, iróniа vagy gúny tárgyává tenni csak azt lehet, aki közismert figura. Ugyan mit mond *Németh Péter* vagy *György Péter* neve annak a több millió magyarnak, aki szombat este ott ül a televízió előtt? A többségnek semmit nem mond, és ez így van rendjén. Nemde éppen a politikai hatalom szlogenje, hogy a sajtó szerepet tévesztett, s ahelyett, hogy szolgált volna, diktált. Akkor ez most micsoda? Közpénzen sajtóbelügyeket öklendeznek a nagy nyilvánosság elé, és azt várják, hogy Juliska néni megvilágosodjon, és még vasárnap reggel is fetrengjen a röhögéstől, mert meglátta a Parabolában a Magyar Hírlap főszerkesztőjének fotóját?! Hogy a csudába nem veszik észre, hogy mennél inkább le akarják járatni *Horn Gyulát*, annál nagyobb hasznot hajtanak neki, hovatovább ez a lejáratósdi még annál is hasznosabb, ha vasárnap reggelente országosan imádkoznának a lelki üdvéért, mert Horn szenvtelen nyugalommal lereagálja őket és — közéleti múltjától, céljaitól függetlenül — kulturáltan viseli a szardobálást, mert a kulturáltság, hála az égnek, azért ebben az országban még mindig érték.

Csak azt akarom mondani, hogy jó lenne szeretni. De egy ilyen műsor újra és újra tönkretesz minden kis eredményt, apró, de fontos jót, haladást, reformocskát, mert az olyan műsor, ahol, mondom még egyszer, közpénzen gyakorlatilag le lehet buzizni a politikai ellenfelet, az a műsor olyan, mint testben a rák, végül elrohaszt és megfertőz mindent. Pedig milyen jó lenne megrendülni, elgondolkodni, csodálkozni, netán a szó nemes értelmében felháborodni a készülék előtt, csakhogy az életnek azon eseményei, melyek erre késztetnének, mind ritkábbak a képernyőn. A Magyar Televízióban egyre kevesebb az arc, a jellem vagy profi szintű szórakoztató. Habár időközben, egy zsákbamacskával, visszajött *Rózsa György* is. És ettől egy kicsit megint összeszorul az ember gyomra, már hogy egy tapasztalt és bejáratott televíziós személyiség ilyen mértéktelenül ripacs legyen. Azt kell mondani, hogy az utóbbi néhány nap legdrámaibb eseménye a mi televíziónkban a téli olimpia női műkorcsolyája volt. *Tonya Harding* cipőfűzője. *Nancy Kerrigan* térde. A csodálatos ukrán kislány, *Okszana Bajol* győzelme. De ha jól értem, ezen ügyekről se mi tehettünk. Mi csak bámultunk a tévé előtt, néztük a jeget, a havat, és a boldog és önfeledt norvégokat. Azt hiszem, rögtön a választások után, nekünk magyaroknak is rendezni kellene egy téli olimpiát. Májusba még beleférne.

ANTAL ISTVÁN: **Rock**

Európa eladó

Január 29., szombat, Katona József Színház: *Európa Kiadó*.

Ha az ember túltette magát azon, hogy a helyszín rockkoncertezésre alkalmatlan, hogy sznobéria árad még a falakból is, a büfé méregdrága, és túlélte a *Grund* elnevezésű természeti csapást is, elkezdhette jól érezni magát. A keverőpult gazdája ugyan mostohán bánt aznap a ritmusszekcióval — előzőleg *Peter Oggi* dolgozott a pultnál, a fültanúk szerint jól —, megbízhatóan és nosztalgikus bájjal dübörgött végig vendégein az Európa Kiadó.

A margón ugyan már nagyon régen innen, de — talán — még önmagukon túl. *Magyar Péter* akkurátusan dolgozott, a legjobb kezű és legjobb fejű magyar rockdobosként. *Varga Orsi* — „bal"billentyű — szárnyakat eresztett. Őt korábban még nem hallottam ekkora húzóerővel játszani. Megvolt nála az ügyesség és megvolt a feeling. Ha ránézett valaki, azt is felejtette, hogy „csak" színházban van. Persze, *Vető Piff-paff-puff* című excentrikus hangbalettje mára emlék csupán. Ottragadt a múltban, akár *Szirtes János* KGST szilveszztere, a Lady Karnevál.

A Kiadó, akarjuk, nem akarjuk, önmagában maradt. Eltűnt, átalakult egy szubkultúra, amelyik körülvette, táplálta. Az *URH legenda* lett. A *Balaton* egy személyben *Vig Mihály*. A *Trabant* miatt elszaladni és ittmaradni kár. *Pajor, Dönci* Istenben hisz. Spenot Jimi Hendrix a *Csókolomban*. *Gassner* kazettázik. *Másik János* — pont Jenővel — duettezik, jó bort termel és gyereket nevel. A Kiadó erős bástya az emlékeink és a múlt határán. Lakói, alkotó részesei persze, tehetséges — és sokat próbált — emberek.

Ha valaki figyelmesen nézi a Filmszemlén bemutatott *Gazsi Zoltán-gyűjteményt — Időt töltök* —, rátekintést nyerhet egy folyamat végére. Amikor a zenekar hangzásban és a tagok mentalitásában már kívül (vagy felül) került egy zárt kifejezési formán és kultúrkörön. Pedig az operatőr nyolcvannégyben kiszállt a történetből, tehát tíz évvel ezelőtt. Nem lehetett, azóta sem lehet tudni, hová érkezett meg az Európa Kiadó, de hogy mit hagyott maga mögött, az már — akkor is — világos volt. Ma pedig sokkal mélyebb és atomizáltabb lebontások tekintetében az. Hasonló dilemmával a magyar rock and rollban még egyetlen együttes sem szembesült. Vagy szétestek előbb, vagy meghasonlottak, vagy olyan egyszerű lelkekből álltak, hogy a kérdés fel sem merült.

Menyhárt Jenőt figyelni a zenekar élén ön- és szocioterápiás értékű tett. Menyhárt, amellett, hogy tudatosságát, érzékenységét, eksztatikus képességeit tekintve, a legizgalmasabb szóló/zni képes/gitáros, mint énekes és előadó, alapvető jelenség a magyar rockszínpadon. Nemcsak azért, mert a régi és új szövegek szuggesztívek, és többségüket ő írta. Menyhárt nagyon kevés hazai rockénekessel hasonlítható össze: se nem Amerika-imitátor, se nem ifjúsági táborok vagy a Balaton-part romantikus hobója. Nem érzelemzsonglőr és nem asztali messiás. Nem dilettáns — ez nagyon fontos —, csak valahol tévedett. A műfaj történetének egy szerencsétlen periódusában, hatalmas érzelmi, indulati és szakmai apparátussal ráhúzta magát a rockzenére, mint óriáskígyó egy túl vézna egérre.

Ebből fakad, hogy éneklését és attitűdjét mindig belső görcs mozgatta. Végigszaladt rajtunk lángoló szitkokkal, és közben, indulatai bábjaként, saját magán. Erősebb és kegyetlenebb volt — önmagával szemben is —, mint a rock and roll. Ez olykor szuggesztív, akár nagyon is az. Olykor kioltja magát, néha szánnivaló.

Ezen a január végi estén egy bölcs ember irányította a Kiadó munkáját, aki távolságot tartott, nemcsak velünk, de magával szemben is. Először hallottam egy estén keresztül görcs nélkül dalolni. Megvalósítani és tettekbe hívni a játékosságot, amit a szövegbe beleírt. Ez nem kevés, sőt talán — *nagyszínpadi* előadóként — a legtöbb. Egy ember fejlődésének fontos állomása.

Hogy a további fejlődéshez kell-e neki az Európa Kiadó, nem tudhatja senki. Mindenesetre nagyon jó koncert volt.

FUMACS VIOLA:

Mi fuldokol?

Mint habszáj,
égre vert pipacs,
lánytestű ingás
iszapmederben.
Lyukba néz a szem.
Papagájtoll pereg
a tükörsima égre.

A kavics

kuporgó néger fiú,
de lehet fekete madonna
is. Kendőbe bugyolált
kicsi asszony. Kézmeleg.
Ha rányitom szemem,
elhiszem magam.

FÁY MIKLÓS: **Hanglemez**

Hová tűntek a képek?

Gyakori, hogy a karmester egyben zeneszerző is, annyit vezényli mások zenéjét, hogy maga is kedvet kap az alkotáshoz. Az sem ritka, hogy a muzsikus legalább végzettsége szerint orvos, a két pálya között, rejtélyes okból, de van átfedés. Ám hogy ugyanaz az ember emellett még filozóf, több nyelven beszélő, olvasó, író bölcsész, és hozzá még egy televíziós játékban Sigmund Freudot alakítsa, az mégis meghökkentő. *Giuseppe Sinopoli* ilyen különleges férfiú. Most mégis karmesteri tevékenységével fogunk foglalkozni.

Komoly muzsikusnak nem csekély elszántságra és bátorságra van szüksége ahhoz, hogy lemezre vezényelje az Egy kiállítás képeit. Nemcsak azért, mert gyanúsan népszerű a darab, részleteit szignálként használják, sőt, még félkönnyűzenei feldolgozás is készült belőle, amelynek néhol még a szöveget is írtak egyes dallamaira. De sokan és sokszor vették már lemezre a darabot, a legnagyobb karmesterek a leghíresebb zenekarokkal, és nehéz már úgy mondani róla valami újat, hogy közben az előadó hű marad a kottához. Muszorgszkij műve könnyű zsákmány a közönségnek. Tizenöt rövid szimfonikus tétel, mindegyiknek van címe, ami alapján el lehet indulni, csak kevéske fantázia kell hozzá. Aha, egy Ódon kastély, aha, ez meg a kiscsirkék tánca, de bájos.

Ezen a ponton támad Sinopoli. *Muszorgszkij* képeinek vannak „eredetijei" is, *Viktor Alekszandrovics Hartmann* rajzai és akvarelljei. A festő korai halála után rendezték meg a kiállítást, amely Muszorgszkijt a zongoramű elkészítésére késztette. Sokan vették észre, hogy a darab zenekarra kívánkozik, és többek kísérlete után Ravel hangszerelése lett a leggyakrabban játszott, feltehetően a végleges változat. Folyamatosan távolodunk közben Hartmanntól. Vegyük példának a *Goldenberg Sámuel és Schmuyle* című képet, amelynek külön érdekessége, hogy Muszorgszkijé volt. Rajta egy gazdag és egy szegény zsidó látható. A zongorára írott változatban mintha a szegény kérne valamit a gazdagtól, amit nem kap meg. Közben szipog, sír, reszketteti a térdét, könyörög. Egészen halványan, de észrevehetően van némi komikum a jelenetben, szomorú, de nem véresen komoly a pillanat. Ravel hangszerelésében Schuyle dallamát a trombita játssza, és megszűnik vele az elfojtott mosoly is, csak a kiszolgáltatottság és a nyomor marad. Sinopoli vezényletével pedig a kép tűnik el; a trombita szinte sikoltozza a dallamot, míg a másik, Sámuelé, a maga határozottan héber jellegével komorrá, tragikussá válik. Mintha a szokott zsáner helyett a Holocaust áldozataira akarna emlékezni Sinopoli. Nem akarok azonban semmit sem belemagyarázni a jelenetbe: fogadjunk el annyit, hogy fájdalommal teli szimfonikus perceket hallunk, amit nem tud feledtetni a rákövetkező kép sem, a Limoges-i piac száguldó tempója. Itt a sebesség olyan, hogy nem látni sem Limoges-t, sem a piacon tereferélő asszonyokat, kiáltozó kofákat, Scherzando nélküli szédült Allegro jelenet.

Ez Sinopoli kiállítása. Nincsenek benne festmények, képek, jelenetek, csak szigorúan a hangszerek, a kottafejek. Nincs benne sok derű sem. Hullámmozgása van a teljes műnek, erős, súlyos, letaglózó lassú tételekkel, amelyek után nincs helye a vidámságnak. A gyors tételek mintha csak feledést akarnának hozni az átélt pillanatokra. Végül a Kievi nagykapu méretei, hangszertömege sújt porba pompájával. Nem a katarzissal, nem a megtisztulással zárja a karmester a művet, hanem a félelemmel. Ha mégis kiállítás volt, amit láttunk, hát vérrel festették benne a képeket.

(Muszorgszkij-Ravel: Egy kiállítás képei. New York Philharmonic — Giuseppe Sinopoli, Deutsche Grammophon, 1990.)

GAZDA ALBERT: **Film**

Nem lenni

A *Jó éjt, királyfi* némely reklámja ellenére az úgynevezett közönségfilm kategóriától igencsak távol helyezendő el. Megkockáztatom: azok a tizenhat-tizennyolc év körüli fiatalok, akik mondjuk a Danubius rádió fölöttébb happy hangulatú felhívása, vagy mije, hatására döntenek a mozilátogatás mellett, csalódásukban falhoz vágják majd félig kiürült popcornos zacsijukat.

Rózsa János filmje ugyanis egy szomorú, hatásos (de szerencsére jellemzően nem hatásvadász) alkotás. Jobbára hiányzik belőle a humor, s a legteljesebb mértékben a tánc, a móka, a Pepsi- és Coca-Cola-feeling. Mit tartalmaz mindezek helyett? Elsősorban van benne egy — a vége felé több — videokamera, amit (akit?) talán nyomban felruházhatunk a főszereplő státusával.

András, a számára idegen közegben kezdetben esetlenül csetlő-botló vidéki srác megérkezik Budapestre. Most érettségizett — volna —, csak hát az a fránya matematika! Ez azonban hősünket nem érinti drámaian, hiszen színész szeretne lenni. Ebben segítségére lehet, hogy az őt vendégül látó rokon család ifjabb tagjai barátaikkal egyetemben filmet készítenek — szándékaik szerint a pőre valóságról. Erről szól a Jó éjt, királyfi: hogy lehet-e, mi több, szabad-e a végletekig elmenni a valóság rögzítésében.

András próbálkozott már a színészettel, mégpedig a gimnáziumban; innen a Hamlet-párhuzam — ő játszotta az iskolai előadásban a dán királyfit. Az előadás videofelvételének megtekintése után dönt a társaság: játssza el András a lesittelt Bélust a valóságfilmben.

A sztori nem minősíthető bonyolultnak, mindazonáltal elúrhodó unalomról szó sincs a vetítési idő nyolcvan perce alatt. Ez főként a meggyőző — amatőr, „félamatőr", profi — színészgárdának az érdeme: a Félálomból megismert *Újvári Csabának, Hajdú Szabolcsnak, Gazdag Zsoltnak*, a mai magyar filmművészet egyik legszínesebb egyéniségének, *Szőke Andrásnak*, valamint a rutinos *Udvaros Dorottyának*. Közülük is kiemelkedő a tehetséges Újvári Csaba: kiválóan formálja meg a „valóságmániás", s az „igazi" valósággal szembesülve összeomló Pétert.

Látunk a vásznon több sodró erejű jelenetet, melyek közé érdekes módon leginkább az említett videokamerával felvetteket sorolhatjuk (a kórházi látogatás, vagy a Béla-Ági konfliktus képsorai). Ellenben sajnos olyan is akad (a BRFK állományának és a magyar kaszkadőrtársadalomnak a jelentős részét felvonultató autós üldözés; pedig remekül koreografálták és csinálták meg), amely kissé (ön)parodisztikusan hat. A magam részéről a főhősünk és nagynénje között kibontakozó vonzalommal sem tudtam mit kezdeni.

A végére András sikerrel pótvizsgázik, és beilleszkedik új barátai közé. Viszont kiviláglik, hogy a valóságot annak ábrázolásával összetéveszteni több, mint hiba: tragédia.

Meglehet, e tanulság soványkának tűnik, s a magamfajta vizsgálódó fejében ráadásul ott motoszkál a kérdés, miért kell minden magyar filmben meghalnia valakinek. Meglehet, Rózsa János ezért az alkotásáért nem fogja besöpörni a rangos fesztiválok tekintélyt adó díjait. Meglehet, a *Sose halunk meg* nézőcsúcsa megdöntetlen marad. Mégis: egyenetlenségeivel együtt szép film a Jó éjt, királyfi.

net építeni, az első vonalbeli arcvízre. Mi a kérdés? A kérdés az, hogy ismersz-e ilyen férfit, mert én ezen a főiskolán, és ebben a kollégiumban nem ismerek, és én attól, akivel leszel szíves összeismertetni engem, mindent meg akarok tudni arról, amiről az ágyban mindent tudni kell. Mert te a főiskola mellett újságíróként dolgozol, így sokkal több embert ismersz ebben a városban, mint én. Úgyhogy leszel szíves. De Katám, ha jól tudom, te a Gáborral... na ja, legyint, Gábor egy tapasztalatlan tacskó, harmadéves, magyar szakos, ezért kötelességének érzi, hogy Pilinszkyt szavaljon nekem, de azt sem tudja hogy érjen hozzám, fekszem, mint egy darab fa, és kielégítetlen vagyok, és kielégítetlen vagyok, és kielégítetlen vagyok. Ráadásul a kollégiumban a lehetetlenséggel határos kettesben maradni, sci-fi, csak négyágyas szobák vannak, sci-fi. Nyugalom, Katám, én kerítek, de miért nem járod te magad a várost, bedobsz egy felest, és... ugyan, és kifogok egy őrültet, vagy egy *éccest*, nem,

Halbauer Ede: Xerox

demérem!

Hanem, hogy mégse essen rajta csorba,

versírás ürügyén nem ezt tesszük-e amúgy is egész életünkben?

lentést, hozzámentél volna? Megőrültél? Tudod, hogy hívták? Szent... sokk... lósü... Süsü, legyezte homlokát a kártyával a császárzsemlés. Menekült? Biztosan. És mit csinál? Talán hordár. Ezen megint kuncogni kellett. Ki terít? — kérdezte a császárzsemlés. Én — szellemeskedett a főpincér, és az asztalra helyezte a négy tejeskávét.

Megpróbálta behúzni a függönyt, a kinti fény zavarta. Aztán az asztali lámpa buráját igazgatta. MOCSKOS SZARVASBŐGÉS — gondolta dühösen. Mit csináltatok a műhelyben? — hangzott az ágy felől. Egy rózsaszínű orrszarvút kerestünk, s beledugtuk a kályhába. És? — ásította az asszony. És semmi. Később talán előkotorjuk és kinevezzük Miss Ausztriának. Alszol? Ühüm. És Gábor fecsegett a szerelméről, egy harminc év előtti nőről, aki elesett a fronton. Alszol? Ühüm. Te, lehetséges az, hogy valakinek megdöglik a kutyája, s aztán folyton erre gondol? Lehetséges. Meg a vaskályhára. És a festékes ecsetekre. A szamurájokról most teljesen elfelejtkezett. Meg a szerelemre — ásította az asszony. Oltsd el, kérlek a villanyt. Bosszankodva leoltotta, pedig még szerette volna megkérdezni a szarvasbőgés idejét. Két fa himbálódzott a szeme előtt, közötte szaladgált valami. Talán egy szarvas, vagy a frontharcos szerelem. Majd elmegy, vigasztalta magát, de valójában nem tudta, mitől akar megszabulni.

vagyok alattad észrevétlen
fejem összegyűrt vasaló
kellek és kellék
kellékeid és függeléked
vagyok alattad tévedésed

Kis rózsaszín

Ó, rózsaszín ruhacsoda!
Kis micsoda!
Vétkezz egyet
én kérem ezt
a kedvemért
vétkezz vele
mert veled ő
ó, technika
csak technika
és nem csoda
kis ostoba!

ségre.

— Ez a 15-20% Magyarországra is jellemző?

— Magyarországon még nem voltak ilyen vizsgálatok. A világon a felnőtt lakosság 5-6%-a súlyos alkoholbeteg. Ehhez legalább 5-6%-ot hozzá lehet számítani, akik ugyan nem minősíthetők súlyos alkoholistának, de afelé tartanak, mert rendszeresen többet isznak, mint amennyit szabad volna. Több mint 10%-on felül vannak a szociális ivók. Ezek nagy része is törvényszerűen alkoholistává válik.

— Ha a drog tehát egy második, hasonló jellegű, dupla veszélyforrás, azt jelenti-e ez, hogy e két méreg áldozatainak száma most már nem 15-20%, hanem 30-40% összesen? Vagy inkább arról van szó, hogy a drog áldozatainak száma, az alkoholizmus áldozatainak száma, tehát az a bizonyos 15-20% azonos körből kerül ki?

— Az alkohol mellett nagyon sokan tartanák, szednék ezeket a drogokat, vagy ha ilyen hajlandóságuk van, akkor az alkohollal felhagynának és keményítenék a drogszedést.

— A meglévő alkoholizmus és a nálunk is terjedő drogfolyos, visszatérően depressziós betegek 35%-a hal meg depresszióban.

— Nyilván nem a depresszióban, hanem egy azáltal kiváltott valamilyen tette miatt.

— Igen, az öngyilkosság szövődménye a depressziónak. A depressziós betegek 50%-a nem kísérel meg öngyilkosságot. 35%-os rizikó van arra, hogy egy

— Ez a kedvező tendencia ellentmond annak, amit hisznek bajainkról, állítanak kudarcainkról: tehát, hogy ez egy felbomlott társadalom, őrjöngő emberek, elpusztult egzisztenciák. Mégsincs így, legalábbis az öngyilkossággal összefüggésben?

— Nincs így, és ez nagyon fontos megállapítás. Én ugyanis éppen erre a trendre számítottam, ezt vártam. Egyrészt azért, mert a rendszerváltás minden

rüljön ki az öngyilkossági szándék. Ebben reménykednek, hogy a pesszimista hangvételű levelekből, telefonokból mások észreveszik, hogy valami baj van, és segítségükre sietnek, anélkül, hogy nyíltan bevallanák mi is a bajuk. És ebben az összefüggésben válik fontossá a telefon. Hallom, hogy az elmúlt két-három évben ugyanannyi telefont adtak ki Magyarországon, mint amennyit az előző három-négy

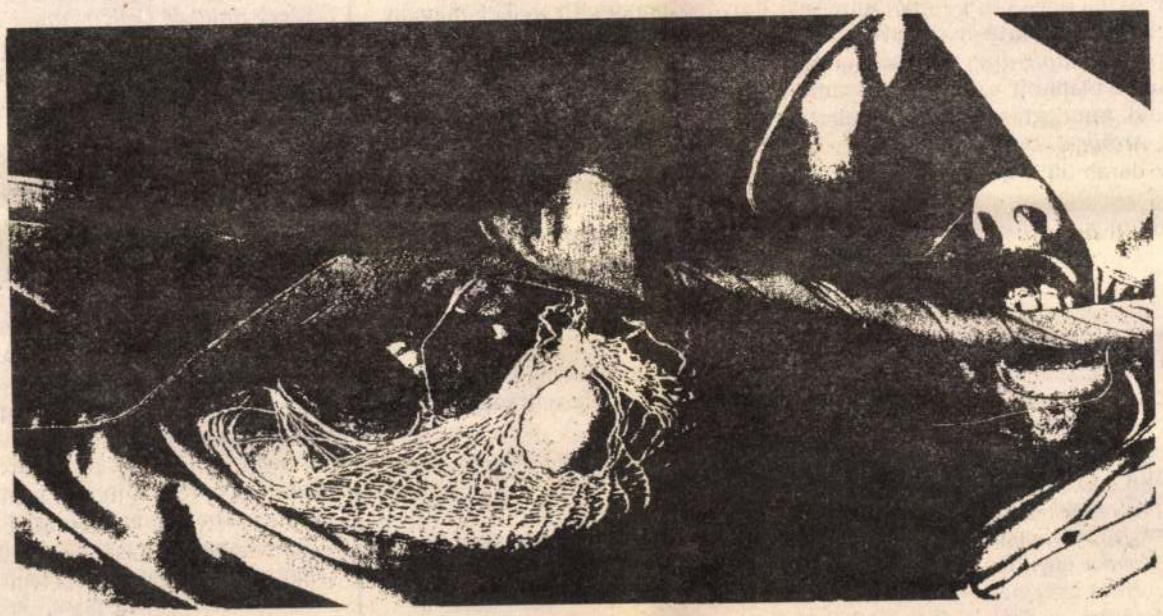

Halbauer Ede: Xerox

az *Anxiron* és az *Anafranil*. Mind elérhető Magyarországon. Ezek nyugati gyógyszerek, . három doboz 500 forintba kerül, ez persze soknak tűnhet.

— Az előbb nem gyógyszerreklámot folytattunk, hanem az volt a célunk, hogy orvosokkal, körzeti orvosokkal, magánrendelőkkel elhitessük, csakúgy mint a betegekkel, hogy ez a betegség felismerhető, nem fétis, még akkor is, ha csak csupán gyógyszerrel aligha kezelhető; ha egy beteg közege, objektív környezete nem változik meg, akkor a gyógyszeres beavatkozás csak kiinduló alap.

— Igen, a depressziós betegség kezelésében nem mellőzhető a pszichoterápiás gyógykezelés. A pszichoterápia nagyon tág fogalom, annak nevezzük az általános pszichológiai kultúra tudására épülő humánus orvosi magatartást is, amivel — ha a betegnek szakszerűen adagoljuk a gyógyszert, megfelelő gyógyszert választunk — a betegséget felismerjük és utána nagyon rövid, de hathatós pszichoterápiás beszélgetések keretén belül elmagyarázzuk a betegnek a betegségét, elmagyarázzuk azt, hogy ezek a depressziós jelenségek kezelhetők, és bizonyos megnyugvást érünk el.

Gubcsi Lajos

[Amerika- és Európa-szerte kiállították, és mindenütt komoly kritikai visszahangot keltett. Néhány hónappal halála után a „The Perfect Moment" című kiállítást politikai okok miatt törölte a washingtoni *Corcoran Gallery of Art* igazgatósága, ami nagy port vert fel mind szakmai körökben, mind a közvélemény szintjén. Jesse Helms szenátor a szenátus padlóján megsemmisíti a kiállítás katalógusát, és pornografikusnak bélyegzi. Az Ohió állambeli cincinnatti *Contemporary Art Center* igazgatóját ezt követően obszcenitás vádjával elítélték, amiért bemutatta a kiállítás anyagát...

A *Galéria 56* kiállítása szeretne átfogó képet adni Mapplethorpe művészetéről, anélkül, hogy bármelyik aspektusát is túlhangsúlyozná.

1992-ben a *Random House*, New York kiadásában megjelent a *Robert Mapplethorpe Alapítvány* közreműködésével (amelyet a művész alapított az AIDS-kutatás és fotográfiai projektek támogatására) egy hatalmas, többkilós album, *Arthur C. Danto* esszéjével. Ebből az almumból tíz darab áll a közönség rendelkezésére.

Nyitva: keddtől szombatig: 12–18 óráig.

II. Budapesti Kaláka Fesztivál

A hagyományokhoz híven idén is megrendezik március 6-án, a Petőfi Csarnokban a *Budapesti Kaláka Folkfesztivál*t. A délelőtt 10 órától 1 óráig tartó gyermekprogram táncházzal kezdődik, majd fellép *Gryllus Vilmos*, a *Háromszéki Népi Együttes* Sepsiszentgyörgyről, s természetesen a *Kaláka* együttes is. 11.30-kor kerül sor az *Ukulele* című gyermek rajz- és fotópályázat eredményhirdetésére, a díjak átadására, a vándorkiállítás megnyitására.

Salvatore Quasimodo-emlékdíj

Balatonfüred Város Önkormányzata ismét meghirdeti pályázatát kötetlen témájú költői munkák díjazására.

Valamennyi pályázó maximálisan két magyar nyelvű, kiadatlan, más pályázatokon nem díjazott és nem említett művel vehet részt.

A pályamunkákat gépírással, nyolc példányban kérjük eljuttatni *1994. május 31-éig* a következő címre:

Polgármesteri Hivatal Balatonfüred, 8230 Szent István tér 1.

Valamennyi beküldött példányon kérjük feltüntetni a pályázó teljes nevét és címét, a borítékra írják rá: **Quasimodo költői verseny!**

A beküldött műveket nem áll módunkban visszaküldeni!

A pályázatokon első díjas költemény elnyeri az Emlékdíjat, valamint 3 millió olasz lírának megfelelő összegű ösztöndíjat.

A zsűri a fődíjon kívül más díjat is kiadhat.

A zsűri tagjai: *Franco Cajani elnök*
Szabó Györgyi elnökhelyettes.
Baranyi Ferenc Görgey Gábor Mezey Katalin Giancarlo Vigorelli Cserép László (a díj titkára)

A díjkiosztást *1994 szeptemberében*, ünnepélyes keretek között Balatonfüreden, a zsűri jelenlétében rendezzük meg.

több adatot, mint a Magyar Irodalmi Lexikon szócikke. Vagyis irodalomtörténet-írásunk ismeri Rónai Pált. Viszont az a levélrészlet-másolat, amelyet az életrajzi összefoglaláshoz mellékelt Ön, Rónai Nóra leveléből, érdekes, és hogy nyomtatásban is legyen nyoma, idézem belőle az értékes adatokat tartalmazó passzust: *„Az Ember tragédiáját Pali Geir Campos brazil költővel fordította. Pali nem a magyar népmesék legszebbjeit fordította portugál nyelvre, sem a magyar klasszikus írók egy-egy novelláját, hanem 1958-ban egy magyar novellaantológiát, az Antologia do Conto Hungarót fordította és szerkesztette kötetté, amiben Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Gárdonyi Géza, Szomori Dezső, Heltai Jenő, Ady Endre, Krúdy Gyula, Molnár Ferenc, Móricz Zsigmond, Bíró Lajos, Kaffka Margit, Szép Ernő, Kosztolányi Dezső, Karinthy Frigyes, Molnár Ákos, Pap Károly, Márai Sándor, Szerb Antal és Gelléri Andor Endre szerepelnek sokszor két-három vagy több novellával... 1991-ben egy második novellaantológiával jelentkezett, amelynek címe Cantos Hungaros és Gárdonyi, Heltai, Krúdy, Molnár, Kosztolányi, Karinthy, Gelléri Andor Endre és Szép Ernő művein kívül még Móra Ferenc, Hunyadi Sándor és Déry Tibor elbeszélései közül is válogatott."* — Ha azonban Önnek kedve és ambíciója volna, hogy Rónai Pál nemes tevékenységéről írjon, akkor hét-nyolc oldalas írására szívesen várakozunk. Annak az írásnak elegáns és könnyed fogalmazásban tartalmaznia kellene az író életrajzát, brazíliai munkásságának tárgyszerű ismertetését annak hangsúlyozásával, hogy Rónai Pál igen jelentősen szolgálta a magyar irodalom terjesztését, mégpedig — ahogy antológiáinak névsorából érzékelhetjük — igen jó ízléssel válogatott. Hogy aztán a legjelentősebb brazil írók egyikétől még ajánló bevezetőt is tudott szerezni antológiájához, az nyilvánvalóan arról tanúskodik, hogy fordításait megbecsülték, a fordításon át megszólalt az eredeti. Talán akad majd utóbb is portugál nyelvben otthonos filosz, aki ifjú korában éppen Rónai Pál működését választja doktori munkájának tárgyául. Mi pedig addig is igyekezzünk őt megőrizni emlékezetünkben, s amit róla tudhatunk, egészítsük ki avval a különben már rögzült közemlékezeti anyagot.

...az tel 8.), a nyilvánosság néhány olyan problémájának „kibeszélésére", amelyeknek megoldásához a magyar demokrácia első négyéves próbaideje úgy tűnik, túlságosan rövidnek bizonyult.

A tervezett témák és a felkért előadók a következők:

1. Elektronikus sajtó. Szükség van-e rövid vagy hosszabb távon közszolgálatiságra? Ha igen, mi annak a minimuma? *(Gálik Mihály, Paul Lendvai /ORF/)*

Milyen médiumtörvényt? (Molnár Péter)

Mi légyen az alternatív rádiózással? *(Simó György)*

2. Kihez szóljanak a politikai napi- és hetilapok? *(Bolgár György, Georg Paul Hefty /Frankfurter Allgemeine Zeitung/)*

3. Közszolgálati és/vagy piaci alapon működtethető-e a közvélemény-kutatás? *(Vásárhelyi Mária, Tímár János)*

Van-e határa a közérdekű adatok nyilvánosságának? *(Majtényi László)*

A konferencián a klub tagjait és minden érdeklődőt szeretettel lát az ügyvivő testület.

***

Új kezdeményezés a bölcsészkaron: „Arany János jutalom-előadások". A Magyar Irodalomtörténeti Intézet tanácsa — a Pro Re-

Sajtóper

1994. február 25-én a Nemzeti Színház (felperes) és lapunk színikritikusa, Koltai Tamás (alperes) perében nem jogerős ítélet született. Ennek indokolásából idézzük az alábbiakat. (Koltai Tamás védője dr. Strasser Tibor volt.)

Budai Központi Kerületi Bíróság
11. P. 22 893/1993/4-I.
A Magyar Köztársaság nevében!
(...)
A bíróság a felperes keresetét elutasítja.

Indokolás

A bíróság a felek előadása, a becsatolt iratok és a tárgyalás egyéb adatai alapján az alábbi tényállást állapította meg:

Az alperes újságíró, színikritikus. Pécsi kesztyű címmel az Élet és Irodalom 1993. július 9-én cikket jelentetett meg a Nemzeti Színházzal kapcsolatban. A cikkben foglalt alábbi kitételeket kifogásolta a felperes:

„... Többé nem lehet hallgatni a Nemzetiről, amely új vezetésének két évada során alig produkált nézhető előadást. Több mint százötven éves története alatt soha nem tömtek ennyi pénzt a Nemzetibe, tevékenységét a sajtó részéről soha nem kísérte olyan hallgatag tolerancia, mint az elmúlt két évben és soha, megközelítően sem volt olyan siralmas erkölcsi-művészi állapotban, mint jelenleg. Saját produkcióval a havi műsor felét tudja kitölteni, előadások maradnak el sorozatosan, gyakran egy tucat néző előtt játszanak, meghirdetett bemutatókat törölnek, mert külföldi rendezők idő előtt távoznak a próbákról, vagy állítólagos ígéretük ellenére sem jönnek. Napirenden vannak a belső botrányok, visszamondási cirkuszok, nagy pénzek ráígérésével is csődbe ment szereposztások. A morális szétzüllést a Nemzeti (egyesek szerint a nemzet) nagyjai vagy maguk siettetik, vagy maradék tekintélyükkel fedezik. Az összes botrány között legbotrányosabb az előadások színvonala. Senki nem kérdezi meg: mi történik? És hol a határ? És kik felelősek a színház csődjéért? A szakma jobbik fele egy ideig jóindulatát bizonyítja, hidakat próbál építeni a romok fölött, párbeszédet kezdeményez a dilettáns gőgjükben agresszíven trónolókkal. Veszélyes manőver. Növeli, ki elfödi a bajt. És közel az idő, amikor a dolgok megismétlődhetnek. Előbb, mintsem Nemzetink végelgyengülésben kimúlna halála kijelölt óráján, mely 1994 tavaszán esedékes, lázasan keresni fogják a vegetálásának méltó folytatóját. Jó lesz figyelni.(...)"

Felperes benyújtott kereseti kérelmében az alperes tollából 1993. július 9. napján Pécsi kesztyű címmel megjelent cikkben a tényállásban részletezett megállapítások miatt a színház személyhez fűződő jogsértés megtörténének megállapítását, alperest a további jogsértéstől eltiltani, elégtételadásra való kötelezést, továbbá 1 000 000 Ft nem vagyoni kár megtérítésére való kötelezést kért. (...)

A személyiséghez hozzátartozik a gondolatközlés és véleménynyilvánítás lehetősége. Az önálló személyiség kialakulásához és megnyilvánulásához arra is szükség van, hogy a személy a saját személyiségének a tükrében lássa a világot, saját benyomásai, észleletei alapján alakítson véleményt a külvilágról, az észlelt eseményekről, embertársairól, mások tevékenységéről. Ezért a személyiség szabadságának nélkülözhetetlen feltétele a szabad véleményalkotás és az így kialakult vélemény szabad nyilvánítása. A szabad véleményalkotás és a véleménynyilvánítás egyik módja az értékelés, a bírálat, amelynek széles érvényesülési területe van. (...)

A cikkben megjelentekkel szemben a felperes attól eltérő tényállításokat bizonyítani nem tudta. A Nemzeti Színház hagyományosan az ország első színháza, feladata elsősorban a nemzetet szolgálni kulturális téren. Természetesen a személyiségi jogos pereknek nem az a feladata, hogy a művészeti kérdéseket eldöntsék, hanem annak a vizsgálatára terjed csak ki, hogy a közölt tényállítások a jó hírnév sérelmének megállapítására alkalmasak, vagy sem.

A bíróság azonban a Ptk. 84. szakasz /1/ bekezdésében foglált jogsértést nem tudta megállapítani, ebből következik, hogy a további szankciókat sem tudta alkalmazni. (34/1992 Alkotmánybírósági Határozat).

Ebből most az következik, hogy amit nagyon akartam, az kicsit sem sikerült. De, gondolom, ez rajtam kívül keveseket zavar. Már engem sem nagyon. Istenem! Mit nem adnék azért, ha tudnám, hogy milyen magas a New York-i Szabadság-szobor. A Gellérthegy 105 méter. Stróbl-szobor nélkül. Stróbllal, gondolom, egy tízesszeltöbb. Hát igen. Amerika megspóroltа a hegyet. Mi megspóroltuk a Szabadságot. Talán ezért van, hogy a többség nem szemérmes. Amit nem ért, arra nem szavaz. És arra sem szavaz, amit nagyon is ért. Ez itt be van gyakorolva. Ha jön egy ürge valahonnan és azt mondja, — Emberek! Itt holnaptól mindenkit felvet a jólét, ha rám adják a voksukat! — itt bizony közbevágnak. — Haver, hogy csinálod? A valahonnan jött ürge elmondja, hogy hogyan. Aztán vagy marad még néhány fordulóra, vagy megy vissza oda, ahonnan jött. De nem haraggal. Végül is fellépett a cirkuszban. Az emberek pedig meghallgatják a következőt is. Érdekli őket. Végül (és ez ünnepélyes pillanat) már csak egyet hallgatnak. De azt nagyon. Paradox módon azt, akit csak megtűrnek. Ő a gyertya. Az elnök. Annyiemennyibe kerülünk. Aki sokallja, az lemond a velünk való üzekedésről. Aki tartja, annak állni is kell. És ha a későbbiekben akar még valami extrát, azért ő fizet. Ez jutott eszembe. Február 15-éig egyébként itt jól ment minden. Akkor otthon, valaki kitalálta, hogy születésnapom lesz 17-én. És 15-én hajnalban (itteni idő szerint) felsikoltott a telefon. Majdnem ott haltam meg. Ez volt a kezdet. Folytatásként a Mai Nap című sajtóorgánum szép hangú újságírónője mutatkozott be. Boldog születésnapot! Ez megható, valóban az. Egyszersmind mézesmadzag is. Mert a jókívánságokat kérdések követik. Így történt ez most is. A kérdés komoly dolog. Van, aki műfajt teremtett belőle. A kérdés szakmai ügy. Sőt, elsődlegesen az. Mert a kérdéstől sok függ. Elsősorban a válasz. A válasz is komoly dolog. Elsősorban azt biztosítja, hogy a kérdezett nem süket. Aztán biztosítja azt is, hogy a kérdezett nem föltétlenül hülye, sőt, ad abszurdum, a válasz még az is lehet, ami, tudniillik válasz. A mi kis kérdezz-felelekünk nem sikerült. A válaszaim nem találtak meghallgatásra. Illetve hiteltelennek minősültek. Nem tarkezdenem. — Ez most én, újjent. És a búcsú. De most már minden rendben. Mert hívott anyám is. Nyugodt vagyok, mert hallhattam, hogy van, aki tud kérdezni. Magától tud. Nem kellett ezért iskolába járnia, nem kellett ezért váltakozó kedvű és szellemű főszerkesztők előtt hajlongania. Talán éppen ezért minden kérdéséért vállalhatja a felelősséget. Az fájt az egészben a legjobban, hogy Vele csak röviden beszélhettem. Az ő hívását a nyugdíja fedezte, nem a közszervaltás. Engem a munkám elszólított külföldre. És amikor Erland Josephson úrral csak tolmács segítségével tudtam beszélgetni, akkor elhatároztam, hogy legalább angolul megtanulok. Végezetül. Az osztályban, ahova járok, én vagyok a legöregebb. Van itt egy 64 éves hidromérnök, és 50 éves japán építési vállalkozó, egy 44 éves kínai gyermekgyógyásznő. A többiek harmincasok. Én nem kérdeztem meg Ioannist, hogy miért csak most kezdi. Most van rá luxus, amit megengedhetnek. Aztán bambulok egy kis neszkávé mellett. Megírom a leveleket. Azokat is, amiket nem adok fel, aztán kezdődhet a tanulás, amit szívből utálok. Mindig is utáltam. És tessék! Egész életemben csak tanulok. És irigylem Szent-Györgyi Albertet, aki azt mondta, hogy a fej nem raktár. A fej azért van, hogy gondolkodjunk vele. Hogy csinálta? Az én fejem raktár, amiben nem találok semmit. És ez már így is marad. Hát ennyit mára....

Halbauer Ede: Xerox

*Ez az írás Cserhalmi György első New York-i beszámolójának rövidített változata. A teljes szöveg a GRIFF jövő heti számában olvasható

alminősültek mostékká, így nem is ment kárba, csak pocsékba.

Az igazgató — mondom: nagyon akkurátus ember, persze előkészítette a szülők megregulázására hivatott akcióját. Azzal érvel, hogy mivel az eddigi hónap közepi befizetések nem váltak be, ezért a hónap elejére tette át az időpontot, s felhívta közlemény útján a szülők figyelmét a késedelmes fizetéssel járó retorziókra is. A szülők viszont erre nem emlékeznek, a hirdetményt nem olvasták, és így, mint mondják, váratlanul kerültek nehéz helyzetbe, hiszen a munkanélküli-segélyt csak a hónap közepén hozza a postás. Szó mi szó; felháborodásuknak nem irodalmi stílben adtak hangot, így viszont ki is zárták annak a lehetőségét, hogy a jó modorra kényes igazgató méltányosságot gyakorolhasson, csak hát a népnevelői buzgalom kárvallottjai mégiscsak a gyerekek lettek. Az igazgató érzi is döntése morális súlyát, de mint mondja, kényszerhelyzetbe került. Ők sem ingyen veszik az ételt egyrészt, másrészt meg elvi alapon is fel kellett számolni azt a helyzetet, hogy van aki nem, vagy késve fizet, míg mások pontosan. Ez utóbbi szempont lehetett a döntő, hiszen, mint megtudtam, a szülők hátraléka összesen hatezer forintra rúg.

tásba adta a tulajdonos, hogy nem nyithat ajtót, kaput. Odabenn senki, kinn meg a tanácstalanság és a harag.

Haragszik a Tiszavasvári Áfész ügyvezetője is, hiszen a szövetkezet apportja benn van a tiszalöki húsüzemben — régebben ez a saját kft.-je volt, csak eladták — mert legalább 30 milliót buknak az üzem bezárásával. Pedig pénzt azt ők sem fognak látni, hiszen *Dr. Szabolcs Tivadar* a 3 Húsos Kft. ügyvezetője nem is kíván fogródnak, némelyiken kilincs sincs. A főorvos asszony évek óta hiába kér az önkormányzattól nagyobb költségvetést, a javításokra nincs pénz. A kerítés is rossz, csak az nem jön be, vagy ki, aki nem akar.

Hajnali háromnegyed három. A nővér hiába keresi a kisfiút az ágyak alatt, más termekben, hátha ott kucorog...

A nyitott ajtóra, majd a hóba süppedő lábnyomokra lesz figyelmes, melyek a kerítésen túl-

tudja védeni igazát.

Krizstik József polgármester szerint a döntés miatt nem érte hátrány a lakosokat, hiszen továbbra is lakhatnak az ingatlanokban, sőt még a lakbért sem emelik, az önkormányzatnak viszont feltétlenül szüksége van szolgálati lakásokra, hiszen hová teszi frissen szerződtetett munkatársait. A település nagyságát tekintve nyilván mind az ötvenegyet.

Farkas Erika

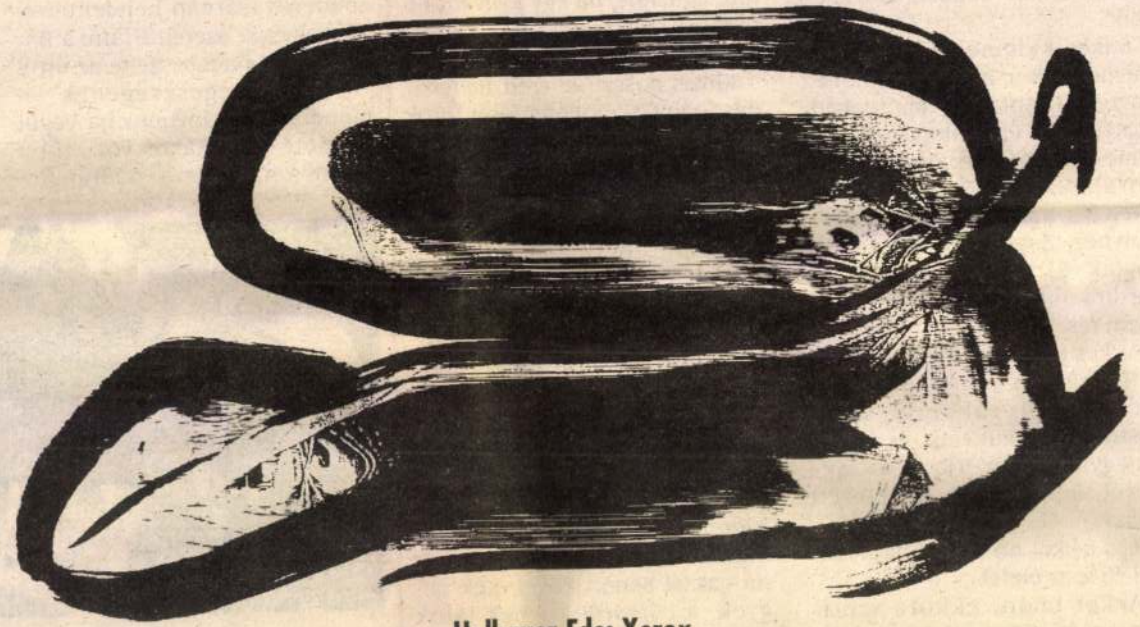

Halbauer Ede: Xerox

helye nincs. Nincs, mer' hogy az üzlet kinek a megbízásából jöhet létre, ki pénzeli, az banktitok. Hogy miért kell belépni? Mert a hosszú nevű, ám jó szándékú szervezet csak a tagjain segít... Tagjait meg nem méri, hiszen pártolótagságról van szó. Máskülönben ebben az országban mindenkit ér valamilyen sérelem, segíteni éppen ezért illik sőt kell rajtuk, rajtunk.

Továbbá... nincs helye a moralizálásnak a másik oldalon sem. Hiszen: valamit — valamiért, az ötszáz forint nem nagy pénz, végre valaki a valódi érték körül veszi ezt a jegyet, amit ha nem földet, nem lakást, nem kötvényt akar az ember venni, alig lehet pénzzé tenni — mondják.

A sor végtelen, aki akadékoskodik, hamar megkapja: nem kötelező ide jönni, akinek nincs bizodalma, ám fenntartása sok, az mehet máshova. Végül az időpont és a helyszín: kedden Nyíregyházán, szerdán Debrecenben veszik a jegyet, de az érdeklődők keressék a Történelmi Igazságtétel Bizottság Kelet-magyarországi Szervezetét.

Mindenki mehet, hiszen mindenkit ért valamilyen sérelem az elmúlt 40-50-60-70 évben...

— Tornyi

határozottan erotikus többlet sugárzik, többször látogatást tett volna Törökországban (legalábbis a száműzetés elején), és e látogatások visszfénye: a közös lakomák, tréfák, évődések emlékei villannának meg a véletlenszerű megjegyzésekben és utalásokban. A kapcsolat konkrét mozzanatai árulkodóan, „hersegően" reálisnak tűnnek.

Tegyük fel, hogy a néni reális személy, és az öreg Mikes azért gyűjtötte egybe leveleit, mert tisztában volt irodalmi értékükkel, és ismerte a korabeli francia levélregény műfaját. Mivel a levelek tisztázatlan, pontosabban későbbi másolatban maradtak fenn, elképzelhető, hogy ekkor redukálódott a hölgy teljes neve diszkrét monogrammá. Mikes minden zsenialitása mellett is nehezen elképzelhető az ilyen típusú konstruált viszony fiktív felépítése. Mikes szemlélete nagyon is józan, elbeszélései tárgyhoz kötöttek, nyoma sincs bennük a költői képzelet túlzásának vagy a keserű valóságból egy édes álomvilágba menekülés kísértésének. Valahogy nem olyan „rafinált" lélek, hogy egy ilyen bonyodalmas „távszerelmet" képes legyen szimulálni.

tűnő a fantáziája, ilyet nem tudna kitalálni, „a valóság überel", (v. ö.: az ávósok latrinájából kipiszkált újságfecnik amerikai tábornokok beszédeivel, ezek hatása a tábor életére stb.). Évek múlva Faludynak osztják ki Kenedi jellegzetes, csíkos ingét a félreérthetetlen stigmákkal. E fordulat viszont túlságosan is irodalmi. Csak a valóság (és a dilettáns) mer ezen a nyelven beszélni. A valóság: téboly és banalitás, a művészet (ehhez képest) „középen van".

Mikes Kelemen féléves csecsemő, mikor menekülniük kell Zágonból. Apja egy kis szabadcsapat élén visszalopakodik, és lemészárolja a labanccal kollaboráló szomszédokat, aztán ahelyett, hogy visszatérne Thökölyhez, Zágonban marad. Elfogják, és többhetes, iszonyú tortúra során halálra kínozzák (nem részletezem).

Mikes a leveleiben családszerető férfiúnak mutatkozik, számos elődről, rokonról, ismerősről megemlékezik, de egyetlenegyszer sem írja le az apja nevét, mintha nem is létezett volna.

Apa nélkül nő fel, és haza nélkül éli le az életét.

Akkor talán, ekkora szorításban és vákuumban, mégis-

retető és jóbarát? (A figuraépítés meditációs technikái. A képzelt szobor megelevenedik. Törökországban érhették misztikus hatások Mikest, találkozott is „varázslókkal", mégis minden bizonnyal körülményes lenne beemelnünk a kulturális összképbe a lótuszülésben mantrázó Mikes rendhagyó alakját.)

Talán a rejtély így rejtély formájában maga a megoldás; a nagynéni élete maga a titok; hamisság lenne, ha egy nyilvánvaló magyarázat megadná a rejtély kulcsát.

Mikes hosszú tengeri hánykódás után Gallipoliban teszi török földre a lábát, innen kelteződik első levele. Kétszáz év múlva, az első világháborúban ugyanezen a helyen indulnak rohamra az ausztrál és új-zélandi fiatalok a tengerparti erődök ellen, és rövid idő alatt több százezren halnak meg az esztelen partraszállási kísérletben. („Ördögszekerek", rendezte: Peter Weir, zene: Vangelis.)

(Zágon, néhány éve. A híres tölgyek. A templomtorony hosszában megrepedt. Néma gyerekcsapat poroszkált a nyomunkban. „Mi ez, Volvó?" A kúria gazzal benőtt kövei. Kék hegyek, a *cujkától* kéknek látok mindent.)

Az öregasszony reszketeg, csontig soványodott testét hatalmas irhabunda védte, magas és friss unokája sárgásbarna műszőrme kabátkában volt, nagymamája belékarolt, úgy sétáltak óvatosan, szépen.

A fonyódi dombra épült villától jó fél óra járásra volt a Balaton partja, ebben a zimankóban pedig a vénasszony tempójában több mint egy óra. Tegnap jöttek le Pestről kettesben vonattal, az öregasszony a családi ebéden vasárnap bejelentette: még egyszer szeretné látni a Balatont, két fia lebeszélte az útról — árt az egészségének — mondták, de lányunokája végül is lejött vele. Rákos volt, túl a kezelés hajhullató stádiumán,

en pedig a napokban utánuk megyek; fehér, előkelő, csillogó télben hagylak itt benneteket. A leány kicsit összerázkódott, erősebben szorította meg nagyanyja karját; nem volt mit mondani.

— De neked — mondta a lánynak —, akit egyedül szeretek, elmondom most a testámentumom — és szeme kivillant a halódó testből, mint elparázsló tűzből az utolsó lobot vető fadarab. — Apádat késsel szúrd le, anyádat drótkötéllel fojtsd meg, testvéred fejét fejszével csapd szét, nagynénédet lúggal itasd meg, nagybátyádat kutyákkal marasd szét... Hirtelen elsápadt, még halkabban folytatta: — Különben mindegy, hagyjad csak, legyetek jók — mondta; és összecsukló teste: könnyű hó a havon.

Halbauer Ede: Xerox

Halbauer Ede

Sajtóper után

— beszélgetés Kasza Lászlóval, az egykori Szabad Európa Rádió egykori munkatársával —

— A Szabad Európa Rádió a közelmúltban megszűnt, végleg beszüntette magyar nyelvű adásait...

— A SZER fölszámolása szerintem elhamarkodott döntés volt. Magyarországon megtörtént a rendszerváltás, a demokrácia alapját lerakták, bár azt gondolom, a demokrácia nagyon nehéz intézmény, amihez gyakorlat kell. A SZER nyugati kapcsolataival, tudósítóhálózatával, valószínű tudott volna még a demokrácia működéséről olyan dolgokat mondani, amelyek hasznosak lehettek volna az országnak. Az utóbbi időben történt események pedig azt bizonyítják, hogy Magyarországon igenis szükség lenne egy semleges rádióállomásra, amely függetlenül a politikai erőviszonyoktól a tényeket mondaná el.

— Beszélik, hogy a SZER egykori munkatársai közötti egység is fölbomlott. Ez azért különös, mert évtizedeken keresztül hallgatva az adásokat az ember azt hihette, hogy ami leginkább összetartotta azt a kis csapatot, az a szellemi egység volt.

— Kívülről másképp néz ki, mint belülről. Ellentétek, mint minden szerkesztőségben, a SZER szerkesztőségében, nálunk is voltak. De ezeket a politikai, világnézeti és egyéb ellentéteket igyekeztünk belső ügyként kezelni, megoldani. Aztán amikor Magyarországon szabaddá vált a sajtó, volt vevő a belső botrányokra, nézeteltérésekre, így a korábban is meglévő ellentétek nyilvánosság elé kerültek.

— Például?

— Valahol a hetvenes évek elejénél kezdeném. Vita volt a szerkesztőségben arról, hogy az akkori szamizdatokat támogassuk-e azzal, hogy hangot adunk a véleményünknek. Volt a szerkesztőségnek egy része, amely azt gondolta, hogy ezt ne csináljuk. Azt gondolták, hogy az csak egy színház, a régi kommunisták által megrendezett dolog. Másoknak és nekem is az volt a véleményem, hogy ez egy olyan irányzat, ami támogatást érdemel. Azt gondolom, hogy az események bennünket igazoltak.

Élesedett a helyzet akkor is, amikor lehetőség nyílt arra, hogy a SZER magyar osztálya budapesti szerkesztőséghez juthasson. Akkor azok az emberek, akik ellene voltak annak, hogy szamizdatot terjesszünk, propagáljunk, azt mondták, nem szabad hazajönni, nekünk kinn kell maradni. Én a magam részéről azoknak a pártján voltam, akik azt mondták, jöjjünk haza, amilyen gyorsan csak lehet. A döntés végül is az lett, hogy igenis használjuk ki a lehetőséget, mert hogy néz ki egy olyan rádióállomás, amelynek nincsenek közvetlen kapcsolatai, azzal az országgal, ahova sugároz, amikor lehetnének? Amikor nem lehetett, az más volt. De ez megváltozott. Ezek az ellentétek innen eredtek. Voltak néhányan, akik eléggé kalandor módon megülték ezeket a teljesen normális nézeteltéréseket. Saját tehetségtelenségüket, középszerűségüket azzal próbálták ellensúlyozni, hogy ezeket a problémákat felnagyítva produkálták (persze név nélkül) a magyar sajtóban. Sajnálatos módon erre voltak vevők. Két-három ember volt ez, pontosan lehetett tudni, hogy kik ezek. Abban a hamis színben tüntették fel a szerkesztőséget, hogy ők nem kívánnak mással beszélgetni. Ami óriási tévedés volt.

— Ön most nyert meg egy sajtópert. A helyreigazítást viszont a pervesztes újság a mai napig nem tette közzé.

— Így igaz. A Pesti Hírlapban jelent meg Báder Katalin nevű úr tollából egy cikk, a név mögött Lovas István, a SZER korábbi munkatársa áll. A SZER ellen, illetve személy szerint Ribánszky László, a SZER főszerkesztője és személyem ellen szóló számos cikkének az utolsója volt ez. Hosszú ideig az volt a véleményünk, hogy ezekkel a cikkekkel nem kell foglalkozni. Egy olyan írás, amely például Pető Iványt Pető Tibornak nevezi, maga minősíti a szerzőt, a lektort és magát az újságot. Ezzel az utolsó cikkel azonban betelt a pohár, bírósághoz fordultunk. Nem azért, mert fontos állítások voltak ezek (ellenkezőleg, kisstílű, primitív vádaskodások), hanem mert azt gondoltuk, valahol határt kell szabni a butaság, műveletlenség, aljasság terjesztésének. Született egy másodfokú, megfellebbezhetetlen bírósági döntés, amely valamennyi inkriminált pontban az állítása visszavonására kötelezi a Pesti Hírlapot. Számomra az ügy ezzel be volt fejezve. Ismerőseim hívták fel a figyelmemet, hogy ez a bizonyos sajtóorgánum cikket közölt arról, hogy pert nyert Ribánszky László ellen. Ami hazugság, hiszen neki is van egy másodfokú döntése, ami helyreigazításra kötelezi a lapot. Úgy tudom, hogy azóta — mintha ez a pernyerési állítás nem is hangzott volna el — közölték is a helyreigazítást Ribánszky esetében. Ezzel felhívták a figyelmet arra, hogy az én esetemben mindez nem történt meg. Ügyvédem megtette a szükséges lépéseket, amelyek — minden bizonnyal — a Pesti Hírlap újbóli elmarasztalásához vezetnek.

— Mi áll a lap viselkedése mögött?

— Nem tudom. Józan ésszel követhetetlen, hiszen ha nem írják azt a tudatos hazugságot, hogy pert nyertek Ribánszky ellen, mi még azt sem vesszük észre, hogy elmulasztották a helyesbítés közlését. Nem foglalkozunk a lappal. Így csak azt tudom mondani, hogy erkölcsi gátlástalansággal párosult ostobaság munkált náluk ebben az esetben.

— Hogyan látja az egykor nyugaton élő s most itthon dolgozó újságírók, rádiósok működését?

— Egyéne válogatja, de általában azt mondanám, nagyon problematikus. Nemcsak az újságírók ügye, de mindenkié, aki hosszabb nyugaton eltöltött idő után hazajön. Rossznak tartom mindenekelőtt azt a hozzáállást, hogy „na figyeljetek, majd én megmondom, mit hogyan kell csinálni". Mi ne mondjunk meg semmit, hanem szerényen ajánljuk fel tudásunkat, tapasztalatainkat, pénzünket. Ne akarjunk mindjárt „főnökök" lenni. Nem tartottam szerencsésnek, hogy valakinek — több évtizedes nyugati tartózkodás után — az első hazai címe mindjárt a Parlament. Néhány év után miért ne, ha esélyt kap erre. De azonnal, itthoni bizonyítás nélkül, az szerénytelenség. Ugyanakkor azt is szeretném azonnal hozzátenni, hogy azt a bizalmatlanságot sőt ellenséges magatartást sem tartom képviselhetőnek, amit sokan itthon tanúsítanak a nyugatról hazatértekkel szemben. Nem tartom okosnak, hogy az egyik azt veti a másik szemére, hogy „megkötötted a kompromisszumodat a Kádár-rendszerrel", a másik pedig azt mondja: „elsöktél, itthagytál bennünket". Nem állunk annyira jól, hogy bárkit is tudnánk nélkülözni, aki tud adni valamit.

Ami a volt SZER-esek hazatérését illeti, arról keveset lehet még mondani, hiszen a szerkesztőség tagjainak legnagyobb része július 1-jéig kapja Münchenben a fizetését és csak azután tud dönteni, hogy mihez kezd. Három korábbi munkatársról tudok, Illés Lászlóról, Lovas Istvánról és Juhász Lászlóról, aki itthon van. Az első kettőről keveset tudok. Lovasról annyit, hogy Báder Katalin néven ír olyan cikkeket, amelyekre nem lennék büszke. (Nyilván ő sem, ezért az álnév.) Juhász Lászlót viszont egy nagyon tisztességes embernek tartom. Számos politikai kérdésben nem értettünk egyet, de erkölcsi és újságírói integritásához nem fér kétség. És most a tv hírigazgatója. Nem beszéltem vele, amióta ez a pozíciója, de azt gondolom, hogy nagyon nehéz feladatot vállalt. Ha valaki éveken át külföldön él, nem ismeri pontosan az embereket, akikkel dolgozik, belekerül egy polarizált, sőt ellenséges világba, nagyon nehéz lehet a helyzete.

— Voltak olyan újságcikkek, amelyek szerint ön is szóba jött bizonyos pozícióknál.

— Ketten kérdeztek meg ebben az ügyben. Antall József, hogy elvállalnám-e a Magyar Rádió elnöki tisztét, és Haraszti Miklós, hogy szóba hozhatja-e a nevemet a tv-elnökség körül folyó vitában. Mindketten azt mondták, hogy szerintük személyem elfogadható lenne mindkét fél számára. Ez a bizalom nagyon megtisztelő, mégis „nem"-et mondtam, mert a SZER-t, ami akkor még létezett, nem akartam utolsó hónapjaiban cserben hagyni, és mert nem ismertem ki magamat pontosan sem a Magyar Rádió, sem a tv ügyeiben. Ők megértették a helyzetemet. Aztán voltak még újságcikkek, amelyek egyik vagy másik pozíció ürügyén emlegették a nevemet, de ezek hátteréről semmit nem tudok, engem senki nem kérdezett meg.

— Lát-e valami lehetőséget a SZER újjászületésére?

— A SZER szerkesztőségében nagyon nehéz a helyzet, hiszen hosszabb ideje ott élő emberekről van szó. Ebben a szakmában, ha valaki elmúlt 30 éves és még nincs neve, nem is lesz. Ez ilyen egyszerű és ilyen kemény dolog. Magyarországra hazajönni sem egészen egyszerű. Én például '56 óta élek Németországban, nekem most hazajönni egy második emigráció lenne. Annak ellenére, hogy nekem a hazát változatlanul Magyarország jelenti. Több mint harminc éve vagyok a SZER-nél, nagyon sokat köszönhetek ennek a rádiónak és nagyon szerettem azt a munkát. Egyféleképpen lehetett volna tovább csinálni a rádiót: megszüntetni és azonnal újraalapítani. A német szociális törvények a munkavállalókat helyezik előtérbe és kedvezményezik őket. Újra kellett volna szervezni, új emberekkel, zömében haza kellett volna hozni a szerkesztőséget, csak egy kis csoportot kellett volna kint tartani, nevezetesen az adminisztrációt és a hírosztályt. A mai technikával a kapcsolattartás nem lett volna gond. Egy újraszervezett szerkesztőséggel, azt gondolom, hasznos munkát végezhettünk volna.

Az én számomra a Szabad Európa Rádió megszűnt. Nem gondolom azt, hogy újra fogják kezdeni, de ha újrakezdenék, én már nem vállalnék benne munkát.

— Mi lesz a SZER archívumának sorsa?

— Végleges döntés még nincs. Soros György tett egy nagyon jó ajánlatot a SZER felügyelő szervének. Ő az egészet átvenné és átvinné Prágába, ott működtetné tovább. Ezt azért tartanám jónak, mert nem cincálódna szét az a hatalmas anyag. Arról is szó volt, hogy a magyar részt hazahoznák Magyarországra. Azt hiszen jobb lenne, ha minden együtt maradna, persze ez elsősorban anyagi kérdés, és ez Soros esetében finanszírozható.

— Mivel foglalkozik most?

— Az utóbbi időben elég sokat dolgoztam. Egy interjúkötetet készítettem a rendszerváltás ürügyén. 26 interjú készült el. Április végén jelenik meg a Századvég Kiadónál. Rengeteget tanultam ezekből a beszélgetésekből. Nem csak politikusokat, hanem az úgynevezett utca emberét is megszólaltattam. A rendszerváltásnak mindenki más jelentőséget tulajdonít, mindenki másképp súlyozza. Mindenki azt gondolja — legalábbis azok, akikkel az interjút készítettem —, hogy a demokrácia alapjai le vannak rakva, viszont a vélemények megoszlanak arról, hogy mit lehetne jobban, másképp csinálni.

A legszomorúbb pedig az, hogy politikai pártok hozzátartozói egyszerűen alkatilag képtelenek arra, hogy azt mondják, a másik jobb...

Szikszai Károly

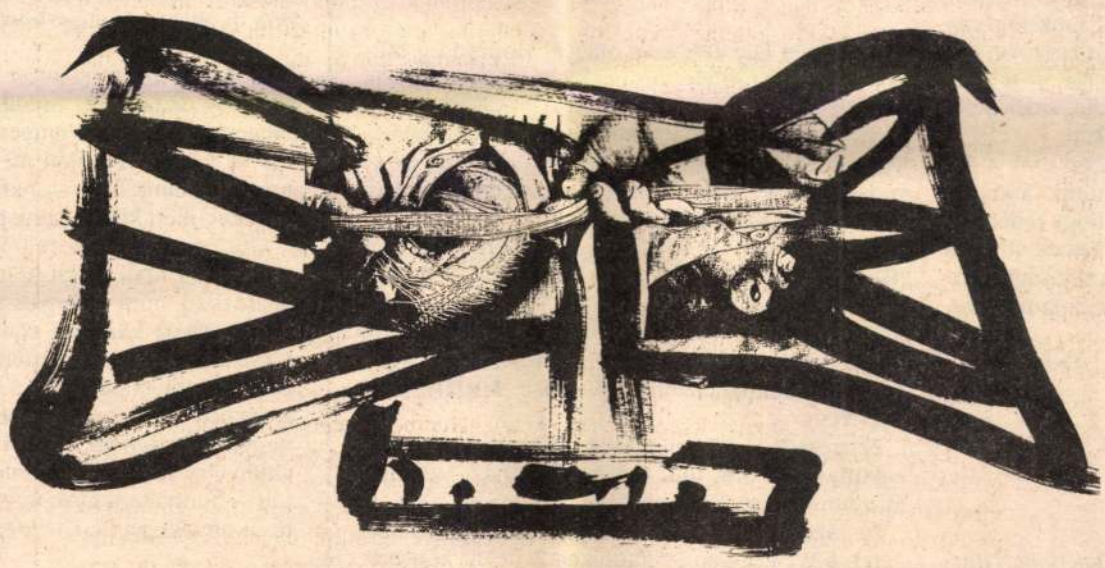

Halbauer Ede: Xerox

MÁS

Roncsfesztivál

A *Roncsfesztivál* szervezői az alábbi felhívással fordulnak a kukabúvárokhoz és lomtalanítókhoz:

Ha találtok olyan tárgyat,
amit már egyszer ki akartatok dobni
amit eddig szégyelltetek másoknak megmutatni
amit minden különösebb indok nélkül eltettetek
ami tönkrement, kiszolgált, csorba, hiányos, javíthatatlan
ami már semmire sem használható
amit úgy csináltok, hogy nem tudjátok, mi lesz belőle
ami szép
ami elfér egy asztalon (vagy alatta)
azt hozzátok be és állítsátok ki *április 17. és 20. között a Szkéné előtti folyosón, naponta este 7 és 01 óra között*. Kiállított tárgyad mellé kiállhatsz te magad is és bemutathatod — dicsérheted, dolgozhatsz rajta, zenélhetsz vele, beszélgethetsz róla a többiekkel, egyszóval: mindenki szeme láttára együtt lehetsz vele.

Bejelentkezés Regős Jánosnál az 1812-337 és *Tamási Zoltánnál* a 2210-136 telefonokon.

Tavaszi Tárlat '94

Ezzel a címmel rendezte kiállítását a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége a Közlekedési Múzeum Petőfi Csarnokában.

Nyitva: május 8-áig, hétfő kivételével naponta 10—18 óra között.

BMK Galéria

Április 26-áig látható Sós Evelin grafikusművész kiállítása a BMK Galériában (Budapest, XI., Etele út 55.)

Luciano Castelli

Luciano Castelli kiállítása május 4-éig látható a Dovin Galériában (Budapest, V., Haris köz 1.) hétköznap 12—18, szombaton 11—14 óráig, vasárnap zárva.

De a „femme fatale — a végzet asszonyá"-ról készült női aktok elárulják nekünk, mi készteti szárnyalásra a festő művészi fantáziáját — ezek második énjévé válnak. Az aktokat modellek vagy fényképek után festi, azok mindig csábítóan és ingerlően viselkednek és megmutatják azt, amivel rendelkeznek: a szép, gerjedelmekkel teli testet, amely kívánkozik és kívánságot kelt. Így tehát kénytelenek vagyunk azt mondani, hogy a női aktnak funkciója van a képben, és ezt a festő az egész képet kitöltően felmutatja. Alig van olyan festmény, amelyet ne töltene ki a test — a környezet mellékes. A szín, amelyből a figura kiválik, képezi a teret. Az akt a kép.

Az ösztönös, gyors megragadásukban ezek a képek vázlatokra emlékeztetnek. Úgy tűnik, a kivitelezés gyorsasága jelentőséggel bír, hogy lehetőleg élethűen lehessen a pózt rögzíteni. Ennek során a gyors megragadás fontosabb, mint a valósághű ábrázolás. Ez minden képnek valami dinamikusat, feltartóztathatatlant kölcsönöz.

Erika Billeter

Na-Ne Galéria

Április 25-éig tart nyitva a Na-Ne Galériában (Budapest, IX., Lónyai u. 41.) Csizmadia Zsuzsa és Gulyás Ágnes képzőművészeti főiskolások kiállítása. Megtekinthető naponta 12—20 óráig.

Kempinski Galéria

A szálloda galériájában (Budapest, V., Erzsébet tér 7-8.) április 30-áig tekinthetik meg Szergej Kocskin és Alekszej Vlasov ukrán festőművészek kiállítását.

Köztudott, hogy ők is hosszú éveken keresztül elszakadva éltek az európai és a világ kultúrájától. Ez a kiállításuk azonban azt bizonyítja, hogy ennek ellenére művészetükkel a kortárs áramlatok egyikében, a szürrealizmusban találták meg kifejezési lehetőségeiket. A művészet — különösen a zene és a képzőművészet — nemzetközi nyelv. Ahogy ma divatos mondani: nem ismer határokat. Különösképpen vonatkozik ez a szürrealizmusra.

A jelenségek, tárgyak, szituációk minden esetben mögöttes tartalmakat hordoznak. A szürrealizmus tehát nem a látható világot képezi le (persze ez is lehet jó művészet), hanem szemmel érzékelhetővé teszi ezt a mögöttes tartalmat.

(Koplik Judit művészettörténész)

Home Galéria

Április 17-én nyílik és május 15-én zárul *Zvolszky Zita* képzőművész tárlata a Home Galériában (Budapest, XIII., Róbert Károly krt. 57.) A megnyitót *Hernádi Gyula* tartja, közreműködik: *Balogh Mari* (trombita) valamint *Bada Dada* és *Dr. Máriás* (jugoszláv tudósok)

Óbudai Társaskör

Április 18-án 19 órakor kezdődik az Óbudai Társaskörben (Budapest, III., Kiskorona u. 7.) a Pannonia Ensemble Beethoven-hangversenye. Műsor: Serenade op. 25, C-moll vonósnégyes op. 18. Septet op. 20.

A Társaskör galériájában *„370 éve halt meg Jacob Böhme"* címmel *Gaál József* és *Kótai Tamás* kiállítását nézhetik meg az érdeklődők. Nyitva: *május 1-jéig.*

No5 Galéria

A nagy érdeklődésre való tekintettel meghosszabbították *Baranyay András Arcképek* című „akadémiai" székfoglaló kiállítását. Megtekinthető: *április 23-áig, kedden-csütörtökön 10—13 óráig, pénteken 11—16 óráig, szombaton pedig 10—13 óráig. (Budapest, V., Apáczai Csere János u. 5.)*

Jubileum

A Honvéd Együttes és a Magyar Honvédség Művelődési Háza jubileumi hetének műsorai április 15—23-áig

15. péntek 16.30 Jubileumi kiállítás megnyitója, közreműködik a Hegedős együttes: Magyar Honvédség Művelődési Háza, színházterem előtere. (MHMH XIV. ker. Stefánia út 34.)

16. szombat 19.30 Koncertsorozat a Várban (Hadtörténeti Múzeum márványterme I. ker. Kapisztrán tér 2-4.)

20. szerda 14.30 Bella István—Mészöly Gábor—Rossa László: Áni Máni (40+35 perc) mesemusical, a Honvéd Kamaraszínház előadása: MHMH színházterem.

22. péntek 15.00 Változások (45 perc), a Hegedős együttes műsora, utána gyerektáncház: Néprajzi Múzeum (V. ker. Kossuth tér. 12.)

23. szombat 19.00 Záróhangverseny (50+35 perc), a Weiner Leó Szimfonikus Zenekar koncertje: MHMH Színházterem.

Szerkesztői üzenetek
E héten válaszol:

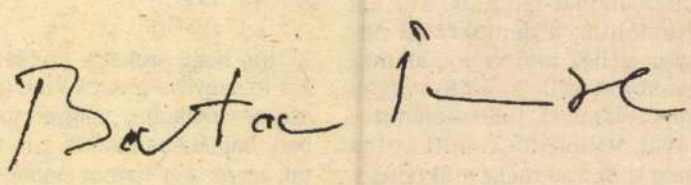

TALPALLÓ PIROSKA, TÚRKEVE — Levele szerint „A múlt év őszén a magyar szellemi elit legalább 129 tagja önként lemondott a nyilvános szereplésről a Rádióban és a Tévében ...S tette ezt egy olyan ügyben: a Bánó András vezette Egyenleg megszüntetése miatt, melyről nem tudhatjuk biztosan, hogy kinek volt igaza." Kedves Hölgyem, semmi sem egészen úgy van, ahogy írja. Ama tiltakozók nemcsak az Egyenleg miatt tiltakoztak. Hogy pedig az Egyenleg dolgában mi az igazság, azt bíróság dönti el, s lehet, hogy mégis az Ön által emlegetett elitnek lesz igaza a Bánó-ügyben is.

De miért nem csatlakozott a tiltakozókhoz a Rádió, a TV és a sajtó fizetett munkatársai közül egyetlen személy sem? — kérdi Ön szónokian. De, csatlakoztak a sajtó munkatársai közül is. S miért adták volna önként föl pozícióikat éppen azok, akik így tudtak hangot adni ellenkezésüknek. Épp azzal, hogy maradtak, vívták aztán ki maguknak a letiltást. Ön végül kijelenti: „Ezek után, mint néző, hallgató és olvasó — kijelentem, hogy a 129 rádiós ügye nem érdekel." Kérem, ezt mindenki tudomásul vesz, s ezek után azt is értjük, hogy azt meri állítani: „Pedig tudom, hogy az erkölcsi érzék teljes hiánya micsoda tragédiákhoz vezethet." Mert — ügye — ki vagyok én, hogy ítélhessek elevenek és holtak fölött? — Nem, nem ítélem meg azt, amit levele tartalmaz.

SZABÓ ÁRPAD, HAJÓS — Braun Ágostonnak címzett levelére a szerkesztőség nevében itt válaszolok. Ön — érzékelhetően, noha nem kimondva! — érintve érzi magát Braun Ágoston riportja által. S mint erintett, talán célzatosan olvasta azt. Mert igaz, a riport a svábokért is beszél, de egyáltalán nem a betelepítettek ellen szól. Szerintem éppen azt érzékelteti Braun Ágoston, hogy milyen kaotikus helyzetet teremtett a hajdani kitelepítés meg annak abbahagyása és a betelepítés, de tehetjük ehhez azt is, hogy nemcsak a felvidéki szerencsétlenek és a délvidéki csángók kerültek a sváb kitelepítettek helyére, hanem a Tiszán inneni és tiszántúli falvak zsellérei is. Személyes élményem ez utóbbi. Szülőfalumból és a környék szegénységéből sok család került áttelepítésre a Dunántúlra. Mire azonban e családok a célzott helyre kerültek, a Szövetséges Ellenőrző Bizottság már leállította a svábok kitelepítését. A betelepített zsellér maradt, és elfoglalhatta a sváb gazda lakóházát, de valami melléképületben meghúzódhatott a visszamaradt sváb, amiből aztán rettenetes ortályoskodás következett, mígnem a magyar zsellér elköltözött a faluközeli valamilyen városba, mert a visszatérést szülőfalujába szégyenlette volna.

Valami hasonlóról szól a nevezett riport is, meg az újabb káoszról, ami a kárpótlás és a magánosítás következtében előállott, és nagyon természetes, hogy előállott; ám majd elcsitul, eligazodik megint a világ. De mennyire eszméltető, hogy milyen szelet vetett az a második világháború utáni össze-vissza telepítési hullám. Amit egyszer méltánytalanul bolygattak, az minden újabb fordulásnál ismét megbolydul. Hány nemzedéknek kell még áttűnnie ezen a nyomorult világon, hogy az emberek felejthessék, ami méltatlan volt?

VÁRY ÁRPÁD, BUDAPEST — Riadtan olvasom levelét, amiben Bodolay Géza iránti indulatát kiönti. Szeretném Önt nagyon megérteni, hiszen az emberi indulatnak, a keletkezésének bokros oka lehet, de talán mégis az bennünk az emberi, hogyha nem engedünk indulatunknak, s nem átkozzuk ki a világból a másikat, mert kik vagyunk mi, hogy ilyet cselekedhessünk?

Előttem már az is rejtély, hogy Bodolay Géza írása miért váltott ki Önből ennyi indulatot, hiszen nem másról van szó az írásban, mint bizonyos történeti mozzanatok értelmezéséről, s ennek kapcsán egy másik egyesülés kritikájáról. De tessék vele ezen a színten vitázni, és nem kétségessé tenni Bodolay egész pályáját. S ha már annyi kifogása van Önnek a tekintetben, hogy miként hajózta át Bodolay az elmúlt negyven esztendőt, nekem önkéntelenül az jut eszembe, és vajon Ön? Mert hála az Istennek, erőben — és ennyi indulattal! — fönnállani csak úgy lehet, ha Ön is átvészelte — túlélte — ama kegyetlen évtizedeket.

Halbauer Ede

BODOR BÉLA:

A kommunizmus kísértetének földi maradványai

Nemrégiben történt, hogy valahol Latin-Amerikában (ha jól emlékszem), indián régészeti emlékek feltárása közben rábukkantak a Sátán koponyájára. (Nietzsche örülhetne: az ördög is meghalt.) A leletről természetesen ki fog derülni, hogy hamisítvány; Dél-Amerika tele van magukat régésznek kiadó magyar szélhámosokkal, akik egy pofa sörért egymás szavába vágva mesélnek bizonyos kékszemű indiánokról, akik birtokában vannak a legnagyobb bölcsességnek, és a nevük: béla. („It aint me, bobe", ahogy a nóta mondja.) Nyilván felmérték, hogy mostanában sátán iránt mutatkozik nagyobb kereslet a lelki világpiacon. Most azonban nem a csalásaikat akarom leleplezni: éppen ellenkezőleg, azon gondolkozom, hogy mit kellene gondolnom a világról, ha minden kétséget kizáróan valódi tárgyi bizonyítékokkal kellene szembesülnöm, amelyek meggyőződésem szerint nem létező, sőt elképzelhetetlen, lehetetlen dolgok létezését dokumentálnák? Jung ehhez hasonló jelenségekről mondja: „Ha az ufók netán fizikailag valóságosak is, ez nem okozza a szó tulajdonképpeni értelmében véve a megfelelő pszichikai projekciót, hanem csupán indítékuk szolgál létrejöttükhöz." KÉpzeteink és tárgyi környezetünk között csak részleges átfedés mutakozik, és gondolkodásunkban is jól megférnek a kauzális elemek a démonikusakkal, mágikusakkal.

Minden kornak, így a kommunizmus ideájának kiteljesítésére törekvő „létező szocializmus" korának is megvoltak a maga legendás-démonikus figurái, és — tekintettel arra, hogy az eszmerendszer készen érkezett hozzánk, itt tehát sok részletében ismeretlen volt, rejtelmesnek látszott — a maga nehezen megfejthető törvényeknek engedelmeskedő pokla, alvilága. Mivel ez a társadalommodell, a hozzá tartozó értékrenddel és jövőképpel együtt úgy érkezett hozzánk — de tulajdonképpen az egész világra, néhány próféta és harcias apostol közvetítésével —, hogy abban a kreativitásnak, az alkunak, az érdekérvényesítésnek, tehát a felnőtt viselkedési mintáknak nem, csak a szorgalmas tanulásnak és az engedelmes megvalósításnak lehetett helye, nyilvánvaló, hogy vele kapcsolatban a gyermeki gondolkodás sémái, a jelenségek démoni és csodás értelmezése, a kauzalitás elvének térvesztése lett megfigyelhető. Ezzel párhuzamosan pedig a félelmeknek olyan, a reálisan meglévő veszélyekkel összefüggésben nem álló rendszere alakult ki, amely a pubertás korai szakaszát átélő serdülőkre, de főként a fiúkra jellemző.

Az ötvenes évek időszaka úgy él a magyarok kollektív emlékezetében — meglehet, hogy másokéban is, de azzal most nem foglalkozom —, mint történelmünk legförtelmesebb korszaka. A háború és a fasizmus után önbeteljesítő előérzetként bukkant fel a közös képzeletben a cucilizmus fordított világa, a levitézlett (mert az események során nap mint nap pusztított, tehát végsősoron megőrizhetetlen) értékek: vallás, nemzet, család; üdvözülés, szorgalom, boldogulás ellentettjeinek disztópiája. A primitív antikommunista „suttogó propagandában" a nőközösség és a csajkarendszer tipikusan pubertáskori motivációjú vágyfélelme áll a legfontosabb helyen: sok nőt — lehetőleg kissé brutálisan, de persze ők éppen ezt élvezik — megszerezni, ugyanakkor nem vállani a felnőttséggel járó konfliktusokat, a megélhetési versenyt, egyáltalán a munkát, vagyis az őrtől biztonsággal megkapni a csajka ennivalót, és megszabadulni a szabad kezdeményezés, a boldogulás lehetőségének kényszerítő terhétől.

Logikusan társulnak a kamaszkori lelkiállapothoz a pubertás képzelet szintén egyszerre kívánt és rettegett fantáziahelyei és szadomazochista aktusai; és ahogy Dante Poklában a bűnösök büntetése „nem egyéb, mint a földi bűnökhöz vezető lelkiállapotuk folgytatódása — ad abszurdum, a legmagasabb hatványon és a végtelenségig" (Zoltai Dénes), úgy válnak a szorongásos álmokban elraktározott pubertás-félelmek toposzai a pokol-képzetekkel társított kommunizmusban a mindennapi élet részeivé. Amikor az ördögi vonásokkal felruházott kommunisták megkezdték harcukat a hatalomért (ld. Pünkösti Árpád kitűnő könyvét), tevékenységüket a „pesti nyelv" a Biblia Pauperum pokol-frazeológiájával írta le, és ezzel egyfelől ismét egy önbeteljesítő jóslatot mondott ki, (amit önbüntetésnek is tekinthetünk, hiszen ekkoriban vált a köztudat részévé a haláltáborok bűne, amiben való kollektív bűnrészesség gondolata a kor publicisztikájának megúnhatatlan tétele volt), másfelől lemondott arról, hogy az eseményeket a maguk valóságában ismerje meg, és mint ilyet írja le. (Ez az út persze járhatatlan lett volna, hiszen a kommunisták tevékenységüket titokban tartották. Talán nekik is megfelelt a pokol-frazeológia.)

Napjainkban, amikor — 1956 alig két hete után — ismét nagy erők megmozgatásával kezdjük felkutatni a diktatúra első éveinek pincéit, kazamatáit, kínzókamráit és egyéb létesítményeit (amely tevékenység a választások után aligha fog bőkezűen szponzoráltatandni), gondolnunk kell arra, hogy leleteink valójában mekkora részben állnak tapintható anyagból, s mennyi bennük a rájuk vetített démoni mögöttes, a „pszichikai projekció".

A pincék, föld alatti üregek, csatornák, alagutak, gyakran földalatti vasúthoz kapcsolódó jelenetek Freud Álomfejtésében általában erotikus jelentést hordoznak, gyakran az impotencia, valamilyen gátoltság, a koitusz helyett a maszturbáció választásának kísérőképei; a vaskos oszlopok között lévő zárt ajtó, mely egy szűk helyiségbe vezet, az anális koituszra való elfojtott vágyat fejezi ki. Ez azonban — úgy gondolom — leegyszerűsítés. A mélység, a bezártság, a sötétség félelme a szexualitáson túl a születés traumájából is levezethető; és nem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy ezeknek a motívumoknak a felhasználásával a legősibb időktől fogva műalkotások születtek („Nem való ez, nem is álom, úgy nevezik, szublimálom ösztönöm...", ahogy József Attila mondja.). A sötét, démoni helyek és mozzanatok tehát nemcsak az ösztönvilágban, vagy eszméletünk mélyrétegeiben bukkannak fel, hanem tudatunk fényesebb, „apollói" vidékein is. Az alvilágba induló Gilgames, Orpheusz, a pokolra szálló Istár és a holtak birodalmába tartó Szávitrei történetei arról szólnak, hogy — bár végzetünk elkerülhetetlen, — a művészet, a szerelem, a barátság segítségével fölé emelkedhetünk a szorongásnak: meghalunk, de „nem vesz rajtunk erőt a halál". (Kierkegaardnak nincs igaza, amikor arról beszél, hogy Orpheusz nem férfi volt, hanem citerajátékos, ezért bukott el. Orpheusz azt bizonyította be, hogy vissza lehet térni az alvilágból, és meg lehet énekelni az ott látottakat. Az európai gondolkodással nem fér össze a halálból való visszatérés ideája — ezt csak az indiai gondolati elemeket átvevő őskeresztény honosítja meg, és csak egyetlen, speciális esetben —; ha Eurüdiké visszatérne az életbe, és boldogan élne míg meg nem hal, a történetet értéktelen bárgyúságnak éreznénk.)

Nem vagyunk tehát kiszolgáltatott rabszolgái ezeknek a szorongató képeknek, képesek vagyunk a tudati kontrollra; ennek ellentételeként azonban a démonvilág installációi nappali, kauzális gondolkodásunkba is betolakszanak. Déva várának kőműveseitől az Atilla sírjába nyilazott szolgákig számtalan, a reformkor vége felé született vagy népszerűvé vált történetben bukkan föl a legyilkolt építő, a kultikus emberáldozat mozzanata, mint a kor nemzethalál-víziójának utólag formált előképe. (A hun király temetésével kapcsolatban az elterelt folyó, a leölt szolgák motívuma az 1840-es években bukkan fel, illetve vándorol át a vízigót Alarik mondájából a hunokéba. Ipolyi már említi, de forrást nem tud megjelölni.) A középkor óta adják kézről kézre írók, költők, festők a szorongató víziók visszatérő motívumait Dantétól Poe-ig, Boschtól Picassoig, és ezek között a központi figura — holott Dante a Pokol harmadik körében nem is a legsúlyosabb bűnök elkövetőit bünteti vele — az emberfaló óriás, a háromfejű Cerberusz, vagy Bosch Gyönyörök kertje Pokol-tábláján a kócsöglábú, madárfejű emberzabáló. Az ember legsúlyosabb félelmei — a sötétség, a bezártság, a fulladás, a felfalatás és a kínhalál, a megtöretés, a fájdalmas kiszenvedés — ílymódon egyaránt megragadható elemi ösztönként, szexuális jelenségként, és műveltségi elemekből és megélt tapasztalatokból egyaránt összeálló tudatos félelemként. A konszolidált társadalomban élő embernek élete megszervezéséhez nincs szüksége az ebből fakadó óvatosságra; az ő életében ezek a félelmek mint műalkotások elemei, magánéleti válságok idején álomképek, vagy az idegrendszer túlterheltségét jelző balsejtelmek fordulnak elő. Amikor azonban a társadalom szerkezete összeroppan, rendje felbomlik és értékei megsemmisülnek, az ember eredendő túlélőképességéből következően szabadulnak fel elemi félelmei, hogy (addig is, amíg kiismeri magát a megváltozott viszonyok között, és elsajátítja az új rendben adekvát viselkedési formákat) egy minden jelenségre egyaránt irányuló, általános óvatosságnak alárendelve szervezze meg életét. Ez az életstratégia figyelhető meg az emberek legtöbbjénél a nyilad hatalomátvétel és az ostrom idejétől kezdve, voltaképpen a hatvanas évek elejéig; természetesen kialakulásában és eltűnésében egyaránt megfigyelhető átmeneti formákkal.

A mindenkori diktatúrák, hatalmuk kiépítésének stádiumában, meglehetősen hasonló viselkedési formákat követnek. A szűk, de szerteágazó szövetségesi hálózat és az erődemonstráció mellett a diktatúra legfőbb biztosítéka az elnyomottak félelme; és mi sem természetesebb, mint hogy azokat a félelmeket erősíti meg, amelyek eleve megvannak: az elemi félelmeket. Ugyanakkor a diktatúrát is emberek csinálják, az ő félelmeik sem másfajták, mint az elnyomottaké; csak a mentalitásuk ellentétes. A diktátor tudja, hogy esetleg menekülnie kell, de rejtekhelyét keresetten szorongató közegben és formában: föld alá, víz alá, tenger mélyére, vagy éppen a levegőbe építteti.

Amikor kalauzok nélkül — hiszen a diktatúra egykori szolgáira nem számíthatunk — megpróbálunk kiigazodni Rákosi és az ÁVO részben feltárt építményeiben, nem feledkezhetünk meg erről a szövevényes gondolati hálóról. A saját szemünknek persze hinnünk kell; a Köztársaság tér alatti építmény kemény — nagyon kemény! a Mohs-féle tízfokú skálán több mint nyolcas keménységű — valóság. (A fúrómesternek nem magfúrót, hanem talpmarót kellett volna használnia. Szerencsére nem jutott eszébe: akármi is van lent, pillanatok alatt elárasztotta volna a talajvíz.) Ez betonacélt jelent, a mélységből pedig nyilvánvaló, hogy az építéshez túlnyomásos keszont használtak. Kívülről behatolni tehát lehetetlen, meg kell keresni a lejáratot. Az építmény feltérképezése korszerű geológiai műszerekkel néhány órás rutinfeladat. Persze, ha sikerül lejutni, akkor sem érdemes arra számítani, hogy hármas koporsóban megtaláljuk a kommunizmus kísértetét. Aligha nem egy óvóhely üres, talán beázás miatt elfalazott folyósóját fogjuk megtalálni.

Más a helyzet Rákosi atombunkerével. Itt építészeti titkok nincsenek, csak a hozá fűződő történet kísérteties: állítólag politikai foglyokkal (régebben szerzetesekkel, egykori gyárosokkal is hallottam) építtették, és a munka végeztével legyilkolták őket. Nem mondom, hogy ez hihetetlen, de gondoljunk arra, hogy — javarészt a romantika korában készült — ókori históriákból ez a fordulat túlságosan ismerős, és hogy igényes építészi munkát soha sehol sem végeztettek rabokkal, mert a rabmunka rossz minőségű és megbízhatatlan.

Ha az építmény közelében mégis holttestek kerülnek elő (jelen esetben a kazánház padlójából), valószínűleg magántermészetű akcióról, esetleg közönséges (rabló) gyilkosságokról kell beszélnünk, amit esetleg a testület (feltehetőleg alacsony rangú) embere követett el. Egy országot rettegésben tartó erőszakszervezet nem ássa el a halottait a saját pincéjében; mint ahogy nem is maratja szét savval telt medencékben (aki emlékszik még az elemista kémiára, kiszámíthatja, hogy hány liter sav kéne egy hullához; több baj van a használt savval, mint a holttestekkel), és nem égeti el a saját kazánjában, mert az égő test iszonyú bűzt áraszt. Az „emberdaráló" fantázianevű eszközt pedig — ami a pokolbeli emberfaló modernizált, krómozott utóda (hiszen ma a technika felel minden szörnyűségért, tehát a legsúlyosabb gonosztett főszereplője egy gép kell legyen) — ha egy csepp józan eszünk maradt, besoroljuk a rémmesék kellékei közé. Nem azért, mert erre talán még ők sem voltak képesek — az ember mindenre képes —; hanem azért, mert ésszerűtlen. Az ember rendkívül jellegzetes testrészekből áll; minél jobban megdarálják, annál valószínűbb, hogy néhány darabja rossz kézbe kerül. Ha öltek embereket ezekben a más célt szolgáló épületekben is, akkor a testeket alighanem hullaládába rakták, kivitték valahová, és beszórták egy gödörbe. Ennél nagyobb felhajtásra nem volt szükségük. Övék volt az ország, a hatalom és a dicsőség; és ők úgy gondolták, hogy mindörökké.

CSAPLÁR VILMOS:

Párnás presszók

— regényrészlet —

Egy szánkó olyan veszélyesen közel száguldott el mellettem, hogy fölborultam. Apám. Mélyedésben heverésztem, szagolgattam a havat. Apám. A hidegét, más szaga nem volt. Apám. Amikor meguntam, fölnéztem. Apám. Fönn a domb tetején a szánkójuk mellett álltak, vagy menetre készen ültek a gyerekek. Apám. Mindenki, kivéve azokat, akik épp csúsztak. Apám. Ezt láttam. Apám. Feketének láttam a dombot, ami nem stimmelt. Apám. Feketéllett a nálánál világosabb ég alatt. Apám. Elbambultam az esti, nem teljesen sötét eget nézve. Apám. Hogyan lehet egy havas domb feketébb? Apám. Úgy lehet, hogy a mi városunk nagy síkságon épült, sehol egy domb. Apám. Csak ez az egy. Apám. A város összes gyereke kirohant ehhez az egy dombhoz, ha bármekkora, apám, hó esett. Apám. Véresre csúszkáltuk ezt az egyetlen dombot, és ennek a dombnak fekete volt a vére. Apám. Észre se vettük, hogy már nem csúszik annyira. Apám. És, apám, a domb, apám. Az ég, apám. Apám. Apám.

Ideje lett volna elmenni a templomba. Apám. Mentem is. Apám. Valamilyen színe volt a templom falának, majdnem azt mondom, hogy sárga. Apám. Nem sárga. Apám. Lukacsos volt. Apám. Kicsi gödröcskék nyüzsögtek, sok, rajta, apám, ha egészen közel hajoltam a falhoz. Apám. Addig néztem a lukakat, míg elkezdtek mozgolódni a szemem előtt. Apám. Akkor aztán elindultam. Apám. Szorosan a fal mentén. Apám. Végignyomultam az Isten (isten) háza (Apám, apám) tövében. Apám. A falnak szorítottam a vállamat. Apám. A lukak és a nem lukak váltakozása dörzsölt, ahogy haladtam. Apám. Mikor kidomborodott a fal, én is kanyarodtam. Apám. Mikor a domborúság egy sarokban véget ért, bepréseltem magam a sarokba. Apám. Fájt a vállam, annyira. Apám. De hát ez volt az Isten háza, és az Isten is szenvedett, mármint a Krisztus. Apám. A fia. Apám. Épp benn volt a házban. Apám. Isten mindig benn van a házában, amikor miséznek. Apám. És máskor is benn van, örökké benn van, ezt az örökmécsesből látjuk, ami örökké benn van. Apám. És örökké ég. Apám. A bejáratnál egy kicsit megkönnyebbült a vállam. Apám. A lépcsőnél csak a bokámat tudtam az Isten házának nyomni. Apám. Nyomtam is. Apám. Nyomva huztam a lábamat, hogy minél jobban fájjon. Apám. Fájt is. Apám. A másik lábammal hajtottam magam. Apám. Azt képzeltem, hogy rollerezek. Apám. Így nem fájt annyira a szenvedés. Apám.

Apám. Megrántottam a fali misecsöngő rojtját, mire a mellékoltárnál egy még nálunk is korábban kelő pap rángatózni kezdett. Apám. Aztán elterült. Apám. Odamentünk hozzá, és figyeltük, ahogy rugdal, csapkod, mintha dühöngene, de én azért rántottam meg a csöngőt, mert a ministránsnak ez a dolga. Apám. A ruhája olyan volt, mint egy szoknya, amit nem derékon, hanem a nyakon kötnek meg. Apám. Vagy nem is tudom, valamit meg kellett kötni, a nyakon. Apám. A gallért azt biztos. Apám. A földön hentergő papnak habzott a szája. Apám. A nyakon megkötött zsinórok nagyon tudnak szorítani olyankor, ha valakinek csorog a szájából, a hab. Apám. Mindig jött egy újabb adag. Apám. Egy olyan szájból, amit még soha nem láttam másmilyennek, csak a pap szájának. Apám.

Hajnalban kevés hívőnek tartottunk misét, ha tartottunk. Apám. Egynek. Apám. Kettőnek. Apám. Az egyik fölkiáltott, hogy: Jaj, Istenem! Apám. Megijedtem, hogy én okoztam, és senki nem tudja abbahagyni vele a rángatózást. Apám. És a habzást. Apám.

Rámjött a hasmenés. Apám. Iskolába menet. Apám. Rámjött, és már jött. Apám. Azt gondoltam, hogy még csak fing, kieresztettem, de nem fing lett. Apám. Hanem meleg. Apám. Nedves. Apám. Ami azonnal kihűlt. Apám. Nedves maradt, hideg nedves, viszont gyorsan keményedett, ami száradással járt. Apám. Pedig én, apám, óvatos, apám, apám. Voltam. Gyanítottam, hogy talán mégse fing. Apám. Visszatartottam, ameddig csak bírtam. Apám. Mikor már nem bírtam, akkor képzeltem, hogy fing. Apám.

Félúton voltam az iskola és a lakásunk közt. Apám. Forduljak vissza? Apám. Menjek haza szaros gatyában, ráadásul órát mulasszak? Apám. Vagy mégiscsak jussak el az iskolavécéig? Apám. Hova menjek? Apám. Nem is tudok járni. Apám. Mindenki látja rajtam. Apám. És szaga is van. Apám.

Isten lépcsőn ment fölfelé. Apám. Épp nem ment, állt. Apám. Az egyik lábával föllépett egy fölső lépcsőre, de a másikkal nem. Apám. föl lehetett fogni terpesznek ezt a menet közbeni megállást, ráadásul ahhoz, hogy így maradhasson, oldalt kellett fordulnia. Apám. Ez egy emelt lábú terpesznek volt tekinthető. Apám. Isten az összes terpeszállási módot ismeri, ami csak égen-földön elképzelhető. Apám. Barna szövetnadrágot viselt, nagyon passzolt az alakjához. Apám. Hibátlan élet vasaltak a nadrágjába, csak ez az él a fölső lépcsőn lévő lábán megtört, térdben. Apám. De azért istenien állt rajta, ment hozzá a fekete félcipő is. Apám. Bár nem láttam, de biztos voltam benne, hogy mielőtt megjelent volna nekem, összehúzta a nadrágszíját. Apám. Akkor húzta össze éppen. Apám. Nem tudom, miért, de biztosra vettem. Apám. Az Isten kedveli a fehér inget, köztudott. Apám. Tud fekete haja is lenni. Apám. Nevetett rám. Apám. Nem rám. Apám. Elnevetett a fejem fölött. Apám. Az Isten sohase nevethet egy valakire, mert akkor a többi ember megsértődik. Apám. A lépcső világos rózsaszínű volt, de keskeny, és mint az Isten valamennyi lépcsője, a levegőbe vezetett. Apám. Sehova nem vezetett. Apám. De ami az ember számára sehova, az az Istennek valahova. Apám. Korlát és alátámasztás se kell az ő lépcsőihez. Apám. Nem sokára következett egy kanyar a lépcsőn. Apám. Amit látni nem láttam. Apám. De tudtam, hogy ha az Isten gondol egyet. Apám. És kanyarodik. Apám. Akkor arra is lesz lépcső. Apám. Vagy már van is. Apám. Csak én a halandó szemeimmel. Apám. Nem mindent vehetek észre. Apám. Tudni tudhatom. Sejthetem. Apám. A felhők már várták az Istent. Apám. Világos felhők, majdnem fehérek. Apám. Középen vakítóan fehérek. Apám. Fájt főle a szemem, ha odanéztem. Apám. De azért odanéztem. Apám. Arra a helyre várták az Istent. Apám.

Azt is sejteni lehetett, hogy ha fölmegy oda az Isten, csak a feje fog kilátszani a felhőkből. Apám. A fényességből. Apám.

Suhogásokat hallottam. Apám. Akár akartam, akár nem. A dombokról forgószél süvített. Apám. Lecsapott rám. Apám. A templomnál is fülyült a szél. Apám. Amikor fingtam, vagyis azt hittem, hogy csak fingani fogok, csörömpölt a villamos. Apám. Egyre erősödött a csörömpölés. Apám. A villamosoktól nagyon féltem. Apám. Nagyon rettegtem. Apám. És jött. Apám. Közeledett. Apám. Nem tudtam elszaladni. Apám. Szaros nadrágban nem lehet szaladni. Apám. Odaragadt a talpam a kőhöz. Apám. Rohant felém a villamos. Apám. Apám. Apám. Apám. Apám. ApáM! ApáM! APÁM! AAAAPÁÁÁÁÁM!!!!!!!!

Ráztak: — Mi a baj? Hallod?

Az a fajta sötétség honolt a szobában, mely még nem félhomály, de például rögtön meglátam a szekrényt, a tetején a leszakadt csillárral. Viszont csak az ismerhette föl, hogy szekrény, aki egyáltalán tudta, mi az, hogy ház, házban szoba, szobában szekrény, és már korábban látta, hogy áll ott egy. A csillárt szintén. Ami előző nap leszakadt. Mi az, hogy előző nap? Az előző nap az az előző nap. (Máris visszahúzódtam a földi életembe.)

Oldalt hengeredtem, és még rajtakaptam Haragvirágot, hogy húzza el tőlem a kezét, amivel lökdösött.

— Miért ébresztettél föl? — nyöszörögtem.

— Te miért ébresztettél föl engem?

— Én? Téged?

Ahhoz is kellett idő, hogy olyan szót kimondjak, hogy téged. És hogy a téged Haragvirág. Hogy Haragvirág az Haragvirág. Nagyon kis idő, nem is idő. Olyan icipici, amibe képtelenség, hogy annyi minden beleférjen. Belefért. Még a hosszú történeteknek is van egy másik terjedelmük, nem időbeli.

(Így mondtam el magamnak, hogy kicsoda Haragvirág.)

Ahhoz kell a legeslegkisebb nem idő, hogy én. De ahhoz is kell.

— Iszonyúan kiabáltál.

— Mit?

— Azt, hogy apám, apám, apám!

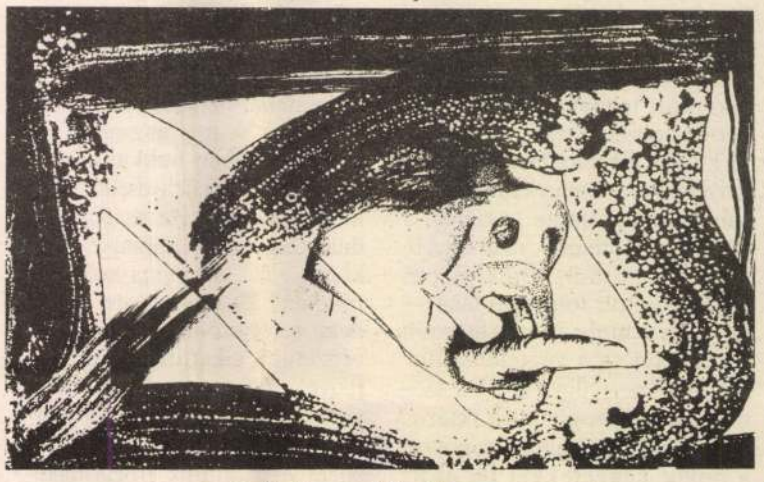

Halbauer Ede: Xerox

— Csak ezt?

— Nem elég? Ilyen hangerővel!

— Milyen hangerővel?

— Mondom, hogy üvöltöttél!

— Nana. Csak azt mondtad, hogy kiabáltam.

— Jaj, istenem! Ne vitatkozzunk, éjszaka van. Hány óra?

Most következett az, hogy hány óra. Valahány óra volt, amiből meg lehetett állapítani, hogy már nincs is annyira éjszaka. Legalábbis nem a sűrű éj közepén találkoztunk össze, ébren.

Haragvirágnak félfordulatot kellett tennie, hogy lenyuljon a padlón elhelyezett karórájáért. Izgett-mozgott, tapiskolt, a lábfejének ujjait (főleg a híres nagyot) belefúrta a lepedőbe, mert becsúszott az ágy alá a cseles kis szerkezet. Mint mindig. Ezért is tudtam, hogy mit csinál. Látni nem láttam. Ugyanazt csinálta, mint világosban, reggelente. A neszek abszolut elegendőek voltak ahhoz, hogy lássam, amit nem látok.

A véletlen szerencse viszont úgy hozta, hogy föltárult előttem egy fehérség: a félre csúszott takaró és a derekára fölgyűrődött hálóinge között elémtárult a Haragvirág-félék leggömbölyűbb ismertetőjele. Mivel szegény Haragvirág nagyon elfáradt attól, hogy meg kellett néznie a pontos időt, és pontos időt nézve maradt, vagyis hason fekve, az, hogy tárult, nem túlzás.

— Miért kiabáltál? — kérdezte.

— Ha én azt tudnám!

— Álmodtál valamit az apádról?

— Az ember mindig álmodik. Csak aztán ha rázzák, elfelejti.

— Ne haragudj, nem bírtam már ki az ordibálásodat.

— Most kiabáltam, üvöltöztem, vagy ordibáltam? — Nem minden éjszakai kérdezősködés elterelő hadművelet része, de ez az volt. Meg kellett közben akadályoznom, hogy visszarángassa magára a takarót. Be is vetettem magam. Simogatni kezdtem, így a takaró mindig visszahajlott.

— Na! Fázom! — Haragvirág most beérte egy kis nyafogással, amit viszont én ügyes fordulattal elnémítottam.

— Majd lehellek.

És máris csúsztam lefelé, hogy valóra váltsam az ígéretemet.

A kíváncsiságát azonban további kérdésekkel fejezte ki.

— Semmire nem emlékszel?

— De. Rád.

— Rólam is álmodtál?

— Én mindig rólad álmodom.

— Tudom, hogy hazudsz.

Nem leheltem, hanem az orromból fújtam rá meleg levegőt. Amikor, ugyancsak az orrommal, a saját meleg levegőmet visszaszívtam, a bőrének a meleg illatát is beszippantottam, és még valaminek az illatát. Valamijének, amiről a nevét kapta tőlem. Volt egy testrésze, ami, ha ő haragudott, a legváratlanabb pillanatokban bezárult, mint a virág, méghozzá szokatlanul gyorsan.

Úgy éreztem az illatokból, hogy most nyitva van, ha csak félig is.

Jól éreztem.

Ha félig nyitva van, nyílik tovább. (Ez olyan.)

Ekkoriban folyton az álom, a vágy és a testi valóságom háromszögében tartózkodtam, nem tűnt föl, hogy most is ott vagyok. Nem biztos, hogy háromszög, valamilyen szög. Szögből néztem ki, szögből beszéltem, cselekedtem. (Tettem hosszú percegkig a dolgom.)

Mígnem bennem nyílt ki a váratlan pillanatok virága. A legeslegmáskor, amikor már senki nem felel és senki sen kérdez, válaszoltam a kérdésére. Válaszolni éppen nem válaszoltam, de a kérdésére.

— Igen. Az apám.

— Ne állj fel! — könyörgött Haragvirág, forgott, örvénylett a hasa, annyira azt akarta, hogy legyünk az örvénye áldozatai, de most már minél előbb. — Tartsd egy kicsit vissza az apádat!

Nagyot ugrottam. Éppen ezt nem kívánta senki. Én se. Mégis ellenállhatatlan vágyat éreztem arra, hogy azt csináljam, amit nem akarok, és főleg a Haragvirág nem akarja. A belőlem kilövellő anyagot a hasára fröcsköltem.

Haragvirág a lepedőt püfölte az öklével. — Miért csináltad!....Mire volt ez jó!...Megőrülök tőled!...Ezért ébresztettél föl, te hülye?!

— Ott van az apám! — mutattam a hasára.

— Micsoda?

— Az ott az apám, a nagyapám, a dédapám, az ükapám, a mammutra vadászó összépapukácskám, sőt a fiam, az unokám, az ükunokám, mindenkim.

— És a lányod nincs ott?

EX LIBRIS

GÖTZ ESZTER

"A színész színházában hiszek" — Max Reinhardt színháza

Ötven éve halt meg a hagyományos európai színjátszás utolsó nagy mágusa, Reinhardt. Az évfordulóra nyáron konferencia ült össze a Bajor Gizi Színészmúzeumban, kiállítás nyílott, és megjelent egy kis könyvecske is. Benne rövid válogatás Reinhardttól és Reinhardtról. Abból, ahogyan ő képzelte a színházat, illetve amilyennek a színészei, barátai látták a megvalósult művet. Reinhardt tehetsége szerencsés pillanatban robbant: a század elején, amikor a színház még utoljára képes volt egy komplex világszemlélet közvetítésére. Közügy lett a polgári társadalomban, és Reinhardt víziója az antik görög színházi ünnepségsorozat újraélesztéséről nem volt egészen utópia. Európa nagy háborúi előtt volt egy hajszálnyi esélye a művészetnek arra, hogy a modern kor rituális közege legyen.

A papírkötéses Reinhardt-emlékkönyvben nem annyira a Nagy Mágus elméleti írásai hatnak eleven erővel, mint inkább a kollégák emlékei. Péchy Blanka, Darvas Lili fiatal színésznőkként ismerkedtek meg vele, Bárdos Artúr mint színigazgató próbálta kilesni „a trükköt", Bródy Sándor, Lengyel Menyhért és Molnár Ferenc megrendezendő darabjaikért aggódtak a zseniális Reinhardt bűvkörében. Fedák Sári visszaemlékezésében nem titkolt erotika izzik még ma, hetven évnyi távlatból is.

A „Professzor", ahogyan a színházbeliek nevezték, hiába újította meg az európai színjátszást: Hitler hatalomra kerülésével átadja berlini színházait nála árjább papírokkal rendelkező kollégáinak, és Amerikába megy. Meggyökerezni viszont már nem képes ott. Hollywood nem Reinhardtnak való hely; mesteriskolája kudarcot vall, színházi rendezései gyakorlatilag megbuknak. De Európában ma is a modern színjátszás alapkövének tartják. Ez a sovány kis kötet azt a kitűnő Reinhardt-monográfiát egészíti ki, amely a *Szemtől szemben* című sorozatban, még 1977-ben megjelent, Staud Gézától. Annak már majdnem minden példányát, mint ritkán fellelhető kincset, kilopkodták a könyvtárakból — alighanem ennek a mostaninak is hasonló sorsa lesz. *(Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet, Budapest, 1994., 156 oldal, 200 Ft)*

Tadeusz Kantor: Halálszínház

A Reinhardt-féle teátrális hagyományoktól meglehetősen távol került a lengyel Tadeusz Kantor színháza. Rendezőként, képzőművészként és színészként Kantor intim egységnek fogta fel a színpadot, és a látványosságot eleven misztériummal pótolta. Írásai jókora késéssel jelentek meg a magyar könyvpiacon, de ha figyelembe vesszük, hogy Kantor harmincöt évnyi színházi munkája során egyszer sem jutott el hozzánk, a mostani könyv még frissnek is mondható. Azt mondják, aki nem látta Kantor előadásait, az nem ismeri a huszadik század művészetét. Kantor konstruktivista festőként kezdte, majd performance-okat rendezett, végül megalakította Krakkóban saját társulatát, a Cricot 2-t. Bejárták a világot, és a harmincöt év alatt bemutatott kilenc előadás mindenütt revelatív erővel hatott.

Nincs pontos műfaji megjelölés arra, ami a Halálszínház. Legszívesebben szubjektív, költői rendezőpéldánynak mondanám, asszociációs sornak, amelyre Kantor felfűzi a modern művészet és azon belül a keleteurópai, a lengyel színház lehetőségeit. Inkább valamiféle színházlét-értelmezés, mint elméleti írásmű. Számára a színpad eleven pokolraszállás, kitüntetett hely, ahol a túl- és innen-világ veszélytelenül összetalálkozhat. Az élő színészben szüntelen fogékonyságot feltételez, képességet arra, hogy a Helyzet az ő jelenlétén keresztül egyszersmind Drámává is váljon. A lét totális teátralitását képezi le előadásaiban és fogalmazza meg naplójegyzeteiben is.

A vaskos kötet végén bő képanyag található Kantor előadásairól, festményeiről, maga rajzolta jelmeztervek, vizuális gondolatok. Kantor halála után maga a műfaj, az Őáltala kreált színház is javarészt megszűnt — ennyi maradt belőle, amennyi Kantor írásaiban, rajzaiban illetve a videófelvételeken megőrződött. Ahhoz kevés, hogy Kantor hiányát a magyar színházkultúrában pótolja, de a kötet igényes első darabja a Magyarországi Alternatív Színházi Központ nevű egyesülés új sorozatának, a Prospero Könyveknek. Lehetőséget sejtet, hogy a színházi tárgyú könyvkiadás végre-valahára kiszabadul az eddigi szegényes keretek közül, és a kortárs világszínház állandó belépőt kap Magyarországra is. *(Tadeusz Kantor: Halálszínház. Prospero Könyvek, Budapest, 1994., 331 oldal, 789 Ft)*

Magyar Színházművészeti Lexikon

Hatvan év után végre van új színházi lexikonunk. A négyéves előkészítő munka feldolgozta az egész (ha ez egyáltalán lehetséges) színházi szakmát, az első feljegyzett vándortársulatoktól a mai hivatásos és félamatőr színházakig. Sőt, a szerkesztők, Székely György vezetésével — talán mert pontosan látják a hazai könyvkiadás nehézségeit — a szorosan vett színházi műfajok mellett felvállalták a magyar báb- és táncművészet, valamint a zenés műfajok művészeinek, fontosabb figuráinak és alapfogalmainak lajstromozását is. Tágan értelmezve tehát a magyar előadóművészet, szakíróstul, zenészestül, karmesterestül, direktorostul felvonul ebben a lexikonban.

Ez a teljességigény azonban csupán egyetlen, igaz, tekintélyes súlyú kötetbe szorult. Az alaposan lerövidített szócikkekben hiába keressük az 1931-es elődlexikon szellemes stílusát, szűkszavúan is olvasmányos szövegeit. Színes táblák után is sokáig kell lapozgatnunk: mindössze a kötet közepére szorult húszegynéhány színes oldalnyi díszlet- és jelmeztervre, színházi plakátra, festmény-repróra futotta a magyar színház kétszáz éves történetéből. Helyette viszont sok és jó minőségű fekete-fehér portré került közvetlenül a szócikkek mellé.

Nyilván hosszan lehetne sorolni, ki mindenki maradt ki vagy érdemelne hosszabb (vagy éppen kevésbé elismerő) méltatást a lexikonban. A színházművészet a pillanatban létezik, csak az marad meg belőle az időben, amit a kortársak rögzítettek. A lexikonszerkesztés elsősorban felelősség kérdése, hiszen ami nem fér bele, annak értéke, valós helye a színházművészeten belül talán örökre kihullik az emlékezetből. Ez a mostani lexikon előreláthatólag három-négy nemzedék kézikönyve lesz, és a hiányosságai ellenére képes ellátni ezt a fontos feladatot. *(Akadémiai Kiadó, Budapest, 1994., 882 oldal, 2750 Ft)*

László György - Wisinger István - Göncz Árpád: Beszélgetések az elnökkel

Egy népszerű rádiósorozat interjúit gyűjtötte össze a kötet. Riporter és köztársasági elnök beszélget, három és fél éven keresztül, mindig ismétlődő szituációban. Politikai apropó nélkül, csak úgy. A médiaháborús időszakban nyugvópont volt ez a műsor, a sok zavaros indulat és egymást kontrázó tüntetések közepette, Magyarország átalakulásának legnehezebb éveiben, ennek a nyugodt, tiszta gondolkodású embernek a hangja szinte gyógyítóan hatott a rádióban. Jó volt belegondolni, hogy ő a mi elnökünk. Sokan ki is mondták: amíg Göncz Árpádot látjuk, nagy baj nem történhet.

Ezekben a beszélgetésekben az a jó, hogy nem politikai interjúk. Wisinger István ugyan kérdezi az elnököt erről is, arról is, szóba kerül az izraeli látogatástól a kormánnyal kialakult feszültségig mindenféle kényes ügy, de a kérdésekre nem egy precíz politikus válaszol, hanem egy magánember. Egy emberi felelőssége teljes tudatában lévő civil lény, aki nem pártérdekeket egyeztet hatalmi kérdésekkel, hanem a lelkiismeretét a cselekvés esélyeivel. És minthogy számára az értékhierarchia csúcsán a megértés áll, képtelen úgy beszélni a hatalom bizonyos megnyilvánulásairól, mint szükségszerű velejárókról. Göncz Árpád kimondja az erőszakról, hogy erőszak, és a butaságról, hogy butaság. Méltóság van a szavaiban, bízni lehet benne.

Mivel a rádió élő műfaj, az adások elhangzásának eredeti időpontja jócskán befolyásolta a szövegek súlyát. Ma ezek az aktuális árnyalatok elmosódva érzékelhetők, és a válogatás sokkal kevésbé szól az elmúlt négy évről, mint magáról az elnökről. A drámaíróról, aki első hiteles műveként azt tartja számon, amikor egy üzemi termelési értekezleten az ötvenes években — még mint talajmechanikus — 33 embernek írta meg a különböző hozzászólásait. Önkritikával, feljesztési tervvel, ahogyan akkoriban dívott. A családapáról, akinek a hatévnyi börtön azt jelentette, hogy a gyerekei félárván nőttek föl. Kár, hogy a riporter itt-ott nagyobb hangsúlyt adott a megszólítás ceremóniájának, az elnököt övező távolságtartó tiszteletnek, mint Göncz Árpád vonzó emberi mivoltának, jó humorának. Így bizonyos helyzetekben az elnöknek kellett feloldania a köré kerített merevséget, megkerülnie a kérdezőt és „kibeszélnie" egyenesen a közönség felé. *(Pesti Szalon Könyvkiadó, Budapest, 1994., 328 oldal, 560 Ft)*

Kiss Anna: Jelenlét

Jeleket ad le a jelenbe Kiss Anna verseskötete.

Múltból érkező, őáltala közvetített archaikus létjeleket próbál beleágyazni a világba, gyógyító emlékeket a széttöredezettség ellenében. Különálló versekre szabdalja a gondolatfolyamot, de valójában ugyanaz ömlik elejétől végig a köteten: a család emlékei, a személyes sors egybemosódik az ősvajákossággal, a törzsi szinten meglévő sámán-tudással, amelyből a költő, az utolsó, elmagányosodott sarj, úgy válik ki, mint szomorú tudatosság az ösztönök természetes szférájából.

Áthidalhatatlan távolságba került Kiss Anna sámánköltészetének lelki biztonsága és a jelenkor. Erről árulkodik a kötet szófukarsága a korábbi versekhez képest. A néhány soros lírai jegyzetekben, a Naptárlapok a szélben vagy a Tükör a hóban darabjain a létezés minimálfoka mintha visszakopírozná a költői létet a jelekbe, eltárolná a transzcendens szándékokat a tárgyakba, jelenségekbe. Jobb időkre menti át a lélek fényképeinek kolostortestében a megörökölt tudást. A kötetcímben említett jelenlét egy túlélési stratégiává redukálódik, amelynek alaptétele a Jel-folyam zárószövege: „nekem /nem fontos élnem,/ szabadon élnem /a fontos, mint a lenti/ részegnek a lábtörlőn." *(Tekintet Alapítvány, 109 oldal, 100 Ft)*

Halbauer Ede: Xerox

Színlap

Hegedűsök a háztetőinken

Ezerkilencszázhatvankilencben a Színművészeti Főiskola színészosztályában két külhoni magyar osztálytársunk is volt, egyikük az akkori Jugoszláviából, másikuk az akkori Csehszlovákiából jött hozzánk tanulni. Nem tulajdonítottunk különösebb jelentőséget ennek a ténynek, míg valamelyik délelőtt ki nem derült, hogy Halmágyi Sándor (magyarországi magyar) osztálytársunk hatvannyolcban sorkatonaként „felszabadította" Holocsy István (csehszlovákiai magyar) osztálytársunkat. Furcsán méregette egymást a „felszabadító" és a „felszabadított" (magyar) színinövendék. Mindketten elmesélték e kiváló aktus okozta élményeiket. Mindketten féltek. Halmágyi a tankban, Holocsy a tank előtt. Aztán együtt játszottak Shakespeare-t és Csehovot, Goldonit és Ibsent.

Huszonöt év telt el.

Halmágyi Sanyiról nem sokat tudok, hallom időnként szinkronizálni, kis szerepekben. Holocsy Pista az idei évadtól a Révkomáromi Jókai Színház igazgatója. Első bemutatóként az idén a Hegedűst tűzte műsorra.

Mindenki tudja, hogy a Hegedűs a háztetőn című (Stein—Bock—Harminck) musical (Sólem Aléchem regényének zenés dramatizációja) az Anatevka nevű orosz faluban élő, majd onnan gyalázatosan kitelepített zsidókról szól. Nálunk is ment, többször is, évekig, ha jól emlékszem, botrányok is voltak körülötte: bizonyos érzékenységeket sértett. Magyarországon jelenleg Győrött játsszák, hatalmas sikerrel — egy árva kritika se jelent meg róla. (Az előadás létrehozói — okkal vagy anélkül — gondolhatják, a darab tematikája még mindig „kényes", ezért nem ír senki se róla.)

A révkomáromi előadásnak is nagy sikere van. Minden jegy elkelt elővételben erre az évre. Beszélik, a piacon — zöldség, hús és tojás mellett — újabban (borsos felárral) színházjegyet is mérnek. Nemcsak a test, a lélek is lehet éhes? Esténként a színházépület vészkijáratán tucatszám surrannak be a jegy nélkül maradottak. Amikor én láttam, még a lépcsőkön is ültek. És nem csak magyar anyanyelvűek.

Az előadás — a magyarországi Bor József rendezte — egyedülálló a maga nemében.

Először is, a komárnói területi magyar színház soha nem játszott még ekkora apparátussal. A zenészek, a táncosok és énekesek (az Ifjú Szívek Magyar Művészegyüttes tagjai) minden előadásra Pozsonyból jönnek. Holocsy azt mondja (el kell neki hinnem), hatalmas fegyvertény, hogy két magyar (nemzetiségi) kulturális intézmény (a Színház és az Ifjú Szívek) tagjai együtt, egymásért dolgoznak.

Egyedülálló a siker mértéke.

Persze, a zene miatt, gondolná az ember. Csakhogy ez nem egészen igaz. A prózai társulat tagjai (hiába erősítik hangjukat kölcsönmikrofonok) gyengén énekelnek. Egyedül a Tevjét (tehetséggel) játszó Dráfi Mátyás baritonja volna alkalmas a szerep eléneklésére. A többiek (különösen a Goldét adó Németh Ica) — gondokkal küszködnek.

És mégis nagyon nagy a siker.

Az előadás nézői (szlovákok, magyarok, ifjak és vének) mind érzik, hogy nem (csak) anatevkai zsidó emberekről szól ez a történet. Nem volt olyan régen, amikor (mint az anatevkai zsidóknak) a környékbeli magyar lakosoknak is harmincöt kilós csomagot kellett összekészíteniük az elrendelt kitelepítéshez.

Világméretű a szégyen.

Újra és újra megtörténik, mert megtörténhet.

Más dolog a televízióban látni és hallani a lakhelyükről száműzött, földönfutóvá tett nyomorultakat — messze vannak és idegenek. És megint más a színház, ahol a zsöllyében egymás mellett ülnek a hajdani gyalázat szenvedői, a vétlen tanúk és a jobb sorsra érdemes, félrevezetett vétkesek, míg a színpadon a kisebbségi (zsidó) sors igazságtalanságáról éneklő magyar színésznek a zenekari árokból a kiváló szlovák karmester int be. Torokszorító az élmény. A kirobbanó taps nem a divatos musicalt ünnepli, hanem a lehetőséget. A lehetőséget a megbocsátásra, az együttélésre. Ha feledés nincs is, van megbocsátás, van jövő, van ünnep.

Az előadás egyébként (helytől és időtől független szakmai szemszögből — van ilyen? lehet? — nézve) egy árnyalattal jobb a közepesnél. Dráfi Mátyás kiváló benne, Varsányi Mari nagyon jó a házasságszerző asszony utolsó jelenetében.

A tehetséggel, alázattal és elkötelezett hittel dolgozó komáromi művészek még a magyarországi vidéki társulatokhoz képest is igen szorongató anyagi körülmények között működnek. A szlovák kulturális kormányzat sok mindent tesz értük, de fel tudnának használni minden (megérdemelt) segítséget. Tudom, nem okvetlenül a jegyzetíró tiszte, mégis megemlítem: létezik egy alapítvány, amelynek céljai között szerepel a Komáromi Magyar Színház támogatása. (JÓKAI ALAPÍTVÁNY — Országos Kereskedelmi- és Hitelbank Rt., KOMÁROM — 3639-0890 — Jelzőszám: 363-88882) Ha másokon segítek — magamon segítek. Bárki megteheti, már azzal is, ha elutazik Komáromba, és megnézi a hegedűsöket a háztetőinken.

Horváth Péter

NÉMETH ZSUZSA:

Zene

A fortepiano mellett a szív beszélhet

Vasárnap este a Zeneakadémia nagytermében Vásáry Tamás zongorázott és vezényelt, a kisteremben *Komlós Katalin* adott fortepiano-estet. Az igazi zeneszerető ilyenkor nehéz helyzetbe kerül. Aki az utóbbi esemény mellett döntött, feltehetőleg *ismerte* Komlós Katalin előadóművészetét, vagy *nem ismerte* Galuppi szonátáit, s ez felkeltette az érdeklődését. Ráadásul fortepianót — élőben — sokkal ritkábban hallhat az ember, mint szimfonikus zenekart. Így hát megtelt a kisterem is, és a koncert utólag tökéletesen igazolta az ínyencek választását.

A húros billentyűs-hangszerek kalapácsmechanikája különböző fejlődési állomásokon ment keresztül. *„A mai szóhasználat a XIX. század elejéig készült hangszereket illetve azok kópiáit a nagy koncertzongorától fortepiano néven különbözteti meg"* — írja a zenei lexikon. Nagyon leegyszerűsítve azt mondhatjuk, hogy a fortepiano a zongora egyik elődje vagy rokona (de ott volt még a klavikord meg a csembaló is.) Somfai László Haydn-könyvében egy korabeli idézet másfajta különbséget tesz: „a *fortepiano mellett a szív beszélhet, a lélek kiöntheti és közölheti érzelmeit, itt van igazi festőiség, fény és árnyék. A csembaló rendkívüli gyorsaságot kíván, a fortepiano precíziót és nüanszokat követel."*

A fortepiano hangjából még hiányzik a zongorára jellemző „elhangzás", utózengés, ezért igen alkalmas arra, hogy bevezessen a régi zene stílusvilágába. Régizene, régizenélés — magyarul már egybeírják. Ez a sokat vitatott előadói gyakorlat mára világszerte elfogadott fogalommá vált. Számtalan tanulmány szól arról, hogy milyen az igazán autentikus, historikus előadásmód, hogy mit jelent a mai művész számára a zeneszerző által leírt kottafejekből következtetni: hogyan is hangozhatott a maga korában egy-egy mű. Akinek volt alkalma például Dohnányi, Kocsis és Schiff Mozart-játékát meghallgatni, tudja, mennyire különböző interpretációi létezhetnek ugyanannak a darabnak. A mindenáron autentikusságra való törekvés igyekezete viszont gyakran teszi szárazzá, merevvé az előadást, mintha az érzelmeket ezentúl ki kellene zárni.

Komlós Katalin játéka minden túlzástól mentes. Mivel *zenetörténész,* jól ismeri a kottakép mögött rejlő konvenciókat, előadásmódja tiszta, értelmes. Azt is bemutatja, amit *művészként* érez a zenéről. Elképzelései hitelesek, mert hibátlan technikai tudással és — ma fontos erény! — ízléssel párosulnak. A híres, 576-os Köchel-jegyzékszámot viselő D-dúr Mozart-szonáta mai hangversenyzongorán előadva gyakran hallható, most mégis rendkívüli élményt nyújtott. A fortepiano kicsit kopogós hangján valahogy jobban érvényesült az ellenpontozás összes fortélya, miközben a mozarti dallamok századszorra is elbűvölték a hallgatót.

A ritkán játszott *Galuppi* (1706-1785) szonátái mellett a *Bach*-fiúk egyikétől, Johann Christiantól hangzott el egy szonáta. A művésznőnek „jól állt" ez az olaszosan könnyed zene is, és néhány percre úgy érezhette a közönség, hogy az élet csupa derű. Az est énekes vendége: *Zádori Mária* azután bebizonyította, hogy a XVIII. század zenéjébe a tragédia is belefér. *Haydn: Ariadné Naxoszban* című kantátája szopránhangra (eredetileg kasztrált énekesre) és fortepianóra íródott. A szokásos mitológiai történetből, a hősnő konvencionális fájdalmából Haydn izgalmas zenéjében már valódi dráma születik. A két művésznő előadásában ennek a feszültsége lüktetett. A hangverseny zárószáma ismét *Mozart*-mű, a kései *F-dúr változatok* volt. Egy bécsi „sláger" egyszerű dallamának feldolgozása, ám — szinte Beethovent előlegezve — meglehetősen különös, fanyar ízek vegyülnek a variációkba. A technikailag igen nehéz darab olyan magától értetődő zeneiséggel szólalt meg Komlós Katalin fortepianóján, hogy mindenki úgy érezte: a koncert a csúcspontján ért véget.

(Zeneakadémia, 1994. október 30.)

FÁY MIKLÓS:

Zene

Két hexameter

Mégiscsak lemaradtak valamiről, akik nem voltak ott a *Magyar Szimfonikus Zenekar* legutóbbi hangversenyén. S a valami nem a botrány volt, nem a fölháborodás lehetősége, bár nem is a különleges ihlet, a maguk és magunk fölé emelkedés. Hanem a leghagyományosabb program: nyitány, versenymű és szimfónia; egy jó, egy rossz és egy elfogadható megszólaltatás. Átlagos hangverseny a Zeneakadémián.

Az átlagos szó valószínűleg csak a hallgató számára érvényes, a zenekar vendégkarmesterrel dolgozott, a Magdeburgból meghívott *Mathias Husmann*-nal. Husmann nem az a fajta zenész, aki már puszta megjelenésével, mozdulataival, vagy akár zenélésével könnyedén fölkeltené az érdeklődést, de jó kezű, megbízható karmester, akit láthatóan elfogadott egy estére vezetőjének a zenekar, és az eredmény rögtön a kezdéskor érezhető volt. Komoly, pontosan formált, és meglehetős hűséggel előadott Hebridák-nyitánnyal kezdődött a koncert.

Aztán nagyot estünk, kellemetlenül nagyot a fuvolára és hárfára írott *Mozart*-versenymű alkalmából, amely csaknem végig beteges produkció volt. Az utolsó tétel fölkapaszkodott valamelyest, de inkább csak azért, hogy a végső benyomás ne legyen annyira negatív. Husmann mérsékelt, se nem gyors, se nem lassú tempói a bizonytalanságról, bizalmatlanságról, az egyéniség hiányáról és a kockázat kerüléséről szóltak. A két szólista sem állt a helyzet magaslatán, ami különösen *Kovács Lóránt* esetében váratlan meglepetés. Az első tételt a fuvolista talán még lassabra is vette volna, ha Husmann hagyja, de ez még lehet nézőpont kérdése. Az viszont már semmiképpen sem, hogy a hangszerből gyakran valami fémes mellékzönge is előjött. Ha erős a hasonlat, elnézést kérek, de számomra olyan volt az élmény, mint amikor az ember nagyon oda akar figyelni valamire, de képtelen, mert közben időnként madártollal vagy szalmaszállal megpiszkálják a fülét. Bosszantó is, fárasztó is.

A szünet után fölhangzó *Schumann* Második szimfóniának minden második tétele jól sikerült — és ez nem csekélység. A technikailag nagyon nehéz Scherzóról van szó, és a fináléról, amelyen a mű egésze múlhat, ugyanis alig lehet vele megtartani az egyensúlyt a súlyos harmadik tétel után. A sikeres balanszírozásnak most nagy ára volt, hiszen a nyers és leplezetlen, szinte hivalkodó fájdalom ezúttal csak nyomokban volt érezhető, és a nyitó szakasz izgatottsága, feszültsége helyett is inkább csak idegeskedhetett a közönség, hogy miért is szól minden ennyire lagymatagon.

A teljes szimfónia, és a koncert egésze végül mégis a tiszta, nyílt játék benyomását keltette. Átlagos magyar hangverseny. Ha valaki azt kérdezi, miért kellene elmennie rá, nehezen tudnék válaszolni. De ha azt kérdezi, hogy miért ne, arra is. Kiterítenek úgyis.

NAGY GYŐZŐ riportja:

Ismerkedési est

Ha a magára maradt ember ismerkededési estről szóló hirdetést talál az újságban, kedve felderül, egész valóját jóleső érzések — kellemes izgalom, reményteli várakozás — járják át. Már kora este a fürdőszobába tér — a rendezvény tehát hét órakor kezdődik —, s igen alapos tisztálkodásba fog. Hajat mos, munka utáni körmeire és szájürege megfelelő péháértékére különös figyelmet fordít, akkurátusan megberetválkozik — az utóbbi művelet hölgyekre is értendő, hiszen a lábszárszőrök irtása kétségtelenül beretválkozás —, végül intim testrészeire illatos, lehetőség szerint csábító erejű szert permetez. A megfelelő ruházat kiválasztása már nem vesz ennyi időt igénybe, a magára maradt embernek ezen túl nagy választási lehetősége nincsen. Mindazonáltal nem kell szégyenkeznie, amikor indulás előtt még egyszer, utoljára szemügyre veszi immár öltözetes önmagát az előszobatükörben.

Az eleddig szilárd, önbizalommal teli magára maradt embernek először az ismerkedési estnek helyet adó vendéglátóipari egység kapujában száll inába a bátorsága. Ezt onnan tudom, hogy ott álldogálok az Sz.-i Nádor söröző bejárata előtt, és nem merek bemenni. Bárki azt hiheti, hogy a korcsma üvegfalára illesztett étlapot és a nyitvatartási időről szóló táblácskát vizsgálgatom, de ez természetesen tévedés. Valójában loppal azt próbálom kideríteni, hány velem azonos célú kolléga gyülekezett már össze az előcsarnokban. Vajon elegen vannak-e, vajon el lehet-e észrevétlenül vegyülni köztük? Ezek a kérdések azért olyan fontosak, mert úgy érzem, szégyellnék odabenn megjelenni, biztos vagyok benne, hogy zavartan téblábolnék a pincérek és a szervezők színe előtt, egyszóval: röstellném magányosságomat.

Sajnos az előtérben egyetlen ember tartózkodik csak, középkorú, kefefrizurás, ünnepélyesen öltözött, apró asszony. Amint észrevesz, lelkesen integetni kezd, úgy tetszik, arra kapacitál: fáradjak beljebb. El nem tudom képzelni, ki lehet, mindenesetre az illendőség kedvéért visszaintegetek, sőt, bólintok is hozzá, de egyelőre eszem ágában sincs megközelíteni a veszedelmes terepet. Várakozó álláspontomat nem adom fel.

Miért, miért nem, darab idő múlva társam akad a tétovaságban. Fess, idős úr lép mellém, s azonmód az üvegfalra ragasztott étlap tanulmányozásába fog. A hetven, hetvenöt éves forma ember fekete zakót, hasonló színű nadrágot és cipőt visel, nyírott ősz szakálla, csinos bajuszkája van, hátrasimított, nedves — természetesen fehér — hajában ritka fogú fésű nyoma. Semmi esetre sem lehet estéli sétáló. Nem is az, mert egyszer csak azt kérdezi:

— Az ismerkedési estre jött?

— Igen — mondom az igazsághoz híven.

Az öregúr bólint, s szemeit újra az üvegfalra függeszti. Így múlatjuk kicsikét az időt, aztán a bácsi fiatalosan beletoppan a lábtörlőbe, s zakója alját úriemberhez illően meghúzogatva így szól:

— Bemegyünk?

És bemegyünk.

*

Ahogy megnyitjuk az ajtót, már szalad is felénk az apró, integetős asszony. Bíztató, azt is lehetne mondani, terápiás mosollyal terelget bennünket egyre beljebb, s közben elcsipog minden fontos tudnivalót. Először is magáról csacsog lelkesülten. Elmondja, hogy ő a szervezője, mindenese az estnek, hogy A.-ra való tanárnő, s hogy efféle összejövetelek rendezésével egészíti ki magasnak semmiképpen sem nevezhető fizetését. Óránként ötszáz forintért bérli a termet, a pincéreket is ő fizeti, de azért neki is marad valamicske. Másodjára megnyugtat bennünket: nem kell félnünk semmitől, minden rendben lesz, odalent, a pincesörözőben nagyon kedves, barátságos kis társaság gyűlt már össze, tagjai türelmetlenül várják az új vendégeket. Úgyhogy menjünk, de szaporán. Én teljesen le vagyok hengerelve, már indulnék is, amikor koros kollégám igen lényeges kérdéssel áll elő:

— Tessék mondani, belépti díj van?

— Igen. Hatszáz forint, de ebben benne van a vacsora ára is — mondja az álláshalmozó tanárnő.

Az összeg mellbevágóan hangzik, rögtön el is bizonytalanodom, hirtelen nem tudom, mitévő legyek. Az öregúr azonban tisztában van az ismerkedési esteken szokásos eljárással, mert most meg azt kérdezi:

— Mondja kérem, mi lesz a vacsora?

— Igen finom vacsora lesz — csiripeli a mindenes asszony —, rántott szelet rizzsel és káposztasalátával.

Ez már azért jó hír, valamelyest enyhíti a hatszáz forintos belépődíj okozta megrázkódtatást, ám friss ismerősöm nem tágít:

— Asszonyom, azt tessék még megmondani, jár-e egy kis itóka a vacsorához?

— Nem, nem, az nem jár — mondja nagyon gyorsan a jó üzleti érzékkel megáldott tanárnő. — Az italt a vendégnek kell állnia. A hallottakon igen komolyan elgondolkodunk, alaposan meghányjuk-vetjük a dolgot. Az öregúr végül megkegyelmez, fizetünk, és lehatolunk a pincébe.

*

Odalenn jóleső érzéssel állapítom meg, hogy a tanárnő igazat szólt, amikor kis társaságról beszélt: a teremben ugyanis két hölgy és két férfiú tartózkodik mindössze. A női magányos emberek egyike erős testalkatú, ötvenes éveiben járó asszony, bikanyakán, s ugyancsak derék alsókarjain aranyékszerek regimentje, orcája nem csekély mennyiségű kendőzőszertől vereslik. Így is csinos, de az is lehet, hogy így csinosabb. A másik hölgy szép arcú, huszonöt év körüli teremtés, nekem nagyon tetszik, legfeljebb roppant szigorú, már-már ellenséges tekintete zavar. A férfiak küllemét természetesen nem vizsgálom meg apróra, megelégszem annak konstatálásával, hogy egy szemüveges harmincas, és egy javakorabeli, jovális úr képviseli az erősebb nemet a korcsmában. A vendégek — magányos emberekhez méltóan — egymástól tisztes távolságban, külön asztaloknál ülnek, a hölgyek előtt üdítőital, a férfiak keze ügyében sörösüveg. Valamennyien dohányoznak — koronként összehúzott szemöldökkel, megviselt ábrázattal a plafon irányába fújják a füstöt —, láthatólag súlyos gondolatokba vannak merülve. Jöttükre éppen csak felpillantanak, különösebben nem keltjük fel senki érdeklődését sem. Az öregúrral rögtön átlátjuk a helyzetet, elválunk egymástól, ki-ki megkeresi a neki legjobban tetsző asztalt. Én a szemüveges fiatalember szomszédságába telepszem, s az előálló pincértől sört rendelek. Hű italom társaságában aztán — az itteni szokásoknak megfelelően — rágyújtok, komoly ábrázatot öltök, úgy teszek, mint a többiek: gondolkodóba esem. Először is azt találgatom, miért Gergely Róbert szerelmes, ugyanakkor elszomorító dalai szólnak, miért nem valami tüzes rock and roll? Meg vagyok róla győződve, hogy a búgó hangú, könnyfakasztó szerzemények csak rontanak a hangulaton, de mindegy, nem én vagyok a szervező, hanem a tanárnő. Ő biztosan jobban tudja. Akkor meg már valósággal elszomorodom, amikor eszembe jut: hatszáz forintot fizettem azért, hogy búskomor képet vághassak. Vajon mit keresek itt? Vajon mikor kööltözik élet ebbe a söröző be? Nem lehet tudni. Csak ülünk, cigarettázunk, hallgatjuk az előretörő Gergely Róbertet. Imígyen telik-múlik az idő, közben azért lassacskán szaporodik a létszám, egy óra elteltével lehetünk már húszan, de talán huszonöten is. Kedvező jelek is mutatkoznak, a tanárnő valamely zseniális ötlettől vezérelve úgy dönt, hogy idős kollégám, a jovális úr, és a veres asszony mellé társakat telepít. Az urak korukbéli partnereket kapnak, az erős hölgy viszont megilletődött, nyiszlett, lötyögő ruházatú fiatalemberrel találja magát szemközt. Ez azonban most nem számít, a lényeg az, hogy partner találtatott, az újdonsült párok tapogatózó, tényfeltáró megbeszélésekbe kezdenek. Az öregúr különösen elemében van, alkalmasint tréfás mondókáját heves hadonászással kíséri, boldog, hogy végre rundót — kólát és kisfröccsöt — rendelhet. Én nagyon örülök a sikerének, de annak már egyáltalán nem, hogy mi, megszaporodott magányos többség nem hagyhatjuk abba a tépelődést. Gondolkodunk, dohányzunk erőst, az újonnan érkezők is hamar közénk szigorodnak. Egyre az jár a fejemben, mikor kezdődik a mulatság, hogyan lehet itt ismerkedni. A megfejtésre semhogy sem jövök rá, megkérdezem hát a szomszéd asztalnál ülő szemüveges urat, talán ő ismeri a választ.

— Vacsora után mozdul meg a nép, akkor kezdődik a tánc — mondja az úr, s egyúttal meghív az asztalához egy kis beszélgetésre.

Átülök, kezelünk, bemutatkozunk. A fiatalember egy közeli kisvárosba — K.-ba — való, becsületes foglalkozása úszómester. Mindene megvan, lakása, jó fizetése, csak női barátja nincs, mert a közelmúltban elvált. Régi, rutinos társkereső, számontarott alakja az ismerkedési esteknek is, de még nem találta meg az igazit.

— Te is elváltál? — kérdezi az úszómester, miután mindezt elbeszélte.

— Aha — mondom. — Már nyolc éve.

Hallgatunk kicsit, elgondolkodva simogatjuk, pörgetjük üres poharainkat.

— Engem egyébként elhagyott az asszony — egészíti ki vallomását az úszómester. — Lelépett egy fiatalabb faszival. De már szétmentek ők is.

Újra elhallgatunk, teret adva Gergely Róbert kiteljesedő életművének.

— Gyerek van? — kérdem később, miként az elvárható egy kollégától.

— Van egy fiam. Az asszony neveli, de a srác minden hétvégéjét velem tölti. Nincs különösebb probléma.

— Értem — mondom, mert mi mást is mondhatnék.

— Tudod, nagyon szeretnék egy kislányt — folytatja az úszómester..— Akár úgy is, hogy elfogadom valaki másét, de azért jobb lenne a hagyományos módszer...

— Hát igen — mondom. — De miért pont kislányt szeretnél?

— Nem is tudom. A kislányok olyan aranyosak, helyesek...szépen lehet őket öltöztetni..., szóval érted...

— Világos — mondom a legnagyobb természetességgel, okosabb válasz hirtelen nem jut eszembe.

Többet nem beszélgetünk, mert tálalják a vacsorát. A teremben csend támad, Gergely Róbert is visszavonul.

*

Vacsora után aztán beindul a buli! A tanárnő a tánctéri mikrofonhoz tipeg, bemutatja az egyszemélyes zenekart — helyi szintetizátor-művészt —, s a következő szózatot intézi az egybegyűltekhez:

— Hölgyeim és uraim! Most pedig kezdődik a tánc! Nagyon megkérem az urakat, ne kíméljenek egyetlen hölgyet sem! Amikor pedig azt hallják, hogy:„napsugár", kötelező partnercsere van. Vigyázat, ellenőrizni fogom!

A zenekar rázendít, igazi, becsületes talpalávalót — lakodalmi rockot — játszik. A placcon azonban senki sem jelenik meg, úgy tűnik, a magára maradt ember nem szeret táncolni. Nagy baj azért nincsen, a tanárnő jó szakember, tudván tudja, mit kell ilyenkor cselekedni. Határozott léptekkel az úszómester asztalához siet, elragadja a lányokat szerető férfiút, kézen fogva a tánchelyre vezeti, és járni kezdik. Összeszokott páros benyomását keltik, egészen biztosan nem kezdő előtáncolók. Mutatványuk tetszik a vendégeknek, lassacskán majd mindnyájan a placcra merészkednek. Az alkalmi kettősök zöme óvatosan, szemérmesen lépeget, az urak meglehetős távolságból érintik partnereik derékkörnyékét, így aztán a hölgyekről sem lehet azt mondani, hogy a férfiak nyakába volnának borulva. Nem beszélnek, csak táncolnak. Kivételek azért akadnak, mint például a jovális úr, a derék asszony, valamint keshedett mellű lovagja, s még néhányan. Ők cudarul, vígan ropják, szemmel láthatóan igen jól érzik magukat. Az öregúr is magafeledten toporog gömbölyded barátnőjével, úgy tetszik, hajlott kora ellenére sincsen rossz viszonyban a testmozgással.

— Napsugár! — kiált fel egyszer csak rémségesen a szintetizátor-művész.

A táncolók testületileg azonmód megijednek, megtorpannak, s kövülten néznek a zenekarra. Mindez azonban csak egy pillanatig tart, eszkükbe jut a tanárnő utasítása, fegyelmezetten új partnert keresnek tehát. A zenekarvezető később még többször felemlegeti a napsugarat, de már nem okoz meglepetést, minden az előírt koreográfia szerint történik. Utoljára az idős lovag fittyet hány az ordítozó együttesre, nem ereszti el hölgyét, sőt, felém kormányozza a nagy kontyú asszonyt. Amikor megfelelő közelségbe érnek, a zakó nélkül is fess úr büszkén rám néz, s fejét kicsit hátravetve felemelinti szemöldökét: „Na, mit szólsz öcsi?" Én elismerően bólintok, kétszer is, mert igazán meg vagyok elégedve. A többiekkel viszont annál kevésbé, mert a zeneszünet elkövetkeztével sem látom azt, hogy apadt volna a társtalanok csapata. A többség — fájdalom — egyedül tér vissza gondolkodóasztalához.

Szünet után már csak néhány belevaló pár választja programjául a táncot, érezni lehet, hogy az este maradék ereje is elszáll, ha nem történik valami. De történik, mert a tanárnő jó pedagógiai érzékkel bejelenti: tombolahúzás következik nemsokára, az est fénypontja. Végigjárja az asztalokat, mindnyájan bőven vásárolunk a harminc forintba kerülő papírdarabkákból, s a zenekarvezető hamarosan nekilát a sorsolásnak. Különösebb izgalomra nincsen ok, majdnem mindenki nyer a szerény, ámde praktikus ajándéktárgyakból. Gazdára talál a tasak sütőpor, a zacskó köménymag, a szappantartó, a mosogatószivacs, s hasonló hasznos társaik. Nekem egy virágot ábrázoló képeslapot húz ki a művész, az esztergomi „Kati-Fotó" tetszetős termékét. Miután elviszik a fődíjakat is — három üveg asztali fehérbort —, az egybegyűltek cihelődni kezdenek, elindulnak hazafelé. Csak az egymásratalált párok maradnak, ki tudja, mit tartogat még az éjszaka? Én is felkerekedem, képeslapomat szorongatva a kijárat felé igyekszem. Az ajtó melletti asztalnál ülő öregúr búcsút int, nem is akárhogyan: mutató- és nagyujjával a győzelem jelét formálja meg. Hiába, nagy nap ez mai! Nem maradok adósa, magam jobb kezem felemelt hüvelykujját mutatom feléje.

A teremben rámtelepedett gondolkodási kényszertől — tán mert pár nélkül maradtam — odakint sem tudok szabadulni. Hazafelé baktatva azon tűnődöm: vajon mikor vesztettem nyomát az úszómesternek? Hová tűnhetett?

Halbauer Ede

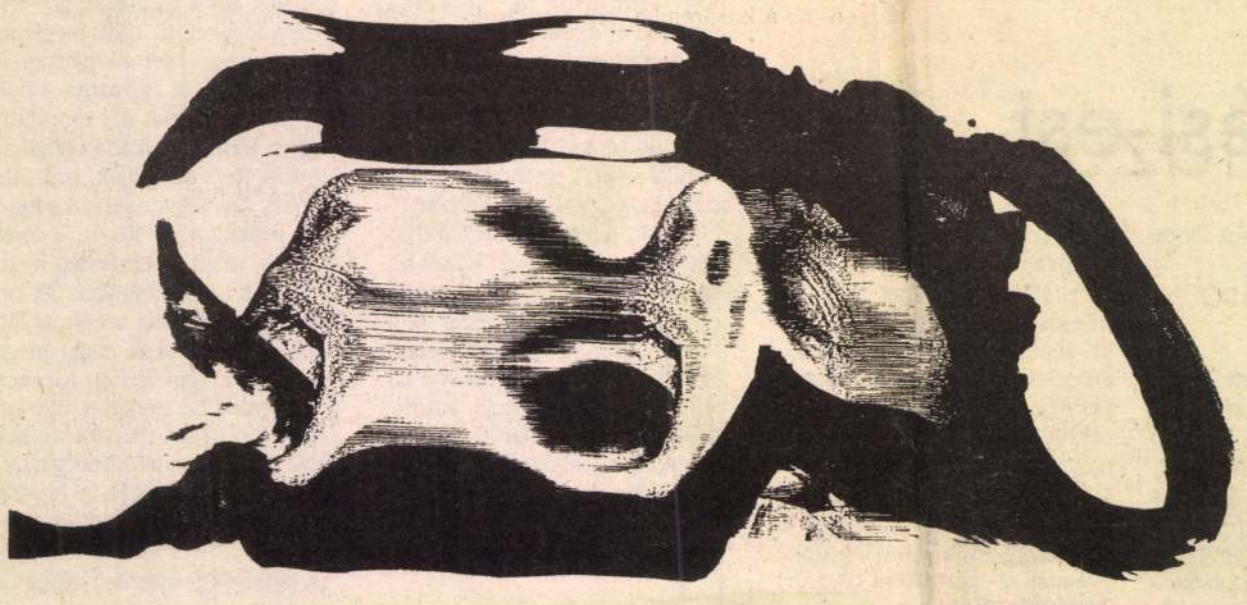

Halbauer Ede: Xerox

LÁSZLÓ ÉVA:

Nature Power

Nemrég olyan volt, mint az átlag: szeme, szája, álla nem hívta fel a figyelmet; orra piszébe hajló, füle arányos, melyet szabadon hagyott a frizurája. Kerek arcán apró gyűrődések jelezték, hogy közelít az ötvenhez. Telt alakja a jóltápláltság derűjét árasztotta, és amikor nevetett, nemcsak arcizma rándult, a jókedv okozta rázkódás egész testén végighullámzott. Mozdulata lassú, megfontolt, önkontrolltól tett tanúbizonyságot.

Ebben az állapotban egészen jól érezte magát vagy huszonöt évig, a szakközépben, ahol matematikát tanított. Precíz munkáját a mindenkori igazgató (a 25 év alatt jöttek-mentek az igazgatók) megbecsülte, és nevét az évzárón — mint a szakközép egyik legeredményesebb tanárát — mindannyiszor megemlítette. A kollégákkal sem volt baja: többre becsülte a nyugalmat a törtetésnél, átengedte a babért másoknak.

És egyszerre százhetvenhat fokos fordulat állt be az életébe. Valami megérintette, ami egyre fokozódott: bizonyos szabadságtudat, amelynek kapcsán ráébredt saját jelentőségére, és figyelme merőben új látószögből önmaga felé fordult. Nem állt ellen a késztetésnek, nem fontolgatott, nem mérlegelt, az új viszonyok közt másféle életet akart, úgy érezte, van még ereje az újrakezdéshez.

Az ismert hirdetésújság állás rovatát böngészte, és lecsapott az egyik hirdetésre — ez az! Izgatottan olvasta: „Egészségvédelem! Út önmagunkhoz: ősi erőnk visszaszerzése. Ne hagyd magad a hétköznapoktól eltaposni! Ragadd meg az alkalmat: a nature power segítségével visszatér régi erőd. Használd rendszeresen, és terjeszd rokonaid, barátaid körében. Lelkiismeretes szervező munkával napi tízezret is megkereshetsz". És közölte a megbeszélés időpontját és helyszínét. Ő nem latolgatta az ügyet: elhatározta, hogy elmegy. Várakozással teli izgalom fogta el és mélységes undor, amikor a huszonöt évre gondolt, melyet az iskolának nevezett taposómalomban töltött.

A szimpóziumon főleg harminc és ötven közötti nők (élvétve férfiak) gyülekeztek. Jól öltözött, kiegyensúlyozottnak látszó emberek, akiket hasonló ok motivált elhatározásukban. Nagy vonalakban felvázolták a munka jellegét, és közölték velük, hogy az oktatás ezzel elkezdődött. A tanfolyam ingyenes, a mintatermék és szórólapok költségét a munkavállaló hatezer forintos kauciója fedezi. A legfontosabb ezután következett: az úgynevezett teljesítmény-nyugdíj: a felső határ elérésével következik be, az erre jogosult személy ettől kezdve értékálló nyugdíjat kap, melyet a külföldi cég a svájci frank alapján fizet. Alaposan felizgatta magát ezen: halántéka dobolni kezdett, nyakán szorító hurok, levegő után kapkodott. Ha eléri? És miért ne?! Öregsége biztosítva van, talán luxusra is telik. A következő alkalommal hatezer forint ellenében megkapta a mintaterméket és egy csomó szórólapot. Elkezdhette a munkát. Otthon számtalan telefonhívást bonyolított: rokonok, barátok, volt kollégák tudomást szereztek a nature power különleges hatásáról, és mind szívesen hajlott arra, hogy kipróbálja a csodaszert. Naponta tíz órát is dolgozott. Szorgalmasan járta a hivatalokat, és ebédszünetben kis előadásokat rögtönzött. A kórházakat is felkereste, elbeszélgetett a betegekkel, és utókultúrának a nature powert ajánlotta. Hajtotta magát: gyors eredményt akart, és fáradt volt. Kocsi kellene! Nehezen ment a talpalás, a villamosról a fel- és le-, a buszozás és az örökös mozgólépcső, amikor metróval ment. Érvényesíttette jogosítványát és vett egy tízéves Skodát. Most már kocsival járhatott: régi tragacs volt, de megfelelt a célnak. Elhatározta, hogy később nyugati kocsit vesz, ahogy üzleti köre tágul, reprezentálni is kell. Most azonban elsődleges volt, hogy kímélje magát és a tempót fokozza. A maximum, a felső határ! a stabil nyugdíj csak őrajta múlik! Így doppingolta magát hónapokon keresztül, és munkája mindinkább erőlködés volt. Vonzó modorát elnyelte a sietség, helyette rátapadt a termékmodor: a kíméletlen erőszakosság, melynek maga is áldozata lett.

Gyomorgörcs fogta el mind gyakrabban: bevette a görcsoldót — kávéval, hogy éber maradjon —, és a munkát folytatta. Naponta így őrlődött a hajszában.

Éjszakája és nappala összemosódott: nem érzékelte a pihenés nyugalmát: nappal a Skodában gyakran elaludt, éjszaka riadtan ébredt fogcsikorgatására. Elhatározta, hogy két-három hétig pihenni fog. Nem veszít időt — nyáron legtöbben elutaznak. A háziorvos tanácsára néhány napra kórházba feküdt kivizsgálásra. Az eredmény: negatív leletek, némi idegcsillapító és pihenés az otthonában. Így emittálták a kórházból. Állapota azonban nem javult, és a mérleg újabb két kilogrammos fogyást mutatott. Itt a forró nyár, és ő pizsamában a szobában lézeng: testében feloldhatatlan görcsösség, és halálos fáradtságot érez. Elővett egy kúrához való nature powert: kis zacskókban az éltető por. Kipróbálja. Előírás szerint naponta háromszor egy-egy zacskót fél deci folyadékban felold. Cseppig kiitta, és várta a hatást. Percek, órák, napok teltek időtlen várakozásban. Agyában egyetlen gondolat zakatolt: hogy ne fájjon, legalább rövid időre szűnjön a gyötrő fájdalom, akkor boldog lesz! Semmi egyéb nem fontos. Egyedül volt, magányos, és nem kívánt társaságot. Nem hívta barátait és azok sem jelentkeztek. Megfeledkeztek róla — mint aki máris halott.

Csengettek. Kivánszorgott az előszobába. A kémlelőlyukon középkorú nő feje látszott. Kérte, hogy engedje be, ismerik egymást a kórházból. Kinyitotta az ajtót: kedves arcú, átlag külsejű nő, gömbölyded forma: begurult szinte a szobába. Beszélgettek különböző témákról, mint akik régen ismerik egymást. Megfigyelte a nő arcát: hasonlít hozzá, egészen olyan, mint ő, ez a nő ő maga! Vagyis amilyen ő volt nemrégen. Lehet, hogy hallucinál; nem lényeges, fő az, hogy jól elbeszélgetnek. Csak amikor a jövevény előhúzta táskájából a nature powert, akkor öntötte el az indulat: felrántotta a nőt a székből, egészen az ajtóig kergette, és kipenderítette a lakásból. Émelygés fogta el, reszketett a haragtól: utálta magát, a nature powert, egész életét — az elkergetett nőt! Visszatámolygott a szobába, asztaláról leemelte az odakészített nature powert, kortyintott egyet az italból, és mint aki jól végezte dolgát, lehunyta szemét — örökre.

BRASNYÓ ISTVÁN:

Ginsberg a házban

Lépeget fölfelé a koszos
az alázat nem mosta lépcsőn
neki a lilára fesett és apró lyukú
háborús vasráccsal ellátott
bejárati ajtónak
melyben üvegnek már rég nyoma sincs
(én nem vagyok jelen)
aztán el jobbára szétvert
sötét postaládáink világa előtt
majd balra ismét
kivert üvegű vasvázas ajtó
ezen átlépve éri el a liftet
mely még most is működik
(restellkedtem miatta 76-ban
szállítva testes amerikai házaspárt le-fel)
e szétvert és összeköpdösött felvonó
szerencsére nincs benne világítás
valaki két hónap alatt már
huszadszor lopja ki az égőt
ettől kezdve Eörsi tar feje világít
kigyúlik feje körül a dicsőség gloriája
(én nem vagyok jelen)
Gloria in excelsis deo — éneklik
kitapogatva az indítógombot
és indulnak a sötét szekrénybe zárva
fölfelé a sötét liftaknában
így láttam itt már haladni államtitkárt
kapatos költőt zilált kritikust
most láthatnám a vénülő Ginsberget
üvölthetnénk a lépcsőház fagyos
farkasvermében

de nem vagyok jelen
én nem vagyok jelen
nekem egyszerűbb nem lenni jelen
amikor Jancsó Miklós és Ladik Katalin
bennakadt
akkor épp jelen voltam
de most nem szerettem volna jelen lenni
sem Szarajevóban sem a halhatatlanságban
élő szeretnék maradni
olyan helyen ahol a vers zakatolását
átértelmezik gépfegyverkattogásra
miután a költészetet találat érte
nagy vízfejű versek csorgatják
jellegtelennek tűnő levüket
nincs költészet a költészet ehetetlen
liszt étolaj só vöröshagyma krumpli
sokkalta érthetőbbek
itt vagyok jelen
fogalmam sincs róla
hogyan szaval verset Ginsberg
a toronyház csúcsán állva
nekifeszülve az atlanti légáramlatoknak
leszoktam arról hogy odafigyeljek
egy-egy tisztességes dörej még fölrázna
ha a liftaknában robbanna az akna
vagy süket leszek mint a napnyugta
értelmetlen és ostoba
egy egész kontinens
immár egyetlen sorvégre sem találni rímet
pedig e világ csupa elveszett szó
szétrobbant költemény
verssorokra háríthatatlan magyarázat
belsőfül odébbaraszoló csigája
ez a bizsergés ez a csiganyom
tévesen ránk szakadt ősz
a Természet a trónusán ülve
vezényelheti a rothadást
az emberiség egy gyönge pillanatában élünk
mint örökösnek tűnő történelem

'94.

ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSOK

- Az aktivizmustól az Európai Iskoláig

- Válogatás a Képtár kortárs gyűjteményéből

Halbauer Ede

elektrografikái

(január 5 - február 6.)

Halbauer a nyolcvanas évek közepétől egyre több kollektív kiállításra küldte el xerográfiát, egyre többször lehetett találkozni azok reprodukcióival különféle lapokban.
Jellegzetes, a fénymásoló üveglapjára hajoló arcok, vicsorgó fogak, drapériákat, gézpólyákat és hálókat szorongató - gyömöszölő kezek mindig ugyanaz - mindig más variációi, egy vége-nincs sorozat szokatlanul expresszív és zavarba ejtően nyílt, elfojtott ösztönmegnyilvánulásokkal, leplezetlen, primer indulatokkal szembesítő epizódjai követték egymást.

(Részlet A.G. kiállításismertetőjéből az Új művészet 1993/12. számában.)

A Győri Városi Könyvtár Galériájában
a Szombathelyi Képtár
MIHÁLTZ - hagyatékából
rendezünk kamarakiállítást
1994. január 18 - február 13. között.
A kiállítást Salamon Nándor, a Képtár igazgatója nyitja meg.

Halbauer Ede

Új szerzeményeinkből 1991–93

(január 12 - február 13.)

A nyolcvanas évek végéig még csak-csak jutott költségvetésünkből - alapfeladatunkra - a műtárgyvásárlásokra. Azóta időnként a puszta fennmaradásunk biztosítása is kérdéses.

Gyűjteményeink gyarapításáról mégsem mondhatunk le. Nehéz helyzetünkön komoly anyagi erővel a minisztérium segít, biztosítva a koncepciózus fejlesztést. Más forrásokból - hagyaték, csere, ajándék, átadás - ugyancsak szépen gazdagodik az intézmény.
1990-ben egy kamarakiállításon "számoltunk be" eredményeinkről. Most újabb három év terméséből válogattunk, a szolíd számvetés igényével. Három és félszáz festmény, grafika és szobor, harmincnyolc textilmunka jelzi "szorgoskodásunkat". Mindebben egyetlen érem a saját vásárlásunk, de erre is a restaurátorműhely "kereste meg" a fedezetet. A minisztérium mintegy öt 'llióval támogatta az intézményt s rajtunk keresztül a kortárs művészetet.

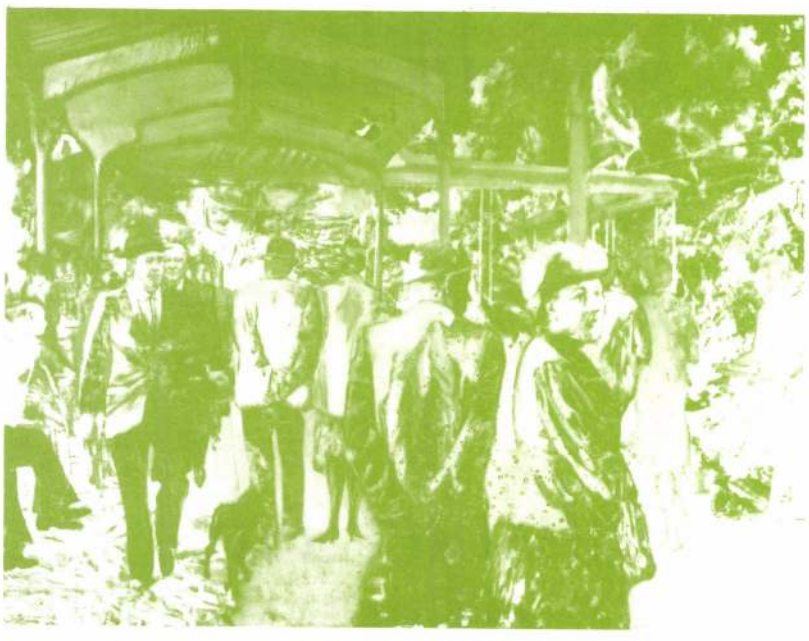

Konkoly Gyula: Egy gyógyfürdő parkja 1964/65.

Szöllősi Endre

hagyatékából - szobrok, rajzok

(január 28 - március 6.)

Több emlékkiállítást rendeztek munkáiból halála után. Pályarajzát Frank János foglalta kismonográfiába. Szobrai állnak köztereken, műveit őrzik múzeumok, a Nemzeti Galéria. Gazdag hagyatéka sokáig hányódott pusztulásnak kitéve.

A helyzetet Gordon Zsuzsa színművész, a szobrász rokona és örököse mentette meg. Felajánlotta a gyűjteményt a Szombathelyi Képtárnak. Az "örökség" több lépcsőben kerül hozzánk. Hatalmas rajzi hagyatéka, élete dokumentumai s mintegy ötven eredeti gipsz, terrakotta és agyagszobor máris kínálja a feldolgozást, a részleges bemutatást.
Az emlékkiállítás főként ezekből kínál válogatást. Noha Szöllősi figurális szobrász, rengeteg állatszobrot mintázott. E munkái főként a természetkedvelők figyelmére érdemesek.

A. Tóth Sándor

(február 11 - március 20.)

Kilencven esztendeje született Rimaszombaton A. Tóth Sándor festőművész, aki a harmincas években - műveivel - az európai művészet áramlásaihoz kapcsolta a "kisváros" Pápa szellemi életét. Legendás tanára, tudós mindenese volt a neves református kollégiumnak. Európai "vándorlásai" termékenyítőleg hatottak festői munkásságára. Néhány év alatt sajátos, a kubo-expresszionizmus formajegyeit erőteljesen érvényesítő egyalakos képsorozatot alkotott, amelyet manapság fedez fel, értékel tágabb összefüggésben a művészettörténeti kutatás.
Emlékkiállítása az életmű sarkalatos pontjait próbálja bemutatni. Nyomon követi pályáját, a hangsúlyokat azonban a harmincas évekre helyezi, amikor A. Tóth európai rangú műveket (is) alkotott.

Nyitvatartás:
szerda-vasárnap 11.00-16.00 óráig - hétfő, kedd z á r v a

Kiadja: Szombathelyi Képtár
Rákóczi F. u. 12. - tel.: 313-074, fax: 314-096

Készült: MMIK Rota Szombathely, 93/450.
F.v.: Horváth György igazgató

A SZOMBATHELYI KÉPTÁR
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

HALBAUER EDE

GRAFIKUSMŰVÉSZ

LÉTÉLMÉNYEIM

CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁRA.

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:

1994. JANUÁR 5 - FEBRUÁR 6-IG

HALBAUER Ede graf.

Munkácsy Mihály-díj 1998

Ez a mű **közép-európai jelentőséggel** b
nyújt információkat (kép + szöveg). Ez
az osztrák és a lengyel műemlékvédelmi
kerülne végre kiadásra. A kötetet kísérő t
és fotótörténeti vonatkozásait tárják fel.
A kötet közép-európai vonatkozásai m
kiadni.

- Tervezett kiadványunk tartalmazni f
  fénykép katalógusát, a szerzőre vo
  formában közöljük Divald Kornél telj

HALBAUER EDE

Élet és Irod. 1996 XII

FRANK JÁNOS: **Tárlat**

H. E. festményei

A xerox, az irodák, műszaki intézetek, sőt már a magánlakások mindannapossá vált másológépe évtizedeinkben a képzőművészeti médium rangját vívta ki magának a világban. *Halbauer Ede* talán nem is az újítás szándékával, hanem egy adódó lehetőség kihasználásával lett Magyarországon a *xerográfia* műfajának úttörője, már vagy másfél évtizede; követői sem számosak. A Halbauer-xerográfia — pontatlanul mondva — olyasmi, akár a rézkarc, vagy a fotó, csakhogy a xerox-lapból mindössze egyetlen példány marad. H. E. szellemi rokonait, örökhagyóit nem a modern művészetben, hanem Goya grafikájában, vagy Edward Munch fekete-fehér litográfiáiban kerestem/találtam. A Halbauer-xerox szigorúan megtervezett, megszerkesztett együttesében élő fej, kéz, ujjak. Minden bandázsba csavarva, vele a drapéria törvényeinek közzététele mellett, néha új törvényalkotást is jelent. Irányzata, mely mellett eddig makacsul kitartott a festő, tömondatosból körmondatossá vált, sőt a puritán fekete-fehér a színek tartományával bővült. Barokkos vagy inkább expreszszionista mozgalmassága nem engedhet a véletlennek, a villamos, világító xerox-gép a legkeményebb diszciplinát parancsolja.

Idén aztán H. E. föllázadt a xerográfia ellen, sajátmaga ellen. És festeni kezdett. Nem, nem a színes xeroslapjait folytatta, hanem csakis feketével, fekete akrillal, ecsettel húzta meg pászmáit, többnyire úgy, hogy lássanak a kissé szikkadt ecset elálló szőrszálaival. Alapja — mint elmondta, kérdésemre — hófehér, enyhén érdes, nálunk ritkán használt drága plakátpapír. Rajta pedig a nagyméretű másfél négyzetméteres kompozíció.

A *Fészek Galériában* bemutatott sorozata tiszta absztrakt; nincs gézdrapéria, nincsenek emberi arcok, vicsorgó fogsorok már, vége a közvetlen utalásoknak. Valami neo-akciófestészet a Halbaueré. A xerox-gép fegyelme után spontaneitásra vágyott, több szabadságra, sőt szabadosságra. A művész feszültsége kelti festés akcióját, s a gesztus még tovább fokozza ezt a feszültséget. Közvetlenül leolvasható a képekről az alkotó enthuziazmusa, a festés kezdetekor, majd annak pillanataiban, ahogyan belemelegedik a munkába, és az ecset szinte megvadul a kezében. Amint az akciófestészetben kell, persze van valamilyen kompozícionális, felépítésbeli elképzelése jó előre is, hogy aztán bekapcsolódjék idegrendszerének automatizmusa. Segítője, emelője festőanyagának, az akrillnak a gördülékenysége. Úgyhogy a fokozódó sebességű, széles ecsetkezelése következtében, majdhogynem kevés neki a jó széles, másfél méteres lap.

Ez az akrill-festmény sorozat — vagyis a tárlat rendezése is — paradigmatikus. Az elsősávos képen a vízszintes egyenes enyhén hullámzik, az egymás alá sorolt vastag horizontálisok — lefelé — egyre élénkebbek lesznek, vagyis az ecsetnyomfolyam alsó és felső kulminációinak öblei egyre merészebbek. Máskor a festés iránya vertikális körformák lágyabban kígyózó mozgásából, egy képzelt vízszintes tengely körül, egyre szorosabban tekeredő spirálrugó képzetét keltik, a széles ecsetjárásban fontos szerepet kap az ecset struktúrájából fakadó — már említett — fa-erezet mustra. Ezek a kígyóvonalak folytatólagos bonyolultabbak lesznek, a körök 8-asokká fejlődnek, a 8-asok sora fonattá, paszományvarrottassá préselődik össze, ám a nyolcasokat is ugyanolyan vad lendülettel veti föl a papírra a festő, mint a köreit az előbb. A kalligráfia a további képeken két oldalt, két hegyet, közte völgyöt, völgykatlant mutat. Más lapokon viszont a dombok aszimmetrikusak, a kép féloldalas, még olyan formáció is akad, mint a Gellérthegy a Citadellával — mondanám, ha mindenáron hasonlatokat akarnék találni. Egyes álló lapokon, nyilván a vertikális irány miatt a formába emberalakokat is lehet beleképzelni.

Az egész tárlat címe *„Genezis"*, de ne keressük a Teremtés könyvének (Móz. I.) bárminő illusztrálását ebben a műtárgyanyagban; a Biblia és ezen képek kapcsolata transzcendentális, a festőt megihlette a Szentírás, sőt meg is tudja mondani, melyik képét milyen igehelyre gondolva festette, de nem tart igény rá, hogy ezt a nézővel közölje, feliratokat sem tett a festmények alá.

Verniszázs helyett a Fészek Galéria alapító-vezetője, *Molnár Éva* egy rövid bejelentést tett. Elmondta, hogy a Fészek csakis első közlést fogad el a festőktől, szobrászoktól, most az egyszer azonban kivételezett — méltán. Tudniillik Halbauer Edének ezen a művei szerepeltek már, de külföldön; a *Római Magyar Akadémia Modernitás és szakralitás* című kiállításán az idén júniusban.

FÁY MIKLÓS: **Zene**

Szerda este

Hétköznap, de azért elég jó a ház a Zeneakadémián, lehet tolongatni, bámészkodni, hallgatózni. Mellettem éppen arról folyik a társalgás a Ki mit tud-gála és a Friderikusz-show kapcsán, hogy vajon helyes-e, ha elhízik egy énekes. Arra jutnak, hogy nem helyes, de mit lehet tenni. Nincs tehát eszeveszett várakozás a nézői oldalon, Beethoven-est, nagy baj nem lehet.

A pódiumon a Magyar Szimfonikus Zenekar a táncos lábú Gál Tamás karmesterrel, meg van egy hegedűs is, Lendvay József. Nem állíthatom, hogy megfagyna vagy fölforrósodna a levegő a szólista belépésekor, hogy a lángész jelenléte egyszeriben nyilvánvalóvá válna. Kövérkés, szép hajú fiatalember, talpig feketében, nyitott zakóban. Az erkélyről nézve lényében van valami kellemes hányavetiség, olyan, mint aki tudja, hogy mire képes, mit akar, ma este itt nem igehirdetés lesz, hanem muzsikálás.

És lőn. Az a furcsa, hogy az ilyesmit egyáltalán nem lehet megszokni. Szerintem sehol a világon, de nálunk bizonyosan nem. Egy hegedűs, aki eljátssza Beethoven Hegedűversenyét. Nem hamisan, nem maszatolva, nem belegabalyodva, nem körülbelül és nem csikorogva. Egészséges, kicsit talán túl édes tónusban, de vitán felül azt a művet. Lehet vitatkozni az interpretációval, talán kell is, mert az első tétel vége leül, a második tétel úgy is marad, a harmadik jellege pedig kicsit bravúrkodós, az eredmény azonban így is bámulatos. Lendvay József nagyon tud hegedülni, s ha valaki esetleg kételkedett volna benne a megjelentek közül, az is eltáthatja a száját a ráadás paganiniskodás alatt. Egy igazi virtuóz, két lábon, lakkcipőben.

A második rész sajnos már Lendvay József nélkül zajlik — meg is van az eredménye. A szólistát hallgatva esetleg el lehetett feledkezni a zenekarról, a Második szimfóniában azonban már nincs egérút. Még azt sem mondhatnám, hogy az egésznek ne lenne valamilyen formája, csak ez a forma darabos, szálkás, éles. Rossz tempók, veszendőbe hagyott karakterek, fölerősödő hibák. A kürtösök már az első részben is részvétlenek voltak, most azonban egészen megvadulnak. A csellók zizegnek, az első hegedűsök pedig nagyot hibáznak, ha nem játszanak együtt, mert így mindenkinél külön-külön is hallani, hogy milyen kegyetlenül bánik a hangszerrel. Dolgos hétköznap fáradt estéje. Mikor van villanyoltás?

Szerettem volna a végére valami lelkesítőt, legalább azt ideírni, hogy mikor lép föl legközelebb Lendvay József, de nincs jó hírem. Idén már nem lesz több koncertje.

(A Magyar Szimfonikus Zenekar Beethoven-estje — Zeneakadémia, november 27.)

KOLLER LŐRINC: **Televízió**

Például a szappan

— ...*a kád.*

— Igen. Nos, ezek egy helyen kaphatók.

Ez a dialógus olyan pillanatot rögzít, amikor az engedély már a riporter zsebében van, de a kamera még nincs óriásplakát, nincs idióta hatás-zene: úgy van és riporteri alázat az ügy iránt. Ahogy én látom, Szente pályáját ezek az ügyek hálózzák be, ő azon nem túl sokak egyike, akikről elhinni

TARJÁN TAMÁS:

Tandori-Zoom

■ *Tandori Dezső: Töredék Hamletnek, Q.E.D. Kiadó, 1995. 126 oldal, 345 Ft — Tandori Dezső: Egy talált tárgy megtisztítása, Enigma, 1995. 156 oldal, 392 Ft*

1973-at írtunk. A Szovjet Kultúra Háza különleges kiállításnak adott hajlékot. A — talán valamelyik kaukázusi köztársaságból származó — művész barack- és cseresznyemagokra faragott sokalakos életképeket, monumentális csatajeleneteket. Oly mívesen dolgozott, hogy a hatalmas nagyítók alatt az énekmondó balalajkáján meg lehetett számlálni a hihetetlenül vékony húrokat.

Tandori Dezső 1973 decemberében megjelent második verseskötetének némely leheletfinom, egyben az értelmetlenséggel érintkezően groteszk megoldását a költőről írott rövid pályaképben a csonthéjas-faragás gyönyörű képtelenségéhez hasonlítva mutattam be. Kovács Sándor Ivánnak, a Kortárs felelős szerkesztőjének sehogysem tetszett ez a párhuzam. Sűrű telefonálgatások folyamán vitatkoztunk. Ő kihúzta a kérdéses passzust, én visszaírtam. KSI győzött; szerencsére. Meglehet, ráérzett: *majd* csak például a *Poez* Tandorija illeszti csipesszel a balalajkára a grammatikai remeklések mikronnyi húrjait (így az „Itt látja, nem, sormetszetem..." sorba a versegész halálracizellált rímképletéhez fűző hang-játékot, valamint a sormet-szetem láthatóvá tett *met-tem* betűösszevillantó tükrösségét. A költő faragta-e cseresznyemagot, vagy a cseresznyemag a költőt? — nagyjából mindegy: ha Edgar Allan Poe üzente, ha a *mag* sugallta, ha az ösztönökben élő elemi tehetség diktálta. Azaz ezt gondolná el, ha lenne szókincse, nyelvtana a mondhatatlanhoz. Első könyvével Tandori Dezső lexikát és szintakszist adott az *elképzelt* halálélmény mondhatóságához. Vagyis azt mondta, amit már nagyon sokan elgondoltak (volna), de még sose fejeztek ki így (ilyen eredetiben, sajátszerűen).

Vállalom — bár már nem ebbe a képbe foglalnám —, hogy az első kötetből a másodikba érve „Kifordította, mint elhasznált télikabátot, költői világát Tandori Dezső" — „csupán egyetlen mozdulat történt: a *kifordítás* mozdulata". Ma is úgy látom: mindennapi nevetséges kishalálaink könyve, a lapról lapra az írhatóságok és a beszélhetőségek sorozatos, hősietlen kimúlását illusztráló *Talált tárgy* szándékosan „lefokozta", s ezzel kétségbe vonta a Halál verseskönyvének — az előzőnek — egésszé zártságát; azt sugalmazta, hogy ebben a tematikában a folytathatatlan, a befejezett, az egyedi minden — csak épp nem *teljes*. Másfelől „A régi versektől olykor fényt kapnak az újak": a *Hamlet* magasztossága felől nézve méltóságra kelnek a *Talált tárgy* méltatlanjai. Ám óvatosabban bánnék annak taglalásával, hogy a sárga második kötet *paródiája-e* a fekete elsőnek. A humor árnyaltabb figyelmet kérne.

„Tandori Dezső harminchat éves" — tényszerű utolsó mondatom szinte arra intett, hogy a költőnek az emberélet útjának felén immár „színt kelle vallania", hova is kötelezi el magát. A régi kritikákat nézegetve kitűnik: mások is úttévesztésnek gondolták — eltérően az első kötettől, vagy azzal együtt — az *Egy talált tárgy megtisztítását*. Szilágyi

Lehetséges, hogy az intenzív és elvont halálélményt, halálbölcseletet *(Töredék Hamletnek)* az extenzív és hiperrális életélménybe — az életté tett irodalom létmódjába *(Egy talált tárgy megtisztítása*; s utána mind a játékos, madaras, detektíves, lóversenyes, Wittis szakaszok könyv-stádiumai) — átváltó Tandori túldimenzionála a *Tractatus*-i kapcsolatot, s életműve egyik legbecsesebb szegmentumát egy másik, más műfajú életmű függésébe helyezi; de az is tény, hogy *valamennyi* Tandori-mű értelmezhető immár a wittgensteini filozófia költői szemléltetéseként, öntörvényű irodalmi lábjegyzetként. Tandori korábban — öndokumentációként, megszakítatlan személyes krónikaként is forgatható alkotásai bizonyítják — életformáját és irodalmi formáit tekintve is mindig „bevonult" abba a világba, melyet épp leképezett (leképezve élt, élve képezett le). Egyszerre volt magánvaló megéltsége (probléma) és művészi megéltség (kifejezés), re. „Nem akarhatod a hazugságot is fenntartani és az igazat is mondani" — ez Tandori nyelvhasználati és alakítási gyakorlatának is címermondata lehetne. A nyelvből „kivont" elemek „kitisztításának" gondolata könyvcímmé tárgyiasult. „Amit az olvasó maga is megtehet, azt hagyd az olvasóra" — Tandori hagyja, csak épp (elő- és utószavakban is) részletesen meghagyja, *mit hagy* olvasójára. „A költő valójában aligha mondhatja el magáról: »Úgy dalolok, mint a madár dalol« — de Shakespeare talán elmondhatta volna" — ez a wittgensteini észlelet a *Hamlet* író Shakespeare-nél sokkal találóbb a *Töredék Hamletnek* kötettel induló Tandorira, hiszen ő úgy dalol(t), hogy madarakról dalol(t) — s közben, hahaha, a Wittgensteinnél is ingatag állításból Tandorinál valójában egy szó sem igaz, mert egyáltalán nem úgy dalol, mint...

A semmiképp sem alábecsülendő Wittgenstein volt annyira költő, hogy Tandoriból filozófust csinálhasson. Epigrammatikus (fél)igazságai más kisformákkal és (fél)igazságokkal támogathatók meg; két „fél"-ből létrejöhet az irodalmi univerzumként ható rendszerszerűség. Tandori most Wittgensteint szereti hamletes és találttárgyas önmagában is — de nekünk azért jobb, ha Tandoriban Tandorit szeretjük, és Wittgensteint Wittgensteinben szeretjük.

A két régi-új könyv szerencsére nem hasonmás: fakszimileként

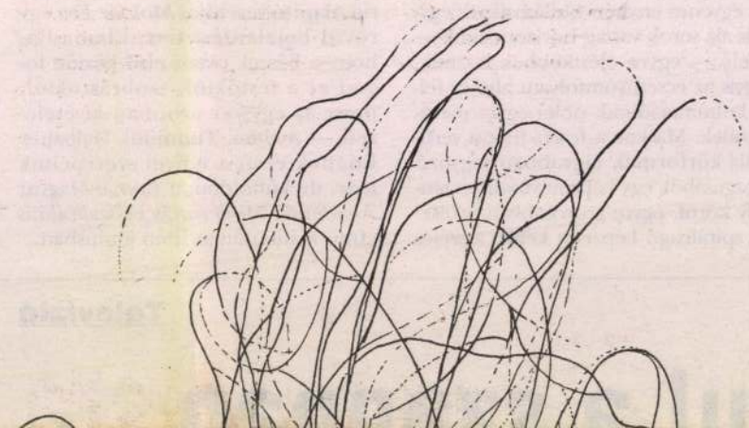

ció csenevész betűi félszegen betömörülnek az oldal közepére. Az áttördelésekből előny is származik, például a *Macabre a mesterekért* utolsó szakasza nem rejtőzik kényszerű lapozás mögé. A *Talált tárgy*ba most beiktatott *Posztumusz játékszelvény* „bekarikázásai" randák. A *Halottas urna...* végre kisbetűkkel nyomtatja *e. e. cummings* nevét, az apró hibák korrigálásának ellentételeként viszont teljesen összezagyválták a *Koratavasz* gondolat- és kötőjeleit. A *Godot-ra várva: 11 aero-mobil* a válogatott versek 1989-es gyűjteményéből *(Vigyázz magadra, ne törődj velem)* visszatért, előrehátrált oda, ahol 1973-ban — ki tudja, miért? nyomdatechnika? Beckett? — nem lehetett. Így a mostani *Talált tárgy* autentikusabb, bővített kiadása az eredetinek(a *Hamlet* lényegében csak második kiadás).

Az irodalomtörténetileg is telő idő kevéssé rendezte át az egészükben klasszicizálódó, a Tandori-oeuvre-ben önálló fejezeteket képező verseskönyvek belső értékhangsúlyait. A mai (újra) elemző már számításba venné, hogy a *Vissza az égbe* (Tandori: „...reménytelen műfaj. Nyilván »túl hosszú«") elment monodrámának *(Mint egy elutazás,* 1981) és manapság nemigen tud mit kezdeni Hamlettel. A *Talált tárgy*ból a mechanikusabban működő szövegek öregedtek a legtöbbet (sajna, épp *Az amatőrség elvesztése* is), meg azok, amelyek nyelvi leleményként másnak jobban álltak (és jobban álltak a kezére; az *Egy konstelláció megpályázása* nem túl érdekes Örkény István egyperceseihez képest).

A nagy versek, a nem romló szövegek sora változatlanul *A Helyettesíthetetlen, Az AZ* könyvének láttatja az elsőt, és a *helyettesítőségek*, a *sosemaz* kötetének a másodikat. Hiányos címlistával érvelve: erről informál az *Hommage*, a *Ráomlasz...*, a *Csak elhomályosítom*, a *Két oltár*, a *Mind, mind a részletek*, a *Félreért*ed, az *Ők hagynak el...*, az *In memoriam Antonio Vivaldi*, a *Prelúdium és ötsoros*, a *Töredék Hamletnek*, a *Macabre a mesterekért*, a *Ko-*

HALBAUER EDE

L.A.: Halbauer Ede. = Magyar Hirlap, 24. évf.181.sz. 1991. aug.3. Ahogy tetszik. 3.p. ésill.

jjjjl m,kjkk hnvgu uuuuu 666 666 666====== 8
rrrrrr

Halbauer Ede

Viall. Dorottya, 1993
ism. BOHÁR András. Lét/élmény/A/4.
= Kritika 1993. 10. 47.

HALBAUER Ede

Létélményeim c. kiállitása Bp.,Dorottya,1993

ism.FRANK János: Ditirambikus géz [megnyitó]. = ÉS 1993. aug. 6. 12.

HALBAUER EDE

A MŰCSARNOK TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

HALBAUER EDE

GRAFIKUSMŰVÉSZ

LÉTÉLMÉNYEIM

CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA
1993. JÚLIUS 22-ÉN 18 ÓRÁRA

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:

FRANK JÁNOS
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

DOROTTYA UTCAI KIÁLLÍTÓTEREM
BUDAPEST V., DOROTTYA U. 8.
A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ: 1993. AUGUSZTUS 15-IG
VASÁRNAP KIVÉTELÉVEL NAPONTA 10-18 ÓRÁIG

HALBAUER EDE

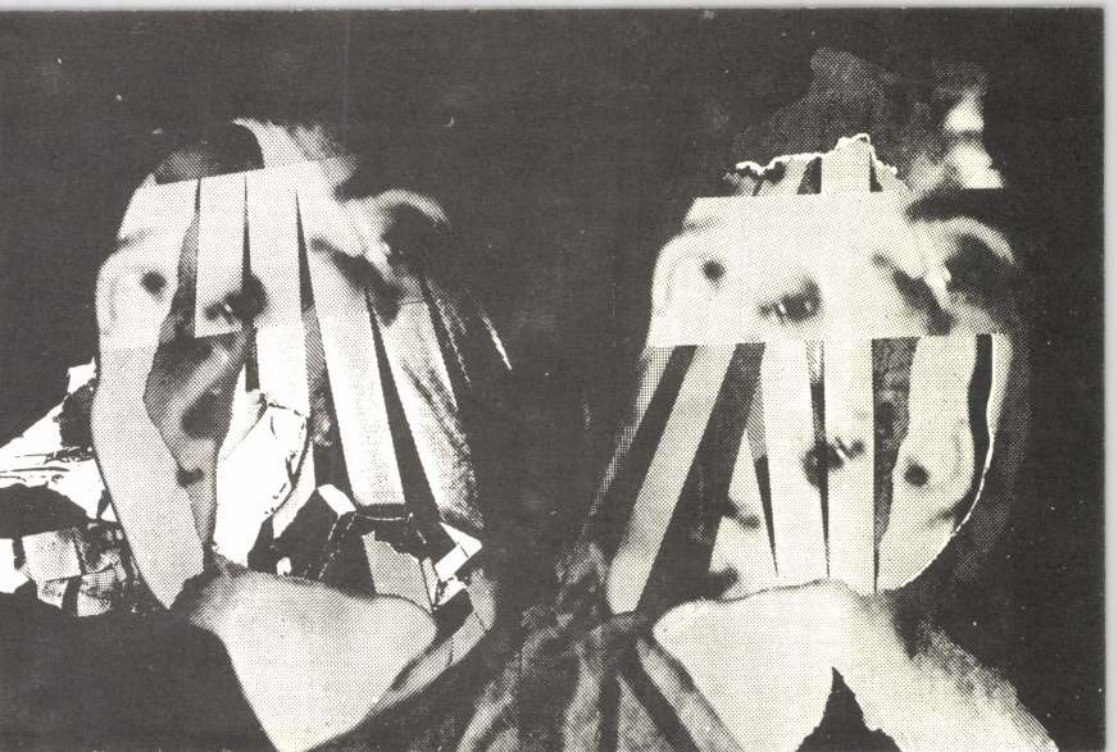

HALBAUER EDE GRAFIKUSMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA / THE EXHIBITION OF EDE HALBAUER, GRAPHIC ARTIST

"LÉTÉLMÉNYEIM" / "LIFE EXPERIENCES"

DOROTTYA UTCAI KIÁLLÍTÓTEREM, BUDAPEST V., DOROTTYA UTCA 8. TEL.: 118-3899

1993. július 22 – augusztus 14

1985-től napjainkig készültek azok a xeroxművek, amelyekből most egy szűk válogatást láthatunk. Tematikáját tekintve portrék – önportrék is, mégis szinte semmit sem árulnak el az ábrázolt személy(ek) fiziognómiájáról. Léthelyzeteket jelenítenek meg férfi és nő kapcsolatában, ebből adódó párbeszédjeleiket, konfliktusaikat egymás vonzásában és taszításában, egymásrautaltságában és kiszolgáltatottságában. A művész önexplorációnak (önkikérdezésnek) nevezi sorozatát; értelmezési tartománya azonban gazdag érzelmi skálán mozogva térben és időben tág, mindig aktuális.

Mayer Marianna,
a kiállítás rendezője

The selection of xerox works presented were created from 1985 till today. In terms of theme these can be viewed as portraits, maybe even self-portraits, though they still do not reveal much, if anything, about the features of the person(s) presented. Situations tied to relationships between men and women and the resulting dialogues and conflicts emanating from attraction, repulsion, self-sufficiency, and defencelessness are presented. The artist call the series a selfexploration (self-interrogation). The range of interpretation on a fine emotional scale is always up to date and also spacially and temporally wide-ranging.

Marianna Mayer,
curator

Megnyitó / Opening: 1993. július 22-én, 18 órakor
Megnyitja / Opened by: Frank János művészettörténész
Nyitva: naponta 10-18 óráig, vasárnap zárva
Open: 10 a.m.-6 p.m. every day, except on Sunday

A kiállítás nyitva 1993. augusztus 1-ig / Exhibition open until August 1, 1993

A Pantenon Csoport tagjai (Elekes Károly, Krizbai Sándor és Nagy Árpád) 1990 óta dolgoznak együtt. Olyan "szituációteremtő", "ambientális" jellegű installációkat és térberendezéseket építenek, amelyeknek fő jellemzői: az erős gondolati váz és az érzékien konkrét megjelenési forma. Gazdagon összetett alkotásaikat elsősorban "romlandó", tehát az idővel megsemmisülő anyagokból készítik – úgymint oltott mész, faanyag és fahasábok, szénpor, hamu, viasz, felütött tojás, üveghulladék, nejlonfólia, állatprémek, kenderfilc, cellulózmassza stb. –, ez a szegényes kivitelezés azonban nem a művészet minimalizmusát, hanem sokkal inkább annak lelki emelkedettségét jelenti...

Novotny Tihamér

Elekes Károly:
Terv, 1993

The members of the Panthenon Group – Károly Elekes, Sándor Krizbai and Árpád Nagy – have been working together since 1990. They build "situation creating" and "ambient" installations which exhibit characteristics of having a well thought out and a sensually concrete appearance. They create richly complex works out of "perishables", i. e. gradually decomposing materials such as: slaked lime, wood, carbon powder, ash, beeswax, raw eggs, broken glass, animal hides, nylon wrap, manila hemp, celluloid paste, etc. This frugality of execution does not mean that this form of art is minimalist, but is rather spiritually elevated...

Tihamér Novotny, curator

Nyitva: naponta 10-18 óráig, hétfőn zárva
Open: 10 a.m.-6 p.m. every day, except on Monday

ANTHONY CARO (NAGY-BRITANNIA) SZOBRÁSZMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA / THE WORKS OF ANTHONY CARO, GREAT BRITAIN

Halmi Artúr

Nagybánya művészete (katalógus)
Magyar Nemzeti Galéria, 1996

Szöveg : 82,

KONTRA FERENC

AZ ELNÖK ÉS ÉN

Olvasni futva is lehet, főleg ha még friss a felfedezés: azt jelentették a plakátok a mozi oldalán meg a fagylaltos bódéján, hogy mi mindig ugyanazt választjuk. A választás maga a szabadság, kiáltott rám a plakát, a szavazás pedig megtiszteltetés. Futottam.

Utolsónak maradtam a pályán, amikor végre kiszaladhattam volna magam, cselezhettem volna, végigverekedhettem volna az egészet teljes hosszában, nemcsak magam miatt, hanem azért is, ami holnap meg holnapután lesz, mert a legtöbb dolog ott dőlt el. Futottam hazafelé.

Apám azzal fogadott, hogy csupa kosz vagyok, gyorsan mosakodjam meg, és különben is, hol szaladgálok ilyenkor, még el találok késni. Sietett ő is valahova.

Amikor ketten maradtunk anyámmal, megkérdeztem, hogy honnan kések el, amikor a tornaórának vége, holnapra házifeladat sincsen, legalábbis még nem néztem utána, lehet, hogy az órarendből kiderül, mégis akad valami.

Szóval ne értetlenkedjek, mert megint megyünk a kanyarba integetni, ahogyan a múltkor, és muszáj, mert állítólag megszokhattam már az iskolában, hogy nem azt csinálok, amit akarok, főleg, ha azt mondják: az egész iskolának kötelező. Elhiheted, hogy nem jószántamból mosom-vasalom a fehér inged, a piros kendődet meg a kék partizánsapkádat, ez már a harmadik integetés lesz két hét leforgása alatt. A Gizi anyjától tudom, hogy délután három órakor jön a busz értetek. Ő legalább megmondja otthon időben, nem úgy, mint te. Anyám a vasalást utálta, úgy egyáltalán.

Mind a nyolc osztály beöltözve várakozott az iskolaudvarban, a lányok csokorba rendezgették a virágokat a kezükben. Fel-alá járt a tornatanár a sorok között, olyan hangosan beszélt, mint a felerősített rádió, olyan recsegve mondta, hogy az elnök megint vadászni jön, egy kastély áll az erdő közepén, ahová más a lábát sem teheti be, csak a képekről láthatjuk, hogy tele van trófeákkal, melyeket maga az elnök ejtett el, mert olyan ügyes és ravasz, és azért megyünk az erdőszéli kanyarba, hogy integessünk neki, kifejezzük hálánkat és megbecsülésünket, amiért olyan jó volt hozzánk, mert az elnök a gyerekek nagy barátja, az ő portréja függ a tantermekben, minden diák fejből tudja, hogy egy hét múlva lesz a születésnapja: május 25-én, köszöntsük az ilyenkor szokásos dallal, amit a tanárnéptársnő begyakorolt veletek.

Fogadni mertem volna, hogy a diákok közül ő száll fel elsőként a buszba, hogy helyet fogjon a leghátsó ülésen a többieknek is. Nem az volt a stréber az én szememben, aki magolt, nálunk az osztály legjobb focistája került kulcshelyzetbe, mert a pálya volt a mi értékrendszerünkben a legfontosabb. A focistáról már a harmadik tornaórán kiderült, hogy mit tud. Ettől kezdve mindenki a kedvét keresi, már a recsegő hangú tornatanár is, hiszen neki sem mindegy, hol végez a csapata az iskolák közötti bajnokságon. Megszerezte az elsőség megtisztelő címét, és ettől kezdve nem az volt a legfontosabb neki, hogy az összes kínálkozó gólt berúgja. Mértékkel és előre elterelve választotta ki azokat, akiket érdemes gólhelyzetbe hoznia; bármilyen pancser valaki a pályán, csak azért szaladgál, hogy egy gólért ünnepeljék, egy megszerzett labda felért a férfiúi önérzet ötösével. Ezzel egyidőben az osztály legjobb focistájának osztályzatai is előrelendültek, hiszen neki súgtak, a házi feladatait azok írták meg, akik másnap egy jó labdához szerettek volna jutni a pályán. Az osztály legjobb focistája kiszámította azt is, ki mellé kell ülnie matekdolgozatíráskor.

Negyedóra utazás után kiszálltunk az erdőszéli kanyarban, és felsorakoztunk nagyság szerint az út szélén, ahogyan legutóbb is. Nemsokára odaporzott két sötétkék rendőrautó. Egy-egy ládát vettek ki a csomagtartóból. A tanárok osztották szét a papírzászlócskákat. Hurkapálca volt a rúdja, forgattam a kezemben, mire lehetne még használni integetésen kívül. Arra gondoltam, hogy majd letépem róla a zászlót, és színes papírforgót csinálok belőle, rátűzöm gombostűvel, és rohangálok vele az udvarban, mint a hülye gyerek. Elnevettem magam.

Te meg mit vigyorogsz? Várjuk az elnököt, te meg nevetgélsz, micsoda viselkedés ez? Megmondtam, hogy pisszenés nélkül tartsátok előre a zászlót vállmagasságban, és ha megpillantjátok az autót, lelkesen kezdjetek integetni. De csak akkor, spontán. Közben a refrént énekeljétek a fehér ibolyáról. Mondta a tornatanár. Persze tudtuk, hogy ő lesz az egyetlen, aki a recsegő hangján ugyan nem énekel, csak integet. De egyfolytában integetett, vállmagasságban, olyan idétlen volt a hurkapálcás zászlócskával, mintha Góliát ibolyát szedegetne.

Telt az idő, kitalálták, hogy gyakorolni kellene. A zenetanárnő egészen közel hajolt hozzám, hogy hallja, valóban énekelek-e, vagy csak tátogok, ahogyan a legtöbb fiú. Ahogy ütemesen, az üdvözlő dal ütemére ringva arrébb sétált, mondtam Gizinek, hogy nemcsak a száját rúzsozta be, hanem a fogait is. Mire Gizi azt súgta vissza, hogy félrecsúszott a csík a harisnyáján.

Erősen tűzött a nap, mintha már nyár lett volna. Ilyen szép időben születnek az elnökök, sóhajtotta a zenetanárnő. Egészen lekonyultak a tulipánok a nyolcadikos lányok kezében. Hat- meg hétszirmúakat keresgéltünk Gizi orgonacsokrában. Egy tehén legelt az árok túlsó partján, időnként hosszan elbőgte magát. Az volt a baj, hogy egyre közelebb jött, és a rendőrök elvezették. Pedig szép egyenletesre legelte a füvet, mint egy pályán. Több mint hatvan perce tartogattuk a hőségben integetésre készen a zászlócskáinkat, állandóan mondták a pontos időt. A távolban a melegtől délibáb rezgett az úton, attól úgy látszott, mintha az elnök autója lebegne felénk, de a zenetanárnő tudta, hogy csak a lepkék hintáznak a mácsonyán.

Tanárnéptárs, nekem megfájdult a kezem, panaszkodott Gizi. A tornatanár megbeszélésre hívta össze a kollégáit meg a rendőröket az eperfa alá, aminek csakhamar meglett az eredménye. A recsegő hang ezúttal azt közölte velünk, hogy: ide figyeljetek, lazithattok egy kicsit, de ne menjetek messzire. Előre megyek, és ha megpillantom az elnök kocsiját, belefújok a sípba.

Egy tornatanárnak persze mindig a zsebében a sípja, mondta az osztály legjobb focistája, mintha valami nagyon okosat vagy szellemeset mondott volna. Valahányszor megszólalt, mindig azt vettem ki belőle, hogy valójában mennyire buta, leginkább ezért bosszantott, hogy amolyan helytartóhelyettes módjára viselkedett, aki rangban közvetlenül a tanár után következik. Ő választott először. Mert a tornaórák úgy kezdődtek, hogy a tornatanár kiállította a két legjobb focistát, és egyszer egyik, utána a másik választott a csapatába egy-egy játékost, ami önkéntelenül is az osztály közfelfogásának hierarchiáját tükrözte. Jöttek a közepes csatárok, és utolsónak maradni, csak úgy, a gyengébb csapathoz lökődni létszámként, az számított igazán kiközösítésnek. Ebben már nem a játékos ügyessége döntött, hanem az osztály legjobb focistájának hatalma: mivel ő választ elősként, kijelöli azt vagy azokat is, akik biztosan nem kerülhetnek be a jobbik csapatba, vagyis az ő csapatába. Aki utoljára marad, az csakis, eleve a rosszabb csapatba kerül.

Leültünk az árokpartra. A nagyobbak a zenetanárnővel valami lelkes dalt énekeltek a tananyagból a tűzszínű zászlóról, aztán elénekelték kánonban mégegyszer, néhányan egy-egy ötösért arra is vállalkoztak, hogy szólóban előadják.

De az elnök az autójával csak nem akart a kanyarba érni, hogy mosolyogva integessen nekünk. Vörösödött az ég alja. Meglazítottam a nyakamon a kendőt, mert szorosnak éreztem. Könnyű szél jött, aztán erősödött, megemelgette a sapkáinkat.

Éhes vagyok, súgta oda Gizi. Elővettem a zsebemből egy medvecukrot, odaadtam neki, maradt még kettő, de én megvártam, hogy még éhesebb legyek.

Már sötétedett, mire megszólalt a bírói sípszó. Egymásnak ütköztünk sietségünkben, mintha gólra menne, hogy ki áll be elsőként kijelölt helyére a sorba, közben egymás lábára léptünk. A következő pillanatban végigpásztázott rajtunk a rendőr a zseblámpájával, hogy szépen nagyság szerint sorakoztunk-e az út szélén. Lelkesen integettünk a mécsbogárnyi fényszórónak, amely lassan felénk közeledett, szétfolyt előttünk, mint a tojás sárgája, egyszerre kezdtük el a refrént a fehér ibolyáról, amely magát az elnököt személyesítette meg, olyan jól sikerült, hogy a zenetanárnő elsírta magát, büszke voltam rá, hogy az én hangom is egy a sok közül, és általa hangosabb a dal, megérti majd, akihez szól az üzenete, mert általa fényesebb a jövő, vakítóbb a fényszóró, szélesebb a kanyar. Mintha véletlenül tartottuk volna hurkapálcás kezünket a tornatanár által meghatározott szögben. Mintha nem is ilyen fekete autón vártuk volna a gyerekek nagy barátját, mert elvakítottak bennünket a lámpák, és nem láthattuk az osztályban függő portré komoly, bátran előre néző tekintetét, békénk zálogát, a trófeákat ejtő vadász merész cselezését. Nem láttunk semmit: zászlóinkat a hurkapálcán a közeledő motorzúgás felé lengettük, egy pillanat alatt elsuhant előttünk fékezés nélkül a nagy fekete autó. Mert ez nem is volt egy éles kanyar.

Tegyétek vissza a zászlóitokat a dobozokba, két nap múlva újra szükség lesz rájuk, amikor az elnök elhagyja a vadászkastélyát, recsegte a hang a sötétben. A rendőr a zseblámpáját a dobozokra irányította, és úgy hulltak fénykörében a kis botok, mint a rovarok.

Hagytam, hadd előzzenek meg a többiek, ez nem gólra megy, hogy ki dobja be előbb, és a sötétség eltakart. Néhány lépéssel mögöttem reccsenést hallottam, éppen olyant, mint amikor a hurkapálcát törik ketté, aztán még két darabba. Megfordultam, és a közeledő alakban felismertem az osztály legjobb focistáját. Idegesen köhintett, mint akinek a félelemtől hirtelen kiszárad a torka. Azt várta, hogy jó hangosan elszólom magam, nézzétek, itt valaki meggyalázta az elnököt, semmibe vette az elveinket, megsemmisítette az zászlót, hogy ne lehessen vele integetni, hiszen a zászló szent dolog. Álltunk egymással szemben, mint a westernfilmek párbajhősei, mint két ellenséges csapat kapitánya. Tudta, hogy a választás joga nálam van.

Fogtam a zászlómat, szorosan rátekertem a hurkapálcára, hogy ne gyűrődjön meg, a zsebembe csúsztattam. Nem szóltam semmit, arra gondoltam megint, hogy letépem róla a papírt, átlósan összehajtom, hogy a négyzetlap pontos legyen, aztán ollóval bevagdosom majdnem a közepéig, papírforgót csinálok belőle, beletűzöm otthon az udvarban a kaktusz tetejébe, hogy fújja a szél, forgassa örökké.

TÁRCATÁR

Nem megy a gyerek sehová!

— Engedjétek hozzám a kisdedeket!

Nagyon szépen hangzott a mondat.

Olyan finom és tanult szopránnal hangzott, mintha éppen a magasságos égből szóltak volna alá, vagy mintha a föld mélyéből kiáltottak volna föl, egészen olyan volt e kiáltás, mintha valaminő kérés, annál is több, mintha szívbéli parancs lett volna, és Szív Ernőnek mégis aggodalmas ráncok kezdtek táncolni a homlokán, nem szólt vissza, nem válaszolt, csak komoran bámult maga elé, aztán lassan emelte az arcát és végignézett a szobán, tekintetét végigfutatta a könyvespolc színes borítóin, a kék meg sárga díszüvegeken, rápillantott az ablakra, és látta a fényt, mely úgy vágott be s szakadt vékony, táncoló és lebegő foszlányokra a szoba szűk terében, mintha nem lenne gond, nem lenne aggodalom, mintha egyáltalán nem lenne semmi baj, holott természetesen volt gond és aggodalom elég, lévén egy másik emberről volt szó.

Ez a másik ember momentán hét, uszkve nyolc kilót produkált a körzeti gondozó mérlegén, és fogatlan volt, illetve szőke, kék szemű volt, és már himbált a tökocskéje is. Továbbá Szív Lacikának hívták az önkormányzati hivatalban nyert keresztlevele alapján.

— Engedjétek hozzám a kisdedeket!

Szív Ernő nézte a másik embert, aki semmi se volt, illetve hét kiló volt, talán kicsivel több, de vitathatatlanul szőke és kék szemű, és... Hát szóval egy regényért, igen, például egy regényért alaposan meg kell dolgozni. Jócskán előre kell tekinteni, jegyzetelni és vázlatolni kell, elképzeléseket és mindenféle ideákat kell gyártani, szükségeltetik némi bölcsesség, ravaszság, elhivatottság, kitartás, rosszindulat, önzés, néha úgy kell viselkedni, mint valami virágos réten, miközben számba kell venni megannyi embert, aki élt, él vagy élni fog.

Regény magától nem jön, ház magától nem épül.

Viszont ez a másik ember ott a fényes szoba közepén, amint motozva elüldögélt egy kisszékben, éppen arra volt fényes bizonyíték, hogy a teremtés milyen esetleges, milyen semmi alkalom, továbbá hogy túlontúl sok dolog nem szükségeltetik hozzá. Embert könnyebben csinálunk, mint regényt. Így hát, ha Szív Ernő visszaemlékezett is arra a fagyos januári kora délelőttre, hát akkor is csak azt tudta mondani, hogy a teremtés engedékenyen szemlélve is legfeljebb kettő félidőből áll, a gondtalan, mondhatni ösztönök vezérelte hipphoppból, majd pedig a következmények egymásba fonódó láncolatából, ezért aztán arra is gondolt Szív Ernő, hogy az első félidő fölöttébb könnyű dolog, segítségére van a véletlen, a szenvedély, a vágy, a zabolátlanság jócskán besegít a meggondolatlanság, a pillanat mámora, a lesz, ami lesz vabankja, de aztán, ami utána következik, a második félidőben, nos, akkor aztán nem segít senki.

No hiszen.

— Engedjétek hozzám a kisdedeket!

Arra gondolt Szív Ernő, hogy az a másik ember, aki nyolc, netán kilenc kiló volt, és épp délelőtt hányta le az édesanyja tincseit önfeledt játszadozás közben, hát ez a másik ember is miféle másik ember?! Mert hogy lehetne egy egészen másmilyen másik ember, vagy kisebb vagy nagyobb lény, lehetne barna szemű, írvörös, vagy éjfekete, mint a brikett, születhetett volna hat ujjal vagy foggal, lehetne belőle kettő, de mégsem úgy született, olyan lett, amilyen, egészen szokásos módon tolakodott a szülőszoba neonfényére, valamivel több mint három kilóval, lelkes és egészséges ordítással, nyakán a köldökzsinórral, szokványos mennyiségű anyavérrel, miközben odakint csapkodott a hideg, őszi eső.

— Engedjétek hozzám a kisdedeket!

Ennek a másik embernek még nem volt foga, de önfeledten rágott valami piros tárgyat, egy bizonyos gumiállagú gyerekjátékot, úgy rágta, nyeldeste, nyálazta össze, akár egy boldog állatka, és ekkor Szív Ernőnek eszébe jutott, hogy néhány nappal ezelőtt egy filozófus passzusait lapozgatta, és ez a filozófus igen nagy kárörömmel idézett egy hitújítót, aki kis ganéjoknak nevezte a gyerekeket, és ez a filozófus idézett egy lélekbúvárt is, aki pedig poliform perverzeknek nevezte a gyerekeket, és ez igazán nem volt szívderítő, ámbátor ezek mégiscsak mondatok voltak, állítások, melyeket nem kellett komolyan venni, melyekre könnyedén vállat vonhatott az ember, csakhogy akadt helyettük más komolyan veendő, a félelem például, amaz aljas, semmi más féléshez nem hasonlítható érzés, ami az első orvosi vizsgálattól kezdve ott világított benne, mint egy piros utcalámpa, azóta folyamatosan jelzett Szív Ernőben a félelem, hogy bármi történhet, piros a lámpa és mégis menni kell, hogy a Sorsra még a hollandok sem kötnek biztosítást, hogy tervezni, optimalizálni ugyan lehet, de véglegesíteni soha, és ez a határtalan kiszolgáltatottság, a „ki tudja, mit hoz a holnap" pimasz fatalizmusa fortyogó dühvel töltötte el Szív Ernőt.

— Engedjétek hozzám a kisdedeket!

Szív Ernő újra eltűnődött, nézte a másik embert, aki erre visszanézett, bámult Szív Ernőre, eltátott, nyálas szájacskájával, kék szemei kimeredtek, lábaival rugdalózni kezdett, mintha máris érezné a labda súlyát, rámosolygott Szív Ernőre ez a másik ember, és akkor Szív Ernő is elmosolyodott, és megitta a maradék sörét.

— Engedjétek hozzám a kisdedeket!

Felemelte Szív Ernő a másik embert, mind a hét, vagy talán nyolc kilót, beleszagolt a kalimpáló lábacskák közé, s vitte a gyerekszobába, levétkőztette, nemzetközi nyelven kommunikált vele, mely nyelvet Kínában és Grönlandon is értik ezek a másik emberek, kicserélte rajta a pelenkát, eltűnődött, hogy a piros meggyszószból is mi lesz egy röpke nap alatt, aztán mintha a másik, csupafény szobában lenne az illető, visszanézett, s válaszolt:

— Nem megy ez még sehova.

És hozzátette még.

— Hiszen olyan aprócska még.

A vitát a maga részéről egyelőre lezártnak tekintette.

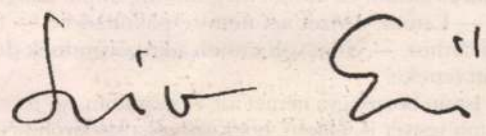

A II. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál nyitónapján, a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése fogadásán adták át *Ernst Jandl*nak a Budapesti Nagydíjat. Az osztrák költő a hatvanas évek vége, a hetvenes évek eleje óta jelen van a magyar irodalomban — elsősorban Eörsi István fordításában —, és a legnagyobb hatást a nagyváradi Ady-kör költőire, Kőrössi P. Józsefre, Gittai Istvánra, Zudor Jánosra, és legkivált Pataki Istvánra gyakorolta. A kitüntetettet Pataki István egyik versével köszöntjük.

PATAKI ISTVÁN:

Szökés a táborból

ernst jandl-nak kódolattal

egyben a tábor
a csörtető dísz
a hordás
a toprongyos gyülevész
a pestis
a tüdő és egyéb vész
a hitetlen
és aki hisz
ez hát a tábor
magával visz
felszed
akár a sátrat
szűkölsz vagy üvöltsz
úgyis csak láthatsz
és van aki átlát
gyűjtják szemeid
mint a fáklyát

óh átkos
a tábori konyha
a kotyvalék
és minden fegyver
mikor még hős valék
átkos
a tábori lelkész
az ima
ahogy táncol
a tábori rima
a szolga
a vezér
a szolgavezér
a vezérszolga
terelne
akolba ólba

ó herceg
a szökés nem szokásom
se szabadon
se láncon
űz az egyetlen törvény
elmegyek
csak úgy
az emberek közé

(epilógus)
lassan
fegyvereimet elhagyom–
vérnyomok sáron és havon

szimatol a kor
a vércsapán–
nem leszek
mire rámtalál

KUN ÁRPÁD:

Könyvtár

Nem mondtam eddig, de lakik fölöttünk ha szőlőhegyen egy *babics*. A kilátó könyvtárában legelteti a nyáját, könyvek lapjain tartja a juhait. A babics kifinomult csőszféle, lelkileg kevésbé ökör-, mint inkább unikornisszerű. Hosszan és növényien él a világban, szinte próféta, aki ott magasodik az irodalom és a föld határán. Vendégünk is, István, a költő, aki ma érkezett hozzánk, inkább az ő vendége, és csak érintőlegesen van nálunk. Csak kifújja magát a présházunkban a hegyre menet. A babicsot csütörtökönként lehet látogatni. Bár rágóta csak fűfélékről mond ítéletet, lehet hozzá papírt is vinni. István, a költő neki hozott egy köteg kéziratot, mert nincs máshová vinni a verseket. Kínjában indult el, de a küszöbünkig érve már felvidult.

Kissé hollószerű volt, ahogy a tornácon összecsukta kemény csontú, fekete esernyőjét. Mintha nehéz szárnycsapások után zökkent volna az ajtó elé, egyszerre csak itt volt és zörgetett. De csak nem volt váratlan az érkezése, Zitával megbeszélték, mikor Zita a fővárosban volt. Zita reggel óta tortát készít, mégse gyanakodtam vendégre. Itt a szőlőhegyen remetések a reflexeim, erősen mizantrópikusak. Mindenkire (Zitán kívül) először rámordulok, csak azután beszélek vele emberi nyelven. Zita az utolsó pillanatig titkolni szokta a vendéget, hogy aztán vele közösen szorítson saját présházunkban sarokba, ahol kényszerűen megjuhászodom.

Amikor a tortát körbeültük, már szívélyes voltam, de ez nem segített. A tortát elsöpörte a víz.

István hollószerű megjelenése az ajtóban úriemberesen hiánytalan volt. Egyik kezében tehát kemény csontú, fekete esernyője; másikban pedig MALÉV-feliratú kisbőröndjét markolta. Ez a kisbőrönd a legújabb műbőrből készült, anyaga azoknak a pilótaüléseknek a huzatjaiéval egyezik, amikre a felrobbant Challenger-űrhajó utasai ráégtek. A finom angolszász műbőrt pontosan ugyanabban a szériában nyúzták le a műállatokról, és feltehetőleg ugyanakkor a műnégerek (műmunkások) cserzették ki. Erről egyébként Istvánnak egy enigmatikus verse szól, amit én is könyv nélkül tudok.

István, a költő néhány pillanattal a torta felvágása előtt dobta fel a konyhai kerekasztalra kisbőröndjét (megcsikordult a bőrönd műbőre a terítő műanyagján). Felvidultan érekezett, és ekkor már ömlött belőle a szó. Ilyenkor, felspannoltan István kivételesen ritka tünemény. Ugyanis váltogatja, hogy *honnét szól*. Az a gyanúm, hogy Istvánban két testvér született meg egyszerre, azaz egyben. Csak az utolsó pillanatban *összecsúsztak*, mint kard és hüvelye, vagy nem is tudom. Méghozzá egy magasabb barna, és egy alacsonyabb szőke. Az alacsonyabb testvér szőkesége már abszolút hipotézis, és arra alapozódik, hogy ha Istvánnal álmodom, István szőke alacsonyként jelenik meg. Viszont kettőssége, és az alacsonyabb testvér létezése élettanilag gyanítható, ugyanis István felspannoltan felváltva beszél az arcából és lejjebbről. Nem mondom, hogy a hasából, mert az megtévesztő lenne. Különben is a pórusain keresztül jön a hang. Ez csak először meglepő, már-már döbbenetes, később inkább érdekes és szórakoztató. Néha összenézünk Zitával, és némán tippelünk, hogy István mikor fog a bőrén át szólni. István *lenti* szövegelése nem az a csúf alhasi, mint a hasbeszélőké, hanem kristálytiszta, csak mintha tényleg a *becsúsztatott* testvér mondaná, mert más hangján szól. István tehát már kétfelől beszélt, mi meg dőltünk Zitával a nevetéstől.

A bőrönd felnyitása végzetes volt, és elsősorban a tortára. István szétcsapta kisbőröndjét, amiben eddig — úgy látszott — vizet cipelt. Mintha két egymásba fordított és eldugult mosdókagylót nyitott volna szét, az asztalt elöntötte az ár, és a sodrásban leomlott a torta. Zita tortakése meglepetten állt meg a levegőben. És mintha a két szétfordított kagylónak működő csapja is lenne, mert a kisbőrönd űrtartalmát meghaladó menyiségben ömlött a víz. És kiömlött hiánytalanul a bőrönd István által bepakolt tartalma is. Sőt, amikor az ár elapadt, méltóságosan kiugrott egy bizáncias aranyban csillogó béka.

István száján, bőrén elnémulva, földbe gyökerezve állt, és Zita sem tudta, mihez fogjon hirtelen. Csak én nem lepődöm már meg semmin ezen az esős szőlőhegyen. Már figyelmeztetném Istvánt, aztán mégsem szólok, csak alányúlok a bőröndnek és összecsapom, és kirohanok vele az udvarra. A cseresznyefa alatt a kisbőrönd már szárazon nyílik. Kigyűlnek melléje Zita és István, ez utóbbi még mindig dupla hallgatásban.

— Látom, a vizet azt nem te pakoltad be — fordulok sután Istvánhoz. — Nem volt ennek a kisbőröndnek dupla, vízzel töltött feneke?

István borzongva nemet int, és gyanítom, így tesz most a becsúsztatott testvér is. Látom, hogy gyászolja kisbőröndjét. Vigyázva megpiszkálja a hínárral benőtt bőröndbelsőt, aztán vastag csomókban tépkedi ki a víz alatti zöldszakállat. Amikor végre kiürül a kisbőrönd, visszamegyünk a présházba. Vödröt kerítek meg felmosórongyot, és felmártogatom a téglás konyhatalajról a felhígított tortát. Kedvetlenül áll fölöttem Zita. Mielőtt könnyezni kezdene, lehajol Istvánhoz, és segít neki összeszedni a szétsodort kéziratlapokat, aztán együtt kicsavarják a vödröm fölött István ruháit. Ocsúdunk lassan, amikor váratlanul békaszó zeng fel a konyhán. Felmosórongyommal a szüreti kádakhoz nyúlok be a függöny mögé, és hozzáérek valami nyálkás bőrhöz. Négykézláb megremegtet az undor, ez a mélyhűtött gyönyör. A kádak közötti homályból csillog a bizánci aranyban megmártott béka. Söprűért megyek, nyelével megdöngetem a kádakat. Zita és István félrehúzódva utat nyitnak a békának a menekűléshez. Az aranybéka ugrálva és mászva kikényszerül a nyílt terepre, ahol terelgetni kezdjük a kitárt ajtó felé. Többször megmakacsolja magát, és szembefordulva velünk felfúvódik, mint egy földre szorított, arannyal befuttatott léggömb. Végül megtalálja az ajtót, és boldogan brekegve kiugrik az esőbe.

Magunkra maradva Zita kiteregeti István ruháit a takarékon égő gázrózsák fölé. Hozzáfog, hogy kivasalja a kéziratokat a konyhai kerekasztalon. A kék lángnyelvek fölé tartja a vasaló lapját. Mi Istvánnal odaülünk Zita mellé. Segítek elrendezni Istvánnak a vasaló alól kikerülő, forró papírlapokat. A felcsapó, békaszagú párában megkérdezem tőle:

— Mondd, István, csak nem te is a vízről írtál?

— De igen — válaszolja, és megáll kezében a papírlap, amit lengetve szárít és hűt. Elgondolkodva rám néz. A komoly farkasszemezés után elmosolyodunk, aztán ezt mondom rekedten:

— Ezek szerint mindketten tudjuk már, hogy a víz szent téma a magyar irodalomban. De talán még túl fiatalok vagyunk, hogy írjunk róla. A magam részéről ezért is próbálkozom egyelőre csak az esővel.

Másnap, csütörtökön felmegyünk a szőlőhegy tetejére a babicshoz. István kemény csontú, fekete esernyője alatt kapaszkodunk fel az őzek szerpentinjein. A kilátó a fennsík közepe táján van, magányos torony, köveihez török vér tapad, a közeli végvár romjaiból építették. Könyvtár pedig azért van benne, mert negyvenöt után ide hordták fel a könyveket a Doba melletti kastélyból. Aztán az óriási papíranyagra rátelepítettek egy juhnyájat, aminek az élére ez a füvet-papírt jól ismerő babics került.

A babics pokrócba csavarva ül a polcok közötti egyik utcában, amikor odaérünk. A könyvtárban dohos papír- és birkaszag ül (én érzek valami dióillatot is). A nyáj kis létszámú, ha szétoszlik, egy-két juh cselleng csak a polcok között; ám most a meditáló babicshoz közel tömörülnek. A babics körül vastagon áll a könyvekből kifosztott papíravar, ami folyamatosan zizeg a juhlábak alatt. Egy kos felágaskodik a polcra, és szájával leránt egy könyvet, aztán hasított patájával belelapoz és legel. A babics mellett egy barokk asztal van, magasan megpakolva *még tele lévő* könyvekkel. A kemény, kibelezett táblák meg kupacokban kihordva az utca végén.

A babics egy nagy támlás székben ül, szakállasan, mint egy honvédtábornok, vagy mint maga a *sápadt idő*, akire Csokonai Vitéz Mihály bukkant a dunántúli erdőkben kétszáz év előtt. A legelés alacsonyan zizegő zajában meghallja tétova lépteinket, és felriad.

— Tudom, írtok — néz ránk. — Gőgötökben lemondtatok az életről, mert örökre akarjátok megtartani. Ronda dolog.

— Na, add ide — mondja Istvánnak, és kinyújtja selymes kezét. István egy reklámtáskában (kisbőröndjét félti még összecsukni) hozta fel a kéziratot, amit most a kebléhez szorít. A felszólításra átnyújtja a babicsnak, aki az ölébe veszi, és kihúz belőle egy lapot. A lapot, ami a vasalástól kicsit megsárgult és pergamenszerűen megmerevedett, mutató- és nagyujja közé csíptetve megforgatja, mintha írást keresne rajta, aztán összegyűri, és laza gombócban odadobja a juhoknak. Miután az utolsó gombóc is lehullt, mindhárman megkönnyebbülünk, és a babics utunkra bocsát.

Fordulunk ki a polcutcából, amikor utánunk szól.

— Máskor te is hozz valamit, te keserű szájú!

— Hozok, hozok —kiáltom hátra, aztán visszafordulok, és még hozzáteszem:

— Mester, azt hiszem, hogy dilettánsként végzem. Mert úgy akarok elrohadni, hogy a szagomat a másvilágon is érezni lehessen. Mester, büdös dilettáns leszek.

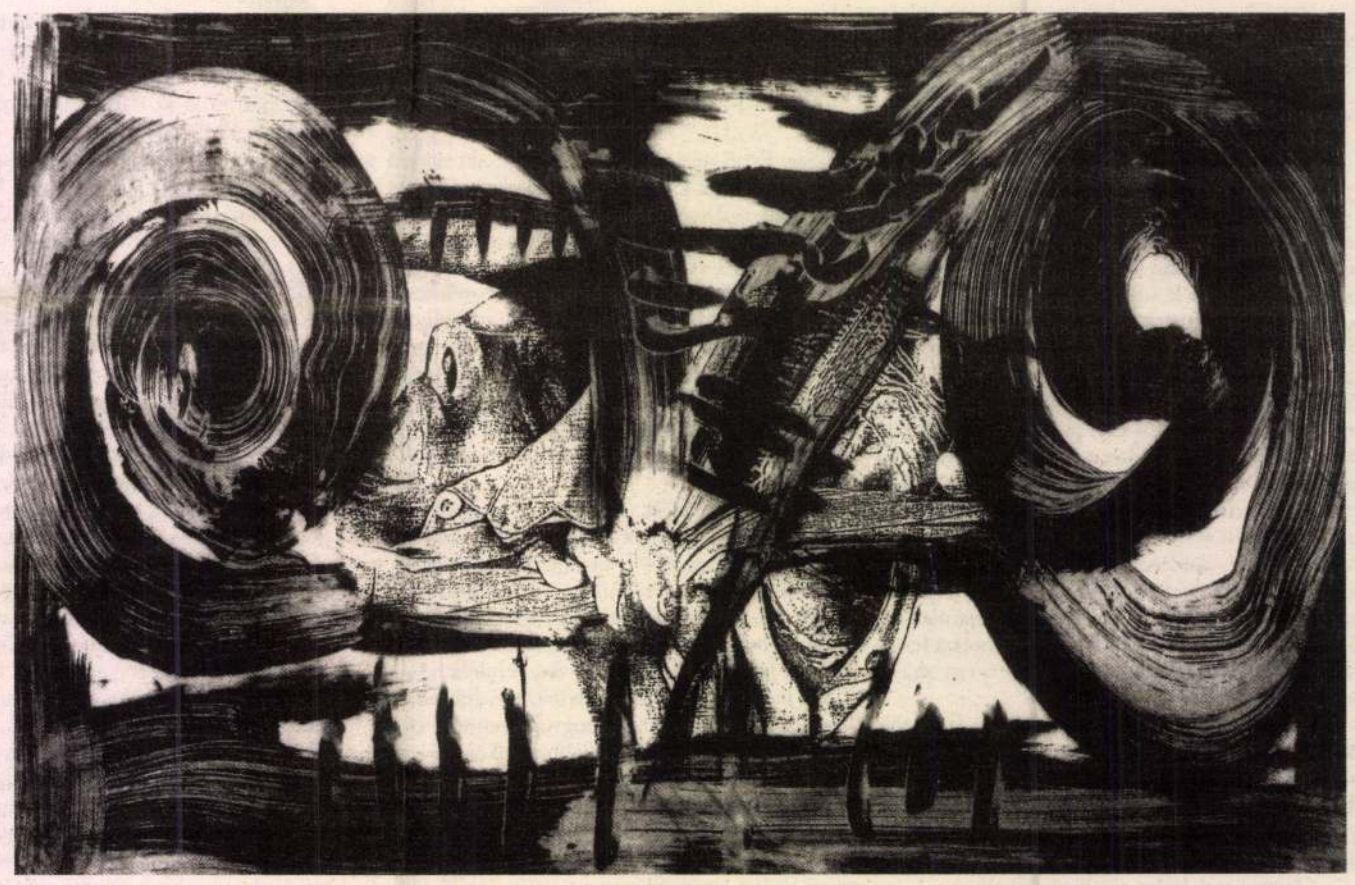

Halbauer Ede rajza

Halbauer Ede

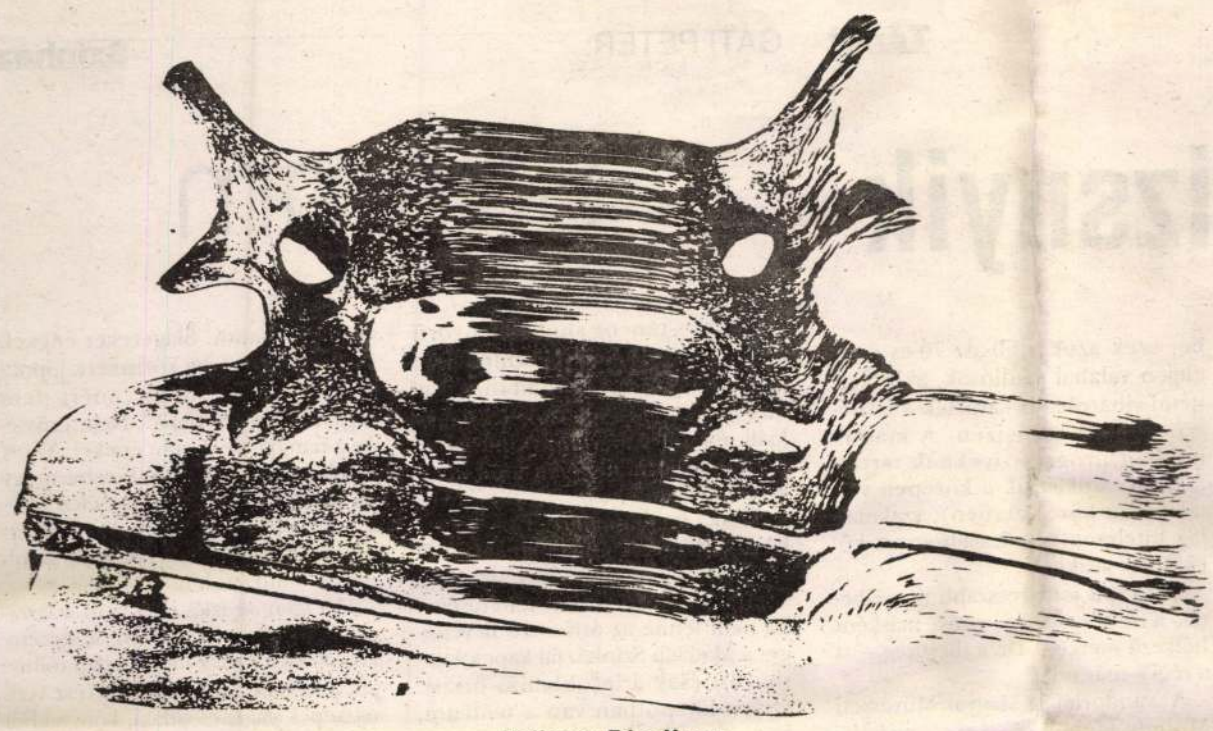

Halbauer Ede: Xerox

KOLTAI TAMÁS:

Színház

Térdelve táncolók

Mit tesz a konformizmus! Aki annak idején, több mint egy évtizede a nézőtérről kijövet lelkesedett a Pesti Színház *Tangó*-bemutatójáért, ma szemrebbenés nélkül leírja, hogy az az előadás köztudomásúan rossz volt. Ebből is látható, hogy *Mrożek* legendás abszurdja nem vesztett érvényességéből, sőt csontkemény realitássá vált. Csak újra el kell olvasni, és lehántani róla az ideologikus magyarázatokat. Ugyanis a konformizmus célja a megfelelni vágyás, és ha körülnézünk, ma számosan ennek érdekében halmoznak munkákat a munkákra. A Tangó pedig sok egyéb mellett erről *is* szól. A Mrożek-féle családmodellben mindenki a maga módján igyekszik megfelelni. A szülők a nonkonformizmus divatjának, Artur – a klasszikus lengyel drámairodalom számtalan Hamletje közül az egyik – valamilyen elvont eszmének, a nagyapa pedig magának a konformizmusnak: a föltétel nélküli igazodásnak bárkihez. Általános rendetlenség van, amiben csak az erőszak vág rendet: Edek, a letaglózással hatalomra jutó lakáj.

Tompa Gábor, a *Pesti Színház* új előadásának rendezője a darab két figuráját állítja be a szokásostól eltérően: Arturt és Edeket. *Alföldi Róbert* Arturja nem a tiszta eszmék rendjére vágyó, elcsigázott ifjú, aki az undok világban tévelyeg, hanem stréber kis akarnok, mint az igazság bajnokaiként szájaló mai Hamletek közül oly sokan. *Kaszás Attila* Edekje viszont majdnem megnyerő, de legalábbis nem visszataszító, ahogy mosolygós nyugalommal tűri a szolgálatot, s szinte vonakodva él az alkalommal átvenni a hatalmat. Vagyis nincs nagy különbség az eszmét kereső és pragmatikus céljai érdekében eszméket váltogató értelmiségi programszónoklatok, illetve a népiesen nyers diktatúra között. Sőt, az előbbi segíti uralomra az utóbbit.

Lehet, hogy csak én látom így, ennél többet viszont egyáltalán nem látok. Az előadott burleszk komédia meg sem közelíti a Tangó értelmezési lehetőségeit. Talán az Erdélyben, román színházakban és másutt más színészi fogalmazáshoz szokott Tompa Gábor gyürközéséről van szó a hazai színészekkel, talán valami másról, az eredmény mindenesetre lehangoló. *Blaskó Péter* és *Szegedi Erika* rikító bohózatot játszik, *Harkányi Endre* és *Tábori Nóra* szokványvígjátékot, *Balázsovits Edit* egyáltalán semmit se. Nem tudni, hogy a bábszerűség rendezői követelmény-e (ha igen, akkor tévedés), vagy nehéz őszinte hangot fogni a hétköznapi naturalizmus elvetését követően. Esetleg színészi ellenálláson bukik meg a dolog. Szó mi szó: akárcsak a nyolcvanas évek közepén, a közönség jól mulat, de a darab nem szólal meg. Az előadást záró tangóra – olcsó táskarádióból jön, talán hogy Edek alacsony kulturális-társadalmi szintjét jelezze – marionettként, térden rángatóznak a szereplők. Ez így brosúraüzenet, nem gunyoros-diadalmas színpadi metafora.

A stílnaturalizmussal nem vádolható *Zsótér Sándor* – szintén vendégként – *Gerhardt Hauptmann* naturalista drámáját, a *Henschel fuvarost* rendezte meg a *Katona József Színház* társulatával, a *Kamrában*. A meghívás előzménye egy másik Hauptmann-darab, a *Patkányok*, amelyet színművészeti főiskolásokkal állított színpadra, pontosabban egy üres terembe, azzal a virtuóz eredetiséggel, amely a stiláris konvencióktól fölszabadított játszó és néző közösség fantáziájának szabad prédájává teszi a választott anyagot. A minden várakozást fölülmúló eredmény akkor egy testközeli, a naturálkriminalisztikai cselekményt érzékileg szublimáló előadás lett.

Az ismétlés kockázata nagyobb. A Henschel fuvarost, ezt a szociálpszichológiai rétegtanulmányt a komisz asszonyról és lelkileg összeroppanó, derék férjéről valószínűleg nem jutna eszébe a Katonának a saját stiláris rendszerében előadni. Ellenkezőleg, azért adja elő, mert Zsótér rendezésében divergálni fog a társulat által kifejlesztett színházi nyelvvel – épp ez a programatikus cél. Csakhogy rögtön adódik a kérdés: a társulatfejlesztés belső hozadékán túl érdekesebb, „korszerűbb" lesz-e a Hauptmann által drámai konfliktus tárgyává tett életprobléma, ha a naturális miliő helyett a Zsótér-féle sűrített, metaforikus képi stilizáció közvetíti? Magyarán: ha a helyszín egy parasztszoba helyett a Dürer festette Paumgärtner-oltár középső táblája, a beteges Henschelné ágy helyett forgalmas tepsiben forgolódik, és a biliárdozó kocsmavendégek biliárdozás helyett egymáshoz tapadva vonatoznak egy dákó mentén? A válasz: nem. Legalábbis *nekem* nem.

Zsótér színházát általában úgy üdvözlöm, mint (tőlem) idegent szokás. Mondhatnám, szeretem *mert* idegen. Néha nagyon tetszik. Itt most inkább csak elnézem. A jászolban bólogató tehenet és szamarat, amint *Elek Ferenc* és *Nagy Viktor* időnként kidugja a maszk alól szelíden érdeklődő arcát. A grillsütőt a középkori táblaképdíszletben. (Ez volna a posztmodern?) A tepsiben haldokló, majd túlvilági lélekként a vasalódeszkán nyújtózkodó *Huszárik Katát* mint első Henschelnét, utóbb ugyanőt mint térden járó, élveteg gyermek-nimfácskát. A kocsmajelenet drasztikus naturalizmusának nem kevésbé drasztikus költői párlatát.

Leginkább a címszereplő vendéget, *Tóth Zoltánt*, aki lírai jelenlétével, semmittevésével, ártatlan tekintetével megtestesíti a vegetatív létezést. A többiek inkább keményen alakítanak, kivált *Szirtes Ági*, aki kettes számú Henschelnéként tűzrőlpattant is, menyecskés is, rátarti is, mint akármilyen népszínműben. Amihez nem kell egy Zsótér.

(Sławomir Mrożek: Tangó – Pesti Színház; Gerhardt Hauptmann: Henschel fuvaros – Kamra)

KÁLLAI GÉZA:

Építészet

Hőfizika

Amikor kiviláglott, hogy tévedtek azok a sámánok, akik váltig azt hirdették, hogy a két energiaár-robbanás nem fog hozzánk *begyűrűzni*, az iparági vezetők rálegyintettek, mondván: hőszigetelünk. Tudniok kellett, de nem akarták tudni, hogy az ország lakásállománya épületfizikai tekintetben (is) katasztrofális helyzetben van, hogy azzal a *Bauhaus* rövid korszakát kivéve soha senki sem törődött, és a gond kezelésére, megoldására a szakma is, a lakosság is felkészületlen.

Pedig az elvek, elgondolások már a negyvenes évekre tisztázottak voltak. Az említett stílus élharcosaihoz társult fizikusok – német precizitással – matematikai formulákba öntötték a tudnivalókat, és a közöttük volt (!) magyarok idehaza kiváló folyóiratokban és kézikönyvekben közzétették az ismereteket. Hogy aztán ötven évre mindent elfelejtsünk.

Hatósági intézkedésre, kölcsön-feltételekkel történt irányításra persze készült számos, megoldásnak hírlő kísérlet, amelyek ismertetői nem fukarkodnak a *tökéletes, a legnagyobb biztonságot nyújtó*, a *szuper*, a *professzionális* jelzőkkel, és olyan számadatokat tesznek közzé, hogy azon kell csodálkozni, hogy a díjbeszedők *nem visszafizetni* járnak a hőszigetelt házakhoz.

Holott a gond nem ilyen egyszerű. Az épületek hőszigetelése rendkívül összetett probléma, aminek talán nincs is egyértelmű megoldása, csak korrekt megközelítése. Menjünk – az anyagok, szerkezetek konkrét megnevezésének elkerülésével – sorban.

Lakóépületet – legyen az tégla, blokk vagy panel falszerkezettel épült – *kívülről* kell hőszigetelni, azaz a homlokzatot kell hőszigetelő réteggel ellátni. Ugye nem lehet jó, ha ez a réteg éghető. Vannak a most alkalmazottak között nehezen éghető anyagok, amik azonban mégis meggyulladhatnak. Kéretik elképzelni, mi történik akkor, ha süvöltő szélben úgy tizenöt emelet magasságig ég egy homlokzat. Volt rá kísérlet; a tűz áttör az ablakokon, erkélyajtókon és felgyújtja az egész házat. A hőszigetelésnek nem szabad(na) éghetőnek lennie.

Anyagszerkezete legyen közömbös a nedvesség hatására, azaz ne szívja fel a csapóesőt, a levegő nedvességtartalmát. Mert ha igen, tönkreteszi az épület szerkezeteit, különösen akkor, ha vegyileg nem semleges az anyaga, mindenféle korróziót okozva.

Legyen optimális a *testsűrűsége*. Ugyanis nem a hőszigetelő anyag hőszigetel, hanem a benne *nyugvó* levegő. Az anyag szálai, cellái csak a levegő nyugalomban tartását szolgálják. Nem lehet hát sem túl laza, sem túl sűrű. Engedje át a nedvességet, mert ha nem teszi, közte és a védett fal közt pára csapódik le, és okoz gombásodást, korhadást, penészt.

A többi pedig csak szavakban; legyen *hangelnyelő, rezgéscsillapító, méretstabil*, legyen *szilikátjellegű*, értve alatta azt, hogy hőtágulása egyezzen meg a védett szerkezetével; legyen *korhadásálló*, ne szeressenek benne fészkelni rovarok, madarak, rágcsálók.

Aztán még legyen könnyen szabható, vágható, bedolgozható, hagyományos vakolatokkal jól társítható, és ne induljon foszlásnak a magasban tomboló szél szívó hatására.

Könnyű átlátni, hogy mindennek megfelelni nem lehet. De vannak már olyan anyagok, amelyekkel ezek az elvárások jól megközelíthetők. Az is vélhető, hogy nem olcsón, és költséges a rögzítés, a bedolgozás, a felületképzés. Ez mai áron négyzetméterenként úgy ötezer forint. Meg az állvány. Aztán, ha már hozzáfogunk, érdemes kicserélni a már elavult ablakokat, erkélyajtókat; tartozik mindehhez bádogosmunka is, és meg kell vizsgálni előbb a panelek kötéseit. Ezek összeadódva az előre nem láthatókkal teszik ki azt a félmillió forintot, amit egy átlagos, úgy hatvan négyzetméteres lakás külső felújításának költségeként hallunk megjelölni. Ami azért lehet több is.

Elszegényedő lakótelepeinken az égbeszökő fenntartási-, fűtési költségek haladéktalan beavatkozást sürgetnek, s ezt komoly szociológiai felmérések, meggondolások kell megelőzzék. A panelházak felsorolt gondjainak enyhítésére ajánlott német hitel máig a pénztárban fekszik, azért, mert kidolgozatlan még a problémák megközelítése is. A távhőszolgáltatással húsz évig kényeztetett házak lakói mára tulajdonosokká lettek, takarékossághoz nem szoktak, és az – ha egycsöves a fűtési rendszer – sok helyt képtelenség is.

Pedig a lehetetlenülés szélén álló félmillió lakás, ha úgy tetszik, kétmillió polgártársunk érdekében cselekednünk kell, s ehhez kevés az épületfizika mégoly tiszteletre méltó ismerethalmaza. Politikai döntésre, közte megfontolt, jó törvényekre lenne szükség.

Hacsak nem reménykedünk a globális felmelegedésben.

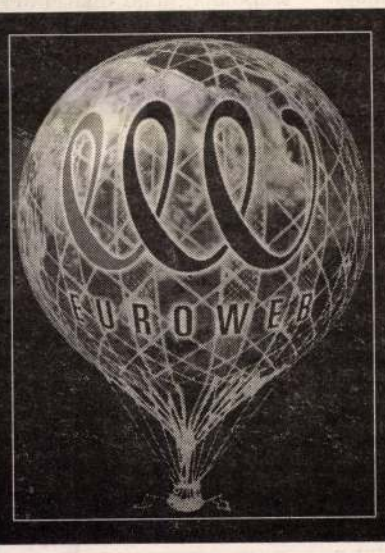

EUROWEB INTERNET SZOLGÁLTATÓ Rt.

EUnet Hungary Kft. E-NET Kft. Internet Hungary Kft.

PIACVEZETŐ AZ INTERNET SZOLGÁLTATÁSBAN

Minőségi Internet szolgáltatás · Testreszabott szolgáltatások · Web-tervezés,kivitelezés · Információs ház
Béreltvonalas és ISDN csatlakozás · Technikai támogatás

További felvilágosításért forduljon ügyfélszolgálatunkhoz:
EuroWeb Rt. 1122 Budapest, Városmajor u. 13. Telefon : 22-44-000, Fax : 22-44-100 e-mail : info@euroweb.hu, http ://www.euroweb.hu

SINKÓ ISTVÁN:

Tárlat

Magyar peredvizsnyik

Van egy művészi társaság, amely úgy tűnik, felvállalja a múlt századi vándorfestő társaságok létformáját. Együtt vonulnak végig az országon Szolnoktól Sopronon át Szentesig. Egy csoport, mely stílárisan aligha mondható egyneműnek, egy társaság, mely leginkább talán önvédelmi reflexből vállalta az együttesség létformáját. Mindannyian a sikeres középnemzedék tagjai voltak.

Mostanában azonban – ők legalább úgy látják – kifutott alóluk az idő. Van köztük, akit ma sem kerülnek el a megrendelések, van, aki jobban fut mint valaha, s mégis elérte őket az a kór, mely talán egyedülállóan csak az e századvégi Közép-Európában pusztít: a korai művészi elfeledettsége réme. Sajátos kór ez. Nem minőséget, nem képességeket, de pozicionális határokat ismer. Ezt a nemzedéket, mondjuk ki nyíltan, leváltották. A leváltók az új kritikus- és múzeumigazgató réteg, s egyben egy nem kevéssé politikai meggondolás is. Holott ez a nemzedék már alig politizált. Állami megrendelései, hivatalos munkái alig akadtak, s ha mégis, hát igyekezett azokat depolizáltan előadni. Ez a csapat a késői konszolidációs művészet derékhada. Ma már külső körre szorultan – rangos kiállítótermek helyett – pénzes galériákban jelentkeznek. Met ismertek, jó nevűek és eladhatók. S őket mindez mégis bántja. Talán ezért vándorolnak, mennek országos turnéra író és zenész barátaik *(Balázs Árpád, Szakonyi Károly)*, kollegáik bemutatkozását kísérve tárlataikkal.

A valahai peredvizsnyikek vállalt művészi hitvallása a terjesztés, a művészet nép közé juttatása, a küldetéstudat volt. Ezek a mi vándoraink másról is szólnak. Véleményem szerint saját identitástudatuk megőrzésére rendezik kiállításaikat. Megőrizni, ami elvétetett a kortárs művészet sztárjai sikereinek és a kortárs művészettörténet értékítéletének vadonában.

Sajátos, mint említettem, különös ez az állapot. A korábban a derékhadnak titulált művészek tömegei egyik percről a másikra számkivetettek lettek az oly fontos műtörténeti rangsorban. Pedig valljuk be, ezek azok a 60-as, 70-es évek elején valahai stúdiósok, akik már némi viharokat is kavartak a művészetpolitika állóvizén. A maguk módján progresszíveknek tartattak. Ők azok, akik a középen voltak (nem középszerűen), szakmailag hitelesen, s mára elfogyott körülöttük a siker.

Maradt a jobb-rosszabb megélhetés, a művészeti piac egész másként ítélkező mércéje. De a dicsőség – az a régi – már oda.

A „vándorlét" a Magyar Művészeti Műhely tagjait *(Csikszentmihályi Róbert, Giczy János, Kiss György, Konfár Gyula, Kovács Tamás Vilmos, Krajcsovics Éva, Loránt János, Paulikovics Iván, Szentgyörgyi József, Tóth Ernő, Végh András, Vilhelm Károly)* bizonyosan sokféle gondolat végiggondolására biztatja. Akárcsak Vilmos mestert *(Wilhelm Meisters Wanderjahren)* Goethe zseniális művében.

Kiállításuk ezekben a hetekben Szentesen lesz látható.

(A Magyar Művészi Műhely kiállításai – Sopron, Szentes)

Halbauer Ede: Xerox

GÁTI PÉTER:

Színház

Stramm

A zenés-táncos show gyönyörű műfaj. Visszatérés az ős-színházhoz. Nincs tragédia, se komédia vagy mélyebb értelem, csak egy ürge, aki kiáll, énekel, táncol, beszél, produkálja magát. Nem kér semmit, csak hogy figyeljenek rá.

Csutka István ezt csinálja mostanában a *Madách Színház*ban. Fiatal színésznek nagy kiugrási alkalom. Mondhatni élete óriási lehetősége, ha nem lenne az óriási szó nevetséges a Madách Színházzal kapcsolatosan. Itt csak a lerobbanás óriási. Olyan állapotban van a teátrum, hogy nem lenne szabad működöt fújni a színpadra, mert a nézőtéren esetleg azt hiszik, hogy meggyulladt a zsinórpadlás, és kitör a pánik. Kopott széksorok előtt csillogó papírból, vékony jelmezekből, más előadásokból átszervezett kellékekből, lyukas tánccipőkből próbálnak Amerikát varázsolni. Valósággal megdöbbentő, hogy az egyre inkább zenés darabokra specializálódó helyen a hangerősítés milyen állapotban van. Zúgnak, recsegnek, torzítanak a hangfalak, a dalok szövegéből csak foszlányokat lehet érteni. Az angol nyelvű dalokéból még annyit sem, de ebben már az előadó is ludas, sidlibidli-alapon áll az angolsága.

Csutka István mindazonáltal kemény legény, táncol, énekel, harcol, dolgozik, mint egy igavonó, ömlik róla a verejték. Stramm fiú, atlétához illő fizikummal. Futkároz, énekel, negyedórán át szteppel az erre szakosodott *Bódis László*val, aztán – bár megtermett ember – lihegés nélkül mondja be és adja elő a következő számot. Slágereket énekel, és néhány kevésbé közismert, jópofa dolgot, olyant, hogy „miért nem vagy te pingvin, papa". Nem erőssége a hangja, de tisztán énekel. Az est finaléja chippendale-showba megy át, Csutka István a tánckar élén leveti felsőruházatát és fölfedi a nagyérdemű előtt szőrös mellét, meg az oldalára bandázsolt mikrofonját.

Hát igen, az ízlés még nem százszázalékos biztonságú, amire a szerény körülmények csak még jobban fölhívják a figyelmet. A második rész vetítettképes sláger-előadása, könyvekből kifényképezett Gene Kelly és Fred Astaire fotókkal (a képek mellett még a nyomtatott szöveg is látható) inkább művházba való műsorszám. Az összekötőszövegeket talán több szellemmel lehetett volna megalkotni, és akkor elmondásuk sem lenne ennyire iskolás. Az este azonban így sem túlságosan hosszú. Mire a néző arra gondol, hogy most már jobb volna, ha abbahagynák, addigra abba is hagyják. Közben még sztárvendégként *Udvaros Dorottya* lép föl, rossz hanggal, hidrogénszőkén, de letagadhatatlan személyes varázzsal. Udvaros, amennyire én látom, váltókorba lépett, bizonyos szerepkörből kiöregedett, de nem akar beleöregedni a másikba. Olyan válság, amely csak fontos színészekkel fordulhat elő, de nem hinném, hogy a kivezető utat valami pajzánkodó szövegre előadott köldökmutogató tánc jelentené.

(Swingin' in the Rain – Csutka István estje. Madách Színház, november 4.)

Gesztusra zárva

– Halbauer Ede újabb xerotípiái elé –

Barlangból barlangba tekintve – a test barlangjából az elektronikus gép barlangjába. Zuhanás a kút mélyébe, vagy kibújás, kikiáltás a kürtőből – az anyaméhből.

*Halbauer Ede*nek sikerült talán egedül az indulatot átereszteni és megtartani a fénymásolón keresztül. Bár az öntudatlan gesztus hiteles visszatükröződéséhez nem elég a spontán indulat, a magától kibomló gesztus eléréséhez a művészetben hosszú előmunkálat révén lehet csak eljutni. A gép csak egy kimerevített mozdulatot képes rögzíteni, a másolás közbeni elmozdulások torzított, anamorf képet hoznak létre. A művész számára a fénymásoló sötét ablaka – mint valami mikro-színpad vagy szűkített képmező – az egyetlen eszköz, felület, ahol megrendezheti ezt a pár pillanatból álló (pontosabban: állóképből létrejövő) színházat.

Halbauer Ede először – majdnem másfél évtizede – saját artikulációit tükrözte, arcát odaszorítva a fénymásoló ablakához. A tett nem volt narcisztikus, nem a külső héj leképzése, hanem az indulatos önvizsgálat késztette erre a közvetlen kifejezésre. Az arc bepólyálva, szakadozott gyolcsba tekerve jelenik meg, mintha egy bebábozódott vagy mumifikált ember akarna kiszabadulni a burokból. Ezeken a munkákon a halál és születés – vagy inkább: újjászületés – tömörödik össze egyetlen gesztussá. Ez a kitörési kísérlet szinte monomániákusan ismétlődött, variálódott munkáin; megrendezettsége, stilizáltsága ellenére kétségbeesett indulatokat zárt magába. A xerotípia műfaján belül Halbauer Edének sikerült megvalósítani az érzelmileg telített, közvetlen gesztusértékű képi nyelvet. Számos hazai és külföldi művész kísérletezett már a testlenyomatos xerox-technikával, de legtöbbször az ötlet szintjén maradtak, ennyire következetesen nem építkeztek.

A xeroxba zárt gesztus már kiszabadult kalodájából. Halbauer nagyméretű, de továbbra is egyszínű papírképeket kezdett el festeni. Az automatizmus és a megkomponáltság egyszerre van jelen munkáiban. Az agonizáló maszk feloldódott egy lágyabb, de indulatoktól nem mentes gesztusfestészetben.

A másik út – ami most az *ÉS* hasábjain szerepel – xeroxtípia szabadabb használata. Most már nyersanyagként használja a fénymásolt ábrákat, kollázstechnikával szabdalja, majd újjárendezi azokat. Megjelenik egy új motívum: a Minotaurus, a másik én mitikus jelképe. Így tovább bővül a képi fogalmazás tárháza: az elvont artikuláció mellett megjelenik a szimbólumoktól terhes emblematikus formarend. A maszkszerű bikafejbe záródott a kiáltó, szabadulni akaró ember. A Minotaurus ködképét gesztusok szabdalják, belső indulatok torzítják.

A mechanikus árnykép a tudattalan árnyképévé válik. Megtörténik a csoda, a rideg gépezet a teremtő alkotás szerves részévé válik – igazi médiummá, a szó archaikus értelmében.

Gaál József

HALBIG, Andreas szobrász

Pest, Szentháromság szobra, 1840 k.

Komárik 1982 317.

Glatbauer Katalin

jeles eredm.

Iparrajziskola 1899

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Halbauer Katalin

4 polg.

10 hónap, jó eredm.

Tanár György Kálmán

Iparrajziskola 1898

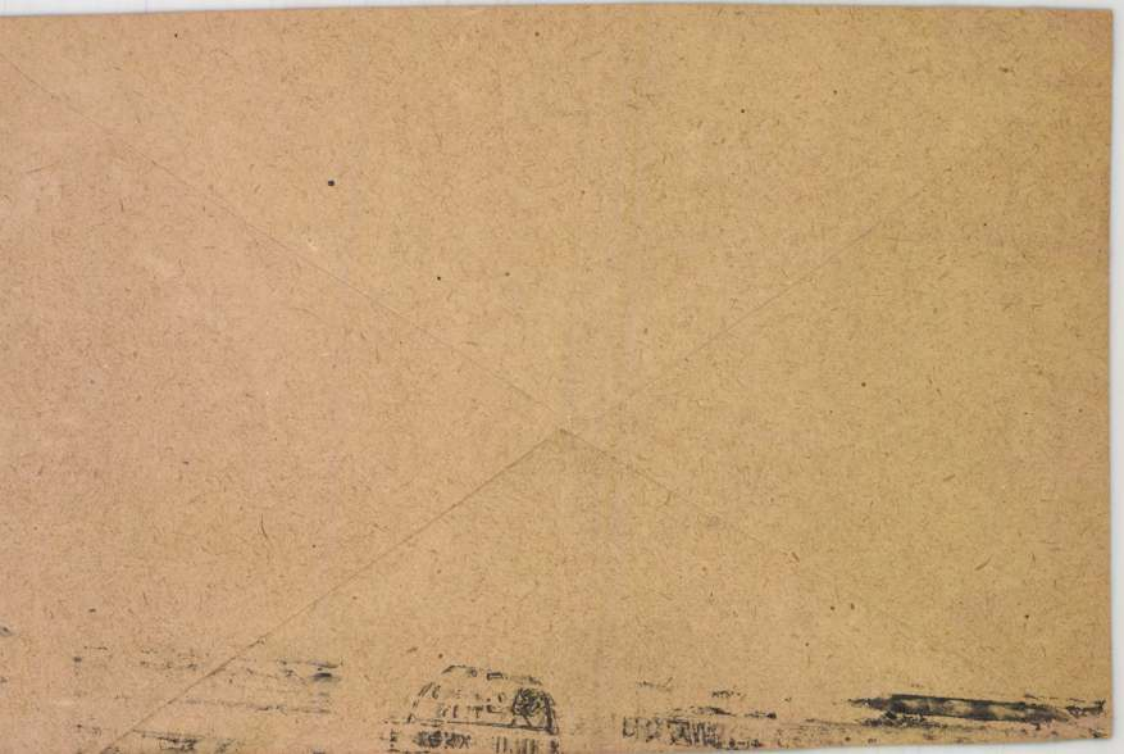

HALBLECHNER Vencel szobrász

FARBAKY Péter: Pálos könyvtár vagy nemzeti könyvtár. = MNG Évkönyve 1991 (1991) 240.p.

Egri liceumban készült tudosókat ábrázoló reliefjei

	Minerva Bp. 1922-1
MIÖG	Mitteilungen des I Geschichtsforschu
MK	Magyar Könyvszeml
MKÉ	Muzeumi és Könyvt
MM	Magyar Müvészet Bp. 1920-1938; 19
MMÉE	Magyar Mérnök és Bp. 1889; 1892:
MMÉE Ért	Magyar Mérnök és Bp. 1882-1910
MMMÉ	Magyar Müvészettö Bp. 1951-1953

HALBENDIENST ANDREAS, vésnöktanuló

A körmöci pénzverde személyzete:
A M.N.M.Éremtárában iratmásolatok 1748-1768.évekből emlitik a személyzet fizetését.Ebből összeállitható az alkalmazottak névsora.

HALBENDIENST ANDREAS, vésnöktanuló. 1764.IV.25.-1768. 42.old.

HUSZÁR LAJOS: Pénzverőü Körmöcbányán 1748-1768. években 32.old

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVI-LVII.évf. 1957-1958. Akad.Kiadó, Bpest. 1958.

Halbendienst András

vénöki adjunktus

1773.

C.

Körmöcb.

82. C.

Árva vára.

A balra emelkedő sziklán
alján lovas látszik. Az előtérb
mig jobbra legény áll a lóval.

ÁRVA.

jelzése fölül balra: 95, mig a
le figyelmünket.

Rm., mér. a [illegible]rl. 17.5

92-92-67.

Halbendienst, Johann Andreas

Graveurscholar in Kremnitz. Geboren 1739 als Sohn des Sebastianus Halbendienst und der Marianna, des Ignaz Freiseisen Tochter.

1761. H. practicirt unentgeltlich in Kremnitz.

1776. 13. Sept. H. wird auf sein Ansuchen entlassen.

Kat. Münzen IV. 1255. l.

Kovaszakócza, miskolczi paleolith

V. 180.

Leonhard Halberstadter

miniatúrái és galériája Franz Anton

Pilgrampak Pápán.

Voit Pál: A barokk Magyarországon,

Budapest, 1970.

61/

Halbersteinet David ötvös a 16. században
Besztercebányán. (Mihalik S., Műv. Kvl. Ért. 1918 44.l.)

Mihalik Sándor: A rimaszombati ötvösczéh. Bpest, 1919. 91. l. — Rómer Flóris: A kassai ötvösczéhek szabályai. Századok. 1877. 414. l.

Halbersteiner David

otv.

Min. kr. Est.

1918. 44.

Pintér Gyula IX.87.

MDK

Halbersteiner Dávid, ötvös
Dawidt Halbersteiner

Neve a czéhkönyvben az elhalt mesterek sorában a 17-ik.

Mihalik Sándor: Beszterczebányai ötvösök a XV.-XIX. sz.-ban
Hus.és Kvt.Ert. 1913. 41-54.l.

HALBERT ANTAL, orgonaépitő

Lásd: Halper Antal cimszón. 589.old.

SZIGETI KILIÁN: Orgonak és orgonaépitők Szombathelyen
585.old

VASI SZEMLE, Helytörténeti Evkonyv, XVIII.évf. 1964.
IV.szám.---- Szombathely, 1964

Halbauer Nándorné

Lalik: Budapest (1881)

1881. nőipar kiállításon
Holdastenger és Nappali
tengeri táj, merev rajz, el-
hamarkodott kivitel.
Képzőművészeti szemle, 1881. 138.

Halbauer Nándorné

mukedvelő festő

tengeri tájak

XIX. sz. II. fele

Lykakőröns

43. l.

Reza Dezső

Margitsziget.

Bp. 1940.

Officina.

fd.

Halbgebachsen Henrik

betűfestő 1430-ból.

Eredetileg regensburgi származású, de 1430 ban a nagysinki iskola igazgatója volt. Mint ilyen egy pompás miséskönyvet másolt, s kezdőbetűit fényes arannyal festette ki.

Trausch Josef „Schriftsteller Lexikon der Siebenbürger Deutschen. Kronstadt. 1868. I. K. 40. l. nagy magasztalással szól e Missale fényes kiállításáról, amelyner colophonjában örökítette meg magát a művész.

Modalom még:

Teutsch Geschichte der Siebenbürger Sachsen. I. K 246. l. és

Teutsch: Archiv für Siebenbürgische Landeskunde 1872. erf. 417. l.

Wattenbach W. Das Schriftwesen im Mittelalter. Lipcse. 1875. II Kiad. 403. l.

C 49-50-l

Halbgebachsen Henrik

miniátor

1430. Nagysinki iskolaigazgató.

Mihalik Józef. Magyarország vidéki mukincsei. Szenczi. Magyar mukincsek. Bpest. 1901, III. K. 28 l.

Halbig András német polgárász irodalmához: (a budapesti eskütéri Szentháromság szobor, melyet utóbb lebontottak, az ő műve volt).

(Ott jön majd az irodalom)

Halbgebachsen

Henrik

betüfesto 1430

l.

Magyar Könyvszemle

1879. 49 l.

Budapest 1949. IV/29

Mélyen tisztelt Titkár Úr!

Lux Kálmán építés vezető a déval bocsokat javításának ügyében ova utazott – van szerencsém úti számláját további eljárás végett

Halbgebachsen

Henrik

kodex maradó

1430

l.

Könyvkiállítás emlék

13. l.

HIERSEMANN

UND ANTIQUAR

Leipzig, 4. März 1904.

Königsstrasse 3.

lius von Forster

BUDAPEST.

II. Lánczhid-u.4

sterialrat,

ten Dank für die mir mit Ihrem geschätz-

Halbgebachsen Henrik könyvmásoló és betűfestő. Regensburgból származott Erdélybe, hol a nagysinki iskola igazgatója volt. 1430. egy nagy ivrétű, kéthasábosan gót betűkkel írt és sok veres iniciáléval díszített misekönyvet készített, mely utóbb a nagyszebeni báró Brukenthal-könyvtárba került. (Trausch, J., Schriftsteller Lex. d. sieb. Deutschen. Brassó 1868., Kalauz az O.M. Iparmüv. Muz. részéről rend. könyvkiállításhoz. Bp 1882.)

Halbgebachsen Heinrich

miniator

1430

l.

Berk Miniatori

11. l.

I.

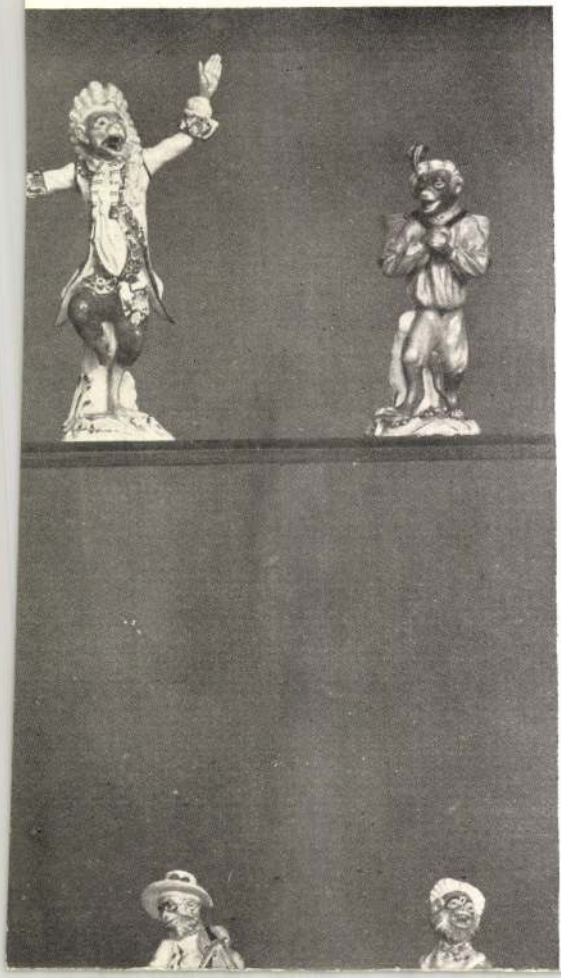

MDK

Halbig András bécsi szobrász

magy. király carr. márv.szobra

Pintér Imre: A kalocsai főszékesegyház.
Bp. 1942, 65 l.

M.D.K.

Halbig
szobrász

A müncheni szobrász az alkotója az Eskü téren lévő Szűr Mária emlékszobornak. —— A Rókus kórhán előtt álló Szűr Mária oszlop is az ő műve.

Dr. Lechner Jenő: Budapest Műemlékei

Dr. Lechner Jenő: Budapest műemlékei József nádor kóratól a Főváros egyesítéséig. 195 l.

1924.

Halbig András

laid

Vas. Vys 1862

533-4 l. Eppel

l. Gombony

Szent háromság

szobornál

szól

Halbig

1863 re Eestult el a Hent-
háromsag szoborral

cród
Vas. Ujs 1863. 143. l.

Halbig

Nobrász.

(Szt. Háromság Nobor) A
nem et lapok írják, miszerint
el van határozva, hogy Pesten
a belvárosi templom éle az
1686. ban elpusztult Szent-
háromságszobor helyébe 40-
50000 frt egy 54. lát ma-
gas góth faragványt emel-
nek. A tervet Halbig bajor
Nobrász Eszitette -

(-) Vas. Ujs 1859. 118 l

Halbig András

ivod

Roskatag nobor Vás.

Ugs. 1879. 341 l.

a plébánia elöt, 1863

kerzitett Szentháromság

nobarra vonatkozik

ben királyi hatalmát. Ezért megigérte neki, hogy utódává teszi s mégis midőn később fia *Salamon* született, ezt megkoronáztatta a fehérvári egyházban 1051-ben, noha még csak két éves volt.

A gyermek koronázásán Béla s fiai Géza, László s Lambert is jelen voltak, s a mint Thuróczy s többen is irják, midőn a bazilikában megzendült az „Uralkodjál testvéreid felett“ kezdetü ének, Béla arczán a harag felhői vonultak el, s homloka sötétsége gyanitani hagyta, mennyire fáj lelkének az igaztalanság, melyet bátyja elkövetett. De ezért el volt tökélve a gyermek-király hive lenni, azonban bátyja nem hitte ezt, addig üldözte méltatlanul, mig a jogos önvédelem fegyverragadásra kényszeritette.

A testvérharcz *Endre* halálával végződött Várkonynál, a Tisza partján, s a győztes király serege által Fehérvárra vezettetvén, ott fejére tétette a koronát, mi 1061. év végnapjaiban történt.

Ezen koronázási ünnepély azonban kettősen szomoru lőn azáltal, hogy előbb, mintsem megtörténhetett, harczot kellett vivni a királynak, a Fehérvárra mindenfelől összegyült s a keresztyén hitnek irtóhadat izent pogányok fölött.

Béla, a hazánk javát szivén hordó jeles király, nem soká uralkodott. Dömsödön hirtelen meghalt, (mint mondják, épen midőn birászkodott, omlott össze trónja). Halála után legidősb fia *Géza* nem akarván elfogadni a koronát, *Salamon* visszahivatott Németországból, s ismét megkoronáztatott a fehérvári bazilikában (1063. év nyarán.)

Sem Géza, sem László nem vágyódtak a koronára, de Salamon mindamellett is megrögzötten üldözte őket, minek eredménye aztán az lett, hogy Géza végre kénytelen volt, saját s testvérei védelmére harczba szállni ellene.

A mogyoródi csata (6.) megtörte Salamon ádáz hatalmát, mire Géza kénytelen volt elfogadni a szent koronát, mely 1074. tétetett fejére a székesfehérvári bazilikában.

Rövid országlása után hasonlólag csak a nemzet kényszeritő akaratának engedve koronáztatta meg magát László, a keresztyén lovagiasság, hősiesség s magasztos erények ezen ideálja (1081.)

Az ő dicső uralkodása alatt nyilvánittattak szentekké *István s fia Imre.*

Hogy mi történt akkor, midőn szentté avatásuk ünnepélyén István sirjánál fel akarták emelni a követ, sokkal ismeretesebb, mintsem el kellene mondani.

Átalánosan tudva van az is, hogy mily hálátlan lőn László ellen, a Charitás fellépte által szabaddá lett Salamon, ki végre midőn bünbánóvá lett, mint kolduló remete jelent meg a monda szerint a fehérvári bazilika előtt oly alkalommal, midőn a belőle kilépő László a szükölködőknek, szokása szerint, alamizsnát osztogatott.

A korát müveltségére nézve, messzire meghaladott *Kálmán* szintén a fehérvári bazilikában koronoztatott meg 1097-ben s ugyan akkor tartotta fényes menyegzőjét a szép s kedves normán Buzillával, kinek eléje igen fényes nászfogatokat küldött s kit sok külföldi nemes kisért Fehérvárra. Az egész ország meg levén hiva a királyi lakodalomra, annyi nép gyült össze, hogy a városon kivül mérföldnyire is sátorok emelkedtek s nagy öröm volt sok napig, mert mindenki szerette Kálmánt s mindenkit elbüvölt a szép menyasszony.

Hogy Kálmánnak második, hozzá méltatlan, házasságtörő neje, az orosz Predszlava, szintén a fehérvári bazilikában koronáztatott-e meg? nem bizonyos.

Szentháromság szobra Pesten.

II. *István*, Kálmán kiskoru fia, (1114); II. *Béla*, a vak, s hihetőleg szép s lelkes neje Urozits *Ilona* (1131); II. *Géza* (1141); III. *István* (1161); III. *Béla.* (1173) a fehérvári bazilikában koronáztattak meg. Az utóbbi fejére a pápától nyert felhatalmazásnál fogva a kalocsai érsek tette a koronát.

Imre (1196), fia III. *László* s II. *Endre* (1205) szintén ott koronáztattak meg; ellenben IV. Béla koronázási szertartása (1235) ugyan szintén Fehérvárt, de nem a bazilikában, hanem a Sz. Péter templomban ment véghez, mely alkalommal a sajói csatában halálos sebet kapott hős öcscse Kálmán vitte előtte a királyi kardot, lovát pedig Romanovics Dániel orosz fejedelem vezette kántáránál.

V. *István* (1270) és fia, kun IV. *László* (1272); az utolsó Árpádfi, III. *Endre* (1290), valamint a leányával eljegyzett, de csak rövid ideig uralkodott cseh *Venczel*, (1301) s bajor *Otto* is (1305) a fehérvári bazilikában érintettek a szent koronával s ott lőn a nemzet átalános megválasztása után hazánk törvényes királyává, (1310) a már előbb más két koronával megkoronázott *Róbert Károly* is.

Fia, nagy Lajos koronázása, mely 1342. julius 21-én, 17 éves korában ment véghez, a székesfehérvári bazilikában nagyszerü nemzeti örömünnep volt, mert minden magyar a legszebbb reménynyel csüggött a jeles ifju fejedelmen.

Ellenben midőn leánya *Mária* megkoronáztatott (1382); nem volt zavartalan az öröm, itt mutatkoztak már azon fergeteg elősejtelmei, melyet nemsokára előidézett a nápolyi Károlyhoz pártolt *Hervoják lazadása.*

Az esküszegés által megbélyegzett bitor II. *Károly* koronázása (1385) inkább torhoz, mint örömünnephez hasonlitott.

Károly csak azáltal vihette ki Mária ellen tervezett merényét, hogy mindaddig, mig Budára nem érkezett, nem lépett fel trónrablási tervével, s azt szinlelvén, hogy a jóltevője árvája ellen kitört vihar lecsillapitására érkezett hazánkba, csak miután pártosai összegyüjtése által elég erősnek vélte magát arra, hogy a kellő védelemre nem készült királynét hirtelen megfoszthassa a trónról, tette le álczáját.

Azonban bár egyelőre diadalt aratott is, — a nemzet roppant többsége, sőt mondhatni, aránylag kis pártja kivételével, az egész nemzet által bitorlónak tekintetett, s a közingerültség, mely már akkor, midőn királylyá kiáltatta ki magát, vészt jóslólag nyilatkozott ellene, még nagyobb lőn azáltal, hogy a mint Fehérvárra ment, hogy ott magát megkoronáztassa, követésére kényszeritette Lajos özvegyét s árváját.

S amint ezek mély gyászba öltözve jelentek meg a bazilikában s Lajos kápolnájába vonulva és sirjára borulva zokogtak, ez oly hatást szült nemcsak a népre, mely tettét határozottan roszalta, hanem párthivei nagyobb részére is, hogy midőn Demeter esztergomi érsek, ki a koronázást végzendő volt, az ősi szokásként kérdé a jelenlevőket : ha vajjon akarják-e királyukká Károlyt? csak néhány párthive s kegyencze kiáltá az „akarjuk“ választ.

S amint a koronázás után, a menet kiindulása alkalmával sz. István zászlója a bazilika ajtajánál megakadván, rudja ketté tört, rögtön oly fergeteg támadt, mely nemcsak a zászlót tépte szét, de több embert s barmot is megölt. Ekkor a már különben is felizgatott nép, ezt, mint a Mindenható boszuja előjelét tekinté, s nem is

Vas. Ujs. 1862. 532-34. l képpel

henni, a tél volt az az egyedüli évszak, mely Rufus hajahoz és lelkéhez odaillett. Télen nem jár a villám.

Vagy ha villámlik, mennydörög télviz idején, azt csodának nevezik s felirják a krónikás könyvekbe.

Egy télen hasonló csoda történt. Legnagyobb fagy idején, hóeséssel, zuzmarával, megzendült az égboltozat, s a bámuló emberi faj látta a villámot a fehérhavasok fölött ellobogni.

„Ez az én intöm," monda Rufus s kitámolygott a folyam melletti kápolnához; megállott a lombtalan jegenye alatt; csak egy volt már a sok közöl, a többi kidült, kirohadt régen. Azt az egyet könnyü volt eltalálni az égi nyilnak

És a folyó be volt fagyva, a mezőt mélyen lepte a hó, a jégdara zörgött a faágakon.

A csodára támadt zivatar elvonult ismét csendesen; anélkül, hogy egy ütésre méltatta volna a földet és annak törpéit.

Rufus csalódottan vánszorgott ismét haza. Olyan bizonyosnak hitte már, hogy ez a nap az ő számára virradt, hogy ez a nap az ő számára nem fog alkonyodni; és ime csalódott az égben, az még mindig csak fenyeget és nem áll boszut; nem kegyelmez, és nem büntet, csak mindig fenyegetve tartja feje fölött a kivont pallost.

Erre megbetegedett. Talán meghűtötte magát nagyon a téli zivatar alatt.

Ágynak feküdt, sokáig beteg volt, elhuzta baját egész a tavasz nyiltáig, egész a fü zöldültéig, a legelső sárga virágokig.

Akkor meghalt.

Meghalt csendesen, ágyban fekve, kibékülve, kiengesztelve.

„Ime, hosszas bünbánatáért megkegyelmezett neki az ég; elengedé neki az utolsó csapást." Eként szólt minden ember.

És ebben megnyugvának. Fényes temetést rendeztek a halottnak, melyre messze földről összejöttek, a kik hirét hallák és mindenki elmondá egymásnak a történetet, ugy, a hogy azt apáitól hallotta, hogy ime itt fekszik a koporsóban egy ősz ember, a ki ifju korában háromszor esküdött hamisan neje ellen, gyermekei ellen, azok elvesztek nyomorultul; de égig ment az átok, hogy a hányszor esküdött hamisan, annyiszor sujtsa meg a villám, s kétszer betölt rajta az átok, a harmadikat elháritá magáról, jóltevéssel, imádsággal, bünbánattal.

Ez volt a halotti bucsuztató tartalma is, ezt zengé a gyászének, ez volt irva sirkövére.

Szép tavaszi délest volt, mikor a gyászmenet megindult, lanyha eső permetezett, a mitől a fák virágbimbói szemlátomást nyilnak; a szomju föld, fü, virág elitta azt, még sár sem lett utána, a leg maga tele volt lanyha eső illatával, fakadó nyárfabimbók ambrájával. Egészen temetésre való idő.

Rufusnak családi sirboltja volt a templom keritésén belöl; ott vártak rá régóta ősei, mint legutolsóra, ki maga után betes zi az ajtót, és azután nem háborgatja őket több napvilág, együtt csendesen alhatják tovább a porrá-létel éjszakáját.

Ott, mikor a sirbolt lépcsöin leereszték a nehéz kovácsolt vaskoporsót, a mint bezárták mögötte az ajtót, a mint megforditották fölötte a czimert, a mint elmondák : nyugodjék békével, abban a pillanatban lecsapott a villám a befedett sírba s kidönté az eléje állitott emlékkövet, hogy az darabokra omlott . . .

. . . . . .

Az ég — megfizet . . .

. . . . . .

És ezt a történetet mindenki megtudhatja, a ki a Királyföldön jár, csak kérdezősködjék arról az emberről, a kit háromszor ütött meg a villám: kétszer élve, egyszer halva.

A székesfehérvári régi föegyház és királyi sirbolt.

(Folytatás.)

II.

A bazilika eredeti kincsgazdagsága később még inkább gyarapodott, mert minden akkori királyaink nemcsak koronázásuk alkalmával, hanem egyébkor is, például nászünnepeik, gyermekeik születése alkalmával, drága ajándékok által tanusitották áhitatukat, s a föegyházat épitő első király emléke iránti kegyeletüket.

Valamint István, ugy utódai sem kezdettek hadat, anélkül, hogy a *Boldogságos Szüztől*, mint országunk védasszonyától kikért segélyért, ne mutatták volna be neki a fehérvári bazilikának szánt ajándékokat s ugyanezek által nyilvánitották hálájukat a kivivott győzelem után.

Ehhez járult még az is, hogy mindazon királyoknak, kik a sirboltban eltemettettek, lelki nyugalmaért saját végrendeletük következtében vagy utódaik által roppant értékü kincsösszeget szenteltettek a székesfehérvári föegyháznak, mint ezt például Mátyásra vonatkozólag alább fogjuk látni.

A királyokkal vetélkedve gazdagitá a székesfehérvári egyházi kincstárt a nagy Hunyady János is, ki minden győzelem után, melyet a keresztyénség ellenei fölött kivivott, nevezetesen vaskapui fényes diadala után is, igen nagy értékü adományokkal gyarapitá a fehérvári föegyház kincsgazdagságát.

Többek közt a fehérvári bazilikának ajándékozta 1447-ben azon arany lánczot is, melyet a keresztyénség érdekében szerzett harczi érdemei jutalmául a pápától kapott.

Továbbá minden korban az ország főurai is kötelességöknek tartották a fehérvári egyházi kincstár gyarapitását. — Nevezetesen Ország Mihály, a Rozgonyiak, a dús Ujlakyak, Drugethek s mások, roppant értékü adományokat küldtek vagy vittek oda, söt a szerb Brankovics is, midön öseink segélyét hajhászta és akkor is, mikor azért, a mit Hunyady s közvetve nemzetünk ellen vétkezett, kiengesztelni akarta az ország közvéleményét, nagy értékü ajándékokat küldött Fehérvárra az egyház kincstárába.

Azonban a bazilika nemcsak kincsek és jószágok adományozása által gazdagittatott királyaink s mások bőkezüségéből, hanem mellék-épület által is szépittetett.

Például már akkor, midön *Imre* herczeg a szentek sorába iktattatott, sirja fölé egy szép s gazdagon diszitett kápolna emeltetett, mely körülbelöl ott emelkedett, hol most a szent-ferencz rendü szerzetesek zárdája van.

Lajos is egy kápolnát s illetöleg mauzoleumot épittetett, melyben később eltemettetett, s hol remek nagy szobra volt láthatató; ez jobboldalán állott az egyháznak, melynek második alapitójául tekinthető atyja, Róbert Károly, ki a tüzvész után, mely igen nagy kárt tett benne, uj védoszlopokkal s uj ólomfedéllel látta el, s mindazt, a mit belsejében a tüz megrongált, nagyszerü fényéhez méltóan helyreállittatta.

Később ismét leégvén, Mátyás lön második helyreállitója s ujbani feldiszitője s ugyan ő egy kápolnát is épittetett hozzá balfelöl, hajóformában, melyet vasrudon lefüggő hollós czimere ékesitett.

Az egyház külső fényének és gazdagságának leirása után, lássuk most, mely királyok s mikor koronáztattak meg falai közt?

Mint feljebb emlitettük, *sz. István* fejére még Esztergomban tétetett a korona; de utódai koronázási helyéül határozottan a fehérvári bazilikát jelelte ki.

Fájdalom, hogy a nagy reményü *Imre* herczeg korán (s pedig több iró szerint épen akkor, midön megkoronáztatása végett országgyülést hivatott össze atyja,) meghalván, a szent koronára érdemetlen volt az, kinek fejére először tétetett fel a fehérvári bazilikában az alkotmányos fejedelem hatalom-jelvénye.

Pétert értjük, ki 1038-ban, tehát kevéssel az első király halála után koronáztatott meg. — Nem volt vidám s örömteljes a fehérvári első koronázási ünnepély, mert a főurak közöl csak kevesen helyeselték István azon intézkedését, mely által utódává Pétert jelelte ki. A nemzet többsége, mint a Vazul ellen elkövetett gaztett czinkosát tekintvén öt, gyülölte s remélve, hogy uralma nem tart sokáig, utódául az anyja üldözései elöl idegen földre menekült, Árpádházi herczegek legidösbikét, Endrét jelölte ki.

S valóban nem is tartott soká Péter uralma, mert kikergeté öt hazánkból a nemzet, mely fölött ádázul zsarnokoskodott, melynek függetlenségét, a merényei kivitelére védelmet igért s adott, Henrik császárnak akarta alárendeltetni.

Utóda *Aba Sámuel* nem Fehérvárott, hanem Maroson koronáztatta meg magát, de a Lengyelországból visszatért *Endre* ott tétette fejére a szent ereklyét, azonban koronázásán csak három püspök volt jelen, mert a többit kegyetlenül leöldökölték az Abaujig eléje vonult s ott a pogány vallás visszaállitására megegyezését kicsikart magyar felkelök.

Mint tudjuk, Endre hös öcscsének Bélának köszönhette, hogy megtarthatta a Pétert védő nemesek s pogánypárt rohama ellené-

csalódott, mert mint tudjuk, alig egy hónap mulva, meghalt Károly azon sebben, melyet Forgách Balázs ejtett fején, a budai palotában.

Károly halála után fogolylyá lett ugyan *Mária*, de jegyesének erélyes fellépte következtében nemsokára kiszabadult a Hervoják hatalmából, s erre aztán 1387. márczius 31 re országgyülést hirdetvén Fehérvárra, ott e napon ékes beszédet tartván a rendeknek, ezek királyukká fogadták s megkoronáztatták férjét, *Zsigmondot*.

Albert, Zsigmond veje s neje *Erzsébet* 1438. kevéssel Zsigmondnak Nagyváradon történt eltemettetése után egyszerre koronáztattak meg; ő maga Palóczy György, esztergomi érsek, Erzsébet pedig Rozgonyi Simon, veszprémi püspök által.

Albert korán halván meg, négy hónapos fia 1440. május 15-én koronáztatott meg Széchy Dénes, bibornok, esztergomi érsek által s ugyan Széchy volt kénytelen 1440. julius 17-én, tehát alig két hónappal később I. Ulászló fejére tenni azon koronát, melyet sz. István ereklyéjéről vettek le párthivei, mert a szent koronát, már ekkor elvitte, söt Fridrik császárnak el is zálogositotta Erzsébet.

Ez volt oka, hogy bár a nemzet akarata emelte is a trónra Hunyady Mátyást s csak néhány föur daczolt vele s czimborásskodott Fridrikkel, hat évig nem tétethette fejére a szent koronát, de amint végre kiváltotta azt a császártól, annál nagyobb fénynyel ment véghez koronáztatása (1464. márczius 20) mert már világra szóló jeleit adá, hogy méltó fejedelme hazánknak.

Mátyást is a már akkor 70 éves Széchy Dénes koronázta meg s amint reszkető hangon kérdé, hogy „akarjátok-e királynak Mátyást?“ mennydörgésszerüleg hangzott az igenlő válasz s megkoronáztatása után a főurak által, mint hajdan Álmos vezér paizsra emeltetvén, a nép örömrivalgása közt hordatott szerte az utczákon. Mátyás első beteges neje Podiebrád Kata, ki csak rövid ideig élt, nem volt megkoronázva, ellenben második hitvese, a bájdus nápolyi *Beatrix* megkoronáztatása, melyet ősi szokás szerint a veszprémi püspök végzett, a legnagyobb fénynyel ment véghez (1476. január 2.)

A királyné, kit hő szeretettel csatolt kebléhez Mátyás, később férje s hazánk daemonává lön, mert az ő ármánykodásainak eredménye volt, hogy Corvin János elmellőzésével, a tehetlen II-ik Ulászló lön Mátyás utóda.

Ulászló nagy pompával vonult be Fehérvárra s koronáztatta meg magát a bazilikában. (1490.) Koronázási diszmenete alkalmával, mint Heltai s mások is. irják, az akkor már neki meghódolt Corvin vitte elötte a szent koronát.

II. Lajos is a fehérvári bazilikában koronáztatott meg (1516), valamint utóda *Szapolyay János* (1526. nov. 12.) s Habsburgi *Ferdinánd* is. (1527. nov. 5.) Szapolyayt Várday Pál, esztergomi érsek, Ferdinándot pedig Podmaniczky István, nyitrai püspök koronázta meg.

Ferdinánd után egy király sem koronáztatott meg többé Fehérvárott, mert mire Miksa a trónra lépett, már a törökök hatalmában volt. Az utolsó koronázási ünnepély *Izabelláé*, János király nejeé volt, kinek fejére, fényes nász-ünnepe alkalmával 1539. február 29.-én tétetett a szent korona.

(Vége következik.)

Magyarországi és erdélyi bányahelyek : 11. A Csétatye mara (nagy vár) nevü római bányák Vöröspatakon.

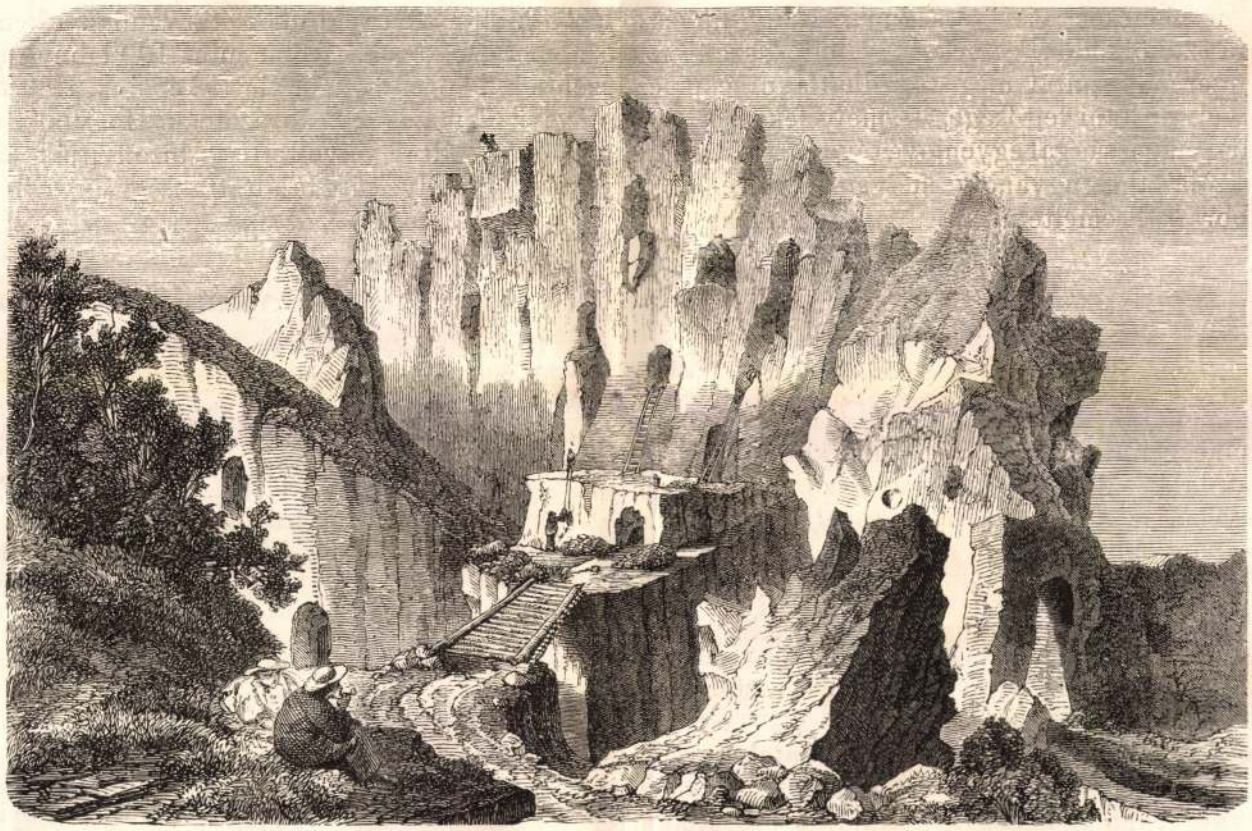

Magyarországi és erdélyi bányahelyek : 12 A Csetátye mica (kis vár) nevü római bányák Vöröspatakon.

A Szentháromság leendő szobra Pesten.

Külföldi nagyobb városokat a szép épületeken, palotákon kivül, nemcsak diszitik, de bizonyos értéket és nagyszerüséget is kölcsönöznek azoknak a müvészi tökélylyel készült emlékszobrok, vallásos ékitmények, mythologiai alakokkal ellátott diszes nyilvános kutak stb. Pest, a történeti tekintetben oly gazdag ország fővárosa, mindezeknek nagy hiányában van.

De vigasztaljuk magunkat a reménynyel, hogy idővel ez nálunk is megtörténik; meghozza ezt is a polgárisodás, de főképen anyagi körülményeink jobbra fordulta.

Ime itten mindjárt alkalmunk van egy szép szobormüvet bemutatni, mely az emlitett hézagot addig is, némikép pótolni van hivatva nyilvános téreinken.

Hajdanában a mostani városháztéren állott a Szentháromság tiszteletére — pesti polgárok által — emelt kő emlékszobor, mely az idő mindent emésztő hatalma által utóbb tetemesen megrongáltatván — nehogy a véletlen összeomlás által a piaczon szüntelen járó-kelőket fenyegesse, elővigyázatból, mintegy 40 évvel ezelőtt szétbontatott. De mindjárt akkor elhatároztatott egy ujnak, és sokkal nagyobbszerünek épitése, melyre a pénz a lakosok köztadakozások utján volt egybegyüjtendő.

Pestváros polgársága áldozatkészségének köszönhető, hogy a számtalan egyéb vallásos és jótékony alapitvány mellett erről nemcsak hogy meg nem feledkezett, de koronkint igen szép összegekkel járult e czél létesitéséhez.

A városi letéthivatalnak, — hol a nagyszámu városi alapitvány is kezeltetik, — egy 1851-ik évi oktober hó utoljáról kelt kimutatása szerint akkor 12707 ft. $45^{4}/_{10}$ krból állott az erre begyült összeg, mely azóta részint kamatjaival nagyobbodva, részint ujabb kegyes adakozások utján annyira növekedett, hogy jelenleg mintegy 22,000 ftra rug, és igy miután az épitkezési költségeket már bőven fedezi, jövő év tavaszán megkezdethetik az épités.

Jelen képünkben bemutatjuk e szobormü tervrajzát; az egész góth modorban épitendő emlékoszlop faragott kövekből lesz készitve, *Halbig* müncheni és bécsi épitész vezetése alatt, kinek jeles műterméből került ki e csinos terv is.

A nevezett épitészszel kötött szerződés folytán, jövő 1863-ik év tavaszán meg is kezdetik az épités, és egész őszig tökéletesen be is kell fejezve lennie, készen kell állania. Az épitkezési költség 18—20 ezer pengő forintra van megállapitva, s igy az alapitványi összegből ezen felül maradandó rész kamatjai, majdan e szobor javitására lesznek forditandók.

Jelenlegi helye nem lesz többé a városháztéren, hanem a belvárosi anyatemplom és plébania előtti tágas térnek közepén lesz az, mintegy 6—7 ölnyi magasságban felállitva, s körülete csinos vasrácscsal elzárva; mi nemcsak ezen térségnek, de ily müvészi ékitményekben annyira szükölködő Pestnek is valódi diszéül fog szolgálni. Legtöbbet nyerend ezáltal még tagadhatlanul e piacz, mert ennek elkészültével mostani lejtősége, — mély fekvése — ki fog töltetni, s a dunaparti magassággal egyenlővé téve, négyszögletes kövekkel kiköveztetik, miáltal az ugyanoly mélyen fekvő templom főbejáratát is magasabbra kell emeltetni. *Zombory G.*

Magyarországi és erdélyi bányahelyek.

(Folytatás.)

8. *Vöröspatak és környéke Erdélyben.* Ha aranydús földet akarunk látni, nem szükség Kaliforniába mennünk, közelebb is találunk ilyet. Európának talán egy vidéke sem oly gazdag aranyban, mint Vöröspatak környéke, az Aranyos forrása körül. Csak az kár, hogy itt az arany legnagyobbrészt oly apró részecskében van szétosztva a kemény kövekben, hogy kibányázása fölötte sok nehézséggel jár.

Tegyünk egy kis kirándulást Erdélynek e gyönyörü vidékére; utazásunk fáradalmaiért a szerzendő élvek által dúsan leszünk kárpótolva. Előre tehát!

Ha Nagyágról a hegyeken át akarunk Vöröspatakra érni, legjobb, e czélra apró hegyi lovakat bérelni ki. Pompás hegységeken, hegyszorosok és völgyeken át haladunk, s miután magunkkal vitt ebédünket valamely árnyas helyen elköltöttük, Zalathnára érünk, mely 1849-ben az oláhok által csaknem egészen elpusztittatván, csak most kezd romjain ujra felvirágozni. Ha másnap reggel idején utnak indulunk, délre Abrudbányára, délután pedig az Aranyos völgyén áthaladva Offenbányára érünk. Ez ugyan jó kis kerülő, de fáradságunk meg lesz jutalmazva.

De menjünk tovább, utunk föczélja felé. Mintegy két órai lovaglás után el kell a völgyet hagynunk, hogy egy meglehetősen magas hegyet megmászszunk. Ha az átjárat legmagasb pontját elértük, a homályos alkonypirban megragadó kép tárul föl szemeink előtt. Gyönyörü, erdőkkel benőtt hegyek magaslanak körüskörül a láthatáron, ezek közt legmagasabban mereszkedik a Vulkán. Közvetlen előttünk mosolygó völgy terül el, s megpillantjuk itt Vöröspatakot. A helységben három templom van, ugyanannyi vallásfelekezet számára; mintegy 3000 főnyi lakossága legnagyobbrészt oláhokból áll. A helység a völgy keleti részét pedig félkörben erdös trachytkup zárja be. Épen álláspontunkkal szemközt egy kopasz, ágasbogas hegyhát emelkedik, a Csetátye vagy Kirnik, melynek 6—700 láb magas lejtőjén itt-ott homályosan egy-egy kunyhót látni, melyek az itteni számos tárnák nyilásait jelölik, mely tárnákon át a hegy aranytartalma már kiaknáztatott.

A völgyből folytonos zugást, zörgést hallani föl; mintegy 800 zuzda (Pochwerk) foglalkozik itt az aranytartalmu kövek szétzuzásával. E bányákat már a rómaiak is müvelték, nem csoda tehát, ha szemeink mindenütt csupa összezuzott kőrakásokkal találkoznak, melyek miatt alig van már helye a házaknak és nehány kertnek. De nem is lehet ez máskép, miután a föld itt mindenütt aranyat tartalmaz.

A szétszórva, rendetlenül épitett házak közé érve, csakhamar egyes vagy csapatokban menő, apró hegyi lovakkal találkozunk, melyek tele kosarakkal terhelve haladnak lefelé. E kosarakban aranytartalmu kövek vannak, melyek összetörés végett a zuzdákba szállittatnak.

Most pedig tekintsünk be kissé a bányába. Kocsin megyünk a főtárnába, mely hosszu vasut által van összekötve a jelesen fölszerelt császári zuzdával. A tárna homokkövön át a Csetátyehoz vezet. Miután a szépen kifalazott tárnában nehány száz ölnyire haladtunk, az oldalfalakon számozott nyilásokat látunk, melyek 1-től 300 felül folytatódnak. E nyilások mindig sürübbek lesznek, minél közelebb érünk a Csetátyehoz. Ezek mindegyike egy-egy föltalált arany telért jelöl, melyek legnagyobb részében az aranytartalom egészen láthatlan, miután az arany igen finom részecskékben van szétszórva a kövekben. Néhol azonban ugynevezett szabad arany is jő elő jegeczesedve, vagy legalább jegeczformákban.

A tárna az aranytartalmu homokkövön át porphyrnemü közetből álló Csetátyeba vezet, hol az aranytartalom növekszik, s néhol az egész hegy át van hatva rendetlen menetü aranyerek által. A hegy tetején nagy lyukakat és mélyedéseket látunk, melyek már igen régi idők óta vannak a kemény sziklákba vágva, s némelyek közölük több mint 100 lábnyi mélyek s több száz láb szélesek. 11. és 12. szám alatti képeink, a *Csetátye mara* és *Csetátye mica*, ily kivájásokat ábrázolnak. Hogy a vöröspataki bányák már a rómaiak által miveltettek, bizonyitják azon nagyszámu római régiségek, melyek itt találtattak.

(Vége következik.)

A gázvilágitás története.

Ha a különféle világitás-módokat tudományos szempontból megtekintjük, eltünnek a látszólagos oly nagy különbségek; minden láng nem egyéb, mint egy égő *légszesz* (gáz) *folyam*, ugy, hogy minden világitás a *légszeszvilágitás* nevet veheti igénybe. A különbség csak abban áll, hogy a gyertya és mécsnél mindjárt készitése helyén és képződése perczében elég, mig az ugynevezett gázvilágitásnál a képződés és fogyasztás, idő és hely szerint külön történik. Tehát nem tekinthetnők haladásnak a gázvilágitást, ha nem vennők tekintetbe, hogy igy oly anyagok használtatnak föl, melyeket másképen e czélra forditani nem tudnánk, s olcsóságuk, a becses mellékterménynek nem csekély költségei daczára mégis nyereségessé nem tennék az előállitást.

Minden világitás mely által a természetes fénynek időnkinti hiányát pótoljuk, vegytani elveken alapszik, és csak mióta a hires franczia vegyész *Lavoisier* az égés vegytani törvényeit kikutatá, állott nyitva a haladás pályája; azóta — *hatvan* esztendő alatt — e téren több javitás történt, mint ezelőtt *ezer* alatt. Ugylátszik, hogy a gázvilágitással e javitások tetőpontjukat érték el, és bátran lehet állitani, miszerint e világitás-mód mindinkább el fog terjedni és mindinkább háttérbe fogja szoritani a viasz, olaj stb. alkalmazását.

A földben roppant tömegekben előforduló kőszén — egy elmerült nagyszerü növényvilág maradványa, — folytonosan és önkéntesen felbomlik; e felbomlás egyik terméye egy gyulékony gáz, mely a föld hasadékaiból, felületére kitódul. Ez az ugynevezett mocsár- vagy bányalég, mely igen hasonló a mi fénygázunkhoz, és mindig evvel együtt áll elő.

E tényt legelőször észlelé Európában dr. *Clayton* 1664-ben, a mikor egy égő gyertyával, egy kőszénybányában, egy ilyen gázfolyamnak közelébe jutott; később a kőszén hevitése által e gyulékony levegőt előállitani is sikerült neki. Valamivel később egy német vegyész, *Becher* († Londonban 1685) az angol király előtt kisérleteket tett ugyanezen gázzal és „bo-

Halbig András

izobrász

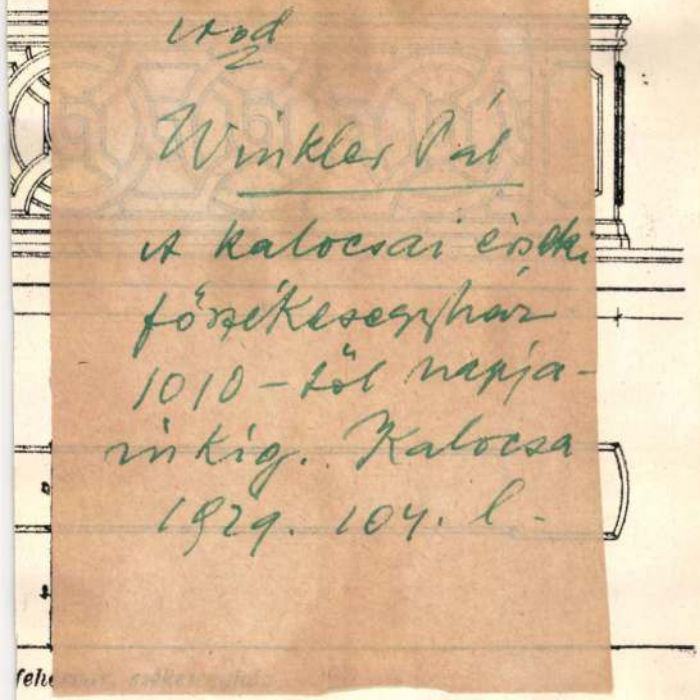

Irod

Winkler Pál

A kalocsai érseki
főszékesegyház
1010-től napja-
inkig. Kalocsa
1929. 104. l.

IV.

BELSŐ BERENDEZÉS

Templomunk festett díszítésének tárgyalása után következő feladatunk a berendezéshez tartozó műtárgyak számbavétele és művészettörténeti feldolgozása. Vizsgálatainkat a márványmunkákon kezdjük, melyek közül az oltárasztalokról a festett oltárarchitektúrának ismertetése kapcsán már megemlékeztünk. E tárgykörben mindenekelőtt a császári templom szentélykorlátja (5. ábra és XVII. tábla, 2.) igényel részletesebb vizsgálatot és pedig elsősorban azért, mert anyaga és formája a tatai plébániatemplom szentélykorlátjával (4. ábra és XVII. tábla, 3.) teljesen azonos s részletméreteiben is csak lényegtelen eltéréseket mutat. A császári korlát fonott

Halbig András

** *(Szent-háromság-szobor Pesten.)* Azon díszes szent-háromság-szobor, melynek rajzát s ismertetését lapunk mult évi 45-dik száma hozta, Halbig bécsi szobrásznál már elkészült, s szentháromság vasárnapján, május 31-én fogják leleplezni. A szobor, talapzat nélkül 10 öl magas. Az alakok karrarai márványból, egyéb része pedig magyarországi terméskőből készült. Érette Halbig 18,000 ftot kapott. Fölállitása és talapzata körülbelől 5000 ftba kerül. Szobrokban szegény városunknak nagy disze leend. Ugy tudjuk, hogy a belvárosi plebánia terén lesz fölállitva, holott e czélra a városháztér, — fővárosunk ez egyik legfőbb tere, — mind szépsége, mind fontossága miatt alkalmasabb lett volna. Ha már megvan, állitsuk a legillőbb helyre; eldugni kár!

Vas. Ujs. 1863.
143 l.

Halbig András

Vas. Ujs

21. SZÁM. 1879. XXVI. ÉVFOLYAM.

Roskatag szobor. A fővárosi plebánia-térre 1863-ban Pest város szent-háromságszobrot állittatott, s fizetett érte Halbig müncheni szobrásznak 30,000 frtot, a mi abban a nyomoruságos inséges esztendőben keserű kifakadásokra is adott okot. Ez a drága szobor nem sokkal felállitása után porlani kezdett; felső ormója ledőlt, aztán egyes részei hulladoztak. Most már jó ideje palánkkal van körülvéve, hogy veszedelmes közelébe ne juthasson valaki. E napokban pedig széthordják az egészet, mielőtt magától összeomlana.

Halbig András

a belvárosi plébánia
előtt állott szobor kéjel
látható Borsos Doctor azon
fenyegen jmeg a Var.
Ugy 1892. 400 l.
van repr.

Kép

varország müemlékei.

s Bizottsága által az "Uránia"
ötödik előadásaként Láczay Fritz
ki főigazgató Erdély déli részei-

érdekes történelmi összefüggésre,
4 éves kis Erzsébetnek a Thürin-
származó kapcsolatból, a német lo-
epitéséhez vezetett. A német lo-
ály már másfél évtized után füg-
en volt az országból kiüzni, ve-
sének alapját. Ők épitették ott
a a népet a messze földről jött

Halbig András

Cás 1

Vas. Ujs

1860. 324. l.

Halbig, Andreas

l.

Schoen 1948

46-l. 48-l.

49-l.

Utiszámla

)43

zágos Bizottsága

ány { száma: 56.725/1943.III. 194
kelte: XI. 18. 1943
beérkezése: XI. 28. 194³

tek száma:

elintézett szám:

száma:

száma:

Halbig András

nobrán

l.

Schoenbelvarósi

17. l.

T. 6370.

s köröndökkel megerősitett Fortezza
en romok kötik le figyelmünket, a
eissa Fiume-n túl, melyen át a
nyugvó hid vezet, hegyek hullám-
zalagon:

okkal ékesitett keret alján:

, S Eccellentissimo
RZONI,
ografo pubblico

.3 : 33.2 cm.

Halbig, Andreas

vermet nobiscum *

Donnersdorfban (Bajorors)

1807 † 1869

Tőle való volt az ~~az~~ a

szentháromság oszlop, mely

Bjerte az Eskütérén állott

meget azonban lebontatnak

Revai lex. 9.396-l.

Halbig András

nobrán

lásd

Pintér Imre =

A kalocsai főnéres-
egyházi. Bp. 1942.

65. l.

H a l b i g
szobrász

Pesti Napló. 1911.máj.11. (Harc a patina körül.)

Halbig Andreas

Művészeti lexikon
3 20 l.

ok:

) jobbra, állva. Biretuma s mucetuma
orokála ösz. Jobb kezére a lauczonlógó tetszületet ~~mellére tekci s~~ fogja
ynek rojtos zöld teritőjén bibornoki jelvé-
laréjának lignlója fehér, s reverendája fe-
lra az oszlop talapzatán tizenhét sor-
tisinovich A° 1506 in Conventu Sajó-
ni Erem. induit. Dein progressu tem-
iscopus Vardiensis et thesaurarius
do T Hungariae Rege Archi Episco-
ac tandem a Julio III. Sum̄o Pontifice
"olvasható. Az asztalon lévő irás, mely-
llapítható ezzel a kelettel van ellát-

ei 119: 86.

(2) Halbig András

Művészet ~~1907, 303~~

– 1910. 18

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

Magyar Művészet

1925, 504

(1)

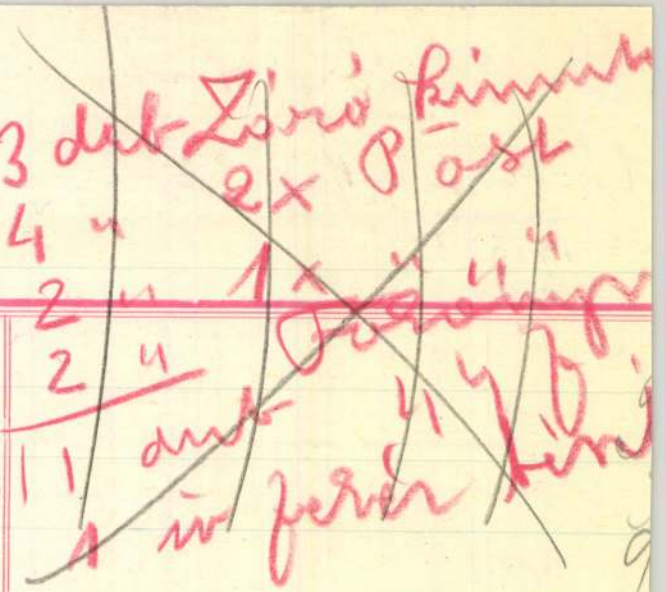

3 dub Zárá kimut
4 " 2x Pöst
2 " 1x " "
2 " Förömp
11 dub 4 " f
1 in fehér bin

1.
2.
3
4
5
6
7
8
9

Halbig András

Művészet 1907

303

Hallbig Andreas

1807 - 1869.

l. Medvey 113. l

1903-909-1.

Osztályigazgató lakása.

500. Lábtörlőrács.

1905-909-2.

1 darab lábtörlő rács, kovácsolt vasból, keretben, 60.0 cm. szélességgel és 100 cm. hosszúsággal.
Értéke.....15 K

Szállitotta Schwarcz Antal az 1902: V. 3-an kelt és 1902: VI. 16-án 37038 sz. a. jóváhagyott szerződés alapján (393-902).-- Kifizettetett 1906: VII. 13-án kelt 45745 sz. leirat alapján (1052-906).

Halbig András

wobrazz

Esküteri Lentharomság

wobor.

Liber Bpest wobrai

72. l.

LÓRA

GYÜJT

M

Felelős kiadó: Fränkel József. Európa nyomda rt. —

Szentély dialaliwinek egy oldal!

Halbig András

Talapzat dunavci:
Meixner János becsi
szobrász (1819-1872)
muntái után készitette
a kalocsai székesegyház
fehér márvány szent
István szobrát. Tantardini
Hen

1864. áll. fel

Lepold Antal

Szent István király
ikonográfiája -
Sertz Istvánemlékk. III

146 l.

Halbig András

Ivód

Lechner Jenő dr

A Magyar Nemzeti Múzeum épülete

1836–1926. Bp. 1927

Halbig Janos

Szod

Szuz Maria emlék-
oszlop az erdőben

Lbp 1951.

Emaus k. n. V. 11.

Halbig András

gotikus szent Harmsag
szobor az Erkü terén

Repr.

Lechner Jenő dr

Képek Buda és Pest
fejlődésének történetéből

MMÉE Közl.

1918. 197. l.

Szent György és a sárkány Fadombormű, 21,5×27,5 cm. 1500

Halbig

l.

Förv. Könyvt. Esk

v. 434. l.

HALBIG. 1. *Andreas*, német szobrász, * Donnersdorf 1807., † 1869. Közismert műve a bécsi Augustinenkirche (eredetileg a Votivkirche számára készült) kőből rendkívül gazdagon faragott főoltára. H. műve volt a budapesti Eskü-tér Szentháromságszobra, amelyet lebontottak.

1863. legl le

30,000 Frt

1879. már [illegible]

E.G. I 438 f

Jubitza:

A város leégése.

A „Sau Fluß"
nen, a „Scharmü
„so theils nidergen
mig jobbrá „Der
„Das Schloß" (B)
seregek vonulnak
az elötérben helye

Die Stadt und
in Croaten ü
des Septembr
s fölül jobbra: „N.
„A. Der Paß und
befejezéssel.

Rezmet

Halbig András szobrász.

A Plébánia előtti szentháromság szobrot készítette melyet 1863 Decemberi vihar igen megrongált.

Családi kör 1864. 16sz. 375 lap.
" " " " 17. 405 lap

Czimer, fára faragott VIII. 181.

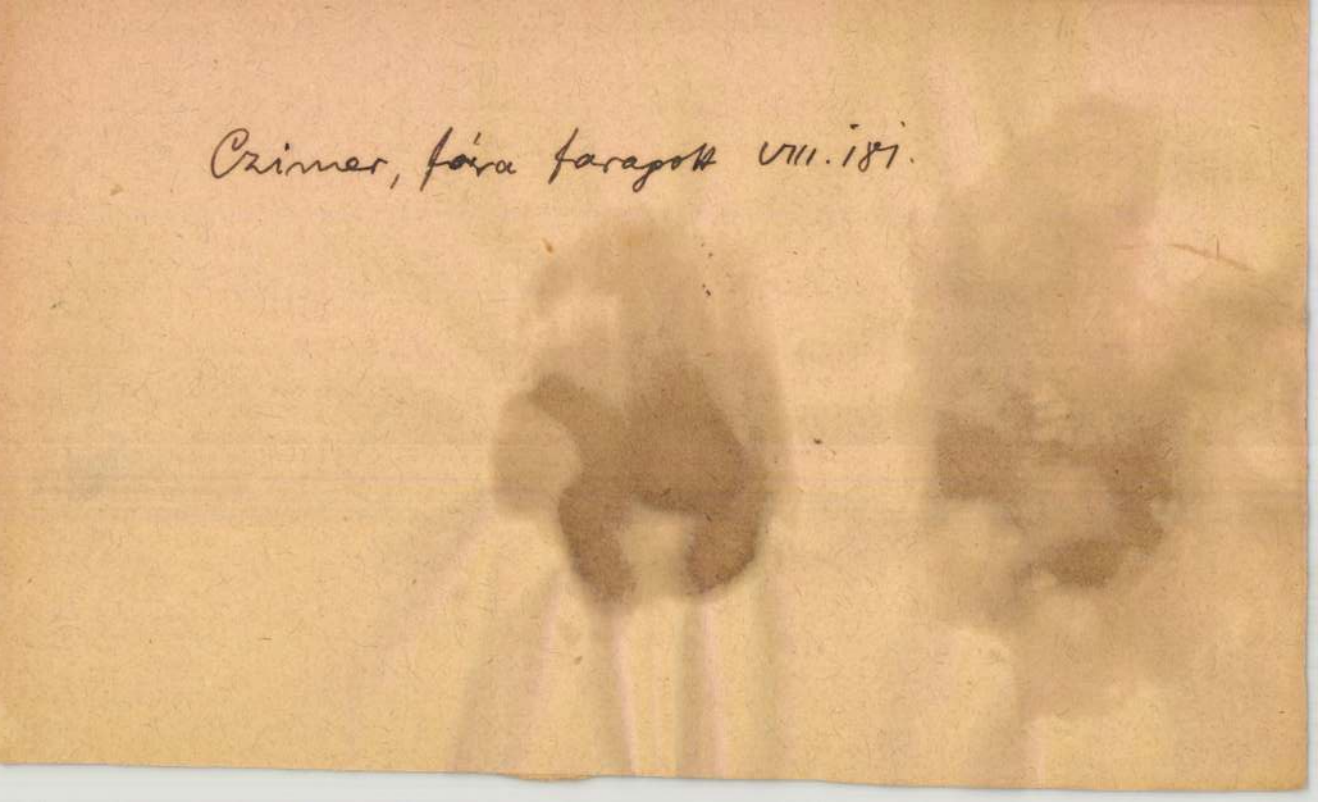

Halbig András

laisd

z

Brukat'a 64

1907

1863. le

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi mint

Patak Jenő

Halbig szobrász /19.sz./a Szt. Háromság szobor kijavitására Budapere jön.

Fővárosi Lapok 1864.I.IV.19.389.old

Patak Jenő

Halbig szobrász/19.sz./Szt.Háromság szobrát a vihar megrongálta.

Fővárosi Lapok 1864.I.IV.13.369.old

Patak Jenő

Plasztika.

"Szt.Háromság szobor.A Halbig szobrász müvét a viharmegrongálta.

Fővárosi Lapok 1864.I.IV.13.369.old

Patak Jenő

Plasztika.

Szt.Háromság szobor.Halbig szobrász Pestre jön,hogy a megrongált szobrot kijavitsa.

Fővárosi Lapok 1864.I.IV.19.389.old

Patak Jenő

Plasztika.

Szt.Háromság szobor kijavitása.Halbig szobrász által. Uj Mária szobor kerül helyére.

Fővárosi Lapok 1864.I.VIII.13

Plasztika.

József nádor szobra Budapesten

készitette Halbig.

Pesti Hirlap. 1882. okt. 16. 15. l.

M.D.K.

Halbig

sobrán

münchenni származásu. Lengyel Miklós egri kanonok megbizásából készitette el azt az, eredetileg Egernek szánt szeplőtlen Szűz Mária szobrot, mely azután – éppen Halbig tanácsára – 1867-ben a Rókus kórház előtt állitottak fel.

Wildner Ödön: Budapest polgári koszoruja.
Városi Szemle, XXI. 1935. 20.old.

M.D.K.

Halbig , szobrász

müncheni származásu művész. Széchényi Istvánról készitett más-vány mellszobra diszíti az Ujvárosháza körepülési termét.

Wildner Ödön: Budapest polgári koszoruja, Városi Szemle, XX$_1$.évf. 1935. 35.old.

Halbig

M.D.K.

müncheni szobrász műve a Rákóczi-uton, a Rókus-kápolna előtt 1867-ben felállított Mária-szobor.

Építőipar - Építőművészet, Bp. 1916. évf. 43 sz. 255. old.

Halbig nobrán M.D.K.

Portrét készített Széchenyiről

Soós Gy: hagyar tört. kisplasztika a 19 sz. ban.
hüv. tört. Ért. 1954 1 sz. 99

Pesti szentháromságszobor. A.Halbig. Sz.19.2.

1.Lyka.Nemz.rom. Bp.942. 49.o.

Ányakvi sz.: .....

év: .....

akcim: .....

zaktárgyak: .....

vfolyam: ..... Vallás: ..... Szül. év.: .....

zaktárgyain kivül tud .....

.....

anitást vállal: h e l y b e n — v i d é k e n.

apott-e már állást a Segitőtől és milyen esetekben: .....

legjegyzések: .....

Lyka: Nem. ron. 49. Andr. Halbig. Pest. 52. 19 n.

Pest város az Erzsébet számára megvendelt egy Szentháromság-szobrat a donnersdorfi születésű Andreas Halbignál, aki ekkor Bécsben dolgozott. A mű 1863-ban kémult el és 30.000 forintba ke-rült, és 30 ani „abban a nyomaruságos időben keserű kifakadásokra adott alkalmat." A dolog-nak rom vége lett a szilány köanyag vemedelmesen mállott, úgy, hogy 1879-ben az egészet le kellett bontani.

Lyka Károly: Neum. rom. 44. Pest Sz. 19.

Johann Halbig. 1867 - Rókus-Kápolna előtt felállított vasból öntött Immaculata.

1860-ban Széchenyi nagy mellszobrát vásárolta meg tőle a tanács.

Johann Meixner is dolgozott Pest számára: 6 gipszszobrát 1856-ban helyezték el a Hermina-Kápolnában.

~~A vempré~~

Johann Halbig. (donnersdorfi.) Sz. Ny. 15.1.

Münchenben dolgozott. József nádor bronzszobrát 1865-ben leplentette – József-tér. 40.589 F.
(Ly. III. 81.)

Ányakvi sz.: .....

Név: .....

Lakcim: .....

Szaktárgyak: .....

Évfolyam: ..... Vallás: ..... Szül. év.: .....

Szaktárgyain kivül tud .....

.....

Tanitást vállal: helyben — vidéken.

Kapott-e már állást a Segitőtől és milyen esetekben: .....

Megjegyzések: .....

Halbig János M.D.K.

müncheni szobrász

József nádor szobra /é860 /

Kreisich Gábor: Bp. városépítésének története a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig Bp. 1964.

103.1

Halbig János

MDK

müncheni szobrász

József nádor bronzszobra /József nádor tér/ 1858.

Leleplezték 1869 ápr. 25-én.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

106.1.

Körplasztika, József nádor Nótra, Halbig F. műve,

Katalinus tumle. 1898.
38-61. o.

Simko József: Budapest... etc.

Plasztika, körplasztika

József nádor szobra, Johann Halbig

Divatcsarnok, 1858. okt. 12. 647.

Belföldi Hirek

Plasztika, körplasztika
József nádor budapesti szobra, Halb
Johann

Divatcsarnok, 1857. dec. 15. 12. 567.

Budapesti társas élet

Plasztika, körplasztika
József nédor pesti szobra, Halbig Johann

Divat-csarnok, 1857. okt. 15. 10. 471.
Budapesti társas élet

Plasztika, XIX.sz.körplasztika

Erzsébet királyné mellszobra Halbig Jánostól

Divatcsarnok,1853.okt.27.60.1207.
Iró- és müvészélet.

Halbig János, szobrász

Divatcsarnok, 1853. okt. 27. 60. 1207.

Iró- és müvészélet.

Halbig János, szobrász

Divatcsarnok, 1853. nov. 20. 67. 1358.

Iró- és müvészélet.

H a l b i g János /München/

szobrász /1814-1882/

/Pesti József nádor szobor/

M Ü V É S Z E T

XIII.évf.1914.

12-27.

"Lázár:B.Eötvös J.művészetpolitikája"

Halbig János

müncheni szobrász

József nádor szobra /József Nádor tér./
Felállitva 1869-ben.

237.o.

Borsos - Sódor - Zádor : Budapest. Bp. 1959.

M.D.K.

HALBIG, Johann szobrász

(1814-1882) München

József nádor festi szobra

Genthon-Németh-Végvári-Zádor:Magyar müvészet 1800-1945.
Bp. 1962. 147.

a.D.K.

HALBIG, Johann szobrász
(1814–1882)
müncheni mester
József nádor szobra Pesten

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945.
1958. 149.e.

Halbig Johannn

MOK

szobrász

Repr:

"József nádor"

Szöveg utáni képtáblák lapszám és sorszám nélkül

Gádor Endre: Budapest szobrai. Bp. 1955.

MDK

Prof. Joh.Halbig, szobrászm.
1814-1882

Gróf Széchenyi István nagy mellszobra. Gipsz.
Helz.: /Német/. Mintázta márványban Prof.Joh.
Halbig.München.186o.
eredetije nyomán, a mely a budapesti városház tanács
kozó termét diszíti./2oo3.sz./

Széchenyi-muzeum.
Divald Ábrá.palettája. 85.l.

Halbig János

alkotta 1858-ban a József nádor

téri József nádor szobrot.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970. 4631

1241.

MDK

Halbig János nobrán

József nádor nobrának nemzödése.

József nádor nobrának leírása és története.
Szerk: Buday József Bp. 1895. 54, 55, 56.

M. D. K.

HALBIG müncheni szobrász

Felkérték Ybl életrajz: Csokonai-szobrának a müncheni öntödében átvétel előtti való ellenőrzésére

Bologh István: Ybl életrajz és Csokonai szobor 103. l.
Művért. 1953. 1-2. sz.

M. D. K.

HALBLECHNER Vince

Az egri liceum könyvtártermének fa-
berendezésének a szobrászdíszek kita-
ragásában segédkezik Lotter asztalas-
kuk (19-20. kép)

Genthon István: Az egri liceum 31. l.
29, 30., l.

MDK

Halbling János
budai német épitőmester

1720-21-ben tervezte és épitette fel a vásárhelyi ref. öregtemplomot a már 1713-14-ben valószinüleg bécsi épitész által épitett tiszta román stilü téglatoronnyal összhangban.

Kiss L.: Vás.müv. 16.

MDK

Hallig János nobrán (München)

József nádor nobrának mintázója
valamint a talapzat tervezője.
(repr: mintap utáni tábla.)

1857 ben ujból kezdenek a nobrügyel
foglalkozni. Ekkor Halligtól álló alakos
nobrot kivánnak.
A nobrot leleplezték 1869. ápr. 25. én.

József nádor nobrának leirása és története.
kerk: Budapest József. Bp. 1895, 3, 19, 23, 38, 39, 40,
47,

Halbig, Johann MDK

müncheni **szobrász**

József nádor bronzszobra.
73.o.

Székely László /szerk/: Budapesti zsebkalauz.

Bp. 1959.

MDK

Johann Halbig münchani szobrász

Immaculata vasszobor

GenZakBpest, 68 l.

Halbig Johannn MDK
/1814 Düsseldorf - 1882 München/
szobrász

Egykor a Rákóczi uton állt Szüz Mária oszlopa, ma a Fővárosi Történeti Muzeumban.

"József nádor" József nádor tér. 1869-

31.o.

Gádor Endre: Budapest szobrai. Bp. 1955.

Halbig müncheni szobrász tanár

Rákóczi út 29. a ház előtt kiszélesedő útrészen állt az ostrom alatt elpusztult 5 mtr. magas Szeplőtlen Mária szobor, Halbig müncheni szobrász tanár alkotása. – Most Szemelweis Ignác fehérmárvány szobra áll itt, Ströbl alajos alkotása. Eredetileg a szobrot 1906-ban az Engels téren állították fel, ide az ötvenes években került, a róla elnevezett kórház elé. (említve)

Barkoczi Péter: Séta a Rákóczi út párattan oldalán,

Budapest, 1945. 7. 36. old.

Johann Halbig

műve a József nádor téren felállított

József nádor szobor.

Berza László, Bernát György, Erdei Fe-

rene stb.: Budapest Lexikon, Budapest

1973. 13351

5058

Halbig Johann

A müncheni szobrász József nádor szobrát mintázza, mely a József téren kerül felállitásra, -közli a Budapesti társasélet c. rovat.

Divatcsarnok, Bp. 1857. október 15.
47o. lap.

Halbig

l.

Weisz Anna:

Izsó Miklós élete és műnészete. Bpest, 1939. 25. l.

H a l b i g Jan
szobrász

Volf György: F. J. a "Csikós" szobrásza. Fővárosi Lapok. 1867. jun. 20.

Halbig Janos

Jozsef nádor zsobra.
Kiadta folio közo-
natba Vereby Sona
a zsobor telepliese
alkalmabol 1869.
april 25.

Halbig János

Hobrán

Trod

Emlékszobrok Magyarországon

Vás. Ujs 1882. 670 l

Halbig ~~József~~ János

József nádor szobra a
budapesti József tér.
fam. repr. Vas. Ujs
1876. 565 l.

Halbig

Nobrász.

A József nádor nobrot kérti tette Pesten. Lolopkertek 1869 apr. 25-én. A nobor kérvisát adja:

(s) A József-nobor. Vas. Ujs 1869. 256-258. l. Képpel

1

H a l b i g J á n o s
szobrász

Herman Lipót: Ne forditsák meg József nádor szobrát. Pesti Napló. 1931.dec.20.

Halbig ~~József~~ János

erod

József nádor ércszobra.
Harmák sa Kulföld
1866. 152 l. (Eppel)

Halbig

mut a Széchenyi-
l- szobor "kvezöje" ?? *
1861.

Gerevich Emlékkönyv
230. l. 235. l-

* talán József
nádor szobrával
van szó?

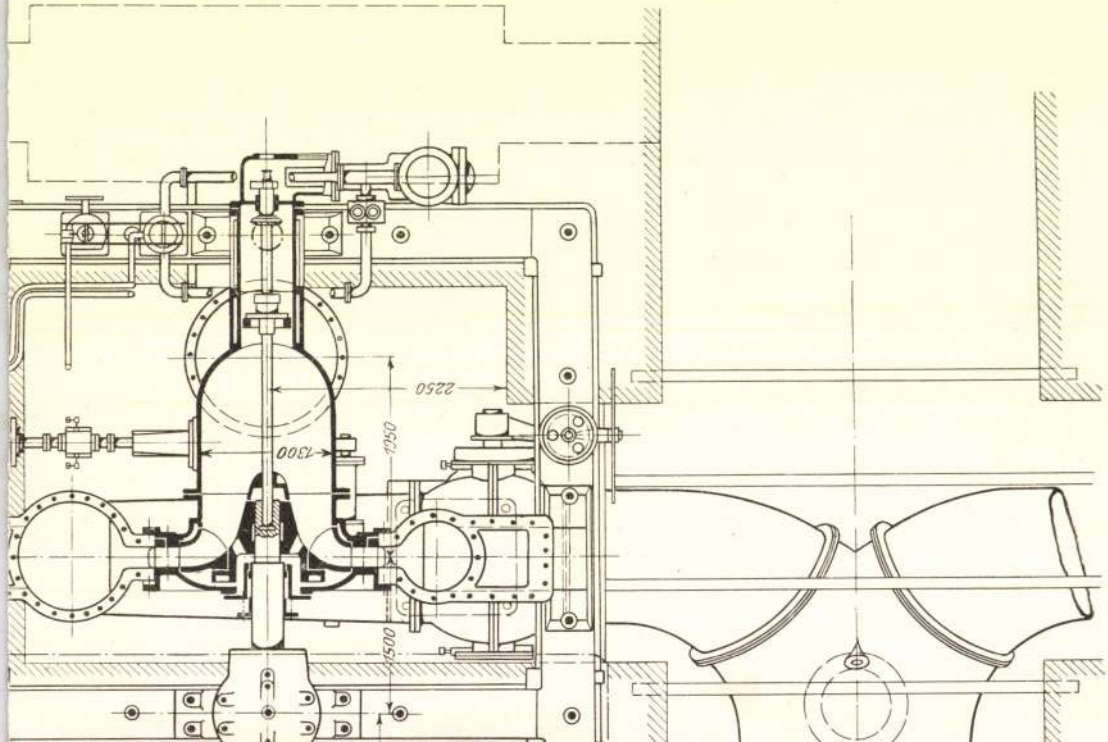
2250
1300
1350
1500

Halbig. Johann

Nobräu

Gentmüeml.

50. l.

12307/916 szám.

eln.

Folyó évi szept.hó
kapcsolatában értesitem a t.
kir.miniszter ur folyó évi s
kelt rendeletével Surányi Ká
zottsághoz beosztott főgimná
31-ig terjedő időre szólóan-
nélkül- felmentette a katona

Budapest,1916.évi

A miniszter re

Halbig, Johann

Józsefnádor szobor

vrott

Genth. Budapest 15 Y.l.

~~Mihalik Sándor: A vimarzon bati ötvöszék.~~

~~Bpest, 1919. 91. l.~~

Halbig János

József nádor szobra

Irod

z

Gárdonyi Albert dr.

Ötven esztendő Budapest szikesfőváros történetéből.

Bp. 1925. 32. l.

és tanultságú rendtagokat vettek fel ez időben. S. Gilles pedig az ú. n. délfrancia protoreneszánsz egyik legfontosabb központja volt.

A korhangulat tehát megérett rá, hogy a felszínen maradt antik emlékeket appercipiálja, amit még egy körülmény rendkívül mértékben elősegített.

A XI. században páratlan mértékben fellendülő építkezés szívesen nyúlt a római, provinciális emlékekhez, s mint kőbányát használta őket. E korban utól nem érhető technikai tökéletességgel megdolgozott faragott kőanyagot szívesen használták fel építkezéseiknél, sőt a jobb minőségű, rendszerint figurális díszű sírkőlapokat domborművekhez is. A XI—XII. századi magyar építészet minden jelentős emlékénél megtaláljuk az antik emlékek másodlagos felhasználását. Sőt adataink azt mutatják, hogy ha a közelben nem feküdt olyan provinciális római emlék, melynek anyagát felhasználhatták volna, tekintélyes távolságból történő szállítástól sem riadtak vissza. Így a Szent

Halbig János

lásd okv -

Gálos Rezső dr.: Báró Eötvös József és a budapesti Szechenyi-szobor. Művészet 1911. 43-46. l.

E cikk egy része ide mellékelve,

H a l b i g János

szobrász

Fővárosi Lapok.1869.máj.1. /Fővárosi hirek./

H a l b i g Jákob

szobrász

Fővárosi Lapok.1869.ápr.27. /Fővárosi hirek./

H a l b i g János

szobrász

Fővárosi Lapok.1869.ápr.17. /Fővárosi hirek./

H a l b i g *János*

szobrász

Fővárosi Lapok.1868.szept.30. /Fővárosi hirek./

H a l b i g *Jenő*

szobrász

Fővárosi Lapok.1868.szept.8. /Fővárosi hirek./

H a l b i g *János*

szobrász

Fővárosi Lapok.1868.aug.14. /Fővárosi hirek./

H a l b i c h János

szobrász

Fővárosi Lapok.1868.aug.8. /Fővárosi hirek./

Halbig János

[Egyházm. Lap]

1881. 230. l.

...a

...etes országos bizott ságának

Budapesten

...tartozó helyiségek ablakai-
...deszkázásáért. 50.00 korona.

összesen 50.00 korona.

...fürdőn 1908 évi augusztus 28 án

Halbig Janos
Nobrán

l.

Edvi Bp.
226, 227. l.

Halbig

wód

Vas Up 1865.

593.l

Halbig

Hecheyi wallsoba.
Vas. Ugs 1860, 614

Pest város megrende
lésébol Esztvult

Halbig

Irod

József főherczeg nádor
ércznobra. Var. Ujs
1860. 324 l. A nobor
fametszetu ábrájával

Halbig

1860. áprilisában Pesten van, s elkészítette Szechenyi Istvan szobrát, mely gyps-ból készült, s a Szechenyi talála alkalmából rendezett gyászünnepeskor az akadémia termében volt felállítva. K szobor mintaszerint megígérte, hogy carrarai márvány-ból is elkészíti azt * Pest város tanácsterme szamára

---

Szechenyi szobrok. Vas Nyo
1860. 226. l

Halbig

ind

A Jósef nádor Hobo.
Vas. Ujs 1858. 490. l

Habbig

Jozsef fő-
mincheni szobrász
bercep szobrának mutájat
már elkészíté, s most már
csak az emlék magasságá-
nak végleges megállapítása
van kérdésben, hogy az a tér
nagyságával s a fenálló épule-
tek magasságával kellő
összhangba hozassék.

Jozsef nádor emléke. Vas.
Ujs. 1857. 399 l.

Halbig János

münchenn szobrász

l

Váradi Antal

Az egyszori Budapest,
Bp. 1922. 165. l.

MOB kat.

2380.

IRODALOM ÉS FORRÁSOK.

I. A hely. Szombathely vidék
tét összefoglalja Hóman-Szekfű:
121-123 l. A Ják nemzetségről u
A magyar nemzetségek a XIV.száz
A templomdomb régi beépitésére
alább részletesen felsorolt Vis
valók. Az irodalomban mindenütt
nek helyes alakjára Végh Gyula
figyelmemet felhivni.

II. Az apátsági templom. l.
történetére vonatkozó főbb adat
legujabb összefoglaló munkák: I
György vértanuról nevezett jaák
A pannonhalmi Szent Benedek Ren
bencés apátságok 221... l. A fe
közölve van a Győri Történeti é
folyam 299-300 lapján. A Márton
levéltár I.kötetében 181 lapon
lést l.a Történelmi Tár 1895.év

Halbig Janis

irod

Pester Lloyd, 1869. apr. 24.
és apr. 26.

irod

Ellenör, 1869. apr. 27.

irod

~~Kovarosi Lapok~~ 1869. 95 és 96 sz.

irod

Magyar Ujság, 1869. apr. 27

irod

Ungarischer Lloyd, 1869.
apr. 29

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta

Halbig János

Wobrau

Schoen Rókuskap

13. l.

Rózsajnó, Csiszár IX. 171. l.

A MÚZEUMOK ÉS KÖNYVTÁRA

Iktató szám: 457

Érkezett: 19

A beadvány

kelte:

száma:

Tárgy:

Halbig János
münchenni szobrász

József nádor kész szobrát 1860-ban hajón szállította Pestre. Felállítására akkor nem került sor, mert felsőbb rendeletre a leleplezési ünnepet bizonytalan időre elhalasztottak.

A szobrot nagy ládákban a városháza udvarán helyezték el. 1869. ben állítottak fel és ápr. 25. leplezték le. Halbig velemenye szerint ünnepi szempontból a szobrot háttal a Lipotvárosnak állították fel.

Pásztor Mihály
A szárszeven évés Lipótváros
Tsp. 1940. 198. l.

Halbig János

nobrázt

Vrá

Oroszlánnobrázat

4. l.

Korona szálloda Óbudán VII. 31.

Halbig János

zobrász

ivod

Nefelejts 1869. 202. l.

(József-nádor zobrá-
nak teleplezése.) 214. l.
(Két ünnepélyről.)

Átvitel :

állami utmester.

fillérnek előttünk történt tényleges kifizetését

hó ... -n.

biró.

zelvény)

pest, 1944. — 1576.

Halbig János

vód.

Nefelejts. 1868. 479. l.
(József nádor-emléke.)

Halbig János

vód
v

Nefelejts 1868. 394,
395. l. (József ná-
dor emlékszobra.)

Nagykükülló vármegye

VI. 224.

Halbig Jain

a Rókus kórház
előtti Mária szobor
mestere
A hercegprimás a szobrot
1867 nyarán szen-
telte fel-

Nefelejts. 1867. 404 l.

Halbig Johann

Mitglied 1911.

43-46.

II.

26. Róbert Károly pergamentoklevele

Halbig, Johann

1814 — 1882.

laid
= Medvey 113. l.

Manipulus, XVII–, (XVIII. sz-ból, Sümegi múzeum
Szlajd. VI. 150.

Halbig János

mincheni robvarz

lárd

Medvey 72. l.

113

egzebütt is.

Halbig

MAGYAR MŰVÉSZET

1925. 504.

József nádor szobor.

Mária-Czell.

Az előtérben látjuk a tem
búcsusok sereglenek és a mely k
vannak a csodatévő kúttal és a
nyilt felhők között angyaloktól
van a Madonna, kinek fejére két
czimereket tartók lebegnek. Fel

Wahrhaffter Abriss der neuen in
maniglicher Bewunderung erb
sters in dem wunderthätigen Gna
Dömelcker Feld in Raaber
etlich Hundert
Tausend deren andächtigen Kirch
Würckung deren Gnaden und W
besuchet wird.

magyarázó szövegének kezdete: N
fejezése: 24. Die Einsidle
neue Garten.

Rm., mér. a rl.

Halbig, Johann

Nobrain

l.

Lykakörös

81. l

1. – 15. a.

Halbig János

l.

Lykanomzromantika

35, 49, 67. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Halbig János

József nádor nobor

Liber Bpest nobrai

69. l.

ÁNT E

festőmű

TEMÉNYE

árcius 24-t

Belépőd

Igazgató: Schmidek Tibor dr.

Halbig Janos

Rókus-kórház előtti
Mária oszlop

Liber Bpest nobrai

72. l.

LÓRA

GYÜJT

M

Felelős kiadó: Fränkel József. Európa nyomda rt. —

Halbig János

Bpest, József nádor,
József-tér

Liber Bpest szobrai

154.

jából megőrizte jelleget és életerejét.

A XIX. század művészetének másik éltető eleme a Napoleon udvarából származó *empire,* amely Bécsen keresztül szivárgott hozzánk és itt helyi jelleget nyert. A magyarországi empire, szemben a klasszicizáló monumentális emlékekkel, a szerényebb formák és igények szolgálatában állott. Ide kapcsolhatjuk a berendező művészetet, de elsősorban a magyar kúriáknak és udvarházaknak a földdel és a környezettel testvérien összeforrt stílusát. Hódítási területe a vidék: a dominiumok, a nemesi birtokok és ezek urainak békés és büszke világa. A neoklasszicizmus és empire között helyezhetnők el a század első felében emelt vidéki középületek, vármegye és városházak sajátos stíljét, melyek arányaikban és nagyrészt formakincsükben is az előbbi áramlathoz tartoznak, viszont a magyar városképbe, a magyar úrivilág lelkébe oly megértéssel illeszkednek be, mintha

Halbig János

Byrest, Szűz Mária oszlop (Immaculata), Rákóczi út (Rákus kápolna előtt)

Liber Byrest, szobrai

152.

komoly és okos homlokaikat ez a föld itt és önmagából teremtette volna.[135]

A délen és nyugaton fölbuggyant források előttünk összefutó vizének tükrében vessünk még egy pillantást az egri főszékesegyháznak, már az elmondottak során megrajzolt, képére.

Láttuk azokat az erős kapcsokat, melyek az építészt, az építtetőt, az egész építési mozgalmat, de legfőkép magát a művet, az olasz művészet lelki és formai világához fűzik. És láttuk azt a *romantikus klasszicizmusnak* nevezhető stílusalkotást, amely bár formakincsében hű maradt a neoklasszicizmus ízléskövetelményeihez, mégis lelkisége a romantika közelgő korának szervi sajátjait rejti magában.

A déli származású elemekkel látszólag ellentétben áll a székesegyház közvetlen elődje, a gannai sírbolt, amelynek mestere ismeretes ugyan, de úgy a tervező, mint a kitűnően megoldott terv művészi eredete kérdéses.

Halbig Jaurs

l.

Liber Bpest nobrai

69, 152. l. 154,
155–158. l.

Halbig János

szobrász

József nádor szobra
fentitől repr.

Lestyán Sándor:
József nádor. Egy
alkotó élet írásban
és képben. 1776–1847.
Bp 1943.

Halbig

Buday József: József
nádor honvédnak leí-
rása és története.
Bp. 1895.

Gent (321)

Halbig Janis

wod Hobrz

Budapest Kiszlány.

1869. apr. 27

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta

Halbig Janis

Hofrin

Wód

Budapesti Hirlap, 1860.
ápr. 12.

Wód

Budapesti Hirlap, 1860
ápr. 18.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi minta

Halbig, Johann

1857

Halbig, Johann: Erzsébet királyné ~~leánykorában~~. Gipsz mellszobor.
Szign.-hátul: Halbig 1857. Mag. 70cm.

Esztergomi
keresztény

Halbig János, neinet szobrász irodalmához.

(Tóle József-nádor szobra Budapesten.)

(Jó jön majd az irodalom)

Halbig, Johann német szobrász, szül. 1814. Donnersdorfban, megh. 1882. Münchenben, hol 1846-tól a Polytechnikum tanára volt. Szamos emlékművet, siremléket és mellszobrot készitett. H. műve József nádor szobra Budapesten.

189.

Jobbról elválasztott hosszú haja sötétbar-
a s szakála, melyet csak az álon visel, barna.
yegét fogja. Ingének gallérjá csak kissé lát-
tatja kávébarna.
eftől, vászonra, méretei 79: 63.
1850. Junius 29.

1860. hozták Bécsből, hajóval

ve József nádor szobra Budapesten a József-téren (1869). Pest város tanácsterme részére 1860. mintázta és márványba faragta a pesti Városháza tanácstermébe gróf Széchenyi István mellszobrát, melyről a ~~M.~~ M. Tud. Akadémia részére gipszöntvény készült.

((Buday J., Budapest szfv. köztérein álló szobrokuak és emlékműveknek törzsk. József nádor szobrának leírása és tört. Bp 1895., Gálos R., Művészet 1911 43–46. l.)

Rorus eléti Márie szobor
1867. trent. fel

~~Urnatemető, nagyloóki V. 200.~~

28 **Bayer** J. Shakespeare drámái hazánkban. Bp.: Franklin, 1909. 8°, 2 k., díszes barna fbőr. 8.—

29 **Bebel,** A. Die Frau u. der Sozialismus. L. 2.40

30 **Bécsi codex.** Közzéteszi *Mészöly* G. Bp.: Akadémia, 1916., n.-8°, 272 l. 6.—

31 **Behyna** M. Az akvárium berendezése és gondozása. 2.20

32 **Beke** M. Differenciál- és integrálszámítás. 2 kötet, fvászonk. Nagyon ritka. 36.—

33 **Békés vármegye. Oláh** Gy. Békésvármegye 1848—1849. Gyula: Dobay, 1889—1892., n.-8°, 2 k., fv. 8.—
2 képmelléklettel.

34 **Belgrád.** Carte d. umliegenden Gegenden bei Belgrád. Színes térkép. Belgrád szép tervrajzával, a Bánát térképével. Wien: Trattner, a XIX. sz. eleje, 25×21 cm. 4.—

35 A **belgyógyászat kézikönyve.** Szerk.: *Bókai* Á., *Kétli* K., *Korányi* F. Bp.: Magyar Orvosi Társulat, 1894—1899., n.-8°, 6 k., er. v. 12.—

36 **Beöthy** Zs.—**Badics** F. A magyar irodalom története. Képes díszmunka. Bp.: Athenaeum, 1906—1907., n.-8°, 2 k., díszes er. v. 18.—

37 **Béranger.** Ma biographie orné d'un portrait en pied dessiné par Charlet. Paris: Perrotin, 1857, in-8, 322 p., demi veau rouge, dos orné a nerfs. 4.—

38 **Berzeviczy** A. Beatrix királyné (1457—1508). Bp.: Magyar történelmi társulat, 1908. 8°, 695 l. 3.40
16 képmelléklettel.

39 — Beszédek és tanulmányok. Bp.: Singer és Wolfner, 1906. Kis-8°, 2 kötet. 5.—

40 **Bessenyei** Gy. A magyar néző. [Béts: 1777.] 16°, 62 l. 16.—
1. kiad. Rendkívül ritka.

41 **Beudant** F. S. Mineralogische und geognostische Reise durch Ungarn im Jahre 1818. *Mit 3 Karten.* Lpzg: Cnobloch, 1825. 8°, VI, 597 S. Hl. 18.—
3 képmelléklettel és közbeékelt jegyzetlapokkal. Ritka.

42 **Beust** F. F. graf. Aus drei Viertel-Jahrhunderten. Erinnerungen u. Aufzeichnungen. Stuttgart: Cotta, 1887. 8°, 2 Bde. O. grüner L. 9.—
A monarchia volt külügyminiszter-kancellárjának rendkívül érdekes emlékiratai.

43 **Biblia latina.** Bibliorum sacrorum Vulgatae versionis ed. Cicero Gallicano dicata. Paris: Didot, 1785, in-4, 2 vol. Zöld maroquin kötés, dús hátaranyozással, a fedőlapok arany filetekkel díszítve, hármas belső csipkézettel, bordázott háttal. 100.—

44 **Biró** L. Újguineai utazásom emlékei. 2.20

45 **Bismarck** O. Gedanken u. Erinnerungen. — Anhang zu d. Gedanken u. Erinnerungen. Stuttgart: Cotta, 1901. 8°, 4 Bde. O. blauer L. 14.—
M. B.-s Portrait.

46 — **Poschinger** H. Also sprach Bismarck. Wien: Konegen, 1910. 8°. 3 Bde. Brauner Led. mit Goldschnitt. 6.—

47 **Blüher** H. Die Rolle d. Erotik in d. männlichen Gesellschaft. Jena: Diederichs, 1917—1919. 8°. 2 Bde. 5.—

48 **Bocsor** I. Magyarország történelme különös tekintettel a jogfejlésre. Pápa: Magda, 1861—1865. 8°, 5 füzet 2 k.-ben, díszes barna fbőr. 15.—
Igen ritka. Szép példány.

49 **Boileau.** Oeuvres poétiques. Avec des notices par Poujoulat. 20 eaux fortes de V. Foulquier. Tours: Mame, 1870, gr. in-8. 400 p. Gyönyörű vörös bőrkötés, dús hátaranyozással, 3 filettel, belső csipkézettel, aranymetszéssel, bordázott háttal. 110.—
Remek példány. Chambord gróf (V. Henrik) könyvtárából.

50 **Bossert,** H. Th. Das Ornamentwerk. Eine Sammlung angewandter farbigen Ornamente und Dekorationen. *120 Tafeln in vielfarbigem Offset- und Buchdruck.* Berlin: Wasmuth, 1924., folio, vk. 40.—
A legnagyobbszabású mű erről a kérdésről.

51 **Boucher** V. G. Kahn. Mit 30 Matt-Kunstdruckbildern, 10 Reproduktionen in Tondruck, 1 Vierfarbendrucktafel u. 1 Gravure. Berlin: Gr. 4°. Perg. 12.—
Numeriertes Exemplar auf handgeschöpften Büttenpapier gedruckt.

52 **Bölsche** W. Weltblick. Gedanken zu Natur u. Kunst. Dresden: Reissner, 1905. 8°, VIII, 351 S. O. L. 2.—

53 **Brahms. Niemann** W. Brahms. Berlin: Schuster u. Loeffler. 437 S. Hl. 4.—

54 **Brehm** A. Az állatok világa. Szerk.: Méhely L. Bp.: Légrády, 1901—1907., n.-8°, 10 k., díszes fekete fbőr, dús hátaranyozással. 75.—

55 — **-s Tierleben.** Bearbeitet v. A. *Meyer. Mit 36 mehrfarbigen Bildern u. etwa 300 einfarbigen Bildern.* Gutenberg Verl. 24 Bde in 12 geb. Leinen. Neues Exemplar. 14.—

56 **Brunner,** C. Die Lehre von den Geistigen und vom Volke. 2 Bde (1168 S.). 8.—

57 — Liebe, Ehe, Mann und Weib. 435 S. L. 4.50

58 **Budapest.** Budavár ostroma 1849. V. 21. — „Heldenmuthige Vertheidigung d. Stadt u. Festung Ofen". Könyomat, 38×27 cm. 5.—

59 — **Csáth** Béla. Első gondolatom. Francia négyes. Zong. szerzé Cs. B. pesti vakintézeti növendék. 1863. 4°, 7 l. Kotta. 6.—
A pesti vakok intézetének képével a címlapon.

60 — **Dvorzak** F. Am Corso. Polka française für Pianoforte componiert v. F. D. Op. 18. Bp.: Rózsavölgyi. 4°, 5 l. Kotta. 4.—
A pesti Dunapart 3 remek színes könyomatú képével a címlapon.

61 — **Fahrbach** Fülöp. Hazai emlék. Magyar népdalinduló, VIII. sz. Zongorára szerzé: F. F. 112. mű. Bp.: Táborszky és Parsch. 4°, 5 l. Kotta. 4.—
Budapest Dunapartjának szép képével a címlapon.

62 — **József nádor. Tatár Péter.** Emléksorok őfensége ausztriai Főherczeg József Magyarország volt nádorának a pesti József téren emelt szobrának leleplezése ünnepére 1869. évi április 25-én. Kis-4°, 2 l. Mind a címlap, mind a vers szövege egyoldalasan selyemre van nyomva. Kék moirée kötésben, ezüst nyomású dísszel. Fedőlap közepén koronás magyar címer. Hátlapján növényi keretben: „Pest 1869 IV. 25" felírással. 120.—

63 — A **Kol Nidreh kottája.** Transcription für Piano forte. Bp.: Táborszky. 4°, 5 l. Kotta. 12.—
A dohányutcai zsidótemplom szép képével a címlapon.

64 — **Kováltsik** A. Magyar kedélyes ifjúság. A legkedveltebb csárdások gyűjteménye zongorára könyü modorban alk. K. A. Pest: Rózsavölgyi. 4°, 15 l. Kotta. 8.—
A pesti lánchíd nemek képével a címlapon.

65 — **Lewenklaw** v. Ameulburn H. Neuwe Chronica Turckischer Nation von Turcken selbst beschrieben. Franckfurt A/M: Wechel, 1595. Folio. 4 sztlan lev., 535 l., díszes régi barna borjúbör, igen dús hátaranyozással, bordázott háttal. 40.—
Páratlanul ritka korai nyomtatvány. Buda és Pest abszolút ritka XVII. sz.-beli rézmetszetű képével. Kifogástalan példány.

66 — **Március 15. emlék.** Kötelező aláírás a Szabadság téren [Ma Petőfi-tér környéke] Pesten a nemzet által emelendő emlék „Martius 15. 1848" költségeire. — Gyűjtőív Rottenbiller Leopold elnök, Bírányi Ákos jegyző sajátkezű aláírásával. Ívtartó: Földvár mezőváros közön-

Halbig ~~József~~ Janos?

szobrász.

A pesti műegylet 1853. évi november – decemberi kiállításán: Erzsébet királyné mellszobra.
A december – januári kiállításon: I. Ferencz József mellszobra és Erzsébet királyné mellszobra.

Halbig, Andreas német szobrász * 1807. Donnersdorfban ‡ † 1869. Penzingben Bécs mellett. Németországban, majd 1857-től Bécsben főleg templomok részére dolgozott új-góth és román stilben. 1859. megbízták, hogy a pesti belvárosi plébaniatemplom előtti ~~téren~~ térre góth stilben Szentháromság-szobrot készitsen. A szobrot 1863. állitotta fel, de még ez évben a vihar annyira megrongálta, hogy a roskadozó emlékművet 1879(?). ~~[illegible]~~ lebontották. (Vas. Ujs. 1862 533. l.) — (X) Johann német szobrász, az előbbinek öccse

* 1814. Donnersdorfban, † 1882. Münchenben, hol 1846-tól a Polytechnikumon a szobrászat tanára volt. A bajor királyi udvar sokat foglalkoztatta; számos emlékművet, siremléket és mellszobrot készitett. Schwanthaler iskolájába tartozott, kinek irányát a reáliznmus felé fejlesztette. H. mű-

‡ (Bajororsz.),

~~Gyúrói uradalom~~ területen levő urnatemető VI. 16.

Halbig János

nebrán

l.

A Pesti Városhára

1936. 7-8. n.

20 l.

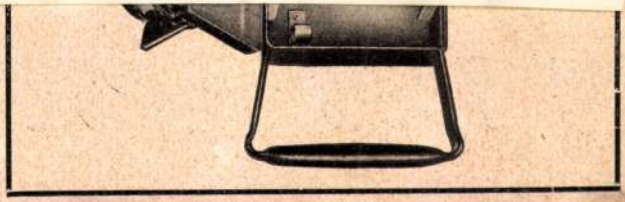

Lakatosmühelyek rész

MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MŰVEK,
BUDAPEST, VI., TE

Halbig János

Szobrai

53. **Gróf Széchenyi István nagy mellszobra.** Gipsz. Jelzése: Modellirt und in Marmor ausgeführt von Prof. Joh. Halbig. München, 1860. Készült Halbig János szobrász (1814—1882) eredetije nyomán, a mely a budapesti városház tanácskozó termét díszíti. (2003. sz.)

Széchenyi Museum

Dívald Akad. palotája

86. l.

III.

HERRMANN MIKSA

MŰEGYETEMI NY. R. TANÁR

Melléklet a Vasárnapi Ujság 17-ik számához 1869. ápr. 25.

Irodalom és művészet.

— *(József nádor)* emlékszobrának leleplezése alkalmából figyelmeztetjük olvasóinkat a „Nádor-emlék“ czimü diszműre, mely a b. e. nádor sikerült arczképével, 4-edrétben, vastag velinen s pompás kiállitással még 1865-ben jelent meg Heckenast Gusztáv kiadásában. A könyv beltartalma ép oly kitünő, mint kül-kiállitása. József nádor részletes és pragmatikus életrajza *Horváth* Mihálytól foglalja el a könyv nagyobb részét, azután „Pályalombok“ következnek a bold. nádor életéből *Garay* Jánostól, több balladában. Mindkét rész még 1847-ben iratott s 48-ban kellett volna megjelennie, de akkor a bekövetkezett események miatt háttérbe szorulva, később pedig nem jelenhetvén meg, kiadása igy maradt egészen 1865-ig. A diszes emlékmü ára aranyozott diszkötésben csak 5 frt. Az arczkép külön is kapható 80 kron.

(„Gyulai Pál elbeszélései“) czim alatt az angol Spectator czikket közöl, melyben az iró találó és helyes megjegyzéseket tesz irodalmi viszonyainkra. Gyulai Pál működését, lelkiismeretességeért, nagyra becsüli; Vörösmarty életrajzáról és Petőfi vegyes müveinek kiadásáról nagy dicsérettel emlékezik meg. Végül áttér Gyulai beszélyeire, és elemezi az „egyenlő becsü“ müvek közül a „Fösvény halálát“ és „Egy régi magyar ház utolsó gazdáját.“ Utóbbinak főalakja, Radnóthi felől igy ir: „A büszke öreg ur rajza, ki egy hűséges szolgája társaságában pusztul el, kivel ujra éli közös multjokat, egyike a legigazabb szenvedélyü képeknek, a mit csak valaha rajzoltak; s mégis akkora szerzőnk önuralma, hogy soha a legfinyásabb olvasó izlését sem sérti.“

** *(Hugo Viktor uj regénye)* — „Az ember, ki nevet“ — következő előszóval jelent meg: „Angliában nagyszerü minden; még a rosz is, az oligarchia is. Az angol patritiatus a szó legszorosabb értelmében veendő patritiatus. Az övénél kitünőbb, rettenetesebb és életképesebb hűbériség nincs, s ismerjük el, hogy ezen hűbéri rendszer hasznos volt a maga idejében. Anglia az, hol tanulmányozni kell a tüneményt, melynek neve uraság s Franczia-ország az, hol tanulmányozni kell a tüneményt, melynek neve: királyság. Ezen könyvnek „Aristocratia“ lenne a valódi czime. Egy másiknak, mely következni fog, czime lehetne a „Monarchia.“ S ez a két könyv — ha befejezheti művét az iró — előzménye és eredete leend egy harmadiknak, melynek czime lesz „kilenczvenhárom.“

** *(Beöthy Zsolt)* munkatársunk, kitől épen mai számunk kezdi meg egy beszély közlését, egy kötetes regényt fejezett be, „Egy emberke“ czim alatt. Megjelenik a jövő hó elején. Bolti ára 1 frt 50 kr lesz. Előre megrendelhető azonban (bár aláirási iv reá kibocsátva nincs) 1 frtért a szerzőnél (Aldunasor 23 sz.). A pénzt nem kell beküldeni, csak a megrendelést, mire a könyv megjelenése után azonnal, utánvétellel küldetik meg. Öt egyszerre beküldött megrendelésre egy ingyen példány jár. — Beöthy Zsolt fiatal elbeszélőink egyik tehetségesbike; regényétől élvezetet is várunk s tehetsége is méltánylást és pártolást érdemel. Ajánljuk olvasóink figyelmébe.

(B. Orbán Balázs) „Székelyföld“ czimü nagy munkájából, melyet annyiszor ajánlottunk már közönségünk figyelmébe, megjelent a második kötet, Csik-széket ismertető. Ebben is, mint az elébbiben igen sok nép- és földismei anyag van összehalmozva. Kiállitása diszesebb az elsőnél, a Ráthféle uj könyvnyomda-társulatnál készült; képeit legismertebb festőink és metszőink készitették. Ára könyvárusi uton 3 ft. Előfizetés azonban most is elfogadtatik, a hátralevőkkel együtt a megjelent kötetekre is, 2 ftjával. Csak a 3-ik kötet, Háromszék, lesz drágább a többinél 50 krral, mert tetemesen nagyobb. Az előfizetések Ráth Mórhoz küldendők.

** *(A „Hivatalos statisztikai közlemények“)* mult évi folyamának ötödik füzete megjelent, gazdag anyaggal a hazai tanügyet illetőleg. Vaskos negyedrét kötet 297 oldallal. E kötetet *Barsi* József szerkesztette.

** *(Koos Ferencz)* derék bukuresti pap kidolgozta Románia földrajzát s térképpel együtt Aignernél kiadta. Ára 50 kr. Igen hasznos és czélszerű munkácska, mely nemcsak a romániai magyar iskoláknak fog jó szolgálatot tenni, hanem őként a székelyek — kik tudvalevőleg mindig ándorolnak ki — fogják jó hasznát vehetni.

** *(Megjelent)* s beküldetett szerkesztőségünkhez: *Költemények*, irta E. Kovács Gyula. A tehetséges ifju költőt, ki mint szinész is szép reményekre jogosit, lapunk olvasói is ismerik egy pár itt megjelent költeményéből. — Ajánljuk a közönség figyelmébe. Ára?

** *(Uj könyvek.)* A fentebb emlitetteken kivül a hét folytán következő uj könyvek küldettek be szerkesztőségünkhöz: 1. „Az eperfa és selyemtenyésztés gyakorlati népszerü szabályai.“ Egy függelékkel a gyümölcsfa- és méhtenyésztésről. Irta *Vukasinovics* Antal, Verőczemegye selyemtenyésztési felügyelője; 3-ik javitott kiadás. Ára 80 kr. Oszterlamm könyvkereskedése által kapható. — 2. „Tan- és olvasó-könyv közép és főelemi tanodák számára.“ Irták *Bánhegyi* István tanitó-képezdei igazgató és dr. *Emericzy* Géza gymn. tanár. Kiadta Dobay Sándor Nyiregyházán. Ára? — 3. „Tarczai család.“ Költői elbeszélés 13 énekben. Irta *Egervári* Ödön. Tarkővár romjai rajzával. Ára 1 frt. Eggenberger F. bizománya.

(Egy röpirat) küldetett be hozzánk a következő czim alatt: „Mi haszna volt a kormánynak a választásoknál a kath. papság korteskedéséből?“ Irta Kovács Albert, pesti ref. theol. tanár. Ára 20 kr.

** *(A „Gazdászati Közlöny“)* 4-ik füzete az előbbiekhez hasonló érdekes szaktartalommal megjelent. Tartalmából kiemeljük a párisi világtárlaton kiállitott aratő- és kaszáló-gépek ábrákkal illustrált ismertetését.

** *(Az „Erdélyi Gazda“)* első száma megjelent. Eléggé czélszerűen van összeállitva s b. Bánffy Jánostól, Szabó Samutól és Paget Jánostól közöl czikkeket.

** *(„Árny és Fény“)* czimű beszélygyüjteményre hirdet előfizetést Kolozsvárt Miksa György. Az előfizetési dij: 1 frt, junius 8-áig küldendő Vokál Jánoshoz Nagy-Enyedre.

Közintézetek, egyletek.

** *(A nőképző-egylet választmánya)* 19 hölgy jelenlétében — ülést tartott, melyben több érdekes tárgy került szőnyegre. Az októberben megnyitandó tanfolyamra eddigelé a következő szakerők vállalkoztak: Gyulai Pál a szépmütanra, (hetenkint két órára,) Berecz Antal a természettudományokra, (dijáról az egylet javára lemondván,) Dömötör János a lélek- és neveléstanra, Torkos László az embermüvelődés történetére, melyhez a külföldi irodalomból keresnek kézi könyvet, s azt lefordittatják. (Egy választmányi hölgy ajánlkozott is lefordítására minden dij nélkül.) A felügyelőnő állomására — hat ajánlott közül — nagy szótöbbséggel Vachot Sándornét választották meg.

** *(Corvina.)* A Corvina részvénytársulat alakuló választmányi ülésében elnökké — miután *Türr* István altábornagy a közgyülés által közfelkiáltással tiszteletbeli elnökké lőn választva — *Ivánka* Imre, alelnökké *Ullmann* Károly, vezénylő igazgatóvá Ormódy Bertalan választattak meg.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

** *(Vizvezeték.)* A főgyüjtő-medenczének épitése végett szükségelt ásatásokat és kőtörést Kőbányán Rengel Antal kavicsszállitó vállalta el. Egészben 4000 négyszögöletet kell kiásni, illetőleg kivágni, s ebből 2200 öl föld, 1800 öl pedig kőréteg. A vállalkozó, kinek e munkával augusztus végeig készen kell lennie, egy négyszögöl föld kiásatásáért 5 ft. 40 krt, egy öl kő kitöréséért pedig 20 ftot kap.

** *(Pestváros)* oly gyárak számára, melyek természetöknél fogva a szomszédok egészségére ártalmasak, a Ferenczváros on kivül jelölt ki helyiséget. A belügyminiszterium most felszólitotta a várost, hogy határozza meg szabatosan, mily gyárak tartoznak a fentebb emlitettek közé, s egyáltalában határozott szabályokat állitson fel, s azokat terjeszsze a miniszterium elé.

** *(Egy külföldi szaklap)* igen dicsérőleg emlékszik meg a Budán készülő Ganzféle vasuti kerekekről, s felemliti, hogy e kerekekből az osztrák állami vasut eddig 18,952 darabot használt, s ezek közül 13 év alatt csak 14 db tört el használat közben.

** *(„Aurora“)* czimmel egy uj könyvnyomtató és könyvkötő részvénytársaság van keletkezőben. A vállalat alaptőkéje 300,000 ft lesz. Alapitókul Kozmovszky Antalt, Galbawi Mártont, Kollár Mártont és Noséda Gyulát mondják.

** *(A belügyminiszter)* valamennyi hatóságot felhivta a gyógyszertárak létszámának kimutatására, miután legközelebb a gyógyszertárak rendeztetni fognak.

** *(Katonai életbiztositó-bank).* A porosz hadügyérség, katonai tisztek és katonai hivatalnokok számára életbiztositó bankot állit föl, melynek alapszabályai már meg is erősitvék. Ez a kölcsönösség elvén alapszik, — s ha az állam életrevalóságát észleli ez intézetnek, a tőkeösszeget valószinüleg biztositandja.

Balesetek, elemi csapások.

** *(Tüzvész ütött ki)* Széleskúton Sopronmegyében, mely alkalommal a belügyminiszteriumhoz érkezett jelentés szerint, 54 ház és 16 mellék-épület hamvadt el. A kár, hir szerint, meghaladja a 30,500 forintot.

** *(Egy megrenditő gyász-eset)* idézte fel a mult napokban Brassó összes polgárainak részvétét. Az ott állomásozó 55. sz. gr. Gondrecourt gyalog-sorezred kapitánya, Mozuth Simon, hadsegéde kiséretében lovagolván, egy kőhid mellett lova megbokrosodott. A kapitány sarkantyút adott neki, mire a ló egészen elvadulva futni kezdett, s a brassói papirmalomhoz vezető utczának kanyarulatánál oly szerencsétlenül vetette földre lovagját, hogy ennek koponyája több darabokba tört, s agyvérzés következtében néhány óra mulva meghalálozott. Pár nappal előbb a szerencsétlen kapitány egy barátjánál, kinek fia az ő távollevő gyermekével egykoru volt, ebéden lévén, a fiunak emlékül egy ezüstpénzt adott, s csodás előérzettel mondá barátjának: „Ugy sejtem, hogy nőmet és gyermekemet többé soha sem fogom látni.“

Mi ujság?

(A képviselőház első ülése) f. hó 22-dikén tartatott meg. Korelnökökül Boczkó, Táncsics és Pribék Antal voltak emlegetve. Táncsics nem volt jelen; Boczkó kijelentette, hogy ő nem is nagyon koros még, mert csak 1789-ben született, különben is erősen köhög. *Pribék* Antal ezek folytán éljenzés közt elfoglalta az elnöki széket. Beszédét, melyben a megkezdett munka tovább folytatását emliti a ház teendőjeként, élénken megéljenezték a jobboldalon.

Ezután *Zichy* Ferr. Victor, *Jurka* Bazil, *Perényi* Zs. báró, *Széll* Kálmán, *Radó* Kálmán és *Jurkovich* Miklós korjegyzőkül megválasztatván,

Korelnök jelenti, hogy ő Felsége szombaton déli 12 órakor fogja az országgyülést Budán a kir. palotában megnyitni.

Irányi Dániel jelenti ezután elvtársai nevében is, hogy ők nem fognak megjelenni a megnyitáson, ha sárgafekete lobogó helyett nemzeti nem tűzetik Buda várra; különben is az országgyülés székhelye Pest, a megnyitásnak is ott kell történni. Ezért sem mennek. *Csanády* Sándor is ez értelemben beszél. *Andrássy* gr. fejtegeti, hogy Buda nem nézendő külön városnak Pesttől; Magyarország fővárosa Pest-Buda. A sárgafekete lobogó csak mint ő Felsége személyes lobogója van a váron. — E tekintetben *Deák Ferencz* is egy véleményben van vele; de ohajtaná, hogy a megnyitás alkalmára a magyar és horvát lobogók is kitüzessenek. Különben megnyitásra, bezárásra máskor sem jelent meg minden képviselő; most is elmaradhat, a kinek tetszik. *Keglevich Béla* tiltakozik az ellen, mintha az elmaradók mindnyájan a lobogó miatt maradnának el. *Andrássy* Gy. gr. miniszterelnök Deák kivánatára megjegyzi, hogy az intézkedés megtörtént, hogy a *magyar és horvát zászló a budai palotára kitüzessék.* — Szólott még *Tisza* K. Irányit czáfolva, és *Madarász* Irányi értelmében. Legközelebbi ülés f. hó 26-kán.

(Kinevezések a honvédséghez.) A hivatalos lap ápr. 22-iki száma számos honvédtiszt kinevezését közli; a „Politikai Ujdonságok“-ban közzéteszszük valamennyit; addig is följegyezzük, hogy kerületi parancsnokokká: a pesti honvédkerületbe *Pongrácz Sándor* ezredest, a budai kerületbe *Czillich Ede* ezredest, a pozsonyi kerületbe Dobói *Dobay József* ezredest, a kassai kerületbe *Máriássy János* ezredest, a kolozsvári kerületbe *Graeff Ede* tábornokot, a zágrábi kerületbe gr. *Kulmer Frigyes* ezredest nevezte ki ő Felsége. Továbbá kineveztettek ezredesekké, a létszámban való nyilvántartás mellett: gr. *Andrássy Gyula*, *Hollán Ernő* és *Tóth Ágoston*.

*

** *(Király ő Felsége)* f. hó 20-ikán érkezett meg Pestre. Az indóháznál Wenckheim miniszter és Thaisz Elek fogadták. Még az nap folytán többször értekezett a miniszterelnökkel. — A királyi udvar nemsokára Gödöllőre költözik.

** *(A honvédség számára)* állandó főtanosztály állittatik Pesten, a honvédelmi főparancsnok közvetlen felügyelete alatt.

= *(József nádor szobrának leleplezési ünnepélye)* ápr. 25-én déli 12 órakor veszi kezdetét. Az ünnepély a rendező bizottmány által közzé tett programm szerint következőleg fog véghez menni: Ő Felségének és a legfelsőbb udvarnak megérkezése előtt a meghivott vendégek, továbbá a helybeli czéhek, testületek, tanuló ifjuság zászlóikkal együtt, előre készitett terv szerint, az erre választott rendezők igazgatása alatt elhelyeztetnek. Ő Felségét a hely szinén a városi bizottmány hódolatteljesen fogadja, és ezzel az ünnepély megkezdetik. Mindenekelőtt Magyarország hgprimása rövid vallási szertartást végzend. Ezután Pestváros főpolgármestere a szobor történetére vonatkozó rövid beszédet olvas, melyre ő császári és apostoli kir. Felsége kegyelmesen válaszol, és az udvari szermesternek parancsot ad a szobor leleplezésére. Az udvari szermester e parancsra az udvari sátor mellett helyt foglaló Halbig szobrászhoz fordul, kinek intésére a szobor feletti boriték és függöny leesik, és a szobor látható lesz. A leleplezést azonnal trombitaharsogás, dobpergés, a városi összes harangok zugása, a szt Gellért és budai várhegyen ágyuk dörgése fogja jelezni, miközben a József-téren felállitott diszőrség fegyverrel tiszteleg, a szózat a pesti zenekedvelők egyletének vegyes énekkara által énekeltetik. Halbig szobrász ő Felségének bemutattatik; és diszesen felöltözött leánykák a szobor lépcsőzetére koszorukat raknak, és ezzel a leleplezési ünnepély végét éri,

** *(Halbig müncheni szobrász,)* ki a József nádor szobrát öntötte, műve leleplezésének ünnepélyére Pestre érkezett. Ez ünnepélyen Budaváros, valamint az akademia s Kisfaludy-társaság is képviselve lesznek.

** *(Zágrábban)* királyi palotát akarnak épiteni, és a város közelében két jószágot a király számára megvenni.

** *(A magyar testörség)* eddig fölállitott osztálya Budára érkezett, hogy megkezdje szolgálatát. A teljes létszám juniusban lesz fölállitva.

** *(Királyi biztossá)* neveztetett ki Somogy megyébe Rajner Pál, barsi főispán.

** *(A képviselőház pártjai)* f. hó 21-én tartották első tanácskozmányaikat. *A Deák-párt* tagjai déli 12 órakor az uri-utczai klub-helyiségekben gyültek össze. Megválaszták itt *Somssich* Pált a tanácskozmány elnökének, ki nehány meleg szóval üdvözölvén a gyülést, *Deák* Ferencz szólalt fel. Deák mintegy husz perczig tartó beszédet mondott, melyben rövid történeti visszapillantások után, a párt álláspontja s legközelebbi feladatairól szólt. Ezek a kiegyezési mű csonkitatlan fenntartása és a reformok minél szélesebb alapon való alkalmazásából állanak. Deák különösen s ismételten hangsulyozá, „az állam alapja“ megvédése, s minden közjogi vita elkerülésének föltétlen szükségességét. Beszédének további folyamában a párt tagjainak egymás iránti viszonya, s egyéb házi ügyekről szólt, és szavai sokszoros éljennel fogadtattak. Utóbb a kör egyik mellék szobájában miniszteri tanácsot tartottak, melyben Deák is részt vett. — *A szélső-baloldal* a d. u. első óráiban tartott értekezletet *Csernovics* Péter lakásán. Itt a többség elhatározá, hogy fenntartja ugyan a külön klubot, de beiratja magát egyszersmind a balközép-klubba s résztvesz ott a discussiókban. Csak *Madarász, Irányi* s még nehányan tiltakoztak ez ellen, s kijelenték, hogy nem vesznek részt a balközép tanácskozásaiban. Madarász s Irányi csakugyan el se mentek az ezen ülésre következő balközép-tanácskozmányra, mig a párt egyéb tagjai, köztük Szilágyi Virgil, Henszlmann s Csernovics azon jelen voltak. — A *balközép* tanácskozmánya 5 órakor volt a váczi-utczai helyiségben, és fél 7 óráig tartott. Itt az ülést *Ghyczy* Kálmán nyitotta meg, mint ez ülésre megválasztott elnök, mig a rendes klub-elnök megválasztása akkorra halasztatott, midőn a klub véglegesen megalakul.

** *(A regnikolaris deputáczió,)* mely Fiume városa államjogi állása felett folytatandó tárgyalások végett küldetett ki, e hó végén ismét egybegyül, hogy tanácskozásainak folyamát ujból felvegye.

** *(Liszt Ferencz)* körlevelet intézett az őt meghivott pest-budai műtestületek képviselőihez, Erkel Fer. főzeneigazgatóhoz czimezve: „Felette kedvező körülménynek tekintem reám nézve ama rokonszenves fölkarolást, melyben az én — Önök által oly megtisztelő alakban elsorolt — műveim legelőször is Pesten részesültek. Hálás érzülettel emlékezvén a pesti zeneéletnek ama hármas nyilvánulására, melyet „esztergomi misém“ — „Erzsébetem“ és a „Koronázási misém“-nek Pesten történt első előadásai képeznek; szives meghivásuknak engedve szerencsémnek tartom önök körében legközelebb megjelenhetni. Kérem, legyenek önök uraim meggyőződve arról, miszerént öröklő benső érzülettel vagyok és maradok önöknek lekötelezett tisztelő honfi társuk. Bécs, ápr. 14. 1869.“ Liszt Ferencz.

** *(Liszt Ferencz)* apr. 21-én érkezett Pestre s itt Schwendtner belvárosi plébános vendége, kinek régi ismerőse és barátja. Nagy hangversenyeit a jövő héten, e hó 26-án és 30-án rendezi. Az elsőben előadják a „Dante“-symphoniát egészen (eddig e nagyszerü műből csak a „Pokol“-t hallottuk), a „Harczi dalok“-at s a „Koronázási misé“-t. A másodikban a „Hungaria“ symphoniai zeneköltemény, a 138-dik Zsoltár-t magán énekkarra női karral, hegedü, hárfa, zongora és harmonium kisérettel s végül a „Koronázási misé“-t másodszor. A „Hungaria“ magán részét Pauliné asszony fogja énekelni. — A zenekar 150 zenészből, a férfi és női karok 200 közreműködőből fognak állani s a „Budai dalárda“ intézkedéseket tett, hogy a „Harczi dalok“-at száz dalárdai tag adja elő.

— *(Népünnep.)* Ápr. 22-án mint Valeria főhgnő születésnapján a terézvárosi baloldali választók bizottmánya a városligetben népünnepélyt rendezett. Az idő az ünnepélynek nem nagyon kedvezett; de azért jelen volt szép számu közönség, a melyet zenekarok mulattatak s a csárdás is járta. Az ünnepélyi hely bemenetelénél a Hermina-mezőn egy akós hordó volt felállitva. A hordó kékre volt festve, az abroncsok fehérre. Két polgár állott mellette, s az arra menőket felhivták egy krajczár adakozásra, mely a hordóba dobatott. Voltak természetesen, kik hatosokat, husz krajczárosokat stb. is bedobáltak. Az itt összegyült pénzből aranyérmet szándékoznak e nap emlékére veretni, azt a királyné ő Felségének a kis főhgnő számára átnyujtani. A Hermina-kápolna nyitva volt és zászlók ékiték. A kápolna ajtaja felett három zászló volt: jobbra *sárga-fekete lobogó* virágkoszoruval diszitve, közepén fehér lobogó, nemzeti szinnel szegélyezve, e felirattal: „Mária Valeria főhgnő születés-napján,“ balra pedig nemzeti lobogó lengett. A kápolna telve volt ájtatoskodókkal. Jókai 5 óra tájban barátai kiséretében kocsiján megjelent itt ünneplő választói között. Félórát töltött itt, s megjelente s távoztakor megéljenezték. A rendező polgárok constableri jelvényt viseltek. — (Sz—nk.)

** *(Özvegy Déryné)*, a magyar szin- és dalmüvészetben egykor ismert név jelenleg már elaggult, 77 évet tulhaladt nő, Miskolczon lakik, nélkülözésnek kitéve. Az ott működő szintársulat igazgatója, Egressi Ákos, két rendbeli előadást tartott az elszegényedett müvésznő javára. — Jó volna, ha más vidéki szinigazgatók is követnék Egressi Ákos példáját s hazai szinmüvészetünk ezen első uttörőjének végnapjait enyhiteni törekednének.

** *(Halálozások.)* *Horváth* Pál őrnagy, ki 1813-ban Napoleon ellen harczolt és a lipcsei ütközetben is részt vett, néhány nap előtt Brassóban meghalt. — Érmészetünket érzékeny csapás érte pészaki báró *Bajzáth* György ápril 3-ikán történt kimulta által. Bajzáth nemcsak gyüjtő, hanem iró is volt, s igy veszteségünk annál nagyobb, irja az „Archaeologai Értesitő.“

Nemzeti szinház.

Péntek, ápr. 16. „*A falusiak.*“ Vigjáték 3 felv. Irta Szigeti József.

Szombat, ápr. 17. VI. olasz operai előadásul: „*Az álarczos bál.*“ Opera 5 felv. Zenéjét szerz. Verdi.

Vasárnap, ápr. 18. „*A czigány.*“ Eredeti népszinmü dalokkal 3 felv. Irta Szigligeti.

Hétfő, ápr. 19. „*Az utolsó levél.*“ Vigj. 3 felv. Sardou után ford. Szerdahelyi.

Kedd, ápr. 20. VII. olasz opera előadásul: „*Ernani.*“ Opera 4 felv. Zenéjét szerz. Verdi.

Szerda, ápr. 21. „*A bajusz.*“ Eredeti vigjáték 3 felv. Irta Szigligeti.

Csütörtök, ápr. 22. VIII. olasz operai előadásul: „*Faust.*“ Opera 5 felv. Zenéjét szerz. Gounod.

Szerkesztői mondanivaló.

— **A frakk és a szür.** Az eszme nem volna rosz, sem a tárgy hálátlan; de a kidolgozás nehézkes, költőietlen, formátlan. Nem közölhetjük. Szerzőjétől prózát szivesebben vennénk.

— **A. S.** A férj, Keserv, — nem ütik meg a mértéket. Erőltetés költői ér nélkül.

— **L. F.** A vers közlésének nem a két utolsó strófa szolgál akadályul, ez talán még a legjobb az egészben; hanem az egész az, a mi az egészet nem adhatóvá teszi.

— **F. J.** Az orosz beszélyről csak e hét folytán nyilatkozhatunk.

— **Munkács.** L. J. A kis vers mindenesetre tehetségre mutat; javitó kéz még jobbá is tehetné. De ne siessünk a nyilvános fellépéssel. Fiatal ember előtt még hosszu pálya áll, s később maga is kedvetlenül tekinthetne első szülöttére. Csak előre, kitartással, tanulmánynyal. Pár év mulva — viszontlátásra! — Az illető barátságos üdvözletét küldi az apának!

— **M.-Ludas.** H. P. urnak R. L. átadta a beküldött képeket, melyekből kettőt használni fogunk.

SAKKJÁTÉK.

491-dik sz. f. — Gold Samutól
(Bécsben.)

Sötét.

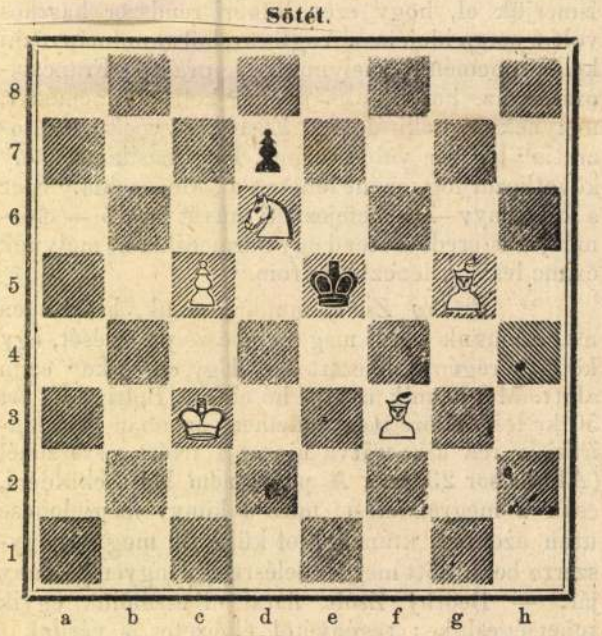

Világos.

Világos indul s az 4-dik lépésre mattot mond.

A 486-dik számu feladvány megfejtése.

(Bayer Konrádtól, Olmützben.)

Világos.	Sötét.	Világos.	Sötét.
1. He6—c5	1. Ff5—g6:	1.	63—c2:
2. f2—f4 †	2. tetsz. sz.	2. Vg6—g7 †	Ke5—d5:
3. c2—c4 v. e3—e4 matt.		3. Vg7—d4 matt.	

Helyesen fejtették meg: *Veszprémben:* Fülöp József. — *Miskolczon:* Czenthe József. — *Harasztiban:* gr. Festetics Bennó. — Freund József. — *Karczagon:* Kacsó Lajos. *Gelsén:* Glesinger Zsigmond. — *Jászkiséren:* Galmabos István. — *Csákváron:* Kling Iván. — *Londonban:* Gorgias Viktor. — A *pesti* sakk-kör.

HETI-NAPTÁR.

Hónapi- és hetinap	Katholikus és protestans naptár		Görög-orosz naptár	Izraeliták naptára	Nap hossza	Nap kél	Nap nyug.	Hold hossza	Hold kél	Hold nyug.
	Április		Április (ó)	Ijár R.	f. p.	ó. p.	ó. p.	f. p.	ó. p.	ó. p.
25	**Vasár**	**C 4** Márk evan.	**C 4 Cantate**	**13 É 6 Vajhi**	14 Kis husv.	35 14	4 56	7 0	203 59	6 16	4 35
26	Hétfő	Ervin, Kilit ☽	Marczellin	14 Martius	15 Félböjt	36 13	4 54	7 1	218 38	7 35	5 18
27	Kedd	Peregrin hitv.	Zita	15 Aristar.	16 Szem	37 11	4 53	7 2	233 12	8 47	5 49
28	Szerda	Vitál és Valéri	Váli	16 Agapia	17 Szelh	38 9	4 51	7 3	247 20	9 56	6 17
29	Csöt.	Maximin	Antalka	17 Nagy csöt. †	18 Lag B'om	39 7	4 50	7 4	261 1	10 59	7 8
30	Pént.	Sienai Katalin	Entróp	18 Nagy pént. †	19	40 6	4 48	7 5	274 14	11 55	7 53
1	Szom.	Fülöp és Jakab	Fülöp, Jakab	19 János †	**20 S. 4. per.**	41 4	4 46	7 8	287 4	regg.	regg.

Hold változásai. ☽ Holdtölte 26-án reggeli 7 óra 37 perczkor.

TARTALOM.

Jókainé (arczkép). — Szalonka-les. — A nyomoruság pitvarában. — József nádorról. — A kelet-indiai bayadérek táncza (képpel). — Halászat Floridában (képpel). — Vályogvető czigányok (képpel). — Börtön-krónika. — A párisi világtárlat és a magyar ipar. — Egyveleg. — **Tárház:** A magyar tudom. akademia ünnepélyes közgyülése. — Irodalom és müvészet. — Közintézetek, egyletek. — Ipar, gazdaság kereskedés. — Közlekedés. — Balesetek, elemi csapások. — Mi ujság? — Nemzeti szinház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.** (L. magyar-utcza 21. sz.

Halbig

H., 2. *Johann*, német szobrász, az előbbinek öccse, * Donnersdorf 1814., † 1882. Münchenben élt és sok emlékszobrot, dekoratív művet készített München és bajor városok számára. József nádor bronz emlékszobra a budapesti József-téren (1869) monumentális felfogásának kiváló tanusága. — Irodalom: *Buday* I., Budapest közterein álló szobroknak törzskönyve. József Nádor szobrának leírása és története, Budapest 1895.

K. Gy. I. 438 l.

okkal körülvett s bástyákkal megerösitett várost
dak vannak, a „Paludi"-n (8) innen felállitott
i e' mortari" (6) lángba boritottak. A városban
órban a puskaporos torony (Torre della Moni-
obbant fel (2). Balról a császári gyalogság áll
t hegyek foglalják el városokkal. Az előtérben
nte Marescial Caraffa et altri offitiali" (4)
" fogadják a „Turchi"-t „che presentano le
n tagu küldöttség mélyen meghajolva nyujtja
a két kulcsot ~~bátszik~~. Felirata a lebegő pajzson:
iazza di S. GIOB
ll armi Cesaree li 12. feb. 1686
lotta del Sig^r Ten^e Marescial
Carraffa
detű s „8. Paludi" befejezésű magyarázat után:
lio. Giacomo de Rossi dalle sue stampe in
n Priu. del S. Pont. 1686."
et, méretei a vonalkeretnek 20·3 : 26·5 cm.
4938.

Halbig János
nobrázt

József nádor nobra-

ivód

=

Kacziány Ödön: Pesti mü-
vészélet az ötvenes és hatva-
nas években. Művészet
1910. 18. l.

Horváth és
Garai:
Nádor emlék.
Pest
1865

Halbig, Johann

27. §.

Az ügyiratok beiktatásuk után a megfelelő s folyó lapszámmal ellátott tárgymutatóba azonnal bevezetendők. Az indikálás oly módon történik, hogy a tárgymutatóba a beadvány tárgya, a beadó hatóság, vagy fél neve és a beadvány iktatókönyvi száma bejegyeztetik.

28. §.

A tárgymutatók betürendben vezetendők, a vezérszó kezdőbetüjének szoros figyelembe vételével. Kettős, vagy több vezérszóval biró beadványokról a megfelelő vezérszavaknál utaló bejegyzések eszközlendők.

Ugyanazon tárgyban később érkező ügyiratok, vagy ugyanazon tárgyban későbben foganatosított intézkedések ugyanaz alatt a vezérszó alatt vezettetnek be, oly módon, hogy a tárgymutató «Iktatókönyvi szám» czimü rovatába az új beadványnak csak iktató-száma iratik be, de föléje irandó e jelzés: Utóirat. Ha azonban az

Lajtai Béla:

Br. EÖTVÖS JÓZSEF MŰVÉSZETPOLITIKÁJA

Valamint egy holland gyémántcsiszoló kezéből kikerült, finoman köszörült briliánskő, villanyárban fürösztve, minden lapjáról csodás színeket ragyogtat fel: az olyan mélyen gondolkozó, költői érzésű államférfinak, aminő br. Eötvös József volt, gondolatvára mindenütt érdekes és elmemozdító, valahol csak megközelitjük. Azonfelül pedig egységes. Nála mindennek egy alapja van, gondolatban egy világot építve fel, kövekből, melyeket tapasztalatai szolgáltattak, de egységgé értelme formálta. Ezt a gondolati egységet érzelmi vonatkozásaiban költeményekben és regényekben, értelmi kapcsolataiban politikai elméletekben és államférfiúi alkotásokban fejezte ki. De mint az a darab gyémánt kő, bármily színes, csak egy, úgy br. Eötvös József poétikai és politikai alkotásai alkotójuk szellemében, annak körülhatárolt és egységes egészében gyökereznek. Most csak művészetpolitikáján mutatjuk ezt ki. Ez is egy művészi alkotás, mely hasonlókép Eötvös alapgondolatából vezethető le, melynek páthoszát és szatiráját, hevét és gúnyját, alkotó erejét és romboló készségét köszönhette, abból, mely élete-műve mottója: «ne higyj oly gondolatban, melynek szíved ellentmond».

Felismerve, hogy a művészet olyan hatalom, melyet ha az állam nem alkalmaz, ellene fordul, arra vezette őt, hogy a művészet és állam viszonyain gondolkozzék.

Ebben azonban még egyéni hajlandósága is megerősítette. Mint költő és regényíró, csupa érzés, gondolat, formaimádás, telve ritmusérzékkel s mint az Izar-parti Athén, München lakosa, igen sokat volt együtt művészekkel, ösmerte Kaulbachot és az ő révén a német művészek elejét. Müncheni tartózkodása alatt, ahol nagy művét írta a XIX. század uralkodó eszméiről, a Pinakothékában alaposan tanulmányozta a művészetet s felösmerte annak államerősítő jellegét, minek következtében állambölcseletében szerephez juttatta. Visszatérte után újra gyakorlati politikával kezd foglalkozni, eleinte persze csak elméletben, röpiratok írásával, vezércikkekben, de a kulturális haladás szükséges voltáról meggyőződve, mindent elkövet, hogy a művészi kultura fellendítését is elősegítse. Már 1848 előtt résztvett a pesti műegylet megalapításában, Trefort Ágost társaságában s a szabadságharc után mindent elkövet a fellendülő magyar művészet istápolására. Még Münchenből ösmerte József nádor szobrának német mesterét, Halbig Jánost (1814—1882), aki ez ügyben Pesten is járt, együtt volt Eötvössel, sőt mellszobrát is elkészíttette vele családja számára. Mikor a Széchenyi-szobor kérdése felmerült, melynek érdekében Eötvös sokat buzgólkodott, első sorban Halbigra gondolt, pedig akkor már a müncheni akadémián tanult Izsó Miklós is, akit Eötvös ösmert, sajnált, támogatott. De Izsót akkor még nem tarthatta ily nagy feladat megoldására képesnek. Halbighoz írt levelében (1861), melyett Klette Gusztáv, fia nevelőjével, a későbbi Keleti Gusztáv tájképfestő, kritikus és a mintarajziskola igazgatójával küldött el, úgy a fiatal festőnövendéket, Keletit, mint «szegény honfitársát», Izsót pártfogásába ajánlotta. Időközben azonban Izsó Miklós csinált egy Széchenyi-mellszobrot, melynek láttára Eötvös arra gondol, hogy az akadémia új palotájának szobrait Izsóval kellene elkészíttetni, hazahívja a fiatal művészt, de terve nem sikerül s Izsó 180 frt kártérítéssel visszamegy Münchenbe. Ott nagy nyomorúság fogadja s újra Eötvöshöz fordul, aki gyűjt is, munkát is szerez a számára. «Ég áldja meg önt és ne csüggedjen el, — írja Eötvös — nem segíthetem úgy, mint kívánnám, mert magam is szegény vagyok, de azon leszek, hogy munkát szerezzek és végre kiben tehetség van és szilárd akarat, annak csak tér kell, hogy dolgozhasson.» Később is folytatja a gyűjtést barátai között, de persze nem annyit, hogy Izsó nyugodtan élhetett volna tanulmányainak és így mihamar hazajött, jó szerencséjében bízva.

Mély és komoly megbecsülésben részesítette Eötvös a fiatal Keleti Gusztávot is, aki a hatvanas években Münchenben tanult. Mikor Halbig a Széchenyi-szobor eszméjével foglalkozik, Eötvös figyelmébe ajánlja neki Keletit, mint «aki Széchenyi állásáról, hazájáról s élete főbb pontjairól minden szükséges felvilágosítást meg tud adni». Később ő lett művészeti tanácsadója is. Keleti hívta fel a figyelmét Székely Bertalanra, mint nagytehetségű történeti festőre, akinek «II. Lajos holttestének feltalálását» Eötvös kezdeményezésére közadakozásból megveszik a mú-

Művészet 1914.

sára. Ez pedig már teljesen az alanyiság vizeire hajtja a festészet ide-oda billenő hajóját. Ha még itt is azt hangsúlyozzuk, hogy a stilus emez objektiv momentumait is az egyén tulajdonképen saját kedvére, arculatára választotta ki és hogy a stilust az igazi nagy művészeknél mindig kizárólag az egyéniség diktálja, úgy akkor a festészet fejlődése szempontjából levonhatjuk a végleges konzekvenciát. Mivel a művészi egyéniségek nem lesznek korszerint kiválóbbak, tehetségesebbek, úgy az általuk megvalósuló stilus sem lehet fokról-fokra értékesebb, fejlettebb. A stilus tehát, mely egyes műalkotásokban, korszakokban megnyilvánul, nem hozza magától értetődőleg a fejlődést. A stilus állítja meg a naturalisztikus tendenciát, a természetutánzás tökélyesbülését. Megtöri a fejlődés fölfelé törekvő vonalát, sőt hanyatlásaiban az eddigi eredményekről is elfelejtkezik, de kárpótlásul ezekért sokkal többet nyujt. Nem azt akarjuk ezzel mondani, hogy a stilusos festmények szükségképen értékesebbek a naturalisztikusoknál, hanem azt, hogy minden fejlődési momentumnál a stilus segítségével egyforma értékes alkotások jöhetnek létre, ami a puszta természetutánzásnál nem lenne lehetséges. A stilus tehát majdnem nivellálja az egyes korokat és lehetővé teszi, hogy egy Botticelli ép olyan értékű, sőt talán kiválóbb képet alkosson, mint egy zseniális modern művész. (Természetesen ezt az összehasonlítást a jövő perspektivájából kell tekintenünk.) Azt azonban el kell ismernünk, hogy szükséges a természetutánzásnak egy bizonyos foka, mely fejlettségével, mondhatni rugékonyságával a stilus eme nivelláló képességét elbírja. Ezt a határvonalat a Krisztusutáni európai festészetben a XIV. század jelöli.

Fejtegetéseink eredménye a következő: igenis van fejlődés a festészetben, rajzban, szobrászatban, melyet a természetutánzásnak folytonos tökéletesebbé válása determinál. Ezt a fejlődési vonalat azonban föloldja a stilus, mely az egyes korszakokban eluralkodik és a naturalisztikus fejlődési tendenciát megállítja, másrészt a művész egyéniségéből fakadó lehetőségeivel a különböző korszakok műalkotásait egyazon nivóba emeli. A művészeti értékelést tehát a stilus és a természet utánzása együttesen határozzák meg, aminthogy a festészet, a szobrászat és a rajz sem egyéb, mint e kettőnek különböző elosztásokban való eggyéválása.

Ilyen szempontokból kell megítélnünk a XIX. század második felében végig vívott és most más utakon továbbzajló festészeti forradalmat. A Barbizoniak, a naturalisták legyőzték az előttük uralkodó, kiszáradt stilusú, természetre nem figyelő akadémikusokat és újra fölvették a XVII. századbeli hollandus paysageistáktól elejtett fonalat. Az ő periodusuk egyszersmind a festészet fejlődéséé volt, mivel még tökéletesebbé, mondhatni objektiven hűségesebbé tették a természet utánzását. Utánuk az impresszionisták következtek. Bár a természetutánzás már nem volt objektiv, de az ettől való eltérést nem a stilus, hanem a dolgokat elfogulatlanul megpillantó látás, az első benyomás irányította. Ez is a természet utánzásából következő fejlődést vitte tovább. El kellett jönnie tehát a csömörnek. Az impresszionizmus fölületességéből, a folytonos természetutánzásból előrelátható volt a kiábrándulás. A stilus hozta meg ezt nekik. Útat engedett az egyéniség mélyebb, kontemplativ megnyilvánulásának, vele a festői eszközök dominálásának, egyúttal pedig az esetlegességtől elvonatkoztatott valóság, mondhatni az ideális iránt keltette föl az érdeklődést. Az előbbiek hozták létre Cezanne művészetét, melynek eredményeit a tanítványok objektiv módon vették át, az utóbbiak szülték túlhajtottságukban a kubizmust.

Nem mondunk itt ezek felől kritikát, egyedül csak példáknak hoztuk fel. Hogy mi következik ez irányok után, azt nem mi vagyunk hivatva eldönteni, ez már kizárólag csak a művészek jussa lehet.

Dr. Ybl Ervin

kodott s a szobor szépségét, sikerülését nagyon a lelkén viselte; élénk cáfolata ez minden olyan föltevésnek, hogy a két nagy államférfiú nem a legőszintébb jóbarátságban élt egykor. Eötvös nagy tisztelete a legnagyobb magyar iránt már abból a legelső levélből kitünik, melyet Voinovich 1838-ból közöl: „Azt vitatják: én a' Grófot gyűlöltem. Valyon miért? Azért-e, mert a' Gróf hazámnak sok jót tett? . . . Nem egy-e mind kettőnknek kivánata; nem egy hazáért dobog-e' szívünk? . . . kérem Gróf urat, legyünk barátok, hogy hazánknak szebb jövendőt készítsünk . . ." (Eötvös Ö. M. XX. 12.) De éppen így meglátszik e tisztelet a nagy buzgalmon is, amellyel Halbig tervét, aki József nádor szobra után egy Széchenyi-szobor készítésére gondol, támogatja, Halbigot ösztönzi segíti.

Pedig a József nádor szobrának felállítása is nehézségekbe ütközött. Az 1861-iki kísérlet sikertelensége nyomán az országban nyomott hangulat uralkodott s intéző körök a szobor felállításával jobb időkre vártak. Eötvös, miként a szobor alkotója maga is, jobb szerették volna (természetesen inkább művészi, mint politikai szempontból) a szobor azonnal való felállítását. Ezek a körülmények előzik meg Eötvös alább közölt első levelét, melynek másik művészettörténeti jelentősége, hogy Keleti Gusztávnak, aki tudvalevőleg Münchenben Fischbach, Schleich és Voltz vezetése mellett tanult, éppen Münchenbe való utazásáról is említést tesz és őt Halbig figyelmébe ajánlja. De talán ennél is érdekesebbek a levél utolsó sorai. Izsó életéhez, aki „Busuló juhász" át Münchenben alkotta meg, adnak egy megható, Eötvösünket is szép fénnyel megvilágító adatot.

Halbigban sokáig élt egy Széchenyi-szobor terve. Míg a palatinus szobrának felállítása még jó darabig húzódott (1865-ben leplezték le), a nemzeti lelkesedés a legnagyobb magyar halála nyomán éppen az abszolutizmus éveiben meghatóan rakosgatja össze adományait Széchenyi emlékének érczszoborral való megörökítésére és Halbig remélte, hogy a nádor főhercegénél kétszerte drágább szobor kivitelét is, pályázat nélkül, reábízzák. Maga Eötvös is — mint a második levélből kitünik — így akarta a kérdést megoldani. Két levele itt következik.

Pesth 28/10. 861.

Verehrtester Herr Halbig!

Als ich gestern vom Lande zurückam, ward ich durch die schönen Büsten überascht (sic!) die Sie so gefällig waren uns zu schicken. Nehmen Sie meinen wärmsten Dank dafür. Meine Kinder sind ganz glücklich über die Ähnlichkeit,[1] ich kann wie natürlich nicht darüber urauch der grosste Künstler, ja eben ein solcher, grosse freude haben kann und es ist jedenfalls gut wenn man der öffentlichen Meinung schon jetzt eine R . . . . ung[1] giebt. — Der Platz des Monumentes ist Ihnen bekannt, wie ich glaube wird die Subscription 100,000—120,000 G. betragen. —[2] Ich überschicke Ihnen diese Zeilen durch G. Klette[3] den Sie als Erzieher meines Sohnes in Pesth gesehen, und der jetzt in München bleibt um sich ganz der Kunst zu widmen, er ist ein hochgebildeter junger Mann, den ich Ihrem Wohlwollen empfehle, und der Ihnen über die Thätigkeit Széchényis, und die Stimmung in Ungarn manche selbst für Ihren Entwurf brauchbare Aufklärungen geben kann. — Und nun empfangen Sie noch einmal meinen Dank. Indem ich Ihnen auch bei dieser Veranlassung meinen armen Landsmann Izso empfehle zeichne ich mich mit ausgezeichneter

Hochachtung

Ihr

ergebenster Diener J. Eötvös.

[1] Rosenberg is (id. h.) azt írja Halbigról: „Er soll an tausend Portraitbüsten angefertigt haben, denen man bei roher Ausführung aber wenigstens Aehnlichkeit nachrühmte."

[1] A papiros itt elszakadt. Bizonyára: Richtung.

[2] L. a köv. levelet. — A József nádor szobrának ára 50,983 frt volt, tehát feleennyi.

[3] E név tudvalevőleg Keleti Gusztávé.

BÁRÓ EÖTVÖS JÓZSEF ÉS A BUDAPESTI SZÉCHENYI-SZOBOR. Voinovich Géza, Eötvös egyik életírója panaszkodik Eötvös munkáinak húszkötetes, teljes kiadásában, hogy „Eötvös levelei nem maradtak ránk valami nagy bőségben . . . Leveleinek nagy része veszendőbe ment". (XX. 177. l.) Egy kisebb része azonban, melyet Voinovich nem vehetett gyűjteményébe, nem veszett el, csak lappang. Ilyen az a pár levél is, amely külföldre került. Többek között a müncheni K. Hof- und Staatsbibliothek kéziratgyűjteményében is van Eötvösnek két levele. Ezekhez, másirányú kutatás közben a jeles irodalomtörténet-író és Platen kutató Petzet Erich szívességéből jutottam. Egyik sem tartozik Eötvös „bizodalmas" levelei közé;[1] úgy gondolom tehát, annál inkább kiegészíthetem velük Voinovich gyűjtését, mert művészetünk történetéhez sok becses adat van bennük s Eötvösünk nemes egyéniségének rajzához is adnak vonásokat.

Mindkét levél a hatvanas évek elejéről (1861—1862.) való és Halbig Jánoshoz iródott. Halbig (1814—1882.) müncheni akadémiai tanár, korának egyik keresett, alapjában véve azonban nem nagy művésze volt. A Schwanthaler iskolájába tartozott és állatszobrásznak készült. A naturalizmus iránt való hajlandóságát a művészet történetírói különbözőképpen fogták fel. Reber szerint (l. Rosenberg, Gesch. der modernen Kunst III. 470. l.) Schwanthaler irányát a reálizmus felé fejlesztette, mások — közöttük Pecht — a Schwanthaler-iskola hányivetisége által teljesen megrontott naturalistát látnak benne. De ha nem volt is a legnagyobbak közül való, bámulatos szorgalma megszerezte hírét-nevét és a művészetkedvelő három nagy bajor királyon kívül is sokan vették igénybe tehetségét. Az említett müncheni kézirattár Halbigiana-gyűjteményében van egy, valamelyik hozzátartozója által, gyatra helyesírással írt, rosszul fogalmazott kéziratos életrajza, alkotásainak, úgy látszik, nem is teljes jegyzékével. Ebből állapíthatjuk meg, hogy nem túlzás, ha csupán az általa készített mellszobrok számát is némelyek ezerre teszik.

József nádor pesti szobra Halbignak jellemző alkotása. Hogy e szobor kivitelével éppen őt bízták meg, azt nagy összeköttetéseinek is tulajdoníthatjuk.[1] Az valószínűnek látszik, hogy Eötvös a József-szobor révén ösmerkedett meg az akkor egyébiránt is neves müncheni szobrászszal, ha ez ismeretség Eötvös müncheni tartózkodásáig nem nyúlik vissza. Bizonyos, hogy a levelek már a jóismerősnek szólnak, akivel nagy költőnk mellszobrát is elkészíttette családja számára. Ettől kezdve több kapocs fűzi őket egymáshoz. A legerősebb köztük Széchenyi készítendő nagy szobrának a kérdése. A legnagyobb magyar emlékét hirdető művészi alkotás dolgában Eötvös sokat buzgól-

[1] Eötvös nem szivesen vette, ha vele a nyilvánosság foglalkozott. Mikor Toldy tőle önéletrajzot kért, ezt felelte: „Ellenkezik nézeteimmel. Legjobban szeretném, ha a közönség és én soha sem ismerkedtünk volna meg egymással." (Ö. M. XX. 28.)

[1] A megbízásra vonatkozó iratok, köztük Conrad polgármester magánlevelei is, melyek Conrad mellszobráról — tehát magyar embernek készült még egy szoborról is — szólnak, ugyancsak a Halbigiana között vannak s 1857—1860. a keltük. Még pedig: 1857. IV. 24. Szerződésminta. 1857. VI 24. a szobor árára vonatkozik. — 1859. V. 19., VIII. 20., XII. 14. és 1860. IV. 10. és 13. Anyagi dolgok. — 1860. II 7. Conrad értesiti, hogy a szobrot vámmentesen küldheti. — Legjelentősebb a következő irat: Ofen, 1857. XI. 7. — Z. 5126 praes. „Laut Eröffnung des durchlautigsten Herrn Erzherzogs Albrecht, General-Gouverneur von Ungarn, kaiserliche Hoheit vom 5. d. M. Z. 8372. G. H. wurden Euer Wohlgeboren mit der Ausführung des Denkmales für Wailand Se. Kaiserliche Hoheit den Durchlautigsten Erzherzog Josef, Palatin von Ungarn betraut und es sind Ihnen die näheren Bestimmungen unmittelbar von dem h. kk. General-Gouvernement bekannt gegeben worden. Etc. Etc. Frh. v Augusz. — A levél végén Augusz arra kéri Halbigot, jöjjön személyesen Pestre, hogy vele a részleteket megtárgyalja. S valóban, Halbig iratai között található egy utazási passzus, mely 1857 nov. 14-én kelt s mely szerint Halbig „eine Geschäftsreise in die k. k. Oesterreichischen Staaten (nach Pesth) macht."

München 1911.

Vas. Ujs. 1869 222

lelked, ha apróságaidat az öcséd fogja keresztelni, mi?

Megjött a legkedvezőbb alkalom, melyet elhalasztani ugyan kár lett volna Jánosnak. Apróság, keresztelő, — ezeket házasságnak kell megelőzni. Csak egy kis bátorság, rögtön bele lehet kapni a dologba. Bátyám föllállt a ládáról, meghuzogatta jobbról-balról a zöld kabátot, köhögött egyet és szólani kezdett:

— Az ám, édes apám, az ám. Az bizony szép lenne, ha Gábor — de hát előbb — igaz, igaz, szent igaz. A hogy a vőfélyek mondják Ádám apánkról — iszen, ha az ember teheti, ugyan miért ne tenné? — de ő nem mondott többet. Édes apám el kezdte kiverni a pipáját és e zajos munkával minden gondolatot kivert szegény szerelmes bátyám fejéből és bátorságot szivéből. Leült megint a ládára, egy tiszta zsebkendövel törülgette izzadt homlokát, majd öklével csapott egy párt — de csak ugy csöndesen — a fejére és elhallgatott végkép, elszalasztván a kedvező alkalmat, mely számára kinálkozott.

— Csak nőjj gyerekem és tanulj, — folytatá felém fordulva apám, — ember lesz belőled. Te vagy magad minden örömünk és minden reménységünk.

Valóban én voltam. Mióta csak megtanultam énekelni azt a régi, régi verset, hogy: „ábé ab, vaskalap“ szüleimnek sok szép reménye volt hozzám kötve. A szegénységet, mely vaskarjaival nehezedett házunk népére, gyakran enyhitették egy elégedettebb, szebb, boldogabb jövő édes képei, melynek általam kellett volna bekövetkeznie. Különösen apám olyan meggyőződéssel, olyan erös hittel beszélt jövendőm felöl, mintha ez más nem is lehetett volna, mint egy rózsákkal telehintett út. Azt hitte, biztos zálogot tart erre nézve kezei között, mely azonban, hogy mi volt, nem tudom. Ha csak az nem, hogy egy pár hónap alatt tanultam meg irni, olvasni és ugy tudtam a kétszer kettőt, mint a viz. Különben igen gyarló kis fiu voltam. A tisztartóné sokszor ölébe kapott ugyan és megdicsért szép szemeimért; de keskeny homlokom, sovány, barna arczom, nem hiszem, hogy tetszhettek volna valakinek. Gyenge is voltam, ámbár nem beteges. Szerettem játszani, noha egy jól irányzott lapta-dobás vagy ütleg után két napig is fájt a hátam. Kedves mulatságom volt az erdőben üldögélni és vesszö-kosarakat fonva hallgatni a madarak csicsergését. Igen jó szivem volt a madarakhoz és nem egyszer esett meg, hogy egy pár gombért, a mit kabátomról metszettem le, megkeritettem pajtásaimtól a leszedett madárfészkeket és tojásostul, mindenestöl visszaraktam a helyükre. Pajtásaimmal igen ritkán vesztem össze, mert engedékeny természetü voltam és tudtam, hogy ha birokra kerül a dolog, én huzom a rövidebbet. De nem is igen mertek bántani, mert pártomat fogta a Bojtos Gyuri, ki már félig legény volt és szégyenlett iskolába járni, hanem én tölem megtanult olvasni. Háladatosságból lett szövetségesemmé és ugyancsak hatalmas szövetséges volt! Egyet nézett haragosan, egyet szólt és ugy futottak szét a gyerekek, mint a pelyva. Igy telt gond és bánat nélkül gyermekkorom, miután ennek nevezni azt a kis pityergést, melylyel a gonosz macska fogai közül kiragadott kedves pintyökémet eltemettem, valóban nem lehet.

Azért egészen új valaminek tetszett elöttem az az érzés, mely ott, a kályha melletti zugban amaz estén egész szivemet elfogta és szorongatta, facsarta. Apám gyönyörködő és anyám bús tekintetéből, melyet rám vetettek, csak azt olvastam, hogy el kell mennem. Bátyám, ki letett már szándékáról, hogy ma este valamit mondjon s mindig örömmel hallgatta apánk egykori szép terveit (mert azt hitte, csak fog majd valamit nyomni a latban gazdája előtt a nyilatkozásnak ama nagy napján az is, hogy apja olyan ember, kiből püspök is lehetett volna,) most bizonyos tisztelettel tekintett a kályha-zugba. Sára, ki szintén odabenn forgolódott, erösen meregette rám a szemeit és tudtam, hogy az forog a fejében: megnéz most jól, mert isten tudja, mikor lát megint. Talán csak háromszögletes kalapban és csattos czipöben. Julcsa hugom kis karjaival erösebben szoritott oda magához s valamit dadogott álmában, mintha nem akart volna elbocsátani. Szegény kis angyalom te, a ki csakugyan olyan voltál, mint a katholikus templomok oltárképein az angyalok! Milyen jól esik visszagondolnom rád, mikor nekem kellett ringatnom bölcsödet reggeltől estig, s ha sirtál, karomra vettelek és bár alig birtalak, addig járkáltam veled, mig elaludtál. Aztán akkor este ölemben hogy elnéztelek széthulló arany-hajaddal, tiszta, csöndes, fehér gyermekarczoddal, a mint nyugodtan szedted a lélekzetet! Miért nem maradt arczod mindig ilyen csöndes, lélekzeted mindig ilyen nyugodt! Szegény kis testvérem te!

(Folyt. köv.)

Beöthy Zsolt.

József nádorról.

E hó 25-kén, vasárnap, azon nap, melyet lapunk mai száma homlokán visel, leplezik le néhai József főherczegnek, Magyarország ötven éves nádorának Halbig által öntött álló szobrát.

Bár József nádor Budán élte le élete javát s áldásos müködésének tulajdonképi szinhelye hazánk emez ős fővárosa és fejedelmi lakhelye volt, azt hiszszük emlékszobra mégis egészen illő helyen áll az ifju Pesten, és pedig azon téren, melyet a főváros kegyelete épen az ő nevéről nevezett el: a lipót-városi József-téren.

Mert József nádor, az ország anyagi és szellemi összes érdekeire kiterjedő gondjai között különös előszeretettel tekintett mindig az emelkedő Pestre, s budai várlakából gyakran gyönyörrel, majd aggódó gonddal legeltette szemeit a Duna másik partján elterjedő ifju városra, mely szép dunasorával nyiltan és vidáman tekinte föl reá, mig keleti szélei a Rákos terének végetlenébe olvadtak el. Nagynak, szépnek, dúsnak, életteljesnek látta azt álmaiban s hogy az legyen valóban, tevékenyen és hatályosan mozditá elő javát, anyagi és szellemi érdekeit s nem egy emeltyűt adott emelkedésének.

Pest mindig hálásan emlékezett reá, mint jóltevői egyik legelsőbbikére; s a Józseftérnek e napon legalább 50-szeres terjedelemmel kellene birnia, hogy a már 22 év óta sirjában nyugvó agg nádornak maig hű tisztelőit mind befogadhassa.

Lapunk a szobor leleplezésének ünnepélyéről képet és leirást hozand. Ezuttal csak előre akartuk jelzeni e napot. S alkalomszerűnek találjuk, a Heckenast G. kiadásában 1865-ben megjelent *Nádor-Emlék* czimű diszműből, a koszorús történetiró Horváth Mihály által irt életrajzból egy kis szakaszt, a Pest emelésére vonatkozót, emlékeztetőül közölni:

„Meggyőződve levén, hogy egy müvelt, szép és nagyszerü főváros, mely keblében minden tudományt s művészetet egyesit, melyben a hazai ipar s kereskedelem összpontosul, mely lakosainak s látogatóinak a biztosság, egészség és kényelem minden kivánalmaival kinálkozik, az egész ország virágzatra emelkedését kiváltképen elősegitheti, az izlést, ismereteket, műveltséget s jólétet a távolabb vidékekre is mint sziv a vért a test egyéb tagjaiba elterjesztvén: ez okból igazgatási gondjainak egyik legkedvesebb tárgya volt Pestnek virágzatra emelése, miszerint szép, nagy, gazdag, európai hirü legyen. Midőn ő 1796-ban először jött Pestre, ezt akkor még sem terjedelmére, sem diszére nézve nem lehetett fővárosnak tartani. Lakosainak száma 20—30 ezer; disztelen utczáiban gyéren emelkedett egy-egy csinosabb, izletesebb épület, mely még csak feltünőbbé tette az egésznek kisszerüségét. Ő tehát egy szépitő biztosságot alkotott. De ennek ezer akadályokkal kellett eleinte vivnia: itt a szük látkörü városi tanács, amott egy felsőbb kormányszék, a kir. kamara vetett neki korlátokat. József tehát e bizottmányt mindakét befolyás alól kivevén, független királyi hivatallá tette, magának tartván fel abban az elnökletet s vezérletet. Nem volt az összes közigazgatásnak ága, mely iránt József nagyobb ügyszeretetet tanusitott volna. Ha egyebekben buzgalmat, ebben ő szenvedélyt fejtett ki. A városnak uj épitési rendszert adott; szabályozását maga intézte; a bizottmány tárgyalásait, irományait még utazásai közben is maga után küldette, sőt még betegsége idején sem bizta azokat más kézre. Mennyi szeretettel csüggött szive e városon, mely ápolása alatt Európában talán páratlan s csak Amerikában ismert sebességgel emelkedett szép és nagy várossá, fájdalmas tanuságát adta 1838-ban, midőn a rendkivül megnőtt Dunának romboló árjai a várost elöntvén, azt félig rommá pusztitották. Mondják, a vész e rémitő napjaiban órákig fájdalomba merülve állott József vára ablakaiban, alig fordithatván el szemeit kedvelt művének elpusztult képétől. A fájdalomtól azonban nem hagyta magát a tétlenségig leveretni, sőt a rontó elem csillapodta után kétszerezett buzgalommal igyekezett a különben fiatal erejü várost romjaiból még szebbé emelni. A kárvallottak s épitkezők segedelmére két millió frtnyi kölcsönt eszközlött a lehető legkedvezőbb föltételek alatt; a számtalan épületterveket önmaga vizsgálta meg; s az inség napjai után folyvást három kezet fárasztott tollba mondott végzései leirásával. Az épitkezés körül becsuszott régi hibákat, mennyire a romboló veszedelem lehetővé tette, megigazittatta; a közlekedés, biztosság, kényelem előmozditására utczákat vágatott, egyebeket szélesitett, négy uj tért nyitott, a vályogépitést tökéletesen eltörülte. Szóval: ernyedetlen buzgalmának sikerült, hogy fővárosunk pár év mulva nem csak nyomait nem mutatta többé a rajta átvonult iszonyu pusztitásnak, hanem oly széppé és nagyszerüvé emelkedett hogy még az ő életében méltó joggal soroztaték Európa főbb s legszebb városai közé, a honfi kebelét pedig a jövendő nemzeti fölvirulás édes reményeinek andalgásaiba ringathatá.“

A kelet-indiai bayadérek táncza.

A keleti tartományokban divatozó tánczok egészen más természetüek, mint a milyenek mifelénk s általában a mérsékeltebb égalju vidékeken szokásban vannak. Többnyire csak egyszerü arczjátékból és tagjártatásból állnak azok, melyeket rendszerint vontatott, egyhangu dallamu énekekkel szoktak kisérni. A tánczosnő mozdulatait három férfi kiséri dobbal és három szögekkel (triangulum), mig társai a földön guggolnak s kezeikkel a taktust verve karban énekelnek. Rendesen csak egy bayadére tánczol magánosan. Apró lábacskáival, melyeket a különféle csörgőknek egész özöne áraszt el, nagyokat toppant a földre s megelégszik azzal, hogy maga körül forog s karjainak és egész testének hullámzó mozgást kölcsönöz. E hullámzás pedig nem annyira szép és harmonikus, mint inkább meglepő, különös. A dalok általában egyszerü ismétlésekből állanak, melyekbe a tánczosnő időnként sivitó, éles hangokat vegyit. E hangok oly sajátságos módon emelkednek föl és terjednek szét a légben, mint a pacsirta hangjai, midőn kedves dalával egyenesen a nap felé tör. E különös hangok egészen a bayaderek sajátjai; e müvészetben senki sem képes őket utánozni. Hanem azért az európai, ki csak az imént szállt ki először a szép India partjaira és gyakran hallotta, hogy a bayadérek mennyire le tudnak büvölni s el tudnak bájolni mindenkit, a ki közelökbe jut, nagyon meg fog ütközni s némileg csalódottnak is fogja magát érezni, mikor e tánczokat látja és e bizarr dallamokat hallja. Bizonyára sem a táncz, sem az ének nem fog megfelelni annak a csaknem tündéries, tulvilági eszménynek, melyet a csalfa elbeszélések és hirek alapján a keleti bayadérekről képzelme alkotott.

A tánczosnők öltözete szép, gazdag és oly illedelmes, milyet még az utczákon járó-kelő nőkön sem igen láthatunk.

Egyébiránt meg kell vallanunk, hogy egy forró tartományban, mint például India is, hol mind a test, mint a lélek csak a csendet és nyugalmat keresi, semmi sem lehetne összeférhetetlenebb az élet kényelmével, mint a mi földrészünk izgató sebes tánczai és bölcs, tudákos zenéje. Nálunk még maga az élvezet is munka, fáradság, mig ellenben a bayadérek tánczai és mutatványai soha sem fárasztók. Félig meddig édes ábrándozásba és álmodozásba merülve, sem a lélek, sem a test nem érez semmi kimerültséget és fáradságot, midőn magát a szerelem költői meséi és elbeszélései által

*

elringattatni engedi, mert az eféle látványoknak, ez eféle mulatságoknak tárgyát mindig a szerelem boldogsága és fájdalmai képezik. „Nem tagadom“ — irja egy franczia utazó, — „én mindig némi kéjjel és gyönyörrel engedtem át magamat ezen mutatványok élvezetének, főképen miután keleten már hosszabb idő óta voltam. Ilyenkor *huká-m* (pipa) kábitó bodor füstjének hatása alatt a bayadérek arczjátéka és hangjai, a nélkül hogy magamat fárasztó módon foglalkodtattam volna, ugy tüntek fel félig lehunyt szemeim előtt, mintegy régi kedves álom elmosódott viziói.“ *S. L.*

Halászat Floridában.

Van egy szép tartomány Észak-Amerikában, melyet nem ok nélkül neveznek *Floridának, a virágok országának*. Mikor az első európai hajó e tündérvilág partjait megközelité, természetesen legelőbb is a növényzet buja gazdagsága és meglepő szépsége tünt fel az idegen földrész kalandor fiai előtt s ezért nevezték el az ujonnan fölfedezett vidéket Floridának. Pedig mihelyest kiszálltak, azonnal észrevehették, hogy a természet egyéb áldásaival sem fukarkodott e szép vidéken. Florida félszigete a vadászok-, halászok- és madarászokra nézve valóságos Eldorado, melynek szépsége és gazdagsága még a legmerészebb képzelem képeit is felülmulja. Ifjui erőteljben él, tenyészik, ragyog és virágzik ott a természet mind három országa. S minthogy a tartomány legnagyobb része még lakatlan és abban az ős eredetiségben szunnyadozik, melyben a teremtő alkotó kezeiből kikerült, járatlan erdőségeiben, mocsáraiban és folyóiban alig fér még egymástól a sok mindenféle légi, szárazföldi és vizi vad. Igen természetes, hogy Florida nemcsak a vadászoknak, halászoknak és madarászoknak szolgálhat kellemes szórakozási helyül, hanem egyszersmind a természet különböző termékeivel foglalkozó szaktudósok előtt is egészen uj, ismeretlen világ tárul fel ott.

Közelebbről egy franczia vadász, ki azonban az állat- és növénytanban is kitünő szakember, nehányad magával bekalandozta Floridának eddig ismeretlen vidékeit. Az egész utazás czélja inkább mulatság, szórakozás, vadászat és halászat volt, de kalandjainak leirása és a mellékelt rajzok mégis méltó figyelmet gerjesztettek a tudományos világban. Számtalan állat- és növényfajt mutatott be szóban és képben, melyeknek eddig létezéséről sem tudtak semmit. Képünk e franczia utazót ábrázolja szolgájával együtt, épen mikor egy roppant nagy *fecske-halat* fognak. A halászat érdekes leirását az ő utijegyzeteiből veszszük át.

„Akármit mondjanak is mások a horoggal való halászatról, én részemről azt állitom, hogy semmi sem hasonlit ahhoz a sajátszerü izgatottsághoz, melyet akkor érzünk, midőn halászhorgunkat a mély vizekbe dobjuk s lesben állunk egy oly zsákmányra, melyet nem ismerünk s melyet nem láthatunk. A horoghalászat és a lutrijáték csaknem egy: mindkettő véletlen nyereség reményével biztat. A horoghalászat az ismeretlen iránti szenvedély, melynek oly végtelen hatalma van az emberi képzelem felett! Csak türelmünk legyen s bizonyos, hogy bő aratást csinálunk. Egyébaránt Amerika vizeiben, melyek hemzsegnek a halaktól, türelemre nem is igen van szükségünk.“

„Már épen haza felé akartunk indulni, hatalmasan megelégedve s meg is rakodva halászatunk bőséges eredményével. Különben az idő is délre járt s a nap égető sugarai kezdettek türhetetlenekké válni. Egyszerre csak hirtelen valami távoli dobpergés hangja üti meg füleimet; figyelek, hallgatódzom; s később ugyan e dobpergés jobbról, balról, előlről, hátulról, egy szóval mindenfelől még világosabban s jóval közelebb hallható. Szolgámat is figyelmeztetém a különös hangra; ő egy kissé nagyot hallott, mint minden hadi hajón szolgált vén tüzér, de csakhamar ő is fülelni kezdett s arcza élénk megelégedést árult el. „Lám, lám! mondá: ki gondolta volna, hogy itt dobosok is legyenek; de már igy nem megyünk még egy darabig!“

Azonnal előszedett egy éktelenül nagy horgot s a legvastagabb kötél végéhez erősité azt. Azután a horogra egy eleven halat akasztott s bele dobá a vizbe. Nehány perczig csöndesen vártunk.

Végre egy hatalmas rázkódás mozgatá meg izmos karjait s ő a kötelet huzni kezdette fölfelé. Segitni akartam neki, de nem engedte, mondván: hogy olyan vén halász, mint ő, el tud bánni bár mekkora hallal is. Valami félórai kinlódás és küzködés után csakugyan egy roppant nagy *fecskehal* jelent meg a viz felületén, mely még akkor is dühösen vergődött. Szolgám a hajó párkányra huzta s egy kalapácsütéssel koponyáját szétzuzván a hajóba rántá azt; sulya 25 kilogramm vala!“

„Szerettem volna még egyet fogni, de nem sikerült. A küzdelem zaja elriasztá a többieket; nem hallottuk többé a dobzugást, mely az imént oly tisztán hallható vala 15 lábnyi mélységből s mely jelenlétöket elárulta.“

A doboló fecskehal (Pogonias Chromis, Cuvier szerint) egy iszonyu nagy potyka, melynek oldalai és hasa ezüstszinüek, háta barnás. Legbiztosabb ismertetőjele azon 10—12 szál szőrből álló szakál, mely alsó állkapczája alatt látható. A lárma, melyet e nagy hal előidéz, hasonlit a bika mély, tompa bömböléséhez. Mikor horogra kerül, folytonosan rekedt hörgést hallat legutolsó lehelletéig, meghazudtolván ezáltal ama példabeszédet, mely azt mondja: *hallgat, mint a hal!*

A fecskehal husa kemény, szívós, de besózva és füstölve pompás. *S. L.*

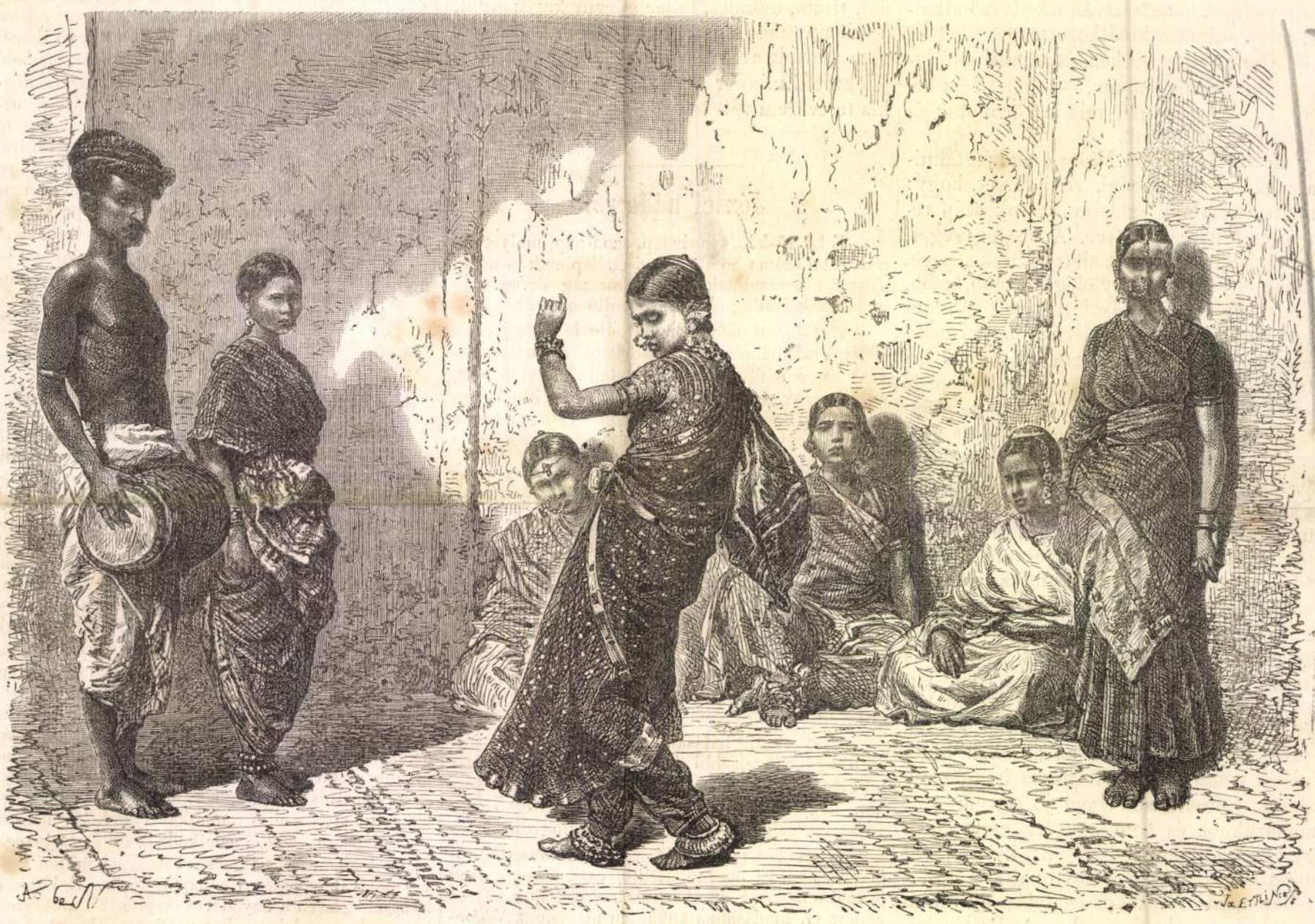

Táncoló bayadér.

Képek a hazai népéletből.

Vályogvetö czigányok.

Szent Kleofás! Megint czigány! Nem festettek annyi képet a bibliai dolgokon kivül semmi tárgyról, mint a czigányokról; mégis van festeni való folyvást. Bizony *festői faj* az a czigány.

Irni is irtunk rólok eleget, Liszt abbétól vagy Arany Jánostól kezdve le hozzámig; mégis marad irnivaló az utánnunk jövőknek is.

Oh drága nemzetség, a mely mindig érdekes vagy! Falusi ember nótádon kesereg, vagy asszonyoddal kötekedik, ha nincs egyéb dolga; kedélyes festő előránt és halhatatlanit; gondos szerkesztő gondja is rád téved, és nem fél, hogy unalmas közleményt ad olvasóinak, midőn rólad közöl ezernemtudom-hányadik genret.

Ez a fővárosi faj azt képzeli, hogy a czigány csak muzsikálni meg patkót csinálni tud. Pedig hajh, sok mindenfélét dolgozik a czigány, hogy élhessen; mert nagyon ki van terjedve a nemzettség, egy-két kereset kenyere nem elég annak. Aztán, verje meg a Devla! — nem is hagynak már kiváltságul a czigánynak semmit. A hegedűt nagy

Macchiavelli és Nagy Frigyes a fejedelemről

Macchiavelli tankönyve, a hatalom tudományának alig százoldalas kézikönyve, túlélte korát, sőt elhomályosította az utókor szemében a szerző alakját is. Az újkori Európa legnagyobb uralkodói tanultak belőle és igyekeztek elsajátítani az uralkodói mesterség titkait. V. Károly éppoly haszonnal forgatta, mint Napoleon és XIV. Lajosra éppoly hatással volt, mint I. Péterre, a nagy keleti barbárra. Műve tulajdonképpeni jelentősége, hogy meghatározója lesz az újkor történetbölcseleti szemléletének. Szerinte: az államok élő szervezetek, csiráznak, kibontakoznak, fejlődnek, elérkeznek a tetőponthoz, aztán fokozatosan hanyatlanak. Uj előretörésüket a *virtu* szabályozza, amely nem a közösségekben, hanem a kiváló, vezető egyéniségekben nyilatkozik meg. Másik alaptétele, hogy a politikai fejlődést kizárólag az államérdek irányíthatja s ezzel a tanítással alapvetője lett az isteni és erkölcsi, törvényektől független államrezón modern tanításának. Macchiavelli természetesen nem annak szánta művét, amivé lett; ő egyszerűen csak publicista volt és művében egy korszak politikai és társadalmi arcának kifejezője és megörökítője akart lenni.

Párhuzamként adja a kötetben Juhász Vilmos, a jeles fordító Nagy Frigyes híres Antimacchiavell c. művének legfontosabb fejezetét, melyeket, ha összehasonlítunk, a firenzei mester eszméivel, közöttük sajátságos egyezést találunk. Az olasz államférfi és a nagy porosz király fejedelmi ideáljának viszonyát abban foglalhatjuk össze, hogy az Antimacchiavell a polgárosult Principe. A kitűnő fordítás híven tolmácsolja mindkét gondolkodó művének szellemét. (Officina).

Waldapfel József: Katona József. Az uj Katona-monográfia legnagyobb érdeme, hogy feldolgozza azt a hatalmas irodalmat is, amely Katona Józsefről, a Gyulai Pál értékelése óta eltelt nyolc évtizedben felhalmozódott. Waldapfel könyve ilyenformán hiányt pótol, sőt a köztudatban élő, hagyományos képet Katonáról, életéről és művészetéről sok uj megállapitással egészíti ki. Fejtegetéseinek közép- és tetőpontja, mondhatni célja, mégis a Bánk bán uj megvilágitása. A nagyértékü tanulmány az Eckhardt Sándor által szerkesztett „Magyar irók" sorozatban, a Franklin-Társulat kiadásában jelent meg.

Domanovszky György: Magyar parasztbutor. A magyar paraszti butorstilus kialakulása, diszitésük fejlettsége és a butorformák alkalmazása — időbelileg — nagy eltéréseket mutat az ország különböző vidékein. A török pusztitástól megkimélt országrészeken a fejlődés zavartalan volt. Az eltéréseket még inkább fokozta a táj alakitó ereje. A Dunántulon jobbára faragással és véséssel diszitik a butorokat. Az asztalok s a székek majdnem kivétel nélkül faragottak. Festettek és faragottak a ládák és a padok. Az Alföld nem volt mindig oly szegény fában, mint ma. Butorai tölgyfából, keményfából készülhettek A felvidéki butorok diszitménye megoszlik a faragás és a festés között, az erdélyi butorok pedig túlnyomórészt festettek. Domanovszky György, a néprajztudomány jeles művelője, kis könyvében összefoglaló történelmi áttekintést ad a magyar lakberendezési kultura egész multjáról és behatóan ismerteti azokat a hatásokat, amelyek a magyar paraszti butorstilus kialakulására befolyással voltak. (Officina kiadás).

Marék Antal: A Felvidék, Erdély és a Délvidék irodalma. Ez a mű elsőizben tárgyalja a három visszatért országrész irodalmát. A kitünő szerző érzékelésében még sok az aktuális és a szubjektiv vonás, de azért az ő művét kell tekintenünk az első sikerült, összehasonlitó foglalatnak, amelynek minden sorát szeretet és lelkesedés diktálta. Könyve hódolat a három hazatért országrész iróinak hősi küzdelme előtt, ugyanakkor értékelés is azok felé, akik elszármaztak a megszállt területekről, de lélekben továbbra is megmaradtak szülőföldjükről való magyar iróknak. Az iró végzetesen odatartozik ahhoz a tájhoz, ahonnan elkerült. A kis mű az Országos Közművelődési Tanács kiadásában jelent meg.

P. Gyenis András S. J.: Régi magyar jezsuita rendházak. Aki hozzáértéssel nyul a kis füzethez, azonnal látja, menynyi munka, utánjárás, alapos előtanulmány fekszik a szerző művében. Nem bőbeszédü eszmefuttatás és mesélőkedv érvényesül, hanem adatszerü anyaggyüjtés és közlés jut szerephez. Mindenki tudja, milyen jelentős szerepe volt és van a Jézustársaságnak a magyar élet és lélek kialakitásában, de nem mindenki tudja, hol voltak a rendnek régebben házai, kik irányitották a rendtagok munkáját, kik voltak a rend generálisai s más, szélesebbkörü joghatósággal felruházott elöljárói. Mindezt összegezi a szerző. Az ügyes bevezetés bemutatja a kollégiumok és iskolák berendezését, a nevelés és oktatás főbb szempontjait, a tanárképzést. Történészek kezében nélkülözhetetlen segitség lesz P. Gyenis András könyve. (Szalézi-Müvek kiadása, Rákospalota.)

Vajthó László: Magyar idézetek könyve. Ez a könyv: műhelymunka. Munkatársai: a Berzsenyi-gimnázium most érettségizett diákjai. Vajthó és tanitványai megpróbálták összegyüjteni a „halhatatlan igék" jelentékeny részét a magyar irodalom régi multjától a most lezárult irodalmi mult kapujáig. Nem felfedező uton jártak munkájukban. Azokat a részleteket, sorokat, mondatokat iktatták könyvükbe, amelyekkel már mindenki találkozott, amelyektől azonban nem szabad megválnunk. (Királyi Magyar Egyetemi Nyomda.)

ÁRVÁN

irta: THURZÓ GÁBOR

Az öregasszony illemtudón levette a fejkendőjét s ahogy rémulten a fehérre lakkozott, nikkelezett székbe ült, szép tiszta fehér volt az arca, kék a szeme, hátrafésült fehér a haja. A fiatal fogorvos arcába világitott a fényszóróval, és egy pillanatra mintha szivenütötték volna: az öregasszony, özvegy Rahákné, mosónő a harmadik emeletről, nagyon hasonlitott az édesanyjához, akit két nappal azelőtt temettek el.

Kifurta a rossz fogat, pepecselt kicsit a porcellánlapon. Odakint erősen bealkonyodott, világoskéken derengtek a földszintes házak, a vár bástyáin libegtek a villanylángok.

— No, most már semmi baj,. Rahák néni. Estére akár a kókuszdiót is kettéharapja. Olyan a foga, mint a vas.

Özvegy Rahákné előkereste vedlett kis bukszáját és nefelejcskéken tekintett a fiatal fogorvos arcába:

Mennyit kóstált, doktor ur?

— Semmit, Rahák néni, semmit. Pénzt akarna nekem adni?

Rahákné mosolygott. Akkora volt a fiatal fogorvos, amikor megismerte, mint a tökmag. Ha nagy volt a hó, Rahák néni elkisérte szépen a vizivároson át az iskolába, mert Lubinszkyné, a fiatal doktor édesanyja beteges, fáradt asszony volt mindig. Most a fiatal doktor kisérte ki szépen az előszobába. Nagy, pompás lakás volt ez már, minden kilincsét a fiatal fogorvos dolgozta össze. Azelőtt a második udvarban laktak, ott volt Lubinszky bácsi szabóműhelye, ott vakoskodott naphosszat a foltozni adott nadrágok között.

Rettenetesen egyedül maradt a fiatal doktor özvegy Rahákné látogatása után. Rahák néni édes kék szeme eszébe juttatta, hogy árván maradt az öreg Lubinszkyval, és a mama többet nem megy a városzobába fekete atlaszruhában, hófehérre öregedve, és nem beszélget a betegekkel.

Nem találta a helyét; gondolta, elmegy kicsit szellőzni, kiszalad a Hüvösvölgybe, a langyos kora-őszi estében mászkál kicsit a rozsdás vadgesztenye-leveleken, az utcán sose lehet annyira egyedül. Elővette a pénztárcáját: nincs egy fillérje sem. Nagy lakli a fiatal fogorvos, az anyja volt a pénzügyminisztere, ő vigyázott a pénzre, a fiatal doktor önállótlan, mint egy elemista. Ekkor jutott csak eszébe: hátha a papánál van a pénz?

Hol lehet a papa? Az öreg Lubinszky az utóbbi időben furcsa változáson ment át. Nem szeretett dolgozni, délben kikefélte a ferencjózsefét, fölsétált a várbástyára és ott várta meg az ebédet. Délután beült ő is a városzobába, bratyizott a betegekkel, és a fiatal fogorvos egyszer félórát kénytelen volt várni, mert az öreg Lubinszky huszonegyezni kezdett a villamosellenőrrel és eddig nem engedte be a rendelőbe, mig el nem nyerte az utolsó pengősét. Mostanában ivot is az öreg Lubinszky, nem sokat, de nem is mértékkel. A mama halála azonban ezen is változtatott: az öreg Lubinszky elcsendesedett, kifolyt belőle a vér, az orra se volt talán olyan piros, és amikor a temetés után kettesben maradtak, eltolta magától a stamperli unikumot:

— Nem iszok én többet, édes fiam.

A fiatal fogorvos nem találta a papát: megszökött valahová, nem marad el sokáig. Gondolta, megvárja, addig lefeküdt a fehér lepedővel letakart hencserre, a mennyezetre kirajzolódó utcai mozgást bámulta, és a mamára gondolt szüntelenül. A mamára, aki szelid és kékszemü volt, és olyan riadtan, csodálkozva élt, mióta a fia rendelőt nyitott, páciensekat fogadott és a kapu alá kiirta: „Lubinszky István dr. fog- és gégeorvos, rendel 3—7". Az öreg Lubinszky nem sokat számitott a fiatal fogorvosnak, ha ott is él mellette, nem viszi el a magányát, nem lehet reggel az ágyához ülni, csak elnézni egymást: anya és fia.

Az öreg Lubinszky tiz órakor se volt még otthon. A fiatal doktor nyugtalan lett: talán baja esett a papának, hiszen olyan csendes, gyanusan szelid, pár napja, mint egy álmodozó jár-kel a szobákban. Hátha igy ment át a Margitkörúton is és elütötte az autobusz. Gyorsan felöltözött, elhatározta: megkeresi a papát. A házmesterné nyitott kaput:

— Az öreg Lubinszky urat keresi a doktor ur? Kiment a házból, én magam láttam, még nem volt öt óra. Meg is kérdeztem tőle, hová megy, Lubinszky ur? Aszonta, megyek kicsit buslakodni.

A fiatal fogorvos tünődött: hová mehetett a papa buslakodni? A temetőt hétkor bezárják, ha ott is volt, már régen itthon lehetne. Megint arra gondolt, hátha elütötte a villamos? Felhivta a mentőket, de senki sem tudott róla, hogy behoztak volna egy Lubinszky Kázmér nevü öregurat. Letette a kagylót és megint csak azt érezte, hogy ügyetlen kölyök a mama nélkül. Hogy feltalálná az most magát!

Ahogy céltalanul csavargott a holdfényes földszintes házak között, egyszerre furcsa érzése támadt, amiről eddig nem is sejtett és csak ez a hajsza juttathatta eszébe: most szerepet cseréltek, ő vigyáz az öregekre. A mamára, aki messze van már, és most kettős felelősséggel a papára. Csudálatos dolog ez, dajka lesz belőle, eldajkál egy ilyen tutyi-mutyi kis öreget. Meghatottan gondolt most az öreg Lubinszkyra, nem haragudott rá, amiért a páciensekkel kártyázik. Minden embernek van hibája, hadd legyen a papának is!

A kórháznál járt, a Szentháromságszobor alatt. Egy öregember térdelt ott, átkarolta az oszlopot. A papa! Odafutott, gyengéden fölemelte, akkor vette csak észre, hogy nem a papa imádkozott ott, hanem egy vén koldus. Lassan éjfél lett, a kis városdali utcák csöndesek. A fiatal doktor megállt a piac sarkán, tele volt félelemmel. Jó Isten, mi lesz vele, ha a papa is egyedül hagyta? Miért fog élni, hisz nem lesz, akire vigyázzon. Most ébredt rá, hogy az égvilágán semmihez sem ért a fogakon és a gégéken kivül, — fájdalom nélkül kihuzza valakinek mind a harminckét fogát, de nem tudja magától kifizetni a gáz-számlát.

Elkeseredett. Az a szörnyüség, hogy egyedül van, talán nincs többé senkije, aki szereti és gondját látja. Már el se tudta képzelni, hol lehet a papa, amikor a Városmajorba ért. Itt is néma volt minden, egy Rózsadombra támaszkodó görbe utcában világitott csak vörösen a cégér:

„HÁROM SZÜRKE CSACSI".

A kerthelyiségből cigányzene cincogott kifelé. Borszinü vadszőlőlombok és kopaszodó vadgesztenyék között volt a kerthelyiség, pirosteritős asztalokkal, vásári lampiónokkal. Belépett; messze a cigánytól, a lugasban asztalt keresett. Ahogy le akar ülni, tágra meredt a szeme: az öreg Lubinszky ült az asztalnál és csöndesen tercelt a cigánynak.

— Papa, papa — rázta meg kicsit indulatosan, meglepve. — Egész éjszaka téged kereslek. Mit csinálsz te itten?

Az öreg Lubinszky ráemelte fátyolos tekintetét. Tökrészeg volt.

— Mit csinálok? Buslakodok.

— Papa, te részeg vagy. Alig temettük még el a mamát!

Az öreg Lubinszky átkarolta a fia nyakát:

— Mit csináljon egy szegény özvegyember? Iszik. Én is iszok.

— Nem hittem volna, hogy leiszod magad. Ez a becsület? — Elöszedte a zsebkendőjét, megtörölte az öreg könnyes szemét. Majdnem elsirta magát ő is: — Ezt igérted a mamának? Igy vigyázol te rám?

— Azért jöttem a Három Csacsiba, hogy ne lássa senki. Buslakodok, nem iszok én. — És hirtelen, mintha egy pillanatra kijózanodna, farkasszemet nézett a fiával: — Hát rám ki vigyáz? Velem ki törődik?

— Ki vigyázna? — döbbent meg a fiatal doktor. — Itt vagyok én!

És most nagyon elszégyelte magát. Hát persze, ki vigyáz a papára? Most látta csak, milyen rossz fiu. Meghal a mama után, de elfelejti a papát, aki él, aki itt buslakodik egyedül a Három Szürke Csacsiban, mert a fia észre sem veszi, hogy magára maradt ő is. Megveregette a papa vállát, aztán magához huzta, mint egy bőgő kölyket.

— Majd vigyázok rád én. — Nagyon jószivü akart lenni, meg akarta mutatni, milyen jó fiu, jó dada. Csettintett a pincérnek: — Hozzon két kupica diópálinkát. Egyet nekem, egyet a papának.

Furcsa volt, de felnőttnek érezte egyszerre magát. Mintha az élet rettentő sulya a vállán lenne, ugy simogatta meg a tehetetlen öreg Lubinszkyt. Majdnem elnevette magát, belülről fakadó, könnyeket feloldó nevetéssel: olyan ez, mintha özvegyen itt maradt volna egy csecsemővel. A mama édes, eltünt arcára gondolt, majd forrón megcsókolta az öreg Lubinszkyt. A mama odafönt, a fekete atlasz-ruhában, nyakán az aranylánccal, biztatón mosolygott le rájuk.

Biztos siker, gyors eredmény, ha hirdet a Nemzeti Ujságban

Áthelyezik a Rákóczi-uti Mária-szobrot

A jobboldali közlekedés bevezetése és a forgalom növekedése következtében szükségessé vált, hogy a *Rákóczi-utat a Gyulay Pál-utca* torkolatánál kiszélesitsék. A rendezés — hir szerint — rövidesen megkezdődik és azzal kapcsolatban sor kerül az öreg Rókus-kápolna kedves képéhez szinte elválaszthatatlanul hozzátartozó *Mária-szobor áthelyezésére is.* Ez a szobor immáron hetvenöt éve áll a főváros egyik legforgalmasabb pontján, a Szent Rókus és Rozália tiszteletére 1793-ban épült kápolna kapujával szemben a Rákóczi-uton; minden budapesti ember jól ismeri, ám nem érdektelen multjáról kevesen tudnak valamit.

Egy áldozatkész főpap, *Lengyel Miklós egri prépost-kanonok készittette Halbig János müncheni szobrásszal;* eredetileg Eger egyik közterére szánta, de tervét megváltoztatva, Pest városának ajándékozta azzal a kikötéssel, hogy itt valamelyik forgalmas téren állittassék fel. A szobor Münchenből előbb Egerbe került, ahol mindaddig a lyceum nyomdájának raktárában várta további sorsát, mig a fővárosban, az akkori Kerepesi-uton, azt a helyet el nem foglalta, amelyen ma is áll; abban az időben *kis, földszintes házak és szántóföldek voltak körülötte.*

A régi főváros — külföldi nagyvárosokhoz hasonlitva — szegény volt szobrokban; az ajándék tehát annál jelentősebb volt, mert az adományozó annak *gondozására alapitványt is tett,* amelynek okmányát 1867 szeptember 5-én irta alá, nemes szabad királyi Pest város tanácsa pedig szeptember 10-én fogadta el. Az alapitó levél egy-egy példányát a *belügyminisztérium,* a *főváros* és az 1796-ban megalakult *rókusi plébániahivatal* őrzi; érdekes szövege szerint:

„A rókusi szentegyház előtti téren, a szeplőtlenül fogantatott szent Szüz tiszteletére felállitott müszobornak állandó fenntartására és a Boldogságos Szüz Mária főünnepeinek előtti s az ünnepnapok estein eszközlendő kivilágitásra, a nemes város által kezelendő örök alapitványt tevén, a müszobor fenntartására ötszáz forintot adományozok; a kivilágitásra hasonlóan ötszáz forintot, azzal a feltétellel, hogy a nemes város a fenntartási és kivilágitási kötelezettséget minden időre magára vállalja; mind a szobor fenntartását illető időnkénti javitás, mind a kivilágitás a Rókushoz cimzett lelkészi hivatal közbenjöttével intéztessék el."

A szobor leleplezése 1867 szeptember 8-án, Kisasszony napján volt, nagy közönség előtt, fényes egyházi ünnepség kiséretében. Erre az alkalomra *Mindszenthy* Gedeon papköltő az egyik szépirodalmi lapba, a *„Nefelejts"*-be *„Zengő szobor"* cimmel költeményt, magaadta elnevezés szerint *„költői monológot"* irt, annak ma ismét különösen időszerü két utolsó versszakát mintegy a „Patrona Hungariae" szájába adva:

„Oh szép, dicső hon, magyarok hazája!
A teljesülés áldott küszöbén
Figyelj anyádnak ezredes szavára:
Kettő tesz naggyá, Isten és erény.

Szabad léssz, ám vess sorsot életedre:
Egy nagy jövendő várja léptedet.
De bármi érjen, szüm tied örökre,
Átkozz, vagy áldj — az éretted remeg."

Az áthelyezés nem lesz könnyü feladat Szüz Mária alakja ugyanis és a mintegy 16 méter magas oszlop, amelyen áll, *egy darabból lévén öntve, szét nem szedhető;* a meglehetősen megviselt szobrot — hogy kár ne essék benne — darukkal kell majd vörös márvány talapzatáról leemelni és sineken uj helyére átszállitani.

M. A.

Vitézi énekek. Ezzel a cimmel állitotta össze a könyvnapra *Dékány* András a finom köntösben megjelent, nemzeti értékü könyvecskét. Thököly és Rákóczi korának ismeretlenségbe vesző, feledésbe merült katonaköltőinek megható halai, a nyolcszázas évek nemesi felkelésnek, az insurgens időknek tábori nótái, a negyvennyolcas szabadságharc legszebb értékei és Ferenc József korának szivbemarkoló magyar katonadalai találhatók a könyvecskében. A mult idők bajtársa, az Örök Magyar Katona szól a maiakhoz a Vitézi énekekből, amely nemes és olcsó ajándék, minden sora katonaköltészetünk gyöngyszeme. Aki megveszi, boritékba teheti és elküldheti messze Oroszországba is, könyvnapi ajándékul. A művészi cimlapot *Fáy* Dezső tervezte.

Kerekesházy József: „Perzsa futár" A magyar ifjusági irodalom minduntalan válsággal küzd, kevés a jó ifjusági iró és témáik legtöbbször nem a legszerencsésebbek. Annál nagyobb örömet kelt most egy előttünk fekvő könyv, Kerekesházy József „Perzsa futár" cimü ifjusági regénye, amely izig-vérig fiatal olvasóközönségének készült, hibátlan, tehetséges irói munka. Legfőbb érdeme ezenfelül, hogy a magyar históriából meritette történetét, a nagynevü Avadik-család egyik őséről, akit lángoló hazafivá tett a magyar könyv és perzsa hazájából ugy költözött a magyar rónára, mintha egy évezred óta itt élt volna közöttünk. A történetiró hüségével meséli el *Kerekesházy* a perzsa futár történelmi küldetését, melyet a magyar haza megmentése érdekében teljesit. A könyv az Egyetemi Nyomda kiadásában, a Könyvbarátok ifjusági könyvei sorozatában jelent meg S. Kovács Kálmán müvészi illusztrációjában. *(h.)*

MADARÁSZ PÜSPÖK NYITJA MEG A SZIV-HETET. A Sziv-gárda központja július 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12. napjain Budapesten rendezi meg a Sziv-hetet. Julius 6-án, hétfőn a Sziv-hét megnyitó beszédét Madarász István kassai püspök mondja. A Sziv-hét előadói Csaba Jenő máriabesnyői plebános, P. Siska István Árpád S. J., P. Zsiros Ferenc S. J., Blaskó Mária, dr. Hepp Ferenc, Lakatos Emilia és P. Polónyi Ferenc S. J. Julius 9-én, 10. és 11-én zárt lelkigyakorlaton vesznek részt a Sziv-hét résztvevői. Jelentkezni a Sziv-gárda központnál Budapest, VIII., Mária-utca 23. sz. alatt junius 25.-ig lehet.

Junius végén országos lelkipásztori konferencia lesz Budapesten. Az Actio Catholica Országos Elnöksége jövőévi programmjának „Családmentés — nemzetmentés" egyházi vonalon való megbeszélése tárgyában junius 24-, 25- és 26-án Budapesten a Középponti Katolikus Körben Országos Lelkipásztori Konferenciát rendez, Glattfelder Gyula csanádi püspök az A. C. orsz. ügyvezető elnökének vezetése alatt. A Konferencia részletes programmját a jövő héten közli az Actio Catholica a lelkipásztorokkal.

A pécsi papnevelő intézet igazgatósága közli, hogy a pécsi szeminárium növendékei közé felvétetni kívánó tanulók felvételi vizsgálata ez évben julius 1-én lesz. Azok a gimnáziumi tanulók, kik a IV., V., VI., VII. osztályt jó sikerrel elvégezték, vagy az érettségi vizsgálatot sikeresen letették és a kisszemináriumba, illetve a VIII. osztályból a hittudományi főiskolára felvétetni akarnak, keresztlevéllel és iskolai bizonyitvánnyal ellátva junius 30-ig, lehetőleg a délelőtti órákban, a szemináriumi vicerektornál jelentkezzenek, ahol a további teendők felől értesitést nyernek. Minden jelentkező köteles magával hozni keresztlevelét, legutolsó bizonyitványát, és illetékes lelkészének (plebános és hittanár) informáló levelét zárt boritékban, továbbá a szülők házasságlevelét. A felvételi vizsgálat idejére a vidéki folyamodók a papnevelő intézetben ingyenes teljes ellátást nyerhetnek, ha szándékukat néhány nappal előbb az intézeti vicerektornál bejelentik.

Az Irgalmas Nővérek Szatmárnémeti összes iskoláinak volt növendékei a zárda alapitásának százéves évfordulóját ugy akarják ünnepélyesebbé tenni, hogy megalakitják a „Szatmári Zárdisták Szövetségé"-t és julius 5-én megtartják az első összejövetelt. Felkérik a szatmári zárda összes volt növendékeit, hogy csatlakozásukat a Szatmári Zárda cimére jelentsék be. Aki személyesen szándékozik jönni, jelentkezzék irásban junius 25-ig, hogy szállásáról gondoskodhassunk. A mai nehéz élelmezési viszonyok miatt, sajnos, élelmet nem nyujthatunk. Aki nem jöhet el személyesen, levélben jelezze csatlakozását. Julius 5-én reggel 9 órakor a zárda-templomban szentmisére gyülünk össze, délelőtt 11 órakor pedig a zárda disztermében ünnepi gyülésre. (Valláskülönbség nélkül.) Jöjjetek édes, régi Zardisták!

FILLÉRES HIRDETÉSEK

Apróhirdetéseket felvesz a központi kiadóhivatalon kivül a KSV fiókkiadóhivatala: „Christophoros" Utazási és Menetjegy Iroda IV., Kossuth Lajos-u. 5., VIII., Rákóczi-ut 1., Belvárosi Könyvszalon IV., Veress Pálné-utca 8.

Minden szó hétköznapon 15 fillér. — Vasárnap 20 fillér. — Első és vastagabban szedett szavak duplán számitanak. Legkisebb hirdetés 10 szó. — Állást keresők 50 százalékos engedményben részesülnek. Keretes hirdetések milliméter sora hétköznap 25 fillér, vasárnap 30 fil.

Befölendő állások (férfiak részére)

JÓ irásu és jól számoló, lehetőleg németül is beszélő, legalább négy középiskolát végzett fiatalembereket keresünk kereskedőtanoncoknak, orvosi műszerészszakmában. Jelentkezés: Mone orvosi műszerüzem és kórházberendező rt.-nél, Budapest IX., Üllői-ut 1.

Befölendő állások (Nők részére)

TANULÓLÁNY női szabósághoz felvételetik. Schmidt Irén, II., Mecset-utca 19., I. emelet 24.

GYORS- ÉS GÉPIRÁSBAN jártas kezdő női munkaerőt felvesz „Kisgyár" jeligére Blocknerhez, Városház-utca 10. Mindenre kiterjedő ajánlatot kézirással kérek. 3886

Álláskereső férfiak

ÖSKERESZTÉNY intelligens, uri családból származó 22 éves fiatalember, jó számoló, IV. gimn. végzettséggel — bármilyen — de lehetőleg hivatali állást keres. „Jó számoló" jeligére a kiadóhivatalba.

JÓ bizonyitványokkal, hosszu gyakorlattal rendelkező, a villanyszerelési szakma minden ágában jártas, őskeresztény villanyszerelő nagyüzembe — vidékre is — főszerelői minőségben azonnali belépéssel állást keres. Leveleket „Szorgalmas" jeligére a főkiadóba.

Háztartási állás

PLEBÁNIÁRA ajánlkozik házvezetőnőnek 40 éves, tiszta, rendes leány. „Munka, becsület" jeligére. 1319

ÖNÁLLÓ házvezetésre ajánlkozik plebániára főzésben, baromfitenyésztésben gyakorlott nő. VIII. Nagytemplom-utca 21., földsz. 5. 1321

NÉGYVENKÉTÉVES intelligens uriasszony elhelyezkedne vidéki paróchián házvezetőnőnek, vagy egy kisebb családhoz, ahol családtagnak tekintenék. Cim: Hajduszoboszló, Szurmay-utca 7. sz., Földesi Ödönné. 1384

FÖZŐ házvezetőnőnek, gazdasszonynak ajánlkozik özv. asszony, nagy leányával. Jól süt, főz, megbizhatók, jó bizonyitvánnyal, szerény igényüek. „Jó otthonra vágynak" jelige.

Ellátás — Szoba

ÖRÖKÖS otthont és gondos ellátást adok nyugdijasnak, csendes, szép helyen 6000—8000 P kölcsön ellenében. „Biztositva" jeligére a kiadóba. 1307

Örökbeadás

ÖRÖKBEFOGADÓ apát kersek, 73 éves vagy idősebb, jó magyar hangzásu, nemesi vagy főnemesi névvel rendelkező ur személyében, névváltoztatás céljára. Megkereséseket „Keresztény" jeligére a kiadóba.

Vétel — Eladás

RÁDIÓT VESZEK (egyen + váltóst) 5—6 lámpást és egy szuperkristályost privättól olcsón: V. Gy., Bpest, Kálvin-tér 8., II. 16

EGY uj állapotban levő röntgen, orvosi rendelővel azonnal eladó. „Sürgős" jeligére kiadóhivatalba.

Lakástakarítás

LAKÁSAT tükörfényessé és fényregmentessé teszi Grebenár Károly ablak- és lakástakaritó vállalata Budapest, Tengernagy-u. 5. Ugyanitt tiszta méhviaszból készült beeresztő krém kapható. Telefon: 259—180.

Kerti és szobai növények
származását, történetét és ápolását ismerteti
NATTER-NÁD MIKSA
több mint 200 rajzzal illusztrált könyve a
Virágos Könyv
Ára P 8.50.
Megrendelhető:
Nemzeti Ujság kiadójában.

Expressz fotó
Váci-utca 19. 3 kép 2.40 pengő

Lakás — Bérlet

SZÉPEN butorozott nagy utcai szoba fürdőszobahasználattal keresztény ur részére kiadó. Ráday-utca 32., házfelügyelő. 1328

Lakáskiadás
Gellért-hegyen, XI., Tündérlaki-mélyut 6. alatt, I. emeleti 3 szobás hallos villalakás, közp. fütés, melegvizzel, esetleg garázzsal azonnalra, vagy
aug. 1-re kiadó.
Bővebbet a helyszinen és telefonon: 138—260.

Villák

ELADÓ VILLA Gödön, 3 szobás modern, összkomfortos, állomás, strand között. Felvilágositás: hétköznap 9—4-ig. T.: 422—151. 1297

Szőnyeg

PERZSASZŐNYEGET veszek legmagasabb árban. Sternberg, Dob-utca 2. Telefon: 224—246. 1287

Válogatott
keleti perzsa szőnyegeket
bizalommal, alkalmi áron vásárolhat. Z. Vajda Ilona, V., Honvéd-u. 25.

Cianozás

Cianozás, patkányirtás
olcsón jótállással. **KÖNIGSTEIN** mérnök, Andrássy-út 57. T. 228-073. 951

PAX tökéletesen cyánoz
Telefon: 11-88-22

Lak- és rézbutor

GYERMEKKOCSI, gyermekágy, babakocsi, gyermekszék legolcsóbban Prohászka gyárból. Gróf Zichy Jenő-utca 46. Fiók: Üllői-ut 7.

Magánnyomozó

SZABÓ ODÖN legolcsóbb diszkrét
MAGÁNNYOMOZÓ
Rákoczi-ut 47. Telefon 130—571.

Irógépek

TRIUMPH irógépek magyarországi vezérképviselete Édes és Decsy, Budapest, Akácfa-u. 13. Telefon: 222—624.

Ékszer

ARANYAT, EZÜSTÖT
(ogaranyat, brilliánst **legdrágábban veszek,** zálogból dijmentesen kiváltom. **Baross ékszerház,** Grősz, Baross-u 83
Telefonáljon: 140—969.

Telek

BALATONFÖLDVÁRON, központban közmüves telek eladó. Cim a főkiadóban.

Családi házak

VENNÉK egyszerü két szoba konyhás házat nagyobb kerttel Balatonnál vagy Duna jobbpartján. Árajánlatot: Berkenye 15. Nógrád megye.

Felkérjük
igen tisztelt feleinket, hogy **hirdetéseiket a megjelenést megelőző napon** legkésőbb három óráig küldjék be, mert később érkezőket technikai okokból nem fogadhatunk el. Apróhirdetéseket **vasárnapi számaink részére pénteken** három óráig veszünk fel.

Hangszer

HEGEDŰ,
VIOLA, CSELLO, koncert, zenekar, iskolai célra és összes felszerelések, részletfizetésre is beszerezhetők. TÓTH János hegedükészitőnél, Budapest, Kossuth Lajos-utca nyolc. 41 éves cég Arjegyzék díjtalan

HARMONIKA, ZONGORA, HEGEDŰ
REMÉNYI Király-utca 58. legolcsóbb. Ingyen árjegyzék Részlet.

Zongora

88 hangu pianetto
Sternberg
hangszergyár, RÁKÓCZI-UT 60.

Legjobb zongorát, pianinót legolcsóbban vásárol részletre is **SZÁVITS NÁL.** Vétel, becslés. Javitás, hangolás preciz kivitelben. **Budapest, BAROS-TÉR 1.** (Rákóczi-ut sarok)

Vásároljon a forrásnál!
Az ország egyetlen zongoragyára
MUSICA
VII., Erzsébet-körut 43. (Royal). Telefon: 222-282
Zongorák, kis pianinók garanciával. — Kedvező fizetési feltételek.
Bérlet, csere, vétel, javitás, hangolás.
Kérjen dijmentes ajánlatot!

Zongora, harmónium, eladás, vétel, csere

HÖRL-nél
II., Török-utca 8. sz
Telefon 151—652.
Vidéki szállitás ◆ Javaslat ingyen

EHALL Andrássy-ut 15. sz.
Legnagyobb keresztény vállalat. Zongorák, harmoniumok páratlanul olcsón. Kedvező részletfizetés.

TIPOLD
RÁKÓCZI-UT 61
Divatcsarnokkal szemben.
Nagy választék, olcsó árak részletre is Keresztény cég Baross-tag.

SCALA Erzsébet-körut 15
Fürster-, Bechstein-, Ibach-, Bösendorfer-, Hofmann-, original Stingl-zongorák, pianinók legolcsóbban! Részletfizetés!

FIGYELMEBE ajánlom RÁKÓCZI-UT ÖTVEN ZONGORATERMEMET. Rengeteg zongora, pianino vásárolható feltünő olcsón, csekély részletre is. 3859

Rövidebb ZONGORÁT
VAGY PIANINOT sürgősen vennék VIDEKRŐL IS, ár, gyártmány közlésével. Strokl, Arénaut 9., földsz. 2. Telefon: 225—662.

HA zongorát, harmoniumot vesz, elad, ajánljuk Mendőlné zongoratermét. Bezerédi-utca 10. T. 14-64-11. Őskeresztény cég. 351

STINGL, LAUBERGER,
zongorák, pianinók legolcsóbban, részletre GRIMMNÉL, József-körut 65.

VENNÉK ZONGORÁT vagy pianinót sürgősen készpénzért! Telefon: 115—934. 3883

KERESZTÉLY

HIRNEVES ZONGORATERME
V., VILMOS CSÁSZÁR-UT 66.
CSALÓDÁS SOHASEM ÉRHETI

Vegye meg a
KÉPES KRÓNIKA
legujabb számát.
Ára 20 fillér.

Paplan

Gyapju takaró helyett
kb. 1 kg-os
tropikál paplan
PLUMA paplangyár
Kamermayer-utca 2.

Ruházkodás

VIHARKABÁT
hátizsák, hálózsák stb
Molnár Gyula
VII., Károly-körut 3/c
T: 427—675. Saroküzlet.

LEPEDŐ, ANGIN
köpeny-gradli, ágyneművászon, törülközők, konyharuhák, abroszok, prima minőség (nem műrostos) flanell, selymek, női kombinék, hálóingek stb. rendkivül olcsón. **WEISZ, Paulay Ede-utca 58.** Udvarban (Liszt Ferenc-tér mellett.)

Kalapja piszkos, formátlan?
Szakszerüen tisztitja, formázza Lampert kalapos mester, Jókai-tér 6 (Udv.) **Női kalapalakitás is.** T.: 31—60—43.

Utalvány nélkül cipőt
átalakit és diszit **Pásztv János** bőrkereskedő és cipőfelsőrész készitő, IV., Veres Pálné-utca 4—6. Telefon: 389—079

KEVESET használt és uj férfi ruhát veszünk és eladunk. Frakk, szmoking kölcsönzés. Forgács szabóüzlete. Budapest, Dohány utca 68

HASZNÁLT ruhát, zálogban levő tárgyat, egész háztartást, hagyatékot és mindent veszek. Vidéken is. Nutovits, Népszinház-utca huszonhat. Telefon: 340—967.

Különféle

Kirakatállványok
áruasztalvédők elsőrendü kivitelben legolcsóbban **KIRAKATÁLLVÁNYKÉSZITŐ KFT**-től Budapest, VII., Izabella-utca 13. sz. Telefon: 224—800. Használt állványok vétele és eladása.

Betegtelőkocsi,
tricikli, férfi, női, gyermekkerékpár. Készitőnél: Stefka, Rökk Szilárd-utca 23. Telefon: 337—420.

BETEGTOLÓ és önhajtásu kocsik nagy választékban. Kölcsönzés is. Kerékpárok. Gyermekkocsik. **SIESTA** Járművek. Budapest, VII., Damjanich-u. 49. Tel. 420—656. Dijmentes prospektus.

Nyaralás

MÁTRA penzió, Parádfürdő. Telefon: Parád 18. Strand, diéta. Prospektust küldünk. 1274

DR. LENGYEL Katinka okl. középiskolai tanár növendékeivel Balatonlellén nyaral. Felvilágositás, előjegyzés IV., Királyi Pál-u. 9. Leányinternátus. T: 182-141. 1289

Hajnal üdülő-penzió
Balatonlelle. Elsőrendü ellátás, saját strand, folyóvizes szobák. Előszaisonban 20% kedvezmény.

FIZETŐ VENDÉGET fogad, jó és olcsó koszt, napi háromszori étkezéssel, személyenként P 6.50. Novákné, Balatonudvari. 1306

HAJDUSZOBOSZLÓ, Major-utca 32., Anna-otthon, tiszta, olcsó szobák, fürdőház, város központjához egy percnyire. 1299

SZOBA nyári hónapokra kiadó a Rózsadombon. Gerley, Felvinci-ut 37.

KIADÓ: szoba-konyhás lakrész kamrával, Római-fürdőnél, szép családi házban, nyaralásra is alkalmas. Erdeklődni (VIII., Stáhly-utca 5., II. 10.)

Vendéglői-, kávéházi-berendezések

KERTI BUTOR,
fa-, vas- és fonott szék, asztal. **Sör- és borpult, billiárd.** alpakkaáru.
FRIED, Király-utca 44.

Bélyeg

„DUNA" BÉLYEG-bolt

ritkaságok, ujdonságszolgálat, V., Mária Valéria-u. 19. (szemben a Ritz-szállóval). Telefon: 382—478. Legujabb magyar árjegyzék 80 fillérért.

Hosszu részletre jó Butort Bertalanné
Keresztény butorszalonjában
Rákóczi-ut 82. I. 3
Vidékre árajánlatot küldünk

Szenzációs szabadalmak be.
1 recamier + 4 szék = 2 személyes **recamier.**
ülés fekvés **Epeda FOTELÁGY**

78 P

LÁNCZ kárpitos
Podmaniczky-u. 19
Nyugatinál.
Kérjen árjegyzéket. Szállitás vidékre is.

Öröklakás

XI., Bocskay-uti
épités alatt álló
TÁRSASHÁZUNKBAN különböző nagyságu
öröklakás
KAPHATÓ: Terv és felvilágositás. épitési irodában, vasárnap délelőtt is.
XI., Lenke-tér nyolc.

Öröklakások
a már épülő III., Szépvölgyi-ut 1/b. szám alatti
Zrinyi Miklós
V., Kresz Géza-u. 37. sz. alatti
Báthory István és Kemény Zsigmond
társasházakban, központi fütéssel, melegvizzel, 25 éves adómentességgel, leköthetők NÉMETH és MÉRŐ bej. cégnél, XI., Horthy Miklós-ut 42. Telefon: 469—301.

Öröklakások
Budán, Bertalan- és Budafoki-ut sarkán
augusztus 1-re
beköltözhető 1 szobás összkomfortos és 1 szoba hallos garszonlakás eladó. Mikle Károly épitészmérnök, IV., Veres Pálné-u. 51.

Öröklakás
Gellérthegyen, Tündérlaki-mélyut 6. alatt azonnal beköltözhető
3 szoba hallos öröklakás
garázzsal, közp. fütés és melegvizzel, elsőrendü kivitelben eladó. Bővebbet a helyszinen és hétköznap telefonon: 188—260.

UJ ÖRÖKLAKÁSOK budai kertes villában eladók. 25—75—92.

BUDAI RIVIERAN
XI., NAGYSZŐLLŐS-UTCÁBAN
29-ik társasvillánkban,
AUGUSZTUSI BEKÖLTÖZÉSSEL
még néhány 1—3 szobás
öröklakás
leköthető. Tisztviselő Társasházak Épitő Irodája, XI., Horthy Miklós-ut 36., I. 4. Hétfőtől.

Lakberendezések

UJ és használt butorok, hálók, konyhák, kombináltak részletre is Kovács, Izabella-utca 13. Telefon: 426—985.

SZÉKELY BUTOR Modern és barokk kombináltak olcsón. Tartós háló 760, kombinált szoba 860, ebédlő 980-tól Vilmos császár-ut 63. Berlini-térnél.

BUTORT részletre is, gyönyörü hálószobákat, kombinált berendezéseket, árban, feltételekben vezetünk. Eichler, Nagymező-utca huszonöt.

GLÓRIA Expedíció
fotelágy, kanapéágy
Egy mozdulattal nyitható, csukható. 10 évi jót.
GLÓRIA KÁRPITOS ÜZEM. THÖKÖLY-UT 8!

NAGY SÁNDOR 26.
Károly-körut
GYÖNYÖRU műbutorok, márkás hálók, ebédlők, uriszobák, bőrgarnitúrák, velurgarnitúrák, stylszalonok, irodabutorok. **CSODÁS** kombinált berendezések legujabb tervek szerint **NAGY SÁNDORNÁL, KÁROLY-KÖRUT HUSZONHAT.**

Gyönyörü komplett hálószoba **sürgősen eladó**
Hétfőtől Thökölv-út 120.

MÁR heti részletre konyhák, rekamiék, szines butorok, irodaberendezések Bányafalvinál. Izabella-utca 11. 3853

10 RAKTÁRBAN
100 KÉSZITŐ
1000 BUTORA
Universal
MŰBUTOR-, IRODABUTORGYÁR
VII., WESSELENYI-U. 8.
Telefon: 226—692, 226—693.

Butor és Textil
keresk. rt. Liszt Ferenc-tér 5.
Egy helyen — egy számlán
részletfizetésre: hálók, ebédlők kombinálták, szőnyegek, függönyök, kelengyék. Dijtalan árajánlatot küldünk vidékre is.

KIRÁLY-U. 112
JÖJJÖN hozzánk. Meglátja érdemes! Használt és uj különleges márkás műbutorok, hálók, ebédlők, uriszobák, szalonok, kombináltak, antiquitások irodabutorok, egyes darabok utolérhetetlenül olcsón Butorüzlet, Király-utca száztizenkettő (Lövöldetérnél.)

ÉVA ÁGY
Fotelágy és kétszemélyes kanapéágy. Egy mozdulattal nyithatócsukható. VII., Alpár-utca 10. Telefon: 428—669. 452

LÁSZLÓ BUTOR
MEGBIZHATÓ ÉS OLCSÓ
JÓKAI-U. 6.
BEJÁRAT AZ Ó UCCÁBÓL

„Hunor" IRODABUTOR
lakberendezés,
tervszerinti BUTOROK
Kecskeméti-u. 11. T.: 184-611.

Szenzációs butorhitel
Csodás kombinált berendezések, hálók, ebédlők óriási választékban. Minden 100 pengő után havi 7 pengő RÉSZLETRE. István-ut 22., GROSZ.

URI és kombináltszobák, rekamiék, stil-bőrgarnitúrák, ujak, használtak. Szücs, Semmelweis-utca tizenhét. 1294

jó befektetés:
ÉBNER BUTOR
VIII. KARPFENSTEIN-U. 2/A.

BARÁTI LÁTLELET

Erdélyi írók mostanában gyakran jönnek Budapestre – ha van pénzük vonatjegyre, és van itt szállásadó barátjuk. Néha meghívják őket ilyen-olyan tanácskozásra, rendezvényre – olyankor még jobb bort is ihatnak. Találkozhatnak anyaországi pályatársaikkal – régóta vágytak erre. Elmehetnének moziba, színházba, könyvtárba.

Az erdélyi írók azonban többnyire orvoshoz járnak Pesten.

Nem tudom, a diktatúra késleltetett fiziológiai hatásait vagy újonnan, a vélt szabadságban szerzett károsodásokat mutat-e ki rajtuk a baráti látlelet, netán szakmai ártalmakat?

Magányos mesterség az írás a világon mindenütt. Még az irodalom fenegyerekei is szorongásosak. Jobb országokból, persze, világ körüli útra, vagy délszaki szigetekre indulnak munkájuk végeztével, újabban Kelet-Európába, csudalátni.

Az erdélyi író évtizedekig alig juthatott el külföldre, s néhányuk ott is olcsó tejen, ha nem éppen kutyaeledelen élt. Félt az idegenségtől, és félt hazamenni. (Tény, hogy jelentős erdélyi magyar író nem disszidált.) A múzeumi és színházi jegy árából apró ajándékokat vásárolt otthon túszul tartott családjának. Közben bűntudata volt, amiért nem értelmiségiként valcol a szabadabb világban. Végeredményben időszakos elszabadulása is csak újabb gátlásokkal gazdagította. Az egyiket vonatsínről szedték fel egy világvárosi pályaudvaron, és néhányukat védőőrizetként kísérgették a barátaik. Kórházba alig került egy is, inkább hazavitték a felszabadultságban akuttá vált betegségüket, mert otthon olcsóbb gyógyítani. A szervült neurózisnak aztán újabb tünetei támadtak.

Bizony, a szakmai ártalmak többségét is a diktatúra okozta, fokozta. Azzal, hogy még ezt az önpusztító szakmát sem hagyta művelni. Nem tudom, készül-e majd felmérés a különféle stresszhatásokról, amelyek az erdélyi írókat érték. Ők maguk többnyire erről írnak, saját pszichiátereikként. Betiltott, kényszerűségből átszerkesztett könyvekről, kihallgatásokról, csalódásokról, elfojtásokról. Ha ittak, rossz italt ittak, ha ettek: vizes párizsit, amelybe még WC-papírt is darált a húsüzem, és buggyant konzerveket. A hosszan tartó, rossz idegállapot, a megterhelés tudvalevőleg gyomor-, majd szív- és májbajt okoz. Az efféle baj pedig tetézi a meglevőket, főként ha gyógyítására nincs mód, pénz, s aztán már hajlandóság sem.

A klausztrofóbiás, gyomorbajos szívbetegekre rávirradt aztán némi télies szabadság. S az történt velük, amit Magyarországra átköltözött-szabadult barátaimnál láttam már azelőtt. Alig telepedtek meg – így vagy úgy –, másfél-két év múltán, amint elengedték magukat: kitört rajtuk a sok rejtett vagy elfojtott, régi kór. Mint mikor a kerékpárt taposó egyszer csak megáll: és eldől. Minden baja tetejébe, még meg is üti magát.

Erdélyi barátainkkal is ez történt, és ennél több is, más is.

Felszabadultak, nemcsak a politikai diktatúra, hanem azzal együtt egy sereg másfajta elfojtás alól. Lelkesedtek – s ez jót tesz a szívműködésnek. Dolgoztak – s nem jutott idő saját bajaikkal foglalkozni. Ha ittak is, már nem magányosan és némán. Egészségesebben táplálkoztak – ha tiszteletdíjat is fizetett valamelyik lap vagy a kiadó. A lapok azonban, ahogy alakultak, csődbe is mentek. Füstbe a jobb remények. Megcsalt illúzióvá változott vissza a testvériség, még annyira sem tartott össze a más nemzetbeliekkel, mint az elnyomás szolidaritásra késztető kényszere. Kiújultak a fekélyek, és álmatlanul teltek megint az éjszakák. Jó néhányuk újra bűntudatot érzett: csak amiért lelkesedett azon a télen. Mindez megzavarja a szívműködést. A kiszolgáltatottság helyett jött a kilátástalanság. A kiábrándulás aztán megtámadja az epét.

A megrendülés fizikai mivoltukban is megrendítette az erdélyi írókat, főként a középnemzedéket. Néhányuk ma újra elhallgatott, s tudott dolog, hogy a bennrekedt szó szélütést okoz. Lenne pedig miről írni, s most már az is, amivel. Ilyenolyan segélyszállítmányból végre hozzájutottak írógéphez, papírhoz, tollbetéthez, néha még külföldi ösztöndíjhoz is, de elveszítették az állásukat, könyvkiadási esélyeik javát, az illúzióikat, és néhányan már a kedvüket is.

Az én barátaim többsége kedélybeteg.

Pesten próbálnak gyógyulni, ha eljutnak idáig. Az itteni irodalmi és közélet aztán nem boldogítja őket, még ha keblére ölelné is. Szemérmük és önérzetük nem engedi, hogy ilyen testi közelségbe fulladjanak. (Akadnak persze, többnyire tizedrangú szemfülesek, akik a jobbak helyett is elviszik maguknak az alapítványok pénzét, s azzal a jóindulatát.) A túlérzékenység gátlásai visszatartják, a honi állapotok visszariasztják az igazibbakat. Újabb görcsöket szül bennük, hogy nem olyanok, amilyennek Pesten elvárják tőlük, és értetlenek, keserűek, hogy eszerint hiába küzdöttek fél életen át, hogy önmaguk maradjanak: olyanok, amilyenek. Késő volna már „elvárásokhoz" igazodni – és nem is akarnak. Hazamennek dacosan, némi gyógyszerekkel. Ha elfogy az orvosság, új reményekkel vagy muszájból jönnek megint. Hazamennek ugyanúgy. Magukkal visznek azonban új aggodalmakat is: hogyan lesz hát itt ezután, mire fordul a világ? S hogy vajon nekik lehet-e, szabad-e egyáltalán felelősséget érezniük mindazért, ami itt történik? Aggódhatnak legalább? Vagy vendégként nincs beleszólásuk? Hogy vajon, ha otthoni életük értelmét és módját némiképp kérdésessé tette ez a nagy összmagyar irodalmi barátkozás és egybemosás, az itteniből mennyi az ő részük? Hogy hát, hova mehetnének, ha sehova sem lehet? Vagy ami rosszabb: mindegy.

Reszketegek barátaim a pályaudvaron, búcsúzáskor. Émelyegnek egy kicsit, és fáj a szívük tája.

Kínos kibeszélni így a betegségüket. Keserves is. Tudom azonban, hogy az írók testi-lelki nyavalyája, rossz kedélye, gyenge állóképessége nem pusztán családi ügy. Művükre, s azon át többekre hat.

CSIKI LÁSZLÓ

FEHÉR FERENC

Nép, nemzet, demokrácia

A szárszói kollektivizmusnak (mint a közösségi eszme minden válfajának) szüksége van egy kollektív alanyra: ez a nagybetűvel írott Nép. (Ebben az értelemben népnemzetiek a szárszóiak, minthogy – többnyire – a nemzetet a népen keresztül határozzák meg.) Világos, hogy ez kétféle elhatárolást jelent: egyfelől, az Antall-féle „történelmi osztállyal" szemben, amelyre az elhunyt miniszterelnök, a szárszóiaknál nem kevésbé ábrándosan, akarta az MDF politikáját (mint „úri-konzervatívot") alapozni; másfelől viszont az aszfalton tenyésző liberalizmus (és a városias szocializmus) individualistáival szemben, akikről (és világukról) gyakran a „bűnös város" történelmileg oly jól ismert retorikájával szónokolnak. De amikor a Népet választották, megörökölték a fogalommal kapcsolatos összes hagyományos nehézséget is.

Mert a Nép (ha nem tartjuk a fogalmat szándékos mitológiai homályban) csak két jelentés egyikét viselheti. Vagy a „természetesség" világát jelöli a „mesterkéltséggel" szemben (ez az új kollektív alany felfedezőinek, Rousseau-nak és Herdernek, a fogalomról adott legfontosabb tartalmi meghatározása, mely minden utódjukban továbbrezeg); tehát többnyire a falu, a parasztság világát az iparosodó-kapitalizálódó „civilizációval" szemben. Ebből a tartalmi jegyből származott a fogalom hagyományos forradalmi svungja; ebből minden hajlama a visszatekintésre és a kihullásra a modernitásból. Vagy pedig az „állampolgárok összességét" jelenti, mint végső jogforrást. Ez egy absztrakció, amelyet vagy a régi uralkodóval (a királlyal stb.) állítanak szembe, vagy a népszuverenitáson alapuló állam esetleges elfajzásával, zsarnoki önállósodásával a néptől (mint az állampolgárok együttesétől), teoretikus védőgátként. A Nép mindkét fogalma szemben áll az „osztály" fogalmával, mivel a Nép egyesít, az osztály szétválaszt. (Egyebek közt innen származik az osztályalapon szervezkedő szocialisták és a Nép elvi alapján szervezkedő populisták hagyományos konfliktusa.)

E két tökéletesen különböző terjedelmű alany közül a szárszóiak az elsővel operálnak; éppen ezért válnak örököseivé azoknak a feszültségeknek és ellentmondásoknak, amelyekkel nagy őseik, Petőfi és nemzedéke is küzdöttek. Azok a klasszikusok, akik a Népet – az irodalom közvetítésével – be akarták emelni a politikába, és ott uralkodóvá akarták tenni, eléggé a tizenkilence-

Szárszó '93 (Az 1993. évi szárszói tábor előadás- és megbeszéléssorozata.) Püski Kiadó

ÚJABB PESTI SZOBROK

4.

A kilencvenes évek budapesti köztéri szobrait bemutató sorozatunk negyedik útja a Belvárosba vezet, ahol a Rákóczi út és a Gyulai Pál utca találkozásánál, a Rókus-kápolna előtt áll Johann Halbig 1867-ben felállított, 1949-ben lebontott, majd 1991-ben rekonstruált és újrafelállított Szűz Mária-oszlopa.

Az *újrafelállított szobor* jellegzetes műfaja az elmúlt éveknek. Korai példái még a rendszerváltozás előtti időkre nyúlnak vissza. Egyik első, s a maga nemében máig legsikerültebb példája Zala György 1947-ben az Eskü (Március 15.) térről eltávolított Erzsébet királyné-szobrának elhelyezése az Erzsébet híd budai hídfőjénél (1986). Ezt olyan lebontott művek visszahelyezései követték, mint Ligeti Miklós Bandholtz tábornok-szobra a Szabadság térre (1989), Szentgyörgyi István Nagyatádi Szabó István-portréja a Földművelésügyi Minisztérium elé (1990), Ligeti Rudolf trónörököst ábrázoló szobra a Városligetben, vagy a Mária Ludovika-emlék az Orczy-kert egyik elhagyatott sarkában (1992). A főváros lebontott szobrainak raktárából újra köztérre kerültek olyan anakronisztikus ízű alkotások is, mint Orbán Antal gróf Zichy Nándor-emlékműve, mely 1992-ben került vissza egykori helyére, a mai Lőrinc pap térre, vagy Zala Györgytől az elpusztult Nemzeti Kaszinó egykori hősi emléke, mely egy szíven lőtt katona feje fölé babérkoszorút emelő szentkoronás nőalakból áll, mely restaurált kompozíció 1993-ban mint újpesti első világháborús emlékmű kezdett új életet.

Ezen alkotások újrafelállításának minden esetben volt bizonyos történeti-topográfiai indokoltsága, azonban ha a művek esztétikai-stiláris kvalitása felől nézzük, a helyzet korántsem minden esetben meggyőző. Az ábrázolt személyek történeti megítélésének módosulása mellett nem hagyható figyelmen kívül a visszaállítások iránti, a politikai változásokkal összefüggő egyfajta „társadalmi igény" s az a körülmény sem, hogy ezen alkotások rendelkezésre állnak, szerencsére nem semmisültek meg, mint sok más társuk (például Vastagh György Görgey-szobra, melynek várbeli rekonstrukciójára szintén lenne igény, ha az újraöntés és a finanszírozás megoldható lenne), s köztéri kihelyezésük még mindig takarékosabb és esztétikailag „kockázatmentesebb", mint adott esetben egy új mű megrendelése.

A Rákóczi úton 1991-ben újrafelállított Szűz Mária- vagy más néven Immaculata-oszlop jelentősége egyrészt abban áll, hogy 1945 után nem került Budapesten közterületre egyházi szobor, másrészt visszakerülése egyértelműen gazdagítja a városképet.

A szobormű története egy tipikus pesti szoborsors históriája: 1867-ben Pest városa ajándékként kapja a szobrot Lengyel Miklós egri kanonoktól, aki eredetileg nem ide, hanem Egerbe, a Líceum és a dóm közötti térre szánta a művet, de a város nem mutatott fogadókészséget (amit később megbántak). A nyilvános szobrokban ekkor még igen szegény főváros örömmel elfogadja a nagylelkű adományt, azzal a kikötéssel – mely szokás a későbbiekben sajnos teljesen kiment a divatból –, hogy az adományozó tegyen alapítványt, melynek jövedelméből a szobor fenntartása és ünnepi kivilágítása (!) biztosítható legyen. A mű alkotója egy müncheni művész, Johann Halbig (1814–1882), kinek ismertebb pesti munkája a József nádor-szobor. *„A közönség ekkortájt még nem hisz a magyar szobrászat erejében"* (Liber Endre).

Johann Halbig: Immaculata-oszlop

Frankl Aljona/4x5 Bt. felvétele

Több helyszín közül végül a Szent Rókus-kápolna előtti kis tér került kiválasztásra, melyet egyébként már korábban is díszített egy adományszobor, Szent Miklós kőszobra, melyet az 1838-as árvíz annyira megrongált, hogy le kellett bontani. Az új instrumentum helyválasztása sem bizonyult azonban igazán szerencsésnek, s a tér tervezett szabályozása során már Lengyel kanonok életében felmerült esetleges áthelyezése a Szervita térre, de végül a díszpolgárrá fogadott adományozó életében nem nyúltak hozzá.

A szobor állításakor a Kerepesi út környéke még külteleknek számított, környezetét apró házak és művelés alatt álló telkek képezték. A Keleti pályaudvar megépülésével, a környék urbanizálódásával mindez gyökeresen megváltozott. A Nemzeti Újság 1942. június 12-i számában arról olvashatunk, hogy a jobb oldali közlekedés bevezetése és a forgalom növekedése miatt szükségessé vált, hogy a Rákóczi utat a Gyulai Pál utca torkolatánál kiszélesítsék, melynek következtében immár tovább nem halasztható az Immaculata-emlék áthelyezése a Rókus Kórház elé. – Nem állja meg tehát teljesen a helyét az újrafelállítás alkalmából többször is hangoztatott nézet, mely a szobor 1949-es lebontásában csupán politikai szándékot látott, s a közlekedési okokra való hivatkozást puszta ürügynek tekintette.

1948. június 15-i határozatában a főváros törvényhatósága még engedélyezi, hogy a plébánia terhére rendbe hozzák a megviselt emléket, mely 1949-ben még szerepel a javasolt műemlékek jegyzékében, de végül december 8-án a főváros intézkedésére mint forgalmi akadályt felállványozzák és lebontják.

„Hét öl magas korinthusi stílű vasoszlop tetején a földgömbön áll a szeplőtlen Szűz Mária szobra, ugyancsak vasból, kissé meghajolva, mintha letekintene és őrködne az alatta nyüzsgő emberek felett. Talpazata négyzetes alapú vörös márvány, vasráccsal körülvéve, négy sarkán magas lámpával. A talpazat négy oldalán a következő latin nyelvű feliratok: 1. *Ave Maria gratia plena* (Üdvözlégy Mária, malaszttal teljes). – 2. *Macula non est in te. Cant 4.7.* (Szeplő nincs Tebenned). – 3. *Patrona Hungariae Ora pro nobis* (Magyarország Védasszonya, könyörögj érettünk). – 4. *Vota mea reddam. Psalm. 21.26.* 1866 (Fogadásaimat beteljesítettem)" – olvashatjuk a főváros vallásos jellegű köztéri szobrait számba vevő Schmall Lajos századbeli leírásában.

Az újraöntött karcsú oszlop köré a kerítés-építmény nem került vissza, a feliratok helyén pedig a szobor történetéről szóló rövid ismertetés olvasható, megörökítve az újrafelállítás körül bábáskodó szervek nevét *(Fővárosi Önkormányzat, Pápalátogatást Szervező Nemzeti Előkészítő Bizottság, Józsefvárosi Önkormányzat)*. A rekonstrukció – mint a legtöbb esetben – itt sem teljes: a szobor az eredeti helyszínétől hátrább és beljebb áll. Módosult a Mária-szobor nézete is, mely párhuzamos helyett a Rákóczi útra merőleges. Ha már közlekedési okok miatt a kápolna tengelyében nem is lehetett a művet újra elhelyezni, kompozicionálisan és szimbolikailag talán mégis helyesebb lett volna egy olyan megoldás, melyben a Mária-alak a mű eredeti helyzetének megfelelően a kápolnának háttal áll, s a kiszélesedő Rákóczi út nagyvárosias felvezető útvonalában vizuális távlatot kap. A metropolis szívében meghúzódó, az utca szintje alá „süllyedt" alapú kis kápolna s a tornyával csaknem egymagasságú oszlopszobor sajátos kettőse, térjátéka így is élményt jelent minden arra járónak, hívőknek és kételkedőknek egyaránt.

BOROS GÉZA

KRITIKA ALAPÍTVÁNY

*

SZÁMLA-SZÁMUNK MHB 207–11290

Alighanem valamennyi olvasónk számára közismert az, hogy minden kulturális lapnak rendkívül nagy szüksége van a legkülönfélébb formájú pénzügyi segítségre. A nemrég létrejött KRITIKA Alapítvány célja – miként a neve is mutatja – mindenekelőtt folyóiratunk megjelenésének támogatása. Hozzá bárki csatlakozhat, bármennyivel hozzájárulhat, s a befizetett összegek az érvényben levő jogszabályok szerint levonhatók az adóalapból. Nagyságától függetlenül minden segítséget köszönettel elfogadunk. Számítunk tehát lapunk olvasóira, barátaira, mindazokra, akik számára fontosak a KRITIKA által képviselt elvek és értékek. Mindazokra a személyekre és intézményekre, melyeknek nem közömbös a kulturális-szellemi élet nyilvánosságának sorsa.

KRITIKA ALAPÍTVÁNY

*

SZÁMLA-SZÁMUNK MHB 207–11290

KRITIKA 1994/5

Stolkig József

münchemi szobrász művét, József
nádor szobrát 1869-ben avatták fel.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopé-
dia, Budapest, 1970.

3051

Halblechner Vencel

szobrász Pilgram Franz Antonnal
jött Magyarországra.

Dercsényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál,
Merényi Ferenc: Magyar Műemlékvédelem
V. (1967-68) Budapest, 1970.

1951.

M. D. K.

HALBLECHNER Vencel szobrász

1778. Eger, liceum kőmgotári szobrász-munkák 684,- forint

1779. Pápa, plebániatemplom mellékoltár-modell 10,- forint

1781-1785. Kömlő, r. k. templom, ~~képek~~ főoltár, keresztelőkút stb. 40,20,- forint

1782. Deménd, r. k. templom, képek cirádái stb. 26.50,- forint

Aggházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

./.

I. 205. l.

M.D.V.

HALBLECHNER Vencel szobrász

1782. Hejce, kastélykápolna, 6 kandelláber 215.- forint

1783. Kerecsend, r.k. templom, keresztelőkút tetője 164,- forint

1783. Hejce r.k. templom, szószék 24,- forint

1784. Pápa, plébániatemplom, 6 kánontábla 72,- forint

1784-1785. Szirák, plébániatemplom, szószék 30,- forint

Aggházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

I. 205.

M.D.K.

HALBLECHNER Vencel szobrász

1785. Tiszapüspöki, keresztelőkút 39,- forint

1786. Kápolna, r.k. plébánia templom, főoltár, 2 kerub a tabernákulumon, 5 angyalfej, 4 váza 371,20,- forint

1788. Tiszaörs, keresztelőkút 24,- "

Agghásy: Barokk szobrászat. - Bp. 1959.

I. 145., 205. l.

II. 28., 67., 74., 117., 127., 134., 149., 207., 287. l.

HALBLECHNER *Vencel*, szobrász, a XVIII. sz.-ban Egerben. Az egri érseki líceumi könyvtár nagytermében 1778. H. készítette az egyházi és világi tudósok gipsz-relief-medaillonjait.

E. G. I. 438. l.

Pozsony:

A vár belseje.

Az 1802-ben l
sejét tüntetü fel
~~[illegible]~~
gé jó karban lévő le
kosszú csamokok Ko
Fent a magasban
Tús raji, mér

Lúg

Halblechner Vencel

~~Hobrász~~

l.

Garas Kracker

57. l.

Halblechner Wenzel

farago

1.

Kaposszy jegyzetek

zob. l.

Ernüstpohár, verejtékes, 1664-ből

IV. 120.

Halblechner Veucel

egri nobrau

l.

Kaposy jegyzetek

251. l 252. l.

265. l.

266. l.

315. l. (többnör)

316. l. (többnör)

317. l. (többnör)

318 l. (sokmor)

322. 323. l.

326. l.

Halblechner Venceslaus

Az egyi érseki liceumi könyvtár
nagytermében az egyházi és világi
tudósok gipsz-relief-me-
daillonjait, köztük Verbőczy
Istvánét és Istvánffy Miklósét
Halblechner Venceslaus ké-
szítette 1778. ban.

Szeger 20.

Schack - Galerie, münchen IV. 45, 46.

Halblechner Vencel

Hobrász készítette az egri liceum könyvtárában levő reliefeket és ékitményeket. 1778-80 Eszt.

Irod

Szmrecsányi Miklós: Esterházy és a művészet. Galanthai gróf Esterházy Károly egri püspök emlékének ünneplése. Eger 1926. 34. l.

8770

MOLDAU WALACHEI BESSARABIEN
nzenden Provinzen SIEBENBÜR-
eil von UNGARN GALIZIEN POLEN
IEN. Nach den besten Original-
neral Bauer und H. J. F. Schmid,
gestochen v. F. Müller. E czi-
rikus ábrázolások veszik körül.
an. Felirata fölül CARTE NOUVELLE
ól balra

a vk. 47.7:71.5 cm.

06
63

Halblechner Vencel

nobrán

l.

Szm Egermüv

121. l.

b./ Polgárdi-kész
c./ a kiépitett ki
8. Vallás és közoktatás
vesi népiskola felállitása tárgyá
9. Postavezérigazgatósa
a./ nyári kedvezm
se tárgyában,
b./ Balatonfüred
10. A Balatoni intéző
a./ a gyógy és üd
b./ a sporthorgás
c./ a közigazgatá
d./ a tihanyi nép
e./ a badacsonyi
f./ a balatoni cs
zása tárgyában
g./ az idegenforg
11. Jelentés a szepten
gyümölcsészeti kongresszus és ki
12. Előterjesztések ;
a./ az egregyi Á
b./ munkásházak
c./ a balatoni ba
a természetv
d./ a balatoni s
e./ A Jánosháza-
f./ a külföldre
g./ a falusi mük
13. Jelentés a villam
ban.
14. Jelentés a szántó
füredi Hajdu Tibor és a tihanyi

Halblechner Wawel

Kobrák

l.

Szm Egerműv

206 l.

Halblechner Vencel

egri szobrász

1778

l.

Szm Egerszmv

251 l

252. l.

Balázs Vera: Női fej. Tanulmány. Kőrajz.
Modern. (Művészet, IX. 5. 189.)

Halblechner Veneer

egri nobran

l.

Szm Egermüv

265. l.
266. l.
315. l.

Halblechner Vensel

l.

Szm Egernüv

316. l.
317. l.
318. l.
322, l.
323. l,
326. l.

1.287 szám.

BUDAPEST 937 JUN 18 15 N 5

Műemlékek orsz. Bizotts. tér. Eln.

Hivatalból.
szolgálati ügyben.

BUDAPEST.

Halbhechner

Kobrák Egerben. Kámos mű olkotója

Vost Pál stb.: Heves megye műemlékei II. köt

Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.

Budapest, 1972.

2161

HALBLECHNER szobrász

az 1786-ban elkészült tiszaörsi templomban dolgozott

ld. bővebben Adatok Szolnok megye történetéhez.
2. köt. Szolnok, 1969. 515. p.

Halblechner Vencel

egri kőfaragómestert tarthatjuk az egri Dobó István tér 1/b. s. a. ház díszítések alkotójának. 1777 körül.

Voit Pál stb.: Hevesmegye műemlékei II. köt.
Magyarország műemléki topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

2321

Halblechner Vencel

képfaragó 1785 körül Egerben él.

Voit Pál stb.: Heves megye műemlékei II.
Magyarország műemléki topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

3811

Halblechner Vencel

diszitő munkálatokat végzett az egri Szabadság tér 2. sz. a. volt liceum könyvtártermében. 1778-79.

Voit Pál stb.: Heresmegye műemlékei II.

Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.

Budapest, 1972.

4561

Halbleckner Vencel

Az egri könyvtár aranyozott
mellképdombormüveit a Jó-
szórót jött és Egerben megtele-
pedett mester készítette.

Voit Pál: Eger nagy korszaka.
MÜVÉSZET, 1979. augusztus - 7. lap.

Halblechner Vencel
szobász

A premontreiek jászói épületegyüttesen dolgozott Halblechner Vencel szobász.

Voit Pál: Eger nagy korszaka.
MŰVÉSZET, 1979. augusztus - 7. lap.

Halblechner Vencel
nobrász

A mővész Jászóról került
Egerbe.

Jávor Anna: Az egri volt jezsuita templom főoltára.
MŰVÉSZET, 1979.augusztus - 13.lap.

M.O.K.

Halblechner

5. ábra: A kömlői plébániatemplom főoltára, 1782-85. Az ábra alatti további aláírások: Adami, Pellegrini, Miller, Plitzner, Sporer, Szikora, Wittmann.

/Magyar Művészet Lexikona/

Voit Pál: Tervek, mesterek és a mű.
Müv. Ért. 1960. 4. sz. 268. old.

So.

M.D.K.

Halblechner [Vencel], szobrász

nevét említi a szerző a szirári templom tabernaculumával kapcsolatban, melyet Schmidt Ferenc egri asztalossal együtt készített az 1780-as éverben. Ettől függetlenül körli az egri liceum könyvtárterem-ajtajának domborműves faragott ajtaját, és ismét megemlíti az u.o. lévő, tudós sokat ábrázoló tondóit.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk. Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

271. old.
+272. "
+273.

297. á.

-1- M.D.K.

Hallelcrner - Adami - Pellegrini - Müller - Plitzner - Spórer - Szihora - Wittmann - Zirchler - Sajóssy, hőfaragók, épi tőmesterek és festők

körös münchént körli szerző a kömlői r.k. templom főoltárát 1782-1785-ből, egész oldalas szép képen.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 235. old.

245. á.
167. á.: a kömlői főoltár angel-figurája: 250. "

-2-

M.D.K.

...mer Vencel, szobrász

...kömlői főoltár angalfigu-
rájáról még egy részlet-felvételt
körül a szerző 1783-as évszámmal

Heves megye müemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 330. old.

343.á.

Hallelechner Vencel

M.D.K.

nevét emlitik Kracker-
rel kapcsolatban

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topogárfiája VII. köt.
Sorzk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó.

354. old.

M.D.K.

Halblechner Vencel, szobrász

nevét említi a szerző, tanítványával, Moczer Jórseffer kapcsolatban. Ugyanezen az oldalon ismét (talán 3-szor vagy 4-szer) előadja, polgárjogáért vals creamenybelen kérvényezését, az „Unicornis" kocsmában történt megveretését, az egri liceum kompotárában levő írók a tudosok relief tondóit, melyeket 1781-ben vezi-tól tisztelet díját

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

274. old.
+282. "

Halblechner Vencel

Dobrás Egerben dolgozott.

Voit Pál: A barokk Magyarországon.

Budapest, 1970. 1521

570

M.D.K.

Halblechner Vancel, szobrász

nevét cenzúrák:

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

252. old.
+262. "

M.D.K.

Halblachner Vencel, szobrász

felsőtárkányi főoltáráról puttofej-részleteket kőről a szerző:

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

259. old.

281. á.

M.D.K.

Halblechner Vencel, szobrász

nevét említik Francz
Józseffel kapcsolatban

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső,
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

328. old.
329. "

M.D.K.

Halblechner egri szobrász

eddig mindenütt – és az Adattár-ban is! – Vencel volt. A 267-ik ábra képaláírásán, a már több helyütt hörölt és említett kömlői fő oltár angelfigurájának egy rézleténél, mint József szerepel.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Bercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 250. old.

267. á.

M.D.K.

Halblechner Vencel,
egri szobrász

készítette 1782-ben, a dénjé-
ni templom főoltárának és
mellékoltárainak faragott kép-
hereteit 26.50 forintért. Az
ő műve az 1780 körül készült kánon-
tabla ∞.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

595. old.
+596. "

HALBWEISZ József egri kőműves. Egerben 1845-ben szerepel a városi adóösszeirásban.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

M. D. U

HALBROTH G. építész

Bp. Lakótelep

Társtervező: Magyar G.

A szerkesztő megjegyzései

Magyar Építőmüvészet 1961. 6. sz. 57.1.

Halbrohr Gábor, építész MDK.

Az ozonlányi főtér rendezési terve

—: A házoméves tervben épülnek

Népszabadság, Bp. 1959. febr. 20. 12. lap

[Vidék]

Halbrohr Gábor

P.Z.: Lakóépület, Budapest, I. Uri utca. - Építész: Farkasdy Zoltán, belsőépitész Gaubek Júlia, statikus H Halbrohr Gábor; az eszpresszó dombormüve: Ilosfai József. - Ismertetés, képekkel /fotók: Vidovics István/

Magy.Ép.müv.1972.3.sz. 21-23.l.

Halbsch

festö

N

M.D.K.

Halblechner Vencel, szobrász

Pilgram jászói munkájával kapcsolatban, kerül Magyarországra, akol, később Egerbe telepszik át. Ő készíti az egri líceumi könyvtár aranyozott mellképeit.
220. á. egész oldalas szép felvétel a könyvtár egyik sarkáról.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

164. old.

+181., +212. +336.

M.D.K.

Halblechner Vencel, szobrász

nevét még más helyütt is említi a szerző. Egyszer ezzel kapcsolatban, hogy nem a Kracher társaságával ment el az egri „Kacsa" c. csapszérbe, hanem az „Unicornis" kocsmába, ahol a magyar cékbeli mesterek megvertek.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

2/9. old.

M.D.K.

Halbleckner Vencel, egri szobrász

... Eszterházy utasítására - és Fellner, ner a licenni csillag vírsgálón, valamint a főhomlokzaton végzett változtatásai miatt - „antikokat" faragott a rohoko díszű ablakszemöldökök helyett. Szerző itt további részlet kérdésekkel bizonyítja, hogy a változtatások 1777 után történtek.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

197. old.
+ 336. „

HALBLECHNER VENCEL 1776-ban kér, mint szobrász polgárjogot Egerben. Kérelmezésében elmondja, hogy négyéves korában husz évvel ezelőtt jött Jászóra a Bruggi uradalomból --+ Kracker János Lukács festő felszólitására. Adómentességet és müködési jogot kér azon a cimen, hogy „az egész világ tudja, hogy a mi szakmánk szabad müvészet". Az egri adóösszeirásokban 1795-ig szerepel és a város IV. negyedének 4. fertályában lakik. Már 1777-

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjt. Voit.

ben a liceum ablakainak szobordiszét készíti, ahol „antikok", „babérok", „virágok" és „kagylók" faragására köt szerződést. Ugyanezen évben három kánontábla kifaragásával bizzák meg az egri székesegyház számára. Ő készíti 1778-80 között a liceum könyvtártermének dombormüves faragványait. A kőmlői templom szobrászmunkáit --+ Francz József kőmüves mestersége és vállalkozása mellett 1781-ben készíti. Kerecsenden --+ Schnattmann márványfaragóval és --+ Schmidt Péter aranyozóval együtt készíti 1782-ben az rk. templom keresztelő medencéjének szoborcso-

A Hevemegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

portozatát. Hejcén 1783-ban a szószék diszitményeit, a tabernaculumot, a gyertyatartókat, a kereszt stb. szobrászmunkáit végzi és ugyanezen évben a kömlői templomban befejezi a főoltár angyalszobrait, az oltár modelljét, három kánontábláját és egyéb, a templomban szereplő diszitményes kőfaragó munkálatokat. A sziráki rk.templom tabernaculumát 1784-ben készíti el --+ Schmidt asztalossal és --+ Szikora egri festő-aranyozóval együtt. A pápai oltárhoz készitett diszit-

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

mények refexiót benyujtja /Szabó M.É.1958.p. 2oo/. Ugyanezen évben az egri „Unicornis" kocsmában verekedésbe keveredik és bekisérik a városi tömlöcbe, attol „őexellenciája" képfaragójának vallja magát. A kápolnai templom munkáinál segédjével --+ Moczer Józseffel együtt dolgozik és vele 1786-ban e munkák miatt összevész. Utol - jára a pásztói rk. templom oltárfaragványainál találkozunk nevével, amikor a tabernaculumra két angyalt farag.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

HALBLECHNER Vencel egri képfaragó. Egerben a Kossuth L.u.28.sz. házban,/hrsz.436./xxxxxx Püspöky kanonok házában, mint bérlő szerepel 1785-ben.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

M.O.K.

Halblechner Vencel egri szobrász.

A kömlői plébánia templom főoltárának modelljét készíti valamint a főoltár tabernákulumának kőkapiteljeit is. O is vállalkozó az asztalos munkát kiadja.

/Magyar Művészet Lexikona/

Voit Pál: Tervek, mesterek és a mü.
Müv. Ért. 1960. 4. sz. 271. old.

So.

Halblekkner képfaragó M.D.K.

1784. a Sziráki tabernakulumot elkészítette.

Szabó Ev. ~~Sprenger M.~~: Adattár. Művtört. Ért.
1958 (VII.) 2-3 m. 200

HALBLECHNER Venczel szobrász

24 db-ból álló reliefbüst
Eger, Líceum, 1880-81

M.Ért, 1993/3-4. 160.

HALBLECHNER Vencel szabrán

kd. rövletesen

Tisicum 9. 1996 208. skk.

Gyula Vác vidéki Csörsz-árok
. 3 (1987) 37-51. ill. G .i.Ilon
rka::

um régészeti feltárása 1778-tól
or fürdője, a "Thermae maiores".
15 (1986) 269-274. ill. .i.Kaba
II. Szentendrei u. Aquincum::

vár történelmi emléktábláiról.
8) 302-206. ill. .i.zzzBudapest
iser Anna B.::

ései recenzió. Rómer Flóris:
. Irta Kőváry László.
ilon 2-3 (1990) 36-38. ill.
Terézia::

adi vár kutatása és feltárása
és a Műemlékek Országos
an. >

János: Myskovszky Viktor
stilü műemlékei" című
arica, 18 (1990) 263-275. ill.
riás János::.i.Mysovszky

Ø Halbleib Imre

templom - és dörzítő

fesső

l. Élctr. arch.

Váljubal.

432. l.

M.D.K.

Halbrich Jakab, keramikus

A székelyudvarhelyi agyagipari szakiskola müvezetője volt a század elején. Itt kályhásokat neveltek. 273.o.

Komváry Ferenc: Sinkó András művészetéről 269.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Vál. Kaposvár

Halbrich Jakab, kera

Könyvkötés

100 könyvcímlap terve – Halfer József

Magyar Iparművészet, 1900

1/2. sz. 73.o.
Uj művek. könyvkötői diszművek.

Halfer József, Bürgerkötö

Ipsarmünerset 1896-ban 409.

Halfer József, „Könyvkötő"

Iparműrészet 1896 – ham 220.

Halcz Daniel

ötv.

l,

Kömagyötvi

941. r.

Halcz Dániel

. ötvös

1715 Késmárk

Kapmagyarországtvösök

Lovassir, Szeberkislaki VI.132.

RICHARD DE HALDINGHAM E DE LAFFORD , geografus

1260-1283 között készitett ún.herefordi világtérképükön Sarmatia felett Visu, a sötét áttekinthetetlen terület, szomszédságában helyezi a "hungari"-t, míg Pannoniát a Duna mellett találjuk. 31.old. 24.jegyz

TARDY LAJOS: Johannes Schöner és követőinek magyar tárgyú térképei a 16.század első negyedében 23.old

FOLIA HISTORICA, 2. A M.N.L. évkönyve, Bp. 1973

Halev Nándor Kálmán, ötvös - iparművész [:]

HALÁLOZÁS

Felesége, családja és az Iparművészeti Vállalat kollektívája őszinte megrendüléssel tudatja, hogy **Halev Nándor Kálmán**, a vállalat ötvös részlegének vezetője, régi kiváló munkatársunk, sok fiatal ötvös nevelője, 56 éves korában váratlanul elhunyt. Temetése 1975. december 28-án 14 órakor lesz a Rákoskeresztúri temető halottasházából.

9.

— : Halálozás

Népszava, Bp. 1975. dec. 24.

Halesch Béla

épitesz

szül 1892. Besztercebánya

Bpesti műegy. okl. 1914

Kismarty Lechner J.

közl.

1955. nov. 23

Halfer József Könyvkötő

Magyar Sparművészet, 1950

1/2. sz. 73. o.
lj. művek. könyvkötő díszművek.

M.O.K.

Halfer (Holfer) Gottfried

kőműves

1718 ban nabadi totta fel legénnyé

Hölbling

Schoen A. Hölbling építőmester Budán

hűvtöst. Ért. 1958 (VII) 2-3 sz. 145

Halcz Dániel ötvös 1715. Késmárkon. (Illésy
J., Arch. Ért. 1904 393. l.)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1975 DEC 24

NÉPSZAVA

Halev Nándor Kálmán

ötvös

1021

HALÁLOZÁS

Rokonsága, családja és az Ipszermű-vészeti Vállalat kollektívája őszinte megrendüléssel tudatja, hogy **Halev Nándor Kálmán**, a vállalat ötvös részlegének vezetője, régi kiváló munkatársunk, sok fiatal ötvös nevelője, 56 éves korában váratlanul elhunyt. Temetése 1975. december 28-án 14 órakor lesz a Rákoskeresztúri temető halottas-házából.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Budapesti Rundschau

Haldy Miklós

1021

1967 DEC 1

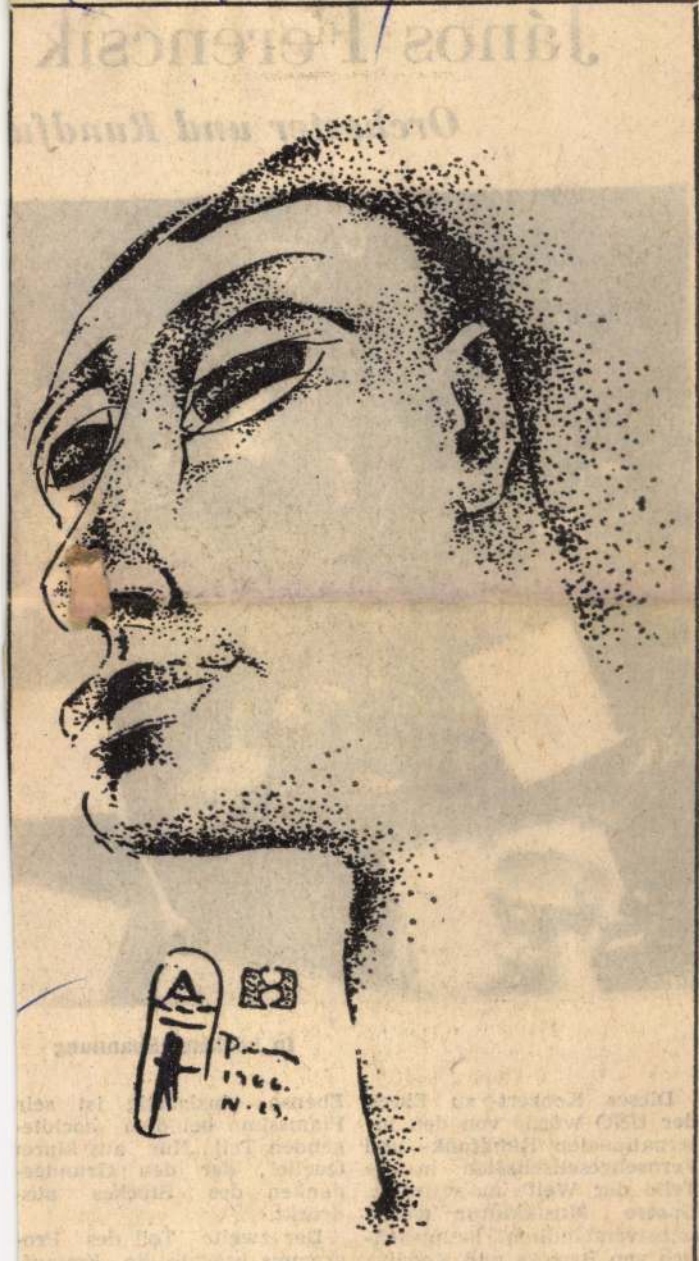

Miklós Haldy: Federzeichnung aus Vietnam

János Ferencsik

Orchester und Rundfu

In höchster Spannung

Dieses Konzert zu Ehren der UNO wurde von den internationalen Rundfunk- und Fernsehgesellschaften in alle Teile der Welt ausgestrahlt. Unsere Musikkultur wurde selbstverständlich hauptsächlich von Bartóks und Kodálys Werken repräsentiert.

Sachverständige behaupten, das symphonische Orchester des ungarischen Rundfunks und Fernsehens sei das beste unserer drei großen Orchester, besonders in technischer

Ebenso einzigartig ist sein Pianissimo bei dem hochliegenden Teil „Nur aus klarer Quelle", der den Grundgedanken des Stückes ausdrückt.

Der zweite Teil des Programms brachte die Erstaufführung der

„RAPSODIA CONCERTANTE"

von *Imre Vincze* mit dem ausgezeichneten Klaviersolo

F. sz. *Lf. Nr.*	Próba *Beschau*	Mesterjegy *Meisterzeichen*	Mester — tárgy — tulajdonos — irodalom *Meister — Gegenstand — Eigentümer — Literatur*
941		DH	**Daniel Halcz**, c. 1715—1720. (Műve szerint már 1686-ban is működött. — *Nach folg. Arbeit schon 1686 tätig.)*
	Nr. 920		Ostyatartó szelence, hengeres testén vert virágok, fedelén magasszárú virág. — *Hostiendose, am zylindr. Körper getr. Blumen, am Deckel langstieliger „Schmeck", — 1686."* Ev. egyház, Késmárk — *Ev. Kirche, Késmárk.* Divald: Op. cit. III. 75, képpel — *mit Abbildung.*

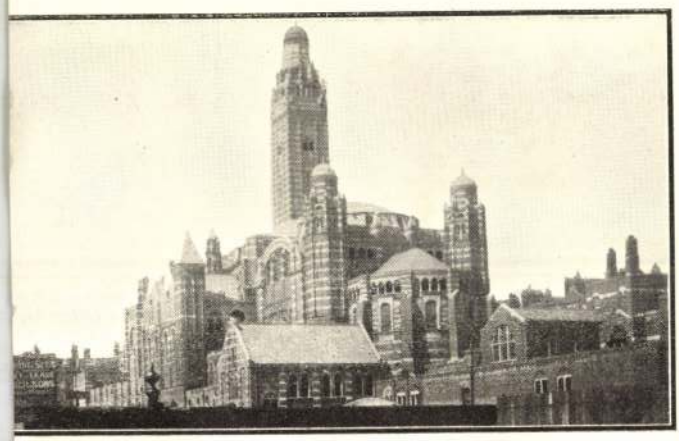

A westminsteri új kat. katedrális Londonban.

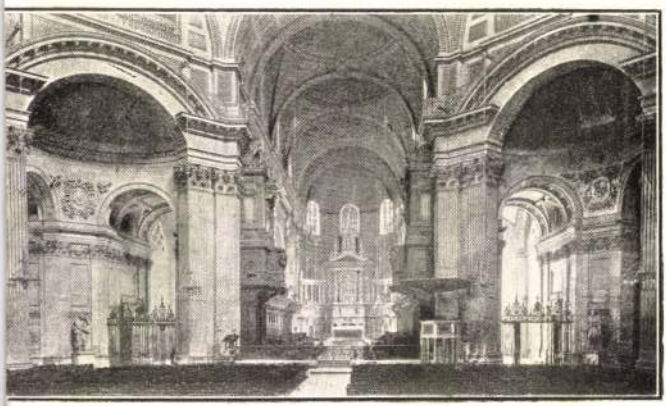

Szent-Pál katedrálisa belseje Londonban.

Halcz Dániel

ötvös

Késmárkon:

bir. Mindezek
resete annyira

~~*Eustach* Tóbiás és *Schuller* János~~ említtetnek,
~~Donát járul.~~

Dr. Illésy János: Magyarországi ötvösök 1732-ben. Arch. Ért.
1904 évf. 393. l.

Letisztázva

Halbsch

1850. szept 15. festő Marastoni növendéker kiáll. dicséretkel evl.

Ney Ferenc. Az első magyar festészeti akadémiát gyűjtő dilő tanulat Év-könyve. I. f. 1846 – 1857.

Pest. 1852. →

32 l

és czime | Alakja | Feldány | Tvék száma | Jegyzet

Halbritter Gerhardt

nobrán

1926-27

Éimisk 1930. 83. l.

lyebb zengésű tónust jobban szereti, mint a harsogóan világosat. Festői kézírása mellett így lett érzésvilága is egyéni — mert őszinte.

Ha *Vass* Elemér látása e percben még nem mindenütt tud teljesen felszabadulni a valóságtól (pedig : „nem a való, de annak égi mása" — írta már Arany János is), annak egyszerűen az az oka, hogy a látvány érzéki öröme magával ragadja. De máris vannak munkái — így az *Alkonyatkor* című, nagy drámai erejű csendélete, a *Sárgafüggönyös csendélet*, a *Virágok parasztcserépben*, vagy a *Meditáció* — melyekben hatalmas lépéssel tör egy magasabbrendű, elvont összefoglalás felé. Viszont a többiekben is — így a *Tünődés*-ben, a *Szoba belseje* temperájában, az *Olvasó nő*-ben és nem egy *tájképében* vagy *csendéletszerűen felfogott interieurjében*, melyekben pedig még tán kissé aggodalmasabban figyeli a természet tárgyszerűségét, gondosan ügyel a képszerkesztés törvényeire és arra a csillagra, mely egy elvontabb és jelképes erejű világhoz mutatja az utat. Ecsetjének nincs ugyan

Haliczky Béla, építész
Pest, mérleg u. 5.
Az O. M. K. társ. tagja.

A magy orsz-i kzömszek neve és
lakhelye O.M.K. Tévkönyve 1865/6,
240-451

M. kir. adóhivatal Eperjesen
ERK: 1904 APR 30
4200

L.

felj. az állandó illet-
mények szkönyv II.
130 lap II. alatt. –

904 1/7

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Haliczky Béla

Magyar Művészet

1934. 90. l

Rakócz Tamás (bíbornoki) pecsétje, mely az általa emelt templomok egyikének főoltárát ábrázolja, Szent János, Sz. Adalbert és Sz. István király szobrával. Előttük térdel az alapító Rakócz Tamás.

(18)

Zebedeus és felesége. Fából faragott szobcsoport a kassai Mária látogatása – oltár ormzatában: újszövetségi tárgya mellett egyben egy (XVI. sz. eleji) felvidéki polgárt és nejét ábrázolja.

Halitzky Béla

épitéz

l

Magy Alp I

114. l

A pénztári napló

A

BIBLIOTHECA ORSZÁGOS 1881

Mur. ès Rit. Est.

Halitzky (II. 76

1904. VII. 20.

Nyíregyháza.

Ehrenreich (1865/1904.)

Haliczky Béla

élotének és munkásságának i dőrendi adattára mester-felvételi ügyével bezárólag.

1834 nov. 25 pesti mesterek tanult

~~[illegible]~~ építőmesteri jog 187-

Komárik Dénes: Építészképzés és mesterfelvétel a XIX.században. Pesti mesterek és mesterjelöltek. Építés- Építészettudomány. III.köt.4.sz.379-418.l.

400.l.

Haliczky Béla 106 építőmester
(in: Déry Attila; Budapest eklektikus épületszobrászata
/Művészettörténet-Műemlékvédelem I. /OMF kiad. Bp. 1991

I. TÖRZSANYAG

AcAnt Acta antiqua Academiae Scientiarum Hun
AcAr Acta archaeologica Academiae Scientiar
~~AcCl~~ Acta classica Universitatis Scientiaru
~~Ac Ethn~~ Acta etnographica Academiae Scientiaru
AHA Acta historiae artium Academiae Scient
AcH o Acta historica Academiae Scientiarum H
o Acta Iuveneum : ELTE BTK
o Acta linguistica Academiae Scientiarum
o Acta litteraria Academiae Scientiarum
AcT Acta technica Academiae Scientiarum Hu
cUniv o Acta Universitatis Szegediensis de Att
ged SH SPh Acta Iuvenum : Sectio historica, Sec
Acta bibliothecaria
Sectio etnographica et linguistica
Acta antiqua et archaeologica
Acta historiae litterarum Hungaricaru
Acta historica
Opuscula Byzantina
Tört. Szle o Agrártörténeti Szemle
o Egria : Egri Muzeum Évkönyve
o Alba Regia : annales Musei Stephani

Hálics Ernő

MNK

Női fej, patinázott gipsz

Műcsarnok 1936. máj.-jun. Jub. kiáll.

Halgyámi István

A földalatti gyorsvasút pályaudvari épület csarnokába kemény mészkőből készítendő szoborcsapatok tervezésére kapott meghívást.

Magyar Nemzet, 1951. Aug. 9.

MDK

Halir Karl,/ 1859- 909/.

Karikatura egy névjegyen. Ra jz.

"Rajzolva: Sonderhausen."
"Gezeichnet in Sonderhausen". 1885- 1886/?/
Auktion-Henrici, Berlin 1928.

Dr. André Csatkai: Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. Sonderabdruck aus d. "Burgenländischen Heimatblättern". Jahrg.1936. Hft.2. S . 67.

MDK

Haliszky Béla épitén

Rotter F. és Isa, üzletátalakitás

Belv. Hatvani u. 12.

1867. ——

MDK-A-II-1/2776.

Halicskai Pál

özv.

Gerstmüllné

422. l.

A m. kir. vallás- és közokta

ügyszám alatt a keb. számv.

deletének másolata:

Költségvetési év: 1931/32. S

tása." Műemlékek Országos Biz

illeték: 30 pengő 10 fillér /

Utasitom

igazgatóságának /:Budapest, V

lyok cimü mű nyomdaköltségei

Halicskai Pál

órás

Falióra 1717 ?

Szolnoki muzeum

Inv

KASSA

Városháza 1774.

RMV 12, 104 l.

Ø Halil Lipót

ágyúöntő

láig

Tanulmányok

Budapest multjából

V. k. 208. l.

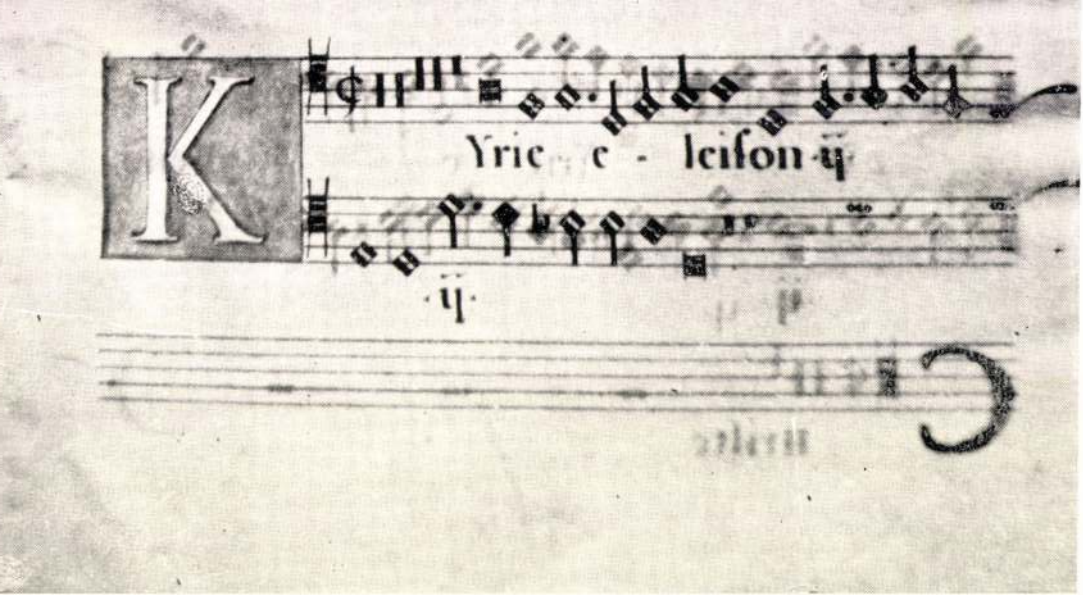

lexének első két kottaoldala.

Halinger, Ferenc

fiatal salsburgi könnives
1687-ben renovátta
a berethalmi ev. tem-
plomot. Berethalom-ó

Salzer
466. l. - 467. l.

ó ból Nagyszebenbe tá-
vozok, hol keverel utóbb
meghalt.

intettel arra, hogy a BOB gyűjte-
n több c

mlékek Országos Bizottságának könyv-
á, valamint fénykép, lemez és diapo-
teményének megóvása érdekében az
XIX.tc. 24.§-a alapján a következő-
em, hogy

Müemlékek Orzságos Bizottsága gyüj-
csak a Bizottság helyiségeiben, a
órák alatt lehet használni.

Bizottság könyv- rajztárából, fény-
diapozitiv gyüjteményéből bármit
ni, csak szigoruan vett tudományos
sbeli engedélyem alapján, lehet.
őlem nyert kölcsönzési engedélyek
anak fel egyben a fényképek, rajzok
odukálására. A Bizottság törzsanya-

Ny.

Halitskay József MUK

órásmester
Rimaszombat

18.sz. 2. fele.

Nemzeti Muzeum.

C
Csatkai Endre: Hitzelberger Antal győri órás fuvola-órái.

ARRABONA 3. Győr. 1961. 153-159. l.
158.l.

Halitskay József

órás

Rímaszombat

XVIII. sz

l.

Közlemények a Nemzeti

Muzeum Érem- és

Régiségtárából

1916. I. évf. 1. 4. 57. l.

MÜLLÉKÉK ÁSZÁCS DIZOTTSÁGA
683 1916 szám
Kr. 1916 dec. 27. n.

XII/24 1916

12648/1916 számv. sz.

XIII. ügyosztály.

Nagyméltóságu

báró F O R S T E R

mint a Müemlékek Orsz. Bizo

Folyó évi október hó

átiratára, van szerencsém Szteh

szepesszombat, szepeszombat-mén

202 K 20 fillérre érvényesitve

Budapest, 1916. évi d

Halla József

— **Halla József** képeiből nyílt kiállítás a budaörsi Jókai Művelődési Központban. A hódmezővásárhelyi amatőr festő huszonhárom festményét november 15-ig láthatják az érdeklődők.

— Karasztúry Dezső a vendége ma

Magyar Nemzet 1985. XI. 4.

MDK

Hall Olivér

Sussexi kőbánya c. munkájáért
állami nagy aranyérmet kapott

Évk. KMT. 1928. 61.l.

H

MDK

Stephan Hall, köfaragó
Stuttgart

1418. az építkezés megkezdésének /várpalota/
évében a király szolgálatába szegödött.

Horváth Henrik: Budai köfaragók és köfaragójelek.
Bp.1935. lol.l.

Halla Mathias

Modellierer

XVIII. 17.

l.

Schirek Holitsch

117. l.

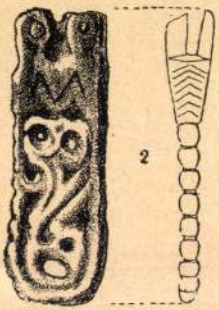
2

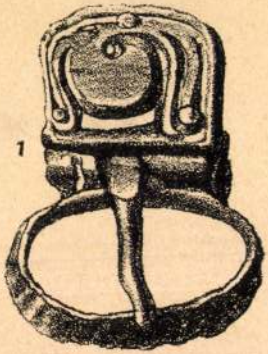
1
6

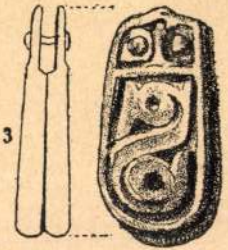
3

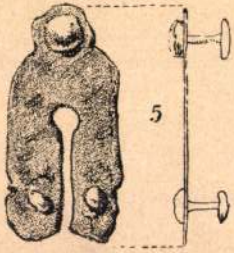
5
8

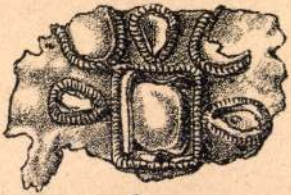
9

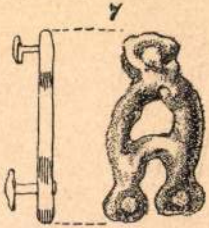
7

10

Hallai Endre

készítette a Bp. V. Arany János u. 7. a. műemlék lakóház 1965-1968-as helyreállítási tervét.

Pereházy Károly: Műemlék lakóépületek restaurálása a pesti Belváros rekonstrukciójában. - Művtört.Ért. 1969.4.sz. 286. l.

Hallai Endre

Tervezte az Arany J. u. 7. helyreállítását

Tájékoztató

Műemlékvédelem 1964 1 sz. 50. l.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

n: . . . . . .

. . . . . .

M.D.K.

Hallai Endre

BVTV

Arany J. u. 7. sz. müemléképüle t helyreállitása

Budapesti hirek

Müemlékvédelem, 1964. 1. sz. 50. l.

.D.K.

mdk

„ifjú Hallai Mihály

Épitete 1801 dik Esztendőnek utolsó
holnapjában ezt a korsót" stb.
u. n. „Kalapos korsó" vörös földfestessel
disses (török időkből meghonosodott alak)
Dunapatajon került elő ez a ritkaság.

/ A Néprajzi Muzeum 1960 évi tárgygyújtése
" " Évkönyve 1961, 99. l.

Hollanne Enséhet

Emlitve

Megjelent a Jelenkor
Kisalfeld, Győr 1969. sep.

Hollanna Erzsébet

Portréja

A Selenkar neptunbeli máme
Tejér nagyi Hírlap, Sétérfelvénél.
1964. sep. 14.

Hollanna Erzsébet

Emlitve

Megjelent a Jelenkor szeptemberi számma:
Somogyi Néplap, Kaposvár 1969. szep. 12.

Halland György ácsm. Luttmannsfeld, Ausztria

1755. felszabadult Pécsett

Cserkuti A: Pécsi ácsok céhe. Pécsi Napló. 1913. nov. 30. 3-4.l.

mdk

Hallart

metszetének részlete 1684-ből
Török erőd, Tabán Ördögárok torkolata Rudas fürdő 5. kép.

Radnai Loránt: A Citadella Bp 1963. 9. l

mdk

Hallart-Wenning

metszetéből részlet. Buda 1686.
évi ostroma

3. kép

Gerő László: A Budai Vár
Bp. 1962

8. L

mdk

Hallart

fele rajzokban rögzített 1686 évi állapot szerint egészítették ki a középkori kapu maradványait 1951-52 ben.

Gerő László: A Budai Vár
Bp. 1962

17. l

Hallart

A nagy rézmetszetü vedutákon a XVII-XVIII. sz.-ban majdnem mindig látjuk a /budai hegyeken/a szőlőtőkéket. Pl Sibmacher metszetein. Hallart ostromképein s talán legjellemzőbben a Werner- Schaffer--Engelbrecht- Lottes féle 1735-ből származé látkép előterében. /Repr.: Buda és Pest a Rózsadombról. 133.o. 116.kép/

121.o.

Borsos - Sódor - Zádor: Budapest. Bp. 1953.

Hallart

rézmetszete

Repr: Buda és Pest Délről.

124.o. 104. kép.

Borsos - Sódor - Zádor: Budapest. Bp. 1969.

HALLART, L.N. metsző

B.NAGY Anikó: Városképek Pest-Budáról :
= Metszetek a Budapesti Történeti Muzeumban.
Uj Müvészet, I. évf. 3.sz. 1990 9.p.

Hallart , L.N.

MDK

Rézkarc: Il Piano de Bvda Assediata

Sign: L.N. Hallart Gen:Quartiera; Ten del. -
Michaele Wening sculp.

Buda és Pest két lemezről metszett alaprajza K-ről nézve, az é-i és d-i ostromművek és a felvonult ezredek elhelyezésének jelzésével...

66.o. 198. szám.

Repr. a mü végén.

/dr. Kelényi B.Ottó/:Buda és Pest grafikus ábrázolásai a visszafoglalás korában.1683-1718. 86.o.16 repr. Bp. 1937.

M. D. U

HALLART, L. V. hadmérnök

(a bajor választó fejedelmnél

Budáról kiszint rajzait Nemig

bajor udvari rézmetsző sokszoro-

sitotta

Budapest müemlékei II. Bp. 1962. 120. l.

Hallart /X.N.W.L.N.W.

MK

Repr: Buda ostroma 1684-ben, rézmetszet
/Hallart- Wèning/

59.o. 49. ké p.

Borsos - Sódor - Zádor: Budapest. Bp. 1959.

Hallart

MDK

Az 1686-os ostromot követő években készült metszetek /Hallart-Wenig, C.I. de Juvigny, Greischer-féle rézkarc/ a budai palotáról a pusztulás képét festik.

66.o.

Borsos - Sódor - Zádor : Budapest. Bp. 1969.

Dr. P. V.

HALLART táborunk

1686-os ostrom idején vajz Buda-
varárúe (Repr.)

Gerő: Kagy arországi várépítészet Bp. 1955.

272.
273.
274.

Hallart

rézmetszete

Buda és Pest Északról /1684-es ostrom idején/
131.o. 140.o.

Repr.: 132.o. 114. kép.

Borsos - Sándor - Zádor: Budapest. XV/// Bp. 1959.

le. D. K.

HALLART

rajza után rézmetszet: Buda és Pest a Gellérthegyről (1684.) Repr.

Buda és Pest északi része (1684.) Repr.

Precsich Gábor: Bp. városépítészetének története ... Bp. 1960. 102. l. - 103. l.

Hallart

táborok metszetet készített a budai várról, melyen látszanak a nyugati palotaszárny ~~[illegible]~~ 1424 előtt épült sínei egyemeletes magasságban, (a török kiüzése utáni állapot).

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 214 kép.

16. l.

Hallart

Prospect der Stadt Ofen wie solche vom S. Gerardsberg anzusehen. 1664. (B.T.M.). Részlet: a középkori királyi palota déli része, benne a nagyteremmel. (repr.)

Gerő László: A budai középkori királyi palota gótikus nagytermének helyreállitása. Magyar Müemlékvédelem 1963-1966. Bp. 1969. Akadémiai k., 289 l 369 kép., német resumé.

55.l.

Hallart

A budai palota elési részlete az 1686-os ostromban. Részlet Hallart rajza után Wening metszetéből. (repr.)

Gerő László: A budai középkori királyi palota gótikus nagytermének helyreállítása. Magyar Műemlékvédelem 1963-1966. Bp. 1969. Akadémiai k., 289 l., 369 kép, 55-67 l., német resumé.

56-l

M.D.K.

Hallart

Rajzát metszi rézbe Wening 1684-ben , repr.

Gerevich László: A budai vár feltárása, Bp. 1966.

348.l.

M. D. K

HALLART

Rajzok Budáról XVII. sz. m. felé

Preisich Gábor: Bp. városépítésének
története . . . . Bp. 1960. 10. l.

Hallart

Budát ábrázoló vedutáját, ill. helyszinrajzát emliti

Molnár József: * A budai hajóhid a XVI. és XVII. században. - Müemlékvéd elem, 197o. 1.sz. 39-43.l.
4o.l.

Hallart General-Quartiermeister

M.D.K.

Budavár ostroma 1686 tól. + repro.

Dr. Lechner Jenő: Budapest Műemlékei, Bp. 1924.

Fesek Ernő: A török hódoltság műemlékei.

118 l.

MDK

D'Hallart M.L.

A második mohácsi ütközet.1687.Rézkarc.
Készitette D'Hallart M.L. rajza után Wening M.

Tört,Képcs.lajstr. 1907. 58.l.

Hallart I.

rajzáról M. Wening rézmetszete: a
királyi palota az 1686 évi ostrom idején.
Reprodukció.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia,
Budapest, 1970.

3541

Hallart I.

rajzáról Wening M. rézmetsze: a Várhegy órszak felől az 1684 évi ostrom idején. Reprodukció.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

353 l

Hallart

metszetrészlet 1686-ból a budai vár kaputornyáról, annak tetőszékével; fekete-fehér reprodukció

Deresényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Merényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem V. (1967-68) Budapest, 1970 169 l.

Hallart I.

rajzáról Wening M. rézmetszete:
Pest és Buda láthépe az 1684 évi ostrom
idején. Reprodukció.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia,
Budapest, 1970.

3421

Hallart, L.N.

L.N. Hallart - M.Wennig Budáról 1684-ben készült látképét említi és reprodukcióját közli

Lándner András cikke: Régi térképek.

Budapest, 1969. 6.sz. 48.1.

Hallart I.

ostromrajzáról M. Wening rézmet-
szete: Pest 1684-ben. Reprodukció!

Tóth Endréné: Budapest Enciklopé-
dia, Budapest, 1970.

2431

Hollart J.

rajzdíszek készült Wening M. rézmetszete. Reprodukció.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

2351

M.D.K.

L.N. Hallart, rajzoló

müve után Michael Wening-
metszette rézkarcot közli a szerző
budai várpalota déli néreteről az
1686-évi ostrom idejéből.

300 x 510 mm.

Balogh Jolán: A müvészet Mátyás király udvarában
Bp.1966. 2 köt.

1. köt. 36. old.
2. " 31. old. 28. á

L. N. Hallart, rajzoló

M.D.K.

rajza után készült részletet közli a szerző, kérdőjellel, a budai várpalota déli szárnyáról 1684-1686 körüli évekből.

Balogh Jolán: A művészet Mátyás király udvarában
Bp. 1966. 2 köt.

1. köt. 36.
2. " 30. old.
27. á

L. N. Hallart, rajzoló M.D.K.

müve után Michael Wening-
hészitette rézkarc 1684-1686. körök.
a budai várpalota keleti néretéről
245x765 mm.
U.a. mégegyszer keletről
aronos méretben.

Balogh Jolán: A müvészet Mátyás király udvarában
Bp. 1966. 2 köt.

1. köt. 36. old.
2. köt. 27-28. old.
24. és 25. á.

M.D.K.

L. N. Hallart, rajzoló

műve után Michael Wening-
készítette rézkarc 1684-1686 körül,
a budai várpalota nyugati részéről
290 x 770 m.m.

U.a. négyszer nyugatról, azonos
méretben.

Balogh Nolán: A művészet Mátyás király udvarában
Bp.1966. 2 köt.

1. köt. 36. old.
2. „ 26á old. 23. á
29. old. 26. á

Hallart L.N.V.

Kézkarc: Wahrhafter Grundriss der Statt Ofen, wie solche... Anno 1684 ist belägert gewesen.

Buda és Pest erődítményeinek alaprajza a hadműveletek jelzésével.

Sign: Mit gröster fleiss Deliniert von L.N.V. Hallart Chur-Bayr: General Adiudent Lieutenent - Zu finden bey Michael Wening Kupfferstecher in München.

63.o. 184. szám. Részlet repr. a mű végén.

/dr. Kelényi A.Ott/: Buda és Pest grafikai ábrázolásai a visszafoglalás korában.1683-1718. 86.o.16 repr. Bp. 1937.

Hallart L.N. de

Rézkarc 1686: Il C stello Di Bvda ....
Sign.: L.N. de Hallart General Quartierm. Tel. del.
- Michael Wening sculp.

Buda ostroma DNy-ról tekintve.

50.o. 129. szám.
repr. a mü végén.

/dr.Kelényi B.Ottó/:Buda és Pest grafikus ábrázolásai a visszafoglalás korában.1683-1718. 86 o. és 16 mell. Bp. 1937.

Hallart/M,L.N.D. MDK

Rézkarc: "Facies Budae..." 2 Sept. 1686"
A budai vár-ostroma-ny-i madártávlatból.

Sign: Delin. L.N.D. Hallart Capitan
Zu finden in München bey Michael Wening, Kupferstechern.

49.o. 124. szám.

/Dr. Kelényi B.Ottó/: Buda és Pest grafikus ábrázolásai a visszafoglalás korában. 1683-1718. Bp. 1937.

Hallart L.N.B. MDK

Rézkarc ~~1643~~/ 1684.

Buda ostroma K. felől tekintve.

~~[illegible]~~/L.N.V. Hallart Delin - Michael Wening sculp./

42.o. 92. szám.

Repr. A mü végén.

/dr.Kelényi B.Ottó/:Buda és Pest grafikus ábrázolásai a visszafoglalás korában.1683-1718. 86.o. és16.mell. Bp. 1937.

Hallart L.N.V. MDK

Rézkarc 1684.: Buda ostroma Ny felől tekintve.

Sign: L.N.V. Hallart General Adiudant Lieutenant Delin.- Michael Wening sculpt. Monachy

42.o. 93. szám Repr. a mü végén

Talán szintén Hallart müve a 94.szám alatt leir rézkarc : Buda és Pest látképe É-ról tekintve az erődítmények és a városarchitektura részlete rajzával.

42.o. 94. szám. Repr. a mü végén

/dr.Kelényi B.Ottó/:Buda és Pest grafikus ábrázolásai a visszafoglalás korában.1683-1718. 86.o. ésl6.mell. Bp. 1937.

Hallart, L.N.V.

Rézkarc: Buda ostroma d-i madártávlatból tekintve
1684 az ostrommüvek ábrázolásával.

41.o. 91. szám.

Repr. a müvégén.

/dr.Kelényi B.Ott4/:Buda és Pest grafikus ábrázolásai a visszafoglalás korában.1683-1718. 86.o. és16.mell. Bp. 1937.

Hallart /L.N.D./

Miksa Emánuel tárborkarához tartozott.

Tőle Buda és Pest négy képe ismeretes.

A városok ábrázolás északról, délről, keletről, nyugatról megbizható.

15.o

/dr. Kelényi B.ottó/: Buda és Pest grafikus ábrázolásai a visszafoglalás korában. 1683-1718. Bp. 1937.

Déli ostromképe messze kimagaslik valamennyi B Buda ostromát ábrázoló metszet közül.

I

U.o.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 AUG 27

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

Hallama Erzsébet

1021

Hallama Erzsébet:

Mindenféle utazások

városba és nagyon éhesek

— Közben: 2(
az irodalmi s
Az operaközv
21.46: Sanzon
koztató zene

3.

7.00: A pécsi
váth nyelvű
pécsi stúdió
sora. — 8.08: Csak fiataloknak!
— 9.08: Századunk mesterműveiből. — 9.54: Új Zenei Újság. —
10.29: Theo Adam operafelvételeiből. — 11.00: A Mozarteum zenekarának Mozart-hangversenye a salzburgi ünnepi játékokon. —
kb 12.00: Csokonai Vitéz Mihály
versei. — kb. 12.05: A hangversenyközvetítés folytatása. — kb.
13.00: Madrigálok. — 13.24:
Haydn: g-moll szimfónia No. 83.
„A tyúk". — 13.46: Kis magyar
néprajz. — 13.51. Lazarij Berman
zongorázik. — 15.08: A protest
song történetéből. — 15.39: A
Nemzetközi Rádióegyetem műsoráról. — 16.09: A bűvös vadász.
— 17.05: Találkozásaim — Csuka
Zoltánnal beszélget Albert Zsuzsa. — 18.03: Dzsesszfelvételekből.
— 18.40: Nagy mesterek kamarazenéjéből. — 20.05: A magyar
szépprózа századai. — 20.20:
Claudio Abbado Brahms-műveket
vezényel. — 21.50: Az úrfi. Fonvizin komédiájának rádióváltozata.

12.40: George. Mb. amerikai filmsorozat. — 13.05: Gyertyán Ervin: Karancsfalvi szökevények. II. r. — 14.20: Nótaszó. — 14.40: 30 éves az államosított magyar filmgyártás. Talpalatnyi föld. Magyar film. — 16.20: Fogathajtó Világbajnokság. — 17.30: Reklám. — 17.35: Műsorainkat ajánljuk! — 18.00: Könyvszárnyú madár. — 18.30: Reklám. — 18.40: A Közönségszolgálat tájékoztatója. — 18.45: Esti mese. — 18.50: Tévétorna. — 19.00: A Hét. — 20.00: Hírek. — 20.05: Pygmalion. Mb. amerikai film. — 21.35: Telesport. — 22.50: Hírek.

HÉTFŐ

KOSSUTH RÁDIÓ

8.25: Mit üzen a Rádió? — 9.00: Előszó. Karinthy Frigyes versei. — 9.10: A hét zeneműve. — 9.40: Közvetítés a dunavecseri óvodából. — 10.05: Milyenek lettünk? Találkozás a régi „Nyitnikék"-esekkel. — 10.30: Bioritmus. — 10.50: Barokk muzsika. — 11.38: Egy jenki Artúr király udvarában. — 12.35: Tánczenei koktél. — 13.20: Válaszolunk hallgatóinknak. — 13.35: Lakatos Sándor népi zenekara játszik. — 14.00: Ezeregy délután. — 14.30: Sosztakovics: II. vonósnégyes. —

POZSONY

8.00: Hírek. — 8.05: Kicsinyek műsora. — 8.35: Barátok. — 9.05: A szépséges Pramila. — 10.05: Üdülők. 10.50: A Sportka számainak húzása. — 11.00: Az atomenergia békés felhasználása. — 11.50: T. Seidmann népszerű dalokat játszik. — 12.15: Hírek. — 12.30: A 250-es motorkerékpárok országúti versenye Csehszlovákia Nagydíjáért. — 13.20: Családi posta. — 14.00: A 350-es motorkerékpárok országúti versenye. — 15.00: Atléta élversenyzők kerekasztal-beszélgetése. — 15.30: Oldalkocsis motorkerékpárok országúti versenye. — 16.40: A televízió műsorajánlata. — 17.00: Filmmúzeum: Fehér homály. — 18.40: Esti mese. — 18.50: Időjárásjelentés. — 19.00: Tv-híradó. — 19.30: Vasárnap vers. — 19.35: Molière: A fösvény. — 21.20: Sporthíradó. — 21.30: Forma—1. Autó-VB Hollandia Nagydíjáért. — 22.30: Zenei Krónika.

HÉTFŐ

Hallart L. N. de

U. 4233. 52 l.

(festett.)

Üvegbutykos, 1742-ből VIII. 152

Hallard bajor kapitány

magyar vonatk. említései,

XVII. sz.

346. sz. jegyzet

Ambcoata. 82. l.

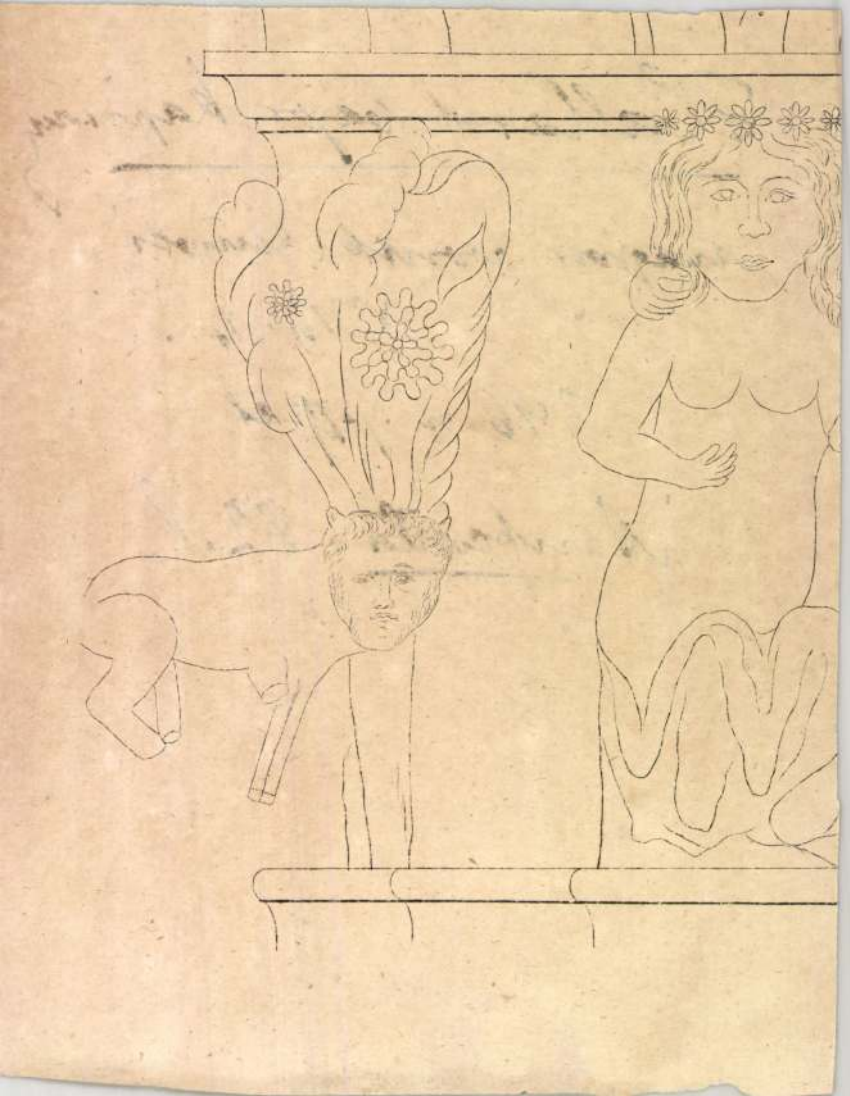

német

Hallart, L. N. rajzoló, 1686. a Buda visszafoglalásánál működő bajor sereg segédtisztje. Buda ostromáról és bevételéről több felvételt készített, amelyeket Wening Mihály metszett rézre. (Bubics Zs., Magyarország várai és városainak fa- és rézmetszetei. Bp 1880.) (Münchenben

VII, 5. l

~~Ulászló, IV-ik, svéd és bengel király anyák.~~

~~V. 3.~~

Hallart L. W

laid
z
p. tito. wz. 1907
Bmk at. 40 l
42 l

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
láírása.

. — Endrényi Imre, Szeged.

Hallart

irod
z

Csemegi József ifj:
A budai Császár-
malom eredete

MMEEKözl

1942 155 l.

Hallart L. N. von

1686

l.

Eperjessy 1929

63. l

[illegible]

[illegible]

Hallart L. N. V

l.

Fehér Iolán Antonia –

Budapest székesfőváros temetőinek története.

Bp. 1933 99. l.

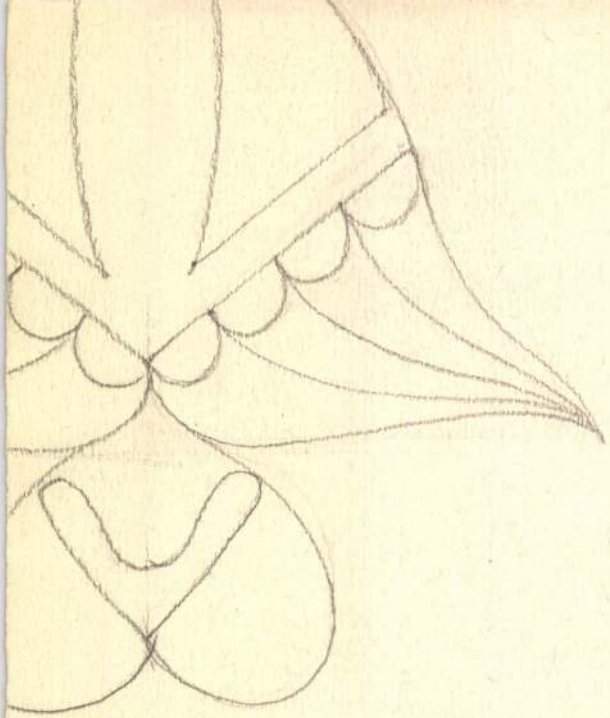

3 X.11.

Hallart L. N.

rézm.

l. Fekete tövis

30. tábla
52. "
55. "

Hallart

1.

Gerő Bvár

34. l. u.

Reppel

132
174 l

Hallart Fülöp

Kinek rajzai marad-
tak fel ebből az idő-
ből, főhadsegéd volt
Miksa Emanuel bajor választó
fegedelem mellett
Buda ostrománál.

Károlyi Árpád dr
Buda és Pest vissza-
vivása 1686-ban.
Bp. 1886. 165. l.

NYOMTATVÁNY.

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

19 .... évi .... hó .... n .... na

.....

délelőtt / délután .... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülé

Tárgy: .....

Elnök megbízásá

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Hallart, L. N. D

l. kelénpé B.O.

Bpgrafák

91, 92, 93, 124, 129,
184, 198. Az.

ELBESZÉLÉSEK, RAJZOK,
BÁGY PUSZTA XIX-IK SZ

A KÖNYV T

Fohászkodás (Előszó helyet
gadós. — A Hortobágy pusz
kondások. — A Rab László ú
hála. — A hortobágyi csárda
Sós Pista. — Az elnémult hort
pásztorítélkezés. — Amiko
meg a felesége. — Hűse Já
Hortobágyi betyárhajtás. —
A hortobágyi puszta becsüle
bágyon. — A hortobágyi kú
— Samassa érsek a Hort
tánca. — A Dely Mátyás bora
tője. — József főherceg a h
A hortobágyi pecsenye. —
Hortobágyon. — Jókai és a
csikósbojtárja. — Amikor
tobágyon járt. — A hortob
sék lakodalmaznak. — A

Oly' dús, oly' gazdag, annyira magyar tartal
a Hortobágy irodalmában, hanem a magyar
nek megőrzi frissen a nagy puszta sok, sok
vissza nem térő legősibb eredetű magyar él

Megrend

„MÉLIUSZ" k

A mű ára
4 pengő !

DEBRECEN, FERE
ÉS AZ ORSZÁG BÁRMELY

DEBRECEN SZABAD KIRÁLYI
MÁTUS EGYHÁZKERÜLET K

Hallart

läsd

Kremegi Bp 16.1. 18.1.

9, 9½

vép.

9, 9½

9¼, 9½, 9, 9½

vép

Hallart

Laird
=

Lam 1887 10. l.
11
34

..... *mühely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ztam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Hallart* János

hadmérnök

Wenning, Michael.

münchenii rézm

Buda a Naphegyről nézve az 1686-ostrom idejen, H.-nak a helyszínén készült rajza után.

Repr.

Magyar Művelődéstört

IV. 12, 655. l.

(20) kiperzal

* „L. N. von Hallart"

Hallart János
(L. N. von Hallart)

Buda 1686-iki ostroma.
Azt a jelenetet ábrázolja,
amikor a bajor választófejedelem csapatai az István
hercey tornyának felrobbantása után a Gellérthegy felől
rohamra indulnak a vár
ellen 1686. aug. 22-én.

Repr.

Magyar Művelődéstört
IV. 20, 655. l.

Hallart, L. N. V.

Chur Bayr. General
Adiůdent Lieůtenent
vajza után készült
metszet.

Warhaffter Grundriss
der Stat Ofen, wie solche
von den Kayserlichen
vnd Chur Bayrischen
Völckern Anno 1684. ist
belägert gewesen.
Rézm két nagy ivrétü
lapon. Budavár és Pest
alapraja a hadak állásá-
nak feltüntetésével

Majláth tört. kiáll.
238, 239. l.

Sodronykerítések,
nyaraló- és park-rácsok, teljesen készen kovácsolt vaskerettel és erős sodronyfonat-betétekkel, valamint helyszínén készítendő kerítésekhez:

közönséges gépfonatok,
többszörcsavart gépfonatok,
szab. „Hungária"-fonatok.

▫▭▫

TÜSKÉSSODRONY.

▫▭▫

Sima- és pánthuzalok.

▫▭▫

Ablak- és üvegtető-védrostélyok.

▫▭▫

Vaskereteknek befonása
mindenféle sodronyfonattal.

▫▭▫

BAKER-féle vaskeretü sziták
és szövetek szelelő-rostákba.

▫▭▫

Takarmány-, trágya- és ökörszájkosarak

▫▭▫

DYNAMO-KEFÉK.

▫▭▫

Sziták és rosták házi és vegyészeti célokra.

▫▭▫

Méhész-álarcok.

▫▭▫

ÉTELBORITÓK.

▫▭▫

Szabályozható gabona-osztályozó henger
gőzcséplőgépekhez.

▫▭▫

Bármiféle sodronyszövet- és fonat-munkák.

nyugtámat átszárm

gyenlitésről.

a késmárki kápoln

nakinditottam , m

efelöl szintén ér

érkezése felöl en

a szerelést ott

ba ajánlva, mara

Hallart, L. N. de

L.

Schoen Post - Buda

52. L.

Hallart

wód

Szabó pesti ferencrendich

15. l.

16. l.

Jaskovityni vasból VIII. 193

Garay Ákos, v.
Garay Kamilla, f.
Garay Pál, m. 1532.
Gartner Rezső, é. 1852 - 1905.
Garzó Berthold, f. 1882 -.
Gasser János, sz. 1817 - 1868.
Gasti l. Gatti.
Gasthi l. Gatti.
Gassto János, rm.
Gaszti l. Gatti.
Gatti Mihály, ö. 1630 — 1653.
Gábor, ö. 1494. Pécs.
Gábor, ö. 1513. Rozsnyó.
Gábor, f. 1518. Besztercze.
Gábor, é. 1559. Kassa.
Gábor, ö. 1575. Debreczen.
Gábor, éö. 1694. Tokaj.

Hallart

bajör festö

l.

Szendvischet

4. l.

203

)
előkkel.

vidéken balra, a kettős fogatú eke szarvait tartó
az előtte álló asszonynyal és leánykával; jobbra
ő szedi a burgonyát, kik körül az egyik térdre
szem közt pedig egy másik földmíves boronál
ben a fák körül, a melyek felett madarak rop-
a falunak fehérre meszelt tornya bontakozik ki.
égző földmíves öltözete kalap széles karimával, ujjas
val, bőr mellény, széles öv, szűk nadrág s magas
öfnetett kezekkel hallgató asszony bal karján kosár
kendővel kötötte be, vállkendője sárga, ruhaderekra zöld,
kötényt kék, felső szoknyája csíkos s alsója piros; a
ínyka pedig rövid ujjú ingvállat, kivágott ruhát
szoknyát hord. Tőlök nem messze a levelét elhulla-
madár ül, melynek párja feléje száll. A burgo-
feje piros kendővel van bekötve, vállkendőjök sár-
ak könyökig érő ujja fodros, ~~xxx~~ ruhaderekuk ~~kék~~ ki
kék s szoknyájuk barna. Az égbolt fellős s a
mezei virágok díszlenek. Jelzése a zsákon: „LH" és alo
Hartmann München.

nesete: 54·5 : 91 cm.
ett 1872. Ára 1950 ft.
ep. 302. Ly. 203.
38.

235

Hallart

Budavaráról készitett felvételt 1686-ban.

Lásd: Fontana János D-t

Dr. Tergina Gula. Budavisszavételének emlékérmei. Századok. 1884. XVIII. 601. l.

Hallart

által

Vayer Lajos

Buda és Pest pusztulása

a régi asztronómiában.

1945.

Budapest I. ker.

71. l.

M.D.K.

Hallart-Wening

8.) Buda és Pest 1684-ben, kelet felől vágtató török lovasokkal. Rézmetszet.

Budapest Székesfőváros Történeti Múzeuma kiállítása: Buda, Óbuda, Pest. Budapest, 1946. 5 sz. (1800 előtt)

M.D.K.

Hallart, L. N. mérnökkari tiszt

Miksa Emanuel bajor választó fejedelem főhadsegédje több rajzot készített Buda 1684-es és 1686-os ostromáról, valamint Buda és Pest madártávlati látképéről és fontosabb épületeiről, Óbudáról és a harcit nigetről, a harcitniget környékéről, az egyes épületromok látképeivel. Legtöbb rajzát Wening bajor rézmetsző vitte át rézlapra.

Rózsa György: Budapest régi látképei /1493-1800/.

Bp. 1963. 61-62., 167., 178, ~~old.~~ 218., 222, 256., 264, 265, 267, 268. old.

XXVII., XXIX., XXX., LII., XXXVIII., XXXVI., XXXI., t.

MDK

Hallart L.N. rajzoló

A Margitsziget az 1684. évi ostrom idején, repr.

Rexa Dezső: Margitsziget. Bp. 1940. 59.l.

Hallart, L.N. von

Dunaföldvárt ábrázoló térképét /térképeit/ említi és értékeli

Bendefy László: Dunaföldvár régi földvára.
Műemlékvédelem, 1974.2.sz. 65-71.l.

L. N. v. Hallart

„Pest, 1684" Réztarca

a 3. oldalon

Művészettörténeti Értesítő

1973/1

Hallart

rajza a budai királyi palota déli részletéről 1686; metszete Wening 47. sz. reprodukció.

Dercsényi Dezső, Entz Géza. stb.: Magyar műemlékvédelem 1963-66. Budapest 1969.

561

Hallart

1664-ből származó metszete a budai királyi palota déli részéről. 46. sz. reprodukció.

Dercsényi Dezső, Entz Géza stb.: Magyar műemlékvédelem 1963-66. Budapest 1969.

551

Hallart, grafikus

2.számu kép:--A törökkori Buda látképe. /Hallart-Wennig metszete,1684.- Fekete repr. 97.old

GERŐ GYŐZŐ: Hódoltságkori kutatasok Baranyaban 95.old

A Janus Pannonius Muzeum Evkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

MDK

Hallart L. N.

Rexa Dezső: Margitsziget. Bp. 1940. Officina.
59.l.

HALLART,L.N.de, rajzoló M.N.K.

/XVII.sz. második fele/

Buda visszafoglalása./1686/ rajza után készült rézmetszet Michael Wening-től

repr.

Cennerné Wilhelmb Vizella: Magyarország történetének képeskönyve 896-1849. Bp. 1962. 173.l.

MDK

Hállay Andrea

Kiállitások. Független Kritika, 1935. márc. 1.
5 l.

MDK

Hállay Andrea

Kiállitások. Független Kritika, 1935. márc. 1.
5 l.

MDK

SMARAGD ÉS RUBIN

Veszélyekkel teli út vezet a Kincs felé. Aki nem vigyáz, pórul jár. Sokan megpróbálták már megszerezni a barlang drágaköveit. Sikertelenül. Hősünk tudja ezt...

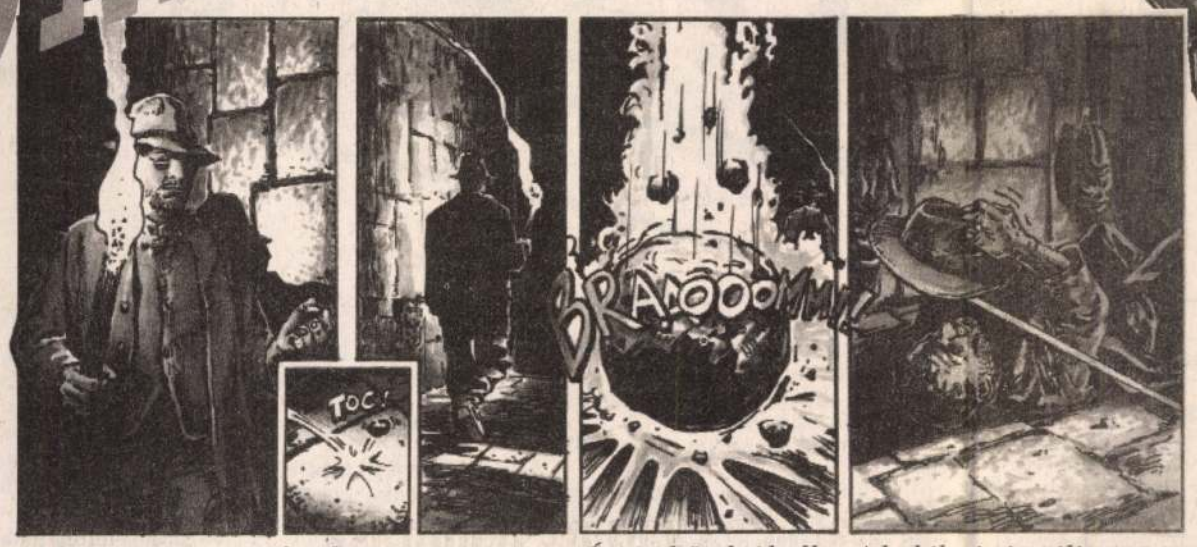

...de a szerencse pártfogóként mellészegődik. *Óriási kőgolyó hull a nyomába.* *A halálcsóván túljutott...*

Útját egy sor acélkaró zárja. *Hogyan tovább?..* *Az egyik karó hátrahúzásával az akadály talán eltűnik... Sikerült!*

Előre a drágakövek felé! *Itt a kincs:* *...de talán újabb veszély fenyeget...* *...a kalap üveggé vált!*

...már megvan a szobor és a két kő: *...de mit rejt a szobor? Két értékes papírt.* *Most már semmi baj nem jöhet...* *Hősünk ezt jól tudja...*

A **SMARAGD** fix,

a **RUBIN** változó

kamatozású pénztárjegy.

Három hónaptól akár egy évig leköthető

10.000.- Ft-tól 1.000.000.- Ft-ig többféle

névértéken vásárolható

biztonságos befektetés.

18.5% ÉVES KAMAT

Magyar Hitel Bank

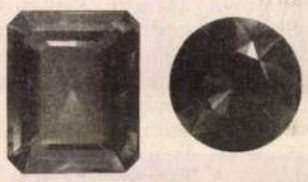

SMARAGD és RUBIN pénztárjegy.

ÉRTÉK ÉS RAGYOGÁS

MAGYAR HITEL BANK RT

Smaragd és Rubin. ***Vásárolható a Magyar Hitel Bank fiókjaiban***

Folytatódik az iskolatej-akció

Sorosék következetesek

A Soros Alapítvány és a fővárosi önkormányzat ebben a tanévben is biztosítja a köztudatba iskolatej-akcióként bevonult szolgáltatását. A Soros Alapítvány 210 millió forinttal, a Fővárosi Közgyűlés tulajdonosi bizottsága – saját vagyongazdálkodási alapjából – 70 millió forinttal járul hozzá a költségekhez.

MUNKATÁRSUNKTÓL

Mint ismeretes, a fővárosi önkormányzat – a Soros és a Popper Alapítvány támogatásával – 1991. március 18-tól indította meg a budapesti általános iskolák tanulói részére tej-, illetve kakaóakcióját. Ez az 1991–92-es tanév végéig tartott.

Az akciót – amely a fővárosban 80 ezer tanuló (valamennyi alsó tagozatos, valamint az arra legrászorultabb felső tagozatosok) számára biztosította a napi tejfogyasztást – elégedetten fogadták a szülők és az iskolák is.

Egy szakértői jelentés szerint mostanság újabb és újabb családok képtelenek befizetni a gyermekek iskolai étkezéstérítési díját. Havonta ez az összeg gyermekeknél – csak az ebéd igénylése esetén – 760–1080 forint, háromszori étkezés esetén 1160–1740 forint.

A fővárosi önkormányzat a megélhetési nehézségek ellensúlyozására – újból hozzájárul az általános iskolás gyermekek étkeztetéséhez. A tejakció beindítása egyes számítások szerint egy tanévre 280 millió forintos fedezetet igényel. A Soros Alapítvány ennek az összegnek a 75 százalékát, 210 millió forintot ad. A Fővárosi Közgyűlés tulajdonosi bizottsága pedig múlt hét pénteki ülésén úgy határozott: saját vagyongazdálkodási alapjából 70 millió forintot ad a tejakció beindításához.

ÉTKEZTETÉSI TÉRÍTÉSI DÍJAK KERÜLETENKÉNT

Kerület	Térítési díj 1x étk.	JUNIOR által 3x étk.	Ellátott %-ban
I.	52	75	100
II.	48	68	–
III.	43	62	80
IV.	43	63	85
V.	48,50	70	83
VI.	49	70	65
VII.	49,70	42	
VIII.	47,10	70,50	100
IX.	45	71	8
X.	46	71	100
XI.	38	60	90
XII.	47	67	56
XIII.	48	68	39
XIV.	46	67	85
XV.	50	72	68
XVI.	43	64	70
XVII.	42	67	100
XVIII.	54	67	100
XIX.	48	66	–
XX.	42	71	100
XXI.	48	70	100
XXII.	38,20	69	100

Ilyen lesz a kispesti piac

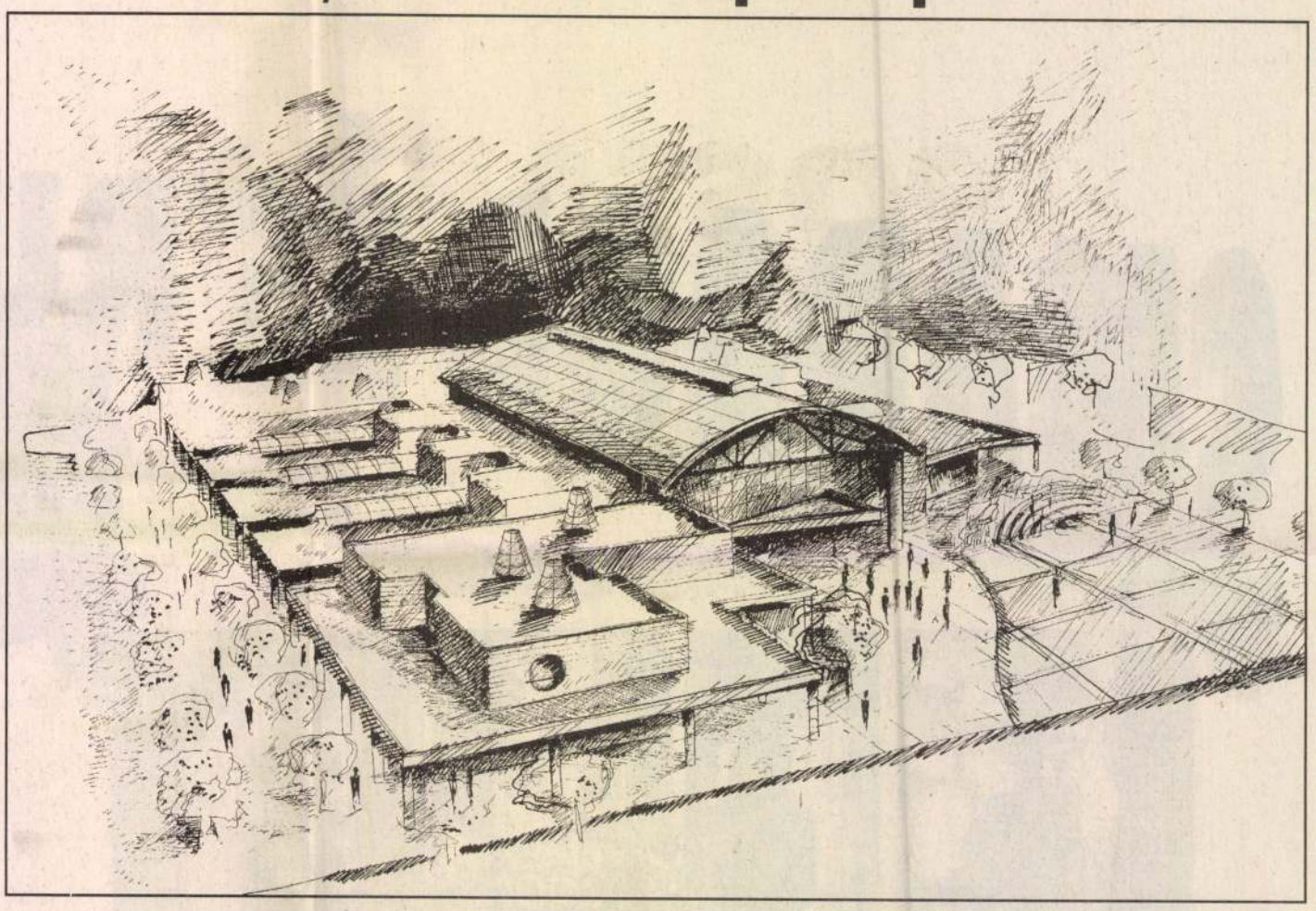

MUNKATÁRSUNKTÓL

A Kossuth téri piac rekonstrukcióját a Lakóterv munkatársai tervezik. Az elöregedett pavilonok helyén egy 5200 négyzetméter alapterületű csarnok lesz, pincegarázzsal és emeleti árusítóhelyekkel. *Hollay György* építészmérnök, termelési igazgatóhelyettest a tervezők munkájáról faggattuk. Lapunkban már többször beszámoltunk a piacrekonstrukció körül fellángolt politikai vitákról, ez alkalommal azonban másra voltunk kíváncsiak.

– Milyen piaccsarnokot terveznek?

– A pincében 203 gépkocsi parkolhat. Ott lesznek a gépészeti és a raktárhelyiségek is. A földszinten 96 bérelhető üzletegység lesz, valamint negyvenméternyi fedett és hatvanméternyi őstermelői pultsor várja az árusokat. Az emeleten tizenhat üzletet alakítunk ki, ebből kettő kifejezetten nagy alapterületet kap.

– Kapnak-e valami újat a vásárlók?

– A csarnok egész területén javulnak a higiéniai körülmények. Jelentősen nő az árusításra szolgáló tér, ahol pedig több árut lehet kirakni, ott rendszerint a választék is javul.

– Változik-e a piac környezete?

– Az épület elé szabadtéri fórumot terveztünk, szökőkúttal, fákkal, padokkal. A gazdasági bejárat fedett lesz, a rakodás és szeméthordás zaja nem hallatszik el a szomszédos épületekig. Ezen túlmenően a Kossuth tér teljes közműrendszere megújul.

– Meddig tart az építkezés?

– A munka kezdetétől az építési idő tizenkét hónap. Ez idő alatt kétezer négyzetméternyi területen folyamatosan működhet a piac.

Összevont osztályok

Az önkormányzati törvény értelmében az I. kerületnek hat alapfokú és három középfokú oktatási intézményt kell ellátnia. Az egyre csökkenő tanulólétszám miatt határoztak úgy, hogy 1993 szeptemberétől egybeolvad a Krisztina téri és a Kosciuszko utcai általános iskola.

Erre a lépésre azért volt szükség, mert ősztől a Krisztinában öt, a Kosciuszkóban két osztállyal lesz kevesebb. Ez már önmagában is baj, de bonyolítja a gondot, hogy a maradó osztályok között több 14 fős osztály is van, és átlagosan is 20 fő alatti létszámokkal működnek. A létszámcsökkenés állami normatív támogatás elvonását jelenti, ami tanulónként 41 ezer forint elvonás, ami már 1993 végén jelentkezik. A létszámcsökkenés után az osztálylétszámok úgy alakulnak, hogy 12 osztály marad a Krisztinában, azonban az épületben nincs ennyi osztályterem. Ha külön marad a két intézmény, akkor átalakításra van szükség. Az ebédlőt kellene tanteremmé alakítani, amiből következik, hogy a tanulók étkeztetése kikerül az iskola épületéből. A kevesebb gyerek tanítására kevesebb tanárra van szükség, tehát a pedagógusok közül néhányan elveszíthetnék állásukat.

Ezért határoztak úgy, hogy a két iskolából szeptemberre egyet csinálnak. Erről a szülőket időben értesítették, s levélben közölték velük az egybevonás indoklását, és az ezzel járó előnyöket. Ősztől a következő változásokat tapasztalhatják a tanulók, a tanárok és a szülők: a 11 alsós osztály elhelyezhető a Krisztina épületében, az ebédlő átalakítása nélkül, a 14 felsős osztály pedig átkerül a Kosciuszkóba.

Megoldhatóvá válik a kerületi zeneiskola elhelyezésének ügye is. A második emeleten – ahol az irodájuk jelenleg is van – délután elszeparáltan tudnak használni két tantermet, ez egyébként már elég régi kérésük. Nem jelentkezik a tanulók szempontjából lényeges tanár-, tanítóváltozás. Nem kell tanárokat elbocsátani. Egyéni és más okok miatt kialakuló ügyekben az intézmény vezetője köteles eljárni mint munkáltató. Távlatokban gondolkodhatnak tíz évfolyamos iskola kialakításában, hiszen az oktatási törvény szerint 16 éves korig közismereti tárgyakat tanulnak a gyerekek. A közös intézményekre azonnal jelentkező bérmegtakarítás hárommillió forint. Mindezek alapján hozta meg a képviselő-testület azon döntését, hogy a két iskola 1993 szeptemberétől egybeolvad.

E. Gy.

Pedagógus-könyvesbolt

Az Országos Közoktatási Intézet pedagógus-könyvesboltot nyitott az V. kerületi Dorottya utcában – tájékoztatta az MTI-t hétfőn *Salné Lengyel Mária*, az OKI tudományos munkatársa. A könyvesboltban nemcsak a tanárok, hanem a szülők is találnak hasznos könyveket: pszichológiai, gyógypedagógiai, logopédiai és képességfejlesztő kiadványokat. Kisgyerekek számára kreatív játékokat árusítanak. Kaphatók az OKI tankönyv és taneszköz fejlesztésére kiírt pályázatának nyertes kiadványai is. A szakemberek pedagógiai szaktanácsadással is segítik a vásárlókat.

Kevesebb jogosítványt adtak ki

Az elmúlt időszakban 30 százalékra esett vissza a sikeres járművezetői vizsgák száma. Ez az adat az elmúlt hetekben 70 százalékra emelkedett. Ennek okairól kérdeztük meg a szakértőt.

Az év elején hatályba lépett 20/1992. számú KHVM-jogszabály bevezetése óta csaknem fél év telt el. Bevezetése óta jelentős változás történt a járművezető-képzés terén. Az eddigi tapasztalatokról kérdeztük *Kiss István*t, a Közlekedési Főfelügyelet főosztályvezetőjét. Mint mondta, a legjelentősebb változás a B kategóriás vizsgák terén tapasztalható. A közlekedési ismeretek eddigi 25 kérdéses tesztlapja 50 kérdésessé bővült. Ennek hatására a mostanáig tapasztalt 70 százalékos sikeresség 30 százalékra esett vissza a megnövekedett követelmények miatt. Ez az arány az elmúlt hónapokban visszaállt az eredeti 70 százalékra. A képzésben részt vevők száma is csökkent a képzési díj jelentős növekedésével, az elmúlt évek ötezer-nyolcezer forintos díjai 20–25 ezerre nőttek. Emelkedett a vizsgatárgyak száma is egyes kategóriákban. A tavalyi évtől bevezetett utánképzés rendszere is tökéletesedett. Valószínűleg kevesen tudják, hogy a sorozatos szabálysértőknek, illetve azon személyeknek, akiknek vezetői engedélyét bevonták, utánképzésen kell részt venniük. E képzésen 10-15 százalékos létszámnövekedést tapasztaltak.

Ebben a félévben felülvizsgálták az autósiskolákat is. Az 1300 működési engedélyből mindössze 500-at hosszabbítottak meg. Fontos tudnivaló, hogy július 1-jétől minden autósiskolában iskolavezetői képesítéssel rendelkező személy dolgozik, akinek a képzés minőségéért is felelnie kell. Az esetleges panasszal, észrevétellel hozzá lehet fordulni.

V. A.

Primo: csak két érvényes pályázat

MUNKATÁRSUNKTÓL

Mint arról lapunkban a közelmúltban beszámoltunk, a vállalat menedzsmentje és a Fővárosi Közgyűlés tulajdonosi bizottsága megbízásából a Capital Investment pályázatot írt ki a Primo Részvénytársaság alvó részvényeinek privatizációjára. A tendercsomagot az elmúlt héten bontották fel, három pályázat érkezett.

Az elmúlt héten bontották fel a tendereket. Összesen hárman pályáztak az alvó részvények privatizációjára. A Co Nexus Kft., a Budapest Bank és a Bankár Kft. Információink szerint a Co Nexus pályázatát a kiírók eredménytelennek minősítették. A cég ugyanis nem adott árajánlatot, s nem tette le a bánatpénzt. Lapunk úgy értesült továbbá: a további – s versenyben maradt – két jelentkező lényegesen kisebb árajánlatot tett, mint a Primo alvó részvényeinek összege, amely 396 millió forint.

A Capital Investmentnek augusztus 6-ig kell a pályázatokat kiértékelnie. A tulajdonosi bizottság augusztus 13-ai ülésén dönt arról, melyik jelentkezőt támogatja. Ezután egy hónap áll a Primo menedzsmentje rendelkezésére, hogy eldöntse: él-e elővásárlási jogával.

MEGKÉRDEZTÜK

Van-e hely a levéltárban?

Benczéné dr. Nagy Eszter

Úgy hírlik, a több mint kétszáz éves múltra visszatekintő s jelenleg a Főpolgármesteri Hivatal kezelésében lévő Fővárosi Levéltár raktározási gondokkal küzd. Ezen úgy próbál enyhíteni, hogy új raktárépületet kíván kialakítani – a jelenlegi tervek szerint másfél milliárd forintért – a XIII. kerületben. *Benczéné dr. Nagy Esztert*, a levéltár igazgatóhelyettesét arról kérdeztük: valóban olyan súlyos-e a gond?

– Bizony az. A helyzet érzékeltetéséül: jelenleg 21 ezer folyóméternyi anyagunk van felhalmozva, de a rendelkezésünkre álló raktárterület pontosan ennyi iratot képes befogadni.

– Pedig a jelenlegi gyors változások közepette halmozódnak a levéltári anyagok.

– Ez valóban így van. A vonatkozó törvények is előírták, hogy átvegyük a történeti értékű földhivatali, tanácsi anyagokat, de egész egyszerűen erre nincsen helyünk. Mindenképpen megoldást kellett keresnünk, így merült föl az új épület terve.

– Ez hol lenne?

– A XIII. kerületi Vizafogó lakótelepen. Megépítése – a jelenlegi árakon számítva – másfél milliárd forintba kerülne, s az építkezés a tervek szerint három évig tart majd.

– Másfél milliárd forint sok pénz. Honnan teremtik majd elő?

– A Leonardo da Vinci közben áll egy raktárépületünk, ezt mindenképpen értékesíteni szeretnénk. Egy másik raktárépületünk a volt egyházi ingatlanokról szóló törvény hatálya alá tartozik, így azért állami kártérítés illet bennünket. Úgy hisszük, az eladásból, illetve a kártérítésből, továbbá a Fővárosi Önkormányzattól származó összeg fedezné az új épülettel járó költségeket. A ház egyébként 50-70 ezer folyóméternyi iratanyag befogadóképességű, a tervek szerint három szintje lesz a föld alatt. Megépülte 100 évre megoldaná a gondjainkat.

Újjáéledhet a Csepel Művek

MUNKATÁRSUNKTÓL

Az immáron száz és fél éves Csepel Művek újraélesztésére tavaly decemberben *dr. Lotz Károly* (SZDSZ) parlamenti interpellációban kérte fel a kormány illetékeseit. Az ipari tárca akkori vezetője, *Szabó Iván* írásban válaszolt: ebből kiderült, hogy már elkészült a Csepel Művek megmentésének programja. A vagyonértékeléssel és a fölméréssel a CMS Vezetési Tanácsadó Kft.-t bízták meg, azzal a céllal, hogy pályázati úton vagyonkezelő szervezetet hozzanak létre. Június 30-ra már a pályázatok értkelésének is le kellett volna zajlania, ilyesmire azonban eddig nem került sor. Az elmúlt hónap elején végre tárgyalóasztalhoz ültek az érintettek.

A csúszás ellenére a vagyont már nagyjából felmérték: jelenleg ötvenöt vállalat, társaság működik az ipartelepen, a tíz legnagyobb becsült vagyonértéke 10-11 milliárd forint. A tervezett vagyonkezelő az ÁVÜ elképzelései szerint egy olyan holding lesz, amely remélhetőleg „tőkét is hoz, s vállalni tudja, hogy a reorganizációba, az újraélesztésbe forgatja vissza legalább kezdetben a bevételeket".

Az ÁVÜ illetékese elmondta, hogy meglátása szerint az ideális vállalkozó legalább hárommilliárdos tőkével vágna bele az üzletbe. Ebben az esetben elképzelhető lenne az a megoldás is, hogy az egy-másfél milliárdos adósságállomány legnagyobb hitelezői, a társadalombiztosítás, az APEH és a Hitelbank részvényt kapnának járandóságuk fejében.

A július eleji megbeszélésen – mint résztulajdonos – részt vett a főváros képviselője és Csepel polgármestere is. *Kérdő Bálint* elmondása szerint az utóbbival abban maradtak, hogy szeptemberre megállapodásra jutnak az – elszakadási törekvéseket is kiváltott – szennyvíztisztító kérdésében. *Hajdú Béla* polgármester azonban kifejtette: ilyen megállapodásról szó sem volt.

Hállay Tivadarné

I. éves rendk. hallg.

Képzm. Főisk. Erk

1936/37. Fzl.

Ferképzomfoiskévk

zománcos réz
Ereklyetartó-láda vésett angyalokkal és jelenetekkel, egyik oldalán IHS. Mag. 21,5 cm. Limoges-rajnai XIII. századi mű utánzata.

Hállay Tivadarné

1937/38. II. évés

nobrászati nak,

rendkiv. hallg.

I – II. félév

Ferkèpzomfoiskèvk

1937/39.

149. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Hállay Tivadarné

1938/39. III. éves

z obrázati nak

rendkiv. hallg.

I-II. félév

Ferkèpzomfoiskèvk

1937/39.

156. l.

Hállay Tivadarné

festő

Tavaszi Salon

XIII.

Hállay Tivadarné

Hállay Tivadarné finom portréja nagy feltűnést keltett az Ernszt muzeum kiállitásán

Nemzeti Ujság

Képes mell.
1938. ápr. 17

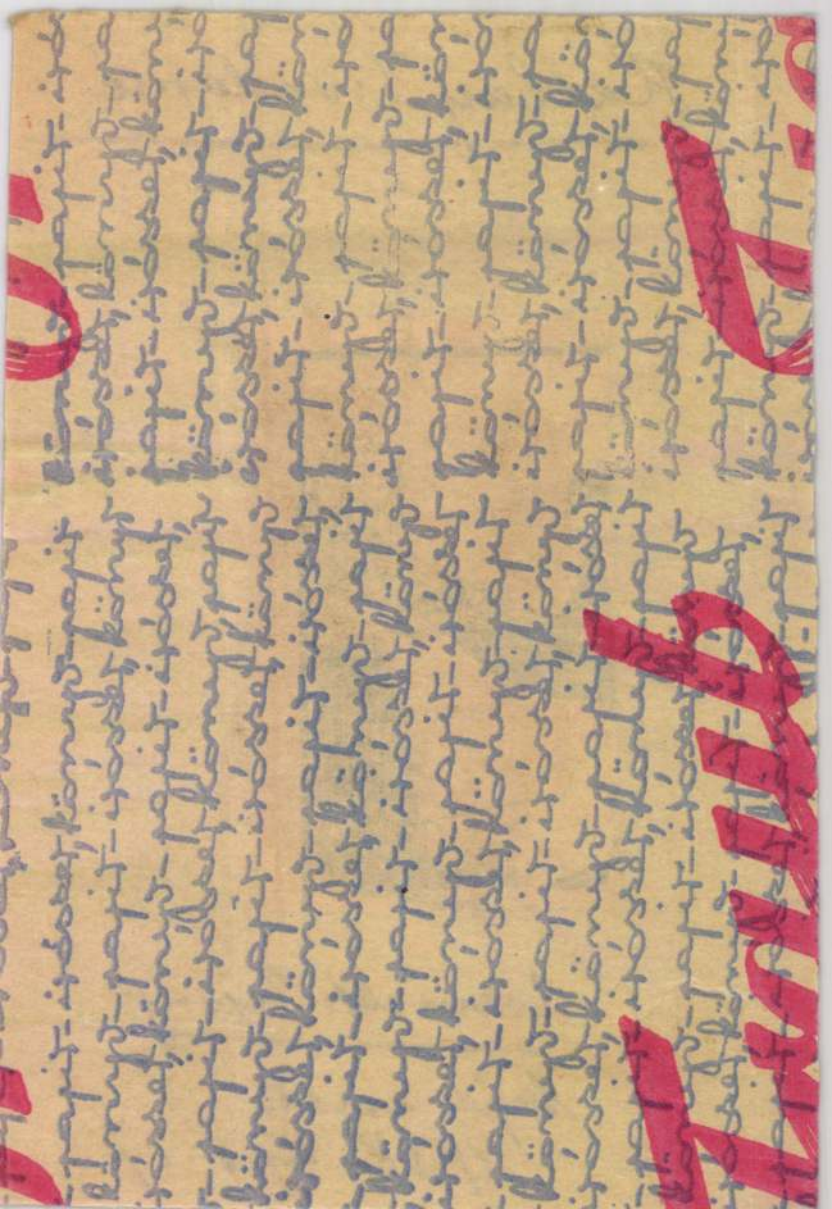

Ø Halle Magda

textil

1916-17

Einnisk 1930.83.l.

MDK

Hollé László

(A Tartalom szerint az ő műve a 21. lapon reprodukált, Behordás című grafika. A Tartalommutató szerint a Behordás Holló László műve; magán a műven elég tisztán Holló l. jelzet olvasható. Lásd: Holló László !)

Tartalom.

Alföld, Debrecen, 1958. nov.-dec. 1. sz. [152. l.]

Hallé Tibor

MDK

Apám

Műcsarnok 1929 őszi kiállitás

Hallek Miklós építész M.D.K.

/VÁROSTERV/

Sátoraljaujhely, Városközpont rendezési terve.

Társtervező: M. Márkus Dóra és Koren Pál

repr.

Magyar Építőművészet 1962/1. 31.1.

M. D. Ü.

HALLEK Miklós építész
Zilahy István építész

Ózd-Bolyok 1956-ban módosított beépítési terve

Perczel Károly: A részletes rendezési terv építészeti alkotás

Magyar Építőművészet 1957 (VI.) 5/6. 17.
172-174.